Owe-Wiwe Glẹki Tọn Lẹ
Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn

Aigba lọ to Azán Jesu Tọn Gbè

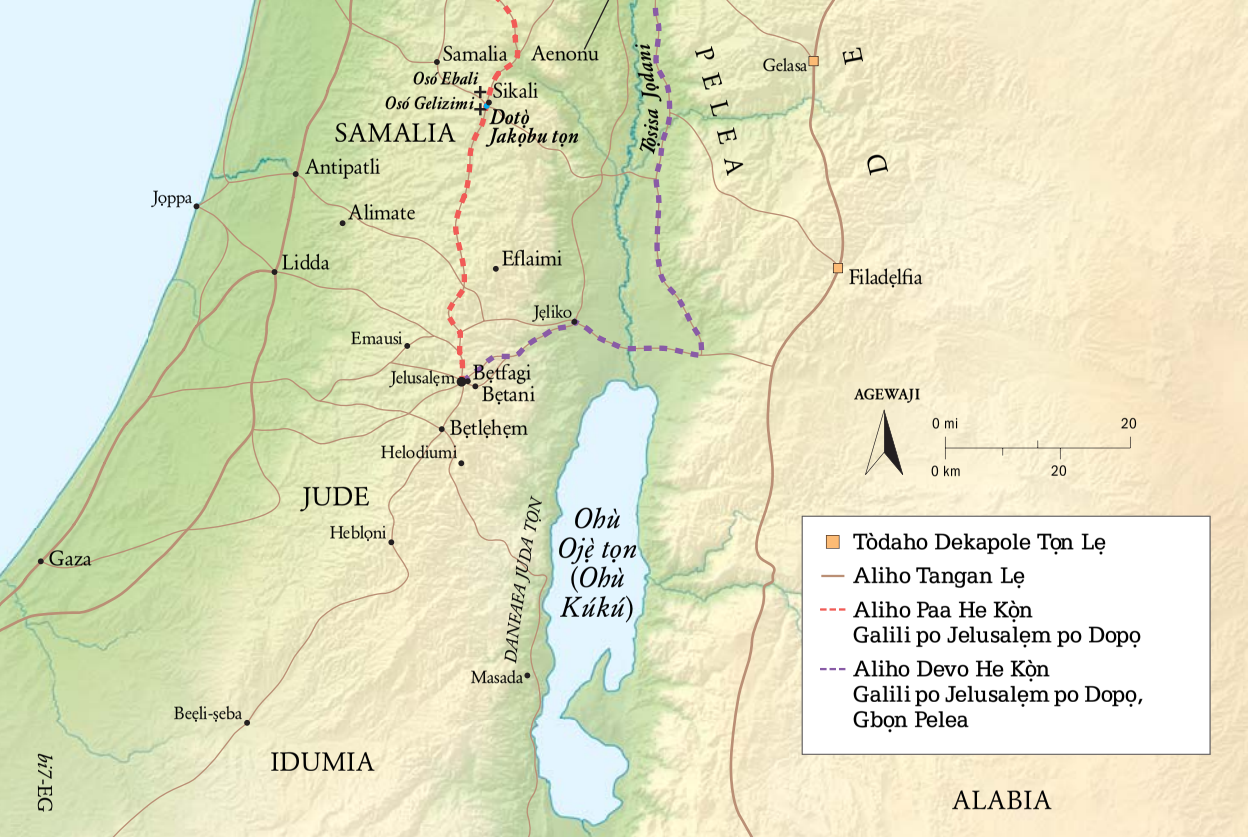
Samalia
Aenonu
Osó Ebali
Sikali
Osó Gelizimi
Dotọ Jakọbu tọn
SAMALIA
Tọsisa Jodani
PELEA
Gelasa
E D
Antipatli
Jọppa
Alimate
Lidda
Eflaimi
Filadẹlfia
Jẹliko
Emausi
Jelusalẹm
Bẹtfagi
Bẹtani
Bẹtlẹhẹm
Helodiumi
JUDE
Hebloni
Gaza
DANEAEA JUDA TỌN
Ohù Ojè tọn (Ohù Kúkú)
Masada
Beẹli-ṣeba
IDUMIA
ALABIA
AGEWAJI
0 mi
20
0 km
20
Tòdaho Dekapole Tọn Lẹ
Aliho Tangan Lẹ
Aliho Paa He Kọn Galili po Jelusalẹm po Dopọ
Aliho Devo He Kọn Galili po Jelusalẹm po Dopọ, Gbọn Pelea

bi7-EG

Owe-Wiwe Glẹki Tọn Lẹ
Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn

"Ṣigba kẹdẹdi opagbe etọn, olọn yọyọ lẹ po aigba yọyọ de po tin he míwlẹ to tenọpọn, podọ ofi ehelẹ wẹ dodowiwa na nọ nọ̀."

—2 Pita 3:13.

© 1950
WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
New World Translation of the Christian Greek Scriptures
Jlọjẹ Lẹpo Na Owe Vọzin Yin Mítọn

© 2009
WACHTTURM BIBEL- UND TRAKTAT-GESELLSCHAFT DER ZEUGEN JEHOVAS, E. V., SELTERS/TAUNUS
Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ—Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn
Alle Rechte vorbehalten

Zinjẹgbonu blebu tin to ogbè he bọdego lẹ mẹ: afrikaans, albanais, allemand, anglais (tin to braille mẹ ga), arabe, arménien, bulgare, cebuano, chichewa, chinois (simplifié), chinois (traditionnel), coréen, croate, danois, efik, espagnol (tin to braille mẹ ga), finnois, français, géorgien, grec, hongrois, icibemba, igbo, iloko, indonésien, italien, japonais, kinyarwanda, kirghiz, kirundi, lingala, macédonien, malgache, maltais, néerlandais, norvégien, ossète, polonais, portugais (tin to braille mẹ ga), roumain, russe, samoan, sepedi, serbe, serbe (romain), sesotho, shona, singhalais, slovaque, slovène, sranan tongo, suédois, swahili, tagalog, tchèque, tsonga, tswana, turc, twi (akuapem), twi (asante), xhosa, yoruba po zoulou po

(Apadewhe sọ tin to amharique, azéri, azéri [cyrillique], cambodgien, chitonga, chitumbuka, créole d'Haïti, estonien, éwé, fidjien, goun, guarani, hébreu, hiligaynon, hindi, hiri motu, italien (braille mẹ), kannada, kazakh, kikaonde, kiluba, kiribati, kongo, tókunọ-gbè Amelika tọn [to DVD ji], tókunọ-gbè Brésil tọn [to DVD ji], tókunọ-gbè Colombie tọn [to DVD ji], tókunọ-gbè Corée tọn [to DVD ji], tókunọ-gbè Italie tọn [to DVD ji], tókunọ-gbè Mexique tọn [to DVD ji], tókunọ-gbè Russie tọn [to DVD ji], letton, lituanien, luganda, luvale, malayalam, maya, myama, népali, otètèla, ouzbek, pangasinan, papiamento [Curaçao], pendjabi, pidgin salomonien, sango, silozi, swati, tamoul, tatar, tetum, thaï, tigrinya, tok pisin, tongien, tshiluba, tuvalu, ukrainien, venda, vietnamien po waray-waray po)

Lẹndopọ Zinjẹgbonu *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* to Ogbè Lẹpo Mẹ:
Vọkan 208 366 928

Zinjẹgbonu 2009 Tọn

Owe ehe ma nọ yin sisà. E yin awuwlena taidi apadewhe azọ́n Biblu pinplọnmẹ lẹdo aihọn pé tọn Kunnudetọ Jehovah tọn lẹ tọn.

New World Translation of the Christian Greek Scriptures
Gun (*bi7*-EG)

Made in Germany
Druck und Verlag: Wachtturm-Gesellschaft, Selters/Taunus
Yin bibasi to Allemagne

HODIDỌ JẸNUKỌN

KANDAI Owe Wiwe lẹ tọn yin gbigbọdo gbọn Jiwheyẹwhe dali to Heblugbe, Alamaikigbe, po Glẹkigbe po mẹ. Na gbẹtọ "akọta lẹpo" tọn nido mọaleyi sọn Ohó Jiwheyẹwhe tọn mẹ, Owe-wiwe lẹ dona yin lilẹdogbedevomẹ do ogbè susu mẹ. (Matiu 24:14) Owe koatọ̀n-nukunawe lọ lẹ he bẹsọn Matiu jẹ Osọhia yin yiylọdọ "Owe-Wiwe Glẹki Tọn Lẹ" na yé yin kinkàndai to dowhenu do Glẹkigbe mẹ gbọn wekantọ Klistiani he yin gbigbọdo lẹ dali to owhe kanweko tintan W.M. mẹ.

Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ—Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn sọawuhia whla tintan to Glẹnsigbe mẹ to 1950. E yin zize sinai na taun tọn do kandai Glẹki tọn Westcott po Hort tọn po he diyin lọ ji, he sọgbe hẹ alọnuwe Glẹki tọn he dohó hugan lẹ. *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* nọ basi lẹdogbedevomẹ kandai Glẹki tọn to aliho he sọgbe mẹ dile e sọgan yọnbasi do. Lẹdogbedevomẹ Gungbe tọn ehe yin zize sinai do lẹdogbedevomẹ Glẹnsigbe tọn ji, bọ vivẹnu lẹ yin dido nado hẹn gbesisọ-yinyin ehe dopolọ go.

Oyín matin awetọ Jiwheyẹwhe tọn, yèdọ Jehovah, sọawuhia tlọlọ whla 237 to *Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ—Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* mẹ. Nudọnamẹ Dogọ 1 lẹdogbedevomẹ ehe tọn na whẹwhinwhẹ́n he wutu ehe do yinmọ bosọ do yẹdide lẹ hia. Nado do nujọnu-yinyin oyín Jiwheyẹwhe tọn kinklandowiwe podọ nuhudo lọ na mẹlẹpo nado ylọ oyín enẹ nado yin whinwhlẹngán hia, lẹdogbedevomẹ ehe gò oyín lọ Jehovah do otẹn etọn he sọgbe mẹ to Owe Wiwe lẹ mẹ.—Matiu 6:9; Lomunu lẹ 10:13.

Oyín lọ, *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn*, yin zize sinai do opagbe Jiwheyẹwhe tọn lọ he yin aihọn yọyọ de na ale gbẹtọvi lẹpo tọn ji. (2 Pita 3:13) Na mẹhe basi lẹdogbedevomẹ etọn lẹ yiwanna Jiwheyẹwhe he yin Dowatọ Owe Wiwe lẹ tọn wutu, yé mọdọ azọngban vonọtaun de wẹ yé tindo sọn Ewọ dè nado lilẹ linlẹn etọn lẹ po hodidọ etọn lẹ po do ogbè devo mẹ to aliho he sọgbe mẹ dile e sọgan yọnbasi do. Odè mítọn wẹ yindọ lẹdogbedevomẹ ehe ni yin onú họakuẹ de na hihiatọ ahundoponọ lẹ he to vivẹnudo nado "wá oyọnẹn he pegan nugbo tọn kọ̀n."—1 Timoti 2:4.

YINKỌ LẸ PO TODOHUKANJI OWE LẸ TỌN PO
He Yin Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ Tọn

Owe	Sándogli	Weda
Matiu	Mt	7
Malku	Mk	59
Luku	Luk	92
Johanu	Joh	149
Owalọ lẹ	Ow	191
Lomunu lẹ	Lo	246
1 Kọlintinu lẹ	1Kọ	270
2 Kọlintinu lẹ	2Kọ	294
Galatianu lẹ	Ga	310
Efesunu lẹ	Efe	318
Filippinu lẹ	Flp	326
Kọlọsinu lẹ	Kọl	332
1 Tẹsalonikanu lẹ	1Tẹ	338
2 Tẹsalonikanu lẹ	2Tẹ	343
1 Timoti	1Ti	346
2 Timoti	2Ti	352
Titu	Tit	357
Filemọni	File	360
Heblu lẹ	Heb	361
Jakọbu	Jak	379
1 Pita	1Pi	385
2 Pita	2Pi	391
1 Johanu	1Jo	395
2 Johanu	2Jo	401
3 Johanu	3Jo	402
Juda	Juda	403
Osọhia	Osọ	405

NUAGOKUN LẸ PO GLỌ̀NDO LẸ PO

Nuagokun lẹ nọ sọawuhia to aga na suhugan weda lẹdogbedevomẹ ehe tọn. Yé nọ gọalọ nado yawu mọ fie nudọnamẹ lẹ tin te to Biblu mẹ.

Glọ̀ndo awe topọ lẹ [[ ]] nọ do nuyidogọ (nudọnamẹ yọyọ he yin yiyidogọ) to kandai dowhenu tọn mẹ lẹ hia.

WẸNDAGBE

MATIU TỌN

1 Owe otàn Jesu Klisti, visunnu Davidi tọn, visunnu Ablaham tọn:
2 Ablaham ji Isaki;
Isaki ji Jakọbu;
Jakọbu ji Juda po nọvisunnu etọn lẹ po;
3 Juda ji Pelẹzi po Zela po gbọn Tamali dali;
Pelẹzi ji Hẹzloni;
Hẹzloni ji Lami;
4 Lami ji Aminadabi;
Aminadabi ji Naṣọni;
Naṣọni ji Salmọni;
5 Salmọni ji Boazi gbọn Lahabi dali;
Boazi ji Obẹdi gbọn Luti dali;
Obẹdi ji Jẹsse;
6 Jẹsse ji Davidi ahọlu lọ.
Davidi ji Sọlomọni gbọn asi Ulia tọn dali;
7 Sọlomọni ji Lehoboami;
Lehoboami ji Abija;
Abija ji Asa;
8 Asa ji Jehoṣafati;
Jehoṣafati ji Jeholami;
Jeholami ji Uzia;
9 Uzia ji Jotami;
Jotami ji Ahazi;
Ahazi ji Hẹzekia;
10 Hẹzekia ji Manasse;
Manasse ji Amọni;
Amọni ji Josia;
11 Josia ji Jẹkonia po nọvisunnu etọn lẹ po to omẹ lẹ bibẹ sọyi Babilọni whenu.
12 To omẹ lẹ bibẹ sọyi Babilọni godo, Jẹkonia ji Ṣealtiẹli;
Ṣealtiẹli ji Zelubabẹli;
13 Zelubabẹli ji Abiudi;
Abiudi ji Eliakimi;
Eliakimi ji Azoli;
14 Azoli ji Zadọki;
Zadọki ji Akimi;
Akimi ji Eliudi;
15 Eliudi ji Eleazali;
Eleazali ji Matani;
Matani ji Jakọbu;
16 Jakọbu ji Josẹfu, he yin asu Malia, mẹhe ji Jesu, he yin yiylọdọ Klisti lọ tọn.
17 Gbọnmọ dali, whẹndo lẹpo sọn Ablaham ji kakajẹ Davidi ji yin whẹndo wiẹnẹ, podọ sọn Davidi ji kakajẹ omẹ lẹ bibẹ sọyi Babilọni whenu yin whẹndo wiẹnẹ, podọ sọn omẹ lẹ bibẹ sọyi Babilọni whenu kakajẹ Klisti ji yin whẹndo wiẹnẹ.
18 Ṣigba aliho ehe mẹ wẹ Jesu Klisti yin jiji te. To ojlẹ he mẹ Malia onọ̀ etọn yin asi-mọdo-aliji Josẹfu tọn, e yin mimọ nado to ohò gbọn gbigbọ wiwe dali whẹpo yé do jẹpọ. **19** Etomọṣo, na asu etọn Josẹfu yin dodonọ bo ma jlo na dowinyan ẹn to gbangba wutu, e lẹn nado gbẹ́ ẹ dai to nuglọ. **20** Ṣigba to whenuena ewọ ko lẹnnupọndo onú ehelẹ ji pó godo, pọ́n! angẹli Jehovah tọn sọawuhia ẹ to odlọ mẹ, bo dọmọ: "Josẹfu, visunnu Davidi tọn, a dibu nado plan asi towe Malia do whégbè blo, na enẹ he to ohò etọn mẹ yin gbọn gbigbọ wiwe dali. **21** Ewọ na

ji visunnu de, podọ hiẹ dona ylọ
oyín etọn dọ Jesu, na e na whlẹn
omẹ etọn lẹ sọn ylando yetọn lẹ
mẹ." 22 Ehe lẹpo jọ na taun
tọn, na enẹ he Jehovah ko dọ
gbọn yẹwhegán etọn gblamẹ nido
yin hinhẹndi, dọmọ: 23 "Pọ́n!
Awhli lọ na mọhò bo na ji visun-
nu de, podọ yé na ylọ oyín etọn dọ
Emmanuẹli," ehe lẹdogbedevomẹ
etọn zẹẹmẹdo, "Jiwheyẹwhe Tin
hẹ Mí."

24 To enẹgodo, Josẹfu fọ́n sọn
amlọn etọn mẹ bo basi kẹdẹdile
angẹli Jehovah tọn ko degbena ẹn
do, podọ e plan asi etọn do whé-
gbè. 25 Ṣigba e ma zanhẹ ẹ
kaka ewọ do ji visunnu de; bọ
e ylọ oyín etọn dọ Jesu.

2 To whenuena Jesu ko yin
jiji to Bẹtlẹhẹm Jude tọn
to azán Hẹlọdi* ahọlu lọ tọn lẹ
mẹ godo, pọ́n! sunwhlẹvu-pọntọ
lẹ sọn whèzẹtẹn-waji wá Jelusa-
lẹm, 2 bo dọmọ: "Fie wẹ ewọ
he yin jiji taidi ahọlu Ju lẹ tọn
lọ te? Na mí mọ sunwhlẹvu etọn
to whenuena mí tin to whèzẹ-
tẹn, podọ míwlẹ ko wá nado li-
taina ẹn." 3 To whenue Ahọlu
Hẹlọdi sè ehe, e biọ bẹwlu mẹ,
gọna mẹhe tin to Jelusalẹm lẹpo;
4 podọ to whenuena e ylọ yẹ-
whenọgán lẹ gọna wekantọ gbẹtọ
lẹ tọn lẹpo pli, e jẹ kinkanbiọ yé
ji fie wẹ Klisti lọ na yin jiji te.
5 Yé dọna ẹn dọmọ: "To Bẹtlẹhẹm
Jude tọn mẹ wẹ; na mọ wẹ e ko
yin kinkàndai gbọn yẹwhegán lọ
gblamẹ do dọ, 6 'Podọ hiẹ, Bẹ-
tlẹhẹm he tin to aigba Juda tọn
ji E, hiẹ ma yin tòdaho he whè
hugan to ayimatẹn-gán Juda tọn
lẹ ṣẹnṣẹn to aliho depope mẹ; na
hiẹ mẹ wẹ ogán de na tọ́njẹgbonu
sọn, he na yin lẹngbọhọtọ na omẹ
ṣie lẹ, yèdọ Islaeli.'"

7 Enẹgodo, Hẹlọdi ylọ sun-
whlẹvu-pọntọ lọ lẹ pli to nuglọ bo
yí sọwhiwhe do dindona sọn yé
dè ojlẹ he mẹ sunwhlẹvu lọ sọa-
wuhia te; 8 podọ to whenue-
na e to dido yé hlan Bẹtlẹhẹm,
e dọmọ: "Mì yì bo yí sọwhiwhe
do dín ovi pẹvi lọ, podọ to whe-
nuena mì ko mọ ẹn mì lẹkọ bo
wá dogbè na mi, na yẹnlọsu nido
yì nado litaina ẹn." 9 To whe-
nuena yé ko sè nuhe ahọlu lọ dọ
godo, yé tọ́nyi; bo pọ́n! sunwhlẹvu
he yé ko mọ to whenuena yé tin to
whèzẹtẹn lọ jẹnukọnna yé, kaka
bo wá nọte to aga to fie ovi pẹvi
lọ tin te. 10 To whenuena yé
mọ sunwhlẹvu lọ, yé jaya tla-
la na nugbo tọn. 11 Podọ to
whenuena yé biọ owhé lọ gbè,
yé mọ ovi pẹvi lọ po Malia onọ̀
etọn po, bọ yé jẹklo bo litaina ẹn.
Yé sọ hùn nuhe mẹ adọkunnu ye-
tọn te lẹ bo na ẹn nunina lẹ,
yèdọ sika, nuyọnwan gblingblin,
po zuya po. 12 Ṣigba, na yé mọ
avase yí sọn Jiwheyẹwhe dè to
odlọ mẹ ma nado lẹkọyi Hẹlọdi dè
wutu, yé gbọn aliho devo lẹkọyi
otò yetọn mẹ.

13 To whenuena yé ko lẹkọ-
yi godo, pọ́n! angẹli Jehovah tọn
sọawuhia Josẹfu to odlọ mẹ, bo
dọmọ: "Fọ́n, ze ovi pẹvi lọ po onọ̀
etọn po bo họnyi Egipti bosọ nọ

Mt 2:1* Enẹ wẹ, Hẹlọdi Daho lọ.

finẹ kakajẹ whenue yẹn na vọ́
dọhona we; na Hẹlọdi ko jlo na
jẹ ovi pẹvi lọ dín ji nado hù i.”
14 Enẹwutu, e fọ́n bo plan ovi
pẹvi lọ po onò etọn po to zánmẹ bo họnyi Egipti, 15 bosọ nọ
finẹ kakajẹ whenue Hẹlọdi lẹzun
matintọ, na enẹ he Jehovah dọ
gbọn yẹwhegán etọn gblamẹ nido
yin hinhẹndi, dọmọ: “Egipti wẹ
yẹn ylọ visunnu ṣie jẹgbonu sọn.”
16 Enẹgodo, to whenuena Hẹ-
lọdi mọdọ sunwhlẹvu-pọntọ lọ lẹ
ko blu emi, e biọ adi sinsinyẹn
mẹ, podọ e domẹhlan bo hù yọpọ
sunnu lẹpo he tin to Bẹtlẹ-
hẹm podọ to agbegbe etọn lẹpo ji,
bẹsọn owhe awe mẹvi wá odò, sọ-
gbe hẹ ojlẹ he e ko yí sọwhiwhe
do dindona sọn sunwhlẹvu-pọntọ
lọ lẹ dè. 17 Gbọnmọ dali, enẹ
he yin didọ gbọn yẹwhegán Jele-
mia gblamẹ yin hinhẹndi, dọmọ:
18 “Ogbè de yin sisè to Lama,
yèdọ avi po avihàndido sinsinyẹn
po; Laheli wẹ to avivi na ovi etọn
lẹ, podọ e ma jlo nado yin homẹ-
mionna, na yé ma tin ba wutu.”
19 To whenuena Hẹlọdi ko lẹ-
zun matintọ, pọ́n! angẹli Jeho-
vah tọn sọawuhia Josẹfu to odlọ
mẹ to Egipti 20 bo dọmọ: “Fọ́n,
ze ovi pẹvi lọ po onò etọn po
bo wle ali yì aigba Islaeli tọn
ji, na mẹhe to alindọn ovi pẹvi
lọ tọn dín lẹ ko kú.” 21 Enẹ-
wutu, e fọ́n bo ze ovi pẹvi lọ po
onò etọn po bosọ yì aigba Islae-
li tọn ji. 22 Ṣigba, to whenue-
na e sè dọ Alkẹlausi dugán tai-
di ahọlu Jude tọn to otẹn Hẹlọdi
otọ́ etọn tọn mẹ, e dibu nado yì
finẹ. Humọ, na e mọ avase yí
sọn Jiwheyẹwhe dè to odlọ mẹ
wutu, e họnyi aigba Galili tọn ji,
23 bo wá sawhé do tòdaho de
mẹ he nọ yin yiylọdọ Nazalẹti, na
enẹ he yin didọ gbọn yẹwhegán lẹ
gblamẹ nido sọgan yin hinhẹndi
dọmọ: “Ewọ na yin yiylọdọ Naza-
lẹtinu.”

3 To azán enẹlẹ gbè, Joha-
nu Baptizitọ wá bo to yẹ-
whehodọ to danfafa Juda tọn ji,
2 bo to didọmọ: “Mì lẹnvọjọ, na
ahọluduta olọn tọn ko dọnsẹpọ.”
3 Na nugbo tọn, ewọ wẹ omẹ lọ
he yè ko dọho etọn gbọn yẹwhe-
gán Isaia gblamẹ to hogbe ehe-
lẹ mẹ dọmọ: “Mì dotoai! Mẹde
to awhádo jẹgbonu to danfafa ji
dọ, ‘Mì jla aliho Jehovah tọn lọ
do! Mì jlọ omọ́ji etọn lẹ.’” 4 Ṣi-
gba Johanu ehe wẹ avò etọn yin
bibasi po ofún kanklosọ́ tọn po,
podọ e yí homẹblanu ayú tọn do
blá alinkàn; podọ núdùdù etọn
sọ wẹ owẹ̀n lẹ po owín akú po.
5 Enẹgodo, mẹhe tin to Jelusa-
lẹm podọ to Jude lẹpo gọna otò
he lẹdo Jọdani pé lẹpo tọ́n wá e
dè, 6 podọ gbẹtọ lẹ yin bibap-
tizi gbọn ewọ dali to Tòsisa Jọda-
ni mẹ, bo to gbeyina ylando ye-
tọn lẹ to gbangba.
7 To whenuena e mọ susu Fa-
lesi lẹ po Sadusi lẹ po tọn to din-
dọnsẹpọ baptẹm lọ tẹnmẹ, e dọ-
hlan yé dọmọ: “Mì ovi amàpoe
tọn lẹ emi, mẹnu wẹ ko gbàpá mì
nado họn sọn homẹgble he ja lọ
mẹ? 8 Enẹwutu, mì de sinsẹ́n
he jẹna lẹnvọjọ tọ́n; 9 podọ mì
lẹn to mìde homẹ dọ, ‘Míwlẹ tin-
do Ablaham taidi otọ́’ blo. Na yẹn

dọna mì dọ Jiwheyẹwhe penugo
nado de ovi lẹ tọ́n na Ablaham
sọn zannu ehelẹ mẹ. 10 Asiọ-
vi lọ ko tin to adọ̀ atin lẹ tọn
go; enẹwutu, atin depope he ma
sẹ́n sinsẹ́n dagbe na yin sinsán-
sẹ bo yin dindlan do miyọ́n mẹ.
11 Na yẹn tọn, yẹn yí osin do
baptizi mì na lẹnvọjọ mìtọn wutu;
ṣigba ewọ he ja to godo ṣie dohu-
hlọn hú mi, afọpa mẹhe tọn yẹn
ma jẹ nado de. Omẹ enẹ wẹ na yí
gbigbọ wiwe po miyọ́n po do bap-
tizi mì. 12 Fẹli núfúfú tọn etọn
tin to alọ etọn mẹ, podọ e na zà
likun-flétẹn etọn wé-ṣeke, bo na
bẹ likun etọn pli do agbànhọ mẹ,
ṣigba ofló lẹ wẹ e na yí miyọ́n he
ma sọgan yin ṣíṣí do fiọ."

13 To whenẹnu wẹ Jesu wá
sọn Galili bo yì Johanu dè to
Jọdani, nado sọgan yin bibaptizi
gbọn ewọ dali. 14 Ṣigba Jo-
hanu tẹnpọn nado glọnalina ẹn,
bo dọmọ: "Yẹn wẹ tindo nuhudo
nado yin bibaptizi gbọn hiẹ dali,
bọ hiẹ ka to dè e wá?" 15 Jesu
gblọnna ẹn dọmọ: "Gbọ e ni yì
domọ todin, na mọ wẹ e jẹna mí
do nado wà nuhe yin dodo lẹpo."
Enẹgodo e masọ glọnalina ẹn ba.
16 To whenuena Jesu ko yin bi-
baptizi godo, e tọ́n sọn osin lọ
mẹ to afọdopolọji; podọ, pọ́n! olọn
hùndonuvo, bọ e* mọ gbigbọ Ji-
wheyẹwhe tọn to teje ja e ji taidi
apoe de. 17 Pọ́n! Ogbè de sọ wá
sọn olọn bo dọmọ: "Ehe wẹ Visun-
nu ṣie, mẹyiwanna lọ, mẹhe yẹn
ko kẹalọyi."

Mt 3:16* Enẹ wẹ, Johanu.

4 Enẹgodo, gbigbọ plan Jesu
yì danfafa ji nado yin whi-
whlepọn gbọn Lẹgba dali. 2 To
whenuena e ko blanù na okle
kande ozán kande godo, enẹgodo
huvẹ hù i. 3 Mẹwhlepọntọ lọ
sọ wá bo dọna ẹn dọmọ: "Eyin hiẹ
yin visunnu Jiwheyẹwhe tọn de,
dọna zannu ehelẹ dọ yé ni lẹzun
akla." 4 Ṣigba e gblọnna ẹn
dọmọ: "E ko yin kinkàn dọ, 'Gbẹ-
tọ ma nọ nọgbẹ̀ gbọn akla kẹdẹ
dali gba, ṣigba gbọn ohó he nọ
tọ́n sọn onù Jehovah tọn mẹ lẹpo
dali.'"

5 Enẹgodo, Lẹgba plan ẹn yì
tòdaho wiwe lọ mẹ, bo hẹn ẹn ṣite
to aga adó tẹmpli lọ tọn 6 bosọ
dọna ẹn dọmọ: "Eyin hiẹ yin visunnu
Jiwheyẹwhe tọn de, lọ́n
jẹte; na e ko yin kinkàn dọ, 'Ewọ
na degbena angẹli etọn lẹ na hiẹ
tọn wutu, bọ yé na hẹn we do alọ
yetọn lẹ mẹ, bọ hiẹ ma na klẹ́n
afọ towe do zannu de go gbede.'"
7 Jesu dọna ẹn dọmọ: "E ko sọ
yin kinkàn ga dọ, 'Hiẹ ma dona
whlé Jehovah Jiwheyẹwhe towe
pọ́n.'"

8 Whladopo dogọ, Lẹgba
plan ẹn yì osó he yiaga tlala de
ji, bo do ahọluduta aihọn tọn lẹpo
po gigo yetọn po hia ẹ, 9 bosọ
dọna ẹn dọmọ: "Onú ehe lẹpo wẹ
yẹn na na we eyin hiẹ jẹklo bo
basi sinsẹ̀n hlan mi whladopo."
10 Whenẹnu wẹ Jesu dọna ẹn
dọmọ: "Tọ́n sọn fi, Satani! Na e
ko yin kinkàn dọ, 'Jehovah Jiwhe-
yẹwhe towe wẹ hiẹ dona nọ sẹ̀n,
podọ ewọ kẹdẹ wẹ hiẹ dona nọ wà
sinsẹ̀nzọn wiwe hlan.'" 11 Enẹ-

godo, Lẹgba jo e do, podọ, pọ́n! angẹli lẹ wá bo jẹ lizọnyina ẹn ji.

12 Todin, whenuena e sè dọ Johanu ko yin wiwle, e tọ́nyi Galili. 13 Humọ, to whenuena e tọ́n sọn Nazalẹti godo, e wá bo nọ nọ̀ Kapẹlnaumi to huto, to agbegbe Zebuluni po Naftali po tọn lẹ ji, 14 na nuhe ko yin didọdai gbọn yẹwhegán Isaia gblamẹ nido sọgan yin hinhẹndi, dọmọ: 15 "Hiẹ aigba Zebuluni tọn po aigba Naftali tọn po, he to aliho huto tọn ji to Jọdani godo, yèdọ Galili akọta lẹ tọn E! 16 mẹhe sinai to zinvlu mẹ lẹ mọ hinhọ́n daho de, podọ na mẹhe sinai to lẹdo oyẹ̀ okú tọn mẹ lẹ, hinhọ́n họ́n do yé ji." 17 Sọn ojlẹ enẹ mẹ sọyi, Jesu jẹ yẹwhehodọ ji bo to didọmọ, "Mì lẹnvọjọ, na ahọluduta olọn tọn ko dọnsẹpọ."

18 Dile e to zọnlinzin gbọn ohù Galili tọn tó, e mọ nọvisunnu awe, yèdọ Simọni he nọ yin yiylọdọ Pita po Andle nọvisunnu etọn po he to odọ̀ yìn do ohù mẹ, na whèhutọ wẹ yé. 19 E sọ dọna yé dọmọ: "Mì hodo mi, yẹn nasọ yí mì do basi whèhutọ gbẹtọ lẹ tọn." 20 To afọdopolọji, yé jo odọ̀ yetọn lẹ do bo hodo e. 21 To whenuena e sẹyì sọn finẹ, e mọ nọvisunnu awe devo lẹ, yèdọ Jakọbu visunnu Zebede tọn po Johanu nọvisunnu etọn po, he to tọjihun mẹ hẹ Zebede otọ́ yetọn, bo to odọ̀ yetọn lẹ tọ̀, podọ e sọ basi oylọna yé. 22 To afọdopolọji, yé jo tọjihun lọ po otọ́ yetọn po do, bo hodo e.

23 Enẹgodo e to yìyì lẹdo Galili lẹpo pé, bo to mẹplọn to sinagọgu yetọn lẹ mẹ bosọ to yẹwheho wẹndagbe ahọluduta lọ tọn dọ bo to azọ̀n wunmẹ lẹpo po madogán wunmẹ lẹpo po hẹngbọ to gbẹtọ lẹ ṣẹnṣẹn. 24 Podọ linlin etọn gbàpe to Silia lẹpo mẹ; podọ yé hẹn mẹhe ma to gángán lẹpo, yèdọ mẹhe azọ̀n po awufiẹsa voovo lẹ po to tuklado lẹ, mẹhe tindo gbigbọ aovi tọn lẹ, adingbènọ lẹ po mẹhe to awukuzọ̀n jẹ lẹ po wá e dè, bọ e sọ hẹnazọ̀ngbọna yé. 25 Enẹwutu, gbẹtọgun daho lẹ hodo e sọn Galili, Dekapole, Jelusalẹm, Jude podọ sọn Jọdani godo.

5 To whenuena e mọ gbẹtọgun lẹ, e hẹji yì osó lọ ji; podọ to whenuena e ko sinai godo, devi etọn lẹ wá e dè; 2 podọ e kẹ̀ onù etọn bo jẹ nuplọn yé ji, dọmọ:

3 "Ayajẹnọ wẹ mẹhe yọnẹn dọ yé tindo nuhudo gbigbọmẹ tọn lẹ, na yetọn wẹ ahọluduta olọn tọn.

4 "Ayajẹnọ wẹ mẹhe to aluẹmẹ lẹ, na yé na yin homẹmiọnna.

5 "Ayajẹnọ wẹ homẹmimiọnnọ lẹ, na yé na dugu aigba tọn.

6 "Ayajẹnọ wẹ mẹhe huvẹ po nugbla dodowiwa tọn po to hùhù lẹ, na yé na yin pekọhẹnwana.

7 "Ayajẹnọ wẹ lẹblanunọ lẹ, na lẹblanu na yin didohia yé.

8 "Ayajẹnọ wẹ mẹhe wé-ṣeke to ahun mẹ lẹ, na yé na mọ Jiwheyẹwhe.

9 "Ayajẹnọ wẹ jijọho-dintọ lẹ, na yé na yin yiylọdọ 'visunnu Jiwheyẹwhe tọn lẹ.'

10 "Ayajẹnọ wẹ mẹhe ko yin
homẹkẹnḍo na dodowiwa wutu lẹ,
na yetọn wẹ ahọluduta olọn tọn.
11 "Ayajẹnọ wẹ mìwlẹ to whe-
nuena gbẹtọ lẹ vlẹ mì kò bo doho-
mẹkẹn mì bosọ gbọn lalo dali dọ
onú ylankan wunmẹwunmẹ lẹ do
mì go na yẹn tọn wutu. 12 Mì
nọ jaya bosọ nọ lọ́n na ayajẹ, na
daho wẹ ale mìtọn to olọn mẹ; na
mọ wẹ yé ko dohomẹkẹn yẹwhe-
gán he jẹnukọnna mì lẹ do.
13 "Mìwlẹ wẹ ojè aigba tọn; ṣi-
gba eyin ojè hẹn huhlọn etọn bu,
nawẹ otọ́n etọn na yin hinhẹngọ-
wa gbọn? E masọ yọ́n-na-yizan
na nudepope ba, adavo nado yin
zizedlan gbonu na gbẹtọ lẹ nido
tùnafọ e ji.
14 "Mìwlẹ wẹ hinhọ́n aihọn
tọn. Tòdaho he yin didoai do osó
ji de ma sọgan yin whiwhla.
15 Gbẹtọ lẹ ma nọ tá miyọ́ngbán
bo nọ ze e do ohà nujijlẹ tọn glọ
gba, ṣigba do miyọ́ngbántin ji, bọ
e nọ na hinhọ́n mẹhe tin to owhé
lọ gbè lẹpo. 16 Mọdopolọ, mì
dike hinhọ́n mìtọn ni họnwun to
gbẹtọ lẹ nukọn, na yé nido sọgan
mọ azọ́n dagbe mìtọn lẹ bo na
gigo Otọ́ mìtọn he tin to olọn mẹ.
17 "Mì lẹndọ yẹn wá nado và
Osẹ́n lọ kavi Yẹwhegán lẹ sudo
blo. Yẹn wá, e ma yin nado va-
sudo, ṣigba nado hẹndi; 18 na
nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, e na
bọawu dọ olọn po aigba po ni ju-
wayi hú dọ wekun pẹvi pete
dopo kavi adà tiuntiun wekun tọn
dopo ni juwayi sọn Osẹ́n lọ mẹ
to aliho depope mẹ kaka onú he
tin to e mẹ lẹpo nido yin hin-
hẹndi. 19 Enẹwutu, mẹdepope
he nọ tùnafọ dopo to gbedide he
whè hugan ehelẹ mẹ ji bo nọ
plọn gbẹtọvi lẹ nado wàmọ, ewọ
na yin yiylọdọ mẹhe 'whè hugan'
to* ahọluduta olọn tọn mẹ. Ṣigba,
mẹdepope he nọ yìn yé bo nọ plọn
yé omẹ, ewọ na yin yiylọdọ mẹhe
'klo' to# ahọluduta olọn tọn mẹ.
20 Na yẹn dọna mì dọ, eyin do-
dowiwa mìtọn ma sù hú wekantọ
lẹ po Falesi lẹ po tọn, mìwlẹ ma
na biọ ahọluduta olọn tọn mẹ to
aliho depope mẹ.
21 "Mì ko sè bọ e yin didọna
omẹ hohowhenu tọn lẹ dọ, 'Hiẹ
ma dona hùhlọn; ṣigba mẹdepope
he hùhlọn na dogbè to whẹdatẹn.'
22 Ṣigba, yẹn dọna mì dọ mẹde-
pope he zindonukọn to homẹgble
mẹ sọta mẹmẹsunnu etọn na do-
gbè to whẹdatẹn; ṣigba mẹdepo-
pe he nọ yí hogbe vlẹko tọn he
ma yọ́n dọtọ́n* zan na mẹmẹsun-
nu etọn na dogbè to Whẹdatẹn
Daho Hugan; to whenuena mẹde-
pope he dọ, 'Hiẹ nulunọ nuvọ́nọ!'
na jẹna Gẹhẹnna# miyọ́n tọn.
23 "To whelọnu lo, eyin hiẹ
hẹn nunina towe ja agbà lọ kọ̀n bo
flin to finẹ dọ mẹmẹsunnu towe
tindo nude sọta we, 24 jo nuni-
na towe do finẹ to agbà lọ nukọn,
bo tọ́nyi; bo yì dín jijọho hẹ mẹ-
mẹsunnu towe whẹ́, podọ to enẹ-
godo, to whenuena hiẹ ko lẹkọwa,
na nunina towe.

Mt 5:19* Kavi, "ma jẹ nado biọ." **19#** Kavi, "jẹ nado biọ." **22*** "Hogbe vlẹko tọn he ma yọ́n dọtọ́n." Gl., *Laka.* Hogbe he nọ dlẹnalọdo omẹ di nulunọ. **22#** Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 9.

25 "Yawu jẹ whẹgbọ ji hẹ mẹhe jlo na hẹn we yì owhè nukọn to whenuena hiẹ tin to aliho ji hẹ ẹ jei finẹ, na eyin e ma yinmọ, whẹylọmẹtọ lọ sọgan ze we do alọmẹ na whẹdatọ, bọ whẹdatọ na ze we do alọmẹ na devizọnwatọ whẹdatẹn tọn, bọ hiẹ nasọ yin zizedlan gànpamẹ. 26 Nugbo wẹ yẹn dọna we, Hiẹ ma na tọn sọn finẹ to aliho depope mẹ kaka hiẹ nado sú abọgan-kuẹ pẹvi pete godo tọn.*

27 "Mì ko sè bọ e yin didọ dọ, 'Hiẹ ma dona deayọ.' 28 Ṣigba yẹn dọna mì dọ mẹdepope he zindonukọn nado to yọnnu de pọn kaka bo tindo ojlo zogbe de na ẹn ko deayọ hẹ ẹ dote to ahun etọn mẹ. 29 Todin, eyin nukun towe adusiwhé tọn lọ to hinhẹn we dahli, sún in sè bo ze e dlan sọn dewe go. Na e doale na we dọ dopo to awutugonu towe lẹ mẹ ni yin hinhẹnbu hú dọ agbasa towe blebu ni yin dindọn dlan Gẹhẹnna mẹ. 30 Mọdopolọ, eyin adusilọ towe to hinhẹn we dahli, sán ẹn sè bo ze e dlan sọn dewe go. Na e doale na we dọ dopo to awutugonu towe lẹ mẹ ni yin hinhẹnbu hú dọ agbasa towe blebu ni yì Gẹhẹnna mẹ.

31 "Humọ, e ko yin didọ dọ, 'Mẹdepope he gbẹ́ asi etọn dai, gbọ e ni na ẹn owe gbẹdai tọn de.' 32 Ṣigba, yẹn dọna mì dọ mẹdepope he gbẹ́ asi etọn dai, bọ e ma yin na whẹho galilọ tọn wutu, hẹn ẹn tin to owù ayọdide tọn mẹ, podọ mẹdepope he wlealọ hẹ yọnnu he yin gbigbẹdai, e deayọ.

33 "Mọdopolọ, mì ko sè bọ e yin didọna omẹ hohowhenu tọn lẹ dọ, 'Hiẹ ma dona whlé bo nọma hẹndi, ṣigba hiẹ dona de opà towe lẹ hlan Jehovah.' 34 Ṣigba, yẹn dọna mì dọ: Mì whlé paali blo, vlavo gbọn olọn dali, na e yin ofìn Jiwheyẹwhe tọn wutu; 35 kavi gbọn aigba dali, na e yin tokloafọligbe afọ etọn lẹ tọn wutu; kavi gbọn Jelusalẹm dali, na e yin tòdaho Ahọlu daho lọ tọn wutu. 36 Mọdopolọ, hiẹ ma dona yí ota towe do whlé, na hiẹ ma sọgan diọ oda dopo zun wewe kavi yuu. 37 Mì kuku gbọ hogbe mìtọn *Mọwẹ* ni yin Mọwẹ, podọ *Lala* mìtọn ni yin Lala; na nuhe hú ehelẹ, mẹylankan lọ dè wẹ yé wá sọn.

38 "Mì ko sè bọ e yin didọ dọ, 'Nukun na nukun podọ adú na adú.' 39 Ṣigba, yẹn dọna mì dọ: Mì diọavunnukunsọ ewọ he yin mẹylankan blo; ṣigba eyin mẹdepope hò alaka adusiwhé tọn na we, lẹ́ amiyọnwhé tọn na ẹn ga. 40 Podọ eyin mẹde jlo na hẹn we yì owhè nukọn nado yí awù odò tọn towe, jo awugbó towe lọsu na ẹn ga; 41 podọ eyin mẹde he tin to otẹn aṣẹpipa tọn mẹ yí huhlọn do hẹn we nado wadevizọn na kilomẹtlu dopo, basi kilomẹtlu awe hẹ ẹ. 42 Nanú ewọ he to nubiọ we, podọ a dogodo ewọ he jlo na yàn sọn dè we matin akuẹvi blo.

43 "Mì ko sè bọ e yin didọ dọ, 'Hiẹ dona yiwanna kọmẹnu

Mt 5:26* To paa mẹ, *kuadlan,* abọgan-kuẹ de he ma sọtẹn.

towe bo gbẹwanna kẹntọ towe.'
44 Ṣigba, yẹn dọna mì dọ:
Mì zindonukọn nado nọ yiwanna kẹntọ mìtọn lẹ bo nọ hodẹ̀
na mẹhe to homẹkẹndo mì lẹ;
45 na mì nido do mìde hia taidi
visunnu Otọ́ mìtọn he tin to olọn
mẹ lọ tọn lẹ, na e nọ hẹn owhè
etọn zẹ̀ do mẹylankan lẹ po mẹ-
dagbe lẹ po ji bosọ nọ hẹn jikun
ja do dodonọ lẹ po mawadodonọ
lẹ po ji. 46 Na eyin mì nọ yi-
wanna mẹhe yiwanna mì lẹ, ale
tẹwẹ mì tindo? Be tòkuẹ-ṣinyan-
tọ lẹ ma nọ wà onú dopolọ ga?
47 Podọ eyin mì nọ dọnudo mẹ-
mẹsunnu mìtọn lẹ kẹdẹ, onú vo-
nọtaun tẹwẹ mì to wiwà? Be omẹ
akọta lẹ tọn ma nọ wà onú dopolọ
ga? 48 Enẹwutu, mì dona yin
pipé, kẹdẹdile Otọ́ mìtọn olọn tọn
yin pipé do.

6 "Mì payi tlala dọ mì do do-
dowiwa mìtọn hia to gbẹtọ
lẹ nukọn, nado sọgan yin mimọ
gbọn yé dali blo; eyin e ma yin-
mọ mì ma na tindo ale de sọn
Otọ́ mìtọn he tin to olọn mẹ dè.
2 Enẹwutu, to whenuena hiẹ jei
nunina lẹblanu tọn lẹ na gbé,
a kún opẹn to nukọn towe blo, kẹ-
dẹdile yẹnuwatọ lẹ nọ wà do to si-
nagọgu lẹ mẹ podọ to tòhomẹ-liho
lẹ ji, na yé nido sọgan yin gigo-
pana gbọn gbẹtọ lẹ dali. Nugbo
wẹ yẹn dọna mì, Yé ko mọ ale
yetọn yí to gigọ́ mẹ. 3 Ṣigba,
hiẹ, to whenuena hiẹ to nunina
lẹblanu tọn lẹ na, a dike amiyọn-
lọ towe yọ́n nuhe adusilọ towe to
wiwà blo, 4 na nunina lẹblanu
tọn towe lẹ nido sọgan yin to nu-
glọ; to whenẹnu, Otọ́ towe he nọ
mọnú to nuglọ na suahọ etọn we.
5 "Mọdopolọ, to whenuena mì
to dẹho, mì ma dona taidi yẹ-
nuwatọ lẹ; na yé yiwanna nado
nọ ṣite do hodẹ̀ to sinagọgu lẹ
mẹ podọ to aliklan alihogbó lẹ
tọn ji nado yin mimọ gbọn gbẹ-
tọ lẹ dali. Nugbo wẹ yẹn dọna
mì, Yé ko mọ ale yetọn yí to gigọ́
mẹ. 6 Ṣigba, hiẹ, to whenue-
na hiẹ to dẹho, biọ abò towe mẹ
podọ, to whenuena hiẹ ko sú ohọ̀n
towe godo, hodẹ̀ hlan Otọ́ towe
he tin to fiwhiwhlá; to whenẹ-
nu, Otọ́ towe he nọ mọnú to nu-
glọ na suahọ etọn we. 7 Ṣigba,
to whenuena mì to dẹho, mì dọ
dọvọdọ onú dopolọ lẹ tọn kẹdẹ-
dile omẹ akọta lẹ tọn nọ wà do
blo, na yé nọ lẹndọ ohó susu didọ
wẹ na zọ́n bọ odẹ yetọn na yin
sisè. 8 Enẹwutu, mì basi di ye-
wlẹ blo, na Jiwheyẹwhe Otọ́ mì-
tọn yọ́n nuhe mì tindo nuhudo
etọn lẹ, yèdọ whẹpo mì tlẹ do biọ
sọn e dè.
9 "Enẹwutu, lehe mìwlẹ dona
nọ hodẹ̀ do die:
" 'Otọ́ mítọn he tin to olọn mẹ,
na oyín towe ni yin kinklando-
wiwe. 10 Na ahọluduta towe
ni wá. Na ojlo towe ni yin wiwà,
kẹdẹdi to olọn mẹ, mọdopolọ to
aigba ji. 11 Na núdùdù* mítọn
egbehe tọn mí to egbé; 12 podọ
jo ahọ́ mítọn lẹ na mí, dile míwlẹ
ko jona ahọ́tọnọ mítọn lẹ do ga.
13 Podọ a hẹn mí biọ whlepọn mẹ
blo, ṣigba whlẹn mí sọn mẹylan-
kan lọ si.'

Mt 6:11* To paa mẹ, "akla."

14 "Na eyin mì jo sẹnmẹjiję
gbẹtọ lẹ tọn na yé, Otọ́ mìtọn
olọn tọn na jona mì ga; 15 ṣi-
gba eyin mì ma jo sẹnmẹjiję gbẹ-
tọ lẹ tọn na yé, mọdopolọ Otọ́ mì-
tọn olọn tọn ma na jo sẹnmẹjiję
mìtọn lẹ na mì.
16 "To whenuena mì to nùbla,
mì sọ hẹn nukunmẹ kúṣiọ di yẹ-
nuwatọ lẹ ba blo, na yé nọ diọ
awusọhia nukunmẹ yetọn tọn na
gbẹtọ lẹ nido sọgan mọdọ yé to
nùbla. Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Yé
ko mọ ale yetọn yí to gigọ́ mẹ.
17 Ṣigba, hię, to whenuena hię
to nùbla, sá amisisa do ota towe
bo fún nukunmẹ towe, 18 na
hię nido sọawuhia taidi mẹhe to
nùbla, e ma yin hlan gbẹtọ lẹ gba,
ṣigba hlan Otọ́ towe he tin to fi-
whiwhlá; to whenẹnu, Otọ́ towe
he nọ mọnú to nuglọ na suahọ
etọn we.
19 "Mì sọ bẹ adọkunnu lẹ pli
na mìde do aigba ji ba blo, fie
okọ́ nọ dùnú bọ onú lẹ nọ jẹkò te,
podọ fie ajotọ lẹ nọ gbò adó bo nọ
fìnnú te. 20 Kakatimọ, mì bẹ
adọkunnu lẹ pli na mìde do olọn
mẹ, fie okọ́ ma nọ dùnú bọ onú lẹ
ma nọ jẹkò te, podọ fie ajotọ lẹ
ma nọ gbò adó bo nọ fìnnú te.
21 Na fie adọkunnu towe te, finẹ
wẹ ahun towe na te ga.
22 "Nukun wẹ miyọ́ngbán
agbasa tọn. Enẹwutu, eyin nukun
towe tin to fidopo, agbasa towe
pete na gọ́ na hinhọ́n; 23 ṣi-
gba eyin nukun towe yin ylankan,
agbasa towe pete na gọ́ na zinvlu.
Nugbonugbo, eyin hinhọ́n he tin
to hię mẹ yin zinvlu, lehe zinvlu
enẹ yin daho sọ!
24 "Mẹdepope ma sọgan yin
afanumẹ na ogán awe; adavo ewọ
na gbẹwanna ode bo yiwanna
awetọ, kavi ewọ na sẹbọdo ode go
bo gbẹkọ awetọ go. Mìwlẹ ma sọ-
gan yin afanumẹ na Jiwheyẹwhe
podọ na Adọkunnu lẹ.
25 "Na ehe wutu, yẹn dọna mì
dọ: Mì sọ yin magbọjẹnọ na alin-
dọn mìtọn ba blo, dọ, etẹ mì na dù
kavi etẹ mì na nù, kavi na agbasa
mìtọn dọ etẹ mì na dó. Be alindọn
ma yin nujọnu hú núdùdù podọ
agbasa hú avọ̀? 26 Mì pọ́n ohẹ̀
agahomẹ tọn lẹ tlintlin, na yé
ma nọ dó jinukun kavi gbẹ̀n kavi
bẹpli do agbànhọ lẹ mẹ; ṣogan
Otọ́ mìtọn olọn tọn nọ na núdùdù
yé. Be mìwlẹ ma họakuẹ hú yé?
27 Mẹnu to mì mẹ wẹ sọgan
gbọn magbọjẹnọ-yinyin dali yí
awagbà* dopo dogọ tedidi gbẹzan
etọn tọn? 28 Humọ, na nuhe
dù avọ̀dido, naegbọn mì do yin
magbọjẹnọ? Mì plọnnu sọn voun-
voun danji tọn lẹ dè, lehe yé to
whinwhẹ́n do; yé ma nọ do ma-
gbọjẹ na yede, mọjanwẹ yé ma
nọ gbẹ̀n sekan; 29 ṣigba yẹn
dọna mì dọ Sọlomọni lọsu to gigo
etọn lẹpo mẹ ma tlẹ yin aṣọ́dona
di dopo to ehelẹ mẹ. 30 Todin,
eyin Jiwheyẹwhe nọ doaṣọ́ sọmọ
na ogbé danji tọn lẹ, he tin tofi
to egbé bosọ nọ yin zizedlan adò
mẹ to osọ he ja, be ewọ ma na
doaṣọ́na mì humọ, mì yise pẹ-
vinọ? 31 Enẹwutu, mì yin ma-
gbọjẹnọ gbede blo, dọ, 'Etẹ mí na
dù?' kavi, 'Etẹ mí na nù?' kavi,
'Etẹ mí na dó?' 32 Na ehe lẹpo

Mt 6:27* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

wẹ onú he akọta lẹ nọ to afọdona vẹkuvẹku. Na Otọ́ mìtọn olọn tọn
yọnẹn dọ mì tindo nuhudo onú ehe
lẹpo tọn.
33 "Enẹwutu, mì zindonukọn
nado to ahọluduta lọ po dodowiwa
etọn po dín whẹ́, podọ onú devo
ehe lẹpo na yin yiyidogọ na mì.
34 Enẹwutu, mì yin magbọjẹnọ
na osọ he ja gbede blo, na osọ he
ja na tindo magbọjẹ etọn titi lẹ.
Oylan azán dopodopo tọn ko pé
na ẹn.

7 "Mì sọ dawhẹnamẹ ba blo
na mì nikaa yin whẹdana;
2 na whẹdida he nkọ mì yí do to
whẹdanamẹ wẹ yè na yí do da-
whẹna mì; podọ nujlẹnu he mì
to yíyí do jlẹ namẹ wẹ yé na
yí do jlẹ na mì. 3 To whelọnu
lo, naegbọn hiẹ do to núyọ he tin
to nukun mẹmẹsunnu towe tọn ji
pọ́n, ṣigba bo ma lẹn atinpo he
tin to nukun towe titi ji tọn pọ́n?
4 Kavi nawẹ hiẹ sọgan dọna mẹ-
mẹsunnu towe do dọ, 'Dike ma de
núyọ sẹ̀ sọn nukun towe ji'; to
whenuena, pọ́n! atinpo de tin to
nukun towe titi ji? 5 Yẹnuwa-
tọ! De atinpo sẹ̀ sọn nukun towe
titi ji whẹ́, podọ to enẹgodo hiẹ
na mọnú gblegede nado de núyọ
sẹ̀ sọn nukun mẹmẹsunnu towe
tọn ji.
6 "Mì ze nuhe yin wiwe na
avún lẹ blo, kavi yìn peali mìtọn
lẹ donukọnna ohàn lẹ blo, na yé
nikaa tùnafọ yetọn lẹ yé ji bosọ
lẹgodo bo tlẹ́n mì.
7 "Mì to bibiọ zọnmii, e nasọ
yin nina mì; mì to dindin zọn-
mii, mì nasọ mọ; mì to họ̀nhúhú
zọnmii, e nasọ yin hùnhùn hlan
mì. 8 Na mẹdepope he to bi-
biọ nọ mọyi, podọ mẹdepope he to
dindin nọ mọ, podọ mẹdepope he
to họ̀nhúhú wẹ e na yin hùnhùn
hlan. 9 Na nugbo tọn, mẹnu to
mì mẹ wẹ visunnu etọn na biọ ẹ
akla—ewọ ma na ze zannu na ẹn,
kavi e na wàmọ wẹ? 10 Kavi,
vlavo e na biọ whèvi—ewọ ma na
ze odàn na ẹn, kavi e na wàmọ
wẹ? 11 Enẹwutu, eyin mìwlẹ,
he tlẹ yin mẹylankan, yọ́n lehe yè
nọ na nunina dagbe ovi mìtọn lẹ
do, nẹmunẹmu wẹ Otọ́ mìtọn he
tin to olọn mẹ ma nado na onú da-
gbe mẹhe to bibiọ ẹ lẹ!
12 "Enẹwutu, nudepope he mì-
wlẹ jlo dọ gbẹtọ lẹ ni nọ wà na
mì, mọkẹdẹ wẹ mìwlẹ dona nọ wà
na yé do ga; ehe, na taun tọn, wẹ
nuhe Osẹ́n lọ po Yẹwhegán lẹ po
zẹẹmẹdo.
13 "Mì gbọn họntonu bibó lọ
nù biọ e mẹ; na gbigblo podọ
gblagada wẹ aliho lọ he nọ plan-
mẹ yì vasudo, susu sọ wẹ mẹhe to
gbingbọn e ji biọ e mẹ lẹ; 14 to
whenuena e yindọ bibó wẹ họnto-
nu lọ podọ jinján wẹ aliho lọ he
nọ planmẹ yì ogbẹ̀ mẹ, vude sọ
wẹ mẹhe to dindin in mọ lẹ.
15 "Mì họ́ mìde gando yẹwhe-
gán lalo lẹ go he nọ wá mì
dè to avọ̀ lẹngbọ tọn mẹ, ṣi-
gba ohla nuwledutọ lẹ wẹ yé to
homẹ. 16 Gbọn sinsẹ́n yetọn lẹ
dali wẹ mì na yọ́n yé. Gbẹtọ lẹ
ma nọ gbẹ̀n ovẹn sinsẹ́n to tẹwùn
lẹ ji, kavi ovò sinsẹ́n to vẹwùn
lẹ ji gbede gba, kavi e ma yin
mọ wẹ? 17 Mọdopolọ, atin da-

gbe lẹpo nọ de sinsẹ́n dagbe tọ́n,
ṣigba atin ylankan lẹpo nọ de sin-
sẹ́n gbigble tọ́n; 18 atin dagbe
de ma sọgan sẹ́n sinsẹ́n gbigble,
mọjanwẹ atin ylankan de ma sọ-
gan de sinsẹ́n dagbe tọ́n do ni-
yẹn. 19 Atin depope he ma nọ
de sinsẹ́n dagbe tọ́n nọ yin sinsán
liai bo nọ yin zizedlan miyọ́n mẹ.
20 To whelọnu lo, na nugbo tọn,
gbọn sinsẹ́n yetọn lẹ dali wẹ mì
na yọ́n omẹ enẹlẹ.

21 "E ma yin mẹlẹpo he to di-
dọna mi dọ, 'Oklunọ, Oklunọ,' wẹ
na biọ ahọluduta olọn tọn mẹ gba,
ṣigba ewọ he to ojlo Otọ́ ṣie he
tin to olọn mẹ tọn wà. 22 Mẹ-
susu wẹ na dọna mi to azán
enẹ gbè dọ, 'Oklunọ, Oklunọ, be
míwlẹ ma ko dọ dọdai to oyín
towe mẹ, bo ko yàn aovi lẹ jẹ-
gbonu to oyín towe mẹ, bo ko sọ
wà azọ́n huhlọnnọ susu lẹ to oyín
towe mẹ ya?' 23 Ṣogan, whe-
nẹnu wẹ yẹn na yigbena yé dọ:
Yẹn ma yọ́n mì gbede! Mì tọ́n sọn
dè e, mì mẹhe nọ wazọ́n sẹ́nhẹn-
gba tọn lẹ.

24 "Enẹwutu, mẹdepope he sè
ohó he yẹn to didọ ehelẹ bo basi
yé, na yin yiyijlẹdo dawe nu-
yọnẹntọ de go, he gbá ohò etọn
do osé gángán ji. 25 Podọ jikun
sinsinyẹn ja bọ osin gó bọ jẹhọn
sọ yìn bo hò jẹ ohò lọ go, ṣigba
e ma hójai, na e ko yin didó do
osé gángán ji wutu. 26 To alọ
devo mẹ, mẹdepope he to ohó he
yẹn to didọ ehelẹ sè bo ma basi
yé, na yin yiyijlẹdo dawe nulu-
nọ de go, he gbá ohò etọn do tọ-
kẹ́n ji. 27 Podọ jikun sinsinyẹn
ja bọ osin gó bọ jẹhọn sọ yìn bo
hò jẹ ohò lọ go, podọ e hójai, daho
sọ wẹ hihọliai etọn."

28 Todin, to whenuena Jesu
dotana ohó ehelẹ, kọdetọn lọ
wẹ yindọ awuji gbẹtọgun lẹ na
aliho mẹpinplọn tọn etọn wutu;
29 na e to nuplọn yé taidi mẹhe
tindo aṣẹ, e ma yin taidi wekantọ
yetọn lẹ gba.

8 To whenuena e ko jẹte sọn
osó lọ ji godo, gbẹtọgun
daho lẹ hodo e. 2 Podọ, pọ́n!
dawe pòtọnọ de wá bo jẹ taliai-
na ẹn ji, bo dọmọ: "Oklunọ, eyin
hiẹ jlo domọ, hiẹ sọgan hẹn mi
zun wiwe." 3 Enẹwutu, e dlẹn-
alọ etọn, bo doalọ dawe lọ go, bo
dọmọ: "Yẹn jlo. Yin hinhẹn zun
wiwe." Podọ to afọdopolọji, pòzọ̀n
etọn yin kiklọ sọn e go. 4 Enẹ-
godo Jesu dọna ẹn dọmọ: "A dike
bo dọna mẹde blo, ṣigba yì, bo do
dewe hia yẹwhenọ, bosọ na nuni-
na he Mose ko degbè etọn, taidi
kunnudide de hlan yé."

5 To whenuena e biọ Kapẹl-
naumi, mẹkanwekowhàngán de
wá e dè, bo to vẹvẹna ẹn
6 bosọ dọmọ: "Oklunọ, awukuzọ̀n
to yasana devisunnu ṣie sinsin-
yẹn bọ e to aimimlọn to whégbè."
7 E sọ dọna ẹn dọmọ: "Eyin yẹn
jẹ finẹ, yẹn na hẹnazọ̀ngbọna ẹn."
8 Mẹkanwekowhàngán lọ gblọn-
na ẹn dọmọ: "Oklunọ, yẹn ma yin
mẹhe jẹ na hiẹ nido biọ họta ṣie
glọ, ṣigba saa dọho poun podọ de-
visunnu ṣie na yin azọ̀nhẹngbọna.
9 Na yẹnlọsu yin mẹde he tin to
aṣẹpipa glọ, bo tindo awhànfun-
tọ lẹ to oglọ ṣie, bọ yẹn sọ nọ
dọna ode dọ, 'Yì!' ewọ sọ nọ yì,

podọ na devo dọ, 'Wá!' ewọ sọ nọ
wá, podọ na afanumẹ ṣie dọ, 'Wà
ehe!' ewọ sọ nọ wà ẹ." 10 Awu-
ji Jesu to whenuena e sè ehe
bọ e dọna mẹhe to hihodo e lẹ
dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì,
Yẹn ma ko mọ yise he klo sọmọ
de to mẹdepope mẹ to Islaeli gba.
11 Ṣigba yẹn dọna mì dọ mẹ-
susu na wá sọn whèzẹtẹn-waji
po whèyihọ-waji po bo na jagla
to tafo kọ̀n hẹ Ablaham, Isaki
po Jakọbu po to ahọluduta olọn
tọn mẹ; 12 to whenuena e yin-
dọ visunnu ahọluduta lọ tọn lẹ na
yin zizedlan zinvlu mẹ to gbo-
nu. Finẹ wẹ yé na viavi bo dù
adúkúnkún te." 13 To whenẹ-
nu, Jesu dọna mẹkanwekowhàn-
gán lọ dọmọ: "Yì. Gbọ e ni yì na
we kẹdẹdile hiẹ ko yise do." Podọ
devisunnu lọ yin azọ̀nhẹngbọna to
gànhiho enẹ mẹ.

14 Podọ to whenuena Jesu wá
owhé Pita tọn gbè, e mọ onọ̀
asi etọn tọn to aimimlọn bo
to azọ̀n agbasa-hùnmiyọ́n tọn jẹ.
15 Enẹwutu, e doalọ alọ etọn go,
bọ agbasa-hùnmiyọ́n lọ yì sọn e
ji, bọ e fọ́n bo jẹ lizọnyina ẹn ji.
16 Ṣigba to whenuena owhè ko
jai, gbẹtọ lẹ hẹn susu mẹhe tin-
do gbigbọ aovi tọn lẹ wá e dè;
podọ e yí ohó do yàn gbigbọ lọ lẹ
jẹgbonu, bo hẹnazọ̀ngbọna mẹhe
ma to gángán lẹpo; 17 na nuhe
ko yin didọ gbọn yẹwhegán Isaia
gblamẹ nido sọgan yin hinhẹndi,
dọmọ: "Ewọ lọsu yí awutu mítọn
lẹ bo bẹ azọ̀n mítọn lẹ hẹn."

18 To whenuena Jesu mọ gbẹ-
tọgun de lẹdo e, e degbè nado de-
hún yì awà awetọ ji. 19 Podọ
wekantọ de wá bo dọna ẹn dọmọ:
"Mẹplọntọ, yẹn na hodo we yì fi-
depope he hiẹ jlo na yì." 20 Ṣi-
gba Jesu dọna ẹn dọmọ: "Owọ̀ lẹ
tindo odò lẹ podọ ohẹ̀ agahomẹ
tọn lẹ tindo adọtẹn lẹ, ṣigba Vi-
sunnu gbẹtọ tọn ma tindo fidepo-
pe he e na ze ota etọn bọdai do."
21 Enẹgodo, devi devo dọna ẹn
dọmọ: "Oklunọ, nagbè mi nado
yì bo dì otọ́ ṣie whẹ́." 22 Jesu
dọna ẹn dọmọ: "To hihodo mi zọn-
mii, bo gbọ oṣiọ lẹ ni dì oṣiọ ye-
tọn lẹ."

23 Podọ to whenuena e biọ tọ-
jihun de mẹ, devi etọn lẹ hodo e.
24 Todin, pọ́n! jẹhọn sinsinyẹn
de fọ́n to ohù lọ ji, sọmọ bọ
agbówhẹn lẹ to gbigbaṣinyọ́n tọ-
jihun lọ; etomọṣo ewọ to amlọn-
dọ. 25 Podọ yé wá bo fọ́n ẹn,
bo dọmọ: "Oklunọ, whlẹn mí, mí
to na dọ̀n!" 26 Ṣigba e dọna yé
dọmọ: "Naegbọn mì do to budi,
mì yise pẹvinọ?" Enẹgodo, e fọ́n
bo gbẹnuna jẹhọn lọ po ohù lọ po,
bọ abọẹninọ daho de wá aimẹ.
27 Enẹwutu, awuji gbẹtọ lọ lẹ bọ
yé dọmọ: "Omẹ nankọ wẹ ehe, bọ
jẹhọn po ohù po tlẹ nọ setonu-
na ẹn?"

28 To whenuena e jẹ awà awe-
tọ ji, to otò Gadaleninu lẹ tọn
mẹ, dawe awe delẹ he tindo gbi-
gbọ aovi tọn wá sọn yọdò lẹ ṣẹn-
ṣẹn bo wá pé e, podọ yé ylan-
hùn tlala, sọmọ bọ mẹdepope ma
tindo adọgbigbo nado gbọn ali-
ho enẹ ji. 29 Podọ, pọ́n! yé da-
whá, bo dọmọ: "Etẹwẹ míwlẹ
tindo nado wà hẹ we, hiẹ Visun-

nu Jiwheyẹwhe tọn? Be hiẹ wáfi
nado sayana mí jẹnukọnna ojlẹ
dide lọ wẹ ya?" 30 Ṣigba pipli
ohàn susu tọn de to núdù dẹn do
yé. 31 Enẹwutu, aovi lọ lẹ jẹ
vẹvẹna ẹn ji, dọmọ: "Eyin hiẹ yàn
mí jẹgbonu, do mí hlan pipli ohàn
tọn lọ mẹ." 32 Enẹwutu, e dọna
yé dọmọ: "Mì yì!" Yé tọ́njẹgbonu
bo yì biọ ohàn lọ lẹ mẹ; podọ,
pọ́n! pipli lọ pete hozín yì pópló lọ
tónu bo flẹ jẹ ohù mẹ bosọ kú do
osin mẹ. 33 Ṣigba, kanlinyìntọ
lọ lẹ họnyi, bo biọ tòdaho lọ mẹ,
bosọ na linlin onú lẹpo tọn, kaka-
jẹ whẹho dawe he tindo gbigbọ
aovi tọn lọ lẹ tọn ji. 34 Podọ,
pọ́n! mẹhe nọ nọ̀ tòdaho lọ mẹ
lẹpo tọ́n wá pé Jesu; podọ to whe-
nuena yé ko mọ ẹn, yé vẹ ẹ vẹku-
vẹku nado tọ́n sọn agbegbe ye-
tọn ji.

9 Enẹwutu, to whenuena e biọ
tọjihun lọ mẹ, e dasá bo yì
tòdaho etọn titi mẹ. 2 Bo pọ́n!
yé hẹn dawe he to awukuzọ̀n jẹ
de ja e dè he to aimimlọn to
adọ́zan ji. To whenuena Jesu doa-
yi yise he yé tindo go, e dọna
awukuzọ̀njẹtọ lọ dọmọ: "Gboadọ,
ovi ṣie; ylando towe lẹ ko yin ji-
jona we." 3 Podọ, pọ́n! delẹ to
wekantọ lẹ mẹ to didọ to yede
homẹ dọmọ: "Dawe ehe to nù-
zan." 4 Podọ na Jesu yọ́n lin-
lẹn yetọn lẹ wutu, e dọmọ: "Nae-
gbọn mì to onú ylankan lẹ lẹn
to ahun mìtọn mẹ? 5 Di apa-
jlẹ, detẹ wẹ bọawu hugan, nado
dọ dọ, Ylando towe lẹ yin jijo-
na we, kavi nado dọ dọ, Fọ́n
bo zinzọnlin? 6 Ṣigba, na mì-
wlẹ nido yọnẹn dọ Visunnu gbẹ-
tọ tọn tindo aṣẹ to aigba ji nado
jo ylando lẹ namẹ—" whenẹnu
wẹ e dọna awukuzọ̀njẹtọ lọ dọmọ:
"Fọ́n, ze adọ́zan towe, bo yì owhé
towe gbè." 7 Ewọ sọ fọ́n bo yì
owhé etọn gbè. 8 To whenuena
gbẹtọgun lẹ mọ ehe, obu jẹ yé ji,
bọ yé pagigona Jiwheyẹwhe, he
na aṣẹ mọnkọtọn gbẹtọ lẹ.

9 To enẹgodo, to whenuena
Jesu to tintọ́n sọn finẹ, e mọ
dawe de he nọ yin Matiu he sinai
to tòkuẹ-ṣinyantẹn, e sọ dọna ẹn
dọmọ: "Lẹzun hodotọ ṣie." To
afọdopolọji ewọ fọnṣite bo hodo e.
10 To ojlẹ vude godo, to whenue-
na ewọ jagla to tafo kọ̀n to whé-
gbè, pọ́n! susu tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ
po ylandonọ lẹ po tọn wá bo jẹ ji-
jagla hẹ Jesu po devi etọn lẹ po
ji. 11 Ṣigba to whenuena Fale-
si lẹ mọ ehe, yé jẹ didọna devi
etọn lẹ ji dọmọ: "Naegbọn mẹ-
plọntọ mìtọn nọ dùnú hẹ tòkuẹ-
ṣinyantọ lẹ po ylandonọ lẹ po?"
12 To whenuena ewọ sè nuhe dọ
yé te, e dọmọ: "Mẹhe to gángán
lẹ ma nọ tindo nuhudo dotozọ́nwa-
tọ tọn gba, adavo mẹhe to azọ̀njẹ
lẹ. 13 Enẹwutu, mì yì bo plọn
nuhe ehe zẹẹmẹdo, dọ, 'Lẹblanu
wẹ yẹn jlo, e ma yin avọ́sinsan
gba.' Na yẹn ma wá nado ylọ do-
donọ lẹ gba, adavo ylandonọ lẹ."

14 Enẹgodo devi Johanu tọn lẹ
wá e dè bo kanse dọmọ: "Nae-
gbọn míwlẹ po Falesi lẹ po nọ bla-
nù ṣigba bọ devi towe lẹ ma nọ
blanù?" 15 Enẹwutu Jesu dọna
yé dọmọ: "Họntọn asisunọ yọyọ lọ
tọn lẹ ma tindo nuhudo nado nọ

aluẹmẹ to whenue asisunọ yọyọ
tin to yé dè, kavi e ma yin mọ
wẹ? Ṣigba azán lẹ ja bọ yè na yí
asisunọ yọyọ lọ sọn yé dè, whenẹ-
nu wẹ yé na blanù. 16 Mẹdẹ-
pope ma nọ tọ̀ avọ̀nu avọ̀ yọyọ tọn
do awugbó hoho go gba; na hu-
hlọn avọ̀nu lọ tọn na dọ̀n awu-
gbó lọ bọ tintlẹ́n lọ nasọ ylanhu.
17 Mọdopolọ, gbẹtọ lẹ ma nọ kọ̀n
ovẹn yọyọ do ayúgò hoho lẹ mẹ
gba; ṣigba eyin yé wàmọ, whenẹ-
nu, ayúgò lọ lẹ nọ là podọ ovẹn lọ
nọ kọnyingbe bọ ayúgò lọ lẹ nọ
gble. Ṣigba, gbẹtọ lẹ nọ kọ̀n ovẹn
yọyọ do ayúgò yọyọ lẹ mẹ, bọ onú
awe lẹ nọ yin hihla dai."

18 To whenuena e to onú ehelẹ
dọna yé, pọ́n! ogán de he ko dọn-
sẹpọ, jẹ taliaina ẹn ji, bo dọmọ:
"Viyọnnu ṣie dona ko kú todin; ṣi-
gba wá bo ze alọ towe do e ji na
ewọ nido gọwá ogbè."

19 To whenẹnu, Jesu fọ́n bo
jẹ hihodo e ji; devi etọn lẹ sọ
wàmọ ga. 20 Podọ, pọ́n! nawe
de he ko to hùndi sọn owhe wiawe
die gbọ́n, wá bo gbọn godo bosọ
doalọ okẹyẹ awugbó etọn tọn go;
21 na e to didọ to ede mẹ dọmọ:
"Eyin yẹn ko gbẹ doalọ awugbó
etọn go poun, yẹn na jẹgangan."
22 Jesu lẹgodo podọ to whenue-
na e mọ ẹn, e dọmọ: "Gboadọ, vi-
yọnnu ṣie; yise towe ko hẹn we
jẹgangan." Podọ sọn gànhiho enẹ
mẹ, nawe lọ jẹgangan.

23 Todin, to whenuena e wá
owhé ogán lọ tọn gbè bo mọ ván-
kuntọ lẹ po gbẹtọgun lọ po to bẹ-
wlu mẹ bo to awhádo, 24 Jesu
jẹ didọ ji dọmọ: "Mì tọ́n sọn fi, na
viyọnnu pẹvi lọ ma kú gba, ṣigba
amlọndọ wẹ e te." Enẹwutu, yé
jẹ ṣinṣàn ẹn kò ji. 25 Tlolo he
gbẹtọgun lọ ko yin didohlan gbo-
nu, e biọ họmẹ bo hẹn alọ viyọn-
nu pẹvi lọ tọn go, bọ e sọ fọ́n.
26 Na nugbo tọn, linlin ehe tọn
gbayipe gbọn agbegbe lọ pete ji.

27 To whenuena Jesu to tintọ́n
sọn finẹ, dawe nukuntọ́nnọ awe
hodo e, bo to awhádo dọmọ: "Wà-
lẹblanu na mí, hiẹ Visunnu Davi-
di tọn." 28 To whenuena ewọ
ko biọ whégbè, dawe nukuntọ́n-
nọ lọ lẹ wá e dè, bọ Jesu kanse
yé dọmọ: "Be mìwlẹ tindo yise
dọ yẹn sọgan wà ehe ya?" Yé
gblọnna ẹn dọmọ: "Mọwẹ, Oklu-
nọ." 29 To whenẹnu, e doalọ
nukun yetọn lẹ go, bo dọmọ: "Na
e ni yin wiwà hlan mì kẹdẹ-
di yise mìtọn." 30 Podọ nukun
yetọn lẹ hùn. Humọ, Jesu dosẹ́n
na yé sinsinyẹn dọmọ: "Mì dike
mẹdepope yọ́n ehe blo." 31 Ṣi-
gba, to whenuena yé tọ́njẹgbonu
godo, yé hẹn linlin etọn gbayipe
gbọn agbegbe lọ pete ji.

32 Todin, to whenuena yé tọ́n
jei, pọ́n! gbẹtọ lẹ hẹn dawe unbọ-
pẹnnọ he tindo gbigbọ aovi tọn de
wá e dè; 33 podọ to whenue-
na aovi lọ ko yin yinyan jẹgbonu
godo, dawe unbọpẹnnọ lọ dọho.
Nalete, awuji gbẹtọgun lọ lẹ bọ
yé dọmọ: "Onú ehe nkọtọn depo-
pe ma ko yin mimọ to Islaeli mẹ
pọ́n gbede." 34 Ṣigba Falesi lẹ
jẹ didọ ji dọmọ: "Ogán aovi lẹ tọn
wẹ e nọ yí do yàn aovi lẹ jẹgbo-
nu."

35 Jesu sọ to gbejizọnlinzin
gbọn tòdaho po gbétatò lẹpo po

mẹ, bo to mẹplọn to sinagọgu yetọn lẹ mẹ bosọ to yẹwheho wẹndagbe ahọluduta lọ tọn dọ bo to azọ̀n wunmẹ lẹpo po madogán wunmẹ lẹpo po hẹngbọ. 36 To whenuena e mọ gbẹtọgun lẹ, lẹblanu yetọn wà ẹ, na yé yin hinhẹn jẹ agbá bosọ yin kọgbẹ́ e go taidi lẹngbọ lẹ he ma tindo lẹngbọhọtọ de wutu. 37 To whenẹnu, e dọna devi etọn lẹ dọmọ: "Mọwẹ, ojiję lọ sù, ṣigba azọ́nwatọ lẹ ma sù. 38 Enẹwutu, mì vẹ Ogán jibẹwawhé lọ tọn nado do azọ́nwatọ lẹ hlan ojiję etọn mẹ."

10 Enẹwutu, e ylọ devi etọn wiawe lẹ pli bo na aṣẹ yé do gbigbọ mawé lẹ ji, nado yàn yé jẹgbonu podọ nado hẹn azọ̀n wunmẹ lẹpo po madogán wunmẹ lẹpo po gbọ.

2 Oyín apọsteli wiawe lọ lẹ tọn die: Tintan, Simọni, he nọ yin yiylọdọ Pita,* po Andle nọvisunnu etọn po; podọ Jakọbu visunnu Zebede tọn po Johanu nọvisunnu etọn po; 3 Filippi po Batelemi po; Tọmasi po Matiu tòkuẹṣinyantọ lọ po; Jakọbu visunnu Alfe tọn, po Tade po; 4 Simọni Kananinu lọ, podọ Juda Iskaliọti, mẹhe de e hia to godo mẹ.

5 Omẹ wiawe ehelẹ wẹ Jesu dohlan, bo na yé gbedide ehelẹ: "Mì yì aliho akọta lẹ tọn ji blo, podọ mì biọ tòdaho Samalianu lẹ tọn de mẹ blo; 6 ṣigba, kakatimọ, mì nọ yì lẹngbọ owhé Islaeli tọn he bu lẹ dè. 7 Dile mì to yìyì, mì nọ dọyẹwheho, dọmọ: 'Ahọluduta olọn tọn ko dọnsẹpọ.' 8 Mì nọ hẹnazọ̀ngbọna mẹhe to azọ̀njẹ lẹ, mì nọ fọ́n oṣiọ lẹ, mì nọ hẹn pòtọnọ lẹ zun wiwe, mì nọ yàn aovi lẹ jẹgbonu. Vọnu wẹ mì mọyi, vọnu wẹ mì ni namẹ. 9 Mì hẹn sika kavi fataka kavi gànvẹẹ do sẹgẹ mìtọn lẹ mẹ blo, 10 kavi hẹn aglò núdùdù tọn de na gbejizọnlin lọ, kavi awù odò tọn awe, kavi afọpa kavi opò de blo; na azọ́nwatọ jẹna núdùdù etọn.

11 "Tòdaho kavi gbétatò depope he mẹ mì biọ, mì dín mẹhe jẹ to finẹ mọ, bo nọ finẹ kaka mì nado tọ́nyi. 12 Eyin mì biọ owhé de gbè, mì dọnudo whédo lọ; 13 podọ eyin owhé lọ jẹ, na jijọho he mì jlo na ẹn ni wá e ji; ṣigba eyin e ma jẹ, na jijọho mìtọn ni gò do mì dè. 14 Eyin mẹdepope ma yí mì kavi dotoaina ohó mìtọn to fide, to whenue mì to tintọ́n sọn owhé enẹ gbè kavi tòdaho enẹ mẹ, mì húnhún kọ́gudu sè sọn afọ mìtọn lẹ go. 15 Nugbo wẹ yẹn dọna mì, e na pọnte na otò Sodọmi po Gomọla po tọn to Whẹdazangbe hú na tòdaho enẹ.

16 "Mì pọ́n! yẹn to dido mì hlan taidi lẹngbọ lẹ to ohla lẹ ṣẹnṣẹn; enẹwutu mì yin zinzintọ taidi odàn ṣogan bo yin homẹvọnọ taidi apoe. 17 Mì nọ họ́ mìde sọta gbẹtọ lẹ; na yé na ze mì jo na whẹdatẹn pẹvi lẹ,

---

Mt 10:2* "Pita" nọ yin yiylọ po yinkọ voovo atọ́n po: tofi taidi "Simọni, he nọ yin yiylọdọ Pita"; to Mt 16:16, "Simọni Pita"; to Ow 15:14, "Simeọni"; to Jo 1:42, "Kefa"; podọ nọ yin yiylọ whlasusu dọ "Pita," dile e sọawuhia to Mt 14:28 mẹ do.

bọ yé na hò mì to sinagọgu yetọn lẹ mẹ. 18 Yèdọ, mì na yin
dindọn yì ayimatẹn-gán po ahọlu lẹ po nukọn na yẹn tọn wutu,
nado dekunnu na yewlẹ podọ na akọta lẹ. 19 Ṣigba, to whenue-
na yé ze mì jo, mì yin magbọjẹnọ gando lehe kavi nuhe mì na
dọ go blo; na nuhe mì na dọ na yin nina mì to gànhiho enẹ mẹ;
20 na e ma yin mìwlẹ kẹdẹ wẹ to hodọ gba, ṣigba gbigbọ Otọ́
mìtọn tọn wẹ to hodọ gbọn mì dali. 21 Humọ, nọvisunnu na
ze nọvisunnu jo nado yin hùhù bọ otọ́ na ze ovi etọn jo, podọ ovi lẹ
na fọ́n do mẹjitọ lẹ ji na yé nido yin hùhù. 22 Podọ gbẹtọ lẹpo
na gbẹwanna mì na oyín ṣie tọn wutu; ṣigba mẹhe doakọnna ka-
kajẹ opodo, omẹ enẹ wẹ na yin whinwhlẹngán. 23 Eyin yé do-
homẹkẹn mì to tòdaho de mẹ, mì họnyi devo mẹ; na nugbo wẹ yẹn
dọna mì, Mìwlẹ ma to na gbọn tò-
daho Islaeli tọn lẹpo mẹ to aliho
depope mẹ whẹpo Visunnu gbẹtọ
tọn nido wá.

24 "Devi de ma nọ hú mẹ-
plọntọ etọn, mọjanwẹ afanumẹ de
ma nọ hú oklunọ etọn do niyẹn.
25 E ko pé dọ devi de ni wá tin
taidi mẹplọntọ etọn, podọ afanu-
mẹ taidi oklunọ etọn. Eyin gbẹtọ
lẹ ko ylọ whétọ lọ dọ Beẹlzebu-
li, nẹmunẹmu wẹ yé ma na ylọ
mẹhe to whédo etọn mẹ lẹ dọ mọ?
26 Enẹwutu, mì dibusi yé blo; na
nudepope ma tin he yin nuṣinyọn-
do he ma na wá yin hunhundonu-
vo, podọ he yin aṣli he ma na
wá yin yinyọnẹn. 27 Nuhe yẹn
dọna mì to zinvlu mẹ, mì dọ ẹ
to hinhọ́n nù; podọ nuhe mì sè
bọ yè depá etọn, mì dọyẹwheho
etọn sọn họta. 28 Podọ mì di-
busi yé he nọ hù agbasa ṣigba he
ma sọgan hù alindọn blo; ṣigba,
mì kuku gbọ bo dibusi ewọ he sọ-
gan và alindọn po agbasa po sudo
to Gẹhẹnna* mẹ. 29 Be e ma
yin oblẹnọ awe wẹ nọ yin sisà yin
abọgan-kuẹ pẹvi dopo ya?* Ṣọ-
gan, depope to yé mẹ ma na flẹ jẹ
kọmẹ bọ Otọ́ mìtọn ma na yọn-
ẹn. 30 Ṣigba, etlẹ yin oda he to
ota na mì lẹpo wẹ ko yin hihia.
31 Enẹwutu, mì dibu blo: mìwlẹ
họakuẹ hú oblẹnọ susu.

32 "To whelọnu lo, mẹdepope
he yigbe to gbẹtọ lẹ nukọn dọ emi
tin to kọndopọ mẹ hẹ mi, yẹn na
yigbe dọ yẹn tin to kọndopọ mẹ
hẹ ẹ to Otọ́ ṣie he tin to olọn mẹ
nukọn ga; 33 ṣigba, mẹdepope
he mọ́n mi to gbẹtọ lẹ nukọn, yẹn
na mọ́n ẹn to Otọ́ ṣie he tin to
olọn mẹ nukọn ga. 34 Mì lẹn-
dọ yẹn wá nado hẹn jijọho wá ai-
gba ji blo; yẹn ma wá nado hẹn ji-
jọho wá gba, adavo ohí. 35 Na
yẹn wá nado hẹn kinklan wá,
yèdọ visunnu sọta otọ́ etọn, vi-
yọnnu sọta onọ̀ etọn, podọ asi jọja
de sọta asu-nọ̀ etọn. 36 Na nu-
gbo tọn, mẹhe tin to whédo mẹ-
tọn titi mẹ lẹ wẹ na yin kẹn-
tọ mẹtọn lẹ. 37 Ewọ he tindo
owanyi na otọ́ kavi onọ̀ hú mi ma
jẹna mi; podọ ewọ he tindo owan-
yi na visunnu kavi viyọnnu hú mi

Mt 10:28* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 9.
29* To paa mẹ, *assaliọn,* he nọtena mado fọ-
tọn-nukundopo azọ́nkuẹ gbèdopo tọn.

ma jẹna mi. 38 Podọ mẹdepope
he ma jlo na hẹn yatin etọn bo
hodo mi ma jẹna mi. 39 Ewọ
he whlẹn alindọn etọn na hẹn ẹn
bu, podọ ewọ he hẹn alindọn etọn
bu na yẹn tọn wutu na whlẹn ẹn.
40 "Ewọ he yí mì, yí yẹnlọsu
ga, podọ ewọ he yí mi sọ yí mẹhe
do mi hlan lọsu ga. 41 Ewọ he
yí yẹwhegán de na e yin yẹwhe-
gán wutu, na mọ ale yẹwhegán
tọn de yí, podọ ewọ he yí do-
donọ de na e yin dodonọ wutu
na mọ ale dodonọ tọn de yí.
42 Podọ mẹdepope he na osin
fifá kọfo dopo tata dopo to omẹ
pẹvi ehelẹ mẹ nado nù na e yin
devi de wutu, nugbo wẹ yẹn dọna
mì, ewọ ma na hẹn ale etọn bu to
aliho depope mẹ gba."

11 Todin, whenuena Jesu ko
na anademẹ devi etọn
wiawe lẹ pó godo, e tọ́nyi sọn finẹ
nado plọnmẹ bo dọyẹwheho to tò-
daho yetọn lẹ mẹ.
2 Ṣigba, to whenuena Johanu
sè to gànpamẹ gando azọ́n Klisti
tọn lẹ go, e dowẹn hlan gbọn devi
etọn titi lẹ ji 3 bo dọhlan ẹn
dọmọ: "Be hiẹ wẹ Omẹ lọ he ja
ya, kavi be mí dona donukun omẹ
devo wẹ?" 4 Jesu gblọnna yé
dọmọ: "Mì yì bo dọ nuhe mì to
sisè bosọ to mimọ lẹ na Johanu:
5 Nukuntọ́nnọ lẹ to numọ,
podọ sẹkunọ lẹ to zọnlinzin, pò-
tọnọ lẹ to yinyin kiklọwé bọ tó-
kunọ lẹ to núsè, podọ oṣiọ lẹ
to yinyin finfọn, bọ wẹndagbe lọ
sọ to yinyin lilá hlan wamọnọ lẹ;
6 podọ ayajẹnọ wẹ ewọ he ma mọ
ahlidanu de to yẹn mẹ."
7 Dile omẹ ehelẹ dedo, Jesu jẹ
didọna gbẹtọgun lọ lẹ ji gando
Johanu go dọmọ: "Etẹwẹ mìwlẹ
tọ́nyi nado yì pọ́n to danfafa ji?
Be ofán he jẹhọn to yigọyigọ-dona
de wẹ ya? 8 Etẹwẹ mìwlẹ tọ́n-
yi nado yì mọ lo? Be dawe de he
dó awù wọ́dọ́wọ́dọ́ whanpẹnọ lẹ
wẹ ya? Yèdọ, owhé ahọlu lẹ tọn
gbè wẹ mẹhe nọ dó awù wọ́dọ́-
wọ́dọ́ whanpẹnọ lẹ nọ nọ̀. 9 To
whelọnu lo, naegbọn mì do tọ́n-
yi taun? Be nado mọ yẹwhegán
de wẹ ya? Mọwẹ, yẹn dọna mì
dọ, ewọ tlẹ hú yẹwhegán de tla-
la. 10 Ewọ wẹ mẹhe go yè ko
kanwe gando dọmọ, 'Pọ́n! yẹnlọ-
su to wẹnsagun ṣie dohlan nu-
kọn towe, mẹhe na jẹnukọnna we
nado jla aliho towe do!' 11 Nu-
gbo wẹ yẹn dọna mì, To mẹhe yin
jiji sọn yọnnu dè lẹ mẹ, depope
ma ko sọawuhia he klohu Joha-
nu Baptizitọ; ṣigba mẹhe whè hú
to ahọluduta olọn tọn mẹ klohu
ewọ. 12 Ṣigba sọn azán John-
nu Baptizitọ lọ tọn lẹ gbè kaka-
jẹ din, ahọluduta olọn tọn wẹ yin
yanwle lọ he gbẹtọ lẹ yí vivẹ-
nu do to afọdona, podọ alọ mẹhe
to vivẹnudo zọnmii lẹ tọn to pi-
pla ẹ. 13 Na yemẹpo, yèdọ Yẹ-
whegán lẹ po Osẹ́n lọ po wẹ ko dọ
dọdai kakajẹ ojlẹ Johanu tọn mẹ;
14 podọ eyin mì jlo nado kẹalọ-
yi i, Ewọ wẹ 'Elija he dona wá lọ.'
15 Mì gbọ ewọ he tindo otó ni do-
toai.
16 "Mẹnu go wẹ yẹn na yí
whẹndo ehe jlẹdo? E taidi yọpọvu
lẹ he to aisinsin to ahimẹ bo to
awhádo hlan aihunda-gbẹ́ yetọn

lẹ, 17 dọmọ, ‘Míwlẹ kúnván na
mì, ṣigba mìwlẹ ma dúwe; míwlẹ
doavihàn, ṣigba mì ma do awubla
hia.’ 18 Mọdopolọ, Johanu wá,
bo ma nọ dù bo masọ nọ nù, ṣo-
gan, gbẹtọ lẹ dọ dọ, ‘Ewọ tindo
aovi de’; 19 Visunnu gbẹtọ tọn
sọ wá bo to dùdù bosọ to nùnù,
etomọṣo, gbẹtọ lẹ dọ dọ, ‘Mì pọ́n!
Dawe adọwhẹ́nnọ de he jo ede na
ovẹn nùnù, họntọn tòkuẹ-ṣinyan-
tọ lẹ po ylandonọ lẹ po tọn.’ Eto-
mọṣo, nuyọnẹn nọ yin didohia di
dodonọ gbọn azọ́n etọn lẹ dali.”

20 Enẹwutu, e jẹ whẹgbledo
tòdaho he mẹ suhugan azọ́n hu-
hlọnnọ etọn lẹ yin bibasi te
lẹ ji, na yé ma lẹnvọjọ wutu:
21 “Dindọn hlan we, Kolazin!
Dindọn hlan we, Bẹtsaida! na eyin
Tile po Sidoni po mẹ wẹ azọ́n hu-
hlọnnọ he yin bibasi to mì mẹ lẹ
ko yin bibasi te, yé na ko lẹn-
vọjọ hoho to odẹ́vò po afín po
mẹ. 22 Enẹwutu yẹn dọna mì
dọ, e na pọnte na Tile po Sido-
ni po to Whẹdazangbe hú na mì-
wlẹ. 23 Podọ hiẹ, Kapẹlnaumi,
be vlavo hiẹ na yin zizedaga ka-
kajẹ olọn wẹ? Hiẹ na yìdo kaka yì
Hadẹs* mẹ; na eyin Sodọmi mẹ
wẹ azọ́n huhlọnnọ he ko yin bi-
basi to hiẹ mẹ lẹ ko yin biba-
si te, e na ko gbọṣi aimẹ kaka-
jẹ azán ehe gbè. 24 Enẹwutu,
yẹn dọna mì dọ, E na pọnte na otò
Sodọmi tọn to Whẹdazangbe hú
na hiẹ.”

25 To ojlẹ enẹ mẹ, Jesu gblọn
dọmọ: “Yẹn pà we to gbangba,
hiẹ Otọ́, Oklunọ olọn po aigba
po tọn, na hiẹ ko whlá onú ehe-
lẹ do nuyọnẹntọ lẹ po weyọnẹn-
tọ lẹ po bo ko de yé hia ovi-
vu lẹ. 26 Mọwẹ, Otọ́ E, na hiẹ
mọdọ e yọ́n nado yinuwa to ali-
ho ehe mẹ. 27 Otọ́ ko bẹ onú
lẹpo do alọmẹ na mi, podọ mẹde
ma yọ́n Visunnu lọ to gigọ́ mẹ,
adavo Otọ́ lọ, mọdopolọ mẹdepo-
pe ma yọ́n Otọ́ lọ to gigọ́ mẹ ada-
vo Visunnu lọ po mẹdepope he Vi-
sunnu lọ jlo nado de e hia hlan
po. 28 Mì wá dè e, mì mẹhe
tin to magbọjẹ mẹ bọ yè doagban
pinpẹn na lẹpo, yẹn nasọ fakọna
mì. 29 Mì yí zẹgẹ ṣie do okò
mìtọn bosọ plọnnu sọn dè e, na
homẹmimiọnnọ po whiwhẹnọ to
ahun mẹ po wẹ yẹn, mìwlẹ nasọ
mọ kọfanamẹ na alindọn mìtọn lẹ.
30 Na zẹgẹ ṣie bọawu bọ agbàn
ṣie sọ fua.”

12 To ojlẹ enẹ mẹ, Jesu gbọn
likun-gle lẹ mẹ wá jei to
gbọjẹzangbe. Huvẹ hù devi etọn
lẹ bọ yé jẹ ota likun tọn lẹ wẹ́n
ji bosọ to dùdù. 2 To whenue-
na Falesi lẹ mọ ehe, yé dọna ẹn
dọmọ: “Pọ́n! Devi towe lẹ to nuhe
ma sọgbe hẹ osẹ́n wà to gbọjẹzan-
gbe.” 3 E dọna yé dọmọ: “Be
mìwlẹ ma ko hia nuhe Davidi wà
to whenue huvẹ hù ewọ po mẹhe
tin to e dè lẹ po ya? 4 Lehe e
biọ ohò Jiwheyẹwhe tọn mẹ do
bọ yé dù akla didetọn lẹ, yèdọ
nude he e ma sọgbe hẹ osẹ́n dọ
ewọ, kavi mẹhe tin po e po lẹ
ni dù, adavo yẹwhenọ lẹ kẹdẹ?
5 Kavi, be mì ma ko hia to Osẹ́n
lọ mẹ dọ, yẹwhenọ he tin to tẹm-
pli mẹ lẹ nọ wazọ́n to gbọjẹzan lẹ

Mt 11:23* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

gbè ṣogan bo ma nọ hùwhẹ ya?
6 Ṣigba yẹn dọna mì dọ mẹde he
hugan tẹmpli lọ tin tofi. 7 Etomọṣo, eyin mì ko mọnukunnuję
nuhe ehe zẹẹmẹdo mẹ, dọ, 'Lẹblanu wẹ yẹn jlo, e ma yin avọ́sinsan gba,' mì ma na ko gblewhẹdo
mẹhe ma hùwhẹ lẹ. 8 Na Visunnu gbẹtọ tọn wẹ Oklunọ gbọjẹzan tọn."

9 To whenuena ewọ ko tọ́n sọn
finẹ godo, e yì sinagọgu yetọn
mẹ; 10 podọ, pọ́n! dawe he alọ
etọn kúsẹ́ de! Enẹwutu, yé kanse e dọ, "Be e sọgbe hẹ osẹ́n nado
hẹnazọ̀ngbọ to gbọjẹzangbe ya?"
na yé nido sọgan mọ whẹsadokọnamẹ de sọta ẹ. 11 E dọna
yé dọmọ: "Mẹnu to mì mẹ wẹ
na tindo lẹngbọ dopo, he na
jẹ odò mẹ to gbọjẹzangbe bọ
e ma na tẹdo e go bo de e
tọ́n? 12 To whelọnu lo, nẹmunẹmu wẹ e yin na gbẹtọ de he
họakuẹ hú lẹngbọ! Enẹwutu e sọgbe nado wà onú dagbe to gbọjẹzangbe." 13 Enẹgodo e dọna
dawe lọ dọmọ: "Dlẹnalọ towe."
Ewọ sọ dlẹn ẹn, bọ e yin hinhẹn gọ̀ jẹgangan taidi alọ awetọ.
14 Ṣigba, Falesi lẹ tọ́nyi bo dewé
gando e go na yé nido sọgan hù i
sudo. 15 To whenuena Jesu wá
yọ́n ehe, e tọ́nyi sọn finẹ. Mẹsusu sọ hodo e, bọ e hẹnazọ̀ngbọna yemẹpo, 16 ṣigba e dosẹ́n
na yé sinsinyẹn ma nado hẹn ewọ
zun yinyọnẹn; 17 na nuhe yin
didọ gbọn yẹwhegán Isaia gblamẹ nido sọgan yin hinhẹndi,
mẹhe dọmọ:

18 "Pọ́n! Devizọnwatọ ṣie, mẹhe yẹn de, mẹyiwanna ṣie, mẹhe
alindọn ṣie kẹalọyi! Yẹn na yí
gbigbọ ṣie do e ji, podọ ewọ na
hẹn nuhe whẹdida dodo yin họnwun na akọta lẹ. 19 Ewọ ma na
dọ̀nnu, kavi dawhá, mọjanwẹ mẹdepope ma na sè ogbè etọn to alihogbó lẹ ji. 20 Ewọ ma na gídí
ofán he dẹ́ depope, podọ e ma na
ṣí miyọ́ngbánkàn he to azọ̀ tì depope, kaka ewọ nado tindo kọdetọn dagbe to whẹdida dodo hinhẹnṣẹ mẹ. 21 Na nugbo tọn, to
oyín etọn mẹ wẹ akọta lẹ na tindo todido te."

22 Enẹgodo, yé hẹn dawe he
tindo gbigbọ aovi tọn de wá e dè,
he yin nukuntọ́nnọ bosọ yin unbọpẹnnọ; podọ e hẹnazọ̀ngbọna ẹn,
bọ dawe unbọpẹnnọ lọ dọho bosọ
mọnú. 23 Nalete, avò vò gbẹtọgun lọ lẹpo tlala bọ yé jẹ didọ ji
dọmọ: "Be vlavo e ma yin Visunnu
Davidi tọn lọ die?" 24 To whenuena Falesi lẹ sè ehe, yé dọmọ:
"Dawe ehe to aovi lẹ yàn jẹgbonu kiki gbọn Beẹlzebuli ogán aovi
lẹ tọn gblamẹ." 25 Na e yọ́n
linlẹn yetọn lẹ wutu, e dọna yé
dọmọ: "Ahọluduta depope he klan
sọta ede nọ jẹvọ́, podọ tòdaho kavi
owhé depope he klan sọta ede
ma na nọte. 26 To aliho dopolọ mẹ, eyin Satani nọ yàn Satani jẹgbonu, be ewọ ko klan sọta
ede; to whenẹnu, nawẹ ahọluduta etọn na nọte do? 27 Humọ,
eyin yẹn nọ yàn aovi lẹ jẹgbonu gbọn Beẹlzebuli gblamẹ, gbọn
mẹnu gblamẹ wẹ visunnu* mìtọn
lẹ nọ yàn yé jẹgbonu lo? Enẹwutu wẹ yewlẹ nado yin whẹdatọ

Mt 12:27* Kavi, "devi."

mìtọn lẹ. 28 Ṣigba, eyin gbọn
gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn gblamẹ
wẹ yẹn to aovi lẹ yàn jẹgbonu, be
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ko gbò
mì go. 29 Kavi, nawẹ mẹde sọ-
gan biọ owhé dawe huhlọnnọ de
tọn gbè gánnugánnu bo bẹ núzin-
zan etọn lẹ gbọn, eyin ewọ ma blá
dawe huhlọnnọ lọ whẹ́? Podọ, to
enẹgodo wẹ e na bẹ nuhe to owhé
etọn gbè lẹ yì. 30 Ewọ he ma
tin to adà ṣie mẹ jẹagọdo mi, podọ
ewọ he ma to gbẹtọ lẹ bẹpli hẹ mi
to yé vúnvún pé.

31 "Enẹwutu wẹ yẹn dọna mì
dọ, Ylando po nùzinzan wunmẹ
lẹpo po wẹ na yin jijona gbẹ-
tọ lẹ, ṣigba nùzinzan do gbigbọ
go ma na yin jijonamẹ. 32 Di
apajlẹ, mẹdepope he dọho jẹagọ-
do Visunnu gbẹtọ tọn, e na yin ji-
jona ẹn; ṣigba mẹdepope he dọho
jẹagọdo gbigbọ wiwe, e ma na
yin jijona ẹn, lala, to titonu ehe
mẹ, kavi to dehe ja mẹ.

33 "Eyin mìwlẹ hẹn atin lọ yin
dagbe, sinsẹ́n etọn na yin dagbe,
kavi eyin mì hẹn atin lọ yin ylan-
kan, sinsẹ́n etọn nasọ yin ylan-
kan; na gbọn sinsẹ́n atin de tọn
dali wẹ yè do nọ yọ́n ẹn. 34 Mì
ovi amàpoe tọn lẹ, nawẹ mì sọgan
dọ onú dagbe lẹ gbọn, to whenue-
na e yindọ mẹylankan wẹ mìwlẹ
yin? Na sọn susugege nuhe tin
to ahun mẹ lẹ tọn mẹ wẹ onù
nọ dọtọ́n. 35 Omẹ dagbe nọ de
onú dagbe lẹ tọ́n sọn adọkunnu
dagbe etọn lẹ mẹ, to whenuena
omẹ ylankan nọ de onú ylankan lẹ
tọ́n sọn adọkunnu ylankan etọn
lẹ mẹ. 36 Yẹn dọna mì dọ ohó
ovọ́ he gbẹtọ lẹ dọ lẹpo wẹ yé
na dogbè etọn to Whẹdazangbe;
37 na gbọn ohó towe lẹ dali wẹ
hiẹ na yin lilá di dodonọ, podọ
gbọn ohó towe lẹ dali wẹ hiẹ na
yin whẹgbledo."

38 To whenẹnu, taidi gblọndo
de, delẹ to wekantọ lẹ po Fale-
si lẹ po mẹ dọna ẹn dọmọ: "Mẹ-
plọntọ, míwlẹ jlo na mọ ohia
de sọn dè we." 39 E gblọnna
yé dọmọ: "Whẹndo ylankan podọ
ayọdetọ to ohia de dín mapote, ṣi-
gba ohia de ma na yin nina ẹn
adavo ohia Jona yẹwhegán lọ tọn.
40 Na kẹdẹdile Jona nọ adọgo
whèvi daho lọ tọn mẹ na okle atọ̀n
ozán atọ̀n do, mọkẹdẹ wẹ Visun-
nu gbẹtọ tọn na nọ aigba homẹ
na okle atọ̀n ozán atọ̀n do niyẹn.
41 Omẹ Nineve tọn lẹ na fọ́n to
whẹdida whenu po whẹndo ehe
po bo na gblewhẹdo e; na yewlẹ
lẹnvọjọ na yẹwhehodidọ Jona tọn
wutu, ṣigba, pọ́n! mẹde he hugan
Jona tin tofi. 42 Ahọsi hùwaji
tọn na yin finfọn to whẹdida whe-
nu po whẹndo ehe po bo na gble-
whẹdo e; na ewọ wá sọn opodo
aigba tọn lẹ nado sè nuyọnẹn Sọ-
lomọni tọn, ṣigba, pọ́n! mẹde he
hugan Sọlomọni tin tofi.

43 "Eyin gbigbọ mawé de tọ́n
sọn gbẹtọ de mẹ, e nọ gbọn ofi
húhú klókló lẹ bo nọ dín gbọjẹ-
tẹn de, bo masọ nọ mọ depope.
44 Enẹgodo e nọ dọmọ, 'Yẹn na
lẹkọyi owhé ṣie gbè fie yẹn tọ́n
sọn'; podọ to whenuena e jẹ finẹ
e nọ mọ ẹn to ovọ́, bọ e nọ
yin ziza wé bosọ nọ yin aṣọ́dona.
45 Enẹgodo, e nọ yì bo nọ hẹn

gbigbọ ṣinawe devo lẹ he ylanhu
ewọ lọsu wá, podọ, to whenuena
yé ko biọ e mẹ godo, yé nọ nọ̀
finẹ; podọ ninọmẹ omẹ lọ tọn to
godo mẹ nọ wá ylanhu tintan tọn.
Mọkẹdẹ wẹ e na yin na whẹndo
ylankan ehe lọsu ga."
46 Dile e gbẹ́ pò to hodọna
gbẹtọgun lẹ, pọ́n! onọ̀ etọn po nọ-
visunnu etọn lẹ po to ote to gbonu
bo to dindin nado dọhona ẹn.
47 Enẹwutu mẹde dọna ẹn dọmọ:
"Pọ́n! Onọ̀ towe po nọvisunnu
towe lẹ po to ote to gbonu
bo to dindin nado dọhona we."
48 E gblọn bo dọna mẹhe to ho-
dọna ẹn lọ dọmọ: "Mẹnu wẹ yin
onọ̀ ṣie, podọ mẹnu lẹ wẹ
yin nọvisunnu ṣie lẹ?" 49 Dile
e dlẹnalọ etọn hlan devi etọn lẹ,
e dọmọ: "Pọ́n! Onọ̀ ṣie po nọvisun-
nu ṣie lẹ po die! 50 Na mẹde-
pope he wà ojlo Otọ́ ṣie he tin to
olọn mẹ tọn, omẹ enẹ lọ wẹ nọvi-
sunnu, nọviyọnnu, po onọ̀ ṣie po."

13 To azán enẹ gbè, to whe-
nuena Jesu ko tọ́n sọn
whégbè, e sinai to ohù lọ tó;
2 podọ gbẹtọgun daho lẹ pli do e
dè, sọmọ bọ e biọ tọjihun de mẹ
bo sinai, bọ gbẹtọgun lọ lẹpo to
ote to huto. 3 To whenẹnu, e
dọ onú susu na yé gbọn apajlẹ
lẹ dali, dọmọ: "Mì pọ́n! Nudotọ
de tọ́nyi nado donú; 4 Podọ dile
e to núdo, okún delẹ flẹ jẹ ali-
ho tó, bọ ohẹ̀ lẹ wá bo ṣinyan
yé dù. 5 Devo lẹ flẹ jẹ osé-yi-
gba lẹ ji fie yé ma mọ okọ́ susu
te, podọ yé tọ́nkun to afọdopolọji
na yé ma mọ okọ́ he siso wutu.
6 Ṣigba to whenuena owhè zè,
e fiọ yé, podọ na yé ma tindo adọ̀
wutu, yé hú. 7 Devo lẹ flẹ jẹ
owùn lẹ ṣẹnṣẹn ga, podọ owùn
lẹ tọ́n bo gbidikọna yé. 8 Ṣo-
gan, devo lẹ flẹ jẹ aigba dagbe ji,
podọ yé jẹ sinsẹ́n detọ́n ji, yèdọ
ode donu kanweko, devo kandeko,
podọ devo gbàn. 9 Mì gbọ ewọ
he tindo otó ni dotoai."
10 Enẹwutu, devi lẹ wá bo
dọna ẹn dọmọ: "Naegbọn hiẹ do
nọ dọhona yé gbọn apajlẹ lẹ yi-
yizan dali?" 11 E gblọn dọmọ:
"Mìwlẹ wẹ e ko yin nina nado
mọnukunnujẹ aṣli wiwe ahọluduta olọn tọn lẹ mẹ, ṣigba e ma ko
yin nina omẹ enẹlẹ gba. 12 Na
mẹdepope he tindo, e na yin
nina ẹn dogọ bọ ewọ na tindo su-
sugege; ṣigba mẹdepope he ma
tindo, yèdọ nuhe e tlẹ tindo na yin
yíyí sọn e si. 13 Ehe wutu wẹ
yẹn do nọ dọhona yé gbọn apajlẹ
lẹ yiyizan dali, na, to pinpọn mẹ,
yé nọ pọ́n to ovọ́ mẹ, podọ to sisè
mẹ, yé nọ sè to ovọ́ mẹ, mọjan-
wẹ yé masọ nọ mọnukunnujẹ zẹẹ-
mẹ etọn mẹ do niyẹn; 14 podọ
gando yé go, dọdai Isaia tọn lọ to
hẹndi mọyi, he dọmọ, 'Gbọn sisè
dali, mìwlẹ na sè ṣigba mì ma
na mọnukunnujẹ zẹẹmẹ etọn mẹ
to aliho depope mẹ; podọ, to pin-
pọn mẹ, mìwlẹ na pọ́n, ṣigba mì
ma na mọ to aliho depope mẹ.
15 Na ahun omẹ ehelẹ tọn ko sin-
yẹn, podọ yé ko yí otó yetọn lẹ do
sè ṣogan bo ma yinuwa, podọ yé
ko miọn nukun yetọn lẹ; na yé ma
nado yí nukun yetọn lẹ do mọnú
bo yí otó yetọn lẹ do sènu bosọ
yí ahun yetọn lẹ do mọnukunnujẹ

zẹẹmẹ etọn mẹ gbede, na yé nikaa lẹkọ bọ yẹn nado hẹnazọ̀ngbọna yé.'

16 "Ṣigba, ayajẹnọ wẹ mìwlẹ
na nukun mìtọn lẹ mọnú bọ otó
mìtọn lẹ sènu. 17 Na nugbo wẹ
yẹn dọna mì dọ, Yẹwhegán po do-
donọ susu po wẹ ko jlo nado mọ
nuhe mìwlẹ to mimọ ṣigba bo ma
mọ, podọ nado sè nuhe mìwlẹ to
sisè ṣigba bo ma sè.

18 "Enẹwutu, mì dotoaina apa-
jlẹ dawe he donú lọ tọn. 19 To
whenuena mẹdepope sè ohó ahọ-
luduta lọ tọn ṣigba bo ma mọ-
nukunnuje zẹẹmẹ etọn mẹ, mẹ-
ylankan lọ nọ wá bo nọ hò
nuhe ko yin didó do ahun etọn
mẹ lọ yí; ehe wẹ dehe yin didó
do aliho tó lọ. 20 Na nuhe dù
dehe yin didó do osé-yigba lẹ ji,
ehe wẹ mẹhe sè ohó lọ bosọ yí
ayajẹ do kẹalọyi i to afọdopolọ-
ji. 21 Ṣogan ohó lọ ma doadọ̀do
to ewọ mẹ, ṣigba e gbọṣi aimẹ
na ojlẹ de, podọ to whenuena
nukunbibia po homẹkẹn po ko fọ́n
na ohó lọ tọn wutu godo, e dahli
to afọdopolọji. 22 Na nuhe dù
dehe yin didó do owùn lẹ ṣẹn-
ṣẹn, ehe wẹ mẹhe sè ohó lọ, ṣi-
gba magbọjẹ titonu ehe tọn lẹ po
huhlọn mẹkiklọ adọkunnu lẹ tọn
po gbidikọna ohó lọ, bọ ewọ ma
tindo sinsẹ́n. 23 Na nuhe dù
dehe yin didó do aigba dagbe ji,
ehe wẹ mẹhe sè ohó lọ bo mọ-
nukunnuje zẹẹmẹ etọn mẹ, bosọ
sẹ́n bo de sinsẹ́n tọ́n taun, yèdọ
ode donu kanweko, devo kandeko,
podọ devo gbàn."

24 E na yé apajlẹ devo, dọmọ:
"Ahọluduta olọn tọn yin yiyijlẹdo
dawe de go, he dó okún dagbe do
ogle etọn mẹ. 25 To whenuena
gbẹtọ lẹ to amlọndọ, kẹntọ etọn
wá bo dó ogbé ylankan lẹ do likun
lọ lẹ ṣẹnṣẹn, bosọ tọ́nyi. 26 To
whenuena likun lọ tọ́n amà
bo de sinsẹ́n tọ́n, to whenẹnu,
ogbé ylankan lọ lẹ sọawuhia ga.
27 Enẹwutu, afanumẹ whétọ lọ
tọn lẹ wá bo dọna ẹn dọ, 'Oklunọ,
be e ma yin okún dagbe wẹ hiẹ dó
do ogle towe mẹ ya? To whelọnu
lo, nawẹ e wagbọn do tindo ogbé
ylankan lẹ?' 28 E dọna yé dọ,
'Dawe de, yèdọ kẹntọ de wẹ wà
ehe.' Yé sọ dọna ẹn dọmọ, 'Todin,
be hiẹ jlo dọ mí ni tọ́nyi bo họ̀n
yé sẹ̀ ya?' 29 E dọmọ, 'Lala; na
gbọn nuṣiwa dali, mì nikaa họ̀n
adọ̀ na likun lẹ to whenuena mì
to ogbé ylankan lẹ họ̀n. 30 Mì
gbọ awe lẹ ni whẹ́n dopọ jẹ jibẹ-
wawhé whenu; podọ to jibẹwa-
whé whenu, yẹn na dọna jibẹwa-
whétọ lẹ dọ, Mì bẹ ogbé ylankan
lẹ pli whẹ́ bo blá yé do kọnu-kọnu
nado fiọ yé, enẹgodo mì yì bẹ li-
kun lẹ pli do agbànhọ ṣie mẹ.'"

31 E na yé apajlẹ devo, dọmọ:
"Ahọluduta olọn tọn tin taidi okún
mutaldi* tọn de, he dawe de ze bo
dó do ogle etọn mẹ; 32 ehe, na
taun tọn, whè hugan to okún lẹpo
mẹ, ṣigba to whenuena e whẹ́n
e nọ klohugan omá lẹpo bo nọ lẹ-
zun atin de, sọmọ bọ ohè agaho-
mẹ tọn lẹ nọ wá nọ alà etọn lẹ ji."

33 E na yé apajlẹ devo dọmọ:
"Ahọluduta olọn tọn tin taidi otọ́n,

Mt 13:31* Enẹ wẹ, okún he whè hugan de he nọ yin mimọ to Palestine. Atin etọn sọgan dite na nudi mẹtlu 4 bo nọ tindo alà lẹ.

he yọnnu de yí bo whlá do linfin
he sù sọ nujlẹka daho atọn mẹ,
kaka linfin lọ pete do fọ́n."
34 Onú ehe lẹpo wẹ Jesu dọna
gbẹtọgun lọ lẹ gbọn apajlẹ lẹ dali.
Na nugbo tọn, ewọ ma nọ dọho
de na yé matin apajlẹ; 35 na
nuhe yin didọ gbọn yẹwhegán lọ
gblamẹ nido sọgan yin hinhẹndi,
mẹhe dọmọ: "Yẹn na yí apajlẹ lẹ
do dọho, yẹn na lá nuhe ko yin
whiwhla sọn whenue gbọ́n aihọn
ko yin didoai."
36 To enẹgodo, whenuena e ko
do gbẹtọgun lẹ hlan godo, e biọ
whégbè. Podọ devi etọn lẹ wá e dè
bo dọmọ: "Basi zẹẹmẹ apajlẹ ogbé
ylankan he to ogle mẹ lọ lẹ tọn
na mí." 37 E gblọn dọmọ: "Vi-
sunnu gbẹtọ tọn wẹ yin nudotọ
okún dagbe lọ tọn; 38 ogle lọ
wẹ aihọn; na nuhe dù okún da-
gbe lọ, ehelẹ wẹ ovi ahọluduta
lọ tọn lẹ; ṣigba ogbé ylankan lọ
lẹ wẹ ovi mẹylankan lọ tọn lẹ,
39 podọ kẹntọ he dó yé lọ wẹ
Lẹgba. Jibẹwawhé lọ wẹ vivọnu
titonu de tọn, podọ jibẹwawhétọ
lọ lẹ wẹ angẹli lẹ. 40 Enẹwutu,
kẹdẹdile ogbé ylankan lẹ yin bi-
bẹpli bo yin fifiọ po miyọ́n po do,
mọkẹdẹ wẹ e na te do to vivọnu
titonu lọ tọn. 41 Visunnu gbẹ-
tọ tọn na do angẹli etọn lẹ hlan
bọ yé na bẹ nuhe nọ hẹnmẹ da-
hli lẹ po mẹhe nọ to sẹ́nhẹngba
lẹpo po sẹ̀ sọn ahọluduta etọn mẹ,
42 podọ yé na dọn yé dlan zòhọ
miyọ́n tọn mẹ. Finẹ wẹ yé na via-
vi bo dù adúkúnkún te. 43 To
ojlẹ enẹ mẹ, dodonọ lẹ na to sisẹ́
mlanmlan taidi owhè to ahọludu-
ta Otọ́ yetọn tọn mẹ. Mì gbọ ewọ
he tindo otó ni dotoai.
44 "Ahọluduta olọn tọn tin tai-
di adọkunnu de he yin whiwhla
do ogle de mẹ, ehe dawe de mọ bo
ze whlá; podọ na ayajẹ he e tindo
wutu, e yì bo sà nuhe e tindo lẹ
bosọ hò ogle lọ.
45 "Humọ, ahọluduta olọn tọn
tin taidi ajọwatọ tomẹyitọ de he
to peali dagbe lẹ dín. 46 To
whenuena e mọ peali he họakuẹ
tlala de, e yì bo yawu sà nuhe
e tindo lẹpo bosọ hò ẹ.
47 "Humọ, ahọluduta olọn tọn
tin taidi odọ̀-gbó de he yin yìn-
yìn do ohù mẹ he to whèvi wun-
mẹ lẹpo bẹpli. 48 To whenue-
na e gọ́, yé dọn ẹn wá agé, podọ,
to whenuena yé sinai, yé bẹ dehe
yọ́n lẹ do númẹ, ṣigba yé bẹ dehe
ma yọ́n lẹ dlan. 49 Mọkẹdẹ wẹ
e na te do to vivọnu titonu lọ
tọn: angẹli lẹ na tọ́nyi bo klan
mẹylankan lẹ dovo na dodonọ lẹ
50 bo nasọ bẹ yé dlan do zòhọ
miyọ́n tọn lọ mẹ. Finẹ wẹ yé na
viavi bo dù adúkúnkún te.
51 "Be mì mọnukunnujẹ zẹẹ-
mẹ onú ehe lẹpo tọn mẹ ya?"
Yé dọna ẹn dọ: "Mọwẹ." 52 To
whenẹnu wẹ e dọna yé dọmọ:
"To whelọnu lo, eyin nuplọnmẹ-
tọ gbangba tọn depope yin nu-
plọn gando ahọluduta olọn tọn go,
e tin taidi dawe de, yèdọ whétọ
de, he nọ de onú yọyọ lẹ po hoho
lẹ po tọ́n sọn adọkunnu sẹdotẹn
etọn mẹ."
53 Todin, to whenuena Jesu ko
dotana apajlẹ ehelẹ, e tọ́nyi sọn
finẹ. 54 Podọ to whenuena e ko

wá otò etọn titi mẹ godo, e
jẹ nuplọn yé ji to sinagọgu ye-
tọn mẹ, sọmọ bọ awuji yé bọ yé
dọmọ: "Fie wẹ dawe ehe hẹn nu-
yọnẹn ehe po azọ́n huhlọnnọ ehe-
lẹ po sọn? 55 Be e ma yin vi-
sunnu whlẹpatọ lọ tọn die? Be e
ma yin onọ̀ etọn wẹ nọ yin Ma-
lia, podọ nọvisunnu etọn lẹ wẹ
Jakọbu, Josẹfu, Simọni, po Juda
po ya? 56 Podọ nọviyọnnu etọn
lẹ, be yemẹpo ma tin tofi po mí
po ya? To whelọnu lo, fie wẹ
dawe ehe hẹn onú ehe lẹpo sọn?"
57 Enẹwutu, yé jẹ ahlìda ji na
ewọ tọn wutu. Ṣigba Jesu dọna yé
dọmọ: "Yẹwhegán de ma nọ gọ̀n
ma doyẹyi adavo to otò etọn titi
mẹ podọ to owhé etọn titi gbè."
58 Podọ ewọ ma wà azọ́n huhlọn-
nọ susu to finẹ, na yise matindo
yetọn wutu.

14 To ojlẹ enẹ lọ mẹ, Hẹ-
lọdi,* yèdọ ogán agbegbe
tọn# lọ, sè linlin gando Jesu go
2 podọ e dọna devizọnwatọ etọn
lẹ dọmọ: "Johanu Baptizitọ lọ wẹ.
Ewọ ko yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ,
podọ ehe wẹ zọ́n bọ e do pe-
nugo nado to azọ́n huhlọnnọ lẹ
wà." 3 Na Hẹlọdi ko wle John-
nu bo blá ẹ bosọ ze e dlan gàn-
pamẹ na Hẹlọdia, asi nọvisunnu
etọn Filippi tọn wutu. 4 Na Jo-
hanu ko nọ dọna ẹn dọmọ: "E ma
sọgbe hẹ osẹ́n dọ hiẹ ni tin-
do e taidi asi gba." 5 Ṣigba,
dile etlẹ yindọ ewọ jlo nado hù i,
e dibusi gbẹtọgun lọ, na yé nọ
pọ́n Johanu di yẹwhegán de wutu.
6 Ṣigba to whenuena hùnwhẹ ji-
jizan Hẹlọdi tọn to yinyin biba-
si, viyọnnu Hẹlọdia tọn dúwe to
finẹ bo hẹn homẹhun Hẹlọdi sọmọ
7 bọ e yí whiwhle do dopagbe
nado na ẹn nudepope he ewọ biọ.
8 To whenẹnu, to anademẹ onọ̀
etọn tọn glọ, e dọmọ: "Na mi ota
Johanu Baptizitọ lọ tọn to agbán-
vla de mẹ tofi." 9 Dile etlẹ yin-
dọ e blawuna ahọlu lọ, na whi-
whle etọn lẹ podọ na mẹhe jagla
hẹ ẹ lẹ wutu, e degbè dọ e ni
yin nina ẹn; 10 bọ e domẹhlan
nado yì gbòtana Johanu to gànpa-
mẹ. 11 Podọ ota etọn yin hin-
hẹnwa na awhli lọ to agbánvla de
mẹ, bọ ewọ hẹn ẹn yì na onọ̀ etọn.
12 To godo mẹ, devi etọn lẹ wá
ze oṣiọ etọn bo dì i bosọ wá do-
gbè na Jesu. 13 To whenuena
Jesu sè ehe, e dó tọjihun sọn finẹ
yì fihe to olá de nado sọgan nọ
edeṣo; ṣigba to whenuena gbẹtọ-
gun lẹ sè ehe, yé zọ̀n afọ hodo e
sọn tòdaho lẹ mẹ.

14 Todin, whenuena e jẹte,
e mọ gbẹtọgun daho de; podọ onú
yetọn wàlẹblanu na ẹn, bọ e hẹn-
azọ̀ngbọna omẹ yetọn he to azọ̀njẹ
lẹ. 15 Ṣigba to whenuena owhè
ko jai, devi etọn lẹ wá e dè bo
dọmọ: "Filọ jẹ gblolo mẹ podọ
whenu ko yì taun; do gbẹtọgun lẹ
hlan, na yé nido sọgan yì gbétatò
lẹ mẹ bo hò nuhe yé na dù na
yede." 16 Ṣigba, Jesu dọna yé
dọmọ: "E ma biọ dọ yé ni yì
gba: mì na nude yé nado dù."
17 Yé dọna ẹn dọmọ: "Mí ma
tindo nude tofi adavo akla atọ́n
po whèvi awe po." 18 E dọmọ:

Mt 14:1* Pọ́n Luk 3:1, nudọnamẹ odò tọn.
1# To paa mẹ, *tẹtlalkes*. Ahọvi lẹdo tọn he nọ ze afọ ahọluigba-gán Lomu tọn dai.

"Mì bẹ yé wá na mi tofi." 19 To enẹgodo, e degbena gbẹtọgun lẹ nado jagla do ogbé lẹ ji, podọ e ze akla atọ́n po whèvi awe lọ lẹ po, bọ whenuena e pọ́n olọn, e dona, podọ to whenuena e ko wẹ́n akla lọ lẹ godo, e má yé na devi etọn lẹ, bọ devi lẹ sọ má na gbẹtọgun lẹ. 20 Gbọnmọ dali, yemẹpo dù bo gọ́ho, yé sọ bẹ dupò he pò lẹ pli, bọ e gọ́ ohà wiawe. 21 Ṣogan, mẹhe dùnú lẹ diblayi sunnu degbadefọtọ́n, mahia yọnnu lẹ po yọpọvu lẹ po. 22 To enẹgodo tlolo, e degbena devi etọn lẹ nado biọ tọjihun lọ mẹ bo jẹnukọnna ẹn yì awà awetọ ji, to whenuena ewọ do gbẹtọgun lẹ hlan.

23 To godo mẹ, to whenuena e ko do gbẹtọgun lẹ hlan, e hẹji yì osó lọ ji edeṣo nado hodè. Mahopọnna dọ ozán ko kú, ewọ kẹdẹ wẹ to finẹ. 24 Todin, tọjihun lọ ko dẹn do agé na mẹtlu kanweko susu lẹ, bọ agbówhẹn lẹ to tuklado e badabada, na yé to jẹhọn pé wutu. 25 Ṣigba to mimá* ẹnẹtọ ozán tọn mẹ, e to zọnlinzin gbọn ohù ji ja yé dè. 26 To whenuena yé mọ ẹn bọ e to zọnlinzin to ohù ji, devi lẹ biọ bẹwlu mẹ, bo dọmọ: "Odlọ de wẹ!" Yé sọ dawhá na obu di yé wutu. 27 Ṣigba, to afọdopolọji Jesu dọna yé dọmọ: "Mì gboadọ, yẹn wẹ; mì dibu blo." 28 Pita gblọnna ẹn dọmọ: "Oklunọ, eyin hiẹ wẹ, degbena mi nado gbọn osin ji wá dè we." 29 E dọmọ: "Wá!" To afọdopolọji, Pita jẹte sọn tọjihun lọ mẹ, bo zinzọnlin gbọn osin ji jei Jesu dè. 30 Ṣigba to whenuena e pọ́n yujẹhọn lọ, obu di i, podọ, to whenuena e jẹ sisiọ ji, e dawhá dọmọ: "Oklunọ whlẹn mi!" 31 Jesu dlẹnalọ etọn to afọdopolọji bo hẹn e go bosọ dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ yise pẹvinọ, naegbọn a do jẹ ayihaawe tindo ji?" 32 Podọ to whenuena yé ko biọ tọjihun lọ mẹ godo, yujẹhọn lọ doalọte. 33 Enẹgodo, mẹhe to tọjihun lọ mẹ lẹ litaina ẹn, bo dọmọ: "Na nugbo tọn, Visunnu Jiwheyẹwhe tọn wẹ hiẹ." 34 Podọ yé dasá bo jẹte do Genezalẹti.

35 To whenuena mẹhe nọ nò finẹ lẹ yọnẹn dọ ewọ wẹ, yé dowẹn hlan otò he to lẹdo enẹ mẹ lẹpo, bọ gbẹtọ lẹ hẹn mẹhe to awutu jẹ lẹpo wá e dè. 36 Podọ yé jẹ vẹvẹna ẹn ji na yé nido sọgan doalọ okèyẹ awugbó etọn tọn go poun; podọ mẹhe doalọ e go lẹpo yin hinhẹn jẹgangan mlẹnmlẹn.

15 To whenẹnu, Falesi lẹ po wekantọ lẹ po wá Jesu dè sọn Jelusalẹm, bo dọmọ: 2 "Naegbọn bọ devi towe lẹ do nọ tùnafọ aṣa omẹ hohowhenu tọn lẹ tọn ji? Di apajlẹ, yé ma nọ klọ́ alọ yetọn lẹ to whenuena yé jlo na dùnú."

Mt 14:25* To ojlẹ Biblu tọn lẹ mẹ, gbẹtọ lẹ nọ má ozán do ẹnẹ: Mimá tintan nọ bẹjẹeji to ogàn 6 whèjai tọn mẹ jẹ ogàn 9 zánmẹ tọn mẹ, mimá awetọ nọ bẹjẹeji to ogàn 9 zánmẹ tọn mẹ jẹ ogàn 12 zánmẹ tọn mẹ, mimá atọ̀ntọ nọ bẹjẹeji to ogàn 12 zánmẹ tọn mẹ jẹ ogàn 3 zánmẹ tọn mẹ, podọ mimá ẹnẹtọ nọ bẹjẹeji to ogàn 3 zánmẹ tọn mẹ jẹ ogàn 6 afọnnu tọn mẹ.

3 E gblọnna yé dọmọ: "Naegbọn bọ mìlọsu lẹ do nọ tùnafọ gbedide Jiwheyẹwhe tọn ji
na aṣa mìtọn wutu? 4 Di apajlẹ, Jiwheyẹwhe dọ dọ, 'Gbògbéna otọ towe po onò towe po';
podọ, 'Ewọ he nọ vlẹ otọ kavi onò, mì gbọ okú enẹ tọn ni hù i.'
5 Ṣigba mìwlẹ dọ dọ, 'Mẹdepope he dọna otọ kavi onò etọn
dọ: "Nudepope he yẹn tindo he hiẹ sọgan mọyi sọn dè e yin nu-
nina de he ko yin kinklandowi-
we hlan Jiwheyẹwhe," 6 e ma
yin dandan dọ ewọ ni gbògbé-
na otọ etọn to aliho depope mẹ.'
Podọ gbọnmọ dali, mìwlẹ ko hẹn
ohó Jiwheyẹwhe tọn zun ovọ na
aṣa mìtọn wutu. 7 Mì yẹnuwa-
tọ lẹ, Isaia ko gbọn gbesisọ dali
dọ dọdai gando mì go, to whenue-
na e dọ dọ, 8 'Omẹ ehelẹ nọ yí
nùflo yetọn lẹ do gbògbéna mi,
ṣogan ahun yetọn dẹn do mi tlala.
9 Ovọ mẹ wẹ yé to sinsẹ̀n-basi
hlan mi te, na gbedide gbẹtọ tọn
lẹ wẹ yé nọ plọnmẹ taidi nuplọn-
mẹ lẹ.'" 10 To whenẹnu, e ylọ
gbẹtọgun lọ sẹpọ ede bo dọna yé
dọmọ: "Mì dotoai bo mọnukunnu-
jẹ zẹẹmẹ etọn mẹ: 11 E ma yin
nuhe biọ onù mẹ wẹ nọ hẹn gbẹ-
tọ flu gba; ṣigba nuhe tọn sọn onù
mẹ wẹ nọ hẹn gbẹtọ flu."
12 To enẹgodo, devi lẹ wá bo
dọna ẹn dọmọ: "Be hiẹ yọnẹn dọ
Falesi lẹ dahli to whenuena yé
sè nuhe a dọ ya?" 13 E gblọn
dọmọ: "Atin he Otọ ṣie olọn mẹ
tọn ma dó lẹpo wẹ na yin hin-
họ̀nsẹ. 14 Mì jo yé do. Alihia-
mẹtọ nukuntọ́nnọ wẹ yé. Enẹwu-
tu, eyin nukuntọ́nnọ do ali hia
nukuntọ́nnọ, yé omẹ awe lẹ na
jai do odò mẹ." 15 Pita gblọn-
na ẹn dọmọ: "Hẹn apajlẹ lọ họn-
wun na mí." 16 To whenẹnu,
e dọmọ: "Be mìlọsu ma ko mọ-
nukunnujẹemẹ kakajẹ din wẹ?
17 Be mì ma yọnẹn dọ nuhe nọ
biọ onù mẹ lẹpo wẹ nọ yì adọ̀mẹ
bo nọ yin yinyẹ̀n jẹgbonu do adà-
do mẹ ya? 18 Ṣigba, ahun mẹ
wẹ nuhe nọ tọ́njẹgbonu sọn onù
mẹ lẹ nọ wá sọn, podọ onú enẹlẹ
wẹ nọ hẹn gbẹtọ flu. 19 Di apa-
jlẹ, ahun mẹ wẹ linlẹn ylankan,
hlọnhuhu, ayọdide, galilọ, ajojiję,
kunnudide lalo, po nùzinzan lẹ po
nọ wá sọn. 20 Onú ehelẹ wẹ nọ
hẹn gbẹtọ flu; ṣigba nado yí alọ
he ma yin kiklọ lẹ do dùnú ma
nọ hẹn gbẹtọ flu gba."
21 To whenuena Jesu tọ́n sọn
finẹ, e yì lẹdo Tile po Sidoni po
tọn lẹ mẹ. 22 Podọ, pọ́n! nawe
Fenikenu de, he wá sọn agbe-
gbe enẹlẹ ji, tọ́n wá bo dawhá
dọmọ: "Wàlẹblanu na mi, Oklu-
nọ, hiẹ Visunnu Davidi tọn. Gbi-
gbọ aovi tọn to yasana viyọnnu
ṣie sinsinyẹn." 23 Ṣigba ewọ
ma gblọn ohó de na ẹn. Enẹwutu
devi etọn lẹ wá bo jẹ vivẹ ẹ ji
dọmọ: "Dọna ẹn dọ e ni yì; na
e to awhádo hodo mí mapote
wutu." 24 E gblọn dọmọ: "Yẹn
ma yin didohlan mẹdevo depo-
pe adavo hlan lẹngbọ owhé Islae-
li tọn he bu lẹ." 25 To whenue-
na nawe lọ wá, e jẹ taliaina ẹn ji,
bo to didọmọ: "Oklunọ, gọalọna
mi!" 26 E gblọn dọmọ: "E ma
sọgbe nado yí akla ovi lẹ tọn bo
dlan ẹn hlan avún pẹvi lẹ gba."
27 Nawe lọ dọmọ: "Mọwẹ, Oklu-

nọ; ṣigba avún pẹvi lẹ nọ dù jàjá he nọ flẹ sọn tafo klunọ yetọn tọn ji lẹ be." 28 To whenẹnu, Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "Hiẹ yọnnu E, daho wẹ yise towe; na e ni yin wiwà hlan we kẹdẹdile hiẹ jlo do." Podọ bẹsọn gànhiho enẹ mẹ, viyọnnu etọn yin azòǹhẹngbọna.

29 To whenuena Jesu tọ́nyi sọn finẹ, enẹgodo e wá ohù Galili tọn tó, podọ, to whenuena e ko hẹji yì osó ji, e sinai to finẹ. 30 To whenẹnu, gbẹtọgun daho lẹ dọnsẹpọ ẹ, bo hẹn mẹhe yin sẹkunọ, klegbesatọ, nukuntọ́nnọ, unbọpẹnnọ, gọna omẹ susu devo lẹ, bo zlọn yé do afọ etọn go poun, bọ ewọ hẹnazòngbọna yé; 31 sọmọ bọ awuji gbẹtọgun lọ dile yé mọ unbọpẹnnọ lẹ to hodọ, sẹkunọ lẹ to zọnlinzin, bọ nukuntọ́nnọ lẹ to numọ, podọ yé pagigona Jiwheyẹwhe Islaeli tọn.

32 Ṣigba Jesu ylọ devi etọn lẹ wá ede dè bo dọmọ: "Onú gbẹtọgun lọ tọn wàlẹblanu na mi, na e ko yì azán atòn todin bọ yé ko tin to dè e bo ma tindo nude nado dù; yẹn masọ jlo nado do yé hlan adòvọ. Agbọ́ sọgan pé yé to aliho ji." 33 Ṣigba, devi lẹ dọna ẹn dọmọ: "Fie wẹ míwlẹ na hẹn akla susu sọmọ sọn to gblolo mẹ file nado gọ́ho na gbẹtọgun daho ehe nkọ?" 34 To whenẹnu, Jesu dọna yé dọmọ: "Akla nẹmu wẹ mì tindo?" Yé dọmọ: "Ṣinawe po whèvi flinflin vude po." 35 Enẹwutu, to whenuena e ko dọna gbẹtọgun lọ nado jagla do kọmẹ godo, 36 e yí akla ṣinawe po whèvi lọ lẹ po, podọ to whenuena e ko dopẹ godo, e wẹ́n yé bo jẹ mimá na devi lẹ ji, bọ devi lẹ sọ má na gbẹtọgun lẹ. 37 Podọ yemẹpo dù bo gọ́ho, podọ dupò he pò bọ yé bẹpli lẹ gọ́ ohà daho ṣinawe. 38 Ṣogan, sọha mẹhe dùnú lẹ tọn yin sunnu degbade, mahia yọnnu lẹ po yọpọvu lẹ po. 39 To godo mẹ, to whenuena e ko do gbẹtọgun lẹ hlan, e biọ tọjihun mẹ bo wá agbegbe Magadani tọn lẹ ji.

16 Falesi lẹ po Sadusi lẹ po dọnsẹpọ ẹ to finẹ, podọ nado whlé e pọ́n, yé biọ to e si nado na yé ohia de sọn olọn. 2 E gblọnna yé dọmọ: "[[Eyin owhè jai, mì nọ saba dọ dọ, 'Aimẹ na yọ́n, na jiwhé divẹẹ taidi miyọ́n wutu'; 3 podọ to afọnnu, 'Avivọ na tin bọ jikun na ja to egbé, na jiwhé divẹẹ taidi miyọ́n, ṣigba bo súyu wutu.' Mìwlẹ yọ́n lehe yè nọ detana jiwhé-nukunmẹ do, ṣigba mì ma sọgan detana ohia ojlẹ lẹ tọn.]]* 4 Whẹndo ylankan podọ ayọdetọ to ohia de dín mapote, ṣigba ohia de ma na yin nina ẹn adavo ohia Jona tọn." To whenẹnu, e tọ́nyi bo jo yé do finẹ.

5 Todin, devi lẹ dasá yì awà awetọ ji bo wọn nado hẹn akla lẹ. 6 Jesu dọna yé dọmọ: "Mì hùn nukun mìtọn lẹ dote bo payi otọ́n Falesi lẹ po Sadusi lẹ po tọn go." 7 Enẹwutu yé jẹ nulẹnpọn ji to yedelẹ ṣẹnṣẹn, dọmọ: "Mí ma hẹn akla depope." 8 Na Jesu yọ́n ehe wutu, e dọmọ: "Naegbọn

---

Mt 16:3* Glòndo awe topọ lẹ nọ dohia dọ nudọnamẹ lọ ko yin didesẹ sọn alọnuwe hohowhenu tọn delẹ mẹ ṣigba gbẹ́ tin to devo lẹ mẹ.

mìwlẹ do to onú ehe lẹnpọn to
mìde ṣẹnṣẹn na mì ma tindo
akla de wutu, mì yise pẹvinọ?
9 Be mìwlẹ ma ko doayi nuago-
kun lọ go kakajẹ din, kavi be mì
ma flin akla atọ́n he yin yíyí do
na núdùdù gbẹtọ degbade-fọtọ́n
po ohà nẹmu he mì bẹpli po ya?
10 Kavi akla ṣinawe he yin yíyí
do na núdùdù gbẹtọ degbade po
ohà daho nẹmu he mì bẹpli po ya?
11 Naegbọn bọ mì ma mọnukun-
nujẹemẹ dọ yẹn ma to hodọna mì
gando akla lẹ go? Ṣigba mì payi
otọ́n Falesi lẹ po Sadusi lẹ po tọn
go." 12 Whenẹnu wẹ yé mọnu-
kunnujẹemẹ dọ ewọ ma to didọna
yé nado payi otọ́n akla lẹ tọn go
gba, ṣigba nuplọnmẹ Falesi lẹ po
Sadusi lẹ po tọn go.

13 Todin, to whenuena Jesu
ko wá lẹdo Sesalea Filippi tọn lẹ
mẹ, e jẹ kinkanse devi etọn lẹ
ji dọmọ: "Mẹnu wẹ gbẹtọ lẹ to
didọ dọ Visunnu gbẹtọ tọn yin?"
14 Yé dọmọ: "Mẹdelẹ nọ dọ Joha-
nu Baptizitọ, mẹdevo lẹ nọ dọ Eli-
ja, podọ mẹdevo lẹ sọ nọ dọ Je-
lemia kavi dopo to yẹwhegán lẹ
mẹ." 15 E dọna yé dọmọ: "Ṣi-
gba mìwlẹ, mẹnu wẹ mì nọ dọ dọ
yẹn yin?" 16 Simọni Pita gblọn
dọmọ: "Hiẹ wẹ Klisti lọ, Visun-
nu Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ tọn."
17 Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "Aya-
jẹnọ wẹ hiẹ, Simọni visunnu Jona
tọn, na e ma yin agbasalan po
ohùn po wẹ de e hia we gba, ṣi-
gba Otọ́ ṣie he tin to olọn mẹ wẹ
wàmọ. 18 Humọ, yẹn dọna we
dọ, Hiẹ wẹ Pita, podọ osé gángán
ehe ji wẹ yẹn na dó agun ṣie do,
bọ họngbo Hadẹs* tọn lẹ ma na
dohuhlọn do e ji. 19 Yẹn na na
we họnhungan ahọluduta olọn tọn
lẹ, podọ nudepope he hiẹ na blá to
aigba ji, na yin nuhe ko yin biblá
to olọn mẹ, podọ nudepope he hiẹ
na tún to aigba ji, na yin nuhe ko
yin túntún to olọn mẹ." 20 To
enẹgodo, e dosẹ́n na devi lẹ sin-
sinyẹn ma nado dọna mẹdepope
dọ ewọ wẹ Klisti lọ.

21 Sọn ojlẹ enẹ mẹ sọyi, Jesu
Klisti jẹ didohia devi etọn lẹ ji dọ
ewọ dona yì Jelusalẹm bo jiya onú
susu tọn to alọ sunnu mẹho lẹ, yẹ-
whenọgán lẹ, po wekantọ lẹ po
tọn mẹ, bo yin hùhù, bosọ yin fin-
fọn to azán atọ̀ntọ gbè. 22 To
whenẹnu, Pita plan ẹn jẹ olá bo jẹ
nugbẹna ẹn ji, dọmọ: "Wàlẹblanu
na dewe, Oklunọ; ehe ma na jọ do
gowe gbede." 23 Ṣigba, e lẹgo-
do, bo dọna Pita dọmọ: "Tọ́n sọn
godo ṣie, Satani! Zannu ahlìda tọn
de wẹ hiẹ yin na mi, na nulẹnpọn
towe ma sọgbe hẹ linlẹn Jiwhe-
yẹwhe tọn lẹ gba, ṣigba dehe yin
gbẹtọ tọn lẹ."

24 Enẹgodo, Jesu dọna devi
etọn lẹ dọmọ: "Eyin mẹdepope jlo
nado hodo mi, mì gbọ e ni mọ́n
ede bo ze yatin etọn bosọ to hihodo mi zọnmii. 25 Na mẹdepope he jlo na whlẹn alindọn etọn na hẹn ẹn bu; ṣigba mẹdepope he hẹn alindọn etọn bu na yẹn tọn wutu na whlẹn ẹn. 26 Na ale tẹwẹ tin to e mẹ na gbẹtọ eyin e duale aihọn lọ pete tọn ṣigba bo hẹn alindọn etọn bu? kavi etẹwẹ gbẹtọ na yí do diọ alindọn

Mt 16:18* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

etọn? 27 Na Visunnu gbẹtọ tọn
dona wá to gigo Otọ́ etọn tọn mẹ
po angẹli etọn lẹ po, podọ to whe-
nẹnu wẹ e na suahọ mẹdopodopo
sọgbe hẹ walọ etọn. 28 Nugbo
wẹ yẹn dọna mì dọ delẹ to mẹhe
to ote tofi lẹ mẹ ma na dọ okú pọ́n
to aliho depope mẹ kaka yé nado
mọ Visunnu gbẹtọ tọn ja whẹ́ to
ahọluduta etọn mẹ."

17 To azán ṣidopo godo, Jesu
plan Pita, podọ Jakọbu po
nọvisunnu etọn Johanu po bo hẹn
yé yì osó he yiaga taun de ji to
olá. 2 Podọ wunmẹ etọn diọ to
nukọn yetọn, bọ nukunmẹ etọn
sẹ́ di owhè, podọ awugbó etọn lẹ
họ́n taidi hinhọ́n. 3 Podọ, pọ́n!
Mose po Elija po sọawuhia yé,
bo to hodọ hẹ ẹ. 4 To whenẹ-
nu, Pita dọna Jesu dọmọ: "Oklunọ,
e yọ́n taun dọ mí ni nọfi. Eyin hiẹ
jlo, yẹn na gbá gòhọ atọ̀n dofi,
dopo na hiẹ, dopo na Mose podọ
dopo na Elija." 5 Dile e gbẹ́
to hodọ, pọ́n! aslọ sisẹ́ mlan-
mlan de ṣinyọ́n yé ji, podọ, pọ́n!
ogbè de sọn aslọ lọ mẹ, to didọ-
mọ: "Ehe wẹ Visunnu ṣie, mẹyi-
wanna lọ, mẹhe yẹn ko kẹalọyi;
mì nọ dotoaina ẹn." 6 To whe-
nuena devi lẹ sè ehe, yé ṣinyọ́n
nukunmẹ yetọn lẹ ai bosọ dibu
tlala. 7 Enẹgodo Jesu dọnsẹpọ
yé, bo doalọ yé go, bosọ dọmọ:
"Mì fọnṣite, mì dibu blo." 8 To
whenuena yé ze nukun yetọn lẹ
daga, yé ma mọ mẹdepope ada-
vo Jesu dopo kẹdẹ. 9 Podọ dile
yé to teje sọn osó lọ ji, Jesu do-
sẹ́n na yé, dọmọ: "Mì dọ numimọ
lọ na mẹdepope blo kaka Visunnu
gbẹtọ tọn nado yin finfọn sọn oṣiọ
lẹ mẹ."

10 Ṣigba, devi lẹ kanse e dọ-
mọ: "To whelọnu lo, naegbọn we-
kantọ lẹ do nọ dọ dọ Elija dona wá
whẹ́?" 11 E gblọn dọmọ: "Nu-
gbo wẹ, Elija na wá, bo na hẹn
onú lẹpo gọwá otẹn yetọn mẹ.
12 Nalete, yẹn dọna mì dọ Elija
ko wá bọ yé ma yọnẹn dọ ewọ
wẹ, ṣigba yé wà nuhe jlo yé lẹ
na ẹn. Mọdopolọ, Visunnu gbẹtọ
tọn dona jiya to alọ yetọn mẹ ga."
13 To whenẹnu wẹ devi lẹ doayi
e go dọ Johanu Baptizitọ lọ hodọ
wẹ e te na yé.

14 Podọ to whenuena yé wá
gbẹtọgun lọ dè, dawe de dọnsẹ-
pọ ẹ, bo jẹklo na ẹn bo to didọmọ:
15 "Oklunọ, wàlẹblanu na visun-
nu ṣie, na adingbènọ de wẹ ewọ,
bọ e sọ to awutu jẹ, na e nọ jai jẹ
miyọ́n mẹ whẹwhẹ bosọ nọ jai jẹ
osin mẹ whẹwhẹ; 16 podọ yẹn
ko hẹn ẹn yì devi towe lẹ dè,
ṣigba yé ma sọgan hẹnazọ̀ngbọ-
na ẹn." 17 Jesu gblọn dọmọ:
"Whẹndo mayisenọ podọ bublu-
nọ E, nawẹ yẹn na nọ mì dè
dẹnsọ? Podọ, nawẹ yẹn na sin-
yẹnlin hẹ mì dẹnsọ? Hẹn ẹn wá
dè e tofi." 18 Enẹgodo, Jesu
gbẹnuna aovi lọ, bọ e tọ́njẹgbo-
nu sọn yọpọ sunnu lọ mẹ; podọ
ewọ yin azọ̀nhẹngbọna sọn gàn-
hiho enẹ mẹ. 19 To whenẹnu,
devi lẹ wá Jesu dè dovo bo dọmọ:
"Naegbọn míwlẹ ma do sọgan
yàn ẹn jẹgbonu?" 20 E dọna yé
dọmọ: "Na yise mìtọn yin pẹvi
wutu wẹ. Na nugbo wẹ yẹn dọna
mì, eyin mì tindo yise he sọ okún

mutaldi* tọn de, mì na dọna osó
ehe dọ, 'Sẹtẹn sọn fi yì dọ́n,' bọ
e na sẹtẹn, podọ nudepope ma na
glo mì." 21 ——*

22 To whenuena yé pli dopọ to
Galili wẹ Jesu dọna yé dọmọ: "Vi-
sunnu gbẹtọ tọn dona yin didehia
do alọ gbẹtọ lẹ tọn mẹ, 23 bọ
yé na hù i, podọ to azán atọ̀ntọ
gbè, e na yin finfọn." Enẹwutu yé
blawu tlala.

24 To whenuena yé ko wá Ka-
pẹlnaumi godo, mẹhe nọ ṣinyan
tòkuẹ dlakma awe* tọn lọ lẹ dọn-
sẹpọ Pita bo dọmọ: "Be mẹplọn-
tọ mìtọn ma nọ sú tòkuẹ dlakma
awe tọn lọ wẹ ya?" 25 E dọmọ:
"Mọwẹ." Ṣigba, to whenuena
e biọ whégbè, Jesu whẹ́ wẹ dọho-
na ẹn dọmọ: "Etẹwẹ hiẹ lẹn, Si-
mọni? Mẹnu si wẹ ahọlu aigba
tọn lẹ nọ yí dèkuẹ lẹ kavi takuẹ
te? Sọn visunnu yetọn lẹ si kavi
sọn jonọ lẹ si?" 26 To whenue-
na e dọmọ: "Sọn jonọ lẹ si," Jesu
dọna ẹn dọmọ: "To whenẹnu, be
visunnu lẹ vò sọn tòkuẹ nina mẹ
niyẹn. 27 Ṣigba, na mí nikaa
hẹn yé dahli wutu, hiẹ, yì ohù ji
bo dlan omlẹn, bosọ yí whèvi tin-
tan he na wá aga, podọ eyin hiẹ
kẹ onù etọn, a na mọ abọgan-kuẹ
stateli* de. Yí enẹ bo ze e jo na yé,
na yẹn po hiẹ po tọn."

Mt 17:20* Pọ́n Mt 13:31, nudọnamẹ odò tọn. **21*** Wefọ ehe yin mimọ to lẹdo-gbedevomẹ Biblu tọn delẹ mẹ, ṣigba e ma yin mimọ to alọnuwe tangan hohowhenu tọn voovo Glẹki tọn lẹ mẹ. **24*** Enẹ wẹ, abọgan-kuẹ de he sọzẹn hẹ *dlakma* awe. **27*** Enẹ wẹ, abọgan-kuẹ de he sọzẹn hẹ *dlakma* ẹnẹ, sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ he tindo hosọ lọ "Jijlẹ Akuẹ Tọn, Osin Tọn po Tedidi Tọn lẹ Po" glọ.

18 To gànhiho enẹ mẹ, devi
lẹ dọnsẹpọ Jesu bo dọmọ:
"Mẹnu wẹ yin mẹhe klohugan
to ahọluduta olọn tọn mẹ taun?"
2 Enẹwutu, e ylọ yọpọvu de wá
ede dè, bo ze e do ṣẹnṣẹn ye-
tọn 3 bosọ dọmọ: "Nugbo wẹ
yẹn dọna mì, Eyin mìwlẹ ma diọ
bo taidi yọpọvu lẹ, mì ma na biọ
ahọluduta olọn tọn mẹ to aliho de-
pope mẹ. 4 Enẹwutu, mẹdepo-
pe he na whiwhẹ ede taidi yọpọvu
ehe wẹ yin mẹhe klohugan to aho-
luduta olọn tọn mẹ; 5 podọ mẹ-
depope he yí yọpọvu ehe nkọtọn
dopo to oyín ṣie mẹ, yí yẹnlọsu ga.
6 Ṣigba mẹdepope he hẹn dopo to
omẹ pẹvi he tindo yise to yẹn mẹ
ehelẹ mẹ dahli, e doale na ẹn hú
dọ yè ni sìn gilisé he kẹtẹkẹtẹ lẹ
nọ lilẹ́ nkọtọn de do okò na ẹn bo
siọ ẹ do ohù he siso mẹ.

7 "Dindọn hlan aihọn na zannu
ahlìda tọn etọn lẹ wutu! Nugbo
wẹ dọ, zannu ahlìda tọn lẹ dona
wá dandan, ṣigba dindọn hlan
omẹ lọ he gblamẹ zannu ahlìda
tọn lọ gbọn do wá! 8 To whelọ-
nu lo, eyin alọ towe kavi afọ towe
to hinhẹn we dahli, sán ẹn sẹ bo
ze e dlan sọn dewe go; e na pọnte
na we nado biọ ogbè mẹ taidi kle-
gbesatọ kavi sẹkunọ hú dọ hiẹ ni
tindo alọ awe kavi afọ awe bo yin
dindlan do miyọ́n madopodo mẹ.
9 Podọ ga, eyin nukun towe to
hinhẹn we dahli, sún in sẹ bo ze e
dlan sọn dewe go; e na pọnte na
we nado biọ ogbè mẹ po nukun
dopo po hú dọ hiẹ ni yin dindlan
do Gẹhẹnna* miyọ́n tọn mẹ po

Mt 18:9* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 9.

nukun awe po. 10 Mì hẹn ẹn
diun ma nado gbẹkọ dopo to omẹ
pẹvi ehelẹ mẹ go; na yẹn dọna mì
dọ whepoponu wẹ angẹli yetọn lẹ
to olọn mẹ nọ tin to Otọ́ ṣie he tin
to olọn mẹ nukọn. 11 ——*
12 "Etẹwẹ mì lẹn? Eyin dawe
de tindo lẹngbọ kanweko bọ dopo
to yé mẹ danbú, be ewọ ma na
jo kanwe-fọtọ̀n-nukunẹnẹ lẹ do
osó lẹ ji bo yì dín dopo he to
dindanbu lọ ya? 13 Podọ eyin
e wá mọ ẹn, nugbo wẹ yẹn dọna
mì, ewọ na jaya tlala do e ji hú
do kanwe-fọtọ̀n-nukunẹnẹ he ma
danbú lẹ ji. 14 Mọdopolọ, e ma
yin ojlo Otọ́ ṣie he tin to olọn mẹ
tọn dọ dopo to omẹ pẹvi ehelẹ mẹ
ni dọ̀n gba.
15 "Humọ, eyin mẹmẹsunnu
towe waylando de, yì bo do nu-
ṣiwa etọn hia ẹ to hiẹ po ewọ
po kẹdẹ ṣẹnṣẹn. Eyin e sè towe,
be hiẹ ko duale mẹmẹsunnu towe
tọn. 16 Ṣigba, eyin e ma sè,
plan omẹ dopo kavi awe dogọ
dewe, na nuhe yin didọ lẹpo nido
sọgan yin hinhẹn lodo to onù kun-
nudetọ awe kavi atọ̀n tọn mẹ.
17 Eyin e ma sè yetọn, dọ ẹ na
agun. Eyin e masọ sè agun tọn ga,
gbọ e ni tin hlan we kẹdẹdi omẹ
akọta lẹ tọn de podọ di tòkuẹ-ṣin-
yantọ de.
18 "Nugbo wẹ yẹn dọna mì,
Nudepope he mìwlẹ na blá to ai-
gba ji na yin nuhe ko yin biblá
to olọn mẹ lẹ, podọ nudepope he
mìwlẹ na tún to aigba ji na yin
nuhe ko yin túntún to olọn mẹ lẹ.
19 Humọ, nugbo wẹ yẹn dọna
mì, Eyin omẹ awe to mì mẹ kọn-
gbedopọ to aigba ji nado basi obiọ
gando onú titengbe depope go,
Otọ́ ṣie olọn tọn na basi i na yé.
20 Na fie omẹ awe kavi atọ̀n pli
dopọ te to oyín ṣie mẹ, yẹn tin to
ṣẹnṣẹn yetọn to finẹ."
21 Enẹgodo, Pita wá bo dọ-
na ẹn dọmọ: "Oklunọ, whla nẹmu
wẹ mẹmẹsunnu ṣie na waylan-
do do go e bọ yẹn dona jona ẹn?
Kakajẹ whla ṣinawe wẹ ya?"
22 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Yẹn ma
dọna we dọ, Kakajẹ whla ṣinawe
gba, ṣigba, Kakajẹ whla kande-
gbàn-atọ̀n-nukunawe.*
23 "Enẹwutu wẹ ahọluduta
olọn tọn yin yiyijlẹdo dawe de go,
yèdọ ahọlu de, he jlo dọ afanumẹ
etọn lẹ ni wá basi lẹnjo na ẹn.
24 To whenuena yé jẹ lẹnjo lọ
basi na ẹn ji, dawe de yin hinhẹn-
wa he duahọ talẹnti* degba-awe-
foo [enẹ wẹ denali 60 000 000]#
tọn do e. 25 Ṣigba, na ewọ ma
tindo nuhe e na yí do suahọ lọ
wutu, oklunọ etọn degbè dọ ewọ,
asi etọn po ovi etọn lẹ po, gọna
nuhe e tindo lẹpo ni yin sisà, na
ahọ́ lọ nido yin súsú. 26 Enẹ-
wutu, afanumẹ lọ jẹklo bo jẹ ta-
liaina ẹn ji, bosọ to didọmọ, 'Fa-
homẹ pọ́n mi, yẹn nasọ suahọ lọ
lẹpo we.' 27 Na ehe wàlẹblanu

Mt 18:11* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

Mt 18:22* "Whla kandegbàn-atọ̀n-nukun-awe," to kọndopọ mẹ hẹ Gẹ 4:24. To paa mẹ, "kandegbàn donu ṣinawe." **24*** Talẹnti dopo nọ pẹn sọ nudi kilo 20,4. Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11. **24#** *Denali* yin fataka-kuẹ Lomu tọn de. *Denali* dopo yin azọ́n-kuẹ azán blebu glesi pakanọ de tọn (pọ́n Mt 20:2).

na oklunọ afanumẹ lọ tọn wutu,
e jo e bosọ jo ahọ́ he e dù na ẹn.
28 Ṣigba, afanumẹ enẹ tọ́nyi bo
mọ dopo to afanumẹ hatọ etọn
lẹ mẹ he duahọ denali kanweko
tọn do e; podọ, e zunfán ẹn bo jẹ
ovẹ́ finyọ́n na ẹn ji, bo to didọmọ,
'Suahọ he a dù lẹpo.' 29 Enẹ-
wutu, afanumẹ hatọ etọn jẹklo
bo jẹ vẹvẹna ẹn ji, dọ, 'Fahomẹ
pọ́n mi, yẹn nasọ suahọ lọ we.'
30 Etomọṣo, ewọ ma jlo na sè, ṣi-
gba e yì bo ze e dlan gànpamẹ
kaka ewọ nado suahọ he e dù.
31 Enẹwutu, to whenuena afa-
numẹ hatọ etọn lẹ mọ nuhe jọ lẹ,
e blawuna yé tlala, bọ yé yì bo
basi zẹẹmẹ nuhe jọ lẹpo tọn na
oklunọ yetọn. 32 To whenẹnu,
oklunọ etọn ylọ ẹ wá bo dọna ẹn
dọ, 'Hiẹ afanumẹ ylankan, yẹn
jo ahọ́ enẹ lẹpo na we to whe-
nuena hiẹ vẹvẹna mi. 33 Be
e ma jẹ dọ hiẹ lọsu ni do lẹblanu
hia afanumẹ hatọ towe ga, yèdọ
dile yẹn ko do lẹblanu hia we
do ya?' 34 Na enẹwutu, oklu-
nọ etọn gblehomẹ, bo jo e na
gàntọ-ṣọ́tọ lẹ, kaka e nado sua-
họ he e dù lẹpo. 35 Mọkẹdẹ wẹ
Otọ́ ṣie olọn tọn na yinuwa hẹ mì
do eyin dopodopo mìtọn lẹ ma nọ
jona mẹmẹsunnu etọn sọn ahun
mẹ wá."

19 Todin, to whenuena Jesu
ko dotana ohó ehelẹ, e tọ́n
sọn Galili, bo wá dogbó Jude tọn
lẹ ji to Jọdani godo. 2 Podọ,
gbẹtọgun daho lẹ hodo e, bọ
e hẹnazọ̀ngbọna yé to finẹ.

3 Falesi lẹ sọ wá e dè, po linlẹn
lọ po nado whlé e pọ́n bo dọmọ:
"Be e sọgbe hẹ osẹ́n na sunnu de
nado gbẹ́ asi etọn dai na whẹ-
whinwhẹ́n depope poun wutu
ya?" 4 E gblọn dọmọ: "Be mì-
wlẹ ma ko hia dọ ewọ he dá yé
sọn whẹwhẹwhenu basi yé asu po
asi po 5 bosọ dọ, 'Na whẹwhin-
whẹ́n ehe wutu, sunnu na jo otọ́
etọn po onọ̀ etọn po do bo na sẹ-
bọdo asi etọn go, bọ yé omẹ awe
lẹ na lẹzun agbasalan dopo' ya?
6 Sọmọ bọ yé masọ yin agba-
salan awe ba, adavo dopo. Enẹ-
wutu, nuhe Jiwheyẹwhe ko kọn-
dopọ* mì dike mẹde klan ẹn blo."
7 Yé dọna ẹn dọmọ: "To whe-
lọnu lo, naegbọn Mose do na-
gbè nado nọ na owe gbẹdai tọn
de bo gbẹ́ ẹ dai?" 8 E dọna yé
dọmọ: "Na ahun sinsinyẹn mì-
tọn wutu wẹ Mose do yigbena mì
nado nọ gbẹ́ asi mìtọn lẹ dai, ṣi-
gba e ma to mọ sọn whẹwhẹwhe-
nu gba. 9 Yẹn dọna mì dọ mẹ-
depope he gbẹ́ asi etọn dai, bọ
e ma yin na whẹwhinwhẹ́n gali-
lọ tọn wutu, bo wlealọ hẹ devo,
e deayọ."

10 Devi lẹ dọna ẹn dọmọ: "Eyin
mọ wẹ whẹho lọ na sunnu de po
asi etọn po, be e ma yin nuyọn-
ẹnnu nado wlealọ." 11 E dọna
yé dọmọ: "E ma yin mẹlẹpo wẹ
nọ natẹn ehe to gbẹzan yetọn mẹ
gba, adavo mẹhe tindo nunina lọ
lẹ kẹdẹ. 12 Na ojọ̀ delẹ tin he
yin jiji domọ sọn adọ̀ onọ̀ yetọn tọn
mẹ, ojọ̀ delẹ sọ tin he yin hinhẹn
zun ojọ̀ gbọn gbẹtọ lẹ dali, podọ
ojọ̀ devo lẹ tin he hẹn yede zun ojọ̀
na ahọluduta olọn tọn wutu. Mì

Mt 19:6* To paa mẹ, "zẹgẹ."

gbọ ewọ he sọgan natẹn ehe ni natẹn ẹn."

13 To enẹgodo, yọpọvu lẹ yin hinhẹnwa e dè, na ewọ nido sọgan ze alọ etọn lẹ do yé ji bo hodè; ṣigba devi lẹ gbẹnuna yé. 14 To whenẹnu, Jesu dọmọ: "Mì jo yọpọvu lẹ do, podọ mì sọ glọnalina yé nado wá dè e ba blo, na omẹ mọnkọtọn lẹ wẹ ahọluduta olọn tọn tin na." 15 Podọ e ze alọ etọn lẹ do yé ji bosọ yì sọn finẹ.

16 Todin, pọ́n! dawe de wá e dè bo dọmọ: "Mẹplọntọ, onú dagbe tẹwẹ yẹn dona wà nado sọgan mọ ogbè madopodo?" 17 E gblọnna ẹn dọmọ: "Naegbọn hiẹ do to hokanse mi gando nuhe yin dagbe go? Omẹ dopo wẹ yin mẹdagbe. Ṣigba, eyin hiẹ jlo na biọ ogbè mẹ, nọ yìn gbedide lẹ to whepoponu." 18 E dọna ẹn dọmọ: "Detẹ lẹ wẹ?" Jesu dọmọ: "Eyọn, Hiẹ ma dona hùhlọn, Hiẹ ma dona deayọ, Hiẹ ma dona fìnnú, Hiẹ ma dona dekunnu lalo, 19 Gbògbéna otọ́ towe po onọ̀ towe po, podọ, Hiẹ dona yiwanna kọmẹnu towe di dewe." 20 Dẹpẹ lọ dọna ẹn dọmọ: "Yẹn ko yìn ehe lẹpo; etẹwẹ gbẹsọ pò na mi?" 21 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Eyin hiẹ jlo nado yin pipé, yì sà nutindo towe lẹ bo na wamọnọ lẹ, hiẹ nasọ tindo adọkun to olọn mẹ, enẹgodo wá bo lẹzun hodotọ ṣie." 22 To whenue dẹpẹ lọ sè ehe, e dedo po awubla po, na e tindo adọkunnu susu wutu. 23 Ṣigba Jesu dọna devi etọn lẹ dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ e na vẹawuna adọkunnọ de nado biọ ahọluduta olọn tọn mẹ. 24 Humọ, yẹn dọna mì dọ, E bọawuna kanklosọ́ de nado gbọn onù yẹnvi tọn mẹ hú na adọkunnọ de nado biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ."

25 To whenuena devi lẹ sè enẹ, e pạsa yé tlala, bọ yé dọmọ: "Mẹnu wẹ sọgan yin whinwhlẹngán na taun tọn?" 26 Jesu pọ́n nukun yetọn lẹ ji bo dọna yé dọmọ: "Gbẹtọ lẹ wẹ ehe ma yọnbasi na, ṣigba onú lẹpo wẹ yọnbasi na Jiwheyẹwhe."

27 To whenẹnu, Pita gblọnna ẹn dọmọ: "Pọ́n! Míwlẹ ko jo onú lẹpo do bo hodo we; etẹwẹ mí na mọyi sọn e mẹ taun?" 28 Jesu dọna yé dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì, To whenuena Visunnu gbẹtọ tọn na sinai to ofìn gigonọ etọn ji to ojlẹ onú lẹ hinhẹn jẹ yọyọ tọn whenu,* mì mẹhe ko hodo mi lẹ lọsu na sinai ga do ofìn wiawe ji, bo na to whẹdana whẹndo wiawe Islaeli tọn lẹ. 29 Podọ mẹdepope he ko jo owhé lẹ do kavi nọvisunnu lẹ kavi nọviyọnnu lẹ kavi otọ́ kavi onọ̀ kavi ovi lẹ kavi aigba lẹ na oyín ṣie tọn wutu, na mọyi do whlasusu ji bo nasọ dugu ogbè madopodo tọn.

30 "Ṣigba mẹsusu he yin tintan na lẹzun godotọ podọ godotọ na lẹzun tintan.

20 "Na ahọluduta olọn tọn tin taidi dawe de, yèdọ whétọ de, he tọ́nyi to afọnnu fuu nado dà pakanọ lẹ do vẹngle etọn mẹ. 2 To whenuena e ko kọngbedopọ hẹ pakanọ lọ lẹ

Mt 19:28* To paa mẹ, "ojlẹ onú lẹ vivọ́-dá tọn."

nado na yé denali* dopo gbèdo-
po, e do yé hlan vẹngle etọn mẹ.
3 Dile e sọ tọ́nyi to nudi gànhi-
ho atọ̀ntọ* mẹ, e mọ mẹdevo lẹ
to ote to ahimẹ he ma mọ azọ́n
de nado wà; 4 podọ e dọna yé
dọmọ, 'Mìlọsu ga, mì yì vẹngle lọ
mẹ, yẹn nasọ na mì nudepope he
jẹ.' 5 Enẹwutu yé yì. E sọ tọ́n-
yi whladopo dogọ to nudi gànhi-
ho ṣidopotọ* mẹ podọ to gànhi-
ho ṣinẹnẹtọ# mẹ bo wà nudopolọ.
6 To godo mẹ, to nudi gànhiho
widopotọ* mẹ, e tọ́nyi bo mọ mẹ-
devo lẹ to ote, bọ e dọna yé dọmọ,
'Naegbọn mìwlẹ do to ote tofi na
azán lọ blebu bo ma mọ azọ́n de
nado wà?' 7 Yé dọna ẹn dọ, 'Na
mẹdepope ma dà mí di pakanọ
wutu wẹ.' E dọna yé dọmọ, 'Mìlọ-
su, mì yì vẹngle lọ mẹ.'

8 "To whenuena owhè ko jai,
oklunọ vẹngle lọ tọn dọna nukun-
pedonugotọ etọn dọmọ, 'Ylọ paka-
nọ lọ lẹ bo sú azọ́nkuẹ yetọn yé,
bẹsọn omẹ godotọ lẹ ji yì omẹ tin-
tan lẹ ji.' 9 To whenuena mẹhe
bẹ azọ́n to gànhiho widopotọ mẹ
lẹ wá, dopodopo yetọn mọ denali
dopo yí. 10 Enẹwutu, to whe-
nuena omẹ tintan lẹ wá, yé lẹndọ
yé na mọyi humọ; ṣigba yelọsu
mọ denali dopodopo yí di azọ́n-
kuẹ. 11 To whenuena yé mọ ẹn
yí, yé jẹ hùnhlún ji do whétọ
lọ go 12 bo dọmọ, 'Omẹ godo-
tọ ehelẹ wazọ́n na gànhiho dopo
poun; ṣogan hiẹ hẹn yé sọzẹn hẹ
míwlẹ he ko wazọ́n sinsinyẹn na
azán lọ pete to yozò sinsinyẹn
nù!' 13 Ṣigba, e gblọnna dopo
to yé mẹ, dọmọ, 'Dawe, yẹn ma
waylan de do we. Hiẹ kọngbe-
dopọ hẹ mi nado yí denali dopo,
kavi e ma yin mọ wẹ? 14 Yí
nuhe yin towe bo yì. E jlo mi nado
na omẹ godotọ ehelẹ nudopolọ he
yẹn na we. 15 Be yẹn ma tindo
jlọjẹ nado yí onú ṣie titi do wà
nuhe jlo mi ya? Kavi be nukun
towe yin ylankan na yẹn wà da-
gbe wutu wẹ ya?' 16 Mọdopo-
lọ, omẹ godotọ lẹ na lẹzun tin-
tan, bọ omẹ tintan lẹ na lẹzun
godotọ."

17 Todin, whenuena Jesu hẹji
jei Jelusalẹm, e pli devi wiawe lẹ
dovo dile yé to aliho ji, bo dọna
yé dọmọ: 18 "Mì pọ́n! Mí hẹji
jei Jelusalẹm, podọ Visunnu gbẹ-
tọ tọn na yin zizejo na yẹwhenọ-
gán lẹ po wekantọ lẹ po, bọ yé na
gblewhẹ okú tọn do e, 19 bo na
ze e jo na omẹ akọta lẹ tọn na yé
nido yí i do davlẹ bo hò e bosọ
whè e do núgo, podọ to azán atọ̀n-
tọ gbè, e na yin finfọn."

20 To enẹgodo, onọ̀ visunnu
Zebede tọn lẹ tọn dọnsẹpọ ẹ po
visunnu etọn lẹ po, bo to ta-
liai bosọ to nude biọ sọn e dè.
21 E dọna ẹn dọmọ: "Etẹwẹ hiẹ
jlo?" Yọnnu lọ dọna ẹn dọmọ:
"Degbè dọ visunnu ṣie awe ehe-
lẹ ni sinai, dopo to adusilọ
towe mẹ podọ awetọ to amiyọnlọ
towe mẹ, to ahọluduta towe mẹ."
22 Jesu gblọn dọmọ: "Mìwlẹ ma

Mt 20:2* Enẹ wẹ, fataka-kuẹ Lomu tọn de he nọ pẹnzin sọ *gramme* 3,85. **3*** Enẹ wẹ, nudi ogàn 9 afọnnu tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀. **5*** Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀. **5#** Enẹ wẹ, nudi ogàn 3 whèmẹ tọn. **6*** Enẹ wẹ, nudi ogàn 5 whè-jai tọn.

yọ́n nuhe biọ mì te. Be mìwlẹ sọ-
gan nù kọfo he yẹn jlo na nù lọ
ya?" Yé dọna ẹn dọmọ: "Mí sọ-
gan." 23 E dọna yé dọmọ: "Mì
na nù kọfo ṣie nugbo, ṣigba nado
sinai to adusilọ ṣie mẹ podọ to
amiyọnlọ ṣie mẹ ma yin yẹn tọn
nado namẹ gba, ṣigba otẹn ehelẹ
tin na mẹhe Otọ́ ṣie ko wleawu
etọn dai na lẹ."
24 To whenue omẹ ao he pò lẹ
sè ehe, yé gblehomẹ do nọvisun-
nu awe lọ lẹ go. 25 Ṣigba, Jesu
ylọ yé wá ede dè, bo dọmọ: "Mì
yọnẹn dọ ogán akọta lẹ tọn nọ du-
klunọ do yé ji podọ omẹ gboo-
gbo lẹ nọ paṣẹ glanglan do yé ji.
26 E ma yinmọ to mìwlẹ ṣẹnṣẹn
gba; ṣigba mẹdepope he jlo na lẹ-
zun kiklo to mì ṣẹnṣẹn dona yin
lizọnyitọ mìtọn, 27 podọ mẹ-
depope he jlo na yin tintan to mì
ṣẹnṣẹn dona yin afanumẹ mìtọn.
28 Kẹdẹdile Visunnu gbẹtọ tọn
wá, e ma yin nado yin lizọnyina
gba, ṣigba nado yilizọn namẹ bo
ze alindọn etọn jo taidi ofligọ de
do ota mẹsusu tọn mẹ."
29 Todin, dile yé to tintọ́n sọn
Jẹliko, gbẹtọgun daho de hodo e.
30 Podọ, pọ́n! dawe nukuntọ́nnọ
awe to aisinsin to aliho tó, to
whenue yé sè dọ Jesu juwajei,
yé dawhá, dọmọ: "Oklunọ, wàlẹ-
blanu na mí, hiẹ Visunnu Davidi
tọn!" 31 Ṣigba gbẹtọgun lọ de-
gbè do yé sinsinyẹn nado nabọẹ;
ṣogan yé sọ vọ́ dawhá gángán,
bo to didọmọ: "Oklunọ, wàlẹblanu
na mí, hiẹ Visunnu Davidi tọn!"
32 Enẹwutu, Jesu nọte, bo ylọ yé
bosọ dọmọ: "Etẹwẹ mì jlo dọ yẹn
ni wà na mì?" 33 Yé dọna ẹn
dọmọ: "Oklunọ, dike nukun mítọn
lẹ ni hùn." 34 Lẹblanu whàn
Jesu, bọ e doalọ nukun yetọn lẹ
go, podọ nukun yetọn lẹ hùn to
afọdopolọji, bọ yé sọ hodo e.

21 Nalete, to whenuena yé
sẹpọ Jelusalẹm bo jẹ Bẹt-
fagi to Osó Olivie tọn ji, whe-
nẹnu wẹ Jesu do devi awe hlan,
2 bo dọna yé dọmọ: "Mì yì gbé-
tatò he mì to mimọ hlan lọ mẹ,
podọ mì na mọ to afọdopolọji kẹ-
tẹkẹtẹ de to sìnsìn, bọ kẹtẹkẹtẹ-
vu de gọ́ na ẹn; mì tún yé bo hẹn
yé wá na mi. 3 Podọ eyin mẹde
dọ nudepope na mì, mì na dọ dọ,
'Oklunọ tindo nuhudo yetọn.' To
whenẹnu e na do yé hlan to afọ-
dopolọji."
4 Ehe jọ na taun tọn, na nuhe
yin didọ gbọn yẹwhegán lọ gbla-
mẹ nido sọgan yin hinhẹndi,
dọmọ: 5 "Mì dọna viyọnnu Ziọ-
ni tọn dọ, 'Pọ́n! Ahọlu towe ja
dè we, po homẹmimiọn po, bo hẹ
kẹtẹkẹtẹ de ji, mọwẹ, kẹtẹkẹtẹvu
de, yèdọ ovi kẹtẹkẹtẹ de tọn ji.'"
6 Enẹwutu, devi lọ lẹ yì bo
basi kẹdẹdile Jesu degbena yé do.
7 Podọ yé hẹn kẹtẹkẹtẹ lọ po kẹ-
tẹkẹtẹvu lọ po wá, bo tẹ́ awugbó
yetọn lẹ do yé ji, bọ ewọ sọ sinai
do yé* ji. 8 Suhugan gbẹtọgun
lọ tọn tẹ́ awugbó yetọn lẹ do ali-
ho ji, bọ mẹdevo lẹ jẹ alà atin lẹ
tọn sán ji bo to titẹ́ yé do aliho
ji. 9 Na nuhe dù gbẹtọgun lọ
lẹ, mẹhe to yìyì to nukọnna ẹn
lẹ po mẹhe to hihodo e lẹ po to
awhádo mapote dọmọ: "Mí vẹ we,

Mt 21:7* E họnwun dọ hogbe lọ "yé" tofi, dlẹnalọdo awugbó lọ lẹ.

whlẹn Visunnu Davidi tọn! Donanọ wẹ ewọ he ja to oyín Jehovah tọn mẹ! Mí vè we, whlẹn ẹn to oji aga!”

10 Todin, to whenuena e biọ Jelusalẹm, tòdaho lọ pete hozín, bo to didọmọ: “Mẹnu wẹ ehe?” 11 Gbẹtọgun lọ lẹ to didọ madoalọte dọmọ: “Ehe wẹ yẹwhegán lọ, Jesu, sọn Nazalẹti Galili tọn!”

12 Podọ Jesu biọ tẹmpli lọ mẹ bo yàn mẹhe to nusà po mẹhe to nuhò to tẹmpli lọ mẹ lẹpo po jẹgbonu, bosọ takitina tafo akuẹdiọtọ lẹ po aisinnu mẹhe to apoe sà lẹ tọn lẹ po. 13 E sọ dọna yé dọmọ: “E ko yin kinkàn dọ, ‘Ohò ṣie na yin yiylọdọ ohò odè tọn,’ ṣigba mìwlẹ to hinhẹn ẹn zun odò jaguda lẹ tọn.” 14 Humọ, nukuntọ́nnọ lẹ po sẹkunọ lẹ po wá e dè to tẹmpli lọ mẹ, bọ e hẹnazòngbọna yé.

15 To whenuena yẹwhenọgán lẹ po wekantọ lẹ po mọ onú jiawu he e wà lẹ po yọpọ sunnu lẹ po he to awhádo to tẹmpli lọ mẹ dọmọ: “Mí vè we, whlẹn Visunnu Davidi tọn!” homẹgble yé 16 bọ yé dọna ẹn dọmọ: “Be a sè nuhe omẹ ehelẹ to didọ?” Jesu dọna yé dọmọ: “Mọwẹ. Be mì ma ko hia ehe gbede dọ, ‘Onù yọpọvu lẹ po ovi to anọ́nù lẹ po tọn mẹ wẹ hiẹ ko hẹn pipà wá sọn’?” 17 Podọ e jo yé do finẹ bo tọ́n sọn tòdaho lọ mẹ yì Bẹtani bosọ dọ́ dọ́n.

18 Dile e lẹkọja tòdaho lọ mẹ to afọnnu fuu, huvẹ hù i. 19 Podọ e mọ ovòtin de to aliho tó bo yì e kọn, ṣigba e ma mọ nude to e ji adavo amà lẹ kẹdẹ, bọ e dọna atin lọ dọmọ: “Na sinsẹ́n de ni masọ sẹ́n to hiẹ ji pọ́n gbede ba blo.” Ovòtin lọ sọ fiọ to afọdopolọji. 20 Ṣigba to whenuena devi lẹ mọ ehe, e paṣa yé bọ yé dọmọ: “Naegbọn bọ ovòtin lọ do fiọ to afọdopolọji?” 21 Jesu gblọnna yé dọmọ: “Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Eyin mì ko gbẹ́ tindo yise bo ma tindo ayihaawe, e ma yin nuhe yẹn wà na ovòtin lọ kẹdẹ wẹ mì na wà gba, ṣigba eyin mì sọ dọna osó ehe dọ, ‘Sẹtẹn sọn fi bo yì ohù mẹ,’ e na jọ domọ. 22 Podọ nudepope he mì biọ to odè mẹ, eyin mì tindo yise, mì na mọyi.”

23 Todin, to whenuena e biọ tẹmpli lọ mẹ godo, yẹwhenọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ po wá e dè dile e to mẹplọn bo dọmọ: “Aṣẹ tẹwẹ hiẹ yí do to onú ehelẹ wà? Podọ mẹnu wẹ na we aṣẹ ehe?” 24 Jesu gblọnna yé dọmọ: “Yẹnlọsu na kàn onú dopo biọ mì. Eyin mì dọ ẹ na mi, yẹnlọsu na dọ aṣẹ he yẹn yí do to onú ehelẹ wà na mì: 25 Baptẹm Johanu tọn, fie wẹ e wá sọn? Sọn olọn kavi sọn gbẹtọ lẹ dè?” Ṣigba, yé jẹ nulẹnpọn ji to yedelẹ ṣẹnṣẹn, dọmọ: “Eyin mí dọ, ‘Sọn olọn,’ ewọ na dọna mí dọ, ‘To whelọnu lo, naegbọn mì ma do yí i sè?’ 26 Ṣigba, eyin mí dọ, ‘Sọn gbẹtọ lẹ dè,’ mí dona dibuna gbẹtọgun lọ, na yemẹpo wẹ nọ pọ́n Johanu hlan di yẹwhegán de.” 27 Enẹwutu, yé gblọnna Jesu dọmọ: “Mí ma yọnẹn.” Ewọ lọsu dọna yé dọmọ: “Yẹnlọsu ma to na dọ aṣẹ he yẹn yí do to onú ehelẹ wà na mì.

28 “Etẹwẹ mìwlẹ lẹn? Dawe de tindo ovi awe. E yì tintan dè,

bo dọmọ, ‘Ovi, yì wazọ́n to vẹngle mẹ to egbé.’ 29 Ewọ gblọn
dọmọ, ‘Otọ́, yẹn na yì,’ ṣigba
e ma yì. 30 E dọnsẹpọ awe-
tọ lọ bo dọ nudopolọ. Ewọ gblọn
dọmọ, ‘Yẹn ma na yì.’ To godo mẹ,
e diọlinlẹn bo yì. 31 Detẹ to yé
omẹ awe lẹ mẹ wẹ wà ojlo otọ́
etọn tọn?” Yé dọmọ: “Awetọ lọ.”
Jesu dọna yé dọmọ: “Nugbo wẹ
yẹn dọna mì dọ, tòkuẹ-ṣinyantọ
lẹ po galọtọ lẹ po to nukọnjẹna
mì biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn
mẹ. 32 Na Johanu wá mì dè bo
do aliho dodowiwa tọn hia mì, ṣi-
gba mì ma yí i sè. Etomọṣo, tò-
kuẹ-ṣinyantọ lẹ po galọtọ lẹ po
yí i sè, podọ dile mìwlẹ tlẹ mọ
ehe, mì ma diọlinlẹn to godo mẹ
nado yí i sè gba.

33 “Mì dotó apajlẹ devo: Dawe
de tin, yèdọ whétọ de, he dó vẹn-
gle de bo dó pákàn lẹdo e bosọ
kùn ovẹn-finyọ́ndo de bo gbá atọ̀-
hò de do e mẹ, bosọ haya ogle lọ
na glesi lẹ, bo tọ́nwhẹn yì tògodo.
34 To whenuena ojlẹ sinsẹ́n lẹ
bibẹpli tọn wá, e do afanumẹ etọn
lẹ hlan glesi lọ lẹ nado mọ sinsẹ́n
etọn lẹ yí. 35 Ṣigba, glesi lọ lẹ
wle afanumẹ etọn lẹ, bo hò dopo,
bo hù devo, bosọ dlan zannu do
devo. 36 Whladopo dogọ, e do
afanumẹ devo lẹ hlan, he sù hú
tintan tọn lẹ, ṣigba yé wà nu-
dopolọ na yé. 37 To godo mẹ,
e do visunnu etọn hlan yé, bo dọ
dọ, ‘Yé na na sisi visunnu ṣie.’
38 To whenuena glesi lọ lẹ mọ
visunnu lọ, yé dọ to yedelẹ ṣẹn-
ṣẹn dọ, ‘Gudutọ lọ die; mì wá,
bo gbọ mí ni hù i bosọ yí ogú
etọn!’ 39 To whenẹnu, yé wle e
bo ze e dlan sọn vẹngle lọ mẹ
bosọ hù i. 40 Enẹwutu, to whe-
nuena klunọ vẹngle lọ tọn na wá,
etẹwẹ e na wà na glesi enẹlẹ?”
41 Yé dọna ẹn dọmọ: “Na yé yin
mẹylankan wutu, e na hẹn vasu-
do ylankan wá yé ji bo na haya
vẹngle lọ na glesi devo lẹ, he na
na ẹn sinsẹ́n etọn lẹ to whenuena
ojlẹ yetọn sọ̀.”

42 Jesu dọna yé dọmọ: “Be mì
ma ko hia to Owe-wiwe lẹ mẹ
gbede dọ, ‘Zannu he hòdotọ lẹ
gbẹ́ dai, enẹ lọ wẹ ko lẹzun zan-
nu gángánsu hògosu tọn. Jehovah
dè wẹ ehe wá sọn, podọ e jiawu
to nukun mítọn lẹ mẹ’? 43 Ehe
wẹ zọ́n bọ yẹn dọna mì dọ, Ahọlu-
duta Jiwheyẹwhe tọn na yin yíyí
sọn mì si bo yin yíyí na akọ-
ta de he na de sinsẹ́n etọn lẹ
tọ́n. 44 Humọ, mẹhe jai jẹ zan-
nu ehe ji na gbà hányán. Ṣigba
mẹdepope he ji e flẹ jẹ, e na lì i
pọ́dọ́pọ́dọ́.”

45 Todin, to whenuena yẹwhe-
nọgán lẹ po Falesi lẹ po ko sè apa-
jlẹ etọn lẹ, yé doayi e go dọ emi-
lẹ hodọ wẹ e te. 46 Ṣigba, dile
yé tlẹ to dindin nado wle e, yé di-
busi gbẹtọgun lọ lẹ, na omẹ ehe-
lẹ nọ pọ́n ẹn hlan di yẹwhegán de
wutu.

22 Jesu gblọn yinukọn dogọ
bosọ vọ́ yí apajlẹ lẹ do dọ-
hona yé, dọmọ: 2 “Ahọluduta
olọn tọn yin yiyijlẹdo dawe de go,
yèdọ ahọlu de, he basi hùnwhẹ
alọwle tọn de na visunnu etọn.
3 E sọ do afanumẹ etọn lẹ hlan
nado yì ylọ mẹhe yin oylọ-basina
lẹ wá hùnwhẹ alọwle tọn lọ, ṣigba

yé ma jlo nado wá. 4 Whladopo
dogọ, e do afanumẹ devo lẹ hlan,
bo dọmọ, 'Mì dọna mẹhe yin oylọ-
basina lẹ dọmọ: "Mì pọ́n! Yẹn ko
wleawuna núdùdù ṣie, oyìnsú po
kanlin dojó ṣie lẹ po ko yin hùhù,
bọ onú lẹpo ko sọgbe. Mì wá hùn-
whẹ alọwle tọn lọ."' 5 Maho-
pọnna enẹ, yé ma kiya, yé sọ tọ́n-
yi, ode yì ogle etọn titi mẹ, devo
yì ajó etọn gbé; 6 ṣigba mẹhe
pò lẹ zunfán afanumẹ etọn lẹ, bo
yinuwa hẹ yé po kanyinylan po
bosọ hù yé.

7 "Ṣigba ahọlu lọ gblehomẹ, bo
do awhànpa etọn lẹ hlan bosọ và
hlọnhutọ enẹlẹ sudo bo fiọ tòdaho
yetọn. 8 Enẹgodo, e dọna afa-
numẹ etọn lẹ dọ, 'Mọwẹ, hùnwhẹ
alọwle tọn lọ ko yin awuwlena fó,
ṣigba mẹhe yin oylọ-basina lẹ ma
jẹ gba. 9 Enẹwutu, mì yì aliho
he tọ́n sọn tòdaho lọ mẹ lẹ ji, bo
basi oylọna mẹdepope he mì mọ
nado wá hùnwhẹ alọwle tọn lọ.'
10 To whenẹnu, afanumẹ enẹlẹ
tọ́nyi aliho lọ lẹ ji bo ylọ mẹhe yé
mọ lẹpo pli, yèdọ mẹylankan po
mẹdagbe lẹ po; bọ mẹhe jagla to
tafo kọ̀n lẹ gọ́ ohọ̀ hùnwhẹ alọwle
tọn lọ mẹ.

11 "To whenuena ahọlu lọ wá
nado pọ́n jonọ lẹ, nukun etọn
jẹ dawe de ji to finẹ he ma dó
awù alọwle tọn. 12 Enẹwutu,
e dọna ẹn dọ, 'Dawe, nawẹ hiẹ
wagbọn do biọ fi matin awù alọ-
wle tọn?' Ewọ masọ sọgan kẹnù.
13 To whenẹnu, ahọlu lọ dọna
devizọnwatọ etọn lẹ dọ, 'Mì blá ẹ,
alọ po afọ po bo dlan ẹn do zinvlu
mẹ to gbonu. Finẹ wẹ e na viavi
bo dù adúkúnkún te.'

14 "Na mẹsusu wẹ yin oylọ-
basina, ṣigba vude wẹ yin dide."

15 To whenẹnu wẹ Falesi lẹ
yì bo dewé dopọ nado sọgan
domọwle e to hodidọ etọn mẹ.
16 Enẹwutu, yé do devi yetọn lẹ
hlan ẹn, to pọmẹ hẹ mẹhe tin to
ogbẹ́ Hẹlọdi tọn mẹ lẹ, bo dọmọ:
"Mẹplọntọ, mí yọnẹn dọ hiẹ nọ
dọ nugbo bo nọ plọnmẹ aliho Ji-
wheyẹwhe tọn to nugbo mẹ, podọ
hiẹ ma nọ hò nukunta mẹde-
pope tọn pọ́n, na hiẹ ma nọ pọ́n
awusọhia gbonu tọn gbẹtọ lẹ tọn.
17 Enẹwutu, dọna mí, Etẹ hiẹ
lẹn? Be e jẹ nado sú takuẹ hlan
Sesali ya kavi lala?" 18 Ṣigba,
na Jesu yọ́n kanyinylan yetọn
wutu, e dọmọ: "Naegbọn mìwlẹ
do to whiwhle mi pọ́n, mì yẹnu-
watọ lẹ? 19 Mì do abọgan-kuẹ
he nọ yin yíyí do sú takuẹ lọ hia
mi." Yé hẹn denali* de wá na ẹn.
20 E sọ dọna yé dọmọ: "Yẹdide
po nukinkan mẹnu tọn po die?"
21 Yé dọmọ: "Sesali tọn." Enẹgo-
do, e dọna yé dọmọ: "To whelọ-
nu lo, mì yí onú he yin Sesali
tọn lẹ na Sesali, ṣigba onú he yin
Jiwheyẹwhe tọn lẹ na Jiwheyẹ-
whe." 22 Nalete, to whenue yé
sè enẹ, awuji yé bọ yé jo e do
bo yì.

23 To azán enẹ gbè, Sadusi lẹ,
he nọ dọ dọ fọnsọnku ma tin, wá
e dè bo kanse e dọmọ: 24 "Mẹ-
plọntọ, Mose dọ dọ, 'Eyin sunnu
de kú bo ma tindo ovi, nọvisunnu
etọn dona sọ́n asi etọn bo jivi do
nọvisunnu etọn tẹnmẹ.' 25 To-

Mt 22:19* Pọ́n Mt 20:2, nudọnamẹ odò tọn.

din, nọvisunnu ṣinawe delẹ ko nọ
mí dè; tintan wlealọ bo lẹzun ma-
tintọ, podọ na e ma jivi wutu,
nọvisunnu etọn sọ́n asi etọn.
26 Nudopolọ sọ jọ do omẹ awetọ
po atọ̀ntọ po go, kakajẹ yé omẹ
ṣinawe lẹpo ji. 27 To yemẹpo
godo, yọnnu lọ kú. 28 To whe-
lọnu lo, asi mẹnu tọn wẹ e na yin
to yé omẹ ṣinawe lẹ mẹ to fọnsọn-
ku whenu? Na yemẹpo wẹ ko dà ẹ
pọ́n."

29 Jesu gblọnna yé dọmọ:
"Nuṣiwa wẹ mì te, na mì ma
yọ́n Owe-wiwe lẹ kavi huhlọn Ji-
wheyẹwhe tọn; 30 na to fọn-
sọnku whenu, sunnu lẹ ma na
wlealọ mọjanwẹ yọnnu lẹ ma na
yin nina to alọwle mẹ, ṣigba yé
na tin taidi angẹli lẹ to olọn mẹ.
31 Gando fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn
go, be mì ma ko hia nuhe Ji-
wheyẹwhe ko dọhlan mì, dọmọ,
32 'Yẹn wẹ Jiwheyẹwhe Abla-
ham tọn, Jiwheyẹwhe Isaki tọn
podọ Jiwheyẹwhe Jakọbu tọn'?
Jiwheyẹwhe mẹhe to ogbè lẹ tọn
wẹ ewọ, e ma yin oṣiọ lẹ tọn
gba." 33 To whenuena gbẹtọ-
gun lọ lẹ sè enẹ, awuji yé na nu-
plọnmẹ etọn wutu.

34 To whenuena Falesi lẹ sè
dọ e ko bọnùdo na Sadusi
lẹ, yé pli yede dopọ. 35 Podọ
nado whlé e pọ́n, dopo to yé
mẹ, he yọ́n Osẹ́n lọ ganji kan-
se dọmọ: 36 "Mẹplọntọ, gbedi-
de tẹwẹ klohugan to Osẹ́n lọ mẹ?"
37 E dọna ẹn dọmọ: "'Hiẹ
dona yí ahun towe lẹpo, alindọn
towe lẹpo, podọ ayiha towe lẹpo
do yiwanna Jehovah Jiwheyẹ-
whe towe.' 38 Ehe wẹ gbedide
lọ he klohugan bosọ yin tintan.
39 Awetọ lọ die, he sọ taidi tin-
tan lọ, 'Hiẹ dona yiwanna kọmẹ-
nu towe di dewe.' 40 Gbedide
awe ehelẹ ji wẹ Osẹ́n lọ pete plá
do, po Yẹwhegán lẹ po."

41 Todin, to whenue Falesi lẹ
ko pli dopọ, Jesu kanse yé dọmọ:
42 "Etẹwẹ mìwlẹ lẹn gando Klis-
ti lọ go? Visunnu mẹnu tọn wẹ
ewọ?" Yé dọna ẹn dọ: "Davidi
tọn." 43 E dọna yé dọmọ: "To
whelọnu lo, naegbọn Davidi to
gbọdo glọ do ylọ ẹ dọ 'Oklunọ,' bo
dọ dọ, 44 'Jehovah dọna Oklu-
nọ ṣie dọ: "Sinai to adusilọ ṣie mẹ
kaka yẹn nado yí kẹntọ towe lẹ do
afọ towe lẹ glọ"'? 45 Enẹwu-
tu, eyin Davidi ylọ ẹ dọ 'Oklunọ,'
nawẹ ewọ yin visunnu etọn gbọn
lo?" 46 Podọ mẹdepope ma pe-
nugo nado gblọnho de na ẹn, mọ-
janwẹ mẹdepope masọ hà bo kàn
kanbiọ de sè e ba sọn azán enẹ
gbè sọyi.

23 To whenẹnu, Jesu dọho-
na gbẹtọgun lọ lẹ po devi
etọn lẹ po dọmọ: 2 "Wekantọ lẹ
po Falesi lẹ po ko ze yede sinai do
aisintẹn Mose tọn mẹ. 3 Enẹ-
wutu, mì nọ wà bosọ nọ payi nuhe
yé dọna mì lẹpo go, ṣigba mì yi-
nuwa kẹdẹdi walọ yetọn lẹ blo,
na yé nọ dọ ṣigba bo ma nọ wà.
4 Yé nọ blá agbàn pinpẹn lẹ bo nọ
ze yé do abọ́ gbẹtọ lẹ tọn ji, ṣigba
yelọsu lẹ ma nọ jlo nado yí alọvi
yetọn do sẹtẹnna. 5 Azọ́n he yé
nọ wà lẹpo, yé nọ wà yé na gbẹtọ
lẹ nido mọ yé; na yé nọ hẹn ayúpò
yetọn he mẹ adà Owe-wiwe tọn

lẹ nọ yin bibẹ do, ehe yé nọ sìn
taidi hihọ́-basinamẹnu lẹ gblode-
ji, bosọ nọ hẹn okẹyẹ awù ye-
tọn tọn lẹ gblodeji. 6 Yé nọ
yiwanna otẹn nukundeji lẹ to nú-
dùdù whèjai tọn lẹ whenu po ai-
sintẹn nukọn tọn lẹ po to sinagọ-
gu lẹ mẹ, 7 bosọ nọ yiwanna
nado yin nudọdo to ahi lẹ mẹ
podọ nado nọ yin yiylọdọ Labbi
gbọn gbẹtọ lẹ dali. 8 Ṣigba mì-
wlẹ, mì dike yè ylọ mì dọ Labbi
blo, na omẹ dopo wẹ yin mẹplọntọ
mìtọn, bọ mìmẹpo yin mẹmẹsun-
nu lẹ. 9 Humọ, mì ylọ mẹde dọ
otọ́ mìtọn to aigba ji blo, na omẹ
dopo wẹ yin Otọ́ mìtọn, yèdọ Ewọ
he to olọn lọ. 10 Mọdopolọ, mì
dike yè ylọ mì dọ 'nukọntọ' blo, na
Nukọntọ dopo wẹ mì tindo, yèdọ
Klisti lọ. 11 Ṣigba, mẹhe klo-
hugan to mì mẹ dona yin lizọnyi-
tọ mìtọn. 12 Mẹdepope he ze
ede daga wẹ yè na whiwhẹ, podọ
mẹdepope he whiwhẹ ede wẹ yè
na zedaga.

13 "Dindọn hlan mì, wekantọ
lẹ po Falesi lẹ po, mì yẹnuwatọ lẹ!
na mì nọ sú ohọn ahọluduta olọn
tọn to gbẹtọ lẹ nukọn; na mìlọ-
su lẹ ma biọ e mẹ, mọdopolọ mì
masọ na dotẹnmẹ mẹhe to na biọ
e mẹ lẹ nado biọ e mẹ. 14 ——*
15 "Dindọn hlan mì, wekantọ
lẹ po Falesi lẹ po, mì yẹnuwatọ lẹ!
na mì nọ dán gbọn ohù po aigba-
kló po ji nado diọ omẹ dopo zun
Ju, podọ to whenuena ewọ ko diọ
zun Ju de, mì nọ hẹn ẹn nado jẹna
Gẹhẹnna* whla awe hú mìlọsu.

16 "Dindọn hlan mì, mì ali-
hiamẹtọ nukuntọ́nnọ lẹ, he nọ
dọ dọ, 'Eyin mẹde yí tẹmpli lọ
do whlé, e ma yin nude; ṣi-
gba eyin mẹde yí sika tẹmpli lọ
tọn do whlé, e to dandannu glọ.'
17 Mì nulunọ podọ nukuntọ́nnọ
lẹ emi! Detẹ wẹ yin nujọnu hu-
gan taun, sika lọ kavi tẹmpli lọ he
klan sika lọ do wiwe? 18 Podọ
mì sọ nọ dọ, 'Eyin mẹde yí agbà
lọ do whlé, e ma yin nude; ṣi-
gba eyin mẹde yí nunina he to e
ji do whlé, e to dandannu glọ.'
19 Mì nukuntọ́nnọ lẹ emi! Detẹ
wẹ yin nujọnu hugan taun, nuni-
na lọ kavi agbà lọ he klan nu-
nina lọ do wiwe? 20 Enẹwutu,
ewọ he yí agbà lọ do whlé to yíyí
agbà lọ po nuhe to e ji lẹpo po do
whlé; 21 podọ ewọ he yí tẹm-
pli lọ do whlé to yíyí tẹmpli lọ po
mẹhe nọ nọ̀ e mẹ po do whlé;
22 podọ ewọ he yí olọn do whlé
to yíyí ofìn Jiwheyẹwhe tọn po
mẹhe sinai to e ji po do whlé.

23 "Dindọn hlan mì, wekantọ
lẹ po Falesi lẹ po, mì yẹnuwa-
tọ lẹ! na mì nọ na madao mẹn-
ti, nuwhẹ́nkun aneti po nuwhẹ́n-
kun kumini po tọn, ṣigba mì ko yí
nukunpẹvi do pọ́n nuhe yin nujọ-
nu hugan to Osẹ́n lọ mẹ lẹ, yèdọ
whẹdida dodo, lẹblanu po nugbo-
nọ-yinyin po. Onú ehelẹ wiwà wẹ
yin dandan, ṣogan yè ma dona yí
nukunpẹvi do pọ́n onú he pò lẹ.
24 Mì alihiamẹtọ nukuntọ́nnọ lẹ,
he nọ hú jẹhli sẹ̀ bo ka nọ ze kan-
klosọ́ mì!

25 "Dindọn hlan mì, wekantọ
lẹ po Falesi lẹ po, mì yẹnuwa-
tọ lẹ! na mì nọ klọ́ gbonu kọfo

Mt 23:14* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn. **15*** Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 9.

po agbánvla po tọn wé, ṣigba to homẹ, yé gọ́ na alọslonamẹ po wazẹjlẹgo po. 26 Hiẹ Falesi nukuntọ́nnọ, klọ́ homẹ kọfo po agbánvla po tọn wé whẹ́, na gbonu etọn nido lẹzun wiwe ga.

27 "Dindọn hlan mì, wekantọ lẹ po Falesi lẹ po, mì yẹnuwatọ lẹ! na mì taidi yọdò he yè sá onú wewe do lẹ, ehe na taun tọn, nọ sọawuhia to gbonu di nuhe yọnwhanpẹ ṣigba to homẹ, nọ gọ́ na ohú mẹkuku lẹ tọn po onú mawé wunmẹ lẹpo po. 28 Mọdopolọ, mìlọsu lẹ ga, na nugbo tọn, mì nọ sọawuhia to gbonu di dodonọ to gbẹtọ lẹ nukunmẹ, ṣigba to homẹ, mì gọ́ na yẹnuwiwa po sẹ́nhẹngba po.

29 "Dindọn hlan mì, wekantọ lẹ po Falesi lẹ po, mì yẹnuwatọ lẹ! na mì nọ dó yọdò yẹwhegán lẹ tọn bo nọ doaṣọ́na yọdò dodonọ lẹ tọn, 30 podọ mì nọ dọ dọ, 'Eyin azán tọgbo mítọn lẹ tọn gbè wẹ míwlẹ ko nọgbè te, mí ma na ko kọnawudopọ hẹ yé to ohùn yẹwhegán lẹ tọn sinsọndai mẹ.' 31 Gbọnmọ dali, mì to kunnude sọta mìdelẹ dọ ovi mẹhe hù yẹwhegán lẹ tọn lẹ wẹ mì yin. 32 Eyọn, mì bo hẹn nujlẹnu tọgbo mìtọn lẹ tọn gọ́ todin.

33 "Mì odàn po ovi amàpoe tọn lẹ po emi, nawẹ mì na họ̀ngán sọn whẹdida Gẹhẹnna tọn mẹ gbọn? 34 Na ehe wutu, yẹn to yẹwhegán lẹ, nuyọnẹntọ lẹ po nuplọnmẹtọ gbangba tọn lẹ po dohlan mì todin. Delẹ to yé mẹ wẹ mì na hù bo whè do núgo, podọ delẹ to yé mẹ wẹ mì na hò to sinagọgu mìtọn lẹ mẹ bo dohomẹkẹn sọn tòdaho de mẹ jẹ tòdaho de mẹ; 35 na ohùn dodonọ lẹ tọn he ko yin sinsọndai to aigba ji lẹpo nido wá mì ji, yèdọ sọn ohùn Abẹli dodonọ lọ tọn ji kakajẹ ohùn Zekalia visunnu Balakia tọn ji, mẹhe mìwlẹ hù to fiwiwe lọ po agbà lọ po ṣẹnṣẹn. 36 Nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Onú ehe lẹpo na jọ do whẹndo ehe go.

37 "Jelusalẹm, Jelusalẹm E, hiẹ he nọ hù yẹwhegán lẹ bo nọ dlan zannu do mẹhe yin didohlan we lẹ,—whla nẹmu wẹ yẹn ko jlo nado bẹ ovi towe lẹ pli, dile koklosi de nọ bẹ ovi etọn lẹ pli do awà etọn lẹ glọ do! Ṣigba, mìwlẹ ma jlo domọ. 38 Mì pọ́n! Owhé* mìtọn ko yin jijodai na mì. 39 Na yẹn dọna mì dọ, Bẹsọn din, mìwlẹ ma nasọ mọ mi ba kaka mì nado dọ, 'Donanọ wẹ ewọ he ja to oyín Jehovah tọn mẹ!' "

24 Todin, dile Jesu jei bo to tintọ́n sọn tẹmpli lọ mẹ, devi etọn lẹ dọnsẹpọ ẹ nado do ohò tẹmpli lọ tọn lẹ hia ẹ. 2 E gblọnna yé dọmọ: "Be mì mọ onú ehe lẹpo ya? Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Zannu de ma na yin jijodo zannu de ji to aliho depope mẹ tofi, he ma na yin hihọliai."

3 Dile e to aisinsin to Osó Olivie tọn ji, devi lẹ dọnsẹpọ ẹ dovo, bo dọmọ: "Dọna mí, Whetẹnu wẹ onú ehelẹ na jọ, podọ etẹwẹ na yin ohia tintin tofi towe tọn po vivọnu titonu lọ tọn po?"

4 Jesu sọ gblọnna yé dọmọ: "Mì payi na mẹdepope ni ma hẹn mì buali blo; 5 na mẹsusu wẹ

Mt 23:38* To paa mẹ, "tẹmpli lọ."

na wá to oyín ṣie mẹ, bo na to didọmọ, 'Yẹn wẹ Klisti lọ,' bo nasọ
hẹn mẹsusu buali. 6 Mì na sè
awhàn zingidi po awhàn linlin lẹ
po; mì dike obu di mì blo. Na onú
ehelẹ dona jọ, ṣigba opodo lọ ma
ko yin din gba.
7 "Na akọta na fọ́n do akọta ji
podọ ahọluduta do ahọluduta ji,
bọ núdùdù whèdomẹ po aigba si-
sọsisọ lẹ po na tin sọn fide jẹ fide.
8 Onú ehe lẹpo wẹ yin bẹjẹeji
awufiẹsa he taidi ajipanu tọn lẹ.
9 "To whenẹnu, gbẹtọ lẹ na
jo mì hlan nukunbibia bo na
hù mì, podọ akọta lẹpo na gbẹ-
wanna mì na oyín ṣie tọn wutu.
10 Humọ, mẹsusu nasọ yin hin-
hẹn dahli bo na de ode awe-
tọ hia bo nasọ gbẹwanna ode
awetọ. 11 Yẹwhegán lalo susu
nasọ fọ́n bo na hẹn mẹsusu bua-
li; 12 podọ, na jideji sẹ́nhẹngba
tọn wutu owanyi suhugan gbẹ-
tọ lẹ tọn na miọn. 13 Ṣigba,
mẹhe doakọnna kakajẹ opodo,
omẹ enẹ wẹ na yin whinwhlẹn-
gán. 14 Podọ yẹwheho wẹnda-
gbe ahọluduta lọ tọn ehe na yin
didọ to aigba fininọ lẹpo ji taidi
okunnu de na akọta lẹpo; podọ
whenẹnu wẹ opodo lọ na wá.
15 "Enẹwutu, to whenue mì
mọ awuhiọnu he nọ hẹn vọjiję
wá, he yẹwhegán Danięli ko dọho
etọn lọ, to ote to ofi wiwe, (na
wehiatọ ni yí wuntuntun zan,)
16 to whenẹnu, mì gbọ mẹhe to
Jude lẹ ni jẹ hinhọn ji yì osó lẹ
ji. 17 Mì gbọ mẹhe to họta ni
ma jẹte nado bẹ nutindo lẹ sọn
ohò etọn mẹ blo; 18 podọ na
mẹhe to ogle mẹ ni ma lẹkọyi
whégbè nado ze awugbó etọn blo.
19 Dindọn hlan yọnnu he to ohò
po dehe to anọ́ na ovi lẹ po to
azán enẹlẹ gbè! 20 Mì nọ hodẹ̀
dọ hinhọnyi mìtọn ni ma yin to
avivọ-whenu, kavi to gbọjẹzan-
gbe blo; 21 na to whenẹnu, nu-
kunbibia daho de na tin ehe nkọ
ma ko jọ pọ́n sọn bẹjẹeji aihọn
tọn gbọ́n kakajẹ din, lala, e ma
nasọ jọ gbede ba. 22 Na nugbo
tọn, eyin azán enẹlẹ ma yin sin-
sán-dogli, mẹdepope* ma na yin
whinwhlẹngán; ṣigba na mẹdide
lẹ tọn wutu azán enẹlẹ na yin sin-
sán-dogli.
23 "To whenẹnu, eyin mẹde-
pope dọna mì dọ, 'Mì pọ́n! Klis-
ti tofi,' kavi, 'To dọ́n!' mì yí enẹ
sè blo. 24 Na Klisti lalo po yẹ-
whegán lalo lẹ po na fọ́n bo
na basi ohia daho lẹ po nujia-
wu lẹ po nado sọgan hẹnmẹ bua-
li, kakajẹ mẹdide lẹ lọsu ji, eyin
e yọnbasi. 25 Mì pọ́n! Yẹn ko
na mì avase jẹnukọn. 26 Enẹ-
wutu, eyin gbẹtọ lẹ dọna mì dọ,
'Mì pọ́n! E to danfafa ji,' mì tọ́n-
yi blo; 'Mì pọ́n! E to abò homẹ,'
mì yí enẹ sè blo. 27 Na kẹdẹ-
dile abì nọ zẹ̀ sọn whèzẹtẹn-waji
bo nọ họnwun kaka yì whèyihọ-
waji do, mọ wẹ tintin tofi Visun-
nu gbẹtọ tọn na te. 28 Fidepo-
pe he onú kúkú te, finẹ wẹ akùn
lẹ na pli dopọ te.
29 "To nukunbibia azán enẹ-
lẹ gbè tọn godo tlolo, owhè na
yin hinhẹn dózin, osun ma na na
hinhọ́n etọn, sunwhlẹvu lẹ na flẹ

Mt 24:22* To paa mẹ, "agbasalan."

sọn olọn, bọ huhlọn olọn tọn lẹ
na yin whinwhàn. 30 Podọ to
whenẹnu, ohia Visunnu gbẹtọ tọn
na sọawuhia to olọn, bọ hẹnnu
he to aigba ji lẹpo na doavigbè
to whenẹnu, yé nasọ mọ Visunnu
gbẹtọ tọn ja to aslọ olọn tọn lẹ mẹ
to huhlọn po gigo daho po mẹ.
31 Podọ e na do angẹli etọn lẹ
hlan po ogbè opẹ̀n tọn daho de po,
bọ yé na bẹ mẹdide etọn lẹ pli sọn
agosu ẹnẹ aihọn* tọn lẹ mẹ, sọn
opodo olọn tọn de jẹ opodo devo.
32 "Todin, mì plọn onú ehe sọn
apajlẹ ovòtin tọn mẹ: Tlolo he alà
yọyọ etọn jẹ whinwhẹ́n ji bo jọ̀
amà, mì nọ yọnẹn dọ alunlun ko
sẹpọ. 33 Mọdopolọ ga, to whe-
nue mì mọ onú ehe lẹpo, mì ni
yọnẹn dọ ewọ ko sẹpọ, yèdọ to
ohọ̀n ji. 34 Nugbo wẹ yẹn dọna
mì dọ, whẹndo ehe ma na juwayi
to aliho depope mẹ kaka onú ehe
lẹpo nado jọ. 35 Olọn po aigba
po na juwayi, ṣigba ohó ṣie lẹ ma
na juwayi to aliho depope mẹ.
36 "Na nuhe dù azán enẹ po
gànmẹ lọ po, mẹdepope ma yọn-
ẹn, etlẹ yin angẹli olọn tọn lẹ
kavi Visunnu lọ lọsu, adavo Otó lọ
kẹdẹ. 37 Na kẹdẹdile azán Noa
tọn lẹ te do, mọ wẹ tintin tofi Vi-
sunnu gbẹtọ tọn na te. 38 Na
dile gbẹtọ lẹ te do to azán enẹlẹ
gbè he jẹnukọnna singigọ lọ, bo
to dùdù bosọ to nùnù, bọ sunnu
lẹ to alọwle podọ yọnnu lẹ sọ to
yinyin nina to alọwle mẹ, kakajẹ
azán he gbè Noa biọ aki lọ mẹ;
39 bọ yé ma doayi e go kaka sin-
gigọ lọ do wá bo plọ́ yemẹpo yì,
mọ wẹ tintin tofi Visunnu gbẹtọ
tọn na te. 40 To whenẹnu, sun-
nu awe na to ogle mẹ: dopo na
yin yíyí bọ awetọ na yin jijodai;
41 yọnnu awe na to nuli to osé
kọ̀n: dopo na yin yíyí bọ awetọ na
yin jijodai. 42 Enẹwutu, mì nọ
hó́ali, na mì ma yọ́n azán he gbè
Oklunọ mìtọn ja.
43 "Ṣigba, mì yọ́n ehe dọ, eyin
whétọ lọ ko yọ́n ojlẹ he mẹ ajotọ
lọ ja te to zánmẹ wẹ, e na ko gbọ-
ṣi nukle bo ma na dike yè ni gbò
adó biọ owhé etọn gbè. 44 Na
ehe wutu, mìwlẹ lọsu, mì wlea-
wudai, na ogàn he mẹ mì ma lẹn
do wẹ Visunnu gbẹtọ tọn ja.
45 "Na nugbo tọn, mẹnu wẹ
afanumẹ nugbonọ podọ nuyọnẹn-
tọ lọ he oklunọ etọn de do devi-
zọnwatọ whégbè tọn etọn lẹ ji,
nado na núdùdù yetọn yé to ojlẹ
sisọ mẹ? 46 Ayajẹnọ wẹ afanu-
mẹ enẹ eyin oklunọ etọn wá bo
mọdọ e to mọwà! 47 Nugbo wẹ
yẹn dọna mì, Ewọ na de e do nu-
tindo etọn lẹpo ji.
48 "Ṣigba, eyin afanumẹ ylan-
kan enẹ dọ to ahun ede tọn mẹ
gbede dọ, 'Oklunọ ṣie to dindẹn,'
49 bo jẹ afanumẹ hatọ etọn lẹ hò
ji, bosọ nọ dù bo nọ nù hẹ ahàn-
numunọ he peve lẹ, 50 oklunọ
afanumẹ enẹ tọn na wá to azán
he gbè ewọ ma donukun podọ
to ogàn he ewọ ma yọnẹn mẹ,
51 bo na sayana ẹn to aliho he
sinyẹn hugan mẹ bo nasọ na ẹn
otẹn etọn do yẹnuwatọ lẹ sẹnsẹn.
Finẹ wẹ e na viavi bo dù adúkún-
kún te.

Mt 24:31* To paa mẹ, "jẹhọn ẹnẹ aihọn tọn lẹ."

25 "Humọ, ahọluduta olọn
tọn na yin yiyijlẹdo
awhli* ao go he ze miyọ́ngbán
yetọn lẹ bo tọ́nyi nado pé asi-
sunọ yọyọ. 2 Atọ́n to yé mẹ
yin nulunọ, bọ atọ́n yin nuyọnẹn-
tọ. 3 Na nuhe dù nulunọ lọ lẹ,
yé ze miyọ́ngbán yetọn lẹ ṣigba
bo ma hẹn amì dovo, 4 ṣigba
nuyọnẹntọ lọ lẹ hẹn miyọ́ngbán
yetọn lẹ, bosọ hẹn amì do ogò mẹ
dogọ. 5 Dile asisunọ yọyọ lọ to
dindẹn, yemẹpo samlọngọ bo da-
mlọn. 6 To whenuena e jẹ zán-
homẹ pete, awhá de di dọ, 'Asisu-
nọ yọyọ lọ die! Mì tọ́n wá pé e.'
7 To whenẹnu, awhli lọ lẹpo fọ́n
bo wleawuna miyọ́ngbán yetọn
lẹ. 8 Nulunọ lọ lẹ dọna nuyọn-
ẹntọ lọ lẹ dọ, 'Mì na mí amì
mìtọn pẹẹde, na miyọ́ngbán mí-
tọn lẹ to ṣíṣí.' 9 Nuyọnẹntọ lọ
lẹ gblọnna yé dọ, 'Vlavo e sọ-
gan nọma pé na míwlẹ po mì
po. Enẹwutu, mì gbọ bo yì mẹhe
nọ sà lẹ dè bo jẹ mìtọn.'
10 Dile yé tọ́n jei jijẹ gbé, asi-
sunọ yọyọ lọ wá, bọ awhli he ko
wleawufo lọ lẹ bio họmẹ hẹ ẹ yì
hùnwhẹ alọwle tọn lọ; ohọ̀n lọ sọ
yin súsú. 11 Enẹgodo, awhli he
pò lẹ lọsu wá, bo to didọmọ, 'Mẹ-
daho, mẹdaho, hùnhọ̀n na mí!'
12 E gblọnna yé dọ, 'Nugbo wẹ
yẹn dọna mì, yẹn ma yọ́n mì.'

13 "Enẹwutu, mì nọ hó mìde,
na mì ma yọ́n azán kavi gànmẹ lọ
gba.

14 "Na e tin taidi dawe de,
he jlo na tọ́nwhẹn yì tògodo bo
ylọ afanumẹ etọn lẹ pli bosọ ze
nutindo etọn lẹ do alọmẹ na yé.
15 Podọ, e yí talẹnti* atọ́n na
omẹ tintan, bo yí awe na omẹ
awetọ, bosọ yí dopo na omẹ atọ̀n-
tọ, yèdọ omẹ dopodopo sọgbe hẹ
nugopipe etọn, bosọ yì tògodo.
16 Mẹhe mọ talẹnti atọ́n yí lọ
tọ́nyi to afọdopolọji bo yí yé do
wàjọ bosọ duale talẹnti atọ́n tọn
dogọ. 17 Mọdopolọ, mẹhe mọ
awe yí lọ lọsu duale awe tọn dogọ.
18 Ṣigba, mẹhe mọ dopo gee yí
lọ tọ́nyi, bo kùndò bosọ whlá fata-
ka-kuẹ oklunọ etọn tọn.

19 "To ojlẹ dindẹn de godo,
oklunọ afanumẹ lọ lẹ tọn wá
bo bio to yé si nado basi lẹnjo
na ẹn. 20 To whenẹnu, mẹhe
mọ talẹnti atọ́n yí lọ wá bo hẹn
talẹnti atọ́n wá dogọ, bo dọmọ,
'Oklunọ, talẹnti atọ́n wẹ hiẹ zedo
alọmẹ na mi; pọ́n, yẹn duale ta-
lẹnti atọ́n tọn dogọ.' 21 Oklunọ
etọn dọna ẹn dọ, 'A basi do gan-
ji, hiẹ afanumẹ dagbe podọ nu-
gbonọ! Hiẹ ko yin nugbonọ do
onú pẹvi de ji. Yẹn na de we do
onú susu ji. Bio ayajẹ oklunọ towe
tọn mẹ.' 22 Enẹgodo, mẹhe mọ
talẹnti awe yí lọ wá bo dọmọ,
'Oklunọ, talẹnti awe wẹ hiẹ zedo
alọmẹ na mi; pọ́n, yẹn duale ta-
lẹnti awe tọn dogọ.' 23 Oklunọ
etọn dọna ẹn dọ, 'A basi do ganji,
hiẹ afanumẹ dagbe podọ nugbo-
nọ! Hiẹ ko yin nugbonọ do onú
pẹvi de ji. Yẹn na de we do onú
susu ji. Bio ayajẹ oklunọ towe tọn
mẹ.'

Mt 25:1* Hogbe Glẹki tọn lọ dlẹnalọdo yọnnu de he ma ko yọ́n sunnu pọ́n.

Mt 25:15* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

24 "To godo mẹ, mẹhe mọ talẹnti dopo yí lọ wá bo dọmọ,
'Oklunọ, yẹn yọnẹn dọ gbẹtọ sinsinyẹn de wẹ hiẹ, he nọ gbẹ̀n to
fie hiẹ ma dó do, bosọ nọ bẹpli to fie hiẹ ma fú te. 25 Enẹ wẹ
zọ́n bọ yẹn dibu bo tọ́nyi bosọ whlá talẹnti towe do okọ́ glọ.
Onú towe die.' 26 Oklunọ etọn gblọnna ẹn dọmọ, 'Hiẹ afanumẹ
ylankan podọ adidọnọ, a yọnẹn domọ, dọ yẹn nọ gbẹ̀n to fie yẹn
ma dó do bosọ nọ bẹpli to fie yẹn ma fú te, kavi e ma yin mọ wẹ?
27 Eyọn, to whelọnu lo, hiẹ dona ko bẹ fataka-kuẹ ṣie lẹ do azọ́n-
watọ akuẹsẹdotẹn tọn lẹ dè, bọ whenuena yẹn wá, yẹn na ko mọ
onú ṣie yí po akuẹvi po.

28 "'Enẹwutu, mì yí talẹnti lọ
sọn e si bo yí i na mẹhe tindo ta-
lẹnti ao lọ. 29 Na mẹdepope he
tindo, yè na na ẹn dogọ bọ e na
tindo susugege; ṣigba na ewọ he
ma tindo, yèdọ nuhe e tindo lọsu
na yin yíyí sọn e si. 30 Todin,
mì dlan afanumẹ nuvọ́nọ lọ do
zinvlu mẹ to gbonu. Finẹ wẹ e na
viavi bo dù adúkúnkún te.'

31 "To whenuena Visunnu
gbẹtọ tọn na wá to gigo etọn mẹ
po angẹli lẹpo po, to whenẹnu wẹ
e na sinai to ofìn gigonọ etọn ji.
32 Podọ akọta lẹpo na yin bibẹ-
pli do nukọn etọn, bọ e na klan
gbẹtọ lẹ dovo, yèdọ ode sọn awe-
tọ go, kẹdẹdile lẹngbọhọtọ de nọ
klan lẹngbọ lẹ sọn gbọgbọẹ lẹ go
do. 33 E nasọ bẹ lẹngbọ lẹ do
adusilọ etọn mẹ, ṣigba gbọgbọẹ lẹ
do amiyọn etọn mẹ.

34 "To whenẹnu, ahọlu lọ na
dọna mẹhe to adusi etọn mẹ lẹ dọ,
'Mì wá, mì mẹhe Otọ́ ṣie ko dona
lẹ, mì dugu ahọluduta lọ tọn he
ko yin awú etọn wle dai na mì
sọn whenue aihọn ko yin didoai.
35 Na huvẹ hù mi bọ mì na mi
nude nado dù; nugbla hù mi bọ mì
na mi nude nado nù. Yẹn yin jonọ
bọ mì yí mi po gbigbọ johẹmẹ tọn
po; 36 yẹn to omẹ́ bọ mì ṣinyọnavọ̀na mi. Yẹn jẹazọ̀n bọ mì
penukundo go e. Yẹn to gànpamẹ
bọ mì wá dè e.' 37 To whenẹnu wẹ dodonọ lẹ na gblọnna ẹn
dọmọ, 'Oklunọ, whetẹnu wẹ mí-
wlẹ mọ we to huvẹ bo na núdùdù
we, kavi bọ nugbla hù we, bo na
nude we nado nù? 38 Whetẹnu wẹ mí mọ bọ a yin jonọ bo
yí we po gbigbọ johẹmẹ tọn po,
kavi bọ hiẹ to omẹ́ bo ṣinyọnavọ̀na we? 39 Whetẹnu wẹ mí mọ
bọ a to azọ̀njẹ kavi to gànpamẹ
bo wá dè we?' 40 Ahọlu lọ na
gblọnna yé dọmọ, 'Nugbo wẹ yẹn
dọna mì, Dile mìwlẹ ko basi i na
dopo to mẹhe whè hugan to mẹ-
mẹsunnu ṣie ehelẹ mẹ, yẹn wẹ mì
basi i na.'

41 "Enẹgodo, e nasọ dọna
mẹhe to amiyọn etọn mẹ lẹ dọ,
'Mì tọ́n sọn dè e, mì mẹhe ko
yin dẹhodo lẹ, mì yì miyọ́n ma-
dopodo he ko yin awú etọn wle
dai na Lẹgba po angẹli etọn lẹ
po mẹ. 42 Na huvẹ hù mi, ṣi-
gba mì ma na mi nude nado dù,
podọ nugbla hù mi, ṣigba mì ma
na mi nude nado nù. 43 Yẹn
yin jonọ, ṣigba mì ma yí mi po
gbigbọ johẹmẹ tọn po; yẹn to
omẹ́, ṣigba mì ma ṣinyọnavọ̀na
mi; yẹn jẹazọ̀n podọ yẹn to gàn-
pamẹ, ṣigba mì ma penukundo

go e.’ 44 To whenẹnu, yelọsu
na gblọn dọmọ, ‘Oklunọ, whetẹnu
wẹ míwlẹ mọ we to huvẹ kavi bọ
nugbla hù we kavi yin jonọ kavi to
omẹ kavi jẹazọn kavi to gànpamẹ
bo ma yilizọn na we?’ 45 Whe-
nẹnu wẹ e na gblọnna yé dọmọ,
‘Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Dile mì-
wlẹ ma ko basi i na dopo to mẹhe
whè hugan to omẹ ehelẹ mẹ, yẹn
wẹ mì ma basi i na.’ 46 Podọ
omẹ ehelẹ na yin sinsánsẹ kaka-
doi, ṣigba dodonọ lẹ na nọgbè ka-
kadoi.”

26 Todin, to whenuena Jesu
ko dotana ohó ehe lẹpo,
e dọna devi etọn lẹ dọmọ:
2 “Mìwlẹ yọnẹn dọ bẹsọn din, ju-
wayi pò azán awe, podọ Visunnu
gbẹtọ tọn na yin zizejo nado yin
whiwhè do núgo.”

3 To whenẹnu, yẹwhenọgán lẹ
po sunnu mẹho lẹ po pli dopọ
to awánu yẹwhenọ daho he nọ
yin Kaifa tọn mẹ, 4 bo dewé
dopọ nado gbọn ayiha wintinwin-
tin dali wle Jesu bo hù i. 5 Ṣi-
gba, yé to didọmọ: “E ma dona
yin to hùnwhẹ lọ whenu, na zin-
gidi nikaa fọ́n to gbẹtọ lẹ ṣẹn-
ṣẹn.”

6 To whenuena Jesu tin to Bẹ-
tani to owhé Simọni pòtọnọ lọ tọn
gbè, 7 nawe de dọnsẹpọ ẹ po
ogò alabasta* tọn de po, he mẹ
amisisa owán gblingblinnọ akuẹ-
gegenu tọn te, bo jẹ kinkọ̀n ẹn do
ota na ẹn ji dile e jagla to tafo kọ̀n.
8 To whenuena devi lẹ mọ ehe,
yé gblehomẹ bo dọmọ: “Nuhẹngu
tẹ niyẹn? 9 Na ehe sọgan ko
yin sisà yin akuẹ vivẹ́ bo yin nina
wamọnọ lẹ.” 10 Na Jesu yọ́n
ehe wutu, e dọmọ: “Naegbọn mì
to tintẹnpọn nado dotukla nawe
lọ? Azọ́n dagbe de wẹ e wà na mi.
11 Na wamọnọ lẹ tin to mì dè
to whepoponu, ṣigba yẹn ma na
tin to mì dè to whepoponu gba.
12 Na whenuena nawe ehe kọ̀n
amisisa owán gblingblinnọ ehe do
agbasa ṣie go, e basi i nado wlea-
wuna mi na ṣiọdidi ṣie. 13 Nu-
gbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Fidepope
he yẹwheho wẹndagbe lọ tọn ehe
yin didọ te to aihọn lọ lẹpo mẹ,
nuhe nawe ehe wà lọsu na yin
didọ ga nado nọ flin in.”

14 Enẹgodo, dopo to omẹ wia-
we lẹ mẹ, he nọ yin Juda Iskaliọ-
ti, yì yẹwhenọgán lẹ dè 15 bo
dọmọ: “Etẹwẹ mì na na mi nado
de e hia hlan mì?” Yé kọngbe-
dopọ hẹ ẹ do fataka-kuẹ gbàn ji.
16 Enẹwutu, sọn ojlẹ enẹ mẹ,
e nọ to dotẹnmẹ hundote dagbe de
dín nado de e hia.

17 To azán tintan hùnwhẹ akla
madotọ́n lẹ tọn gbè, devi lẹ wá
Jesu dè, bo dọmọ: “Fie wẹ hiẹ jlo
dọ mí ni wleawudaina we do nado
dù juwayi?” 18 E dọmọ: “Mì yì
tòdaho lọ mẹ to Omẹ-lé dè bo
dọna ẹn dọ, Mẹplọntọ lọ dọ dọ,
‘Ojlẹ dide ṣie ko sẹpọ; yẹn na basi
hùnwhẹ juwayi tọn hẹ devi ṣie
lẹ to owhé towe gbè.’” 19 Podọ
devi lọ lẹ basi dile Jesu degbena
yé do, bo wleawu onú lẹ tọn dai
na juwayi lọ.

20 Todin, to whenuena owhè
ko jai, e jagla to tafo kọ̀n hẹ devi

Mt 26:7* Enẹ wẹ, ogò pẹvi de he nọ yin bibasi po zannu he nọ yin mimọ sẹpọ Alabastron de po to Egipti.

wiawe lẹ. 21 Dile yé to núdù, e
dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì
dọ, Dopo to mì mẹ na de mi
hia." 22 Na ehe blawuna yé
tlala wutu, dopodopo yetọn jẹ di-
dọna ẹn ji dọmọ: "Oklunọ, e ma
yin yẹn, kavi yẹn wẹ ya?"
23 E gblọn dọmọ: "Dopo to mẹhe
to alọ do agbán mẹ hẹ mi lẹ mẹ
wẹ yin omẹ lọ he na de mi hia.
24 Nugbo wẹ dọ Visunnu gbẹ-
tọ tọn jei, kẹdẹdile yè ko kanwe
etọn gando e go do, ṣigba dindọn
hlan dawe enẹ he gblamẹ Visun-
nu gbẹtọ tọn yin didehia gbọn!
E na ko pọnte hugan na dawe enẹ
eyin e ma ko yin jiji." 25 Juda,
mẹhe jlo na de e hia lọ, gblọn
dọmọ: "E ma yin yẹn, kavi yẹn wẹ
ya, Labbi?" E dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ
lọsu ko dọ ẹ."

26 Dile yé gbẹ́ pò to núdù,
Jesu yí akla de, podọ to whe-
nue e ko dona godo, e wẹ́n ẹn bo
yí i na devi etọn lẹ, bosọ dọmọ:
"Mì yí, bo dù. Ehe nọtena agbasa
ṣie." 27 E sọ yí kọfo de, podọ
to whenue e ko dopẹ́, e yí i na
yé, bo dọmọ: "Mìmẹpo, mì nù sọn
e mẹ; 28 na ehe nọtena 'ohùn
ṣie he yin alẹnu lọ tọn,' he na yin
kinkọndai do ota mẹsusu tọn mẹ
na jona ylando lẹ tọn. 29 Ṣigba
yẹn dọna mì dọ, Bẹsọn din, yẹn
ma nasọ nù sinsẹ́n ovẹn tọn ehe
depope hẹ mì to aliho depope mẹ
ba kakajẹ azán enẹ gbè whenue
yẹn na nù yọyọ etọn hẹ mì to ahọ-
luduta Otọ́ ṣie tọn mẹ." 30 To
godo mẹ, to ohàn pipà tọn lẹ jiji
godo, yé tọ́nyi Osó Olivie tọn ji.

31 To whenẹnu, Jesu dọna yé
dọmọ: "Mìmẹpo wẹ na dahli to
ozán ehe mẹ na nuhe na jọ do
go e wutu, na e ko yin kinkàndai
dọ, 'Yẹn na linú lẹngbọhọtọ lọ, bọ
lẹngbọ lẹngbọpa lọ tọn lẹ na gbà-
do.' 32 Ṣigba, to whenue yẹn
na ko yin finfọn godo, yẹn na jẹ-
nukọnna mì yì Galili." 33 Ṣi-
gba, Pita gblọnna ẹn dọmọ: "Eyin
mẹhe pò lẹpo tlẹ dahli na nuhe na
jọ do gowe wutu, yẹn ma na dahli
gbede!" 34 Jesu dọna ẹn dọmọ:
"Nugbo wẹ yẹn dọna we, To ozán
ehe mẹ, whẹpo koklo na dosé, hiẹ
na mọ́n mi whla atọ̀n." 35 Pita
dọna ẹn dọmọ: "Eyin etlẹ biọ dọ
yẹn ni kú po hiẹ po, yẹn ma na
mọ́n we gbede." Devi he pò lẹpo
sọ dọ onú dopolọ ga.

36 Enẹgodo, Jesu zọnhẹ yé
wá fihe nọ yin Gẹtsemani, podọ
e dọna devi lọ lẹ dọmọ: "Mì sinai
tofi, na yẹn ni yì dọ́n bo hodẹ̀."
37 Dile e plan Pita po visunnu
Zebede tọn awe lẹ po, e jẹ awu-
bla ji bosọ yin tuklado badabada.
38 To whenẹnu, e dọna yé dọmọ:
"Alindọn ṣie blawu tlala, yèdọ ka-
kajẹ okú. Mì nọfi bo nọ nukle hẹ
mi." 39 Podọ to whenue e sẹyì
nukọn vude, e ṣinyọ́n nukunmẹ
etọn ai, bo to dẹ̀ho, bosọ to didọ-
mọ: "Otọ́ ṣie, eyin e yọnbasi, dike
kọfo ehe ni juwayi sọn dè e. Ṣo-
gan, e ma yin dile yẹn jlo do gba,
ṣigba dile hiẹ jlo do."

40 Podọ e wá devi lọ lẹ dè
bo mọ yé to amlọndọ, bọ e dọna
Pita dọmọ: "Be mìwlẹ ma sọ-
gan nọ nukle hẹ mi na gànhiho
dopo poun wẹ? 41 Mì nọ nọ̀ nu-
kle bo nọ hodẹ̀ to whepoponu, na
mì nikaa biọ whlepọn mẹ. Nu-
gbo wẹ dọ gbigbọ to jijlo taun,

ṣigba agbasa yin madogánnọ.”
42 E sọ vọ́ gọyì whla awetọ bo
hodè dọmọ: “Otọ́ ṣie, eyin e ma
yọnbasi dọ ehe ni juwayi bọ yẹn
na gọn ma nù in, dike ojlo towe
ni yin wiwà.” 43 Podọ e sọ vọ́
lẹkọwa bo mọ yé to amlọndọ, na
nukun yetọn lẹ pèn na amlọn.
44 Enẹwutu, e jo yé do, bosọ vọ́
gọyì bo hodè whla atòntọ, bosọ
vọ́ onú dopolọ dọ. 45 Enẹgodo,
e lẹkọwa devi lọ lẹ dè bo dọna yé
dọmọ: “To ojlẹ taidi ehe nkọ mẹ,
mìwlẹ to amlọndọ bosọ to gbigbọ-
jẹ! Mì pọ́n! Gànhiho lọ ko sẹpọ
na Visunnu gbẹtọ tọn nido yin
didehia do alọ ylandonọ lẹ tọn
mẹ. 46 Mì fọ́n, bo gbọ mí ni yì.
Mì pọ́n! Mẹdehiatọ ṣie ko dọnsẹ-
pọ.” 47 Podọ, dile e gbẹ́ pò to
hodọ, pọ́n! Juda, dopo to omẹ wia-
we lẹ mẹ wá bọ gbẹtọgun daho
de hodo e sọn yẹwhenọgán lẹ po
sunnu mẹho lẹ po dè bọ yé hẹn
ohí lẹ po aglọpò lẹ po.

48 Todin, mẹdehiatọ etọn ko
na yé ohia de, dọmọ: “Mẹdepope
he yẹn donùnùgo na, ewọ lọ wẹ;
mì wle e.” 49 Podọ dile e yì
Jesu dè tlọlọ, e dọmọ: “Kúdo le-
whenu, Labbi!” bo donùnùgo
na ẹn po zohunhun po. 50 Ṣi-
gba, Jesu dọna ẹn dọmọ: “Dawe,
lẹndai tẹ wutu wẹ a do tin tofi?”
To whenẹnu, yé sẹwá bo dealọ
bosọ wle Jesu. 51 Ṣigba, pọ́n!
dopo to mẹhe tin to Jesu dè lẹ mẹ
dealọ etọn bo sún ohí etọn bosọ
hú afanumẹ yẹwhenọ daho lọ tọn
bo pà otó na ẹn. 52 To whenẹ-
nu, Jesu dọna ẹn dọmọ: “Gọ̀ ohí
towe do otẹn etọn mẹ, na mẹhe ze
ohí lẹpo wẹ na dọ̀n gbọn ohí dali.
53 Kavi hiẹ lẹndọ yẹn ma sọ-
gan vè Otọ́ ṣie nado na mi hugan
awhànpa angẹli lẹ tọn wiawe to
afọdopolọji wẹ ya? 54 To whe-
lọnu lo, nawẹ Owe-wiwe lẹ he dọ
dọ e dona jọ domọ na mọ hẹn-
di do?” 55 To gànhiho enẹ mẹ,
Jesu dọna gbẹtọgun lọ lẹ dọmọ:
“Be yẹn wẹ mìwlẹ tọ́n wá wi-
wle gbé bo hẹn ohí lẹ po aglọ-
pò lẹ po taidi mẹhe ja jaguda de
dè ya? Egbesọegbesọ wẹ yẹn nọ
saba sinai bo nọ to mẹplọn to tẹm-
pli mẹ, ṣogan mìwlẹ ma wle mi.
56 Ṣigba, ehe lẹpo jọ na nuhe yẹ-
whegán lẹ dọ to owe-wiwe lẹ mẹ
nido mọ hẹndi.” To whenẹnu, devi
lẹpo jo e do bo họnyi.

57 Mẹhe wle Jesu lẹ hẹn ẹn
yì Kaifa, yẹwhenọ daho lọ dè, fie
wekantọ lẹ po sunnu mẹho lẹ po
pli dopọ do. 58 Ṣigba, Pita to
hihodo e to aganu, kaka yì awá-
nu yẹwhenọ daho lọ tọn, podọ to
whenue e ko biọ yẹwhégbè, e sin-
ai hẹ devizọnwatọ whégbè tọn lẹ
nado pọ́n nuhe na jọ.

59 To ojlẹ enẹ mẹ, yẹwhenọ-
gán lẹ po hagbẹ Whẹdatẹn Daho
Ju lẹ tọn* lọ pete po to kunnude-
nu lalo tọn dín sọta Jesu nado sọ-
gan hù i, 60 ṣigba yé ma mọ
depope, dile etlẹ yindọ kunnu-
detọ lalo susu wẹ wá. To godo
mẹ, yé omẹ awe wá 61 bo
dọmọ: “Dawe ehe dọ dọ, ‘Yẹn pe-
nugo nado họ́ tẹmpli Jiwheyẹ-
whe tọn liai bo vọ́ ẹ gbá to azán
atọn gblamẹ.’” 62 To whenue
yẹwhenọ daho lọ sè ehe, e fọn-

Mt 26:59* To paa mẹ, *Sanhedlin*.

ṣite bo dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ ma
gblọn nudepope wẹ? Etẹwẹ hiẹ
lọsu lẹn gando kunnu he omẹ ehe-
lẹ to dide sọta we go?" 63 Ṣi-
gba Jesu ma kẹnù. Enẹwutu yẹ-
whenọ daho lọ dọna ẹn dọmọ:
"Yẹn biọ to hiẹ si nado yí Jiwhe-
yẹwhe ogbẹnọ lọ do whlé nado
dọna mí eyin hiẹ wẹ Klisti lọ,
yèdọ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn!"
64 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ lọsu
ko dọ ẹ. Ṣogan yẹn dọna mì dọ,
Bẹsọn din, mìwlẹ na mọ Visun-
nu gbẹtọ tọn to aisinsin to adusi-
lọ huhlọn* tọn mẹ bọ e nasọ ja
to aslọ olọn tọn lẹ mẹ." 65 To
whenẹnu wẹ yẹwhenọ daho lọ
tlẹn awugbó etọn lẹ, bo dọmọ: "E
zánnu! Etẹwẹ mí gbẹ́ pò to kun-
nudetọ lẹ dín na? Mì pọ́n! Mì ko
sè nùzinzan lọ todin. 66 Etẹwẹ
mìwlẹ lẹn?" Yé sọ gblọn dọmọ: "E
jẹna okú." 67 To whenẹnu, yé
túntán do nukunmẹ na ẹn bo lì
akotokún in. Mẹdevo lẹ hotómẹ
na ẹn, 68 bo dọmọ: "Dọ dọdai
na mí, hiẹ Klisti. Mẹnu wẹ linú
we?"

69 Todin, Pita to aisinsin to
gbonu to awánu; podọ deviyọn-
nu de wá e dè, bo dọmọ: "Hiẹ
lọsu ga nọ zọnhẹ Jesu, Galilinu
lọ!" 70 Ṣigba e mọn to yemẹpo
nukọn, dọmọ: "Yẹn ma yọ́n nuhe
dọ a te." 71 To whenuena e ko
tọ́njẹgbonu yì họngbo ji, viyọnnu
devo mọ ẹn bo dọna mẹhe tin to
finẹ lẹ dọmọ: "Dawe ehe nọ zọnhẹ
Jesu, Nazalẹtinu lọ." 72 Whla-
dopo dogọ, e sọ yí whiwhle do
mọn dọmọ: "Yẹn ma yọ́n dawe lọ!"
73 To ojlẹ vude godo, mẹhe ṣite
to finẹ lẹ wá bo dọna Pita dọmọ:
"Matin ayihaawe, hiẹ lọsu yin
dopo to yé mẹ, na, nado dọ hó-
jọhó, kọnugbè towe de we hia."
74 To whenẹnu, e jẹ dẹhodo ede
ji bosọ jẹ whiwhle ji dọmọ: "Yẹn
ma yọ́n dawe lọ!" Podọ to afọdo-
polọji, koklo dosé. 75 Podọ Pita
flin nuhe Jesu ko dọ lọ, dọmọ:
"Whẹpo koklo na dosé, hiẹ na
mọn mi whla atọn." E sọ tọ́njẹ-
gbonu bo viavi vivẹvivẹ.

27 To whenuena ai ko họ́n,
yẹwhenọgán lẹpo gọna
sunnu mẹho lẹ dewé sọta Jesu
nado sọgan hù i. 2 Podọ, to
whenuena yé ko blá ẹ godo, yé
plan ẹn sọyi bo ze e do alọmẹ na
ayimatẹn-gán Pilati.

3 To whenẹnu, Juda, mẹhe
de e hia, to whenue e mọdọ
yè ko dawhẹ okú tọn na ẹn, e
jẹ whẹgbledo ede ji bo gọ̀ fa-
taka-kuẹ gbàn lọ lẹ jo na yẹ-
whenọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ
po, 4 bo dọmọ: "Yẹn waylando
to whenue yẹn de ohùn dodonọ
tọn hia." Yé dọna ẹn dọmọ: "Etẹwẹ
dù mí to enẹ mẹ? Hiẹ wẹ enẹ dù!"
5 Enẹwutu, e bẹ fataka-kuẹ lọ lẹ
dlan do tẹmpli mẹ bo tọ́nyi, bosọ
yì dokankọ bo kú. 6 Ṣigba yẹ-
whenọgán lẹ bẹ fataka-kuẹ lọ lẹ
bo dọmọ: "E ma sọgbe hẹ osẹ́n
nado bẹ yé do adọkunnu-bẹdotẹn
wiwe lọ mẹ, na akuẹ ohùn tọn
wẹ yé yin wutu." 7 To whenue-
na yé ko dewé dopọ godo, yé yí
akuẹ lọ do hò aigba zẹ́ndotọ tọn
nado nọ dì oṣiọ jonọ lẹ tọn do finẹ.
8 Enẹwutu wẹ aigba enẹ do nọ

Mt 26:64* Kavi, "Omẹ Huhlọnnọ lọ."

yin yiylọdọ "Aigba Ohùn tọn" ka-
kajẹ azán ehe gbè. 9 Gbọnmọ
dali, nuhe yin didọ gbọn yẹwhe-
gán Jelemia gblamẹ yin hinhẹn-
di, dọmọ: "Podọ yé yí fataka-kuẹ
gbàn lẹ, yèdọ akuẹ he ji delẹ to
ovi Islaeli tọn lẹ mẹ ko kọngbedo-
pọ do nado yí do hò ẹ, 10 podọ
yé yí yé do hò aigba zẹ́ndotọ tọn
lọ, sọgbe hẹ nuhe Jehovah ko de-
gbè etọn na mi."

11 Todin Jesu ṣite to ayimatẹn-gán lọ nukọn; podọ ayimatẹn-gán lọ kanse e dọmọ: "Be hiẹ wẹ ahọlu Ju lẹ tọn ya?" Jesu gblọn dọmọ: "Hiẹ lọsu wẹ dọ ẹ." 12 Ṣigba, to whenuena yẹwhenọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ po to whẹsadokọna ẹn, e ma kẹnù. 13 To whenẹnu, Pilati dọna ẹn dọmọ: "Be hiẹ ma sè onú susu he yé to kunnu etọn de sọta we lẹ wẹ?" 14 Ṣogan e ma kẹnù, lala, e ma dọ ohó depope na ẹn, sọmọ bọ e paṣa ayimatẹn-gán lọ susu tlala.

15 Todin, to hùnwhẹ dopodopo whenu, ayimatẹn-gán lọ tindo aṣa lọ nado nọ tún gàntọ de dote na gbẹtọgun lọ, yèdọ mẹhe jlo yé. 16 To ojlẹ enẹ lọ mẹ, yé tindo gàntọ he diyin to aliho ylankan mẹ de, he nọ yin Balabas. 17 Enẹwutu, to whenuena yé pli dopọ, Pilati dọna yé dọmọ: "Mẹnu wẹ mì jlo dọ yẹn ni tundote na mì, Balabas kavi Jesu, mẹhe yè nọ ylọdọ Klisti?" 18 Na e yọnẹn dọ nuvẹun wutu wẹ yé do ze e jo. 19 Humọ, to whenue e to aisinsin to whẹdaján ji, asi etọn dowẹn hlan ẹn, dọmọ: "A doalọ dawe dodonọ enẹ go blo, na yẹn jiya susu to odlọ mẹ to egbé na ewọ tọn wutu." 20 Ṣigba yẹwhenọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ po diọlinlẹnna gbẹtọgun lọ lẹ nado biọ Balabas, ṣigba nado mọdọ Jesu yin hùhù. 21 Todin, ayimatẹn-gán lọ sọ gblọnna yé dọmọ: "Mẹnu to yé omẹ awe lẹ mẹ wẹ mì jlo dọ yẹn ni tundote na mì?" Yé dọmọ: "Balabas." 22 Pilati dọna yé dọmọ: "To whelọnu lo, etẹwẹ yẹn na wà na Jesu, mẹhe yè nọ ylọdọ Klisti?" Yemẹpo dọmọ: "Gbọ ewọ ni yin whiwhè do núgo!" 23 Ewọ sọ dọmọ: "Oylan tẹwẹ e ka wà taun?" Etomọṣo, yé sọ vọ́ to awhádo gángán dọmọ: "Gbọ ewọ ni yin whiwhè do núgo!"

24 To whenuena e mọdọ ehe ma jla nudepope do, ṣigba kakatimọ, zingidi wẹ to finfọn, Pilati yí osin bo klọ́ alọ etọn lẹ to gbẹtọgun lọ nukọn, bo dọmọ: "Yẹn wé sọn ohùn dawe ehe tọn mẹ. Mìwlẹ wẹ enẹ dù." 25 Ṣigba, gbẹtọ lọ lẹpo gblọn dọmọ: "Ohùn etọn ni wá míwlẹ po ovi mítọn lẹ po ji." 26 To whenẹnu, e tún Balabas dote na yé, ṣigba e dike Jesu yin hihò bo jo e do alọmẹ na yé nado yin whiwhè do núgo.

27 Enẹgodo, awhànfuntọ ayimatẹn-gán lọ tọn lẹ plan Jesu yì họnmẹ ayimatẹn-gán tọn bo bẹ awhànfuntọ lẹpo pli do e dè. 28 Podọ to whenuena yé ko de avọ̀ sọn e go, yé ṣinyọ́n awù daho vẹẹ ṣẹ́ṣẹ́ de na ẹn, 29 yé sọ lọ̀n jẹgbakun owùn tọn de bo ṣinyọ́n do ota na ẹn bosọ ze ofánpò de do adusilọ etọn mẹ. Podọ, yé nọ jẹklo to nukọn etọn bo nọ yí i do

davlẹ, dọmọ: "Kúdo lewhenu, hiẹ
Ahọlu Ju lẹ tọn!" 30 Podọ yé
túntán do e go bo yí ofánpò lọ
bosọ jẹ yíyí do lì ota na ẹn ji.
31 To godo mẹ, to whenue yé ko
yí i do davlẹ pó godo, yé de awù
daho lọ sọn e go bo dó awugbó
etọn lẹ na ẹn bosọ plan ẹn yì nado
whè e do núgo.

32 Dile yé tọ́n jei, yé mọ Si-
lene-vi jiji de he nọ yin Simọni.
Dawe ehe wẹ yé yí huhlọn do hẹn
nado ze yatin etọn. 33 Podọ to
whenuena yé jẹ fihe nọ yin *Gọl-
gọta,* he zẹẹmẹdo, Taká Tẹnmẹ,
34 yé na ẹn ovẹn he yè flusọ́ po
vivẹ́ po nado nù; ṣigba, to whe-
nue e dọ́ ẹ pọ́n, e gbẹ́ nado nù.
35 To whenuena yé ko whè e
do núgo, yé má awugbó etọn
lẹ gbọn ovò dide dali, 36 podọ
yé sọ sinai to finẹ bo to ṣiṣọ́ ẹ.
37 Humọ, yé kàn owhè he yin
sisadokọna ẹn lọ do taligbé etọn
dọmọ: "Jesu, Ahọlu Ju lẹ tọn lọ
die."

38 To whenẹnu, jaguda awe
yin whiwhè do núgo hẹ ẹ, dopo
to adusi etọn mẹ podọ awetọ to
amiyọn etọn mẹ. 39 Enẹwutu,
mẹhe juwajei lẹ jẹ zùnzùn in ji, bo
nọ to ota yetọn mimí 40 bo nọ
to didọmọ: "Hiẹ he jlo na hó tẹm-
pli lọ liai bo vọ́ ẹ gbá to azán
atọn gblamẹ, whlẹn dewe! Eyin
hiẹ yin visunnu Jiwheyẹwhe tọn,
jẹte sọn yatin lọ ji!" 41 Mọdo-
polọ ga, yẹwhenọgán lẹ, wekan-
tọ lẹ po sunnu mẹho lẹ po sọ jẹ
yíyí i do davlẹ ji bo to didọmọ:
42 "E whlẹn mẹdevo lẹ gán; e
ma sọgan whlẹn ede gán! Ewọ wẹ
Ahọlu Islaeli tọn; gbọ e ni jẹte
sọn yatin ji todin, mí nasọ yí i
sè. 43 Ewọ ko dejido Jiwheyẹ-
whe go; gbọ E ni whlẹn ẹn gán
todin eyin E tindo ojlo to ewọ mẹ,
na e dọ dọ, 'Visunnu Jiwheyẹwhe
tọn wẹ yẹn.'" 44 Mọdopolọ, ja-
guda he yin whiwhè do núgo po
e po lẹ lọsu jẹ vivlẹ ẹ kò ji.

45 Bẹsọn gànhiho ṣidopotọ* mẹ, zinvlu ṣinyọ́n aigba lọ lẹpo ji, kakajẹ gànhiho ṣinẹnẹtọ# mẹ. 46 To nudi gànhiho ṣinẹnẹtọ mẹ, Jesu dawhá po ogbè lélé po dọmọ: *"Eli, Eli, lama sabaktani?"* he zẹẹmẹdo, "Jiwheyẹwhe ṣie, Jiwheyẹwhe ṣie, naegbọn hiẹ do gbẹ́ mi dai?" 47 To whenue yé sè ehe, delẹ to mẹhe to ote to finẹ lẹ mẹ jẹ didọ ji dọmọ: "Dawe ehe to Elija ylọ." 48 Podọ to afọdopolọji, dopo to yé mẹ họ̀nwezun bo ze hùmẹ-tekan de bosọ ylọn ẹn do ovẹn he vẹsin mẹ bo ze e do ofánpò de nù bosọ na ẹn nado nù. 49 Ṣigba mẹhe pò lẹ dọmọ: "Jo e do! Mì gbọ mí ni pọ́n eyin Elija na wá whlẹn ẹn gán." [[Dawe devo yí owhán bo sọ́ adà mẹ na ẹn, bọ ohùn po osin po tọ́njẹgbonu.]]* 50 Jesu sọ dawhá po ogbè lélé po whladopo dogọ, bo jo gbigbọ etọn do.

51 Podọ pọ́n! avọ̀ he gbò fiwi-
we lọ tlẹ́n do awe, sọn aga wá
odò, aigba sọ sisọ́, bọ osé gángán
lẹ zè. 52 Podọ yọdò lẹ hùn bọ
susu oṣiọ omẹ wiwe he ko da-
mlọn to okú mẹ lẹ tọn tọ́njẹgbonu,

Mt 27:45* Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zè. **45#** Enẹ wẹ, nudi ogàn 3 whèmẹ tọn. **49*** Na zẹẹmẹ do glọ̀ndo awe topọ lẹ ji, pọ́n Mt 16:3, nudọnamẹ odò tọn.

53 bo yin mimọ gbọn mẹsusu
dali. (Podọ to whenuena ewọ ko
yin finfọn godo, gbẹtọ lẹ, he to
tintọ́n sọn yọdò lẹ ṣẹnṣẹn biọ
tòdaho wiwe lọ mẹ.) 54 Ṣigba
mẹkanwekowhàngán lọ po mẹhe
gọna ẹn bo to ṣiṣọ́ Jesu lẹ po, to
whenue yé mọ aigba sisọsisọ lọ
po nuhe jọ lẹ po, yé dibu tlala, bo
dọmọ: "Matin ayihaawe, Visunnu
Jiwheyẹwhe tọn wẹ ehe."
55 Humọ, yọnnu susu he ko
hodo Jesu sọn Galili nado yili-
zọn na ẹn lẹ tin to finẹ bo to nu-
pọn sọn olá; 56 Malia Magda-
leni tin to yé mẹ, gọna Malia onọ̀
Jakọbu po Jose po tọn, po onọ̀ vi-
sunnu Zebede tọn lẹ tọn po.
57 Todin, to whenue tenu ko
dó, dawe adọkunnọ Alimate tọn
de, he nọ yin Josẹfu, he ewọ
lọsu ko lẹzun devi Jesu tọn de
wá finẹ. 58 Dawe ehe yì Pila-
ti dè bo biọ ọṣiọ Jesu tọn. Pi-
lati sọ degbè dọ e ni yin zize-
jo. 59 Podọ Josẹfu ze ọṣiọ lọ bo
blá ẹ do alavọ wiwe dagbedagbe
de mẹ, 60 bosọ tẹ́ ẹ do yọdò
yọyọ etọn mẹ, ehe ewọ lọsu ko
kùn do osé gángán mẹ. Podọ, to
whenue e ko bli zannu daho de
do ohọ̀n yọdò lọ tọn nù godo, e
yì. 61 Ṣigba Malia Magdaleni
po Malia diẹ po gbọṣi finẹ, bo to
aisinsin to yọdò lọ nukọn.
62 To aihọngbè, yèdọ azán he
bọdo azán Awuwle* tọn go, yẹ-
whenọgán lẹ po Falesi lẹ po
pli dopọ to Pilati nukọn, 63 bo
dọmọ: "Mẹdaho, mí flin dọ mẹ-
blutọ enẹ dọ to whenue e gbẹ́ pò
to ogbè dọ, 'Yẹn na yin finfọn to
azán atọ̀n godo.' 64 Enẹwutu,
degbè dọ yọdò lọ ni yin ṣiṣọ́ ka-
kajẹ azán atọ̀ntọ gbè, na devi etọn
lẹ nikaa wá fìn in bo dọna gbẹ-
tọ lẹ dọ, 'Ewọ ko yin finfọn sọn
ọṣiọ lẹ mẹ!' bọ mẹbublu godo mẹ
tọn ehe nasọ ylanhu tintan tọn."
65 Pilati dọna yé dọmọ: "Mì tin-
do nuhọ́tọ lẹ. Mì yì bo ṣọ́ ẹ dile
mì sọgan do." 66 Enẹwutu yé
yì bo yí hiadonu do tlẹ́ zannu lọ
bosọ de nuhọ́tọ lẹ nado ṣọ́ yọdò lọ.

28 To gbọjẹzan lọ godo, dile
ai azán tintan* osẹ lọ tọn
to hinhọ́n, Malia Magdaleni po
Malia diẹ po wá nado pọ́n yọdò lọ.
2 Podọ, pọ́n! aigba sisọsisọ
daho de ko jọ; na angẹli Jehovah
tọn ko jẹte sọn olọn bo wá bli
zannu lọ sẹ̀, bosọ to aisinsin to
e ji. 3 Awusọhia etọn taidi abì,
podọ avọ̀ etọn wé taidi osin-agó.
4 Mọwẹ, nuṣọ́tọ lọ lẹ sisọ́ bo tai-
di ọṣiọ na yé dibuna ẹn wutu.
5 Ṣigba angẹli lọ gblọnna yọn-
nu lọ lẹ dọmọ: "Mì dibu blo, na
yẹn yọnẹn dọ Jesu he yin whi-
whè do núgo lọ dín wẹ mì te.
6 E ma tofi, na e ko yin finfọn,
dile e ko dọ do. Mì wá, mì pọ́n
fie e yin titẹ́ do dai. 7 Podọ mì
yawu yì bo dọna devi etọn lẹ dọ
ewọ ko yin finfọn sọn ọṣiọ lẹ mẹ,
podọ, mì pọ́n! e ko jẹnukọnna mì

Mt 27:62* Enẹ wẹ, azán he nọ dlẹnalọdo azán he jẹnukọnna Gbọjẹzan sẹmẹsẹmẹ tọn, ehe whenu Ju lẹ nọ wleawuna núdùdù na Gbọjẹzan lọ, bo nọ dotana azọ́n niyaniya tọn depope he ma sọgan gbọṣi aimẹ jẹ Gbọjẹzan lọ godo. (Yijlẹdo Eks 16:5; 20:10 go.)

Mt 28:1* Enẹ wẹ, azán lọ he nọ yin yiylọ todin dọ Sẹgbe. Na Ju lẹ, e yin azán tintan osẹ tọn.

jei Galili; finẹ wẹ mìwlẹ na mọ ẹn te. Mì pọ́n! yẹn ko dọna mì."

8 Enẹwutu, yé yawu tọ́n sọn yọdò lọ kọ̀n, po obu po gọna ayajẹ daho, bo họ̀nwezun nado yì dọna devi etọn lẹ. 9 Podọ, pọ́n! Jesu pé yé bo dọmọ: "Mì kúdo lewhenu!" Yé sẹwá bo tẹdo afọ etọn lẹ go bosọ litaina ẹn. 10 To whenẹnu, Jesu dọna yé dọmọ: "Mì dibu blo! Mì yì bo dọna mẹmẹsunnu ṣie lẹ, na yé ni yì Galili; podọ finẹ wẹ yé na mọ mi te."

11 Dile yé to aliho ji jei, pọ́n! delẹ to nuhọ́tọ lẹ mẹ bio tòdaho lọ mẹ bo dọ nuhe ko jọ lẹpo na yẹwhenọgán lẹ. 12 Podọ to whenue omẹ ehelẹ ko pli dopọ hẹ sunnu mẹho lẹ bo dewé pó godo, yé na fataka-kuẹ susu awhànfuntọ lọ lẹ 13 bo dọmọ: "Mì dọ dọ, 'Devi etọn lẹ wá to zánmẹ bo fìn in to whenue míwlẹ to amlọndọ.' 14 Podọ eyin ayimatẹn-gán lọ wá sè ehe, mí na diọlinlẹnna ẹn bo na whlẹn mì sọn tukla mẹ." 15 Enẹwutu, yé yí fataka-kuẹ lọ lẹ bo basi kẹdẹdile yè ko dọna yé do; podọ ohó ehe sọ gbayipe to Ju lẹ ṣẹnṣẹn kakajẹ azán ehe gbè.

16 Ṣigba, devi widopo lọ lẹ yì Galili to osó he ji Jesu ko do dope na yé do, 17 podọ to whenue yé mọ ẹn, yé litaina ẹn, ṣigba mẹdelẹ tindo ayihaawe. 18 Jesu sọ dọnsẹpọ bo dọna yé, dọmọ: "Aṣẹ lẹpo ko yin nina mi to olọn mẹ podọ to aigba ji. 19 Enẹwutu, mì yì bo hẹn gbẹtọ lẹ sọn akọta lẹpo mẹ zun devi lẹ, bosọ nọ baptizi yé to oyín Otọ́ tọn, Visunnu tọn, po gbigbọ wiwe tọn po mẹ, 20 bo nọ plọn yé nado payi nuhe yẹn ko degbè etọn na mì lẹpo go. Podọ, mì pọ́n! yẹn tin po mì po to azán lẹpo gbè kakajẹ vivọnu titonu lọ tọn."

WẸNDAGBE

MALKU TỌN

1 Bẹjẹeji wẹndagbe he gando Jesu Klisti go lọ tọn: 2 Kẹdẹdile e ko yin kinkàndai to owe yẹwhegán Isaia tọn mẹ do dọmọ: "(Pọ́n! yẹn to wẹnsagun ṣie dohlan nukọn towe, mẹhe na jla aliho towe do;)* 3 mì dotoai! mẹde to awhádo jẹgbonu to danfafa ji dọ, 'Mì jla aliho Jehovah tọn lọ do, mì jlọ omọ́ji etọn lẹ,'" 4 Johanu baptizi sọawuhia to danfafa ji, bo to yẹwhehodọ, dọ nuhudo tin na baptẹm he yin ohia lẹnvọjọ tọn na jona ylando lẹ tọn. 5 Enẹwutu, mẹhe to aigba Jude tọn ji lẹpo gọna tòmẹnu Jelusalẹm tọn lẹpo tọ́n wá e dè, podọ ewọ baptizi yé to Tọ̀sisa Jọdani mẹ, bọ yé to gbeyina ylando yetọn lẹ to gbangba. 6 Todin Johanu dó avọ̀ he yè yí ofún kanklosọ́ tọn do basi podọ

Mk 1:2* Pọ́n Mal 3:1, fihe adà he to glọ̀ndo mẹ lọ yin dideṣọn.

e yí homẹblanu ayú tọn do blá
alinkàn, bo nọ dù owẹn lẹ po owín
akú po. 7 Podọ e nọ dọyẹwhe-
ho, dọmọ: "Mẹde ja to godo ṣie he
dohuhlọn hú mi; afọpakàn mẹhe
tọn yẹn ma jẹ nado fè yìdo bo tún.
8 Yẹn yí osin do baptizi mì, ṣigba
ewọ na yí gbigbọ wiwe do baptizi
mì."

9 To azán enẹlẹ mẹ, Jesu wá
sọn Nazalẹti Galili tọn bo yin bi-
baptizi to Jọdani mẹ gbọn Johanu
dali. 10 Podọ, dile e tọn sọn
osin lọ mẹ, to afọdopolọji, e mọ
olọn to hunhundonuvo, bọ gbi-
gbọ to teje ja e ji taidi apoe de;
11 ogbè de sọ wá sọn olọn dọmọ:
"Hiẹ wẹ Visunnu ṣie, mẹyiwanna
lọ; yẹn ko kẹalọyi we."

12 Podọ to afọdopolọji, gbigbọ
dọn ẹn yì danfafa ji. 13 Enẹwu-
tu, e gbọṣi danfafa ji na azán kan-
de, bo yin whiwhlepọn gbọn Sa-
tani dali, bosọ nọ nọ̀ hẹ gbekanlin
lẹ, ṣigba angẹli lẹ to lizọnyina ẹn.
14 Todin, to whenuena Johanu
ko yin wiwle do gànmẹ godo,
Jesu tọ́nyi Galili, bo to yẹwhe-
ho wẹndagbe Jiwheyẹwhe tọn dọ
15 bo to didọmọ: "Ojlẹ dide lọ
ko wá, podọ ahọluduta Jiwheyẹ-
whe tọn ko dọnsẹpọ. Mì lẹnvojọ,
mì gbẹtọ lẹ emi, bo tindo yise to
wẹndagbe lọ mẹ."

16 Dile e to zọnlinzin gbọn ohù
Galili tọn tó, e mọ Simọni po An-
dle nọvisunnu Simọni tọn po to
odọ̀ yìn pé do ohù mẹ, na whè-
hutọ wẹ yé. 17 Enẹwutu, Jesu
dọna yé dọmọ: "Mì hodo mi, yẹn
nasọ hẹn mì zun whèhutọ gbẹtọ
lẹ tọn." 18 Podọ to afọdopolọji,
yé jo odọ̀ yetọn lẹ do bo hodo e.
19 Podọ to whenue e yì nukọn
vude dogọ, e mọ Jakọbu visunnu
Zebede tọn po Johanu nọvisunnu
etọn po, dile yé to tọjihun mẹ bo
to odọ̀ yetọn lẹ tọ̀; 20 to afọdo-
polọji, e basi oylọna yé. Podọ yé
sọ jo otọ́ yetọn Zebede po azọ́n-
watọ lẹ po do tọjihun lọ mẹ bo
hodo e. 21 Yé sọ tọ́nyi Kapẹl-
naumi.

Tlolo he azán gbọjẹzan tọn wá,
e biọ sinagọgu mẹ bo jẹ mẹplọn
ji. 22 Awú sọ ji yé gando aliho
mẹpinplọn tọn etọn go, na e to yé
plọn to finẹ taidi mẹhe tindo aṣẹ,
e ma yin taidi wekantọ lẹ gba.
23 Humọ, to ojlẹ enẹ dopolọ mẹ,
dawe de he to huhlọn gbigbọ
mawé tọn de glọ tin to sinagọgu
yetọn mẹ, e sọ dawhá, 24 bo
dọmọ: "Etẹwẹ míwlẹ tindo nado
wà hẹ we, hiẹ Jesu Nazalẹti tọn?
Be hiẹ wá nado và mí sudo wẹ?
Yẹn yọ́n mẹhe hiẹ yin na taun
tọn, hiẹ wẹ Omẹ Wiwe Jiwheyẹ-
whe tọn." 25 Ṣigba, Jesu gbẹ-
nuna ẹn, dọmọ: "Nabọẹ, bo tọ́n
sọn ewọ mẹ!" 26 Podọ gbigbọ
mawé lọ, to whenue e ko hún-
hún in gìgìgì bo yí ogbè lélé do
dawhá godo, e tọ́n sọn ewọ mẹ.
27 Todin, avò vò gbẹtọ lọ lẹpo
bọ yé jẹ didọ ji to yedelẹ ṣẹn-
ṣẹn, dọmọ: "Etẹ die? Nuplọnmẹ
yọyọ de! E tlẹ nọ degbè do gbigbọ
mawé lẹ, bọ yé nọ setonuna ẹn."
28 Enẹwutu, to afọdopolọji, lin-
lin he gando e go lọ gbayipe to
awà lẹpo ji to otò he lẹdo Galili
lẹpo mẹ.

29 Podọ to afọdopolọji, yé tọ́n
sọn sinagọgu mẹ bo yì owhé Si-
mọni po Andle po tọn gbè podọ

Jakọbu po Johanu po hodo yé yì.
30 Todin, asi-nò Simọni tọn to
aimimlọn bo to azòn agbasa-hùn-
miyọ́n tọn jẹ, podọ matin gbàn-
dindọn, yé dọ ohó yọnnu lọ tọn
na ẹn. 31 Podọ to whenue e yì
e dè, e hẹn alọ etọn go bo ze e fọ́n;
podọ agbasa-hùnmiyọ́n lọ yì sọn
e ji, bọ ewọ sọ jẹ lizọnyina yé ji.
32 To whenuena tenu ko dó
bọ owhè ko yihọ́ pó godo, gbẹ-
tọ lẹ jẹ awutunọ lẹ po mẹhe tin-
do gbigbọ aovi tọn lẹ po hẹnwa
na ẹn ji; 33 podọ tòdaho lọ pete
pli do ohòn lọ nukọn. 34 Enẹ-
wutu, e hẹnazòngbọna mẹhe to
azòn voovo jẹ lẹ, bo yàn aovi susu
jẹgbonu, ṣigba e ma nọ dike aovi
lẹ ni dọho, na yé yọnẹn dọ ewọ wẹ
Klisti wutu.
35 Podọ to afọnnu fuu, to whe-
nue ai ma ko họ́n, e fọ́n bo tọ́njẹ-
gbonu yì fihe to olá de, bosọ jẹ
dẹ̀ho ji to finẹ. 36 Ṣigba, Simọ-
ni po mẹhe to e dè lẹ po dín in
pé 37 bo mọ ẹn, yé sọ dọna ẹn
dọmọ: "Mẹlẹpo wẹ to dindin we."
38 Ṣigba, e dọna yé dọmọ: "Mì
gbọ mí ni yì fidevo, yèdọ glètoho
he sẹpọ lẹ mẹ, na yẹn nido dọyẹ-
wheho to finẹ ga, na lẹndai ehe
wutu wẹ yẹn do tọ́n." 39 Ewọ
sọ yì, bo to yẹwhehodọ to sinagọ-
gu yetọn lẹ mẹ lẹdo Galili lẹpo pé
bosọ to aovi lẹ yàn jẹgbonu.
40 Pòtọnọ de sọ wá e dè to
finẹ, bo to vẹvẹna ẹn to oklò ji,
bosọ to didọna ẹn dọmọ: "Eyin
hiẹ jlo domọ, hiẹ sọgan hẹn mi
zun wiwe." 41 Enẹwutu, lẹbla-
nu whàn ẹn, bọ e dlẹnalọ etọn bo
doalọ ewọ go, bosọ dọna ẹn dọmọ:
"Yẹn jlo. Yin hinhẹn zun wiwe."
42 Podọ to afọdopolọji, pòzòn lọ
busẹ sọn e go, bọ ewọ lẹzun
wiwe. 43 Humọ, e dosẹ́n na ẹn
sinsinyẹn bo do e hlan to afọdo-
polọji, 44 bosọ dọna ẹn dọmọ:
"A dike bo dọ nude na mẹdepope
blo, ṣigba yì, bo do dewe hia yẹ-
whenọ, bosọ na nuhe Mose ko de-
gbè etọn lẹ di nunina de na klọ-
wé towe, taidi kunnudide de hlan
yé." 45 Ṣigba to whenue dawe
lọ ko yì godo, e jẹ nuhe ko jọ lọ lá
pé ji bosọ hẹn ẹn gbayipe, sọmọ
bọ Jesu ma sọgan sọ biọ tòda-
ho de mẹ to gbangba ba, ṣigba
e gbọṣi gbonu to fihe to olá lẹ. Ṣo-
gan yé gbẹ́ pò to wiwá e dè sọn
awà lẹpo ji janwẹ.

2 Ṣigba, to azán delẹ godo,
e sọ vọ́ wá Kapẹlnaumi bọ
e yin sisè dọ ewọ tin to whégbè.
2 Enẹwutu, mẹsusu pli dopọ,
sọmọ bọ otẹn ma tin to finẹ ba,
etlẹ yin kakajẹ ohòn ji, e sọ jẹ
wẹndagbe lọ lá na yé ji. 3 Podọ
gbẹtọ lẹ hẹn awukuzònjẹtọ he yin
zize gbọn omẹ ẹnẹ dali de wá
e dè. 4 Ṣigba, to whenue yé ma
penugo nado hẹn ẹn wá Jesu dè
tlọlọ na gbẹtọgun lọ tọn wutu, yé
hùn ohò lọ ta to fie e te, podọ to
whenue yé ko tọ́n odò de godo, yé
hẹn adọ́zan he ji awukuzònjẹtọ lọ
mlọnai do jẹte gbọn nùvo lọ mẹ.
5 Podọ to whenue Jesu mọ yise
yetọn, e dọna awukuzònjẹtọ lọ
dọmọ: "Ovi ṣie, ylando towe lẹ
ko yin jijona we." 6 Todin, delẹ
to wekantọ lẹ mẹ tin to ai-
sinsin to finẹ, bo to linlẹn to ahun
yetọn mẹ dọmọ: 7 "Naegbọn

dawe ehe do to hodọ dole? E to
nùzan. Mẹnu wẹ sọgan jo ylando
lẹ namẹ adavo omẹ dopo, yèdọ Ji-
wheyẹwhe?" 8 Ṣigba, to afọdo-
polọji he Jesu yọnẹn to ohò ede
tọn mẹ dọ yé to onú mọnkọtọn lẹn
to yedelẹ mẹ, e dọna yé dọmọ:
"Naegbọn mì do to onú ehelẹ lẹn
to ahun mìtọn mẹ? 9 Detẹ wẹ
bọawu hugan, nado dọna awu-
kuzǫ̀njẹtọ lọ dọ, 'Ylando towe lẹ
yin jijona we,' kavi nado dọ dọ,
'Fọ́n, ze adǫ́zan towe bo zinzọn-
lin'? 10 Ṣigba na mìwlẹ nido
yọnẹn dọ Visunnu gbẹtọ tọn tin-
do aṣẹ nado jo ylando lẹ namẹ
to aigba ji,"—e dọna awukuzǫ̀n-
jẹtọ lọ dọmọ: 11 "Yẹn dọna we
dọ, Fọ́n, ze adǫ́zan towe, bo yì
owhé towe gbè." 12 Enẹwutu,
e fọ́n, bo ze adǫ́zan etọn to afọ-
dopolọji bosọ zinzọnlin tọ́nyi to
yemẹpo nukọn, sọmọ bọ avò vò
yemẹpo tlala, bọ yé sọ pagigo-
na Jiwheyẹwhe, dọmọ: "Mí ma
ko mọ ehe nkọ pọ́n gbede."

13 Whladopo dogọ, e tọ́nyi
huto; podọ gbẹtọgun lọ lẹpo to
wiwá e dè, e sọ jẹ nuplọn yé ji.
14 Ṣigba, dile e juwajei, e mọ
Levi, visunnu Alfe tọn to aisinsin
to tòkuẹ-ṣinyantẹn, e sọ dọna ẹn
dọmọ: "Lẹzun hodotọ ṣie." Podọ
e fọnṣite bo hodo e. 15 To godo
mẹ, ewọ sọ jagla to tafo kọ̀n to
owhé etọn gbè, podọ susu tòkuẹ-
ṣinyantọ lẹ po ylandonọ lẹ po tọn
jagla hẹ Jesu po devi etọn lẹ po,
na susu yetọn wẹ to finẹ bọ yé
sọ jẹ hihodo e ji. 16 Ṣigba, to
whenuena wekantọ Falesi lẹ tọn
mọdọ e to núdù hẹ ylandonọ lẹ po
tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ po, yé jẹ didọna
devi etọn lẹ ji dọmọ: "E nọ dùnú
hẹ tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ po ylando-
nọ lẹ po wẹ ya?" 17 To whe-
nue Jesu sè ehe, e dọna yé dọmọ:
"Mẹhe to gángán lẹ ma nọ tin-
do nuhudo dotozǫ́nwatọ tọn, ada-
vo mẹhe to awutu jẹ lẹ wẹ nọ
wàmọ. Yẹn ma wá nado ylọ dodo-
nọ lẹ gba, adavo ylandonọ lẹ."

18 Podọ, devi Johanu tọn lẹ po
Falesi lẹ po nọ blanù. Enẹwutu, yé
wá bo dọna ẹn dọmọ: "Naegbọn
devi Johanu tọn lẹ po devi Falesi
lẹ tọn po nọ blanù, ṣigba bọ devi
towe lẹ ma nọ blanù?" 19 Podọ
Jesu dọna yé dọmọ: "To whenue
asisunọ yọyọ tin to yé dè, họntọn
asisunọ yọyọ lọ tọn lẹ ma sọgan
blanù, kavi e ma yin mọ wẹ? Dile
e na dẹnsọ bọ asisunọ yọyọ na
tin to yé dè, yé ma sọgan bla-
nù. 20 Ṣigba azán lẹ ja bọ yè
na yí asisunọ yọyọ lọ sọn yé dè,
whenẹnu wẹ yé na blanù to azán
enẹ gbè. 21 Mẹdepope ma nọ
tọ̀ avọ̀nu avọ̀ yọyọ tọn do awugbó
hoho go gba; eyin e wàmọ, huhlọn
avọ̀nu lọ tọn na dọ̀n awugbó lọ,
bọ yọyọ lọ na vún sọn hoho lọ
go, podọ tintlẹ́n lọ nasọ ylanhu.
22 Mọdopolọ, mẹde ma nọ kọ̀n
ovẹn yọyọ do ayúgò hoho lẹ mẹ
gba; eyin e wàmọ, ovẹn lọ nọ là
ayú lọ lẹ, podọ ovẹn lọ nọ kọnyin-
gbe bọ ayú lọ lẹ nọ gble. Ṣigba,
gbẹtọ lẹ nọ kọ̀n ovẹn yọyọ do ayú-
gò yọyọ lẹ mẹ."

23 Todin, e sọ wá jọ bọ e gbọn
likun-gle lẹ mẹ wá jei to gbọjẹ-
zangbe, devi etọn lẹ sọ jẹ ota li-
kun tọn lẹ wẹ́n ji. 24 Enẹwutu,

Falesi lẹ dọna ẹn dọmọ: "Pọ́n fi!
Naegbọn yé do to nuhe ma sọ-
gbe hẹ osẹ́n wà to gbọjẹzangbe?"
25 Ṣigba, e dọna yé dọmọ: "Be
mìwlẹ ma ko hia gbede, nuhe Da-
vidi wà to whenue e tin to nuhu-
do mẹ bọ huvẹ to hùhù i, yèdọ
po omẹ etọn lẹ po? 26 Be mì-
wlẹ ma ko hia to kandai he gan-
do Abiatali yẹwhenọgán lọ go mẹ,
lehe Davidi biọ ohọ̀ Jiwheyẹwhe
tọn mẹ do bo dù akla didetọn lẹ
bosọ na delẹ mẹhe tin po e po lẹ,
yèdọ nude he ma sọgbe hẹ osẹ́n
na mẹdevo depope nado dù ada-
vo yẹwhenọ lẹ ya?" 27 Gbọn-
mọ dali, e dọna yé dọmọ: "Gbọ-
jẹzan lọ wá aimẹ na gbẹtọ tọn
wutu, e ma yin gbẹtọ wẹ wá aimẹ
na gbọjẹzan wutu gba; 28 Enẹ-
wutu, Visunnu gbẹtọ tọn sọ yin
Oklunọ gbọjẹzan tọn ga."

3 Whladopo dogọ, e biọ sina-
gọgu mẹ, podọ dawe de
he alọ etọn kúsẹ́ tin to finẹ.
2 Enẹwutu, yé to ṣiṣọ́ ẹ sinsin-
yẹn nado pọ́n eyin e na hẹnazọ̀n-
gbọna dawe lọ to gbọjẹzangbe, na
yé nido sọgan sawhẹdokọna ẹn.
3 E sọ dọna dawe he alọ etọn
kúsẹ́ lọ dọmọ: "Fọnṣite bo wá
ṣẹnṣẹn." 4 Enẹgodo e dọna yé
dọmọ: "Be e sọgbe hẹ osẹ́n nado
wà dagbe kavi nado wà oylan,
nado whlẹn kavi nado hù alindọn
de to gbọjẹzangbe?" Ṣigba yé ma
kẹnù. 5 Podọ to whenue e pọ́n
yé hlan lẹdo pé po homẹgble po
godo, na sinsinyẹn ahun yetọn
tọn wutu, e blawu tlala, bọ e dọna
dawe lọ dọmọ: "Dlẹnalọ towe."
Ewọ sọ dlẹn ẹn, bọ alọ etọn yin
hinhẹn gọ̀ jẹgangan. 6 Enẹwu-
tu, Falesi lẹ tọ́nyi bo dewé sọta ẹ
to afọdopolọji hẹ mẹhe tin to ogbẹ́
Hẹlọdi tọn mẹ lẹ, nado hù i.

7 Ṣigba, Jesu po devi etọn lẹ
po tọ́n sọn finẹ yì huto; gbẹtọ-
gun daho de sọn Galili podọ sọn
Jude sọ hodo e. 8 Gbẹtọgun
daho de tlẹ sọ wá e dè sọn Jelusa-
lẹm, sọn Idumia, sọn Jọdani godo
podọ sọn lẹdo Tile po Sidoni po
tọn mẹ, to whenue yé sè nususu
he e to wiwà lẹ. 9 E sọ dọna
devi etọn lẹ nado wleawuna tọji-
hun pẹvi de dote na ẹn, na gbẹtọ-
gun lọ nikaa doawhàn wá e ji.
10 Na e ko hẹnazọ̀ngbọna mẹsu-
su wutu, enẹ zọ́n bọ mẹhe to azọ̀n
sinsinyẹn jẹ lẹpo to wiwọ̀ wá e dè
nado doalọ e go. 11 Whedepo-
penu he gbigbọ mawé lẹ lọsu tlẹ
mọ ẹn, yé nọ ṣinyọ́n nukunmẹ ye-
tọn ai to nukọn etọn, bo nọ dawhá
dọmọ: "Hiẹ wẹ Visunnu Jiwheyẹ-
whe tọn." 12 Ṣigba, whlasusu
wẹ e dosẹ́n na yé sinsinyẹn ma
nado hẹn ewọ zun yinyọnẹn.

13 Podọ e yì osó de ji bo ylọ
mẹhe jlo e lẹpo, yé sọ hẹji yì e
dè. 14 Podọ e wleawuna pipli
omẹ wiawe tọn de, he e sọ ylọdọ
"apọsteli lẹ," na yé nido nọ zọn-
hẹ ẹ, na e nido do yé hlan nado nọ
dọyẹwheho 15 podọ nado tindo
aṣẹ nado nọ yàn aovi lẹ jẹgbonu.

16 Podọ pipli omẹ wiawe tọn
he e wleawuna lọ wẹ Simọni,
mẹhe e sọ ylọdọ Pita, 17 Jakọ-
bu visunnu Zebede tọn podọ Jo-
hanu nọvisunnu Jakọbu tọn (e sọ
ylọ yé dọ Boanege, he zẹẹmẹ-
do Visunnu Hẹviosò tọn lẹ),

18 Andle, Filippi, Batelemi, Matiu, Tọmasi, Jakọbu visunnu Alfe tọn, Tade, Simọni Kananinu lọ,
19 podọ Juda Iskaliọti, mẹhe de e hia to godo mẹ.

Podọ e biọ owhé de gbè.
20 Gbẹtọgun lọ sọ pli whladopo dogọ, sọmọ bọ yé ma penugo nado tlẹ dùnú. 21 Ṣigba, to whenue hẹnnumẹ etọn lẹ sè ehe, yé tọ́nyi nado wle e, na yé to didọ dọ: "E ko hùn tadu." 22 Humọ, wekantọ lẹ he wá sọn Jelusalẹm to didọmọ: "E tindo Beẹlzebuli, podọ ogán aovi lẹ tọn wẹ e nọ yí do yàn aovi lẹ jẹgbonu."
23 Enẹwutu, to whenue e ko ylọ yé wá ede dè godo, e yí apajlẹ lẹ do jẹ hodọna yé ji dọmọ: "Nawẹ Satani sọgan yàn Satani jẹgbonu gbọn? 24 Yèdọ, eyin ahọluduta de klan sọta ede, ahọluduta enẹ ma sọgan nọte; 25 podọ eyin owhé de klan sọta ede, owhé enẹ ma na penugo nado nọte.
26 Humọ, eyin Satani fọ́n sọta ede bo klan, e ma sọgan nọte, ṣigba, e na wá opodo. 27 Na nugbo tọn, mẹdepope he biọ owhé dawe huhlọnnọ de tọn gbè ma sọgan bẹ núzinzan etọn lẹ, eyin ewọ ma blá dawe huhlọnnọ lọ whẹ́, podọ, to enẹgodo wẹ e na bẹ nuhe to owhé etọn gbè lẹ yì. 28 Nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ onú lẹpo wẹ na yin jijona gbẹtọ lẹ, mahopọnna ylando depope he yé wà po hogbe nùzinzan tọn he yé yizan lẹ po. 29 Ṣigba, mẹdepope he zánnu do gbigbọ wiwe go ma tindo jona kakadoi, ṣigba e hùwhẹ ylando madopodo tọn." 30 Ehe yinmọ, na yé to didọ dọ: "E tindo gbigbọ mawé de" wutu.

31 Todin onọ̀ etọn po nọvisunnu etọn lẹ po wá, podọ, dile yé ṣite to gbonu, yé domẹhlan nado ylọ ẹ. 32 Ṣigba, gbẹtọgun de to aisinsin lẹdo e, enẹwutu yé dọna ẹn dọmọ: "Pọ́n! Onọ̀ towe po nọvisunnu towe lẹ po to dindin we to gbonu." 33 Ṣigba, e gblọnna yé dọmọ: "Mẹnu wẹ onọ̀ ṣie po nọvisunnu ṣie lẹ po?" 34 Podọ to whenue e pọ́n mẹhe to aisinsin lẹdo e pé lẹ, e dọmọ: "Pọ́n, onọ̀ ṣie po nọvisunnu ṣie lẹ po die!
35 Mẹdepope he wà ojlo Jiwheyẹwhe tọn, omẹ ehe lọ wẹ nọvisunnu, nọviyọnnu, po onọ̀ ṣie po."

4 Whladopo dogọ, e sọ jẹ mẹplọn ji to huto. Gbẹtọgun daho tlala de sọ pli sẹpọ ẹ, sọmọ bọ e biọ tọjihun de mẹ bo sinai bosọ sẹyì ohù ji, ṣigba gbẹtọgun lọ lẹpo he to huto tin to agé.
2 Enẹwutu, e jẹ apajlẹ lẹ yí do to onú susu plọn yé ji bo nọ dọna yé to mẹpinplọn etọn mẹ dọmọ:
3 "Mì dotoai. Mì pọ́n! Nudotọ lọ tọ́nyi nado donú. 4 Podọ dile e to núdo, okún delẹ flẹ jẹ aliho tó, bọ ohè lẹ wá bo ṣinyan dù. 5 Podọ okún devo flẹ jẹ osé-yigba ji, fie na nugbo tọn, e ma mọ okọ́ susu te, e sọ tọ́nkun to afọdopolọji, na e ma mọ okọ́ he siso wutu. 6 Ṣigba, to whenue owhè zẹ̀, e fiọ, podọ na e ma tindo adọ̀ wutu, e hú. 7 Podọ okún devo flẹ jẹ owùn lẹ ṣẹnṣẹn, podọ owùn lẹ tọ́n bo gbidikọna ẹn, podọ e ma de sinsẹ́n tọ́n. 8 Ṣigba devo lẹ flẹ jẹ ai-

gba dagbe ji, podọ, to whenue yé whẹ́n bo yiaga, yé jẹ sinsẹ́n detọ́n ji, yèdọ donu gbàn, podọ kandeko, podọ kanweko." 9 Enẹwutu, e yidogọ dọmọ: "Mì gbọ ewọ he tindo otó nado dotoai ni dotoai."

10 Todin, to whenuena e tin to edeṣo, mẹhe tin to e dè lẹ po omẹ wiawe lọ lẹ po jẹ nukanbiọ ẹ ji gando apajlẹ lọ lẹ go. 11 Podọ e zindonukọn nado dọna yé dọmọ: "Mìwlẹ wẹ aṣli wiwe ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ko yin nina, ṣigba na mẹhe pò lẹ, onú he yé sè lẹpo tin taidi apajlẹ lẹ na yé poun, 12 na e nido yindọ, dile yé to pinpọn, yé nido sọgan pọ́n, ṣogan bo ma mọ, podọ dile yé to sisè yé nido sọgan sè, ṣogan bo ma mọnukunnuję zẹẹmẹ etọn mẹ, kavi lẹkọ na yé nido yin jijona." 13 Humọ, e dọna yé dọmọ: "Mìwlẹ ma mọnukunnuję apajlẹ ehe mẹ, enẹwutu nawẹ mì na mọnukunnuję apajlẹ he pò lẹpo mẹ do?

14 "Nudotọ lọ dó ohó lọ. 15 Ehelẹ, to whelọnu lo, wẹ dehe tin to aliho tó fie ohó lọ yin didó do; ṣigba tlolo he yé ko sè e, Satani wá bo ṣinyan ohó lọ he ko yin didó do yé mẹ sẹ̀. 16 Mọdopolọ, ehelẹ wẹ dehe yin didó do osé-yigba lẹ ji: tlolo he yé ko sè ohó lọ, yé yí ayaję do kẹalọyi i. 17 Ṣogan, ohó lọ ma doadọ̀do to yé mẹ, ṣigba yé gbọṣi aimẹ na ojlẹ de; enẹgodo tlolo he nukunbibia kavi homẹkẹn fọ́n na ohó lọ tọn wutu, yé dahli. 18 Etomọṣo, devo lẹ tin he yin didó do owùn lẹ ṣẹnṣẹn; ehelẹ wẹ mẹhe ko sè ohó lọ, 19 ṣigba magbọję titonu ehe tọn lẹ po huhlọn mẹkiklọ adọkunnu lẹ tọn po gọna ojlo na onú he pò lẹ biọ ahun yetọn mẹ bo gbidikọna ohó lọ, bọ e ma de sinsẹ́n tọ́n. 20 To godo mẹ, dehe yin didó do aigba dagbe ji lẹ wẹ mẹhe dotoaina ohó lọ bo yí i po ahun dagbe po lẹ bosọ de sinsẹ́n tọ́n, yèdọ donu gbàn podọ kandeko podọ kanweko."

21 Podọ e sọ dọna yé dọmọ: "Miyọ́ngbán ma nọ yin hinhẹnwa nado yin zizedo ohà nujijlẹ tọn kavi adọ́zan glọ gba, kavi e ma yin mọ wẹ? Ṣigba, e nọ yin hinhẹnwa nado yin zizedo miyọ́ngbántin ji, kavi e ma yin mọ wẹ? 22 Na nudepope ma tin to nuglọ he ma na wá yin didehia; nudepope ma ko yin whiwhla po sọwhiwhe po he ma na wá yin hinhẹn jẹ gbangba. 23 Mẹdepope he tindo otó nado dotoai, mì gbọ e ni dotoai."

24 Humọ, e dọna yé dọmọ: "Mì payi nuhe mì to sisè lẹ go. Nujlẹnu he mì to yíyí do jlẹ namẹ, enẹ wẹ na yin yíyí do jlẹ na mì, mọwẹ, e na yin yiyidogọ na mì. 25 Na ewọ he tindo, e na yin nina ẹn dogọ; ṣigba ewọ he ma tindo, yèdọ nuhe e tlẹ tindo na yin yíyí sọn e si."

26 Enẹwutu, e yidogọ dọmọ: "Mọdopolọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn yin yiyijlẹdo dawe de go he dlan okún do kọmẹ, 27 podọ e damlọn to zánmẹ bo fọ́n to aihọngbè, podọ okún lọ tọ́nkun bo whẹ́n yiaga, ṣigba e ma yọ́n lehe enẹ jọ gbọn. 28 Aigba lọ na

ede nọ de sinsẹ́n tọ́n vudevude,
tintan amà, enẹgodo sinsẹ́n, to
godo mẹ, sinsẹ́n lọ nọ whẹ́n pete.
29 Ṣigba tlolo he sinsẹ́n lọ bia,
e nọ hẹn agbogọdọẹ bio e mẹ, na
ojlẹ jibẹwawhé tọn ko sọ̀ wutu."
30 E sọ yidogọ dọmọ: "Etẹ go
wẹ mí na yí ahọluduta Jiwheyẹ-
whe tọn jlẹdo, kavi apajlẹ tẹwẹ mí
na yí do do e hia? 31 E taidi
okún mutaldi* tọn, ehe to whenue
e yin didó do aigba mẹ, nọ whè
hugan to okún he to aigba ji lẹpo
mẹ— 32 ṣigba to whenue e ko
yin didó, e nọ whẹ́n bo nọ klohu-
gan omá he pò lẹpo bosọ nọ tindo
alà daho lẹ, sọmọ bọ ohè agaho-
mẹ tọn lẹ nọ penugo nado nọ oyè
etọn glọ."
33 Enẹwutu, apajlẹ mọnkọtọn
susu wẹ e nọ yí do dọ ohó lọ na
yé, dile yé penugo nado dotoai
dẹnsọ. 34 Na nugbo tọn, ewọ
ma nọ dọho de na yé matin apa-
jlẹ, ṣigba e nọ basi zẹẹmẹ onú
lẹpo tọn na devi etọn lẹ dovo.
35 Podọ to azán enẹ gbè, to
whenue owhè ko jai, e dọna yé
dọmọ: "Mì gbọ mí ni dasá yì awà
awetọ ji." 36 Enẹwutu, to whe-
nue yé ko do gbẹtọgun lọ hlan
godo, yé yí tọjihun lọ do ze e, kẹ-
dẹdile e ko nọ yì do, podọ tọjihun
devo lẹ sọ tin to finẹ. 37 To-
din, yujẹhọn sinsinyẹn de fọ́n,
bọ agbówhẹn lẹ to hihò bio tọ-
jihun lọ mẹ, sọmọ bọ osin dibla
gọ́ tọjihun lọ. 38 Ṣigba, ewọ tin
to húnyonu, bo to amlọndọ to kọ̀-
donu de ji. Enẹwutu yé fọ́n ẹn
bo dọna ẹn dọmọ: "Mẹplọntọ, hiẹ
ma hanú dọ mí to na dọ̀n?"
39 Enẹwutu, e fọ́n bo gbẹnuna
jẹhọn lọ bosọ dọna ohù lọ dọmọ:
"Danido! Nọ whii!" Podọ jẹhọn lọ
doalọte, bọ abọẹninọ daho de wá
aimẹ. 40 Enẹwutu, e dọna yé
dọmọ: "Naegbọn mì do to budi?
Mì ma ko tindo yise depope kaka-
jẹ din wẹ?" 41 Ṣigba yé dibu
tlala, bo jẹ didọna ode awetọ ji
dọmọ: "Mẹnu wẹ ehe na taun tọn,
na, yèdọ jẹhọn po ohù po tlẹ nọ
setonuna ẹn?"

5 Todin, yé jẹ awà awetọ ohù
lọ tọn ji to otò Gelazeninu lẹ
tọn mẹ. 2 Podọ to afọdopolọji,
to whenue e ko jẹte sọn tọjihun
lọ mẹ, dawe de he tin to huhlọn
gbigbọ mawé tọn de glọ wá pé e
sọn yọdò lẹ ṣẹnṣẹn. 3 E nọ nò
yọdò lẹ ṣẹnṣẹn; podọ kakajẹ ojlẹ
enẹ mẹ, mẹdepope ma ko penugo
nado blá ẹ sinsinyẹn, etlẹ yin po
gẹdẹ po, 4 na whlasusu wẹ yè
ko yí afọgàn lẹ po gẹdẹ lẹ po do
blá ẹ, ṣigba e nọ wẹ́n gẹdẹ lẹ bo
nọ saba gbà afọgàn lẹ; podọ mẹ-
depope ma tindo huhlọn nado hu-
whẹ́ ẹ. 5 Podọ to whepoponu,
to ozán po okle po, e nọ to awhá-
do to yọdò lẹ ṣẹnṣẹn podọ to osó
lẹ ji bo nọ yí zannu lẹ do to awu-
gblena ede. 6 Ṣigba, to whe-
nue e mọ Jesu hlan to olá, e họ̀n-
wezun bo litaina ẹn, 7 podọ,
to whenue e ko dawhá po ogbè
lélé po godo, e dọmọ: "Etẹwẹ
yẹn tindo nado wà hẹ we, hiẹ
Jesu, Visunnu Jiwheyẹwhe Gigo-
gán lọ tọn? Yẹn bio to hiẹ si
nado yí Jiwheyẹwhe do whlé ma

Mk 4:31* Pọ́n Mt 13:31, nudọnamẹ odò tọn.

nado sayana mi." 8 Na e ko
to didọna ẹn dọmọ: "Tọ́njẹgbo-
nu sọn dawe lọ mẹ, hiẹ gbigbọ
mawé." 9 Ṣigba Jesu jẹ kin-
kanbiọ ẹ ji dọmọ: "Nawẹ hiẹ nọ
yin?" Podọ e dọna ẹn dọmọ: "Yẹn
nọ yin Awhànpa, na mí omẹ susu
wẹ." 10 Podọ e vè ẹ whlasusu
ma nado yàn gbigbọ lọ lẹ sọn otò
lọ mẹ.

11 Todin, pipli ohàn susu tọn
de to núdù to finẹ to osó lọ ji.
12 Enẹwutu, yé vè ẹ dọmọ: "Do
mí hlan ohàn lọ lẹ mẹ, na mí nido
sọgan biọ yé mẹ." 13 E sọ na-
gbè yé. Enẹwutu, gbigbọ mawé lọ
lẹ tọ́njẹgbonu bo biọ ohàn lọ lẹ
mẹ; pipli lọ sọ hozín yì pópló lọ
tónu bo flẹ jẹ ohù mẹ, yèdọ nudi
foo lọ lẹpo siọ do ohù mẹ debọdo-
dego. 14 Ṣigba, kanlinyìntọ lọ
lẹ họnyi bo yì na linlin nuhe jọ lọ
tọn to tòdaho lọ mẹ podọ to glèto-
ho lọ mẹ; gbẹtọ lẹ sọ wá nado pọ́n
nuhe ko jọ. 15 Enẹwutu, yé wá
Jesu dè, bo mọ dawe he tindo gbi-
gbọ aovi tọn dai lọ to aisinsin,
e dó avọ̀ bọ ayiha etọn ko gọwá,
yèdọ dawe lọ he ko tindo awhànpa
dai; yé sọ gọ́ na obu. 16 Humọ,
mẹhe mọ nuhe jọ do dawe he tin-
do gbigbọ aovi tọn dai lọ go podọ
nuhe jọ do ohàn lẹ go lọ lẹ dọ lehe
e jọ gbọn na yé. 17 Enẹwutu,
yé jẹ vẹvẹna ẹn ji nado yì sọn
agbegbe yetọn lẹ ji.

18 Todin, dile e to tọjihun mẹ
biọ, dawe he tindo gbigbọ aovi
tọn dai lọ jẹ vivẹ ẹ ji nado nọ
zọnhẹ ẹ. 19 Podọ e ma dike, ṣi-
gba e dọna ẹn dọmọ: "Yì whé-
gbè to hẹnnumẹ towe lẹ dè, bo dọ
nuhe Jehovah ko wà na we lẹpo
gọna lẹblanu he e dohia we na
yé." 20 E sọ yì bo jẹ nuhe Jesu
ko wà na ẹn lẹpo lá ji to Dekapo-
le, bọ awú sọ ji gbẹtọ lẹpo.

21 Whladopo dogọ, to whenue
Jesu ko dasá lẹkọwa awà awetọ ji
to tọjihun lọ mẹ, gbẹtọgun daho
de pli dopọ to e dè; ewọ sọ tin
to huto. 22 Todin, dopo to ogán
sinagọgu tọn lẹ mẹ, he nọ yin Jai-
lu wá, podọ to whenue e mọ ẹn,
e ṣinyọ́n nukunmẹ etọn ai to afọ
etọn lẹ kọ̀n 23 bo vè ẹ whlasu-
su dọmọ: "Viyọnnu ṣie pẹvi tin
to kúdonu. Jaale, wá bo ze alọ
towe do e ji na ewọ nido sọgan jẹ-
gangan bo nọgbè." 24 Enẹwu-
tu, e hodo e yì. Podọ gbẹtọgun
daho de to hihodo e bo to finfin-
yọ́n ẹn.

25 Todin, nawe de tin he to
hùndi na owhe wiawe, 26 podọ
e ko jiya susu sọn nukunpedomẹ-
go dotozọ́nwatọ voovo lẹ tọn mẹ
bo ko zan nutindo etọn lẹpo bo
masọ mọ kọgbọ depope, kakati-
mọ, e ylan deji. 27 To whenue
e sè nuhe Jesu ko wà lẹ, e gbọn
godo gbẹtọgun lọ tọn wá, bo doa-
lọ awugbó etọn go; 28 na e to
didọ to ede mẹ dọmọ: "Eyin yẹn
ko gbẹ́ doalọ awugbó etọn lẹ go,
yẹn na jẹgangan." 29 podọ to
afọdopolọji, asisa ohùn tọn etọn
doalọte, bọ e mọ to ede mẹ dọ emi
ko yin azọ̀nhẹngbọna sọn azọ̀n
sinsinyẹn lọ mẹ.

30 Mọdopolọ, Jesu lọsu yọn-
ẹn to ede mẹ dọ huhlọn ko tọ́n-
yi sọn emi mẹ, e sọ lẹgodo to
gbẹtọgun lọ ṣẹnṣẹn bo jẹ didọ ji

dọmọ: "Mẹnu wẹ doalọ awugbó
ṣie lẹ go?" 31 Ṣigba, devi etọn
lẹ jẹ didọna ẹn ji dọmọ: "Hiẹ mọ
gbẹtọgun lọ to finfinyọ́n we, bọ
hiẹ ka sọ dọ dọ, 'Mẹnu wẹ doalọ
go e?'" 32 Ṣigba, e to pinpọn
lẹdo pé nado mọ yọnnu lọ he wà
ehe. 33 Ṣigba, yọnnu lọ, he to
budi bo to sisọsisọ, na e yọ́n nuhe
ko jọ do e go wutu, wá bo jẹklo
to nukọnna ẹn bosọ dọ nugbo lọ
lẹpo na ẹn. 34 E dọna yọnnu
lọ dọmọ: "Viyọnnu ṣie, yise towe
ko hẹn we jẹgangan. Yì to jijọho
mẹ, bo tindo agbasalilo sọn azọ̀n
sinsinyẹn towe mẹ."

35 Dile e gbẹ́ pò to hodọ, mẹ-
delẹ wá sọn owhé ogán sinagọgu
tọn lọ tọn gbè bo dọmọ: "Viyọnnu
towe ko kú! Naegbọn hiẹ gbẹsọ
to tuklado mẹplọntọ?" 36 Ṣi-
gba, to whenue Jesu gblató nuhe
yin didọ lọ, e dọna ogán sinagọ-
gu tọn lọ dọmọ: "A dibu blo, saa
ko tindo yise poun." 37 Todin,
e ma dike mẹdepope ni hodo e
adavo Pita, Jakọbu po Johanu nọ-
visunnu Jakọbu tọn po.

38 Enẹwutu, yé wá owhé ogán
sinagọgu tọn lọ tọn gbè, bọ e mọ
yé to bẹwlu sinsinyẹn mẹ, po
mẹhe to avivi bo to avihàn do lẹ
po, 39 podọ to whenue e biọ
họmẹ, e dọna yé dọmọ: "Naegbọn
mì do to bẹwlu sinsinyẹn mẹ
bosọ to avivi? Ovi pẹvi lọ ma ko
kú gba, ṣigba amlọndọ wẹ e te."
40 Enẹwutu, yé jẹ ṣinsàn ẹn kò
ji. Ṣigba, to whenue e ko de ye-
mẹpo tọ́n, e plan otọ́ po onò
ovi pẹvi lọ tọn po gọna mẹhe
zọnhẹ ẹ lẹ, bo biọ fie ovi pẹvi
lọ te. 41 Podọ to whenuena e
hẹn alọ ovi pẹvi lọ tọn, e dọna ẹn
dọmọ: *"Talita kumi,"* he lẹdo-
gbedevomẹ etọn yin: "Awhlivu,
yẹn dọna we, Fọ́n!" 42 Podọ to
afọdopolọji, awhlivu lọ fọ́n bo jẹ
zọnlinzin ji, na ewọ yin owhe wia-
we mẹvi de wutu. Podọ to afọdo-
polọji, yé gọ́ na aglinjiję daho de.
43 Ṣigba e degbena yé whlasu-
su ma nado dike mẹdepope ni sè
ehe, podọ e dọ dọ nude ni yin
nina ẹn nado dù.

6 Podọ e tọ́n sọn finẹ bo wá
otò etọn titi mẹ, devi etọn
lẹ sọ hodo e. 2 To whenuena
e jẹ gbọjẹzangbe, e jẹ mẹplọn ji
to sinagọgu mẹ; podọ awuji su-
hugan mẹhe to todoai lẹ tọn bọ
yé dọmọ: "Fie wẹ dawe ehe hẹn
onú ehelẹ sọn? Podọ naegbọn nu-
yọnẹn ehe do yin nina dawe ehe,
bọ azọ́n huhlọnnọ ehelẹ do yin
wiwà gbọn ewọ dali? 3 Ehe wẹ
whlẹpatọ lọ, visunnu Malia tọn
podọ nọvisunnu Jakọbu, Josẹfu,
Juda, po Simọni po tọn, kavi e ma
yin mọ wẹ? Podọ nọviyọnnu etọn
lẹ tofi hẹ mí, kavi e ma yin mọ
wẹ?" Enẹwutu, yé jẹ ahlìda ji
na ewọ tọn wutu. 4 Ṣigba Jesu
sọ dọna yé dọmọ: "Yẹwhegán de
ma nọ gọ̀n ma doyẹyi adavo to
otò etọn titi mẹ podọ to hẹnnu-
mẹ etọn lẹ ṣẹnṣẹn podọ to owhé
etọn titi gbè." 5 Enẹwutu ewọ
ma sọgan wà azọ́n huhlọnnọ de-
pope to finẹ adavo nado ze alọ
etọn do vude to mẹhe to azọ̀n-
jẹ lẹ mẹ ji bo hẹnazọ̀ngbọna yé.
6 Na nugbo tọn, yise matindo ye-
tọn paṣa ẹ. Podọ e yì gbétatò he
lẹdo e pé lẹ mẹ, bo to mẹplọn.

7 Todin, e ylọ devi wiawe lẹ
pli, bo jẹ dido yé hlan awe awe
ji, bosọ jẹ aṣẹ na yé ji do gbi-
gbọ mawé lẹ ji. 8 Humọ, e de-
gbena yé ma nado hẹn nudepo-
pe na gbejizọnlin lọ adavo opò
kẹdẹ, podọ yé ma dona hẹn akla
po aglò núdùdù tọn po, mọdo-
polọ yé ma dona hẹn gànvẹẹ-
kuẹ do sẹgẹ yetọn lẹ mẹ, 9 ṣi-
gba yé ni dó afọpa yetọn lẹ,
podọ yé ni ma dó awù odò tọn
awe blo. 10 Humọ, e dọna yé
dọmọ: "Fidepope he mì bio owhé
de gbè te, mì nọ finẹ kaka mì
nado tọ́n sọn finẹ. 11 Podọ fi-
depope he yè ma yí mì kavi sè ohó
mìtọn te, to whenue mì to tin-
tọ́n sọn finẹ, mì húnhún afínfín
sẹ̀ sọn afọ mìtọn lẹ go, na okun-
nu de hlan yé." 12 Enẹwutu yé
tọ́nyi bo dọyẹwheho, na gbẹtọ lẹ
nido sọgan lẹnvọjọ; 13 podọ yé
nọ yàn aovi susu lẹ bo nọ sá ami-
sisa na susu mẹhe to azọ̀njẹ lẹ tọn
bosọ nọ hẹnazọ̀ngbọna yé.

14 Todin, Ahọlu Hẹlọdi* sè, na
oyín Jesu tọn ko zun yinyọnẹn
pé wutu, podọ gbẹtọ lẹ to didọ-
mọ: "Johanu baptizi ko yin fin-
fọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, podọ, enẹwu-
tu wẹ ewọ do to azọ́n huhlọnnọ lẹ
wà." 15 Ṣigba mẹdevo lẹ to di-
dọmọ: "Elija wẹ." Etomọṣo, mẹ-
devo lẹ dọmọ: "Yẹwhegán de wẹ
ewọ yin taidi yẹwhegán he pò
lẹ." 16 Ṣigba to whenue Hẹlọ-
di sè ehe, e jẹ didọ ji dọmọ:
"Johanu he yẹn gbòtana, ewọ lọ
wẹ ko yin finfọn." 17 Hẹlọdi ko
dà Hẹlọdia, asi Filippi nọvisunnu
etọn tọn. Na yọnnu lọ tọn wutu wẹ
Hẹlọdi lọsu ko domẹhlan bo wle
Johanu bosọ blá ẹ do gànpamẹ.
18 Na Johanu ko dọ whlasusu
na Hẹlọdi dọmọ: "E ma sọgbe
hẹ osẹ́n dọ hiẹ ni tindo asi nọvi-
sunnu towe tọn gba." 19 Ṣigba
Hẹlọdia hẹn ewọ do homẹ bo to
jijlo nado hù i, ṣigba e ma sọ-
gan. 20 Hẹlọdi nọ dibusi Johanu,
na e yọnẹn dọ dodonọ podọ
omẹ wiwe de wẹ ewọ; e sọ hlá ẹ
dogbè. Podọ to whedepopenu he
e dotoaina Johanu e nọ jẹflumẹ bo
ma nọ yọ́n nuhe e na wà, etomọ-
ṣọ e zindonukọn nado nọ sè ohó
etọn po homẹhunhun po.

21 Ṣigba, dotẹnmẹ hundote na
Hẹlọdia to whenue Hẹlọdi wlea-
wuna núdùdù whèjai tọn to ji-
jizan etọn gbè na omẹ gboo-
gbo etọn lẹ, po awhàngán daho
lẹ po gọna omẹ nukundeji Galili
tọn lẹ. 22 Podọ viyọnnu Hẹlọ-
dia ehe lọ tọn wá bo dúwe bosọ
hẹn homẹ Hẹlọdi po mẹhe ja-
gla hẹ ẹ lẹ po tọn hùn. Ahọlu sọ
dọna awhli lọ dọmọ: "Bio mi nu-
depope he a jlo, yẹn nasọ na we."
23 Mọwẹ, e whlé na ẹn dọmọ:
"Nudepope he a bio mi, yẹn na
na we, yèdọ kakajẹ odaa ahọludu-
ta ṣie tọn ji." 24 Podọ e yì bo
dọna onọ̀ etọn dọmọ: "Etẹwẹ yẹn
na bio?" Ewọ dọna ẹn dọmọ: "Ota
Johanu baptizi tọn." 25 To afọ-
dopolọji, e yì ahọlu dè po awuyiya
po bo basi obiọ etọn dọmọ: "Yẹn
jlo dọ hiẹ ni na mi ota Johanu
Baptizitọ lọ tọn to agbánvla de
mẹ tlolo din." 26 Dile etlẹ yin-
dọ e blawuna ahọlu lọ tlala, ṣogan

Mk 6:14* Pọ́n Luk 3:1, nudọnamẹ odò tọn.

e ma jlo na gbẹ́ na ẹn, na whi-
whle etọn lẹ po mẹhe jagla to tafo
kọ̀n lẹ po tọn wutu. 27 Enẹwu-
tu, to afọdopolọji ahọlu lọ do dopo
to mẹhe nọ basi hihọ́na ẹn lẹ mẹ
hlan nado hẹn ota etọn wá. Ewọ
sọ tọ́nyi bo gbòtana ẹn to gànpa-
mẹ 28 bo hẹn ota etọn wá to
agbánvla de mẹ, bọ e ze e na
awhli lọ, awhli lọ sọ ze e yì na onọ̀
etọn. 29 To whenue devi etọn
lẹ sè ehe, yé wá bo ze oṣiọ etọn
bosọ tẹ́ ẹ do yọdò de mẹ.

30 Apọsteli lẹ sọ pli dopọ to
Jesu dè bo na ẹn linlin nuhe
yé ko wà bosọ plọnmẹ lẹpo tọn.
31 Ewọ sọ dọna yé dọmọ: "Mì
wá bo gbọ mí ni sè jẹ olá bo
gbọjẹ vude." Na mẹsusu wẹ to
wiwá bo to yìyì, bọ yé ma tlẹ mọ
whenu nado dùnú. 32 Enẹwu-
tu yé biọ tọjihun mẹ bo yì fie to
olá de. 33 Ṣigba gbẹtọ lẹ mọ
whenue yé to yìyì, bọ mẹsusu sọ
yọ́n filọ, podọ yé whlẹndo, bo zọn-
pọ gbọn afọ sọn tòdaho lọ lẹpo
mẹ bosọ jẹnukọnna yé. 34 To-
din, whenuena e jẹte, e mọ gbẹ-
tọgun daho de, ṣigba onú yetọn
wàlẹblanu na ẹn, na yé taidi lẹn-
gbọ lẹ he ma tindo lẹngbọhọtọ de
wutu. E sọ jẹ onú susu plọn yé ji.

35 Todin, whenu ko yì podọ
devi etọn lẹ sọ wá e dè bo jẹ didọ
ji dọmọ: "Filọ to olá, podọ whe-
nu ko sọ yì. 36 Do yé hlan,
na yé nido yì glètoho po gbé-
tatò he lẹdo yé pé lẹ po mẹ bo
họ̀ nude na yede nado dù."
37 E gblọnna yé dọmọ: "Mì na
nude yé nado dù." Enẹwutu yé
dọna ẹn dọmọ: "Be míwlẹ na tọ́n-
yi nado họ̀ akla he sọ denali fọde
bo na gbẹtọ lọ lẹ nado dù wẹ?"
38 E dọna yé dọmọ: "Akla nẹmu
wẹ mì tindo? Mì yì pọ́n!" To whe-
nue yé ko dindona pó godo, yé
dọmọ: "Akla atọ́n po whèvi awe
po." 39 E sọ dọna gbẹtọ lọ lẹpo
nado jagla to gọnu-gọnu do ogbé-
mú lẹ ji. 40 Podọ yé sọ jagla
gọnu-gọnu omẹ kanweko-kanwe-
ko podọ omẹ kandeao-kandeao.
41 Todin, e yí akla atọ́n po whè-
vi awe lọ lẹ po bo pọ́n olọn bosọ
dona, e sọ wẹ́n akla lọ lẹ bo jẹ
yíyí i na devi lẹ ji, na yé nido na
gbẹtọ lẹ; podọ e sọ má whèvi awe
lọ lẹ na mẹlẹpo. 42 Enẹwutu
yemẹpo dù bo gọ́ho; 43 yé sọ
bẹ dupò lẹ pli, bọ e gọ́ ohà wia-
we, mahia whèvi lẹ. 44 Humọ,
mẹhe dù akla lọ lẹ yin sunnu de-
gbade-fọtọ́n.

45 Podọ to enẹgodo tlolo, e de-
gbena devi etọn lẹ nado biọ tọji-
hun lọ mẹ bo jẹnukọnna ẹn yì awà
awetọ ji sẹpọ Bẹtsaida, to whe-
nue ewọ lọsu do gbẹtọgun lọ hlan.
46 Ṣigba to whenuena e ko dọ
e yì whedenu na yé godo, e yì
osó de ji nado hodẹ̀. 47 Todin,
owhè ko jai, tọjihun lọ to ohù ṣẹn-
ṣẹn, ṣigba e pò ewọ kẹdẹ to agé.
48 Podọ to whenue e mọdọ hún-
kùnkùn lọ to tuklado yé na yé
to jẹhọn pé wutu, to nudi mimá*
ẹnẹtọ ozán tọn mẹ, e dọnsẹpọ yé
bo to zọnlinzin gbọn ohù ji; ṣigba
bo basi taidi dọ e jlo na zẹ̀ yé
go wẹ nkọ. 49 To whenuena yé
mọ ẹn bọ e to zọnlinzin to ohù ji,

Mk 6:48* Pọ́n Mt 14:25, nudọnamẹ odò tọn.

yé lẹndọ: "Odlọ de wẹ!" yé sọ dawhá. 50 Na yemẹpo wẹ mọ ẹn bosọ biọ bẹwlu mẹ. Ṣigba to afọdopolọji, e dọho hẹ yé, bo dọna yé dọmọ: "Mì gboadọ, yẹn wẹ; mì dibu blo." 51 Ewọ sọ biọ tọjihun he mẹ yé te, jẹhọn lọ sọ doalọte. Ehe sọ hẹn awuji yé tlala, 52 na yé ma ko mọnukunnujẹ zẹẹmẹ akla lọ lẹ tọn mẹ, podọ e gbẹ́ vẹawuna ahun yetọn nado mọnukunnujẹemẹ janwẹ.

53 Podọ to whenue yé dasá jẹ agé, yé wá Genezalẹti bo glinhún do yakẹ. 54 Ṣigba tlolo he yé jẹte sọn tọjihun lọ mẹ, gbẹtọ lẹ yọnẹn dọ ewọ wẹ, 55 podọ yé họ̀nwezun gbọn agbegbe enẹ lọ lẹpo ji, bo jẹ mẹhe to azọ̀njẹ lẹ hẹnwa ji to adọ́zan lẹ ji, wá fie yé sè dọ e tin te. 56 Podọ fidepope he e biọ, yèdọ gbétatò lẹ kavi tòdaho lẹ kavi glètoho lẹ mẹ, yé nọ hẹn mẹhe to azọ̀njẹ lẹ wá ahi lẹ mẹ, podọ yé nọ vè ẹ na yé nido sọgan doalọ okẹ̀yẹ̀ awugbó etọn tọn go poun. Podọ mẹhe doalọ e go lẹpo wẹ jẹgangan.

7 Todin, Falesi lẹ podọ delẹ to wekantọ lẹ mẹ he ko wá sọn Jelusalẹm pli lẹdo e. 2 Podọ to whenue yé mọ delẹ to devi etọn lẹ mẹ yí alọ mawé do dùnú, enẹ wẹ, alọ he ma yin kiklọ lẹ— 3 na Falesi lẹ po Ju lẹpo po ma nọ dùnú adavo yé klọ́ alọ yetọn lẹ kakajẹ awàgonu, na yé nọ tẹdo aṣa omẹ hohowhenu tọn lẹ tọn go, 4 podọ, eyin yé gọ̀ sọn ahimẹ, yé ma nọ dùnú adavo yé klọ́ yedelẹ wé gbọn osin húnhún dogo dali; podọ aṣa susu devo lẹ tin he yé ko mọyi bo tẹdego, yèdọ kọfo lẹ, tọ̀zẹ́n lẹ, po núzinzan ganvẹẹ tọn lẹ po kiklọwé;— 5 enẹwutu Falesi po wekantọ ehelẹ po kanse e dọmọ: "Naegbọn bọ devi towe lẹ ma nọ yinuwa sọgbe hẹ aṣa omẹ hohowhenu tọn lẹ tọn, ṣigba bọ yé nọ yí alọ mawé lẹ do dùnú?" 6 E dọna yé dọmọ: "Isaia ko gbọn gbesisọ dali dọ dọdai gando mì yẹnuwatọ lẹ go, dile e yin kinkàndai do dọ, 'Omẹ ehelẹ nọ yí nùflo yetọn lẹ do gbògbéna mi, ṣigba ahun yetọn dẹn do mi tlala. 7 Ovọ́ mẹ wẹ yé to sinsèn-basi hlan mi te, na gbedide gbẹtọ tọn lẹ wẹ yé nọ plọnmẹ taidi nuplọnmẹ lẹ.' 8 Mìwlẹ jo gbedide Jiwheyẹwhe tọn do, bo tẹdo aṣa gbẹtọ lẹ tọn go."

9 Humọ, e sọ dọna yé dọmọ: "Mìwlẹ yí ayiha wintinwintin do gbẹ́ gbedide Jiwheyẹwhe tọn dai nado sọgan tẹdo aṣa mìtọn go. 10 Di apajlẹ, Mose dọmọ, 'Gbògbéna otọ́ towe po onọ̀ towe po,' podọ, 'Ewọ he nọ vlẹ otọ́ kavi onọ̀, mì gbọ okú enẹ tọn ni hù i.' 11 Ṣigba, mìwlẹ dọ dọ, 'Eyin mẹde dọna otọ́ etọn kavi onọ̀ etọn dọ: "Nudepope he yẹn tindo he hiẹ sọgan mọyi sọn dè e yin kọlbani, (enẹ wẹ, nunina de he ko yin kinklandowiwe hlan Jiwheyẹwhe,)"'— 12 gbọnmọ dali, mìwlẹ ma nọ dike ewọ ni basi onú dopo tata na otọ́ etọn kavi onọ̀ etọn ba, 13 podọ enẹwutu, mì hẹn ohó Jiwheyẹwhe tọn zun ovọ́ gbọn aṣa he mì zedai dali. Onú mọnkọtọn susu devo lẹ wẹ mì sọ nọ wà ga."

14 Enẹwutu, e ylọ gbẹtọgun lọ
do ede dè whladopo dogọ, bo
dọna yé dọmọ: "Mìmẹpo ni do-
toaina mi, bo mọnukunnuję zẹẹ-
mẹ lọ mẹ. 15 Onú depope sọn
gbonu he bio gbẹtọ mẹ ma sọgan
hẹn ẹn flu gba; ṣigba onú he tọ́n
sọn gbẹtọ mẹ lẹ wẹ onú he nọ
hẹn gbẹtọ flu." 16 ——*
17 Todin, to whenue e ko tọ́n
sọn gbẹtọgun lọ mẹ bo bio owhé
de gbè, devi etọn lẹ jẹ ohó kan-
se e ji gando apajlẹ lọ go.
18 Enẹwutu, e dọna yé dọmọ:
"Be mìlọsu tin matin wuntun-
tun di yé wẹ? Be mì ma yọn-
ẹn dọ nudepope sọn gbonu he
bio gbẹtọ mẹ ma sọgan hẹn ẹn
flu, 19 to whenue e yindọ e ma
bio ahun etọn mẹ, ṣigba adọ̀ etọn
lẹ mẹ wẹ e bio, bo nọ yin yin-
yẹn jẹgbonu do adàdo mẹ ya?"
Gbọnmọ dali, e do núdùdù lẹpo
hia nado yin wiwe. 20 Humọ,
e dọmọ: "Enẹ he tọ́njẹgbonu sọn
gbẹtọ mẹ wẹ nọ hẹn gbẹtọ flu;
21 na sọn homẹ, yèdọ sọn ahun
gbẹtọ tọn mẹ wẹ linlẹn ylan-
kan lẹ nọ tọ́njẹgbonu sọn: gali-
lọ, ajojiję, hlọnhuhu, 22 ayọdi-
de, nukunkẹn, kanyinylan, oklọ,
wantuntun, nukun he gọ́ na nu-
vẹun, nùzinzan, sakla, po nulú
po. 23 Homẹ wẹ onú ylankan
ehe lẹpo nọ wá sọn bo nọ hẹn gbẹ-
tọ flu."
24 E fọ́n sọn finẹ bo yì agbe-
gbe Tile po Sidoni po tọn lẹ ji.
E sọ bio owhé de gbè bo ma
jlo dọ mẹdepope ni yọnẹn. Ṣogan
e ma sọgan whlá ede; 25 ṣi-
gba to afọdopolọji, nawe de he
viyọnnu etọn pẹvi tindo gbigbọ
mawé sè dogbọn ewọ dali bo
wá bosọ ṣinyọ́n nukunmẹ etọn ai
to afọ etọn lẹ kọ̀n. 26 Glẹkinu
wẹ nawe lọ dai, ṣigba e ko lẹ-
zun Silofenikenu gbọn akọta dali;
podọ e to bibiọ to e si mapo-
te nado yàn aovi lọ sọn viyọn-
nu etọn mẹ. 27 Ṣigba, e jẹ di-
dọna nawe lọ ji dọmọ: "Gbọ ovi
lẹ ni gọ́ho whé, na e ma sọgbe
nado yí akla ovi lẹ tọn bo dlan ẹn
hlan avún pẹvi lẹ gba." 28 Eto-
mọsọ, nawe lọ gblọnna ẹn dọmọ:
"Mọwẹ, oklunọ, ṣogan avún pẹvi
he to tafo glọ lẹ nọ dù jàjá ovi pẹvi
lẹ tọn." 29 Enẹwutu, e dọna
nawe lọ dọmọ: "Na hiẹ dọ ehe
wutu, yì; aovi lọ ko tọ́n sọn vi-
yọnnu towe mẹ." 30 Enẹwutu,
yọnnu lọ tọ́nyi whégbè bo mọdọ
ovi pẹvi lọ tin to aimimlọn to adọ́-
zan ji bọ aovi lọ ko tọ́n sọn e mẹ.
31 Todin, to whenue e lẹkọ-
wa agbegbe Tile tọn lẹ ji, e ju-
gbọn Sidoni yì ohù Galili tọn waji
podọ gbọn agbegbe Dekapole tọn
lẹ ṣẹnṣẹn. 32 Yé hẹn dawe tó-
kunọ he ma sọgan nọ dọho de wá
e dè to finẹ, podọ yé vẹ ẹ nado ze
alọ etọn do e ji. 33 E sọ plan ẹn
sọn gbẹtọgun lọ mẹ jẹ olá bo sisẹ́
alọvi etọn lẹ do otó etọn lẹ mẹ,
podọ to whenue e ko túntán godo,
e doalọ odẹ́ etọn go. 34 Podọ to
whenue e pọ́n olọn, e gbọ̀ gángán
bo dọna ẹn dọmọ: *"Effata,"* enẹ
wẹ, "Hùn." 35 Todin, otó etọn
lẹ hùn, bọ okàn odẹ́ etọn tọn tún,
bọ e sọ jẹ hodọ ji ganji. 36 Enẹ-
wutu, e dosẹ́n na yé ma nado

Mk 7:16* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

dọna mẹdepope; ṣigba dile e do-
sẹ́n na yé sọ, mọ wẹ yé nọ to lilá ẹ
sù sọ. 37 Na nugbo tọn, awuji
yé tlala bọ yé dọmọ: "E ko wà
onú lẹpo ganji. E tlẹ hẹn tókunọ
lẹ nado sènu podọ unbọpẹnnọ lẹ
nado dọho."

8 To azán enẹlẹ gbè, to whe-
nuena gbẹtọgun daho de sọ
vọ́ pli bọ yé ma tindo nude nado
dù, e ylọ devi etọn lẹ pli bo dọna
yé dọmọ: 2 "Onú gbẹtọgun lọ
tọn wàlẹblanu na mi, na e ko
yì azán atọ̀n todin bọ yé ko tin
to dè e bo ma tindo nude nado
dù; 3 podọ eyin yẹn do yé hlan
owhé yetọn lẹ gbè adọ̀vọ, agbọ́ na
pé yé to aliho ji. Na nugbo tọn,
delẹ to yé mẹ wá sọn fidindẹn."
4 Ṣigba, devi etọn lẹ gblọnna ẹn
dọmọ: "Fie wẹ mẹde na hẹn akla
lẹ sọn to gblolo mẹ file nado
gọ́ho na omẹ ehelẹ?" 5 Etomọ-
ṣo, e sọ kanbiọ yé dọmọ: "Akla
nẹmu wẹ mì tindo?" Yé dọmọ:
"Ṣinawe." 6 E sọ dọna gbẹtọ-
gun lọ nado jagla do kọmẹ, e sọ
yí akla ṣinawe lọ lẹ, bo dopẹ́,
bosọ wẹ́n yé, bo jẹ yíyí na devi
etọn lẹ ji nado má, podọ yé má ẹn
na gbẹtọgun lọ. 7 Yé sọ tin-
do whèvi flinflin vude ga; podọ,
to whenue e ko dona ehelẹ, e sọ
dọna yé nado má ẹn ga. 8 Enẹ-
wutu, yé dù bo gọ́ho, podọ yé
bẹ dupò he pò lẹ pli, bọ e gọ́
ohà daho ṣinawe. 9 Ṣogan nudi
sunnu degbade wẹ to finẹ. To
godo mẹ, e do yé hlan.

10 Podọ to afọdopolọji, e biọ
tọjihun de mẹ hẹ devi etọn lẹ
bo wá lẹdo Dalmanuta tọn lẹ mẹ.
11 Podọ Falesi lẹ tọ́n wá bo jẹ nú-
dọ̀n hẹ ẹ ji, bosọ to ohia de dín to
e si sọn olọn, nado whlé e pọ́n.
12 Enẹwutu, e wẹnhun sinsin-
yẹn to ede mẹ, bo dọmọ: "Nae-
gbọn whẹndo ehe do to ohia de
dín? Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Ohia
de ma na yin nina whẹndo ehe."
13 Todin, e jo yé do, bo biọ ohún
mẹ whladopo dogọ, bosọ yì awà
awetọ ji.

14 Nalete, yé wọn nado hẹn
akla lẹ, bo ma hẹn hú akla dopo
to tọjihun lọ mẹ. 15 Podọ e jẹ
gbedena yé ji tlọlọ dọmọ: "Mì hùn
nukun mìtọn lẹ dote, mì payi otọ́n
Falesi lẹ tọn po otọ́n Hẹlọdi tọn po
go." 16 Enẹwutu, yé jẹ núdọ̀n
hẹ ode awetọ yetọn ji na yé ma
hẹn akla depope wutu. 17 Na
e doayi ehe go wutu, e dọna yé
dọmọ: "Naegbọn mìwlẹ do to nú-
dọ̀n na mì ma hẹn akla depope
wutu? Be mìwlẹ ma ko tunwun
bo doayi zẹẹmẹ lọ go kakajẹ din
wẹ? Be e gbẹ́ vẹawuna ahun mì-
tọn nado mọnukunnujẹemẹ jan-
wẹ? 18 'Dile mì tlẹ tindo nu-
kun lẹ, be mì ma nọ mọnú wẹ;
podọ dile mì tlẹ tindo otó lẹ, be
mì ma nọ sènu wẹ?' Podọ be mì
ma flin wẹ, 19 to whenue yẹn
wẹ́n akla atọ́n na sunnu degbade-
fọtọ́n, ohà nẹmu wẹ dupò he mì
bẹpli lọ gọ́?" Yé dọna ẹn dọmọ:
"Wiawe." 20 "To whenue yẹn
wẹ́n ṣinawe lọ lẹ na sunnu degba-
de, ohà daho nẹmu wẹ dupò he mì
bẹpli lọ gọ́?" Yé sọ dọna ẹn dọmọ:
"Ṣinawe." 21 Enẹwutu, e dọna
yé dọmọ: "Be mì ma ko doayi zẹẹ-
mẹ lọ go kakajẹ din wẹ?"

22 Todin, yé glinhún do Bẹtsaida. Gbẹtọ lẹ hẹn dawe nukuntọ́nnọ de wá e dè to finẹ, yé sọ vẹ ẹ nado doalọ e go. 23 E sọ hẹn alọ dawe nukuntọ́nnọ lọ tọn go, bo plan ẹn jẹ gbonu gbétatò lọ tọn, podọ, to whenue e túntán do nukun etọn lẹ ji godo, e ze alọ etọn lẹ do e ji bo jẹ kinkanse e ji dọmọ: "Be hiẹ mọ nudepope ya?" 24 Dawe lọ sọ pọ́n aga bo jẹ didọ ji dọmọ: "Yẹn mọ gbẹtọ lẹ, na yẹn mọ onú delẹ he taidi atin lẹ, ṣigba yé to zọnlinzin pé." 25 To whenẹnu, e sọ vọ́ doalọ nukun dawe lọ tọn lẹ go, dawe lọ sọ mọnú hezeheze, podọ e sọ gọ̀ jẹgangan, bo to onú lẹpo mọ gblegede. 26 Enẹwutu e do e hlan whé, bo dọmọ: "Ṣigba a biọ gbétatò lọ mẹ blo."

27 Todin Jesu po devi etọn lẹ po yì gbétatò Sesalea Filippi tọn lẹ mẹ, podọ e jẹ ohó kanse devi etọn lẹ ji to aliho ji, dọmọ: "Mẹnu wẹ gbẹtọ lẹ to didọ dọ yẹn yin?" 28 Yé dọna ẹn dọmọ: "Johanu Baptizitọ, podọ mẹdevo lẹ nọ dọ Elija, podọ mẹdevo lẹ sọ nọ dọ, Dopo to yẹwhegán lẹ mẹ." 29 E sọ kanse yelọsu dọmọ: "Ṣigba mìwlẹ, mẹnu wẹ mì nọ dọ dọ yẹn yin?" Pita gblọnna ẹn dọmọ: "Hiẹ wẹ Klisti lọ." 30 Enẹwutu, e dosẹ́n na yé sinsinyẹn ma nado dọ mẹhe ewọ yin na mẹdepope. 31 Humọ, e jẹ pinplọn yé ji dọ Visunnu gbẹtọ tọn dona jiya onú susu tọn bọ sunnu mẹho lẹ po yẹwhenọgán lẹ po gọna wekantọ lẹ na gbẹ́ ẹ dai bo hù i, bọ e na fọ́n to azán atọ̀n godo. 32 Na nugbo tọn, e to ohó enẹ dọ madoadudéji. Ṣigba, Pita plan ẹn jẹ olá bo jẹ nugbẹna ẹn ji. 33 E lẹgodo, bo pọ́n devi etọn lẹ bosọ gbẹnuna Pita, dọmọ: "Tọ́n sọn godo ṣie, Satani, na nulẹnpọn towe ma sọgbe hẹ linlẹn Jiwheyẹwhe tọn lẹ gba, ṣigba dehe yin gbẹtọ tọn lẹ."

34 Todin, e ylọ gbẹtọgun lọ wá ede po devi etọn lẹ po dè bo dọna yé dọmọ: "Eyin mẹdepope jlo nado hodo mi, mì gbọ e ni mọ́n ede bo ze yatin etọn bosọ to hihodo mi zọnmii. 35 Na mẹdepope he jlo na whlẹn alindọn etọn na hẹn ẹn bu; ṣigba mẹdepope he hẹn alindọn etọn bu na yẹn tọn podọ na wẹndagbe lọ tọn wutu, na whlẹn ẹn. 36 Na nugbo tọn, ale tẹwẹ tin to e mẹ na gbẹtọ nado duale aihọn lọ pete tọn ṣigba bo hẹn alindọn etọn bu? 37 Na taun tọn, etẹwẹ gbẹtọ na yí do diọ alindọn etọn? 38 Na mẹdepope he kuwinyan ṣie podọ na ohó ṣie lẹ to whẹndo ayọdetọ po ylandonọ ehe po mẹ, Visunnu gbẹtọ tọn nasọ kuwinyan etọn ga to whenue e na wá to gigo Otọ́ etọn tọn mẹ po angẹli wiwe lẹ po."

9 Humọ, e sọ dọna yé dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Delẹ to mẹhe to ote tofi lẹ mẹ ma na dọ́ okú pọ́n to aliho depope mẹ kaka yé nado mọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn wá to huhlọn etọn mẹ whẹ́." 2 Enẹwutu, to azán ṣidopo godo, Jesu plan Pita, Jakọbu po Johanu po, bo hẹn yé yì osó he yiaga taun de ji to olá. Podọ wunmẹ etọn diọ to nukọn yetọn, 3 bọ awugbó etọn lẹ lẹzun wewe, bo wé hú lehe avòyan-

tọ depope sọgan hẹn avọ̀ de zun wewe do to aigba ji. 4 Humọ, Elija po Mose po sọawuhia yé, bọ yé to hodọ hẹ Jesu. 5 Pita sọ dọna Jesu dọmọ: "Labbi, e yọ́n taun dọ mí ni nọfi, enẹwutu gbọ mí ni gbá gòhọ atọ̀n, dopo na hiẹ, dopo na Mose podọ dopo na Elija." 6 Na nugbo tọn, ewọ ma yọ́n nuhe e na dọ, na yé dibu tlala wutu. 7 Podọ aslọ de sọawuhia bo ṣinyọ́n yé ji, ogbè de sọ dọho jẹgbonu sọn aslọ lọ mẹ dọmọ: "Ehe wẹ Visunnu ṣie, mẹyiwanna lọ; mì nọ dotoaina ẹn." 8 Ṣigba, to ajiji mẹ, yé pọ́n lẹdo pé bo masọ mọ mẹdepope to yé dè ba, adavo Jesu kẹdẹ.

9 Dile yé to tejẹ sọn osó lọ ji, e degbena yé tlọlọ ma nado dọ nuhe yé mọ na mẹdepope, kakajẹ whenue Visunnu gbẹtọ tọn na ko fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ. 10 Podọ yé hẹn ohó lọ do ahun mẹ, ṣigba bo nọ to hodọdopọ to yedelẹ ṣẹnṣẹn gando nuhe finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ ehe lọ zẹẹmẹdo go. 11 Yé sọ jẹ kinkanse e ji, dọmọ: "Naegbọn wekantọ lẹ do nọ dọ dọ Elija dona wá whẹ́?" 12 E dọna yé dọmọ: "Elija na wá whẹ́ bo na hẹn onú lẹpo gọwá otẹn yetọn mẹ; ṣigba naegbọn e do yin kinkàndai gando Visunnu gbẹtọ tọn go dọ e dona jugbọn yajiji susu mẹ bo yin nuyiwa hẹ taidi nuvọ́nọ? 13 Ṣigba yẹn dọna mì dọ, na nugbo tọn, Elija ko wá, bọ yé wà nuhe jlo yé lẹ na ẹn, kẹdẹdile e ko yin kinkàndai gando ewọ go do."

14 Todin, to whenue yé wá devi he pò lẹ dè, yé mọ gbẹtọgun daho de lẹdo yé pé bọ wekantọ lẹ to núdọ̀n hẹ yé. 15 Ṣigba, tlolo he gbẹtọgun lọ lẹpo mọ ẹn, yé jọsi, bo họ̀nwezun wá e dè, bosọ jẹ nudọdo e ji. 16 E sọ kanse yé dọmọ: "Etẹ dọ̀n wẹ mì te hẹ yé?" 17 Dopo to gbẹtọgun lọ mẹ sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Mẹplọntọ, yẹn plan visunnu ṣie wá dè we na e tindo gbigbọ unbọpẹn tọn de wutu; 18 podọ fidepope he e jẹ e ji te, e nọ dlan ẹn do kọmẹ, bọ e nọ to fútúfútú tún bosọ nọ to adúkúnkún dù bo nọ bà huhlọn pò. Yẹn sọ dọna devi towe lẹ nado yàn ẹn jẹgbonu, ṣigba yé ma penugo." 19 E gblọnna yé dọmọ: "Whẹndo mayisenọ E, nawẹ yẹn na nọ mì dè dẹnsọ? Nawẹ yẹn na sinyẹnlin hẹ mì dẹnsọ? Hẹn ẹn wá dè e." 20 Enẹwutu, yé hẹn ẹn wá e dè. Ṣigba to nukun etọn mẹ, gbigbọ lọ sọ vọ́ wá ovi lọ ji to afọdopolọji bo húnhún in gìgìgì, podọ to whenue e ko jai jẹ kọmẹ godo, e to bibli pé, bo to fútúfútú tún. 21 E sọ kanse otọ́ etọn dọmọ: "Whetẹnu gbọ́n wẹ ehe ko to jijọ do e go?" E dọmọ: "Sọn ovu whenu gbọ́n; 22 podọ sọn ojlẹ de mẹ jẹ devo mẹ, e nọ dlan ẹn do miyọ́n mẹ podọ do osin mẹ nado hù i. Ṣigba eyin hiẹ sọgan wà nudepope, wàlẹblanu na mí bo gọalọna mí." 23 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Hodidọ enẹ, 'Eyin hiẹ sọgan'! Yèdọ, onú lẹpo wẹ sọgan yọnbasi na mẹde eyin e tindo yise." 24 To afọdopolọji, otọ́ ovi pẹvi lọ tọn dọho po ogbè lélé po, bo dọmọ: "Yẹn tindo yise! Gọalọna mi to fie yẹn tindo nuhudo yise tọn dogọ te!"

25 Todin, Jesu doayi e go
dọ gbẹtọgun de to whinwhlẹndo
nado wá yé dè, e gbẹnuna gbi-
gbọ mawé lọ bo dọna ẹn dọmọ:
"Hiẹ gbigbọ unbọpẹnnọ podọ tó-
kunọ, yẹn degbena we, tọn sọn
ewọ mẹ bo masọ biọ ewọ mẹ ba
blo." 26 Podọ to whenue e ko
dawhá po ogbè lélé po bo hún-
hún in gìgìgì godo; e tọn sọn
ewọ mẹ bọ e taidi oṣiọ, suhugan
yetọn sọ to didọmọ: "E ko kú!"
27 Ṣigba Jesu hẹn alọ etọn go bo
fọn ẹn ṣite, ewọ sọ fọn. 28 Enẹ-
wutu to whenue e ko biọ owhé de
gbè godo, devi etọn lẹ wá e dè
dovo bo jẹ kinkanse e ji dọmọ:
"Naegbọn míwlẹ ma do sọgan
yàn ẹn jẹgbonu?" 29 E sọ dọna
yé dọmọ: "Ehe nkọ ma sọgan tọn-
jẹgbonu gbọn nudepope dali ada-
vo gbọn odẹ dali."

30 Yé tọnyi sọn finẹ bo jugbọn
Galili, ṣigba e ma jlo dọ mẹdepo-
pe ni yọnẹn. 31 Na e to devi
etọn lẹ plọn bo to didọna yé dọmọ:
"Visunnu gbẹtọ tọn dona yin dide-
hia do alọ gbẹtọ lẹ tọn mẹ bọ yé
na hù i, ṣigba mahopọnna dọ ewọ
yin hùhù, e na fọn to azán atọn
godo." 32 Ṣigba, yé ma mọnu-
kunnujẹ hodidọ lọ mẹ, yé sọ dibu
nado kannubiọ ẹ.

33 Yé sọ wá Kapẹlnaumi. To-
din, to whenue e to họmẹ, e kan-
se yé dọmọ: "Etẹ dọn wẹ mì te
to aliho ji?" 34 Yé ma kẹnù,
na yé ko dọnnu to yedelẹ ṣẹnṣẹn
to aliho ji gando mẹhe klohu go.
35 Enẹwutu, e sinai bo ylọ omẹ
wiawe lẹ bo dọna yé dọmọ: "Eyin
mẹdepope jlo na yin tintan, ewọ
dona yin omẹ godo tọn to mẹlẹpo
mẹ bo na yin lizọnyitọ na mẹlẹ-
po." 36 E sọ ylọ yọpọvu de wá
ede dè, bo ze e do ṣẹnṣẹn yetọn
bosọ yí alọ etọn lẹ do dọn ẹn dogo
bo dọna yé dọmọ: 37 "Mẹdepo-
pe he yí yọpọvu ehe nkọtọn dopo
to oyín ṣie mẹ, yí yẹnlọsu ga;
podọ mẹdepope he yí mi, e ma
yin yẹn dopo kẹdẹ wẹ e yí, ṣigba
mẹhe do mi hlan lọsu ga."

38 Johanu dọna ẹn dọmọ: "Mẹ-
plọntọ, mí mọ dawe de bọ e to
aovi lẹ yàn jẹgbonu to oyín towe
mẹ podọ mí tẹnpọn nado glọnali-
na ẹn, na ewọ ma to zinzọnhẹ mí
wutu." 39 Ṣigba, Jesu dọmọ:
"Mì tẹnpọn nado glọnalina ẹn
blo, na mẹdepope ma tin he na wà
azọn huhlọnnọ de to oyín ṣie mẹ,
bo na sọgan vlẹ mi po awubibọ
po; 40 na ewọ he ma jẹagọdo
mí tin po mí po. 41 Na mẹde-
pope he na mì osin kọfo dopo nado
nù na mì yin Klisti tọn wutu, nu-
gbo wẹ yẹn dọna mì, ewọ ma na
hẹn ale etọn bu to aliho depo-
pe mẹ gba. 42 Ṣigba mẹdepo-
pe he hẹn dopo to omẹ pẹvi he
tindo yise to yẹn mẹ ehelẹ mẹ da-
hli, e na pọnte na ẹn hú dọ yè ni
sìn gilisé he kẹtẹkẹtẹ lẹ nọ lilẹ
nkọtọn de do okọ na ẹn bo dọn ẹn
dlan ohù mẹ.

43 "Podọ eyin alọ towe hẹn we
dahli, sán ẹn sè; e na pọnte na we
nado biọ ogbè mẹ di klegbesatọ
hú dọ hiẹ ni biọ Gẹhẹnna* mẹ po
alọ awe po, yèdọ biọ miyọn he ma
sọgan yin ṣíṣí lọ mẹ. 44 ——*

Mk 9:43* Pọn Nudọnamẹ Dogọ 9.
44* Pọn Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

45 Podọ, eyin afọ towe hẹn we
dahli, sán ẹn sè; e na pọnte na we
nado biọ ogbè mẹ di sẹkunọ hú
dọ hiẹ ni yin dindọn dlan Gẹhẹn-
na mẹ po afọ awe po. 46 ——*
47 Podọ, eyin nukun towe hẹn
we dahli, ze e dlan; e na pọnte na
we nado biọ ahọluduta Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ po nukun dopo po hú
dọ hiẹ ni yin dindọn dlan Gẹhẹn-
na mẹ po nukun awe po, 48 fie
owé yetọn ma nọ kú te bọ miyọ́n
lọ ma nọ ṣí te.

49 "Omẹ dopodopo ji wẹ yè na
húnhún miyọ́n do dile yè nọ húnhún ojè do. 50 Ojè yọ́n; ṣigba eyin ojè hẹn huhlọn etọn bu, etẹwẹ mì nado hẹn ẹn dotọ́n? Mì tindo ojè to mìdelẹ mẹ, bo nọ jijọho hẹ ode awetọ mìtọn."

10 E fọ́n sọn finẹ bo wá dogbó Jude tọn lẹ ji podọ to Jọdani godo, gbẹtọgun daho de sọ vọ́ pli do e dè, podọ dile e ko nọ wà do, e sọ jẹ nuplọn yé ji. 2 Todin, Falesi lẹ dọnsẹpọ, podọ nado whlé e pọ́n, yé jẹ kinkanse e ji vlavo e sọgbe hẹ osẹ́n na sunnu de nado gbẹ́ asi dai. 3 E gblọnna yé dọmọ: "Etẹwẹ Mose degbè etọn na mì?" 4 Yé dọmọ: "Mose na dotẹnmẹ nado nọ kàn owe gbẹdai tọn de bo gbẹ́ ẹ dai." 5 Ṣigba Jesu dọna yé dọmọ: "Na ahun sinsinyẹn mìtọn wutu wẹ e do kàn gbedide ehe na mì. 6 Ṣigba, sọn bẹjẹeji nudida tọn 'Ewọ basi yé asu po asi po. 7 Enẹwutu, sunnu na jo otọ́ po onọ̀ etọn po do, 8 bọ yé omẹ awe lẹ na lẹzun agbasalan dopo'; sọmọ bọ yé masọ yin agbasalan awe ba, adavo dopo. 9 Enẹwutu, nuhe Jiwheyẹwhe kọndopọ mì dike mẹde klan ẹn blo." 10 To whenue e sọ vọ́ to whégbè, devi lẹ jẹ ohó kanse e ji gando ehe go. 11 E sọ dọna yé dọmọ: "Mẹdepope he gbẹ́ asi etọn dai bo wlealọ hẹ devo deayọ, bosọ waylando sọta ẹ, 12 podọ eyin yọnnu de, to whenue e gbẹ́ asu etọn dai godo, wlealọ hẹ devo, e deayọ."

13 Todin, gbẹtọ lẹ jẹ yọpọvu lẹ hẹnwa e dè ji na e nido doalọ yé go; ṣigba devi lẹ gbẹnuna yé. 14 To whenue Jesu mọ ehe, e gblehomẹ bo dọna yé dọmọ: "Mì gbọ yọpọvu lẹ ni wá dè e; mì tẹnpọn nado glọnalina yé blo, na omẹ mọnkọtọn lẹ wẹ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn tin na. 15 Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Mẹdepope he ma yí ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn taidi yọpọvu de ma na biọ e mẹ to aliho depope mẹ." 16 E sọ bẹ ovi lẹ do awà etọn lẹ mẹ bo jẹ didona yé ji, bosọ ze alọ etọn lẹ do yé ji.

17 Podọ dile e to yìyì to aliho ji, dawe de hòṅwezun wá bo jẹklo to nukọn etọn bosọ kanbiọ ẹ dọmọ: "Mẹplọntọ Dagbe, etẹwẹ yẹn dona wà nado dugu ogbè madopodo tọn?" 18 Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "Naegbọn hiẹ do ylọ mi dọ mẹdagbe? Mẹdepope ma yin mẹdagbe, adavo omẹ dopo, yèdọ Jiwheyẹwhe. 19 Hiẹ yọ́n gbedide lọ lẹ he dọ, 'Hiẹ hùhlọn blo, Hiẹ deayọ blo, Hiẹ fìnnú blo,

Mk 9:46* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

Hiẹ dekunnu lalo blo, Hiẹ hò-
mẹdu blo, Gbògbéna otọ po onò
towe po.'" 20 Dawe lọ dọna ẹn
dọmọ: "Mẹplọntọ, yẹn ko nọ yìn
onú ehe lẹpo sọn jọja whenu ṣie
gbọ́n." 21 Jesu pọ́n ẹn bo yi-
wanna ẹn bosọ dọna ẹn dọmọ:
"Onú dopo wẹ whè do we: Yì, bo
sà nuhe hiẹ tindo lẹ bosọ na wa-
mọnọ lẹ, hiẹ nasọ tindo adọkun to
olọn mẹ, enẹgodo wá bo lẹzun ho-
dotọ ṣie." 22 Ṣigba, ohó lọ hẹn
awuku i bọ e tọ́nyi po awubla po,
na e tindo adọkunnu susu wutu.

23 To whenuena Jesu pọ́n lẹdo
pé, e dọna devi etọn lẹ dọmọ:
"Lehe e na vẹawuna mẹhe tin-
do akuẹ lẹ nado biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ do sọ!"
24 Ṣigba, ohó etọn lẹ paṣa devi
etọn lẹ. Jesu sọ vọ́ dọna yé dọmọ:
"Ovi ṣie lẹ emi, lehe e na vẹa-
wu nado biọ ahọluduta Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ do sọ! 25 E bọa-
wuna kanklosọ́ de nado gbọn onù
yẹnvi tọn mẹ hú na adọkunnọ de
nado biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe
tọn mẹ." 26 E sọ vọ́ paṣa yé
tlala bọ yé dọna ẹn dọmọ: "Mẹnu
wẹ sọgan yin whinwhlẹngán na
taun tọn?" 27 To whenue Jesu
pọ́n yé tlọlọ, e dọmọ: "Gbẹtọ lẹ wẹ
ehe ma yọnbasi na, ṣigba e ma
yinmọ na Jiwheyẹwhe, na onú
lẹpo wẹ yọnbasi na Jiwheyẹwhe."
28 Pita jẹ didọna ẹn ji dọmọ:
"Pọ́n! Míwlẹ jo onú lẹpo do bo
to hihodo we." 29 Jesu dọmọ:
"Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Mẹdepo-
pe ma tin he jo owhé kavi nọvi-
sunnu lẹ kavi nọviyọnnu lẹ kavi
onò kavi otọ́ kavi ovi lẹ kavi aigba
lẹ do na yẹn tọn podọ na wẹnda-
gbe lọ tọn wutu 30 he ma na
mọ donu kanweko to ojlẹ ehe mẹ
todin, owhé lẹ, nọvisunnu lẹ, nọ-
viyọnnu lẹ, onò lẹ, ovi lẹ, po ai-
gba lẹ po, gọna homẹkẹn lẹ, podọ
ogbè madopodo to titonu he ja mẹ.
31 Ṣigba, mẹsusu he yin tintan
na lẹzun godotọ, podọ godotọ na
lẹzun tintan."

32 Todin, yé to aliho ji jei Je-
lusalẹm, Jesu to yìyì to nukọn
yetọn, awú sọ ji yé; ṣigba mẹhe
hodo yé lẹ jẹ budi ji. E sọ vọ́ plan
omẹ wiawe lẹ dovo bo jẹ nuhe
dona jọ do e go lẹ dọna yé ji dọmọ:
33 "Todin, mí hẹji jei Jelusalẹm,
podọ Visunnu gbẹtọ tọn na yin zi-
zejo na yẹwhenọgán lẹ po wekan-
tọ lẹ po, bọ yé na gblewhẹ okú tọn
do e bo na ze e jo na omẹ akọta lẹ
tọn, 34 yé nasọ yí i do davlẹ bo
túntán do e go bosọ hò e bo hù i,
ṣigba to azán atọn godo, e na fọ́n."

35 Jakọbu po Johanu po, vi-
sunnu Zebede tọn awe lẹ sọ wá e
dè bo dọna ẹn dọmọ: "Mẹplọntọ,
mí jlo dọ hiẹ ni wà nudepope he
mí biọ we na mí." 36 E dọna
yé dọmọ: "Etẹwẹ mì jlo dọ yẹn
ni wà na mì?" 37 Yé dọna ẹn
dọmọ: "Dike mí ni sinai, dopo
to adusilọ towe mẹ podọ awe-
tọ to amiyọnlọ towe mẹ to gigo
towe mẹ." 38 Ṣigba Jesu dọna
yé dọmọ: "Mìwlẹ ma yọ́n nuhe
biọ mì te. Be mìwlẹ penugo nado
nù kọfo he yẹn to nùnù lọ, kavi
nado yin bibaptizi po baptẹm he
yè to yíyí do baptizi mi lọ po
ya?" 39 Yé dọna ẹn dọmọ: "Mí
penugo." Enẹwutu Jesu dọna yé

dọmọ: "Mì na nù kọfo he yẹn to nùnù, podọ mì na yin bibaptizi po baptẹm he yè to yíyí do baptizi mi lọ po. 40 Ṣigba, nado sinai to adusi kavi amiyọn ṣie mẹ ma yin yẹn tọn nado namẹ gba, ṣigba otẹn ehelẹ tin na mẹhe e ko yin awú etọn wle dai na lẹ."

41 Todin, to whenue omẹ ao he pò lẹ sè ehe, yé jẹ homẹgble ji do Jakọbu po Johanu po go. 42 Ṣigba, to whenue Jesu ko ylọ yé wá ede dè godo, e dọna yé dọmọ: "Mì yọnẹn dọ mẹhe sọawuhia nado to gandu do akọta lẹ ji nọ duklunọ do yé ji podọ omẹ gboogbo lẹ nọ paṣẹ glanglan do yé ji. 43 E ma yinmọ to mìwlẹ ṣẹnṣẹn gba; ṣigba mẹdepope he jlo na lẹzun kiklo to mì ṣẹnṣẹn dona yin lizọnyitọ mìtọn, 44 podọ mẹdepope he jlo na yin tintan to mì ṣẹnṣẹn dona yin afanumẹ mẹlẹpo tọn. 45 Na Visunnu gbẹtọ tọn lọsu wá, e ma yin nado yin lizọnyina gba, ṣigba nado yilizọn namẹ bo ze alindọn etọn jo taidi ofligọ de do ota mẹsusu tọn mẹ."

46 Yé sọ wá Jẹliko. Ṣigba dile ewọ po devi etọn lẹ po gọna gbẹtọgun he yinukunkẹ de to tintọ́njẹgbonu sọn Jẹliko, Batime (visunnu Time tọn), he yin nukuntọ́nnọ nubiọdutọ de, tin to aisinsin to aliho tó. 47 To whenue e sè dọ Jesu Nazalẹti tọn wẹ, e jẹ awhádo ji dọmọ: "Wàlẹblanu na mi, Jesu, hiẹ Visunnu Davidi tọn!" 48 Enẹwutu, mẹsusu jẹ gbèdedo e ji sinsinyẹn nado nabọẹ; ṣigba e to awhádo gángán mapote dọmọ: "Wàlẹblanu na mi, hiẹ Visunnu Davidi tọn!" 49 To whenẹnu, Jesu nọte bo dọmọ: "Mì ylọ ẹ." Yé sọ ylọ dawe nukuntọ́nnọ lọ, bo dọna ẹn dọmọ: "Gboadọ, fọnṣite, ewọ to yiylọ we." 50 E de awugbó etọn dlan, bo zlọn fọ́n bosọ yì Jesu dè. 51 Jesu sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Etẹwẹ hiẹ jlo dọ yẹn ni wà na we?" Dawe nukuntọ́nnọ lọ dọna ẹn dọmọ: *"Labboni,* dike yẹn ni mọnú." 52 Jesu sọ dọna ẹn dọmọ: "Yì, yise towe ko hẹn we jẹgangan." Podọ to afọdopolọji, e mọnú, bo jẹ hihodo e ji to aliho ji.

11 Todin, to whenue yé to sisẹpọ Jelusalẹm, Bẹtfagi po Bẹtani po to Osó Olivie tọn ji, e do awe to devi etọn lẹ mẹ hlan 2 bo dọna yé dọmọ: "Mì yì gbétatò he mì to mimọ hlan lọ mẹ, podọ tlolo he mì biọ e mẹ, mì na mọ kẹtẹkẹtẹvu de to sìnsìn, ehe ji gbẹtọvi depope ma ko sinai do pọ́n; mì tún in bo hẹn ẹn wá. 3 Podọ eyin mẹde dọna mì dọ, 'Naegbọn mì do to ehe wà?' mì dọ dọ, 'Oklunọ tindo nuhudo etọn, podọ e na lẹkọ na ẹn wáfi to afọdopolọji.'" 4 Enẹwutu, yé yì bo mọ kẹtẹkẹtẹvu lọ to sìnsìn to ohọ̀n lọ kọ̀n, to gbonu to fihe tòhomẹ-liho lọ klan te, yé sọ tún in. 5 Ṣigba, delẹ to mẹhe to ote to finẹ lẹ mẹ jẹ didọna yé ji dọmọ: "Naegbọn mì do to kẹtẹkẹtẹvu lọ tún?" 6 Yé dọna omẹ lọ lẹ kẹdẹdile Jesu ko dọ do; yé sọ jo yé do.

7 Podọ yé hẹn kẹtẹkẹtẹvu lọ wá Jesu dè bo tẹ awugbó yetọn lẹ

do e ji, bọ ewọ sọ sinai do e ji.
8 Humọ, mẹsusu tẹ́ awugbó yetọn lẹ do aliho ji, ṣigba mẹdevo lẹ sán amà lẹ sọn ogle mẹ.
9 Mẹhe sọ to yìyì to nukọn lẹ po mẹhe ja to godo lẹ po to awhádo mapote dọmọ: "Mí vè we, whlẹn ẹn! Donanọ wẹ ewọ he ja to oyín Jehovah tọn mẹ!
10 Donanọ wẹ ahọluduta otọ́ mítọn Davidi tọn he ja! Mí vè we, whlẹn ẹn to oji aga!"
11 E sọ biọ Jelusalẹm, to tẹmpli lọ mẹ; e sọ pọ́n onú lẹpo lẹdo pé, podọ dile gànmẹ ko yì, e tọ́nyi Bẹtani po omẹ wiawe lẹ po.

12 To aihọngbè, to whenue yé ko tọ́n sọn Bẹtani, huvẹ hù i.
13 Podọ e mọ ovòtin de he tindo amà sọn olá, e sọ yì nado pọ́n eyin vlavo e na mọ nude to e ji. Ṣigba, to whenue e wá e kọn, e ma mọ nude to e ji adavo amà lẹ kẹdẹ, na ovò sinsẹ́n whenu ma ko wá.
14 Enẹwutu, e dọna atin lọ dọmọ: "Mẹdepope sọ dù sinsẹ́n to hiẹ ji gbede ba blo." Devi etọn lẹ sọ to sisè.

15 Todin, yé wá Jelusalẹm. Ewọ biọ tẹmpli lọ mẹ to finẹ bo jẹ mẹhe to nusà po mẹhe to nuhọ̀ to tẹmpli lọ mẹ lẹ po yàn jẹgbonu ji, podọ e takitina tafo akuẹdiọtọ lẹ po aisinnu mẹhe to apoe sà lẹ po tọn lẹ;
16 podọ e ma nọ dike mẹdepope ni hẹn onú depope gbọn tẹmpli lọ mẹ wayi,
17 ṣigba e to mẹplọn bo to didọmọ: "Be e ma ko yin kinkàn dọ, 'Ohọ̀ ṣie na yin yiylọdọ ohọ̀ odẹ̀ tọn na akọta lẹpo ya'? Ṣigba mìwlẹ ko hẹn ẹn zun odò jaguda lẹ tọn."
18 Yẹwhenọgán lẹ po wekantọ lẹ po sọ sè, bo jẹ lehe yé na wagbọn bo hù i dín ji; na yé to budisi i, na gbẹtọgun lọ lẹpo wẹ mẹpinplọn etọn nọ jiawu na to whepoponu.

19 Podọ eyin tenu ko dó, yé nọ tọ́nyi sọn tòdaho lọ mẹ.
20 Ṣigba to whenue yé juwajei to afọnnu fuu azán awetọ tọn, yé mọ bọ ovòtin lọ ko fiọ kakajẹ adọ̀ etọn lẹ ji.
21 Enẹwutu, na Pita flin wutu, e dọna ẹn dọmọ: "Labbi, pọ́n! ovòtin he hiẹ hodẹ̀do lọ ko fiọ."
22 Jesu sọ gblọn bo dọna yé dọmọ: "Mì tindo yise to Jiwheyẹwhe mẹ.
23 Nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ mẹdepope he dọna osó ehe dọ, 'Sẹtẹn sọn fi bo yì ohù mẹ,' bo masọ tindo ayihaawe to ahun etọn mẹ ṣigba bo tindo yise dọ nuhe emi dọ lọ na jọ, e na jọ domọ.
24 Enẹwutu wẹ yẹn dọna mì dọ, Onú lẹpo he mì hodẹ̀ bo biọ, mì ni yise dọ mì ko mọyi wẹ nkọ, mì nasọ mọ yé yí.
25 Podọ eyin mì to ote bo to dẹ̀ho, nudepope he mì tindo sọta mẹdepope, mì jona ẹn; na Otọ́ mìtọn he tin to olọn mẹ nido sọgan jo sẹ́nmẹjiẹ mìtọn lẹ na mì ga."
26 ——*

27 Yé sọ vọ́ wá Jelusalẹm. Podọ dile e to zọnlinzin to tẹmpli mẹ, yẹwhenọgán lẹ po wekantọ lẹ po gọna sunnu mẹho lẹ wá e dè
28 bo jẹ didọna ẹn ji dọmọ: "Aṣẹ tẹwẹ hiẹ yí do to onú ehelẹ wà? kavi mẹnu wẹ na we aṣẹ ehe nado wà onú ehelẹ?"
29 Jesu dọna yé dọmọ: "Yẹn na kàn onú dopo

Mk 11:26* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

biọ mì. Mì gblọnna mi, yẹnlọsu
na dọ aṣẹ he yẹn yí do to onú
ehelẹ wà na mì. 30 Baptẹm Jo-
hanu tọn, sọn olọn wẹ kavi sọn
gbẹtọ lẹ dè? Mì na mi gblọndo."
31 Enẹwutu, yé jẹ nulẹnpọn ji to
yedelẹ ṣẹnṣẹn dọmọ: "Eyin mí dọ,
'Sọn olọn,' ewọ na dọ, 'To whelọ-
nu lo, naegbọn mì ma do yí i sè?'
32 Ṣigba, be míwlẹ hà nado dọ,
'Sọn gbẹtọ lẹ dè'?"—Yé to budisi
gbẹtọgun lọ, na yemẹpo wẹ ko
nọ pọ́n Johanu hlan di yẹwhegán
de nugbo. 33 Todin, yé gblọn-
na Jesu dọmọ: "Mí ma yọnẹn."
Jesu sọ dọna yé dọmọ: "Yẹnlọsu
ma to na dọ aṣẹ he yẹn yí do to
onú ehelẹ wà na mì."

12 Humọ, e jẹ apajlẹ lẹ yí do
dọhona yé ji dọmọ: "Dawe
de dó vẹngle de bo dó pákàn
lẹdo e bosọ kùn ovẹn-dò de nado
nọ finyọ́n ovẹn bo gbá atọ̀họ̀ de do
e mẹ, bosọ haya ogle lọ na glesi
lẹ, bo tọ́nwhẹ̀n yì tògodo. 2 To-
din, to osaa sisọ mẹ, e do afa-
numẹ de hlan glesi lọ lẹ dè, na
e nido sọgan mọ delẹ to sinsẹ́n
vẹngle lọ tọn lẹ mẹ yí sọn glesi
lọ lẹ si. 3 Ṣigba, yé wle e bo
hò e bosọ do e hlan asigbá-alọ-
gbá. 4 Whladopo dogọ, e sọ do
afanumẹ devo hlan yé; podọ yé
linú ota na enẹlọ bo dowinyan ẹn.
5 E sọ do devo hlan bọ yé hù enẹ;
podọ e do mẹsusu devo lẹ hlan,
yé hò delẹ to yé mẹ bo hù devo
lẹ. 6 E tindo omẹ dopo dogọ,
yèdọ visunnu yiwanna etọn. To
godo mẹ, e do ewọ hlan yé, bo dọ
dọ, 'Yé na na sisi visunnu ṣie.'
7 Ṣigba glesi lọ lẹ dọ to yede-
lẹ ṣẹnṣẹn dọ, 'Gudutọ lọ die. Mì
wá, bo gbọ mí ni hù i bọ ogú
lọ na lẹzun mítọn.' 8 Enẹwutu,
yé wle e bo hù i, bosọ ze e dlan
gbonu vẹngle lọ tọn. 9 Etẹwẹ
klunọ vẹngle lọ tọn na wà? E na
wá bo hù glesi lọ lẹ, bo na yí vẹn-
gle lọ na mẹdevo lẹ. 10 Be mì-
wlẹ ma ko hia adà Owe-wiwe tọn
ehe gbede dọ, 'Zannu he họ̀dotọ lẹ
gbẹ́ dai, ehe lọ wẹ ko lẹzun zannu
gángánsu hògosu tọn. 11 Jeho-
vah dè wẹ ehe wá sọn, podọ e jia-
wu to nukun mítọn lẹ mẹ'?"

12 Enẹwutu, na yé doayi e go
dọ yewlẹ hodọ wẹ e te to apajlẹ lọ
mẹ wutu, yé jẹ aliho dín ji nado
wle e, ṣigba yé dibusi gbẹtọgun
lọ. Enẹwutu, yé jo e do bo tọ́nyi.
13 Enẹgodo, yé do delẹ to Fa-
lesi lẹ po mẹhe tin to ogbẹ́ Hẹlọdi
tọn mẹ lẹ po hlan nado domọwle e
to hodidọ etọn mẹ. 14 To whe-
nue omẹ ehelẹ wá, yé dọna ẹn
dọmọ: "Mẹplọntọ, mí yọnẹn dọ hiẹ
nọ dọ nugbo bo ma nọ hò nukun-
ta mẹdepope tọn pọ́n, na hiẹ ma
nọ pọ́n awusọhia gbonu tọn gbẹtọ
lẹ tọn, ṣigba hiẹ nọ plọnmẹ aliho
Jiwheyẹwhe tọn to nugbo mẹ: Be
e jẹ nado sú takuẹ hlan Sesali
ya kavi lala? 15 Mí ni sú wẹ,
kavi mí ni gbọ?" Na e doayi yẹ-
nuwiwa yetọn go wutu, e dọna
yé dọmọ: "Naegbọn mìwlẹ do to
whiwhle mi pọ́n? Mì hẹn denali*
de wá ma pọ́n." 16 Yé hẹn dopo
wá. E sọ dọna yé dọmọ: "Yẹdide
po nukinkan mẹnu tọn po die?"
Yé dọna ẹn dọmọ: "Sesali tọn."

Mk 12:15* Pọ́n Mt 20:2, nudọnamẹ odò tọn.

17 To whenẹnu, Jesu dọmọ: "Mì
yí onú he yin Sesali tọn lẹ na Se-
sali, ṣigba onú he yin Jiwheyẹwhe
tọn lẹ na Jiwheyẹwhe." Awú sọ
ji yé.
18 Todin, Sadusi lẹ he nọ dọ
dọ fọnsọnku ma tin wá e dè, yé
sọ kanse e dọmọ: 19 "Mẹplọn-
tọ, nuhe Mose kàn dai na mí wẹ,
eyin nọvisunnu mẹde tọn kú bo jo
asi do ṣigba bo ma jo ovi de do,
nọvisunnu etọn dona sọ́n asi lọ
bo jivi do nọvisunnu etọn tẹnmẹ.
20 Nọvisunnu ṣinawe delẹ tin;
tintan sọ dà asi, ṣigba e ma jivi de
whẹpo do kú. 21 Awetọ sọ sọ́n
yọnnu lọ, ṣigba e ma jivi whẹ-
po do kú; nudopolọ sọ jọ do atọ̀n-
tọ go. 22 Podọ ṣinawe lọ lẹ ma
jivi depope. To godo mẹ, yọn-
nu lọ lọsu kú. 23 Asi mẹnu tọn
wẹ e na yin to fọnsọnku whenu?
Na yé omẹ ṣinawe lẹ wẹ dà ẹ
di asi." 24 Jesu dọna yé dọmọ:
"Be e ma yin ehe wutu wẹ mì do
to nuṣiwa, na mì ma yọ́n Owe-
wiwe lẹ kavi huhlọn Jiwheyẹ-
whe tọn? 25 Na whenue yé na
fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ, sunnu lẹ
ma na wlealọ mọjanwẹ yọnnu lẹ
ma na yin nina to alọwle mẹ,
ṣigba yé na tin taidi angẹli lẹ to
olọn mẹ. 26 Ṣigba, gando oṣiọ
lẹ go, dọ yé na yin finfọn, be mì
ma ko hia to owe Mose tọn mẹ,
to kandai he gando wùnkan go
lọ mẹ, lehe Jiwheyẹwhe dọna ẹn
do dọ, 'Yẹn wẹ Jiwheyẹwhe Abla-
ham tọn, Jiwheyẹwhe Isaki tọn
podọ Jiwheyẹwhe Jakọbu tọn'?
27 E ma yin Jiwheyẹwhe oṣiọ lẹ
tọn, ṣigba mẹhe to ogbè lẹ tọn.
Nuṣiwa wẹ mì te taun."

28 Todin, na dopo to wekantọ
he wá bo sè bọ yé to núdọ̀n lọ lẹ
mẹ yọnẹn dọ e ko na gblọndo yé
to aliho dagbe mẹ wutu, ewọ kan-
se e dọmọ: "Gbedide tẹwẹ yin tin-
tan to popolẹpo mẹ?" 29 Jesu
gblọn dọmọ: "Tintan lọ wẹ, 'Sè
hiẹ Islaeli E, Jehovah Jiwheyẹ-
whe mítọn, Jehovah dopo wẹ,
30 podọ hiẹ dona yí ahun towe
lẹpo, alindọn towe lẹpo, ayiha
towe lẹpo, podọ huhlọn towe lẹpo
do yiwanna Jehovah Jiwheyẹwhe
towe.' 31 Awetọ lọ die, 'Hiẹ
dona yiwanna kọmẹnu towe di
dewe.' Gbedide depope ma klohu
ehelẹ." 32 Wekantọ lọ dọna ẹn
dọmọ: "Mẹplọntọ, hiẹ dọ hójọ-
hó he sọgbe hẹ nugbo, 'Dopo wẹ
Ewọ, devo de masọ tin gbọnvona
Ewọ'; 33 podọ yíyí ahun mẹ-
tọn lẹpo, nukunnumọjẹnumẹ mẹ-
tọn lẹpo, podọ huhlọn mẹtọn lẹpo
do yiwanna ẹn, podọ nado yi-
wanna kọmẹnu mẹtọn taidi mẹ-
detiti, ehelẹ yin nujọnu taun
hú avọ́nunina mimẹ̀ po avọ́sin-
san lẹpo po." 34 Enẹwutu, na
Jesu mọdọ e na gblọndo po zinzin
po wutu, e dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ
ma dẹn do ahọluduta Jiwheyẹwhe
tọn." Ṣigba mẹdepope masọ tin-
do adọgbigbo nado kàn kanbiọ de
sè e ba.

35 Ṣigba, to whenue Jesu to
gblọndo na, e jẹ didọ ji to whe-
nuena e to mẹplọn to tẹmpli mẹ
dọmọ: "Naegbọn wekantọ lẹ do dọ
dọ Klisti yin visunnu Davidi tọn?
36 Davidi lọsu dọ to anademẹ
gbigbọ wiwe tọn glọ dọ, 'Jehovah
dọna Oklunọ ṣie dọmọ: "Sinai to
adusilọ ṣie mẹ kaka yẹn nado yí

kẹntọ towe lẹ do afọ towe lẹ glọ.”’
37 Davidi lọsu ylọ ẹ dọ ‘Oklunọ,’
ṣigba, nawẹ ewọ yin visunnu etọn
gbọn lo?”

Gbẹtọgun daho lọ sọ to to-
doaina ẹn po homẹhunhun po.
38 Podọ e zindonukọn to mẹpin-
plọn etọn mẹ dọmọ: “Mì payi we-
kantọ lẹ go, he nọ jlo nado nọ
to yìyì pé to tewu lẹ mẹ bo
nọ jlo nado yin nudọdo to ahi lẹ
mẹ 39 bosọ nọ jlo aisintẹn nu-
kọn tọn lẹ to sinagọgu lẹ mẹ podọ
otẹn nukundeji lẹ to núdùdù whè-
jai tọn lẹ whenu. 40 Yewlẹ wẹ
to owhé asuṣiọsi lẹ tọn lẹ dù sudo
bo nọ gbọn yẹnuwiwa dali hodẹ̀
gaa lẹ; omẹ ehelẹ na mọ whẹdida
he sinyẹn hugan de yí.”

41 Ewọ sọ sinai pannukọn adọ-
kun potin lọ lẹ bo jẹ pinpọn lehe
gbẹtọgun lọ to akuẹ dlan do adọ-
kun potin lọ lẹ mẹ do ji; adọkun-
nọ susu sọ to abọgan-kuẹ susu
dlan do yé mẹ. 42 Todin, asu-
ṣiọsi wamọnọ de wá bo dlan
abọgan-kuẹ flinflin awe,* he ma
họakuẹ sọmọ do e mẹ. 43 Enẹ-
wutu, e ylọ devi etọn lẹ wá ede
dè bo dọna yé dọmọ: “Nugbo wẹ
yẹn dọna mì dọ asuṣiọsi wamọ-
nọ ehe dlan do e mẹ hú mẹhe
to akuẹ dlan do adọkun potin lọ
lẹ mẹ lẹpo; 44 na yemẹpo wẹ
dlan do e mẹ sọn lankan yetọn lẹ
mẹ, ṣigba ewọ, sọn matindo etọn
mẹ, dlan nuhe e tindo lẹpo, yèdọ
nutindo gbẹ̀mẹ tọn etọn lẹpo do
e mẹ.”

Mk 12:42* To paa mẹ, *Lepta* awe, he nọte-
na mado kandeko-nukunẹnẹ azọ́nkuẹ gbè-
dopo tọn. Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

13 Dile e to tintọ́n sọn tẹm-
pli lọ mẹ, dopo to devi
etọn lẹ mẹ dọna ẹn dọmọ: “Mẹ-
plọntọ, pọ́n! zannu nankọ lẹ die
podọ ohọ̀ nankọ lẹ die!” 2 Ṣi-
gba, Jesu dọna ẹn dọmọ: “Be hiẹ
mọ ohọ̀ daho ehelẹ ya? Zannu de
ma na yin jijodo zannu de ji to ali-
ho depope mẹ tofi he ma na yin
hihọliai.”

3 Podọ dile e to aisinsin to
Osó Olivie tọn ji pannukọn tẹm-
pli lọ, Pita, Jakọbu, Johanu po
Andle po jẹ kinkanse e ji dovo
dọmọ: 4 “Dọna mí, Whetẹnu
wẹ onú ehelẹ na jọ, podọ etẹwẹ na
yin ohia lọ to whenue onú ehe
lẹpo na wá vivọnu?” 5 Enẹwu-
tu Jesu jẹ didọna yé ji dọmọ: “Mì
payi na mẹdepope ni ma hẹn mì
buali blo. 6 Mẹsusu wẹ na wá
to oyín ṣie mẹ, bo na to didọmọ,
‘Yẹn wẹ ewọ,’ bo nasọ hẹn mẹsusu
buali. 7 Humọ, to whenue mì
sè awhàn zingidi po awhàn linlin
lẹ po, mì dibu blo; onú ehelẹ dona
jọ, ṣigba opodo lọ ma ko yin din
gba.

8 “Na akọta na fọ́n do akọta ji
podọ ahọluduta do ahọluduta ji,
aigba sisọsisọ lẹ na tin sọn fide jẹ
fide, podọ núdùdù whèdomẹ na
tin. Ehelẹ wẹ bẹjẹeji awufiẹsa he
taidi ajipanu tọn lẹ.

9 “Na mìwlẹ tọn, mì payi mìde
go; gbẹtọ lẹ na ze mì jo na
whẹdatẹn pẹvi lẹ, bọ mì na yin
hihò to sinagọgu lẹ mẹ bo nasọ
yin hinhẹn yì owhè nukọn to ayi-
matẹn-gán lẹ po ahọlu lẹ po nu-
kọn na yẹn tọn wutu, na okunnu
de hlan yé. 10 Humọ, yẹwheho

wẹndagbe lọ tọn dona yin didọ to akọta lẹpo mẹ whẹ́. 11 Ṣigba, to whenuena yé plan mì jei nado ze mì jo, mì yin magbọjẹnọ jẹnukọn gando nuhe mì na dọ go blo; ṣigba mì dọ nudepope he yin nina mì to gànhiho enẹ mẹ, na e ma yin mìwlẹ wẹ to hodọ gba adavo gbigbọ wiwe. 12 Humọ, nọvisunnu na ze nọvisunnu jo nado yin hùhù, podọ otọ́ na ze ovi jo, ovi lẹ nasọ fọ́n do mẹjitọ lẹ ji na yé nido yin hùhù; 13 podọ gbẹtọ lẹpo na gbẹwanna mì na oyín ṣie tọn wutu. Ṣigba, mẹhe doakọnna kakajẹ opodo, omẹ enẹ wẹ na yin whinwhlẹngán.

14 "Ṣigba, to whenue mì mọ awuhiọnu he nọ hẹn vọjiję wá lọ to ote to fihe e ma dona tin te (na wehiatọ ni yí wuntuntun zan), to whenẹnu, mì gbọ mẹhe to Jude lẹ ni jẹ hinhọ̀n ji yì osó lẹ ji. 15 Mì gbọ mẹhe to họta ni ma jẹte kavi biọ họmẹ nado ze nudepope sọn ohọ̀ etọn mẹ blo; 16 podọ na mẹhe to ogle mẹ ni ma lẹkọyi nuhe to godo lẹ kọ̀n nado ze awugbó etọn blo. 17 Dindọn hlan yọnnu he to ohò po dehe to anọ́ na ovi lẹ po to azán enẹlẹ gbè! 18 Mì nọ hodè dọ e ni ma yin to avivọ-whenu blo; 19 na azán nukunbibia tọn de wẹ azán enẹlẹ na yin, ehe nkọ ma ko jọ pọ́n sọn bẹjẹeji nudida Jiwheyẹwhe tọn kakajẹ din, e ma nasọ jọ gbede ba. 20 Na nugbo tọn, eyin Jehovah ma sán azán lọ lẹ dogli, mẹdepope ma na yin whinwhlẹngán. Ṣigba na mẹdide he e ko de lẹ tọn wutu, e ko sán azán lọ lẹ dogli.

21 "Mọdopolọ ga, eyin mẹdepope dọna mì dọ, 'Mì pọ́n! Klisti tofi,' 'Mì pọ́n! E to dọ́n,' mì yí enẹ sè blo. 22 Na Klisti lalo po yẹwhegán lalo lẹ po na fọ́n bo na basi ohia lẹ po nujiawu lẹ po nado hẹnmẹ buali, kakajẹ mẹdide lẹ lọsu ji, eyin e yọnbasi. 23 To whelọnu lo, mì nọ họ́ mìde; yẹn ko dọ onú lẹpo na mì jẹnukọn.

24 "Ṣigba to azán enẹlẹ gbè, to nukunbibia enẹ godo, owhè na yin hinhẹn dózin, osun ma na na hinhọ́n etọn, 25 podọ sunwhlẹvu lẹ na to fiflẹ sọn olọn, bọ huhlọn he to olọn lẹ na yin whinwhàn. 26 To whenẹnu, yé nasọ mọ Visunnu gbẹtọ tọn ja to aslọ lẹ mẹ to huhlọn daho po gigo po mẹ. 27 To whenẹnu, e nasọ do angẹli lẹ hlan bọ yé na bẹ mẹdide etọn lẹ pli sọn agosu ẹnẹ aihọn tọn lẹ mẹ, sọn opodo aigba tọn jẹ opodo olọn tọn.

28 "Todin, mì plọnnu sọn apajlẹ ovòtin tọn mẹ: Tlolo he alà yọyọ etọn jẹ whinwhẹ́n ji bo jọ̀ amà, mì nọ yọnẹn dọ alunlun ko sẹpọ. 29 Mọdopolọ ga, to whenue mì mọ onú ehelẹ to jijọ, mì ni yọnẹn dọ ewọ ko sẹpọ, yèdọ to ohọ̀n ji. 30 Nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, whẹndo ehe ma na juwayi to aliho depope mẹ kaka onú ehe lẹpo nado jọ. 31 Olọn po aigba po na juwayi, ṣigba ohó ṣie lẹ ma na juwayi.

32 "Na nuhe dù azán enẹ kavi gànmẹ lọ, mẹdepope ma yọnẹn, etlẹ yin angẹli olọn tọn lẹ kavi Visunnu lọ lọsu, adavo Otọ́ lọ. 33 Mì nọ họ́ali, mì nọ họ́ mìde, na mì ma yọ́n whenue ojlẹ dide

lọ na wá. 34 E tin taidi dawe
de, he tọ́nwhẹ̀n jei tògodo bo jo
owhé etọn do bosọ na aṣẹ afanu-
mẹ etọn lẹ, bo deazọ́n na dopodo-
po yetọn, bosọ degbena hònjinọtọ
lọ nado to alihọ́. 35 Enẹwutu,
mì nọ họ́ali, na mì ma yọ́n whe-
nue oklunọ owhé lọ tọn ja, vlavo
to whenue tenu ko dó kavi zán-
homẹ kavi koklo dosé kavi afọn-
nu fuu;* 36 na to whenue e na
wá to ajiji mẹ, e ma na mọ mì
to amlọndọ. 37 Ṣigba nuhe yẹn
dọna mì, yẹn dọna mẹlẹpo, Mì nọ
họ́ali."

14 Todin, hùnwhẹ juwayi tọn
po akla madotọ́n lẹ tọn po
pò azán awe. Podọ yẹwhenọgán lẹ
po wekantọ lẹ po to dindin lehe
yé na gbọn ayiha wintinwintin
dali wle e bo hù i do; 2 na yé
to didọ pludopludo dọmọ: "E ma
dona yin to hùnwhẹ lọ whenu;
vlavo zingidi nikaa fọ́n to gbẹtọ lẹ
ṣẹnṣẹn."

3 Podọ to whenue e to Bẹta-
ni to owhé Simọni pòtọnọ lọ tọn
gbè, dile e jagla to núdùdù kọ̀n,
nawe de wá bo hẹn ogò ala-
basta tọn de he mẹ amisisa owán
gblingblinnọ de, yèdọ nadi akú
he vẹahi taun tin te. To whenue
nawe lọ wẹ́n okọ̀ na ogò alabasta
tọn lọ, e jẹ kinkọ̀n do ota na ẹn
ji. 4 Enẹwutu, mẹdelẹ to finẹ
jẹ homẹgble dohia ji bo to didọ
to yedelẹ ṣẹnṣẹn dọmọ: "Naegbọn
amisisa owán gblingblinnọ ehe
do to yinyin hinhẹngú? 5 Na
amisisa owán gblingblinnọ ehe
sọgan ko yin sisà yin nuhe hu-
gan denali* fọde-kanweko bo yin
nina wamọnọ lẹ!" Homẹ yetọn
masọ hùn do nawe lọ go depope.
6 Ṣigba Jesu dọmọ: "Mì jo nawe
lọ do. Naegbọn mì to tintẹnpọn
nado dotukla ẹ? Azọ́n dagbe de
wẹ e wà na mi. 7 Na wamọ-
nọ lẹ tin to mì dè to whepoponu,
podọ whedepopenu he mì jlo, mì
sọgan wà dagbe na yé, ṣigba yẹn
ma tin to mì dè to whepoponu.
8 Ewọ wà nuhe go e pé; e kọ̀n
amisisa owán gblingblinnọ lọ do
go e nado wleawuna mi jẹnukọn
na ṣiọdidi ṣie. 9 Nugbo wẹ yẹn
dọna mì dọ, Fidepope he yẹwhe-
ho wẹndagbe lọ tọn yin didọ te to
aihọn lọ lẹpo mẹ, nuhe nawe ehe
wà lọsu na yin didọ ga nado nọ
flin in."

10 Podọ Juda Iskaliọti, dopo to
omẹ wiawe lẹ mẹ tọ́nyi yẹwhenọ-
gán lẹ dè nado sọgan de e hia na
yé. 11 To whenuena yé sè ehe,
yé jaya bo dopagbe nado na ẹn fa-
taka-kuẹ. Enẹwutu, e jẹ aliho he
bọawu de dín ji nado de e hia.

12 Todin, to azán tintan hùn-
whẹ akla madotọ́n lẹ tọn gbè,
yèdọ whenue yé nọ yí kanlin ju-
wayi tọn lọ do sanvọ́ to aṣa-liho,
devi etọn lẹ dọna ẹn dọmọ: "Fie
wẹ hiẹ jlo dọ mí ni wleawu-
daina we do nado dù juwayi?"
13 Enẹwutu, e do awe to devi
etọn lẹ mẹ hlan bo dọna yé dọmọ:
"Mì yì tòdaho lọ mẹ, podọ dawe
de he hẹn tọzẹ́n osin tọn de
na pé mì. Mì hodo e, 14 podọ

Mk 13:35* Pọ́n Mt 14:25, nudọnamẹ odò tọn.

Mk 14:5* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

fidepope he e bio, mì dọna whétọ
lọ dọ, 'Mẹplọntọ lọ dọmọ: "Fie wẹ
abò jonọyiyi tọn lọ he mẹ yẹn sọ-
gan dù juwayi hẹ devi ṣie lẹ te?"'
15 E nasọ do abò aga tọn daho de
hia mì, he ko yin jijlado bo yin
awú etọn wle dai; finẹ wẹ mì ni
wleawudaina mí do." 16 Enẹ-
wutu, devi lẹ tọ́nyi, bo bio tòdaho
lọ mẹ bosọ mọ kẹdẹdile e ko dọna
yé do; podọ yé wleawudaina ju-
wayi lọ.

17 To whenue owhè ko jai,
e wá po omẹ wiawe lẹ po.
18 Podọ dile yé jagla to tafo kọn
bo to núdù, Jesu dọmọ: "Nugbo
wẹ yẹn dọna mì dọ, Dopo to mì
mẹ, he to núdù hẹ mi, na de mi
hia." 19 Yé jẹ awubla ji bọ do-
podopo yetọn nọ dọna ẹn dọmọ:
"E ma yin yẹn, kavi yẹn wẹ ya?"
20 E dọna yé dọmọ: "Dopo to omẹ
wiawe lẹ mẹ, he to alọ do agbán
dopolọ mẹ hẹ mi wẹ. 21 Nugbo
wẹ dọ Visunnu gbẹtọ tọn jei, kẹ-
dẹdile yè ko kanwe etọn gando
e go do, ṣigba dindọn hlan dawe
enẹ he gblamẹ Visunnu gbẹtọ tọn
yin didehia gbọn! E na ko pọnte
hugan na dawe enẹ eyin e ma ko
yin jiji."

22 Podọ dile yé gbẹ́ pò to
núdù, e yí akla de, bo dona bosọ
wẹ́n ẹn, bo yí i na yé bosọ dọmọ:
"Mì yí, ehe nọtena agbasa ṣie."
23 E sọ yí kọfo de, bo dopẹ́ bosọ
yí i na yé, yemẹpo sọ nù sọn e mẹ.
24 Podọ e dọna yé dọmọ: "Ehe
nọtena 'ohùn ṣie he yin alẹnu lọ
tọn,' he na yin kinkọndai do ota
mẹsusu tọn mẹ. 25 Nugbo wẹ
yẹn dọna mì, Yẹn ma nasọ nù sin-
sẹ́n ovẹn tọn hẹ mì to aliho depo-
pe mẹ ba kakajẹ azán enẹ gbè
whenue yẹn na nù yọyọ etọn hẹ
mì to ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn
mẹ." 26 To godo mẹ, to ohàn
pipà tọn lẹ jiji godo, yé tọ́nyi Osó
Olivie tọn ji.

27 Jesu sọ dọna yé dọmọ: "Mì-
mẹpo wẹ na dahli, na e ko yin
kinkàndai dọ, 'Yẹn na linú lẹn-
gbọhọtọ lọ, bọ lẹngbọ lẹ na gbà-
do.' 28 Ṣigba, to whenue yẹn
na ko yin finfọn godo, yẹn na jẹ-
nukọnna mì yì Galili." 29 Ṣi-
gba, Pita dọna ẹn dọmọ: "Eyin
mẹhe pò lẹpo tlẹ dahli, yẹn ma
na wàmọ." 30 Enẹwutu, Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn
dọna we, To egbé, mọwẹ, to ozán
ehe mẹ, whẹpo koklo na dosé
whla awe, yèdọ hiẹ na mọ́n mi
whla atọn." 31 Ṣigba e jẹ didọ
ji vẹkuvẹku dọmọ: "Eyin e tlẹ bio
dọ yẹn ni kú po hiẹ po, yẹn ma
na mọ́n we gbede." Humọ, mẹhe
pò lẹpo jẹ onú dopolọ dọ ji.

32 Enẹwutu, yé wá fihe nọ yin
Gẹtsemani, podọ e dọna devi etọn
lẹ dọmọ: "Mì sinai tofi, to whenue
yẹn na to dẹho." 33 E sọ plan
Pita, Jakọbu po Johanu po hẹn,
podọ e bio bẹwlu mẹ bosọ yin tu-
klado badabada. 34 E sọ dọna
yé dọmọ: "Alindọn ṣie blawu tla-
la, yèdọ kakajẹ okú. Mì nọfi
bo nọ nukle." 35 Podọ to whe-
nue e sẹyì nukọn vude, e hójai
do kọmẹ bo jẹ dẹho ji dọ, eyin
e yọnbasi, gànhiho ehe ni juwa-
yi sọn dè e. 36 E sọ jẹ didọ ji
dọmọ: *"Abba,** Otọ́, onú lẹpo wẹ

Mk 14:36* Hogbe Alamaiki tọn de he zẹẹ-
mẹdo "otọ́," kavi, "Otọ́ E."

yọnbasi na we; de kọfo ehe sọn
dè e. Ṣogan, e ma yin nuhe yẹn
jlo, ṣigba nuhe hiẹ jlo." 37 E sọ
wá bo mọ yé to amlọndọ, bọ e
dọna Pita dọmọ: "Simọni, amlọn-
dọ wẹ a te ya? Be hiẹ ma tindo
huhlọn nado nọ nukle na gànhi-
ho dopo wẹ? 38 Mì nọ nọ̀ nu-
kle bo nọ hodẹ̀, na mì nikaa biọ
whlepọn mẹ. Nugbo wẹ dọ gbi-
gbọ to jijlo taun, ṣigba agbasa yin
madogánnọ." 39 E sọ vọ́ gọyì
bo hodẹ̀, bosọ vọ́ onú dopolọ dọ.
40 Podọ e sọ vọ́ lẹkọwa bo mọ yé
to amlọndọ na nukun yetọn lẹ pẹn
na amlọn, enẹwutu, yé ma yọ́n
nuhe yé na gblọnna ẹn. 41 E sọ
vọ́ lẹkọwa whla atọ̀ntọ bo dọna yé
dọmọ: "To ojlẹ taidi ehe nkọ mẹ,
mìwlẹ to amlọndọ bosọ to gbigbọ-
jẹ! E pé! Gànhiho lọ ko wá! Mì
pọ́n! Visunnu gbẹtọ tọn yin dide-
hia do alọ ylandonọ lẹ tọn mẹ.
42 Mì fọ́n, bo gbọ mí ni yì. Mì
pọ́n! Mẹdehiatọ ṣie ko dọnsẹpọ."
43 Podọ to afọdopolọji, dile e
gbẹ́ pò to hodọ, Juda, dopo to
omẹ wiawe lẹ mẹ wá bọ gbẹtọ-
gun de hodo e sọn yẹwhenọgán lẹ,
wekantọ lẹ po sunnu mẹho lẹ po
dè bọ yé hẹn ohí lẹ po aglọpò lẹ
po. 44 Todin, mẹdehiatọ etọn
ko na yé ohia de he ji yé kọngbe-
dopọ do, dọmọ: "Mẹdepope he yẹn
donùnùgo na, ewọ lọ wẹ; mì wle e
bo plan ẹn sọyi, mì dike e họnyi
blo." 45 E sọ wá tlọlọ, bo dọn-
sẹpọ ẹ, bosọ dọmọ: "Labbi!" bo
donùnùgo na ẹn po zohunhun po.
46 Enẹwutu, yé dealọ bo wle e.
47 Ṣigba, dopo to mẹhe to ote to
finẹ lẹ mẹ sún ohí etọn bo hú afa-
numẹ yẹwhenọ daho lọ tọn bosọ
pà otó na ẹn. 48 Ṣigba, Jesu
dọna yé dọmọ: "Be yẹn wẹ mìwlẹ
tọ́n wá wiwle gbé bo hẹn ohí lẹ po
aglọpò lẹ po taidi mẹhe ja jagu-
da de dè ya? 49 Egbesọegbesọ
wẹ yẹn tin po mì po bo to mẹ-
plọn to tẹmpli mẹ, ṣogan mìwlẹ
ma wle mi. Ṣigba, ehe yinmọ na
Owe-wiwe lẹ nido sọgan yin hin-
hẹndi."
50 Yemẹpo sọ jo e do bo họnyi.
51 Ṣigba, dẹpẹ he dó awù alavọ
tọn de dogo jẹ hihodo e ji afọsu-
afọsi; yé sọ tẹnpọn nado wle e,
52 ṣigba e jo awugbó alavọ tọn
etọn do bo họnyi.
53 Todin, yé plan Jesu yì yẹ-
whenọ daho lọ dè, bọ yẹwhenọ-
gán lẹpo po sunnu mẹho lẹ po
gọna wekantọ lẹ sọ pli. 54 Ṣi-
gba, Pita to hihodo e to aga-
nu kaka yì awánu yẹwhenọ daho
lọ tọn; podọ e sinai hẹ devizọn-
watọ whégbè tọn lẹ bo to miyọ́n
hú. 55 To ojlẹ enẹ mẹ, yẹ-
whenọgán lẹ po hagbẹ Whẹdatẹn
Daho Ju lẹ tọn* po to kunnu-
denu dín sọta Jesu nado sọgan
hù i, ṣigba yé ma to depope
mọ. 56 Na nugbo tọn, mẹsu-
su to kunnu lalo de sọta ẹ, ṣigba
kunnudenu yetọn lẹ ma sọgbe hẹ
yede. 57 Humọ, mẹdelẹ to fin-
fọn bo to kunnu lalo de sọta ẹ,
bosọ to didọmọ: 58 "Mí sè bọ e
dọ dọ, 'Yẹn na họ́ tẹmpli ehe, he
yin bibasi po alọ po bo na gbá
devo he ma yin bibasi po alọ po to
azán atọ̀n gblamẹ.'" 59 Ṣigba

Mk 14:55* Pọ́n Mt 26:59, nudọnamẹ odò tọn.

depope to kunnudenu yetọn ehelẹ mẹ ma sọgbe hẹ yede.
60 To godo mẹ, yẹwhenọ daho lọ fọn to ṣẹnṣẹn yetọn bo kanbiọ Jesu dọmọ: "Hiẹ ma gblọn nudepope wẹ? Etẹwẹ hiẹ lọsu lẹn gando kunnu he omẹ ehelẹ to dide sọta we go?" 61 Ṣigba, e ma kẹnù bo masọ gblọn nudepope. Whladopo dogọ, yẹwhenọ daho lọ jẹ kinkanse e ji dọmọ: "Be hiẹ wẹ Klisti lọ, yèdọ Visunnu Donanọ lọ tọn ya?" 62 To whenẹnu, Jesu dọmọ: "Yẹn wẹ; mìwlẹ nasọ mọ Visunnu gbẹtọ tọn to aisinsin to adusilọ huhlọn tọn mẹ bọ e nasọ ja to aslọ olọn tọn lẹ mẹ." 63 Enẹwutu, yẹwhenọ daho lọ tlẹ́n awù odò tọn etọn lẹ bo dọmọ: "Etẹwẹ mí gbẹ́ pò to kunnudetọ lẹ dín na? 64 Mì ko sè nùzinzan lọ. Etẹwẹ mì lẹn?" Yemẹpo gblewhẹdo e dọ e jẹna okú. 65 Mẹdelẹ sọ jẹ tántún do e go ji bo nọ ṣinyọnnudo nukunmẹ na ẹn pete bosọ nọ lì akotokún in bo nọ dọna ẹn dọmọ: "Dọ dọdai!" Podọ, yé hotómẹ na ẹn to whenue devizọnwatọ whẹdatẹn tọn lẹ plan ẹn jei.
66 Todin, to whenue Pita tin to odò to awánu, dopo to deviyọnnu yẹwhenọ daho lọ tọn lẹ mẹ wá, 67 podọ, to whenue e mọ Pita to miyọ́n hú, e pọ́n ẹn tlintlin bo dọmọ: "Hiẹ lọsu ga nọ zọnhẹ Nazalẹtinu lọ, yèdọ Jesu ehe." 68 Ṣigba, e mọ́n bo dọmọ: "Yẹn ma yọ́n ewọ mọjanwẹ yẹn masọ mọnukunnujẹ nuhe dọ a te mẹ," ewọ sọ tọ́njẹgbonu yì awánu. 69 To whenue deviyọnnu lọ mọ ẹn to finẹ, e sọ vọ́ jẹ didọna mẹhe to ote to finẹ lẹ ji dọmọ: "Dopo to yé mẹ die." 70 Ewọ sọ vọ́ mọ́n. Podọ whladopo dogọ, to ojlẹ vude godo, mẹhe to ote to finẹ lẹ jẹ didọna Pita ji dọmọ: "Matin ayihaawe, hiẹ yin dopo to yé mẹ, na, nado dọ hójọhó, Galilinu de wẹ hiẹ." 71 Ṣigba, e jẹ dẹ̀hodo ede ji bosọ jẹ whiwhle ji dọmọ: "Yẹn ma yọ́n dawe he hodọ mì te ehe." 72 Podọ to afọdopolọji, koklo dosé whla awetọ; Pita sọ flin nuhe Jesu ko dọna ẹn dọmọ: "Whẹpo koklo na dosé whla awe, hiẹ na mọ́n mi whla atọ̀n." E sọ blawu bo jẹ avivi ji.

15 Podọ tlolo he wunkẹn, yẹwhenọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ po gọna wekantọ lẹ, yèdọ hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn* pete, dewé dopọ bo blá Jesu bosọ plan ẹn sọyi bo ze e do alọmẹ na Pilati. 2 Enẹwutu, Pilati kanse e dọmọ: "Be hiẹ wẹ ahọlu Ju lẹ tọn ya?" E gblọnna ẹn dọmọ: "Hiẹ lọsu wẹ dọ ẹ." 3 Ṣigba, yẹwhenọgán lẹ zindonukọn nado to owhè onú susu lẹ tọn sadokọna ẹn. 4 Todin, Pilati sọ vọ́ jẹ kinkanse e ji dọmọ: "Hiẹ ma gblọn nudepope wẹ? Pọ́n owhè susu he yé to sisadokọna we." 5 Ṣigba, Jesu masọ gblọn nudepope ba, sọmọ bọ e paṣa Pilati.
6 Nalete, to hùnwhẹ dopodopo whenu, ewọ nọ saba tún gàn-

Mk 15:1* Pọ́n Mt 26:59, nudọnamẹ odò tọn.

tọ dopo dote na yé, yèdọ mẹhe yé basi obiọ na. 7 To ojlẹ lọ mẹ, mẹhe nọ yin Balabas tin to gànmẹ hẹ gufọntọ lẹ, mẹhe to gufinfọn yetọn mẹ, ko hù-hlọn. 8 Enẹwutu, gbẹtọgun lọ wá bo jẹ obiọ basi ji sọgbe hẹ nuhe ewọ ko nọ saba basi na yé. 9 Pilati gblọnna yé dọmọ: "Be mìwlẹ jlo dọ yẹn ni tún ahọlu Ju lẹ tọn lọ dote na mì ya?" 10 Na e yọnẹn dọ nu-vẹun wutu wẹ yẹwhenọgán lẹ do ze e jo. 11 Ṣigba, yẹwhenọgán lẹ hẹn gbẹtọgun lọ nado fọnadán dọ kakatimọ, ewọ ni tún Bala-bas dote na yé. 12 Whladopo dogọ, Pilati sọ gblọnna yé dọmọ: "To whelọnu lo, etẹwẹ yẹn na wà na mẹhe mì ylọdọ ahọ-lu Ju lẹ tọn lọ?" 13 Whladopo dogọ, yé dawhá dọmọ: "Whè e do núgo!" 14 Ṣigba, Pilati sọ vọ́ dọna yé dọmọ: "Oylan tẹwẹ e ka wà taun?" Etomọṣo, yé sọ vọ́ dawhá gángán dọmọ: "Whè e do núgo!" 15 To whenẹnu, na Pilati jlo nado hẹn pekọ wá na gbẹtọgun lọ wutu, e tún Bala-bas dote na yé, podọ to whenue e dike Jesu yin hihò pó godo, e jo e do alọmẹ na yé nado yin whiwhè do núgo.

16 Todin, awhànfuntọ lẹ plan ẹn yì awánu, enẹ wẹ, họnmẹ ayimatẹn-gán lọ tọn; yé sọ ylọ awhànfuntọ lọ lẹpo pli, 17 yé sọ yí sopẹ́-vọ̀ do doa-ṣọ́na ẹn bo lọn jẹgbakun owùn tọn de bosọ ṣinyọ́n na ẹn. 18 Yé sọ jẹ nudọdo e ji dọmọ: "Kúdo lewhenu, hiẹ Ahọlu Ju lẹ tọn!" 19 Humọ, yé nọ lì ofán-pò de ota na ẹn bo nọ túntán do e go, podọ yé nọ jẹklo bo nọ litaina ẹn. 20 To godo mẹ, to whenue yé ko yí i do davlẹ pó godo, yé de sopẹ́-vọ̀ lọ sọn e go bo dó awugbó etọn lẹ na ẹn. Yé sọ plan ẹn yì nado whè e do núgo. 21 Humọ, yé yí huhlọn do hẹn mẹhe juwajei de, yèdọ Simọni Silene tọn, otọ́ Alẹkzan-dle po Lufu po tọn, he gọ̀ sọn glètoho mẹ, na ewọ nido ze yatin etọn.

22 Enẹwutu, yé plan ẹn jẹ fihe yin *Gọlgọta,* he lẹdogbede-vomẹ etọn zẹẹmẹdo, Taká Tẹn-mẹ. 23 Tofi, yé tẹnpọn nado na ẹn ovẹn he yè yí zuya do hẹn sinyẹn, ṣigba e ma nù in. 24 Podọ yé whè e do núgo, yé sọ má awugbó etọn lẹ gbọn ovò dide dali nado yọ́n dehe mẹdopodopo na mọyi. 25 To-din, to gànhiho atọ̀ntọ mẹ wẹ yé whè e do núgo. 26 Podọ, yé kàn owhè he yin sisadokọna ẹn lọ do aga dọ, "Ahọlu Ju lẹ tọn." 27 Humọ, yé whè jaguda awe do núgo hẹ ẹ, dopo to adusi etọn mẹ podọ awetọ to amiyọn etọn mẹ. 28 ——* 29 Podọ mẹhe juwajei lẹ nọ to zùnzùn in, bo nọ to ota yetọn mimí bosọ nọ to didọmọ: "Ṣiọ! Hiẹ he jlo na họ́ tẹmpli lọ liai bo vọ́ ẹ gbá to azán atọ̀n gblamẹ, 30 whlẹn dewe gbọn tejijẹ sọn yatin lọ ji dali." 31 Mọdopolọ ga, yẹ-whenọgán lẹ po wekantọ lẹ po to yíyí i do davlẹ to yedelẹ ṣẹnṣẹn

Mk 15:28* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

bo to didọmọ: "E whlẹn mẹdevo lẹ gán; e ma sọgan whlẹn
ede gán! 32 Gbọ Klisti, Ahọlu
Islaeli tọn lọ ni jẹte sọn yatin
ji todin, na míwlẹ nido mọ bo
yise." Mẹhe yin whiwhè do núgo
po e po lẹ lọsu to vivlẹ ẹ kò.
33 To whenue e jẹ gànhiho
ṣidopotọ* mẹ, zinvlu ṣinyọ́n ai-
gba lọ lẹpo ji kakajẹ gànhi-
ho ṣinẹnẹtọ# mẹ. 34 Podọ to
gànhiho ṣinẹnẹtọ mẹ, Jesu da-
whá po ogbè lélé po dọmọ: *"Eli
Eli lama sabaktani?"* he lẹdogbe-
devomẹ etọn yin: "Jiwheyẹwhe
ṣie, Jiwheyẹwhe ṣie, naegbọn
hiẹ do gbẹ́ mi dai?" 35 Podọ
to whenue delẹ to mẹhe to ote
sẹpọ finẹ lẹ mẹ sè ehe, yé jẹ
didọ ji dọmọ: "Pọ́n! E to Elija
ylọ." 36 Ṣigba, dopo to yé mẹ
họ̀nwezun bo ylọn hùmẹ-tekan
de do ovẹn he vẹsin mẹ, bo ze e
do ofánpò de nù, bosọ jẹ nina ẹn
ji nado nù, bo dọmọ: "Mì jo e
do! Mì gbọ mí ni pọ́n eyin Elija
na wá hẹn ẹn jẹte." 37 Ṣigba,
Jesu dawhá po ogbè lélé po, gbi-
gbọ etọn sọ ṣí. 38 Podọ avọ̀
he gbò fiwiwe lọ tlẹ́n do awe,
sọn aga wá odò. 39 Todin, to
whenue mẹkanwekowhàngán he
to ote pannukọn ẹn lọ mọ ninọ-
mẹ he mẹ e kú te lẹ, e dọmọ:
"Matin ayihaawe, Visunnu Ji-
wheyẹwhe tọn wẹ dawe ehe."
40 Yọnnu lẹ sọ to nupọn sọn
olá, delẹ to yé mẹ wẹ, Malia
Magdaleni, Malia onọ̀ Jakọbu
Pẹvi lọ po Jose po tọn, gọna
Salome, 41 yé mẹhe nọ saba
zọnhẹ ẹ bo nọ yilizọn na ẹn dai
to whenue e tin to Galili, gọna
yọnnu susu devo lẹ he ko zọnpọ
hẹ ẹ wá Jelusalẹm.
42 Todin, na tenu ko dó,
bọ e sọ yin azán Awuwle* tọn,
enẹ wẹ, azán he jẹnukọnna gbọ-
jẹzan, 43 Josẹfu Alimate tọn
wá, yèdọ hagbẹ Tòwedegbẹ́* lọ
tọn, he yin omẹ nukundeji de,
he ewọ lọsu to tenọpọn ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn. E tindo adọ-
gbigbo nado yì Pilati nukọn bo
biọ oṣiọ Jesu tọn. 44 Ṣigba,
Pilati tindo ayihaawe eyin e ko
kú nugbo, podọ to whenue e ylọ
mẹkanwekowhàngán lọ, e kan-
se e eyin e ko kú nugbonugbo.
45 Enẹwutu, to whenue e ko sè
nugbo lọ sọn mẹkanwekowhàn-
gán lọ dè, e jo oṣiọ lọ na Josẹ-
fu. 46 Ewọ sọ hò alavọ dagbe-
dagbe, e sọ ze e jẹte, bo blá ẹ
do alavọ dagbedagbe lọ mẹ bosọ
tẹ́ ẹ do yọdò he yin kùnkùn do
osé gángán mẹ de mẹ; podọ e
bli zannu de do ohọ̀n yọdò lọ tọn
nù. 47 Ṣigba, Malia Magdale-
ni po Malia onọ̀ Jose tọn po gbọ-
ṣi finẹ bo to fihe e yin titẹ́ do lọ
pọ́n.

16 Enẹwutu, to whenuena
gbọjẹzan lọ ko wayi, Ma-
lia Magdaleni, po Malia onọ̀ Ja-
kọbu tọn po, gọna Salome hò nu-
whẹ́nkun lẹ nado sọgan wá sá
na ẹn. 2 Podọ to afọnnu fuu

Mk 15:33* Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀.
33# Enẹ wẹ, nudi ogàn 3 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀.

Mk 15:42* Pọ́n Mt 27:62, nudọnamẹ odò tọn. **43*** Kavi, *Sanhedlin*.

azán tintan* osẹ tọn, yé wá yọdò
lọ kọ̀n to whenue owhè ko zè.
3 Yé sọ to didọna ode awetọ
dọmọ: "Mẹnu wẹ na bli zannu
lọ sè sọn ohọ̀n yọdò lọ tọn nù
na mí?" 4 Ṣigba to whenue yé
pọ́n nukọn hlan, yé mọdọ zan-
nu lọ ko yin bibli sè, mahopọn-
na dọ e klo taun. 5 To whe-
nue yé biọ yọwhé lọ mẹ, yé mọ
jọja sunnu de to aisinsin to adu-
si mẹ bo dó tewu wewe, avò sọ
vò yé tlala. 6 E dọna yé dọmọ:
"Avò vò mì ba blo. Jesu Naza-
lẹti tọn, he yin whiwhè do
núgo lọ dín wẹ mì te. E ko yin
finfọn, e ma tofi. Mì pọ́n! Fie
yé tẹ ẹ do dai die. 7 Ṣigba,
mì yì dọna devi etọn lẹ po Pita
po dọ, 'E ko jẹnukọnna mì jei
Galili; finẹ wẹ mìwlẹ na mọ ẹn
te, kẹdẹdile e ko dọna mì do.'"
8 Enẹwutu, to whenue yé tọ́njẹ-
gbonu, yé họ̀n sọn yọwhé lọ, na
obu po nupaṣamẹ po wutu. Podọ
yé ma dọ nudepope na mẹde, na
yé dibu wutu.

TADONA GAA

Alọnuwe (Codex Alexandrinus, Codex Ephraemi, Codex Bezae) po zinjẹgbonu (*Vulgate* Latine, Syriaque Cureton, Syriaque *Peshitta*) hoho delẹ po yí tadona gaa he bọdego lọ dogọ, ṣigba ehe ma yin mimọ to alọnuwe Codex Sinaiticus, Codex Vaticanus, Version syriaque sinaïtique, po Version arménienne po mẹ:

9 To whenue e fọ́n to afọnnu fuu
azán tintan osẹ tọn, e sọawuhia Malia
Magdaleni whé, mẹhe mẹ e ko yàn aovi
ṣinawe jẹgbonu sọn. 10 Yọnnu lọ sọ
yì bo dọna devi etọn lẹ, dile yewlẹ to
aluẹmẹ bosọ to avivi. 11 Ṣigba to
whenuena yé sè dọ Jesu ko gọwá ogbè
bo ko yin mimọ gbọn yọnnu lọ dali,
yé ma yise. 12 Humọ, to onú ehelẹ
godo, e sọawuhia to wunmẹ devo mẹ
hlan awe to yé mẹ bo to zọnlinzin hẹ
yé, dile yé jei glètoho lọ mẹ; 13 yé sọ
lẹkọwa bo na linlin mẹhe pò lẹ. Yelọ-
su masọ yí omẹ ehelẹ sè. 14 Ṣigba
to godo mẹ, e sọawuhia omẹ widopo lọ
lẹ lọsu dile yé jagla to tafo kọ̀n, podọ
e gblewhẹdo yé na yise matindo po
ahun sinsinyẹn yetọn po, na yé ma yí
mẹhe mọdọ e ko yin finfọn sọn oṣiọ
lẹ mẹ lẹ sè wutu. 15 E sọ dọna yé
dọmọ: "Mì yì aihọn lẹpo mẹ bo dọ-
yẹwheho wẹndagbe lọ tọn na nudida
lẹpo. 16 Mẹhe yise bo yin bibaptizi
na yin whinwhlẹngán, ṣigba mẹhe ma
yise na yin whẹgbledo. 17 Humọ,
ohia ehelẹ na yin mimọ to mẹhe yise
lẹ mẹ: Yé na yàn aovi lẹ jẹgbonu gbọn
oyín ṣie gblamẹ, yé na yí ogbè voovo
lẹ do dọho, 18 podọ yé na yí alọ ye-
tọn do ze odàn lẹ, podọ eyin yé nù nu-
depope he sọgan hùmẹ, e ma na gblea-
wuna yé to alọ depope mẹ. Yé na ze
alọ yetọn do mẹhe to azọ̀njẹ lẹ ji bọ yé
na jẹgangan."
19 Enẹwutu, to whelọnu lo, to whe-
nue Oklunọ Jesu ko dọhona yé pó godo,
ewọ yin zize yì olọn mẹ bo sinai to
adusilọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ. 20 Na
enẹwutu, yé tọ́nyi bo dọyẹwheho to fi-
lẹpo, Oklunọ sọ wazọ́n dopọ hẹ yé bo
nọgodona owẹn lọ gbọn ohia he yé to
bibasi lẹ gblamẹ.

TADONA GLI

Alọnuwe po zinjẹgbonu godo mẹ tọn delẹ po bẹ tadona gli de hẹn to Malku 16:8 godo, dọmọ:

Ṣigba, nuhe yè ko degbè etọn lẹpo,
yé na linlin etọn to kleun mẹ hlan mẹhe
lẹdo Pita pé lẹ. Humọ, to onú ehelẹ
godo, Jesu lọsu, gbọn yewlẹ gblamẹ,
basi nulila wiwe podọ magble whlẹn-
gán madopodo tọn sọn whèzẹtẹn yì
whèyihọ.

Mk 16:2* Pọ́n Mt 28:1, nudọnamẹ odò tọn.

WẸNDAGBE

LUKU TỌN

1 Mẹsusu ko dovivẹnu nado wleawuna kandai nugbo lẹ he go mí dejido mlẹnmlẹn, **2** kẹdẹdile mẹhe lẹzun kunnudetọ yí nukun do mọ lẹ po devizọnwatọ owèn lọ tọn lẹ po ko lá onú ehelẹ na mí sọn whẹwhẹwhenu do, **3** enẹwutu wẹ yẹnlọsu magbe, na yẹn ko dindona onú lẹpo po gbesisọ po sọn bẹjẹeji, nado basi kandai yetọn to aliho whinnuwhinnu tọn de mẹ hlan we, hiẹ gigonọ daho Teofil, **4** na hiẹ nido yọ́n nugbo lọ to gigọ́ mẹ gando nuhe yè ko yí onù do plọn we lẹ go.

5 To azán Hẹlọdi*, ahọlu Jude tọn lọ tọn lẹ gbè, yẹwhenọ de tin he nọ yin Zekalia, he yin hagbẹ pipli yẹwhenọ he wá sọn whẹndo Abija tọn mẹ lẹ tọn, podọ e tindo asi de sọn viyọnnu Aalọn tọn lẹ mẹ, he oyín etọn nọ yin Elizabẹti. **6** Yé omẹ awe lẹ yin dodonọ to Jiwheyẹwhe nukọn na yé nọ zinzọnlin to aliho he ma tindo oblọ mẹ sọgbe hẹ gbedide lọ lẹpo gọna nubiọtomẹsi osẹ́n Jehovah tọn lẹ. **7** Ṣigba yé ma tindo ovi, na Elizabẹti yin wẹnsinọ de wutu, podọ owhe yé omẹ awe lẹ tọn ko sẹyì taun.

8 Todin, dile e to azọ́nwa taidi yẹwhenọ to azọ́ndenamẹ pipli etọn tọn mẹ to Jiwheyẹwhe nukọn, **9** sọgbe hẹ aṣa he hẹnai azọ́n yẹwhenọ tọn, e jẹ ewọ ji nado biọ fiwiwe Jehovah tọn bo mẹn nuyọnwan; **10** gbẹtọgun lọ lẹpo sọ to dẹho to gbonu to gànhiho he mẹ yè to nuyọnwan lọ mẹn. **11** Angẹli Jehovah tọn sọawuhia ẹ, bo ṣite to adusiwhé na agbà nuyọnwan lọ tọn. **12** Ṣigba, Zekalia biọ bẹwlu mẹ na nuhe e mọ lọ wutu, bọ obu sọ jẹ e ji. **13** Etomọṣo, angẹli lọ dọna ẹn dọmọ: "A dibu blo, Zekalia, na Jiwheyẹwhe ko sè ovè towe, podọ asi towe Elizabẹti na ji visunnu de na we, hiẹ nasọ ylọ oyín etọn dọ Johanu. **14** Hiẹ nasọ tindo ayajẹ po homẹhunhun daho po, podọ mẹsusu na jaya na jiji etọn wutu; **15** na ewọ na klo to Jehovah nukọn. Ṣigba ewọ ma dona nù ovẹn po ahàn sinsinyẹn depope po, ewọ nasọ gọ́ na gbigbọ wiwe sọn adò onò etọn tọn mẹ; **16** podọ ewọ nasọ hẹn ovi Islaeli tọn susu lẹkọwa Jehovah Jiwheyẹwhe yetọn dè. **17** Humọ, e na yí gbigbọ po huhlọn Elija tọn po do jẹnukọnna ẹn yì nado diọ ahun otọ́ lẹ tọn di ovi lẹ tọn podọ tolivẹtọ lẹ na tindo nuyọnẹn yọ́n-na-yizan dodonọ lẹ tọn, nado wleawu mẹhe jẹ lẹ tọn dai na Jehovah."

18 Zekalia sọ dọna angẹli lọ dọmọ: "Nawẹ yẹn na dejido ehe go gbọn? Na yẹn ko poyọnho bọ

Luk 1:5* Pọ́n Mt 2:1, nudọnamẹ odò tọn.

owhe asi ṣie tọn ko sẹyì taun."
19 Angẹli lọ gblọnna ẹn dọmọ:
"Yẹn wẹ Gablięli, he nọ nọte to Ji-
wheyẹwhe nukọn, podọ yẹn yin
didohlan nado dọhona we bo lá
wẹndagbe onú ehelẹ tọn na we.
20 Ṣigba, pọ́n! hię na lẹzun un-
bọpẹnnọ bo ma na penugo nado
dọho kakajẹ azán he gbè onú ehe-
lẹ na jọ, na hię ma yí ohó ṣie, he
na yin hinhẹndi to ojlẹ dide ye-
tọn mẹ lẹ sè wutu." 21 Nalete,
gbẹtọ lẹ to tenọpọn Zekalia, bọ
gbàndindọn etọn to fiwiwe lọ jẹ
pipaṣa yé ji. 22 Ṣigba, to whe-
nue e tọ́njẹgbonu, e ma penugo
nado dọhona yé, yé sọ doayi e go
dọ e ṣẹṣẹ mọ numimọ jiawu de
to fiwiwe lọ; e sọ yí alọ do to
ohia lẹ basi na yé, ṣigba bo gbọṣi
unbọpẹnnọ-yinyin mẹ. 23 To-
din, to whenuena azán sinsẹ̀nzọn
gbangba tọn etọn wá vivọnu, e yì
owhé etọn gbè.
24 Ṣigba, to azán ehelẹ godo,
asi etọn Elizabẹti mọhò; e sọ
whlá ede hò osun atọ́n, bo dọmọ:
25 "Aliho he mẹ Jehovah ko yi-
nuwa hẹ mi te to azán ehelẹ mẹ
die, to whenue e ko na mi ayido-
nugo nado de vlẹko ṣie sẹ̀ to gbẹ-
tọ lẹ ṣẹnṣẹn."
26 To osun ṣidopotọ etọn mẹ,
Jiwheyẹwhe do angẹli Gablięli
hlan tòdaho Galili tọn he nọ yin
Nazalẹti mẹ, 27 hlan awhli de
dè, he ko dopà alọwle tọn na
sunnu de he nọ yin Josẹfu sọn
owhé Davidi tọn gbè; podọ oyín
awhli lọ tọn wẹ Malia. 28 Podọ
to whenue e yì ewọ dè, e dọmọ:
"Kúdo lewhenu, hię he nukun-
dagbe daho yin didohia, Jeho-
vah tin hẹ we." 29 Ṣigba, ohó
lọ hẹn ẹn bię bẹwlu mẹ taun
bọ e jẹ nulẹnpọn ji dọ nudọdo-
mẹ nankọ wẹ ehe sọgan ko yin.
30 Enẹwutu, angẹli lọ dọna ẹn
dọmọ: "A dibu blo, Malia, na Ji-
wheyẹwhe ko do nukundagbe hia
we; 31 podọ, pọ́n! hię na mọhò
bo ji visunnu de, hię nasọ ylọ
oyín etọn dọ Jesu. 32 Ewọ na
klo bo na yin yiylọdọ Visunnu Gi-
gogán lọ tọn; podọ Jehovah Ji-
wheyẹwhe na yí ofìn Davidi otọ́
etọn tọn na ẹn, 33 ewọ nasọ
duahọlu do owhé Jakọbu tọn ji
kakadoi, podọ ahọluduta etọn ma
na wá opodo."
34 Ṣigba, Malia dọna angẹli lọ
dọmọ: "Nawẹ ehe na jọ gbọn, to
whenue yẹn ma ko tindo kọndo-
pọ zanhẹmẹ tọn hẹ sunnu de?"
35 Angẹli lọ gblọnna ẹn dọmọ:
"Gbigbọ wiwe na wá hię ji, bọ hu-
hlọn Gigogán lọ tọn na ṣinyọn-
yẹ oji we. Podọ na enẹ tọn wutu,
ovi he yin jiji lọ na yin yiylọdọ
wiwe, Visunnu Jiwheyẹwhe tọn.
36 Podọ, pọ́n! Elizabẹti hẹnnu-
mẹ towe lọsu ko mọhò visunnu
de tọn, to yọnhowhe etọn mẹ,
podọ osun ṣidopotọ etọn die, yèdọ
ewọ he nọ yin yiylọdọ wẹnsinọ lọ;
37 na to Jiwheyẹwhe dè, nuhe
ko yin didọ depope ma na gọ̀n ma
yin hinhẹndi." 38 To whelọnu,
Malia dọmọ: "Pọ́n! Afanumẹ yọn-
nu Jehovah tọn! Na e ni jọ domọ
na mi kẹdẹdi ohó towe." To whe-
nẹnu, angẹli lọ tọ́n sọn e dè.
39 Enẹwutu, Malia fọ́n to azán
enẹlẹ gbè bo yì lẹdo osó tọn

lẹ mẹ po awuyiya po, yì tòdaho
Juda tọn de mẹ, 40 podọ e biọ
owhé Zekalia tọn gbè bo dọnudo
Elizabẹti. 41 Todin, dile Eliza-
bẹti sè nudọdomẹ Malia tọn, vi-
yẹyẹ lọ he to ohò etọn mẹ whàn-
go; Elizabẹti sọ gó na gbigbọ
wiwe, 42 podọ e yí ogbè lélé
do dawhá dọmọ: "Donanọ wẹ hiẹ
to yọnnu lẹ ṣẹnṣẹn, podọ dona-
nọ wẹ sinsẹ́n adò towe mẹ tọn!
43 Enẹwutu, naegbọn lẹblanulọ-
kẹyi ehe do yin nina mi, bọ
onò Oklunọ ṣie tọn nado wá dè e?
44 Na, pọ́n! dile nudọdomẹ towe
jẹ otó ṣie lẹ mẹ, viyẹyẹ he to ohò
ṣie mẹ whàngo na homẹhunhun
daho wutu. 45 Ayajẹnọ wẹ hiẹ
lọsu ga he yise, na nuhe yin didọ-
na we sọn Jehovah dè lẹpo wẹ na
yin hinhẹndi mlẹnmlẹn."

46 Malia sọ dọmọ: "Alindọn
ṣie pagigona Jehovah, 47 podọ
gbigbọ ṣie ma sọgan nọma gó na
ayajẹ susu hlan Jiwheyẹwhe Mẹ-
whlẹngántọ ṣie; 48 na e ko mọ
ninọmẹ he yìdo afanumẹ yọnnu
etọn tọn. Na, pọ́n! bẹsọn din sọyi,
whẹndo lẹpo na nọ ylọ mi dọ aya-
jẹnọ; 49 na Omẹ huhlọnnọ lọ
ko wà azọ́n daho lẹ na mi, podọ
wiwe wẹ oyín etọn; 50 lẹblanu
etọn nasọ tin to mẹhe di-
busi i lẹ ji sọn whẹndo de mẹ
jẹ whẹndo devo mẹ. 51 E ko
yí awà etọn lẹ do wà azọ́n hu-
hlọnnọ lẹ, mẹhe yin saklanọ to
linlẹn ahun yetọn lẹ tọn mẹ wẹ
e ko vúnvún pé. 52 E ko de
sunnu he tin to ogántẹn mẹ lẹ
sọn ofìn ji bo ko ze whiwhẹnọ
lẹ daga; 53 e ko yí onú dagbe
lẹ do pekọna mẹhe huvẹ to hùhù
lẹ podọ e ko do mẹhe yin adọkun-
nọ lẹ hlan agbá. 54 E ko gọalọ-
na Islaeli devizọnwatọ etọn, nado
flin lẹblanu, 55 kẹdẹdile e ko
dọna tọgbo mítọn lẹ do, yèdọ hlan
Ablaham po okún etọn po kaka-
doi." 56 Enẹwutu, Malia gbọṣi
e dè na nudi osun atọ̀n, enẹgodo,
e lẹkọyi whé.

57 Todin, ojlẹ sò na Elizabẹ-
ti nado jivi, e sọ ji visunnu
de. 58 Podọ kọmẹnu po hẹn-
numẹ etọn lẹ po sè dọ Jehovah
ko do lẹblanu daho etọn hia ẹ,
yé sọ jẹ ayajẹ hẹ ẹ ji. 59 Podọ
to azán ṣinatọ̀ntọ gbè, yé wá
nado gboadà na ovi pẹvi lọ, podọ
yé jlo na do oyín otó etọn tọn,
yèdọ Zekalia na ẹn. 60 Ṣigba,
onò etọn gblọn dọmọ: "Lala! ṣi-
gba Johanu wẹ e na yin yiylọ-
dọ." 61 Enẹwutu, yé dọna ẹn
dọmọ: "Mẹdepope ma tin to hẹn-
numẹ towe lẹ mẹ he tindo oyín
enẹ." 62 To whenẹnu, yé yì
kanse otó etọn gbọn alọ yí
do basi ohia lẹ dali nado dọ
oyín he e jlo dọ e ni yin yi-
ylọdọ. 63 E sọ biọ wekan-whlẹ
de bo kàn do e ji dọmọ: "Johanu
wẹ oyín etọn." Enẹwutu, e jiawu
na mẹlẹpo. 64 To afọdopolọji,
onù etọn hùn bọ okàn odẹ́ etọn
tọn tún podọ e jẹ hodọ ji bo to
Jiwheyẹwhe pà. 65 Obu sọ jẹ
mẹhe nọ nò lẹdo yetọn mẹ lẹpo ji;
onú ehe lẹpo sọ to yinyin didọ pé
to lẹdo osó tọn lẹpo mẹ to Jude,
66 podọ mẹhe sè lẹpo hẹn ẹn do
ahun yetọn mẹ, dọmọ: "Etẹwẹ ovi
pẹvi ehe na wá lẹzun taun?" Na

alọ Jehovah tọn tin to e ji nugbo-
nugbo.
67 Podọ Zekalia otọ́ etọn gọ́ na
gbigbọ wiwe, e sọ dọ dọdai dọmọ:
68 "Donanọ wẹ Jehovah Jiwhe-
yẹwhe Islaeli tọn, na e ko lẹ́ ayi-
donugo etọn hlan omẹ etọn lẹ bo
ko sọ whlẹn yé gán. 69 E ko
sọ ze azò whlẹngán tọn de daga
na mí to owhé Davidi devizọn-
watọ etọn tọn gbè, 70 kẹdẹdi-
le ewọ ko gbọn onù yẹwhegán
wiwe etọn hohowhenu tọn lẹ mẹ
dọho 71 gando whlẹngán mí-
tọn go sọn alọ kẹntọ mítọn lẹ
tọn mẹ podọ sọn alọ mẹhe gbẹ-
wanna mí lẹ tọn mẹ; 72 nado
do lẹblanu hia to kọndopọ mẹ hẹ
tọgbo mítọn lẹ podọ nado flin
alẹnu wiwe etọn, 73 yèdọ whi-
whle he e whlé hlan Ablaham tọ-
gbo mítọn, 74 nado na mí lẹ-
blanulọkẹyi lọ, to whenue mí na
ko yin whinwhlẹn sọn alọ kẹn-
tọ lẹ tọn mẹ godo, nado nọ wà
sinsẹ̀nzọn wiwe hlan ẹn madibu,
75 po nugbonọ-yinyin gọna do-
dowiwa po to nukọn etọn to azán
mítọn lẹpo gbè. 76 Ṣigba, na
hiẹ, ovi pẹvi e, hiẹ na yin yiylọdọ
yẹwhegán Gigogán lọ tọn, na hiẹ
na jẹnukọnna Jehovah yì nado
jla aliho etọn lẹ do, 77 nado na
oyọnẹn whlẹngán tọn omẹ etọn
lẹ gbọn jona ylando yetọn lẹ tọn
dali, 78 na awuvẹmẹ sisosiso
Jiwheyẹwhe mítọn tọn wutu. Po
awuvẹmẹ ehe po, mí na mọ wun-
kinkẹn sọn oji aga, 79 nado na
hinhọ́n mẹhe sinai to zinvlu po
oyẹ̀ okú tọn po mẹ lẹ, nado dea-
nana afọ mítọn lẹ po kọdetọn da-
gbe po to aliho jijọho tọn ji."

80 Ovi pẹvi lọ sọ to whinwhẹ́n
deji bo to huhlọn tindo to gbigbọ
mẹ, podọ e gbọṣi danfafa ji kaka-
jẹ azán he gbè e do ede hia Islaeli
to gbangba.

2 Todin, to azán enẹlẹ gbè,
Sesali Augusti de gbedide
de tọ́n na mẹhe nọ nò aigba ji
lẹpo nado ze yinkọ dai; 2 (yin-
kọ zizedai tintan ehe wá aimẹ
to whenue Kiliniu yin ayimatẹn-
gán Silia tọn;) 3 gbẹtọ lẹpo sọ
zingbejizọnlin yì tòdaho yetọn titi
mẹ nado ze yinkọ dai. 4 Na
nugbo tọn, Josẹfu lọsu tọ́n sọn
Galili, tòdaho Nazalẹti tọn lọ mẹ,
bo yì Jude, tòdaho Davidi tọn he
nọ yin Bẹtlẹhẹm, na e yin ha-
gbẹ owhé po whẹndo Davidi tọn
po wutu, 5 nado ze yinkọ dai
po Malia he ko yin nina ẹn to
alọwle mẹ lọ po dile e ko dopa-
gbe etọn do, mẹhe ohò etọn ko
whẹ́n. 6 To whenue yé to finẹ,
azán etọn pé nado jivi. 7 Podọ
e ji visunnu de, yèdọ plọnji etọn,
e sọ blá ẹ do avò de mẹ bo tẹ́ ẹ do
otò* de mẹ, na otẹn ma tin na yé
to adọtẹn jonọ tọn lọ mẹ wutu.

8 To otò enẹ dopolọ mẹ, lẹn-
gbọhọtọ lẹ sọ to gbonu bo to
lẹngbọpa yetọn lẹ họ́ to zán-
mẹ. 9 Angẹli Jehovah tọn de
sọ ṣite to yé dè to ajiji mẹ, bọ
gigo Jehovah tọn họ́n lẹdo yé
pé, obu sọ di yé tlala. 10 Ṣi-
gba, angẹli lọ dọna yé dọmọ: "Mì
dibu blo, na, mì pọ́n! wẹndagbe
de wẹ yẹn to lilá na mì gando
ayajẹ daho de he gbẹtọ lẹpo na

Luk 2:7* Enẹ wẹ, "Nuhe mẹ kanlin lẹ nọ dùnú te."

tindo go, 11 na Mẹwhlẹngántọ
de yin jiji na mì to egbé, he yin
Klisti Oklunọ lọ, to tòdaho Da-
vidi tọn mẹ. 12 Podọ ohia de
die na mì: Mì na mọ viyẹyẹ de
he yin biblá do avọ̀ mẹ bo yin
titẹ do otò de mẹ." 13 Podọ to
ajiji mẹ, awhànpa olọn tọn su-
sugege de wá angẹli lọ dè, bo
to Jiwheyẹwhe pà bosọ to didọ-
mọ: 14 "Gigo to oji aga hlan Ji-
wheyẹwhe, podọ jijọho hlan gbẹ-
tọ ojlo dagbenọ lẹ to aigba ji."

15 Enẹwutu, to whenue angẹ-
li lọ ko tọ́n sọn yé dè yì olọn mẹ,
lẹngbọhọtọ lọ lẹ jẹ didọna ode
awetọ ji dọmọ: "Mì gbọ mí ni yì
Bẹtlẹhẹm tlọlọ nado pọ́n nuhe jọ
lọ, ehe Jehovah ko hẹn zun yin-
yọnẹn na mí." 16 Yé sọ yì po
awuyiya po bo mọ Malia po Josẹ-
fu po, bọ viyẹyẹ lọ to aimimlọn
to otò lọ mẹ. 17 To whenue yé
mọ ẹn, yé hẹn ohó he ko yin didọ-
na yé gando ovi pẹvi ehe go lọ lẹ
zun yinyọnẹn. 18 Awú sọ ji
mẹlẹpo he sè nuhe lẹngbọhọtọ lọ
lẹ dọna yé lẹ, 19 ṣigba Malia
yí onú ehe lẹpo whlá do ayiha
mẹ bo to nulẹnpọndo nuhe onú
ehelẹ zẹẹmẹdo ji to ahun etọn
mẹ. 20 To whenẹnu, lẹngbọ-
họtọ lẹ lẹkọyi, bo to gigopana Ji-
wheyẹwhe bosọ to pipà ẹ na nuhe
yé sè bo mọ lẹpo, kẹdẹdile ehelẹ
ko yin didọna yé do.

21 Todin, to whenue azán ṣin-
atọ̀ntọ lọ pé nado gboadà na ẹn,
oyín etọn sọ yin yiylọdọ Jesu,
yèdọ oyín he angẹli lọ ko ylọ ẹ dọ
whẹpo ohò etọn do yin mimọ.

22 Humọ, to whenue azán lọ
pé nado lè yé wé sọgbe hẹ osẹ́n
Mose tọn, yé hẹn ẹn wá Jelusa-
lẹm nado ze e do nukọn na Jeho-
vah, 23 kẹdẹdile e ko yin kin-
kàndai to osẹ́n Jehovah tọn mẹ
do dọmọ: "Visunnu lẹpo he hùn
adọ̀ dona nọ yin yiylọdọ wiwe
hlan Jehovah," 24 podọ nado
nọ sanvọ́ sọgbe hẹ nuhe yin didọ
to osẹ́n Jehovah tọn mẹ dọmọ:
"Owhlé awe kavi awhànnẹvu
awe."

25 Podọ, pọ́n! dawe de tin to
Jelusalẹm he nọ yin Simeoni,
podọ dawe ehe yin dodonọ bo nọ
dibusi Jiwheyẹwhe, bosọ to tenọ-
pọn homẹmimiọn Islaeli tọn, gbi-
gbọ wiwe sọ to e ji. 26 Humọ,
Jiwheyẹwhe dehia ẹ gbọn gbi-
gbọ wiwe dali dọ e ma na kú ka-
kajẹ whenue e na ko mọ Klisti
Jehovah tọn. 27 Todin, to hu-
hlọn gbigbọ lọ tọn glọ, e wá tẹm-
pli mẹ; podọ to whenue mẹji-
tọ lọ lẹ hẹn Jesu ovi pẹvi lọ wá
nado basi sọgbe hẹ nuyiwa aṣa
osẹ́n lọ tọn, 28 ewọ lọsu yí i
do alọ etọn lẹ mẹ bo pà Jiwhe-
yẹwhe dọmọ: 29 "Todin, Oklu-
nọ Nupojipetọ, hiẹ to didike afa-
numẹ towe ni yì gbọjẹ to jijọho
mẹ sọgbe hẹ ohó towe; 30 na
nukun ṣie lẹ ko mọ aliho mẹ-
whlẹngán tọn towe 31 he hiẹ
ko wleawuna to gbẹtọ lẹpo nu-
kọn, 32 hinhọ́n de nado de nu-
kunmẹṣinyọnnu sẹ̀ sọn nukun
akọta lẹ tọn mẹ podọ gigo de na
Islaeli omẹ towe lẹ." 33 Podọ
nuhe yin didọ gando e go lẹ nọ
to pipaṣa otọ́ po onọ̀ etọn po.
34 Humọ, Simeoni dona yé, ṣi-
gba bo dọna Malia onọ̀ etọn dọmọ:
"Pọ́n! Ewọ wẹ yin didoai na aijiję

po finfọn mẹsusu tọn po to Islaeli podọ na ohia de he yè na dọho sọta 35 (mọwẹ, ohí gaa de na yin sisọ́ alindọn towe titi mẹ luntọ́n), na linlẹn he to ahun mẹsusu tọn mẹ lẹ nido sọgan yin didehia."

36 Todin, yẹwhegán-yọnnu de tin he nọ yin Anna, viyọnnu Fanuẹli tọn, sọn hẹnnu Aṣeli tọn mẹ (owhe nawe ehe tọn ko sẹyì taun, podọ e wlealọ to awhli mẹ, bo nọ po asu po na owhe ṣinawe poun, 37 podọ asuṣiọsi de wẹ ewọ he tindo owhe kanwe-nukunẹnẹ todin), he ma nọ gọ̀n tẹmpli mẹ gbede, bo nọ yí nùbibla po ovè po do to sinsẹ̀nzọn wiwe wà to ozán po okle po. 38 Podọ to ojlẹ enẹlọ mẹ, e dọnsẹpọ bo jẹ pẹdona Jiwheyẹwhe ji bosọ to ohó ovi lọ tọn dọna mẹhe to tenọpọn whlẹngán Jelusalẹm tọn lẹpo.

39 Enẹwutu, to whenue yé ko wà onú lẹpo sọgbe hẹ osẹ́n Jehovah tọn, yé lẹkọyi Galili to tòdaho yetọn titi Nazalẹti mẹ. 40 Ovi pẹvi lọ sọ to whinwhẹ́n deji bo to huhlọn tindo, bosọ to gigọ́ na nuyọnẹn, e sọ to nukundagbe Jiwheyẹwhe tọn tindo zọnmii.

41 Todin, aṣa mẹjitọ etọn lẹ tọn wẹ e yin sọn owhe de mẹ jẹ owhe de mẹ nado nọ yì Jelusalẹm na hùnwhẹ juwayi tọn. 42 Podọ to whenue e yin owhe wiawe mẹvi, yé hẹji yì sọgbe hẹ aṣa hùnwhẹ lọ tọn 43 bo nọ finẹ kakajẹ vivọnu hùnwhẹ lọ tọn. Ṣigba, to whenue yé lẹkọja, yọpọ sunnu lọ, Jesu gbọṣi Jelusalẹm, bọ mẹjitọ etọn lẹ ma doayi e go. 44 Yé lẹndọ e to gbejizọnlinzin dopọ hẹ pipli lọ, bọ yé ko zingbejizọnlin azán dopo tọn, enẹgodo yé jẹ dindin in pé ji to hẹnnumẹ lẹ po mẹyinyọnẹn lẹ po ṣẹnṣẹn. 45 Ṣigba, to whenue yé ma mọ ẹn, yé lẹkọyi Jelusalẹm bo yí sọwhiwhe do dín in. 46 To azán atọ̀n godo, yé mọ ẹn to tẹmpli mẹ, bọ e to aisinsin to mẹplọntọ lẹ ṣẹnṣẹn bo to dotoaina yé bosọ to ohó kanse yé. 47 Ṣigba, nukunnumọjẹnumẹ etọn po gblọndo etọn lẹ po nọ jiawu na mẹhe to todoaina ẹn lẹ. 48 Todin, to whenue yé mọ ẹn, awuji yé bọ onọ̀ etọn dọna ẹn dọmọ: "Ovi, naegbọn hiẹ yinuwa hẹ mí dole? Yẹn po otọ́ towe po ko yí ayimajai do to dindin we pé." 49 Ṣigba, e dọna yé dọmọ: "Naegbọn mìwlẹ do to dindin mi pé? Be mì ma yọnẹn dọ yẹn dona tin to ohọ̀ Otọ́ ṣie tọn mẹ wẹ?" 50 Ṣigba, yé ma mọnukunnujẹ ohó he e dọna yé lọ mẹ.

51 E sọ hodo yé bo wá Nazalẹti, bosọ to mẹmẹglọ yin hlan yé zọnmii. Humọ, onọ̀ etọn hẹn ohó ehelẹ do ahun etọn mẹ po sọwhiwhe po. 52 Jesu sọ to whinwhẹ́n deji to nuyọnẹn mẹ podọ to agbasa mẹ podọ to nukundagbe Jiwheyẹwhe tọn po gbẹtọ tọn po mẹ.

3 To owhe fọtọ̀ntọ gandudu Tibeliu Sesali tọn mẹ, to whenuena Pọntiu Pilati yin ayimatẹn-gán Jude tọn, bọ Hẹlọdi*

Luk 3:1* Enẹ wẹ, "Hẹlọdi Antipa, visunnu Hẹlọdi Daho lọ tọn."

yin ogán agbegbe Galili tọn,* ṣigba bọ Filippi nọvisunnu etọn
yin ogán agbegbe otò Itulea
po Tlakoniti po tọn, bọ Lisania
yin ogán agbegbe Abilene tọn,
2 to azán yẹwhenọgán Annas po
Kaifa po tọn lẹ gbè, ohó Jiwheyẹ-
whe tọn wá Johanu visunnu Ze-
kalia tọn dè to danfafa ji.
3 Enẹwutu, e wá otò he lẹdo
Jọdani pé lẹ mẹ, bo to yẹwhe-
hodọ, dọ nuhudo tin na baptẹm
he yin ohia lẹnvọjọ tọn na jona
ylando lẹ tọn, 4 kẹdẹdile e ko
yin kinkàndai to owe ohó yẹwhe-
gán Isaia tọn lẹ tọn mẹ do dọmọ:
"Mì dotoai! Mẹde to awhádo jẹ-
gbonu to danfafa ji dọ, 'Mì jla ali-
ho Jehovah tọn lọ do, mì jlọ omọ́-
ji etọn lẹ. 5 Agbàdo lẹpo dona
yin súsú, podọ osó po okọ́ta lẹpo
po wẹ yè na gbigbá, podọ aliho he
gbán lẹ dona lẹzun aliho jijlọ lẹ
bọ ofi kanṣankanṣan lẹ na lẹzun
aliho mimẹ́ lẹ; 6 podọ agbasa-
lan lẹpo wẹ na mọ aliho mẹ-
whlẹngán tọn Jiwheyẹwhe tọn.'"
7 Enẹwutu, e jẹ didọna gbẹtọ-
gun he to tintọ́n wá e dè nado
yin bibaptizi gbọn ewọ dali lẹ
ji dọmọ: "Mì ovi amàpoe tọn lẹ
emi, mẹnu wẹ ko gbàpá mì nado
hòn sọn homẹgble he ja lọ mẹ?
8 Enẹwutu, mì de sinsẹ́n he jẹna
lẹnvọjọ tọ́n. Podọ mì jẹ didọ ji
to mìdelẹ mẹ dọ, 'Míwlẹ tindo
Ablaham taidi otọ́' blo. Na yẹn
dọna mì dọ Jiwheyẹwhe tindo hu-
hlọn nado de ovi lẹ tọ́n na Abla-
ham sọn zannu ehelẹ mẹ. 9 Na
nugbo tọn, asiọvi lọ ko tin to adò
atin lẹ tọn go; enẹwutu, atin de-
pope he ma sẹ́n sinsẹ́n dagbe na
yin sinsánsẹ bo yin dindlan do
miyọ́n mẹ."
10 Gbẹtọgun lẹ sọ nọ kan-
se e dọmọ: "To whelọnu lo, etẹwẹ
mí dona wà?" 11 E nọ gblọn-
na yé dọmọ: "Mì gbọ mẹhe tin-
do awù odò tọn awe ni má
hẹ mẹhe ma tindo depope, podọ
mì gbọ ewọ he tindo onú he e
na dù ni wà nudopolọ." 12 Ṣi-
gba, tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ lọsu tlẹ wá
nado yin bibaptizi, yé sọ dọna ẹn
dọmọ: "Mẹplọntọ, etẹwẹ mí dona
wà?" 13 E dọna yé dọmọ: "Mì
biọ nudepope hú tòkuẹ he yin bi-
biọ lọ blo." 14 Awhànfuntọ lẹ
lọsu nọ kanse e dọmọ: "Etẹwẹ mí-
lọsu lẹ dona wà?" E sọ dọna yé
dọmọ: "Mì gbidikọna kavi sawhẹ
agò dokọna mẹde blo, ṣigba mì
tindo pekọ po nuhe yin awú etọn
wle dai na mì lẹ po."
15 Todin, dile gbẹtọ lẹ tin to
nukundido mẹ bọ mẹlẹpo to nu-
lẹnpọn to ahun yetọn mẹ gando
Johanu go dọ: "Vlavo be e ma
yin ewọ wẹ Klisti lọ?" 16 Joha-
nu gblọn, bo dọna yemẹpo dọmọ:
"Na yẹn tọn, yẹn yí osin do bap-
tizi mì; ṣigba ewọ he ja dohuhlọn
hú mi, afọpakàn mẹhe tọn yẹn
ma jẹ nado tún. Ewọ na yí gbi-
gbọ wiwe po miyọ́n po do bapti-
zi mì. 17 Fẹli núfúfú tọn etọn
tin to alọ etọn mẹ nado zà likun-
flétẹn etọn wé-ṣeke bo bẹ likun
lẹ pli do agbànhọ etọn mẹ, ṣigba
ofló lẹ wẹ e na yí miyọ́n he ma sọ-
gan yin ṣíṣí do fiọ."

Luk 3:1* To paa mẹ, *tẹtlalkes*. Ahọvi lẹdo tọn he nọ ze afọ ahọluigba-gán Lomu tọn dai.

18 Enẹwutu, e sọ dọho tudo-
homẹnamẹ tọn susu devo lẹ bo
to wẹndagbe lọ lá na gbẹtọ lẹ
zọnmii. 19 Ṣigba, Hẹlọdi ogán
agbegbe tọn lọ, he Johanu wọhẹ
na Hẹlọdia, asi nọvisunnu etọn
tọn wutu, podọ na onú ylankan he
Hẹlọdi ko wà lẹpo, 20 sọ wà
oylan devo dogọ, yèdọ: e wle Jo-
hanu sú do gànpamẹ.

21 Todin, to whenue gbẹtọ lọ
lẹpo ko yin bibaptizi, Jesu lọsu
yin bibaptizi podọ, dile e to dẹho,
olọn hùndonuvo 22 podọ gbi-
gbọ wiwe he sọawuhia taidi apoe
de jẹte do e ji, ogbè de sọ wá
sọn olọn dọmọ: "Hiẹ wẹ Visunnu
ṣie, mẹyiwanna lọ; yẹn ko kẹalọ-
yi we."

23 Humọ, Jesu lọsu, to whe-
nue e bẹ azọ́n etọn jẹeji, e tindo
nudi owhe gbàn, dile yè lẹn do, e
yin,

visunnu Josẹfu tọn,
visunnu Heli tọn,
24 visunnu Mattati tọn,
visunnu Levi tọn,
visunnu Mẹlki tọn,
visunnu Janna tọn,
visunnu Josẹfu tọn,
25 visunnu Mattatiasi tọn,
visunnu Amọsi tọn,
visunnu Nahumi tọn,
visunnu Esli tọn,
visunnu Naggai tọn,
26 visunnu Mati tọn,
visunnu Mattatiasi tọn,
visunnu Semẹi tọn,
visunnu Josẹki tọn,
visunnu Joda tọn,
27 visunnu Joanani tọn,
visunnu Lẹsa tọn,
visunnu Zelubabẹli tọn,
visunnu Ṣealtiẹli tọn,
visunnu Nẹli tọn,
28 visunnu Mẹlki tọn,
visunnu Addi tọn,
visunnu Kosami tọn,
visunnu Elmadami tọn,
visunnu Ẹẹli tọn,
29 visunnu Jesu tọn,
visunnu Eliezẹli tọn,
visunnu Jolimi tọn,
visunnu Mattati tọn,
visunnu Levi tọn,
30 visunnu Simeọni tọn,
visunnu Juda tọn,
visunnu Josẹfu tọn,
visunnu Jonami tọn,
visunnu Eliakimi tọn,
31 visunnu Melea tọn,
visunnu Menna tọn,
visunnu Mattata tọn,
visunnu Natani tọn,
visunnu Davidi tọn,
32 visunnu Jẹsse tọn,
visunnu Obẹdi tọn,
visunnu Boazi tọn,
visunnu Salmọni tọn,
visunnu Nasọni tọn,
33 visunnu Aminadabi tọn,
visunnu Alni tọn,
visunnu Hẹzloni tọn,
visunnu Pelẹzi tọn,
visunnu Juda tọn,
34 visunnu Jakọbu tọn,
visunnu Isaki tọn,
visunnu Ablaham tọn,
visunnu Tela tọn,
visunnu Nahọli tọn,
35 visunnu Selugi tọn,
visunnu Leu tọn,
visunnu Pelẹgi tọn,
visunnu Ebeli tọn,
visunnu Ṣela tọn,

36 visunnu Kainani tọn,
visunnu Alpakṣadi tọn,
visunnu Ṣẹmi tọn,
visunnu Noa tọn,
visunnu Lamẹki tọn,
37 visunnu Mẹtusela tọn,
visunnu Enọku tọn,
visunnu Jalẹdi tọn,
visunnu Maleleẹli tọn,
visunnu Kainani tọn,
38 visunnu Enọṣi tọn,
visunnu Ṣẹti tọn,
visunnu Adam tọn,
visunnu Jiwheyẹwhe tọn.

4 Todin, Jesu, he gọ na gbigbọ wiwe, lẹkọ sọn Jọdani, bọ gbigbọ plan ẹn dánpe gbọn danfafa ji 2 na azán kande, bọ e to yinyin whiwhlepọn gbọn Lẹgba dali. Humọ, e ma dù nudepope to azán enẹlẹ gblamẹ, enẹwutu, to whenue yé wá vivọnu, huvẹ hù i. 3 To whenẹnu, Lẹgba dọna ẹn dọmọ: "Eyin hiẹ yin visunnu Jiwheyẹwhe tọn de, dọna zannu eheḷẹ dọ yé ni lẹzun akla." 4 Ṣigba, Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "E ko yin kinkàn dọ, 'Gbẹtọ ma nọ nọgbè gbọn akla kẹdẹ dali gba.' "

5 Enẹwutu, e hẹn ẹn yì fihe yiaga de bo do ahọluduta aigba ji tọn lẹpo hia ẹ to nukunwhiwhe dopo mẹ; 6 Lẹgba sọ dọna ẹn dọmọ: "Yẹn na na we aṣẹpipa ehe lẹpo po gigo yetọn po, na yé ko yin zizedo alọmẹ na mi, podọ mẹdepope he jlo mi wẹ yẹn na yí i na. 7 Enẹwutu, eyin hiẹ basi sinsẹ̀n whladopo to nukọn ṣie, popolẹpo na lẹzun towe." 8 Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "E ko yin kinkàn dọ, 'Jehovah Jiwheyẹwhe towe wẹ hiẹ dona nọ sẹ̀n, podọ ewọ kẹdẹ wẹ hiẹ dona nọ wà sinsẹ̀nzọn wiwe hlan.' "

9 Todin, e plan ẹn yì Jelusalẹm bo hẹn ẹn ṣite to aga adó tẹmpli lọ tọn bosọ dọna ẹn dọmọ: "Eyin hiẹ yin visunnu Jiwheyẹwhe tọn de, lọ́n jẹte sọn fi; 10 na e ko yin kinkàn dọ, 'Ewọ na degbena angẹli etọn lẹ na hiẹ tọn wutu, nado basi hihọ́na we,' 11 bọ, 'Yé na hẹn we do alọ yetọn lẹ mẹ, bọ hiẹ ma na klẹ́n afọ towe do zannu de go gbede.' " 12 Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "E ko yin kinkàn dọ, 'Hiẹ ma dona whlé Jehovah Jiwheyẹwhe towe pọ́n.' " 13 Enẹwutu, na Lẹgba ko dotana whlepọn lọ lẹpo wutu, e yì sọn e dè kakajẹ dotẹnmẹ hundote dagbe devo whenu.

14 Todin, Jesu lẹkọyi Galili to huhlọn gbigbọ lọ tọn mẹ. Onú dagbe lẹ sọ yin didọ gbayipe gando ewọ go to otò he lẹdo pé lẹpo mẹ. 15 Humọ, e jẹ mẹplọn ji to sinagọgu yetọn lẹ mẹ, bọ mẹlẹpo nọ gbògbéna ẹn.

16 Podọ e wá Nazalẹti, fie yè pọ́n e go whẹ́n te; podọ dile e ko yin aṣa etọn to gbọjẹzangbe do, e biọ sinagọgu mẹ, bo ṣite nado hiawe. 17 Enẹwutu, owe-hihá yẹwhegán Isaia tọn yin zize na ẹn, e sọ hùn owe-hihá lọ bo mọ fie e yin kinkàn do dọmọ: 18 "Gbigbọ Jehovah tọn tin to oji e, na e ko yiamisisadode mi nado lá wẹndagbe na wamọnọ lẹ, ewọ do mi hlan nado dọyẹwheho tundote tọn hlan kanlinmọ

lẹ podọ nukunnumimọ tọn hlan
nukuntọ́nnọ lẹ, nado tún mẹhe
yin kọgbidina lẹ dote, 19 nado
dọyẹwheho owhe alọkẹyi Jeho-
vah tọn." 20 To whenẹnu, e
há owe-hihá lọ, bo gọ ẹ jo na
devizọnwatọ lọ bosọ sinai; nukun
mẹhe to sinagọgu mẹ lẹpo tọn sọ
to pinpọ́n ẹn tlintlin. 21 Enẹ-
wutu, e jẹ didọna yé ji dọmọ:
"Egbehe wẹ adà Owe-wiwe tọn
he mì ṣẹṣẹ sè ehe yin hinhẹndi."
22 Podọ, yemẹpo jẹ kunnu da-
gbe de ji gando ewọ go bọ
awú sọ to jiji yé gando ohó ojọ-
miọn tọn he to tintọ́n sọn onù
etọn mẹ lẹ go, bọ yé to didọmọ:
"Ehe wẹ visunnu Josẹfu tọn, kavi
e ma yin mọ wẹ?" 23 Enẹwu-
tu, e dọna yé dọmọ: "Matin ayi-
haawe, mìwlẹ na yí apajlẹ ehe
zan gando go e dọ, 'Dotozọ́nwa-
tọ, hẹnazọ̀ngbọna dewe; nuhe mí
sè bọ yé jọ to Kapẹlnaumi lẹ,
basi yé ga to otò towe titi mẹ
tofi.'" 24 Ṣigba, e dọmọ: "Nu-
gbo wẹ yẹn dọna mì dọ yẹwhe-
gán depope ma nọ yin alọkẹyi
to otò etọn titi mẹ gba. 25 Di
apajlẹ, nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ,
Asuṣiọsi susu wẹ tin to Islaeli
to azán Elija tọn lẹ gbè, to whe-
nue olọn yin súsú na owhe atọ̀n
po osun ṣidopo po, bọ huvẹ daho
de tọ́n to aigba lẹpo ji, 26 ṣo-
gan, Elija ma yin didohlan de-
pope to yọnnu enẹlẹ mẹ dè gba,
adavo hlan asuṣiọsi de dè to Za-
lefati to otò Sidoni tọn mẹ kẹdẹ.
27 Humọ, pòtọnọ susu wẹ tin
to Islaeli to ojlẹ yẹwhegán Eli-
ṣa tọn mẹ, ṣogan depope to yé
mẹ ma yin kiklọwé, adavo Naa-
mani dawe Silia tọn lọ." 28 To-
din, mẹhe to onú ehelẹ sè to si-
nagọgu mẹ lẹpo gblehomẹ tlala;
29 podọ yé fọ́n bo sisẹ ẹ jẹgbonu
sọn tòdaho lọ mẹ, bosọ plan ẹn
yì bẹbẹnu osó he ji tòdaho yetọn
yin gbigbá do lọ tọn, nado sọ-
gan sisẹ ẹ sọtado. 30 Ṣigba e
gbọn ṣẹnṣẹn yetọn bo yì.
31 Podọ e jẹte yì Kapẹlnau-
mi, tòdaho Galili tọn de mẹ.
E sọ to yé plọn to gbọjẹzan-
gbe; 32 awú sọ ji yé gando ali-
ho mẹpinplọn tọn etọn go, na e to
hodọ po aṣẹ po wutu. 33 To-
din, dawe de tin to sinagọgu mẹ,
he tindo gbigbọ de, yèdọ gbi-
gbọ mawé de, podọ e dawhá po
ogbè lélé po dọmọ: 34 "Etẹwẹ
míwlẹ tindo nado wà hẹ we, hiẹ
Jesu Nazalẹti tọn? Be hiẹ wá
nado và mí sudo wẹ? Yẹn yọ́n
mẹhe hiẹ yin na taun tọn, hiẹ
wẹ Omẹ Wiwe Jiwheyẹwhe tọn."
35 Ṣigba, Jesu gbẹnuna ẹn
dọmọ: "Nabọẹ, bo tọ́n sọn ewọ
mẹ." Enẹwutu, to whenue aovi lọ
ko dlan ẹn do kọmẹ to ṣẹnṣẹn ye-
tọn godo, e tọ́n sọn ewọ mẹ bo
ma gbleawuna ẹn. 36 To whe-
nẹnu, avò vò mẹlẹpo, bọ yé jẹ
didọna ode awetọ yetọn ji dọmọ:
"Ohó nankọ die, na e nọ yí aṣẹ
po huhlọn po do degbè do gbigbọ
mawé lẹ, bọ yé nọ tọ́njẹgbonu?"
37 Enẹwutu, linlin he gando e go
lẹ to gbigbayipe gbọn filẹpo to otò
he lẹdo pé lẹpo mẹ.
38 To whenue e ko tọ́n
sọn tẹmpli lọ mẹ godo, e biọ
owhé Simọni tọn gbè. Todin,

agbasa-hùnmiyọ́n sinsinyẹn de
to tuklado asi-nọ̀ Simọni tọn, yé
sọ vè ẹ na yọnnu lọ tọn wutu.
39 Enẹwutu, e dé do e ji bo gbẹ-
nuna agbasa-hùnmiyọ́n lọ, bọ e
yì sọn e ji. Yọnnu lọ sọ fọ́n to afọ-
dopolọji bo jẹ lizọnyina yé ji.

40 Ṣigba, to whenue owhè ko
to họyì, mẹhe tindo awutunọ he
to azọ̀n voovo jẹ lẹpo hẹn yé wá e
dè. E nọ hẹnazọ̀ngbọna yé gbọn
alọ etọn lẹ zizedo dopodopo yetọn
ji dali. 41 Aovi lẹ lọsu nọ tọ́n-
jẹgbonu sọn mẹsusu mẹ, bo nọ to
awhádo dọmọ: "Hiẹ wẹ Visunnu
Jiwheyẹwhe tọn." Ṣigba, ewọ nọ
gbẹnuna yé, bo ma nọ dike yé
ni dọho, na yé yọnẹn dọ ewọ wẹ
Klisti wutu.

42 Ṣigba, to whenue ai ko họ́n,
e tọ́njẹgbonu bo yì fihe to olá de.
Ṣigba, gbẹtọgun lẹ jẹ dindin in pé
ji kaka wá fihe e te, yé sọ tẹn-
pọn nado glọnalina ẹn ma nado yì
sọn yé dè. 43 Ṣigba, e dọna yé
dọmọ: "Yẹn dona yì tòdaho devo
lẹ mẹ ga nado lá wẹndagbe ahọ-
luduta Jiwheyẹwhe tọn, na ehe
wutu wẹ yẹn do yin didohlan."
44 Enẹwutu, e zindonukọn nado
to yẹwhehodọ to sinagọgu Jude
tọn lẹ mẹ.

5 To ojlẹ de mẹ, to whenuena
gbẹtọgun lọ dọnsẹpọ ẹ pẹki-
pẹki bo to todoaina ohó Jiwhe-
yẹwhe tọn, ewọ to ote to tán-
do Genezalẹti tọn tó. 2 Ewọ sọ
mọ tọjihun awe glin do tándo lọ
tó, ṣigba whèhutọ lọ lẹ ko tọ́n
sọn yé mẹ bo to odọ̀ yetọn lẹ
klọ́. 3 To whenue e biọ dopo to
tọjihun lọ lẹ mẹ, ehe yin Simọ-
ni tọn, e dọna ẹn nado sẹ̀ ohún
lọ sọn agé vude. Enẹgodo, e sin-
ai bo jẹ gbẹtọgun lọ lẹ plọn ji
sọn tọjihun lọ mẹ. 4 To whe-
nue e doalọtena hodidọ, e dọna
Simọni dọmọ: "Sẹ̀ ohún lọ yì fihe
siso, na mì ni yìn odọ̀ mìtọn lẹ
nado wle whèvi." 5 Ṣigba, Si-
mọni gblọn dọmọ: "Nuplọnmẹtọ,
ozán lọ pete wẹ mí ko yí do jẹtu-
kla bo ma wle nudepope, ṣigba
na hiẹ degbè wutu, yẹn na yìn
odọ̀ lọ lẹ." 6 Podọ to whenue
yé wà ehe, yé wle whèvi susuge-
ge. Na taun tọn, odọ̀ yetọn lẹ jẹ
tintlẹ́n ji. 7 Enẹwutu, yé mìalọ
hlan hagbẹ yetọn he to tọjihun
awetọ lọ mẹ lẹ nado wá gọalọna
yé; yé sọ wá, podọ whèvi lọ lẹ
gó tọjihun awe lọ lẹ, sọmọ bọ yé
jẹ sisiọ ji. 8 To whenue Simọ-
ni Pita mọ ehe, e hójai to kli-
gonu Jesu tọn lẹ kọ̀n, bo dọmọ:
"Yì sọn dè e, Oklunọ, na ylan-
donọ de wẹ yẹn." 9 Na whèvi
he yé wle lọ lẹ wutu, avò daho
vò ewọ po mẹhe tin to finẹ hẹ ẹ
lẹ po, 10 gọna Jakọbu po John-
nu po ga, he yin visunnu Zebede
tọn lẹ, yèdọ azọ́nwatọgbẹ́ Simọni
tọn lẹ. Ṣigba, Jesu dọna Simọni
dọmọ: "A dibu ba blo. Na sọn din
sọyi, hiẹ na nọ wle gbẹtọ lẹ gbẹ̀-
te." 11 Enẹwutu, yé hẹn tọji-
hun lọ gọwá agé, bo jo onú lẹpo
do bosọ hodo e.

12 To ojlẹ devo mẹ, to whenue
e tin to dopo to tòdaho lọ lẹ mẹ,
pọ́n! dawe de he to pòzọ̀n sinsin-
yẹn jẹ! To whenue e mọ Jesu,
e ṣinyọ́n nukunmẹ etọn ai bo vè ẹ
dọmọ: "Oklunọ, eyin hiẹ jlo domọ,

hiẹ sọgan hẹn mi zun wiwe."
13 Enẹwutu, e dlẹnalọ etọn, bo
doalọ dawe lọ go, bosọ dọmọ:
"Yẹn jlo. Yin hinhẹn zun wiwe."
Podọ to afọdopolọji, pòzọ̀n etọn
busẹ sọn e go. 14 E sọ gbẹ́ na
dawe lọ ma nado dọna mẹdepo-
pe: "Ṣigba, yì bo do dewe hia yẹ-
whenọ, bosọ basi avọ́nunina to
kọndopọ mẹ hẹ klọwé towe, kẹ-
dẹdile Mose ko degbè etọn do,
taidi kunnudide de hlan yé."
15 Ṣigba, linlin etọn to gbigbayi-
pe dogọ podọ gbẹtọgun daho lẹ
nọ wá pli dopọ nado dotoai podọ
nado yin azọ̀nhẹngbọna. 16 Ṣi-
gba, e gbọṣi edeṣo to danfafa lẹ ji
bo to dẹho.

17 Dile e to mẹplọn to gbèdo-
po, Falesi lẹ po osẹ́n plọnmẹtọ lẹ
po he wá sọn gbétatò Galili tọn,
Jude tọn gọna Jelusalẹm tọn lẹpo
mẹ to aisinsin to finẹ; podọ hu-
hlọn Jehovah tọn tin to ewọ ji
nado hẹnazọ̀ngbọnamẹ. 18 Bo
pọ́n! gbẹtọ lẹ hẹn dawe he to
awukuzọ̀n jẹ de do adọ́zan de ji,
podọ yé to aliho dín nado hẹn ẹn
wá e dè bo ze e do nukọn etọn.
19 Enẹwutu, to whenue yé ma
mọ aliho de nado hẹn ẹn wá
e dè na gbẹtọgun lọ tọn wutu, yé
hẹ aga yì ohò lọ ta, bo ze e jẹte to
adọ́zan pẹvi de ji gbọn ozà-nùvo
lọ mẹ do mẹhe tin to Jesu nu-
kọn lẹ ṣẹnṣẹn. 20 Podọ to whe-
nue e mọ yise yetọn, e dọmọ:
"Dawe, ylando towe lẹ ko yin ji-
jona we." 21 To whenẹnu, we-
kantọ lẹ po Falesi lẹ po jẹ linlẹn
ji dọmọ: "Mẹnu wẹ ehe, he
to nùzan? Mẹnu wẹ sọgan jo
ylando lẹ namẹ adavo Jiwheyẹ-
whe kẹdẹ?" 22 Ṣigba, na Jesu
yọ́n linlẹn yetọn lẹ wutu, e gblọn-
na yé dọmọ: "Etẹ lẹn wẹ mìwlẹ
te to ahun mìtọn mẹ? 23 Detẹ
wẹ bọawu hugan, nado dọ dọ,
'Ylando towe lẹ yin jijona we,'
kavi nado dọ dọ, 'Fọ́n bo zinzọn-
lin'? 24 Ṣigba, na mìwlẹ nido
yọnẹn dọ Visunnu gbẹtọ tọn tin-
do aṣẹ to aigba ji nado jo ylando
lẹ namẹ—" e dọna awukuzọ̀njẹtọ
lọ dọmọ: "Yẹn dọna we dọ, Fọ́n bo
ze adọ́zan pẹvi towe bosọ yì owhé
towe gbè." 25 Podọ to afọdopo-
lọji, e fọnṣite to nukọn yetọn, bo
ze nuhe ji e nọ mlọnai do dai bosọ
yì owhé etọn gbè, bo to gigopa-
na Jiwheyẹwhe. 26 To whenẹ-
nu, yemẹpo gọ́ na aglinjiję, bo jẹ
gigopana Jiwheyẹwhe ji podọ yé
gọ́ na obu bo dọmọ: "Mí mọ onú
jiawu lẹ to egbé!"

27 Todin, to onú ehelẹ godo,
e tọ́njẹgbonu bo mọ tòkuẹ-ṣinyantọ de he nọ yin Levi to ai-
sinsin to tòkuẹ-ṣinyantẹn, e sọ
dọna ẹn dọmọ: "Lẹzun hodotọ
ṣie." 28 Ewọ sọ jo onú lẹpo do,
bo fọ́n bosọ to hihodo e.
29 Humọ, Levi wleawuna hùn-
whẹ jonọyiyi tọn daho de na ẹn
to owhé etọn gbè; podọ tòkuẹ-
ṣinyantọ susu to finẹ bọ mẹdevo lẹ sọ jagla to núdùdù lọ kọ̀n
hẹ yé. 30 To whenẹnu, Fale-
si lẹ po wekantọ yetọn lẹ po jẹ
hùnhlún ji na devi etọn lẹ dọmọ:
"Naegbọn mìwlẹ nọ dù bo nọ nù
hẹ tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ po ylando-
nọ lẹ po?" 31 Jesu gblọnna yé
dọmọ: "Mẹhe to gángán lẹ ma

nọ tindo nuhudo dotozọ́nwatọ tọn gba, adavo mẹhe to azọ̀njẹ lẹ. 32 Yẹn ma wá nado ylọ dodonọ lẹ gba, adavo ylandonọ lẹ hlan lẹnvọjọ kọ̀n."

33 Yé dọna ẹn dọmọ: "Devi Johanu tọn lẹ nọ blanù gbọzangbọzan bo nọ basi ovẹvivẹ lẹ, mọjanwẹ Falesi lẹ tọn lọsu nọ wà do, ṣigba towe lẹ nọ dù bo nọ nù." 34 Jesu dọna yé dọmọ: "Mì ma sọgan hẹn họntọn asisunọ yọyọ tọn lẹ nado blanù to whenue asisunọ yọyọ lọ tin to yé dè, kavi mì sọgan wàmọ wẹ? 35 Ṣogan, na taun tọn, azán lẹ ja bọ yè na yí asisunọ yọyọ lọ sọn yé dè; whenẹnu wẹ yé na blanù to azán enẹlẹ gbè."

36 Humọ, e zindonukọn nado na yé apajlẹ de dọmọ: "Mẹdepope ma nọ sán avọ̀nu sọn awugbó yọyọ de go bo nọ tọ̀ ẹ do awugbó hoho de go gba; ṣigba eyin e wàmọ, whenẹnu, avọ̀nu yọyọ lọ nọ tlẹ́n bọ avọ̀nu awugbó yọyọ lọ tọn ma nọ sọgbe hẹ hoho lọ. 37 Humọ, mẹdepope ma nọ kọ̀n ovẹn yọyọ do ayúgò hoho lẹ mẹ gba; ṣigba eyin e wàmọ, whenẹnu, ovẹn yọyọ na là ayúgò lọ lẹ, podọ ovẹn lọ na kọnyingbe bọ ayúgò lọ lẹ na gble. 38 Ṣigba, ovẹn yọyọ dona yin kinkọ̀n do ayúgò yọyọ lẹ mẹ. 39 Mẹdepope he nù ovẹn hoho ma nọ jlo yọyọ gba; na e nọ dọ, 'Hoho lọ yọ́n hú.' "

6 Todin, to gbọjẹzan de gbè, e jugbọn likun-gle lẹ mẹ wá jei, devi etọn lẹ sọ jẹ ota likun tọn lẹ wẹ́n ji bo to dùdù, bosọ to fiflé yé po alọ yetọn lẹ po. 2 Enẹwutu, delẹ to Falesi lẹ mẹ dọmọ: "Naegbọn mìwlẹ do to nuhe ma sọgbe hẹ osẹ́n wà to gbọjẹzangbe?" 3 Ṣigba, Jesu gblọnna yé dọmọ: "Be mìwlẹ ma ko hia nuhe Davidi wà to whenue huvẹ hù ewọ po mẹhe tin to e dè lẹ po gbede ya? 4 Lehe e biọ ohò Jiwheyẹwhe tọn mẹ do bo yí akla didetọn lẹ bosọ dù bo na delẹ mẹhe tin to e dè lẹ, ehe ma sọgbe hẹ osẹ́n na mẹdepope nado dù adavo yẹwhenọ lẹ kẹdẹ?" 5 E sọ dọna yé dọmọ: "Visunnu gbẹtọ tọn wẹ Oklunọ gbọjẹzan tọn."

6 To gbọjẹzan devo gbè, e biọ sinagọgu mẹ bo jẹ mẹplọn ji. Podọ dawe de tin to finẹ he adusilọ etọn kúsẹ́. 7 Todin, wekantọ lẹ po Falesi lẹ po to ṣiṣọ́ ẹ sinsinyẹn nado pọ́n eyin e na hẹnazọ̀ngbọnamẹ to gbọjẹzangbe, na yé nido sọgan mọ nuhe yé na yí do sawhẹdokọna ẹn. 8 Ṣigba, ewọ yọ́n linlẹn yetọn, ṣogan e dọna dawe he alọ etọn kúsẹ́ lọ dọmọ: "Fọnṣite bo nọte to ṣẹnṣẹn." Ewọ sọ fọ́n bo ṣite. 9 To whenẹnu, Jesu dọna yé dọmọ: "Yẹn na kàn nude sè mì, Be e sọgbe hẹ osẹ́n nado wà dagbe kavi nado wà oylan, nado whlẹn kavi nado hù alindọn de, to gbọjẹzangbe ya?" 10 Podọ, to whenue e pọ́n yemẹpo hlan lẹdo pé godo, e dọna dawe lọ dọmọ: "Dlẹnalọ towe." Ewọ sọ wàmọ, bọ alọ etọn yin hinhẹn gọ̀ jẹgangan. 11 Ṣigba, yé gọ́ na adi, podọ yé jẹ hodọ ji hẹ ode awetọ yetọn gando nuhe yé sọgan wà na Jesu go.

12 To azán enẹlẹ gblamẹ, e yì
osó ji nado hodẹ̀, e sọ yí ozán lọ
blebu do hodẹ̀ hlan Jiwheyẹwhe.
13 Ṣigba, to whenue ai ko họ́n,
e ylọ devi etọn lẹ bo de omẹ wia-
we he e sọ ylọdọ "apọsteli lẹ" sọn
yé mẹ: 14 Simọni, mẹhe e sọ
ylọdọ Pita, po Andle nọvisunnu
etọn po, podọ Jakọbu po Johanu
po, podọ Filippi po Batelemi po,
15 podọ Matiu po Tọmasi po,
podọ Jakọbu visunnu Alfe tọn, po
Simọni mẹhe nọ yin "zohunhun-
nọ lọ" po, 16 podọ Juda visun-
nu Jakọbu tọn, po Juda Iskaliọti
po, mẹhe lẹzun pàdutọ.

17 Podọ e jẹte po yé po bo ṣite
to fihe to flala de, podọ devi etọn
susugege to finẹ, gọna gbẹtọgun
daho de sọn Jude lẹpo, po Jelusa-
lẹm po, gọna lẹdo Tile po Sidoni
po tọn he to huto lẹ, yèdọ mẹhe
wá nado sè ohó etọn bo yin azọ̀n-
hẹngbọna lẹ. 18 Mẹhe gbigbọ
mawé lẹ to tuklado lẹ lọsu yin
azọ̀nhẹngbọna. 19 Podọ gbẹtọ-
gun lọ lẹpo wẹ to dindin nado
doalọ e go, na huhlọn to tintọ́njẹ-
gbonu sọn ewọ mẹ bo to azọ̀nhẹn-
gbọna yemẹpo.

20 Ewọ sọ ze nukun etọn lẹ
daga bo pọ́n devi etọn lẹ bosọ jẹ
didọ ji dọmọ:

"Ayajẹnọ wẹ mì wamọnọ lẹ, na
mìtọn wẹ ahọluduta Jiwheyẹwhe
tọn.

21 "Ayajẹnọ wẹ mì mẹhe huvẹ
to hùhù todin lẹ, na mì na gọ́ho.

"Ayajẹnọ wẹ mì mẹhe to avivi
todin lẹ, na mì na konu.

22 "Ayajẹnọ wẹ mìwlẹ to whe-
depopenu he gbẹtọ lẹ gbẹwan-
na mì, podọ whedepopenu he yé
de mì sọn ogbẹ́ yetọn mẹ bo vlẹ
mì kò bosọ kọnmasin do oyín mì-
tọn go taidi mẹylankan na Visun-
nu gbẹtọ tọn wutu. 23 Mì jaya
to azán enẹ gbè bo lọ́n, na, pọ́n!
daho wẹ ale mìtọn to olọn mẹ, na
onú dopolọ lẹ wẹ tọgbo yetọn lẹ
ko nọ wà na yẹwhegán lẹ.

24 "Ṣigba, dindọn hlan mì
adọkunnọ lẹ, na mì ko mọ homẹ-
miọnnamẹ mìtọn yí to gigọ́ mẹ.

25 "Dindọn hlan mì mẹhe
gọ́ho todin lẹ, na huvẹ na hù mì.

"Dindọn, hlan mì mẹhe to nuko
todin lẹ, na mì na nọ aluẹmẹ bo
viavi.

26 "Dindọn, hlan mì to whe-
depopenu he gbẹtọ lẹpo to ohó
mìtọn dagbe dọ, na onú ehelẹ nkọ
wẹ tọgbo yetọn lẹ wà na yẹwhe-
gán lalo lẹ.

27 "Ṣigba, yẹn dọna mì mẹhe
to todoai lẹ dọ, Mì zindonukọn
nado nọ yiwanna kẹntọ mìtọn lẹ,
nado nọ wà dagbe na mẹhe gbẹ-
wanna mì lẹ, 28 nado nọ dona
mẹhe to dẹ̀hodo mì lẹ, bo nọ
hodẹ̀ na mẹhe to zùnzùn mì lẹ.
29 Mẹhe hò alaka dopo na we,
lẹ́ awetọ na ẹn ga; podọ mẹhe
yí awugbó towe, a whlẹn awù
odò tọn towe lọsu sọn e si blo.
30 Nọ nanú mẹdepope he to nu-
biọ we, podọ mẹhe yí onú towe lẹ,
a kàn yé biọ sọn e si blo.

31 "Humọ, kẹdẹdile mìwlẹ jlo
dọ gbẹtọ lẹ ni nọ wà na mì do, mọ
wẹ mì ni nọ wà na yé do.

32 "Podọ eyin mì nọ yiwanna
mẹhe yiwanna mì lẹ, ale tẹwẹ to
e mẹ na mì? Na ylandonọ lẹ lọsu

nọ yiwanna mẹhe yiwanna yé.
33 Podọ eyin mì nọ wà dagbe na
mẹhe to dagbe wà na mì lẹ, ale
tẹwẹ to e mẹ na mì taun? Ylan-
donọ lẹ lọsu nọ wà onú dopolọ.
34 Humọ, eyin mì nọ yàn matin
akuẹvi na mẹhe si mì tindo todi-
do nado mọyi sọn lẹ, ale tẹwẹ to
e mẹ na mì? Ylandonọ lẹ lọsu nọ
yàn matin akuẹvi na ylandonọ lẹ,
na yé nido sọgan mọ ẹn yí lẹkọ.
35 To vogbingbọn mẹ, mì zin-
donukọn nado nọ yiwanna kẹntọ
mìtọn lẹ podọ nado nọ wà dagbe
bo nọ yàn namẹ matin akuẹvi,
matin todido nado mọ nudepo-
pe yí lẹkọ; podọ ale mìtọn na yin
daho, bọ mì na yin visunnu Gi-
gogán lọ tọn lẹ, na ewọ nọ
yin homẹdagbenọ hlan mayọnda-
gbenọ lẹ po mẹylankan lẹ po.
36 Mì zindonukọn nado to lẹbla-
nunọ yin, kẹdẹdile Otọ́ mìtọn yin
lẹblanunọ do.

37 "Humọ, mì sọ dawhẹnamẹ
ba blo, mì ma nasọ yin whẹda-
na to aliho depope mẹ; podọ mì
sọ gblewhẹdomẹ ba blo, mì ma
nasọ yin whẹgbledo to aliho de-
pope mẹ. Mì zindonukọn nado nọ
tundote, podọ mì na yin tuntun-
dote. 38 Mì nọ namẹ, gbẹtọ lẹ
nasọ na mì. Yé na kọ̀n nuhe yin
jijlẹ ganji, he yè zíndo odò, bo
whàn dopọ bosọ gọfla do akọ̀n na
mì. Na nujlẹnu he mì to yíyí do
jlẹ namẹ wẹ yé na yí do jlẹ na mì
ga."

39 Enẹgodo, e sọ na apajlẹ de
yé ga dọmọ: "Nukuntọ́nnọ ma sọ-
gan do ali hia nukuntọ́nnọ, kavi
e sọgan wàmọ wẹ? Yé omẹ awe lẹ
na jai do odò mẹ, kavi e ma yin
mọ wẹ? 40 Nuplọntọ de ma nọ
hú mẹplọntọ etọn, ṣigba mẹdepo-
pe he yin pinplọn ganji nọ taidi
mẹplọntọ etọn. 41 To whelọnu
lo, naegbọn hiẹ do to núyọ he tin
to nukun mẹmẹsunnu towe tọn ji
pọ́n, ṣigba bo ma hò atinpo he
tin to nukun towe titi ji tọn pọ́n?
42 Nawẹ hiẹ sọgan dọna mẹmẹ-
sunnu towe do dọ, 'Mẹmẹsunnu,
dike ma de núyọ he tin to nukun
towe ji sè,' to whenuena hiẹ lọsu
ma to atinpo he tin to nukun towe
ji lọ pọ́n? Yẹnuwatọ! De atinpo sè
sọn nukun towe titi ji whẹ́, podọ
to enẹgodo hiẹ na mọnú gblege-
de nado de núyọ he tin to nukun
mẹmẹsunnu towe tọn ji lọ sè.

43 "Na atin dagbe de ma tin he
nọ de sinsẹ́n ylankan tọ́n; mọdo-
polọ atin ylankan de ma tin he
nọ de sinsẹ́n dagbe tọ́n. 44 Na
atin dopodopo wẹ nọ yin yinyọn-
ẹn gbọn sinsẹ́n etọn titi dali. Di
apajlẹ, gbẹtọ lẹ ma nọ gbẹ̀n ovò
sinsẹ́n lẹ to owùn lẹ ji gba, mọdo-
polọ yé ma nọ gbẹ̀n ovẹn sinsẹ́n
to wùnkan mẹ. 45 Omẹ dagbe
nọ de onú dagbe lẹ tọ́n sọn adọ-
kunnu dagbe he to ahun etọn mẹ
lẹ mẹ, ṣigba omẹ ylankan nọ de
onú ylankan lẹ tọ́n sọn adọkunnu
ylankan etọn lẹ mẹ; na sọn susu-
gege nuhe tin to ahun mẹ lẹ tọn
mẹ wẹ onù nọ dọtọ́n.

46 "To whelọnu lo, naegbọn
mìwlẹ do nọ ylọ mi dọ 'Oklunọ!
Oklunọ!' ṣigba bo ma wà onú he
yẹn dọ lẹ? 47 Mẹdepope he wá
dè e bo sè ohó ṣie lẹ bosọ basi yé,
yẹn na do mẹhe nkọ ewọ yin hia

mì: 48 Ewọ taidi dawe de he to
ohọ̀ gbá, he kùn odò he yìdo sisosiso bo dó dodonu do osé gángán ji. Enẹwutu, to whenue singigọ wá, tọ̀sisa lọ hò jẹ ohọ̀ lọ
go, ṣigba e ma sinyẹn sọmọ nado whàn ẹn, na e yin gbigbá ganji
wutu. 49 To alọ devo mẹ, ewọ he sè bo ma basi i, tin taidi dawe he gbá ohọ̀ do aigba ji matin dodonu de. Tọ̀sisa hò jẹ e go, podọ to afọdopolọji, e họ́, gbakija ohọ̀ enẹ tọn sọ yin daho."

7 To whenue e ko dotana ohó etọn lẹpo didọ do otó gbẹtọ lẹ tọn mẹ godo, e biọ Kapẹlnaumi. 2 Todin, afanumẹ vivẹ́ mẹkanwekowhàngán de tọn, to azọ̀njẹ bo to kúdonu. 3 To whenue e sè dogbọn Jesu dali, e do sunnu mẹho Ju lẹ tọn lẹ hlan e dè nado biọ to e si nado wá bo hẹn afanumẹ etọn jẹgangan. 4 To whenẹnu, mẹhe wá Jesu dè lẹ jẹ vivẹ ẹ ji vẹkuvẹku, bo to didọmọ: "Ewọ jẹna mẹhe hiẹ na wà ehe na, 5 na e yiwanna akọta mítọn podọ ewọ lọsu wẹ gbá sinagọgu lọ na mí." 6 Enẹwutu, Jesu hodo yé. Ṣigba, to whenue e sẹpọ owhé lọ gbè, mẹkanwekowhàngán lọ ko do họntọn lẹ hlan nado dọna ẹn dọmọ: "Oklunọ, a jẹtukla blo, na yẹn ma jẹna hiẹ nido biọ họta ṣie glọ. 7 Na enẹwutu wẹ yẹn ma mọ de e taidi mẹhe jẹ nado wá dè we. Ṣigba dọho, bo dike devizọnwatọ ṣie ni yin azọ̀nhẹngbọna. 8 Na yẹnlọsu yin mẹde he tin to aṣẹpipa glọ, bo tindo awhànfuntọ lẹ to oglọ ṣie, bọ yẹn sọ nọ dọna ode dọ, 'Yì!' ewọ sọ nọ yì, podọ na devo dọ, 'Wá!' ewọ sọ nọ wá, podọ na afanumẹ ṣie dọ, 'Wà ehe!' ewọ sọ nọ wà ẹ." 9 Todin, to whenue Jesu sè ehelẹ, awuji i gando ewọ go, bọ e lẹhlan gbẹtọgun he to hihodo e lọ bo dọmọ: "Yẹn dọna mì dọ, Yẹn ma ko mọ yise he klo sọmọ de, etlẹ yin to Islaeli." 10 Podọ to whenue mẹhe yin didohlan lẹ lẹkọyi whégbè, yé mọdọ afanumẹ lọ ko jẹgangan.

11 To ehe godo tlolo, e zingbejizọnlin yì tòdaho de mẹ he nọ yin Naini, podọ devi etọn lẹ po gbẹtọgun daho de po to gbejizọnlinzin hẹ ẹ. 12 Dile e sẹpọ họngbo tòdaho lọ tọn, etẹ nkọ, pọ́n! yé to oṣiọ dawe de tọn ze tọ́njẹgbonu, yèdọ visunnu dopo akàn onọ̀ etọn tọn. Gbọnvona enẹ, asuṣiọsi de wẹ ewọ. Gbẹtọgun he yinukunkẹ de sọn tòdaho lọ mẹ sọ tin po yọnnu lọ po. 13 Podọ to whenue Oklunọ mọ ẹn, lẹblanu whàn ẹn, bọ e dọna yọnnu lọ dọmọ: "A viavi ba blo." 14 To whenẹnu, e dọnsẹpọ bo doalọ apotinjan lọ go, mẹhe hẹn ẹn lẹ sọ ṣite guun, bọ e dọmọ: "Dẹpẹ, yẹn dọna we, Fọ́n!" 15 Oṣiọ lọ sọ fọ́n sinai bo jẹ hodọ ji, bọ e ze e na onọ̀ etọn. 16 Todin, obu jẹ yemẹpo ji, yé sọ jẹ gigopana Jiwheyẹwhe ji, bo to didọmọ: "Yẹwhegán daho de ko yin zizedaga to ṣẹnṣẹn mítọn," podọ, "Jiwheyẹwhe ko lẹ́ ayidonugo etọn hlan omẹ etọn lẹ." 17 Linlin he gando ewọ go ehe sọ gbayipe gbọn Jude lẹpo podọ to otò he lẹdo pé lẹpo mẹ.

18 Todin, devi Johanu tọn lẹ
na ẹn linlin onú ehe lẹpo tọn.
19 Enẹwutu, Johanu ylọ awe to
devi etọn lẹ mẹ bo do yé hlan
Oklunọ dè nado dọmọ: "Be hiẹ wẹ
Omẹ lọ he ja ya kavi be mí dona
donukun omẹ devo wẹ?" 20 To
whenue dawe lọ lẹ wá e dè, yé
dọmọ: "Johanu Baptizitọ wẹ do mí
hlan dè we nado kanse we dọ,
'Be hiẹ wẹ Omẹ he ja lọ kavi be
mí dona donukun mẹdevo wẹ?' "
21 To gànhiho enẹ mẹ, e hẹn
azọ̀n po azọ̀n sinsinyẹn lẹ po gbọ
na mẹsusu bo yàn gbigbọ ylan-
kan lẹ jẹgbonu, bosọ do nukunda-
gbe hia nukuntọ́nnọ susu bọ yé
mọnú. 22 Enẹwutu, e gblọnna
omẹ awe lọ lẹ dọmọ: "Mì yì, bo dọ
nuhe mì mọ bo sè lẹ na Johanu:
nukuntọ́nnọ lẹ to numọ, sẹkunọ
lẹ to zọnlinzin, pòtọnọ lẹ to yin-
yin kiklọwé bọ tókunọ lẹ to núsè,
oṣiọ lẹ to yinyin finfọn, wẹnda-
gbe lọ to yinyin lilá hlan wamọnọ
lẹ. 23 Podọ ayajẹnọ wẹ ewọ he
ma ko dahli na yẹn tọn wutu."

24 To whenue wẹnsagun Jo-
hanu tọn lẹ ko yì, e jẹ didọ-
na gbẹtọgun lọ lẹ ji gando Johanu
go dọmọ: "Etẹwẹ mìwlẹ tọ́nyi
nado yì pọ́n to danfafa ji? Be
ofán he jẹhọn to yigọyigọ-dona de
wẹ ya? 25 Etẹwẹ mìwlẹ tọ́nyi
nado yì mọ lo? Be dawe de he dó
awugbó wọ́dọ́wọ́dọ́ whanpẹnọ lẹ
wẹ ya? Yèdọ, owhé ahọlu lẹ tọn
gbè wẹ mẹhe nọ dó avò whan-
pẹnọ bo nọ nò fẹẹmẹ lẹ nọ nò.
26 To whelọnu lo, etẹwẹ mìwlẹ
tọ́nyi nado yì mọ taun? Be yẹ-
whegán de wẹ ya? Mọwẹ, yẹn
dọna mì dọ, ewọ tlẹ hú yẹwhegán
de tlala. 27 Ewọ wẹ mẹhe go
yè ko kanwe gando dọmọ, 'Pọ́n!
yẹn to wẹnsagun ṣie dohlan nu-
kọn towe, mẹhe na jẹnukọnna we
nado jla aliho towe do.' 28 Yẹn
dọna mì dọ, To mẹhe yin jiji sọn
yọnnu dè lẹ mẹ, depope ma klo-
hu Johanu; ṣigba mẹhe whè hú
to ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ
klohu ewọ." 29 (Podọ to whe-
nue gbẹtọ lẹpo po tòkuẹ-ṣinyantọ
lẹ po sè ehe, yé lá Jiwheyẹwhe
di dodonọ, na yé ko yin bibaptizi
po baptẹm Johanu tọn po wutu.
30 Ṣigba, Falesi lẹ po mẹhe yọ́n
Osẹ́n lọ ganji lẹ po gbẹkọ ayina-
mẹ he Jiwheyẹwhe na yé lọ go,
na yé ma ko yin bibaptizi gbọn
ewọ dali wutu.)

31 "Enẹwutu, mẹnu go wẹ yẹn
na yí omẹ whẹndo ehe tọn lẹ
jlẹdo, podọ mẹnu wẹ yé taidi?
32 Yé taidi yọpọvu lẹ he to aisin-
sin to ahimẹ bo to awhádo hlan
ode awetọ yetọn, bosọ to didọmọ,
'Míwlẹ kúnván na mì, ṣigba mì-
wlẹ ma dúwe; míwlẹ doavihàn,
ṣigba mì ma viavi.' 33 Mọdo-
polọ, Johanu Baptizitọ wá bo ma
nọ dù akla kavi nù ovẹn, ṣigba
mìwlẹ dọ dọ, 'Ewọ tindo aovi de.'
34 Visunnu gbẹtọ tọn wá bo to
dùdù bosọ to nùnù, ṣigba mìwlẹ
dọ dọ, 'Mì pọ́n! Dawe adọwhẹ́nnọ
de he jo ede na ovẹn nùnù, họn-
tọn tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ po ylando-
nọ lẹ po tọn!' 35 Etomọṣo, nu-
yọnẹn nọ yin didohia di dodonọ
gbọn ovi etọn lẹpo dali."

36 Todin, Falesi de to bibiọ
to e si mapote nado wá dùnú
hẹ ẹ. Enẹwutu, e biọ owhé Fa-
lesi lọ tọn gbè bo jagla to tafo

kọ̀n. 37 Podọ, pọ́n! nawe de he
yin yinyọnẹn to tòdaho lọ mẹ
nado yin ylandonọ sè dọ ewọ ja-
gla to núdùdù kọ̀n to owhé Fale-
si lọ tọn gbè, yọnnu lọ sọ hẹn
ogò alabasta tọn de wá he mẹ
amisisa owán gblingblinnọ tin te,
38 podọ, dile e ṣite to godo to afọ
etọn lẹ kọ̀n, e to avivi bo jẹ dasin
etọn lẹ kùn do afọ etọn lẹ go ji
bosọ nọ yí oda he to ota etọn lẹ
do súnsún in sè. Humọ, e to nùdo
afọ etọn lẹ go magbọjẹ bo to ami-
sisa owán gblingblinnọ lọ sá na
afọ etọn lẹ. 39 To whenue Fa-
lesi he basi oylọna ẹn mọ ehe, e
dọ to ede mẹ dọmọ: "Eyin dawe
ehe yin yẹwhegán de, e na ko yọ́n
nawe he to alọ do e go lọ podọ
mẹhe nkọ ewọ yin, dọ ylandonọ
de wẹ." 40 Ṣigba, Jesu gblọn-
na ẹn dọmọ: "Simọni, yẹn tindo
nude nado dọna we." E dọna ẹn
dọmọ: "Mẹplọntọ, dọ ẹ!"
41 "Dawe awe duahọ do akuẹ-
yannamẹtọ de; dopo duahọ dena-
li* fowe-kanweko tọn, ṣigba awe-
tọ dù kandeao. 42 To whenue
yé ma tindo nudepope he yé na
yí do suahọ, ewọ jona yé sọn
ojlo mẹ wá. Enẹwutu, mẹnu to
yé mẹ wẹ na yiwanna ẹn hu-
gan?" 43 Simọni gblọn dọmọ:
"Yẹn lẹndọ mẹhe ewọ jo susu
na sọn ojlo mẹ wá lọ wẹ."
E dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ gblọn gan-
ji." 44 To whenẹnu, e lẹhlan
nawe lọ bo dọna Simọni dọmọ:
"Hiẹ mọ nawe ehe ya? Yẹn biọ
owhé towe gbè; hiẹ ma na mi
osin na afọ ṣie lẹ. Ṣigba nawe ehe
kùn dasin etọn lẹ do afọ ṣie lẹ go
bo yí oda etọn do súnsún in sè.
45 Hiẹ ma donùnùgo na mi; ṣi-
gba nawe ehe, sọn whenue gbọ́n
yẹn biọ họmẹ, e to nùdo afọ ṣie
lẹ go magbọjẹ. 46 Hiẹ ma sá
amisisa do ota na mi; ṣigba nawe
ehe sá amisisa owán gblingblinnọ
do afọ ṣie lẹ. 47 Na ehe wutu,
yẹn dọna we dọ, ylando etọn lẹ,
dile yé tlẹ sù sọ, yé ko yin jijo-
na ẹn, na ewọ do owanyi susu
hia; ṣigba ewọ he vude yin jijona,
nọ do owanyi vude hia." 48 To
whenẹnu, e dọna yọnnu lọ dọmọ:
"Ylando towe lẹ ko yin jijona we."
49 Enẹwutu, mẹhe jagla to tafo
kọ̀n hẹ ẹ lẹ jẹ linlẹn ji to ye-
delẹ mẹ dọmọ: "Mẹnu wẹ dawe
ehe, he tlẹ nọ jo ylando lẹ namẹ?"
50 Ṣigba, e dọna nawe lọ dọmọ:
"Yise towe ko whlẹn we gán; yì
to jijọho mẹ."

8 To enẹgodo tlolo, e zingbeji-
zọnlin sọn tòdaho de mẹ jẹ
tòdaho de mẹ podọ sọn gbétatò de
mẹ jẹ gbétatò de mẹ, bo to yẹ-
whehodọ bosọ to wẹndagbe ahọ-
luduta Jiwheyẹwhe tọn lá. Omẹ
wiawe lẹ sọ tin po e po, 2 gọna
yọnnu delẹ he mẹ gbigbọ ylan-
kan lẹ ko yin yinyan sọn bo ko
yin azọ̀nhẹngbọna, yèdọ Malia he
nọ yin yiylọdọ Magdaleni, mẹhe
mẹ aovi ṣinawe ko tọ́njẹgbonu
sọn, 3 podọ Joana asi Kuza, he
yin nukunpedonugotọ Hẹlọdi tọn
tọn, podọ Susana po yọnnu susu
devo lẹ po, he nọ yí nutindo ye-
tọn lẹ zan nado yilizọn na yé.

Luk 7:41* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

4 Todin, to whenue gbẹtọgun
daho de po mẹhe hodo e sọn tòda-
ho de mẹ jẹ tòdaho de mẹ lẹ po ko
pli dopọ, e yí apajlẹ de do dọho
dọmọ: 5 "Nudotọ de tọ́nyi nado
dó okún lẹ. Podọ dile e to núdo,
delẹ to e mẹ flẹ jẹ aliho tó bo yin
afọtùn e ji, bọ ohè agahomẹ tọn
lẹ ṣinyan ẹn dù. 6 Devo lẹ flẹ
jẹ osé gángán ji, podọ, to whe-
nue yé ko tọ́nkun godo, yé fiọ na
yé ma mọ fifá wutu. 7 Devo lẹ
flẹ jẹ owùn lẹ ṣẹnṣẹn, podọ owùn
he whẹ́n dopọ hẹ yé lẹ gbidikọ-
na yé. 8 Devo lẹ flẹ jẹ aigba
dagbe ji, podọ, to whenue yé ko
tọ́nkun godo, yé de sinsẹ́n tọ́n,
yèdọ donu kanweko." Dile e dọ
onú ehelẹ pó godo, e zindonukọn
nado dọmọ: "Mì gbọ ewọ he tin-
do otó nado dotoai, ni dotoai."
9 Ṣigba, devi etọn lẹ jẹ nuhe
apajlẹ ehe zẹẹmẹdo kanse e ji.
10 E dọmọ: "Mìwlẹ wẹ e ko
yin nina nado mọnukunnujẹ aṣli
wiwe ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn
lẹ mẹ, ṣigba na mẹhe pò lẹ, apajlẹ
lẹ poun wẹ e yin na yé, na e nido
yindọ, dile yé to pinpọn, yé nido
sọgan pọ́n to ovọ́ mẹ podọ, dile yé
to sisè, yé ni ma do doayi zẹẹmẹ
lọ go blo. 11 Todin, nuhe apa-
jlẹ lọ zẹẹmẹdo die: Okún lọ wẹ
ohó Jiwheyẹwhe tọn. 12 Dehe
tin to aliho tó lẹ wẹ mẹhe ko sè,
enẹgodo Lẹgba wá bo ṣinyan ohó
lọ sọn ahun yetọn mẹ na yé ni ma
do yise bo yin whinwhlẹngán blo.
13 Dehe tin to osé gángán ji lẹ
wẹ mẹhe, to whenue yé sè ohó
lọ, yé yí ayajẹ do kẹalọyi i, ṣigba
ehelẹ ma doadọ̀do; yé yise na ojlẹ
de, ṣigba yé jai to whenue whle-
pọn wá. 14 Na nuhe dù dehe
flẹ jẹ owùn lẹ ṣẹnṣẹn, ehelẹ wẹ
mẹhe sè, ṣigba, na magbọjẹ po
adọkunnu lẹ po gọna gbẹdudu ai-
họn ehe tọn lẹ duto yé ji wutu, yé
yin kọgbidina mlẹnmlẹn bọ sin-
sẹ́n yetọn gboawupo nado whẹ́n.
15 Na nuhe dù dehe tin to aigba
dagbe ji, ehelẹ wẹ mẹhe, to whe-
nue yé ko yí ahun he yọ́n bosọ yin
dagbe do sè ohó lọ godo, yé yí i
hẹn bo yí akọndonanu do de sin-
sẹ́n tọ́n.
16 "Mẹdepope ma nọ tá mi-
yọ́ngbán, bo nọ ṣinyọnnudo e
kavi ze e do adọ́zan de glọ, ṣigba
e nọ ze e do miyọ́ngbántin ji, na
mẹhe to whégbè biọ lẹ nido sọ-
gan mọ hinhọ́n. 17 Na nude-
pope ma tin to nuglọ he ma na
wá yin didehia, mọdopolọ nude-
pope ma ko yin whiwhla po sọ-
whiwhe po he ma na wá yin yin-
yọnẹn bo yin hinhẹn jẹ gbangba.
18 Enẹwutu, mì payi lehe mì nọ
dotoai do go; na mẹdepope he tin-
do, e na yin nina ẹn dogọ, ṣi-
gba mẹdepope he ma tindo, yèdọ
nuhe e tlẹ lẹndọ emi tindo na yin
yíyí sọn e si."
19 Todin, onọ̀ etọn po nọvisun-
nu etọn lẹ po ja e dè, ṣigba yé ma
penugo nado wá e dè na gbẹtọ-
gun lọ wutu. 20 Enẹwutu, ewọ
yin didọna dọmọ: "Onọ̀ towe po
nọvisunnu towe lẹ po to ote
to gbonu bo to jijlo nado mọ we."
21 E gblọnna yé dọmọ: "Onọ̀ ṣie
po nọvisunnu ṣie lẹ po wẹ omẹ
ehelẹ he sè ohó Jiwheyẹwhe tọn
bo basi i."

22 To azán enẹlẹ dopo gbè,
ewọ po devi etọn lẹ po biọ tọjihun
de mẹ, e sọ dọna yé dọmọ: "Mì
gbọ mí ni dasá yì awà awetọ tán-
do lọ tọn ji." Enẹwutu, yé súnhún.
23 Ṣigba, dile yé to yìyì, e da-
mlọn. Todin, yujẹhọn sinsinyẹn
de fọ́n to tándo lọ ji, podọ osin jẹ
ohún lọ gọ́ ji bọ yé tin to owù mẹ.
24 To godo mẹ, yé yì e dè bo
fọ́n ẹn, bosọ dọmọ: "Nuplọnmẹtọ,
Nuplọnmẹtọ, mí to na dọ̀n!" To
whenue e fọ́n, e gbẹnuna jẹhọn lọ
po zingidi osin tọn lọ po, bọ yé nọ
whii, bosọ nabọẹ. 25 To whe-
nẹnu, e dọna yé dọmọ: "Fie wẹ
yise mìtọn te?" Ṣigba, obu jẹ yé
ji, bọ awuji yé, yé sọ to didọna
ode awetọ dọmọ: "Mẹnu wẹ ehe
na taun tọn, na e tlẹ nọ degbè do
jẹhọn po osin po, bọ yé nọ seto-
nuna ẹn?"
26 Yé sọ glinhún do huto to otò
Gelazeninu lẹ tọn mẹ, he pannu-
kọn Galili. 27 Ṣigba, dile e jẹte
do agé, dawe de sọn tòdaho lọ mẹ
he tindo aovi lẹ wá pé e. Podọ ewọ
ma ko dó avọ̀ na ojlẹ de, bo ma nọ
nọ̀ whégbè, ṣigba yọdò lẹ ṣẹnṣẹn.
28 To whenue e mọ Jesu, e da-
whá po ogbè lélé po bo jẹklo to
nukọn etọn, bosọ yí ogbè lélé do
dọmọ: "Etẹwẹ yẹn tindo nado wà
hẹ we, hiẹ Jesu Visunnu Jiwhe-
yẹwhe Gigogán lọ tọn? Yẹn vẹ̀
we, a sayana mi blo." 29 (Na e
ko to gbede do gbigbọ mawé lọ
nado tọ́njẹgbonu sọn dawe lọ mẹ.
Na e ko to tuklado e sinsinyẹn na
ojlẹ dindẹn, podọ whlasusu wẹ yè
ko yí gẹdẹ lẹ po afọgàn lẹ po do
blá ẹ bo nọ to ṣiṣọ́ ẹ, ṣigba e nọ
wẹ́n gẹdẹ lọ lẹ bo nọ yin anadena
gbọn aovi lọ dali yì fihe to olá lẹ.)
30 Jesu kanse e dọmọ: "Nawẹ
hiẹ nọ yin?" E dọmọ: "Awhànpa,"
na aovi susu wẹ ko biọ ewọ mẹ
wutu. 31 Podọ yé to vivẹ ẹ ma-
pote ma nado degbè dọ yé ni yì
odò mapote mẹ. 32 Todin, pi-
pli ohàn tọn he yinukunkẹ de to
núdù to finẹ to osó lọ ji; enẹwu-
tu, yé vẹ̀ ẹ nado dike yé ni biọ yé
mẹ. E sọ nagbè yé. 33 To whe-
nẹnu, aovi lọ lẹ tọ́njẹgbonu sọn
dawe lọ mẹ bo biọ ohàn lọ lẹ mẹ,
pipli lọ sọ hozín yì pópló lọ tónu
bo flẹ jẹ tándo lọ mẹ bosọ siọ do
osin mẹ. 34 Ṣigba, to whenue
kanlinyìntọ lọ lẹ mọ nuhe jọ, yé
họnyi bo na linlin etọn to tòdaho
lọ mẹ podọ to glètoho lọ mẹ.
35 Enẹgodo, gbẹtọ lẹ wá nado
pọ́n nuhe jọ, yé sọ wá Jesu dè bo
mọ dawe lọ he mẹ aovi lọ yin yin-
yan jẹgbonu sọn, e dó avọ̀ bọ ayi-
ha etọn ko gọwá, bọ e to aisin-
sin to afọ Jesu tọn lẹ kọ̀n; yé sọ
dibu. 36 Mẹhe mọ nuhe jọ lọ lẹ
dọ lehe dawe he tindo gbigbọ aovi
tọn lọ yin hinhẹn jẹgangan do
na yé. 37 Enẹwutu, gbẹtọgun
he wá sọn lẹdo otò Gelazeninu lẹ
tọn mẹ lẹpo biọ to e si nado yì
sọn yé dè, na obu sinsinyẹn he jẹ
yé ji lọ wutu. To whenẹnu, e biọ
tọjihun lọ mẹ bo lẹkọ. 38 Ṣi-
gba, dawe he mẹ aovi lẹ ko tọ́njẹ-
gbonu sọn lọ to vivẹ ẹ mapote
nado nọ zọnhẹ ẹ; ṣigba e do dawe
lọ hlan, bo dọmọ: 39 "Lẹkọyi
owhé towe gbè, bo nọ to nuhe Ji-
wheyẹwhe ko wà na we lẹ dọ."
Enẹwutu, e yì, bo to nuhe Jesu ko
wà na ẹn lẹ lá lẹdo tòdaho lọ pete.

40 To whenue Jesu lẹkọwa,
gbẹtọgun lọ lẹ yí homẹdagbe do
yí i, na yemẹpo wẹ to nukundo e.
41 Ṣigba, pọ́n! dawe de he nọ yin
Jailu wá, podọ dawe ehe yin ogán
sinagọgu tọn de. Ewọ sọ jẹklo to
afọ Jesu tọn lẹ kọ̀n bo jẹ vivẹ ẹ ji
nado wá owhé etọn gbè, 42 na
e tindo viyọnnu dopo akàn he yin
owhe wiawe mẹvi de bọ e to kú-
donu.

Dile e to yìyì, gbẹtọgun lọ lẹ há
do e. 43 Podọ nawe de, he ko to
hùndi na owhe wiawe, he ma ko
penugo nado mọ pọngbọ sọn mẹ-
depope dè, 44 gbọn godo etọn
bo doalọ okẹ̀yẹ̀ awugbó etọn tọn
go, hùndidi etọn sọ doalọte to
afọdopolọji. 45 Enẹwutu Jesu
dọmọ: "Mẹnu wẹ doalọ go e?" To
whenue yemẹpo to mimọ́n, Pita
dọmọ: "Nuplọnmẹtọ, gbẹtọgun lọ
lẹ wẹ to hihá do we bosọ to finfin-
yọ́n we." 46 Ṣogan, Jesu dọmọ:
"Mẹde doalọ go e, na yẹn mọdọ
huhlọn tọ́n sọn go e." 47 To
whenue yọnnu lọ mọdọ yè ko doa-
yi emi go, e wá po obu po bo jẹ-
klo to nukọnna ẹn bosọ dọ to gbẹ-
tọ lẹpo nukọn nuhewutu e doalọ e
go podọ lehe e yin azọ̀nhẹngbọna
to afọdopolọji do. 48 Ṣigba, e
dọna ẹn dọmọ: "Viyọnnu ṣie, yise
towe ko hẹn we jẹgangan; yì to ji-
jọho mẹ."

49 Dile e gbẹ́ pò to hodọ,
afọzedaitọ ogán sinagọgu tọn
lọ tọn de wá, bo dọmọ: "Viyọn-
nu towe ko kú; a sọ dotukla mẹ-
plọntọ ba blo." 50 To whenue
Jesu sè ehe, e gblọnna ẹn dọmọ:
"A dibu blo, saa ko tindo yise
poun, ewọ nasọ yin whinwhlẹn-
gán." 51 To whenue e jẹ owhé
lọ gbè, e ma dike mẹdepope ni
hodo e biọ họmẹ adavo Pita, Jo-
hanu po Jakọbu po gọna otọ́ po
onọ̀ viyọnnu lọ tọn po. 52 Ṣi-
gba, gbẹtọ lẹpo to avivi bo to
awubla dohia na ewọ tọn wutu.
Enẹwutu, e dọmọ: "Mì sọ viavi
ba blo, na ewọ ma kú gba ṣigba
amlọndọ wẹ e te." 53 Enẹwu-
tu, yé jẹ ṣinṣàn ẹn kò ji, na yé
yọnẹn dọ e ko kú. 54 Ṣigba, e
hẹn alọ etọn go bo ylọ ẹ bosọ
dọmọ: "Viyọnnu, fọ́n!" 55 Gbi-
gbọ etọn sọ gò biọ e mẹ, bọ e
fọ́n to afọdopolọji, ewọ sọ degbè
dọ nude ni yin nina ẹn nado dù.
56 Podọ, ayajẹ mẹjitọ etọn lẹ tọn
gọfla; ṣigba e dọna yé ma nado dọ
nuhe jọ lọ na mẹdepope.

9 To whenẹnu, e ylọ omẹ wia-
we lẹ pli dopọ bo na yé hu-
hlọn po aṣẹ po do aovi lẹpo ji podọ
nado hẹn azọ̀n lẹ gbọ. 2 Enẹ-
wutu, e do yé hlan nado dọ-
yẹwheho ahọluduta Jiwheyẹ-
whe tọn podọ nado hẹnazọ̀ngbọ,
3 e sọ dọna yé dọmọ: "Mì hẹn
nudepope na gbejizọnlin lọ blo,
yèdọ opò kavi aglò núdùdù tọn,
kavi núdùdù kavi fataka-kuẹ blo;
mọdopolọ mì hẹn awù odò tọn
awe blo. 4 Ṣigba, fidepope he
mì biọ owhé de gbè te, mì nọ
finẹ kaka mì nado tọ́n sọn finẹ.
5 Podọ fidepope he gbẹtọ lẹ ma
yí mì te, to whenue mì to tintọ́n
sọn tòdaho enẹ mẹ, mì húnhún
kọ́gudu sẹ̀ sọn afọ mìtọn lẹ go, na
okunnu de sọta yé." 6 Enẹgo-
do, to whenue yé jẹ yìyì ji, yé

gbọn aigba lọ pete ji sọn gbétatò de mẹ jẹ gbétatò de mẹ, bo to wẹndagbe lọ lá bosọ to azònhẹngbọ to filẹpo.

7 Todin, Hẹlọdi,* yèdọ ogán agbegbe tọn# lọ, sè onú he to jijọ lọ lẹpo, ewọ sọ jẹflumẹ tlala na mẹdelẹ to didọ dọ Johanu ko yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ wutu, 8 ṣigba mẹdevo lẹ dọ dọ Elija ko sọawuhia, ṣogan mẹdevo lẹ dọ dọ dopo to yẹwhegán hohowhenu tọn lẹ mẹ ko fọ́n. 9 Hẹlọdi dọmọ: "Yẹn ko gbòtana Johanu. To whelọnu lo, mẹnu wẹ yin mẹlọ he go yẹn to onú ehelẹ sè gando?" Enẹwutu, ewọ to dindin nado mọ ẹn.

10 Podọ to whenue apọsteli lẹ lẹkọ, yé na ẹn linlin nuhe yé ko wà lẹ tọn. Enẹwutu, e plan yé bo yì tòdaho he to olá de mẹ, he nọ yin Bẹtsaida. 11 Ṣigba, to whenue gbẹtọgun lọ lẹ yọnẹn, yé hodo e. Podọ e yí homẹdagbe do yí yé bo jẹ hodọna yé ji gando ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn go, e sọ hẹnazònglọbọna mẹhe tindo nuhudo azònhẹngbọ tọn lẹ. 12 Todin, azán lọ jei vivọnu. Omẹ wiawe lẹ wá bo dọna ẹn dọmọ: "Do gbẹtọgun lọ hlan, na yé nido sọgan yì gbétatò lẹ po glètoho he lẹdo pé lẹ po mẹ bo dín fihe yé na nọ po nuhe yé na dù po, na fihe to olá de wẹ mí te." 13 Ṣigba, e dọna yé dọmọ: "Mì na nude yé nado dù." Yé sọ dọmọ: "Mí ma tindo nude hú akla atọ́n po whèvi awe po, adavo mílọsu lẹ ni yì bo hò núdùdù na omẹ ehe lẹpo." 14 Na nugbo tọn, yé diblayi sunnu degbade-fọtọ́n. Ṣigba, e dọna devi etọn lẹ dọmọ: "Mì dike yé ni jagla taidi to núdùdù kọ̀n, yèdọ nudi omẹ kandeao-kandeao to gọnugọnu." 15 Yé sọ wàmọ bo dike yemẹpo jagla. 16 Enẹgodo, to whenue e yí akla atọ́n po whèvi awe lọ lẹ po, e pọ́n olọn, bo dona yé bosọ wẹ́n yé bo jẹ yíyí na devi etọn lẹ ji nado na gbẹtọgun lọ. 17 Enẹwutu, yemẹpo dù bo gọ́ho, podọ yé bẹ dupò he pò lẹ pli, e sọ gọ́ ohà wiawe.

18 To godo mẹ, to whenue e to dèho edeṣo, devi lẹ pli do e dè, e sọ kanse yé dọmọ: "Mẹnu wẹ gbẹtọgun lọ lẹ to didọ dọ yẹn yin?" 19 Yé gblọn dọmọ: "Johanu Baptizitọ; ṣigba mẹdevo lẹ dọ, Elija, podọ mẹdevo lẹ sọ dọ, dopo to yẹwhegán hohowhenu tọn lẹ mẹ ko fọ́n." 20 To whenẹnu, e dọna yé dọmọ: "Ṣigba, mìwlẹ, mẹnu wẹ mì nọ dọ dọ yẹn yin?" Pita gblọn dọmọ: "Klisti Jiwheyẹwhe tọn." 21 To whenẹnu, e gbẹ́ na yé sinsinyẹn ma nado nọ dọ ehe na mẹdepope, 22 ṣigba e dọmọ: "Visunnu gbẹtọ tọn dona jiya onú susu tọn bọ sunnu mẹho lẹ po yẹwhenọgán lẹ po gọna wekantọ lẹ na gbẹ́ ẹ dai, bo hù i, bọ e na yin finfọn to azán atọ̀ntọ gbè."

23 Enẹgodo, e zindonukọn nado dọna yemẹpo dọmọ: "Eyin mẹdepope jlo nado hodo mi, mì gbọ e ni mọ́n ede bo ze yatin etọn egbesọegbesọ bosọ to hihodo mi

---

Luk 9:7* Pọ́n Luk 3:1, nudọnamẹ odò tọn.
7# To paa mẹ, *tẹtlalkes*. Ahọvi lẹdo tọn he nọ ze afọ ahọluigba-gán Lomu tọn dai.

zọnmii. 24 Na mẹdepope he
jlo na whlẹn alindọn etọn na
hẹn ẹn bu; ṣigba mẹdepope he
hẹn alindọn etọn bu na yẹn tọn
wutu, omẹ enẹ wẹ na whlẹn ẹn.
25 Na taun tọn, ale tẹwẹ tin to e
mẹ na gbẹtọ eyin e duale aihọn lọ
pete tọn ṣigba bo hẹn ogbè etọn
bu kavi yin awugblena? 26 Na
mẹdepope he kuwinyan ṣie podọ
na ohó ṣie lẹ, Visunnu gbẹtọ tọn
nasọ kuwinyan ewọ tọn ga to
whenue e na wá to gigo etọn,
podọ Otọ́ tọn, po angẹli wiwe lẹ
tọn po mẹ. 27 Ṣigba, nugbo wẹ
yẹn dọna mì, Delẹ to mẹhe to ote
tofi lẹ mẹ ma na dọ́ okú pọ́n to
aliho depope mẹ kaka yé nado mọ
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn whẹ́."
28 Na nugbo tọn, nudi azán
ṣinatọ̀n to ohó ehelẹ godo, e plan
Pita, Johanu po Jakọbu po bo hẹji
yì osó ji nado hodẹ̀. 29 Podọ
dile e to dẹ̀ho, awusọhia nukun-
mẹ etọn tọn diọ bọ avọ̀ etọn lẹ-
zun wewe tété. 30 Humọ, pọ́n!
dawe awe, yèdọ Mose po Elija
po to hodọ hẹ ẹ. 31 Omẹ ehelẹ
sọawuhia po gigo po bo jẹ hodọ ji
gando yìyì etọn he e dona hẹn-
di to Jelusalẹm go. 32 Todin,
amlọn to tuklado Pita po mẹhe to
finẹ hẹ ẹ lẹ po; ṣigba to whenue
amlọn ko họ́n na yé pete, yé mọ
gigo etọn po dawe awe he to ote
hẹ ẹ lẹ po. 33 Podọ dile omẹ
ehelẹ to tintọ́n sọn e dè, Pita dọna
Jesu dọmọ: "Nuplọnmẹtọ, e yọ́n
taun dọ mí ni nọfi, enẹwutu gbọ
mí ni gbá gòhọ atọ̀n, dopo na
hiẹ, dopo na Mose podọ dopo na
Elija," na ewọ ma yọ́n nuhe dọ
e te. 34 Ṣigba, dile e to onú
ehelẹ dọ, aslọ de sọawuhia bo jẹ
ṣinṣinyọn yé ji. To whenue aslọ lọ
ko ṣinyọ́n yé, yé dibu. 35 Ogbè
de sọ dọho sọn aslọ lọ mẹ dọmọ:
"Ehe wẹ Visunnu ṣie, mẹhe ko
yin dide lọ. Mì nọ dotoaina ẹn."
36 Podọ to whenue ogbè lọ yin
sisè, Jesu kẹdẹ wẹ yé mọ. Ṣigba,
yé nabọẹ bo ma dọ nuhe yé mọ
lẹ depope na mẹde to azán enẹ-
lẹ mẹ.

37 To aihọngbè, to whenue
yé jẹte sọn osó lọ ji, gbẹtọ-
gun daho de wá pé e. 38 Podọ,
pọ́n! dawe de sọn gbẹtọgun lọ mẹ
dawhá dọmọ: "Mẹplọntọ, yẹn vẹ̀
we nado yìnnukun pọ́n visunnu
ṣie, na ewọ wẹ ovi dopo akàn ṣie
wutu, 39 podọ, pọ́n! gbigbọ de
nọ ze e, bọ ewọ nọ dawhá to ajiji
mẹ, podọ e nọ húnhún in gìgìgì
bọ e nọ to fútúfútú tún, podọ e ma
nọ jlo nado jo e do to aliho de-
pope mẹ to whenue e ko gblea-
wuna ẹn godo. 40 Podọ yẹn vẹ̀
devi towe lẹ nado yàn ẹn jẹ-
gbonu, ṣigba yé ma sọgan."
41 Jesu gblọn dọmọ: "Whẹndo
mayisenọ podọ bublunọ E, nawẹ
yẹn na nọ mì dè bo na sin-
yẹnlin hẹ mì dẹnsọ? Plan visun-
nu towe wáfi." 42 Ṣigba, dile
ewọ tlẹ ko to dindọnsẹpọ, aovi lọ
dlan ẹn do kọmẹ bo húnhún in
gìgìgì. Ṣigba, Jesu gbẹnuna gbi-
gbọ mawé lọ bo hẹnazọ̀ngbọna vi-
sunnu lọ bosọ jo e na otọ́ etọn.
43 Nalete, huhlọn gigonọ Jiwhe-
yẹwhe tọn hẹn awuji yemẹpo.

Todin, dile awú to jiji yemẹ-
po gando nuhe ewọ to wiwà lẹ

go, e dọna devi etọn lẹ dọmọ:
44 "Mì hẹn ohó ehelẹ do ayiha
mẹ pẹkipẹki, na Visunnu gbẹtọ
tọn dona yin didehia do alọ gbẹ-
tọ lẹ tọn mẹ." 45 Ṣigba, yé ma
mọnukunnujẹ hodidọ ehe mẹ jan-
wẹ. Na nugbo tọn, e yin whiwhla
do yé na yé ni ma do sọgan mọ-
nukunnujẹemẹ, yé sọ dibu nado
kannubiọ ẹ gando hodidọ ehe go.
46 Enẹgodo, linlẹn de fọ̀n to
ṣẹnṣẹn yetọn gando mẹhe na klo-
hugan to yé mẹ go. 47 Na Jesu
yọ̀n nuhe lẹn yé te to ahun yetọn
mẹ wutu, e ylọ yọpọvu de do ede
dè 48 bo dọna yé dọmọ: "Mẹ-
depope he yí yọpọvu ehe to oyín
ṣie mẹ, yí yẹnlọsu ga, podọ mẹ-
depope he yí mi, yí mẹhe do mi
hlan ga. Na ewọ he ze ede whè
to mìmẹpo ṣẹnṣẹn wẹ omẹ lọ he
klo."
49 Johanu gblọn dọmọ: "Nu-
plọnmẹtọ, mí mọ dawe de bọ e to
aovi lẹ yàn jẹgbonu to oyín towe
mẹ podọ mí tẹnpọn nado glọnali-
na ẹn, na ewọ ma to hihodo mí
wutu." 50 Ṣigba, Jesu dọna ẹn
dọmọ: "Mì tẹnpọn nado glọnali-
na ẹn blo, na ewọ he ma jẹagọdo
mì tin po mì po."
51 Todin, dile azán he gbè
e na yin zize yì olọn mẹ lẹ to
pipé, e ze ayiha etọn lẹpo do Je-
lusalẹm yìyì ji. 52 Enẹwutu, e
do wẹnsagun lẹ hlan nado jẹnu-
kọnna ẹn yì. Podọ yé yì bo biọ
gbétatò Samalianu lẹ tọn de mẹ,
nado wleawudaina ẹn; 53 ṣi-
gba, yé ma yí i, na e ze ayiha
etọn do Jelusalẹm yìyì ji wutu.
54 To whenue devi Jakọbu po Jo-
hanu po mọ ehe, yé dọmọ: "Oklu-
nọ, be hiẹ jlo dọ mí ni dọna miyọ̀n
nado flẹ sọn olọn bo hù yé sudo
ya?" 55 Ṣigba, e lilẹ bo gbẹnu-
na yé. 56 Enẹwutu, yé yì gbé-
tatò devo mẹ.
57 Todin, dile yé to yìyì to ali-
ho ji, mẹde dọna ẹn dọmọ: "Yẹn
na hodo we yì fidepope he hiẹ na
yì." 58 Jesu sọ dọna ẹn dọmọ:
"Owọ̀ lẹ tindo odò lẹ podọ ohẹ̀
agahomẹ tọn lẹ tindo adọtẹn lẹ,
ṣigba Visunnu gbẹtọ tọn ma tindo
fidepope he e na ze ota etọn bọdai
do." 59 Enẹgodo, e dọna mẹ-
devo dọmọ: "Lẹzun hodotọ ṣie."
Dawe lọ dọmọ: "Nagbè mi nado yì
bo dì otọ́ ṣie whẹ́." 60 Ṣigba, e
dọna ẹn dọmọ: "Gbọ oṣiọ lẹ ni dì
oṣiọ yetọn lẹ, ṣigba hiẹ ni yì bo
lá ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn pé."
61 Podọ mẹdevo sọ dọmọ: "Oklu-
nọ, yẹn na hodo we; ṣigba na-
gbè mi nado dọ e yì whedenu
na mẹhe tin to whédo ṣie mẹ lẹ
whẹ́." 62 Jesu dọna ẹn dọmọ:
"Omẹ depope he doalọ glepọnu go
bo pọ̀n onú he to godo lẹ ma jẹna
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn."

10 To onú ehelẹ godo, Oklunọ
de omẹ kandegbàn devo
lẹ bo do yé hlan awe awe jẹnu-
kọnna ẹn yì tòdaho podọ fihe ewọ
lọsu na wá yì lẹpo mẹ. 2 To
whenẹnu, e jẹ didọna yé ji dọmọ:
"Na nugbo tọn, ojiję lọ sù, ṣigba
azọ̀nwatọ lẹ ma sù. Enẹwutu, mì
vẹ Ogán jibẹwawhé lọ tọn nado
do azọ̀nwatọ lẹ hlan ojiję etọn
mẹ. 3 Mì yì. Mì pọ̀n! yẹn to
dido mì hlan taidi lẹngbọvu lẹ to
ohla lẹ ṣẹnṣẹn. 4 Mì hẹn sẹgẹ,

kavi aglò núdùdù tọn, kavi afọpa lẹ blo, podọ mì gbò mẹdepope fán to nudọdomẹ whenu to aliho ji blo. 5 Fidepope he mì biọ owhé de gbè te, mì dọ jẹnukọn dọ, 'Jijọho ni tin na owhé ehe.' 6 Podọ eyin họntọn jijọho tọn de tin to finẹ, jijọho mìtọn na tin to e ji. Ṣigba eyin e ma tin, e na lẹkọ do mì dè. 7 Enẹwutu, mì nọ owhé enẹ gbè, bo nọ dù bosọ nọ nù nuhe yé wleawu etọn na mì lẹ, na azọ́nwatọ jẹna azọ́nkuẹ etọn. Mì ma nọ to tẹnsẹ sọn owhé de gbè jẹ owhé de gbè blo.

8 "Humọ, fidepope he mì biọ tòdaho de mẹ te bọ yé yí mì, mì dù nuhe yin zizedonukọnna mì lẹ, 9 bo hẹnazọ̀ngbọna mẹhe to azọ̀njẹ to e mẹ lẹ, bosọ to didọna yé dọmọ, 'Ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ko dọnsẹpọ mì.' 10 Ṣigba, fidepope he mì biọ tòdaho de mẹ te bọ yé ma yí mì, mì tọ́nyi alihogbó etọn lẹ ji bo dọ, 11 'Yèdọ kọ́gudu he tlẹ tẹdo afọ mítọn lẹ go sọn tòdaho mìtọn mẹ, mí súnsún in sè na okunnu de sọta mì. Etomọṣo, mì hẹn ehe do ayiha mẹ dọ, ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ko dọnsẹpọ.' 12 Yẹn dọna mì dọ, e na pọnte na Sodọmi to azán enẹ gbè hú na tòdaho enẹ.

13 "Dindọn hlan we, Kolazin! Dindọn hlan we, Bẹtsaida! na eyin azọ́n huhlọnnọ he yin bibasi to mì mẹ lẹ ko yin bibasi to Tile po Sidoni po mẹ wẹ, yé na ko lẹnvọjọ hoho gbọn aisinsin to odẹ́vò po afín po mẹ dali. 14 Enẹwutu, e na pọnte na Tile po Sidoni po to whẹdida whenu hú na mìwlẹ. 15 Podọ hiẹ, Kapẹlnaumi, be vlavo hiẹ na yin yizedaga kakajẹ olọn wẹ? Hiẹ na yìdo kaka yì Hadẹs* mẹ!

16 "Ewọ he dotoaina mì dotoaina yẹnlọsu ga. Podọ ewọ he gbẹ́ mì dai gbẹ́ yẹnlọsu dai ga. Humọ, ewọ he gbẹ́ mi dai gbẹ́ ewọ he do mi hlan dai ga."

17 To whenẹnu, omẹ kandegbàn lọ lẹ lẹkọwa po ayajẹ po, bo to didọmọ: "Oklunọ, aovi lẹ tlẹ litaina mí to whenue mí yí oyín towe zan." 18 Enẹwutu, e dọna yé dọmọ: "Yẹn jẹ mimọ ji bọ Satani flẹ taidi abì sọn olọn. 19 Mì pọ́n! yẹn ko na mì aṣẹ nado tùnafọ odàn lẹ po aklekle lẹ po ji, podọ nado duto huhlọn kẹntọ tọn lẹpo ji, podọ nudepope ma na gbleawuna mì to aliho depope mẹ. 20 Etomọṣo, mì jaya na ehe tọn wutu blo, dọ gbigbọ lẹ litaina mì, ṣigba mì jaya na oyín mìtọn ko yin kinkàndai to olọn mẹ wutu." 21 To ojlẹ enẹ dopolọ mẹ, e gọ́ na ayajẹ susu gbọn gbigbọ wiwe gblamẹ bo dọmọ: "Yẹn pà we to gbangba, hiẹ Otọ́, Oklunọ olọn po aigba po tọn, na hiẹ ko yí sọwhiwhe do whlá onú ehelẹ do nuyọnẹntọ lẹ po weyọnẹntọ lẹ po bo ko de yé hia ovivu lẹ. Mọwẹ, Otọ́ E, na hiẹ mọdọ e yọ́n nado yinuwa to aliho ehe mẹ. 22 Otọ́ ṣie ko ze onú lẹpo do alọmẹ na mi, podọ mẹde ma yọ́n mẹhe Visunnu yin adavo Otọ́; podọ mẹde ma yọ́n mẹhe Otọ́ yin adavo Visunnu, po mẹhe Vi-

---

Luk 10:15* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

sunnu lọ jlo nado de e hia hlan lẹ
po.”
23 Enẹwutu, e lẹhlan devi
etọn lẹ kẹdẹ bo dọmọ: “Ayajẹ-
nọ wẹ nukun he mọ nuhe mì to
mimọ ehelẹ. 24 Na yẹn dọna
mì dọ, Yẹwhegán po ahọlu susu
po wẹ ko jlo nado mọ nuhe mìwlẹ
to mimọ ṣigba bo ma mọ, podọ
nado sè nuhe mìwlẹ to sisè ṣigba
bo ma sè.”
25 Todin, mì pọ́n! dawe de
he yọ́n Osẹ́n lọ ganji fọ́n, nado
whlé e pọ́n, bo dọmọ: “Mẹplọn-
tọ, gbọn etẹ wiwà dali wẹ yẹn
na dugu ogbè madopodo tọn?”
26 E dọna ẹn dọmọ: “Etẹwẹ
yin kinkàndai to Osẹ́n lọ mẹ?
Etẹwẹ hiẹ hia?” 27 E gblọn
dọmọ: “‘Hiẹ dona yí ahun towe
lẹpo, alindọn towe lẹpo, huhlọn
towe lẹpo, podọ ayiha towe lẹpo
do yiwanna Jehovah Jiwheyẹwhe
towe,’ podọ, ‘na kọmẹnu towe di
dewe.’” 28 E dọna ẹn dọmọ:
“Hiẹ gblọn ganji; ‘nọ to ehe wà,
hiẹ nasọ mọ ogbè.’”
29 Ṣigba, na dawe lọ jlo nado
do ede hia di dodonọ, e dọna Jesu
dọmọ: “Mẹnu wẹ kọmẹnu ṣie
taun?” 30 Jesu gblọn dọmọ:
“Dawe de jẹte sọn Jelusalẹm jei
Jẹliko bo jẹ alọ jaguda lẹ tọn
mẹ, bọ yé yí onú lẹpo sọn e si
bo linú in, bosọ yì, bo jo e do
kúdaa-gbẹ̀daa. 31 Todin, gbọn
kosọ dali, yẹwhenọ de to teje
gbọn aliho enẹ ji, ṣigba, to whe-
nue e mọ ẹn, e gbọn awà awetọ
ji yì. 32 Mọdopolọ, Levinu de
ga, to whenue e jẹte wá finẹ bo
mọ ẹn, e gbọn awà awetọ ji yì.
33 Ṣigba, Samalianu de he to
gbejizọnlinzin gbọn aliho lọ dọn-
sẹpọ ẹ podọ, to whenue e mọ ẹn,
lẹblanu whàn ẹn. 34 Enẹwutu,
e dọnsẹpọ ẹ bo blá apà etọn lẹ,
bosọ kọ̀n amì po ovẹn po do yé
mẹ. Enẹgodo, e ze e do kanlin
edetiti tọn ji bo hẹn ẹn wá hotẹ-
li pẹvi de bosọ penukundo e go.
35 Podọ to aihọngbè, e de dena-
li* awe tọ́n bo ze e na nukun-
pedonugotọ hotẹli pẹvi lọ tọn, bo
dọmọ, ‘Penukundo ewọ go, nude-
pope he hiẹ sọ zan gbọnvona ehe,
yẹn na suahọ etọn we to whenue
yẹn na lẹkọ wáfi.’ 36 Mẹnu to
omẹ atọ̀n ehelẹ mẹ wẹ hiẹ mọdọ
e do ede hia di kọmẹnu na dawe
lọ he jẹ alọ jaguda lẹ tọn mẹ?”
37 Ewọ dọmọ: “Mẹhe do lẹblanu
hia hlan ẹn.” To whenẹnu, Jesu
dọna ẹn dọmọ: “Yì bo nọ wà onú
dopolọ.”
38 Todin, dile yé to yìyì, e biọ
gbétatò de mẹ. Tofi, nawe de he
nọ yin Malta yí i taidi jonọ do
whégbè. 39 Nawe ehe sọ tin-
do nọviyọnnu de he nọ yin Ma-
lia, ṣigba, ewọ sinai to afọ Oklu-
nọ tọn lẹ kọ̀n bo to todoaina ohó
etọn. 40 To alọ devo mẹ, nu-
kunpipedo azọ́n susu go fẹayiha-
sẹna Malta. Enẹwutu, e dọnsẹ-
pọ bo dọmọ: “Oklunọ, be hiẹ ma
hòpọn dọ nọviyọnnu ṣie jo yẹn
dopo do nado to nukunpedo onú lẹ
go ya? Enẹwutu, dọna ẹn nado
gọalọna mi.” 41 Oklunọ gblọn-
na ẹn dọmọ: “Malta, Malta, hiẹ
yin magbọjẹnọ bo to tuklaje na

Luk 10:35* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

onú susu. 42 Nalete, onú vude
wẹ nuhudo tin na, kavi onú dopo
poun. Na Malia tọn, ewọ ko de
adà he yọ́n hugan, podọ e ma na
yin yíyí sọn e si."

11 Todin, to ojlẹ de mẹ, ewọ
to dẹ̀ho to fide podọ, to
whenue e doalọte, dopo to devi
etọn lẹ mẹ dọna ẹn dọmọ: "Oklu-
nọ, plọn mí lehe mí na nọ hodẹ̀
do, kẹdẹdile Johanu lọsu plọn
devi etọn lẹ do."
2 To whenẹnu, e dọna yé
dọmọ: "Whedepopenu he mì to
dẹ̀ho, mì nọ dọ, 'Otọ́, na oyín
towe ni yin kinklandowiwe. Na
ahọluduta towe ni wá. 3 Na
núdùdù mítọn egbé tọn mí sọgbe
hẹ nuhudo azán lọ tọn. 4 Podọ
jo ylando mítọn lẹ na mí, na mí-
lọsu nọ jona mẹhe duahọ do mí
lẹpo; a sọ hẹn mí biọ whlepọn mẹ
blo.'"
5 Humọ, e dọna yé dọmọ:
"Mẹnu to mì mẹ wẹ na tindo họn-
tọn de bo na yì e dè to zánhomẹ
bosọ dọna ẹn dọ, 'Họntọn, yàn
akla atọ̀n na mi, 6 na họntọn
ṣie de ṣẹṣẹ zingbejizọnlin wá dè e
bọ yẹn ma tindo nudepope nado
zedonukọnna ẹn'? 7 Bọ ewọ na
gblọn sọn họmẹ dọ, 'A sọ dotukla
mi ba blo. Ohọ̀n ko yin súsú, bọ
yọpọ ṣie lẹ ko to adọ́zan ji hẹ mi;
yẹn ma sọgan fọ́n bo na we nude-
pope.' 8 Yẹn dọna mì dọ, Eyin
ewọ ma na tlẹ fọ́n bo na ẹn nu-
depope na họntọn etọn wẹ e yin
wutu, na nugbo tọn, na linsinsin-
yẹn majomajo etọn wutu, e na fọ́n
bo na ẹn onú he e tindo nuhudo
etọn lẹ. 9 Enẹwutu, yẹn dọna
mì dọ, Mì to bibiọ zọnmii, e nasọ
yin nina mì; mì to dindin zọnmii,
mì nasọ mọ; mì to họ̀nhúhú zọn-
mii, e nasọ yin hùnhùn hlan mì.
10 Na mẹdepope he to bibiọ nọ
mọyi, podọ mẹdepope he to din-
din nọ mọ, podọ mẹdepope he to
họ̀nhúhú, e na yin hùnhùn na ẹn.
11 Na nugbo tọn, otọ́ tẹwẹ to mì
mẹ to finẹ he, eyin visunnu etọn
biọ whèvi, sọgan ze odàn na ẹn
do whèvi tẹnmẹ? 12 Kavi eyin
e biọ azìn, bọ e na ze aklekle
na ẹn? 13 Enẹwutu, eyin mì-
wlẹ, he tlẹ yin mẹylankan, yọ́n
lehe yè nọ na nunina dagbe ovi
mìtọn lẹ do, nẹmunẹmu wẹ Otọ́
he to olọn mẹ ma nado na gbigbọ
wiwe mẹhe to bibiọ ẹ lẹ!"
14 To godo mẹ, ewọ to aovi
he nọ hẹnmẹ zun unbọpẹnnọ de
yàn jẹgbonu. To whenue aovi lọ
ko tọ́njẹgbonu godo, dawe un-
bọpẹnnọ lọ dọho. E sọ jiawu na
gbẹtọgun lọ lẹ. 15 Ṣigba, mẹ-
delẹ to yé mẹ dọmọ: "Beẹlzebu-
li, ogán aovi lẹ tọn wẹ e nọ yí
do yàn aovi lẹ jẹgbonu." 16 Ṣi-
gba, nado whlé e pọ́n, mẹdevo
lẹ jẹ ohia de dín ji to e si sọn
olọn. 17 Na e yọ́n nuhe lẹn yé
te to ahun yetọn mẹ wutu, e dọna
yé dọmọ: "Ahọluduta depope he
klan sọta ede nọ jẹvọ́, podọ owhé
de he klan sọta ede nọ họliai.
18 Enẹwutu, eyin Satani lọsu
klan sọta ede, nawẹ ahọluduta
etọn na nọte do? Na mìwlẹ dọ dọ
yẹn nọ yàn aovi lẹ jẹgbonu gbọn
Beẹlzebuli dali. 19 Eyin gbọn
Beẹlzebuli gblamẹ wẹ yẹn nọ yàn
aovi lẹ jẹgbonu, gbọn mẹnu dali

wẹ visunnu mìtọn lẹ nọ yàn yé jẹgbonu lo? Na ehe wutu, yé na yin whẹdatọ mìtọn lẹ. 20 Ṣigba, eyin gbọn alọvi Jiwheyẹwhe tọn gblamẹ wẹ yẹn nọ yàn aovi lẹ jẹgbonu, be ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ko gbọ̀ mì go. 21 To whenuena dawe huhlọnnọ de, he blagbaja ganji, to hihọ́basina họ̀nmẹ etọn, nude ma na wà nutindo etọn lẹ. 22 Ṣigba, to whenue mẹde he dohuhlọn hugan ewọ fọ́n do e ji bo gbawhàn etọn, e nọ yí awhànfunnu etọn he go e dejido lẹpo, bo nọ má nuhe e bẹ sọn e si lẹ hẹ mẹdevo lẹ. 23 Ewọ he ma tin to adà ṣie mẹ jẹagọdo mi, podọ ewọ he ma to gbẹtọ lẹ bẹpli hẹ mi to yé vúnvún pé.

24 "Eyin gbigbọ mawé de tọ́n sọn gbẹtọ de mẹ, e nọ gbọn ofi húhú klókló lẹ bo nọ dín gbọjẹtẹn de, podọ eyin e ma mọ depope, e nọ dọmọ, 'Yẹn na lẹkọyi owhé ṣie gbè fie yẹn tọ́n sọn.' 25 Podọ to whenue e jẹ finẹ, e nọ mọ ẹn bọ e nọ yin ziza wé bosọ nọ yin aṣọ́dona. 26 Enẹgodo, e nọ yì bo nọ hẹn gbigbọ ṣinawe devo lẹ he ylanhu ewọ lọsu wá, podọ, to whenuena yé ko biọ e mẹ godo, yé nọ nọ̀ finẹ; podọ ninọmẹ omẹ lọ tọn to godo mẹ nọ wá ylanhu tintan tọn."

27 Todin, dile e to onú ehelẹ dọ, nawe de sọn gbẹtọgun lọ mẹ dọ po ogbè lélé po na ẹn dọmọ: "Ayajẹnọ wẹ adọ̀ he hẹn we po anọ́ he hiẹ nọ́ lẹ po!" 28 Ṣigba, e dọmọ: "Lala, kakatimọ, Ayajẹnọ wẹ mẹhe to ohó Jiwheyẹwhe tọn sè bo to yíyí i hẹn lẹ!"

29 To whenue gbẹtọgun lẹ to pipli dopọ, e jẹ didọ ji dọmọ: "Whẹndo ylankan de wẹ whẹndo ehe; e to ohia de dín. Ṣigba ohia de ma na yin nina ẹn adavo ohia Jona tọn. 30 Na kẹdẹdile Jona lẹzun ohia de na Ninevenu lẹ do, to aliho dopolọ mẹ wẹ Visunnu gbẹtọ tọn na yin na whẹndo ehe do ga. 31 Ahọsi hùwaji tọn na yin finfọn to whẹdida whenu po omẹ whẹndo ehe tọn lẹ po bo na gblewhẹdo yé; na ewọ wá sọn opodo aigba tọn lẹ nado sè nuyọnẹn Sọlomọni tọn, ṣigba, pọ́n! mẹde he hugan Sọlomọni tin tofi. 32 Omẹ Nineve tọn lẹ na fọ́n to whẹdida whenu po whẹndo ehe po bo na gblewhẹdo e; na yewlẹ lẹnvọjọ na yẹwhehodidọ Jona tọn wutu; ṣigba, pọ́n! mẹde he hugan Jona tin tofi. 33 Mẹde ma nọ tá miyọ́ngbán, bọ to enẹgodo nọ ze e do nuglọ kavi do ohà nujijlẹ tọn glọ, ṣigba do miyọ́ngbántin ji, na mẹhe to whégbè biọ lẹ nido sọgan mọ hinhọ́n. 34 Nukun wẹ miyọ́ngbán agbasa towe tọn. Eyin nukun towe tin to fidopo, agbasa towe pete na gọ́ na hinhọ́n ga; ṣigba eyin nukun towe yin ylankan, agbasa towe na gọ́ na zinvlu ga. 35 Enẹwutu, nọ aṣeji. Vlavo hinhọ́n he tin to hiẹ mẹ yin zinvlu. 36 Enẹwutu, eyin agbasa towe pete gọ́ na hinhọ́n, bọ apadewhe etọn ma dozinvlu to aliho depope mẹ, popolẹpo na họ́n taidile miyọ́ngbán de nọ na we hinhọ́n gbọn hinhọ́n etọn dali do."

37 To whenue e ko dọ ehe godo, Falesi de biọ to e si nado wá

dùnú hẹ ẹ. Enẹwutu, e bio whégbè bo jagla to tafo kọ̀n. 38 Ṣigba, e paṣa Falesi lọ nado mọdọ e ma klọ́ alọ jẹnukọnna núdùdù. 39 Ṣigba, Oklunọ dọna ẹn dọmọ: "Todin, mì Falesi lẹ, mì nọ klọ́ gbonu kọfo po agbánvla po tọn wé, ṣigba, to ohò mìtọn mẹ, mì gọ́ na alọslonamẹ po kanyinylan po. 40 Mì nulunọ lẹ! Ewọ he basi gbonu wẹ basi homẹ ga, kavi e ma yin mọ wẹ? 41 Enẹwutu, mì na nuhe tin to homẹ lẹ taidi nunina lẹblanu tọn, podọ, pọ́n! gando mìwlẹ go, onú devo lẹpo wẹ yin wiwe. 42 Ṣigba, dindọn hlan mì Falesi lẹ, na mì nọ na madao mẹnti po nuwhẹ́nkun lue tọn po gọna omá devo lẹpo, ṣigba mì nọ gbọn apá na whẹdida dodo po owanyi Jiwheyẹwhe tọn po! Onú ehelẹ wiwà wẹ yin dandan, ṣigba, onú he pò lẹ ma dona yin jijodo. 43 Dindọn hlan mì Falesi lẹ, na mì nọ yiwanna aisintẹn nukọn tọn lẹ to sinagọgu lẹ mẹ podọ nado nọ yin nudọdo po sisi po to ahi lẹ mẹ! 44 Dindọn hlan mì, na mì taidi yọdò enẹlẹ he ma nọ yin mimọ, na gbẹtọ lẹ nido zinzọnlin gbọn yé ji bo ma yọ́n ẹn!"

45 Dopo to mẹhe yọ́n Osẹ́n lọ ganji lẹ mẹ gblọnna ẹn dọmọ: "Mẹplọntọ, to onú ehelẹ didọ mẹ, hiẹ zùn mílọsu lẹ ga." 46 To whenẹnu, e dọmọ: "Dindọn hlan mìlọsu lẹ he yọ́n Osẹ́n lọ ganji, na mì doagban pinpẹn na gbẹtọ lẹ nado hẹn, ṣigba mìlọsu lẹ ma yí dopo to alọvi mìtọn lẹ mẹ do doalọ agbàn lọ lẹ go!

47 "Dindọn hlan mì, na mì nọ dó yọdò yẹwhegán lẹ tọn, ṣigba tọgbo mìtọn lẹ wẹ hù yé! 48 Na nugbo tọn, mìwlẹ wẹ kunnudetọ nuyiwa tọgbo mìtọn lẹ tọn ṣogan mì kọngbedopọ hẹ yé, na omẹ ehelẹ wẹ hù yẹwhegán lẹ, ṣigba mìwlẹ nọ to yọdò yetọn lẹ dó. 49 Na ehe tọn wutu wẹ Jiwheyẹwhe do gbọn nuyọnẹn etọn gblamẹ dọmọ, 'Yẹn na do yẹwhegán lẹ po apọsteli lẹ po hlan yé, bọ yé na hù bo dohomẹkẹn delẹ to yé mẹ, 50 na ohùn yẹwhegán lẹpo tọn he ko yin sinsọndai sọn didá aihọn tọn nido sọgan yin bibio sọn whẹndo ehe si, 51 sọn ohùn Abẹli tọn ji kakajẹ ohùn Zekalia tọn ji, mẹhe yè hù to agbà lọ po ohò lọ po ṣẹnṣẹn.' Mọwẹ, yẹn dọna mì dọ, e na yin bibio sọn whẹndo ehe si.

52 "Dindọn hlan mì mẹhe yọ́n Osẹ́n lọ ganji lẹ, na mìwlẹ ze họnhungan oyọnẹn tọn yì; mìlọsu lẹ ma bio e mẹ, podọ mì nọ glọnalina mẹhe jlo na bio e mẹ lẹ!"

53 Enẹwutu, to whenue e tọ́nyi sọn finẹ, wekantọ lẹ po Falesi lẹ po jẹ didesọ́ ẹ ji sinsinyẹn bo do magbọjẹ na ẹn po kanbio susu lẹ po gando onú devo lẹ go, 54 bo tòwu dai na ẹn, nado sọgan wle e to hodidọ etọn mẹ.

12 To ojlẹ enẹ mẹ, to whenue gbẹtọgun lọ he sọha yetọn yì fọtọ́n susu lẹ ko pli dopọ bọ yé to afọtùn ode awetọ yetọn ji, e jẹ didọna devi etọn lẹ whẹ́ ji dọmọ: "Mì payi otọ́n Falesi lẹ tọn, he yin yẹnuwiwa go. 2 Ṣigba, nudepope ma tin he yin whiwhla po

sọwhiwhe po he ma na wá yin didehia, podọ he yin aṣli he ma na wá yin yinyọnẹn. 3 Enẹwutu, nuhe mì dọ to zinvlu mẹ lẹ na yin sisè to hinhọn nù, podọ nuhe mì depá etọn to abò mìtọn titi lẹ mẹ na yin yẹwheho etọn dọ sọn họta. 4 Humọ, yẹn dọna mì mẹhe yin họntọn ṣie lẹ dọ, Mì dibusi yé he nọ hù agbasa podọ to enẹgodo masọ penugo nado wà nudepope ba lẹ blo. 5 Ṣigba, yẹn na do mẹhe mì na dibusi hia mì: Mì dibusi ewọ he sọgan hù bọ to enẹgodo tindo aṣẹ nado zedlan Gẹhẹnna* mẹ. Mọwẹ, yẹn dọna mì dọ, Omẹ ehe wẹ mì ni dibusi. 6 Oblẹnọ atọn wẹ nọ yin sisà yin abọgan-kuẹ* pẹvi awe, kavi e ma yin mọ wẹ? Ṣogan, Jiwheyẹwhe ma nọ wọn depope to yé mẹ. 7 Ṣigba, oda he to ota mìtọn lẹpo wẹ ko yin hihia. Mì dibu blo; mìwlẹ họakuẹ hú oblẹnọ susu.

8 "To whelọnu lo, yẹn dọna mì dọ, Mẹdepope he yigbe to gbẹtọ lẹ nukọn dọ emi tin to kọndopọ mẹ hẹ mi, Visunnu gbẹtọ tọn lọsu na yigbe ga dọ emi tin to kọndopọ mẹ hẹ ẹ to angẹli Jiwheyẹwhe tọn lẹ nukọn. 9 Ṣigba, ewọ he mọn mi to gbẹtọ lẹ nukọn na yin mimọn to angẹli Jiwheyẹwhe tọn lẹ nukọn. 10 Podọ mẹdepope he dọ ohó de sọta Visunnu gbẹtọ tọn, e na yin jijona ẹn; ṣigba ewọ he zánnu do gbigbọ wiwe go, e ma na yin jijona ẹn. 11 Ṣigba, to whenue yé plan mì wá gbẹtọgun lẹ po ahọluzọnwatọ lẹ po gọna aṣẹpipa lẹ nukọn, mì yin magbọjẹnọ gando lehe kavi nuhe mì na dọ nado yiavunlọ go kavi gando nuhe mì na gblọn go blo; 12 na gbigbọ wiwe na plọn mì nuhe mì dona dọ to gànhiho enẹ mẹ."

13 To enẹgodo, omẹ dopo to gbẹtọgun lọ mẹ dọna ẹn dọmọ: "Mẹplọntọ, dọna nọvisunnu ṣie nado má ogú lọ hẹ mi." 14 Ewọ dọna ẹn dọmọ: "Dawe, mẹnu wẹ de mi taidi whẹdatọ kavi numátọ do mì ji?" 15 To whenẹnu, e dọna yé dọmọ: "Mì hùn nukun mìtọn lẹ bo hó mìde sọta nukunkẹn wunmẹ lẹpo, na eyin mẹde tlẹ tindo susugege, nutindo etọn lẹ ma nọ na ẹn ogbè." 16 To whenẹnu, e na apajlẹ de yé dọmọ: "Aigba dawe adọkunnọ de tọn de sinsẹn susu tọn. 17 Enẹwutu, e jẹ linlẹn ji to ede mẹ dọmọ, 'Etẹwẹ yẹn na wà, todin he yẹn ma tindo fidepope nado bẹ jinukun ṣie lẹ do?' 18 Enẹgodo, e dọmọ, 'Nuhe yẹn na wà die: Yẹn na hó agbànhọ ṣie lẹ liai bo na gbá dehe klo humọ lẹ, bọ finẹ wẹ yẹn na bẹ likun ṣie lẹpo podọ onú dagbe ṣie lẹpo do; 19 yẹn nasọ dọna alindọn ṣie dọmọ: "Alindọn, hiẹ tindo onú susu he ko yin bibẹpli dai he hiẹ na yizan na owhe susu; hiẹ ni vò, bo nọ dù, bo nọ nù bosọ nọ dugbẹ."' 20 Ṣigba, Jiwheyẹwhe dọna ẹn dọ, 'Hiẹ nulunọ, to ozán ehe mẹ, yè to alindọn towe biọ sọn dè we. To whelọnu lo, mẹnu tọn wẹ nuhe hiẹ bẹpli lẹ

Luk 12:5* Pọn Nudọnamẹ Dogọ 9. **6*** Pọn Mt 10:29, nudọnamẹ odò tọn.

na yin?’ 21 Mọ wẹ e nọ yì do
na omẹ lọ he bẹ adọkun pli na ede
ṣigba bo ma yin adọkunnọ hlan
Jiwheyẹwhe.”
22 Enẹgodo, e dọna devi etọn
lẹ dọmọ: “Ehe wutu wẹ yẹn
dọna mì dọ, Mì sọ yin ma-
gbọjẹnọ na alindọn mìtọn gan-
do nuhe mì na dù go kavi na
agbasa mìtọn gando nuhe mì na
dó go ba blo. 23 Na alindọn
họakuẹ hú núdùdù podọ agbasa
hú avò. 24 Mì doayi e go gan-
ji dọ ohọ́n lẹ ma nọ dó jinukun
kavi gbẹ̀n, podọ yé ma nọ tin-
do zínhọ kavi agbànhọ, ṣogan Ji-
wheyẹwhe nọ na núdùdù yé. Be
mìwlẹ ma họakuẹ tlala hú ohè
lẹ wẹ ya? 25 Mẹnu to mì mẹ
wẹ sọgan gbọn magbọjẹnọ-yin-
yin dali yí awagbà* dopo dogọ te-
didi gbẹzan etọn tọn? 26 Enẹ-
wutu, eyin mì ma sọgan wà nuhe
whè hugan lọ, naegbọn mì do to
magbọjẹnọ yin na nuhe pò lẹ?
27 Mì doayi lehe vounvoun lẹ nọ
whẹ́n do go ganji; yé ma nọ wa-
zọ́n kavi gbẹ̀n sekan; ṣigba yẹn
dọna mì dọ, Sọlomọni lọsu to gigo
etọn lẹpo mẹ ma tlẹ yin aṣọ́dona
di dopo to ehelẹ mẹ. 28 Todin,
eyin Jiwheyẹwhe nọ doaṣọ́ sọmọ
na ogbé danji tọn lẹ he nọ tin to
egbé bo nọ yin zizedlan adò mẹ to
osọ he ja, nẹmunẹmu wẹ e ma na
doaṣọ́na mì, mì yise pẹvinọ lẹ!
29 Enẹwutu, mì sọ yin magbọjẹ-
nọ gando nuhe mì sọgan dù po
nuhe mì sọgan nù po go blo, podọ
mì doalọtena magbọjẹ he ma yin
dandan tọn; 30 na ehe lẹpo wẹ
onú he akọta aihọn tọn lẹ to afọ-
dona vẹkuvẹku, ṣigba Otọ́ mìtọn
olọn tọn yọnẹn dọ mì tindo nuhu-
do onú ehelẹ tọn. 31 Etomọṣọ,
mì to ahọluduta etọn dín zọnmii,
podọ onú ehelẹ na yin yiyidogọ
na mì.
32 “Mì dibu blo, lẹngbọ-
pa pẹvi, na Otọ́ mìtọn mọdọ
e jẹ nado na mì ahọluduta lọ.
33 Mì sà nuhe mì tindo lẹ bo
na nunina lẹblanu tọn lẹ. Mì
basi sẹgẹ he ma nọ dohó lẹ na
mìde, yèdọ adọkun he ma nọ vò
gbede do olọn mẹ, fie ajotọ de
ma nọ sẹpọ bọ okọ́ ma nọ dùnú
te. 34 Na fie adọkunnu mìtọn
te, finẹ wẹ ahun mìtọn na te ga.
35 “Na mì ni blagbajana mìde
bo gbọ miyọ́ngbán mìtọn ni to
jiji, 36 podọ mìlọsu lẹ ni tai-
di dawe lọ lẹ he to tenọpọn
whenue oklunọ yetọn na lẹkọwa
sọn alọwle, na whenue e na wá
bo húhúhọ̀n yé nido hùn na ẹn
to afọdopolọji. 37 Ayajẹnọ wẹ
afanumẹ enẹlẹ he oklunọ yetọn
wá bo mọ to nukle! Nugbo wẹ
yẹn dọna mì dọ, E na blagbajana
ede bo na hẹn yé jagla to tafo
kọ̀n bo nasọ wá yé dè nado yili-
zọn na yé. 38 Podọ eyin e wá
to mimá* awetọ mẹ, kavi etlẹ yin
atọ̀ntọ mẹ, bo mọ yé domọ, ayajẹ-
nọ wẹ yé! 39 Ṣigba, mì yọ́n ehe
dọ, eyin whétọ lọ ko yọ́n ogàn he
mẹ ajotọ lọ na wá te wẹ, e na ko
gbọṣi nukle bo ma na ko dike yè
ni gbò adó biọ owhé etọn gbè.
40 Mìlọsu ga, mì wleawudai, na

Luk 12:25* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

Luk 12:38* Pọ́n Mt 14:25, nudọnamẹ odò tọn.

e yọnbasi dọ ogàn he mẹ mì ma
lẹn do wẹ Visunnu gbẹtọ tọn ja."
41 To whenẹnu Pita dọmọ:
"Oklunọ, be míwlẹ wẹ hiẹ to apa-
jlẹ ehe dọna kavi na mẹlẹpo?"
42 Oklunọ sọ dọmọ: "Mẹnu
wẹ họnkọnsi nugbonọ, nuyọnẹn-
tọ, mẹhe oklunọ etọn na de do
pipli devizọnwatọ etọn lẹ tọn ji
nado nọ na yé núdùdù he pé
yé to ojlẹ sisọ mẹ? 43 Ayajẹ-
nọ wẹ afanumẹ enẹ, eyin oklu-
nọ etọn wá bo mọ ẹn to mọwà!
44 Nugbo wẹ yẹn dọna mì, Ewọ
na de e do nutindo etọn lẹpo
ji. 45 Ṣigba, eyin afanumẹ enẹ
dọ to ahun ede tọn mẹ gbede
dọ, 'Wiwá oklunọ ṣie tọn to din-
dẹn,' bo jẹ devisunnu po deviyọn-
nu lẹ po hò ji, podọ bo nọ dù bosọ
nọ nù bo nọ nùmú, 46 oklunọ
afanumẹ enẹ tọn na wá to azán
he gbè ewọ ma to nukundo e
podọ to ogàn he mẹ ewọ ma yọn-
ẹn, bo na sayana ẹn to aliho sin-
sinyẹn mẹ bo nasọ na ẹn otẹn
etọn do mẹhe ma yin nugbonọ lẹ
ṣẹnṣẹn. 47 To whenẹnu, afa-
numẹ enẹ he mọnukunnujẹ ojlo
oklunọ etọn tọn mẹ ṣigba bo ma
wleawudai kavi yinuwa sọgbe hẹ
ojlo etọn na yin hihò po obá susu
po. 48 Ṣigba, ewọ he ma mọ-
nukunnujẹemẹ podọ na enẹwutu
wà nuhe jẹna obá lẹ na yin hihò
po obá vude po. Na nugbo tọn,
mẹdepope he susu yin nina, susu
na yin bibiọ to e si; podọ ewọ he
gbẹtọ lẹ ze do onú susu ji, yé na
biọ onú susu hú dehe dona yin bi-
biọ to e si.
49 "Yẹn wá nado flọ miyọ́n de
do aigba ji, podọ etẹwẹ yẹn na
gbẹsọ to jijlo eyin e ko yin fi-
flọ? 50 Na nugbo tọn, yẹn tin-
do baptẹm de he yè na yí do
baptizi mi, podọ lehe yẹn yin
ayimajainọ kakajẹ whenue e ko
yin tadona do sọ! 51 Be mì lẹn-
dọ yẹn wá nado hẹn jijọho wá
aigba ji wẹ ya? Na nugbo tọn,
yẹn dọna mì dọ, lala, adavo kin-
klan. 52 Na sọn din sọyi, omẹ
atọ́n na tin to ohò dopo mẹ bọ
yé na klan, omẹ atòn sọta omẹ
awe podọ omẹ awe sọta omẹ atòn.
53 Yé na yin kinklan, yèdọ otọ́
sọta visunnu podọ visunnu sọta
otọ́, onò sọta viyọnnu podọ viyọn-
nu sọta onò etọn, asu-nò sọta ovi-
si podọ ovisi sọta asu-nò etọn."
54 Enẹgodo, e zindonukọn na-
do dọna gbẹtọgun lọ lẹ dọmọ:
"To whenue mì mọ bọ aslọ súyu
to whèyihọ-waji, mì nọ dọ to
afọdopolọji dọ, 'Yujẹhọn na tin,'
e sọ nọ yinmọ. 55 Podọ to
whenue mì mọ jẹhọn hùwaji tọn
to yìnyìn, mì nọ dọ, 'Yozò sin-
sinyẹn na tin,' e sọ nọ jọ domọ.
56 Mì yẹnuwatọ lẹ, mìwlẹ yọ́n
lehe yè nọ tunwun awusọhia ai-
gba po jiwhé-nukunmẹ tọn po go
do, ṣigba naegbọn bọ mì ma yọ́n
lehe yè nọ tunwun ojlẹ tangan
ehe go do? 57 Naegbọn mì-
wlẹ ma do basi dide nuhe dodo
yin tọn na mìde? 58 Di apajlẹ,
to whenue hiẹ tin to aliho ji hẹ
mẹhe ylọwhẹ we jei ogán de nu-
kọn, yawu jẹ owhè towe gbò hẹ ẹ
ji to whenue mì tin to aliho ji, na
ewọ ni ma do dọ̀n we yì whẹdatọ
lọ nukọn, bọ whẹdatọ lọ na ze we
do alọmẹ na ponọ whẹdatẹn tọn,
ponọ whẹdatẹn tọn nasọ dlan we

do gànpamẹ. 59 Yẹn dọna we
dọ, Hiẹ ma na tọn sọn finẹ to ali-
ho depope mẹ kaka hiẹ nado sú
abọgan-kuẹ pẹvi pete godo tọn."

13 To ojlẹ enẹ dopolọ mẹ,
mẹdelẹ tin to finẹ he
na ẹn linlin gando Galilinu lẹ go,
ohùn mẹhe tọn Pilati flusọ́ po
avọ́sinsan yetọn lẹ po. 2 Enẹ-
wutu, e gblọnna yé dọmọ: "Be
mìwlẹ lẹndọ Galilinu ehelẹ yin
ylandonọ hú Galilinu he pò lẹpo
na yé jiya onú ehelẹ tọn wutu
wẹ ya? 3 Yẹn dọna mì dọ, e
ma yinmọ paali; ṣigba, eyin mì-
wlẹ ma lẹnvọjọ, mìmẹpo wẹ na
yin vivasudo to aliho dopolọ mẹ.
4 Kavi omẹ fọtòn-nukunatòn he
ji atòhò Siloami tọn họ́ jẹ, bo hù
lẹ, be mìwlẹ lẹndọ yé yin ylando-
nọ hú omẹ he pò lẹpo he nọ nò Je-
lusalẹm wẹ ya? 5 Yẹn dọna mì
dọ, e ma yinmọ paali; ṣigba, eyin
mìwlẹ ma lẹnvọjọ, mìmẹpo wẹ
na yin vivasudo to aliho dopolọ
mẹ."

6 To enẹgodo, e zindonukọn
nado na apajlẹ ehe dọmọ: "Dawe
de tindo ovòtin de he yin didó do
vẹngle etọn mẹ, e sọ wá nado
dín sinsẹ́n to e ji, ṣigba e ma mọ
depope. 7 To whenẹnu, e dọna
vẹngle-zọ́nwatọ etọn dọ, 'E ko yì
owhe atòn he yẹn to wiwá bo to
sinsẹ́n dín to ovòtin ehe ji, ṣi-
gba yẹn ma mọ depope. Sán ẹn
liai! Naegbọn e nado to tẹnmẹ
ján aigba sọmọ?' 8 E gblọn-
na ẹn dọmọ, 'Oklunọ, jo e do na
owhe ehe ga, kaka yẹn nado kùn-
dò lẹdo e bo bẹ ogbó do e mẹ;
9 podọ eyin e de sinsẹ́n tọ́n to
sọgodo, be e yọ́n; ṣigba eyin e ma
yinmọ, hiẹ na sán ẹn liai.'"

10 Todin, e to mẹplọn to dopo
to sinagọgu lẹ mẹ to gbọjẹzan-
gbe. 11 Podọ, pọ́n! nawe de to
awutu jẹ to nuyiwadomẹji aovi de
tọn glọ na owhe fọtòn-nukunatòn,
bo nọ zòn tọ́tọ́ bo masọ penugo
nado jlọ paali. 12 To whenue
Jesu mọ nawe lọ, e dọna ẹn dọmọ:
"Nawe, hiẹ yin tuntundote sọn
awutu towe mẹ." 13 E sọ ze alọ
etọn lẹ do nawe lọ ji; ewọ sọ jlọ
to afọdopolọji, bo jẹ gigopana Ji-
wheyẹwhe ji. 14 Ṣigba, na enẹ
tọn wutu, ogán sinagọgu tọn lọ
gblehomẹ na Jesu hẹnazòngbọ to
gbọjẹzangbe wutu, bo jẹ didọ-
na gbẹtọgun lọ ji dọmọ: "Azán
ṣidopo wẹ tin na azọ́n; enẹwu-
tu, to azán enẹlẹ gbè, mì wá bo
yin azònhẹngbọna, ṣigba e yin to
gbọjẹzangbe blo." 15 Etomọṣo,
Oklunọ gblọnna ẹn dọmọ: "Mì yẹ-
nuwatọ lẹ, be dopodopo mìtọn ma
nọ tún oyìnsú etọn kavi kẹtẹkẹtẹ
etọn sọn apó mẹ to gbọjẹzangbe
bo nọ plan ẹn yì nado na ẹn osin
ya? 16 To whelọnu lo, be e ma
jẹ dọ nawe he yin viyọnnu Abla-
ham tọn ehe, he Satani ko dogàn,
yèdọ sọn owhe fọtòn-nukunatòn
die gbọ́n lọ ni yin tuntundote sọn
ogàn ehe mẹ to gbọjẹzangbe ya?"
17 Todin, to whenue e ko dọ onú
ehelẹ, winyan jẹ hùhù nukundiọ-
sọmẹtọ etọn lẹpo ji; ṣigba gbẹtọ-
gun lọ lẹpo jẹ ayajẹ ji na onú gi-
gonọ he e ko wà lẹpo wutu.

18 Enẹwutu, e zindonukọn na-
do dọmọ: "Etẹwẹ ahọluduta Ji-
wheyẹwhe tọn taidi, podọ etẹ go
wẹ yẹn na yí i jlẹdo? 19 E tin

taidi okún mutaldi* tọn de he
dawe de yí bo dó do jipa etọn mẹ,
e sọ whẹ́n bo lẹzun atin de, bọ
ohè agahomẹ tọn lẹ nọ nò alà etọn
lẹ ji."
20 Whladopo dogọ, e sọ dọmọ:
"Etẹ go wẹ yẹn na yí ahọ-
luduta Jiwheyẹwhe tọn jlẹdo?
21 E tin taidi otọ́n de, he yọnnu
de yí bo whlá do linfin he sù sọ
nujlẹka daho atòn mẹ kaka linfin
lọ pete do fọ́n."
22 E sọ zingbejizọnlin sọn tò-
daho de mẹ jẹ tòdaho de mẹ
podọ sọn gbétatò de mẹ jẹ gbéta-
tò de mẹ, bo to mẹplọn bosọ zin-
donukọn to gbejizọnlin etọn mẹ
yì Jelusalẹm. 23 Todin, dawe
de dọna ẹn dọmọ: "Oklunọ, be
omẹ vude wẹ na yin whin-
whlẹngán ya?" E dọna yé dọmọ:
24 "Mì vánkan vẹkuvẹku nado
gbọn ohòn bibó lọ nù biọ e mẹ,
na yẹn dọna mì dọ, mẹsusu wẹ
na dín nado biọ e mẹ ṣigba bo
ma na penugo, 25 na to whe-
nue whétọ lọ na ko fọ́n bo sú
ohòn lọ, mìwlẹ nasọ ṣite to gbo-
nu bo jẹ hònhúhú ji, bosọ to di-
dọmọ, 'Oklunọ, hùnhòn na mí.'
Ṣigba ewọ na gblọn bo dọna mì
dọ, 'Yẹn ma yọ́n fie mì tọ́n sọn.'
26 To whenẹnu, mìwlẹ na jẹ
didọ ji dọ, 'Mí dù bo nù to nukọn
towe, podọ hiẹ plọnmẹ to alihọ-
gbó mítọn lẹ ji.' 27 Ṣigba e na
gblọn bo dọna yé dọ, 'Yẹn ma yọ́n
fie mì tọ́n sọn. Mì tọ́n sọn dè e,
mìmẹpo he nọ wazọ́n mawadodo
tọn lẹ!' 28 Finẹ wẹ mì na viavi
bo dù adúkúnkún te, to whenue
mì mọ Ablaham, Isaki, Jakọbu
po yẹwhegán lẹpo po to ahọ-
luduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ, ṣi-
gba bọ mìwlẹ yin zizedlan gbonu.
29 Humọ, gbẹtọ lẹ na wá sọn
whèzẹtẹn-waji lẹ po whèyihọ-
waji lẹ po, podọ sọn agewaji po
hùwaji po, bo na jagla to tafo kòn
to ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ.
30 Podọ, pọ́n! mẹhe yin godotọ lẹ
wẹ na lẹzun tintan, podọ mẹhe
yin tintan lẹ wẹ na lẹzun godotọ."
31 To gànhiho enẹ dopolọ mẹ,
Falesi delẹ wá bo dọna ẹn dọmọ:
"Tọ́n bo yì sọn fi, na Hẹlọ-
di* jlo na hù we." 32 Ewọ sọ
dọna yé dọmọ: "Mì yì bo dọna
owò enẹ dọ, 'Pọ́n! yẹn to aovi lẹ
yàn jẹgbonu bo to azònhẹngbọna-
mẹ to egbé po osọ he ja po, podọ
yẹn na dotana to azán atòn gbè.'
33 Etomọṣo, yẹn dona zindonu-
kọn to gbejizọnlin ṣie mẹ to egbé
po osọ he ja po, podọ to azán
atòn gbè, na e ma jẹ dọ yẹwhegán
de ni yin hùhù to gbonu Jelusa-
lẹm tọn. 34 Jelusalẹm, Jelusa-
lẹm E, hiẹ he nọ hù yẹwhegán lẹ
bo nọ dlan zannu do mẹhe yin di-
dohlan we lẹ—whla nẹmu wẹ yẹn
ko jlo nado bẹ ovi towe lẹ pli kẹ-
dẹdile koklosi de nọ bẹ ovi etọn
lẹ pli do awà etọn lẹ glọ do, ṣi-
gba mìwlẹ ma jlo domọ! 35 Mì
pọ́n! Owhé* mìtọn ko yin jijodai
na mì. Yẹn dọna mì dọ, Mìwlẹ
ma nasọ mọ mi ba kaka mì nado
dọ, 'Donanọ wẹ ewọ he ja to oyín
Jehovah tọn mẹ!' "

Luk 13:19* Pọ́n Mt 13:31, nudọnamẹ odò tọn.

Luk 13:31* Pọ́n Luk 3:1, nudọnamẹ odò tọn. **35*** To paa mẹ, "tẹmpli lọ."

14 Podọ to ojlẹ de mẹ, to whenue e yì owhé dopo to ogán Falesi lẹ tọn de tọn gbè to gbọjẹzangbe nado dùnú, mẹhe to owhé lọ gbè lẹ to ṣiṣọ́ ẹ sinsinyẹn. 2 Podọ, pọ́n! dawe he to jijizọ̀n jẹ de tin to nukọn etọn. 3 Todin, na enẹ tọn wutu, Jesu dọna mẹhe yọ́n Osẹ́n lọ ganji lẹ po Falesi lẹ po dọmọ: "Be e sọgbe hẹ osẹ́n nado hẹnazọ̀ngbọ to gbọjẹzangbe ya kavi lala?" 4 Ṣigba, yé ma kẹnù. Enẹwutu, e hẹn dawe lọ go, bo hẹnazọ̀ngbọna ẹn bosọ do e hlan. 5 E sọ dọna yé dọmọ: "Mẹnu to mì mẹ wẹ, eyin visunnu etọn kavi oyìnsú etọn flẹ jẹ dotò de mẹ, bọ e ma na de e tọ́n to afọdopolọji to gbọjẹzangbe?" 6 Yé masọ penugo nado gblọn nude gando onú ehelẹ go.

7 To whenẹnu, e zindonukọn nado na apajlẹ de mẹhe yin oylọ-basina lẹ, dile e doayi lehe yé to otẹn he yiaga hugan lẹ de na yedelẹ do go, e dọna yé dọmọ: 8 "To whenue mẹde basi oylọna we wá hùnwhẹ alọwle tọn, a jagla do otẹn he yiaga hugan mẹ blo. Vlavo ewọ sọgan ko basi oylọna mẹhe yin nukundeji hugan we de to ojlẹ lọ mẹ, 9 podọ ewọ he basi oylọna hiẹ po ewọ po na wá bo dọna we dọ, 'Gbọ dawe ehe ni yí otẹn lọ.' Podọ to whenẹnu, hiẹ na dedo otẹn he yìdo lọ mẹ po winyan po. 10 Ṣigba, to whenue hiẹ yin oylọ-basina, yì bo jagla do otẹn he yìdo lọ mẹ, bọ whenue dawe he basi oylọna we lọ wá, e na dọna we dọ, 'Họntọn, yì otẹn he yiaga mẹ.' To whenẹnu, hiẹ na tindo gbégbò to jonọ hatọ towe lẹpo nukọn. 11 Na mẹdepope he ze ede daga wẹ yè na whiwhẹ podọ ewọ he whiwhẹ ede wẹ yè na zedaga."

12 Enẹgodo, e sọ zindonukọn nado dọna dawe he basi oylọna ẹn lọ dọmọ: "To whenue hiẹ wleawuna núdùdù whèmẹ tọn kavi whèjai tọn de, a ylọ họntọn towe lẹ kavi nọvisunnu towe lẹ kavi hẹnnumẹ towe lẹ kavi kọmẹnu adọkunnọ lẹ blo. Vlavo to gbèdopo, yelọsu sọgan basi oylọna we bọ e na lẹzun ahọsumẹ de na we. 13 Ṣigba to whenue hiẹ wleawuna hùnwhẹ de, basi oylọna wamọnọ lẹ, pòtẹnnọ lẹ, sẹkunọ lẹ, nukuntọ́nnọ lẹ; 14 hiẹ nasọ yin ayajẹnọ, na yé ma tindo nudepope he yé na yí do suahọ we. Na yè na suahọ we to fọnsọnku dodonọ lẹ tọn whenu."

15 To onú ehelẹ sisè godo, dopo to jonọ hatọ lẹ mẹ dọna ẹn dọmọ: "Ayajẹnọ wẹ ewọ he na dùnú to ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ."

16 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Dawe de wleawuna núdùdù whèjai tọn daho de, bo basi oylọna mẹsusu. 17 E sọ do afanumẹ etọn hlan to ogàn núdùdù whèjai tọn lọ tọn mẹ nado dọna mẹhe yin oylọ-basina lẹ dọ, 'Mì wá, na onú lẹ ko sọgbe todin.' 18 Ṣigba, yemẹpo jẹ ogbè biọ ji to aliho dopolọ mẹ. Tintan dọna ẹn dọ, 'Yẹn hò ogle de bo dona yì pọ́n ẹn; yẹn vè we, Nagbè mi.' 19 Podọ awetọ dọ, 'Yẹn hò zẹgẹ oyìn tọn atọ́n bọ yẹn jlo na yì tẹ́n yé pọ́n;

yẹn vẹ̀ we, Nagbè mi.' 20 Mẹdevo sọ dọ, 'Yẹn ṣẹṣẹ dà asi podọ
na ehe wutu, yẹn ma sọgan wá.'
21 Enẹwutu, afanumẹ lọ wá bo
na linlin onú ehe lẹpo tọn oklunọ
etọn. To whenẹnu, whétọ lọ gble-
homẹ bo dọna afanumẹ etọn dọ,
'Tọ́nyi po awuyiya po bo yì alihogbó lẹ po ali pẹvi tòdaho lọ tọn lẹ
po ji, bosọ plan wamọnọ lẹ, pòtẹnnọ lẹ, nukuntọ́nnọ lẹ, po sẹkunọ lẹ po wáfi.' 22 To godo mẹ,
afanumẹ lọ dọmọ, 'Oklunọ, nuhe
hiẹ degbè etọn ko yin bibasi, ṣogan tẹnmẹ gbẹ́ pò.' 23 Oklunọ
lọ sọ dọna afanumẹ lọ dọ, 'Tọ́nyi
aliho lẹ ji podọ fie yè dopá lẹdo lẹ,
bo vẹ yé nado wá, na ohò ṣie nido
sọgan gọ́. 24 Na yẹn dọna mì
dọ, Depope to mẹhe yin oylọ-basina enẹlẹ mẹ ma na dọ́ núdùdù
whèjai tọn ṣie pọ́n.'"
25 Todin, gbẹtọgun daho de to
gbejizọnlinzin hẹ ẹ, e sọ lilẹ́ bo
dọna yé dọmọ: 26 "Eyin mẹdepope wá dè e bo ma gbẹwanna otọ́, onò, asi, ovi lẹ, nọvisunnu lẹ po nọviyọnnu etọn lẹ
po, mọwẹ, podọ etlẹ yin alindọn etọn titi, ewọ ma sọgan yin
devi ṣie. 27 Mẹdepope he ma
ze yatin etọn bo to hihodo mi ma
sọgan yin devi ṣie. 28 Di apajlẹ, mẹnu to mì mẹ wẹ na jlo
nado gbá atọ̀hò de he ma na sinai bo lẹn akuẹ etọn whẹ́, nado
pọ́n eyin e tindo nuhe pé nado
dotana ẹn? 29 Eyin e ma yinmọ, e sọgan dó dodonu etọn ṣigba
bo ma penugo nado dotana ẹn,
bọ nupọntọ lẹpo na jẹ ṣinṣàn ẹn
kò ji, 30 dọmọ, 'Dawe ehe jẹ
ohò gbá ji ṣigba bo ma penugo nado dotana.' 31 Kavi ahọlu tẹwẹ na to awhànfọ de nado
pé ahọlu devo to awhàn mẹ, bo
ma na sinai bo dewé whẹ́ eyin
ewọ na penugo nado yí awhànfuntọ fọtọ́n ao do pehẹ ewọ he ja
e dè po fọtọ́n ko po? 32 Na nugbo tọn, eyin e ma sọgan wàmọ,
to whenẹnu e na do pipli afọzedaitọ lẹ tọn de hlan to whenue
ewọ gbẹ́ pò to olá nado dín jijọho.
33 Enẹwutu, to aliho dopolọ mẹ,
mẹdepope to mì mẹ he ma dọ e
yì whedenu na nutindo etọn lẹpo
ma sọgan yin devi ṣie.
34 "E họnwun dọ ojè yọ́n. Ṣigba eyin ojè lọsu hẹn huhlọn etọn
bu, etẹwẹ yè na yí do hẹn ẹn
dotọ́n? 35 E ma yọ́n na aigba
kavi na ogbó ba. Gbẹtọ lẹ nọ ze e
dlan gbonu. Gbọ ewọ he tindo otó
nado dotoai, ni dotoai."

15 Todin, tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ
po ylandonọ lẹpo po to
dindọnsẹpọ ẹ nado sè ohó etọn.
2 Enẹwutu, Falesi lẹ po wekantọ lẹ po to hùnhlún, bo to didọmọ: "Dawe ehe nọ yí ylandonọ lẹ
bo nọ dùnú hẹ yé." 3 To whenẹnu, e na apajlẹ ehe yé, dọmọ:
4 "Mẹnu to mì mẹ, he tindo lẹngbọ kanweko, eyin e hẹn dopo to
yé mẹ bu, bọ e ma na jo kanwefọtọ̀n-nukunẹnẹ he pò lẹ do danfafa ji nado yì dín dehe bu lọ, kakajẹ whenue e mọ ẹn? 5 Podọ
to whenue e sọ mọ ẹn, e ze e do
abọ́ etọn lẹ ji bosọ jaya. 6 Podọ
to whenue e lẹkọwa whégbè, e
ylọ họntọn po kọmẹnu etọn lẹ po
pli, bo dọna yé dọ, 'Mì jaya hẹ mi,

na yẹn ko mọ lẹngbọ ṣie he bu lọ.' 7 Yẹn dọna mì dọ, mọdopolọ ayajẹ na sù humọ to olọn mẹ do ylandonọ dopo he lẹnvọjọ ji hugan do dodonọ kanwe-fọtọ̀n-nukunẹnẹ he ma tindo nuhudo lẹnvọjọ tọn lẹ ji.

8 "Kavi yọnnu tẹwẹ na tindo abọgan-kuẹ dlakma* ao, bọ eyin e hẹn abọgan-kuẹ dlakma dopo bu, e ma na tá miyọ́ngbán bo zà ohọ̀ etọn mẹ bosọ yí sọwhiwhe do dín kakajẹ whenue e mọ ẹn? 9 Podọ to whenue e ko mọ ẹn, e ylọ họntọn po kọmẹnu etọn yọnnu lẹ po pli, bo dọmọ, 'Mì jaya hẹ mi, na yẹn ko mọ abọgan-kuẹ dlakma he yẹn hẹnbu lọ.' 10 Enẹwutu, yẹn dọna mì dọ, ayajẹ nọ tin to angẹli Jiwheyẹwhe tọn lẹ ṣẹnṣẹn do ylandonọ dopo he lẹnvọjọ ji."

11 Enẹgodo, e dọmọ: "Dawe de tindo visunnu awe. 12 Mẹhe yin yọpọ to yé mẹ lọ sọ dọna otọ́ etọn dọ, 'Otọ́, na mi dehe yin adà ṣie to nutindo lọ lẹ mẹ.' To whenẹnu, e má nutindo gbẹ̀mẹ tọn etọn lẹ na yé. 13 To godo mẹ, to azán vude godo, visunnu pẹvi lọ bẹ onú lẹpo pli bo zingbejizọnlin yì otò dindẹn de mẹ, podọ finẹ wẹ e zan nutindo etọn lẹ do apà mẹ te gbọn gbẹzan he gblezọn de zinzan dali. 14 To whenue e ko zan onú lẹpo vọ̀, huvẹ sinsinyẹn de tọ́n to otò lọ pete mẹ, e sọ biọ nuhudo mẹ. 15 E tlẹ yì bo jẹ kọ̀ji na dopo to tòvi otò enẹ tọn lẹ mẹ, bọ ewọ do e hlan ogle etọn mẹ nado penukundo ohàn lẹ go. 16 E sọ nọ jlo nado dù núdùdù* he ohàn lẹ nọ dù gọ́ho, podọ mẹdepope ma nọ na ẹn nudepope.

17 "To whenue e gò biọ ede mẹ, e dọmọ, 'Nẹmunẹmu wẹ pakanọ otọ́ ṣie tọn lẹ he tindo núdùdù susugege, bọ yẹn to kúkú na huvẹ tofi! 18 Yẹn na fọ́n bo zingbejizọnlin yì otọ́ ṣie dè bo dọna ẹn dọmọ: "Otọ́, yẹn ko waylando do olọn podọ do hiẹ. 19 Yẹn masọ jẹ nado yin yiylọdọ visunnu towe ba. Yí mi do basi dopo to pakanọ towe lẹ mẹ."' 20 Enẹwutu, e fọ́n bo yì otọ́ etọn dè. Dile e gbẹ́ pò to olá, otọ́ etọn mọ ẹn bọ lẹblanu whàn ẹn, e sọ hònwezun bo gbò e fán bosọ donùnùgo na ẹn. 21 To whenẹnu, visunnu lọ dọna ẹn dọ, 'Otọ́, yẹn ko waylando do olọn podọ do hiẹ. Yẹn masọ jẹ nado yin yiylọdọ visunnu towe ba. Yí mi do basi dopo to pakanọ towe lẹ mẹ.' 22 Ṣigba, otọ́ lọ dọna afanumẹ etọn lẹ dọ, 'Mì yawu! bo hẹn tewu de wá, yèdọ dehe yọ́n hugan, bo dó na ẹn, bosọ dó alọkẹ de do alọ na ẹn podọ afọpa do afọ na ẹn. 23 Podọ mì hẹn oyìnsú winyanwinyan he dojó de wá, bo hù i bosọ gbọ mí ni dù bo jaya, 24 na visunnu ṣie ehe ko kú bo gọwá ogbè whladopo dogọ; e ko bu bosọ yin mimọ.' Yé sọ jẹ ayajẹ ji.

25 "Todin, visunnu etọn mẹho lọ tin to ogle mẹ; podọ dile e ja bo sẹpọ whégbè, e sè ogbè nuhiho daho de po wedudu po tọn.

Luk 15:8* To paa mẹ, abọgan-kuẹ dlakma dopo yin atọn to mado ẹnẹ azọ́nkuẹ gbèdopo tọn mẹ.

Luk 15:16* Kavi, atin-sinsẹ́n kelationi tọn.

26 Enẹwutu, e ylọ dopo to de-
vizọnwatọ lẹ mẹ wá ede dè bo
kàn nuhe to jijọ biọ. 27 Ewọ
dọna ẹn dọ, 'Nọvisunnu towe ko
wá, bọ otọ́ towe hù oyìnsú win-
yanwinyan he dojó, na e mọ ẹn
to agbasalilo mẹ wutu.' 28 Ṣi-
gba, ewọ gblehomẹ bo ma jlo
na biọ whégbè. To whenẹnu, otọ́
etọn tọ́n wá bo jẹ vivẹ ẹ ji.
29 Ewọ gblọnna otọ́ etọn dọ, 'Sọn
owhe susu die gbọ́n wẹ yẹn ko to
sinsẹ̀n we bo ma tùnafọ anade-
mẹ towe ji pọ́n gbede, ṣogan hiẹ
ma na mi gbọgbọẹvu dopo nado
jaya hẹ họntọn ṣie lẹ pọ́n gbe-
de. 30 Ṣigba, tlolo he visun-
nu towe ehe, he dù nutindo gbè-
mẹ tọn towe lẹ vò hẹ galọtọ lẹ
wá, hiẹ hù oyìnsú winyanwinyan
he dojó na ẹn.' 31 To whenẹnu,
e dọna ẹn dọ, 'Ovi, whepoponu wẹ
hiẹ tin hẹ mi, podọ towe wẹ onú
he yin ṣie lẹpo; 32 ṣigba e jẹ
dọ mí ni jaya bo hùnhomẹ, na nọ-
visunnu towe ehe ko kú bo gọwá
ogbè, podọ ewọ ko bu bosọ yin
mimọ.'"

16 To enẹgodo, e zindonu-
kọn nado dọna devi lẹ ga
dọmọ: "Dawe de yin adọkunnọ bo
tindo họnkọnsi de, yè sọ sawhẹ-
dokọna ẹn to e dè dọ e to nu-
tindo etọn lẹ hẹngu. 2 Enẹwu-
tu, e ylọ ẹ bo dọna ẹn dọ, 'Etẹ
die he yẹn to sisè gando gowe?
Ze kandai họnkọnsi-zọ́n tọn towe
jo, na hiẹ ma sọgan sọ dea-
nana owhé lọ ba.' 3 To whe-
nẹnu, họnkọnsi lọ dọ to ede mẹ
dọ, 'Etẹwẹ yẹn na wà, to whe-
nue e yindọ oklunọ ṣie na yí họn-
kọnsi-zọ́n lọ sọn asi e? Yẹn ma
tindo huhlọn sọmọ nado kùndò,
winyan sọ nọ hù mi nado biọ-
nu. 4 Ẹn hẹn! yẹn yọ́n nuhe
yẹn na wà, bọ eyin yẹn wá
yin yinyan sọn họnkọnsi-zọ́n mẹ,
gbẹtọ lẹ na kẹalọyi mi do owhé
yetọn lẹ gbè.' 5 Podọ, to whe-
nue e ylọ dopodopo ahọ́tọnọ oklu-
nọ etọn tọn lẹ, e jẹ didọna tin-
tan ji dọ, 'Nẹmu wẹ hiẹ dù do
oklunọ ṣie?' 6 E dọmọ, 'Ojlẹ-
nu amì olivie tọn bati* kanwe-
ko.' Ewọ dọna ẹn dọ, 'Gọ̀ kandai
gbekọndopọ tọn towe ze bo sinai
bosọ kàn kandeao po awuyiya po.'
7 Enẹgodo, e dọna devo dọ, 'To-
din, nẹmu wẹ hiẹ dù?' E dọ, 'Ojlẹ-
nu likun tọn kọli* kanweko.' Ewọ
dọna ẹn dọ, 'Gọ̀ kandai gbekọndo-
pọ tọn towe ze bo kàn kanwe.'
8 Oklunọ etọn sọ pà họnkọnsi lọ,
dile e tlẹ yin mawadodonọ, na
e yinuwa po nuyọnẹn po wutu;
na ovi titonu ehe tọn lẹ nọ yọn-
nuin to aliho he yọ́n-na-yizan mẹ
dohlan whẹndo yetọn titi hugan
lehe e yin do na ovi hinhọ́n tọn lẹ.
9 "Humọ, yẹn dọna mì dọ, Mì
jihọntọn lẹ na mìde gbọn adọkun
mawadodo tọn lẹ yiyizan dali,
na to whenue yé na busẹ, họn-
tọn ehelẹ nido kẹalọyi mì do nọ-
tẹn madopodo lẹ mẹ. 10 Mẹhe
yin nugbonọ to onú pẹvi pete
mẹ yin nugbonọ to onú susu
mẹ ga, podọ mẹhe yin mawa-
dodonọ to onú pẹvi pete mẹ yin

Luk 16:6* Enẹ wẹ, "Ojlẹnu de he sọzẹn hẹ litli 22." Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.
7* Enẹ wẹ, "Ojlẹnu de he sọzẹn hẹ kilo 170." Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

mawadodonọ to onú susu mẹ ga.
11 Enẹwutu, eyin mì ma ko do
mìde hia nado yin nugbonọ gan-
do adọkun mawadodo tọn lẹ go,
mẹnu wẹ na ze nuhe yin nugbo
do alọmẹ na mì? 12 Podọ eyin
mì ma ko do mìde hia nado yin
nugbonọ gando nuhe yin mẹdẹ-
vo lẹ tọn go, mẹnu wẹ na na mì
nuhe yin mìtọn titi? 13 Devi-
zọnwatọ whégbè tọn de ma sọgan
yin afanumẹ na ogán awe; adavo
ewọ na gbẹwanna ode bo yiwan-
na awetọ, kavi ewọ na sẹbọdo ode
go bo gbẹkọ awetọ go. Mìwlẹ ma
sọgan yin afanumẹ na Jiwheyẹ-
whe podọ na Adọkunnu lẹ."

14 Todin, Falesi wanyina
akuẹtọ lẹ to todoaina onú ehe
lẹpo, yé sọ jẹ awọnlín-yẹ́n do e ji.
15 Enẹwutu, e dọna yé dọmọ:
"Mìwlẹ wẹ mẹhe nọ do mìde hia
di dodonọ to gbẹtọ lẹ nukọn, ṣi-
gba Jiwheyẹwhe yọ́n ahun mìtọn
lẹ; na nuhe gbẹtọ lẹ nọ pọ́n taidi
nujọnu wẹ awuhiọnu de to nukun
Jiwheyẹwhe tọn mẹ.

16 "Osẹ́n lọ po Yẹwhegán lẹ po
tin kakajẹ ojlẹ Johanu tọn mẹ.
Sọn whenẹnu sọyi, ahọluduta Ji-
wheyẹwhe tọn to yinyin lilá tai-
di wẹndagbe, podọ gbẹtọ wunmẹ
lẹpo wẹ to vivẹnudo zọnmii hlan
e kọ̀n. 17 Na nugbo tọn, e bọa-
wu na olọn po aigba po nado ju-
wayi hú na adà tiuntiun wekun
Osẹ́n lọ tọn dopo nado nọma mọ
hẹndi.

18 "Mẹdepope he gbẹ́ asi etọn
dai bo wlealọ hẹ devo deayọ,
podọ ewọ he wlealọ hẹ yọnnu he
asu etọn gbẹdai, e deayọ.

19 "Ṣigba, dawe de yin adọ-
kunnọ, bo nọ saba yí sopẹ́-
vọ̀ po alavọ po do doaṣọ́na ede,
bosọ nọ to gbẹdu egbesọegbesọ
po gigo daho po. 20 Ṣigba, nu-
biọdutọ de he nọ yin Lazaḷọsi,
he gọ́ na agàdá nọ saba yin zi-
zedo họngbo etọn ji 21 bo nọ
jlo nado dù nuhe to fiflẹ sọn
tafo dawe adọkunnọ lọ tọn ji lẹ.
Mọwẹ, avún lẹ lọsu nọ wá bo nọ
didọ́ agàdá etọn lẹ. 22 Todin,
to ojlẹ vude godo nubiọdutọ lọ kú
bọ angẹli lẹ ze e yì akọ́nnu* Abla-
ham tọn.

"Mọdopolọ, dawe adọkunnọ lọ
kú bo yin dìdì. 23 Podọ to
awufiẹsa mẹ to Hadẹs* mẹ, e ze
nukun etọn lẹ daga bo mọ Abla-
ham to olá bọ Lazaḷọsi to akọ́n-
nu etọn. 24 Enẹwutu, e ylọ bo
dọ, 'Otọ́ Ablaham, wàlẹblanu na
mi bo do Lazaḷọsi hlan nado ylọn
bẹ́nu alọvi etọn tọn do osin mẹ
bo fá odẹ́ ṣie, na yẹn to awu-
fiẹsa mẹ to miyọ́n sinsinyẹn ehe
mẹ wutu.' 25 Ṣigba, Ablaham
dọmọ, 'Ovi, flindọ hiẹ ko mọ onú
dagbe towe lẹ yí to gigọ́ mẹ to
gbẹwhenu towe, ṣigba mọdopolọ,
Lazaḷọsi onú ylankan lẹ. Todin,
nalete, ewọ to homẹmimiọn tindo
tofi ṣigba hiẹ tin to awufiẹsa mẹ.
26 Podọ gbọnvona onú ehe lẹpo,
odò daho de ko yin zizedo míwlẹ
po mìwlẹ po ṣẹnṣẹn, na mẹhe
jlo nado tọ́n sọn mí dè bo wá
mì dè lẹ ma sọgan wá, mọjanwẹ
mẹde ma sọgan dasá sọn finẹ wá
mí dè.' 27 Enẹgodo, e dọmọ,

Luk 16:22* Enẹ wẹ, "Otẹn nukundagbe vo-
nọtaun tọn." **23*** Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

'Eyin mọ wẹ, yẹn vè we otọ́, dọ
hiẹ ni do e hlan owhé otọ́ ṣie
tọn gbè, 28 na yẹn tindo nọvi-
sunnu atọ́n, na ewọ nido dekun-
nu mlẹnmlẹn na yé, bọ yelọsu
ma nado wá tin to nọtẹn yasa-
namẹ tọn ehe mẹ.' 29 Ṣigba,
Ablaham dọmọ, 'Yé tindo Mose
po Yẹwhegán lẹ po; gbọ yé ni do-
toaina yé.' 30 To whenẹnu, e
dọmọ, 'Lala, otọ́ Ablaham, ṣigba
eyin mẹde sọn oṣiọ lẹ mẹ yì yé
dè, yé na lẹnvọjọ.' 31 Ṣigba e
dọna ẹn dọ, 'Eyin yé ma dotoaina
Mose po Yẹwhegán lẹ po, mọjan-
wẹ yé ma na yin linlẹndiọna eyin
mẹde tlẹ fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ.'"

17 To whenẹnu, e dọna devi
etọn lẹ dọmọ: "E glo nado
dapana nuhe nọ hẹnmẹ dahli lẹ.
Etomọṣo, dindọn hlan mẹhe gbla-
mẹ yé gbọn do wá! 2 E na ko
pọnte na ẹn hú eyin yè sìn gilisé
de do okọ̀ etọn bọ ewọ yin dindọn
dlan ohù mẹ hú dọ ewọ ni hẹn
dopo to omẹ pẹvi ehelẹ mẹ da-
hli. 3 Mì payi mìde go. Eyin
mẹmẹsunnu towe waylando de,
gbẹnuna ẹn, podọ eyin e lẹnvọjọ,
jona ẹn. 4 Eyin e tlẹ waylando
do we whla ṣinawe to gbèdopo
bo lẹkọwa dè we whla ṣinawe,
bo dọmọ, 'Yẹn lẹnvọjọ,' hiẹ dona
jona ẹn."

5 Todin, apọsteli lẹ dọna Oklu-
nọ dọmọ: "Do yise yise ji na mí."
6 To whenẹnu, Oklunọ dọmọ:
"Eyin mì tindo yise he sọ okún
mutaldi* tọn de, mì na dọna atin
sikamini tọn ehe dọ, 'Họn adọ̀ bo
yin didó do ohù mẹ!' e nasọ seto-
nuna mì.

7 "Mẹnu wẹ tin to mì mẹ he
tindo afanumẹ de he to aigba-jlo
kavi to kanlin yìn bọ to whenue e
lẹkọ sọn ogle mẹ ewọ na dọna ẹn
dọ, 'Wáfi to afọdopolọji bo jagla
to tafo kọ̀n'? 8 Kakatimọ, be e
ma na dọna ẹn dọ, 'Wleawu nude
tọn na mi nado dù to whèjai,
bo ze azọ́nvọ̀ dó bosọ yilizọn na
mi kakajẹ whenue yẹn na dù bo
nù fó, podọ to enẹgodo hiẹ sọgan
dù bo nù'? 9 E ma na dopẹ-
na afanumẹ lọ na ewọ wà onú he
yin didena ẹn lẹ wutu, kavi e na
wàmọ wẹ? 10 Enẹwutu, mìlọ-
su ga, to whenue mì ko wà nuhe
yin didena mì lẹ godo, mì dọ,
'Afanumẹ madoalenọ lẹ wẹ mí.
Nuhe mí dona wà wẹ mí wà.'"

11 Podọ to whenue e jei Je-
lusalẹm, e to jujugbọn* Samalia
po Galili po. 12 Podọ dile ewọ
to gbétatò de mẹ biọ, dawe pò-
tọnọ ao mọ ẹn, yé sọ fọnṣite to
olá. 13 Yé sọ ze ogbè yetọn lẹ
daga bo dọmọ: "Jesu, Nuplọnmẹ-
tọ, wàlẹblanu na mí!" 14 Podọ
to whenue e sọnukunmọ yé, e
dọna yé dọmọ: "Mì yì, bo do
mìde hia yẹwhenọ lẹ." Enẹgo-
do, dile yé to yìyì, yé yin ki-
klọwé. 15 To whenuena dopo
to yé mẹ mọdọ azọn emitọn ko
gbọ, e lẹkọwa godo bo to gigo-
pana Jiwheyẹwhe po ogbè lélé
po. 16 E ṣinyọ́n nukunmẹ etọn
ai to afọ Jesu tọn go, bo to
pẹdona ẹn; humọ, Samalianu de

Luk 17:6* Pọ́n Mt 13:31, nudọnamẹ odò tọn.

Luk 17:11* To paa mẹ, "Vlavo gbọn ṣẹn-ṣẹn."

wẹ ewọ. 17 Jesu gblọn dọmọ:
"Mì omẹ ao wẹ yin kiklọwé, kavi
e ma yin mọ wẹ? To whelọ-
nu lo, fie wẹ omẹ ṣinẹnẹ he pò
lẹ te? 18 Be mẹdepope ma yin
mimọ he lẹkọwa nado pagigona
Jiwheyẹwhe gbọnvona dawe ehe
he wá sọn akọta devo mẹ wẹ?"
19 E sọ dọna ẹn dọmọ: "Fọ́n, bo
yì; yise towe ko hẹn we jẹgan-
gan."

20 Ṣigba, to whenue Falesi lẹ
kanse e whenue ahọluduta Ji-
wheyẹwhe tọn na wá, e gblọn-
na yé dọmọ: "Ahọluduta Jiwhe-
yẹwhe tọn ma na wá to aliho he
na dọn ayidonugo mẹ, 21 mọ-
dopolọ gbẹtọ lẹ ma to na dọ, 'Mì
pọ́n fi!' kavi, 'Dọ́n!' Na, mì pọ́n!
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn tin to
mì ṣẹnṣẹn."

22 Enẹgodo, e dọna devi lẹ
dọmọ: "Azán lẹ ja whenue mìwlẹ
na jlo nado mọ dopo to azán Vi-
sunnu gbẹtọ tọn lẹ tọn mẹ ṣigba
bọ mì ma na mọ ẹn. 23 Gbẹtọ
lẹ nasọ dọna mì dọ, 'Mì pọ́n dọ́n!'
kavi, 'Mì pọ́n fi!' Mì tọ́nyi kavi
doafọna yé blo. 24 Na dile abì,
to whenue e gbòdlán nọ na hin-
họ́n sọn awà dopo ji to olọn glọ
jẹ awà awetọ ji to olọn glọ do,
mọ wẹ azán osọhia Visunnu gbẹ-
tọ tọn na te. 25 Ṣigba, jẹnukọn
whẹ́, ewọ dona jugbọn yajiji susu
mẹ bo yin gbigbẹdai gbọn whẹn-
do ehe dali. 26 Humọ, kẹdẹdi-
le e jọ do to azán Noa tọn lẹ
gbè, mọdopolọ wẹ e na te do
ga to azán Visunnu gbẹtọ tọn lẹ
tọn gbè: 27 yé to dùdù, yé to
nùnù, sunnu lẹ to alọwle, yọnnu
lẹ to yinyin nina to alọwle mẹ,
kakajẹ azán enẹ gbè he Noa biọ
aki mẹ, bọ singigọ wá bo và ye-
mẹpo sudo. 28 Mọdopolọ, kẹ-
dẹdile e jọ do to azán Lọti tọn lẹ
gbè: yé to dùdù, yé to nùnù, yé to
hihọ̀, yé to sisà, yé to didó, yé to
ohọ̀ gbá. 29 Ṣigba to gbeegbe
Lọti tọ́n sọn Sodọmi, jikun miyọ́n
po whèmi po tọn ja sọn olọn mẹ
bo và yemẹpo sudo. 30 Mọdo-
polọ wẹ e na te do to azán enẹ gbè
whenue Visunnu gbẹtọ tọn na yin
hinhẹn sọawuhia.

31 "To azán enẹ gbè, mì gbọ
mẹhe to họta bọ onú etọn lẹ tin
to họmẹ ni ma jẹte nado wá bẹ
yé blo, podọ mọdopolọ mẹhe to
ogle mẹ ni ma lẹkọ do onú he to
godo lẹ kọ̀n blo. 32 Mì flin asi
Lọti tọn. 33 Mẹdepope he dín
nado whlá alindọn etọn na ede
na hẹn ẹn bu, ṣigba mẹdepope
he hẹn ẹn bu na whlá ẹ dogbè.
34 Yẹn dọna mì dọ, To ozán enẹ
mẹ, sunnu awe na tin to adọ́zan
dopo ji; dopo na yin yíyí, ṣigba
awetọ na yin jijodai. 35 Yọn-
nu awe na to nuli to osé dopo-
lọ kọ̀n; dopo na yin yíyí, ṣigba
awetọ na yin jijodai." 36 ——*
37 Enẹwutu, yé gblọnna ẹn
dọmọ: "Fie wẹ enẹ na jọ te, Oklu-
nọ?" E dọna yé dọmọ: "Fie onú
kúkú te, finẹ wẹ akùn lẹ na pli
dopọ te ga."

18 Enẹgodo, e zindonukọn
nado na yé apajlẹ de gan-
do nuhudo lọ nado nọ hodẹ to
whepoponu podọ ma nado gbọ-
jọ go, 2 dọmọ: "Dawe whẹdatọ

Luk 17:36* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

de tin to tòdaho de mẹ he ma
nọ dibusi Jiwheyẹwhe bo masọ
nọ si gbẹtọ. 3 Ṣigba, asuṣiọ-
si de tin to tòdaho enẹ mẹ he
nọ yì e dè whẹwhẹ, bo nọ dọmọ,
'Hẹn ẹn diun dọ yẹn mọ whẹdida
dodo yí do mẹhe ylọwhẹ mi lọ
ji.' 4 Na ojlẹ de, ewọ ma tindo
ojlo, ṣigba to godo mẹ, e dọna ede
dọ, 'Dile etlẹ yindọ yẹn ma nọ
dibusi Jiwheyẹwhe kavi na sisi
gbẹtọ sọ, 5 ganṣo, na asuṣiọsi
ehe to tuklado mi mapote wutu,
yẹn na hẹn ẹn diun dọ e mọ
whẹdida dodo yí, na e nikaa
to wiwá bo to yasana mi kaka
agbọ́ nado pé mi.'" 6 Enẹgo-
do, Oklunọ dọmọ: "Mì sè nuhe
whẹdatọ lọ dọ, dile e tlẹ yin ma-
wadododonọ do sọ! 7 To whelọ-
nu lo, na nugbo tọn, be Jiwhe-
yẹwhe ma na hẹn whẹdida dodo
nado yin bibasi na mẹdide etọn lẹ
he to awhádo hlan ẹn to okle po
ozán po, dile etlẹ yindọ e to lin-
sinyẹn dohlan yé? 8 Yẹn dọna
mì dọ, Ewọ na hẹn whẹdida dodo
nado yin bibasi na yé po awuyiya
po. Etomọṣo, whenuena Visunnu
gbẹtọ tọn na wá, be ewọ na mọ
yise to aigba ji nugbonugbo ya?"
9 Ṣigba, ewọ sọ na apajlẹ ehe
mẹdelẹ he nọ dejido yedelẹ go
nado yin dodonọ bo nọ pọ́n mẹhe
pò lẹ hlan di nuvọ́nọ, dọmọ:
10 "Dawe awe yì tẹmpli mẹ nado
hodẹ̀, dopo yin Falesi de bọ awetọ
yin tòkuẹ-ṣinyantọ de. 11 Fa-
lesi lọ ṣite bo jẹ dẹ̀ho ji bosọ to
onú ehelẹ dọ to ede mẹ dọmọ, 'Ji-
wheyẹwhe E, yẹn dopẹna we dọ
yẹn ma taidi mẹhe pò lẹ, yèdọ
alọslonamẹtọ lẹ, mawadododonọ lẹ,
ayọdetọ lẹ, kavi etlẹ yin taidi
tòkuẹ-ṣinyantọ ehe. 12 Yẹn nọ
blanù whla awe to osẹ dopo mẹ,
yẹn nọ na madao nuhe yẹn tindo
lẹpo tọn.' 13 Ṣigba, tòkuẹ-ṣin-
yantọ lọ he ṣite to olá ma tlẹ jlo
nado ze nukun etọn lẹ daga hlan
olọn, ṣigba to akọ́nnu etọn hò
bosọ to didọmọ, 'Jiwheyẹwhe E,
wàlẹblanu na mi, yẹn ylandonọ.'
14 Yẹn dọna mì dọ, Dawe ehe
yì owhé etọn gbè bo yin dodonọ
hú dawe enẹ; na mẹdepope he ze
ede daga wẹ yè na whiwhẹ, ṣigba
ewọ he whiwhẹ ede wẹ yè na ze-
daga."
15 Todin, gbẹtọ lẹ sọ jẹ yọpọ
yetọn lẹ hẹnwa na ẹn ji na e nido
doalọ yé go; ṣigba to whenue devi
lẹ mọ ehe, yé jẹ nugbẹna yé ji.
16 Ṣigba, Jesu ylọ yọpọ lẹ wá
ede dè, bo dọmọ: "Mì gbọ yọpọvu
lẹ ni wá dè e, mì sọ tẹnpọn nado
glọnalina yé blo. Na omẹ mọ-
nkọtọn lẹ wẹ ahọluduta Jiwheyẹ-
whe tọn tin na. 17 Nugbo wẹ
yẹn dọna mì, Mẹdepope he ma yí
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn taidi
yọpọvu de ma na biọ e mẹ to ali-
ho depope mẹ."
18 Ogán de sọ kanbiọ ẹ dọmọ:
"Mẹplọntọ Dagbe, gbọn etẹ wà
dali wẹ yẹn na dugu ogbè mado-
podo tọn?" 19 Jesu gblọnna ẹn
dọmọ: "Naegbọn hiẹ do ylọ mi dọ
mẹdagbe? Mẹdepope ma yin mẹ-
dagbe, adavo omẹ dopo, yèdọ Ji-
wheyẹwhe. 20 Hiẹ yọ́n gbedi-
de lọ lẹ he dọ, 'Hiẹ deayọ blo, Hiẹ
hùhlọ̀n blo, Hiẹ fìnnú blo, Hiẹ
dekunnu lalo blo, Gbògbéna otọ́

po onọ̀ towe po.'" 21 To whenẹnu, e dọmọ: "Yẹn ko nọ yìn onú
ehe lẹpo sọn jọja whenu gbọ́n." 22 To whenue Jesu sè enẹ, e
dọna ẹn dọmọ: "Onú dopo wẹ gbẹ́
to whiwhè do we: Sà nuhe hiẹ
tindo lẹpo bo má na wamọnọ lẹ,
hiẹ nasọ tindo adọkun to olọn mẹ;
enẹgodo wá bo lẹzun hodotọ ṣie."
23 To whenue e sè ehe, e blawu
tlala, na ewọ yin adọkunnọ taun
wutu.

24 Jesu pọ́n ẹn bo dọmọ:
"Lehe e na vẹawuna mẹhe tin-
do akuẹ lẹ nado biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ do
sọ! 25 Na nugbo tọn, e bọawu-
na kanklosọ de nado gbọn onù
yẹnvi he nọ tọ̀ avọ̀ de tọn mẹ
hú na adọkunnọ de nado biọ
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ."
26 Mẹhe sè ehe lẹ dọmọ: "Mẹnu
wẹ sọgan yin whinwhlẹngán lo?"
27 E dọmọ: "Onú he ma yọnba-
si na gbẹtọ lẹ yọnbasi na Jiwhe-
yẹwhe." 28 Ṣigba, Pita dọmọ:
"Pọ́n! Míwlẹ ko jo onú mítọn lẹ
do bo hodo we." 29 E dọna yé
dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì,
Mẹdepope ma tin he jo owhé kavi
asi kavi nọvisunnu lẹ kavi mẹjitọ
lẹ kavi ovi lẹ do na ahọluduta Ji-
wheyẹwhe tọn wutu 30 he ma
na mọyi do donu susu ji to aliho
de mẹ kavi devo mẹ to ojlẹ ehe
mẹ, podọ ogbè madopodo to tito-
nu he ja mẹ."

31 Enẹgodo, e plan omẹ wiawe
lẹ do apadopo bo dọna yé dọmọ:
"Mì pọ́n! Mí hẹji jei Jelusalẹm,
bọ onú he yin kinkàndai gbọn yẹ-
whegán lẹ gblamẹ gando Visun-
nu gbẹtọ tọn go lẹpo na yin hin-
hẹndi mlẹnmlẹn. 32 Di apajlẹ,
ewọ na yin zizejo na omẹ akọta
lẹ tọn bo na yin yíyí do davlẹ
bo nasọ yin nuyiwahẹ po kanyin-
ylan po bo na yin tántún do e go;
33 podọ to hihò e godo, yé na
hù i, ṣigba e na yin finfọn to azán
atọ̀ntọ gbè." 34 Ṣogan, yé ma
mọnukunnuẹ depope to onú ehe-
lẹ mẹ; ṣigba ohó ehe yin whiwhla
do yé, bọ yé ma yọ́n nuhe yin
didọ lẹ.

35 Todin, dile e to sisẹpọ Jẹli-
ko, dawe nukuntọ́nnọ de tin to
aisinsin to aliho tó bo to nubiọ.
36 Na e sè ogbè gbẹtọgun he ju-
wajei de tọn wutu, e jẹ nuhe to
jijọ lọ kanbiọ ji. 37 Yé dọna ẹn
dọmọ: "Jesu Nazalẹti tọn lọ wẹ
juwajei!" 38 Enẹwutu, e da-
whá, bo dọmọ: "Jesu, hiẹ Visun-
nu Davidi tọn, wàlẹblanu na mi!"
39 Mẹhe sọ to yìyì to nukọn lẹ
jẹ gbèdedo e ji sinsinyẹn nado
nabọẹ, ṣigba e sọ vọ́ to awhá-
do gángán mapote dọmọ: "Wàlẹ-
blanu na mi, hiẹ Visunnu Davi-
di tọn." 40 To whenẹnu, Jesu
nọte to tẹndo dopolọ mẹ bo de-
gbè dọ dawe lọ ni yin pinplan
wá e dè. To whenue e dọnsẹpọ,
Jesu kanse e dọmọ: 41 "Etẹwẹ
hiẹ jlo dọ yẹn ni wà na we?"
Ewọ dọmọ: "Oklunọ, dike yẹn
ni mọnú." 42 Enẹwutu, Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ ni mọnú;
yise towe ko hẹn we jẹgangan."
43 Podọ to afọdopolọji, e mọnú,
bo jẹ hihodo e ji, bosọ to gigopa-
na Jiwheyẹwhe. Humọ, to whe-
nue gbẹtọ lẹpo mọ ehe, yé na
pipà Jiwheyẹwhe.

19 E sọ bio Jẹliko bo juwajei.
2 Todin, dawe de tin tofi
he oyín etọn nọ yin Zaṣe; podọ
ewọ yin ogán tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ
tọn de, bo yin adọkunnọ. 3 Na-
lete, ewọ to dindin nado mọ Jesu
ehe, ṣigba e ma sọgan, na gbẹ-
tọgun lọ wutu, na ewọ whègli.
4 Enẹwutu, ewọ họnwezun yì
nukọn bo hẹ atin sikomoli tọn de
ji nado sọgan mọ ẹn, na aliho enẹ
ji wẹ e na gbọn wutu. 5 Todin,
to whenue Jesu jẹ filọ, e pọ́n aga
bo dọna ẹn dọmọ: "Zaṣe, yawu
bo jẹte, na yẹn dona nọ owhé
towe gbè to egbé." 6 Enẹwu-
tu, e yawu bo jẹte bosọ yí aya-
jẹ do yí jonọ etọn. 7 Ṣigba,
to whenue yé mọ ehe, yemẹpo
jẹ hùnhlún ji dọmọ: "E yì dawe
he yin ylandonọ de dè nado nọ
finẹ." 8 Ṣigba, Zaṣe fọnṣite bo
dọna Oklunọ dọmọ: "Pọ́n! Oklunọ,
odaa nutindo ṣie lẹ tọn wẹ yẹn
na na wamọnọ lẹ, podọ nudepo-
pe he yẹn hòyí gbọn whẹsado-
kọnamẹ agọ̀ dali wẹ yẹn na gọ̀
jo do donu ẹnẹ ji." 9 Enẹwutu,
Jesu dọna ẹn dọmọ: "Whlẹngán
ko wá owhé ehe gbè to egbé, na
visunnu Ablaham tọn de wẹ ewọ
lọsu yin. 10 Na Visunnu gbẹtọ
tọn wá nado dín podọ nado whlẹn
mẹhe bu lẹ gán."

11 Dile yé to todoaina onú
ehelẹ, e sọ vọ́ na apajlẹ devo, na
e ko sẹpọ Jelusalẹm bọ yé to lin-
lẹn dọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn
na yin hinhẹn sọawuhia to afọ-
dopolọji. 12 Enẹwutu, e dọmọ:
"Dawe de he tọ́n sọn whẹndo he
diyin de mẹ, tọ́nwhẹn yì otò din-
dẹn de mẹ nado mọ aṣẹpipa ahọ-
lu-yinyin tọn yí, bo nasọ lẹkọ.
13 To whenue e ylọ afanumẹ
etọn ao lẹ pli, e na yé mina* ao
bo dọna yé dọ, 'Mì yí yé do wàjọ
kaka yẹn nado wá.' 14 Ṣigba,
tòvi etọn lẹ gbẹwanna ẹn bo do
pipli afọzedaitọ lẹ tọn de hlan jẹ-
godo na ẹn, nado dọ, 'Mí ma jlo
dọ dawe ehe ni lẹzun ahọlu do mí
ji.'

15 "To godo mẹ, to whe-
nue e ko mọ aṣẹpipa ahọlu-yin-
yin tọn lọ yí bo lẹkọ, e degbè
nado ylọ afanumẹ he e ko na fa-
taka-kuẹ lọ lẹ wá e dè nado sọ-
gan yọ́n ale he yé ko dù sọn
ajọwiwa lọ mẹ. 16 To whenẹ-
nu, tintan lọ wá bo dọmọ, 'Oklu-
nọ, mina towe ko duale mina
ao tọn.' 17 Enẹwutu, e dọna ẹn
dọmọ, 'A basi do ganji, hiẹ afa-
numẹ dagbe! Na hiẹ ko do dewe
hia nado yin nugbonọ to onú pẹvi
tlala de mẹ wutu, paṣẹ do tò-
daho ao ji.' 18 Todin, awetọ lọ
wá bo dọmọ, 'Oklunọ, mina towe
ji mina atọ́n.' 19 E dọna ehe
lọsu ga dọ, 'Hiẹ lọsu ni paṣẹ do
tòdaho atọ́n ji.' 20 Ṣigba devo
wá bo dọmọ, 'Oklunọ, mina towe
die, he yẹn whlá do avọ̀ de mẹ.
21 Pọ́n, yẹn dibusi we, na gbẹtọ
fifiẹtọ de wẹ hiẹ; hiẹ nọ yí nuhe
hiẹ ma zedai podọ hiẹ nọ gbẹ̀n
nuhe hiẹ ma dó.' 22 E dọna ẹn
dọ, 'Sọn ohó onù towe tọn mẹ wẹ
yẹn na dawhẹna we, hiẹ afanumẹ
ylankan. A yọnẹn dọmọ, dọ yẹn
yin gbẹtọ fifiẹtọ de, he nọ yí nuhe

Luk 19:13* Mina dopo yì nudi azọ́nkuẹ osun 3 tọn. Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

yẹn ma zedai bo nọ gbèn nuhe
yẹn ma dó, kavi e ma yin mọ wẹ?
23 To whelọnu lo, naegbọn hiẹ
ma bẹ fataka-kuẹ ṣie do akuẹsẹ-
dotẹn? To whenẹnu, whenue yẹn
wá yẹn na ko yí i po akuẹvi po.'
24 "Enẹwutu, e dọna mẹhe to
ote to finẹ lẹ dọ, 'Mì yí mina
lọ sọn e si bo yí i na mẹhe tin-
do mina ao lọ.' 25 Ṣigba, yé
dọna ẹn dọ, 'Oklunọ, ewọ ko tin-
do mina ao!'— 26 'Yẹn dọna
mì dọ, Mẹdepope he tindo, e na
yin nina ẹn dogọ; ṣigba, ewọ he
ma tindo, yèdọ nuhe e tlẹ tindo
na yin yíyí sọn e si. 27 Humọ,
kẹntọ ṣie helẹ he ma jlo dọ yẹn ni
lẹzun ahọlu do yé ji, mì hẹn yé
wá bo hù yé to nukọn ṣie.'"
28 Enẹwutu, to whenue e ko
dọ onú ehelẹ godo, e jẹnukọn, bo
hẹji dedo Jelusalẹm. 29 Podọ
to whenue e sẹpọ Bẹtfagi po Bẹ-
tani po to osó he nọ yin Osó
Olivie tọn ji, e do awe to
devi lẹ mẹ hlan, 30 bo dọmọ:
"Mì yì gbétatò he mì to mimọ
hlan lọ mẹ, podọ to bibiọ e mẹ
godo, mì na mọ kẹtẹkẹtẹvu de
to sìnsìn, ehe ji gbẹtọvi depope
ma ko sinai do pọn. Mì tún in
bo hẹn ẹn wá. 31 Ṣigba, eyin
mẹde kanbiọ mì dọ, 'Naegbọn mì
do to túntún in?' Nuhe mì dona
dọ lọ die, 'Oklunọ tindo nuhu-
do etọn.'" 32 Enẹwutu, mẹhe
yin didohlan lọ lẹ yì bo mọ kẹ-
dẹdile e dọna yé do. 33 Ṣigba,
dile yé to kẹtẹkẹtẹvu lọ tún, klu-
nọ etọn lẹ dọna yé dọmọ: "Nae-
gbọn mì do to kẹtẹkẹtẹvu lọ tún?"
34 Yé dọmọ: "Oklunọ tindo nu-
hudo etọn." 35 Podọ yé hẹn ẹn
wá Jesu dè, yé sọ dlan awugbó
yetọn lẹ do kẹtẹkẹtẹvu lọ ji bo ze
Jesu sin e ji.
36 Dile e to yìyì, yé to awugbó
yetọn lẹ tẹdo aliho ji. 37 Dile
e sẹpọ aliho he yì Osó Olivie tọn
kọ̀n, agundaho devi etọn lẹ tọn
lẹpo jẹ ayajẹ ji bo to Jiwheyẹwhe
pà po ogbè lélé de po na azọ́n hu-
hlọnnọ he yé ko mọ lẹ, 38 bo to
didọmọ: "Donanọ wẹ Omẹ lọ he
ja taidi Ahọlu to oyín Jehovah
tọn mẹ! Jijọho to olọn mẹ, podọ
gigo hlan ewọ he tin to ofi yiaga
petepete lẹ!" 39 Ṣigba, delẹ to
Falesi he to gbẹtọgun lọ mẹ lẹ
dọna ẹn dọmọ: "Mẹplọntọ, gbẹ-
nuna devi towe lẹ." 40 Ṣigba,
e gblọn dọmọ: "Yẹn dọna mì dọ,
Eyin omẹ ehelẹ nabọẹ, zannu lẹ
na dawhá jẹgbonu."
41 Podọ to whenue e dọnsẹpọ,
e pọ́n tòdaho lọ bo viavi do e ji,
42 dọmọ: "Eyin hiẹ lọsu ko mọ-
nukunnujẹ nuhe nọ hẹn jijọho wá
lẹ mẹ to azán ehe gbè wẹ—ṣigba
todin, yé ko yin whiwhla do nu-
kun towe lẹ. 43 Na azán lẹ na
wá oji we whenuena kẹntọ towe
lẹ na yí opò tlọ́ntlọ́n lẹ do dó fi-
gángán de lẹdo we bo na lẹdo
we pé bo nasọ hẹn awusinyẹn we
to awà lẹpo ji, 44 yé nasọ họ́
hiẹ po ovi towe he to hiẹ mẹ lẹ
po liai, podọ yé ma na jo zannu
de do zannu de ji to hiẹ mẹ, na
hiẹ ma mọnukunnujẹ ojlẹ dlapọn
towe tọn mẹ wutu."
45 E sọ biọ tẹmpli mẹ bo jẹ
mẹhe to nusà lẹ yàn jẹgbonu ji,
46 bo to didọna yé dọmọ: "E ko

yin kinkàn dọ, 'Podọ ohò ṣie na
yin ohò odè tọn,' ṣigba mìwlẹ
hẹn ẹn zun odò jaguda lẹ tọn."
47 Humọ, e nọ to mẹplọn to
tẹmpli mẹ egbesọegbesọ. Ṣigba,
yẹwhenọgán lẹ po wekantọ lẹ po
gọna mẹhe yin nukundeji to gbẹ-
tọ lẹ mẹ lẹ to dindin nado hù i;
48 ṣogan yé masọ mọ aliho da-
gbe de nado wàmọ, na gbẹtọ lẹpo
wẹ to hihá do e nado sè ohó etọn.

20 To gbèdopo, dile e to
gbẹtọ lẹ plọn to tẹmpli
mẹ bo to wẹndagbe lọ lá, yẹwhe-
nọgán lẹ po wekantọ lẹ po gọna
sunnu mẹho lẹ dọnsẹpọ, 2 bo
dọna ẹn dọmọ: "Dọna mí, aṣẹ
tẹwẹ hiẹ yí do to onú ehelẹ wà,
kavi mẹnu wẹ na we aṣẹ ehe."
3 E gblọnna yé dọmọ: "Yẹnlọsu
na kàn onú dopo biọ mì, bọ mì
na dọna mi: 4 Baptẹm Johanu
tọn, sọn olọn wẹ kavi sọn gbẹtọ
lẹ dè?" 5 To whenẹnu, yé wá
tadona kọn to yedelẹ mẹ dọmọ:
"Eyin mí dọ, 'Sọn olọn,' ewọ na
dọ, 'Naegbọn mì ma do yí i sè?'
6 Ṣigba, eyin mí dọ, 'Sọn gbẹtọ
lẹ dè,' gbẹtọ lọ lẹpo na dlan zan-
nu do mí, na yé ko yin linlẹndiọ-
na dọ yẹwhegán de wẹ Johanu."
7 Enẹwutu, yé gblọn dọ yé ma
yọn fihe enẹ wá sọn. 8 Jesu sọ
dọna yé dọmọ: "Yẹnlọsu ma to na
dọ aṣẹ he yẹn yí do to onú ehelẹ
wà na mì."

9 To whenẹnu, e jẹ apajlẹ ehe
na gbẹtọ lẹ ji dọmọ: "Dawe de dó
vẹngle de bo haya ogle lọ na gle-
si lẹ bosọ tọnwhẹn yì tògodo na
ojlẹ de. 10 Ṣigba, to osaa sisọ
mẹ, e do afanumẹ de hlan glesi lọ
lẹ dè, na yé nido sọgan na ẹn sin-
sẹn vẹngle lọ tọn delẹ. Ṣigba, gle-
si lọ lẹ do e hlan asigbá-alọgbá to
whenue yé ko hò e godo. 11 Ṣi-
gba, e vọ onú dopolọ wà bo do
afanumẹ devo hlan yé. Yé hò enẹ-
lọ lọsu, bo dowinyan ẹn bosọ do e
hlan asigbá-alọgbá. 12 Ṣogan,
e sọ vọ do atọntọ hlan; yé gblea-
wu ehe lọsu bo dlan ẹn do gbonu.
13 Enẹwutu, klunọ vẹngle lọ tọn
dọ, 'Etẹwẹ yẹn na wà? Yẹn na do
visunnu yiwanna ṣie hlan. Vlavo
yé na na sisi ewọ.' 14 To whe-
nue glesi lọ lẹ mọ ẹn, yé jẹ didọ-
na ode awetọ ji dọmọ, 'Gudutọ lọ
die; mì gbọ mí ni hù i, na ogú lọ
nido lẹzun mítọn.' 15 Enẹwu-
tu, yé dlan ẹn do gbonu vẹngle lọ
tọn bo hù i. To whelọnu lo, etẹwẹ
klunọ vẹngle lọ tọn na wà na yé?
16 E na wá bo hù glesi ehelẹ bo
na yí vẹngle lọ na mẹdevo lẹ."

To whenue yé sè ehe, yé
dọmọ: "Enẹ ni ma jọ gbede blo!"
17 Ṣigba, e pọn yé hlan bo dọmọ:
"To whelọnu lo, etẹwẹ nuhe yin
kinkàndai ehe zẹẹmẹdo dọ, 'Zan-
nu he họdotọ lẹ gbẹ dai, ehe lọ wẹ
ko lẹzun gángánsu hògosu tọn'?
18 Mẹdepope he jai jẹ zannu enẹ
ji na gbà hányán. Ṣigba mẹdepo-
pe he ji e flẹ jẹ, e na lì i pọ́dọ́pọ́-
dọ́."

19 Todin, wekantọ lẹ po yẹ-
whenọgán lẹ po dín dọ alọ yetọn
ni jẹ e go to gànhiho enẹ mẹ, ṣi-
gba yé dibusi gbẹtọ lẹ; na yé doa-
yi e go dọ yewlẹ hodọ wẹ e te
to apajlẹ ehe mẹ. 20 Podọ to
whenue yé ko ṣọ́ ẹ godo, yé do
mẹhe yé ko haya to nuglọ lẹ hlan

nado doyẹklọmẹ dọ dodonọ wẹ
yé, na yé nido sọgan domọwle e
to hodidọ etọn mẹ, nado sọgan
ze e do alọmẹ na tohọluduta po
aṣẹpipa ayimaten-gán tọn po.
21 Yewlẹ sọ kanbiọ ẹ dọmọ:
"Mẹplọntọ, mí yọnẹn dọ hiẹ nọ
dọho bo nọ plọnmẹ ganji bo masọ
nọ hò mẹnukuntapọn, ṣigba hiẹ
nọ plọnmẹ aliho Jiwheyẹwhe tọn
to nugbo mẹ: 22 Be e jẹ dọ
mí ni sú tòkuẹ hlan Sesali ya
kavi lala?" 23 Ṣigba, ewọ doa-
yi ayiha gigẹdẹ yetọn go bo dọna
yé dọmọ: 24 "Mì do denali* de
hia mi. Yẹdide po nukinkan mẹnu
tọn po wẹ to e ji?" Yé dọmọ: "Se-
sali tọn." 25 E dọna yé dọmọ:
"To whelọnu lo, mì hẹn ẹn diun
dọ mì yí onú he yin Sesali tọn lẹ
na Sesali, ṣigba onú he yin Jiwhe-
yẹwhe tọn lẹ na Jiwheyẹwhe."
26 Nalete, yé ma penugo nado
wle e to hodidọ ehe mẹ to gbẹtọ
lẹ nukọn, ṣigba na awuji yé na
gblọndo etọn wutu, yé ma gblọn
nude.

27 Etomọṣo, delẹ to Sadusi lẹ
mẹ, mẹhe nọ dọ dọ fọnsọnku ma
tin, wá bo kanse e, 28 dọmọ:
"Mẹplọntọ, Mose kàn dai na mí
dọ, 'Eyin nọvisunnu mẹde tọn
tindo asi bo kú jodo, ṣigba bo ma
tindo ovi, nọvisunnu etọn dona
sọ́n asi lọ bo jivi na nọvisunnu
etọn sọn yọnnu lọ dè.' 29 Sọ-
gbe hẹ ehe, nọvisunnu ṣinawe
delẹ tin; tintan sọ dà asi bo kú
ma jivi. 30 Mọdopolọ awetọ,
31 podọ atọ̀ntọ sọ́n yọnnu lọ. Nu-
dopolọ sọ jọ do ṣinawe lọ lẹ go:
yèdọ yé kú ma jivi. 32 To godo
mẹ, yọnnu lọ lọsu kú. 33 Enẹ-
wutu, asi mẹnu tọn wẹ e na yin
to fọnsọnku whenu? Na yé omẹ
ṣinawe lẹ wẹ dà ẹ di asi."

34 Jesu dọna yé dọmọ: "Ovi
titonu ehe tọn lẹ wẹ nọ wlea-
lọ bo nọ yin nina to alọ-
wle mẹ, 35 ṣigba mẹhe ko yin
mimọ nado jẹna titonu he ja
podọ na fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn ma
na wlealọ kavi yin nina to alọ-
wle mẹ. 36 Na nugbo tọn, mọ-
janwẹ yé masọ sọgan kú ba, na
yé taidi angẹli lẹ, podọ na yé na
yin finfọnsọnku wutu, yé na yin
ovi Jiwheyẹwhe tọn lẹ. 37 Ṣi-
gba, dọ oṣiọ lẹ na yin finfọnsọn-
ku, Mose lọsu hẹn ẹn zun yinyọn-
ẹn to kandai he gando wùnkan
go lọ mẹ, to whenue e ylọ Je-
hovah dọ 'Jiwheyẹwhe Abla-
ham tọn, Jiwheyẹwhe Isaki tọn
podọ Jiwheyẹwhe Jakọbu tọn.'
38 Jiwheyẹwhe mẹhe to ogbè lẹ
tọn wẹ ewọ, e ma yin oṣiọ lẹ
tọn gba, na yemẹpo wẹ to ogbè
na ewọ." 39 Delẹ to wekantọ
lẹ mẹ gblọn dọmọ: "Mẹplọntọ, hiẹ
dọ ganji." 40 Na yé masọ tindo
adọgbigbo lọ nado kàn onú dopo
tata biọ ẹ ba.

41 Ewọ sọ gblọnna yé dọmọ:
"Naegbọn yé do dọ dọ Klisti
yin visunnu Davidi tọn? 42 Na
Davidi lọsu dọ to owe Psalm lẹ
tọn mẹ dọ, 'Jehovah dọna Oklu-
nọ ṣie dọmọ: "Sinai to adusilọ ṣie
mẹ 43 kaka yẹn nado yí kẹntọ
towe lẹ do tokloafọligbe afọ towe
lẹ tọn."' 44 Enẹwutu, Davidi

Luk 20:24* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

ylọ ẹ dọ 'Oklunọ'; to whelọnu lo,
nawẹ ewọ yin visunnu etọn gbọn lo?"
45 Enẹgodo, dile gbẹtọ lẹpo to todoai, e dọna devi etọn lẹ dọmọ:
46 "Mì payi wekantọ lẹ go he nọ jlo nado nọ to yìyì pé to tewu lẹ
mẹ podọ he nọ yiwanna nado yin
nudọdo to ahi lẹ mẹ podọ aisintẹn
nukọn tọn lẹ to sinagọgu lẹ mẹ
podọ otẹn nukundeji lẹ to núdùdù
whèjai tọn lẹ whenu, 47 podọ
yé nọ dù owhé asuṣiọsi lẹ tọn
sudo bo nọ gbọn yẹnuwiwa dali
hodẹ gaa lẹ. Omẹ ehelẹ na mọ
whẹdida he sinyẹn hugan de yí."

21 Todin, dile e ze nukun etọn daga, e mọ adọkunnọ lẹ to nunina yetọn lẹ dlan do adọkun potin lọ lẹ mẹ. 2 To whenẹnu, e mọ asuṣiọsi wamọnọ de dlan abọgan-kuẹ flinflin awe,* he ma họakuẹ sọmọ do e mẹ, 3 e sọ dọmọ: "Nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Asuṣiọsi ehe, mahopọnna dọ e yin wamọnọ, dlan do e mẹ hú lehe yemẹpo basi do. 4 Na omẹ ehe lẹpo dlan nunina lẹ do e mẹ sọn lankan yetọn lẹ mẹ, ṣigba nawe ehe sọn matindo etọn mẹ dlan nutindo gbèmẹ tọn etọn lẹpo do e mẹ."

5 Enẹgodo, dile omẹ delẹ to hodọ gando lehe yè yí zannu dagbedagbe lẹ po onú he yin kinklandowiwe lẹ po do doaṣọ́na tẹmpli lọ do go, 6 e dọmọ: "Onú ehelẹ he mì to mimọ, azán lẹ na wá bọ zannu de ma na yin jijodo zannu de ji tofi he ma na yin hihọliai." 7 To whenẹnu, yé kanse e dọmọ: "Mẹplọntọ, whetẹnu wẹ onú ehelẹ na jọ taun, podọ etẹwẹ na yin ohia whenue onú ehelẹ na jọ tọn?" 8 E dọmọ: "Mì payi dọ mì yin hinhẹn buali blo; na mẹsusu wẹ na wá to oyín ṣie mẹ, bo na to didọmọ, 'Yẹn wẹ ewọ,' podọ, 'Ojlẹ sisọ lọ ko sẹpọ.' Mì hodo yé blo. 9 Humọ, to whenue mì sè dogbọn awhàn po bẹwlu lẹ po dali, mì dibu blo. Na onú ehelẹ dona jọ whẹ́, ṣigba opodo lọ ma na wá to afọdopolọji."

10 To whenẹnu, e zindonukọn nado dọna yé dọmọ: "Akọta na fọ́n do akọta ji, podọ ahọluduta do ahọluduta ji; 11 podọ aigba sisọsisọ daho lẹ na tin, podọ azọ̀nylankan lẹ po núdùdù whèdomẹ lẹ po na tin sọn fide jẹ fide; podọ nujijọ dobu lẹ na tin, ohia daho lẹ nasọ tin sọn olọn.

12 "Ṣigba, jẹnukọnna onú ehe lẹpo, alọ gbẹtọ lẹ tọn na jẹ mì go bọ yé na dohomẹkẹn mì, bo na ze mì jo na sinagọgu lẹ po gànpa lẹ po, bọ mì na yin hinhẹn yì ahọlu lẹ po ayimatẹngán lẹ po nukọn na oyín ṣie tọn wutu. 13 Ehe na hùn dotẹnmẹ dote na mì nado dekunnu. 14 Enẹwutu, mì magbe to ahun mìtọn mẹ jẹnukọn gando lehe mì na yiavunlọ do go blo, 15 na yẹn na na mì ohó he mì na dọ po nuyọnẹn po,* ehe nukundiọsọmẹtọ mìtọn lẹpo to pọmẹ ma na penugo nado diọnukunsọ

Luk 21:2* To paa mẹ, *Lepta* awe, he nọtena mado kandeko-nukunẹnẹ azọ́nkuẹ gbèdopo tọn. Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

Luk 21:15* To paa mẹ, onù po nuyọnẹn po.

kavi jẹagọdo. 16 Humọ, mì na
yin zizejo etlẹ yin gbọn mẹjitọ
lẹ, nọvisunnu lẹ, hẹnnumẹ lẹ po
họntọn lẹ po dali, bọ yé na hù
delẹ to mì mẹ; 17 podọ gbẹ-
tọ lẹpo na gbẹwanna mì na oyín
ṣie tọn wutu. 18 Ṣogan, dopo
to oda he to ota na mì lẹ mẹ
ma na dọ̀n to aliho depope mẹ.
19 Gbọn akọndonanu mìtọn dali
wẹ mì na whlẹn alindọn mìtọn
gán.

20 "Humọ, to whenue mì mọ
awhànpa lẹ lẹdo Jelusalẹm pé,
whenẹnu mì ni yọnẹn dọ vọjiję
etọn ko dọnsẹpọ. 21 To whenẹ-
nu, mì gbọ mẹhe to Jude lẹ ni jẹ
hinhọn ji yì osó lẹ ji, podọ mì gbọ
mẹhe tin to e mẹ lẹ ni tọ́n, podọ
mì gbọ mẹhe to gbétatò lẹ mẹ ni
ma biọ e mẹ blo; 22 na azán
whẹdida dodo tọn wẹ ehelẹ yin,
na nuhe yin kinkàndai lẹpo nido
sọgan yin hinhẹndi. 23 Din-
dọn hlan yọnnu he to ohò po dehe
to anọ́ na ovi lẹ po to azán enẹlẹ
gbè! Na yajiji sinsinyẹn na tin
to aigba lọ ji podọ homẹgble do
akọta ehe ji; 24 podọ yé na jai
gbọn onù ohí tọn lẹ dali bo na
yin hinhẹn zun kanlinmọ yì akọ-
ta lẹpo mẹ; podọ Jelusalẹm na
yin afọtùn e ji gbọn akọta lẹ dali,
kakajẹ whenue ojlẹ dide akọta lẹ
tọn na wá.

25 "Humọ, ohia lẹ na tin to
owhè, osun, po sunwhlẹvu lẹ po
mẹ, bọ awufiẹsa akọta lẹ tọn na
tin to aigba ji, bọ yé ma na
yọ́n nuhe yé na wà na gbigbó
ohù tọn po adánjijẹ etọn po wutu,
26 gbẹtọ lẹ nasọ nọ dakú na obu
podọ na nukundido nuhe ja ai-
gba ji lẹ tọn wutu; na huhlọn olọn
tọn lẹ na yin whinwhàn. 27 To
whenẹnu, yé nasọ mọ Visunnu
gbẹtọ tọn ja to aslọ mẹ to huhlọn
po gigo daho po mẹ. 28 Ṣigba,
dile onú ehelẹ na jẹ jijọ ji, mì
jlọ ṣite bo ze ota mìtọn daga, na
whlẹngán mìtọn to sisẹpọ."

29 Enẹwutu, e na apajlẹ de yé
dọmọ: "Mì doayi ovòtin po atin
he pò lẹpo po go: 30 To whe-
nue yé ko jọ̀ amà, mì nọ yọnẹn
na mìde gbọn pinpọn yé dali dọ
alunlun ko sẹpọ todin. 31 Mọ-
dopolọ, mìwlẹ ga, to whenue mì
mọ onú ehelẹ to jijọ, mì ni yọnẹn
dọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ko
sẹpọ. 32 Nugbo wẹ yẹn dọna
mì dọ, Whẹndo ehe ma na juwa-
yi to aliho depope mẹ kaka onú
ehe lẹpo nado jọ. 33 Olọn po
aigba po na juwayi, ṣigba ohó ṣie
lẹ ma na juwayi to aliho depo-
pe mẹ.

34 "Ṣigba, mì payi mìde go ma
nado yí dùdù zẹjlẹgo, nùnù zẹjlẹ-
go, po magbọjẹ gbèmẹ tọn lẹ po
do doagban pinpẹn na ahun mì-
tọn, bọ to ajiji mẹ, azán lọ na wá
mì ji plaun 35 di omọ̀ de. Na e
na wá mẹlẹpo he nọ nọ̀ nukunmẹ
aigba tọn lẹpo ji. 36 Enẹwutu,
mì nọ hó mìde bo nọ basi ovẹvi-
vẹ to ojlẹ lẹpo mẹ na mì nido sọ-
gan tindo kọdetọn dagbe to hin-
họngán sọn onú ehe lẹpo he dona
jọ lẹ mẹ, podọ na mì nido nọte to
Visunnu gbẹtọ tọn nukọn."

37 Enẹwutu, e nọ to mẹplọn to
tẹmpli mẹ to okle, ṣigba to zán-
mẹ, e nọ tọ́nyi bo nọ nọ̀ osó he nọ

yin Osó Olivie tọn ji. 38 Gbẹtọ
lẹpo sọ nọ wá e dè to afọnnu fuu
to tẹmpli mẹ nado sè ohó etọn.

22 Todin, hùnwhẹ akla ma-
dotọ́n lẹ tọn, he yè
nọ ylọdọ Juwayi to sisẹpọ.
2 Humọ, yẹwhenọgán lẹ po we-
kantọ lẹ po to aliho he yọ́n hugan
lọ dín nado de e sè sọn aimẹ, na
yé dibusi gbẹtọ lẹ. 3 Ṣigba, Sa-
tani biọ Juda, he nọ yin Iskaliọti
mẹ, mẹhe yin dopo to omẹ wiawe
lẹ mẹ; 4 ewọ sọ tọ́nyi bo dọho
hẹ yẹwhenọgán lẹ po ogán tẹm-
pli-ṣọ́tọ lẹ tọn po gando aliho he
na yọ́n hugan nado de e hia na yé
lọ go. 5 Todin, yé jaya bo kọn-
gbedopọ nado na ẹn fataka-kuẹ.
6 Enẹwutu, e kẹalọyi bo jẹ do-
tẹnmẹ hundote dagbe de dín ji
nado de e hia na yé to fie gbẹtọ-
gun de ma te.

7 Todin, azán hùnwhẹ akla
madotọ́n lẹ tọn wá, whenue kan-
lin juwayi tọn lọ dona yin yíyí do
sanvọ́; 8 e sọ do Pita po Joha-
nu po hlan bo dọmọ: "Mì yì bo
wleawuna juwayi lọ, na mí nido
sọgan dù." 9 Yé dọna ẹn dọmọ:
"Fie wẹ hiẹ jlo dọ mí ni wleawu
etọn do?" 10 E dọna yé dọmọ:
"Mì pọ́n! To whenue mì biọ tòda-
ho lọ mẹ, dawe de he hẹn tò-
zẹ́n osin tọn de na pé mì. Mì
hodo e yì owhé he gbè e na biọ.
11 Mì nisọ dọna whétọ owhé lọ
tọn dọ, 'Mẹplọntọ lọ dọmọ: "Fie
wẹ abò jonọyiyi tọn lọ he mẹ yẹn
sọgan dù juwayi hẹ devi ṣie lẹ
te?"' 12 Dawe enẹ nasọ do abò
aga tọn daho de he ko yin jijla-
do hia mì. Mì wleawu etọn do
finẹ." 13 Enẹwutu, yé tọ́nyi bo
mọ kẹdẹdile e ko dọna yé do, yé
sọ wleawuna juwayi lọ.

14 Enẹgodo, to whenue ojlẹ lọ
sòṣ, e jagla to tafo kọ̀n, apọste-
li etọn lẹ sọ gọna ẹn. 15 E sọ
dọna yé dọmọ: "E jlo mi taun
nado dù juwayi ehe hẹ mì whẹpo
yẹn nido jiya; 16 na yẹn dọna
mì dọ, Yẹn ma nasọ dù i hẹ mì
ba kaka e nado yin hinhẹndi to
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ."
17 Podọ, to whenue e yí kọfo de,
e dopẹ́ bo dọmọ: "Dopodopo mìtọn
ni yí ehe bo nù sọn e mẹ; 18 na
yẹn dọna mì dọ, Sọn din sọyi, yẹn
ma nasọ vọ́ nù sọn sinsẹ́n ovẹn
tọn mẹ hẹ mì ba kaka ahọluduta
Jiwheyẹwhe tọn nado wá."

19 Mọdopolọ, e yí akla de, bo
dopẹ́, bosọ wẹ́n ẹn, bo yí i na
yé, bosọ dọmọ: "Ehe nọtena agba-
sa ṣie he na yin nina do ota mì-
tọn mẹ. Mì nọ wà ehe to oflin
ṣie mẹ." 20 Humọ, e sọ yí kọfo
lọ to aliho dopolọ mẹ, to whenue
yé ko dù tenu-núdùdù lọ godo,
bo dọmọ: "Kọfo ehe nọtena alẹnu
yọyọ lọ to dodonu ohùn ṣie tọn ji,
he na yin kinkọndai do ota mì-
tọn mẹ.

21 "Ṣigba, mì pọ́n! mẹdehiatọ
ṣie to tafo kọ̀n hẹ mi. 22 Na
Visunnu gbẹtọ tọn jei kẹdẹdile
e ko yin didohia do; ṣigba, din-
dọn hlan dawe enẹ he gblamẹ e
yin didehia gbọn!" 23 Enẹwu-
tu, yé jẹ kinkanbiọ to yedelẹ ṣẹn-
ṣẹn ji nado yọ́n mẹlọ he jlo na wà
ehe to yé mẹ taun.

24 Ṣigba, nudindọn sinsinyẹn
de fọ́n to yé ṣẹnṣẹn gando mẹhe

klohugan to yé mẹ go. 25 Ṣigba, e dọna yé dọmọ: "Ahọlu akọta lẹ tọn lẹ nọ dukluno do yé ji, podọ mẹhe tindo aṣẹ do yé ji lẹ nọ yin yiylọdọ Dagbewatọ lẹ. 26 Nalete, e ma dona yinmọ na mìwlẹ. Ṣigba, mì gbọ ewọ he klohugan to mì ṣẹnṣẹn ni lẹzun pẹvi pete, podọ mẹhe to nuyiwa taidi ogán ni lẹzun mẹhe to lizọnyi. 27 Na mẹnu wẹ klohu, ewọ he jagla to tafo kọn kavi ewọ he to lizọnyi? Be e ma yin ewọ he jagla to tafo kọn lọ wẹ? Ṣigba, yẹn tin to mì ṣẹnṣẹn taidi mẹhe to lizọnyi.

28 "Ṣigba, mìwlẹ wẹ mẹhe ko gbọṣi dè e to whlepọn ṣie lẹ mẹ; 29 podọ yẹn basi alẹnu ahọluduta tọn de hẹ mì, kẹdẹdile Otọ́ ṣie ko basi alẹnu de hẹ mi do, 30 na mì nido dù bo nù to tafo ṣie ji to ahọluduta ṣie mẹ, bosọ sinai to ofìn lẹ ji nado dawhẹna whẹndo wiawe Islaeli tọn lẹ.

31 "Simọni, Simọni, pọ́n! Satani ko biọgbè nado jàn mì di likun. 32 Ṣigba, yẹn ko basi ovẹvivẹ do ota towe mẹ na yise towe nikaa miọn; podọ hiẹ, tlolo he hiẹ lẹkọ, hẹn mẹmẹsunnu towe lẹ lodo." 33 To whenẹnu, e dọna ẹn dọmọ: "Oklunọ, yẹn wleawufo nado hodo we yì gànpamẹ podọ yì okú." 34 Ṣigba, e dọmọ: "Pita, yẹn dọna we dọ, Koklo ma na ko dosé to egbé whẹpo hiẹ nado mọ́n whla atọ̀n dọ a ma yọ́n mi."

35 E sọ dọna yé dọmọ: "Whenuena yẹn do mì hlan matin sẹgẹ, aglò núdùdù tọn po afọpa po, mì ma jẹdò nudepope tọn, kavi mì jẹdò yetọn wẹ?" Yé dọmọ: "Lala!" 36 To whenẹnu, e dọna yé dọmọ: "Ṣigba todin, mì gbọ mẹhe tindo sẹgẹ de ni ze e, mọdopolọ, aglò núdùdù tọn de ga; podọ mì gbọ mẹhe ma tindo ohí de ni sà awugbó etọn bo hò ode. 37 Na yẹn dọna mì dọ, nuhe yin kinkàndai ehe dona yin hinhẹndi to yẹn mẹ, dọmọ, 'E sọ yin hihia dopọ hẹ sẹ́nhẹngbatọ lẹ.' Na enẹ he gando yẹn go to yinyin hinhẹndi." 38 To whenẹnu, yé dọmọ: "Oklunọ, pọ́n! ohí awe die." E dọna yé dọmọ: "E ko pé."

39 To whenue e tọ́njẹgbonu, e yì Osó Olivie tọn ji dile e ko yin aṣa etọn do; devi lẹ lọsu sọ hodo e. 40 To whenue e jẹ finẹ, e dọna yé dọmọ: "Mì nọ hodè, na mì nikaa biọ whlepọn mẹ." 41 Podọ ewọ lọsu sẹyì olá yì nudi zannu dindlan dopo sọn yé dè, bo jẹklo bosọ jẹ dẹ̀ho ji, 42 dọmọ: "Otọ́, eyin hiẹ jlo, de kọfo ehe sọn dè e. Ṣogan, a dike e yin ojlo ṣie blo, ṣigba towe ni yin wiwà." 43 To whenẹnu, angẹli de sọn olọn mẹ sọawuhia ẹ bo hẹn ẹn lodo. 44 Ṣigba, to whenue e tin to awufiẹsa mẹ, e zindonukọn to dẹ̀hiho vẹkuvẹku mẹ; odẹ́n etọn sọ taidi kùnkùn ohùn tọn he to kinkọ̀n do aigba. 45 E sọ fọ́n sọn odẹ̀ mẹ, bo yì devi etọn lẹ dè bosọ mọ yé to amlọngọsa na awubla wutu; 46 e sọ dọna yé dọmọ: "Naegbọn mì to amlọndọ? Mì fọ́n bo jẹ dẹ̀ho ji, na mì nikaa biọ whlepọn mẹ."

47 Dile e gbẹ́ pò to hodọ, pọ́n! gbẹtọgun de, podọ dawe de he

nọ yin Juda, dopo to omẹ wiawe lẹ mẹ to yìyì to nukọn na yé; ewọ sọ dọnsẹpọ Jesu bo donùnùgo na ẹn. 48 Ṣigba, Jesu dọna ẹn dọmọ: "Juda, nùdonùgo wẹ hiẹ yí do de Visunnu gbẹtọ tọn hia ya?" 49 To whenue mẹhe lẹdo e pé lẹ mọ nuhe to na jọ, yé dọmọ: "Oklunọ, mí ni hú ohí mẹ wẹ ya?" 50 Dopo to yé mẹ tlẹ hú ohí afanumẹ yẹwhenọ daho lọ tọn bo pà otó etọn adusiwhé tọn sẹ̀. 51 Ṣigba, Jesu gblọn dọmọ: "E pé domọ." E sọ doalọ otó lọ go bo hẹn ẹn jẹgangan. 52 Enẹgodo, Jesu dọna yẹwhenọgán lẹ po ogán tẹmpli-ṣọ́tọ lẹ tọn po gọna sunnu mẹho he dín in wá finẹ lẹ dọmọ: "Be yẹn gbé wẹ mìwlẹ tọ́n wá bo hẹn ohí lẹ po aglọpò lẹ po taidi mẹhe ja jaguda de dè ya? 53 To whenue yẹn tin po mì po egbesọegbesọ to tẹmpli mẹ, mìwlẹ ma dealọ mìtọn jẹgbonu nado wle mi. Ṣigba, ojlẹ mìtọn po ojlẹ aṣẹpipa zinvlu tọn po wẹ sọ̀."

54 To whenẹnu, yé wle e bo plan ẹn yì bosọ hẹn ẹn yì owhé yẹwhenọ daho tọn gbè; ṣigba Pita to hihodo e to aganu. 55 To whenue yé flọ miyọ́n to ṣẹnṣẹn awánu lọ tọn bo sinai dopọ, Pita lọsu to aisinsin to yé mẹ. 56 Ṣigba, deviyọnnu de mọ ẹn to aisinsin to miyọ́n he to jiji lọ kọ̀n bo pọ́n ẹn tlintlin bosọ dọmọ: "Dawe ehe lọsu nọ zọnhẹ ẹ." 57 Ṣigba e mọ́n, bo dọmọ: "Nawe, yẹn ma yọ́n ewọ." 58 Podọ to ojlẹ vude godo, mẹdevo mọ ẹn bo dọmọ: "Hiẹ lọsu yin dopo to yé mẹ." Ṣigba, Pita dọmọ: "Dawe, yẹn ma to yé mẹ." 59 Podọ to whenue nudi gànhiho dopo ko juwayi, dawe devo sọ tẹkudeji sinsinyẹn dọmọ: "Matin ayihaawe, dawe ehe lọsu nọ zọnhẹ ẹ; na, nado dọ hójọhó, Galilinu de wẹ ewọ!" 60 Ṣigba, Pita dọmọ: "Dawe, yẹn ma yọ́n nuhe dọ a te." Podọ to afọdopolọji, dile e gbẹ́ pò to hodọ, koklo dosé. 61 Oklunọ sọ lilẹ́ bo pọ́n Pita hlan, bọ Pita flin nuhe Oklunọ ko dọ to whenue e dọna ẹn dọmọ: "Whẹpo koklo na dosé to egbé, hiẹ na mọ́n mi whla atọ̀n." 62 E sọ tọ́njẹgbonu bo viavi vivẹvivẹ.

63 Todin, mẹhe wle e lẹ jẹ yíyí i do davlẹ ji, bo nọ linú in; 64 podọ to whenue yé ko ṣinyọnnudo nukunmẹ na ẹn godo, yé nọ kanse e dọmọ: "Dọ dọdai. Mẹnu wẹ linú we?" 65 Yé sọ to ohó nùzinzan tọn susu devo lẹ dọ do e go.

66 Enẹgodo, to whenue ai ko họ́n, pipli sunnu mẹho lẹ tọn, yèdọ yẹwhenọgán lẹ po wekantọ lẹ po pli dopọ, yé sọ dọ̀n ẹn yì fihe hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn* nọ pli do, bo dọmọ: 67 "Dọna mí, eyin hiẹ wẹ Klisti lọ." Ṣigba, e dọna yé dọmọ: "Eyin yẹn tlẹ dọna mì, mì ma kuku na yí i sè. 68 Humọ, eyin yẹn kannubiọ mì, mì ma kuku na gblọn. 69 Ṣigba, sọn din sọyi, Visunnu gbẹtọ tọn na to aisinsin to adusilọ huhlọnnọ Jiwheyẹwhe

---

Luk 22:66* To paa mẹ, *Sanhedlin*.

tọn mẹ." 70 Enẹwutu, yemẹ-
po dọmọ: "To whelọnu lo, be Vi-
sunnu Jiwheyẹwhe tọn wẹ hiẹ?"
E dọna yé dọmọ: "Mìlọsu to didọ
dọ yẹn yinmọ." 71 Yé dọmọ:
"Naegbọn mí gbẹ́ to kunnudetọ
dín dogọ? Na mílọsu ko sè sọn
onù etọn titi mẹ."

23 Enẹwutu, gbẹtọgun lọ,
yèdọ yemẹpo fọ́n bo
plan ẹn yì Pilati dè. 2 To whe-
nẹnu, yé jẹ whẹsadokọna ẹn ji,
bo to didọmọ: "Mí mọ dawe ehe
bọ e to gufinfọn hẹnwa akọta mí-
tọn mẹ bo to gbigbẹ́ dọ yè ma
dona na tòkuẹ hlan Sesali bosọ
to didọ dọ ewọ wẹ Klisti ahọ-
lu lọ." 3 Todin, Pilati kanse e
dọmọ: "Be hiẹ wẹ ahọlu Ju lẹ tọn
ya?" Ewọ sọ gblọnna ẹn dọmọ:
"Hiẹ lọsu wẹ dọ ẹ." 4 To whe-
nẹnu, Pilati dọna yẹwhenọgán
lẹ po gbẹtọgun lọ lẹ po dọmọ:
"Yẹn ma mọ sẹ́nhẹngba de to
dawe ehe mẹ." 5 Ṣigba, yé vọ́
tẹkudeji dọmọ: "E nọ hẹn gbẹ-
tọ lẹ fọnadán gbọn nupinplọn-
mẹ lẹdo Jude lẹpo pé dali, yèdọ
bẹsọn Galili kaka wáfi." 6 To
whenue Pilati sè enẹ, e kanse
eyin Galilinu de wẹ dawe lọ,
7 podọ, to whenue e ko họnwun
dọ aṣẹpipa Hẹlọdi* tọn glọ wẹ e
wá sọn, e do e hlan Hẹlọdi dè,
mẹhe ewọ lọsu tin to Jelusalẹm
to azán enẹlẹ gbè.

8 To whenue Hẹlọdi mọ Jesu,
e jaya tlala, na sọn ojlẹ de mẹ
gbọ́n wẹ e ko to jijlo nado mọ ẹn,
na e ko sè linlin etọn wutu, podọ
e tindo todido nado mọ ohia etọn
delẹ. 9 Todin, e jẹ onú susu
kanbiọ ẹ ji; ṣigba e ma gblọn
nude na ẹn. 10 Etomọṣo, yẹ-
whenọgán lẹ po wekantọ lẹ po
to finfọnṣite mapote bo to whẹ-
sadokọna ẹn sinsinyẹn. 11 To
whenẹnu, Hẹlọdi po awhànfun-
tọ he nọ basi hihọ́na ẹn lẹ po
ṣàn ẹn kò, podọ e yí i do davlẹ
gbọn awù he to sisẹ́ de didona ẹn
dali bo do e lẹkọ hlan Pilati dè.
12 Todin, Hẹlọdi po Pilati po lẹ-
zun họntọn hẹ yedelẹ to azán enẹ
gbè; na okẹn wẹ tin to ṣẹnṣẹn na
yé dai.

13 Enẹgodo, Pilati ylọ yẹwhe-
nọgán lẹ, ogán lẹ po gbẹtọ lẹ po
pli 14 bo dọna yé dọmọ: "Mì
hẹn dawe ehe wá dè e taidi
mẹhe to gbẹtọ lẹ sisẹ́ nado fọ́n-
gu, podọ, pọ́n! yẹn dindona ẹn to
mì nukọn ṣigba bo ma mọ do-
donu de na owhè he mì to si-
sadokọna dawe ehe. 15 Na nu-
gbo tọn, mọjanwẹ Hẹlọdi lọsu
ga, na e do e lẹkọ hlan mí;
podọ, pọ́n! e ma ko wà nudepope
he jẹna okú. 16 Enẹwutu, yẹn
na sayana ẹn bo tún in dote."
17 ——* 18 Ṣigba, yewlẹ po
gbẹtọgun lọ lẹpo po dawhá jẹ-
gbonu dọmọ: "De ewọ sè sọn
aimẹ, ṣigba tún Balabas dote na
mí!" 19 (Dawe de he ko yin zi-
zedo gànpamẹ na gufinfọn de he
to jijọ to tòdaho lọ mẹ po hlọn-
huhu po.) 20 Whladopo dogọ,
Pilati dọhona yé, na e jlo nado
tún Jesu dote wutu. 21 To

Luk 23:7* Pọ́n Luk 3:1, nudọnamẹ odò tọn.

Luk 23:17* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

whenẹnu, yé jẹ awhádo ji, bo
to didọmọ: "Whè e do núgo!
Whè e do núgo!" 22 E dọna yé
whla atọ̀ntọ dọmọ: "Oylan tẹwẹ
dawe ehe ka wà taun? Yẹn ma
mọ nudepope he jẹna okú to ewọ
mẹ; enẹwutu yẹn na sayana ẹn
bo tún in dote." 23 To whenẹ-
nu, yé sọ vọ́ tẹkudeji, bo yí ogbè
lélé do biọ dọ ewọ ni yin whi-
whè do núgo; ogbè yetọn sọ duto
e ji. 24 Enẹwutu, Pilati degbè
nado basi sọgbe hẹ obiọ yetọn:
25 e tún dawe lọ he ko yin zize-
do gànpamẹ na gufinfọn po hlọn-
huhu po wutu, mẹhe yé to bibiọ
lọ dote, ṣigba e ze Jesu do alọmẹ
na yé sọgbe hẹ ojlo yetọn.

26 Todin, dile yé plan ẹn jei,
yé wle Simọni, yèdọ Silene-vi jiji
de, he gọ̀ sọn glètoho mẹ, yé
sọ didá ẹ yatin lọ nado hẹn ẹn
hodo Jesu. 27 Ṣigba, gbẹtọ-
gun daho de to hihodo e gọna
yọnnu he to awubla na ẹn bosọ
to avihando lẹ. 28 Jesu lẹhlan
yọnnu lọ lẹ bo dọmọ: "Viyọnnu
Jelusalẹm tọn lẹ emi, mì viavi
na mi ba blo. Kakatimọ, mì viavi
na mìde podọ na ovi mìtọn lẹ;
29 na, mì pọ́n! azán lẹ ja to ehe
mẹ gbẹtọ lẹ na dọmọ, 'Ayajẹnọ
wẹ yọnnu wẹnsinọ lẹ, podọ adọ̀
he ma jivi lẹ po anọ́ he yè ma nọ́
pọ́n lẹ po!' 30 To whenẹnu, yé
na jẹ didọna osó lẹ ji dọ, 'Họ́ jẹ
mí ji!' podọ na okọ́ta lẹ dọ, 'Ṣin-
yọ́n mí ji!' 31 Na eyin yé wà
onú ehelẹ to whenue atin lọ to
omú, etẹwẹ na jọ to whenue e
hú?"

32 Ṣigba, yè sọ plan sun-
nu awe devo lẹ, he yin ylan-
watọ lẹ jei nado yin hùhù dopọ
hẹ ẹ. 33 Podọ to whenue yé
jẹ fihe nọ yin Taká, finẹ wẹ yé
whè ewọ po ylanwatọ lọ lẹ po do,
dopo to adusi etọn mẹ podọ awe-
tọ to amiyọn etọn mẹ. 34 [[Ṣi-
gba Jesu to didọmọ: "Otọ́, jona
yé, na yé ma yọ́n nuhe wà yé
te."]]* Humọ, yé má awù etọn lẹ
gbọn ovò dide dali. 35 Gbẹtọ
lẹ sọ to ote bo to nupọn. Ṣigba
ogán lẹ to awọnlín-yẹ́n, bo to di-
dọmọ: "E whlẹn mẹdevo lẹ gán;
gbọ e ni whlẹn ede gán, eyin
ewọ lọ wẹ Klisti Jiwheyẹwhe
tọn, Mẹdide lọ." 36 Awhàn-
funtọ lẹ lọsu yí i do davlẹ, bo nọ
dọnsẹpọ bosọ nọ na ẹn ovẹn vẹ-
sin 37 bo nọ dọmọ: "Eyin hiẹ
wẹ ahọlu Ju lẹ tọn, whlẹn dewe
gán." 38 Nukinkan de sọ tin
to aga na ẹn dọmọ: "Ahọlu Ju lẹ
tọn lọ die."

39 Ṣigba dopo to ylanwatọ
he yin whiwhè do núgo lẹ mẹ
jẹ zùnzùn in ji dọmọ: "Hiẹ wẹ
Klisti lọ, kavi e ma yin mọ
wẹ? Whlẹn dewe po míwlẹ po."
40 Omẹ awetọ gblọn bo gbẹ-
nuna ẹn dọmọ: "Be hiẹ ma di-
busi Jiwheyẹwhe paali wẹ, to-
din he hiẹ tin to whẹdida dopolọ
mẹ? 41 Na nugbo tọn, sọgbe
hẹ whẹdida dodo, míwlẹ to mi-
mọyi to gigọ́ mẹ nuhe jẹna nuhe
mí wà; ṣigba dawe ehe ma
wà oylan de." 42 Podọ e zin-
donukọn nado dọmọ: "Jesu, flin

Luk 23:34* Glọ̀ndo awe topọ lẹ nọ dohia dọ nudọnamẹ lọ ko yin didesẹ sọn alọnuwe hohowhenu tọn delẹ mẹ ṣigba gbẹ́ tin to devo lẹ mẹ.

mi whenue hiẹ biọ ahọluduta
towe mẹ.” 43 Ewọ sọ dọna ẹn
dọmọ: “Nugbo wẹ yẹn dọna we to
egbé, Hiẹ na tin hẹ mi to Paladi-
si mẹ.”
44 Todin, nudi gànhiho ṣido-
potọ* mẹ wẹ, ṣogan zinvlu
ṣinyọ́n aigba lọ lẹpo ji kakajẹ
gànhiho ṣinẹnẹtọ# mẹ, 45 na
owhè ma na hinhọ́n wutu; to
whenẹnu avọ̀ he gbò fiwiwe lọ
tlẹ́n sọn aga wá odò to ṣẹnṣẹn.
46 Jesu sọ dawhá po ogbè lélé
po dọmọ: “Otọ́, alọ towe mẹ wẹ
yẹn jo gbigbọ ṣie do.” To whe-
nue e ko dọ ehe, gbigbọ etọn ṣí.
47 Na mẹkanwekowhàngán lọ
mọ nuhe ko jọ lọ wutu, e jẹ gigo-
pana Jiwheyẹwhe ji, dọmọ: “Na
nugbo tọn, dodonọ de wẹ dawe
ehe.” 48 Podọ to whenue gbẹ-
tọgun lọ lẹpo he pli dopọ to
finẹ na nujijọ ehe mọ nuhe jọ
lọ lẹ, yé lẹkọ dedo, bo to akọ́n-
nu yetọn hò. 49 Humọ, mẹhe
yọ́n ẹn lẹpo to ote to olá. Podọ,
yọnnu he hodo e sọn Galili wá lẹ,
to ote bo to onú ehelẹ pọ́n.
50 Podọ, pọ́n! dawe de he nọ
yin Josẹfu, yèdọ hagbẹ Tòwede-
gbẹ́* lọ tọn de, he yin omẹ dagbe
podọ dodonọ de— 51 dawe
ehe ma blavo nado nọgodona
yanwle po nuyiwa yetọn
po—ewọ wá sọn Alimate, yèdọ
tòdaho omẹ Jude tọn lẹ tọn de
mẹ, bo to tenọpọn ahọluduta Ji-
wheyẹwhe tọn; 52 dawe ehe
yì Pilati dè bo biọ oṣiọ Jesu tọn.
53 Ewọ sọ ze e jẹte bo blá ẹ do
alavọ dagbedagbe mẹ bosọ tẹ́ ẹ
do yọdò he yin kùnkùn do osé
mẹ de mẹ, ehe mẹ mẹdepope ma
ko yin titẹ́ do pọ́n. 54 Todin,
azán Awuwle* tọn gbè wẹ, bọ
hinhọ́n whèjai tọn gbọjẹzan tọn
to dindọnsẹpọ. 55 Ṣigba, yọn-
nu he hodo e sọn Galili wá lọ
lẹ lọsu yì pọ́n yọdò lọ podọ lehe
oṣiọ etọn yin titẹ́ do; 56 yé sọ
lẹkọyi nado wleawuna nuwhẹ́n-
kun lẹ po amisisa owán gblin-
gblinnọ lẹ po. Ṣigba, na taun tọn,
yé gbọjẹ to gbọjẹzangbe sọgbe
hẹ gbedide lọ.

24 Ṣigba, to azán tintan*
osẹ lọ tọn gbè, yé yì
yọdò lọ kọ̀n to afọnnu fuu, bo hẹn
nuwhẹ́nkun he yé ko wleawu-
na lẹ. 2 Ṣigba, yé mọ bọ zan-
nu lọ ko yin bibli sẹ̀ sọn yọdò
lọ nù, 3 podọ to whenue yé biọ
e mẹ, yé ma mọ oṣiọ Oklunọ
Jesu tọn. 4 To whenue yé jẹ-
flumẹ na ehe wutu, pọ́n! dawe
awe delẹ he dó avọ̀ he to sisẹ́
ṣite to yé dè. 5 Dile yọnnu lọ
lẹ dibu bo dokọdò, dawe lọ lẹ
dọna yé dọmọ: “Naegbọn mì to
Mẹhe to ogbè dín to oṣiọ lẹ
mẹ? 6 [[Ewọ ma tin tofi, ṣigba
ko yin finfọn.]]* Mì flin nuhe e
dọna mì to whenue e gbẹ́ pò to
Galili, 7 dọ Visunnu gbẹtọ tọn
dona yin zize do alọ sunnu ylan-
donọ lẹ tọn mẹ bo yin whiwhè do

Luk 23:44* Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀. **44#** Enẹ wẹ, nudi ogàn 3 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀. **50*** Kavi, *Sanhedlin*.

Luk 23:54* Pọ́n Mt 27:62, nudọnamẹ odò tọn. **24:1*** Pọ́n Mt 28:1, nudọnamẹ odò tọn. **6*** Na zẹẹmẹ do glọ̀ndo awe topọ lẹ ji, pọ́n Luk 23:34, nudọnamẹ odò tọn.

núgo ṣogan na fọ́n to azán atọ̀ntọ gbè.” 8 Enẹwutu, yé flin nuhe
e dọ lẹ, 9 yé sọ lẹkọ sọn yọdò
lọ kọ̀n bo dọ onú ehe lẹpo na omẹ
widopo lẹ gọna mẹhe pò lẹpo.
10 Yewlẹ wẹ Malia Magdaleni,
Joana, po Malia onò Jakọbu tọn
po. Podọ ga, yọnnu he pò to yé
dè lẹ to onú ehelẹ dọna apọsteli
lẹ. 11 Ṣigba, ohó ehelẹ sọawu-
hia taidi nulunu hlan yé bọ yé
ma yí yọnnu lọ lẹ sè.

12 [[Ṣigba, Pita fọ́n bo họ̀nwe-
zun yì yọdò lọ kọ̀n, podọ dile e dẹ́
hlan nukọn, e mọ alavọ lẹ kẹdẹ.
Enẹwutu, e yì, bọ nuhe ko jọ lọ to
pipaṣa ẹ.]]*

13 Ṣigba, pọ́n! to azán enẹ do-
polọ gbè, awe to yé mẹ to gbe-
jizọnlinzin jei gbétatò de he nọ
yin Emausi mẹ, he to nuhugan
kilomẹtlu widopo do Jelusalẹm,
14 podọ yé to hodọ hẹ ode awe-
tọ do onú ehe lẹpo he ko jọ lẹ ji.

15 Todin, dile yé to hodọ bo
to nulẹnpọn dopọ, Jesu lọsu dọn-
sẹpọ bo jẹ zọnlinzin hẹ yé ji;
16 ṣigba yé ma penugo nado
yọ́n ewọ. 17 E dọna yé dọmọ:
“Whẹho tẹlẹ ji wẹ mì to núdọ̀n
do to mìdelẹ ṣẹnṣẹn dile mì to
yìyì?” Yé sọ nọte ṣúdúdú bọ nu-
kunmẹ yetọn kúṣiọ. 18 Mẹhe
nọ yin Kleopasi gblọnna ẹn
dọmọ: “Be jonọ de wẹ hiẹ bo nọ
nò dewe ṣo to Jelusalẹm bọ hiẹ
ma do yọ́n nuhe ko jọ to e mẹ
to azán ehelẹ gbè ya?” 19 Ewọ
sọ dọna yé dọmọ: “Onú tẹlẹ wẹ?”
Yé dọna ẹn dọmọ: “Onú he gando
Jesu Nazalẹti tọn go lẹ wẹ, mẹhe
lẹzun yẹwhegán huhlọnnọ de to
azọ́n po ohó po mẹ to Jiwhe-
yẹwhe po gbẹtọ lẹpo po nukọn;
20 podọ lehe yẹwhenọgán mí-
tọn lẹ po ogán lẹ po ze e jo na
yè nido dawhẹ okú tọn na ẹn
bo whè e do núgo do. 21 Ṣigba
míwlẹ tindo todido dọ dawe ehe
wẹ omẹ lọ he dona whlẹn Islaeli;
mọwẹ, podọ gbọnvona ehe lẹpo,
azán atọ̀ntọ die he onú ehelẹ ko
jọ. 22 Humọ, yọnnu delẹ sọn
mí mẹ sọ hẹn avò vò mí, na
yé ko yì yọdò lọ kọ̀n to afọnnu
fuu 23 ṣigba bo ma mọ oṣiọ
etọn, podọ yé wá bo to didọ dọ yé
sọ mọ numimọ jiawu angẹli lẹ
tọn ga, he dọ dọ ewọ to ogbẹ̀.
24 Podọ ga, delẹ to mẹhe tin po
mí po lẹ mẹ yì yọdò lọ kọ̀n; yé sọ
mọ domọ, kẹdẹdile yọnnu lọ lẹ
ko dọ do, ṣigba yé ma mọ ewọ.”

25 Enẹwutu, e dọna yé dọmọ:
“Mì gugutọ podọ mì he ahun mì-
tọn tliji nado yí onú lẹpo he yẹ-
whegán lẹ dọ sè lẹ emi! 26 Be
e ma yin dandan na Klisti nado
jiya onú ehelẹ tọn podọ nado sọ-
gan mọ gigo he jẹ lọ yí ya?”
27 Podọ e bẹjẹeji sọn Mose po
Yẹwhegán lẹ po ji bo detana
onú he gando ewọ lọsu go lẹ to
Owe-wiwe lẹpo mẹ na yé.

28 To godo mẹ, yé dọnsẹ-
pọ gbétatò lọ fie yé to gbe-
jizọnlinzin jei, podọ e basi di
dọ gbejizọnlin etọn gbẹ́ zindonu-
kọn wẹ nkọ. 29 Ṣigba, yé jẹ
kọ̀ji na ẹn, bo dọmọ: “Nọ mí dè,
na owhè ko jai bọ ozán ko kú.”

Luk 24:12* Na zẹẹmẹ do glòndo awe topọ lẹ ji, pọ́n Luk 23:34, nudọnamẹ odò tọn.

Enẹwutu, e biọ whégbè nado nọ
yé dè. 30 Podọ dile e jagla hẹ
yé to núdùdù kọn, e yí akla, bo
dona, bosọ wẹn ẹn bo jẹ yíyí
na yé ji. 31 To whenẹnu, nu-
kun yetọn lẹ hùn hezeheze bọ
yé yọn ewọ; e sọ bu sọn ṣẹn-
ṣẹn yetọn. 32 Yé sọ dọna ode
awetọ dọmọ: "Be ahun mítọn
ma yin whinwhàn sinsinyẹn dile
ewọ to hodọna mí to aliho ji, bo
to zẹẹmẹ Owe-wiwe lẹ tọn basi
na mí ya?" 33 Podọ to gànhi-
ho enẹ dopolọ mẹ, yé fọn bo lẹ-
kọyi Jelusalẹm, yé sọ mọ omẹ
widopo lọ lẹ po mẹhe pli dopọ
hẹ yé lẹ po, 34 to didọmọ: "Na
nugbo tọn, Oklunọ ko yin fin-
fọn podọ e sọawuhia Simọni!"
35 Todin, yelọsu na linlin nuhe
jọ to aliho ji lẹ tọn podọ lehe yé
wá yọn ẹn gbọn to whenue e wẹn
akla godo.

36 Dile yé to hodọ do onú
ehelẹ ji, ewọ lọsu ṣite to ṣẹnṣẹn
yetọn [[bo dọna yé dọmọ: "Jijọho
ni tin hlan mì."]]* 37 Ṣigba,
na yé dibu bọ ahun yetọn gbàdo
wutu, yé to linlẹn dọ gbigbọ de
wẹ yé mọ. 38 Enẹwutu,
e dọna yé dọmọ: "Naegbọn mì do
biọ bẹwlu mẹ, podọ naegbọn mì
do tindo ayihaawe to ahun mì-
tọn mẹ? 39 Mì pọn alọ ṣie
po afọ ṣie lẹ po, dọ yẹnlọsu wẹ;
mì doalọ go e bo pọn, na gbigbọ
ma nọ tindo agbasalan po ohú lẹ
po dile mì mọdọ yẹn tindo do."
40 [[Podọ dile e dọ ehe, e do
alọ etọn po afọ etọn lẹ po hia
yé.]]* 41 Ṣigba, na yé ma gbẹ-
sọ yise na ayajẹ yetọn gọfla bọ
awú gbẹ to jiji yé wutu,
e dọna yé dọmọ: "Be mì tin-
do nude to finẹ nado dù ya?"
42 Yé sọ ze whèvi hìhì de na ẹn;
43 ewọ sọ yí i bo dù i to nukun
yetọn mẹ.

44 Todin, e dọna yé dọmọ:
"Ehelẹ wẹ ohó ṣie lẹ he yẹn
dọna mì whenue yẹn gbẹ pò to
mì dè, dọ onú lẹpo he yin kin-
kàn do osẹn Mose tọn mẹ podọ
do Yẹwhegán lẹ po Psalm lẹ po
mẹ gando yẹn go dona yin hin-
hẹndi." 45 To whenẹnu, e hùn
ayiha yetọn to gigọ mẹ nado mọ-
nukunnuje zẹẹmẹ Owe-wiwe lẹ
tọn mẹ, 46 e sọ dọna yé dọmọ:
"E ko yin kinkàn dole dọ Klisti
na jiya bo na fọn sọn oṣiọ lẹ mẹ
to azán atọntọ gbè, 47 podọ
to dodonu oyín etọn tọn ji, yẹ-
wheho lẹnvọjọ tọn na jona ylan-
do lẹ tọn na yin didọ to akọta
lẹpo mẹ—yèdọ bẹsọn Jelusalẹm,
48 mìwlẹ wẹ na yin kunnude-
tọ onú ehelẹ tọn. 49 Podọ, pọn!
yẹn na do enẹ he Otọ ṣie ko do-
pagbe etọn hlan mì. Ṣigba mìwlẹ
ni gbọṣi tòdaho lọ mẹ kaka mì
nado mọ huhlọn yí sọn oji aga."

50 Ṣigba, e plan yé kaka yì Bẹ-
tani, ewọ sọ ze alọ etọn lẹ
daga bo dona yé. 51 Dile e to
didona yé, e to yìyì sọn yé dè
bo jẹ yinyin zize yì olọn
mẹ ji. 52 Yé sọ litaina ẹn bo
yí ayajẹ daho do lẹkọ do Jelusa-
lẹm. 53 Yé sọ gbọṣi tẹmpli mẹ
bo to Jiwheyẹwhe pà.

Luk 24:36* Na zẹẹmẹ do glọ̀ndo awe topọ lẹ ji, pọn Luk 23:34, nudọnamẹ odò tọn.

Luk 24:40* Na zẹẹmẹ do glọ̀ndo awe topọ lẹ ji, pọn Luk 23:34, nudọnamẹ odò tọn.

WẸNDAGBE

JOHANU TỌN

1 To whẹwhẹwhenu wẹ Ohó lọ ko tin, podọ Ohó lọ ko tin po Jiwheyẹwhe po, Ohó lọ sọ yin yẹwhe de. 2 Ewọ ko tin to whẹwhẹwhenu hẹ Jiwheyẹwhe. 3 Onú lẹpo wá aimẹ gbọn ewọ gblamẹ, podọ matin ewọ onú dopo tata ma wá aimẹ.

Nuhe ko wá aimẹ 4 gbọn ewọ dali wẹ ogbè, podọ ogbè lọ wẹ hinhọ́n gbẹtọ lẹ tọn. 5 Podọ hinhọ́n lọ to wunhọ́n to zinvlu mẹ, ṣigba zinvlu ma dohuhlọn do e ji.

6 Dawe de tin, he yin didohlan taidi afọzedaitọ Jiwheyẹwhe tọn: oyín etọn wẹ Johanu. 7 Dawe ehe wá taidi kunnudetọ de, yèdọ nado dekunnu gando hinhọ́n lọ go, na gbẹtọ wunmẹ lẹpo nido sọgan tindo yise gbọn ewọ gblamẹ. 8 Ewọ ma wẹ yin hinhọ́n lọ gba, ṣigba ewọ yin yiyizan nado dekunnu gando hinhọ́n lọ go.

9 Hinhọ́n nugbo lọ he nọ na hinhọ́n gbẹtọ wunmẹ lẹpo na wá aihọn mẹ to madẹnmẹ. 10 Ewọ ko tin to aihọn lọ mẹ, aihọn lọ sọ wá aimẹ gbọn ewọ gblamẹ, ṣigba aihọn lọ ma yọ́n ewọ. 11 E wá owhé edetiti tọn gbè, ṣigba omẹ etọn titi lẹ ma yí i do whégbè. 12 Ṣigba, mẹhe kẹalọyi i lẹpo wẹ e na jlọjẹ nado lẹzun ovi Jiwheyẹwhe tọn lẹ, na yé do yise hia to oyín etọn mẹ wutu; 13 yé sọ yin jiji, e ma yin gbọn ohùn dali kavi gbọn ojlo agbasalan tọn dali kavi gbọn ojlo gbẹtọ tọn dali gba, ṣigba gbọn Jiwheyẹwhe dali.

14 Enẹwutu, Ohó lọ lẹzun agbasalan bo nọ ṣẹnṣẹn mítọn, mí sọ mọ gigo etọn, yèdọ gigo he taidi ovi detọ́n dopo akàn sọn otọ́ de dè tọn nkọ; ewọ sọ gọ́ na nukundagbe majẹhẹ po nugbo po. 15 (Johanu dekunnu gando ewọ go, mọwẹ, na taun tọn, e dawhá jẹgbonu—ewọ wẹ omẹ lọ he dọ—dọmọ: "Omẹ lọ he ja to godo ṣie ko jẹnukọnna mi, na ewọ ko tin jẹnukọnna mi wutu.") 16 Mímẹpo wẹ mọ nukundagbe majẹhẹ susugege yí sọn e dè, na ewọ gọ́ na nukundagbe majẹhẹ wutu. 17 Na Osẹ́n lọ yin nina gbọn Mose gblamẹ wutu, nukundagbe majẹhẹ po nugbo lọ po wá gbọn Jesu Klisti gblamẹ. 18 Mẹdepope ma ko mọ Jiwheyẹwhe pọ́n gbede; yẹwhe dopo akàn he tin to akọ́nnu Otọ́ tọn wẹ omẹ lọ he ko do e hia.

19 Todin, ehe wẹ kunnudide Johanu tọn to whenue Ju lẹ do yẹwhenọ lẹ po Levinu lẹ po hlan ẹn sọn Jelusalẹm nado kanse e dọmọ: "Mẹnu wẹ hiẹ?" 20 Podọ e yigbe bo ma gbẹ́, ṣigba e yigbe dọmọ: "E ma yin yẹn wẹ Klisti lọ." 21 Yé sọ kanse e dọmọ: "Mẹnu wẹ hiẹ yin lo? Be hiẹ wẹ Elija ya?" Ewọ

sọ dọmọ: "Yẹn ma wẹ." "Be hiẹ
wẹ Yẹwhegán Lọ ya?" E sọ gblọn
dọmọ: "Lala!" 22 Enẹwutu, yé
dọna ẹn dọmọ: "Mẹnu wẹ hiẹ? Na
mí nido sọgan yì dọna mẹhe do
mí hlan lẹ. Etẹwẹ hiẹ dọ gan-
do dewe go?" 23 E dọmọ: "Yẹn
wẹ omẹ lọ he to awhádo jẹgbo-
nu to danfafa ji dọ, 'Mì jlọ omọ́ji
Jehovah tọn,' kẹdẹdile yẹwhegán
Isaia dọ do." 24 Todin, mẹhe
yin didohlan lẹ wá sọn Fale-
si lẹ mẹ. 25 Enẹwutu, yé kan-
nubiọ ẹ bo dọna ẹn dọmọ: "To
whelọnu lo, naegbọn hiẹ do to
omẹ lẹ baptizi eyin hiẹ lọsu ma
yin Klisti kavi Elija kavi Yẹwhe-
gán Lọ?" 26 Johanu gblọnna
yé dọmọ: "Yẹn yí osin do bapti-
zi. To ṣẹnṣẹn mìtọn, mẹde to ote
mẹhe mì ma yọnẹn, 27 mẹhe
ja to godo ṣie, ṣigba afọpakàn
mẹhe tọn yẹn ma jẹ nado tún."
28 Onú ehelẹ jọ to Bẹtani, to Jọ-
dani godo, fihe Johanu to gbẹtọ lẹ
baptizi te.

29 To aihọngbè, e mọ bọ Jesu
ja e dè, ewọ sọ dọmọ: "Pọ́n, Lẹn-
gbọvu Jiwheyẹwhe tọn lọ he ze
ylando aihọn tọn yì! 30 Omẹ
ehe lọ go wẹ yẹn ko dọ gando dọ,
To godo ṣie dawe de ja he ko jẹ-
nukọnna mi, na ewọ ko tin jẹ-
nukọnna mi wutu. 31 Dile etlẹ
yindọ yẹn ma yọ́n ewọ, whẹwhin-
whẹn he wutu yẹn yí osin do
to omẹ lẹ baptizi wẹ yindọ, na
ewọ nido sọgan yin hinhẹn sọa-
wuhia Islaeli." 32 Johanu lọsu
dekunnu dọmọ: "Yẹn mọ gbigbọ
to teje taidi apoe de sọn olọn,
e sọ jẹ do e ji. 33 Dile etlẹ yin-
dọ yẹn ma yọ́n ewọ, ṣigba Omẹ lọ
he do mi hlan nado yí osin do
baptizi dọna mi dọ, 'To whenue
hiẹ mọ gbigbọ ja odò bosọ jẹ do
mẹde ji, hiẹ ni yọnẹn dọ omẹ enẹ-
lọ wẹ nọ yí gbigbọ wiwe do bapti-
zi.' 34 Podọ yẹn ko mọ ẹn, yẹn
ko sọ dekunnu dọ omẹ ehe lọ wẹ
Visunnu Jiwheyẹwhe tọn."

35 Whladopo dogọ, to aihọn-
gbè, Johanu tin to ote po awe
to devi etọn lẹ mẹ po, 36 podọ
dile e mọ bọ Jesu to zọnlinzin,
e dọmọ: "Mì pọ́n, Lẹngbọvu Ji-
wheyẹwhe tọn lọ!" 37 Podọ to
whenue devi awe lọ lẹ sè hodidọ
ehe, yé hodo Jesu. 38 To whe-
nẹnu, Jesu lẹgodo podọ, to whe-
nue e mọdọ yé to hihodo e,
e dọna yé dọmọ: "Etẹ dín wẹ mì
te?" Yé dọna ẹn dọmọ: "Labbi,
(he lẹdogbedevomẹ etọn zẹẹmẹ-
do, Mẹplọntọ,) fie wẹ hiẹ nọ nọ̀?"
39 E dọna yé dọmọ: "Mì wá, mì
nasọ mọ." Enẹwutu, yé yì bo mọ
fihe e nọ nọ̀, yé sọ nọ hẹ ẹ to
azán enẹ gbè; e yin nudi gànhiho
aotọ* mẹ. 40 Andle nọvisunnu
Simọni Pita tọn yin dopo to omẹ
awe he sè nuhe Johanu dọ bosọ
hodo Jesu lọ lẹ mẹ. 41 Jẹnu-
kọn whẹ́, ewọ mọ nọvisunnu etọn
titi, Simọni, bo dọna ẹn dọmọ:
"Mí ko mọ Mẹssia lọ" (he lẹdo-
gbedevomẹ etọn zẹẹmẹdo, Klis-
ti). 42 E plan ẹn yì Jesu dè.
To whenue Jesu pọ́n ẹn, e dọmọ:
"Hiẹ wẹ Simọni visunnu Johanu
tọn; hiẹ na nọ yin yiylọdọ Kefa"
(he lẹdogbedevomẹ etọn zẹẹmẹ-
do Pita).

Joh 1:39* Enẹ wẹ, nudi ogàn 4 whèjai tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zè.

43 To aihọngbè, e jlo nado yì
Galili. To whenẹnu, Jesu mọ Fi-
lippi bo dọna ẹn dọmọ: "Lẹzun
hodotọ ṣie." 44 Todin, Filippi
wá sọn Bẹtsaida, sọn tòdaho An-
dle po Pita po tọn mẹ. 45 Filip-
pi mọ Natanaeli bo dọna ẹn
dọmọ: "Mí ko mọ omẹ lọ he
Mose, to Osẹ́n lọ mẹ, po Yẹwhe-
gán lẹ po ko kanwe gandego,
yèdọ Jesu, visunnu Josẹfu tọn,
sọn Nazalẹti." 46 Ṣigba, Nata-
naeli dọna ẹn dọmọ: "Be onú da-
gbe depope sọgan wá sọn Naza-
lẹti ya?" Filippi dọna ẹn dọmọ:
"Wá pọ́n." 47 Jesu mọ Nata-
naeli ja e dè bo dọ gando ewọ
go dọmọ: "Pọ́n, Islaelivi nugbo
de, mẹhe mẹ oklọ depope ma
tin te." 48 Natanaeli dọna ẹn
dọmọ: "Nawẹ hiẹ wagbọn do
yọ́n mi?" Jesu gblọnna ẹn dọmọ:
"Whẹpo Filippi do ylọ we, to
whenue hiẹ tin to ovòtin glọ,
yẹn ko mọ we." 49 Natanaeli
gblọnna ẹn dọmọ: "Labbi, hiẹ wẹ
Visunnu Jiwheyẹwhe tọn lọ, hiẹ
wẹ Ahọlu Islaeli tọn." 50 Jesu
gblọnna ẹn dọmọ: "Na yẹn dọna
we dọ yẹn mọ we to ovòtin glọ
wutu wẹ hiẹ do yí mi sè ya? Hiẹ
na mọ onú he klohugan ehelẹ."
51 Humọ, e dọna ẹn dọmọ: "Nu-
gbonugbo wẹ yẹn dọna mì, Mì na
mọ olọn hùndonuvo bọ angẹli Ji-
wheyẹwhe tọn lẹ na to jihẹ bo to
teje wá Visunnu gbẹtọ tọn dè."

2 Todin, to azán atọ̀ntọ gbè,
hùnwhẹ alọwle tọn de yin
bibasi to Kana Galili tọn, onọ̀
Jesu tọn sọ tin to finẹ. 2 Jesu
po devi etọn lẹ po yin oylọ-basi-
na wá hùnwhẹ alọwle tọn lọ tẹn-
mẹ ga.
3 To whenue ovẹn whè, onọ̀
Jesu tọn dọna ẹn dọmọ: "Yé ma
tindo ovẹn." 4 Ṣigba, Jesu dọ-
na ẹn dọmọ: "Yọnnu, etẹwẹ kọ̀n
yẹn po hiẹ po dopọ? Ogàn ṣie ma
ko hò todin gba." 5 Onọ̀ etọn
dọna mẹhe to lizọnyi lẹ dọmọ:
"Nudepope he e dọna mì, mì
wà ẹ." 6 Nalete, osinzẹ́n zan-
nu tọn ṣidopo tin to finẹ dile osẹ́n
lẹwé Ju lẹ tọn lẹ biọ do, dopodo-
po yetọn sọgan hẹn osin ojlẹka*
awe kavi atọ̀n. 7 Jesu dọna yé
dọmọ: "Mì kọ̀n osin do osinzẹ́n lọ
lẹ mẹ ni gọ́." Yé sọ kọ̀n osin gọ́ yé
kakajẹ onù. 8 Ewọ sọ dọna yé
dọmọ: "Mì bà vude tọ́n todin bo
hẹn ẹn yì anadenanutọ hùnwhẹ lọ
tọn dè." Yé sọ bà ẹ. 9 Todin,
to whenue anadenanutọ hùnwhẹ
lọ tọn dọ́ osin he ko yin didiọ zun
ovẹn lọ pọ́n, ṣigba bo ma yọ́n fie
e wá sọn, ṣogan bọ mẹhe to lizọn-
yi he ko bà osin lọ tọ́n lẹ yọnẹn,
anadenanutọ hùnwhẹ lọ tọn ylọ
asisunọ yọyọ lọ 10 bo dọna ẹn
dọmọ: "Mẹlẹpo wẹ nọ de ovẹn
dagbe tọ́n jẹnukọn, bọ to whe-
nue gbẹtọ lẹ ko nùmú, yé nọ de
dehe ma sinyẹn lọ tọ́n. Hiẹ ka
whlá ovẹn dagbe lọ kakajẹ din."
11 Jesu basi ehe to Kana Gali-
li tọn taidi bẹjẹeji ohia etọn lẹ
tọn, ewọ sọ hẹn gigo etọn sọawu-
hia; devi etọn lẹ sọ tindo yise to
ewọ mẹ.
12 To ehe godo, ewọ po onọ̀
etọn po gọna nọvisunnu etọn lẹ

Joh 2:6* Vlavo, ojlẹka ehe dopo sọzẹn hẹ litli 22.

po devi etọn lẹ po jẹte yì Kapẹlnaumi, ṣigba yé ma nọ finẹ na azán susu.

13 Todin, hùnwhẹ juwayi Ju lẹ tọn ko sẹpọ, Jesu sọ hẹji yì Jelusalẹm. 14 Ewọ sọ mọ mẹhe to oyìn lẹ, lẹngbọ lẹ po apoe lẹ po sà to tẹmpli mẹ lẹ gọna akuẹṣẹtọ lẹ to aisinnu yetọn lẹ ji. 15 Enẹwutu, to whenue e ko yí okàn lẹ do basi obá de, e yàn mẹhe tindo lẹngbọ po oyìn po lẹpo jẹgbonu sọn tẹmpli lọ mẹ, e sọ kọ̀n abọgan-kuẹ akuẹdiọtọ lẹ tọn yìngbe bo takitina tafo yetọn lẹ. 16 Ewọ sọ dọna mẹhe to apoe sà lẹ dọmọ: "Mì bẹ onú ehelẹ sọn fi! Mì sọ yí ohò Otọ́ ṣie tọn do basi ohò ajọwiwa tọn ba blo!" 17 Devi etọn lẹ flindọ e ko yin kinkàndai dọmọ: "Yẹn na gọ́ na zohunhun na ohò towe."

18 Enẹwutu, Ju lẹ gblọnna ẹn dọmọ: "Ohia tẹwẹ a tindo nado dohia mí dọ hiẹ tindo aṣẹ nado wà onú ehelẹ?" 19 Jesu sọ gblọnna yé dọmọ: "Mì họ́ tẹmpli ehe liai, yẹn nasọ jlọ ẹ dote to azán atọ̀n gblamẹ." 20 Enẹwutu, Ju lẹ dọmọ: "Owhe kande ṣidopo gblamẹ wẹ tẹmpli ehe yin gbigbá, bọ hiẹ na jlọ ẹ dote to azán atọ̀n gblamẹ ya?" 21 Ṣigba, tẹmpli agbasa etọn tọn hodọ wẹ e te. 22 Todin, to whenue e ko yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, devi etọn lẹ flindọ e ko nọ dọ ehe dai; yé sọ yí Owe-wiwe po ohó he Jesu dọ lẹ po sè.

23 Ṣigba, to whenue e tin to hùnwhẹ juwayi tọn lọ tẹnmẹ to Jelusalẹm, mẹsusu tindo yise to oyín etọn mẹ to hùnwhẹ lọ ji, dile yé mọ ohia he e to bibasi lẹ. 24 Ṣigba, na Jesu tọn, ewọ ma dejido yé go na e ko yọ́n yemẹpo wutu 25 podọ na e ma tindo nuhudo mẹdepope tọn nado dekunnuna ẹn gando gbẹtọ go, na ewọ lọsu yọ́n nuhe tin to ohò gbẹtọ tọn mẹ.

3 Todin, dawe de tin to Falesi lẹ mẹ, he nọ yin Nikodẹmi, he yin ogán Ju lẹ tọn de. 2 Ewọ wá e dè to zánmẹ bo dọna ẹn dọmọ: "Labbi, mí yọnẹn dọ hiẹ taidi mẹplọntọ de, wá sọn Jiwheyẹwhe dè; na mẹde ma sọgan basi ohia ehelẹ he hiẹ ko basi adavo Jiwheyẹwhe tin hẹ ẹ." 3 Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna we dọ, Adavo mẹde yin vivọji, e ma sọgan mọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn." 4 Nikodẹmi dọna ẹn dọmọ: "Nawẹ mẹde sọgan yin jiji to whenue e ko whẹ́n mẹho gbọn? E ma sọgan biọ ohò onọ̀ etọn tọn mẹ whla awetọ bo yin jiji gba, kavi e sọgan wàmọ wẹ?" 5 Jesu gblọn dọmọ: "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna we dọ, Adavo mẹde yin jiji gbọn osin po gbigbọ po dali, e ma sọgan biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ. 6 Nuhe ko yin jiji gbọn agbasalan dali, agbasalan wẹ, podọ nuhe ko yin jiji gbọn gbigbọ dali, gbigbọ wẹ. 7 E paṣa we na yẹn dọna we dọ, Miwlẹ dona yin vivọji blo. 8 Jẹhọn nọ yìn hlan fihe jlo e, bọ hiẹ nọ sè nudidọ etọn, ṣigba hiẹ ma yọ́n fihe e wá sọn po fihe e jei po. Mọ wẹ e te

na mẹdepope he ko yin jiji gbọn
gbigbọ dali."
9 Nikodẹmi gblọnna ẹn dọmọ:
"Nawẹ onú ehelẹ sọgan jọ gbọn?"
10 Jesu sọ gblọnna ẹn dọmọ:
"Hiẹ yin mẹplọntọ de na Islae-
li ṣogan bo ma yọ́n onú ehe-
lẹ wẹ ya? 11 Nugbonugbo wẹ
yẹn dọna we dọ, Nuhe mí yọn-
ẹn wẹ mí dọ podọ nuhe mí ko
mọ wẹ mí dekunnu etọn, ṣi-
gba mìwlẹ ma kẹalọyi kunnudi-
de mítọn. 12 Eyin yẹn ko dọ-
hona mì gando onú aigba tọn lẹ
go ṣogan bọ mì ma yise, nawẹ
mì na yise gbọn eyin yẹn dọhona
mì gando onú olọn mẹ tọn lẹ go?
13 Humọ, mẹdepope ma ko hẹji
yì olọn mẹ adavo ewọ he jẹte wá
sọn olọn mẹ, yèdọ Visunnu gbẹ-
tọ tọn. 14 Podọ kẹdẹdile Mose
ze odàn lọ daga to danfafa ji do,
mọ wẹ Visunnu gbẹtọ tọn dona
yin zizedaga do, 15 na mẹdẹ-
pope he yise to ewọ mẹ nido sọ-
gan tindo ogbè madopodo.
16 "Na Jiwheyẹwhe yiwanna
aihọn lọ sọmọ bọ e namẹ Visun-
nu detọ́n dopo akàn etọn, na mẹ-
depope he do yise hia to ewọ mẹ
ma nado yin vivasudo adavo nado
tindo ogbè madopodo. 17 Na
Jiwheyẹwhe do Visunnu etọn
hlan aihọn mẹ, e ma yin na ewọ
nido dawhẹna aihọn gba, ṣigba
na aihọn nido yin whinwhlẹngán
gbọn ewọ gblamẹ. 18 Mẹhe do
yise hia to ewọ mẹ ma na yin
whẹdana. Mẹhe ma do yise hia
ko yin whẹdana dote, na e ma ko
do yise hia to oyín Visunnu detọ́n
dopo akàn Jiwheyẹwhe tọn mẹ
wutu. 19 Todin, dodonu whẹ-
dida lọ tọn die, dọ hinhọ́n lọ wá
aihọn mẹ ṣigba gbẹtọ lẹ yiwanna
zinvlu kakati nido yin hinhọ́n, na
azọ́n yetọn lẹ yin ylankan wutu.
20 Na ewọ he nọ wà onú ylankan
lẹ nọ gbẹwanna hinhọ́n bo ma nọ
wá hinhọ́n nù, na azọ́n etọn lẹ ni-
kaa yin wiwọhẹ. 21 Ṣigba, ewọ
he nọ wà nuhe yin nugbo nọ wá
hinhọ́n nù, na azọ́n etọn lẹ nido
sọgan yin hinhẹn sọawuhia na yé
ko yin bibasi to kọndopọ mẹ hẹ
ojlo Jiwheyẹwhe tọn wutu."
22 To onú ehelẹ godo, Jesu po
devi etọn lẹ po yì aigba Jude tọn
ji, ewọ sọ nọ finẹ hẹ yé na ojlẹ de
bo to gbẹtọ lẹ baptizi. 23 Ṣi-
gba, Johanu lọsu to gbẹtọ lẹ bap-
tizi to Aenonu sẹpọ Salimi, na
osin sù to finẹ wutu, gbẹtọ lẹ
sọ to wiwá mapote bo to yinyin
bibaptizi; 24 na Johanu ma ko
yin wiwle do gànpamẹ to whe-
nẹnu.
25 To whenẹnu, nudindọn de
fọ́n to devi Johanu tọn lẹ po
Ju de po ṣẹnṣẹn gando lẹ̀wé go.
26 Enẹwutu, yé wá Johanu dè bo
dọna ẹn dọmọ: "Labbi, dawe he
ko tin po hiẹ po to Jọdani godo,
mẹhe go hiẹ dekunnu gando lọ,
pọ́n, ewọ to gbẹtọ lẹ baptizi, mẹ-
lẹpo sọ to e dè yì." 27 Johanu
gblọn dọmọ: "Mẹde ma sọgan
mọ onú dopo tata yí adavo e yin
nina ẹn sọn olọn. 28 Mìlọsu lẹ
dekunnu dọ yẹn ko nọ dọ dọ, yẹn
ma yin Klisti lọ gba, ṣigba, yè
do mi hlan jẹnukọnna ewọ wẹ.
29 Mẹhe tindo asiyọyọ lọ wẹ asi-
sunọ yọyọ lọ. Ṣigba, to whenue

họntọn asisunọ yọyọ lọ tọn ṣite bo sè ohó etọn, e nọ tindo ayajẹ daho na e ko sè ogbè asisunọ yọyọ lọ tọn wutu. Enẹwutu, ayajẹ ṣie ehe ko yin hinhẹn gọ́. 30 Ewọ dona to jijideji, ṣigba yẹn dona to didepo."

31 Ewọ he wá sọn aga klohu mẹhe pò lẹpo. Ewọ he wá sọn aigba ji, aigba ji wẹ e wá sọn bo nọ dọho gando onú aigba ji tọn lẹ go. Ewọ he wá sọn olọn mẹ klohu mẹhe pò lẹpo. 32 Nuhe e ko mọ bo sè, enẹ go wẹ e to kunnude gando, ṣigba mẹdepope ma to alọkẹyi kunnudide etọn. 33 Ewọ he kẹalọyi kunnudide etọn ko yise mlẹnmlẹn dọ Jiwheyẹwhe yin nugbonọ. 34 Na ewọ he Jiwheyẹwhe dohlan nọ dọ ohó Jiwheyẹwhe tọn lẹ, na e ma nọ tẹalọpò do namẹ gbigbọ etọn. 35 Otọ́ yiwanna Visunnu lọ bo ko yí onú lẹpo do alọ etọn mẹ. 36 Mẹhe nọ do yise hia to Visunnu lọ mẹ tindo ogbè madopodo; mẹhe nọ vẹtolina Visunnu lọ ma na mọ ogbè, ṣigba homẹgble Jiwheyẹwhe tọn nọ gbọṣi e ji.

4 Todin, to whenue Oklunọ yọnẹn dọ Falesi lẹ ko sè dọ Jesu to gbẹtọ susu hẹn zun devi hú Johanu bosọ to yé baptizi— 2 dile etlẹ yindọ, na nugbo tọn, e ma yin Jesu lọsu wẹ baptizi gbẹtọ lẹ ṣigba devi etọn lẹ wẹ wàmọ— 3 e tọ́n sọn Jude bo dedo Galili whladopo dogọ. 4 Ṣigba, e lẹzun dandan na ẹn nado gbọn Samalia. 5 Enẹwutu, e wá tòdaho Samalia tọn de mẹ he nọ yin Sikali he sẹpọ aigba he Jakọbu na visunnu etọn Josẹfu. 6 Na nugbo tọn, dotọ̀ Jakọbu tọn tin to finẹ. Todin, Jesu he agbọ́ ko pé na gbejizọnlin lọ wutu sinai do mọmọ poun to dotọ̀ lọ kọ̀n. Nudi gànhiho ṣidopotọ* mẹ wẹ.

7 Yọnnu Samalianu de wá nado dọ̀n osin. Jesu dọna ẹn dọmọ: "Na mi osin vude nado nù." 8 (Na devi etọn lẹ ko tọ́nyi tòdaho lọ mẹ nado họ̀ núdùdù.) 9 Enẹwutu, yọnnu Samalianu lọ dọna ẹn dọmọ: "Naegbọn hiẹ, mahopọnna dọ a yin Ju de, biọ mi osin nado nù, to whenuena e yindọ yọnnu Samalianu de wẹ yẹn?" (Na Ju lẹ ma nọ tindo kanṣiṣa depope hẹ Samalianu lẹ.) 10 Jesu sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Eyin hiẹ ko yọ́n nunina vọnu Jiwheyẹwhe tọn po mẹhe dọna we dọ, 'Na mi osin vude nado nù' po wẹ, hiẹ na ko biọ ẹ, bọ ewọ na ko na we osin ogbè tọn." 11 Yọnnu lọ dọna ẹn dọmọ: "Mẹdaho, hiẹ ma tlẹ tindo sindànu nado dọ̀n osin, dotọ̀ lọ sọ siso. Enẹwutu, fie wẹ hiẹ hẹn osin ogbè tọn ehe sọn? 12 Hiẹ ma saa klohu tọgbo mítọn Jakọbu, mẹhe na mí dotọ̀ lọ bọ ewọ lọsu po ovi etọn lẹ po gọna kanlin whégbè tọn etọn lẹ nù sọn e mẹ, kavi hiẹ klohu i wẹ?" 13 Jesu sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Nugbla na vọ́ hù mẹdepope he nù sọn osin ehe mẹ. 14 Nugbla ma na hù mẹdepope he nù sọn osin he yẹn na na ẹn lọ mẹ gbede ba, ṣigba

Joh 4:6* Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀.

osin he yẹn na na ẹn lọ na lẹ-
zun asisa osin tọn de to ewọ mẹ
he na to sisà jẹgbonu nado namẹ
ogbè madopodo." 15 Yọnnu lọ
dọna ẹn dọmọ: "Mẹdaho, na mi
osin ehe, na nugbla ma nado hù
mi bọ yẹn na nọ to ofi wá nado to
osin dọ̀n."
16 E dọna yọnnu lọ dọmọ:
"Yì, bo ylọ asu towe, na mì ni
wáfi." 17 Yọnnu lọ sọ gblọn-
na ẹn dọmọ: "Yẹn ma tindo asu
de." Jesu dọna ẹn dọmọ: "Hójọ-
hó wẹ hiẹ dọ, dọ 'Yẹn ma tin-
do asu de.' 18 Na hiẹ ko dà
asu atọ́n, podọ dawe he hiẹ tin-
do todin ma yin asu towe. Nu-
gbo wẹ enẹ he hiẹ dọ." 19 Yọn-
nu lọ dọna ẹn dọmọ: "Mẹdaho,
yẹn mọdọ yẹwhegán de wẹ hiẹ.
20 Tọgbo mítọn lẹ basi sinsẹ̀n
to osó ehe ji; ṣigba mìwlẹ dọ dọ
Jelusalẹm wẹ fihe gbẹtọ lẹ dona
nọ basi sinsẹ̀n te." 21 Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Yọnnu, yí mi sè,
Ojlẹ lọ ja to whenue mì na nọ
sẹ̀n Otọ́, e ma yin to osó ehe ji
kavi to Jelusalẹm gba. 22 Mì-
wlẹ to nuhe mì ma yọnẹn sẹ̀n;
míwlẹ to nuhe mí yọnẹn sẹ̀n,
na Ju lẹ dè wẹ whlẹngán wá
sọn. 23 Ṣigba, ojlẹ lọ ja, din sọ
wẹ, to whenue sinsẹ̀n-basitọ nu-
gbo lẹ na nọ sẹ̀n Otọ́ to gbigbọ
mẹ podọ to nugbo mẹ, na nugbo
tọn, omẹ mọnkọtọn lẹ dín wẹ Otọ́
te nado nọ basi sinsẹ̀n hlan ẹn.
24 Gbigbọ wẹ Jiwheyẹwhe, podọ
mẹhe to sinsẹ̀n ẹn lẹ dona nọ basi
sinsẹ̀n hlan ẹn to gbigbọ mẹ podọ
to nugbo mẹ." 25 Yọnnu lọ sọ
gblọnna ẹn dọmọ: "Yẹn yọnẹn dọ
Mẹssia, mẹhe yè nọ ylọdọ Klisti
lọ na wá. To whenue ewọ na wá,
e na lá onú lẹpo na mí to gba-
ngba." 26 Jesu gblọnna yọnnu
lọ dọmọ: "Yẹn mẹhe to hodọna we
wẹ omẹ lọ."
27 Todin, devi lẹ wá, e sọ
paṣa yé na ewọ to hodọ hẹ
yọnnu de wutu. Na nugbo tọn,
mẹde ma dọ dọ: "Etẹ dín wẹ a
te?" kavi, "Naegbọn hiẹ to hodọ
hẹ ẹ?" 28 To whenẹnu, yọnnu
lọ jo osinzẹ́n etọn do bo yì tòdaho
lọ mẹ bosọ dọna gbẹtọ lẹ dọmọ:
29 "Mì wá pọ́n dawe de he dọ
nuhe yẹn ko wà lẹpo na mi. Vla-
vo, be e ma yin Klisti lọ die nẹ?"
30 Yé tọ́njẹgbonu sọn tòdaho lọ
mẹ bo ja e dè.
31 To whenẹnu, devi lẹ to vi-
vẹ ẹ, bo to didọmọ: "Labbi, dù-
nú." 32 Ṣigba, e dọna yé dọmọ:
"Yẹn tindo núdùdù de nado dù
ehe mìwlẹ ma yọnẹn." 33 Enẹ-
wutu, devi lẹ jẹ didọna ode awe-
tọ ji dọmọ: "Mẹde ma saa ko hẹn
nudepope wá na ẹn nado dù, kavi
mẹde ko wàmọ wẹ?" 34 Jesu
dọna yé dọmọ: "Núdùdù ṣie wẹ
nado wà ojlo ewọ he do mi hlan
tọn podọ nado dotana azọ́n etọn.
35 Be mìwlẹ ma nọ dọ dọ e pò
osun ẹnẹ whẹpo jibẹwawhé whe-
nu ni wá ya? Mì pọ́n! Yẹn dọna
mì dọmọ: Mì ze nukun mìtọn
lẹ daga bo pọ́n ogle lẹ hlan, mì
na mọdọ yé ko bia na gbingbẹ̀n.
Todin 36 gbingbẹ̀ntọ lọ ko to
azọ́nkuẹ lẹ yí bo to sinsẹ́n bẹpli
na ogbè madopodo, na nudotọ lọ
po gbingbẹ̀ntọ lọ po nido sọgan
jaya dopọ. 37 Na nugbo tọn,

nugbo wẹ ohó lọ to whẹho ehe
mẹ, Mẹde yin nudotọ bọ mẹdevo yin gbingbẹ̀ntọ. 38 Yẹn do
mì hlan nado gbẹ̀n nuhe mì ma
ko jẹtukla na. Mẹdevo lẹ ko jẹtukla, bọ mìwlẹ duale tuklajiẹ yetọn tọn."

39 Todin, susu Samalianu lẹ
tọn sọn tòdaho enẹ mẹ yí ewọ sè
na ohó yọnnu lọ tọn wutu, mẹhe
dekunnu dọmọ: "E dọ nuhe yẹn
ko wà lẹpo na mi." 40 Enẹwu-
tu, to whenue Samalianu lẹ wá
e dè, yé jẹ bibio ẹ ji nado nọ
yé dè; ewọ sọ nọ finẹ na azán
awe. 41 Taidi kọdetọn de, mẹ-
susu dogọ yise na ohó he e dọ
wutu, 42 yé sọ jẹ didọna yọn-
nu lọ ji dọmọ: "E ma yin ohó towe
wutu wẹ mí yise ba gba; na mí-
lọsu lẹ ko sè podọ mí yọnẹn dọ
dawe ehe, na nugbo tọn, yin mẹ-
whlẹngántọ aihọn tọn."

43 To azán awe lọ lẹ godo,
e tọ́n sọn finẹ yì Galili. 44 Ṣi-
gba, Jesu lọsu dekunnu dọ yẹ-
whegán de ma nọ tindo gbégbò
to otò etọn titi mẹ. 45 Enẹwu-
tu, to whenue e jẹ Galili, Galilinu
lẹ yí i, na yé ko mọ nuhe e wà
to hùnwhẹ lọ tẹnmẹ to Jelusalẹm
lẹpo wutu, na yelọsu yì hùnwhẹ
lọ tẹnmẹ ga.

46 Enẹwutu, e sọ wá Kana Ga-
lili tọn whladopo dogọ, fihe e ko
diọ osin zun ovẹn te. Todin, devi-
zọnwatọ ahọlu tọn de tin he vi-
sunnu etọn to azọ̀njẹ to Ka-
pẹlnaumi. 47 To whenue dawe
ehe sè dọ Jesu ko tọ́n sọn Jude
wá Galili, e yì e dè bo jẹ bi-
bio ẹ ji nado wá bo hẹnazọ̀ngbọ-
na visunnu etọn, na e tin to kú-
donu. 48 Ṣigba, Jesu dọna ẹn
dọmọ: "Eyin mìwlẹ ma mọ ohia
lẹ po nujiawu lẹ po, mì ma
na yise gbede." 49 Devizọnwa-
tọ ahọlu tọn lọ dọna ẹn dọmọ:
"Oklunọ, wá whẹpo ovi ṣie nido
kú." 50 Jesu dọna ẹn dọmọ:
"Yì; visunnu towe ko jẹgangan."
Dawe lọ yí ohó he Jesu dọna ẹn
sè bo yì. 51 Ṣigba, dile e gbẹ́
to yìyì to aliho ji, afanumẹ etọn
lẹ pé e bo dọna ẹn dọ visunnu
etọn ko jẹgangan. 52 Enẹwu-
tu, e kàn gànhiho he mẹ e jẹgan-
gan te lọ bio yé. To whenẹ-
nu, yé dọna ẹn dọmọ: "Osọ he
wayi to gànhiho ṣinawetọ* lọ mẹ
wẹ agbasa-hùnmiyọ́n lọ jo e do."
53 Enẹwutu, otọ́ lọ yọnẹn dọ
gànhiho he mẹ Jesu dọna ẹn
dọmọ: "Visunnu towe ko jẹgan-
gan" lọ pẹpẹ wẹ. Ewọ po whédo
etọn pete po sọ yise. 54 Whla-
dopo dogọ, ehe wẹ ohia awetọ he
Jesu basi to whenue e tọ́n sọn
Jude wá Galili.

5 To onú ehelẹ godo, hùn-
whẹ Ju lẹ tọn de wá, Jesu
sọ hẹji yì Jelusalẹm. 2 Todin,
osindò de tin to họngbo lẹngbọ
tọn ji to Jelusalẹm he nọ yin yi-
ylọ to Heblugbe mẹ dọ Bẹtsata,
he tindo agbà gaa* atọ́n. 3 Su-
sugege mẹhe to azọ̀njẹ lẹ tọn, nu-
kuntọ́nnọ lẹ, sẹkunọ lẹ, po mẹhe
awutugonu yetọn lẹ ko kúsẹ́ lẹ
po mlọnai to yé mẹ. 4 ——*

Joh 4:52* Enẹ wẹ, nudi ogàn 1 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀.
5:2* Kavi, "họ̀nnuwá," agbà gaa de he tindo dòtin lẹ he hẹn họgbánu lẹ to adà awe lẹ ji.
4* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

5 Ṣigba, dawe de tin to finẹ
he ko to azọ̀njẹ na owhe gbàn-
atọ́n-nukunatọ̀n. 6 To whenue
Jesu mọ dawe ehe to aimimlọn,
bo yọnẹn dọ e ko to azọ̀njẹ
sọn ojlẹ dindẹn die, e dọna ẹn
dọmọ: "Be hiẹ jlo na jẹgangan
ya?" 7 Dawe he to azọ̀njẹ lọ
gblọnna ẹn dọmọ: "Mẹdaho, yẹn
ma tindo mẹde he na ze mi
do osindò lọ mẹ to whenue osin
lọ wlu; ṣigba eyin yẹn jei mẹ-
devo nọ jẹnukọnna mi." 8 Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Fọ́n, ze adọ́zan
towe bo zinzọnlin." 9 To whe-
nẹnu, dawe lọ jẹgangan to afọdo-
polọji, e sọ ze adọ́zan etọn bo jẹ
zọnlinzin ji.

Todin, gbọjẹzan de wẹ azán enẹ
yin. 10 Enẹwutu, Ju lẹ jẹ didọ-
na dawe he yin azọ̀nhẹngbọna lọ
ji dọmọ: "Gbọjẹzangbe wẹ, podọ
e ma sọgbe hẹ osẹ́n dọ hiẹ ni
ze adọ́zan towe gba." 11 Ṣigba,
e gblọnna yé dọmọ: "Omẹ lọ he
hẹn mi jẹgangan wẹ dọna mi dọ,
'Ze adọ́zan towe bo zinzọnlin.'"
12 Yé kanbiọ ẹ dọmọ: "Mẹnu wẹ
omẹ lọ he dọna we dọ, 'Ze adọ́zan
towe bo zinzọnlin'?" 13 Ṣigba,
dawe he yin azọ̀nhẹngbọna lọ ma
yọ́n omẹ lọ, na Jesu ko tọ́n sọn
finẹ, podọ gbẹtọ sọ sù to finẹ.

14 To onú ehelẹ godo, Jesu
mọ ẹn to tẹmpli mẹ bo dọna ẹn
dọmọ: "Pọ́n, hiẹ ko jẹgangan. A
sọ waylando ba blo, na onú he
ylanhu de nikaa jọ do gowe."
15 Dawe lọ tọ́nyi bo dọna Ju
lẹ dọ Jesu wẹ hẹn ẹn jẹ-
gangan. 16 Na ehe tọn wutu,
Ju lẹ jẹ homẹkẹndo Jesu ji na
e to onú ehelẹ wà to Gbọjẹzan-
gbe wutu. 17 Ṣigba, e gblọnna
yé dọmọ: "Otọ́ ṣie zindonukọn to
azọ́nwiwa mẹ kakajẹ din, yẹnlọ-
su sọ to nukọnzindo to azọ́nwiwa
mẹ." 18 Na nugbo tọn, na ehe
tọn wutu, Ju lẹ jẹ aliho lẹpo dín
ji nado hù i, na e ma yin Gbọjẹ-
zan kẹdẹ wẹ e ma yìn gba ṣi-
gba e sọ to Jiwheyẹwhe ylọdọ Otọ́
etọn, bo to ede hẹn sọzẹn hẹ Ji-
wheyẹwhe.

19 Enẹwutu, Jesu gblọnna yé
bo dọmọ: "Nugbonugbo wẹ yẹn
dọna mì dọ, Visunnu ma sọgan
wà onú dopo tata to ojlo ede
tọn mẹ, adavo nuhe e mọ Otọ́ to
wiwà kẹdẹ. Na nudepope he e mọ
bọ Ewọ to wiwà, onú ehelẹ wẹ
Visunnu lọsu nọ wà ga. 20 Na
Otọ́ yiwanna Visunnu lọ bo nọ
do nuhe ewọ lọsu to wiwà lẹpo
hia ẹ, podọ e nasọ do azọ́n he klo-
hu ehelẹ hia ẹ, na awú nido ji mì.
21 Na kẹdẹdile Otọ́ nọ fọ́n oṣiọ lẹ
bo nọ na yé ogbè do, mọ wẹ Vi-
sunnu lọsu nọ na ogbè mẹhe jlo e
lẹ do. 22 Na Otọ́ ma nọ dawhẹ-
na mẹdepope, ṣigba ewọ ko ze
whẹdida lẹpo do alọmẹ na Visun-
nu lọ, 23 na mẹlẹpo nido sọ-
gan gbògbéna Visunnu lọ kẹdẹdi-
le yé nọ gbògbéna Otọ́ do. Ewọ
he ma gbògbéna Visunnu lọ ma
gbògbéna Otọ́ lọ he do e hlan.
24 Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì
dọ, Ewọ he sè ohó ṣie bo yí ewọ
he do mi hlan sè na mọ ogbè ma-
dopodo, podọ ewọ ma na yin whẹ-
dana ṣigba e na tọ́n sọn okú mẹ
biọ ogbè mẹ.

25 "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna
mì dọ, Ojlẹ lọ ja, din sọ wẹ,
whenuena oṣiọ lẹ na sè ogbè

Visunnu Jiwheyẹwhe tọn lọ tọn
bọ mẹhe ko dotoai lẹ na nọ-
gbè. 26 Na kẹdẹdile Otọ́ tin-
do huhlọn nado namẹ ogbè do,
mọ wẹ e ko na huhlọn Visun-
nu lọsu do ga nado namẹ ogbè.
27 Podọ e ko na ẹn aṣẹ nado da-
whẹ, na Visunnu gbẹtọ tọn wẹ
ewọ yin wutu. 28 Ehe paṣa mì
blo, na ojlẹ lọ ja, to ehe mẹ mẹhe
to yọdò oflin tọn lẹ mẹ lẹpo na
sè ogbè etọn 29 bo tọ́njẹgbo-
nu, mẹhe wà dagbe lẹ na fọnsọn-
ku ogbè tọn, mẹhe wà onú ylan-
kan lẹ na fọnsọnku whẹdida tọn.
30 Yẹn ma sọgan wà onú dopo
tata sọn ojlo ṣie mẹ gba; dile yẹn
sè do, wẹ yẹn nọ dawhẹ do; podọ
owhè dodo wẹ yẹn nọ dá, na yẹn
ma nọ dín nuhe yin ojlo ṣie titi
gba, adavo nuhe yin ojlo ewọ he
do mi hlan tọn.

31 "Eyin yẹn dopo dekunnu
gando dee titi go, kunnudide ṣie
ma yin nugbo. 32 Omẹ devo
de nọ dekunnu gando go e, podọ
yẹn yọnẹn dọ kunnu he ewọ nọ de
gando go e yin nugbo. 33 Mì-
wlẹ ko domẹhlan Johanu dè, bọ
ewọ ko dekunnu gando nugbo lọ
go. 34 Ṣigba, yẹn ma nọ kẹalọ-
yi kunnudide he wá sọn gbẹtọ dè,
ṣigba yẹn dọ onú ehelẹ na mì-
wlẹ nido sọgan yin whinwhlẹn-
gán. 35 Miyọ́ngbán he to titá
bo to hinhọ́n na de wẹ dawe enẹ,
podọ mìwlẹ to jijlo nado jaya tla-
la to hinhọ́n etọn mẹ na ojlẹ gli
de. 36 Ṣigba, yẹn tindo kun-
nudide lọ he klohu Johanu tọn,
na azọ́n lọ lẹ lọsu he Otọ́ ṣie
ko dena mi nado wadotana, yèdọ
azọ́n lọ lẹ he yẹn to wiwà, dekun-
nu gando go e dọ Otọ́ wẹ do mi
hlan. 37 Humọ, Otọ́ lọ he do
mi hlan lọsu ko dekunnu gando
go e. Mìwlẹ ma ko sè ogbè etọn
kavi mọ ẹn pọ́n; 38 podọ ohó
etọn ma gbọṣi mì mẹ, na mì ma
yí omẹ lọ he e dohlan sè wutu.

39 "Mì to dogbapọnna Owe-
wiwe lẹ, na mì lẹndọ mì sọgan
mọ ogbè madopodo gbọn enẹlẹ
gblamẹ; podọ ehelẹ lọsu wẹ de-
kunnu gando go e. 40 Ṣọgan,
mìwlẹ ma jlo na wá dè e
nado sọgan mọ ogbè. 41 Yẹn
ma nọ kẹalọyi gigo he wá
sọn gbẹtọ lẹ dè gba, 42 ṣigba
yẹn yọnẹn ganji dọ mì ma tin-
do owanyi Jiwheyẹwhe tọn to mì
mẹ. 43 Yẹn wá to oyín Otọ́ ṣie
tọn mẹ, ṣigba mìwlẹ ma yí mi;
eyin mẹdevo wá to oyín edetiti
tọn mẹ, mìwlẹ na yí omẹ enẹ.
44 Nawẹ mì sọgan yise do, to
whenue mì to alọkẹyi gigo he
wá sọn ode awetọ dè bọ mì ma
to gigo he wá sọn Jiwheyẹwhe
dopo kẹdẹ lọ dè dín? 45 Mì
lẹndọ yẹn na sawhẹdokọna mì to
Otọ́ dè blo; omẹ de tin he nọ sa-
whẹdokọna mì, yèdọ Mose, mẹhe
mẹ mìwlẹ ko ze todido mìtọn
do. 46 Na nugbo tọn, eyin mì-
wlẹ ko yí Mose sè, mì na ko yí mi
sè, na ewọ kanwe gando go e.
47 Ṣigba, eyin mìwlẹ ma yí kan-
dai ewọ tọn lẹ sè, nawẹ mì na yí
ohó ṣie lẹ sè gbọn?"

6 To onú ehelẹ godo, Jesu
dasá yì awà awetọ ohù Gali-
li, kavi Tibeliadi tọn ji. 2 Ṣi-
gba, gbẹtọgun daho de to hiho-
do e, na yé to azọ́njiawu he e to

wiwà bo to azọ̀nhẹngbọna gbẹtọ
lẹ mọ wutu. 3 Enẹwutu, Jesu
hẹji yì osó de ji, bo sinai hẹ devi
etọn lẹ to finẹ. 4 Todin, juwayi
he yin hùnwhẹ Ju lẹ tọn lọ ko
sẹpọ. 5 Enẹwutu, to whenue
Jesu ze nukun etọn lẹ daga bo
mọdọ gbẹtọgun daho de ja e dè,
e dọna Filippi dọmọ: "Fie wẹ mí
na mọ akla hò te na omẹ ehelẹ
nado dù?" 6 Ṣigba, e to ehe dọ
nado tẹ́n ẹn pọ́n wẹ, na ewọ lọsu
yọ́n nuhe e jlo na wà. 7 Filip-
pi gblọnna ẹn dọmọ: "Akla dena-
li* fọde tọn ma na pé yé, eyin
etlẹ yindọ pẹvide wẹ dopodopo
yetọn na mọ." 8 Dopo to devi
etọn lẹ mẹ, yèdọ Andle nọvisun-
nu Simọni Pita tọn dọna ẹn dọmọ:
9 "Yọpọ sunnu de die he tindo
akla ballekun tọn atọ́n po whèvi
flinflin awe po. Ṣigba etẹwẹ ehe-
lẹ na wà to omẹ susu ehelẹ ṣẹn-
ṣẹn?"

10 Jesu dọmọ: "Mì hẹn gbẹ-
tọ lẹ jagla taidi to núdùdù kọ̀n."
Ogbé susu sọ tin to finẹ. Enẹwu-
tu, gbẹtọ lọ lẹ jagla, nudi omẹ de-
gbade-fọtọ́n. 11 To whenẹnu,
Jesu yí akla lọ lẹ podọ, to whenue
e ko dopẹ́, e má yé na mẹhe jagla
lọ lẹ, mọdopolọ, e sọ má whè-
vi flinflin lọ lẹ na yé, yèdọ dile
mẹdopodopo jlo do. 12 Ṣigba,
to whenue yé ko gọ́ho, e dọna
devi etọn lẹ dọmọ: "Mì bẹ dupò he
pò lọ lẹ pli, na nudepope ni ma
yin hinhẹngú blo." 13 Enẹwu-
tu, yé bẹ yé pli, dupò he pò to akla
ballekun tọn atọ́n he mẹhe dùnú
lọ lẹ ko dupò lẹ mẹ sọ gọ́ ohà
wiawe.

14 Enẹwutu, to whenue gbẹtọ
lọ lẹ mọ ohia he e ko basi lẹ,
yé jẹ didọ ji dọmọ: "Matin ayiha-
awe, yẹwhegán he dona wá aihọn
mẹ lọ die." 15 To whenẹnu, na
Jesu yọnẹn dọ yé na wá bo wle e
nado yí i do duahọlu wutu, e sọ
vọ́ họnyi osó ji edeṣo.

16 To whenue owhè ko jai,
devi etọn lẹ jẹte yì ohù lọ tó,
17 podọ, to whenue yé bio tọjihun de mẹ, yé jlo na dasá ohù lọ yì Kapẹlnaumi. Todin, zinvlu ko dó podọ Jesu ma ko wá yé dè kakajẹ din. 18 Humọ, ohù lọ to adánji na jẹhọn sinsinyẹn de to yìnyìn wutu. 19 Ṣigba, to whenue yé ko kùnhún na nudi kilomẹtlu atọ́n kavi ṣidopo, yé mọ bọ Jesu to zọnlinzin to ohù ji bo to sisẹpọ tọjihun lọ; obu sọ di yé. 20 Ṣigba, ewọ dọna yé dọmọ: "Yẹn wẹ; mì dibu blo!" 21 To whenẹnu, yé to jijlo nado hẹn ẹn bio tọjihun lọ mẹ, podọ to madẹnmẹ, tọjihun lọ jẹ otò he mẹ yé jei.

22 To aihọngbè, gbẹtọgun he to ote to awà awetọ ohù lọ tọn ji lẹ mọdọ tọjihun de ma tin to finẹ adavo pẹvi dopo, yé sọ mọdọ Jesu ma bio tọjihun lọ mẹ hẹ devi etọn lẹ ṣigba dọ devi etọn lẹ kẹdẹ wẹ yì; 23 ṣigba tọjihun he sọn Tibeliadi lẹ wá fihe sẹpọ fie yé dù akla te to whenue Oklunọ ko dopẹ́ godo. 24 Enẹwutu, to whenue gbẹtọgun lọ mọdọ Jesu kavi devi etọn lẹ ma tin to finẹ, yé bio tọjihun yetọn pẹvi lẹ mẹ bo wá Kapẹlnaumi nado dín Jesu.

Joh 6:7* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

25 Enẹwutu, to whenue yé
mọ ẹn to ohù lọ godo, yé dọna ẹn
dọmọ: "Labbi, whetẹnu wẹ hiẹ
wáfi?" 26 Jesu sọ gblọnna yé
dọmọ: "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna
mì dọ, Mì to dindin mi, e ma yin
na mì mọ ohia lẹ wutu wẹ gba, ṣi-
gba na mì dù akla lẹ bo gọ́ho
wutu. 27 Mì wazọ́n, e ma yin
na núdùdù he nọ gble gba, ṣi-
gba na núdùdù he nọ gbọṣi aimẹ
kakajẹ ogbè madopodo, ehe Vi-
sunnu gbẹtọ tọn na na mì; na
ewọ wẹ Otọ́ lọ, yèdọ Jiwheyẹwhe
ko dohiagona nado dohia dọ emi
kẹalọyi i."
28 To whenẹnu, yé dọna ẹn
dọmọ: "Etẹwẹ mí na wà nado wà
azọ́n he Jiwheyẹwhe kẹalọyi lẹ?"
29 Jesu gblọnna yé dọmọ: "Ehe
wẹ azọ́n he Jiwheyẹwhe kẹalọyi,
dọ mì ni do yise hia to mẹhe Ewọ
dohlan lọ mẹ." 30 To whenẹ-
nu, yé dọna ẹn dọmọ: "To whelọ-
nu lo, etẹwẹ hiẹ to wiwà taidi
ohia de, ehe mí sọgan mọ bo yí
we sè? Azọ́n tẹ wà wẹ hiẹ te?
31 Tọgbo mítọn lẹ dù manna to
danfafa ji kẹdẹdile e yin kinkàn-
dai do dọ, 'Ewọ na yé akla sọn
olọn mẹ nado dù.'" 32 Enẹwu-
tu, Jesu dọna yé dọmọ: "Nugbo-
nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, E ma
yin Mose wẹ na mì akla sọn olọn
mẹ gba, ṣigba Otọ́ ṣie wẹ na
mì akla nugbo lọ sọn olọn mẹ.
33 Na akla Jiwheyẹwhe tọn lọ
wẹ ewọ he jẹte sọn olọn mẹ wá bo
na ogbè aihọn lọ." 34 To whe-
nẹnu, yé dọna ẹn dọmọ: "Oklunọ,
nọ na mí akla ehe to whepoponu."
35 Jesu dọna yé dọmọ: "Yẹn
wẹ akla ogbè tọn. Huvẹ ma na hù
ewọ he wá dè e gbede, podọ nu-
gbla ma na hù ewọ he do yise hia
to yẹn mẹ pọ́n gbede. 36 Ṣi-
gba, yẹn ko dọna mì dọ, Mìwlẹ
tlẹ ko mọ mi ṣogan mì ma yise.
37 Mẹdepope he Otọ́ na mi na
wá dè e, podọ mẹhe wá dè e, yẹn
ma na yàn ẹn to aliho depope mẹ;
38 na yẹn ko jẹte sọn olọn mẹ
wá, e ma yin nado wà ojlo ṣie
gba, ṣigba ojlo ewọ he do mi hlan
tọn. 39 Ehe wẹ ojlo mẹhe do
mi hlan tọn, dọ yẹn hẹn depope
to mẹhe ewọ ko na mi lẹ mẹ bu
blo ṣigba dọ yẹn ni fọ́n yemẹ-
po sọnku to azán godo tọn gbè.
40 Na ehe wẹ ojlo Otọ́ ṣie tọn, dọ
mẹdepope he mọ Visunnu lọ bo
do yise hia to ewọ mẹ ni tindo
ogbè madopodo, yẹn nasọ fọ́n ẹn
sọnku to azán godo tọn gbè."
41 To whenẹnu, Ju lẹ jẹ hùn-
hlún do e go ji na e dọmọ:
"Yẹn wẹ akla he jẹte sọn olọn
mẹ wá lọ" wutu; 42 yé sọ jẹ
didọ ji dọmọ: "Be e ma yin
Jesu visunnu Josẹfu tọn, mẹhe
mí yọ́n otọ́ po onọ̀ etọn po lọ
die ya? Naegbọn e do dọ todin
dọ, 'Yẹn jẹte sọn olọn mẹ wá'?"
43 Jesu sọ gblọnna yé dọmọ: "Mì
gbọ nuhlundọ to mìdelẹ ṣẹnṣẹn.
44 Mẹdepope ma sọgan wá dè e
adavo Otọ́ he do mi hlan dọ̀n ẹn;
yẹn nasọ fọ́n ẹn sọnku to azán
godo tọn gbè. 45 E yin kin-
kàndai to owe Yẹwhegán lẹ tọn
mẹ dọ, 'Yemẹpo nasọ yin pin-
plọn gbọn Jehovah dali.' Mẹdepo-
pe he nọ dotoaina Otọ́ bo nọ yin
pinplọn gbọn ewọ dali nọ wá dè e.
46 E ma yindọ mẹdepope ko mọ
Otọ́ lọ pọ́n wẹ gba, adavo ewọ he

wá sọn Jiwheyẹwhe dè; ewọ wẹ
mọ Otọ́ lọ pọ́n. 47 Nugbonugbo
wẹ yẹn dọna mì dọ, Ewọ he yise
tindo ogbè madopodo.
48 "Yẹn wẹ akla ogbè tọn lọ.
49 Tọgbo mìtọn lẹ dù manna to
danfafa ji ṣogan bo kú. 50 Ehe
wẹ akla he jẹte sọn olọn wá lọ,
podọ mẹdepope he dù sọn e mẹ
ma na kú. 51 Yẹn wẹ akla ogbè
tọn lọ he jẹte sọn olọn wá; eyin
mẹdepope dù sọn akla ehe mẹ,
ewọ na nọgbè kakadoi; podọ na
taun tọn, akla he yẹn na na lọ wẹ
agbasalan ṣie na ogbè aihọn tọn."
52 To whenẹnu, Ju lẹ jẹ nú-
dọ̀n hẹ ode awetọ ji dọmọ: "Nawẹ
dawe ehe na na mí agbasalan
etọn nado dù gbọn?" 53 Enẹ-
wutu, Jesu dọna yé dọmọ: "Nu-
gbonugbo wẹ yẹn dọna mì dọ,
Eyin mìwlẹ ma dù agbasalan Vi-
sunnu gbẹtọ tọn bo nù ohùn etọn,
mì ma na tindo ogbè to mìde mẹ
gba. 54 Ewọ he nọ dù agbasa-
lan ṣie bo nọ nù ohùn ṣie tin-
do ogbè madopodo, yẹn nasọ
fọ́n ẹn sọnku to azán godo tọn
gbè; 55 na núdùdù nugbo wẹ
agbasalan ṣie, podọ núnùnù nu-
gbo wẹ ohùn ṣie. 56 Ewọ he nọ
dù agbasalan ṣie bo nọ nù ohùn
ṣie nọ gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ mi,
podọ yẹn to kọndopọ mẹ hẹ ewọ.
57 Kẹdẹdile Otọ́ ogbènọ do mi
hlan bọ yẹn to ogbè na Otọ́ lọ tọn
wutu do, ewọ he nọ dù agbasa-
lan ṣie, yèdọ ewọ lọsu ga na nọ-
gbè na yẹn tọn wutu. 58 Ehe
wẹ akla lọ he jẹte sọn olọn wá.
E ma yin dile tọgbo mìtọn lẹ dù
ṣogan bo kú do gba. Ewọ he nọ
dù akla ehe na nọgbè kakadoi."
59 E dọ onú ehelẹ dile e to gbẹ-
tọgun lọ plọn to Kapẹlnaumi.
60 Enẹwutu, to whenue susu
to devi etọn lẹ mẹ sè ehe, yé
dọmọ: "Ohó ehe hẹnmẹjọsi; mẹnu
wẹ sọgan dotoaina ẹn?" 61 Ṣi-
gba, na Jesu yọnẹn to ede mẹ dọ
devi etọn lẹ to nuhlundọ gando
ehe go wutu, e dọna yé dọmọ:
"Ehe hẹn mì dahli wẹ? 62 To
whelọnu lo, etẹwẹ na jọ eyin mì
mọ Visunnu gbẹtọ tọn hẹji jei
fie e te dai? 63 Gbigbọ wẹ nọ
namẹ ogbè; agbasalan ma yọ́n
na onú depope. Ohó he yẹn dọna
mì lẹ gbigbọ po ogbè po wẹ
yé. 64 Ṣigba, mẹdelẹ to mì mẹ
bo ma yise." Na sọn bẹjẹeji wẹ
Jesu ko yọ́n mẹhe ma to yiyi-
se lẹ po mẹhe na de e hia lọ
po. 65 Enẹwutu, e zindonukọn
dọmọ: "Ehe wẹ zọ́n bọ yẹn dọna
mì dọ, Mẹdepope ma sọgan wá
dè e, adavo e yin nina ẹn gbọn
Otọ́ dali."
66 Na ehe wutu, susu to devi
etọn lẹ mẹ lẹkọyi onú he yé jodo
lẹ kọ̀n bo masọ nọ zọnhẹ ẹ ba.
67 Enẹwutu, Jesu dọna omẹ wia-
we lẹ dọmọ: "Mìlọsu lẹ ga ma
jlo na yì wẹ?" 68 Simọni Pita
gblọn dọmọ: "Oklunọ, mẹnu dè
wẹ mí na yì? Hiẹ wẹ tindo ohó
ogbè madopodo tọn lẹ; 69 podọ
mí ko yise bo ko wá yọnẹn
dọ hiẹ wẹ Omẹ Wiwe Jiwheyẹ-
whe tọn lọ." 70 Jesu gblọnna
yé dọmọ: "Mì omẹ wiawe wẹ yẹn
de, kavi e ma yin mọ wẹ? Ṣogan,
dopo to mì mẹ yin mẹhẹngble-
tọ." 71 Na nugbo tọn, e to hodọ

gando Juda visunnu Simọni Iskaliọti tọn go; na ewọ wẹ na de e hia, dile etlẹ yindọ ewọ yin dopo to omẹ wiawe lẹ mẹ.

7 Todin, to onú ehelẹ godo, Jesu to yìyì sọn fide jẹ fide to Galili, na e ma jlo na yì Jude, na Ju lẹ to dindin nado hù i wutu. 2 Ṣigba, hùnwhẹ Ju lẹ tọn lọ, yèdọ hùnwhẹ gòhọtúntún lẹ tọn ko sẹpọ. 3 Enẹwutu, nọvisunnu etọn lẹ dọna ẹn dọmọ: "Tọ́n sọn fi bo yì Jude, na devi towe lẹ lọsu nido sọgan mọ azọ́n he wà a te lẹ. 4 Na mẹde ma nọ wà nudepope to nuglọ to whenue ewọ lọsu to jijlo nado yin yinyọnẹn to gbangba. To whenue e yindọ hiẹ wẹ to onú ehelẹ wà, do dewe hia aihọn lọ." 5 Na nugbo tọn, nọvisunnu etọn lẹ ma to yise dohia to ewọ mẹ. 6 Enẹwutu, Jesu dọna yé dọmọ: "Ojlẹ dide ṣie ma ko wá gba, ṣigba ojlẹ lẹpo wẹ yọ́n na mìwlẹ. 7 Aihọn lọ ma tindo whẹwhinwhẹ́n de nado gbẹwanna mìwlẹ gba, ṣigba yẹn wẹ e gbẹwanna, na yẹn dekunnu gando e go dọ azọ́n etọn lẹ yin ylankan wutu. 8 Mìwlẹ ni yì hùnwhẹ lọ; yẹn ma jei hùnwhẹ ehe todin, na ojlẹ dide ṣie ma ko wá to gigọ́ mẹ gba." 9 Enẹwutu, to whenue e ko dọ onú ehelẹ na yé, e gbọṣi Galili.

10 Ṣigba, to whenue nọvisunnu etọn lẹ ko yì hùnwhẹ lọ, enẹgodo, ewọ lọsu yì ga, e ma yin to gbangba ṣigba to nuglọ. 11 To whenẹnu, Ju lẹ jẹ dindin in ji to hùnwhẹ lọ tẹnmẹ bo to didọmọ: "Fie wẹ dawe enẹ te?" 12 Mẹsusu sọ to páde to gbẹtọgun lọ lẹ ṣẹnṣẹn gando ewọ go. Mẹdelẹ nọ dọmọ: "Omẹ dagbe de wẹ." Mẹdevo lẹ nọ dọmọ: "Lala, ṣigba gbẹtọgun lọ hẹn buali wẹ e te." 13 Ṣigba, mẹdepope ma nọ dọho gando e go to gbangba na yé to budina Ju lẹ wutu.

14 Todin, to whenue hùnwhẹ lọ ko jẹ odaa, Jesu hẹji yì tẹmpli lọ mẹ bo jẹ mẹplọn ji. 15 Enẹwutu, e paṣa Ju lẹ bọ yé to didọmọ: "Nawẹ dawe ehe wagbọn do tindo oyọnẹn ehelẹ, to whenue ewọ ma yin pinplọn to wehọ lẹ mẹ?" 16 Jesu sọ gblọnna yé bo dọmọ: "Nuhe yẹn to pinplọnmẹ ma yin ṣie gba, ṣigba ewọ he do mi hlan tọn wẹ. 17 Eyin mẹdepope jlo nado wà ojlo Ewọ tọn, omẹ lọ na yọnẹn vlavo eyin nuplọnmẹ lọ wá sọn Jiwheyẹwhe dè kavi eyin ohó dee titi tọn dọ wẹ yẹn te. 18 Ewọ he nọ dọho edetiti tọn to gigo ede tọn dín; ṣigba ewọ he nọ dín gigo mẹhe do e hlan tọn, nugbo wẹ omẹ ehe, podọ mawadodo de ma tin to omẹ ehe mẹ. 19 Mose na mì Osẹ́n lọ, kavi e ma yin mọ wẹ? Ṣigba depope to mì mẹ ma setonuna Osẹ́n lọ. Naegbọn mì to dindin nado hù mi?" 20 Gbẹtọgun lọ gblọn dọmọ: "Hiẹ tindo aovi de. Mẹnu wẹ to dindin nado hù we?" 21 Jesu gblọnna yé dọmọ: "Onú dopo poun wẹ yẹn ko basi, bọ awú to jiji mìmẹpo. 22 Na ehe wutu wẹ Mose na mì osẹ́n adàgbigbo tọn—e ma yin Mose dè wẹ e wá sọn gba, ṣigba tọgbo lẹ dè wẹ e wá sọn—mìwlẹ sọ

nọ gboadà namẹ to gbọjẹzangbe.
23 Eyin yè nọ gboadà namẹ
to gbọjẹzangbe ṣogan bo ma nọ
gbà osẹn Mose tọn, naegbọn mì-
wlẹ do gblehomẹ do go e sin-
sinyẹn na yẹn hẹnmẹ jẹgangan
mlẹnmlẹn to gbọjẹzangbe wutu?
24 Mì sọ pọn awusọhia gbonu
tọn do dawhẹ ba blo, ṣigba mì nọ
yí dodo do dawhẹ."

25 To whenẹnu, delẹ to tòmẹ-
nu Jelusalẹm tọn lẹ mẹ jẹ didọ
ji dọmọ: "Dawe he yé to din-
din nado hù lọ die, kavi e ma
yin mọ wẹ? 26 Ṣogan, mì pọn!
ewọ to hodọ to gbangba bọ yé
ma dọ nudepope na ẹn. E họnwun
dọ ogán lẹ ma ko yọnẹn dọ ewọ
wẹ Klisti lọ, kavi e ma yin mọ
wẹ? 27 Nalete, míwlẹ yọn fihe
dawe ehe wá sọn; ṣogan to whe-
nue Klisti lọ na wá, mẹdepope ma
na yọn fihe e wá sọn." 28 To
whenẹnu, Jesu yí ogbè lélé do dọ
to whenue e to mẹplọn to tẹmpli
mẹ dọmọ: "Mìwlẹ yọn mi bosọ
yọn fie yẹn wá sọn. Humọ, yẹn
ma wá to ojlo ṣie titi mẹ gba, ṣi-
gba omẹ nujọnu tọn de wẹ ewọ
he do mi hlan, podọ mìwlẹ ma
yọn ewọ. 29 Yẹn yọn ewọ, na
yẹn yin afọzedaitọ de sọn ewọ dè
wutu, podọ Ewọ wẹ do mi hlan."
30 Enẹwutu, yé jẹ dindin ji nado
wle e, ṣigba mẹdepope ma doa-
lọ e go, na ojlẹ etọn ma ko wá
wutu. 31 Etomọṣo, mẹsusu to
gbẹtọgun lọ mẹ tindo yise to ewọ
mẹ; yé sọ jẹ didọ ji dọmọ: "To
whenue Klisti lọ na wá, ewọ ma
na basi ohia he sù hú dehe dawe
ehe basi lẹ gba, kavi e na wàmọ
wẹ?"

32 Falesi lẹ sè bọ gbẹtọgun lọ
to páde bo to onú ehelẹ dọ gando
e go, yẹwhenọgán lẹ po Falesi lẹ
po sọ do ponọ lẹ hlan nado wle e.
33 Enẹwutu, Jesu dọmọ: "Yẹn na
gbẹ nọ mì dè na ojlẹ vude dogọ
whẹpo yẹn nado yì ewọ he do mi
hlan lọ dè. 34 Mìwlẹ na dín
mi, ṣigba mì ma na mọ mi, podọ
fihe yẹn na te mìwlẹ ma sọgan
wá." 35 To whenẹnu, Ju lẹ dọ
to yedelẹ ṣẹnṣẹn dọmọ: "Fie wẹ
dawe ehe to linlẹn nado yì, bọ mí
ma na mọ ẹn? Be linlẹn wẹ e te
nado yì Ju he gbàpe to Glẹkinu lẹ
ṣẹnṣẹn lẹ dè nado plọn Glẹkinu
lẹ ya? 36 Etẹwẹ ohó he e dọ
ehe zẹẹmẹdo dọ, 'Mìwlẹ na dín
mi, ṣigba mì ma na mọ mi, podọ
fihe yẹn na te mìwlẹ ma sọgan
wá'?"

37 Todin, to azán godo tọn,
yèdọ azán daho hùnwhẹ lọ tọn
gbè, Jesu ṣite bo yí ogbè lélé
do dawhá dọmọ: "Eyin nugbla to
mẹdepope hù, gbọ e ni wá dè e
nado nù. 38 Ewọ he tindo yise
to yẹn mẹ, kẹdẹdile Owe-wiwe
ko dọ do, 'Ohò etọn mẹ wẹ asi-
sa osin ogbè tọn na nọ sà sọn.'"
39 Ṣigba, gbigbọ he mẹhe tin-
do yise to ewọ mẹ lẹ na mọyi
to madẹnmẹ lọ hodọ wẹ e te;
na yé ma ko mọ gbigbọ yí todin
gba, na Jesu ma ko yin gigopa-
na todin wutu. 40 To whenẹ-
nu, mẹdelẹ to gbẹtọgun lọ mẹ he
sè ohó ehelẹ jẹ didọ ji dọmọ: "Ma-
tin ayihaawe, Yẹwhegán Lọ die."
41 Mẹdevo lẹ to didọmọ: "Klisti
lọ die." Ṣigba, mẹdelẹ sọ to didọ-
mọ: "Na taun tọn, Klisti lọ ma
na wá sọn Galili, kavi e ma yin

mọ wẹ? 42 Be Owe-wiwe ma
ko dọ dọ kúnkan Davidi tọn mẹ
wẹ Klisti lọ na wá sọn, podọ Bẹ-
tlẹhẹm he yin gbétatò he mẹ Da-
vidi ko nọ dai lọ mẹ wẹ e na wá
sọn ya?" 43 Enẹwutu, kinklan
de fọ́n to gbẹtọgun lọ ṣẹnṣẹn gan-
do ewọ go. 44 Nalete, mẹdelẹ
to yé mẹ to jijlo nado wle e, ṣigba
mẹdepope ma doalọ e go.

45 Enẹwutu, ponọ lọ lẹ lẹkọ-
yi yẹwhenọgán lẹ po Falesi lẹ po
dè, yé sọ dọna ponọ lọ lẹ dọmọ:
"Naegbọn mì ma hẹn ẹn wá?"
46 Ponọ lọ lẹ gblọn dọmọ: "Omẹ
devo de ma ko dọho domọ pọ́n
gbede." 47 Falesi lẹ sọ gblọn
dọmọ: "Be mìlọsu lẹ ko yin hin-
hẹn buali ga wẹ? 48 Depope to
ogán lẹ mẹ kavi to Falesi lẹ mẹ
ma ko tindo yise to ewọ mẹ, kavi
mẹde ko wàmọ wẹ? 49 Ṣigba,
gbẹtọgun ehe, he ma yọ́n Osẹ́n lọ
wẹ mẹhodẹdo lẹ." 50 Nikodẹ-
mi, he ko yì e dè dai, podọ
mẹhe yin dopo to Falesi lẹ mẹ,
dọna yé dọmọ: 51 "Osẹ́n mítọn
ma nọ dawhẹna mẹde adavo e sè
ohó etọn bo yọ́n nuhe e to wiwà
lọ whẹ́, kavi e ma yin mọ wẹ?"
52 Yé sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Kavi
Galili wẹ hiẹ lọsu wá sọn ya?
Dindona, hiẹ nasọ mọdọ yẹwhe-
gán de ma sọgan wá sọn Galili."*

8 12 To whenẹnu, Jesu sọ vọ́
dọna yé dọmọ: "Yẹn wẹ hin-
họ́n aihọn tọn. Ewọ he nọ hodo
mi ma na zinzọnlin to zinvlu mẹ
gbede, ṣigba e na tindo hinhọ́n
ogbè tọn." 13 Enẹwutu, Falesi
lẹ dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ to kun-
nude gando dewe go; kunnudide
towe ma yin nugbo." 14 Jesu
gblọnna yé dọmọ: "Eyin yẹn tlẹ
to kunnude gando dee go, nu-
gbo wẹ kunnudide ṣie, na yẹn
yọ́n fihe yẹn wá sọn podọ fihe
yẹn jei. Ṣigba, mìwlẹ ma yọ́n fihe

---

*Alọnuwe Codex Sinaiticus, Codex Vaticanus po Version syriaque sinaïtique po de wefọ 53 jẹ weta 8, wefọ 11 sè, ehe hia (po vogbingbọn delẹ po to owe po zinjẹgbonu Glẹki tọn delẹ po mẹ) dọmọ:

53 Enẹwutu, omẹ dopodopo yì owhé etọn gbè.

8 Ṣigba, Jesu yì Osó Olivie tọn ji. 2 To afọnnu fliflimẹ, e sọ vọ́ wá tẹmpli
mẹ, podọ gbẹtọ lẹpo sọ jẹ e dè wá ji, e sọ sinai bo jẹ yé plọn ji. 3 Todin,
wekantọ lẹ po Falesi lẹ po hẹn nawe de wá he yin wiwle to whenue e to
ayọde, podọ to whenue yé ko hẹn ẹn ṣite to ṣẹnṣẹn yetọn godo, 4 yé dọna ẹn
dọmọ: "Mẹplọntọ, nawe ehe yin wiwle to whenue e to ayọde. 5 To Osẹ́n lọ mẹ,
Mose nagbè mí nado dlan zannu do yọnnu mọnkọtọn lẹ hù. Na taun tọn, etẹwẹ
hiẹ lẹn?" 6 Na nugbo tọn, yé to ehe dọ nado tẹ́n ẹn pọ́n nado sọgan mọ nude
he yè na yí do sawhẹdokọna ẹn. Ṣigba, Jesu fè yìdo bo yí alọvi etọn do jẹ nukàn
do kọmẹ ji. 7 To whenue yé to nukanbiọ ẹ mapote, e jlọ bo dọna yé dọmọ: "Mì
gbọ mẹhe ma yin ylandonọ to mì mẹ ni yin omẹ tintan he na dlan zannu do e."
8 Podọ e sọ vọ́ fè yìdo bosọ jẹ nukàn do kọmẹ ji. 9 Ṣigba, dopodopo mẹhe sè
onú ehe lẹ tọn jẹ tintọ́njẹgbonu ji, yèdọ bẹsọn sunnu mẹho lẹ ji, e sọ pò ewọ kẹdẹ,
gọna yọnnu he to ṣẹnṣẹn yetọn lọ. 10 To whenue Jesu jlọ, e dọna ẹn dọmọ:
"Nawe, fie wẹ yé te? Mẹde ma gblewhẹdo we wẹ?" 11 Nawe lọ dọmọ: "Lala,
oklunọ." Jesu dọmọ: "Yẹnlọsu ma gblewhẹdo we. To yìyì; bẹsọn din, a sọ hẹn
ylando zun aṣa ba blo."

yẹn wá sọn podọ fihe yẹn jei.
15 Mìwlẹ nọ dawhẹ sọgbe hẹ
awusọhia gbonu tọn; yẹn ma nọ
dawhẹna mẹde paali. 16 Ṣo-
gan, eyin yẹn dawhẹ, nugbo wẹ
whẹdida ṣie, na yẹn ma to dee
ṣo, ṣigba Otọ́ he do mi hlan tin
po yẹn po. 17 Humọ, e ko yin
kinkàn to Osẹ́n mìtọn mẹ dọ,
'Nugbo wẹ kunnudide omẹ awe
tọn.' 18 Yẹn wẹ omẹ lọ he to
kunnude gando dee go, Otọ́ he
do mi hlan sọ to kunnude gan-
do go e." 19 To whenẹnu, yé
dọna ẹn dọmọ: "Fie wẹ Otọ́ towe
te?" Jesu gblọn dọmọ: "Mìwlẹ ma
yọ́n mi kavi Otọ́ ṣie. Eyin mì ko
yọ́n mi wẹ, mì na ko yọ́n Otọ́ ṣie
ga." 20 E dọ onú ehelẹ to fihe
adọkun potin lẹ tin te dile e to
mẹplọn to tẹmpli mẹ. Ṣigba, mẹ-
depope ma wle e, na ojlẹ etọn ma
ko wá wutu.

21 Nalete, e sọ vọ́ dọna yé
dọmọ: "Yẹn jei, mìwlẹ nasọ dín
mi, ṣigba mì na kú do ylando mì-
tọn mẹ. Fihe yẹn jei, mìwlẹ ma
sọgan wá." 22 To whenẹnu, Ju
lẹ jẹ didọ ji dọmọ: "Kavi e jlo
na hù ede wẹ? Na e dọ dọ, 'Fihe
yẹn jei, mìwlẹ ma sọgan wá.'"
23 Enẹwutu, e zindonukọn nado
dọna yé dọmọ: "Odò wẹ mìwlẹ wá
sọn; aga wẹ yẹn wá sọn. Aihọn
ehe mẹ wẹ mìwlẹ wá sọn; yẹn
ma wá sọn aihọn ehe mẹ gba.
24 Enẹwutu wẹ yẹn dọna mì dọ,
Mì na kú do ylando mìtọn lẹ
mẹ. Na eyin mìwlẹ ma yise dọ
yẹn wẹ ewọ, mì na kú do ylando
mìtọn lẹ mẹ." 25 To whenẹnu,
yé jẹ didọna ẹn ji dọmọ: "Mẹnu
wẹ hiẹ yin?" Jesu dọna yé dọmọ:
"Naegbọn yẹn tlẹ do to hodọ-
na mì taun? 26 Yẹn tindo onú
susu nado dọ gando mì go podọ
yẹn tindo owhẹ susu nado dá. Na
taun tọn, nugbonọ wẹ ewọ he do
mi hlan, podọ onú he yẹn sè sọn
e dè lọ lẹ pẹpẹ wẹ yẹn to didọ
to aihọn mẹ." 27 Yé ma mọnu-
kunnujẹemẹ dọ Otọ́ lọ hodọ wẹ
e te na yé. 28 Enẹwutu, Jesu
dọmọ: "To whenue mì na ko ze
Visunnu gbẹtọ tọn plá do núgo,
whenẹnu wẹ mì na yọnẹn dọ yẹn
wẹ omẹ lọ, podọ dọ yẹn ma nọ wà
nudepope sọn ojlo ṣie mẹ; ṣigba
yẹn to onú ehelẹ dọ kẹdẹdile Otọ́
lọ plọn mi do. 29 Podọ ewọ he
do mi hlan tin po yẹn po; e ma jo
yẹn dopo do gba, na yẹn nọ wà
nuhe nọ hẹn homẹhun in lẹ to
whepoponu." 30 Dile e to onú
ehelẹ dọ, mẹsusu tindo yise to
ewọ mẹ.

31 Enẹwutu, Jesu zindonukọn
nado dọna Ju he yí i sè lẹ dọmọ:
"Eyin mì gbọṣi ohó ṣie mẹ, be
devi ṣie wẹ mì yin nugbonugbo,
32 mìwlẹ nasọ yọ́n nugbo lọ, nu-
gbo lọ nasọ hẹn mì jẹ mẹdekan-
nu." 33 Yé gblọnna ẹn dọmọ:
"Kúnkan Ablaham tọn wẹ mí
podọ mí ma ko yin afanumẹ
na mẹde pọ́n gbede. Naegbọn
hiẹ do dọ dọ, 'Mì na jẹ mẹde-
kannu'?" 34 Jesu gblọnna yé
dọmọ: "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna
mì dọ, Ylanwatọ lẹpo wẹ yin
afanumẹ ylando tọn. 35 Humọ,
afanumẹ ma nọ nọ̀ whégbè ka-
kadoi; visunnu wẹ nọ nọ̀ kaka-
doi. 36 Enẹwutu, eyin Visun-
nu lọ hẹn mì jẹ mẹdekannu, mì
na jẹ mẹdekannu nugbonugbo.

37 Yẹn yọnẹn dọ kúnkan Ablaham tọn wẹ mìwlẹ; ṣigba mì to dindin nado hù mi, na ohó ṣie lẹ ma mọ otẹn to ohò mìtọn mẹ wutu. 38 Onú he yẹn ko mọ to Otọ́ ṣie dè lẹ dọ wẹ yẹn te; mìwlẹ sọ to nuhe mì ko sè sọn otọ́ mìtọn dè lẹ wà." 39 Yé sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Ablaham wẹ otọ́ mítọn." Jesu sọ dọna yé dọmọ: "Eyin mìwlẹ yin ovi Ablaham tọn lẹ, mì bo wazọ́n he yin Ablaham tọn lẹ. 40 Ṣigba, todin mìwlẹ to dindin nado hù yẹn mẹhe ko dọ nugbo he yẹn ko sè sọn Jiwheyẹwhe dè na mì. Ablaham ma wà ehe gba. 41 Azọ́n he yin otọ́ mìtọn tọn lẹ wà wẹ mì te." Yé dọna ẹn dọmọ: "Míwlẹ ma yin ayọvi gba; Otọ́ dopo wẹ mí tindo, yèdọ Jiwheyẹwhe."

42 Jesu dọna yé dọmọ: "Eyin Jiwheyẹwhe wẹ yin Otọ́ mìtọn, mì na ko yiwanna mi, na Jiwheyẹwhe dè wẹ yẹn wá sọn bosọ tofi. Yẹn ma wá na dee gba, ṣigba Ewọ wẹ do mi hlan. 43 Naegbọn mì ma do yọ́n nuhe dọ yẹn te? Na mì ma sọgan dotoaina ohó ṣie wutu. 44 Otọ́ mìtọn Lẹgba dè wẹ mì wá sọn, mì sọ jlo nado wà ojlo otọ́ mìtọn tọn lẹ. Hlọnhutọ de wẹ ewọ sọn dowhenu, e masọ nọ nọte to nugbo mẹ, na nugbo ma tin to ewọ mẹ wutu. Eyin e dolalo, e nọ dọho sọgbe hẹ ayilinlẹn etọn titi, na lalonọ de wẹ ewọ podọ otọ́ lalo tọn. 45 To alọ devo mẹ, na yẹn dọ nugbo wutu, mìwlẹ ma yí mi sè. 46 Mẹnu to mì mẹ wẹ gblewhẹ ylando tọn do mi? Eyin nugbo dọ wẹ yẹn te, naegbọn mì ma do yí mi sè? 47 Ewọ he yin Jiwheyẹwhe tọn nọ dotoaina ohó Jiwheyẹwhe tọn lẹ. Ehe wutu wẹ mìwlẹ ma do dotoai, na mì ma yin Jiwheyẹwhe tọn wutu."

48 Ju lẹ gblọnna ẹn dọmọ: "Be owhè mítọn ma whẹ́n bọ mí do dọ dọ, Samalianu de wẹ hiẹ bosọ tindo aovi de ya?" 49 Jesu gblọn dọmọ: "Yẹn ma tindo aovi de gba, ṣigba Otọ́ ṣie gbògbéna wẹ yẹn te, bọ mìwlẹ ma gbògbéna mi. 50 Ṣigba, yẹn ma to gigo dín na dee gba; Omẹ de tin he to dindin in bosọ to whẹda. 51 Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Eyin mẹde payi ohó ṣie go, ewọ ma na kú gbede." 52 Ju lẹ dọna ẹn dọmọ: "Todin wẹ mí yọnẹn dọ hiẹ tindo aovi de. Ablaham kú, yẹwhegán lẹ lọsu ga; ṣigba hiẹ dọ dọ, 'Eyin mẹde payi ohó ṣie go, ewọ ma na dọ́ okú pọ́n gbede.' 53 Hiẹ ma klohu otọ́ mítọn Ablaham, mẹhe kú, kavi hiẹ wàmọ wẹ? Humọ, yẹwhegán lẹ kú. Mẹnu wẹ hiẹ lẹndọ a yin?" 54 Jesu gblọn dọmọ: "Eyin yẹn pagigona dee, gigo ṣie ma yin nude. Otọ́ ṣie wẹ nọ pagigona mi, mẹhe mìwlẹ ylọdọ Jiwheyẹwhe mìtọn; 55 ṣogan, mìwlẹ ma ko yọ́n ewọ. Ṣigba, yẹn yọ́n ewọ. Podọ eyin yẹn dọ dọ yẹn ma yọ́n ewọ, be yẹn taidi mìwlẹ, yèdọ lalonọ de. Ṣigba, yẹn yọ́n ewọ bosọ to pipayi ohó etọn go. 56 Ablaham otọ́ mìtọn jaya tlala dile e to nukundo nado mọ azán ṣie, ewọ sọ mọ ẹn bo jaya." 57 To whenẹnu, Ju lẹ dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ ma ko tindo owhe kandeao to-

din, ṣogan hiẹ ko mọ Ablaham?”
58 Jesu dọna yé dọmọ: “Nugbo-
nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Whẹpo
Ablaham do wá tintin mẹ, yẹn ko
tin.” 59 Enẹwutu, yé ze zannu
nado dlan do e; ṣigba Jesu whlá
ede bo tọn sọn tẹmpli lọ mẹ.

9 Todin, dile e juwajei, e mọ
dawe de he yin nukuntọ́nnọ
sọn jiji whenu. 2 Devi etọn lẹ
sọ kanse e dọmọ: “Labbi, mẹnu
wẹ waylando, dawe ehe kavi mẹ-
jitọ etọn lẹ, bọ ewọ do yin jiji
di nukuntọ́nnọ?” 3 Jesu gblọn
dọmọ: “Dawe ehe kavi mẹjitọ
etọn lẹ ma waylando gba, ṣigba
na azọ́n Jiwheyẹwhe tọn lẹ nido
sọgan yin hinhẹn sọawuhia gan-
do ewọ go wutu wẹ. 4 Mí dona
wà azọ́n ewọ he do mi hlan tọn
lẹ to whenue okle gbẹ́ pò to ote;
ozán na wá kú bọ mẹdepope ma
sọgan wazọ́n. 5 Dile e na dẹn-
sọ bọ yẹn na to aihọn mẹ, yẹn
wẹ hinhọ́n aihọn lọ tọn.” 6 To
whenue e ko dọ onú eheleẹ, e tún-
tán do kọmẹ bo yí otán lọ do yàn
okọ́, bo sá okọ́ yinyan lọ do nu-
kun dawe lọ tọn lẹ ji 7 bosọ
dọna ẹn dọmọ: “Yì klọ́ ẹ to osin-
dò Siloami tọn mẹ” (ehe lẹdogbe-
devomẹ etọn yin ‘Enẹ he to sisà
yì’). Enẹwutu, ewọ yì bo klọ́ ẹ,
e sọ lẹkọwa bo to numọ.

8 Enẹwutu, kọmẹnu lẹ po
mẹhe ko mọdọ e yin nubiọdu-
tọ dai lẹ po jẹ didọ ji dọmọ:
“Dawe he nọ sinai bo nọ to nu-
biọ dai lọ die, kavi e ma yin mọ
wẹ?” 9 Mẹdelẹ nọ dọmọ: “Ewọ
lọ wẹ.” Mẹdevo lẹ nọ dọmọ: “Gbe-
de, ṣigba e di i wẹ.” Dawe lọ
sọ nọ dọmọ: “Yẹn wẹ.” 10 Enẹ-
wutu, yé jẹ didọna ẹn ji dọmọ:
“To whelọnu lo, nawẹ nukun towe
lẹ wagbọn do hùn?” 11 E gblọn
dọmọ: “Dawe lọ he nọ yin Jesu wẹ
yàn okọ́ bo tlẹ́ ẹ do nukun ṣie lẹ
ji bosọ dọna mi dọ, ‘Yì Siloami
mẹ bo klọ́ ẹ.’ To whenẹnu, yẹn yì
bo klọ́ ẹ bosọ mọnú.” 12 Enẹ-
wutu, yé dọna ẹn dọmọ: “Fie wẹ
dawe enẹ te?” Ewọ sọ dọmọ: “Yẹn
ma yọnẹn.”

13 Yé plan dawe he yin nu-
kuntọ́nnọ dai lọ lọsu yì Falesi lẹ
dè. 14 Gbọjẹzan de sọ wẹ azán
lọ he gbè Jesu yàn okọ́ bo hùn nu-
kun etọn lẹ. 15 Enẹwutu, to-
din, Falesi lẹ lọsu jẹ kinkanbiọ ẹ
ji lehe e wagbọn do mọnú. E dọna
yé dọmọ: “E sá okọ́ yinyan do nu-
kun ṣie lẹ ji, yẹn sọ klọ́ ẹ bo
mọnú.” 16 To whenẹnu, delẹ
to Falesi lẹ mẹ jẹ didọ ji dọmọ:
“Dawe ehe ma wá sọn Jiwheyẹ-
whe dè gba, na e ma nọ yìn Gbọ-
jẹzan wutu.” Mẹdevo lẹ jẹ didọ
ji dọmọ: “Nawẹ dawe de he yin
ylandonọ sọgan basi ohia mọnkọ-
tọn lẹ gbọn?” Todin, kinklan de
fọ́n to ṣẹnṣẹn yetọn. 17 Enẹ-
wutu, yé sọ vọ́ dọna dawe nu-
kuntọ́nnọ lọ dọmọ: “Etẹwẹ hiẹ dọ
gando ewọ go, to whenue e yindọ
ewọ hùn nukun towe lẹ?” Dawe lọ
dọmọ: “Yẹwhegán de wẹ ewọ.”

18 Etomọṣo, Ju lẹ ma yise dọ
ewọ ko yin nukuntọ́nnọ dai bo
wá mọnú gba, kakajẹ whenue
yé ylọ mẹjitọ dawe he ko mọnú
lọ tọn lẹ. 19 Yé sọ kanbiọ yé
dọmọ: “Be visunnu mìtọn he mì
dọ dọ e yin jiji di nukuntọ́nnọ

lọ die ya? To whelọnu lo, nawẹ
ewọ wagbọn do to numọ todin?”
20 To whenẹnu, mẹjitọ etọn lẹ
gblọn dọmọ: “Mí yọnẹn dọ visun-
nu mítọn die podọ ewọ yin jiji
di nukuntọ́nnọ. 21 Ṣigba, lehe
ewọ wagbọn do to numọ todin, mí
ma yọnẹn, podọ mẹhe hùn nukun
etọn lẹ, mí masọ yọnẹn. Mì kan-
se e. E ko whẹ́n mẹho. Ewọ lọsu
wẹ dona dọho.” 22 Mẹjitọ etọn
lẹ dọ onú ehelẹ na yé dibuna Ju
lẹ wutu, na Ju lẹ ko kọngbedopọ
dọ, eyin mẹdepope yigbe dọ ewọ
wẹ Klisti lọ, mẹlọ dona yin yin-
yan sọn sinagọgu mẹ. 23 Ehe
wẹ zọ́n bọ mẹjitọ etọn lẹ do dọmọ:
“E ko whẹ́n mẹho. Mì kanse e.”
24 Enẹwutu, yé sọ ylọ dawe
he yin nukuntọ́nnọ dai lọ whla
awetọ bo dọna ẹn dọmọ: “Dọ nu-
gbo lọ to Jiwheyẹwhe nukọn; mí-
wlẹ yọnẹn dọ ylandonọ de wẹ
dawe ehe.” 25 Ewọ sọ gblọn
dọmọ: “Yẹn ma yọnẹn eyin ylan-
donọ de wẹ ewọ. Onú dopo he
yẹn yọnẹn wẹ yindọ, yẹn yin nu-
kuntọ́nnọ dai, bo to numọ todin.”
26 To whenẹnu, yé dọna ẹn dọ-
mọ: “Etẹwẹ ewọ wà na we? Nawẹ
e hùn nukun towe lẹ gbọn?”
27 E gblọnna yé dọmọ: “Yẹn ko
dọna mì dai, ṣogan mì ma do-
toai. Naegbọn mì jlo nado vọ́
ehe sè? Kavi mìlọsu jlo na lẹzun
devi etọn lẹ ga wẹ?” 28 Enẹ-
wutu, yé vlẹ ẹ bo dọmọ: “Hiẹ
wẹ yin devi dawe enẹ tọn, ṣi-
gba devi Mose tọn wẹ míwlẹ
yin. 29 Mí yọnẹn dọ Jiwheyẹ-
whe dọhona Mose; ṣigba na dawe
ehe tọn, mí ma yọ́n fie ewọ wá
sọn.” 30 Dawe lọ gblọnna yé
dọmọ: “Na taun tọn, nujiawu de
wẹ ehe, dọ mì ma yọ́n fie ewọ
wá sọn, ṣogan ewọ ko hùn nukun
ṣie lẹ. 31 Mí yọnẹn dọ Jiwhe-
yẹwhe ma nọ dotoaina ylando-
nọ lẹ, ṣigba eyin mẹdepope dibu-
si Jiwheyẹwhe bo nọ wà ojlo etọn,
omẹ enẹ wẹ ewọ nọ dotoaina.
32 Sọn hohowhenu, e ma ko yin
sisè pọ́n gbede dọ mẹdepope hùn
nukun mẹhe yin jiji di nukuntọ́n-
nọ de tọn. 33 Eyin dawe ehe
ma wá sọn Jiwheyẹwhe dè, e ma
sọgan wà onú depope.” 34 Yé
sọ gblọnna ẹn dọmọ: “Hiẹ lọsu
blebu wẹ yin jiji di ylandonọ, ṣo-
gan, be pinplọn mí wẹ a te ya?”
Yé sọ dlan ẹn do gbonu!
35 Jesu sè dọ yé ko dlan ẹn do
gbonu, podọ, to whenue e mọ ẹn,
e dọmọ: “Be hiẹ tindo yise to
Visunnu gbẹtọ tọn mẹ ya?”
36 Dawe lọ gblọn dọmọ: “Oklu-
nọ, mẹnu wẹ ewọ bọ yẹn nado
tindo yise to ewọ mẹ?” 37 Jesu
dọna ẹn dọmọ: “Hiẹ ko mọ ẹn
podọ, humọ, mẹhe to hodọna
we lọ wẹ ewọ.” 38 To whenẹ-
nu, e dọmọ: “Oklunọ, yẹn tindo
yise to ewọ mẹ.” E sọ litaina ẹn.
39 Jesu sọ dọmọ: “Na whẹdida
ehe wutu wẹ yẹn do wá aihọn ehe
mẹ: na mẹhe ma nọ mọnú lẹ nido
sọgan mọnú podọ mẹhe nọ mọnú
lẹ nido sọgan lẹzun nukuntọ́nnọ.”
40 Falesi he tin to finẹ po e po
lẹ sè onú ehelẹ, yé sọ dọna ẹn
dọmọ: “Kavi nukuntọ́nnọ wẹ mí-
wlẹ lọsu yin ga ya?” 41 Jesu
dọna yé dọmọ: “Eyin mìwlẹ ko
yin nukuntọ́nnọ wẹ, mì ma na ko

tindo ylando. Ṣigba, todin mìwlẹ dọ dọ, 'Mí nọ mọnú.' Enẹwutu, ylando mìtọn gbọṣi aimẹ."

10 "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, ewọ he ma gbọn ohòn lọ nù biọ lẹngbọpo lọ mẹ ṣigba he hẹji gbọn fidevo lẹ, ajotọ po whébẹtọ po wẹ omẹ enẹ. 2 Ṣigba, ewọ he gbọn ohòn lọ nù biọ e mẹ wẹ lẹngbọhọtọ lẹngbọ lẹ tọn. 3 Hònjinọtọ lọ sọ hùnhòn na ewọ, podọ lẹngbọ lẹ dotoaina ogbè etọn, ewọ sọ ylọ lẹngbọ etọn titi lẹ gbọn oyín yetọn dali bo plan yé tọn. 4 To whenue e ko plan etọn titi lẹpo tọn, e jẹnukọnna yé, lẹngbọ lẹ sọ hodo e, na yé yọn ogbè etọn wutu. 5 Jonọ de wẹ yé ma na hodo to aliho depope mẹ, ṣigba yé na họnyi sọn ewọ dè, na yé ma yọn ogbè jonọ lẹ tọn wutu." 6 Jesu dọ nuyijlẹdonugo ehe na yé; ṣigba yé ma yọn zẹẹmẹ nuhe e to didọna yé lẹ tọn.

7 Enẹwutu, Jesu sọ vọ́ dọna yé dọmọ: "Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Yẹn wẹ ohòn lọ na lẹngbọ lẹ. 8 Ajotọ po whébẹtọ po wẹ yemẹpo he wá bo gbọn lalo dali yí oyín ṣie zan lẹ; ṣigba lẹngbọ lẹ ma dotoaina yé gba. 9 Yẹn wẹ ohòn lọ; mẹdepope he gbọn yẹn nù biọ e mẹ na yin whinwhlẹngán, podọ ewọ na biọ e mẹ bo tọn bosọ mọ kanlindugbo. 10 Ajotọ ma nọ wá adavo nado fìnnú bo hùmẹ bosọ husudo. Yẹn wá na yé nido tindo ogbè podọ nado sọgan tindo e to gigọ́ mẹ. 11 Yẹn wẹ lẹngbọhọtọ dagbe lọ; lẹngbọhọtọ dagbe nọ ze alindọn etọn jo do ota lẹngbọ lẹ tọn mẹ. 12 Pakanọ he ma yin lẹngbọhọtọ podọ he lẹngbọ lẹ ma yin etọn titi, nọ mọ ohla ja bo nọ jo lẹngbọ lẹ do bosọ nọ họnyi—ohla sọ nọ lọ́n jẹ yé ji bo nọ gbà yé do— 13 na pakanọ de wẹ ewọ bo ma nọ hò lẹngbọ lẹ tọn pọ́n. 14 Yẹn wẹ lẹngbọhọtọ dagbe lọ, podọ yẹn yọ́n lẹngbọ ṣie lẹ, lẹngbọ ṣie lẹ sọ yọ́n mi, 15 kẹdẹdile Otọ́ lọ yọ́n mi bọ yẹn yọ́n Otọ́ lọ do; yẹn sọ ze alindọn ṣie jo do ota lẹngbọ lẹ tọn mẹ.

16 "Yẹn sọ tindo lẹngbọ devo lẹ, he ma yin apó ehe tọn; yewlẹ ga wẹ yẹn dona hẹnwa, yé nasọ dotoaina ogbè ṣie, podọ yé na lẹzun lẹngbọpa dopo, lẹngbọhọtọ dopo. 17 Ehe wutu wẹ Otọ́ lọ yiwanna mi, na yẹn ze alindọn ṣie jo, na yẹn nido sọgan vọ́ ẹ mọyi. 18 E ma yin mẹde wẹ yí ogbè ṣie gba, ṣigba yẹnlọsu wẹ ze e jo sọn ojlo mẹ wá. Yẹn tindo jlọjẹ nado ze e jo, yẹn sọ tindo jlọjẹ nado vọ́ ẹ mọyi. Otọ́ ṣie dè wẹ yẹn mọ gbedide ehe yí sọn."

19 Whladopo dogọ, kinklan de fọ́n to Ju lẹ ṣẹnṣẹn na ohó ehelẹ wutu. 20 Susu to yé mẹ to didọmọ: "E tindo aovi de bosọ hùnalè. Naegbọn mì to todoaina ẹn?" 21 Mẹdevo lẹ nọ dọ dọ: "Ohó ehelẹ ma taidi mẹhe tindo aovi de tọn gba. Aovi de ma sọgan hùn nukun nukuntọ́nnọ lẹ tọn, kavi e sọgan wàmọ wẹ?"

22 To ojlẹ enẹ mẹ, hùnwhẹ klandowiwe tọn lọ wá aimẹ to Jelusalẹm. Avivọ-whenu sọ wẹ, 23 bọ Jesu to zọnlinzin gbọn tẹmpli mẹ to agbà

gaa* Sọlomọni tọn mẹ. 24 Enẹwutu, Ju lẹ lẹdo e pé bo jẹ didọna ẹn ji dọmọ: "Nawẹ e na dẹnsọ bọ hiẹ na jo alindọn mítọn do ayihaawe mẹ? Eyin hiẹ wẹ Klisti lọ, dọna mí madoadudéji." 25 Jesu gblọnna yé dọmọ: "Yẹn ko dọna mì, ṣogan mì ma yise. Azọ́n he yẹn to wiwà to oyín Otọ́ ṣie tọn mẹ lẹ, ehelẹ wẹ to kunnude gando go e. 26 Ṣigba, mìwlẹ ma yise, na mì ma yin lẹngbọ ṣie lẹ wutu. 27 Lẹngbọ ṣie lẹ nọ dotoaina ogbè ṣie, yẹn sọ yọ́n yé, bọ yé nọ hodo mi. 28 Podọ yẹn na na yé ogbè madopodo, bọ yé ma na yin vivasudo gbede to aliho depope mẹ, podọ mẹdepope ma na hò yé yí sọn alọ ṣie mẹ. 29 Nuhe Otọ́ ṣie ko na mi yin nude he klohu onú devo lẹpo, podọ mẹdepope ma sọgan hò yé yí sọn alọ Otọ́ lọ tọn mẹ. 30 Dopo* wẹ yẹn po Otọ́ lọ po."

31 Whladopo dogọ, Ju lẹ ze zannu lẹ nado dlan do e. 32 Jesu gblọnna yé dọmọ: "Azọ́n dagbe susu wẹ yẹn dohia mì sọn Otọ́ lọ dè. Detẹ to azọ́n enelẹ mẹ wẹ mì to zannu dlan do mi na?" 33 Ju lẹ gblọnna ẹn dọmọ: "Mí ma to zannu dlan do we na azọ́n dagbe de gba, ṣigba na nùzinzan wutu, na dile etlẹ yindọ gbẹtọ de wẹ hiẹ, a hẹn dewe zun yẹwhe de." 34 Jesu gblọnna yé dọmọ: "Be e ma yin kinkàndai to Osẹ́n mìtọn mẹ dọ, 'Yẹn dọmọ: "Yẹwhe lẹ wẹ mìwlẹ yin"'? 35 Eyin ewọ ylọ mẹhe ohó Jiwheyẹwhe tọn gblewhẹdo lẹ dọ 'yẹwhe lẹ,' ṣogan bọ Owe-wiwe ma yin hinhẹn zun ovọ́, 36 naegbọn mìwlẹ dọna yẹn mẹhe Otọ́ lọ ko hẹn zun wiwe bo dohlan aihọn lọ mẹ dọ, 'Hiẹ zánnu,' na yẹn dọ dọ, Visunnu Jiwheyẹwhe tọn wẹ yẹn yin wutu? 37 Eyin e ma yin azọ́n Otọ́ ṣie tọn lẹ wà wẹ yẹn te, mì ma yí mi sè blo. 38 Ṣigba, eyin azọ́n lọ lẹ wà wẹ yẹn te, eyin mìwlẹ ma tlẹ yí mi sè, mì bo yí azọ́n lọ lẹ sè, na mì nido sọgan wá yọnẹn bosọ sọgan zindonukọn to yinyọnẹn mẹ dọ Otọ́ lọ tin to kọndopọ mẹ hẹ mi podọ yẹn tin to kọndopọ mẹ hẹ Otọ́ lọ."

39 To whenẹnu, yé sọ vọ́ tẹnpọn nado wle e; ṣigba e họnyi sọn yé dè.

40 Enẹwutu, e sọ vọ́ yì Jọdani godo fie Johanu baptizi gbẹtọ lẹ te dai, ewọ sọ nọ finẹ. 41 Gbẹtọ susu sọ wá e dè, podọ yé jẹ didọ ji dọmọ: "Na nugbo tọn, Johanu ma basi ohia dopo tata, ṣigba onú lẹpo he Johanu dọ gando dawe ehe go wẹ yin nugbo." 42 Mẹsusu sọ tindo yise to ewọ mẹ to finẹ.

11 Todin, dawe de to azọ̀njẹ, yèdọ Lazalọsi Bẹtani tọn, sọn gbétatò Malia po Malta nọviyọnnu etọn tọn po mẹ. 2 Na nugbo tọn, nọvisunnu Malia he sá amisisa owán gblingblinnọ na Oklunọ bo yí oda etọn do súnsún afọ etọn lẹ tọn wẹ Lazalọsi he to azọ̀njẹ lọ yin. 3 Enẹwutu, nọviyọnnu etọn lẹ dowẹn hlan ẹn bo dọmọ: "Oklunọ, pọ́n! mẹhe hiẹ yi-

Joh 10:23* Pọ́n Joh 5:2, nudọnamẹ odò tọn. **30*** Kavi, "to kọndopọ mẹ." Gl., *hen,* nado do gbekọndopọ mlẹnmlẹn hia.

wanna lọ to azọ̀njẹ." 4 Ṣigba,
to whenue Jesu sè ehe, e dọmọ:
"Azọ̀n ehe ma na dekọtọn do okú
mẹ gba, ṣigba nado na gigo Ji-
wheyẹwhe wutu wẹ, na Visunnu
Jiwheyẹwhe tọn nido sọgan yin
gigopana gbọn ehe gblamẹ."
5 Na taun tọn, Jesu yiwanna
Malta po nọviyọnnu etọn po gọna
Lazaḷọsi. 6 Etomọṣo, to whe-
nue e sè dọ e to azọ̀njẹ, e gbẹ́
gbọṣi fihe e te lọ na azán
awe dogọ. 7 Enẹgodo, e dọna
devi lẹ dọmọ: "Mì gbọ mí ni yì
Jude whladopo dogọ." 8 Devi
lẹ dọna ẹn dọmọ: "Labbi, to agọe
poun wẹ omẹ Jude tọn lẹ to din-
din nado dlan zannu do we, bọ
hiẹ nasọ vọ́ yì finẹ ya?" 9 Jesu
gblọn dọmọ: "Gànhiho wiawe wẹ
tin to okle dopo mẹ, kavi e ma yin
mọ wẹ? Eyin mẹde to zọnlinzin
to okle, e ma nọ gbà afọ do nude-
pope go, na ewọ nọ mọ hinhọ́n
aihọn ehe tọn wutu. 10 Ṣigba,
eyin mẹde to zọnlinzin to zánmẹ,
e nọ gbà afọ do núgo, na hinhọ́n
ma tin to ewọ mẹ wutu."
11 To whenue e ko dọ onú
ehelẹ, e dọna yé dọmọ: "Lazaḷọ-
si họntọn mítọn to gbigbọjẹ, ṣi-
gba yẹn jei finẹ nado fọ́n ẹn
sọn amlọn mẹ." 12 To whenẹ-
nu, devi etọn lẹ dọna ẹn dọmọ:
"Oklunọ, eyin gbigbọjẹ wẹ e te,
e na jẹgangan." 13 Ṣigba, okú
etọn hodọ wẹ Jesu te. Ṣogan, yé
lẹndọ ewọ to hodọ gando gbigbọ-
jẹ to amlọn mẹ go. 14 Enẹwu-
tu, Jesu dọna yé to whenẹnu ma-
doadudéji dọmọ: "Lazaḷọsi ko kú,
15 yẹn sọ jaya na mìtọn wutu dọ
yẹn ma tin to finẹ, na mìwlẹ nido
sọgan yise. Ṣigba, mì gbọ mí ni
yì e dè." 16 Enẹwutu, Tọmasi,
mẹhe nọ yin yiylọdọ Ahoho Lọ,
dọna devi hatọ etọn lẹ dọmọ: "Mì
gbọ mí ni yì ga, na mí nido sọ-
gan kú hẹ ẹ."
17 Enẹwutu, to whenue Jesu
jẹ finẹ, e mọdọ e ko to yọdò mẹ na
azán ẹnẹ. 18 Todin, Bẹtani to
nudi kilomẹtlu atọn do Jelusalẹm.
19 Enẹwutu, susu Ju lẹ tọn ko
wá Malta po Malia po dè nado
sọgan miọnhomẹna yé na nọvi-
sunnu yetọn tọn wutu. 20 To
whenẹnu, to whenue Malta sè dọ
Jesu ja, e yì pé e; ṣigba Malia tin
to aisinsin to whégbè. 21 To
whenẹnu, Malta dọna Jesu dọmọ:
"Oklunọ, eyin hiẹ ko tin tofi
wẹ, nọvisunnu ṣie ma na ko kú.
22 Ṣogan, todin, yẹn yọnẹn dọ
onú lẹpo he hiẹ biọ Jiwheyẹ-
whe, Jiwheyẹwhe na na we."
23 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Nọvi-
sunnu towe na fọ́n." 24 Mal-
ta dọna ẹn dọmọ: "Yẹn yọnẹn
dọ e na fọ́n to fọnsọnku whenu
to azán godo tọn gbè." 25 Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Yẹn wẹ fọnsọn-
ku po ogbè po. Ewọ he do yise
hia to yẹn mẹ, eyin ewọ tlẹ kú,
e na gọwá ogbè; 26 podọ mẹ-
depope he to ogbè bo do yise hia
to yẹn mẹ ma na kú pọ́n gbe-
de. Be hiẹ yí ehe sè ya?"
27 Ewọ dọna ẹn dọmọ: "Mọwẹ,
Oklunọ; yẹn yise dọ hiẹ wẹ Klis-
ti lọ, Visunnu Jiwheyẹwhe tọn,
Omẹ lọ he dona wá aihọn mẹ."
28 Podọ to whenue e ko dọ ehe,
e yì bo ylọ Malia nọviyọnnu etọn

bosọ dọna ẹn to nugḷọ dọmọ:
"Mẹpḷọntọ ḷọ ko wá bo to yi-
yḷọ we." 29 To whenue ewọ sè
ehe, e fọ́n po awuyiya po bo dedo
e dè.

30 Na taun tọn, Jesu ma ko wá
gbétatò ḷọ mẹ gba, ṣigba e gbẹ́
tin to fihe Malta yì pé e te.
31 Enẹwutu, Ju he tin po e po
to whégbè bo to homẹmiọnna ẹn
ḷẹ, to whenue yé mọdọ Malia fọ́n
po awuyiya po bo tọ́njẹgbonu, yé
hodo e bo to linlẹn dọ yọdò ḷọ kọ̀n
wẹ e jei nado yì viavi to finẹ.
32 Enẹwutu, to whenue Malia jẹ
fihe Jesu te bo mọ ẹn, e jẹklo
to afọ etọn lẹ kọ̀n bo dọna ẹn
dọmọ: "Oklunọ, eyin hiẹ ko tin
tofi wẹ, nọvisunnu ṣie ma na
ko kú." 33 Enẹwutu, to whe-
nue Jesu mọdọ e to avivi bọ Ju he
hodo e wá lẹ to avivi, e wẹnhun
to ohò ede tọn mẹ bo biọ bẹwlu
mẹ; 34 e sọ dọmọ: "Fie wẹ mì
tẹ́ ẹ do?" Yé dọna ẹn dọmọ: "Oklu-
nọ, wá pọ́n." 35 Jesu kùn da-
sin. 36 To whenẹnu, Ju lẹ jẹ
didọ ji dọmọ: "Pọ́n lehe e yiwan-
na ẹn sọ!" 37 Ṣigba, delẹ to yé
mẹ dọmọ: "Be dawe ehe, he hùn
nukun dawe nukuntọ́nnọ ḷọ tọn
ma penugo nado glọnalina ewọ
ma nado kú wẹ ya?"

38 Enẹwutu, to whenue Jesu
sọ vọ́ wẹnhun whladopo dogọ to
ohò ede tọn mẹ, e yì yọdò ḷọ kọ̀n.
Na taun tọn, oslò de wẹ bọ zannu
de tin to e ji. 39 Jesu dọmọ:
"Mì de zannu ḷọ sẹ̀." Malta, nọ-
viyọnnu matintọ ḷọ tọn dọna ẹn
dọmọ: "Oklunọ, e na ko to wán-
lùn todin, na azán ẹnẹtọ die."
40 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Be yẹn
ma dọna we dọ eyin hiẹ yise, hiẹ
na mọ gigo Jiwheyẹwhe tọn ya?"
41 To whenẹnu, yé de zannu ḷọ
sẹ̀. Todin, Jesu ze nukun etọn lẹ
daga hlan olọn bo dọmọ: "Otọ́,
yẹn dopẹna we dọ hiẹ ko sè ṣie.
42 Nugbo, yẹn yọnẹn dọ hiẹ nọ
sè ṣie to whepoponu; ṣigba na
gbẹtọgun he ṣite lẹdo pé lẹ tọn
wutu wẹ yẹn do dọho, na yé nido
sọgan yise dọ hiẹ wẹ do mi hlan."
43 Podọ to whenue e ko dọ onú
ehelẹ, e yí ogbè lélé do dawhá
dọmọ: "Lazaḷọsi, tọ́njẹgbonu wá!"
44 Dawe ḷọ he ko kú tọ́njẹgbonu
bọ avọ̀ he yin biblá do afọ po alọ
etọn lẹ po go tin to e go, nukun-
mẹ etọn sọ yin biblá po avọ̀ de po.
Jesu sọ dọna yé dọmọ: "Mì tún in
bo gbọ e ni yì."

45 To whenẹnu, susu Ju lẹ tọn
he ko wá Malia dè bo mọ nuhe
e wà lẹ tindo yise to ewọ mẹ;
46 ṣigba delẹ to yé mẹ tọ́nyi Fa-
lesi lẹ dè bo dọ nuhe Jesu ko wà
lẹ na yé. 47 Enẹwutu, yẹwhe-
nọgán lẹ po Falesi lẹ po yḷọ ha-
gbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn*
lẹ pli bo jẹ didọ ji dọmọ: "Etẹwẹ
mí na wà, na dawe ehe to ohia
susu lẹ basi? 48 Eyin mí jo e
do domọ, yemẹpo na tindo yise to
ewọ mẹ, Lomunu lẹ nasọ wá bo yí
nọtẹn mítọn po akọta mítọn po."
49 Ṣigba, dopo to yé mẹ, yèdọ
Kaifa, he yin yẹwhenọ daho to
owhe enẹ mẹ dọna yé dọmọ: "Mì
ma yọ́n nudepope, 50 mì masọ
lẹnnupọn dọ alenu de wẹ e yin na
mì dọ dawe dopo ni kú do ota

Joh 11:47* To paa mẹ, *Sanhedlin.*

gbẹtọ lẹ tọn mẹ hú dọ akọta lọ
blebu ni yin vivasudo." 51 Na-
lete, ewọ ma dọ ehe sọn ojlo ede-
titi tọn mẹ gba; ṣigba na ewọ wẹ
yin yẹwhenọ daho to owhe lọ mẹ
wutu, e dọ dọdai dọ Jesu dona kú
na akọta lọ, 52 podọ e ma yin
na akọta lọ kẹdẹ gba, ṣigba na
ewọ nido sọgan bẹ ovi Jiwheyẹ-
whe tọn he gbàpe lẹ pli dopọ ga.
53 Enẹwutu, sọn azán enẹ gbè,
yé dewé nado hù i.

54 Enẹwutu, Jesu masọ nọ
zinzọnlin dánpe to Ju lẹ ṣẹn-
ṣẹn to gbangba ba, ṣigba e tọ́n
sọn finẹ yì otò he sẹpọ danfafa
ji lọ mẹ, yèdọ yì tòdaho he nọ
yin Eflaimi mẹ, e sọ gbọṣi finẹ
po devi lẹ po. 55 Todin, hùn-
whẹ juwayi Ju lẹ tọn ko sẹpọ,
mẹsusu sọ tọ́n sọn otò lọ mẹ bo
hẹji yì Jelusalẹm jẹnukọnna hùn-
whẹ juwayi tọn nado sọgan klọ́
yede wé to aṣa-liho. 56 Enẹ-
wutu, yé jẹ Jesu dín ji, yé sọ nọ
dọna ode awetọ dile yé to ote to
tẹmpli lọ mẹ dọmọ: "Etẹwẹ mì-
wlẹ lẹn? Be e ma na wá hùnwhẹ
lọ paali wẹ ya?" 57 Nalete, yẹ-
whenọgán lẹ po Falesi lẹ po ko
degbè dọ eyin mẹdepope yọ́n fihe
ewọ te, e ni hẹn ẹn zun yinyọn-
ẹn, na yé nido sọgan wle e.

12 Enẹwutu, azán ṣidopo jẹ-
nukọnna hùnwhẹ juwayi
tọn, Jesu wá Bẹtani, fie Lazalọsi,
mẹhe Jesu fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ tin
te. 2 To whenẹnu, yé wleawu
núdùdù whèjai tọn na ẹn to finẹ,
Malta sọ to lizọnyi, ṣigba Lazalọsi
yin dopo to mẹhe jagla to tafo kọ̀n
hẹ ẹ lẹ mẹ. 3 To whenẹnu, Ma-
lia yí nudi litli daa amisisa owán
gblingblinnọ, nadi akú akuẹgẹ-
genu tọn bo sá ẹ do afọ Jesu
tọn lẹ go bosọ yí oda etọn do sún-
sún afọ etọn lẹ. Ohò̀ lọ mẹ sọ
gọ́ na owán gblingblin amisisa lọ
tọn. 4 Ṣigba, Juda Iskaliọti, he
yin dopo to devi etọn lẹ mẹ, mẹhe
na de e hia to madẹnmẹ lọ dọmọ:
5 "Naegbọn amisisa owán gblin-
gblinnọ ehe ma yin sisà yin dena-
li* fọde-kanweko bo yin nina wa-
mọnọ lẹ?" 6 Nalete, e dọ ehe,
e ma yin na e to wamọnọ lẹ
tọn hòpọn wutu wẹ gba, ṣigba na
ajotọ de wẹ ewọ bọ apotin akuẹ
tọn lọ to e si bọ e ko nọ saba
de sọn akuẹ he yin bibẹdo e mẹ
lẹ mẹ wutu. 7 Enẹwutu, Jesu
dọmọ: "Jo e do, na e nido sọ-
gan payi aṣa ṣiọdidi tọn ehe go
nado wleawudaina azán ṣiọdidi
ṣie tọn. 8 Na mìwlẹ tindo wa-
mọnọ lẹ to mì dè to whepoponu,
ṣigba mì ma na tindo yẹn to whe-
poponu gba."

9 To whenẹnu, gbẹtọgun daho
Ju lẹ tọn de yọnẹn dọ ewọ to
finẹ, yé sọ wá, e ma yin na Jesu
kẹdẹ tọn wutu gba, ṣigba nado
mọ Lazalọsi ga, mẹhe e ko fọ́n
sọn oṣiọ lẹ mẹ. 10 Todin, yẹ-
whenọgán lẹ dewé nado hù Laza-
lọsi ga, 11 na ewọ tọn wutu wẹ
susu Ju lẹ tọn do to finẹ yì bo to
yise tindo to Jesu mẹ.

12 To aihọngbè, to whenue
gbẹtọgun he wá hùnwhẹ lọ sè
dọ Jesu ja Jelusalẹm, 13 yé yí
odéma lẹ bo tọ́nyi nado pé e. Yé

Joh 12:5* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn.

sọ jẹ awhádo ji dọmọ: "Mí vẹ̀
we, whlẹn ẹn! Donanọ wẹ ewọ he
ja to oyín Jehovah tọn mẹ, yèdọ
ahọlu Islaeli tọn lọ!" 14 Ṣi-
gba, to whenue Jesu mọ kẹtẹ-
kẹtẹvu de, e sinai do e ji, kẹ-
dẹdile e yin kinkàndai do dọmọ:
15 "A dibu blo, viyọnnu Ziọni
tọn. Pọ́n! Ahọlu towe ja, bo sin-
ai to kẹtẹkẹtẹvu de ji." 16 Devi
etọn lẹ ma doayi onú ehelẹ go
to tintan whenu gba, ṣigba to
whenue Jesu ko yin gigopana, to
whenẹnu wẹ yé flindọ onú ehelẹ
ko yin kinkàndai gando e go podọ
onú ehelẹ yin wiwà na ẹn.

17 Enẹwutu, gbẹtọgun he tin
to finẹ po e po to whenue e ylọ
Lazaḷọsi jẹgbonu sọn yọdò mẹ bo
fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ to kunnude
gando e go mapote. 18 Na ehe
tọn wutu, gbẹtọgun lọ wá pé e
ga, na yé sè dọ e ko basi ohia
ehe wutu. 19 To whenẹnu, Fa-
lesi lẹ dọ to yedelẹ ṣẹnṣẹn dọmọ:
"Mì mọdọ mì ma to kọdetọn da-
gbe depope tindo. Mì pọ́n! Aihọn
lọ pete ko hodo e."

20 Todin, Glẹkinu delẹ tin to
mẹhe wá nado basi sinsẹ̀n to hùn-
whẹ lọ tẹnmẹ lẹ mẹ. 21 Enẹ-
wutu, yé dọnsẹpọ Filippi mẹhe
wá sọn Bẹtsaida Galili tọn, yé sọ
jẹ bibiọ to e si ji dọmọ: "Mẹdaho,
mí jlo na mọ Jesu." 22 Filippi
wá bo dọna Andle. Andle po Fi-
lippi po wá bosọ dọna Jesu.

23 Ṣigba, Jesu gblọnna yé
dọmọ: "Ojlẹ lọ ko wá na Visun-
nu gbẹtọ tọn nado yin gigopana.
24 Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì
dọ, Eyin okún likun tọn de ma flẹ
do kọmẹ bo kú, okún dopo poun
wẹ e nọ yin; ṣigba eyin e kú,
to whenẹnu e nọ de sinsẹ́n susu
tọn. 25 Ewọ he yiwanna alin-
dọn etọn na hù i sudo, ṣigba ewọ
he gbẹwanna alindọn etọn to ai-
họn ehe mẹ na basi hihọ́na ẹn na
ogbè madopodo. 26 Eyin mẹ-
depope na yilizọn na mi, gbọ e ni
hodo mi, podọ fihe yẹn tin te finẹ
wẹ lizọnyitọ ṣie na te ga. Eyin
mẹdepope na yilizọn na mi, Otọ́
lọ na gbògbéna ẹn. 27 Todin,
alindọn ṣie yin tuklado, podọ etẹ-
wẹ yẹn na dọ? Otọ́, whlẹn mi sọn
gànhiho ehe si. Ṣogan, nuhewutu
yẹn biọ gànhiho ehe mẹ lọ niyẹn.
28 Otọ́, pagigona oyín towe." To
whenẹnu, ogbè de wá sọn olọn
mẹ dọmọ: "Yẹn ko pagigona ẹn bo
nasọ vọ́ pagigona ẹn."

29 Enẹwutu, gbẹtọgun he to
ote to finẹ bo sè lọ jẹ didọ ji
dọ hẹviosò yẹnwan. Mẹdevo lẹ
jẹ didọ ji dọmọ: "Angẹli de wẹ
ko dọhona ẹn." 30 Jesu gblọn
dọmọ: "Ogbè ehe yin sisè, e ma
yin na yẹn tọn wutu gba, ṣigba
na mìwlẹ tọn wutu wẹ. 31 To-
din, aihọn ehe to yinyin whẹda-
na; todin, ogán aihọn ehe tọn na
yin yinyan jẹgbonu. 32 Ṣogan,
eyin yẹn yin zize yiaga sọn ai-
gba ji, yẹn na dọ̀n gbẹtọ wun-
mẹ lẹpo do dè e." 33 Na taun
tọn, e to ehe dọ nado do okú
wunmẹ he e na kú to madẹn-
mẹ hia. 34 To whenẹnu, gbẹ-
tọgun lọ gblọnna ẹn dọmọ: "Mí sè
sọn Osẹ́n lọ mẹ dọ Klisti lọ na
gbọṣi aimẹ kakadoi; naegbọn hiẹ
do dọ dọ Visunnu gbẹtọ tọn dona

yin zize yiaga? Mẹnu wẹ yin Visunnu gbẹtọ tọn ehe hodọ a te?”
35 To whenẹnu, Jesu dọna yé
dọmọ: “Hinhọn lọ na gbẹ́ nọ mì
ṣẹnṣẹn na ojlẹ vude dogọ. Mì zin-
zọnlin to whenue mì tindo hin-
họn, na zinvlu ni ma duto mì ji
blo; podọ ewọ he to zọnlinzin to
zinvlu mẹ ma nọ yọ́n fihe e jei.
36 Mì do yise hia to whenue mì
tindo hinhọn lọ, na mì nido lẹzun
ovi hinhọn lọ tọn lẹ.”

Jesu dọ onú ehelẹ bo tọ́nyi bosọ
yí ede whlá sọn yé dè. 37 Ṣigba,
dile etlẹ yindọ e ko basi
ohia susu to nukọn yetọn, yé ma
to yise tindo to ewọ mẹ, 38 bọ
ohó yẹwhegán Isaia tọn lẹ do yin
hinhẹndi ehe e dọ dọmọ: “Jeho-
vah, mẹnu wẹ ko tindo yise to
onú he mí sè lẹ mẹ? Podọ na
nuhe dù awà Jehovah tọn, mẹnu
wẹ e ko yin didehia?” 39 Whẹ-
whinwhẹn he wutu yé ma penu-
go nado yise wẹ yindọ Isaia sọ
dọmọ: 40 “Ewọ ko tọ́nnukun-
na yé podọ e ko hẹn ahun ye-
tọn sinyẹn, na yé nikaa yí nu-
kun yetọn lẹ do mọ bo yí ahun
yetọn do mọnukunnujẹemẹ bosọ
lẹkọ na yẹn nido hẹnazọ̀ngbọna
yé.” 41 Isaia dọ onú ehelẹ na
e mọ gigo etọn wutu, e sọ dọho
gando ewọ go. 42 Etomọṣo, na
taun tọn, mẹsusu sọn ogán lẹ mẹ
tlẹ tindo yise to ewọ mẹ, ṣigba na
Falesi lẹ tọn wutu, yé ma nọ yi-
gbe etọn, na yé nikaa yin yinyan
sọn sinagọgu mẹ; 43 na yé yi-
wanna gigo gbẹtọ lẹ tọn, yèdọ hú
gigo Jiwheyẹwhe tọn.

44 Ṣigba, Jesu yí ogbè lélé
do dọmọ: “Ewọ he tindo yise to
yẹn mẹ, e ma yin yẹn kẹdẹ mẹ
wẹ e tindo yise te gba, ṣigba
to ewọ he do mi hlan lọ mẹ ga;
45 podọ ewọ he mọ mi, mọ ewọ
he do mi hlan ga. 46 Yẹn wá
taidi hinhọn de to aihọn mẹ, na
mẹdepope he tindo yise to yẹn
mẹ ma nado gbọṣi zinvlu mẹ.
47 Ṣigba, eyin mẹdepope nọ sè
ohó ṣie lẹ bo ma nọ yìn yé, yẹn
ma nọ dawhẹna ẹn gba; na yẹn
wá, e ma yin nado dawhẹna ai-
họn gba, ṣigba nado whlẹn aihọn
gán. 48 Ewọ he gbẹ́ mi dai bo
ma yí ohó ṣie lẹ tindo omẹ de he
na dawhẹna ẹn. Ohó he yẹn ko
dọ lẹ wẹ na dawhẹna ẹn to azán
godo tọn gbè; 49 na yẹn ma
dọho sọn ojlo ṣie titi mẹ gba, ṣi-
gba Otọ́ lọ lọsu he do mi hlan wẹ
ko degbena mi gando nuhe yẹn
dona dọ taun lọ go. 50 Humọ,
yẹn yọnẹn dọ gbedide etọn zẹẹ-
mẹdo ogbè madopodo. Enẹwutu,
nuhe yẹn to didọ lẹ, kẹdẹdile Otọ́
lọ ko dọ yé na mi do, mọ wẹ yẹn
to yé dọ do.”

13 Todin, na Jesu ko yọnẹn
jẹnukọnna hùnwhẹ juwa-
yi tọn lọ dọ ojlẹ emitọn ko wá
nado tọ́n sọn aihọn ehe mẹ yì
Otọ́ lọ dè wutu, dile e ko yiwan-
na etọn titi he to aihọn lọ mẹ lẹ,
e yiwanna yé jẹ opodo. 2 Enẹ-
wutu, dile núdùdù whèjai tọn lọ
to yìyì, Lẹgba ko yí i do ahun
mẹ na Juda Iskaliọti, visunnu Si-
mọni tọn, nado de e hia, 3 na
ewọ yọnẹn dọ Otọ́ lọ ko yí onú
lẹpo do alọ emitọn mẹ podọ Ji-
wheyẹwhe dè wẹ emi wá sọn bo
nasọ lẹkọyi Jiwheyẹwhe dè wutu,

4 e fọ́n sọn núdùdù whèjai tọn
lọ kọ̀n bo de awugbó etọn lẹ
do apadopo. Podọ, to whenue
e yí awusúnsúnvọ̀ de, e blagbaja-
na ede. 5 To whenue e ko kọ̀n
osin do basia de mẹ, e jẹ afọ
klọ́ na devi etọn lẹ ji bo nọ yí
awusúnsúnvọ̀ he e yí do blagba-
jana ede lọ do súnsún. 6 E sọ
jẹ Simọni Pita dè. Ewọ dọna ẹn
dọmọ: "Oklunọ, hiẹ jlo na klọ́ afọ
ṣie lẹ wẹ?" 7 Jesu sọ gblọn-
na ẹn dọmọ: "Nuhe yẹn to wiwà,
hiẹ ma mọnukunnujẹemẹ todin,
ṣigba hiẹ na wá mọnukunnujẹ-
emẹ to onú ehelẹ godo." 8 Pita
dọna ẹn dọmọ: "Lala, hiẹ ma na
klọ́ afọ ṣie lẹ gbede." Jesu gblọn-
na ẹn dọmọ: "Eyin yẹn ma klọ́
yé, hiẹ ma tindo mimá hẹ mi
gba." 9 Simọni Pita dọna ẹn
dọmọ: "Oklunọ, e ma yin afọ ṣie
lẹ kẹdẹ gba, ṣigba alọ ṣie lẹ po
ota ṣie po ga." 10 Jesu dọna ẹn
dọmọ: "Ewọ he ko lawu ma tindo
nuhudo hugan afọ etọn lẹ kiklọ
tọn, ṣigba e ko wé pete. Podọ mì-
wlẹ wé, ṣigba e ma yin mìmẹ-
po gba." 11 Na nugbo tọn, e ko
yọ́n mẹhe to na de e hia. Enẹwu-
tu wẹ e do dọmọ: "E ma yin mì-
mẹpo wẹ wé gba."

12 Todin, to whenue e ko klọ́
afọ yetọn lẹ bo ko ze awugbó
etọn lẹ dó bo ko sọ vọ́ jagla to
tafo kọ̀n, e dọna yé dọmọ: "Be
mìwlẹ yọ́n nuhe yẹn ko wà na
mì lọ ya? 13 Mì nọ ylọ mi dọ,
'Mẹplọntọ,' podọ, 'Oklunọ,' owhè
mìtọn whẹ́n, na mọ wẹ yẹn yin.
14 Enẹwutu, eyin yẹn, he tlẹ
yin Oklunọ po Mẹplọntọ po klọ́
afọ mìtọn lẹ, mìlọsu dona nọ klọ́
afọ ode awetọ mìtọn lẹ tọn ga.
15 Na ohia wẹ yẹn zedai na mì,
dọ, kẹdẹdile yẹn basi na mì do,
mọ wẹ mìlọsu dona nọ basi do ga.
16 Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì
dọ, Afanumẹ de ma nọ klohu
oklunọ etọn, mọdopolọ mẹhe yin
didohlan ma nọ klohu mẹhe do e
hlan gba. 17 Eyin mìwlẹ yọ́n
onú ehelẹ, ayajẹnọ wẹ mì eyin
mì nọ basi yé. 18 Yẹn ma to
hodọ gando mìmẹpo go gba; yẹn
yọ́n mẹhe yẹn ko de lẹ. Ṣigba, na
Owe-wiwe nido sọgan yin hin-
hẹndi dọ, 'Ewọ he ko nọ dù núdù-
dù ṣie ko ze afọgbẹn etọn daga
sọta mi.' 19 Bẹsọn din, yẹn to
didọna mì whẹpo e nado jọ, na to
whenue e na jọ, mìwlẹ nido yise
dọ yẹn wẹ omẹ lọ. 20 Nugbo-
nugbo wẹ yẹn dọna mì dọ, Ewọ
he yí mẹdepope he yẹn dohlan yí
yẹnlọsu ga. Podọ ewọ he yí mi, yí
mẹhe do mi hlan lọsu ga."

21 To onú ehelẹ didọ godo,
Jesu yin tuklado to gbigbọ mẹ,
ewọ sọ dekunnu dọmọ: "Nu-
gbonugbo wẹ yẹn dọna mì dọ,
Dopo to mì mẹ na de mi
hia." 22 Devi lẹ jẹ ode awetọ
pọ́n ji, na yé ma yọ́n mẹhe hodọ
ewọ te wutu. 23 Dopo to devi
lẹ mẹ, yèdọ mẹhe Jesu yiwan-
na lọ jagla to nukọn Jesu tọn to
akọ́nnu etọn. 24 Enẹwutu, Si-
mọni Pita mì ota hlan ewọ bo
dọna ẹn dọmọ: "Dọ mẹhe hodọ
e te lọ na mí." 25 To whenẹ-
nu, ewọ dẹ́ yì godo hlan akọ́n-
nu Jesu tọn bo dọmọ: "Oklunọ,
mẹnu wẹ?" 26 Enẹwutu, Jesu
gblọn dọmọ: "Omẹ lọ he yẹn na
ze nùdo he yẹn yí do siọ agbán

mẹ na lọ wẹ." Todin, to whenue
e ko yí nùdo lọ do siọ agbán mẹ,
e ze e bo yí na Juda, visunnu Si-
mọni Iskaliọti tọn. 27 Podọ to
nùdo lọ godo, to whenẹnu, Sa-
tani biọ ewọ mẹ. Enẹwutu, Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Nuhe hiẹ to bibasi,
basi i po awuyiya po dogọ."
28 Ṣigba, depope to mẹhe jagla
to tafo kọn hẹ ẹ lẹ mẹ ma yọ́n lẹn-
dai he wutu e do dọ ehe na ẹn.
29 Na taun tọn, delẹ to yé mẹ to
linlẹn dọ, to whenue e yindọ Juda
si wẹ apotin akuẹ tọn lọ te, didọ-
na ẹn wẹ Jesu te dọmọ: "Họ̀ onú
he mí tindo nuhudo etọn lẹ na
hùnwhẹ lọ," kavi dọ ewọ ni na
nude wamọnọ lẹ. 30 To whe-
nẹnu, to whenue e ko yí nùdo lọ,
e tọ́njẹgbonu to afọdopolọji. Zán-
mẹ sọ wẹ.

31 Enẹwutu, to whenue e ko
tọ́nyi, Jesu dọmọ: "Todin, Visun-
nu gbẹtọ tọn ko yin gigopana,
podọ Jiwheyẹwhe ko yin gigo-
pana gbọn ewọ gblamẹ. 32 Ji-
wheyẹwhe lọsu nasọ pagigo-
na ẹn, podọ e na pagigona ẹn
to afọdopolọji. 33 Yọpọ lẹ emi,
yẹn na gbẹ́ nọ mì dè vude dogọ.
Mìwlẹ na dín mi; podọ kẹdẹdile
yẹn ko dọna Ju lẹ do dọ, 'Fihe
yẹn jei, mìwlẹ ma sọgan wá,' to-
din, yẹn sọ vọ́ dọ ẹ na mìlọsu.
34 Gbedide yọyọ de wẹ yẹn to
nina mì, dọ mì ni yiwanna ode
awetọ; kẹdẹdile yẹn ko yiwanna
mì do, dọ mìlọsu ni yiwanna ode
awetọ mìtọn. 35 Gbọn ehe dali
wẹ mẹlẹpo na yọnẹn dọ devi ṣie
lẹ wẹ mì yin, eyin mì tindo owan-
yi to mìdelẹ ṣẹnṣẹn."

36 Simọni Pita dọna ẹn dọmọ:
"Oklunọ, fie wẹ hiẹ jei?" Jesu
gblọn dọmọ: "Fihe yẹn jei, hiẹ
ma sọgan hodo mi todin, ṣi-
gba hiẹ na hodo mi to godo mẹ."
37 Pita dọna ẹn dọmọ: "Oklu-
nọ, naegbọn yẹn ma sọgan hodo
we todin? Yẹn na ze alindọn
ṣie jo do ota towe mẹ." 38 Jesu
gblọn dọmọ: "Be didọ wẹ a te
dọ hiẹ na ze alindọn towe jo do
ota ṣie mẹ ya? Nugbonugbo wẹ
yẹn dọna we dọ, Koklo ma na ko
dosé to aliho depope mẹ whẹpo
hiẹ nado mọ́n mi whla atọn."

14 "Mì dike ahun mìtọn biọ
bẹwlu mẹ blo. Mì do
yise hia to Jiwheyẹwhe mẹ, mì
do yise hia to yẹnlọsu mẹ ga.
2 Fininọ susu wẹ tin to owhé Otọ́
ṣie tọn gbè. Eyin e ma yinmọ,
yẹn na ko dọna mì, na yẹn jei
nado wleawu otẹn de tọn na mì
wutu. 3 Humọ, eyin yẹn yì bo
wleawu otẹn de tọn na mì, yẹn
na lẹkọwa bo na yí mì do whégbè
do dee dè, na fihe yẹn te mìlọ-
su nido to finẹ. 4 Podọ fihe yẹn
jei, mì yọ́n aliho lọ."

5 Tọmasi dọna ẹn dọmọ:
"Oklunọ, mí ma yọ́n fihe hiẹ jei.
Nawẹ mí yọ́n aliho lọ gbọn?"

6 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Yẹn wẹ
aliho lọ, nugbo lọ po ogbè po. Mẹ-
depope ma nọ wá Otọ́ dè adavo
gbọn yẹn gblamẹ. 7 Eyin mì-
wlẹ ko yọ́n mi, mì na ko yọ́n Otọ́
ṣie ga; bẹsọn din, mìwlẹ ko yọ́n
ewọ bo ko sọ mọ ẹn."

8 Filippi dọna ẹn dọmọ: "Oklu-
nọ, do Otọ́ lọ hia mí, podọ enẹ ko
pé mí."

9 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Yẹn ko
tin po mì po na ojlẹ dindẹn sọmọ,
ṣogan, bọ hiẹ Filippi ma ko yọ́n
mi ya? Ewọ he ko mọ mi ko mọ
Otọ́ lọ ga. Naegbọn hiẹ do dọ
dọ, 'Do Otọ́ lọ hia mí'? 10 Be
hiẹ ma yise dọ yẹn tin to kọndo-
pọ mẹ hẹ Otọ́ lọ bọ Otọ́ tin to
kọndopọ mẹ hẹ mi wẹ ya? Nuhe
yẹn dọna mì lẹ, yẹn ma dọ sọn
ojlo ṣie titi mẹ gba; ṣigba Otọ́ lọ
he gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ mi wẹ
to azọ́n etọn lẹ wà. 11 Mì yí
mi sè, dọ yẹn tin to kọndopọ mẹ
hẹ Otọ́ lọ bọ Otọ́ tin to kọndopọ
mẹ hẹ mi; eyin e ma yinmọ, mì
bo yise na azọ́n lọ lẹ lọsu wutu.
12 Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì
dọ, Ewọ he nọ do yise hia to yẹn
mẹ, ewọ lọsu na wà azọ́n he yẹn
wà lẹ; ewọ nasọ wà azọ́n he klo-
hu ehelẹ, na yẹn jei Otọ́ lọ dè
wutu. 13 Humọ, nudepope he
mì biọ to oyín ṣie mẹ, yẹn na
wà ẹ, na Otọ́ lọ nido sọgan yin gi-
gopana gbọn Visunnu lọ gblamẹ.
14 Eyin mì biọ nudepope to oyín
ṣie mẹ, yẹn na wà ẹ.

15 "Eyin mìwlẹ yiwanna mi,
mì na yìn gbedide ṣie lẹ;
16 yẹn nasọ biọ Otọ́ bọ ewọ na
na mì alọgọtọ devo he na nọhẹ mì
kakadoi, 17 enẹ wẹ gbigbọ nu-
gbo tọn lọ, ehe aihọn ma sọgan
mọyi, na e ma nọ mọ ẹn kavi
yọ́n ẹn wutu. Mìwlẹ yọ́n ẹn, na
e gbọṣi mì dè bo tin to mì mẹ
wutu. 18 Yẹn ma na jo mì do
aluẹmẹ gba. Yẹn na lẹkọwa mì
dè. 19 Whenu vude dogọ, ai-
họn ma nasọ mọ mi ba, ṣigba mì-
wlẹ na mọ mi, na yẹn to ogbè bọ
mìwlẹ nasọ nọgbè wutu. 20 To
azán enẹ gbè, mìwlẹ na yọnẹn dọ
yẹn tin to kọndopọ mẹ hẹ Otọ́ ṣie
bọ mìwlẹ tin to kọndopọ mẹ hẹ mi
podọ yẹn to kọndopọ mẹ hẹ mì.
21 Ewọ he mọ gbedide ṣie lẹ yí
bo nọ yìn yé, ewọ wẹ mẹhe yi-
wanna mi. To alọ devo mẹ, ewọ
he yiwanna mi, Otọ́ ṣie na yi-
wanna ẹn, yẹn nasọ yiwanna ẹn
bo na do dee hia ẹ hezeheze."

22 Juda, e ma yin Iskaliọti,
dọna ẹn dọmọ: "Oklunọ, etẹwẹ jọ
bọ hiẹ do jlo na do dewe hia mí
hezeheze bo ma jlo na do dewe
hia aihọn lọ?"

23 Jesu sọ gblọnna ẹn dọmọ:
"Eyin mẹdepope yiwanna mi,
ewọ na payi ohó ṣie go, Otọ́ ṣie
nasọ yiwanna ẹn, mí nasọ wá
ewọ dè bo basi fininọ mítọn do
e dè. 24 Ewọ he ma yiwanna
mi ma nọ payi ohó ṣie lẹ go; podọ
ohó he mì to sisè ma yin ṣie gba,
ṣigba Otọ́ he do mi hlan lọ tọn wẹ.

25 "Yẹn ko dọ onú ehelẹ na
mì to whenue yẹn tin to mì dè.
26 Ṣigba, alọgọtọ lọ, yèdọ gbi-
gbọ wiwe, he Otọ́ lọ na dohlan to
oyín ṣie mẹ, enẹ lọ wẹ na plọn
mì onú lẹpo bo na hẹn onú lẹpo
he yẹn ko dọna mì wá oflin mẹ
na mì. 27 Yẹn jo jijọho do mì
dè, yẹn na mì jijọho ṣie. Yẹn ma
na ẹn mì to aliho he mẹ aihọn lọ
nọ namẹ te gba. Mì dike ahun
mìtọn biọ bẹwlu mẹ kavi gbàdo
na obu wutu blo. 28 Mì ko sè
bọ yẹn dọna mì dọ, Yẹn jei bo
nasọ lẹkọwa mì dè. Eyin mì yi-
wanna mi, mì na jaya dọ yẹn jei
Otọ́ lọ dè, na Otọ́ klohugan mi
wutu. 29 Enẹwutu, todin, yẹn
ko dọna mì whẹpo e nado jọ, na

to whenue e na jọ, mì nido yise.
30 Yẹn ma na dọho susu hẹ mì
ba, na ogán aihọn tọn lọ ja. Podọ
ewọ ma tindo huhlọn do yẹn ji,
31 ṣigba, na aihọn nido yọnẹn dọ
yẹn yiwanna Otọ́, yèdọ dile Otọ́
lọ ko degbena mi nado wà do, mọ
wẹ yẹn to wiwà do. Mì fọ́n, mì
gbọ mí ni yì sọn fi.

15 "Yẹn wẹ vẹntin nugbo lọ,
podọ Otọ́ ṣie wẹ glesi lọ.
2 Alà depope he to go e bo ma
to sinsẹ́n detọ́n wẹ ewọ nọ desẹ,
podọ mẹdepope he to sinsẹ́n de-
tọ́n wẹ ewọ nọ hẹn zun wiwe,
na e nido de sinsẹ́n tọ́n dogọ.
3 Mìwlẹ ko wé na ohó he yẹn ko
dọna mì wutu. 4 Mì gbọṣi kọn-
dopọ mẹ hẹ mi, yẹn nasọ to kọn-
dopọ mẹ hẹ mì. Kẹdẹdile alà ma
sọgan de sinsẹ́n tọ́n na ede ada-
vo e gbọṣi vẹntin lọ go do, to ali-
ho dopolọ mẹ, mọjanwẹ mìlọsu
ma sọgan do, adavo mì gbọṣi kọn-
dopọ mẹ hẹ mi. 5 Yẹn wẹ vẹn-
tin lọ, mìwlẹ wẹ alà lẹ. Ewọ he
gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ mi, bọ yẹn
to kọndopọ mẹ hẹ ẹ, ewọ wẹ nọ de
sinsẹ́n susu tọ́n; na mìwlẹ ma sọ-
gan wà onú depope matin yẹn.
6 Eyin mẹdepope ma gbọṣi kọn-
dopọ mẹ hẹ mi, ewọ nọ yin dide-
sẹ taidi alà de bo nọ hú; gbẹtọ lẹ
sọ nọ bẹ alà enẹlẹ pli bo nọ dọ̀n
yé dlan miyọ́n mẹ bọ yé nọ fiọ.
7 Eyin mì gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ
mi bọ ohó ṣie lẹ gbọṣi mì mẹ, mì
biọ nudepope he jlo mì, e nasọ
yinmọ na mì. 8 Ehe mẹ wẹ Otọ́
ṣie yin gigopana te, dọ mì ni nọ
to sinsẹ́n susu detọ́n bo do mìde
hia di devi ṣie lẹ. 9 Kẹdẹdile
Otọ́ lọ yiwanna mi do bọ yẹn ko
yiwanna mì do, mì gbọṣi owanyi
ṣie mẹ. 10 Eyin mì nọ yìn gbe-
dide ṣie lẹ, mì na gbọṣi owanyi
ṣie mẹ, kẹdẹdile yẹn ko yìn gbe-
dide Otọ́ ṣie tọn lẹ bo gbọṣi owan-
yi etọn mẹ do.

11 "Yẹn ko dọ onú ehelẹ na
mì, na ayajẹ ṣie nido tin to mì
mẹ bọ ayajẹ mìtọn nido yin hin-
hẹn gọ́. 12 Ehe wẹ gbedide ṣie,
dọ mì ni yiwanna ode awetọ mì-
tọn kẹdẹdile yẹn yiwanna mì do.
13 Mẹdepope ma tindo owanyi
he klohu ehe, dọ mẹde ni ze alin-
dọn etọn jo do ota họntọn etọn lẹ
tọn mẹ. 14 Họntọn ṣie wẹ mì,
eyin mì wà nuhe yẹn degbè etọn
na mì. 15 Yẹn ma nọ ylọ mì dọ
afanumẹ lẹ ba, na afanumẹ de
ma nọ yọ́n nuhe wà oklunọ etọn
te. Ṣigba, yẹn ko ylọ mì dọ họn-
tọn, na nuhe yẹn sè sọn Otọ́ ṣie dè
lẹpo wẹ yẹn ko hẹn zun yinyọnẹn
na mì. 16 E ma yin mìwlẹ wẹ
de mi gba, ṣigba yẹn wẹ de mì,
podọ yẹn de mì nado zindonukọn
bo to sinsẹ́n detọ́n podọ na sinsẹ́n
mìtọn nido gbọṣi aimẹ; na nude-
pope he mì biọ Otọ́ lọ to oyín ṣie
mẹ, ewọ nido sọgan na mì.

17 "Onú ehelẹ wẹ yẹn degbè
etọn na mì, dọ mì ni yiwanna
ode awetọ mìtọn. 18 Eyin ai-
họn gbẹwanna mì, mì yọnẹn dọ
e ko gbẹwanna mi whẹpo e do
gbẹwanna mì. 19 Eyin mì ko
yin apadewhe aihọn tọn wẹ, ai-
họn na yiwanna etọn titi lẹ. To-
din, na mì ma yin apadewhe ai-
họn tọn wutu, ṣigba bọ yẹn ko de
mì sọn aihọn lọ mẹ, ehe wutu wẹ

aihọn do gbẹwanna mì. 20 Mì
hẹn ohó he yẹn dọna mì lọ do
ayiha mẹ dọ, Afanumẹ de ma
nọ klohu oklunọ etọn. Eyin yé
ko dohomẹkẹn mi, yé na doho-
mẹkẹn mì ga; Eyin yé ko payi
ohó ṣie go, yé na payi mìlọsu
tọn go ga. 21 Ṣigba, yé na wà
onú ehe lẹpo sọta mì na oyín ṣie
tọn wutu, na yé ma yọ́n mẹhe
do mi hlan lọ wutu. 22 Eyin
yẹn ma ko wá bo dọhona yé
wẹ, yé ma na ko tindo ylando de;
ṣigba, todin, yé ma tindo whẹjijọ
de na ylando yetọn. 23 Ewọ
he gbẹwanna mi gbẹwanna Otọ́
ṣie ga. 24 Eyin yẹn ma ko wà
azọ́n he mẹdevo depope ma ko
wà lẹ to ṣẹnṣẹn yetọn wẹ, yé
ma na ko tindo ylando de; ṣigba,
todin, yé ko mọ bosọ gbẹwanna
yẹn po Otọ́ ṣie po ga. 25 Ṣi-
gba, na ohó he yin kinkàndai to
Osẹ́n yetọn mẹ nido sọgan yin
hinhẹndi wutu wẹ dọ, 'Yé gbẹ-
wanna mi matin whẹwhinwhẹ́n
de.' 26 To whenue alọgọtọ lọ
he yẹn na dohlan mì sọn Otọ́ lọ
dè na wá, enẹ wẹ gbigbọ nugbo
tọn lọ, he na wá sọn Otọ́ lọ dè,
enẹ lọ na dekunnu gando go e;
27 podọ na mìwlẹ tọn, mì nasọ
dekunnu, na mì ko tin po yẹn po
sọn whenue yẹn bẹjẹeji.

16 "Yẹn ko dọ onú ehelẹ na
mì, na mì nikaa dahli.
2 Gbẹtọ lẹ na yàn mì sọn sina-
gọgu mẹ. Na nugbo tọn, ojlẹ lọ ja,
to whenue mẹdepope he hù mì
na lẹndọ emi ko basi sinsẹ̀nzọn
wiwe hlan Jiwheyẹwhe. 3 Ṣi-
gba, yé na wà onú ehelẹ, na yé
ma ko yọ́n Otọ́ lọ kavi yẹn wutu.
4 Ṣogan, yẹn dọ onú ehelẹ na
mì, na to whenue ojlẹ yetọn na
wá, mì nido flindọ yẹn ko dọ yé
na mì.

"Ṣigba, yẹn ma dọ onú ehelẹ na
mì to tintan whenu, na yẹn tin to
mì dè wutu. 5 Ṣigba, yẹn jei
ewọ he do mi hlan dè todin, ṣo-
gan depope to mì mẹ ma kanse
mi dọ, 'Fie wẹ hiẹ jei?' 6 Ṣi-
gba, na yẹn ko dọ onú ehelẹ na
mì wutu, awubla gọ́ ahun mìtọn
mẹ. 7 Etomọṣo, nugbo wẹ yẹn
to didọna mì dọ, Na dagbe mì-
tọn wutu wẹ yẹn do jei. Na eyin
yẹn ma yì, alọgọtọ lọ ma na wá
mì dè to aliho depope mẹ; ṣigba
eyin yẹn yì, yẹn na do e hlan mì.
8 Podọ to whenue e na wá, e na
na aihọn lọ kunnudenu he dutomẹji gando ylando go podọ gando
dodowiwa go podọ gando whẹ-
dida go: 9 jẹnukọn whẹ́, gando
ylando go, na yé ma to yise tindo
to yẹn mẹ wutu; 10 enẹgodo,
gando dodowiwa go, na yẹn jei
Otọ́ lọ dè bọ mìwlẹ ma na mọ mi
ba wutu; 11 podọ gando whẹ-
dida go, na ogán aihọn ehe tọn ko
yin whẹdana wutu.

12 "Yẹn gbẹ́ tindo onú susu
nado dọna mì, ṣigba mì ma pe-
nugo nado hẹn yé todin gba.
13 Ṣogan, to whenue e na wá,
yèdọ gbigbọ nugbo lọ, e na dea-
nana mì yì nugbo lọ lẹpo kọ̀n, na
e ma na dọho sọn ojlo ede tọn
mẹ, ṣigba nuhe e sè lẹ wẹ e na
dọ, e nasọ lá nuhe ja lẹ na mì.
14 E na pagigona mi, e nasọ lá
nuhe e mọyi sọn dè e na mì.

15 Nuhe Otọ́ lọ tindo lẹpo, ṣie
wẹ. Enẹwutu wẹ yẹn do dọ dọ
e na lá nuhe e mọyi sọn dè e na
mì. 16 Whenu vude dogọ, mì
ma na mọ mi ba, podọ whenu
vude dogọ, mì nasọ vọ́ mọ mi."
17 Enẹwutu, delẹ to devi etọn
lẹ mẹ to didọna ode awetọ dọmọ:
"Etẹwẹ nuhe ewọ dọna mí ehe
zẹẹmẹdo, 'Whenu vude dogọ, mì
ma na mọ mi ba, podọ whe-
nu vude dogọ, mì nasọ vọ́ mọ
mi,' podọ, 'na yẹn jei Otọ́ lọ
dè wutu'?" 18 Enẹwutu, yé to
didọ dọmọ: "Etẹwẹ nuhe e dọ ehe
zẹẹmẹdo dọ, 'whenu vude dogọ'?
Mí ma yọ́n nuhe hodọ e te."
19 Jesu yọnẹn dọ yé to jijlo nado
kanhose e, enẹwutu, e dọna yé
dọmọ: "Be mìwlẹ to hokanse mì-
delẹ gando ehe go, na yẹn dọ dọ,
Whenu vude dogọ, mì ma na mọ
mi ba, podọ, whenu vude dogọ,
mì nasọ vọ́ mọ mi wutu wẹ?
20 Nugbonugbo wẹ yẹn dọna mì
dọ, Mìwlẹ na viavi bo doavihàn,
ṣigba aihọn na jaya; mìwlẹ na
blawu, ṣigba awubla mìtọn na lẹ-
zun ayajẹ. 21 To whenue yọn-
nu de to viji, e nọ tindo awu-
fiẹsa,* na ojlẹ etọn ko wá wutu;
ṣigba, to whenue e ko ji ovi pẹvi
lọ, e masọ nọ flin awufiẹsa lọ ba,
na ayajẹ lọ dọ gbẹtọ de ko yin jiji
do aihọn mẹ wutu. 22 Enẹwu-
tu, na nugbo tọn, mìlọsu to awu-
bla mẹ todin; ṣigba yẹn nasọ vọ́
wá mọ mì bọ ahun mìtọn na jaya,
podọ mẹdepope ma na yí aya-
jẹ mìtọn sọn mì si. 23 Podọ to
azán enẹ gbè, mì ma na kàn onú
depope sè mi. Nugbonugbo wẹ
yẹn dọna mì dọ, Eyin mìwlẹ biọ
nudepope Otọ́, ewọ na na ẹn mì
to oyín ṣie mẹ. 24 Kakajẹ ojlẹ
ehe mẹ, mì ma ko biọ onú dopo
tata to oyín ṣie mẹ. Mì biọ, mì
nasọ mọyi, na ayajẹ mìtọn nido
sọgan yin hinhẹn gọ́.
25 "Yẹn ko yí nuyijlẹdonugo lẹ
do dọ onú ehelẹ na mì. Ojlẹ lọ ja,
to whenue yẹn ma na nọ yí nuyi-
jlẹdonugo lẹ do dọhona mì ba, ṣi-
gba yẹn na dọhona mì to aliho
he họnwun mẹ gando Otọ́ lọ go.
26 To azán enẹ gbè, mìwlẹ na
biọ to oyín ṣie mẹ, podọ yẹn ma
dọna mì dọ yẹn na basi obiọ na
mì sọn Otọ́ dè gba. 27 Na Otọ́
lọ lọsu yiwanna mì, na mì yi-
wanna mi bo ko yise dọ yẹn wá
taidi afọzedaitọ Otọ́ lọ tọn wutu.
28 Otọ́ lọ dè wẹ yẹn tọ́n sọn bo
wá aihọn mẹ. Humọ, yẹn to tin-
tọ́n sọn aihọn mẹ bo jei Otọ́ dè."
29 Devi etọn lẹ dọmọ: "Pọ́n!
Todin, hiẹ to hodọ to aliho he
họnwun mẹ, bo ma yí nuyijlẹ-
donugo depope zan. 30 Todin,
mí yọnẹn dọ hiẹ yọ́n onú lẹpo
bọ mẹdepope ma dona kanhose
we. Gbọn ehe dali, mí yise dọ
Jiwheyẹwhe dè wẹ hiẹ wá sọn."
31 Jesu gblọnna yé dọmọ: "Mì-
wlẹ ko wá yise todin lo? 32 Mì
pọ́n! Ojlẹ lọ ja, na nugbo tọn, e ko
wá, to whenue dopodopo mìtọn
na gbàdo bo yì owhé etọn titi gbè
bọ mì na jo yẹn kẹdẹ do; ṣogan,
yẹn ma tin dee ṣo, na Otọ́ lọ tin
po yẹn po. 33 Yẹn dọ onú ehe-
lẹ na mì, na gbọn yẹn gblamẹ, mì
nido sọgan tindo jijọho. To aihọn
mẹ, mì na nọ tindo nukunbibia,

Joh 16:21* To paa mẹ, "awubla."

ṣigba, mì gboadọ! Yẹn ko gba-
whàn aihọn tọn."

17 Jesu dọ onú ehelẹ, podọ,
to whenue e ze nukun
etọn lẹ daga hlan olọn, e dọmọ:
"Otọ́ E, ojlẹ lọ ko wá; pagigona
visunnu towe, na visunnu towe
nido sọgan pagigona we, 2 kẹ-
dẹdile hiẹ ko na ẹn aṣẹ do agba-
salan lẹpo ji do, dọ gando mẹhe
hiẹ ko na ẹn lẹpo go, ewọ
nido sọgan na yé ogbè madopodo.
3 Ehe wẹ ogbè madopodo, dọ yé
ni to vivẹnudo zọnmii nado yọ́n
hiẹ Jiwheyẹwhe nugbo dopo kẹdẹ
lọ, podọ mẹhe hiẹ dohlan, yèdọ
Jesu Klisti. 4 Yẹn ko pagigona
we to aigba ji, na yẹn ko dota-
na azọ́n he hiẹ na mi nado wà.
5 Enẹwutu, todin, Otọ́ E, yí gigo
he yẹn ko tindo to apá towe whẹ-
po aihọn do wá tintin mẹ lọ do pa-
gigona mi to apá towe.

6 "Yẹn ko do oyín towe hia
mẹhe hiẹ na mi sọn aihọn mẹ
lẹ. Towe wẹ yé, bọ hiẹ yí yé na
mi, yé ko sọ payi ohó towe go.
7 Todin, yé ko yọnẹn dọ nuhe
hiẹ na mi lẹpo, dè we wẹ yé wá
sọn; 8 na yẹn ko na yé ohó he
hiẹ na mi lẹ, yé ko sọ kẹalọyi yé
bo ko yọnẹn na taun tọn dọ yẹn
wá taidi afọzedaitọ towe, podọ yé
ko yise dọ hiẹ wẹ do mi hlan.
9 Yẹn basi obiọ gando yé go; yẹn
basi obiọ, e ma yin gando aihọn
lọ go gba, ṣigba gando mẹhe hiẹ
na mi lẹ go; na towe wẹ yé yin
wutu, 10 podọ nuhe yẹn tindo
lẹpo, towe wẹ, bọ towe lẹ sọ yin
ṣie, yẹn ko sọ yin gigopana to
ṣẹnṣẹn yetọn.

11 "Humọ, yẹn masọ to aihọn
lọ mẹ ba, ṣigba yewlẹ tin to ai-
họn lọ mẹ bọ yẹn ja dè we. Otọ́
Wiwe, họ́ yé na oyín towe he hiẹ
ko na mi lọ wutu, na yé nido sọ-
gan yin dopo kẹdẹdile míwlẹ te
do. 12 To whenue yẹn tin po
yé po, yẹn nọ họ́ yé na oyín towe
he hiẹ ko na mi lọ wutu; yẹn ko
sọ whlá yé bọ dopo tata to yé mẹ
ma yin vivasudo adavo visunnu
vasudo tọn lọ, na adà Owe-wiwe
tọn lọ nido sọgan yin hinhẹndi.
13 Ṣigba, todin, yẹn ja dè we,
yẹn sọ to onú ehelẹ dọ to whenue
yẹn gbẹ́ pò to aihọn lọ mẹ na yé
nido sọgan tindo ayajẹ ṣie to gigọ́
mẹ. 14 Yẹn ko na ohó towe yé,
ṣigba aihọn lọ ko gbẹwanna yé,
na yé ma yin apadewhe aihọn lọ
tọn wutu, kẹdẹdile yẹn ma yin
apadewhe aihọn tọn do.

15 "Yẹn biọ we, e ma yin nado
de yé sè sọn aihọn lọ mẹ gba, ṣi-
gba nado họ́ yé na mẹylankan lọ
tọn wutu. 16 Yé ma yin apa-
dewhe aihọn tọn, kẹdẹdile yẹn
ma yin apadewhe aihọn tọn do.
17 Hẹn yé zun wiwe gbọn nugbo
lọ gblamẹ; ohó towe wẹ nugbo.
18 Kẹdẹdile hiẹ do mi hlan aihọn
mẹ do, yẹnlọsu do yé hlan aihọn
lọ mẹ. 19 Yẹn sọ to dee hẹn
zun wiwe na yetọn wutu, na ye-
lọsu nido sọgan yin hinhẹn zun
wiwe gbọn nugbo gblamẹ.

20 "Yẹn basi obiọ, e ma yin
gando ehelẹ kẹdẹ go, ṣigba gan-
do mẹhe to yise tindo to yẹn
mẹ gbọn ohó yetọn gblamẹ lẹ go
ga; 21 na yemẹpo nido sọgan
yin dopo, kẹdẹdile hiẹ, Otọ́, tin to
kọndopọ mẹ hẹ mi bọ yẹn tin to

kọndopọ mẹ hẹ we do, na yelọsu
nido sọgan tin to kọndopọ mẹ hẹ
mí, na aihọn lọ nido sọgan yise dọ
hiẹ wẹ do mi hlan. 22 Humọ,
yẹn ko na yé gigo he hiẹ na mi,
na yé nido sọgan yin dopo kẹdẹ-
dile míwlẹ yin dopo do. 23 Yẹn
tin to kọndopọ mẹ hẹ yé podọ hiẹ
tin to kọndopọ mẹ hẹ mi, na yé
nido sọgan yin hinhẹn zun pipé
to dopo mẹ, na aihọn nido yọnẹn
dọ hiẹ wẹ do mi hlan bọ hiẹ sọ yi-
wanna yé kẹdẹdile hiẹ yiwanna
mi do. 24 Otọ́ E, gando mẹhe
hiẹ na mi lẹ go, yẹn jlo dọ fihe
yẹn te, finẹ wẹ yelọsu ni te hẹ mi
ga, na yé nido sọgan mọ gigo ṣie
he hiẹ ko na mi, na hiẹ ko yiwan-
na mi jẹnukọnna didá aihọn tọn
wutu. 25 Otọ́ dodonọ E, na nu-
gbo tọn, aihọn lọ ma ko yọ́n we;
ṣigba yẹn ko yọ́n we, podọ ehelẹ
ko yọnẹn dọ hiẹ wẹ do mi hlan.
26 Yẹn ko sọ hẹn oyín towe zun
yinyọnẹn na yé bo nasọ hẹn ẹn
zun yinyọnẹn, na owanyi he hiẹ
tindo na mi nido sọgan tin to yé
mẹ bọ yẹn na tin to kọndopọ mẹ
hẹ yé."

18 To whenue Jesu ko dọ onú
ehelẹ, ewọ po devi etọn lẹ
po tọ́nyi awà awetọ agbàdo Ki-
dlọni tọn ji, fihe jipa de te, ewọ
po devi etọn lẹ po sọ biọ e mẹ.
2 Todin, Juda, mẹdehiatọ etọn
lọsu yọ́n filọ, na whlasusu wẹ
Jesu ko pli po devi etọn lẹ po to
finẹ. 3 Enẹwutu, Juda plan pi-
pli awhànfuntọ lẹ tọn gọna ponọ
yẹwhenọgán lẹ po Falesi lẹ po
tọn bọ yé hẹn zòwhán lẹ, miyọ́n-
gbán lẹ po adanwànu lẹ po wá
finẹ. 4 Enẹwutu, na Jesu ko
yọ́n nuhe to na jọ do e go lẹpo
wutu, e tọ́n bo dọna yé dọmọ:
"Mẹnu wẹ mì to dindin?" 5 Yé
gblọnna ẹn dọmọ: "Jesu Nazalẹti
tọn wẹ." E dọna yé dọmọ: "Yẹn
wẹ ewọ." Todin, Juda, mẹdehiatọ
etọn lọsu to ote hẹ yé.

6 Ṣigba, to whenue e dọna yé
dọmọ: "Yẹn wẹ ewọ," yé joagọyi-
godo bo hójai. 7 To whenẹnu,
e sọ vọ́ kanse yé dọmọ: "Mẹnu
wẹ mì to dindin?" Yé dọmọ:
"Jesu Nazalẹti tọn wẹ." 8 Jesu
gblọnna yé dọmọ: "Yẹn dọna mì
dọ yẹn wẹ ewọ. Enẹwutu, eyin
yẹn wẹ mì to dindin, mì gbọ ehe-
lẹ ni yì"; 9 na ohó lọ nido yin
hinhẹndi, ehe e dọ dọmọ: "Gando
mẹhe hiẹ na mi lẹ go, yẹn ma
hẹn dopo tata to yé mẹ bu."

10 To whenẹnu, Simọni Pita,
na ewọ tindo ohí de wutu,
e sún in bo hú afanumẹ yẹwhenọ
daho lọ tọn bosọ pà otó etọn adu-
siwhé tọn sẹ̀. Oyín afanumẹ lọ
tọn wẹ Malkọs. 11 Ṣigba, Jesu
dọna Pita dọmọ: "Gọ̀ ohí lọ do apà
etọn mẹ. Kọfo he Otọ́ lọ ko na mi,
be yẹn ma na nù in wẹ ya?"

12 To whenẹnu, pipli awhàn-
funtọ lẹ tọn po awhàngán daho lọ
po gọna ponọ Ju lẹ tọn lẹ wle
Jesu bo blá ẹ, 13 yé sọ plan ẹn
yì Annas dè jẹnukọn; na ewọ wẹ
asi-tọ́ Kaifa, mẹhe yin yẹwhe-
nọ daho to owhe enẹ mẹ lọ tọn.
14 Na nugbo tọn, Kaifa wẹ mẹhe
na ayinamẹ Ju lẹ dọ alenu wẹ
e yin na yé dọ dawe dopo ni kú
do ota gbẹtọ lẹ tọn mẹ.

15 Todin, Simọni Pita po devi
devo po to hihodo Jesu. Yẹwhenọ

daho lọ yọn devi enẹ, podọ ewọ
biọ họmẹ hẹ Jesu yì awánu yẹ-
whenọ daho lọ tọn, 16 ṣigba,
Pita to ote to họngbo ji. Enẹ-
wutu, devi diẹ lọ, mẹhe yẹwhe-
nọ daho lọ yọnẹn, tọnjẹgbonu bo
dọho hẹ hònjinọtọ lọ bosọ plan
Pita biọ họmẹ. 17 To whenẹnu,
deviyọnnu hònjinọtọ lọ dọna Pita
dọmọ: "Hiẹ yin dopo to devi dawe
ehe tọn lẹ mẹ ga, kavi e ma yin
mọ wẹ?" E sọ dọmọ: "Yẹn ma yin
dopo to yé mẹ." 18 Todin, afa-
numẹ lẹ po ponọ lẹ po to ote to
finẹ, na avivọ tin wutu, yé flọ
akán miyọn bosọ to miyọn hú.
Pita lọsu tin to ote hẹ yé bo to mi-
yọn hú.

19 To whenẹnu, yẹwhenọgán
lọ kanhose Jesu gando devi etọn
lẹ go podọ gando nuplọnmẹ etọn
go. 20 Jesu gblọnna ẹn dọmọ:
"Yẹn ko dọhona aihọn lọ to gba-
ngba. Whepoponu wẹ yẹn nọ
plọnmẹ to sinagọgu mẹ podọ to
tẹmpli mẹ, fihe Ju lẹpo nọ pli do;
yẹn masọ dọ nudepope to nuglọ.
21 Naegbọn hiẹ do to hokanse
mi? Kanhose mẹhe ko sè nuhe
yẹn dọna yé lẹ. Pọn! Ehelẹ yọn
nuhe yẹn dọ lẹ." 22 To whenue
e ko dọ onú ehelẹ, dopo to ponọ
he tin to ote to finẹ lẹ mẹ hotó-
mẹ na Jesu bo dọmọ: "Be mọ wẹ
hiẹ na na gblọndo yẹwhenọgán
lọ do ya?" 23 Jesu gblọnna ẹn
dọmọ: "Eyin nuhe yẹn dọ ylan, dọ
nuhe ylan to e mẹ lọ na mi; ṣi-
gba eyin e sọgbe, naegbọn hiẹ
do linú mi?" 24 To whenẹnu,
Annas do e hlan biblá yì Kaifa yẹ-
whenọ daho lọ dè.

25 Todin, Simọni Pita to ote
bo to miyọn hú. To whenẹnu, yé
dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ lọsu yin dopo
to devi etọn lẹ mẹ ga, kavi e ma
yin mọ wẹ?" E mọn bo dọmọ:
"Yẹn ma yin dopo to yé mẹ."
26 Dopo to afanumẹ yẹwhenọ
daho lọ tọn lẹ mẹ, he yin hẹnnu-
mẹ mẹhe Pita pà otó na lọ tọn
dọmọ: "Yẹn mọ we to jipa lọ mẹ
hẹ ẹ, kavi yẹn ma mọ we wẹ?"
27 Ṣigba, Pita sọ mọn whlado-
po dogọ; podọ to afọdopolọji koklo
dosé.

28 To whenẹnu, yé plan Jesu
sọn Kaifa dè yì hònmẹ ayimatẹn-
gán lọ tọn. Podọ, afọnnu fuu sọ
wẹ. Ṣigba, yelọsu ma biọ hòn-
mẹ ayimatẹn-gán lọ tọn ma nado
yin hinhẹnflu, na yé nido sọgan
dù hùnwhẹ juwayi tọn. 29 To
whenẹnu, Pilati tọn wá yé dè bo
dọmọ: "Whẹsadokọnamẹ tẹwẹ mì
hẹnwa sọta dawe ehe?" 30 Yé
sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Eyin dawe
ehe ma yin ylanwatọ de, mí ma
na ko ze e jo na we." 31 To
whenẹnu, Pilati dọna yé dọmọ:
"Mìlọsu ni plan ẹn bo dawhẹ-
na ẹn sọgbe hẹ osẹn mìtọn." Ju
lẹ dọna ẹn dọmọ: "E ma sọgbe
hẹ osẹn dọ mí ni hù mẹdepope."
32 Ehe yinmọ na ohó Jesu tọn
nido sọgan yin hinhẹndi, ehe e dọ
nado do okú wunmẹ he ewọ dona
kú lọ hia.

33 Enẹwutu, Pilati sọ vọ biọ
hònmẹ ayimatẹn-gán lọ tọn bo
ylọ Jesu bosọ dọna ẹn dọmọ:
"Be hiẹ wẹ ahọlu Ju lẹ tọn
ya?" 34 Jesu gblọn dọmọ: "Be
ojlo towe titi mẹ wẹ hiẹ dọ
ehe sọn, kavi mẹdevo lẹ wẹ dọ-

hona we gando go e?" 35 Pilati gblọn dọmọ: "Yẹn ma yin Ju de, kavi e ma yin mọ wẹ? Akọta towe titi po yẹwhenọgán lẹ po wẹ ze we jo na mi. Etẹwẹ hiẹ wà?" 36 Jesu gblọn dọmọ: "Ahọluduta ṣie ma yin apadewhe aihọn ehe tọn. Eyin ahọluduta ṣie ko yin apadewhe aihọn ehe tọn wẹ, devizọnwatọ ṣie lẹ na ko hoavùn bọ yẹn ma na ko yin zizejo na Ju lẹ. Ṣigba, nalete, ahọluduta ṣie ma yin sọn aihọn ehe mẹ." 37 To whenẹnu, Pilati dọna ẹn dọmọ: "Eyọn, todin, be ahọlu de wẹ hiẹ yin ya?" Jesu gblọn dọmọ: "Hiẹ lọsu wẹ to didọ dọ yẹn yin ahọlu de. Na ehe wutu wẹ yẹn do yin jiji, podọ na ehe wutu wẹ yẹn ko wá aihọn mẹ, na yẹn nido dekunnu gando nugbo lọ go. Mẹdepope he to adà nugbo lọ tọn mẹ nọ dotoaina ogbè ṣie." 38 Pilati dọna ẹn dọmọ: "Etẹwẹ yin nugbo?"

Podọ to whenue e ko dọ ehe, e sọ vọ́ tọ́nyi Ju lẹ dè bo dọna yé dọmọ: "Yẹn ma mọ oylan de to okọ̀ na ẹn. 39 Humọ, mì tindo aṣa de dọ yẹn ni nọ tún omẹ de dote na mì to hùnwhẹ juwayi tọn whenu. Enẹwutu, be mìwlẹ jlo dọ yẹn ni tún ahọlu Ju lẹ tọn lọ dote na mì ya?" 40 To whenẹnu, yé sọ vọ́ dawhá bo dọmọ: "E ma yin dawe ehe gba, ṣigba Balabas!" Nalete, Balabas yin jaguda de.

19 Enẹwutu, to ojlẹ enẹ mẹ, Pilati plan Jesu bo hò e. 2 Awhànfuntọ lẹ sọ lọn jẹgbakun owùn tọn de bo ṣinyọ́n do ota na ẹn bosọ yí awugbó sopẹ́vọ̀ tọn de do doaṣọ́na ẹn; 3 yé sọ jẹ e dè wá ji bo nọ dọmọ: "Kúdo lewhenu, hiẹ Ahọlu Ju lẹ tọn!" Podọ yé nọ hotómẹ na ẹn ga. 4 Pilati sọ vọ́ tọ́n bo dọna yé dọmọ: "Mì pọ́n! Yẹn plan ẹn jẹgbonu wá na mì, na mì nido yọnẹn dọ yẹn ma mọ oylan de to okọ̀ na ẹn." 5 Enẹwutu, Jesu tọ́njẹgbonu, bọ jẹgbakun owùn tọn to ota na ẹn bọ e tin to awugbó sopẹ́vọ̀ tọn de mẹ. Ewọ sọ dọna yé dọmọ: "Mì pọ́n! Dawe lọ!" 6 Ṣigba, to whenue yẹwhenọgán lẹ po ponọ lẹ po mọ ẹn, yé dawhá bo dọmọ: "Whè e do núgo! Whè e do núgo!" Pilati dọna yé dọmọ: "Milọsu ni plan ẹn bo whè e do núgo, na yẹn ma mọ oylan depope to okọ̀ na ẹn." 7 Ju lẹ gblọnna ẹn dọmọ: "Míwlẹ tindo osẹ́n de, podọ sọgbe hẹ osẹ́n lọ, ewọ dona kú, na e ylọ ede dọ visunnu Jiwheyẹwhe tọn wutu."

8 Enẹwutu, to whenue Pilati sè ehe, obu jẹ e ji dogọ; 9 ewọ sọ vọ́ biọ họ̀nmẹ ayimatẹn-gán tọn bo dọna Jesu dọmọ: "Fie wẹ hiẹ wá sọn?" Ṣigba, Jesu ma na ẹn gblọndo depope. 10 Enẹwutu, Pilati dọna ẹn dọmọ: "Hiẹ ma kẹnù demẹ na mi wẹ? A ma yọnẹn dọ yẹn tindo aṣẹ nado tún we dote podọ yẹn sọ tindo aṣẹ nado whè we do núgo wẹ ya?" 11 Jesu gblọnna ẹn dọmọ: "Hiẹ ma na ko tindo aṣẹ de do ji e eyin e ma ko yin nina we sọn aga. Ehe wutu wẹ dawe lọ he ze mi do alọ towe mẹ tindo ylando he klohu."

12 Na whẹwhinwhẹn ehe wutu, Pilati to aliho dín nado

tún in dote. Ṣigba, Ju lẹ dawhá
bo dọmọ: "Eyin hiẹ tún dawe
ehe dote, a ma yin họntọn Sesali
tọn. Mẹdepope he hẹn ede zun
ahọlu to hodọ jẹagọdo Sesali."
13 Enẹwutu, to whenue Pilati ko
sè ohó ehelẹ, e hẹn Jesu jẹgbo-
nu, ewọ sọ sinai to whẹdaján
de ji to fihe nọ yin Zannu Titẹ,
ṣigba *Gabbata* to Heblugbe mẹ.
14 Todin, azán awuwle* na hùn-
whẹ juwayi tọn wẹ; e yin nudi
gànhiho ṣidopotọ# mẹ. Ewọ sọ
dọna Ju lẹ dọmọ: "Mì pọ́n! Ahọ-
lu mìtọn!" 15 Ṣigba, yé dawhá
dọmọ: "De e sè sọn aimẹ! De e sè
sọn aimẹ! Whè e do núgo!" Pilati
dọna yé dọmọ: "Be yẹn ni whè
ahọlu mìtọn do núgo wẹ ya?" Yẹ-
whenọgán lẹ gblọn dọmọ: "Míwlẹ
ma tindo ahọlu de adavo Sesali."
16 Enẹwutu, to ojlẹ enẹ mẹ, ewọ
ze e do alọ yetọn mẹ na e nido yin
whiwhè do núgo.

To whenẹnu, Jesu jẹ alọ yetọn
mẹ. 17 Podọ ewọ lọsu wẹ hẹn
yatin lọ yì fihe nọ yin Taká Tẹn-
mẹ, he yin *Gọlgọta* to Heblugbe
mẹ; 18 yé sọ whè e do núgo
to finẹ gọna dawe awe devo lẹ,
dopo to awà ehe ji podọ awetọ to
awà diẹ ji, ṣigba Jesu to ṣẹnṣẹn.
19 Pilati sọ wleawuna nukinkan
de bo ze e do yatin lọ go. E yin
kinkàn dọmọ: "Jesu Nazalẹti tọn
Ahọlu Ju lẹ tọn." 20 Enẹwutu,
susu Ju lẹ tọn wẹ hia nukinkan
ehe, na fihe Jesu yin whiwhè do
núgo te sẹpọ tòdaho lọ; podọ e yin
kinkàn to Heblugbe, Latinigbe,
po Glẹkigbe po mẹ. 21 Ṣigba,
yẹwhenọgán Ju lẹ tọn lẹ jẹ didọ-
na Pilati ji dọmọ: "Hiẹ kàn 'Ahọ-
lu Ju lẹ tọn' blo, ṣigba dọ e dọ
dọ, 'Yẹn wẹ Ahọlu Ju lẹ tọn.'"
22 Pilati gblọn dọmọ: "Nuhe yẹn
kàn ko yin kinkàn."

23 Todin, to whenue awhàn-
funtọ lẹ ko whè Jesu do núgo, yé
yí awugbó etọn lẹ bo má do ẹnẹ,
dopo na awhànfuntọ dopo, yé sọ
yí awù odò tọn ga. Ṣigba, awù odò
tọn lọ ma tindo titọ̀tẹn de na e yin
linlọ̀n sọn aga wá odò. 24 Enẹ-
wutu, yé dọna ode awetọ dọmọ:
"Mì gbọ mí ni ma tlẹn ẹn blo, ṣi-
gba mì gbọ mí ni magbe mẹhe
tọn e na yin gbọn vòbibla dali."
Ehe yinmọ na adà Owe-wiwe
tọn lọ nido sọgan yin hinhẹndi
he dọmọ: "Yé má awugbó ṣie lẹ
to yede ṣẹnṣẹn, yé sọ blavo do
avọ̀ ṣie lẹ ji." Podọ na nugbo tọn,
awhànfuntọ lẹ wà onú ehelẹ.

25 Ṣigba, onọ̀ Jesu tọn po nọ-
viyọnnu etọn po tin to ote to yatin
etọn kọ̀n; Malia asi Klopasi tọn po
Malia Magdaleni po sọ tin to finẹ.
26 Enẹwutu, to whenue Jesu mọ
onọ̀ etọn po devi he e yiwanna
lọ po to ote to finẹ, e dọna onọ̀
etọn dọmọ: "Yọnnu, pọ́n! Visun-
nu towe!" 27 Enẹgodo, e dọna
devi lọ dọmọ: "Pọ́n! Onọ̀ towe!"
Podọ sọn ojlẹ enẹ mẹ, devi lọ
plan ẹn yì owhé edetiti tọn gbè.

28 To ehe godo, to whe-
nue Jesu yọnẹn dọ onú lẹpo ko

Joh 19:14* Enẹ wẹ, azán he nọ dlẹnalọ-do azán he jẹnukọnna Hùnwhẹ azán ṣin-awe Akla Madotọ́n lẹ tọn, ehe whenu Ju lẹ nọ wleawuna hùnwhẹ lọ, bo nọ dotana azọ́n niyaniya tọn depope he ma sọgan gbọ-ṣi aimẹ jẹ hùnwhẹ lọ godo. **14#** Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zè.

yin hinhẹndi todin, na adà Owe-
wiwe tọn lọ nido sọgan yin hin-
hẹndi, e dọmọ: "Nugbla to hùhù
mi." 29 Núzinzan de to finẹ bọ
ovẹn vẹsin gọ́ ẹ. Enẹwutu, yé ze
hùmẹ-tekan he gọ́ na ovẹn vẹsin
lọ do opò hisọpu tọn de nù bo
dlẹn ẹn do onù na ẹn. 30 To-
din, to whenue Jesu ko dọ́ ovẹn
vẹsin lọ pọ́n, e dọmọ: "E ko yin
wiwadotana!" podọ, dile e dẹ́ ota
etọn, e jo gbigbọ etọn do.

31 To whenẹnu, na e yin azán
Awuwle* tọn wutu, na oṣiọ lọ lẹ
nikaa gbọṣi yatin lẹ ji to Gbọjẹ-
zangbe (na azán daho de wẹ Gbọ-
jẹzan enẹ yin,) Ju lẹ biọ to Pilati
si nado wẹ́n afọ yetọn lẹ na oṣiọ
lọ lẹ nido yin zize sè. 32 Enẹ-
wutu, awhànfuntọ lọ lẹ wá, bo
wẹ́n afọ omẹ tintan podọ omẹ
awetọ he yin whiwhè do núgo
dopọ hẹ ẹ lẹ tọn. 33 Ṣigba to
whenue yé wá Jesu dè bo mọdọ
e ko kú, yé ma wẹ́n afọ etọn lẹ.
34 Etomọṣo, dopo to awhànfun-
tọ lọ lẹ mẹ sọ́ owhán adà mẹ
na ẹn, podọ to afọdopolọji ohùn
po osin po tọ́njẹgbonu. 35 Podọ
ewọ he mọ nujijọ lọ ko dekun-
nu, nugbo sọ wẹ kunnudide etọn,
dawe enẹ sọ yọnẹn dọ nugbo wẹ
nuhe e dọ lẹ, na mìlọsu nido
sọgan yise. 36 Na nugbo tọn,
onú ehelẹ jọ na adà Owe-wiwe
tọn lọ nido yin hinhẹndi he dọmọ:
"Depope to ohú etọn lẹ mẹ ma na
yin gbigbà." 37 Podọ adà Owe-
wiwe tọn devo sọ dọmọ: "Yé na
pọ́n Omẹ lọ he yé sọwhán."

38 Todin, to onú ehelẹ godo,
Josẹfu he wá sọn Alimate, he
ko yin devi Jesu tọn de to nu-
glọ na obu etọn na Ju lẹ wutu,
biọ to Pilati si na ewọ nido sọ-
gan ze oṣiọ Jesu tọn yì; Pilati
sọ nagbè e. Enẹwutu, e wá bo
ze oṣiọ etọn sọyi. 39 Nikodẹ-
mi lọsu ga, yèdọ dawe lọ he wá
e dè to tintan whenu, hẹn zuya po
aloẹsi biblá he yì nudi kilo gbàn
po wá. 40 Enẹwutu, yé ze oṣiọ
Jesu tọn bo yí alà lẹ do blá ẹ po
nuwhẹ́nkun lẹ po kẹdẹdile Ju lẹ
tindo aṣa awuwlena ṣiọdidi tọn
do. 41 Podọ, jipa de tin to fihe
ewọ yin whiwhè do núgo te, yọdò
yọyọ de he mẹ mẹdepope ma ko
yin titẹ́ do gbede sọ tin to jipa
lọ mẹ. 42 Enẹwutu, na e yin
azán awuwle* tọn na Ju lẹ wutu,
yé tẹ́ Jesu do finẹ, na yọdò lọ to
yakẹ.

20 To azán tintan* osẹ lọ
tọn gbè, Malia Magdale-
ni wá yọdò lọ kọ̀n to afọnnu fuu,
to whenue ai ma ko họ́n, bo mọdọ
zannu lọ ko yin didesẹ sọn yọdò
lọ nù. 2 Enẹwutu, e họ̀nwezun
bo wá Simọni Pita po devi lọ he
Jesu yiwanna po dè, e sọ dọna yé
dọmọ: "Yé ko ze Oklunọ sẹ̀ sọn
yọdò lọ mẹ, podọ mí ma yọ́n fihe
yé tẹ́ ẹ do."

3 To whenẹnu, Pita po devi lọ
po dedo yọdò lọ kọ̀n. 4 Mọwẹ,

Joh 19:31* Enẹ wẹ, azán he nọ dlẹnalọdo azán he jẹnukọnna Gbọjẹzan sẹmẹsẹmẹ tọn, ehe whenu Ju lẹ nọ wleawuna núdùdù na Gbọjẹzan lọ, bo nọ dotana azọ́n niyaniya tọn depope he ma sọgan gbọṣi aimẹ jẹ Gbọjẹzan lọ godo. (Yijlẹdo Eks16:5; 20:10 go.)

Joh 19:42* Pọ́n Joh 19:14, nudọnamẹ odò tọn. **20:1*** Pọ́n Mt 28:1, nudọnamẹ odò tọn.

yé omẹ awe lẹ jẹ wezunhọn ji; ṣigba devi diẹ họnwezun po awuyiya susu po bo jẹnukọnna Pita yì yọdò lọ kọn. 5 Podọ to whenue e dẹ hlan nukọn, e mọ alà lẹ to kọmẹ, ṣogan e ma biọ e mẹ. 6 To whenẹnu, Simọni Pita he to hihodo e lọ lọsu wá bo biọ yọwhé lọ. E sọ mọ alà lọ lẹ to kọmẹ, 7 podọ avọ̀ he to ota na ẹn dai lọ ma topọ hẹ alà lọ lẹ to kọmẹ ṣigba yin hihá dovo do fidopo. 8 Enẹwutu, to whenẹnu, devi diẹ he ko jẹ yọdò lọ kọn jẹnukọn sọ biọ e mẹ ga, podọ ewọ mọ bo yise. 9 Na kakajẹ din, yé ma ko mọnukunnujẹ adà Owe-wiwe tọn lọ mẹ he dọ ewọ dona yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ. 10 Enẹwutu, devi lẹ lẹkọyi owhé yetọn gbè.

11 Ṣigba, Malia gbọṣi ote to gbonu sẹpọ yọdò lọ bo to avivi. To whenẹnu, dile e to avivi, e dẹ hlan nukọn nado pọ́n yọdò lọ mẹ 12 e sọ mọ angẹli awe to aisinsin to avọ̀ wewe mẹ, dopo to taligbé bọ awetọ to afọligbé to fihe oṣiọ Jesu tọn ko yin titẹ do dai. 13 Yé sọ dọna ẹn dọmọ: "Yọnnu, naegbọn hiẹ do to avivi?" E dọna yé dọmọ: "Yé ko ze Oklunọ ṣie sè bọ yẹn ma yọ́n fihe yé tẹ ẹ do." 14 To onú ehelẹ didọ godo, e lẹgodo bo mọ Jesu to ote, ṣigba e ma yọnẹn dọ Jesu wẹ. 15 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Yọnnu, naegbọn hiẹ do to avivi? Mẹnu dín wẹ a te?" Na e lẹndọ jipa-họ́tọ lọ wẹ wutu, e dọna ẹn dọmọ: "Mẹdaho, eyin hiẹ ko ze e sè, dọ fihe hiẹ tẹ ẹ do na mi, na yẹn nido ze e." 16 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Malia!" To whenue e lilẹ́, e dọna ẹn to Heblugbe mẹ dọmọ: *"Labboni!"* (he zẹẹmẹdo "Mẹplọntọ!") 17 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Gbọ titẹdo go e. Na yẹn ma ko hẹji yì Otọ́ dè. Ṣigba, yì mẹmẹsunnu ṣie lẹ dè bo dọna yé dọ, 'Yẹn hẹji jei Otọ́ ṣie po Otọ́ mìtọn po dè podọ jei Jiwheyẹwhe ṣie po Jiwheyẹwhe mìtọn po dè.'" 18 Malia Magdaleni wá bo hẹn linlin lọ wá na devi lẹ dọmọ: "Yẹn ko mọ Oklunọ!" bọ e dọ onú ehelẹ na ẹn.

19 Enẹwutu, to whenue ozán kú to gbenẹgbe, yèdọ azán tintan osẹ lọ tọn, podọ dile etlẹ yindọ ohọn fihe devi lẹ te lọ tọn lẹ to súsú gbanun-gbanun na budisi Ju lẹ wutu, Jesu sọawuhia bo ṣite to ṣẹnṣẹn yetọn bosọ dọna yé dọmọ: "Jijọho ni tin hlan mì." 20 Podọ to whenue e ko dọ ehe, e do alọ etọn lẹ po adaja etọn po hia yé. To whenẹnu, devi lẹ jaya to whenue yé mọ Oklunọ. 21 Enẹwutu, Jesu sọ vọ́ dọna yé dọmọ: "Jijọho ni tin hlan mì. Kẹdẹdile Otọ́ ko do mi hlan do, yẹnlọsu to dido mì hlan." 22 Podọ to whenue e ko dọ ehe, e fú jẹhọn do yé bo dọna yé dọmọ: "Gbigbọ ni jẹ mì ji. 23 Eyin mì jo ylando mẹdepope tọn na ẹn, e na yin jijona ẹn; eyin mì ma jo mẹdepope tọn na ẹn, e ma na yin jijona ẹn."

24 Ṣigba, Tọmasi, dopo to omẹ wiawe lẹ mẹ he nọ yin yiylọdọ Ahoho Lọ, ma tin po yé po to whenue Jesu wá. 25 Enẹwutu, devi he pò lẹ dọna ẹn dọmọ: "Míwlẹ ko mọ Oklunọ!" Ṣigba e dọna yé dọmọ: "Eyin yẹn ma mọ oṣó-

pà to alọ etọn lẹ go bo yí alọvi ṣie do oṣó-pà lọ lẹ mẹ bosọ yí alọ ṣie do adaja etọn mẹ, yẹn ma na yise gbede."

26 Todin, azán ṣinatọn to enẹgodo, devi etọn lẹ to họnsudo whladopo dogọ, Tọmasi sọ tin po yé po. Dile ohọn lọ lẹ tlẹ to súsú gbanun-gbanun, Jesu sọawuhia bo ṣite to ṣẹnṣẹn yetọn bosọ dọmọ: "Jijọho ni tin hlan mì." 27 Enẹgodo, e dọna Tọmasi dọmọ: "Yí alọvi towe dofi bo pọn alọ ṣie lẹ, podọ yí alọ towe bo yí i do adaja ṣie mẹ, bosọ gbọ ayihaawe tindo ṣigba bo yise." 28 Tọmasi sọ gblọnna ẹn dọmọ: "Oklunọ ṣie podọ Jiwheyẹwhe ṣie!" 29 Jesu dọna ẹn dọmọ: "Na hiẹ mọ mi wutu wẹ zọn bọ hiẹ do yise ya? Ayajẹnọ wẹ mẹhe ma mọ ṣogan bo yise lẹ."

30 Na nugbo tọn, Jesu basi ohia susu devo lẹ ga to devi etọn lẹ nukọn he ma yin kinkàndai do owe-hihá ehe mẹ. 31 Ṣigba, ehelẹ ko yin kinkàndai na mìwlẹ nido sọgan yise dọ Jesu wẹ Klisti lọ yèdọ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn, podọ, eyin mì tindo yise, mì sọgan tindo ogbè gbọn oyín etọn gblamẹ.

21 To onú ehelẹ godo, Jesu sọ vọ́ sọawuhia devi etọn lẹ to ohù Tibeliadi tọn tó; ṣigba aliho he mẹ e sọawuhia te die. 2 Omẹ ehelẹ tin topọ, yèdọ Simọni Pita, Tọmasi mẹhe nọ yin yiylọdọ Ahoho Lọ, Natanaeli he wá sọn Kana Galili tọn, visunnu Zebede tọn lẹ gọna devi etọn awe devo lẹ. 3 Simọni Pita dọna yé dọmọ: "Yẹn jei whèvi hù gbè." Yé dọna ẹn dọmọ: "Míḷọsu na hodo we ga." Yé tọ́nyi bo biọ tọjihun mẹ, ṣigba yé ma wle nudepope to ozán enẹ mẹ.

4 Nalete, dile ai to hinhọn, Jesu ṣite to ohù lọ tó, ṣigba, na nugbo tọn, devi lẹ ma yọnẹn dọ Jesu wẹ. 5 To whenẹnu, Jesu dọna yé dọmọ: "Yọpọ lẹ emi, mì ma tindo nudepope nado dù, kavi e ma yin mọ wẹ?" Yé gblọnna ẹn dọ, "Mọwẹ!" 6 E dọna yé dọmọ: "Mì yìn odò lọ do adusiwhé tọjihun lọ tọn, mì nasọ mọ delẹ." To whenẹnu, yé yìn in, ṣigba yé ma penugo nado dọn ẹn biọ ohún mẹ na whèvi lọ lẹ sù tlala wutu. 7 To whenẹnu, devi lọ he Jesu yiwanna dọna Pita dọmọ: "Oklunọ wẹ!" Enẹwutu, to whenue Simọni Pita sè dọ Oklunọ wẹ, e ze awù aga tọn etọn dó, na e ko de e dai wutu, bo biọ ohù mẹ. 8 Ṣigba, devi he pò lẹ zọn tọjihun pẹvi lọ mẹ wá, na yé ma dẹn do agé wutu, yèdọ nudi mẹtlu kanweko* poun, bo to odò whèvi tọn lọ dọn.

9 Ṣigba, to whenue yé jẹage, yé mọ akán miyọn to finẹ bọ whèvi yin titẹ do e ji gọna akla. 10 Jesu dọna yé dọmọ: "Mì hẹn delẹ to whèvi he mì ṣẹṣẹ wle lọ lẹ mẹ wá." 11 To whenẹnu, Simọni Pita biọ ohún lọ mẹ bo dọn odò he gọ́ na whèvi daho lẹ lọ wá agé, yèdọ whèvi kantọngbàn-nukunatọn. Ṣigba, dile yé tlẹ sù sọ, odò lọ ma là. 12 Jesu

---

Joh 21:8* To paa mẹ, "nudi awagbà fọde." Sọ pọn Nudọnamẹ Dogọ 11.

dọna yé dọmọ: "Mì wá dù núdù-
dù afọnnu tọn mìtọn." Dopo tata
to devi lẹ mẹ ma tindo adọgbigbo
nado kanse e dọmọ: "Mẹnu wẹ
hiẹ yin?" na yé yọnẹn dọ Oklunọ
wẹ. 13 Jesu wá bo ze akla lọ
bosọ na yé, e sọ wà onú dopo-
lọ gando whèvi go. 14 Todin,
whla atọ̀ntọ die he Jesu sọawuhia
devi lẹ sọn whenue e ko yin fin-
fọn sọn oṣiọ lẹ mẹ.

15 Todin, to whenue yé ko dù
núdùdù afọnnu tọn godo, Jesu
dọna Simọni Pita dọmọ: "Simọni
visunnu Johanu tọn, be hiẹ yi-
wanna* mi hú ehelẹ ya?" Ewọ
dọna ẹn dọmọ: "Mọwẹ, Oklunọ,
hiẹ yọnẹn dọ yẹn tindo owanyi# na
we." E dọna ẹn dọmọ: "Nọ na nú-
dùdù lẹngbọvu ṣie lẹ." 16 E sọ
vọ́ dọna ẹn whla awetọ dọmọ: "Si-
mọni visunnu Johanu tọn, be hiẹ
yiwanna* mi ya?" Ewọ dọna ẹn
dọmọ: "Mọwẹ, Oklunọ, hiẹ yọn-
ẹn dọ yẹn tindo owanyi# na we."
E dọna ẹn dọmọ: "Nọ yìn lẹn-
gbọ pẹvi ṣie lẹ." 17 E dọna ẹn
whla atọ̀ntọ dọmọ: "Simọni visun-
nu Johanu tọn, be hiẹ tindo owan-
yi na mi ya?" Pita gblehomẹ na
e dọna ẹn whla atọ̀ntọ dọmọ: "Be
hiẹ tindo owanyi na mi ya?" Enẹ-
wutu, ewọ dọna ẹn dọmọ: "Oklu-
nọ, hiẹ yọ́n onú lẹpo; hiẹ yọnẹn dọ
yẹn tindo owanyi* na we." Jesu
dọna ẹn dọmọ: "Nọ na núdùdù lẹn-
gbọ pẹvi ṣie lẹ. 18 Nugbonugbo
wẹ yẹn dọna we dọ, To whenue hiẹ
gbẹ́ yin jọja, hiẹ nọ saba blagba-
jana dewe bo nọ yì fidepope he a
jlo. Ṣigba, eyin hiẹ poyọnho, hiẹ
na nọ dlẹnalọ towe lẹ bọ mẹdevo
na nọ blagbajana we bo na nọ plan
we yì fihe hiẹ ma jlo." 19 E dọ
ehe nado do okú wunmẹ lọ he
gblamẹ Pita na pagigona Jiwhe-
yẹwhe te hia. Enẹwutu, to whe-
nue e ko dọ ehe, e dọna ẹn dọmọ:
"To hihodo mi zọnmii."

20 To whenue Pita lẹgodo,
e mọ devi lọ he Jesu yiwanna to
hihodo yé, yèdọ mẹlọ he sọ dẹ́ yì
godo hlan akọ́nnu etọn to núdùdù
whèjai tọn lọ whenu ga bo dọmọ:
"Oklunọ, mẹnu wẹ omẹ lọ he to
na de we hia?" 21 Enẹwutu,
to whenue e mọ ẹn, Pita dọna
Jesu dọmọ: "Oklunọ, etẹwẹ dawe
ehe na wà?" 22 Jesu dọna ẹn
dọmọ: "Eyin ojlo ṣie wẹ dọ ewọ ni
gbọṣi aimẹ kaka yẹn nado wá,
etẹwẹ dù we to enẹ mẹ? Hiẹ ni to
hihodo mi zọnmii." 23 Enẹwu-
tu, ohó ehe gbàpe to mẹmẹsun-
nu lẹ ṣẹnṣẹn, dọ devi enẹ ma na
kú. Etomọṣo, Jesu ma dọna ẹn dọ
ewọ ma na kú gba, ṣigba e dọmọ:
"Eyin ojlo ṣie wẹ dọ ewọ ni gbọṣi
aimẹ kaka yẹn nado wá, etẹwẹ dù
we to enẹ mẹ?"

24 Devi ehe wẹ dekunnu gan-
do onú ehelẹ go bo kàn onú ehelẹ,
mí sọ yọnẹn dọ kunnudide etọn
yin nugbo.

25 Na nugbo tọn, onú susu
devo lẹ tin he Jesu wà, bọ eyin
yé dona yin kinkàn to gigọ́ mẹ
wẹ, yẹn lẹndọ, aihọn lọsu ma sọ-
gan hẹn owe-hihá he na yin kin-
kàn lẹ.

Joh 21:15* Ehe yin didesọn hogbe Glẹki tọn *agape* mẹ. **15#** Ehe yin didesọn hogbe Glẹki tọn *fileo* mẹ. **16*** Ehe yin didesọn hogbe Glẹki tọn *agape* mẹ. **16#** Ehe yin didesọn hogbe Glẹki tọn *fileo* mẹ. **17*** Ehe yin didesọn hogbe Glẹki tọn *fileo* mẹ.

OWALỌ APỌSTELI LẸ TỌN

1 Hiẹ Teofil E, yẹn wleawu-
na kandai tintan lọ gando
onú lẹpo he Jesu bẹjẹeji nado wà
podọ nado plọnmẹ go, 2 kaka-
jẹ azán he gbè ewọ yin zize yì oji
aga, to whenue e ko gbọn gbigbọ
wiwe dali na anademẹ apọsteli
he e de lẹ godo. 3 Ewọ sọ gbọn
kunnudenu he họnwun susu dali
do ede hia yé to whenue e ko
jiya godo dọ emi to ogbẹ̀, bo yin
mimọ gbọn yé dali na azán kan-
de bọ e to nuhe gando ahọluduta
Jiwheyẹwhe tọn go dọ. 4 Podọ
to whenue e pli hẹ yé, e na yé
anademẹ lẹ dọmọ: "Mì tọ́nyi sọn
Jelusalẹm blo, ṣigba mì nọtepọn
nuhe Otọ́ ko dopagbe etọn lọ, ehe
mì sè sọn dè e; 5 na nugbo
tọn, Johanu yí osin do baptizi,
ṣigba azán vude sọn din, mìwlẹ
na yin bibaptizi po gbigbọ wiwe
po."

6 Todin, to whenue yé ko pli,
yé jẹ kinkanbiọ ji dọmọ: "Oklu-
nọ, be hiẹ na gọ̀ ahọluduta jo
na Islaeli to ojlẹ ehe mẹ lo ya?"
7 Ewọ dọna yé dọmọ: "E ma yin
mìtọn nado yọ́n ojlẹ lẹ kavi osaa
lẹ he Otọ́ ko yí do aṣẹpipa ede tọn
mẹ gba; 8 ṣigba mì na mọ hu-
hlọn yí to whenue gbigbọ wiwe
na wá mì ji, podọ mìwlẹ na yin
kunnudetọ ṣie to Jelusalẹm podọ
to Jude po Samalia lẹpo po, podọ
kaka yì awà he dẹn hugan ai-
gba tọn lẹ ji." 9 Podọ to whe-
nue e ko dọ onú ehelẹ, dile yé to
nupọn, ewọ yin zize yì oji aga bọ
aslọ de ṣinyọ́n ẹn bọ yé ma sọgan
mọ ẹn ba. 10 Podọ dile yé zín
nukun yetọn do jiwhé to whe-
nue ewọ to yìyì, sọ pọ́n! dawe
awe delẹ he dó avò wewe ṣite to
yé dè, 11 yé sọ dọmọ: "Mì omẹ
Galili tọn lẹ, naegbọn mì ṣite bo
to jiwhé pọ́n? Jesu ehe, mẹhe yin
yíyí sọn mì dè sọyi jiwhé na wá
domọ to aliho dopolọ mẹ dile mì
mọ ẹn bọ e to yìyì jiwhé do."

12 To whenẹnu, yé lẹkọyi Je-
lusalẹm sọn osó he nọ yin Osó
Olivie tọn lọ ji, ehe ma dẹn do Je-
lusalẹm hú gbejizọnlin gbọjẹzan
tọn de.* 13 Enẹwutu, to whe-
nue yé lẹkọ, yé biọ abò aga tọn
lọ mẹ, fie yé nọ nò, yèdọ Pita po
Johanu po, Jakọbu po Andle po,
Filippi po Tọmasi po, Batelemi po
Matiu po, Jakọbu visunnu Alfe
tọn po Simọni zohunhunnọ lọ po,
gọna Juda visunnu Jakọbu tọn.
14 To kọndopọ mẹ, yemẹpo gbọ-
ṣi odè mẹ, to pọmẹ hẹ yọnnu delẹ
po Malia onọ̀ Jesu tọn po gọna
nọvisunnu Jesu tọn lẹ.

15 Todin, to azán ehelẹ gbè,
Pita fọ́n to mẹmẹsunnu lẹ ṣẹnṣẹn
bo dọmọ (gbẹtọgun lọ lẹpo he yì
nudi kantọ̀n pli dopọ): 16 "Mì
mẹmẹsunnu lẹ emi, dandan wẹ
e yin dọ adà Owe-wiwe tọn
lọ ni yin hinhẹndi, ehe gbigbọ
wiwe ko dọ jẹnukọn gbọn onù

Ow 1:12* Ehe yin nudi mẹtlu 890. Yijlẹdo Jọṣ 3:4 go.

Davidi tọn mẹ gando Juda go,
mẹhe lẹzun alihiamẹtọ de na
mẹhe wle Jesu lẹ, 17 na e ko
yin hihia dogọ mí podọ e tin-
do mahẹ to lizọnyizọn ehe mẹ.
18 (Enẹwutu, dawe ehe dopolọ
yí akuẹ mawadodo tọn do hò ai-
gba de, podọ to whenue e sọa-
hòndo, adọgo etọn là bo dọnú
gángán bọ adò etọn lẹpo kọn-
yinai. 19 E sọ lẹzun yinyọnẹn
na mẹhe nọ nò Jelusalẹm lẹpo,
sọmọ bọ aigba lọ yin yiylọ to
ogbè yetọn mẹ dọ *Akeldama,* enẹ
wẹ, Aigba Ohùn tọn.) 20 Na
e yin kinkàn to owe Psalm lẹ
tọn mẹ dọ, 'Gbọ fininọ etọn
ni jẹvọ́, podọ a dike mẹdepo-
pe nọ e mẹ blo,' podọ, 'Gbọ
mẹdevo ni yí azọ́ntẹn nukunpe-
donugo tọn etọn.' 21 Enẹwutu,
e yin dandan dọ to mẹhe pli hẹ
mí to ojlẹ he mẹ Oklunọ Jesu
to yìyì bo to wiwá to ṣẹnṣẹn
mítọn lẹpo mẹ, 22 yèdọ bẹsọn
baptẹm etọn gbọn Johanu dali
ji kakajẹ azán he gbè ewọ yin
yíyí sọyi aga sọn mí dè, dopo to
omẹ ehelẹ mẹ ni lẹzun kunnude-
tọ fọnsọnku etọn tọn hẹ mí."

23 Enẹwutu, yé de omẹ awe
dovo, yèdọ Josẹfu he nọ yin Bal-
saba, mẹhe sọ nọ yin Justu, po
Matiasi po. 24 Podọ yé hodẹ̀
bo dọmọ: "Hiẹ, Jehovah E, he yọ́n
ahun mẹlẹpo tọn, do mẹhe hiẹ de
to dawe awe ehelẹ mẹ hia mí,
25 nado yí otẹn lizọnyizọn ehe
po apọsteli-yinyin po tọn, ehe
Juda jodo bo de ali edetiti tọn."
26 Enẹwutu, yé de ovò do yé ji,
bọ ovò de Matiasi; ewọ sọ yin hi-
hia dogọ apọsteli widopo lẹ.

2 Todin, dile azán hùnwhẹ Pẹn-
tikọsti* tọn to yìyì, yemẹpo
tin to fidopo lọ, 2 podọ to aji-
ji mẹ, nudidọ de he taidi jẹhọn
sinsinyẹn de tọn wá sọn olọn mẹ,
bosọ gọ́ ohò he mẹ yé sinai do lọ
pete. 3 Podọ yé mọ odẹ́ lẹ taidi
miyọ́n bọ e gbàpe, e sọ jẹ do dopo-
dopo yetọn ji, 4 yemẹpo sọ gọ́
na gbigbọ wiwe bo jẹ ogbè voovo
yí do dọho ji kẹdẹdile gbigbọ lọ na
yé nado dọho do.

5 Nalete, Ju he dibusi Jiwhe-
yẹwhe lẹ tin to Jelusalẹm sọn
akọta he tin to olọn glọ lẹpo mẹ.
6 Enẹwutu, to whenue nudidọ lọ
yin sisè, gbẹtọgun lọ pli dopọ,
awú sọ ji yé, na omẹ dopodopo
sè bọ yé to hodọ do ogbè etọn
titi mẹ. 7 Na nugbo tọn, avò
vò yé bọ e jẹ pipaṣa yé ji, yé sọ
dọmọ: "Mì pọ́n, Galilinu wẹ mẹhe
to hodọ lọ lẹpo, kavi e ma yin
mọ wẹ? 8 Ṣogan, naegbọn do-
podopo mítọn to sisè ogbè mí-
tọn titi he mẹ yè ji mí do?
9 Paltianu lẹ, Medianu lẹ, Elami-
nu lẹ, tòmẹnu Mẹsopotamia tọn
lẹ, Jude tọn lẹ, Kapadokia tọn lẹ,
Pọntu tọn lẹ po Asia* tọn lẹ po,
10 podọ Fligia po Pamfilia po tọn
lẹ, Egipti po lẹdo Libia po tọn lẹ,
he tin to Silene waji, podọ jonọ he
wá sọn Lomu lẹ, yèdọ Ju po mẹ-
diọzun Ju lẹ po, 11 Kletenu lẹ
po Alabianu lẹ po, mí sè yé to
hodọ to ogbè mítọn lẹ mẹ gando

Ow 2:1* Pẹntikọsti zẹẹmẹdo "Kandeaotọ" to Glẹkigbe mẹ. Hùnwhẹ ehe nọ yin bibasi to azán 50tọ bọdo Nisan 16 go. **9*** Tofi, "Asia" dlẹnalọdo ayimatẹn fidugando de to Ahọluigba Lomu tọn glọ.

onú jiawu Jiwheyẹwhe tọn lẹ go."
12 Mọwẹ, avò vò yemẹpo bọ yé
jẹflumẹ, bo to didọna ode awe-
tọ dọmọ: "Etẹwẹ ehe lẹpo zẹẹ-
mẹdo?" 13 Ṣigba, omẹ delẹ to
yé vlẹ bo jẹ didọ ji dọmọ: "Ovẹn
vivi wẹ yé nùmú."
14 Ṣigba, Pita fọnṣite po omẹ
widopo lẹ po bo ze ogbè etọn daga
bosọ dọhona yé dọmọ: "Mì omẹ
Jude tọn lẹ po tòmẹnu Jelusalẹm
tọn lẹpo po emi, mì gbọ ehe ni yin
yinyọnẹn na mì podọ mì dotoaina
ohó ṣie lẹ ganji. 15 Na nugbo
tọn, omẹ ehelẹ ma nùahànmú dile
mì lẹn do gba, na gànhiho atọ̀ntọ*
azán lọ tọn wẹ. 16 Kakatimọ,
nuhe yin didọ gbọn yẹwhegán
Joẹli gblamẹ die, 17 Jiwheyẹ-
whe dọmọ: '"Podọ to azán godo
tọn lẹ mẹ, yẹn na kọ̀n gbigbọ ṣie
do agbasalan wunmẹ lẹpo ji, podọ
visunnu mìtọn lẹ po viyọnnu mì-
tọn lẹ po na dọ dọdai podọ dẹpẹ
mìtọn lẹ na mọ numimọ lẹ podọ
yọnhonọ mìtọn lẹ na kú odlọ lẹ;
18 podọ etlẹ yin do afanumẹ sun-
nu lẹ ji podọ do afanumẹ yọn-
nu lẹ ji wẹ yẹn na kọ̀n gbigbọ
ṣie do to azán enẹlẹ gbè, bọ yé
na dọ dọdai. 19 Yẹn nasọ basi
nudabla lẹ to olọn mẹ aga podọ
ohia lẹ to aigba ji to odò, ohùn
po miyọ́n po gọna aslọ azọ̀ tọn;
20 owhè na yin didiọ zun zin-
vlu podọ osun zun ohùn whẹpo
azán daho podọ gigonọ Jehovah
tọn nido wá. 21 Podọ mẹdepo-
pe he ylọ oyín Jehovah tọn na yin
whinwhlẹngán."'

22 "Mì omẹ Islaeli tọn lẹ emi,
mì sè ohó ehelẹ: Jesu Nazalẹti tọn,
dawe he Jiwheyẹwhe dohia mì to
gbangba gbọn azọ́n huhlọnnọ lẹ
po nudabla lẹ po gọna ohia he Ji-
wheyẹwhe basi gbọn ewọ dali to
ṣẹnṣẹn mìtọn lẹ gblamẹ, kẹdẹdile
mìlọsu yọnẹn do, 23 dawe ehe,
taidi mẹhe yin zizejo gbọn lẹndai
he Jiwheyẹwhe magbe etọn podọ
oyọnẹn jẹnukọn etọn dali, mẹhe
mì plá do pòtin go bo hù gbọn
alọ dawe sẹ́nhẹngbatọ lẹ tọn mẹ.
24 Ṣigba, Jiwheyẹwhe fọ́n ẹn sọn-
ku gbọn okàn okú tọn túntún dali,
na e ma yọnbasi dọ e ni hẹn
ewọ go zọnmii. 25 Na Davidi dọ
gando ewọ go dọ, 'Jehovah tin to
nukọn ṣie to whepoponu; na e tin to
adusilọ ṣie mẹ na yẹn ma nado yin
whinwhàn gbede. 26 Enẹwutu,
awuya ahun ṣie bọ odẹ́ ṣie jaya tla-
la. Humọ, agbasalan ṣie lọsu na tin
to todido mẹ; 27 na hiẹ ma na
jo alindọn ṣie do Hadẹs* mẹ, mọ-
janwẹ hiẹ ma na dike omẹ nugbo-
nọ towe ni mọ gbigble. 28 Hiẹ
ko hẹn aliho ogbè tọn lẹ zun yin-
yọnẹn na mi, hiẹ na yí nukunda-
gbe towe do hẹn mi gọ́ na ayajẹ.'
29 "Mì mẹmẹsunnu lẹ emi, mì
gbọ yẹn ni yí awuvivo hodidọ tọn
do dọhona mì gando tatọ́ whẹn-
do tọn Davidi go, dọ ewọ lẹ-
zun matintọ bo yin dìdì bọ yọdò
etọn tin to mí dè jẹ azán ehe
gbè. 30 Enẹwutu, na yẹwhe-
gán de wẹ e yin bo yọnẹn dọ Ji-
wheyẹwhe ko yí whiwhle de do
dopagbe na ẹn dọ ewọ na ze omẹ
de sọn sinsẹ́n alinkàn etọn tọn

Ow 2:15* Enẹ wẹ, nudi ogàn 9 afọnnu tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀.

Ow 2:27* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

mẹ sinai do ofìn etọn ji wutu,
31 ewọ mọ jẹnukọn bo dọho gan-
do fọnsọnku Klisti tọn go, dọ e ma
na yin gbigbẹdai do Hadẹs* mẹ
mọjanwẹ agbasalan etọn ma na
mọ gbigble. 32 Jesu ehe wẹ Ji-
wheyẹwhe fọnsọnku, yèdọ nugbo
de he mímẹpo yin kunnudetọ na.
33 Enẹwutu, na e yin zizedaga
do adusilọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ
bo mọ gbigbọ wiwe he Otọ́ dopa-
gbe etọn lọ yí wutu, e ko kọ̀n ehe
lọ he mì to mimọ bo to sisè jẹ-
gbonu. 34 Na taun tọn, Davidi
ma hẹji yì olọn mẹ, ṣigba ewọ
lọsu dọmọ, 'Jehovah dọna Oklu-
nọ ṣie dọmọ: "Sinai to adusilọ ṣie
mẹ, 35 kaka yẹn nado yí kẹntọ
towe lẹ do tokloafọligbe afọ towe
lẹ tọn."' 36 Enẹwutu, mì gbọ
owhé Islaeli tọn lẹpo ni yọnẹn he-
zeheze dọ Jiwheyẹwhe ko yí Jesu,
mẹhe mì whè do núgo lọ do basi
Oklunọ po Klisti po."

37 Todin, to whenue yé sè ehe,
e vẹna yé yì ahun mẹ bọ yé dọ-
na Pita po apọsteli he pò lẹ po
dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu lẹ emi,
etẹwẹ mí na wà?" 38 Pita dọna
yé dọmọ: "Mì lẹnvọjọ, bo dike
dopodopo mìtọn ni yin bibapti-
zi to oyín Jesu Klisti tọn mẹ
na jona ylando mìtọn lẹ tọn, mì
nasọ mọ nunina vọnu, he yin
gbigbọ wiwe yí. 39 Na mìwlẹ
wẹ opagbe lọ yin didó na podọ
na ovi mìtọn lẹ gọna mẹhe tin
to olá lẹpo, kẹdẹdile mẹhe Je-
hovah Jiwheyẹwhe mítọn ylọ wá
ede dè lẹ sọgan sù sọ." 40 Podọ
e yí ohó susu devo lẹ do dekun-
nu mlẹnmlẹn bo to tudohomẹna
yé dọmọ: "Mì whlẹn mìde sọn
whẹndo jijọ gbíngbánnọ ehe mẹ."
41 Enẹwutu, mẹhe kẹalọyi ohó
etọn sọn ahun mẹ wá lẹ yin bi-
baptizi, podọ nudi alindọn foo-fọ-
tọ́n wẹ yin yiyidogọ to azán enẹ
gbè. 42 Yé sọ zindonukọn nado
to yedelẹ zejo na nuplọnmẹ apọs-
teli lẹ tọn podọ nado nọ wà onú
lẹpo to pọmẹ, yèdọ nado nọ dùnú
dopọ podọ nado nọ hodẹ̀ dopọ.

43 Na nugbo tọn, obu jẹ alin-
dọn lẹpo ji, podọ apọsteli lẹ jẹ
nudabla po ohia susu po basi ji.
44 Mẹhe lẹzun yisenọ lẹpo tin
to kọndopọ mẹ bo nọ tindo onú
lẹpo to pọmẹ, 45 yé sọ to nú-
zinzan po nutindo yetọn lẹ po sà
bo to akuẹ lọ lẹ má na mẹlẹ-
po, sọgbe hẹ nuhudo mẹdopodopo
tọn. 46 Yé sọ nọ pli to whepo-
ponu do tẹmpli mẹ egbesọegbesọ
to kọndopọ mẹ, podọ yé nọ dùnú
to owhé ode awetọ tọn gbè bo
nọ yí ayajẹ daho po ahundopo po
do dùnú, 47 bosọ nọ to Jiwhe-
yẹwhe pà bo nọ mọ nukundagbe
to gbẹtọ lẹpo dè. To ojlẹ dopo-
lọ mẹ, Jehovah zindonukọn nado
to gbẹtọ lẹ hẹnwa egbesọegbesọ
nado kọnawudopọ hẹ yé to ali-
ho whlẹngán tọn lọ ji.

3 Todin, Pita po Johanu po jei
tẹmpli mẹ to gànhiho odẹ̀
tọn lọ mẹ, yèdọ to gànhiho ṣin-
ẹnẹtọ* mẹ, 2 dawe de sọ tin
he yin sẹkunọ sọn adọ̀ onọ̀ etọn
tọn mẹ, podọ egbesọegbesọ wẹ

Ow 2:31* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

Ow 3:1* Enẹ wẹ, nudi ogàn 3 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zẹ̀.

e nọ yin zize wá do fie sẹpọ ohọ̀n tẹmpli lọ tọn he nọ yin yiylọdọ Whanpẹnọ, na e nido sọgan nọ biọ nunina lẹblanu tọn lẹ sọn mẹhe to tẹmpli lọ mẹ biọ lẹ si. 3 To whenue e mọ Pita po Johanu po bọ yé to na biọ tẹmpli lọ mẹ, e jẹ nubiọ ji nado mọ nunina lẹblanu tọn lẹ yí. 4 Ṣigba, Pita po Johanu po pọ́n ẹn tlintlin, Pita sọ dọmọ: "Pọ́n mí." 5 Enẹwutu, e zín nukun etọn do yé ji, bo to nukundo nado mọ nude yí sọn yé si. 6 Ṣigba, Pita dọmọ: "Yẹn ma tindo fataka po sika po, ṣigba nuhe yẹn tindo wẹ yẹn na na we: To oyín Jesu Klisti Nazalẹti tọn mẹ, zinzọnlin!" 7 To whenẹnu, e hẹn adusilọ etọn go bo fọ́n ẹn ṣite. To afọdopolọji, afọpahomẹ etọn po afọkọhú etọn lẹ po yin hinhẹn lodo; 8 ewọ sọ lọ́n, bo fọnṣite bosọ jẹ zọnlinzin ji, e sọ biọ tẹmpli mẹ hẹ yé, bo to zọnlinzin bosọ to linlọ́n bo to Jiwheyẹwhe pà. 9 Mẹlẹpo sọ mọ ẹn bọ e to zọnlinzin bo to Jiwheyẹwhe pà. 10 Humọ, yé jẹ yinyọ́n ẹn ji dọ ewọ wẹ dawe lọ he nọ saba sinai to Họngbo Whanpẹnọ tẹmpli tọn lọ kọ̀n bo nọ to nunina lẹblanu tọn lẹ biọ, avò sọ vò yé bọ awuji yé na nuhe ko jọ do e go wutu.

11 Todin, dile dawe lọ tẹdo Pita po Johanu po go, gbẹtọ lẹpo họ̀nwezun wá yé dè to fihe nọ yin agbà gaa* Sọlomọni tọn lọ mẹ, nuhe jọ lọ sọ paṣa yé tlala. 12 To whenue Pita mọ ehe, e dọna gbẹtọ lọ lẹ dọmọ: "Mì omẹ Islaeli tọn lẹ emi, naegbọn ehe do to pipaṣa mì, kavi naegbọn mì do zín nukun do mí ji taidi dọ gbọn huhlọn mítọn titi kavi mẹdezejo na Jiwheyẹwhe gblamẹ wẹ mí do hẹn ẹn nado zinzọnlin nkọ? 13 Jiwheyẹwhe Ablaham tọn, Isaki tọn, po Jakọbu tọn po, Jiwheyẹwhe tọgbo mítọn lẹ tọn wẹ ko pagigona Devizọnwatọ etọn, yèdọ Jesu, mẹhe mìwlẹ lọsu zejo bo mọ́n to Pilati nukọn, to whenue e basi dide nado tún in dote. 14 Mọwẹ, mìwlẹ mọ́n omẹ wiwe podọ dodonọ enẹ, mì sọ biọ dọ dawe de, he yin hlọnhutọ de ni yin tuntundote na mì, 15 bọ mìwlẹ hù Afọzedaitọ-gán ogbè tọn lọ. Ṣigba, Jiwheyẹwhe fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ, yèdọ nugbo de he mí yin kunnudetọ na. 16 Enẹwutu, oyín etọn, enẹ wẹ, gbọn yise mítọn to oyín etọn mẹ dali, wẹ hẹn dawe ehe, mẹhe mì mọ bo yọnẹn lọ zun huhlọnnọ, podọ yise to ewọ mẹ wẹ hẹn dawe lọ jẹgangan mlẹnmlẹn to nukun mìmẹpo tọn mẹ. 17 Podọ todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn yọnẹn dọ wunvi mẹ wẹ mì yinuwa te, kẹdẹdile ogán mìtọn lẹ lọsu wà do. 18 Ṣigba, Jiwheyẹwhe ko gbọnmọ dali hẹn nuhe e lá jẹnukọn gbọn onù yẹwhegán lẹpo tọn mẹ lẹ di, dọ Klisti etọn na jiya.

19 "Enẹwutu, mì lẹnvọjọ bo diọ na yè nido súnsún ylando mìtọn lẹ sè, na ojlẹ kọfanamẹ tọn nido wá sọn Jehovah lọsu titi dè 20 na ewọ nido sọgan do Klisti mẹdide lọ, yèdọ Jesu hlan mì, 21 mẹhe, na nugbo tọn,

---

Ow 3:11* Pọ́n Joh 5:2, nudọnamẹ odò tọn.

olọn dona yí hẹn kakajẹ ojlẹ hinhẹngọwa onú lẹpo he Jiwheyẹwhe dọ gbọn onù yẹwhegán wiwe etọn hohowhenu tọn lẹ tọn mẹ. 22 Na taun tọn, Mose dọ dọ, 'Jehovah Jiwheyẹwhe na ze yẹwhegán de he taidi yẹn daga na mì sọn mẹmẹsunnu mìtọn lẹ mẹ. Mìwlẹ dona dotoaina ẹn sọgbe hẹ nuhe e dọna mì lẹpo. 23 Na nugbo tọn, alindọn depope he ma dotoaina Yẹwhegán enẹ na yin vivasudo mlẹnmlẹn sọn gbẹtọ lẹ ṣẹnṣẹn.' 24 Podọ kẹdẹdile yẹwhegán lẹpo, sọn Samuẹli ji sọyi po mẹhe bọdego lẹ po, yèdọ mẹlẹpo he ko dọho lẹ, ko lá to aliho he họnwun mẹ to azán enẹlẹ gbè do ga. 25 Mìwlẹ wẹ visunnu yẹwhegán lẹ tọn podọ alẹnu he Jiwheyẹwhe basi hẹ tọgbo mìtọn lẹ tọn, to whenue e dọna Ablaham dọmọ, 'Podọ gbọn okún towe gblamẹ wẹ whẹndo aigba ji tọn lẹpo na yin didona te.' 26 Hlan mìwlẹ whẹ́ wẹ Jiwheyẹwhe do Devizọnwatọ etọn hlan, to whenue e ko ze e daga godo, nado dona mì gbọn didiọ dopodopo mìtọn sọn walọ ylankan mìtọn lẹ mẹ dali."

4 Todin, dile yé omẹ awe lẹ to hodọna gbẹtọ lẹ, yẹwhenọgán lẹ po ogán tẹmpli-ṣọ́tọ lẹ tọn po gọna Sadusi lẹ wá yé ji to ajiji mẹ, 2 na homẹgble yé, na omẹ ehelẹ to gbẹtọ lẹ plọn bo to lilá to aliho he họnwun mẹ gbọn apajlẹ Jesu tọn yiyizan dali dọ oṣiọ lẹ na fọnsọnku wutu; 3 yé sọ wle yé bo ze yé do gànmẹ jẹ azán awetọ gbè, na owhè ko jai wutu. 4 Ṣigba, susu mẹhe ko dotoaina hodidọ lọ lẹ tọn yise, podọ sọha sunnu lọ lẹ tọn lẹzun nudi degbade-fọtọn.

5 To aihọngbè, ogán yetọn lẹ, sunnu mẹho lẹ po wekantọ lẹ po pli dopọ to Jelusalẹm 6 (gọna Annas yẹwhenọgán lọ po Kaifa po, podọ Johanu po Alẹkzandle po gọna mẹhe yin hẹnnumẹ yẹwhenọgán lọ tọn lẹpo), 7 yé sọ hẹn yé ṣite to ṣẹnṣẹn yetọn bo jẹ kinkanse yé ji dọmọ: "Gbọn huhlọn tẹ dali kavi to oyín mẹnu tọn mẹ wẹ mì wà ehe te?" 8 To whenẹnu, Pita gọ́ na gbigbọ wiwe bo dọna yé dọmọ:

"Mì ogán gbẹtọ lẹ tọn po sunnu mẹho lẹ po emi, 9 eyin yè to dodinna mí to egbé, na dagbe he yin wiwà na dawe de he to azọ̀njẹ wutu, nado yọ́n omẹ lọ he gblamẹ dawe ehe yin hinhẹn jẹgangan, 10 mì gbọ e ni yin yinyọnẹn hlan mìmẹpo podọ hlan omẹ Islaeli tọn lẹpo, dọ to oyín Jesu Klisti Nazalẹti tọn mẹ, mẹhe mìwlẹ whè do núgo ṣigba he Jiwheyẹwhe fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ, gbọn omẹ ehe lọ dali wẹ dawe he ṣite tofi lọ do tin to gángán to nukọn mìtọn. 11 Ehe lọ wẹ 'zannu he mì hòdotọ lẹ gbẹ́ dai he ko lẹzun gángánsu hògosu tọn.' 12 Humọ, whlẹngán ma tin to mẹdevo de mẹ, na oyín devo de ma to olọn glọ he ko yin nina gbẹtọ gbọn ehe dali mí sọgan yin whinwhlẹngán."

13 Todin, to whenue yé mọ adọgbigbo Pita po Johanu po tọn, bo mọdọ yé ma sewé bosọ yin

omẹ tata lẹ, e pạsạ yé. E sọ jẹ hinhọnwun na yé ji dọ yé ko nọ zọnhẹ Jesu dai; 14 podọ dile yé to dawe he ko yin azọ̀nhẹngbọna he ṣite to yé dè lọ pọ́n, yé ma yọ́n nuhe yé na gblọn. 15 Enẹwutu, yé degbè dọ yé ni tọ́njẹgbonu sọn Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn* lọ mẹ, yé sọ jẹ wede hẹ ode awetọ ji, 16 dọmọ: "Etẹwẹ mí na wà na dawe ehelẹ? Na nugbo tọn, ohia ayidego tọn de ko yin bibasi gbọn yé dali, he họnwun na omẹ Jelusalẹm tọn lẹpo; podọ mí ma sọgan mọ́n ehe. 17 Etomọṣo, na e nikaa yin lilá pé dogọ to gbẹtọ lẹ ṣẹnṣẹn, mì gbọ mí ni yí nukunvinván do dọna yé ma nado dọho to oyín ehe mẹ na omẹ depope ba."

18 Enẹwutu, yé ylọ yé bo dosẹ́n na yé, ma nado dọho kavi plọnmẹ to oyín Jesu tọn mẹ to fidepope ba. 19 Ṣigba, Pita po Johanu po gblọnna yé dọmọ: "Eyin e yin dodo to nukun Jiwheyẹwhe tọn mẹ nado dotoaina mì kakati nido yin Jiwheyẹwhe, mì yì lẹnpọn. 20 Ṣigba, na míwlẹ tọn, mí ma sọgan nọma dọ onú he mí ko mọ bosọ sè lẹ." 21 Enẹwutu, to whenue yé ko sọ vọ́ vannukundo yé dogọ, yé tún yé dote, to whenuena e yindọ yé ma mọ dodonu depope he ji yé na sayana yé do podọ na gbẹtọ lọ lẹ wutu, na yemẹpo wẹ to gigopana Jiwheyẹwhe na nuhe ko jọ lọ; 22 na dawe he yin azọ̀nhẹngbọna to azọ́njiawu-liho lọ ko hú owhe kande mẹvi.

23 To whenue yé ko yin tuntundote godo, yé yì omẹ yetọn titi lẹ dè bo na linlin yé gando nuhe yẹwhenọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ po dọna yé lẹ go. 24 To whenue yé sè ehe, yé ze ogbè yetọn daga to kọndopọ mẹ hlan Jiwheyẹwhe bo dọmọ:

"Oklunọ Nupojipetọ, hiẹ wẹ Omẹ lọ he dá olọn po aigba po gọna ohù po nuhe tin to yé mẹ lẹpo po, 25 podọ mẹhe gbọn gbigbọ wiwe gblamẹ dọ gbọn onù tọgbo mítọn Davidi, devizọnwatọ towe tọn mẹ dọ, 'Naegbọn akọta lẹ do biọ bẹwlu mẹ bọ gbẹtọ lẹ to ayihamẹlẹnpọn do onú ovọ́ lẹ ji? 26 Ahọlu aigba ji tọn lẹ fọnṣite bọ ogán lẹ bẹ yedelẹ pli sọta Jehovah podọ sọta mẹyiamisisadode etọn lọ.' 27 Etomọṣo, Hẹlọdi* po Pọntiu Pilati po gọna omẹ akọta lẹ tọn po omẹ Islaeli tọn lẹ po, na taun tọn, bẹ yedelẹ pli to tòdaho ehe mẹ sọta devizọnwatọ wiwe towe, Jesu, mẹhe hiẹ yiamisisadode, 28 nado sọgan wà nuhe alọ towe po lẹndai towe po ko dọ jẹnukọn dọ e na jọ lẹ. 29 Podọ todin, Jehovah, doayi nukunvandomẹ yetọn lẹ go, bo na afanumẹ towe lẹ nado to ohó towe dọ po adọgbigbo lẹpo po, 30 dile hiẹ dlẹnalọ towe jẹgbonu nado hẹnazọ̀ngbọnamẹ podọ dile ohia lẹ po nudabla lẹ po yin bibasi gbọn oyín devizọnwatọ wiwe towe, Jesu tọn gblamẹ."

31 Podọ to whenue yé ko basi ovẹvivẹ, fihe yé pli dopọ do lọ whàn; dopodopo yetọn sọ gọ́ na

---

Ow 4:15* To paa mẹ, *Sanhedlin*.

Ow 4:27* Pọn Luk 3:1, nudọnamẹ odò tọn.

gbigbọ wiwe bo yí adọgbigbo do
to ohó Jiwheyẹwhe tọn dọ.
32 Humọ, susugege mẹhe yise
lẹ tọn tindo ahun po alindọn dopo
po, podọ omẹ dopo tata ma nọ
dọ dọ depope to nuhe e tindo lẹ
mẹ yin etọn titi; ṣigba yé tin-
do onú lẹpo to pọmẹ. 33 Mọdo-
polọ, apọsteli lẹ yí huhlọn daho
do to kunnude zọnmii gando fọn-
sọnku Oklunọ Jesu tọn go; ye-
mẹpo sọ tindo nukundagbe ma-
jẹhẹ to gigọ́ mẹ. 34 Na nugbo
tọn, mẹdepope ma tin to nuhu-
do mẹ to yé mẹ; na mẹlẹpo he
tindo ogle lẹ kavi owhé lẹ nọ
sà yé bo nọ hẹn akuẹ nuhe yin
sisà lọ lẹ tọn wá 35 bosọ nọ ze
yé bọdai do afọ apọsteli lẹ tọn
kọn. Enẹgodo, yé nọ yin mimá
kẹdẹdile omẹ dopodopo tindo nu-
hudo etọn do. 36 Enẹwutu, Jo-
sẹfu mẹhe apọsteli lẹ sọ nọ ylọdọ
Balnaba, he lẹdogbedevomẹ etọn
zẹẹmẹdo, Visunnu Homẹmimiọn
tọn, mẹhe yin Levinu de, he yin
jiji to Kiplu, 37 tindo aigba de,
bo sà ẹ bosọ hẹn akuẹ lọ wá bo
ze e bọdai do afọ apọsteli lẹ tọn
kọn.

5 Ṣigba, dawe de he nọ yin
Ananias, to pọmẹ po asi etọn
Safila po, sà nutindo de 2 bo ze
apadewhe akuẹ lọ tọn whlá, asi
etọn lọsu yọ́n ehe, e sọ hẹn apa-
dewhe etọn poun wá bo ze e bọdai
do afọ apọsteli lẹ tọn kọn. 3 Ṣi-
gba, Pita dọmọ: "Ananias, nae-
gbọn Satani hẹn we tliji nado do-
lalo na gbigbọ wiwe podọ nado
ze apadewhe akuẹ aigba lọ tọn
whlá? 4 Be e ma yin towe wẹ
whẹpo hiẹ do sà ẹ, podọ to whe-
nue e ko yin sisà, be hiẹ ma vò
nado yí i do wà nuhe jlo we ya?
Naegbọn hiẹ do lẹn onú ehe nkọ
to ahun towe mẹ? Hiẹ ma dola-
lo na gbẹtọ gba, ṣigba na Jiwhe-
yẹwhe." 5 To whenue Ananias
sè ohó ehelẹ, e hójai bo kú. Obu
daho sọ jẹ mẹhe to ehe sè lẹpo ji.
6 Ṣigba, jọja sunnu lẹ fọ́n bo blá ẹ
do avọ̀ lẹ mẹ bosọ ze e tọ́n bo dì i.
7 Todin, to nudi gànhiho atọn
godo, asi etọn biọ họmẹ, bo ma
yọ́n nuhe ko jọ. 8 Pita dọna ẹn
dọmọ: "Dọna mi, be akuẹ he mì
omẹ awe lẹ sà aigba lọ yin die
ya?" E dọmọ: "Mọwẹ, akuẹ lọ ni-
yẹn." 9 Enẹwutu, Pita dọna ẹn
dọmọ: "Naegbọn mì omẹ awe lẹ
kọngbedopọ nado tẹ́n gbigbọ Je-
hovah tọn pọ́n? Pọ́n! Afọ mẹhe dì
asu towe tọn lẹ tin to ohọn ji, yé
nasọ ze we tọ́n." 10 To afọdo-
polọji, ewọ hójai to afọ etọn lẹ kọn
bo kú. To whenue jọja sunnu lọ lẹ
biọ họmẹ, yé mọdọ e ko kú, yé sọ
ze e tọ́n bo dì i do asu etọn pá.
11 Enẹwutu, obu daho jẹ agun lọ
pete podọ mẹhe to onú ehelẹ sè
lẹpo ji.
12 Humọ, apọsteli lẹ zindonu-
kọn nado to ohia po nudabla susu
po basi to gbẹtọ lẹ sẹnsẹn; podọ
yemẹpo to pọmẹ tin to agbà gaa*
Sọlomọni tọn mẹ. 13 Na nugbo
tọn, dopo tata to mẹdevo lẹ mẹ
ma tindo adọgbigbo nado kọn ede
dopọ hẹ yé; etomọsọ, gbẹtọ lẹ to
yé pà. 14 Humọ, mẹhe yise to
Oklunọ mẹ lẹ to jijideji, yèdọ su-
sugege sunnu po yọnnu lẹ po tọn;

Ow 5:12* Pọ́n Joh 5:2, nudọnamẹ odò tọn.

15 sọmọ bọ yé hẹn mẹhe to azọ̀nje lẹ tọ́n kaka wá jẹ alihogbó lẹ ji
bo tẹ́ yé do akanma po adọ́zan lẹ
po ji to finẹ, bọ eyin Pita juwajei,
e whè gbau oyẹ etọn nido sọgan
jẹ do delẹ to yé mẹ ji. 16 Mọ-
dopolọ, gbẹtọgun lẹ sọn tòdaho he
lẹdo Jelusalẹm pé lẹ mẹ to yede-
lẹ bẹpli, bo nọ hẹn mẹhe to azọ̀n-
jẹ lẹ podọ mẹhe gbigbọ mawé lẹ
to tuklado lẹ wá, dopodopo yetọn
sọ nọ yin azọ̀nhẹngbọna.
17 Ṣigba, yẹwehenọ daho, gọna
mẹhe to finẹ hẹ ẹ lẹpo, yèdọ sin-
sẹ̀n klandovo Sadusi lẹ tọn whe-
nẹnu tọn lẹ fọ́n bo gọ́ na awu-
whàn, 18 podọ yé wle apọsteli
lẹ bo ze yé do gànpa gbẹtọ paa lẹ
tọn mẹ. 19 Ṣigba, angẹli Jeho-
vah tọn hùn ohọ̀n gànpa lọ tọn to
zánmẹ, bo de yé tọ́n bosọ dọmọ:
20 "Mì yì, podọ, to whenue mì jẹ
tẹmpli mẹ, mì to hodọna gbẹtọ lẹ
zọnmii gando ohó ogbè tọn lẹpo
go." 21 To whenue yé sè ehe,
yé biọ tẹmpli mẹ to afọnnu flifli-
mẹ bo jẹ mẹplọn ji.
Todin, to whenue yẹwehenọ da-
ho po mẹhe gọna ẹn lẹ po wá, yé
ylọ hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ
tọn* pli gọna pipli sunnu mẹho ovi
Islaeli tọn lẹpo tọn, yé sọ domẹ-
hlan gànpamẹ nado plan yé wá.
22 Ṣigba, to whenue ponọ lọ lẹ
jẹ finẹ, yé ma mọ yé to gànpa-
mẹ. Enẹwutu, yé lẹkọyi bo na lin-
lin, 23 dọmọ: "Mí mọ gànpa lọ
to súsú gbanun-gbanun bọ nuhọ́-
tọ lẹ to ote to ohọ̀n lẹ ji, ṣigba
to ohọ̀n lọ hùnhùn godo, mí ma
mọ mẹdepope to họmẹ." 24 To-
din, to whenue ogán tẹmpli-ṣọ́tọ
lẹ tọn po yẹwehenọgán lẹ po sè ohó
ehelẹ, onú ehelẹ dabla do yé bọ yé
ma yọ́n nuhe mẹ ehe na dekọtọn
do. 25 Ṣigba, dawe de wá bo
na linlin yé dọmọ: "Mì pọ́n! Dawe
he mì zedo gànpamẹ lọ lẹ tin to
tẹmpli mẹ, bo to ote bosọ to gbẹtọ
lẹ plọn." 26 To whenẹnu, ogán
tẹmpli-ṣọ́tọ lẹ tọn lọ tọ́nyi po ponọ
etọn lẹ po bo plan yé wá, ṣigba
e ma yin po zingidi po, na yé dibu
ma nado yin zannu dlan do do-
gbọn gbẹtọ lẹ dali.
27 Enẹwutu, yé plan yé wá bo
hẹn yé ṣite to Whẹdatẹn Daho Ju
lẹ tọn lọ mẹ. Yẹwehenọ daho sọ kan-
hose yé 28 bo dọmọ: "Mí dosẹ́n
na mì sinsinyẹn ma nado nọ plọn-
mẹ to oyín ehe mẹ ba, ṣogan, mì
pọ́n! mì ko hẹn Jelusalẹm gọ́ po nu-
plọnmẹ mìtọn po, mì ko sọ magbe
nado hẹn ohùn dawe ehe tọn wá
mí ji." 29 Pita po apọsteli he pò
lẹ po gblọn dọmọ: "Míwlẹ dona
setonuna Jiwheyẹwhe taidi ogán
kakati nido yin gbẹtọ lẹ. 30 Ji-
wheyẹwhe tọgbo mítọn lẹ tọn fọ́n
Jesu sọnku, mẹhe mìwlẹ hù gbọn
zize e plá do pòtin go dali. 31 Ji-
wheyẹwhe ze ewọ daga do adusilọ
etọn mẹ taidi Afọzedaitọ-gán podọ
Mẹwhlẹngántọ, na Islaeli nido sọ-
gan lẹnvọjọ bo mọ jona ylando lẹ
tọn yí. 32 Podọ mí yin kunnu-
detọ whẹho ehelẹ tọn, mọdopolọ
wẹ gbigbọ wiwe lọsu ga, he Jiwhe-
yẹwhe ko na mẹhe setonuna ẹn di
ogán lẹ."
33 To whenue yé sè ehe, adi do
yé sinsinyẹn bọ yé jlo nado
hù yé. 34 Ṣigba, dawe de fọ́n

Ow 5:21* To paa mẹ, *Sanhedlin*.

he yin dopo to hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn lọ tọn mẹ, yèdọ Falesi de he nọ yin Gamalieli, Osẹ́n plọnmẹtọ de he gbẹtọ lẹpo nọ na sisi, bo degbè dọ yè ni de dawe lọ lẹ tọ́njẹgbonu na ojlẹ gli de. 35 Podọ, ewọ dọna yé dọmọ: "Mì omẹ Islaeli tọn lẹ emi, mì payi mìde go gando nuhe mì to linlẹn nado wà na dawe ehelẹ go. 36 Di apajlẹ, jẹnukọnna azán ehelẹ, Teuda fọ́n bo dọ dọ emi lọsu yin mẹjọmẹ, bọ sunnu sọha de, he yì fowe kọnawudopọ hẹ pipli etọn. Ṣigba, ewọ yin hùhù, bọ mẹhe nọ setonuna ẹn lẹpo gbàpe bo busẹ sọn aimẹ. 37 To ewọ godo, Juda Galilinu lọ fọ́n to azán yinkọ zizedai tọn lẹ gbè, ewọ sọ dọ̀n mẹsusu hodo ede. Ṣogan, dawe enẹ dọ̀n bọ mẹhe nọ setonuna ẹn lẹpo gbàpe. 38 Enẹwutu, to ninọmẹ ehe mẹ, yẹn dọna mì dọ, Mì ma dó nukun whẹho omẹ ehelẹ tọn mẹ blo, ṣigba mì jo yé do whii; (na eyin gbẹtọ dè wẹ tito ehe kavi azọ́n ehe wá sọn, e na yin hihọliai; 39 ṣigba eyin sọn Jiwheyẹwhe dè wẹ, mì ma na penugo nado họ́ yé liai;) eyin e ma yinmọ, na taun tọn, vlavo mìwlẹ sọgan yin mimọ nado to avùnho hẹ Jiwheyẹwhe." 40 Enẹwutu, yé dotoaina ẹn, yé sọ ylọ apọsteli lọ lẹ bo hò yé, bosọ dosẹ́n na yé ma nado nọ dọho to oyín Jesu tọn mẹ ba, bo tún yé dote.

41 Enẹwutu, omẹ ehelẹ tọ́nyi sọn hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn lọ nukọn, bo to ayajẹ na yé ko yin hihia jẹ nado yin winyando na oyín etọn wutu. 42 Podọ egbesọegbesọ to tẹmpli mẹ podọ sọn whédegbè jẹ whédegbè, yé zindonukọn nado to mẹplọn bo to wẹndagbe lọ lá mapote gando Klisti Jesu go.

6 Todin, to azán ehelẹ gbè, to whenue sọha devi lẹ tọn to jijideji, Ju he nọ dó Glẹkigbe lẹ jẹ hùnhlún ji sọta Ju he nọ dó Heblugbe lẹ, na yè to vọdona asuṣiọsi yetọn lẹ to núdùdù mimá egbesọegbesọ tọn mẹ wutu. 2 Enẹwutu, omẹ wiawe lẹ ylọ agundaho devi lẹ tọn wá yede dè bo dọmọ: "E ma sọgbe dọ mí ni jo ohó Jiwheyẹwhe tọn do nado to núdùdù má do tafo lẹ ji. 3 Enẹwutu, mẹmẹsunnu lẹ emi, mì dín na mìde sunnu he pegan ṣinawe to mì ṣẹnṣẹn, he gọ́ na gbigbọ po nuyọnẹn po, na mí nido sọgan de yé do azọ́n titengbe ehe ji; 4 ṣigba, míwlẹ na ze míde jo na odè podọ na lizọnyizọn ohó lọ tọn." 5 Nuhe yin didọ lọ sọ hẹn homẹhun agundaho lọ pete, yé sọ de Stefani, dawe de he gọ́ na yise po gbigbọ wiwe po, podọ Filippi, Plokolu, Nikanoli, Timoni, Palmena, podọ Nikola, he yin mẹdiọzun Ju Antioku tọn de; 6 yé sọ hẹn yé wá apọsteli lẹ nukọn, podọ to dẹhiho godo, apọsteli lẹ ze alọ do yé ji.

7 Taidi kọdetọn de, ohó Jiwheyẹwhe tọn to whinwhẹ́n deji, podọ sọha devi lẹ tọn to jijideji susu tlala to Jelusalẹm; yẹwhenọ susugege sọ jẹ tonusena yise lọ ji.

8 Todin, Stefani, mẹhe gọ́ na ojọmiọn po huhlọn po, to nuda-

bla po ohia daho lẹ po basi to gbẹtọ lẹ ṣẹnṣẹn. 9 Ṣigba, sunnu delẹ fọ́n sọn mẹhe wá sọn fihe yè nọ ylọdọ Sinagọgu Mẹtundote lẹ tọn mẹ, podọ sọn Silenenu lẹ po Alẹkzandlinu lẹ po mẹ, podọ sọn mẹhe wá sọn Silisia po Asia po lẹ mẹ, nado dọ̀nnu hẹ Stefani; 10 ṣogan, yé ma sọgan jlẹ́te hẹ nuyọnẹn po gbigbọ he ewọ yí do to hodọ po. 11 To whenẹnu, yé gbọn nuglọ do fọ́n gbẹtọ lẹ dote nado dọmọ: "Mí sè bọ ewọ to ohó nùzinzan tọn lẹ dọ sọta Mose po Jiwheyẹwhe po." 12 Yé sọ hẹn gbẹtọ lẹ po sunnu mẹho lẹ po gọna wekantọ lẹ nado fọnadán, podọ to whenue yé wá e ji to ajiji mẹ, yé wle e gánnugánnu bo plan ẹn yì Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn.* 13 Yé sọ hẹn kunnudetọ lalo tọn lẹ wá, he dọmọ: "Dawe ehe ma doalọtena hodidọ sọta ofi wiwe ehe podọ sọta Osẹ́n lọ. 14 Di apajlẹ, mí sè bọ e dọ dọ Jesu Nazalẹti tọn ehe na hó ofi ehe liai bo diọ aṣa he Mose ko jo dai na mí lẹ."

15 Podọ dile mẹhe sinai to Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn lọ mẹ lẹpo zín nukun do e ji, yé mọdọ nukunmẹ etọn taidi nukunmẹ angẹli de tọn.

7 Ṣigba, yẹwhenọ daho lọ dọmọ: "Be nugbo wẹ onú ehelẹ ya?" 2 E dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu po otọ́ lẹ po emi, mì sè. Jiwheyẹwhe gigonọ lọ sọawuhia tọgbo mítọn Ablaham to whenue e to Mẹsopotamia, whẹpo e do wá Halani, 3 e sọ dọna ẹn dọ, 'Tọ́nyi sọn aigba towe ji podọ sọn hẹnnumẹ towe lẹ mẹ bo yì aigba he yẹn na dohia we lọ ji.' 4 To whenẹnu, e tọ́nyi sọn aigba Kaldeanu lẹ tọn ji bo sawhé do Halani. Podọ to whenue otọ́ etọn kú godo, Jiwheyẹwhe hẹn ẹn nado diọ fininọ etọn sọn finẹ bo wá aigba he ji mìwlẹ to ninọ todin ehe ji. 5 Ṣogan, e ma na ẹn aigba depope taidi ogú to finẹ gba, lala, etlẹ yin afọpapa dopo; ṣigba e dopagbe nado na ẹn aigba lọ pete taidi nutindo de, podọ na okún etọn to ewọ godo, to whenue ewọ ma ko tindo ovi de to whenẹnu. 6 Humọ, Jiwheyẹwhe dọ ehe, dọ okún etọn na nọ nọ̀ jonọgbéji to aigba jonọ tọn de ji bọ akọta lọ na hẹn yé zun afanumẹ bo na sayana yé họ̀ owhe fowe. 7 'Yẹn nasọ dawhẹna akọta enẹ he yé na yin afanumẹ na,' wẹ Jiwheyẹwhe dọ, 'podọ to onú ehelẹ godo, yé na tọ́njẹgbonu bo na basi sinsẹ̀nzọn wiwe hlan mi tofi.'

8 "E sọ basi alẹnu adàgbigbo tọn de hẹ ẹ ga; podọ gbọnmọ dali, e ji Isaki bo gboadà na ẹn to azán ṣinatọ̀ntọ gbè, podọ Isaki ji Jakọbu, Jakọbu sọ ji tatọ́ whẹndo wiawe lẹ tọn lẹ. 9 Tatọ́ whẹndo tọn lọ lẹ sọ lẹzun awuwhàntọ do Josẹfu go bo sà ẹ do Egipti. Ṣigba Jiwheyẹwhe tin hẹ ẹ, 10 bo whlẹn ẹn sọn nukunbibia etọn lẹpo mẹ bosọ na ẹn ojọmiọn po nuyọnẹn po to ahọlu Falo Egipti tọn nukọn. Ewọ sọ de e nado dugán do Egipti ji podọ do owhé etọn pete ji. 11 Ṣigba, huvẹ de

Ow 6:12* To paa mẹ, *Sanhedlin*.

tọ́n to Egipti blebu po Kenani po, yèdọ nukunbibia daho de; tọ-gbo mítọn lẹ masọ tindo núdù-dù depope. 12 Ṣigba, Jakọbu sè dọ núdùdù tin to Egipti bọ ewọ do tọgbo mítọn lẹ hlan whla tin-tan. 13 Podọ to whla awetọ lọ whenu, Josẹfu hẹn ede zun yin-yọnẹn na nọvisunnu etọn lẹ; podọ hukan whẹndo Josẹfu tọn wá họnwun na Falo. 14 Enẹwutu, Josẹfu domẹhlan bo ylọ Jakọbu otọ́ etọn po hẹnnumẹ etọn lẹpo po sọn dọ́n, he sọha yetọn yin alin-dọn kandegbàn-atọ́n. 15 Jakọ-bu jẹte yì Egipti. Ewọ sọ lẹzun matintọ; mọdopolọ wẹ tọgbo mí-tọn lẹ ga, 16 yé sọ yin tẹnsẹna yì Ṣekẹmi bo yin titẹ́ do yọdò he Ablaham ko yí fataka-kuẹ sọha de do hò sọn visunnu Hamọli tọn lẹ si to Ṣekẹmi lọ mẹ.

17 "Dile ojlẹ lọ to sisẹpọ na hẹndi opagbe he Jiwheyẹwhe ko lá to gbangba na Ablaham tọn, akọta lọ sù bo jideji to Egipti, 18 kakajẹ whenue ahọlu devo dugán do Egipti ji, mẹhe ma yọ́n Josẹfu. 19 Ewọ yí ayiha gigẹdẹ aṣẹpipa tọn zan sọta akò mítọn bo yí huhlọn do hẹn otọ́ lẹ to aliho agò mẹ nado ze viyẹyẹ yetọn lẹ jo, na yé nikaa yin hinhẹn do ogbè. 20 To ojlẹ enẹ lọ mẹ wẹ Mose yin jiji, ewọ sọ yọnwhanpẹ tlala etlẹ yin to nukun Jiwheyẹwhe tọn mẹ. Podọ ewọ yin nukunpedego na osun atòn to owhé otọ́ etọn tọn gbè. 21 Ṣigba, to whenue e yin didehia, viyọnnu Falo tọn ze e bo penukundego whẹ́n taidi visunnu etọn titi. 22 Enẹwutu, nuyọnẹn Egipti tọn lẹpo yin pinplọn Mose. Na nugbo tọn, ewọ yin huhlọnnọ to ohó po nuyiwa po mẹ.

23 "Todin, to whenuena e tin to owhe kandetọ etọn mẹ, e wá ahun etọn mẹ nado dla mẹmẹ-sunnu etọn lẹ, yèdọ ovi Islaeli tọn lẹ pọ́n. 24 Podọ to whenue e mọ dopo to yé mẹ to yinyin tita-fú, e yiavunlọna ẹn bo yiahọsu na mẹhe yè to yasana lọ gbọn hùhù Egiptinu lọ dali. 25 E to linlẹn dọ mẹmẹsunnu etọn lẹ na mọnu-kunnujẹemẹ dọ Jiwheyẹwhe wẹ to whinwhlẹn yé gán gbọn alọ emitọn mẹ, ṣigba yé ma mọnu-kunnujẹ ehe mẹ. 26 Podọ to ai-họngbè, e sọawuhia yé dile yé to avùnho, e sọ tẹnpọn nado gbò avùn na yé to jijọho mẹ, bo dọmọ, 'Mẹmẹsunnu lẹ emi, nọvi-nọvi wẹ mì. Naegbọn mì do to tita-fú ode awetọ?' 27 Ṣigba, ewọ he to titafú kọmẹnu etọn bẹ ẹ fú, bo dọ, 'Mẹnu wẹ de we tai-di ogán podọ whẹdatọ do mí ji? 28 Hiẹ ma jlo na hù mi dile hiẹ hù Egiptinu lọ do to osọ he wayi nẹ, kavi hiẹ jlo na wàmọ wẹ?' 29 Na ohó ehe wutu, Mose họn-yi bo lẹzun mẹhe nọ nò jonọ-gbé-ji to aigba Midiani tọn ji, fie e ji visunnu awe te.

30 "Podọ to whenue owhe kan-de pé, angẹli de sọawuhia ẹ to danfafa Osó Sinai tọn ji to mi-yọ́n wùnkan he to jiji de tọn mẹ. 31 Todin, to whenue Mose mọ ehe, nuhe e mọ lọ jiawu na ẹn. Ṣigba dile e to dindọnsẹpọ nado dindona, ogbè Jehovah tọn dọho dọ, 32 'Yẹn wẹ Jiwheyẹwhe

tọgbo towe lẹ tọn, Jiwheyẹwhe Ablaham tọn, Isaki tọn, podọ Jakọbu tọn.' Na obu jẹ Mose ji wutu, e ma tẹnpọn nado dindona yinukọn. 33 Jehovah dọna ẹn dọ, 'De afọpa towe lẹ sọn afọ, na aigba wiwe de ji wẹ fihe hiẹ ṣite te. 34 Na nugbo tọn, yẹn ko mọ lehe yè to nuyiwa hẹ omẹ ṣie he to Egipti lẹ to aliho agọ̀ mẹ do, yẹn ko sọ sè hunwinwẹn yetọn podọ yẹn ko jẹte wá nado whlẹn yé. Podọ todin, wá, yẹn na do we hlan Egipti.' 35 Mose ehe, mẹhe yé gbẹ́ dai, bo dọ, 'Mẹnu wẹ de we taidi ogán podọ whẹdatọ?' dawe ehe wẹ Jiwheyẹwhe dohlan taidi ogán podọ whlẹngántọ gbọn alọ angẹli he sọawuhia ẹ to wùnkan mẹ lọ tọn dali. 36 Dawe ehe wẹ plan yé tọ́n to whenue e ko wà nudabla po ohia lẹ po to Egipti podọ to Ohù Vẹẹ mẹ podọ to danfafa ji na owhe kande.

37 "Mose ehe wẹ dọna ovi Islaeli tọn lẹ dọ, 'Jiwheyẹwhe na ze yẹwhegán de he taidi yẹn daga na mì sọn mẹmẹsunnu mìtọn lẹ mẹ.' 38 Omẹ ehe lọ wẹ wá tin to agun lọ ṣẹnṣẹn to danfafa ji hẹ angẹli lọ he dọhona ẹn to Osó Sinai ji bọ ewọ dọhona tọgbo mítọn lẹ, ewọ sọ mọ nulila wiwe he dẹn-to-aimẹ lẹ yí nado na mì. 39 Tọgbo mítọn lẹ gbẹ́ nado setonuna ẹn, kakatimọ yé bẹ ẹ fú podọ to ahun yetọn mẹ, yé lẹkọ do Egipti, 40 gbọn didọna Aalọn dali dọmọ, 'Basi yẹwhe lẹ na mí nado deanana mí. Na mí ma yọ́n nuhe jọ do Mose ehe go, mẹhe plan mí tọ́n sọn aigba Egipti tọn ji.' 41 Enẹwutu, yé basi oyìnvu de to azán enẹlẹ gbè bo basi avọ́sinsan de hlan boṣiọ lọ bosọ jẹ ayajẹ ji to azọ́n alọ yetọn tọn lẹ mẹ. 42 Enẹwutu, Jiwheyẹwhe lilẹ́ bo ze yé jo nado basi sinsẹ̀nzọn wiwe hlan awhànpa olọn tọn, kẹdẹdile e ko yin kinkàndai to owe yẹwhegán lẹ tọn mẹ do dọmọ, 'Mì owhé Islaeli tọn E, e ma yin yẹn wẹ mìwlẹ yí kanlin lẹ do sanvọ́ hlan bo basi avọ́sinsan lẹ hlan na owhe kande to danfafa ji gba, kavi yẹn wẹ? 43 Ṣigba, gòhọ Moloki tọn po sunwhlẹvu yẹwhe Lefani tọn po wẹ mì kẹalọyi, yèdọ ojlẹmọ he mì basi nado sẹn lẹ. Enẹwutu, yẹn na bẹ mì yì zẹ̀ Babilọni go.'

44 "Tọgbo mítọn lẹ tindo gòhọ kunnudide tọn to danfafa ji, kẹdẹdile e degbè etọn do to whenue e to hodọna Mose nado basi i kẹdẹdi ohia nuhe e mọ tọn. 45 Podọ tọgbo mítọn he dugu etọn lẹ po Jọṣua po sọ hẹn ẹn wá aigba akọta lọ lẹ he Jiwheyẹwhe yàn sọn tọgbo mítọn lẹ nukọn tọn ji. Finẹ wẹ e gbọṣi kakajẹ azán Davidi tọn lẹ gbè. 46 Ewọ mọ nukundagbe Jiwheyẹwhe tọn bo bio lẹblanulọkẹyi lọ nado wleawuna fininọ de na Jiwheyẹwhe Jakọbu tọn. 47 Ṣigba, Sọlomọni wẹ gbá ohọ̀ de na ẹn. 48 Ṣogan, Gigogán lọ ma nọ nọ̀ ohọ̀ he yin bibasi po alọ po lẹ mẹ gba; kẹdẹdile yẹwhegán lọ dọ do dọ, 49 'Olọn wẹ ofìn ṣie, podọ aigba wẹ tokloafọligbe ṣie. Ohọ̀ nankọ wẹ mìwlẹ na gbá na mi? wẹ Jehovah dọ. Kavi fie wẹ gbọjẹtẹn ṣie

te? 50 Alọ ṣie wẹ basi onú ehe
lẹpo, kavi e ma yin mọ wẹ?'
51 "Mì tasinyẹntọ lẹ podọ mì
mẹhe ma gboadà to ahun po otó
mìtọn lẹ po mẹ emi, whepopo-
nu wẹ mì nọ diọnukunsọ gbigbọ
wiwe; dile tọgbo mìtọn lẹ basi do,
mọ wẹ mìlọsu nọ basi do.
52 Detẹ to yẹwhegán lẹ mẹ wẹ
tọgbo mìtọn lẹ ma dohomẹkẹn?
Mọwẹ, yé hù mẹhe lá jẹnukọn
gando wiwá Omẹ dodonọ lọ tọn go
lẹ, yèdọ mẹdehiatọ podọ hlọnhu-
tọ mẹhe tọn mìwlẹ lẹzun todin,
53 mìwlẹ mẹhe kẹalọyi Osẹ́n lọ
he yin nina gbọn angẹli lẹ dali ṣi-
gba bo ma payi e go."
54 Todin, to whenue yé sè
onú ehelẹ, adi do yé sinsin-
yẹn bọ yé jẹ adúkúnkún dù do
e go ji. 55 Ṣigba ewọ, dile e gọ́
na gbigbọ wiwe, zín nukun etọn
do olọn bo mọ gigo Jiwheyẹwhe
tọn podọ Jesu ṣite to adusilọ Ji-
wheyẹwhe tọn mẹ, 56 ewọ sọ
dọmọ: "Mì pọ́n! yẹn mọ olọn hùn-
donuvo bọ Visunnu gbẹtọ tọn ṣite
to adusilọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ."
57 Na ehe tọn wutu, yé yí ogbè
lélé do dawhá bo yí alọ yetọn lẹ
do sú otó yetọn bosọ dlí wá e ji
to pọmẹ. 58 Podọ to whenue
yé ko ze e dlan gbonu tòdaho lọ
tọn, yé jẹ zannu dlan do e ji.
Kunnudetọ lọ lẹ sọ bẹ awugbó
yetọn lẹ do afọ jọja sunnu he
nọ yin Saulu tọn kọ̀n. 59 Podọ
yé zindonukọn nado to zannu
dlan do Stefani dile ewọ vẹvẹ
bo dọmọ: "Oklunọ Jesu, yí gbi-
gbọ ṣie." 60 To whenẹnu, whe-
nue e jẹklo, e yí ogbè lélé do
dawhá jẹgbonu dọmọ: "Jehovah,
a lẹn ylando ehe do okọ̀ na yé
blo." Podọ to ehe didọ godo, e da-
mlọn to okú mẹ.

8 Saulu lọsu kẹalọyi hùhù etọn.
To azán enẹ gbè, homẹkẹn
sinsinyẹn fọ́n sọta agun he tin
to Jelusalẹm; gbọnvona apọste-
li lẹ, mẹlẹpo wẹ gbàpe gbọn
agbegbe Jude po Samalia tọn lẹ
po ji. 2 Ṣigba, sunnu he dibu-
si Jiwheyẹwhe lẹ ze Stefani bo
dì i, yé sọ doavigbè sinsinyẹn do
e ji. 3 Nalete, Saulu jẹ nuyiwa
hẹ agun lọ ji po kanyinylan po.
E nọ to whédegbè jẹ devo gbè biọ
gánnugánnu, bo nọ to sunnu lẹ po
yọnnu lẹ po dọ̀n tọ́n, bosọ nọ bẹ
yé do gànpamẹ.
4 Ṣigba, mẹhe ko gbàpe lọ lẹ
gbọn aigba lọ lẹpo ji bo to wẹnda-
gbe ohó lọ tọn lá. 5 Podọ Filip-
pi yì tòdaho Samalia tọn mẹ bo
jẹ yẹwheho Klisti tọn dọna yé ji.
6 To kọndopọ mẹ, gbẹtọgun lọ na
ayidonugo nuhe dọ Filippi te dile
yé to todoai bo to pinpọn ohia he
ewọ to bibasi lẹ. 7 Na mẹsusu
wẹ tindo gbigbọ mawé lẹ, ehelẹ
sọ nọ dawhá po ogbè lélé po bo nọ
tọ́njẹgbonu. Humọ, susu mẹhe hò
plibọ lẹ po sẹkunọ lẹ po tọn yin
azọ̀nhẹngbọna. 8 Enẹ hẹn aya-
jẹ daho wá tòdaho enẹ mẹ.
9 Todin, dawe de tin to tòdaho
lọ mẹ he nọ yin Simọni, mẹhe, jẹ-
nukọnna ojlẹ ehe, ko nọ to nu-
jlẹ bo nọ hẹn awuji akọta Sa-
malia tọn, bosọ nọ to didọ dọ
ewọ lọsu yin mẹjọmẹ daho de.
10 Podọ yemẹpo, sọn pẹvi ji jẹ
daho pete ji wẹ nọ na ẹn ayi-

donugo bo nọ dọmọ: "Huhlọn Jiwheyẹwhe tọn wẹ dawe ehe, yèdọ
Huhlọn Daho." 11 Enẹwutu, yé
nọ na ẹn ayidonugo na e ko nọ
hẹn awuji yé na ojlẹ de gbọn nu-
jijlẹ etọn lẹ dali. 12 Ṣigba, to
whenue yé yí Filippi he to wẹn-
dagbe ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn
po oyín Jesu Klisti tọn po lá na yé
lọ sè, yé jẹ yinyin bibaptizi ji,
yèdọ sunnu lẹ po yọnnu lẹ po.
13 Simọni lọsu lẹzun yisenọ de
ga, podọ to whenue e ko yin bi-
baptizi, e nọ tin topọ hẹ Filippi
to whepoponu; podọ ohia po azọ́n
huhlọnnọ lẹ po he to yinyin wiwà
he e mọ lẹ nọ jiawu na ẹn.

14 To whenue apọsteli he to
Jelusalẹm lẹ sè dọ Samalianu lẹ
ko kẹalọyi ohó Jiwheyẹwhe tọn,
yé do Pita po Johanu po hlan yé;
15 podọ omẹ ehelẹ yì bo hodẹ na
yé, na yé nido mọ gbigbọ wiwe
yí. 16 Na e ma ko jẹ do depo-
pe to yé mẹ ji dai, ṣigba baptẹm
kẹdẹ wẹ yé ko yí to oyín Oklunọ
Jesu tọn mẹ. 17 To whenẹnu,
yé nọ ze alọ yetọn lẹ do yé ji, bọ
yé nọ mọ gbigbọ wiwe yí.

18 Todin, to whenue Simọni
mọdọ gbọn alọ zizedomẹji apọste-
li lẹ tọn gblamẹ wẹ gbigbọ yin ni-
namẹ, e ze akuẹ donukọnna yé,
19 bo dọmọ: "Mì na aṣẹ ehe yẹn-
lọsu ga, na mẹdepope he ji yẹn ze
alọ ṣie lẹ do nido sọgan mọ gbi-
gbọ wiwe yí." 20 Ṣigba, Pita
dọna ẹn dọmọ: "Na fataka towe ni
dọ̀n po hiẹ po, na hiẹ lẹn nado
mọ nunina vọnu Jiwheyẹwhe tọn
yí po akuẹ po. 21 Hiẹ ma tindo
adà kavi mimá to whẹho ehe mẹ,
na ahun towe ma jlọ to nukun Ji-
wheyẹwhe tọn mẹ. 22 Enẹwu-
tu, lẹnvojọ sọn oylan towe ehe
mẹ bo vè Jehovah dọ, eyin e yọn-
basi, linlẹn ylankan ahun towe
mẹ tọn nido sọgan yin jijona we;
23 na yẹn mọdọ adí vivẹ́ de podọ
gẹdẹ mawadodo tọn de wẹ hiẹ."
24 Simọni gblọnna ẹn dọmọ: "Mì
dawe ehelẹ emi, mì vè Jehovah
na mi na depope to onú he mì dọ
ehelẹ mẹ nikaa wá yẹn ji."

25 Enẹwutu, to whenue yé ko
dekunnu mlẹnmlẹn bo ko dọ ohó
Jehovah tọn, yé lẹkọyi Jelusalẹm
bo to wẹndagbe lọ lá na susu gbé-
tatò Samalianu lẹ tọn.

26 Ṣigba, angẹli Jehovah tọn
dọhona Filippi dọmọ: "Fọ́n bo yì
hùwaji, yèdọ yì aliho he tọ́n sọn
Jelusalẹm yì Gaza lọ ji." (Ehe yin
aliho danfafa tọn de.) 27 Enẹ-
wutu, e fọ́n bo yì, podọ pọ́n! ojọ̀
Etiopianu de, yèdọ dawe he tin-
do aṣẹpipa daho to ahọsi Kandasi
Etiopianu lọ glọ, he sọ tin to adọ-
kun etọn lẹpo ji. Ewọ ko yì Jelusa-
lẹm nado basi sinsẹ̀n, 28 ṣigba
ewọ lẹkọja bo to aisinsin to osọ́-
kẹkẹ etọn mẹ bosọ to owe yẹwhe-
gán Isaia tọn hia daga. 29 Enẹ-
wutu, gbigbọ dọna Filippi dọmọ:
"Dọnsẹpọ bo kọnawudopọ hẹ osọ́-
kẹkẹ ehe." 30 Filippi họ̀nwe-
zun plá ẹ bo sè bọ e to owe yẹ-
whegán Isaia tọn hia daga, ewọ
sọ dọmọ: "Na nugbo tọn, be hiẹ
mọnukunnujẹ nuhe hia a te mẹ
ya?" 31 E dọmọ: "Na taun tọn,
nawẹ yẹn sọgan wàmọ do, ada-
vo mẹde deanana mi?" E sọ vè
Filippi nado biọ e mẹ bo sinai
hẹ ẹ. 32 Podọ adà Owe-wiwe
tọn he e to hihia daga lọ die: "Ewọ

yin hinhẹnwa hùhùtẹn taidi lẹngbọ de, podọ taidi lẹngbọvu de he ma dọho to fúnpatọ etọn nukọn, mọ wẹ e ma kẹ onù etọn do. 33 To ojlẹ winyandomẹ tọn etọn whenu, e ma mọ whẹdida jijlọ yí. Mẹnu wẹ na basi zẹẹmẹ gigọ́ whẹndo etọn tọn? Na ogbè etọn yin yíyí sọn aigba ji wutu."

34 Ojò lọ gblọnna Filippi dọmọ: "Yẹn vè we, Mẹnu go wẹ yẹwhegán lọ dọ ehe gando? Gando ede go wẹ kavi gando mẹdevo go?" 35 Filippi kè onù etọn bo lá wẹndagbe he gando Jesu go na ẹn, yèdọ bẹsọn adà Owe-wiwe tọn ehe ji. 36 Todin, dile yé to yìyì to aliho lọ ji, yé jẹ osindò de kọ̀n, bọ ojò lọ dọmọ: "Pọ́n! Osin die; etẹwẹ glọnalina mi nado yin bibaptizi?" 37 ——* 38 Enẹwutu, e degbè dọ osọ́kẹkẹ lọ ni yin didote, yé omẹ awe lẹ sọ biọ osin lọ mẹ, yèdọ Filippi po ojò lọ po; ewọ sọ baptizi i. 39 To whenue yé tọ́n sọn osin lọ mẹ, gbigbọ Jehovah tọn plan Filippi yì po awuyiya po, bọ ojò lọ ma mọ ẹn ba, ewọ sọ to yìyì to aliho etọn ji bo to ayajẹ. 40 Ṣigba, Filippi yin mimọ to Aṣidọdi, ewọ sọ jugbọn aigba lọ ji bo to wẹndagbe lọ lá na tòdaho lọ lẹpo kakajẹ whenue e wá Sesalea.

9 Ṣigba, Saulu he gbẹ́ pò to gbigbọ budonamẹ tọn po mẹhùhù tọn po gbọ sọta devi Oklunọ tọn lẹ yì yẹwhenọ daho lọ dè 2 bo biọ to e si nado na ẹn wekanhlanmẹ lẹ na sinagọgu he to Damasku lẹ, na e nido sọgan hẹn mẹdepope he e mọ bọ e yin Aliho Lọ* tọn wá Jelusalẹm biblá, yèdọ sunnu po yọnnu po.

3 Todin, dile e to gbejizọnlinzin, e sẹpọ Damasku, bọ to ajiji mẹ, hinhọ́n de họ́n lẹdo e pé sọn olọn, 4 ewọ sọ jai do kọmẹ bo sè ogbè de dọna ẹn dọmọ: "Saulu, Saulu, naegbọn hiẹ do to homẹkẹndo mi?" 5 Ewọ dọmọ: "Hiẹ mẹnu wẹ, Oklunọ?" E dọmọ: "Yẹn Jesu wẹ, mẹhe hiẹ to homẹkẹndo. 6 Ṣigba, fọ́n bo biọ tòdaho lọ mẹ, podọ nuhe hiẹ dona wà na yin didọna we." 7 Todin, na nugbo tọn, sunnu he to gbejizọnlinzin hẹ ẹ lẹ ṣite abọẹ, bo to sisè nudidọ ogbè de tọn, ṣigba bo ma mọ mẹdepope. 8 Ṣigba, Saulu fọ́n sọn kọmẹ, podọ dile nukun etọn lẹ tlẹ to hùnhùn e ma to nudepope mọ. Enẹwutu, yé hẹn alọ na ẹn bo plan ẹn yì Damasku. 9 Podọ na azán atọ̀n, e ma mọ nudepope, mọdopolọ e masọ dù kavi nù.

10 Devi de tin to Damasku he nọ yin Ananias, Oklunọ sọ dọna ẹn to numimọ de mẹ dọmọ: "Ananias!" Ewọ dọmọ: "Yẹn die, Oklunọ." 11 Oklunọ dọna ẹn dọmọ: "Fọ́n, yì tòhomẹ-liho he nọ yin yiylọdọ Jijlọ lọ ji, podọ to owhé Juda tọn gbè, dín dawe de he nọ yin Saulu, he wá sọn Talsu. Na pọ́n! ewọ to dẹ̀ho, 12 podọ to numimọ de mẹ, e ko mọ dawe de he nọ yin Ananias wá e dè bo ze alọ

Ow 8:37* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

Ow 9:2* Ehe dlẹnalọdo aliho gbẹninọ tọn po nuplọnmẹ Klistiani tọn po.

etọn lẹ do e ji na ewọ nido sọgan mọnú." 13 Ṣigba, Ananias gblọn dọmọ: "Oklunọ, yẹn ko sè sọn mẹsusu dè dogbọn dawe ehe dali, onú ylankan susu he e ko wà na omẹ wiwe towe lẹ to Jelusalẹm. 14 Podọ tofi, e tindo aṣẹ sọn yẹwhenọgán lẹ dè nado wle mẹhe to oyín towe ylọ lẹpo do gànpamẹ." 15 Ṣigba, Oklunọ dọna ẹn dọmọ: "Yì, na núzinzan dide de wẹ dawe ehe yin na mi nado hẹn oyín ṣie yì akọta lẹ, ahọlu lẹ po ovi Islaeli tọn lẹ po dè. 16 Na yẹn na do onú susu he ewọ dona jiya etọn na oyín ṣie tọn wutu lẹ hia ẹ hezeheze."

17 Enẹwutu, Ananias yì bo biọ owhé lọ gbè, ewọ sọ ze alọ etọn lẹ do e ji bo dọmọ: "Mẹmẹsunnu Saulu, Oklunọ lọ, yèdọ Jesu he sọawuhia we to aliho he ji hiẹ gbọn wá, ko do mi hlan na hiẹ nido sọgan mọnú bo gọ́ na gbigbọ wiwe." 18 Podọ to afọdopolọji, nuhe taidi ohán lẹ flẹ sọn nukun etọn lẹ ji, ewọ sọ mọnú; podọ e fọ́n bo yin bibaptizi, 19 e sọ dùnú bo gọ̀ huhlọn mọyi.

Na azán delẹ, e nọhẹ devi lẹ to Damasku, 20 podọ to afọdopolọji, e jẹ yẹwheho Jesu tọn dọ ji to sinagọgu lẹ mẹ, dọ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn wẹ Ewọ. 21 Ṣigba, avò vò mẹhe to ohó etọn sè lẹpo bọ yé nọ dọmọ: "Be e ma yin dawe he gbà mẹhe nọ ylọ oyín ehe to Jelusalẹm lẹ do, bo ko sọ wáfi na lẹndai ehe wutu, nado sọgan hẹn yé biblá yì yẹwhenọgán lẹ dè lọ die ya?" 22 Ṣigba, Saulu to huhlọn mọyi dogọ janwẹ bo nọ hẹn awuji Ju he nọ nọ̀ Damasku lẹ dile e dohia to aliho he họnwun mẹ dọ ehe wẹ Klisti lọ.

23 Todin, to whenue azán susu ko to jujuwayi, Ju lẹ dewé dopọ nado hù i. 24 Ṣigba, núbibla yetọn sọta ẹ lẹzun yinyọnẹn na Saulu. Ṣogan, yé to họngbo lẹ ṣọ́ sinsinyẹn to okle po ozán po nado sọgan hù i. 25 Enẹwutu, devi etọn lẹ ze e bo hẹn ẹn jẹte to ohà de mẹ gbọn nùvo adó lọ tọn de mẹ to zánmẹ.

26 To whenue e jẹ Jelusalẹm, e dovivẹnu nado kọ̀n ede dopọ hẹ devi lẹ; ṣigba yemẹpo to budina ẹn, na yé ma yise dọ e ko lẹzun devi de. 27 Enẹwutu, Balnaba gọalọna ẹn bo plan ẹn yì apọsteli lẹ dè, ewọ sọ basi zẹẹmẹ na yé to gigọ́ mẹ lehe e mọ Oklunọ do to aliho ji bọ e dọhona ẹn, podọ lehe e ko yí adọgbigbo do dọho to oyín Jesu tọn mẹ to Damasku do. 28 E sọ gbọṣi yé dè bo to yìyì bosọ to gigọ̀ to Jelusalẹm, bo yí adọgbigbo do to hodọ to oyín Oklunọ tọn mẹ; 29 podọ e to hodọ bo to núdọ̀n hẹ Ju he nọ dó Glẹkigbe lẹ. Ṣigba, omẹ ehelẹ tẹnpọn nado hù i. 30 To whenue mẹmẹsunnu lẹ doayi ehe go, yé hẹn ẹn wá Sesalea bo do e hlan Talsu.

31 To whenẹnu, na nugbo tọn, agun he tin lẹdo Jude po Galili po gọna Samalia lẹpo pé biọ ojlẹ jijọho tọn de mẹ, bo to yinyin hinhẹn lodo; podọ agun lọ pete to jijideji dile e zindonukọn to budisi Jehovah mẹ podọ to homẹmimiọn gbigbọ wiwe tọn mẹ.

32 Todin, dile Pita to jujugbọn
lẹdo lọ lẹpo mẹ, e sọ wá omẹ
wiwe he nọ nọ̀ Lidda lẹ dè ga.
33 E mọ dawe de to finẹ he nọ
yin Enea, he ko tin to aimimlọn
to adọ́zan etọn ji na owhe ṣin-
atọ̀n, na e to awukuzọ̀n jẹ wutu.
34 Pita sọ dọna ẹn dọmọ: "Enea,
Jesu Klisti hẹnazọ̀ngbọna we. Fọ́n
bo vọ́ adọ́zan towe jlado." Ewọ sọ
fọ́n to afọdopolọji. 35 Mẹhe nọ
nọ̀ Lidda po dankló Ṣalọni tọn po
ji lẹpo sọ mọ ẹn bosọ lẹhlan Oklu-
nọ dè.

36 Ṣigba, devi de tin to Jọppa
he nọ yin Tabita ehe lẹdogbede-
vomẹ etọn yin Dọlka. E sù to azọ́n
dagbe lẹ po nunina lẹblanu tọn he
e nọ basi lẹ po mẹ. 37 Ṣigba, to
azán enẹlẹ gbè, e jẹazọ̀n bo kú.
Enẹwutu, yé lawu na ẹn bo tẹ́ ẹ
do abò aga tọn de mẹ. 38 To-
din, to whenuena e yindọ Lidda
ma dẹn do Jọppa, to whenue devi
lẹ sè dọ Pita tin to tòdaho ehe mẹ,
yé do omẹ awe hlan ẹn nado vẹ ẹ
dọmọ: "Jaale, a whleawu* nado
wá mí dè blo." 39 Enẹwutu,
Pita fọ́n bo yì po yé po. Podọ to
whenue e jẹ finẹ, yé plan ẹn yì
abò aga tọn lọ mẹ; asuṣiọsi lẹpo sọ
wá bo to avivi bosọ to awù odò
tọn po awugbó susu po he Dọlka
ko basi to whenue e gbẹ́ pò to yé
dè lẹ dohia. 40 Ṣigba, Pita de
mẹlẹpo tọ́njẹgbonu podọ to whe-
nue e jẹklo, e hodẹ, bo lẹhlan oṣiọ
lọ bosọ dọmọ: "Tabita, fọ́n!" Ewọ
hùn nukun etọn lẹ podọ dile e mọ
Pita, e fọ́n sinai. 41 To whenue
e hẹn alọ na ẹn, e fọ́n ẹn ṣite,
podọ e ylọ omẹ wiwe lẹ po asuṣiọ-
si lọ lẹ po bo do e hia yé to ogbè.
42 Ehe lẹzun yinyọnẹn lẹdo Jọp-
pa lẹpo pé, mẹsusu sọ lẹzun yi-
senọ to Oklunọ mẹ. 43 E gbọṣi
Jọppa na azán vude to Simọni, he
yin ayú-zọ́nwatọ de dè.

10 Todin, dawe de tin to Se-
salea he nọ yin Kọneliọ-
si, mẹkanwekowhàngán awhàn-
fun-gbẹ́ Itali tọn de, dile e nọ
yin yiylọdọ, 2 yèdọ dawe de
he nọ yí ahundopo do sẹ̀n bo
nọ dibusi Jiwheyẹwhe, to pọmẹ
po whédo etọn lẹpo po, ewọ sọ
nọ basi nunina lẹblanu tọn susu
na gbẹtọ lẹ bosọ nọ basi ovẹ-
vivẹ hlan Jiwheyẹwhe to gbesi-
sọ mẹ. 3 To nudi gànhiho ṣin-
ẹnẹtọ* azán lọ tọn mẹ, e mọ to
numimọ de mẹ hezeheze bọ an-
gẹli Jiwheyẹwhe tọn de wá e dè
bo dọna ẹn dọmọ: "Kọneliọsi!"
4 Dawe lọ pọ́n ẹn tlintlin podọ,
na obu di i wutu, e dọmọ: "Etẹwẹ,
Oklunọ?" E dọna ẹn dọmọ: "Odẹ̀
towe lẹ po nunina lẹblanu tọn
towe lẹ po ko hẹji bo yin finflin
gbọn Jiwheyẹwhe dali. 5 Enẹ-
wutu, todin, domẹhlan Jọppa bo
ylọ dawe de he nọ yin Simọni,
mẹhe sọ nọ yin Pita. 6 Dawe
ehe tin to owhé Simọni ayú-zọ́n-
watọ lọ tọn gbè taidi jonọ de,
mẹhe owhé etọn tin to huto."
7 Tlolo he angẹli he dọhona ẹn lọ
ko yì, e ylọ awe to devizọnwa-
tọ whégbè tọn etọn lẹ mẹ gọna
awhànfuntọ de he nọ yí ahundo-

Ow 9:38* Kavi, "a dọngbàn blo."

Ow 10:3* Enẹ wẹ, nudi ogàn 3 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zè.

po do sẹn sọn mẹhe nọ wadevizọn hlan ẹn to whepoponu lẹ mẹ,
8 bo basi zẹẹmẹ onú lẹpo tọn na
yé bosọ do yé hlan Jọppa.
9 To aihọngbè, dile yé to gbejizọnlinzin bo to sisẹpọ tòdaho lọ,
Pita yì họta to nudi gànhiho ṣidopotọ* mẹ nado hodẹ. 10 Ṣigba,
huvẹ hù i taun bọ e jlo na dùnú.
Dile yé to awuwlena núdùdù,
e jẹ numimọ de mọ ji 11 bo mọ
olọn hùndonuvo, bọ núzinzan de
he taidi alavọ daho de he yè hẹn
tónu etọn ẹnẹ lẹ do to hinhẹn ẹn
jẹte sọn olọn; 12 bọ nudida afọ
ẹnẹnọ wunmẹ lẹpo po nuhe nọ lìn
to aigba ji lẹ po gọna ohẹ agahomẹ tọn lẹ tin to e mẹ. 13 Ogbè
de sọ dọna ẹn dọmọ: "Pita, fọ́n
bo hù bosọ dù!" 14 Ṣigba, Pita
dọmọ: "Paali, Oklunọ, na yẹn ma
ko dù nudepope he yin hinhẹnflu bosọ yin mawé pọ́n gbede."
15 Ogbè lọ sọ vọ́ dọhona ẹn whla
awetọ dọmọ: "A sọ ylọ nuhe Jiwheyẹwhe ko klọwé lẹ dọ mawé
ba blo." 16 Ogbè lọ sọ yin sisè
whla atọ̀ntọ, podọ to afọdopolọji,
núzinzan lọ yin yíyí sọyi olọn mẹ.
17 Todin, dile Pita to bẹwlu
daho mẹ to ede mẹ gando nuhe
numimọ he e mọ lọ sọgan zẹẹmẹdo go, pọ́n! dawe lọ lẹ he Kọneliọsi dohlan ko kàn owhé Simọni tọn gbè biọ bo ṣite to họngbo
ji. 18 Yé sọ ylọ bo kanbiọ eyin
Simọni, mẹhe sọ nọ yin Pita tin
to finẹ taidi jonọ de. 19 Dile
Pita to nulẹnpọn to ayiha etọn
mẹ gando numimọ lọ go, gbigbọ lọ dọmọ: "Pọ́n! Dawe atọ̀n
to dindin we. 20 Enẹwutu, fọ́n
bo jẹte bosọ yì po yé po matin ayihaawe depope, na yẹn wẹ
do yé hlan." 21 Enẹwutu, Pita
jẹte yì dawe lọ lẹ dè bo dọmọ:
"Mì pọ́n! Yẹn wẹ mẹhe mì to dindin. Whẹwhinwhẹ́n tẹ wutu wẹ
mì do wá?" 22 Yé dọmọ: "Kọneliọsi, mẹkanwekowhàngán de,
dawe dodonọ de he dibusi Jiwheyẹwhe bọ akọta Ju lẹ tọn pete
nọ dekunnu etọn dagbe wẹ angẹli wiwe de dowẹn sọn Jiwheyẹwhe dè nado domẹhlan we nado
wá owhé etọn gbè podọ na ewọ
nido sè nuhe hiẹ tindo nado dọ."
23 Enẹwutu, e basi oylọna yé biọ
họmẹ bo yí yé taidi jonọ.
To aihọngbè, e fọ́n bo tọ́nyi po
yé po, delẹ to mẹmẹsunnu Jọppa
tọn lẹ mẹ sọ yì hẹ ẹ. 24 To aihọngbè, e biọ Sesalea. Na nugbo
tọn, Kọneliọsi ko to nukundo yé
bo ko ylọ hẹnnumẹ po họntọn vivẹ
etọn lẹ po pli dopọ. 25 Dile Pita
biọ họmẹ, Kọneliọsi pé e, bo jẹklo to afọ etọn lẹ kọ̀n bosọ litaina ẹn. 26 Ṣigba, Pita jlọ ẹ ṣite
bo dọmọ: "Fọ́n; gbẹtọ de wẹ yẹnlọsu ga." 27 Podọ dile e to hodọ
hẹ ẹ, e biọ họmẹ bo mọ mẹsusu
he ko pli dopọ, 28 e sọ dọna yé
dọmọ: "Mìwlẹ yọnẹn ganji lehe
e ma sọgbe hẹ osẹ́n na Ju de nado
kọ̀n ede dopọ kavi dọnsẹpọ omẹ
akọ̀ devo tọn do; ṣogan Jiwheyẹwhe ko dohia mi dọ yẹn sọ ylọ
mẹdepope dọ hẹnflu kavi mawé
blo. 29 Enẹ wẹ zọ́n bọ yẹn do
wá, na taun tọn, matin nudindọn
depope, to whenue yè dowẹn hlan

Ow 10:9* Enẹ wẹ, nudi ogàn 12 whèmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ zè.

mi. Enẹwutu, yẹn to whẹwhinwhẹ́n he wutu mì dowẹn hlan mi kanse.”

30 Enẹwutu, Kọnelịọsi dọmọ: “To gànhiho ehe mẹ to azán ẹnẹ die, yẹn to dẹ̀ho to ohò ṣie mẹ to gànhiho ṣinẹnẹtọ* mẹ, to whenuena, pọ́n! dawe de he dó avò he to sisẹ́ de ṣite to apá na mi 31 bo dọmọ, ‘Kọnelịọsi, odẹ̀ towe ko yin sisè podọ nunina lẹblanu tọn towe lẹ ko yin finflin gbọn Jiwheyẹwhe dali. 32 Enẹwutu, domẹhlan Jọppa nado ylọ Simọni, mẹhe sọ nọ yin Pita. Dawe ehe tin to owhé Simọni ayú-zọ́nwatọ lọ tọn he to huto lọ gbè taidi jonọ.’ 33 Enẹwutu, yẹn domẹhlan we to afọdopolọji, hiẹ sọ wà dagbe nado tin tofi. Podọ todin, mímẹpo tin to Jiwheyẹwhe nukọn nado sè nuhe Jehovah ko degbè etọn na we nado dọ lẹpo.”

34 Enẹwutu, Pita kẹ̀ onù etọn bo dọmọ: “Na nugbo tọn, yẹn mọdọ Jiwheyẹwhe ma yin mẹnukuntahopọntọ gba, 35 ṣigba to akọta lẹpo mẹ, mẹhe nọ dibusi i bo nọ wazọ́n dodo tọn wẹ nọ yin alọkẹyi to e dè. 36 E dowẹn hlan ovi Islaeli tọn lẹ nado lá wẹndagbe jijọho tọn gbọn Jesu Klisti gblamẹ na yé: dọ Omẹ ehe wẹ Oklunọ mẹlẹpo tọn. 37 Mìwlẹ yọ́n nuhe yin hodọdeji lẹdo Jude lẹpo pé, yèdọ bẹsọn Galili to baptẹm he Johanu dọyẹwheho etọn lọ godo, 38 yèdọ lehe Jiwheyẹwhe yí gbigbọ wiwe po huhlọn po do yiamisisadode Jesu he wá sọn Nazalẹti lọ do, bọ ewọ jugbọn aigba lọ ji bo to dagbe wà bosọ to azọ̀nhẹngbọna mẹhe Lẹgba ko gbidikọna lẹpo; na Jiwheyẹwhe tin hẹ ẹ wutu. 39 Míwlẹ sọ yin kunnudetọ onú lẹpo he e wà to otò Ju lẹ tọn mẹ podọ to Jelusalẹm lẹ tọn; ṣigba yé hù i gbọn zize e plá do pòtin de go dali. 40 Jiwheyẹwhe fọ́n Ewọ to azán atọ̀ntọ gbè bo hẹn yọnbasi na ẹn nado sọawuhia gbẹtọ lẹ, 41 e ma yin hlan gbẹtọ lẹpo, ṣigba hlan kunnudetọ lẹ he ko yin dide jẹnukọn gbọn Jiwheyẹwhe dali, yèdọ hlan míwlẹ, mẹhe dù bo nù dopọ hẹ ẹ to whenue e ko fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ godo. 42 Humọ, e degbena mí nado dọyẹwheho na gbẹtọ lẹ podọ nado dekunnu mlẹnmlẹn dọ ehe wẹ Omẹ lọ he Jiwheyẹwhe ko de nado yin whẹdatọ mẹhe to ogbè po oṣiọ lẹ po tọn. 43 Ewọ go wẹ yẹwhegán lẹpo dekunnu gando, dọ omẹ depope he tindo yise to ewọ mẹ na mọ jona ylando lẹ tọn yí gbọn oyín etọn gblamẹ.”

44 Dile Pita gbẹ́ to hodọ dogbọn onú ehelẹ dali, gbigbọ wiwe jẹ mẹhe to ohó lọ sè lẹpo ji. 45 Awú sọ ji omẹ nugbonọ he hodo Pita wá lẹ, he yin mẹhe ko gboadà lẹ, na gbigbọ wiwe he yin nunina vọnu ko yin kinkọnjẹgbonu do omẹ akọta lẹ tọn lẹ ji ga. 46 Na yé sè bọ yé yí ogbè devo lẹ do to hodọ bo to gigopana Jiwheyẹwhe wutu. To whenẹnu, Pita dọmọ: 47 “Be mẹdepope sọgan gbẹ́ dọ omẹ ehelẹ he ko mọ gbigbọ wiwe yí, yèdọ dile míwlẹ mọyi do, ni ma yin bibapti-

Ow 10:30* Pọ́n wefọ 3, nudọnamẹ odò tọn.

zi po osin po ya?" 48 Enẹwutu,
e degbè dọ yé ni yin bibaptizi to
oyín Jesu Klisti tọn mẹ. Enẹgodo,
yé biọ to e si nado gbọṣi yé dè na
azán delẹ.

11 Todin, apọsteli lẹ po mẹ-
mẹsunnu he tin to Jude
lẹ po sè dọ omẹ akọta lẹ tọn
lẹ ko kẹalọyi ohó Jiwheyẹwhe
tọn ga. 2 Enẹwutu, to whenue
Pita wá Jelusalẹm, mẹhe nọ nọ-
godona adàgbigbo lẹ jẹ núdọ̀n
hẹ ẹ ji, 3 bo to didọ dọ, e ko yì
owhé mẹhe ma gboadà lẹ tọn gbè
bo dùnú hẹ yé. 4 To whenẹnu,
Pita jẹ hodọ ji bo basi zẹẹmẹ nu-
jijọ lọ lẹ tọn debọdo-dego na yé,
dọmọ:

5 "Yẹn tin to tòdaho Jọppa tọn
mẹ bo to dẹ̀ho, bọ to numimọ
de mẹ, yẹn mọ núzinzan de he
taidi alavọ daho de he yè hẹn
tónu etọn ẹnẹ lẹ do to hinhẹn ẹn
jẹte sọn olọn, e sọ wá dè e tlọlọ.
6 To whenue yẹn pọ́n e mẹ tlin-
tlin, yẹn doayi e go bo mọ nudi-
da afọ ẹnẹnọ aigba ji tọn lẹ, gbe-
kanlin lẹ, nuhe nọ lìn lẹ po ohè̀
agahomẹ tọn lẹ po. 7 Humọ,
yẹn sè ogbè de he dọna mi dọ,
'Pita, fọ́n bo hù bosọ dù!' 8 Ṣi-
gba, yẹn dọ, 'Paali, Oklunọ, na
nuhe yin hinhẹnflu bo yin mawé
de ma ko biọ onù ṣie mẹ pọ́n
gbede.' 9 Whla awetọ, ogbè he
wá sọn olọn lọ gblọn dọmọ, 'A sọ
ylọ nuhe Jiwheyẹwhe ko klọwé
lẹ dọ mawé ba blo.' 10 Ogbè
lọ sọ yin sisè whla atọ̀ntọ, bọ
onú lẹpo sọ yin dindọn lẹkọyi
olọn mẹ. 11 Podọ pọ́n! to ojlẹ
enẹ dopolọ mẹ, dawe atọ̀n delẹ
ṣite to owhé he gbè mí tin te,
yé yin didohlan dè e sọn Se-
salea. 12 Enẹwutu, gbigbọ lọ
dọna mi nado hodo yé matin ayi-
haawe depope. Ṣigba, mẹmẹsun-
nu ṣidopo ehelẹ sọ hodo mi ga,
mí sọ biọ owhé dawe lọ tọn gbè.

13 "E dọna mí lehe e mọ an-
gẹli de ṣite to owhé etọn gbè
do bo dọna ẹn dọmọ, 'Domẹ-
hlan Jọppa bo ylọ Simọni, mẹhe
sọ nọ yin Pita, 14 ewọ nasọ dọ
nuhe sọgan whlẹn hiẹ po whédo
towe lẹpo po na we.' 15 Ṣigba,
to whenue yẹn jẹ hodọ ji, gbi-
gbọ wiwe jẹ yé ji kẹdẹdile e wá
míḷọsu ji to bẹjẹeji do. 16 To
whenẹnu, yẹn flin nuhe Oklunọ
dọ, lehe e ko nọ dọ do dọ, 'Joha-
nu, na ewọ tọn, yí osin do baptiz-
zi, ṣigba mìwlẹ na yin bibaptizi
po gbigbọ wiwe po.' 17 Enẹ-
wutu, eyin Jiwheyẹwhe na nuni-
na vọnu dopolọ yé dile e na mí-
ḷọsu lẹ he ko yise to Oklunọ Jesu
Klisti mẹ do, mẹnu wẹ yẹn bọ
yẹn nado sọgan glọnalina Jiwhe-
yẹwhe?"

18 Todin, to whenue yé sè
onú ehelẹ, yé kọngbedopọ, yé sọ
pagigona Jiwheyẹwhe, bo dọmọ:
"To whelọnu lo, be Jiwheyẹwhe
ko na lẹnvọjọ omẹ akọta lẹ tọn ga
nado mọ ogbè."

19 Enẹwutu, mẹhe ko gbàpe
na nukunbibia he fọ́n do Stefani
ji wutu lẹ yì kaka Fenike po Ki-
plu po gọna Antioku, ṣigba yé ma
nọ dọ ohó lọ na mẹdevo depope
adavo na Ju lẹ kẹdẹ. 20 Ṣigba,
omẹ delẹ to yé mẹ sọn Kiplu po
Silene po, wá Antioku bo jẹ ho-
dọna mẹhe nọ dó Glẹkigbe lẹ ji

bosọ to wẹndagbe Oklunọ Jesu tọn lá. 21 Humọ, Jehovah tin po yé po, podọ sọha daho he lẹzun yisenọ lẹ lẹhlan Oklunọ dè.

22 Agun he to Jelusalẹm sè linlin lọ gando yé go, yé sọ do Balnaba hlan kaka yì Antioku. 23 To whenue e jẹ finẹ bo mọ nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn, e jaya bo jẹ tulina yemẹpo ji nado yí gbemima ahun mẹ tọn do zindonukọn to Oklunọ mẹ; 24 na omẹ dagbe de wẹ ewọ bo gọ́ na gbigbọ wiwe po yise po. Gbẹtọgun he yinukunkẹ de sọ yise to Oklunọ mẹ. 25 Enẹwutu, e yì Talsu nado dín Saulu pé 26 podọ, to whenue e mọ ẹn, e hẹn ẹn wá Antioku. Gbọnmọ dali, yé pli dopọ hẹ yé to agun lọ mẹ bo plọn gbẹtọgun he yinukunkẹ de na owhe dopo blebu, podọ gbọn anademẹ Jiwheyẹwhe tọn dali, Antioku wẹ devi lẹ yin yiylọ whla tintan dọ Klistiani lẹ te.

27 Todin, to azán enẹlẹ gbè, yẹwhegán delẹ jẹte wá Antioku sọn Jelusalẹm. 28 Dopo to yé mẹ he nọ yin Agabu fọ́n bo gbọn gbigbọ wiwe dali dohia dọ huvẹ daho de na tọ́n to madẹnmẹ to aigba lọ pete ji; ehe jọ, na nugbo tọn, to ojlẹ Klaudiu tọn mẹ. 29 Enẹwutu, mẹhe yin devi lẹ magbe, yèdọ dopodopo yetọn sọgbe hẹ nuhe go yé pé, nado do alọgọ kọgbọ tọn hlan mẹmẹsunnu he nọ nọ̀ Jude lẹ; 30 podọ yé wà ehe, bo do e hlan sunnu mẹho lẹ gbọn alọ Balnaba po Saulu po tọn mẹ.

12 To nudi ojlẹ enẹ dopolọ mẹ, ahọlu Hẹlọdi* jẹ homẹkẹndo delẹ to mẹhe tin to agun lọ mẹ lẹ ji. 2 E hù Jakọbu nọvisunnu Johanu tọn po ohí po. 3 To whenue e mọdọ e hẹn homẹ Ju lẹ tọn hùn, e zindonukọn nado wle Pita lọsu. (Nalete, azán enẹlẹ yin azán hùnwhẹ akla madotọ́n lẹ tọn.) 4 Podọ to whenue e wle e, e ze e do gànpamẹ, bo ze e do alọmẹ na pipli ẹnẹ awhànfuntọ lẹ tọn nado nọ to ṣiṣọ́ ẹ gbọn yedelẹ didiọ dali. Pipli dopodopo bẹ awhànfuntọ ẹnẹ hẹn. Na e to linlẹn nado hẹn ẹn wá gbẹtọ lẹ nukọn to juwayi lọ godo. 5 Enẹwutu, Pita yin ginglọndo gànpamẹ; ṣigba agun lọ to dèho hlan Jiwheyẹwhe vẹkuvẹku do ota etọn mẹ.

6 Todin, to whenue Hẹlọdi jlo na hẹn ẹn jẹgbonu, Pita to amlọndọ to gẹdẹ awe mẹ to awhànfuntọ awe ṣẹnṣẹn to ozán enẹ mẹ, podọ hihọ́tọ he to ohọ̀n lọ ji lẹ to gànpa lọ ṣọ́. 7 Ṣigba, pọ́n! angẹli Jehovah tọn ṣite to e dè, podọ hinhọ́n de họ́n to gànhọ lọ mẹ. E linú adà mẹ na Pita bo fọ́n ẹn, bosọ dọmọ: "Fọ́n plaun!" Gẹdẹ etọn lẹ sọ flẹ sọn alọ etọn lẹ go. 8 Angẹli lọ dọna ẹn dọmọ: "Wleawuna dewe bo sìn afọpa towe lẹ." Ewọ sọ wàmọ. Enẹgodo, e dọna ẹn dọmọ: "Ze awugbó towe dó bo hodo mi." 9 Ewọ sọ tọ́njẹgbonu bo hodo e, ṣigba e ma yọnẹn dọ nuhe angẹli lọ to wiwà lẹ yin nugbo. Na taun tọn, e lẹndọ numimọ de mọ wẹ emi te. 10 To whe-

Ow 12:1* Enẹ wẹ, Hẹlọdi Aglipa I.

nue yé ko zẹ̀ hihọ́tẹn tintan po awetọ po go, yé jẹ ḥọngbo ogàn tọn he biọ tòdaho lọ mẹ kọ̀n, ehe sọ hùn na ede hlan yé. Podọ to whenue yé tọ́njẹgbonu, yé gbọn tòhomẹ-liho dopo ji bo to yìyì, angẹli lọ sọ yì sọn e dè to afọdopolọji. 11 Podọ, to whenue Pita gọ̀ biọ ede mẹ, e dọmọ: "Todin, yẹn yọnẹn nugbonugbo dọ Jehovah wẹ do angẹli etọn hlan nado whlẹn mi sọn alọ Hẹlọdi tọn mẹ podọ sọn nuhe akọta Ju lẹ tọn to nukundo lẹpo mẹ."

12 Podọ, to whenue e ko lẹnnupọndo ehe ji, e yì owhé Malia onọ̀ Johanu, mẹhe sọ nọ yin Malku tọn gbè, fihe gbẹtọ sọha de pli dopọ te bo to dẹ̀ho. 13 To whenue e húhú ohọ̀n ḥọngbo lọ tọn, deviyọnnu de he nọ yin Lodẹ wá nado siọ, 14 podọ, to whenue e ḥọnwun na ẹn dọ ogbè Pita tọn wẹ, na ayajẹ wutu, e ma hùn ḥọngbo lọ, ṣigba e họ̀nwezun biọ ḥọmẹ bo na linlin dọ Pita wẹ to ote to ḥọngbo ji. 15 Yé dọna ẹn dọmọ: "Alè wẹ a hùn." Ṣigba, e gbẹ́ tẹkudeji dọ ewọ wẹ. Yé jẹ didọ ji dọmọ: "Angẹli etọn wẹ." 16 Ṣigba, Pita gbọṣi finẹ bo to họ̀nhúhú. To whenue yé hùn in, yé mọ ẹn bọ avò vò yé. 17 Ṣigba, e mìalọ hlan yé nado nabọẹ bo dọna yé to gigọ́ mẹ lehe Jehovah de e tọ́n sọn gànpamẹ do, e sọ dọna yé dọmọ: "Mì dọ onú ehelẹ na Jakọbu po mẹmẹsunnu lẹ po." Enẹgodo, e tọ́njẹgbonu bo zingbejizọnlin yì fidevo.

18 Todin, to whenue ai ko họ́n, bẹwlu he fọ́n to ṣẹnṣẹn na awhànfuntọ lọ lẹ gando nuhe na ko jọ taun do Pita go ma yin pẹvide. 19 Hẹlọdi dín in vẹkuvẹku podọ, to whenue e ma mọ ẹn, e dindona hihọ́tọ lọ lẹ bo degbè dọ yé ni yin pinplan yì nado yin yasana; ewọ sọ tọ́n sọn Jude yì Sesalea bo nọ finẹ na ojlẹ de.

20 Todin, e to homẹgble do omẹ Tile po Sidoni po tọn lẹ go. Enẹwutu, yé kọngbedopọ bo wá e dè podọ, to whenue yé ko diọlinlẹnna Blastu, mẹhe pasẹ do whédo ahọlu tọn ji, yé jẹ jijọho dín ji, na otò ahọlu lọ tọn mẹ wẹ yé nọ mọ núdùdù yí sọn wutu. 21 Ṣigba, to azán vonọtaun de gbè, Hẹlọdi yí avọ̀ ahọlu tọn do doaṣọ́na ede bo sinai do whẹdaján ji bosọ jẹ hodidọ gbangba tọn de dọna yé ji. 22 To whenẹnu, mẹhe pli dopọ lẹ jẹ awhádo ji dọmọ: "Ogbè yẹwhe de tọn wẹ, e ma yin gbẹtọ de tọn gba!" 23 To afọdopolọji, angẹli Jehovah tọn linú in, na e ma na gigo Jiwheyẹwhe wutu; ewọ sọ jiwé bo kú.

24 Ṣigba, ohó Jehovah tọn to whinwhẹ́n deji bo to gbigbayipe.

25 Na nuhe dù Balnaba po Saulu po, to whenue yé ko hẹn alọgọ kọgbọ tọn yì Jelusalẹm godo, yé lẹkọwa bo plan Johanu, mẹhe sọ nọ yin Malku hẹn.

13 Todin, yẹwhegán lẹ po mẹplọntọ lẹ po tin to agun lẹdo lọ tọn mẹ to Antioku, yèdọ Balnaba po Simeọni he nọ yin Nigeli po, Lukiu Silene tọn, Manaeni he plọnwe dopọ hẹ Hẹlọdi, he yin ogán agbegbe tọn* lọ, gọna

Ow 13:1* To paa mẹ, *tẹtlalkes*. Ahọvi lẹdo tọn he nọ ze afọ ahọluigba-gán Lomu tọn dai.

Saulu. 2 Dile yé to lizọnyizọn
wà na Jehovah bo to nùbla, gbi-
gbọ wiwe dọmọ: "To gbẹtọ lẹpo
mẹ, mì de Balnaba po Saulu po
dovo na mi na azọ́n he yẹn ko
ylọ yé na lọ." 3 To whenẹnu,
yé blanù bo hodẹ̀ bosọ ze alọ ye-
tọn lẹ do yé ji bo jo yé do nado yì.
4 Enẹwutu, sunnu ehelẹ he
gbigbọ wiwe dohlan lẹ yì Selẹu-
kia, yé sọ súnhún sọn finẹ yì Ki-
plu. 5 Podọ to whenue yé jẹ Sa-
lami, yé jẹ ohó Jiwheyẹwhe tọn lá
ji to sinagọgu Ju lẹ tọn lẹ mẹ. Jo-
hanu sọ to devizọnwa na yé.
6 To whenue yé ko jugbọn lopo
lọ pete ji kaka yì Pafo, yé du-
kosọ hẹ dawe de, owọ́ntọ de, he
yin yẹwhegán lalo de, yèdọ Ju de
he nọ yin Baa-Jesu, 7 ewọ sọ
tin to ayimatẹn-gán Sọlgiu Paulu,
he yin dawe zinzintọ de dè. Sọl-
giu Paulu sọ ylọ Balnaba po Sau-
lu po wá ede dè, bo biọ vẹkuvẹ-
ku nado sè ohó Jiwheyẹwhe tọn.
8 Ṣigba, Elima owọ́ntọ lọ (na nu-
gbo tọn, enẹ wẹ lẹdogbedevomẹ
oyín etọn tọn) jẹ nukundiọsọ yé
ji, bo to jijlo nado lẹ́ ayimatẹn-
gán lọ sọn yise mẹ. 9 To whe-
nue Saulu, mẹhe sọ nọ yin Pau-
lu, gọ́ na gbigbọ wiwe, e pọ́n ẹn
tlintlin 10 bo dọmọ: "Hiẹ dawe
he gọ́ na mẹhodu wunmẹ lẹpo po
okà wunmẹ lẹpo po, hiẹ visunnu
Lẹgba tọn, hiẹ kẹntọ onú he yin
dodo lẹpo tọn, be hiẹ ma na gbọ
tasọdona aliho jijlọ Jehovah tọn
lẹ ya? 11 Todin, pọ́n! alọ Jeho-
vah tọn tin jẹagọdo we, hiẹ nasọ
tọ́nnukun bo ma na mọ hinhọ́n
owhè tọn na ojlẹ de." To afọdopo-
lọji, avìvì daho de po zinvlu po
ṣinyọ́n ẹn, ewọ sọ jẹ lilẹpe ji bo
to dindin mẹhe na hẹn alọ etọn
bosọ deanana ẹn. 12 To whe-
nue ayimatẹn-gán lọ mọ nuhe ko
jọ, e lẹzun yisenọ, na nuplọnmẹ
Jehovah tọn hẹn awuji i wutu.
13 Todin, omẹ lọ lẹ po Paulu po
súnhún sọn Pafo bo wá Pẹlga to
Pamfilia. Ṣigba, Johanu jo yé do
bo lẹkọyi Jelusalẹm. 14 Ṣigba,
yewlẹ tọ́n sọn Pẹlga bo wá An-
tioku to Pisidia podọ, to whenue
yé yì sinagọgu mẹ to gbọjẹzan-
gbe, yé sinai. 15 To whenue yé
ko hia Osẹ́n lọ po owe Yẹwhe-
gán lẹ tọn po to gbangba godo,
ogán sinagọgu tọn lẹ domẹhlan
yé, bo dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu lẹ
emi, eyin mì tindo ohó tulinamẹ
tọn depope na gbẹtọ lẹ, mì dọ ẹ."
16 Enẹwutu, Paulu fọ́n bo mìalọ
bosọ dọmọ:
"Mì omẹ Islaeli tọn lẹ po
mì mẹhe dibusi Jiwheyẹwhe po
lẹ emi, mì sè. 17 Jiwheyẹwhe
akọta Islaeli ehe tọn de tọgbo mí-
tọn lẹ, e sọ ze akọta lọ daga to
ojlẹ he mẹ yé to jonọ-gbéji to
aigba Egipti tọn ji bosọ yí awà
huhlọnnọ etọn do hẹn yé jẹgbo-
nu. 18 Podọ na nudi owhe kan-
de, e sinyẹnlin na aliho he mẹ
yé yinuwa te to danfafa ji wutu.
19 To whenue e ko và akọta ṣin-
awe sudo to aigba Kenani tọn
ji godo, e má aigba yetọn gbọn
ovò dide dali: 20 enẹ lẹpo jọ to
nudi owhe fowe kandeao gblamẹ.
"Podọ to onú ehelẹ godo, e na
yé whẹdatọ lẹ kakajẹ yẹwhe-
gán Samuẹli whenu. 21 Ṣigba

sọn whenẹnu sọyi, yé bio ahọlu de, Jiwheyẹwhe sọ na yé Saili, visunnu Kiṣi tọn, yèdọ dawe de sọn whẹndo Bẹnjamini tọn mẹ, na owhe kande. 22 Podọ to whenue e de e sè, e ze Davidi daga taidi ahọlu, mẹhe go e dekunnu gando bo dọmọ, 'Yẹn ko mọ Davidi, visunnu Jẹsse tọn, dawe de he ahun ṣie kẹalọyi, mẹhe na wà nuhe yẹn jlo lẹpo.' 23 Sọn kúnkan dawe ehe tọn mẹ wẹ Jiwheyẹwhe ko hẹn Jesu, mẹwhlẹngántọ de wá Islaeli dile e dopagbe etọn do, 24 to whenue Johanu ko dọyẹwheho to gbangba hlan omẹ Islaeli tọn lẹpo jẹnukọnna wiwá Omẹ enẹ tọn gando baptẹm he yin ohia lẹnvọjọ tọn go. 25 Ṣigba, dile Johanu to lizọnyizọn etọn hẹndi, e nọ saba dọ dọ, 'Mẹnu wẹ mìwlẹ lẹndọ yẹn yin? Yẹn ma yin ewọ gba. Ṣigba, pọ́n! mẹde ja to godo ṣie, mẹhe yẹn ma jẹ nado tún afọpa afọ etọn tọn.'

26 "Mì mẹmẹsunnu lẹ, mì ovi hukan Ablaham tọn po mẹhe dibusi Jiwheyẹwhe to ṣẹnṣẹn mìtọn lẹ po emi, ohó whlẹngán ehe tọn ko yin didohlan mí jẹnukọn. 27 Na tòmẹnu Jelusalẹm tọn lẹ po ogán yetọn lẹ po ma yọ́n Omẹ ehe, ṣigba, to whenue yé to nuyiwa taidi whẹdatọ lẹ, yé hẹn nuhe yin didọ gbọn Yẹwhegán lẹ dali di, yèdọ nuhe nọ yin hihia daga to Gbọjẹzan lẹpo gbè, 28 podọ, dile etlẹ yindọ yé ma mọ nudepope he hẹn ẹn jẹna okú, yé bio to Pilati si dọ ewọ ni yin hùhù. 29 Todin, to whenue yé ko hẹn nuhe yin kinkàndai gando e go lẹpo di, yé ze e jẹte sọn pòtin lọ ji bo tẹ́ ẹ do yọdò de mẹ. 30 Ṣigba, Jiwheyẹwhe fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ; 31 podọ na azán susu, ewọ sọawuhia mẹhe hodo e sọn Galili yì Jelusalẹm lẹ, he ko yin kunnudetọ etọn na gbẹtọ lẹ todin.

32 "Enẹwutu, mí to wẹndagbe opagbe he yin didó na tọgbo lẹ tọn lọ lá na mì, 33 he Jiwheyẹwhe ko hẹn ẹn di mlẹnmlẹn na mí ovi etọn lẹ to enẹ mẹ dọ e fọ́n Jesu sọnku; yèdọ dile e yin kinkàndai to psalm awetọ mẹ do dọ, 'Hiẹ wẹ visunnu ṣie, yẹn ko lẹzun Otọ́ towe to egbé.' 34 Podọ, nugbo lọ dọ e fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ bọ e ma nasọ lẹkọ do gbigble mẹ ba, e dọ ẹ dole dọ, 'Yẹn na do dagbewanyi he go yè dejido he yẹn dopagbe etọn na Davidi hia mì.' 35 Gbọnmọ dali, e sọ dọ to psalm devo mẹ dọ, 'Hiẹ ma na dike omẹ nugbonọ towe ni mọ gbigble.' 36 Na Davidi, to alọ devo mẹ, hẹn ojlo Jiwheyẹwhe tọn he yin hinhẹn họnwun hezeheze lọ di to whẹndo etọn titi mẹ bo damlọn to okú mẹ bosọ yin titẹ́ dopọ hẹ tọgbo etọn lẹ bo mọ gbigble. 37 To alọ devo mẹ, ewọ he Jiwheyẹwhe zedaga ma mọ gbigble.

38 "Enẹwutu, mì gbọ e ni yin yinyọnẹn na mì mẹmẹsunnu lẹ, dọ gbọn Omẹ ehe gblamẹ wẹ jona ylando lẹ tọn to yinyin lilá hlan mì; 39 podọ sọn onú lẹpo he mẹ mìwlẹ ma sọgan yin whẹsuna gbọn osẹ́n Mose tọn dali lẹ mẹ, mẹhe yise lẹpo wẹ yin

whẹsuna gbọn Omẹ ehe gblamẹ.
40 Enẹwutu, mì hẹn ẹn diun dọ
nuhe yin didọ to owe Yẹwhegán lẹ
tọn mẹ jọ do mì go blo, 41 'Mì
pọ́n, mì mẹvlẹtọ lẹ, podọ ni jiawu
na mì, mì sọ busẹ sọn nukọn ṣie,
na yẹn to azọ́n de wà to azán mì-
tọn lẹ gbè, azọ́n de he mìwlẹ ma
na yise to aliho depope mẹ eyin
mẹde tlẹ basi zẹẹmẹ etọn na mì
to gigọ́ mẹ.'"
42 Todin, to whenue yé tọ́n jei,
gbẹtọ lẹ jẹ vivẹ yé ji dọ ohó ehe-
lẹ ni yin didọna yé to gbọjẹzan
he bọdego lọ gbè. 43 Enẹwutu,
to whenue mẹhe pli to sinagọgu
mẹ lẹ ko gbàdo godo, susu to Ju
lẹ po mẹdiọzun Ju lẹ po mẹ he
nọ sẹ̀n Jiwheyẹwhe hodo Paulu
po Balnaba po, mẹhe jẹ hodọ ji
bo to tudohomẹna yé nado gbọṣi
nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe
tọn mẹ.
44 To gbọjẹzan he bọdego lọ
gbè, diblayin tòdaho lọ pete wẹ
pli dopọ nado sè ohó Jehovah tọn.
45 To whenue Ju lẹ mọ gbẹtọgun
lọ lẹ, yé gọ́ na awuwhàn bo gbọn
nùzinzan dali jẹ hodọ ji jẹagọdo
nuhe Paulu to didọ lẹ. 46 Enẹ-
wutu, Paulu po Balnaba po yí adọ-
gbigbo do dọho dọmọ: "Dandan
wẹ e yin dọ ohó Jiwheyẹwhe tọn
ni yin didọhlan mì whẹ́. Na mì-
wlẹ to tùntùn in dlan bo ma mọ
mìdelẹ di mẹhe jẹna ogbè madọ-
podo wutu, mì pọ́n! míwlẹ lẹhlan
akọta lẹ. 47 Na nugbo tọn, Je-
hovah ko yí ohó ehelẹ do degbe-
na mí dọ, 'Yẹn ko de we taidi
hinhọ́n akọta lẹ tọn, na hiẹ nido
yin whlẹngán kakajẹ opodo aigba
tọn.'"
48 To whenue omẹ akọta lẹ tọn
sè ehe, yé jẹ ayajẹ ji bo pagigo-
na ohó Jehovah tọn, bọ mẹhe tin-
do ninọmẹ ahun mẹ tọn he jẹna
ogbè madọpodo lẹ lẹzun yisenọ.
49 Humọ, ohó Jehovah tọn zin-
donukọn nado to yinyin hinhẹn jẹ
aigba lọ pete ji. 50 Ṣigba, Ju lẹ
hẹn yọnnu nukundeji he nọ sẹ̀n
Jiwheyẹwhe lẹ po sunnu nukun-
deji tòdaho lọ tọn lẹ po fọnadán,
yé sọ fọ́n homẹkẹn dote sọta Paulu
po Balnaba po bo yàn yé sọn otò
yetọn mẹ. 51 Yé sọ húnhún kọ́-
gudu sè sọn afọ yetọn lẹ go do yé
ji bo yì Ikonioni. 52 Devi lẹ sọ
to gigọ́ na ayajẹ po gbigbọ wiwe
po zọnmii.

14 Todin, to Ikonioni, yé biọ
sinagọgu Ju lẹ tọn mẹ
dopọ bo dọho to aliho dagbe mẹ
sọmọ bọ gbẹtọgun daho de he bẹ
Ju lẹ po Glẹkinu lẹ po hẹn lẹzun
yisenọ. 2 Ṣigba, Ju he ma yise
lẹ fọnadán bo yinuwado omẹ akọ-
ta lẹ tọn ji to aliho agọ̀ mẹ sọta
mẹmẹsunnu lẹ. 3 Enẹwutu, yé
nọ finẹ na ojlẹ de bo yí adọgbi-
gbo do to hodọ gbọn huhlọn Jeho-
vah tọn dali, yèdọ mẹhe dekun-
nu gando ohó nukundagbe majẹhẹ
tọn etọn go gbọn didike ohia po
nudabla lẹ po ni yin bibasi gbọn
alọ yetọn mẹ dali. 4 Ṣigba, su-
sugege mẹhe to tòdaho lọ mẹ lẹ
tọn klan, bọ mẹdelẹ kọnawudopọ
hẹ Ju lẹ ṣigba mẹdevo lẹ hẹ apọs-
teli lẹ. 5 Todin, to whenue omẹ
akọta lẹ tọn po Ju lẹ po gọna ogán
yetọn lẹ tẹnpọn nado yinuwa po
kanyinylan po hẹ yé podọ nado
dlan zannu do yé, 6 whenue yé

sè ehe, yé họnyi tòdaho Likaonia, Listla, Delbe po otò he lẹdo yé pé lẹ po mẹ; 7 yé sọ zindonukọn nado to wẹndagbe lọ lá to finẹ.

8 Todin, to Listla, dawe de tin to aisinsin to finẹ he afọ etọn lẹ kúsẹ́, yèdọ mẹhe yin sẹkunọ sọn adò onò etọn tọn mẹ, podọ e ma ko zinzọnlin pọ́n gbede. 9 Dawe ehe to todoaina ohó Paulu tọn lẹ, mẹhe, to whenue e pọ́n ẹn tlintlin bo mọdọ e tindo yise he na hẹn ẹn jẹgangan, 10 e dọ po ogbè lélé po dọmọ: "Fọnṣite to afọ towe lẹ ji." E sọ lọ́n ṣite bo jẹ zọnlinzin ji. 11 Podọ to whenue gbẹtọgun lọ lẹ mọ nuhe Paulu ko wà, yé ze ogbè yetọn lẹ daga bo to didọ to ogbè Likaonia tọn mẹ dọmọ: "Yẹwhe lẹ ko lẹzun gbẹtọ lẹ bo ko jẹte wá mí dè!" 12 Yé sọ jẹ Balnaba ylọdọ Zeus* ji, ṣigba Paulu dọ Helme,# na ewọ wẹ yin nukọntọ to hodidọ mẹ. 13 Podọ yẹwhenọ Zeus tọn, mẹhe tẹmpli etọn tin to tòdaho lọ nukọn, hẹn oyìnsú lẹ po vounvoun linlọ̀n lẹ po wá họngbo lẹ ji bo to jijlo nado basi avọ́sinsan lẹ hẹ gbẹtọgun lọ lẹ.

14 Ṣigba, to whenue apọsteli Balnaba po Paulu po sè ehe, yé tlẹ́n awugbó yetọn lẹ bo lọ́n biọ gbẹtọgun lọ ṣẹnṣẹn, bosọ to awhádo 15 bo to didọmọ: "Mì gbẹtọ lẹ emi, naegbọn mì do to onú ehelẹ wà? Gbẹtọ wẹ mílọsu lẹ yin ga, bo tindo awugbopo lẹ taidi mìlọsu, bosọ to wẹndagbe lọ lá na mì, na mìwlẹ nido lẹ́ sọn onú ovọ́ ehelẹ kọ̀n do Jiwheyẹwhe ogbènọ he dá olọn, aigba, ohù po onú he tin to yé mẹ lẹpo po dè. 16 To whẹndo he wayi lẹ mẹ, ewọ na dotẹnmẹ akọta lẹpo nado to onú he jlo yé lẹ wà, 17 na nugbo tọn, dile etlẹ yindọ e wleawuna kunnudenu de gbọn onú dagbe he e wà lẹ gblamẹ, bo nọ na mì jikun sọn olọn podọ ojlẹ sinsẹ́n susugege lẹ tọn, bosọ na núdùdù susugege mì bo yí ayajẹ do gọ́ ahun mìtọn." 18 Ṣogan, mahopọnna onú ehelẹ didọ, po awusinyẹn po wẹ yé glọnalina gbẹtọgun lọ lẹ ma nado sanvọ́ hlan yé.

19 Ṣigba, Ju lẹ wá sọn Antioku po Ikonioni po bo diọlinlẹnna gbẹtọgun lọ lẹ, yé sọ dlan zannu do Paulu bosọ dọ̀n ẹn dlan gbonu tòdaho lọ tọn, bo lẹndọ e ko kú. 20 Ṣigba, to whenue devi lẹ lẹdo e pé, e fọnṣite bo biọ tòdaho lọ mẹ. Podọ to aihọngbè, ewọ po Balnaba po yì Delbe. 21 Podọ to whenue yé ko lá wẹndagbe lọ na tòdaho enẹ bo ko hẹn omẹ sọha delẹ zun devi, yé lẹkọyi Listla podọ yì Ikonioni podọ yì Antioku, 22 bo to devi lẹ hẹn lodo, bosọ to tulina yé nado gbọṣi yise mẹ bo to didọmọ: "Mí dona gbọn nukunbibia susu mẹ biọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn mẹ." 23 Humọ, yé de sunnu mẹho lẹ na yé to agun dopodopo mẹ podọ, to dẹhiho po nùbibla lẹ po godo, yé ze yé do alọmẹ na Jehovah, mẹhe mẹ yé yise te.

24 Yé sọ jugbọn Pisidia bo wá Pamfilia, 25 podọ, to whenue

Ow 14:12* Kavi, "Jupiteli." **12#** Kavi, "Melkuliu."

yé ko dọ ohó lọ to Pẹlga, yé yì Atalia. 26 Podọ sọn finẹ, yé súnhún yì Antioku, fihe yè ko ze yé do alọ nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn mẹ te na azọ́n he yé ko wadotana to gigọ́ mẹ lọ.

27 To whenue yé ko wá Antioku, bo ko bẹ agun lọ pli dopọ, yé jẹ onú susu he Jiwheyẹwhe ko wà gbọn yé gblamẹ lẹ dọ ji, podọ lehe ewọ ko hùn ohòn yise tọn na akọta lẹ do. 28 Enẹwutu, yé nọ devi lẹ dè na ojlẹ susu.

15 Podọ sunnu delẹ wá sọn Jude bo jẹ mẹmẹsunnu lẹ plọn ji dọmọ: "Eyin mìwlẹ ma gboadà sọgbe hẹ aṣa Mose tọn, mì ma sọgan yin whinwhlẹngán." 2 Ṣigba, to whenue Paulu po Balnaba po ko tindo gbemanọpọ po nudindọn sinsinyẹn de po hẹ yé, tito yin bibasina Paulu po Balnaba po gọna delẹ to yé mẹ nado hẹji yì apọsteli po sunnu mẹho lẹ po dè to Jelusalẹm gando nudindọn ehe go.

3 Enẹwutu, to whenue agun lọ ko yìn yé vude to gbejizọnlin yetọn mẹ, sunnu ehelẹ zindonukọn to gbejizọnlin yetọn mẹ yì Fenike po Samalia po, bo to zẹẹmẹ basi to gigọ́ mẹ lehe omẹ akọta lẹ tọn to lilẹhlan Jiwheyẹwhe dè do, yé sọ to ayajẹ daho hẹnwa na mẹmẹsunnu lẹpo. 4 To whenue yé jẹ Jelusalẹm, agun lọ po apọsteli lẹ po gọna sunnu mẹho lẹ yí yé po homẹdagbe po, yé sọ na linlin onú susu he Jiwheyẹwhe ko basi gbọn yé gblamẹ lẹ tọn. 5 Ṣogan, delẹ to hagbẹ sinsẹ̀n klandovo Falesi lẹ tọn mẹ he ko yise lẹ fọnṣite sọn aisinnu yetọn lẹ ji bo dọmọ: "Dandan wẹ dọ yè ni gboadà na yé bo degbena yé nado yìn osẹ́n Mose tọn."

6 Apọsteli lẹ po sunnu mẹho lẹ po sọ pli dopọ nado dọhodo whẹho ehe ji. 7 Todin, to whenue yé ko tindo hodọdopọ susu, Pita fọ́n bo dọna yé dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu lẹ emi, mì yọnẹn ganji dọ Jiwheyẹwhe ko de mi to ṣẹnṣẹn mìtọn sọn bẹjẹeji na omẹ akọta lẹ tọn nido sè ohó wẹndagbe lọ tọn sọn onù ṣie mẹ bo yise; 8 podọ Jiwheyẹwhe, mẹhe nọ yọ́n ahun, dekunnu gbọn gbigbọ wiwe lọ nina yé dali, kẹdẹdile e basi na mílọsu do ga. 9 Ewọ masọ do vogbingbọn depope hia to míwlẹ po yé po ṣẹnṣẹn, ṣigba e lẹ ahun yetọn wé gbọn yise yetọn dali. 10 Enẹwutu, todin, naegbọn mì do to Jiwheyẹwhe whlepọn gbọn zẹgẹ he tọgbo mítọn lẹ kavi mílọsu ma penugo nado hẹn lẹ zizedo kòji na devi lẹ dali? 11 To vogbingbọn mẹ, mí deji dọ mí na yin whinwhlẹngán gbọn nukundagbe majẹhẹ Oklunọ Jesu tọn gblamẹ kẹdẹdi omẹ enẹlẹ lọsu ga."

12 To whenẹnu, gbẹtọgun lọ pete nabọẹ, yé sọ jẹ todoaina Balnaba po Paulu po ji dile yé to linlin ohia po nudabla susu he Jiwheyẹwhe ko basi gbọn yé gblamẹ to akọta lẹ ṣẹnṣẹn lẹ tọn na. 13 Dile yé doalọtena hodidọ, Jakọbu gblọn dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu lẹ emi, mì sè ohó ṣie. 14 Simeọni ko basi zẹẹmẹ hezeheze gando lehe Jiwheyẹwhe to

tintan whenu lẹ ayidonugo etọn
hlan akọta lẹ nado de gbẹtọ lẹ
sọn yé mẹ na oyín etọn do go.
15 Podọ ohó Yẹwhegán lẹ tọn sọ-
gbe hẹ ehe, kẹdẹdile e ko yin kin-
kàndai do dọ, 16 'To onú ehe-
lẹ godo, yẹn na lẹkọwa bo na
vọ́ gòhọ Davidi tọn he ko hó-
jai lọ gbá; podọ yẹn na vọ́ gba-
kija etọn lẹ gbá bo na vọ́ ẹ
jlọ dote, 17 na pipotọ gbẹtọ lọ
lẹ tọn nido sọgan dín Jehovah
vẹkuvẹku, to pọmẹ hẹ gbẹtọ akọ-
ta lẹpo tọn, he nọ yin yiylọ gbọn
oyín ṣie dali lẹ, wẹ Jehovah dọ,
mẹhe to onú ehelẹ basi, 18 he
yin yinyọnẹn sọn hohowhenu.'
19 Enẹwutu, nuhe yẹn lẹn wẹ
yindọ mí ni ma dotukla omẹ akọ-
ta lẹ tọn he to lilẹhlan Jiwheyẹ-
whe dè lẹ blo, 20 ṣigba nado
kanwehlan yé nado nọla na nuhe
yin hinhẹnflu gbọn boṣiọ lẹ dali
lẹ podọ na galilọ podọ na nuhe
yin kọslona hù lẹ* podọ na ohùn.
21 Na sọn ojlẹ hohowhenu tọn lẹ
mẹ wẹ kandai Mose tọn lẹ ko tin-
do mẹhe to yẹwheho yetọn dọ to
tòdaho de mẹ jẹ tòdaho de mẹ, na
kandai etọn lẹ nọ yin hihia daga
to sinagọgu lẹ mẹ to gbọjẹzan do-
podopo gbè."

22 To whenẹnu, apọsteli lẹ po
sunnu mẹho lẹ po gọna agun lọ
pete mọdọ e yọ́n nado do sunnu
dide lẹ hlan sọn yé mẹ yì Antio-
ku to pọmẹ hẹ Paulu po Balnaba
po, sunnu lọ lẹ wẹ Juda he sọ
nọ yin Balsaba po Sila po, he yin
sunnu nukundeji lẹ to mẹmẹsun-
nu lẹ ṣẹnṣẹn; 23 yé sọ yí alọ
yetọn lẹ do kàn dọmọ:

"Sọn mẹmẹsunnu lẹ, yèdọ apọs-
teli lẹ po sunnu mẹho lẹ po dè,
hlan mẹmẹsunnu he to Antioku,
Silia po Silisia po lẹ, he wá sọn
akọta lẹ mẹ lẹ: Mí dọnudo mì!
24 To whenuena mí sè dọ mẹ-
delẹ sọn ṣẹnṣẹn mítọn ko yí ohó
lẹ do dotukla mì, bo to tintẹn-
pọn nado hù mì sudo, dile mí
ma tlẹ na yé anademẹ depope,
25 mí ko wá gbèta dopo kọ̀n bo
ko mọdọ e yọ́n nado de sunnu
delẹ bosọ do yé hlan mì to pọmẹ
hẹ mẹyiwanna mítọn lẹ, Balnaba
po Paulu po, 26 yèdọ sunnu he
ko ze alindọn yetọn jo na oyín
Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn wutu
lẹ. 27 Enẹwutu wẹ mí do Juda
po Sila po hlan, na yé nido sọ-
gan yí onù do na linlin onú dopo-
lọ tọn ga. 28 Na gbigbọ wiwe
po mílọsu po mọdọ e yọ́n ma nado
vọ́ doagban pinpẹn na mì, ada-
vo nuhe yin dandan tọn ehelẹ,
29 nado nọla na nuhe yin yíyí do
sanvọ́ hlan boṣiọ lẹ podọ na ohùn
podọ na nuhe yin kọslona hù lẹ*
podọ na galilọ. Eyin mì yí sọwhi-
whe do whlá mìde sọn onú ehelẹ
mẹ, mì na nọ jijọho mẹ. Mì nọ da-
gbe!"

30 Enẹwutu, to whenue omẹ
ehelẹ yin didohlan, yé yì Antioku,
yé sọ pli gbẹtọgun lọ dopọ bo ze
wekanhlanmẹ lọ na yé. 31 To
whenue yé hia ẹ, yé jaya na tuli-
namẹ lọ wutu. 32 Podọ Juda po
Sila po, na yelọsu yin yẹwhegán

Ow 15:20* Kavi, "nuhe yin hùhù kavi kú bọ ohùn etọn ma yin sinsọndai."

Ow 15:29* Pọ́n wefọ 20, nudọnamẹ odò tọn.

lẹ wutu, yé yí ohó susu do na tuli mẹmẹsunnu lẹ bo hẹn yé lodo. 33 Enẹwutu, to whenue yé ko nọ finẹ na ojlẹ de, mẹmẹsunnu lọ lẹ do yé hlan to jijọho mẹ yì mẹhe ko do yé hlan lẹ dè. 34 ——* 35 Ṣigba, Paulu po Balnaba po gbọṣi Antioku bo to mẹplọn bosọ to wẹndagbe ohó Jehovah tọn lá to pọmẹ hẹ mẹdevo lẹ ga.

36 Todin, to azán delẹ godo, Paulu dọna Balnaba dọmọ: "Wá mí ni lẹkọyi bo dla mẹmẹsunnu lẹ pọ́n to tòdaho he mẹ mí ko lá ohó Jehovah tọn te lẹpo nado pọ́n lehe yé te do." 37 Balnaba, na ewọ tọn, magbe nado plan Johanu hẹn ga, mẹhe sọ nọ yin Malku. 38 Ṣigba, Paulu ma mọdọ e jẹ nado plan ewọ hẹn gba, na e mọdọ e ko jo yé do sọn Pamfilia bo ma hodo yé to azọ́n lọ mẹ. 39 Na ehe wutu, wiwọ́ sinsinyẹn de wá aimẹ, sọmọ bọ yé klan sọn yedelẹ go; Balnaba sọ plan Malku hẹn bo dó tọjihun yì Kiplu. 40 Paulu de Sila, podọ to whenue mẹmẹsunnu lẹ ko ze e do alọmẹ na nukundagbe majẹhẹ Jehovah tọn godo, e tọ́nyi. 41 Ṣigba, e jugbọn Silia po Silisia po, bo to agun lẹ hẹn lodo.

16 Enẹwutu, e wá Delbe podọ Listla ga. Podọ, pọ́n! devi de tin to finẹ he nọ yin Timoti, visunnu nawe Juvi yisenọ de tọn, ṣigba otọ́ etọn yin Glẹkinu de, 2 podọ mẹmẹsunnu he to Listla po Ikonioni po lẹ nọ dekunnu etọn dagbe. 3 Paulu do ojlo hia nado hẹn ewọ sọyi, e sọ plan ẹn bo gboadà na ẹn na Ju he tin to ofi enẹlẹ wutu, na yemẹpo wẹ yọnẹn dọ Glẹkinu de wẹ otọ́ etọn. 4 Todin, dile yé to gbejizọnlinzin gbọn tòdaho lọ lẹ mẹ, yé nọ dọ gbèta he kọ̀n apọsteli lẹ po sunnu mẹho he to Jelusalẹm lẹ po ko wá na mẹhe tin to finẹ lẹ, na yé nido nọ setonuna. 5 Enẹwutu, na nugbo tọn, agun lẹ to yinyin hinhẹn lodo zọnmii bo to jijideji to sọha mẹ egbesọegbesọ.

6 Humọ, yé jugbọn Fligia po otò Galatia tọn po mẹ, na gbigbọ wiwe gbẹ́ na yé ma nado dọ ohó lọ to agbegbe Asia tọn ji. 7 Mọdopolọ, to whenue yé wá Misia, yé dovivẹnu nado yì Bitinia, ṣigba gbigbọ Jesu tọn ma dike na yé. 8 Enẹwutu, yé jugbọn Misia bo wá Tloa. 9 Paulu sọ mọ numimọ de to zánmẹ: dawe Makedonianu de to ote bo to vivẹ ẹ bosọ to didọmọ: "Wá Makedonia bo gọalọna mí." 10 Todin, tlolo he e mọ numimọ lọ, mí wleali nado yì Makedonia, na mí mọdọ Jiwheyẹwhe wẹ ko ylọ mí nado lá wẹndagbe lọ na yé.

11 Enẹwutu, mí súnhún sọn Tloa bo zọn tlọlọ wá Samotlaki, ṣigba to aihọngbè, mí yì Neapoli, 12 podọ sọn finẹ mí yì Filippi, yèdọ tòdaho he tin to Lomu glọ, he yin tòdaho nukundeji agbegbe Makedonia tọn lọ. Mí gbọṣi tòdaho enẹ mẹ na azán delẹ. 13 Podọ to gbọjẹzangbe, mí tọ́nyi gbonu họngbo lọ tọn to tọsisa de tó, fihe mí lẹndọ e yin nọtẹn dèhiho tọn de; mí sọ sin-

---

Ow 15:34* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

ai bo jẹ hodọna yọnnu he ko pli do finẹ lẹ ji. 14 Podọ yọnnu de he nọ yin Lidia, sopẹ́-vọ̀ sàtọ de, he wá sọn tòdaho Tiatila tọn mẹ, bo nọ sẹ̀n Jiwheyẹwhe to todoai, Jehovah sọ hùn ahun etọn nado na ayidonugo nuhe dọ Paulu te lẹ. 15 Todin, to whenue ewọ po whédo etọn po ko yin bibaptizi, e vẹvẹ dọmọ: "Eyin mìwlẹ mọdọ yẹn yin nugbonọ na Jehovah, mì biọ owhé ṣie gbè bo nọ finẹ." E sọ vẹ mí nado wá.

16 Podọ to whenue mí jei fie yè nọ hodẹ̀ te, deviyọnnu de he tindo gbigbọ aovi dọṣẹdidọ tọn de pé mí. E ko nọ hẹn ale susu wá na ogán etọn lẹ gbọn azọ́n dọdai didọ tọn dali. 17 Viyọnnu ehe to hihodo Paulu po mí po mapote bo nọ to awhádo dọmọ: "Afanumẹ Jiwheyẹwhe Gigogán lọ tọn lẹ wẹ dawe ehelẹ, mẹhe to aliho whlẹngán tọn lọ lá na mì." 18 E to ehe wà na azán susu. To godo mẹ, agbọ́ etọn pé Paulu bọ e lẹ́ bo dọna gbigbọ lọ dọmọ: "Yẹn degbè do we to oyín Jesu Klisti tọn mẹ nado tọ́njẹgbonu sọn ewọ mẹ." E sọ tọ́njẹgbonu to gànhiho enẹ mẹ.

19 Todin, to whenue ogán etọn lẹ mọdọ todido ale yetọn tọn ko yì, yé wle Paulu po Sila po bo dọ̀n yé yì ogán lẹ dè to ahimẹ, 20 podọ, to whenue yé dọ̀n yé yì ogán otò tọn lẹ dè, yé dọmọ: "Dawe he yin Ju ehelẹ to bẹwlu hẹnwa tòdaho mítọn mẹ taun, 21 yé sọ to lilá na mí nado kẹalọyi kavi payi aṣa he ma sọgbe hẹ osẹ́n lẹ go, dile yé tlẹ yọnẹn dọ Lomunu lẹ wẹ mí." 22 Gbẹtọgun lọ sọ fọ́n do yé ji to pọmẹ; podọ to whenue ogán otò tọn lẹ ko tlẹ́n awugbó yetọn lẹ sọn yé go, yé degbè dọ yè ni yí opò do hò yé. 23 To whenue yé ko linú yé whlasusu godo, yé ze yé dlan gànpamẹ, bo degbena gàntọ-ṣọ́tọ lọ nado nọ ṣọ́ yé ganji. 24 Na e mọ gbedide mọnkọtọn yí wutu, e ze yé dlan gànpa ṣẹnṣẹn tọn lọ mẹ bo bẹ afọ yetọn lẹ do osópò lẹ mẹ.

25 Ṣigba, to nudi zángbodawe mẹ, Paulu po Sila po to dẹ̀ho bo yí ohàn do to Jiwheyẹwhe pà; mọwẹ, gàntọ lẹ to ogbè yetọn sè. 26 To ajiji mẹ, aigba sisọsisọ daho de jọ, sọmọ bọ dodonu gànpa lọ tọn lẹ whàn. Humọ, ohọ̀n lọ lẹpo hùn to afọdopolọji, gẹdẹ yemẹpo tọn sọ wẹ́n. 27 To whenue gàntọ-ṣọ́tọ lọ fọ́n sọn amlọn mẹ bo mọ ohọ̀n gànpa lọ tọn lẹ to hùnhùn, e dọ̀n ohí etọn sún bo jlo na hù ede, na e lẹndọ gàntọ lọ lẹ ko họnyi. 28 Ṣigba, Paulu yí ogbè lélé do dawhá, bo dọmọ: "A gbleawuna dewe blo, na mímẹpo tofi!" 29 Enẹwutu, e biọ miyọ́ngbán bo lọ́n biọ họmẹ podọ, na obu jẹ e ji wutu, e jẹklo to Paulu po Sila po nukọn. 30 E sọ plan yé jẹgbonu bo dọmọ: "Mẹdaho lẹ emi, etẹwẹ yẹn dona wà nado yin whinwhlẹngán?" 31 Yé dọmọ: "Yise to Oklunọ Jesu mẹ podọ hiẹ na yin whinwhlẹngán, hiẹ po whédo towe po." 32 Yé sọ dọ ohó Jehovah tọn na ewọ po mẹhe tin to owhé etọn gbè lẹpo po.

33 Ewọ sọ plan yé to gànhiho
ozán lọ tọn enẹ mẹ bo klọ́ bápa
yetọn lẹ; ewọ po omẹ etọn lẹpo po
sọ yin bibaptizi matin gbàndin-
dọn. 34 E sọ plan yé wá owhé
etọn gbè bo bẹ núdùdù do tafo ji
na yé, ewọ sọ jaya tlala hẹ whédo
etọn pete todin he e ko yise to Ji-
wheyẹwhe mẹ.

35 To aihọngbè, ogán otò tọn
lẹ do ponọ-zọ́nwatọ lẹ hlan nado
yì bo dọ: "Tún dawe enẹlẹ dote."
36 Enẹwutu, gàntọ-ṣọ́tọ lọ dọ
nuhe yé dọ lẹ na Paulu dọmọ:
"Ogán otò tọn lẹ ko domẹhlan dọ
mì omẹ awe lẹ ni yin tuntundo-
te. Enẹwutu, todin, mì tọ́n bo yì
to jijọ́ho mẹ." 37 Ṣigba, Paulu
dọna yé dọmọ: "Yé hò mí to gba-
ngba matin whẹgbledomẹ, míwlẹ
he yin Lomunu lẹ, bo ze mí dlan
gànpamẹ; podọ todin be túntún
mí dote to nuglọ wẹ yé te ya?
Gbede pọ́n! ṣigba, gbọ yelọsu ni
wá bo de mí tọ́n." 38 Enẹwutu,
ponọ-zọ́nwatọ lọ lẹ dọ onú ehelẹ
na ogán otò tọn lẹ. Obu sọ di yé
to whenue yé sè dọ dawe lọ lẹ yin
Lomunu lẹ. 39 Enẹwutu, yé wá
bo vẹ yé podọ, to whenue yé de yé
tọ́n, yé biọ to yé si nado tọ́n sọn
tòdaho lọ mẹ. 40 Ṣigba, yé tọ́n
sọn gànpa lọ mẹ bo yì owhé Li-
dia tọn gbè, podọ to whenue yé
mọ mẹmẹsunnu lẹ, yé na tuli yé
bosọ yì.

17 Todin, yé zingbejizọnlin
gbọn Amfipoli po Apolo-
nia po bo wá Tẹsalonika, fie sina-
gọgu Ju lẹ tọn de te. 2 Enẹwu-
tu, dile e ko yin aṣa Paulu tọn do,
e biọ họmẹ yì yé dè, bo to ho-
yijlẹdohogo hẹ yé sọn Owe-wiwe
lẹ mẹ na gbọjẹzan atọn, 3 bo
to zẹẹmẹ basi bosọ to didohia
gbọn alọdlẹndonu lẹ dali dọ dan-
dan wẹ dọ Klisti ni jiya bo fọ́n sọn
oṣiọ lẹ mẹ, bosọ to didọmọ: "Ehe
wẹ Klisti lọ, Jesu ehe, yèdọ mẹhe
yẹn to lilá na mì." 4 Taidi kọ-
detọn de, delẹ to yé mẹ lẹzun yi-
senọ bo kọnawudopọ hẹ Paulu po
Sila po, podọ gbẹtọgun daho Glẹ-
kinu lẹ tọn he nọ sẹn Jiwheyẹwhe
po yọnnu nukundeji susu po sọ
wàmọ ga.

5 Ṣigba, na Ju lẹ jẹ awuwhàn
ji wutu, yé dọ̀n mẹylankan delẹ
dogọ yede sọn nuvọ́nọ ahimẹ tọn
lẹ mẹ bo wleawuna gbẹtọgun zin-
gidinọ de bosọ jẹ bẹwlu hẹnwa tò-
daho lọ mẹ ji. Yé sọ biọ owhé Ja-
soni tọn gbè gánnugánnu bo to yé
dín nado dọ̀n yé wá gbẹtọgun he
to bẹwlu mẹ lọ dè. 6 To whe-
nue yé ma mọ yé, yé dọ̀n Jasoni
po mẹmẹsunnu delẹ po wá ogán
tòdaho tọn lẹ dè, bo to awhádo
dọmọ: "Omẹ ehelẹ he ko sọtadona
aigba lọ tin tofi ga, 7 Jasoni ko
sọ yí yé po gbigbọ johẹmẹ tọn po.
Omẹ ehe lẹpo sọ nọ yinuwa jẹagọ-
do gbedide Sesali tọn lẹ, bo nọ dọ
dọ ahọlu devo de tin, yèdọ Jesu."
8 Na nugbo tọn, yé hẹn gbẹtọgun
lọ po ogán tòdaho tọn lẹ po he sè
onú ehelẹ biọ bẹwlu mẹ; 9 to
whenue yé ko sọ yí akuẹ mẹtun-
dote tọn he pé sọn Jasoni po mẹhe
pò lẹ po si, yé tún yé dote.

10 To afọdopolọji, mẹmẹsunnu
lẹ do Paulu po Sila po hlan Be-
lea to zánmẹ, podọ to whenue
yé jẹ dọ́n, yé biọ sinagọgu Ju

lẹ tọn mẹ. 11 Todin, omẹ ehelẹ yin ayiha dagbenọ hú omẹ Tẹsalonika tọn lẹ, na yé yí jeje daho tlala do kẹalọyi ohó lọ, bo nọ yí sọwhiwhe do gbadopọnna Owewiwe lẹ egbesọegbesọ nado pọ́n eyin onú ehelẹ yinmọ. 12 Enẹwutu, susu to yé mẹ lẹzun yisenọ, podọ yọnnu Glẹkinu nukundeji susu gọna sunnu lẹ wàmọ ga. 13 Ṣigba, to whenue Ju Tẹsalonika tọn lẹ sè dọ Paulu ko lá ohó Jiwheyẹwhe tọn to Belea ga, yé wá finẹ ga bo hẹn agundaho lọ fọnadán bosọ hẹn bẹwlu wá. 14 To whenẹnu, mẹmẹsunnu lẹ do Paulu hlan to afọdopolọji nado yì kaka ohù lọ tó; ṣigba Sila po Timoti po gbọṣi finẹ. 15 Ṣigba, mẹhe plan Paulu lẹ hodo e kaka wá Atẹni podọ, to whenue e ko dowẹn yé nado do Sila po Timoti po dọ yé ni yawu wá e dè dile e sọgan yọnbasi do godo, yé yì.

16 Todin, dile Paulu to tenọpọn yé to Atẹni, adi do e to whenue e mọdọ tòdaho lọ gọ́ na boṣiọ lẹ. 17 Enẹwutu, e jẹ hoyijlẹdohogo ji to sinagọgu mẹ hẹ Ju lẹ po mẹdevo lẹ po he nọ sèn Jiwheyẹwhe podọ egbesọegbesọ to ahimẹ hẹ mẹhe e mọ to finẹ lẹ. 18 Ṣigba, mẹdelẹ he yin tamẹnuplọnmẹtọ Epikule* tọn lẹ po Stoiki# tọn lẹ po jẹ núdọ̀n hẹ ẹ ji, mẹdelẹ sọ nọ dọmọ: "Etẹwẹ hówladọtọ ehe jlo na dọ?" Mẹdevo lẹ nọ dọmọ: "E taidi dọ lilatọ yẹwhe jonọ lẹ tọn de wẹ ewọ." Ehe yinmọ na e to wẹndagbe Jesu tọn po fọnsọnku po lá wutu. 19 Enẹwutu, yé wle e bo plan ẹn yì Aleopagu,* bo dọmọ: "Be mí sọgan yọ́n nuhe nuplọnmẹ yọyọ he hiẹ to ohó etọn dọ ehe yin ya? 20 Na hiẹ to nuhe otó mítọn lẹ ma ko sè pọ́n lẹ dọ. Enẹwutu, mí jlo nado yọ́n nuhe onú ehelẹ zẹẹmẹdo." 21 Na nugbo tọn, Atẹninu po jonọ he to finẹ lẹpo po ma nọ yí whenu he vò na yé lẹ zan na nudevo depope adavo nado nọ to didọ kavi to todoaina onú yọyọ lẹ. 22 Todin, Paulu ṣite to Aleopagu lọ ṣẹnṣẹn bo dọmọ:

"Mì omẹ Atẹni tọn lẹ emi, yẹn doayi e go dọ to onú lẹpo mẹ, e taidi dọ mì nọ dibusi yẹwhe lẹ hú lehe mẹdevo lẹ nọ basi do. 23 Di apajlẹ, dile yẹn juwajei bo yí sọwhiwhe do to numẹsẹ̀n mìtọn lẹ pọ́n, yẹn doayi agbà de go ga ehe ji yè kàn do dọ 'Hlan Jiwheyẹwhe Mayọnẹn de.' Enẹwutu, nuhe mìwlẹ to mìde zejo na to mayọnẹn mẹ, ehe wẹ yẹn to lilá na mì. 24 Jiwheyẹwhe he basi aihọn po nuhe tin to e mẹ lẹpo po, yèdọ Ewọ lọ, he yin Oklunọ olọn po aigba po tọn ma nọ nọ̀ tẹmpli he yè yí alọ do basi lẹ mẹ gba, 25 mọdopolọ, alọ gbẹtọvi tọn lẹ ma nọ wadevizọn na ẹn taidi dọ e tindo nuhudo nudepope tọn, na ewọ lọsu wẹ nọ na gbẹtọ

Ow 17:18* Pipli de he nọ hodo tamẹnuplọnmẹtọ Epikule bo nọ dọ dọ gbẹtọ lẹ dona pò na gbẹdudu kẹdẹ to gbèmẹ. **18#** Pipli de he nọ hodo tamẹnuplọnmẹtọ Zeno bo nọ dọ dọ gbẹtọ lẹ dona nọgbè sọgbe hẹ lẹnpọn dagbe poun bo ma dona nọ kiya na awufiẹsa po ayajẹ po.

Ow 17:19* Enẹ wẹ, pópló de to Atẹni hohowhenu tọn, ehe ji hagbẹ whẹdatẹn daho hugan lọ tọn lẹ sọ nọ pli do ga.

lẹpo ogbè, gbọfufu po onú lẹpo po.
26 Ewọ sọ hẹn akọta gbẹtọ tọn
lẹpo wá sọn omẹ dopo mẹ, nado
nọ nò nukunmẹ aigba tọn pete ji,
ewọ sọ de ojlẹ dide lẹ bosọ na do-
gbó fininọ tọn gbẹtọ lẹ, 27 na
yé nido dín Jiwheyẹwhe, eyin yé
sọgan dín in vẹkuvẹku bo mọ ẹn
nugbonugbo, dile etlẹ yindọ, na
nugbo tọn, ewọ ma dẹn do do-
podopo mítọn. 28 Na gbọn ewọ
dali wẹ mí tindo ogbè bo nọ yì
bosọ tin, yèdọ kẹdẹdile delẹ to
ohó milomilo-kàntọ he to sẹnsẹn
mìtọn lẹ ko dọ do dọ, 'Na ovi etọn
wẹ míwlẹ yin ga.'

29 "Enẹwutu, to whenue e yin-
dọ ovi Jiwheyẹwhe tọn wẹ mí, mí
ma dona lẹndọ Jiwheyẹwhe taidi
sika kavi fataka kavi zannu, yèdọ
taidi nude he yè yí alọ do basi
gbọn anazọn po ayikinkan gbẹ-
tọ tọn po dali gba. 30 Na nu-
gbo tọn, Jiwheyẹwhe ko de nukun
sọn ojlẹ wunvi tọn enẹlẹ go, ṣo-
gan, todin ewọ to didọna gbẹtọvi
lẹ dọ yemẹpo dona lẹnvọjọ to filẹ-
po. 31 Na e ko de azán de he
gbè e lẹn nado dawhẹna mẹhe nọ
nò aigba ji lẹ to dodo mẹ gbọn
dawe de he e ko de dali, e ko sọ
na jide gbẹtọ lẹpo to enẹ mẹ dọ
e ko fọn ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ."

32 Todin, to whenue yé sè do-
gbọn fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn dali,
delẹ to yé mẹ jẹ mẹṣanko ji, bọ
mẹdevo lẹ sọ to didọmọ: "Mí nasọ
vọ́ sè ehe sọn dè we to whedevo-
nu." 33 Enẹwutu, Paulu tọn sọn
ṣẹnṣẹn yetọn, 34 ṣigba sunnu
delẹ kọnawudopọ hẹ yé bo lẹzun
yisenọ, delẹ to yé mẹ sọ wẹ
Dionisiu, whẹdatọ de to whẹda-
tẹn Aleopagu tọn, podọ yọnnu de
he nọ yin Damali, mẹdevo lẹ sọ
gọna yé.

18 To onú ehelẹ godo, e tọn
sọn Atẹni bo wá Kọlinti.
2 Ewọ sọ mọ Ju de he nọ yin
Akuila, he yin Pọntu-vi jiji he wá
sọn Itali to agọe, po Pliskila asi
etọn po, na Klaudiu ko degbena
Ju lẹpo nado tọn sọn Lomu wutu.
Enẹwutu, e yì yé dè 3 podọ na
yé yin azọn dopolọ watọ wutu,
e nọ owhé yetọn gbè, bọ yé wa-
zọn, na gòhọ-gbátọ lẹ wẹ yé.
4 Ṣigba, e nọ dọ togunmẹho to
sinagọgu mẹ to gbọjẹzangbe lẹpo
bo nọ diọlinlẹnna Ju lẹ po Glẹki-
nu lẹ po.

5 Todin, to whenue Sila po Ti-
moti po jẹte wá sọn Makedo-
nia, Paulu jẹ alọnu etọn hẹn ján
ji petepete to ohó lọ didọ mẹ,
bo to kunnude na Ju lẹ nado do-
hia dọ Jesu wẹ Klisti lọ. 6 Ṣi-
gba, to whenue yé zindonukọn
nado to nukundiọsọ ẹ bo to zùn-
zùn in, e húnhún awù etọn lẹ bo
dọna yé dọmọ: "Ohùn mìtọn ni
nọ okò na mì. Okò ṣie wé. Sọn
din sọyi, yẹn na yì omẹ akọ-
ta lẹ tọn dè." 7 Enẹwutu, e sẹ-
tẹn sọn finẹ bo yì owhé dawe de
he nọ yin Titiu Justu tọn gbè,
yèdọ Jiwheyẹwhe sẹntọ de, mẹhe
owhé etọn bọdo sinagọgu lọ go.
8 Ṣigba, Klispu he yin ogán sina-
gọgu tọn lẹzun yisenọ to Oklu-
nọ mẹ gọna whédo etọn lẹpo.
Susu Kọlintinu lẹ tọn he sè sọ
yise bo yin bibaptizi. 9 Humọ,
Oklunọ dọna Paulu to numimọ de

mẹ to zánmẹ dọmọ: "A dibu blo,
ṣigba zindonukọn nado to hodọ, a
sọ nabọẹ blo, 10 na yẹn tin hẹ
we podọ mẹdepope ma na yangbé
towe nado gbleawuna we; na yẹn
gbẹ tindo omẹ susu to tòdaho ehe
mẹ." 11 Enẹwutu, e gbọṣi finẹ
na owhe dopo po osun ṣidopo po,
bo to ohó Jiwheyẹwhe tọn plọnmẹ
to ṣẹnṣẹn yetọn.

12 Todin, to ojlẹ he mẹ Ga-
lio yin ayimatẹn-gán Akaia tọn,
Ju lẹ fọn do Paulu ji to pọmẹ
bo plan ẹn yì whẹdaján nu-
kọn, 13 bo dọmọ: "Dawe ehe
to linlẹndiọna gbẹtọ lẹ nado sẹn
Jiwheyẹwhe to aliho he jẹagọ-
do osẹn otò lọ tọn mẹ." 14 Ṣi-
gba, dile Paulu jlo na dọho, Ga-
lio dọna Ju lẹ dọmọ: "Mì Ju lẹ
emi, na nugbo tọn, eyin oylan de
kavi walọ ylankan okà tọn de wẹ,
yẹn na ko tindo whẹwhinwhẹn lọ
nado dotoaina mì po sọwhiwhe
po. 15 Ṣigba, eyin nudindọn lẹ
gando hodidọ, oyín lẹ po osẹn
po to mì ṣẹnṣẹn go wẹ, mìlọsu
ni penukundego. Yẹn ma jlo na
yin whẹdatọ onú ehelẹ tọn gba."
16 Enẹwutu, e yàn yé sọn whẹ-
daján lọ nukọn. 17 To whenẹ-
nu, yemẹpo wle Sọstene, ogán
sinagọgu tọn lọ bo jẹ hihò e ji to
whẹdaján lọ nukọn. Ṣigba, Galio
ma kẹnù do onú ehelẹ mẹ paali.

18 Ṣigba, to whenue Paulu ko
nọ finẹ na azán delẹ dogọ, e dọ
e yì whedenu na mẹmẹsunnu lẹ
bo dó tọjihun dedo Silia, Pliskila
po Akuila po sọ yì hẹ ẹ. E sọ
pà oda etọn yìdo to Kẹnklea, na
ewọ ko dopà de wutu. 19 Enẹ-
wutu, yé jẹ Efesu, ewọ sọ jo yé
do finẹ; ṣigba ewọ biọ sinagọ-
gu mẹ bo yihojlẹdohogo hẹ Ju lẹ.
20 Dile yé tlẹ to bibiọ to e si ma-
pote nado gbọṣi finẹ hugan mọ,
e ma yigbe 21 ṣigba e dọ e yì
whedenu bo dọna yé dọmọ: "Yẹn
na vọ́ lẹkọwa mì dè, eyin Jeho-
vah jlo." E sọ súnhún sọn Efesu
22 bo jẹte wá Sesalea. E sọ hẹji
yì Jelusalẹm bo dọnudo agun lọ,
bosọ jẹte yì Antioku.

23 Podọ to whenue e ko nọ
finẹ na ojlẹ de, e tọ́n sọn finẹ bo
nọ yì sọn fide jẹ fide to otò Gala-
tia po Fligia po tọn mẹ, bosọ nọ
to devi lẹpo hẹn lodo.

24 Todin, Ju de he nọ yin
Apolo, Alẹkzandli-vi jiji de, yèdọ
dawe de he didẹ, wá Efesu;
ewọ sọ yọ́n Owe-wiwe lẹ gan-
ji. 25 Dawe ehe wẹ yè ko yí
onù do plọn aliho Jehovah tọn
podọ, na e hunzo to gbigbọ-liho
wutu, e to hodọ bo to mẹplọn to
aliho he sọgbe mẹ gando Jesu
go, ṣigba baptẹm Johanu tọn
kẹdẹ wẹ e jẹakọ hẹ. 26 Dawe
ehe sọ jẹ hodọ ji po adọgbi-
gbo po to sinagọgu mẹ. To whe-
nue Pliskila po Akuila po sè ohó
etọn, yé dọn ẹn do ogbẹ mẹ bo
hẹn aliho Jiwheyẹwhe tọn họn-
wun na ẹn to aliho he sọgbe mẹ
dogọ. 27 Humọ, na e to jijlo
nado yì Akaia wutu, mẹmẹsunnu
lẹ kanwehlan devi lẹ, bo dotuho-
mẹna yé nado yí i po homẹdagbe
po. Enẹwutu, to whenue e jẹ dọ́n,
e gọalọ tlala na mẹhe ko yise
na nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹ-
whe tọn wutu lẹ; 28 na e yí

zohunhun do dohia hezeheze to gbangba dọ owhè Ju lẹ tọn ma whẹn, dile e yí Owe-wiwe lẹ do dohia dọ Jesu wẹ Klisti lọ.

19 To enẹgodo, to whenue Apolo tin to Kọlinti, Paulu jugbọn lẹdo he dẹn do ohù lẹ ji bo jẹte wá Efesu, bosọ mọ devi delẹ; 2 ewọ sọ dọna yé dọmọ: "Be mìwlẹ mọ gbigbọ wiwe yí to whenue mì lẹzun yiseno ya?" Yé dọna ẹn dọmọ: "Etẹ nkọ, mí ma ko sè pọ́n eyin gbigbọ wiwe de tin." 3 Ewọ sọ dọmọ: "To whelọnu lo, etẹ mẹ wẹ mì yin bibaptizi te?" Yé dọmọ: "To baptẹm Johanu tọn mẹ." 4 Paulu dọmọ: "Johanu yí baptẹm he yin ohia lẹnvojọ tọn do baptizi, bo nọ dọna gbẹtọ lẹ nado yise to omẹ lọ he na wá to ewọ godo lọ mẹ, enẹ wẹ, to Jesu mẹ." 5 To whenue yé sè ehe, yé yin bibaptizi to oyín Oklunọ Jesu tọn mẹ. 6 Podọ to whenue Paulu ze alọ etọn do yé ji, gbigbọ wiwe wá yé ji, bọ yé jẹ ogbè devo lẹ yí do dọho ji bo to dọdai dọ. 7 Yemẹpo to pọmẹ yin nudi sunnu wiawe.

8 To whenue e biọ sinagọgu mẹ, e yí adọgbigbo do dọhona osun atọn, bo nọ to togunmẹho lẹ dọ bosọ nọ to linlẹndiọnamẹ gando ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn go. 9 Ṣigba, to whenue mẹdelẹ jẹ ayiha yetọn hẹn sinyẹn ji bo ma yise, bosọ to ohó ylankan dọ do Aliho Lọ* go to gbẹtọgun lọ nukọn, e tọ́n sọn yé mẹ bo klan devi lẹ sọn yé go, bosọ nọ dọ togunmẹho egbesọegbesọ to wehọmẹ Tilannusi tọn. 10 Ehe zindonukọn na owhe awe, sọmọ bọ mẹhe nọ nọ̀ agbegbe Asia tọn ji lẹpo sè ohó Oklunọ tọn, yèdọ Ju lẹ po Glẹkinu lẹ po.

11 Jiwheyẹwhe sọ zindonukọn nado to azọ́n huhlọnnọ he jiawu lẹ wà gbọn alọ Paulu tọn mẹ, 12 sọmọ bọ avọ̀ lẹ po azọ́nvọ̀ lẹ po nọ yin didesọn agbasa etọn go bo nọ yin hinhẹn yì mẹhe to azọ̀njẹ lẹ dè, azọ̀n lẹ sọ nọ gbọ na yé, gbigbọ ylankan lẹ sọ nọ tọ́njẹgbonu. 13 Ṣigba, mẹdelẹ sọn Ju he nọ to dindanpe bo nọ to aovi lẹ yàn jẹgbonu lẹ mẹ sọ jẹ tintẹnpọn ji nado yí oyín Oklunọ Jesu tọn zan do mẹhe tindo gbigbọ ylankan lẹ ji, bo nọ dọmọ: "Yẹn degbena we vivẹvivẹ gbọn Jesu he Paulu nọ dọyẹwheho etọn dali." 14 Todin, Skeva, yẹwhenọgán Juvi lẹ tọn de tindo visunnu ṣinawe, he to ehe wà. 15 Ṣigba, gbigbọ ylankan lọ gblọnna yé dọmọ: "Yẹn yọ́n Jesu bosọ jẹakọ hẹ Paulu; ṣigba mẹnu wẹ mìwlẹ yin?" 16 To whenẹnu, dawe he mẹ gbigbọ ylankan lọ tin te lọ́n jẹ yé ji, bo tindo huhlọn hú dopodopo yetọn, bosọ duto yé ji, sọmọ bọ yé họnyi sọn owhé enẹ gbè to omẹ́ podọ po apà po to ogo. 17 Ehe lẹzun yinyọnẹn na mẹlẹpo, yèdọ Ju lẹ po Glẹkinu lẹ po he nọ nọ̀ Efesu; obu sọ jẹ yemẹpo ji, oyín Oklunọ Jesu tọn sọ to yinyin gigopana zọnmii. 18 Podọ mẹsusu he ko lẹzun yiseno lẹ nọ wá bo nọ yigbe ylando yetọn lẹ tọn bosọ nọ dọ nuhe yé wà lẹ

Ow 19:9* Pọ́n Ow 9:2, nudọnamẹ odò tọn.

to gbangba. 19 Na nugbo tọn,
susu mẹhe yin nujlẹtọ lẹ tọn bẹ
owe yetọn lẹ pli bo mẹn yé to mẹ-
lẹpo nukọn. Yé sọ lẹn akuẹ yetọn
dopọ bo mọdọ e yì fataka-kuẹ fọ-
tọ́n donu kandeao. 20 Enẹwu-
tu, ohó Jehovah tọn to whinwhẹ́n
deji bo to gbigbayipe to aliho hu-
hlọnnọ de mẹ.

21 Todin, to whenue onú ehe-
lẹ ko yin tadona, Paulu lẹn to ayi-
ha etọn mẹ dọ, to Makedonia po
Akaia po yìyì godo, e na zingbe-
jizọnlin yì Jelusalẹm, bo dọmọ:
"Eyin yẹn jẹ dọ́n, yẹn sọ dona
yì Lomu ga." 22 Enẹwutu, e do
awe to mẹhe nọ yilizọn na ẹn lẹ
mẹ hlan Makedonia, yèdọ Timoti
po Elastu po, ṣigba ewọ lọsu gbọ-
ṣi agbegbe Asia tọn ji na ojlẹ de.

23 To ojlẹ enẹ dopolọ mẹ, bẹ-
wlu sinsinyẹn de fọ́n gando Aliho
Lọ* go. 24 Na dawe de he nọ
yin Demetliu, ayátọ fataka tọn de,
gbọn fataka tẹmpli pẹvi Altemis*
tọn bibasi dali hẹn ale susu wá
na alọnuzọ́nwatọ lẹ; 25 ewọ sọ
bẹ yewlẹ po mẹhe nọ wà azọ́n
mọnkọtọn lẹ po pli bo dọmọ: "Mì
gbẹtọ lẹ emi, mì yọnẹn ganji dọ
gbọn azọ́n ehe gblamẹ wẹ mí
lẹzun adọkunnọ. 26 Mọdopolọ,
mì mọ bosọ sè lehe Paulu ehe
ko diọlinlẹnna gbẹtọ susugege bo
lẹ́ yé hlan linlẹn devo kọ̀n do,
e ma yin to Efesu kẹdẹ ṣigba di-
blayin to agbegbe Asia tọn lẹpo
ji, gbọn didọ dali dọ nuhe yè yí
alọ do basi lẹ ma yin yẹwhe lẹ
gba. 27 Humọ, owù lọ ma yin-
dọ agbasazọ́n mítọn ehe na yin
vọdona kẹdẹ gba, ṣigba dọ tẹmpli
yẹwhe-yọnnu daho Altemis* tọn
nasọ yin pinpọn di onú ovọ́ ga
podọ gigo daho etọn ga ehe agbe-
gbe Asia tọn pete gọna mẹhe nọ
nọ̀ aigba ji lẹ nọ sẹn na wá yin
hinhẹn zun ovọ́." 28 To whe-
nue sunnu lọ lẹ sè ehe bo gọ́ na
homẹgble, yé jẹ awhádo ji, bo to
didọmọ: "Daho wẹ Altemis* Efe-
sunu lẹ tọn!"

29 Enẹwutu, tòdaho lọ gọ́ na
bẹwlu, podọ yemẹpo to pọmẹ
wọ̀ biọ nupọntẹn lọ, bo yí hu-
hlọn do plan Gaiu po Alistaku po
hẹn, yèdọ Makedonianu lọ lẹ he
yin tomẹyitọ hatọ Paulu tọn lẹ.
30 Na ewọ tọn, Paulu to jijlo nado
biọ họmẹ yì gbẹtọ lẹ dè, ṣigba
devi lẹ ma dike na ẹn. 31 Etlẹ
yin delẹ to mẹhe nọ deanana hùn-
whẹ lẹ po aihun lẹ po, he ko ji-
họntọn hẹ ẹ lẹ mẹ, dowẹn hlan ẹn
bo jẹ vivẹ ẹ ji ma nado ze ogbè
etọn do owù mẹ gbọn nupọntẹn lọ
yìyì dali. 32 Nugbo lọ wẹ yin-
dọ mẹdelẹ to awhádo bo to onú de
dọ bọ mẹdevo lẹ to onú devo dọ;
na pipli lọ tin to bẹwlu mẹ, su-
hugan yetọn masọ yọ́n whẹwhin-
whẹ́n he wutu yé do pli dopọ.
33 Enẹwutu, to pọmẹ, yé plan
Alẹkzandle sọn gbẹtọgun lọ mẹ,
bọ Ju lẹ to sisẹsisẹ ẹ hlan nu-
kọn; Alẹkzandle sọ mìalọ bo to ji-
jlo nado yiavunlọna ede to gbẹtọ
lọ lẹ nukọn. 34 Ṣigba, to whe-
nuena yé yọnẹn dọ Ju de wẹ ewọ,
awhá de fọ́n sọn yemẹpo sẹnsẹn

Ow 19:23* Pọ́n Ow 9:2, nudọnamẹ odò tọn. **24*** Kavi, "Diana."

Ow 19:27* Pọ́n wefọ 24, nudọnamẹ odò tọn. **28*** Pọ́n wefọ 24, nudọnamẹ odò tọn.

bọ yé to awhádo na nudi gànhiho awe dọmọ: "Daho wẹ Altemis* Efesunu lẹ tọn!"

35 To godo mẹ, to whenue tòwekantọ* lọ ko hẹn gbẹtọgun lọ nabọẹ, e dọmọ: "Mì omẹ Efesu tọn lẹ emi, na nugbo tọn, mẹnu wẹ tin to gbẹtọvi lẹ mẹ he ma yọnẹn dọ tòdaho Efesu tọn wẹ nọ ṣọ́ tẹmpli Altemis# daho lọ tọn po boṣiọ he flẹ sọn olọn lọ tọn po? 36 Enẹwutu, to whenue onú ehelẹ ma sọgan yin gbigbẹdai, e jẹ dọ mí ni nabọẹ bo ma yinuwa po sọmawhe po blo. 37 Na mì ko hẹn dawe ehelẹ he ma yin ajotọ tẹmpli mẹ tọn lẹ kavi nùzantọ do yẹwhe-yọnnu mítọn go wá. 38 Enẹwutu, eyin Demetliu po alọnuzọ́nwatọ he topọ hẹ ẹ lẹ po tindo owhè de sọta mẹde, azán whẹdidọ tọn lẹ tin podọ ayimatẹn-gán lẹ tin; mì gbọ yé ni hẹn owhè he yé tindo sọta ode awetọ lẹ wá. 39 Nalete, eyin mì to onú de dín hú enẹ, pipli paa he sọgbe hẹ osẹ́n de whenu wẹ yè dona magbe do enẹ ji. 40 Na nugbo tọn, mí tin to owù mẹ nado yin owhè gufinfọn tọn sadokọna gando whẹho egbehe tọn go, whẹwhinwhẹn depope ma tin he mí na yí do suwhẹna bẹwlu gbẹtọgun zingidinọ ehe tọn." 41 Podọ to whenue e ko dọ onú ehelẹ, e gbà mẹplidopọ lọ do.

20 Todin, to whenue zingidi lọ ko depò, Paulu dowẹn hlan devi lẹ, podọ to whenue e ko na tuli yé bo dọ e yì whedenu na yé, e zingbejizọnlin dedo Makedonia. 2 To whenue e ko jugbọn lẹdo enẹlẹ mẹ bo ko yí ohó susu do na tuli mẹhe tin to finẹ lẹ, e wá Glẹki. 3 Podọ to whenue e ko nọ finẹ na osun atọ̀n, na núbibla he Ju lẹ wleawuna sọta ẹ to whenue e ko dibla dó tọjihun yì Silia wutu, e basi dide nado lẹkọ gbọn Makedonia. 4 Sopateli visunnu Pilusi Beleanu lọ tọn, Alistaku po Sekundu po he yin Tẹsalonikanu lẹ, podọ Gaiu Delbe tọn, podọ Timoti, gọna Tikiku po Tlofimu po he wá sọn agbegbe Asia tọn ji lẹ, hodo e. 5 Omẹ ehelẹ jẹnukọnna mí bo to tenọpọn mí to Tloa; 6 ṣigba, míwlẹ súnhún sọn Filippi to aihọngbè azán hùnwhẹ akla madotọ́n lẹ tọn, mí sọ wá yé dè to Tloa to azán atọ́n gblamẹ; mí sọ nọ finẹ na azán ṣinawe.

7 To azán tintan osẹ tọn gbè, to whenue mí pli dopọ nado dùnú, Paulu jẹ hodọna yé ji, na aihọngbè etọn wẹ e na yì wutu; e sọ dlẹnkanna hodidọ etọn kakajẹ zánhomẹ. 8 Miyọ́ngbán sọ sù vude to abò aga tọn lọ mẹ fihe mí pli dopọ do. 9 Jọja sunnu de he nọ yin Eutiku sinai to fleṣe nù bo damlọn yìkànmẹ dile Paulu to hodọ, e sọ flẹ to amlọn mẹ, bo jai sọn petlezìn aga atọ̀nnọ ji bọ yè ze kúkú etọn. 10 Ṣigba, Paulu jẹte yì odò bo dẹ́ ede do e ji bosọ gbò e fán bo dọmọ: "Mì gbọ awhá-

Ow 19:34* Pọ́n wefọ 24, nudọnamẹ odò tọn. **35*** Gl.: *glammatẹus*. To gandudu agbegbe tọn he yin tòdaho he to yedekannu to Asia Pẹvi mẹ to Ahọluigba Lomu tọn glọ lẹ mẹ, tòwekantọ lọ yin ahọluzọnwatọ nukundeji hugan lọ. **35#** Pọ́n wefọ 24, nudọnamẹ odò tọn.

do, ewọ ko gọwá ogbè.” 11 To-
din, e hẹji yì aga bo bà núdùdù
bosọ jẹ núdù ji, podọ to whenue
e ko dọhona ojlẹ de, yèdọ kakajẹ
afọnnu fliflimẹ, e yì to godo mẹ.
12 Enẹwutu, yé plan yọpọ sunnu
lọ yì gbète bo yin homẹmiọnna
hugan nuhe yè sọgan jlẹ.

13 Todin, mí jẹnukọn yì tọji-
hun lọ kòn bo súnhún yì Asso, fie
mí to linlẹn nado plan Paulu biọ
ohún lọ mẹ te, na, to whenue ewọ
ko na mí anademẹ ehelẹ godo,
ewọ lọsu to linlẹn nado zòn afọ yì.
14 Enẹwutu, to whenue e wá plá
mí to Asso, mí plan ẹn biọ ohún
lọ mẹ bo yì Mitilene; 15 podọ,
to whenue mí súnhún sọn finẹ to
aihọngbè, mí dasá yì awà awetọ
Kio tọn ji, ṣigba to azán awetọ gbè
mí zè Samo, podọ to aihọngbè mí
wá Miletu. 16 Na Paulu ko basi
dide nado dó tọjihun zè Efesu go,
na ewọ ma nado yí whenu depope
zan to agbegbe Asia tọn ji; na e to
whlẹndo ji nado jẹ Jelusalẹm to
azán hùnwhẹ Pẹntikọsti tọn gbè
eyin e sọgan yọnbasi.

17 Ṣigba, e domẹhlan Efesu
sọn Miletu bo ylọ mẹho agun
lọ tọn lẹ. 18 To whenue yé wá
e dè, e dọna yé dọmọ: “Mìwlẹ
yọnẹn ganji lehe yẹn tin po mì po
to ojlẹ lẹpo mẹ sọn azán tintan he
gbè yẹn wá agbegbe Asia tọn mẹ
do, 19 bo yí mẹdezewhè daho
po dasin lẹ po gọna whlepọn he
núbibla Ju lẹ tọn hẹnwa ji e lẹ
do to azọ́nwa na Oklunọ di afa-
numẹ; 20 dile yẹn ma gboawu-
po sọn nuhe na hẹn ale wá lẹ
didọna mì mẹ kavi sọn pinplọn mì
to gbangba podọ sọn whédegbè
jẹ whédegbè mẹ do. 21 Ṣigba,
yẹn dekunnu mlẹnmlẹn na Ju
lẹ po Glẹkinu lẹ po dọ yé ni
lẹnvọjọ bo lẹhlan Jiwheyẹwhe dè
bosọ tindo yise to Oklunọ mí-
tọn Jesu mẹ. 22 Podọ todin, mì
pọ́n! na gbigbọ hẹn ẹn yin dandan
na mi wutu, yẹn zingbejizọnlin
jei Jelusalẹm, dile etlẹ yindọ yẹn
ma yọ́n nuhe na jọ do go e to
finẹ lẹ, 23 adavo dọ sọn tòdaho
de mẹ jẹ tòdaho de mẹ, gbigbọ
wiwe nọ to avase na mi gbọzan-
gbọzan bo nọ to didọ dọ gànpa-
mẹ po nukunbibia lẹ po wẹ to
tepọn mi. 24 Etomọṣo, yẹn ma
hia alindọn ṣie di nuhọakuẹ de na
mi gba, eyin yẹn ko gbẹ́ sọgan
dotana alèwezun ṣie po lizọnyi-
zọn he yẹn mọyi sọn Oklunọ Jesu
dè po, nado dekunnu wẹndagbe
nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe
tọn mlẹnmlẹn.

25 “Podọ todin, mì pọ́n! yẹn
yọnẹn dọ mìmẹpo he yẹn dọyẹ-
wheho ahọluduta lọ tọn na lẹ ma
na mọ mi ba. 26 Enẹwutu wẹ
yẹn ylọ mì nado dekunnu na ehe
to egbé dọ yẹn wé sọn ohùn gbẹ-
tọ lẹpo tọn mẹ, 27 na yẹn ma
gboawupo sọn lẹndai Jiwheyẹwhe
tọn lẹpo didọna mì mẹ. 28 Mì
payi mìde po apó lọ pete po go,
ehe mẹ gbigbọ wiwe ko de mì
nado yin nugopọntọ lẹ te, nado
nọ yìn agun Jiwheyẹwhe tọn,
ehe e yí ohùn Visunnu etọn titi
tọn do hò. 29 Yẹn yọnẹn dọ to
yìyì ṣie godo, ohla kanylantọ* lẹ
na biọ ṣẹnṣẹn mìtọn bo ma na

Ow 20:29* Kavi, “kọgbidinamẹtọ.”

yinuwa hẹ apó lọ po awuvẹmẹ po,
30 podọ sọn mìlọsu lẹ ṣẹnṣẹn wẹ
sunnu lẹ na fọ́n sọn bo na slokọna
nuplọnmẹ lẹ nado dọ̀n devi lẹ do
godo yede tọn.
31 "Enẹwutu, mì nọ nukle, bo
hẹn do ayiha mẹ dọ na owhe
atọ̀n, yẹn ma nọma yí dasin do
dotuhomẹna dopodopo mìtọn to
ozán po okle po. 32 Podọ to-
din, yẹn ze mì do alọmẹ na Ji-
wheyẹwhe podọ na ohó nukun-
dagbe majẹhẹ etọn, yèdọ ohó he
sọgan hẹn mì lodo bo na mì ogú lọ
to omẹ klandowiwe lẹpo ṣẹnṣẹn.
33 Yẹn ma donukunkẹn gando
fataka kavi sika kavi avọ̀ mẹde
tọn go gba. 34 Mìlọsu lẹ yọnẹn
dọ alọ ehelẹ wẹ penukundo nu-
hudo ṣie lẹ po mẹhe to dè e lẹ
po tọn go. 35 Yẹn ko dohia mì
to onú lẹpo mẹ dọ gbọn tuklajiję
to aliho mọnkọtọn mẹ dali wẹ mì
dona gọalọna mẹhe yin madogán-
nọ lẹ, podọ mì dona hẹn ohó Oklu-
nọ Jesu tọn lẹ do ayiha mẹ, to
whenue ewọ lọsu dọ dọ, 'Ayajẹ
sù to nunamẹ mẹ hú to mimọyi
mẹ.'"
36 Podọ to whenue e ko dọ onú
ehelẹ, e jẹklo po yemẹpo po bo
hodẹ̀. 37 Na nugbo tọn, yemẹ-
po sọ viavi tlala, bo gbò Paulu fán
bosọ donùnùgo na ẹn, 38 na
ohó he e ko dọ, dọ yé ma nasọ mọ
emi ba, blawu na yé tlala wutu.
To whenẹnu, yé plan ẹn dedo tọ-
jihun lọ kọ̀n.

21 Todin, to whenue mí ko
dovivẹnu bo klan sọn yé
go, mí súnhún bo kùnhún tlọlọ
bosọ wá Kọsi, ṣigba mí yì Lodu to
aihọngbè, podọ sọn finẹ mí yì Pa-
tala. 2 Podọ to whenue mí mọ
tọjihun de he to didasa jei Fe-
nike, mí biọ ohún lọ mẹ bo yì.
3 To whenue mí mọ lopo Kiplu
tọn hlan to aganu, mí gbọn apá bo
jo e do amiyọn mẹ bosọ yì Silia,
bo gọ̀hún do Tile, na finẹ wẹ tọji-
hun lọ dona de agbàn etọn lẹ do.
4 Mí dín devi lẹ mọ bo gbọṣi finẹ
na azán ṣinawe. Ṣigba, gbọn gbi-
gbọ dali, yé dọna Paulu pludoplu-
do dọ ni ma dó afọ Jelusalẹm blo.
5 Enẹwutu, to whenue azán lọ lẹ
ko pé, mí tọ́nyi bo bẹ gbejizọn-
lin mítọn jẹeji; ṣigba yemẹpo, to
pọmẹ hẹ yọnnu lẹ po ovi lẹ po,
plan mí kakajẹ gbonu tòdaho lọ
tọn. Mí sọ jẹklo do huto bo hodẹ̀
6 bosọ dọ e yì whedenu na ode
awetọ, míwlẹ sọ hẹji biọ tọjihun
lọ mẹ ṣigba yewlẹ lẹkọyi owhé
yetọn gbè.
7 Enẹgodo, mí dotana gbeji-
zọnlin gbọn tọji he mí bẹsọn Tile
lọ, bo wá Ptolẹmai, mí sọ dọ-
nudo mẹmẹsunnu lẹ bo nọ finẹ
hẹ yé na azán dopo. 8 To ai-
họngbè, mí tọ́nyi bo wá Sesalea,
mí sọ biọ owhé Filippi wẹnda-
gbe-jlatọ* lọ tọn gbè, mẹhe yin
dopo to sunnu ṣinawe lọ lẹ mẹ,
mí sọ nọ e dè. 9 Dawe ehe tin-
do viyọnnu ẹnẹ, he yin awhli lẹ,
he nọ dọ dọdai. 10 Ṣigba, dile
mí gbọṣi finẹ na azán delẹ, yẹ-
whegán de he nọ yin Agabu jẹte
wá sọn Jude, 11 ewọ sọ wá mí
dè bo yí homẹblanu Paulu tọn,
bo blá afọ po alọ edetiti tọn lẹ
po bosọ dọmọ: "Le wẹ gbigbọ

Ow 21:8* Kavi, "mẹdehlan."

wiwe dọ, 'Dawe he tọn homẹblanu ehe yin wẹ Ju lẹ na blá to aliho ehe mẹ to Jelusalẹm bo na ze e do alọmẹ na omẹ akọta lẹ tọn.'" 12 Todin, whenue mí sè ehe, míwlẹ po mẹhe nọ nọ̀ finẹ lẹ po jẹ vivẹ ẹ ji ma nado hẹji yì Jelusalẹm. 13 To whenẹnu, Paulu gblọn dọmọ: "Etẹwutu mì do to avivi bo to hinhẹn mi gbọjọ to ahun mẹ? Gbọ e ni họnwun na mì dọ, yẹn ko wleawufo e ma yin nado yin biblá kẹdẹ gba ṣigba nado kú ga to Jelusalẹm na oyín Oklunọ Jesu tọn wutu." 14 To whenue e ma sọgan yin linlẹndiọna, mí kọngbedopọ gbọn didọ dali dọmọ: "Gbọ ojlo Jehovah tọn ni yin wiwà."

15 Todin, to azán ehelẹ godo, mí wleawuna gbejizọnlin lọ bo dedo Jelusalẹm. 16 Ṣigba, delẹ to devi lẹ mẹ sọn Sesalea hodo mí yì ga, nado plan mí wá owhé dawe he tọn gbè mí na yin yíyí do, yèdọ Kiplunu de he nọ yin Mnasọni, dopo to devi tintan lẹ mẹ. 17 To whenue mí jẹ Jelusalẹm, mẹmẹsunnu lẹ yí ayajẹ do yí mí. 18 Ṣigba, to aihọngbè, Paulu hodo mí yì Jakọbu dè to họmẹ; sunnu mẹho lẹpo sọ tin to finẹ. 19 E sọ dọnudo yé bo jẹ zẹẹmẹ basi ji to gigọ́ mẹ gando nuhe Jiwheyẹwhe wà to akọta lẹ ṣẹnṣẹn gbọn lizọnyizọn etọn gblamẹ lẹ go.

20 To whenue yé sè ehe, yé jẹ gigopana Jiwheyẹwhe ji, yé sọ dọna ẹn dọmọ: "Mẹmẹsunnu E, pọ́n fọtọ́n susu yisenọ lẹ tọn he tin to Ju lẹ ṣẹnṣẹn; yemẹpo wẹ sọ yin zohunhunnọ na Osẹ́n lọ. 21 Ṣigba, yé ko sè nuhe yin didọ gbayipe gando gowe lọ dọ hiẹ ko to atẹṣiṣi sọta Mose plọn Ju lẹpo to akọta lẹ ṣẹnṣẹn, bo to didọna yé ma nado gboadà na ovi yetọn lẹ kavi zinzọnlin to aṣa he hẹnai lẹ mẹ. 22 To whelọnu lo, etẹwẹ dona yin wiwà gando ehe go? Depope he whẹho lọ sọgan yin, yé na sè dọ hiẹ ko wá. 23 Enẹwutu, wà nuhe mí dọna we ehe: Mí tindo sunnu ẹnẹ he ko dopà de. 24 Plan omẹ ehelẹ hẹn bo klọ́ dewe wé to aṣa-liho po yé po bosọ penukundo akuẹzinzan yetọn lẹ go, na yé nido sọgan whlẹ́ ota yetọn. Gbọnmọ dali, mẹlẹpo na yọnẹn dọ nugbo depope ma tin to nuhe yin didọ gbayipe na yé gando gowe lọ mẹ, ṣigba dọ hiẹ to zọnlin jijlọ zìn, bọ hiẹ lọsu to Osẹ́n lọ yìn ga. 25 Na nuhe dù yisenọ he wá sọn akọta lẹ mẹ tọn, mí ko basi nudide mítọn bo ko do e hlan yé dọ yé dona whlá yede sọn nuhe yin yíyí do sanvọ́ hlan boṣiọ lẹ kọ̀n podọ sọn ohùn po nuhe yin kọslona hù lẹ po kọ̀n podọ sọn galilọ kọ̀n."

26 To whenẹnu, Paulu plan sunnu lọ lẹ to azán awetọ gbè bọ ewọ po yé po klọ́ yede wé to aṣaliho, e sọ yì tẹmpli mẹ, nado lá azán klọwé to aṣa-liho tọn lẹ, kakajẹ whenue avọ́nunina lọ dona yin nina na dopodopo yetọn.

27 Todin, to whenue azán ṣinawe lọ lẹ ko dibla wá vivọnu, dile Ju he wá sọn Asia lẹ mọ ẹn to tẹmpli mẹ, yé jẹ gbẹtọgun lọ lẹpo hẹn biọ bẹwlu mẹ

ji, alọ yetọn sọ jẹ e go, 28 bọ
yé to awhádo dọmọ: "Omẹ Islae-
li tọn lẹ emi, mì gọalọ! Dawe lọ
he to mẹlẹpo plọn to filẹpo sọta
gbẹtọ lẹ po Osẹ́n lọ po gọna nọ-
tẹn ehe die podọ, gbọnvona enẹ,
e tlẹ hẹn Glẹkinu lẹ bio tẹm-
pli mẹ bo ko hẹn ofi wiwe ehe
flu." 29 Na yé ko mọ Tlofimu
Efesunu lọ po e po to tòdaho lọ
mẹ wayi wutu, yé to linlẹn dọ
Paulu ko plan ẹn bio tẹmpli mẹ.
30 Tòdaho lọ pete sọ bio bẹwlu
mẹ, bọ gbẹtọ lẹ họ̀nwezun pli
dopọ; yé sọ wle Paulu bo dọ̀n ẹn
jẹ gbonu tẹmpli lọ tọn. Podọ to
afọdopolọji, ohọ̀n lọ lẹ yin súsú.
31 Dile yé sọ to dindin nado
hù i, awhàngán daho awhànfun-
gbẹ́ lọ tọn sè dọ Jelusalẹm pete ko
bio bẹwlu mẹ; 32 podọ to afọ-
dopolọji, ewọ bẹ awhànfuntọ lẹ
po mẹkanwekowhàngán lẹ po bo
họ̀nwezun yì yé dè. To whenue yé
sọnukunmọ awhàngán daho lọ po
awhànfuntọ lẹ po, yé doalọtena
Paulu hihò.

33 To whenẹnu, awhàngán da-
ho lọ dọnsẹpọ bo hẹn e go bosọ
degbè dọ ewọ ni yin biblá po gẹdẹ
awe po; e sọ jẹ kinkanse ji mẹhe
ewọ yin podọ nuhe e wà. 34 Ṣi-
gba, delẹ to gbẹtọgun lọ mẹ jẹ
awhádo ji bo to onú de dọ, mẹdẹ-
vo lẹ sọ to onú devo dọ. Enẹwutu,
to whenue ewọ lọsu ma penugo
nado sè hójọhó de na zingidi lọ
wutu, e degbè dọ e ni yin hin-
hẹnwa opá awhànfuntọ lẹ tọn mẹ.
35 Ṣigba, to whenue e jẹ pèkán
lọ ji, ninọmẹ lọ jẹ obá de mẹ
bọ awhànfuntọ lẹ ze e na zingi-
di gbẹtọgun lọ tọn wutu; 36 na
gbẹtọgun lọ to hihodo yé mapote
bo to awhádo dọmọ: "De e sọn
aimẹ!"

37 Podọ to whenue e ko dibla
yin pinplan bio opá awhànfuntọ
lẹ tọn lọ mẹ, Paulu dọna awhàn-
gán daho lọ dọmọ: "Be yẹn sọ-
gan dọ ohó de na we ya?" Ewọ
dọmọ: "A sọgan dó Glẹkigbe wẹ?
38 E ma yin hiẹ wẹ Egiptinu lọ,
mẹhe fọ́n gufinfọn de dote jẹnu-
kọnna azán ehelẹ, bo plan sun-
nu hlọnhutọ degbade yì danfafa
ji ya?" 39 To whenẹnu, Paulu
dọmọ: "Na nugbo tọn, Ju de wẹ
yẹn, sọn Talsu Silisia tọn, tòvi tò-
daho he diyin de tọn. Enẹwutu,
yẹn vẹ́ we, nagbè mi nado dọho-
na gbẹtọ lọ lẹ." 40 To whenue
e ko nagbè e, Paulu ṣite to pèkán
lọ lẹ ji bo mìalọ hlan gbẹtọ lọ lẹ.
To whenue filẹpo nabọẹ, e dọho-
na yé to Heblugbe mẹ, bo dọmọ:

22 "Mì gbẹtọ lẹ, mẹmẹsun-
nu lẹ po otọ́ lẹ po emi, to-
din, mì sè avùnlọyiyi ṣie to nukọn
mìtọn." 2 (Podọ, to whenue yé
sè bọ e to hodọna yé to ogbè He-
blu tọn mẹ, yemẹpo sọ vọ́ na-
bọẹ dogọ, ewọ sọ dọmọ:) 3 "Ju
de wẹ yẹn, bo yin jiji to Talsu Si-
lisia tọn, ṣigba yẹn yin weplọn
to tòdaho ehe mẹ gbọn Gamalieli
dali tlọlọ, bosọ yin pinplọn nado
nọ payi Osẹ́n tọgbo lẹ tọn lọ go
mlẹnmlẹn, bo yin zohunhunnọ na
Jiwheyẹwhe kẹdẹdile mìmẹpo te
do to egbé. 4 Podọ yẹn dohomẹ-
kẹn mẹhe yin Aliho* ehe tọn
lẹ jẹ okú, bo nọ blá sunnu po yọn-
nu po bosọ nọ ze yé jo nado yin

Ow 22:4* Pọ́n Ow 9:2, nudọnamẹ odò tọn.

zizedo gànpamẹ, 5 dile yẹwhe-
nọ daho lọ gọna pipli sunnu mẹho
lẹpo tọn sọgan dekunnu etọn gan-
do go e do. Yewlẹ dè wẹ yẹn sọ yí
wekanhlanmẹ lẹ sọn ga na mẹ-
mẹsunnu he tin to Damasku lẹ,
podọ yẹn sọ tin to aliho ji nado yì
hẹn mẹhe tin to dọ́n lẹ wá Jelusa-
lẹm biblá nado yin yasana.

6 "Ṣigba, dile yẹn to gbejizọn-
linzin bo to dindọnsẹpọ Damasku,
to owhè ṣádada mẹ, hinhọ́n daho
de họ́n lẹdo mi pé sọn olọn to ajiji
mẹ, 7 yẹn sọ jai do kọmẹ bo sè
ogbè de dọna mi dọ, 'Saulu, Sau-
lu, naegbọn hiẹ do to homẹkẹndo
mi?' 8 Yẹn gblọn dọ, 'Hiẹ mẹnu
wẹ, Oklunọ?' Ewọ sọ dọna mi dọ,
'Yẹn Jesu Nazalẹti tọn wẹ, mẹhe
hiẹ to homẹkẹndo.' 9 Todin, na
nugbo tọn, mẹhe tin po yẹn po
lẹ mọ hinhọ́n lọ, ṣigba bo ma sè
ogbè mẹhe to hodọna mi lọ tọn.
10 To whenẹnu, yẹn dọmọ, 'Etẹ-
wẹ yẹn dona wà, Oklunọ?' Oklunọ
dọna mi dọ, 'Fọ́n, bo yì Damasku,
podọ nuhe hiẹ dona wà lẹpo na
yin didọna we to dọ́n.' 11 Ṣi-
gba, to whenuena yẹn ma sọgan
mọ nudepope na hinhọ́n lọ họ́n
taun wutu, mẹhe tin hẹ mi lọ lẹ
hẹn alọ na mi yì Damasku.

12 "Todin, Ananias, dawe de
he dibusi Jiwheyẹwhe sọgbe hẹ
Osẹ́n lọ, mẹhe Ju he nọ nọ̀
finẹ lẹpo nọ dekunnu etọn da-
gbe, 13 wá dè e podọ, to whe-
nue e ṣite to apá na mi, e dọna
mi dọ, 'Mẹmẹsunnu Saulu, nukun
towe ni mọnú whladopo dogọ!'
Yẹn sọ ze nukun daga bo penugo
nado mọ ẹn to gànhiho enẹ mẹ.
14 Ewọ dọmọ, 'Jiwheyẹwhe tọ-
gbo mítọn lẹ tọn ko de we nado
wá yọ́n ojlo etọn bo mọ Omẹ do-
donọ lọ podọ nado sè ogbè etọn,
15 na hiẹ na yin kunnudetọ etọn
na gbẹtọ lẹpo gando nuhe hiẹ
ko mọ bosọ sè lẹ go. 16 To-
din, naegbọn hiẹ gbẹ́ to gbàn-
dọn? Fọ́n, bo yin bibaptizi bosọ
klọ́ ylando towe lẹ sẹ̀ gbọn oyín
etọn yiylọ dali.'

17 "Ṣigba, to whenue yẹn ko
lẹkọwa Jelusalẹm bo to dẹ̀ho to
tẹmpli mẹ, yẹn jẹ numimọ de mọ
ji 18 bosọ mọ bọ e to didọna
mi dọ, 'Yawu bo tọ́n sọn Jelusa-
lẹm to niyaniya mẹ, na yé ma
na kẹalọyi kunnudide towe gando
go e.' 19 Yẹn sọ dọmọ, 'Oklu-
nọ, yelọsu yọnẹn ganji dọ yẹn
ko nọ wle mẹhe yise to hiẹ mẹ
lẹ do gànmẹ dai bosọ nọ hò yé
to sinagọgu de mẹ jẹ devo mẹ;
20 podọ to whenue ohùn Stefani
kunnudetọ towe tọn to yinyin sin-
sọndai, yẹnlọsu ṣite to finẹ ga bo
kọngbedopọ bosọ to awugbó mẹhe
to hùhù i lẹ tọn ṣọ́.' 21 Ṣogan,
ewọ dọna mi dọ, 'Wle ali dedo, na
yẹn na do we hlan akọta he to fi-
dindẹn lẹ dè.' "

22 Todin, yé to todoaina ẹn ka-
kajẹ ohó ehe ji, yé sọ ze ogbè
yetọn lẹ daga bo to didọmọ:
"De omẹ mọnkọtọn sẹ̀ sọn aimẹ,
na ewọ ma jẹ nado nọgbè!"
23 Podọ na yé to awhádo bo to
awugbó yetọn lẹ mimí bosọ to
kọ́gudu yìn do jẹhọn mẹ wutu,
24 awhàngán daho lọ degbè dọ
e ni yin hinhẹnwa opá awhànfun-
tọ lẹ tọn mẹ podọ dọ yè ni yí

hihò do kanhose e, na emi nido
yọnẹn to gigọ́ mẹ nuhewutu yé
to awhádo sọta ẹ to aliho ehe
mẹ. 25 Ṣigba, to whenue yé ko
tẹ́ ẹ nado hò e, Paulu dọna mẹkan-
wekowhàngán he to ote to finẹ
dọmọ: "Be e sọgbe hẹ osẹ́n na
mì nado hò dawe de he yin Lo-
munu de matin whẹgbledo ya?"
26 Todin, to whenue mẹkanwe-
kowhàngán lọ sè ehe, e yì awhàn-
gán daho lọ dè bo na linlin dọmọ:
"Etẹwẹ hiẹ to linlẹn nado wà?
Yèdọ, Lomunu de wẹ dawe ehe."
27 Enẹwutu, awhàngán daho lọ
dọnsẹpọ bo dọna ẹn dọmọ: "Dọna
mi, Be Lomunu de wẹ hiẹ?"
E dọmọ: "Mọwẹ." 28 Awhàn-
gán daho lọ gblọn dọmọ: "Yẹn họ̀
jlọ̀jẹ tòvi-yinyin tọn ehelẹ po akuẹ
daho de po." Paulu dọmọ: "Ṣigba,
yẹn tlẹ yin jiji do e mẹ wẹ."

29 Enẹwutu, mẹhe jlo na yí
yasanamẹ do kanhose e lẹ tọ́n
sọn e dè to afọdopolọji; awhàngán
daho lọ sọ dibu to whenue e wá
họnwun dọ Lomunu de wẹ bọ ewọ
ko blá ẹ.

30 Enẹwutu, to aihọngbè, dile
e jlo na yọ́n nuhewutu Ju lẹ do to
whẹsadokọna ẹn taun, e tún in
dote bo degbena yẹwhenọgán lẹ
podọ hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju lẹ
tọn* lẹpo nado pli. E sọ hẹn Paulu
jẹte wá bo hẹn ẹn ṣite to ṣẹnṣẹn
yetọn.

23 To whenue Paulu pọ́n ha-
gbẹ Whẹdatẹn Daho Ju
lẹ tọn* lọ tọn lẹ tlintlin, e dọmọ:
"Mì mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn
ko yinuwa po ayihadawhẹnamẹ-
nu he wé-ṣeke de po to Jiwheyẹ-
whe nukọn kakajẹ egbé." 2 To
whenẹnu, yẹwhenọ daho Ana-
nias degbena mẹhe ṣite to apá
na ẹn lẹ nado gbà awọ̀nnù na ẹn.
3 Enẹgodo, Paulu dọmọ: "Jiwhe-
yẹwhe na linú we, hiẹ adó he yè
sá onú wewe do. Hiẹ sinai nado
dawhẹna mi sọgbe hẹ Osẹ́n lọ,
podọ to ojlẹ dopolọ mẹ, hiẹ sọ
to Osẹ́n lọ gbà, bo degbè dọ yè
ni linú mi?" 4 Mẹhe ṣite to
finẹ lẹ dọmọ: "Hiẹ to yẹwhenọ
daho Jiwheyẹwhe tọn vlẹ wẹ?"
5 Paulu sọ dọmọ: "Mẹmẹsunnu
lẹ emi, yẹn ma yọnẹn dọ yẹwhe-
nọ daho wẹ ewọ. Na e ko yin kin-
kàndai dọ, 'Hiẹ ma dona dọ ohó
ylankan do ogán omẹ towe lẹ tọn
de go.'"

6 Todin, to whenue Paulu doa-
yi e go dọ adà de yin Sadusi
lẹ ṣigba bọ adà de yin Falesi
lẹ, e jẹ didọ ji po ogbè lélé
po to Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn
lọ mẹ dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu lẹ
emi, Falesi de wẹ yẹn, yèdọ vi-
sunnu Falesi lẹ tọn de. Na todi-
do fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn wutu wẹ
yẹn to yinyin whẹdana." 7 Na
enẹ he e dọ wutu, gbemanọ-
pọ de fọ́n to Falesi lẹ po Sa-
dusi lẹ po ṣẹnṣẹn, gbẹtọgun lọ
sọ klan. 8 Na Sadusi lẹ nọ dọ
dọ fọnsọnku kavi angẹli kavi gbi-
gbọ de ma tin, ṣigba Falesi lẹ nọ
lá ehe lẹpo to gbangba. 9 Enẹ-
wutu, awhágbe lélé de gbajẹ-
gbonu, bọ delẹ to wekantọ pi-
pli Falesi lẹ tọn lẹ mẹ fọ́n bo
jẹ núdọ̀n ji sinsinyẹn, dọmọ: "Mí

Ow 22:30* To paa mẹ, *Sanhedlin*.
23:1* To paa mẹ, *Sanhedlin*.

ma mọ oylan depope to dawe ehe
mẹ; ṣigba eyin gbigbọ kavi angẹ-
li de wẹ dọhona ẹn,—." 10 To-
din, to whenue gbemanọpọ lọ
sinyẹn deji, awhàngán daho lọ
dibu dọ yé na tlẹn Paulu do flin-
flin, e sọ degbena awhànfuntọ lọ
lẹ nado jẹte yì bosọ hò e yí sọn
ṣẹnṣẹn yetọn bo hẹn ẹn wá opá
awhànfuntọ lẹ tọn mẹ.

11 Ṣigba, to ozán he bọdego
mẹ, Oklunọ ṣite to apá na ẹn bo
dọmọ: "Gboadọ! Na dile hiẹ ko to
kunnude mlẹnmlẹn gando go e
to Jelusalẹm do, mọ wẹ hiẹ dona
sọ dekunnu to Lomu do ga."

12 Todin, to whenue ai ko
họn, Ju lẹ wleawuna sébibla de
bo yí yedelẹ do dẹhodo glọ, dọ yé
ma na dù kavi nù kakajẹ whe-
nue yé na hù Paulu. 13 Hugan
sunnu kande wẹ yí whiwhle do
blasé ehe; 14 yé sọ yì yẹwhe-
nọgán lẹ po sunnu mẹho lẹ po
dè bo dọmọ: "Mí ko yí míde do
dẹhodo glọ sinsinyẹn dọ núdù-
dù de ma na jẹ onù na mí
kakajẹ whenue mí na hù Pau-
lu. 15 Enẹwutu, todin, mìwlẹ
po Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn lọ
po ni hẹn ẹn họnwun na awhàn-
gán daho lọ nuhewutu ewọ dona
hẹn ẹn jẹte wá mì dè taidi dọ mì
to linlẹn nado gbeje whẹho he
gando e go lẹ pọn ganji wẹ nkọ.
Ṣigba, whẹpo e nado sẹpọ, míwlẹ
na tin to awuwle mẹ nado hù i."

16 Ṣigba, visunnu nọviyọnnu
Paulu tọn sè dogbọn owùtọnamẹ
yetọn dali, ewọ sọ wá bo biọ opá
awhànfuntọ lẹ tọn mẹ bo dọ ẹ na
Paulu. 17 Enẹwutu, Paulu ylọ
dopo to mẹkanwekowhàngán lọ
lẹ mẹ wá ede dè bo dọmọ: "Plan
jọja sunnu ehe yì awhàngán da-
ho lọ dè, na e tindo nude nado
dọna ẹn." 18 Enẹwutu, dawe
ehe plan ẹn yì awhàngán daho
lọ dè bo dọmọ: "Paulu, gàntọ lọ
ylọ mi yì ede dè bo biọ dọ ma
plan jọja sunnu ehe wá dè we,
na e tindo nude nado dọna we."
19 Awhàngán daho lọ hẹn alọ
go na ẹn bo plan ẹn sọn finẹ
bosọ jẹ kinkanse e ji dovo dọmọ:
"Etẹwẹ hiẹ tindo nado dọna mi?"
20 Ewọ dọmọ: "Ju lẹ ko kọngbe-
dopọ nado biọ to hiẹ si nado hẹn
Paulu jẹte wá Whẹdatẹn Daho
Ju lẹ tọn to osọ he ja taidi dọ
yé to linlẹn nado sè nugbo lọ to
gigọ́ mẹ gando ewọ go wẹ nkọ.
21 To popolẹpo mẹ, hiẹ dike yé
ni diọlinlẹnna we blo, na nuhe
hugan sunnu kande to yé mẹ
wẹ tọ̀wu dai na ẹn, yé ko sọ yí
yedelẹ do dẹhodo glọ ma nado
dù kavi nù kakajẹ whenue yé na
hù i; podọ yé ko wleawufo to-
din, bo to tenọpọn gbedide towe."
22 Enẹwutu, awhàngán daho lọ
dike jọja sunnu lọ ni yì to whe-
nue e ko degbena ẹn godo dọmọ:
"A gbàpá mẹde dọ a ko hẹn onú
ehelẹ zun yinyọnẹn na mi blo."

23 Ewọ sọ ylọ awe to mẹkan-
wekowhàngán lẹ mẹ bo dọmọ:
"Mì wleawuna awhànfuntọ fọde,
podọ ga osọ́nọ kandegbàn po
owhánnọ fọde po nado yì Sesalea
to gànhiho atọ̀ntọ* mẹ to zán-
mẹ. 24 Humọ, mì wleawuna

Ow 23:23* Enẹ wẹ, nudi ogàn 9 zánmẹ tọn, eyin yè hia sọn ojlẹ he mẹ owhè nọ yihọ.

osọ́ lẹ he ji Paulu na hẹ nado
ze e yì ayimatẹn-gán Feliksi
dè awuyẹyẹ-afọyẹyẹ." 25 E sọ
kàn wekanhlanmẹ de he dọmọ:
26 "Klaudiu Lisia, hlan gigo-
nọ daho, Ayimatẹn-gán Feliksi:
Yẹn dọnudo we! 27 Ju lẹ wẹ
wle dawe ehe bo ko dibla hù i, ṣigba yẹn hẹn awhànfuntọ lẹ wá
to ajiji mẹ bo whlẹn ẹn, na
yẹn sè dọ Lomunu de wẹ ewọ.
28 Podọ to whenue yẹn to ji-
jlo nado yọ́n nuhewutu yé do to
whẹsadokọna ẹn, yẹn hẹn ẹn jẹte
yì Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn ye-
tọn mẹ. 29 Yẹn mọdọ yé sa-
whẹdokọna ẹn gando Osẹ́n ye-
tọn lọ go, ṣigba yè ma jẹ owhè
etọn gando onú dopo tata he
hẹn ẹn jẹna okú kavi gànpamẹ go
gba. 30 Ṣigba, na núbibla he
to yinyin awuwlena sọta ẹ lọ ko
yin hinhẹn zun yinyọnẹn na mi
wutu, yẹn to dido e hlan dè we to
afọdopolọji, bosọ degbena whẹ-
sadokọnamẹtọ lọ lẹ nado wá dọho
jẹagọdo e to nukọn towe."
31 Enẹwutu, awhànfuntọ lọ lẹ
plan Paulu sọgbe hẹ gbedide he
yin nina yé lẹ bo hẹn ẹn wá An-
tipatli to zánmẹ. 32 To aihọn-
gbè, yé nagbè osọ́nọ lọ lẹ nado
zindonukọn po e po, yewlẹ sọ
lẹkọ do opá awhànfuntọ lẹ tọn
mẹ. 33 Osọ́nọ lọ lẹ biọ Sesalea
bo ze wekanhlanmẹ lọ na ayi-
matẹn-gán lọ bosọ ze Paulu do
alọmẹ na ẹn ga. 34 Enẹwutu,
e hia ẹ bo kàn ayimatẹn he mẹ
e wá sọn lọ sè, bo mọdọ Silisia wẹ
e wá sọn. 35 E sọ dọmọ: "Yẹn
na dotoaina we to gigọ́ mẹ to
whenue whẹsadokọnamẹtọ towe
lẹ lọsu na wá." E sọ degbè dọ yè
ni to ṣiṣọ́ ẹ to họ̀nmẹ ahọlu Hẹ-
lọdi tọn.

24 To azán atọ́n godo, yẹ-
whenọ daho Ananias wá
po sunnu mẹho delẹ po gọna whè-
yidọtọ de he nọ yin Teltulu, yé
sọ jẹ owhè Paulu tọn na ayima-
tẹn-gán lọ. 2 To whenue e yin
yiylọ wá, Teltulu jẹ whẹsadokọ-
na ẹn ji, bo dọmọ:
"Mimọ dọ mí to vivi jijọho
daho tọn dù sọn hiẹ dè bọ diọdo
lẹ to aimẹ wá to akọta ehe mẹ
gbọn numọhlan-nukọn towe dali,
3 mí yí pẹdido daho do kẹalọ-
yi onú ehelẹ to whepoponu podọ
to filẹpo ga, Hiẹ Gigonọ Daho
Feliksi. 4 Ṣigba, ma nado hẹn
whenu towe gú dogọ, yẹn vè we
nado sè ohó mítọn na whenu vude
to homẹdagbe towe mẹ. 5 Na
mí ko mọ dawe ehe he yin adla-
nọ de bọ e to gufinfọn hẹnwa
Ju lẹpo ṣẹnṣẹn gbọn aigba fini-
nọ lẹpo ji bosọ yin tọ́ntlọ́ngbọ́n
na sinsẹ̀n klandovo Nazalẹtinu lẹ
tọn, 6 mẹhe sọ nọ tẹnpọn nado
hẹn tẹmpli lọ flu bọ mí wle e.
7 ——* 8 Hiẹ lọsu sọgan kan-
hose e gando onú ehe lẹpo he mí
to owhè etọn sadokọna ẹn lẹ go."
9 To whenẹnu, Ju lẹ lọsu kọn-
awudopọ hẹ ẹ to mẹgbeyinyan lọ
mẹ, bo zinnudeji dọ nugbo wẹ
onú ehelẹ. 10 Podọ Paulu, to
whenue ayimatẹn-gán lọ ko mimí
ota hlan ẹn nado dọho, e gblọn
dọmọ:

Ow 24:7* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

"To yinyọnẹn mẹ ganji dọ hiẹ
ko yin whẹdatọ akọta ehe tọn
na owhe susu lẹ, po homẹhun-
hun po wẹ yẹn do to hodọ nado
yiavunlọna whẹho he gando go e
lẹ, 11 dile hiẹ tin to otẹn dagbe
mẹ nado dindona dọ e ma ko hú
azán wiawe he yẹn hẹji yì Jelu-
salẹm nado basi sinsẹ̀n; 12 yé
masọ mọ mi to núdọ̀n hẹ mẹde-
pope to tẹmpli mẹ mọdopolọ yẹn
ma bẹ gbẹtọgun he to adán ji de
pli dopọ, vlavo to sinagọgu mẹ
kavi to fidepope to tòdaho lọ mẹ.
13 Mọjanwẹ yé ma sọgan do nu-
gbo-yinyin onú he yé to owhè
etọn sadokọna mi lẹ tọn hia we
todin do niyẹn. 14 Ṣigba yẹn
yigbe ehe tọn na we, dọ sọ-
gbe hẹ aliho lọ he yé nọ ylọ-
dọ 'sinsẹ̀n klandovo' de, mọ wẹ
yẹn to sinsẹ̀nzọn wiwe wà hlan
Jiwheyẹwhe tọgbo ṣie lẹ tọn, dile
yẹn tindo yise to onú lẹpo he
yin kinkàn to Osẹ́n lọ mẹ podọ
to Yẹwhegán lẹ mẹ; 15 podọ
yẹn tindo todido to Jiwheyẹwhe
mẹ, yèdọ todido he omẹ ehelẹ
lọsu tindo, dọ fọnsọnku dodonọ
lẹ po mawadodonọ lẹ tọn po de
na tin. 16 Enẹwutu, na nugbo
tọn, yẹn nọ to vivẹnudo to whe-
poponu nado mọdọ ayihadawhẹ-
namẹnu ṣie wé bọ yẹn ma hùwhẹ
do Jiwheyẹwhe podọ do gbẹtọ.
17 Enẹwutu, to owhe delẹ godo,
yẹn wá nado na nunina lẹbla-
nu tọn lẹ omẹ ṣie lẹ, podọ nado
basi avọ́nunina lẹ. 18 Dile yẹn
to onú ehelẹ basi, yé mọ mi to
tẹmpli mẹ to whenue yẹn to yin-
yin kiklọwé to aṣa-liho, ṣigba yé
ma mọ mi po gbẹtọgun de po
kavi po zingidi po gba. Ṣigba,
Ju delẹ tin he wá sọn agbegbe
Asia tọn ji, 19 he dona tin tofi
to nukọn towe nado sawhẹdokọ-
na mi eyin yé sọgan mọ nude-
pope jẹagọdo mi. 20 Kavi, gbọ
mẹhe tin tofi lẹ lọsu ni dọ eyin
yé mọ oylan de to whenue yẹn
ṣite to hagbẹ Whẹdatẹn Daho Ju
lẹ tọn* lọ nukọn, 21 adavo onú
dopo ehe, gando ehe go yẹn yí
ogbè lélé do dawhá to whenue
yẹn ṣite to ṣẹnṣẹn yetọn dọ, 'Na
fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn wutu wẹ yẹn
to yinyin whẹdana to nukọn mì-
tọn to egbé!' "

22 Ṣigba, na Feliksi yọ́n whẹho
he gando Aliho ehe go lẹ gan-
ji wutu, e sẹ̀ owhè yetọn donu-
kọn bo dọmọ: "Whedepopenu he
Lisia awhàngán daho lọ wá, yẹn
na basi nudide do whẹho he gan-
do mì go ehelẹ ji." 23 E sọ de-
gbena mẹkanwekowhàngán lọ dọ
dawe lọ ni yin hinhẹn gọyì gànmẹ
podọ mẹdekannuje vude ni yin
nina ẹn, e ni masọ gbẹ́ na depo-
pe to omẹ etọn lẹ mẹ nado yilizọn
na ẹn blo.

24 To azán delẹ godo, Feliksi
wá po Dlusila asi etọn po, mẹhe
yin yọnnu Ju de, e sọ domẹhlan
Paulu bo dotoaina ẹn gando yise
to Klisti Jesu mẹ go. 25 Ṣigba,
dile e dọho dogbọn dodowiwa po
mawazẹjlẹgo po gọna whẹdida he
ja lọ dali, budi Feliksi bọ e gblọn
dọmọ: "Yì todin whẹ́, ṣigba eyin
yẹn tindo dotẹnmẹ hundote de,
yẹn nasọ vọ́ dowẹn hlan we."

Ow 24:20* To paa mẹ, *Sanhedlin.*

26 Nalete, to ojlẹ dopolọ mẹ, e to
nukundo dọ Paulu na na ẹn alọ-
godo-kuẹ. Enẹwutu, e nọ dowẹn
hlan ẹn gbọzangbọzan dogọ bo nọ
dọho hẹ ẹ. 27 Ṣigba, to whenue
owhe awe ko juwayi, Pọlkiu Fes-
tu jẹ otẹn Feliksi tọn mẹ; podọ
na Feliksi jlo nado mọ nukunda-
gbe Ju lẹ tọn wutu, e jo Paulu do
gànmẹ.

25 Enẹwutu, to whenue Fes-
tu ko jẹ gandu ji do ayi-
matẹn lọ ji godo, e hẹji sọn Se-
salea yì Jelusalẹm to azán atọn
godo; 2 yẹwhenọgán lẹ po Ju
nukundeji lẹ po sọ jẹ owhè Paulu
tọn na ẹn. Enẹwutu, yé jẹ vivẹ ẹ
ji, 3 bo to nukundagbe biọ na
yedelẹ jẹagọdo dawe lọ dọ ewọ ni
dowẹn hlan ẹn nado wá Jelusa-
lẹm, dile yé to pọ̀wutọna ẹn nado
hù i to aliho ji. 4 Ṣigba, Festu
gblọn dọ Paulu ni yin hinhẹn do
Sesalea bosọ dọ dọ ewọ lọsu jlo na
yì finẹ to madẹnmẹ. 5 Ewọ sọ
dọmọ: "Enẹwutu, mì dike mẹhe
yin nukọntọ to ṣẹnṣẹn mìtọn lẹ ni
jẹte hẹ mi yì bo sawhẹdokọna ẹn
eyin yé mọ nuhe jẹagọ depope to
dawe ehe mẹ."

6 Enẹwutu, to whenue e ko nọ
ṣẹnṣẹn yetọn na nuhe ma hú azán
ṣinatọn kavi ao, e jẹte yì Sesalea,
podọ to aihọngbè, e sinai to whẹ-
daján ji bo degbè dọ Paulu ni yin
hinhẹnwa. 7 To whenue e wá,
Ju he ko wá sọn Jelusalẹm lẹ ṣite
lẹdo e pé, bo to owhè sinsinyẹn
susu he yé ma sọgan do kunnude-
nu etọn hia lẹ sadokọna ẹn.

8 Ṣigba, nado yiavunlọna ede,
Paulu dọmọ: "Yẹn ma waylando
depope sọta Osẹ́n Ju lẹ tọn kavi
sọta tẹmpli lọ kavi sọta Sesali."
9 Na Festu jlo nado mọ nukun-
dagbe Ju lẹ tọn wutu, e gblọnna
Paulu dọmọ: "Be hiẹ jlo nado hẹji
yì Jelusalẹm nado yin whẹdana
to dọ́n to nukọn ṣie gando onú
ehelẹ go wẹ?" 10 Ṣigba, Paulu
dọmọ: "Yẹn ko to ote to whẹdaján
Sesali tọn nukọn, fihe yẹn dona
yin whẹdana te. Yẹn ma wà oylan
depope do Ju lẹ, dile hiẹ lọsu
ga to mimọ do hezeheze. 11 Ṣi-
gba, eyin yẹn yin ylanwatọ de
nugbonugbo, bo ko wà nudepope
he jẹna okú, yẹn ma gbẹ́ nado
kú; to alọ devo mẹ, eyin depope
to nuhe omẹ ehelẹ to owhè etọn
sadokọna mi lẹ mẹ ma yin nu-
gbo, mẹdepope ma sọgan ze mi jo
na yé nado mọ nukundagbe yí.
Yẹn vọ́ owhè ṣie ylọ to Sesali dè!"
12 To whenẹnu, to whenue Fes-
tu ko dọho hẹ pipli ayinamẹtọ lẹ
tọn godo, e gblọn dọmọ: "Hiẹ ko
vọ́ owhè ylọ to Sesali dè; Sesali dè
wẹ hiẹ nasọ yì."

13 Todin, to whenue azán delẹ
ko juwayi, ahọlu Aglipa po Belni-
ke po basi dlapọn wá Sesalea nado
wá dọnudo Festu. 14 Enẹwutu,
dile yé to finẹ na azán delẹ, Fes-
tu ze whẹho Paulu tọn donukọnna
ahọlu lọ, bo dọmọ:

"Dawe de tin he Feliksi jodo di
gàntọ, 15 podọ to whenue yẹn
tin to Jelusalẹm, yẹwhenọgán lẹ
po sunnu mẹho Ju lẹ tọn po hẹn
ohó etọn wá, bo to whẹdida whẹ-
gbledomẹ tọn biọ sọta ẹ. 16 Ṣi-
gba, yẹn gblọnna yé dọ e ma yin
aliho nuyiwa Lomunu lẹ tọn nado
nọ jo omẹ depope namẹ nado mọ

nukundagbe yí adavo mẹhe yin whẹsadokọna lọ mọ whẹsadokọnamẹtọ etọn lẹ nukun sọ nukun whẹ̀ bo tindo dotẹnmẹ lọ nado dọho bosọ yiavunlọna ede gando whẹsadokọnamẹ lọ go. 17 Enẹwutu, to whenue yé pli dopọ tofi, yẹn ma dọngbàn, ṣigba to aihọngbè, yẹn sinai to whẹdaján ji bo degbè dọ dawe lọ ni yin hinhẹnwa. 18 To whenue whẹsadokọnamẹtọ lọ lẹ fọnṣite, yé ma jẹ owhè onú ylankan he yẹn ko lẹn gando e go lẹ tọn depope sọta ẹ gba. 19 Nudindọn delẹ wẹ yé tindo hẹ ẹ poun gando sinsẹ̀n-bibasi hlan yẹwhe yetọn titi go podọ gando Jesu de he ko kú ṣigba he Paulu to nùzindeji mapote dọ e to ogbè go. 20 Enẹwutu, to whenue yẹn biọ bẹwlu mẹ gando nudindọn yetọn do whẹho ehelẹ ji go, yẹn kanse e eyin ewọ na jlo nado yì Jelusalẹm bo yin whẹdana to dọ́n gando whẹho ehelẹ go. 21 Ṣigba, to whenue Paulu biọ dọ emi ni yin jijodo gànmẹ kakajẹ whenue Omẹ Gigonọ lọ na basi nudide gando emi go, yẹn degbè dọ ewọ ni yin jijodo gànmẹ jẹ whenue yẹn na do e hlan Sesali dè."

22 Todin, Aglipa dọna Festu dọmọ: "Yẹnlọsu ga na jlo nado sè ohó dawe ehe tọn." E dọmọ: "Hiẹ na sè ohó etọn to osọ he ja." 23 Enẹwutu, to aihọngbè, Aglipa po Belnike po wá po aṣọ́dido daho po bosọ biọ ahọlu-gbasa to pọmẹ po awhàngán daho lẹ po gọna sunnu nukundeji tòdaho lọ tọn lẹ, podọ to whenue Festu degbè, Paulu yin hinhẹnwa. 24 Festu sọ dọmọ: "Ahọlu Aglipa po mì mẹhe tin tofi hẹ mí lẹpo po emi, dawe lọ he agundaho Ju lẹ tọn lẹpo ko biọ to yẹn si to Jelusalẹm podọ tofi, bo to awhádo dọ e ma jẹ dọ ewọ nisọ nọgbè ba lọ mọ die mì te. 25 Ṣigba, yẹn mọdọ e ma wà oylan depope he hẹn ẹn jẹna okú. Enẹwutu, to whenue ewọ lọsu vọ́ owhè ylọ to Omẹ Gigonọ lọ dè, yẹn basi dide nado do e hlan. 26 Ṣigba, yẹn ma tindo onú tangan de he yẹn na kàn hlan Oklunọ ṣie gando ewọ go. Enẹwutu wẹ yẹn hẹn ẹn wá nukọn mìtọn, podọ na taun tọn, wá nukọn towe, hiẹ Ahọlu Aglipa, bọ to dodinnanu whẹdida tọn lọ godo, yẹn nido sọgan mọ nude he yẹn na kàn. 27 Na to nukun ṣie mẹ, e ma sọgbe hẹ lẹnpọn dagbe nado do gàntọ de hlan bo ma do owhè he yin sisadokọna ẹn lọ lẹ lọsu hia gba."

26 Aglipa dọna Paulu dọmọ: "Hiẹ yin dotẹnmẹna nado yiavunlọna dewe." To whenẹnu, Paulu dlẹnalọ etọn bo jẹ avunlọ yí na ede ji dọmọ:

2 "Ahọlu Aglipa, gando onú lọ lẹ he Ju lẹ yí do to whẹsadokọna mi lẹpo go, homẹ ṣie hùn dọ yẹn tindo dotẹnmẹ hundote lọ nado yiavunlọ to nukọn towe to egbé, 3 na taun tọn, to whenue e yindọ hiẹ ko yọ́n aṣa lẹpo podọ nudindọn lẹ he tin to Ju lẹ ṣẹnṣẹn hezeheze. Enẹwutu, yẹn vè we nado yí homẹfa do dotoaina mi.

4 "Na nugbo tọn, na nuhe gando aliho gbẹninọ dowhenu tọn he

yẹn zan sọn jọja whenu ṣie go,
to whenue yẹn tin to akọta ṣie
mẹ podọ to Jelusalẹm, Ju 5 he
ko jẹakọ hẹ mi sọn dowhenu lẹpo
yọnẹn, eyin yé jlo nado dekun-
nu, dọ yẹn yin Falesi de, bo nọ-
gbè sọgbe hẹ nuplọnmẹ hẹngo-
go tọn sinsèn klandovo mítọn tọn.
6 Etomọṣo, todin, yẹn tin to
owhè nukọn na todido opagbe he
Jiwheyẹwhe ko dó na tọgbo mítọn
lẹ tọn wutu; 7 Whẹndo wiawe
mítọn lẹ wà sinsènzọn wiwe vẹ-
kuvẹku hlan Jiwheyẹwhe to ozán
po okle po, dile yé to nukundo
nado mọ hẹndi opagbe ehe tọn.
Na todido ehe wutu wẹ Ju lẹ do
sawhẹdokọna mi, hiẹ ahọlu E.
8 "Naegbọn e do vẹawuna mì
nado yise dọ Jiwheyẹwhe to oṣiọ
lẹ fọ́n? 9 Na yẹn tọn, yẹn lẹn
to ohò ṣie mẹ, na taun tọn, dọ
yẹn dona wà nususu nado jẹagọdo
oyín Jesu Nazalẹti tọn; 10 ehe
wẹ yẹn wà, na nugbo tọn to Je-
lusalẹm, yẹn sọ wle omẹ wiwe
susu do gànpa lẹ mẹ, dile yẹn ko
mọ aṣẹ yí sọn yẹwhenọgán lẹ dè
do; podọ eyin yé jlo na yin hùhù,
yẹn nọ blavo nado nọgodona hùhù
yetọn. 11 Podọ gbọn yasisana
yé whlasusu to sinagọgu lẹpo mẹ
dali, yẹn tẹnpọn nado hẹn yé gán-
nugánnu nado mọ́n yise yetọn;
podọ na yẹn jẹma do yé ji tlala
wutu, yẹn yì jẹ obá lọ mẹ nado nọ
dohomẹkẹn yé, etlẹ yin to tòdaho
devo lẹ mẹ.
12 "Na vivẹnu ehelẹ wutu, dile
yẹn mọ aṣẹ po gbedide de po yí
sọn yẹwhenọgán lẹ dè, bo zin-
gbejizọnlin jei Damasku, 13 to
owhè ṣádada mẹ to aliho lọ ji,
yẹn mọ, ahọlu E, miyọ́n de he
hinhọ́n etọn zẹ̀ hinhọ́n owhè tọn
go họ́n sọn olọn lẹdo mi pé podọ
lẹdo mẹhe to gbejizọnlin basi hẹ
mi lẹ. 14 Podọ to whenue mí-
mẹpo ko hó jẹ kọmẹ, yẹn sè
ogbè de dọna mi to ogbè Heblu
tọn mẹ dọ, 'Saulu, Saulu, naegbọn
hiẹ do to homẹkẹndo mi? E vẹa-
wuna hiẹ nado to owhẹ́-sẹ́ opò
tlọ́ntlọ́n.' 15 Ṣigba, yẹn dọmọ,
'Hiẹ mẹnu wẹ, Oklunọ?' Oklunọ
sọ dọmọ, 'Yẹn Jesu wẹ, mẹhe hiẹ
to homẹkẹndo. 16 Ṣigba, fọnṣi-
te to afọ towe lẹ ji. Na ehe wutu
wẹ yẹn do sọawuhia we, nado sọ-
gan de hiẹ taidi devizọnwatọ de
podọ kunnudetọ de na onú he hiẹ
ko mọ po onú he yẹn na dohia we
gando go e lẹ po; 17 dile yẹn
na whlẹn we sọn omẹ ehelẹ po
akọta lọ lẹ po si, mẹhe dè yẹn to
dido we hlan, 18 nado hùn nu-
kun yetọn lẹ, nado gọkọna yé sọn
zinvlu mẹ do hinhọ́n mẹ podọ sọn
aṣẹpipa Satani tọn mẹ hlan Ji-
wheyẹwhe dè, na yé nido mọ jona
ylando lẹ tọn po ogú de po yí to
pọmẹ hẹ mẹhe ko klan yede do
wiwe gbọn yise yetọn to yẹn mẹ
dali lẹ.'
19 "Enẹwutu, Ahọlu Aglipa,
yẹn ma vẹtolina numimọ olọn tọn
lọ, 20 ṣigba na mẹhe tin to Da-
masku lẹ whẹ́ podọ na mẹhe tin to
Jelusalẹm lẹ, podọ gbọn otò Jude
tọn lẹpo mẹ, podọ na akọta lẹ wẹ
yẹn hẹn owẹn lọ yì na, dọ yé dona
lẹnvọjọ bo lẹhlan Jiwheyẹwhe dè
gbọn azọ́n he jẹna lẹnvọjọ lẹ wiwà
dali. 21 Na onú ehelẹ wutu wẹ

Ju lẹ wle mi to tẹmpli mẹ bo tẹnpọn nado hù mi. 22 Ṣigba, na yẹn ko mọ alọgọ he nọ wá sọn Jiwheyẹwhe dè yí wutu, yẹn zindonukọn nado to kunnude na pẹvi po daho po kakajẹ egbé, ṣigba, yẹn ma to onú devo depope dọ adavo nuhe Yẹwhegán lẹ po Mose po ko dọ dọ e na jọ lẹ, 23 dọ Klisti dona jiya podọ, taidi omẹ tintan he na yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, ewọ na lá hinhọn na omẹ ehelẹ, podọ na akọta lẹ."

24 Todin, dile e yí ohó ehelẹ do to avunlọ yí na ede, Festu dọ po ogbè lélé po dọmọ: "Paulu, hiẹ to tadu hùn! Onú susu pinplọn jlo na hẹn we hùn tadu!" 25 Ṣigba, Paulu dọmọ: "Yẹn ma to tadu hùn gba, Hiẹ Gigonọ Daho Festu, ṣigba ohó nugbo po wunza tọn lẹ po dọ wẹ yẹn te. 26 Na nugbo tọn, ahọlu lọ, mẹhe yẹn yí awuvivo hodidọ tọn do to hodọ hẹ yọn onú ehelẹ hezeheze; na yẹn kudeji dọ dopo tata to onú ehelẹ mẹ ma whlá do e gba, na onú ehe ma yin bibasi to nuglọ. 27 Ahọlu Aglipa, be hiẹ yí Yẹwhegán lẹ sè ya? Yẹn yọnẹn dọ hiẹ yise." 28 Ṣigba, Aglipa dọna Paulu dọmọ: "To ojlẹ vude mẹ, hiẹ na diọlinlẹnna mi nado lẹzun Klistiani de." 29 Enẹwutu, Paulu dọmọ: "Yẹn vè Jiwheyẹwhe dọ, e yá wẹọ kavi e dẹn wẹọ, e ma yin hiẹ kẹdẹ ṣigba mẹhe to ohó ṣie sè to egbé lẹpo ga ni lẹzun mẹhe nkọ yẹn yin, matin gẹdẹ ehelẹ."

30 Ahọlu lọ, ayimatẹn-gán lọ po Belnike po gọna sunnu he sinai hẹ yé lẹ sọ fọn. 31 Ṣigba, to whenue yé tọn sọn finẹ, yé jẹ hodọ hẹ ode awetọ ji, bo to didọmọ: "Dawe ehe ma wà onú depope he hẹn ẹn jẹna okú kavi gànpamẹ." 32 Humọ, Aglipa dọna Festu dọmọ: "Dawe ehe sọgan ko yin tuntundote eyin e ma ko vọ owhè ylọ to Sesali dè."

27 Todin, dile nudide ko yin bibasi dọ mí na dohún yì Itali, yé ze Paulu po gàntọ devo delẹ po do alọmẹ na mẹkanwekowhàngán awhànfun-gbẹ Augusti tọn he nọ yin Juliu. 2 Mí biọ tọjihun de mẹ he tọn sọn Adlamittiu bo jlo na gbọn fihe to huto agbegbe Asia tọn lẹ, mí sọ súnhún, podọ Alistaku he yin Makedonianu de sọn Tẹsalonika tin po mí po. 3 Podọ to aihọngbè, mí gọhún do Sidoni, Juliu sọ do homẹdagbe hia Paulu taun bo na ẹn dotẹnmẹ nado yì họntọn etọn lẹ dè bosọ duvivi nukunpedomẹgo yetọn tọn.

4 Podọ to whenue mí súnhún sọn finẹ, mí kùnhún gbọn oyẹ Kiplu tọn glọ, na jẹhọn agọ to yìnyìn wutu; 5 mí sọ kùnhún gbọn ohù he siso lọ ji gbọn Silisia po Pamfilia po bo wá glinhún do húnglintẹn Mila tọn to Likia. 6 Ṣigba, to finẹ, mẹkanwekowhàngán lọ mọ tọjihun de he tọn sọn Alẹkzandli bo jei Itali, e sọ bẹ mí do e mẹ. 7 Enẹgodo, to whenue mí ko kùnhún dẹẹdẹ na azán sọha delẹ bo wá Kinidu po awusinyẹn po na jẹhọn ma na mí dotẹnmẹ wutu, mí kùnhún gbọn oyẹ Klete tọn glọ to

Salmọne, 8 podọ to whenue mí
ko whlẹ gbọn olá lọ go po awusin-
yẹn po, mí wá fide he nọ yin Tọ-
jihun-Glintẹn Dagbe, he ma dẹn
do tòdaho Lasea.
9 Dile ojlẹ delẹ ko juwayi podọ
todin e yin owùnu nado kùnhún
na ojlẹ nùbibla azán ovẹsè tọn* tlẹ
ko juwayi wutu, Paulu na ayina-
mẹ, 10 bo dọna yé dọmọ: "Mì
omẹ ṣie lẹ emi, yẹn mọdọ hún-
kùnkùn na yin po nugbajẹmẹji po
gọna nuhẹngu susu, e ma yin na
agbàn lẹ po tọjihun lọ po kẹdẹ
gba, ṣigba na alindọn míḷọsu tọn
lẹ ga." 11 Ṣigba, mẹkanweko-
whàngán lọ dotoaina húnkùntọ lọ
po ohúnnọ lọ po kakati ni yin
nuhe Paulu dọ lẹ. 12 Todin, to
whenue e yindọ e ma bọawu nado
yí ojlẹ avivọ-whenu tọn zan to tọ-
jihun-glintẹn lọ, mẹsusu na ayi-
namẹ nado súnhún sọn finẹ, nado
pọ́n eyin yé sọgan penugo bo yì
Fonisi nado yí ojlẹ avivọ-whenu
tọn zan, yèdọ to tọjihun-glintẹn
Klete tọn he pannukọn agewaji-
whèzẹtẹn tọn podọ hùwaji-whè-
zẹtẹn tọn.
13 Humọ, to whenue jẹhọn hù-
waji tọn to yìnyìn dẹẹdẹ, yé lẹndọ
yé ko dibla jẹ yanwle yetọn kọ̀n,
yé sọ de húnsingàn sọn otọ̀ mẹ bo
jẹ whiwhlẹ gbọn olá Klete tọn go
ji. 14 Ṣigba, to ojlẹ vude godo,
jẹhọn-ahizi de he nọ yin Eulakilo*
yìn sinsinyẹn. 15 Dile jẹhọn to
tuklado tọjihun lọ badabada bọ
e ma penugo nado pannukọn jẹ-
họn lọ, mí gbọ bo jo míde na ẹn
bọ e dọn mí dedo. 16 Todin, mí
jẹ lopo pẹvi de he nọ yin Kauda
kọ̀n, bo jẹ yẹbẹ ji gbọn e go, ṣo-
gan, e ma bọawu whẹpo mí do
yì húnyonu fie ohún pẹvi lọ te.
17 Ṣigba, to whenue yé ko biọ
e mẹ, yé jẹ alọgọnu lẹ yizan ji
nado blá tọjihun lọ sọn glọ; na yé
sọ to budi ma nado slé do tọkẹ́n
Siltis* tọn ji wutu, yé dọn okàn
alà lọ tọn lẹ wá odò bọ jẹhọn sọ jẹ
yé dọn yì ji. 18 Ṣogan, na jẹ-
họn-ahizi lọ to yigọyigọ-dona mí
sinsinyẹn wutu, to aihọngbè, yé
jẹ agbàn depò sọn ohún lọ mẹ ji;
19 podọ to azán atọ̀ntọ gbè, yé bẹ
nuyizan tọjihun lọ tọn lẹ dlan po
alọ yetọn titi po.
20 Todin, to whenue owhè ka-
vi sunwhlẹvu lẹ ma sọawuhia na
azán susu, bọ jẹhọn-ahizi he to
tuklado mí lọ ma yin pẹvide, to
godo mẹ, todido mítọn lẹpo nado
yin whinwhlẹngán jẹ bubusẹ ji.
21 Podọ to whenue yé nọ onú ma
dù na ojlẹ dindẹn, to whenẹnu,
Paulu fọnṣite to ṣẹnṣẹn yetọn bo
dọmọ: "Mì omẹ ṣie lẹ emi, na taun
tọn, mì dona ko yí ayinamẹ ṣie
bọ mì ma na ko súnhún sọn Kle-
te bo na ko dapana nugbajẹmẹ-
ji po nuhẹngu ehe po. 22 Eto-
mọṣo, todin, yẹn na ayinamẹ mì
nado gboadọ, na alindọn depope
to mì mẹ ma to na dọn, adavo tọji-
hun lọ kẹdẹ. 23 Na to ozán mẹ,
angẹli Jiwheyẹwhe he yẹn nọ sẹ̀n
podọ mẹhe yẹn nọ basi sinsẹ̀nzọn
wiwe hlan lọ tọn de ṣite to apá na

Ow 27:9* Kavi, "nùbibla afò-whenu tọn."
14* Kavi, "jẹhọn agewaji-whèzẹtẹn tọn."

Ow 27:17* Enẹ wẹ, ohù plitẹn daho awe he ma siso to huto Libia tọn, to Agewaji Aflika tọn.

mi, 24 bo dọmọ, 'A dibu blo,
Paulu. Hiẹ dona ṣite to Sesali nu-
kọn, podọ, pọn! na towe tọn wutu,
Jiwheyẹwhe na whlẹn mẹhe dó
tọjihun hẹ we lẹpo.' 25 Enẹwu-
tu, mì gboadọ, mì omẹ ṣie lẹ emi;
na yẹn yí Jiwheyẹwhe sè, dọ nuhe
yin didọna mi na jọ domọ pẹpẹ.
26 Ṣigba, ohún na siọ mí sẹpọ
lopo de kọn."

27 Todin, to ozán azán wiẹnẹ-
tọ tọn mẹ, dile jẹhọn to yigọyi-
gọ-dona mí to ohù Adlia tọn ji,
to zánhomẹ, azọnwatọ ohún mẹ
tọn lẹ jẹ linlẹn ji dọ yé to din-
dọnsẹpọ agé. 28 Yé sọ jlẹ siso-
siso ohù tọn pọn bo mọdọ e yì
mẹtè* ko; enẹwutu, yé yinukọn
vude dogọ bosọ vọ́ jlẹ sisosiso
ohù lọ tọn pọn bo mọdọ e yì
mẹtè fọtọn. 29 Podọ na obu lọ
dọ mí nikaa slé do osé lẹ ji wutu,
yé ze húnsingàn ẹnẹ do ohù mẹ
sọn húnyonu bo jẹ nukundo ji dọ
ai ni họn. 30 Ṣigba, to whe-
nue azọnwatọ ohún mẹ tọn lẹ to
dindin nado họnyi sọn tọjihun lọ
mẹ bo de ohún pẹvi lọ jẹte do
ohù mẹ bo basi taidi dọ yé jlo na
de húnsingàn lẹ sọn ohúnkọ̀ wẹ
nkọ, 31 Paulu dọna mẹkanwe-
kowhàngán lọ po awhànfuntọ lọ
lẹ po dọmọ: "Eyin omẹ ehelẹ ma
gbọṣi tọjihun lọ mẹ, mì ma sọ-
gan yin whinwhlẹngán." 32 To
whenẹnu, awhànfuntọ lọ lẹ sán
okàn ohún pẹvi lọ tọn sọn tọjihun
lọ go bo jo e do bọ e yì.

33 Todin, to whenue ai ko to
hinhọn, Paulu jẹ tulina mẹlẹpo ji
nado dùnú, bo to didọmọ: "E ko
yì azán wiẹnẹ to egbé bọ mì ko
to alihọ́ bo to huvẹ bo masọ dù
nude. 34 Enẹwutu, yẹn na tuli
mì nado dùnú, na dagbemẹninọ
mìtọn wutu; na dopo tata to oda
he to ota na mì lẹ mẹ ma na dọn."
35 To whenue e ko dọ ehe, e sọ yí
akla de, bo dopẹna Jiwheyẹwhe
to yemẹpo nukọn bosọ wẹ́n ẹn bo
jẹ núdù ji. 36 Enẹwutu, awu-
ya yemẹpo bọ yelọsu jẹ núdù ji.
37 Todin, to pọmẹ, mí mẹhe tin
to tọjihun lọ mẹ lẹ yin alindọn
fọde kandegbàn-atọn-nukundopo.
38 To whenue yé ko dùnú gọ́ho,
yé jẹ tọjihun lọ hẹn fua ji gbọn li-
kun lẹ bibẹ dlan ohù mẹ dali.

39 To godo mẹ, to whenue ai
ko họn, yé ma sọgan yọn fihe
agé te, ṣigba yé mọ ogblọn de he
tindo huto, podọ na enẹwutu yé
magbe dọ, eyin e yọnbasi, yé na
glinhún lọ do huto. 40 Enẹwu-
tu, to whenue yé ko sán húnsin-
gàn lọ lẹ, yé dike bọ yé flẹ jẹ
ohù mẹ, to ojlẹ dopolọ mẹ dile yé
tún okàn azè lọ lẹ tọn podọ, to
whenue yé ko kẹ́ alà he to nu-
kọn lọ, yé pànta huto lọ. 41 To
whenue yé hẹ pópló tọkẹn tọn he
agbówhẹn to hihò to adà awe lẹ
mẹ de ji, yé glin tọjihun lọ bọ
ohúnkọ̀ lọ whè do kọmẹ gbanun-
gbanun bo ma sọgan sẹtẹn, ṣi-
gba agbówhẹn lẹ to hihò jẹ hún-
yonu lọ go bo gbà ẹ do flinflin.
42 Enẹwutu, awhànfuntọ lẹ ma-
gbe nado hù gàntọ lẹ, na depope
to yé mẹ ni ma linsin bo họn-
yi blo. 43 Ṣigba, mẹkanweko-
whàngán lọ jlo nado whlẹn Paulu,
e sọ glọnalina yé ma nado yinuwa

Ow 27:28* Pọn Nudọnamẹ Dogọ 11.

sọgbe hẹ lẹndai yetọn. Podọ e degbena mẹhe penugo nado linsin lẹ nado lọ́n jẹ ohù mẹ bo jẹ agé whé, 44 bọ mẹhe pò lẹ na wà onú dopolọ, mẹdelẹ gbọn owhlẹ lẹ ji podọ mẹdevo lẹ gbọn onú delẹ ji sọn tọjihun lọ mẹ. Gbọnmọ dali, mẹlẹpo yin hinhẹn jẹ agé awuyẹyẹ-afọyẹyẹ.

28 To whenue mí ko lùn owù lọ tọ́n godo, whenẹnu wẹ mí wá sè dọ lopo lọ nọ yin Malita. 2 Jonọgbè-dótọ lọ lẹ sọ do homẹdagbe vonọtaun hia mí, na yé flọ miyọ́n bosọ yí mímẹpo to aliho he jọmẹ tlala mẹ, na jikun to jijà podọ na fifá tin wutu. 3 Ṣigba, to whenue Paulu bẹ nake delẹ pli bo bẹ yé do miyọ́n lọ mẹ, amàpoe de tọ́n na yozò lọ wutu bo tẹdo alọ etọn go bosọ hẹ̀nadu i. 4 To whenue jonọgbè-dótọ lọ lẹ mọdọ odàn adínọ tẹdo alọ etọn go, yé jẹ didọna ode awetọ ji dọmọ: "Na nugbo tọn, hlọnhutọ de wẹ dawe ehe, podọ dile etlẹ yindọ e luntọ́n sọn ohù mẹ, whẹdida dodo ma na ẹn dotẹnmẹ nado nọgbè." 5 Ṣigba, e mimí odàn adínọ lọ dlan miyọ́n mẹ, bo masọ mọ awufiẹsa depope. 6 Ṣigba, yé to nukundo dọ e na jí kavi na họ́jai bo kú to ajiji mẹ. To whenue yé ko nọte na ojlẹ delẹ bo mọdọ onú ylankan depope ma jọ do e go, yé diọ linlẹn yetọn bo jẹ didọ ji dọ yẹwhe de wẹ ewọ.

7 Todin, to lẹdo enẹ mẹ, dawe nukundeji lopo lọ tọn he nọ yin Publiu tindo aigba lẹ; ewọ sọ yí mí po gbigbọ johẹmẹ tọn po bosọ do homẹdagbe hia mí na azán atọ̀n. 8 Ṣigba, todin, otọ́ Publiu tọn to aimimlọn bọ agbasa-hùnmiyọ́n po zẹntin po to tuklado e, Paulu sọ biọ họmẹ yì e dè bo hodẹ̀ bosọ ze alọ etọn lẹ do e ji bo hẹnazọ̀ngbọna ẹn. 9 To whenue ehe ko jọ godo, mẹhe pò to lopo lọ ji bo to azọ̀njẹ lẹ jẹ e dè wá ji bosọ yin azọ̀nhẹngbọna. 10 Yé sọ doyẹyigona mí ga po nunina susu po podọ, to whenue mí jlo na súnhún, yé doagban nuhe sin nuhudo mí na tindo lẹ tọn na mí.

11 To osun atọ̀n godo, mí dó tọjihun de he tọ́n sọn Alẹkzandli he ko yí ojlẹ avivọ-whenu tọn zan to lopo lọ ji podọ ohia he to nukọn etọn wẹ "Visunnu Zeus tọn lẹ." 12 Podọ to whenue mí glinhún do húnglintẹn Silakusi tọn, mí gbọṣi finẹ na azán atọ̀n, 13 dile mí tọ́n sọn finẹ, mí lẹdo bo jẹ Legiumi. Podọ to azán dopo godo, jẹhọn hùwaji tọn de fọ́n, mí sọ jẹ Puteoli to azán awetọ gbè. 14 To finẹ, mí mọ mẹmẹsunnu lẹ, yé sọ vè mí nado gbọṣi yé dè na azán ṣinawe; podọ gbọnmọ dali, mí dọnsẹpọ Lomu. 15 Podọ sọn finẹ, to whenue mẹmẹsunnu lẹ sè linlin gando mí go, yé wá kaka Ahi Apiu tọn mẹ podọ Avàtẹn Atọ̀n lẹ, nado wá pé mí, to whenue Paulu sọ mọ yé, e dopẹna Jiwheyẹwhe bo mọ adọgbigbo yí. 16 To godo mẹ, to whenue mí biọ Lomu, Paulu yin dotẹnmẹna nado nọ ovò po awhànfuntọ he to ṣiṣọ́ ẹ lọ po.

17 Ṣigba, to azán atọ̀n godo, e ylọ mẹhe yin nukundeji to Ju lẹ

mẹ lẹ pli dopọ. To whenue yé ko pli, e jẹ didọna yé ji dọmọ: "Mì mẹmẹsunnu lẹ emi, dile etlẹ yindọ yẹn ma wà onú depope jẹagọdo gbẹtọ lẹ kavi do aṣa tọgbo mítọn lẹ tọn go, yẹn yin zizejo taidi gàntọ de sọn Jelusalẹm do alọ Lomunu lẹ tọn mẹ. 18 Podọ, to whenue omẹ ehelẹ ko dindona mi godo, yé jlo nado tún mi dote, na yé ma mọ nudepope to yẹn mẹ he hẹn mi jẹna okú. 19 Ṣigba, to whenue Ju lẹ to hodọ mapote sọta ehe, yẹn mọdọ e yin dandan nado vọ́ owhè ylọ to Sesali dè, ṣigba, e ma yindọ yẹn tindo nudepope he yẹn na yí do sawhẹdokọna akọta ṣie wẹ gba. 20 Na nugbo tọn, ehe wutu wẹ yẹn basi obiọ nado mọ mì bo dọho hẹ mì, na todido Islaeli tọn wutu wẹ yẹn do tin to gẹdẹ ehe mẹ." 21 Yé dọna ẹn dọmọ: "Míwlẹ ma mọ wekanhlanmẹ lẹ yí gando gowe sọn Jude, mọjanwẹ depope to mẹmẹsunnu he ko wá lẹ mẹ ma na linlin kavi dọ onú ylankan depope do gowe do niyẹn. 22 Ṣigba, mí mọdọ e jẹ nado dotoaina linlẹn towe lẹ, na nugbo tọn, gando sinsẹ̀n klandovo ehe go, mí yọnẹn dọ filẹpo wẹ yè to onú agọ̀ dọ do e go te."

23 Todin, yé kọngbedopọ do azán de ji hẹ ẹ, susu yetọn sọ wá e dè to fihe e nọ nọ̀. E sọ basi zẹẹmẹ whẹho lọ tọn na yé gbọn kunnudide mlẹnmlẹn gando ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn go dali podọ gbọn linlẹndidiọna yé gando Jesu go sọn osẹ́n Mose tọn po owe Yẹwhegán lẹ tọn po mẹ dali, yèdọ sọn afọnnu kakaje whèjai. 24 Podọ mẹdelẹ jẹ nuhe dọ e te lẹ yise ji; mẹdevo lẹ ma yise. 25 Enẹwutu, na yé ma kọngbedopọ hẹ ode awetọ wutu, yé jẹ yìyì ji, to whenue Paulu dọ ohó ehe dọmọ:

"Gbọn gbesisọ dali, gbigbọ wiwe dọ gbọn yẹwhegán Isaia dali hlan tọgbo mìtọn lẹ, 26 dọ, 'Yì omẹ ehelẹ dè bo dọmọ: "Gbọn sisè dali, mìwlẹ na sè, ṣigba mì ma na mọnukunnujẹemẹ to aliho depope mẹ; podọ, to pinpọn mẹ, mìwlẹ na pọ́n, ṣigba mì ma na mọ to aliho depope mẹ. 27 Na ahun omẹ ehelẹ tọn ko sinyẹn, podọ yé ko yí otó yetọn lẹ do sè ṣogan bo ma yinuwa, podọ yé ko miọn nukun yetọn lẹ; na yé ma nado yí nukun yetọn lẹ do mọnú bo yí otó yetọn lẹ do sènu bosọ yí ahun yetọn lẹ do mọnukunnujẹnumẹ na yé nikaa lẹkọ bọ yẹn nado hẹnazọ̀ngbọna yé."' 28 Enẹwutu, mì gbọ e ni yin yinyọnẹn na mì dọ, aliho lọ he Jiwheyẹwhe nọ yizan nado whlẹnmẹ gán, ko yin didohlan akọta lẹ; na nugbo tọn, yé na dotoaina ẹn." 29 ——*

30 Enẹwutu, e gbọṣi ohọ̀ he ewọ lọsu haya mẹ na owhe blebu awe, e sọ nọ do homẹdagbe hia mẹhe wá e dè lẹpo, 31 bo nọ to yẹwheho ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn dọ hlan yé bosọ nọ to nuhe gando Oklunọ Jesu Klisti go lẹ plọnmẹ po awuvivo hodidọ tọn daho tlala po, matin aliglọnnamẹ.

Ow 28:29* Pọ́n Mt 17:21, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ DE

HLAN LOMUNU LẸ

1 Paulu, afanumẹ Jesu Klisti tọn he yin yiylọ nado yin apọsteli de, bo yin kinklandovo na wẹndagbe Jiwheyẹwhe tọn, **2** he e dopagbe etọn jẹnukọn gbọn yẹwhegán etọn lẹ gblamẹ to Owe wiwe lẹ mẹ, **3** gando Visunnu etọn go, he wá sọn okún Davidi tọn mẹ to agbasa-liho, **4** ṣigba mẹhe yè gbọn huhlọn gbigbọ wiwe tọn dali lá di Visunnu Jiwheyẹwhe tọn to whenue ewọ yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ—mọwẹ, Jesu Klisti Oklunọ mítọn, **5** mẹhe gblamẹ mí mọ nukundagbe majẹhẹ po apọsteli-yinyin po yí te, na tonusisena yise lọ nido sọgan tin to akọta lẹpo sẹnṣẹn gando oyín etọn go, **6** yèdọ akọta lẹ he mẹ mìlọsu ga he yin yiylọ nado yin Jesu Klisti tọn lẹ tin te— **7** wekanhlanmẹ de hlan mẹhe to Lomu taidi mẹyiwanna Jiwheyẹwhe tọn lẹpo, he yin yiylọ nado yin omẹ wiwe lẹ:

Na nukundagbe majẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ mítọn dè podọ sọn Oklunọ Jesu Klisti dè ni tin hlan mì.

8 Jẹnukọn whẹ́, yẹn dopẹna Jiwheyẹwhe ṣie gbọn Jesu Klisti gblamẹ gando mìmẹpo go, na yè to hodọ gando yise mìtọn go to aihọn lọ pete mẹ wutu. **9** Na Jiwheyẹwhe, mẹhe yẹn to sinsẹ̀nzọn wiwe wà na, bo to nulẹpo wà na wẹndagbe lọ he gando Visunnu etọn go, yin kunnudetọ ṣie dọ yẹn nọ dọho to whepoponu gando mì go to odè ṣie lẹ mẹ, **10** bo nọ to vẹvẹ dọ eyin e yọnbasi todin, yẹn na dovivẹnu nado wá mì dè eyin Jiwheyẹwhe jlo. **11** Na yẹn to jijlo vẹkuvẹku nado mọ mì, na yẹn nido sọgan na nunina gbigbọ tọn de mì na mìwlẹ nido sọgan yin hinhẹn lodo; **12** kavi, humọ, na tulinina ode awetọ nido tin to sẹnṣẹn mìtọn, gbọn yise mẹdopodopo tọn dali, yèdọ mìtọn po ṣie po.

13 Ṣigba, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn ma jlo dọ mìwlẹ ni gọ̀n ma yọnẹn gba, dọ whlasusu wẹ yẹn ko lẹn nado wá mì dè, ṣigba yẹn ko yin aliglọnna kakajẹ din, na yẹn nido sọgan mọ sinsẹ́n delẹ yí sọn sẹnṣẹn mìtọn ga, yèdọ taidi sọn akọta he pò lẹ mẹ. **14** Yẹn yin ahọ́tọnọ na Glẹkinu lẹ po Akọmasegbe lẹ po, podọ na nuyọnẹntọ lẹ po guguto lẹ po: **15** enẹwutu, yẹn to jejeji nado lá wẹndagbe lọ na mìwlẹ ga to Lomu. **16** Na winyan wẹndagbe lọ tọn ma hù mi; na nugbo tọn, ehe wẹ huhlọn Jiwheyẹwhe tọn na whlẹngán na mẹlẹpo he tindo yise, yèdọ na Ju lẹ whẹ́ podọ na Glẹkinu lẹ ga; **17** na gbọn ehe dali podọ gbọn yise dali wẹ dodowiwa Jiwheyẹwhe tọn to yinyin didehia, kẹdẹdile e yin kinkàndai do dọmọ: "Ṣigba, dodonọ na nọgbè gbọn yise etọn dali."

18 Na homẹgble Jiwheyẹwhe
tọn to yinyin didohia sọn olọn mẹ
sọta omẹ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe
tọn podọ mawadodonọ lẹpo he to
nugbo zíndo odò to aliho mawa-
dodo tọn de mẹ, 19 na nuhe sọ-
gan yin yinyọnẹn gando Jiwhe-
yẹwhe go yin hinhẹn họnwun to
ṣẹnṣẹn yetọn, na Jiwheyẹwhe ko
hẹn ẹn họnwun na yé. 20 Na
jẹhẹnu mayinukundomọ etọn lẹ to
yinyin mimọ hezeheze sọn didá
aihọn tọn gbọ́n, na yé yin ayi-
dego gbọn nuhe yin bibasi lẹ
dali, yèdọ huhlọn madopodo po Ji-
wheyẹwhe-yinyin etọn po, sọmọ
bọ yé ma tindo whẹjijọ; 21 na
dile etlẹ yindọ yé yọ́n Jiwheyẹ-
whe, yé ma pagigona ẹn taidi Ji-
wheyẹwhe, mọjanwẹ yé ma dopẹ-
na ẹn, ṣigba nulẹnpọn yetọn lẹ
lẹzun ovọ́ bọ ahun wunvinọ yetọn
dózin. 22 Dile etlẹ yindọ yé to
nùzindeji dọ yé yin nuyọnẹntọ, yé
lẹzun nulunọ 23 bo diọ gigo Ji-
wheyẹwhe he ma nọ gble tọn zun
nude he taidi boṣiọ gbẹtọ, ohè lẹ,
nudida afọ ẹnẹnọ lẹ po nuhe nọ
lìn lẹ po tọn he sọgan gble.

24 Enẹwutu, sọgbe hẹ ojlo
ahun yetọn tọn lẹ, Jiwheyẹwhe jo
yé na mawé, na yé nido sọgan
de yẹyi sọn agbasa yetọn titi go,
25 yèdọ mẹhe nọ yí lalo do diọ
nugbo Jiwheyẹwhe tọn lẹ bo nọ
sẹ̀n bosọ nọ wà sinsẹ̀nzọn wiwe
hlan nudida kakati nido yin Omẹ
lọ he dá yé, he yin pipà kaka-
doi. Niṣẹ.* 26 Enẹwutu wẹ Ji-
wheyẹwhe jo yé na ojlo zanhẹmẹ
tọn he huwinyan lẹ, na yọnnu ye-
tọn lẹ diọ zinzan jọwamọ tọn ye-
tọn lẹ zun dehe jẹagọdo jọwamọ;
27 podọ mọdopolọ sunnu lẹ lọsu
jo zinzan jọwamọ tọn hẹ yọnnu do
bo lẹzun zohunhunnọ to afọdido-
na ojlo ylankan yetọn mẹ hlan
ode awetọ, yèdọ sunnu po sunnu
po to nuhe yin nugbigble wà, bo
to ahọsumẹ lọ mọyi to yede mẹ to
gigọ́ mẹ, na nuṣiwa yetọn wutu.

28 Podọ na yé ma jlo nado tin-
do oyọnẹn he pegan gando Ji-
wheyẹwhe go, Jiwheyẹwhe jo yé
do na ninọmẹ apọ̀nmẹ tọn he ma
yin alọkẹyi de, nado nọ wà nuhe
ma jẹ lẹ, 29 na yé gọ́ na ma-
wadodo, kanyinylan, nukunkẹn,
ylanwiwa lẹpo, bo gọ́ na nu-
vẹun, hlọnhuhu, avùn, oklọ, ayi-
ha ylankan, bosọ yin mẹnudọtọ,
30 ajànnọ, wangbẹna Jiwheyẹ-
whe tọ́, kanylantọ, saklanọ, mẹ-
dezedagatọ, mẹhe nọ kàn ayiha
onú ylankan lẹ tọn, tolivẹtọ do
mẹjitọ lẹ go, 31 matin nukun-
numọjẹnumẹ, nugbonọ-mayin na
gbekọndopọ lẹ, matin owanyi jọ-
wamọ tọn podọ lẹblanu matindo-
tọ. 32 Dile etlẹ yindọ omẹ ehe-
lẹ yọ́n osẹ́ndoai dodo Jiwheyẹwhe
tọn ganji, dọ mẹhe nọ wà onú mọ-
nkọtọn lẹ jẹna okú, e ma yindọ yé
zindonukọn nado to wiwà yé kẹdẹ
wẹ gba, ṣigba yé sọ kọngbedopọ
hẹ mẹhe nọ wà yé lẹ.

2 Enẹwutu, a ma tindo whẹ-
jijọ, hiẹ dawe E, mahopọn-
na mẹdepope he hiẹ yin, eyin
hiẹ nọ dawhẹnamẹ; na to onú he
mẹ hiẹ dawhẹna mẹdevo te, hiẹ
gblewhẹdo dewe, to whenuena
hiẹ he to whẹda to onú dopolọ lẹ

Lo 1:25* Gl., *amẹn.*

wà. 2 Todin, mí yọnẹn dọ whẹdida Jiwheyẹwhe tọn he to kọndopọ mẹ hẹ nugbo, jẹagọdo mẹhe nọ wà onú mọnkọtọn lẹ.

3 Ṣigba, hiẹ dawe E, to whenue hiẹ to whẹdana mẹhe wà onú mọnkọtọn lẹ ṣogan bọ hiẹ to yé wà, be hiẹ lẹndọ hiẹ na hòngán sọn whẹdida Jiwheyẹwhe tọn mẹ ya? 4 Kavi be hiẹ nọ gbẹkọ homẹdagbe, homẹfa po linsinsinyẹn susugege etọn po go, na hiẹ ma yọnẹn dọ homẹdagbe Jiwheyẹwhe tọn to tintẹnpọn nado hẹn we jẹ lẹnvọjọ kọn wutu wẹ? 5 Ṣigba, sọgbe hẹ sinsinyẹn towe po ahun he ma tindo lẹnvọjọ towe po, hiẹ to homẹgble bẹpli na dewe hlan azán homẹgble tọn po awusọhia whẹdida dodo Jiwheyẹwhe tọn tọn po gbè. 6 Ewọ nasọ suahọ omẹ dopodopo sọgbe hẹ azọ́n etọn lẹ: 7 ogbè madopodo na mẹhe to gigo, gbégbò po magble po dín gbọn akọndonanu to azọ́n he yin dagbe lẹ mẹ dali; 8 ṣigba na mẹhe tindo gbigbọ wiwọ́ tọn lẹ gọna omẹ lọ lẹ he nọ vẹtolina nugbo ṣigba bo nọ setonuna mawadodo, adi po homẹgble po na wá yé ji, 9 nukunbibia po ayimajai po na wá alindọn gbẹtọ lẹpo he nọ wà azọ́n ylankan lẹ tọn ji, yèdọ Ju lẹ whẹ́ podọ Glẹkinu lẹ ga; 10 ṣigba gigo, gbégbò po jijọho po na mẹhe nọ wà azọ́n he yin dagbe lẹpo, na Ju lẹ whẹ́ podọ na Glẹkinu lẹ ga. 11 Na mẹnukuntahihopọn depope ma tin to Jiwheyẹwhe dè.

12 Di apajlẹ, mẹhe waylando matin osẹ́n lẹpo na dọn matin osẹ́n ga; ṣigba mẹhe waylando to osẹ́n glọ lẹpo na yin whẹdana gbọn osẹ́n dali. 13 Na e ma yin mẹhe nọ dotoaina osẹ́n wẹ yin dodonọ to Jiwheyẹwhe nukọn gba, ṣigba basitọ osẹ́n tọn wẹ na yin lilá di dodonọ. 14 Na to whenuena omẹ akọta lẹ tọn he ma tindo osẹ́n nọ wà nuhe yin osẹ́n tọn lẹ gbọn jọwamọ dali, omẹ ehelẹ, dile etlẹ yindọ yé ma tindo osẹ́n yin osẹ́n de na yede. 15 Yelọsu titi wẹ nọ do azọ́n osẹ́n tọn he na yin kinkàn do ahun yetọn lẹ mẹ hia, to whenue ayihadawhẹnamẹnu yetọn to kunnudena yé, bọ yé to yinyin whẹsadokọna kavi tlẹ yin whẹsuna to linlẹn yetọn titi mẹ. 16 Ehe na jọ to azán lọ gbè to whenuena Jiwheyẹwhe na gbọn Klisti Jesu gblamẹ dawhẹna onú whiwhla gbẹtọvi lẹ tọn, sọgbe hẹ wẹndagbe he yẹn lá.

17 Todin, eyin hiẹ yin yiylọdọ Ju bo nọ to ginganjẹ osẹ́n go bosọ to awagundo to Jiwheyẹwhe mẹ, 18 bọ hiẹ yọ́n ojlo etọn bosọ kẹalọyi nuhe yọ́n hugan lẹ na yè ko yí onù do plọn Osẹ́n lọ we wutu; 19 hiẹ ko sọ kudeji dọ alihiamẹtọ de wẹ hiẹ na nukuntọ́nnọ lẹ, yèdọ hinhọ́n de na mẹhe to zinvlu mẹ lẹ, 20 nuplọnmẹtọ nulunọ lẹ tọn, mẹplọntọ ovivu lẹ tọn, he tindo adà tangan oyọnẹn tọn po nugbo lọ tọn po to Osẹ́n lọ mẹ— 21 ṣigba, be hiẹ mẹhe to mẹdevo plọn ma plọn dewe wẹ? Hiẹ he to yẹwhehodọ dọ "A fìnnú blo," be hiẹ nọ fìnnú wẹ? 22 Hiẹ mẹhe to didọ dọ "A deayọ blo," be hiẹ nọ deayọ wẹ? Hiẹ mẹhe gbẹwanna bọṣiọ lẹ sinsinyẹn, be hiẹ nọ jajo to tẹm-

pli lẹ mẹ wẹ? 23 Hiẹ mẹhe nọ
doawagun to osẹn mẹ, be gbọn
Osẹn lọ gbigbà dali hiẹ ma to ma-
sin kọn do Jiwheyẹwhe go wẹ?
24 Na "yè to nùzan do oyín Ji-
wheyẹwhe tọn go to akọta lẹ ṣẹn-
ṣẹn na mìwlẹ tọn wutu"; kẹdẹdi-
le e ko yin kinkàndai do.

25 Na nugbo tọn, adàgbigbo
tindo ale kiki eyin hiẹ nọ yìn
osẹn; ṣigba eyin hiẹ nọ gbà osẹn,
adàgbigbo towe ko lẹzun adàma-
gbo. 26 Enẹwutu, eyin mẹhe
ma gboadà de nọ payi nubiọtomẹ-
si dodo Osẹn lọ tọn lẹ go, adàma-
gbo etọn na yin pinpọnhlan taidi
adàgbigbo, kavi e ma yin mọ wẹ?
27 Podọ adàmagbonọ he yinmọ
gbọn jọwamọ dali na gbọn Osẹn
lọ yìnyìn dali dawhẹna hiẹ mẹhe
nọ gbà osẹn mahopọnna kandai
osẹn tọn he hiẹ tindo po adà-
gbigbo towe po. 28 Na ewọ ma
yin Ju de he yinmọ to gbonu, mọ-
janwẹ adàgbigbo ma yin enẹ he
to gbonu to agbasa go do niyẹn.
29 Ṣigba ewọ yin Ju de he yinmọ
to homẹ, adàgbigbo etọn sọ yin
ahun mẹ tọn gbọn gbigbọ dali, bọ
e ma yin gbọn kandai osẹn tọn de
dali gba. Pipà omẹ enẹ tọn nọ wá,
e ma yin sọn gbẹtọ lẹ dè, ṣigba
sọn Jiwheyẹwhe dè.

3 To whelọnu lo, etẹwẹ hẹn Ju
lẹ yiaga hú mẹdevo lẹ, kavi
etẹwẹ yin ale adàgbigbo tọn?
2 E sù taun to aliho lẹpo mẹ. Jẹ-
nukọn whẹ, na yewlẹ wẹ nulila
wiwe Jiwheyẹwhe tọn lẹ yin zi-
zedo alọmẹ na. 3 To whenẹnu,
etẹwẹ yin whẹho lọ? Eyin mẹdelẹ
ma do yise hia, be vlavo yise ma-
tindo yetọn na hẹn nugbonọ-yin-
yin Jiwheyẹwhe tọn zun ovọ́ wẹ?
4 Enẹ ni ma jọ gbede blo! Ṣigba,
mì gbọ Jiwheyẹwhe ni yin mimọ
di nugbonọ, dile etlẹ yindọ gbẹtọ
lẹpo wẹ yin mimọ di lalonọ, yèdọ
dile e yin kinkàndai do dọmọ:
"Na hiẹ nido sọgan yin didohia
di dodonọ to ohó towe lẹ mẹ bọ
owhè towe nido sọgan whẹn
to whenuena yè to whẹdana we."
5 Ṣigba, eyin mawadodo mítọn
hẹn dodowiwa Jiwheyẹwhe tọn
tọ́nta, etẹwẹ mí na dọ? Jiwheyẹ-
whe ma yin mawadodonọ to whe-
nue e do homẹgble etọn hia, kavi
e yin mọ wẹ? (Yẹn to hodọ di gbẹ-
tọ de.) 6 Enẹ ni ma jọ gbede
blo! Eyin e ma yinmọ, nawẹ Ji-
wheyẹwhe na dawhẹna aihọn do?

7 Ṣogan, eyin lalodo wẹ yẹn
tlẹ te, nugbo Jiwheyẹwhe tọn
ko yin hinhẹn gbayipe dogọ hlan
gigo etọn, naegbọn yè gbẹsọ to
whẹdana mi taidi ylandonọ de?
8 Podọ naegbọn e ma do yin didọ
kẹdẹdile mẹdelẹ ko sawhẹ lalo
dokọna mí do, bo to didọ dọ mí
dọmọ: "Mì gbọ mí ni wà onú ylan-
kan lẹ na onú dagbe lẹ nido sọgan
wá"? Owhè he yin didá sọta omẹ
enẹlẹ tin to kọndopọ mẹ hẹ whẹ-
dida dodo.

9 Etẹwẹ lo? Be míwlẹ tin to
ninọmẹ he pọnte hú de mẹ wẹ?
Paali! Na mí ko do e hia hezehe-
ze wayi dọ Ju lẹ podọ Glẹkinu lẹ,
yèdọ mẹlẹpo wẹ to ylando glọ;
10 kẹdẹdile e ko yin kinkàndai
do dọmọ: "Dodonọ de ma tin, e ma
tlẹ yin dopo tata; 11 mẹdepope
ma tin he tindo zinzin, mẹdepo-
pe ma tin he nọ dín Jiwheyẹwhe.

12 Gbẹtọ lẹpo wẹ ko zẹ̀pá, yemẹ-
po to pọmẹ ko lẹzun nuvọ́nọ; mẹ-
depope ma tin he nọ do homẹda-
gbe hia, yèdọ omẹ dopo tata ma
tlẹ tin." 13 "Yọdò he to nùvo
wẹ vẹgo yetọn, yé ko yí odẹ́ yetọn
zan na oklọ." "Adí jàpàtà tọn tin
to nùflo yetọn lẹ glọ." 14 "Podọ
onù yetọn gọ́ na dẹ̀hodo po ho-
gbe danudidọ tọn po." 15 "Afọ
yetọn lẹ nọ yawu nado kọ̀n ohùn
dai." 16 "Dindọn po awubla po
tin to aliho yetọn lẹ ji, 17 podọ
yé ma ko yọ́n aliho jijọho tọn."
18 "Yé ma dibusi Jiwheyẹwhe."
19 Todin, mí yọnẹn dọ nuhe
Osẹ́n lọ dọ lẹpo wẹ nọ dlẹnalọdo
mẹhe to Osẹ́n lọ glọ lẹ, na onù
lẹpo nido sọgan nabọẹ bọ aihọn
lọ pete nido sọgan jẹna yasana-
mẹ Jiwheyẹwhe tọn. 20 Enẹ-
wutu, agbasalan depope ma na
yin lilá di dodonọ gbọn azọ́n osẹ́n
tọn lẹ dali to ewọ nukọn, na oyọn-
ẹn he pegan gando ylando go nọ
wá gbọn osẹ́n gblamẹ.
21 Ṣigba, todin, matin osẹ́n,
dodowiwa Jiwheyẹwhe tọn ko yin
hinhẹn sọawuhia, dile Osẹ́n lọ po
Yẹwhegán lẹ po ko dekunnu gan-
do e go do; 22 mọwẹ, dodowi-
wa Jiwheyẹwhe tọn gbọn yise to
Jesu Klisti gblamẹ, na mẹhe tin-
do yise lẹpo. Na vogbingbọn de-
pope ma tin. 23 Na mẹlẹpo wẹ
ko waylando bo whete do gigo
Jiwheyẹwhe tọn go, 24 podọ
e taidi nunina vọnu de dọ yé yin
lilá di dodonọ gbọn nukundagbe
majẹhẹ etọn dali, gbọn ofligọ he
Klisti Jesu suahọ etọn nado tún
mí dote lọ dali. 25 Jiwheyẹ-
whe ze e jo taidi avọ́nunina oyẹ-
su tọn de gbọn yise to ohùn etọn
mẹ dali. Ehe yinmọ na e nido do
dodowiwa edetiti tọn hia, na Ji-
wheyẹwhe to ylando he ko yin
wiwà wayi lẹ jonamẹ dile e to ho-
mẹfa dohia; 26 na e nido sọ-
gan do dodowiwa edetiti tọn hia
to ojlẹ ehe mẹ, na ewọ nido sọgan
yin dodonọ, etlẹ yin to whenue
mẹhe tindo yise to Jesu mẹ lẹ to
yinyin lilá di dodonọ.
27 To whelọnu lo, fie wẹ awa-
gundido lọ te lo? E ko busẹ
sọn aimẹ. Gbọn osẹ́n tẹ dali?
Be gbọn azọ́n lẹ dali wẹ? Paa-
li, ṣigba gbọn osẹ́n yise tọn dali.
28 Na mí lẹndọ gbọn yise dali
wẹ mẹde nọ yin lilá di dodo-
nọ kakati ni yin gbọn azọ́n osẹ́n
tọn lẹ dali. 29 Kavi be Jiwhe-
yẹwhe Ju lẹ kẹdẹ tọn wẹ ewọ yin
ya? Be ewọ ma yin akọta lẹ tọn
ga ya? Mọwẹ, ewọ yin akọta lẹ
tọn ga, 30 eyin nugbo wẹ dọ
Jiwheyẹwhe dopo wẹ tin, ewọ he
na lá mẹhe gboadà lẹ di dodo-
nọ gbọn yise dali podọ mẹhe ma
gboadà lẹ di dodonọ gbọn yise ye-
tọn dali. 31 To whelọnu lo, be
míwlẹ de osẹ́n sẹ̀ gbọn yise mí-
tọn dali wẹ ya? Enẹ ni ma jọ gbe-
de blo! Kakatimọ, osẹ́n wẹ mí hẹn
lodo.

4 Eyin mọ wẹ, etẹwẹ mí na
dọ gando Ablaham mẹhe yin
tọgbo mítọn to agbasa-liho go?
2 Di apajlẹ, eyin Ablaham ko
yin lilá di dodonọ gbọn azọ́n lẹ
dali wẹ, ewọ na ko tindo dodo-
nu na awagundido; ṣigba ewọ ma
sọgan doawagun to Jiwheyẹwhe
nukọn. 3 Na etẹwẹ adà Owe-

wiwe tọn lọ dọ? "Ablaham do yise hia to Jehovah mẹ, bọ e yin hihia hlan ẹn di dodowiwa." 4 Todin, na mẹhe wazọ́n, azọ́nkuẹ he yè sú i ma nọ yin pinpọnhlan di nukundagbe majẹhẹ de gba, ṣigba taidi ahọ́ de. 5 To alọ devo mẹ, na omẹ lọ he ma nọ wazọ́n ṣigba bo nọ do yise hia to omẹ lọ he nọ lá mẹhe tindo jijọ-madi-Jiwheyẹwhe di dodonọ mẹ, yise etọn nọ yin pinpọnhlan taidi dodowiwa. 6 Kẹdẹdile Davidi lọsu dọho gando ayajẹ omẹ lọ he Jiwheyẹwhe pọnhlan taidi dodonọ bọ e ma yin gbọn azọ́n lẹ dali tọn go do dọmọ: 7 "Ayajẹnọ wẹ mẹhe walọ sẹ́nhẹngba tọn yetọn lẹ ko yin jijona podọ mẹhe ylando yetọn lẹ ko yin nuṣinyọndo; 8 ayajẹnọ wẹ omẹ lọ he Jehovah ma na hia ylando etọn dokọna to aliho depope mẹ."

9 To whelọnu lo, be ayajẹ ehe wá mẹhe gboadà lẹ ji kavi mẹhe ma gboadà lẹ ji ga wẹ? Na mí dọmọ: "Yise Ablaham tọn yin hihia hlan ẹn di dodowiwa." 10 To whelọnu lo, to ninọmẹ tẹlẹ mẹ wẹ e yin hihia hlan ẹn te? To whenue e ko gboadà kavi to whenue e ma ko gboadà? E ma yin to adàgbigbo mẹ, ṣigba to adàmagbo mẹ. 11 Podọ ewọ mọ ohia de yí, enẹ wẹ adàgbigbo, taidi hiadonu de na dodowiwa gbọn yise he ewọ tindo to whenue e tin to ninọmẹ adàmagbo tọn etọn mẹ dali, na ewọ nido sọgan yin otọ́ mẹhe tindo yise to whenue yé tin to adàmagbo mẹ lẹpo tọn, na e nido yin hihia hlan yé di dodowiwa; 12 podọ otọ́ ovi he yè gboadà na lẹ tọn de, e ma yin na mẹhe tẹdo adàgbigbo go lẹ kẹdẹ gba, ṣigba na mẹhe to zọnlin jijlọ zìn to afọdò yise he otọ́ mítọn Ablaham tindo to whenue ewọ tin to ninọmẹ adàmagbo tọn lọ tọn mẹ lẹ ga.

13 Na e ma yin gbọn osẹ́n gblamẹ wẹ Ablaham kavi okún etọn mọ opagbe lọ yí dọ ewọ na dugu aihọn de tọn gba, ṣigba gbọn dodowiwa na yise wutu dali wẹ. 14 Na eyin mẹhe tẹdo osẹ́n go lẹ yin gudutọ lẹ, be yise ko yin hinhẹn zun ovọ́ podọ opagbe lọ ko yin didesẹ. 15 Nado dọ hójọhó, Osẹ́n lọ wẹ nọ hẹn homẹgble Jiwheyẹwhe tọn wá, ṣigba fie osẹ́n ma tin te, mọjanwẹ sẹ́nhẹngba depope ma nọ to finẹ do niyẹn.

16 Na ehe wutu, gbọn yise gblamẹ wẹ opagbe lọ do tin, na e nido sọgan tin to kọndopọ mẹ hẹ nukundagbe majẹhẹ, na opagbe lọ nido sọgan họnwun na okún etọn lẹpo, e ma yin na mẹhe nọ tẹdo Osẹ́n lọ go lẹ kẹdẹ gba, ṣigba na mẹhe nọ tẹdo yise Ablaham tọn go lẹ ga. (Ewọ wẹ otọ́ mímẹpo tọn, 17 kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Yẹn ko de we di otọ́ akọta susu tọn.") Ehe jọ to nukun Omẹ lọ he mẹ ewọ tindo yise te tọn, yèdọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ, mẹhe nọ hẹn oṣiọ lẹ gọwá ogbè bo nọ ylọ onú he ma tin lẹ taidi dọ yé tin wẹ nkọ. 18 Dile dodonu na todido de ma tlẹ tin, ṣogan e tindo yise he sinai do todido ji, na ewọ nido sọgan lẹzun otọ́ akọta susu tọn to kọndopọ mẹ hẹ

nuhe ko yin didọ dọmọ: "Mọ wẹ
okún towe na te." 19 Podọ dile
etlẹ yindọ e ma gbọjọ to yise mẹ,
e pọn agbasa ede tọn he ko gò do
godo todin lọ hlan, na e ko yin
nudi owhe kanweko mẹvi, mọdo-
polọ e pọn vidò Sala tọn he ko kú
lọ hlan ga. 20 Ṣigba, na opa-
gbe Jiwheyẹwhe tọn wutu, e ma
tindo ayihaawe to yise tintindo
mẹ, ṣigba e lẹzun huhlọnnọ gbọn
yise etọn dali, bo na gigo Jiwhe-
yẹwhe 21 bosọ tindo nujikudo
mlẹnmlẹn dọ nuhe e ko dopagbe
etọn, e penugo nado wà ẹ ga.
22 Enẹwutu, "e yin hihia hlan ẹn
di dodowiwa."

23 Dọ "e yin hihia hlan ẹn" yin
kinkàndai, ṣigba, e ma yin na ewọ
kẹdẹ gba, 24 ṣigba na míloṣu
lẹ ga he e dona yin hihia hlan,
na míwlẹ tindo yise to ewọ he
fọn Jesu Oklunọ mítọn sọn oṣiọ lẹ
mẹ lọ mẹ. 25 Ewọ yin zizejo na
sẹnmẹjiję mítọn lẹ wutu bo yin
finfọn na míwlẹ nido yin lilá di
dodonọ.

5 Enẹwutu, todin he mí ko yin
lilá di dodonọ gbọn yise dali,
mì gbọ mí ni gbọṣi jijọho mẹ
hẹ Jiwheyẹwhe gbọn Oklunọ mí-
tọn Jesu Klisti gblamẹ, 2 yèdọ
mẹhe gblamẹ ga míwlẹ gbọn yise
dali penugo nado biọ nukundagbe
majẹhẹ he mẹ mí tin te todin lọ
mẹ; podọ mì gbọ mí ni jẹaglin,
na todido to gigo Jiwheyẹwhe tọn
mẹ wutu. 3 Podọ e ma yin enẹ
kẹdẹ, ṣigba mì gbọ mí ni jẹaglin
to whenue mí tin to nukunbi-
bia lẹ mẹ, dile mí yọnẹn dọ nu-
kunbibia nọ hẹn akọndonanu wá;
4 akọndonanu, to godo mẹ, nọ
hẹn ninọmẹ he yin alọkẹyi wá;
ninọmẹ he yin alọkẹyi, to godo
mẹ, nọ hẹn todido wá, 5 podọ
todido ma nọ hẹn flumẹjiję wá; na
ahun mítọn ko yin hinhẹn gọ́ po
owanyi Jiwheyẹwhe tọn po gbọn
gbigbọ wiwe he ko yin nina mí lọ
gblamẹ.

6 Na nugbo tọn, dile mí gbẹ́
yin madogánnọ,* Klisti kú na
mẹhe tindo jijọ-madi-Jiwheyẹ-
whe tọn lẹ to ojlẹ dide lọ mẹ.
7 E ma yá bọ mẹde na kú do do-
donọ tamẹ; na nugbo tọn, vlavo
wẹ mẹde na tlẹ gboadọ nado kú
do omẹ dagbe de tamẹ. 8 Ṣi-
gba, Jiwheyẹwhe do owanyi ede
tọn hia mí to enẹ mẹ dọ, dile
mí gbẹ́ to ylandonọ yin, Klisti kú
na mí. 9 Enẹwutu, to whenue
e yindọ mí ko yin lilá di dodonọ
gbọn ohùn etọn dali todin, nẹmu-
nẹmu wẹ ewọ ma na whlẹn mí
gán sọn homẹgble mẹ. 10 Na
eyin mí lẹzun mẹhe gbọwhẹ hẹ
Jiwheyẹwhe gbọn okú Visunnu
etọn tọn gblamẹ to whenue mí
gbẹ́ yin kẹntọ lẹ, todin he mí ko
lẹzun mẹhe gbọwhẹ, nẹmunẹmu
wẹ mí ma na yin whinwhlẹngán
gbọn ogbè etọn dali. 11 Podọ
e ma yin enẹ kẹdẹ, ṣigba mí sọ to
aglinję to Jiwheyẹwhe mẹ gbọn
Oklunọ mítọn Jesu Klisti gblamẹ,
yèdọ mẹhe gblamẹ míwlẹ ko pe-
nugo nado gbọwhẹ todin.

12 Enẹwutu, kẹdẹdile ylando
gbọn omẹ dopo gblamẹ biọ aihọn
mẹ podọ okú gbọn ylando gbla-
mẹ wá, gbọnmọ dali, okú dlẹnkan

Lo 5:6* Kavi, "ylandonọ."

jẹ mẹlẹpo dè, na yemẹpo wẹ ko waylando wutu—. 13 Na ylando ko tin to aihọn mẹ jẹnukọnna Osẹn lọ, ṣigba owhè ylando tọn ma yin sisadokọna mẹdepope to whenue osẹn de ma ko tin. 14 Etomọṣo, okú dugán taidi ahọlu sọn Adam ji kakajẹ Mose ji, etlẹ yin do mẹhe ma ko waylando he taidi sẹnhẹngba Adam tọn nkọtọn lẹ ji, yèdọ mẹhe taidi ewọ he na wá lọ nkọ.

15 Ṣigba, kọdetọn nunina lọ tọn ma taidi kọdetọn sẹnmẹjiję lọ tọn gba. Na eyin mẹsusu kú na sẹnmẹjiję omẹ dopo tọn wutu, be nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn po nunina vọnu etọn po gọna nukundagbe majẹhẹ omẹ dopo lọ, yèdọ Jesu Klisti tọn, ko hẹn ale susugege wá na mẹsusu. 16 Humọ, kọdetọn nunina vọnu lọ tọn ma taidi kọdetọn ylando omẹ dopo lọ tọn. Na whẹdida sẹnmẹjiję dopo tọn dekọtọn do whẹgbledo mẹ, ṣigba na sẹnmẹjiję susu wutu, nunina lọ dekọtọn do mẹsusu lilá di dodonọ mẹ. 17 Na gbọn sẹnmẹjiję omẹ dopo tọn dali, eyin okú dugán taidi ahọlu gbọn omẹ enẹ gblamẹ, nẹmunẹmu wẹ mẹhe mọ nukundagbe majẹhẹ susugege po nunina vọnu dodowiwa tọn po yí lẹ ma na tin to ogbè bo dugán taidi ahọlu lẹ gbọn omẹ lọ, yèdọ Jesu Klisti gblamẹ.

18 Enẹwutu, to whelọnu lo, dile gbẹtọ wunmẹ lẹpo yin whẹgbledo gbọn sẹnmẹjiję dopo dali, mọdopolọ ga wẹ gbẹtọ wunmẹ lẹpo yin lilá di dodonọ na ogbè do, gbọn nuyiwa whẹsunamẹ omẹ dopo tọn dali. 19 Na kẹdẹdile mẹsusu lẹzun ylandonọ gbọn tolivivẹ omẹ dopo tọn gblamẹ, mọdopolọ ga wẹ mẹsusu na lẹzun dodonọ do, gbọn tonusise omẹ dopo tọn gblamẹ. 20 Todin, Osẹn lọ wá aimẹ to godo mẹ na sẹnmẹjiję nido sọgan jideji. Ṣigba, fihe ylando ko jideji te, nukundagbe majẹhẹ ko sudeji dogọ ga. 21 Na lẹndai tẹ wutu? Na kẹdẹdile ylando po okú po dugán taidi ahọlu, mọdopolọ ga wẹ nukundagbe majẹhẹ dona dugán taidi ahọlu do, gbọn dodowiwa gblamẹ to pọndohlan mẹ na ogbè madopodo gbọn Jesu Klisti Oklunọ mítọn gblamẹ.

6 Enẹwutu, etẹwẹ mí na dọ? Be mí na zindonukọn to ylando mẹ na nukundagbe majẹhẹ nido sọgan sudeji wẹ ya? 2 Enẹ ni ma jọ gbede blo! To whenuena e yindọ mí ko kú na ylando wutu, nawẹ míwlẹ na gbẹsọ to gbẹnọ zọnmii to e mẹ gbọn? 3 Kavi be mìwlẹ ma yọnẹn dọ mímẹpo he yin bibaptizi to Klisti Jesu mẹ wẹ ko yin bibaptizi to okú etọn mẹ ya? 4 Enẹwutu, mí ko yin dìdì po e po gbọn baptẹm mítọn to okú etọn mẹ gblamẹ, na kẹdẹdile Klisti yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ gbọn gigo Otọ́ lọ tọn gblamẹ do, mọdopolọ wẹ mílọsu lẹ dona zan gbẹzan yọyọ de do ga. 5 Na eyin mí ko yin kinkọndopọ hẹ ẹ to okú he taidi etọn nkọ mẹ, e họnwun dọ mí nasọ yin kinkọndopọ hẹ ẹ to fọnsọnku he taidi etọn nkọ mẹ ga; 6 na mí yọnẹn dọ

gbẹtọ-yinyin hoho mítọn ko yin whiwhè do núgo hẹ ẹ, na agbasa ylandonọ mítọn ma nado tindo huhlọn do mí ji, bọ míwlẹ ma nado to afanumẹ ylando tọn yin zọnmii ba. 7 Na ewọ he kú ko yin whẹsuna sọn ylando etọn mẹ.

8 Humọ, eyin míwlẹ kú hẹ Klisti, mí yise dọ mí nasọ nọgbè hẹ ẹ ga. 9 Na mí yọnẹn dọ, todin he Klisti ko yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, e ma nasọ kú ba; okú masọ yin ogán do ewọ ji ba. 10 Na okú he ewọ kú, e kú nado de ylando sè whladopo podọ kakadoi; ṣigba ogbè he ewọ te, e to ogbè na Jiwheyẹwhe. 11 Mọdopolọ, mìlọsu ga: na nugbo tọn, mì nọ pọn mìde hlan di mẹhe ko kú na ylando wutu, ṣigba bo tin to ogbè na Jiwheyẹwhe gbọn Klisti Jesu dali.

12 Enẹwutu, mì dike ylando zindonukọn nado to gandu taidi ahọlu do agbasa mìtọn he nọ kú ji bọ mì nado to tonusena ojlo etọn lẹ blo. 13 Mọdopolọ, mì zindonukọn nado nọ ze awutugonu mìtọn lẹ jo na ylando taidi adanwànu mawadodo tọn lẹ blo, ṣigba mì ze mìde jo na Jiwheyẹwhe taidi mẹhe gọwá ogbè sọn oṣiọ lẹ mẹ, humọ mì ze awutugonu mìtọn lẹ jo na Jiwheyẹwhe taidi adanwànu dodowiwa tọn lẹ. 14 Na ylando ma dona yin ogán do mì ji, dile mì mọdọ mì ma tin to osẹ́n glọ ṣigba tin to nukundagbe majẹhẹ glọ.

15 Etẹwẹ ehe zẹẹmẹdo? Be mí na waylando na mí ma to osẹ́n glọ, ṣigba bo to nukundagbe majẹhẹ glọ wutu wẹ ya? Enẹ ni ma jọ gbede blo! 16 Be mì ma yọnẹn dọ eyin mì zindonukọn nado to mìde zejo na mẹde taidi afanumẹ lẹ nado nọ setonuna ẹn, afanumẹ etọn lẹ wẹ mì yin na mì nọ setonuna ẹn wutu, vlavo mì yin afanumẹ na ylando he nọ dekọtọn do okú mẹ kavi mì yin afanumẹ na tonusise he nọ dekọtọn do dodowiwa mẹ ya? 17 Etomọṣo, opẹ́ wẹ na Jiwheyẹwhe dọ mì yin afanumẹ na ylando dai ṣigba mì ko lẹzun tonusetọ sọn ahun mẹ na nuplọnmẹ wunmẹ enẹ he yin zizedo alọmẹ na mì. 18 Mọwẹ, to whenuena e yindọ mìwlẹ ko yin tuntundote sọn ylando mẹ, mì lẹzun afanumẹ lẹ na dodowiwa. 19 Yẹn to hogbe he gbẹtọvi lẹ jẹakọ hẹ lẹ yizan na madogán agbasa tọn mìtọn wutu: na dile mìwlẹ tlẹ ko ze awutugonu mìtọn lẹ jo na mawé po sẹ́nhẹngba po taidi afanumẹ lẹ gando sẹ́nhẹngba go, ṣigba, todin, mì ze awutugonu mìtọn lẹ jo taidi afanumẹ lẹ na dodowiwa gando wiwe-yinyin go. 20 Na to whenue mìwlẹ yin afanumẹ lẹ na ylando, mì vò sọn dodowiwa mẹ.

21 To whelọnu lo, etẹwẹ yin sinsẹ́n lọ he mì nọ detọ́n to ojlẹ enẹ mẹ? Nuhe nọ huwinyan na mì todin lọ lẹ wẹ. Na okú wẹ opodo onú enẹlẹ tọn. 22 Ṣigba, todin, na mìwlẹ ko yin tuntundote sọn ylando mẹ ṣigba bo lẹzun afanumẹ lẹ na Jiwheyẹwhe wutu, mì to sinsẹ́n detọ́n gando wiwe-yinyin mìtọn go, podọ opodo etọn wẹ ogbè madopodo. 23 Na ale ylando tọn wẹ okú, ṣigba nunina

he Jiwheyẹwhe nọ namẹ wẹ ogbè madopodo gbọn Klisti Jesu Oklunọ mítọn dali.

7 Mẹmẹsunnu lẹ emi, be vlavo mìwlẹ ma yọnẹn wẹ, (na mẹhe yọ́n osẹ́n lẹ wẹ yẹn to hodọna,) dọ Osẹ́n lọ yin ogán do gbẹtọ ji dile mẹlọ to ogbè dẹnsọ ya? 2 Di apajlẹ, yọnnu he wlealọ de yin sìnsìn do asu etọn go gbọn osẹ́n dali to whenue asu etọn to ogbè; ṣigba eyin asu etọn kú, ewọ yin didesẹ sọn osẹ́n asu etọn tọn glọ. 3 Enẹwutu, to whelọnu lo, to whenue asu etọn pò to ogbè, ewọ na yin yiylọdọ ayọdetọ eyin e lẹzun sunnu devo tọn. Ṣigba, eyin asu etọn kú, e vò sọn osẹ́n etọn glọ, bọ ewọ ma na yin ayọdetọ de eyin e lẹzun sunnu devo tọn.

4 Enẹwutu, mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, mìlọsu lẹ ga ko yin hinhẹn nado kú na Osẹ́n lọ gbọn agbasa Klisti tọn gblamẹ, na mì nido sọgan lẹzun mẹdevo tọn, yèdọ mẹlọ he yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, na mí nido de sinsẹ́n tọ́n na Jiwheyẹwhe. 5 Na to whenue mí tin to kọndopọ mẹ hẹ agbasalan, ojlo zogbe ylando tọn lẹ he nọ yin hinhẹn sọawuhia gbọn Osẹ́n lọ dali to azọ́nwa to awutugonu mítọn lẹ mẹ na mí nido de sinsẹ́n tọ́n na okú. 6 Ṣigba, todin, míwlẹ ko yin didesẹ sọn Osẹ́n lọ glọ, na mí ko kú na enẹ he yè ko yí do sìn mí, na mí nido sọgan yin afanumẹ lẹ to aliho yọyọ de mẹ gbọn gbigbọ dali, bọ e ma na yin to aliho hoho lọ mẹ gbọn kandai osẹ́n tọn lọ dali.

7 To whenẹnu, etẹwẹ mí na dọ lo? Be ylando wẹ Osẹ́n lọ yin ya? Ni ma yinmọ gbede blo! Na taun tọn, yẹn ma na ko yọ́n ylando eyin e ma yin na Osẹ́n lọ tọn wutu; podọ, di apajlẹ, yẹn ma na ko yọ́n nukunkẹn, eyin Osẹ́n lọ ma ko dọ dọmọ: "Hiẹ ma dona donukunkẹn." 8 Ṣigba, na gbedide lọ wutu, dotẹnmẹ hundote na ylando nado wleawuna nukunkẹn wunmẹ lẹpo to yẹn mẹ, na matin osẹ́n, ylando kú. 9 Na nugbo tọn, yẹn ko nọgbè to ojlẹ de mẹ wayi matin osẹ́n; ṣigba to whenue gbedide wá, ylando gọwá ogbè, ṣigba yẹn kú. 10 Podọ gbedide lọ he na ko dekọtọn do ogbè mẹ, yẹn mọdọ okú mẹ wẹ e dekọtọn do. 11 Na gbedide lọ wutu, dotẹnmẹ hundote na ylando nado doyẹklọ mi bo hù mi. 12 To whenẹnu, na ewọ tọn wutu, Osẹ́n lọ yin wiwe, podọ gbedide lọ yin wiwe, dodo po dagbe po.

13 To whelọnu lo, be nuhe yin dagbe ko wá lẹzun okú na mi wẹ? Enẹ ni ma jọ gbede blo! Ṣigba, ylando wàmọ, na e nido sọgan yin didohia dile ylando dekọtọn do okú mẹ na mi gbọn enẹ he yin dagbe gblamẹ; na ylando nido sọgan ylan dogọ gbọn gbedide lọ gblamẹ. 14 Na mí yọnẹn dọ Osẹ́n lọ yin gbigbọ tọn; ṣigba yẹn yin agbasalan tọn, bo yin sisà do ylando glọ. 15 Na yẹn ma yọ́n nuhewutu yẹn nọ yinuwa to aliho ehe mẹ. Na nuhe yẹn jlo, yẹn ma nọ wà ẹ; ṣigba nuhe yẹn gbẹwanna wẹ yẹn nọ wà. 16 Etomọṣo, eyin nuhe yẹn ma jlo wẹ yẹn nọ wà, yẹn yigbe dọ Osẹ́n lọ yọ́n.

17 Ṣigba, todin, e ma yin yẹn wẹ
to wiwà ẹ ba gba, ṣigba ylando he
nọ nọ̀ yẹn mẹ wẹ. 18 Na yẹn
yọnẹn dọ to yẹn mẹ, enẹ wẹ, to
agbasalan ṣie mẹ, onú dagbe de-
pope ma nọ nọ̀ finẹ; na nugopipe
nado jlo tin to yẹn mẹ, ṣigba nu-
gopipe nado wà nuhe yin dagbe
ma tin. 19 Na dagbe he yẹn jlo,
yẹn ma nọ wà, ṣigba oylan he yẹn
ma jlo wẹ yẹn nọ wà. 20 Todin,
eyin nuhe yẹn ma jlo wẹ yẹn nọ
wà, be mẹhe to wiwà ẹ lọ masọ
yin yẹn ba, ṣigba ylando he nọ nọ̀
yẹn mẹ lọ wẹ.

21 To whenẹnu, yẹn mọ osẹ́n
ehe to ninọmẹ ṣie mẹ: dọ to whe-
nue yẹn jlo nado wà nuhe sọ-
gbe, nuhe ylan wẹ nọ tin to
dè e. 22 Na taun tọn, yẹn nọ
mọ awuvivi to osẹ́n Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ sọgbe hẹ mẹhe yẹn
yin to homẹ, 23 ṣigba yẹn mọ
osẹ́n devo to awutugonu ṣie lẹ
mẹ he to awhànfun sọta osẹ́n ayi-
ha ṣie mẹ tọn bo to hinhẹn mi
zun kanlinmọ na osẹ́n ylando tọn
he tin to awutugonu ṣie lẹ mẹ.
24 Gbẹtọ tapònọ he yẹn yin!
Mẹnu wẹ na whlẹn mi sọn agba-
sa he to okú ehe hẹnwa to yẹn mẹ
lọ si? 25 Opẹ́ wẹ na Jiwheyẹ-
whe gbọn Jesu Klisti Oklunọ mí-
tọn gblamẹ! Enẹwutu, to whenẹ-
nu, yẹnlọsu yin afanumẹ de na
osẹ́n Jiwheyẹwhe tọn to ayiha ṣie
mẹ, ṣigba agbasalan ṣie yin na
osẹ́n ylando tọn.

8 Enẹwutu, mẹhe tin to kọn-
dopọ mẹ hẹ Klisti Jesu lẹ
ma tindo whẹgbledomẹ depope.
2 Na osẹ́n gbigbọ he nọ namẹ
ogbè to kọndopọ mẹ hẹ Klisti
Jesu lọ tọn ko tún we dote sọn
osẹ́n ylando tọn po okú tọn po mẹ.
3 Na enẹ he Osẹ́n lọ ma penu-
go nado wà, na e yin madogán-
nọ gbọn agbasalan gblamẹ wutu,
Jiwheyẹwhe ko wà ẹ, bo do Vi-
sunnu etọn titi hlan to awusọhia
he taidi gbẹtọvi* lẹ tọn mẹ nado
de ylando sè. Podọ gbọnmọ dali,
e gblewhẹdo ylando to agbasalan
mẹ, 4 na nubiọtomẹsi dodo tọn
Osẹ́n lọ tọn nido sọgan yin hin-
hẹndi to míwlẹ mẹ, yèdọ mí mẹhe
to zọnlinzin, e ma yin to kọndopọ
mẹ hẹ agbasalan, ṣigba to kọndo-
pọ mẹ hẹ gbigbọ. 5 Na yé he
tin to kọndopọ mẹ hẹ agbasalan
nọ ze ayiha yetọn do onú agba-
salan tọn lẹ ji, ṣigba yé he tin
to kọndopọ mẹ hẹ gbigbọ do onú
gbigbọ tọn lẹ ji. 6 Na ayiha zi-
zedo agbasalan ji nọ dekọtọn do
okú mẹ, ṣigba ayiha zizedo gbi-
gbọ ji nọ dekọtọn do ogbè po ji-
jọho po mẹ; 7 na ayiha zizedo
agbasalan ji nọ dekọtọn do okẹn
mẹ hẹ Jiwheyẹwhe, na e ma nọ
yin mẹmẹglọ na osẹ́n Jiwheyẹ-
whe tọn, mọdopolọ e masọ sọgan
wàmọ. 8 Enẹwutu, mẹhe tin to
kọndopọ mẹ hẹ agbasalan ma sọ-
gan hẹn homẹ Jiwheyẹwhe tọn
hùn.

9 Ṣigba, eyin gbigbọ Jiwheyẹ-
whe tọn nọ nọ̀ mì mẹ nugbonu-
gbo, mìwlẹ tin to kọndopọ mẹ,
e ma yin hẹ agbasalan, ṣigba
hẹ gbigbọ. Ṣigba, eyin mẹdepo-
pe ma tindo gbigbọ Klisti tọn,
mẹlọ ma yin ewọ tọn. 10 Ṣi-

Lọ 8:3* To paa mẹ, "agbasalan ylandonọ."

gba, eyin Klisti tin to kọndopọ
mẹ hẹ mì, na nugbo tọn, agbasa
yin oṣiọ na ylando wutu, ṣigba
gbigbọ nọ namẹ ogbè na dodowi-
wa wutu. 11 Todin, eyin gbi-
gbọ omẹ lọ he fọn Jesu sọn oṣiọ lẹ
mẹ tọn nọ nò mì mẹ, ewọ he fọn
Klisti Jesu sọn oṣiọ lẹ mẹ nasọ
hẹn agbasa mìtọn he nọ kú gọwá
ogbè gbọn gbigbọ etọn he nọ nò
mì mẹ lọ gblamẹ.

12 Enẹwutu, to whelọnu lo,
mẹmẹsunnu lẹ emi, mí ma to
dandannu glọ nado nọgbè to kọn-
dopọ mẹ hẹ agbasalan bo wà ojlo
etọn lẹ; 13 na eyin mì nọ nọ-
gbè to kọndopọ mẹ hẹ agbasa-
lan, e họnwun dọ mì na kú; ṣigba
eyin mì gbọn gbigbọ dali do hù
azọn agbasalan tọn lẹ, mì na nọ-
gbè. 14 Na mẹhe yin anadena
gbọn gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn dali
lẹpo, yewlẹ wẹ visunnu Jiwheyẹ-
whe tọn lẹ. 15 Na mìwlẹ ma
mọ gbigbọ afanumẹ-yinyin tọn
he sọ nọ hẹn obu wá yí gba, ṣi-
gba gbigbọ sọdodovi tọn de wẹ mì
mọyi, yèdọ gbigbọ he nọ whàn mí
nado dawhá dọmọ: *"Abba,** Otọ́!"
16 Gbigbọ lọ lọsu nọ dekunnu hẹ
gbigbọ mítọn dọ ovi Jiwheyẹwhe
tọn lẹ wẹ mí yin. 17 To whenẹ-
nu, eyin ovi lẹ wẹ mí yin, be mí
sọ yin gudutọ lẹ ga: na nugbo tọn,
gudutọ Jiwheyẹwhe tọn lẹ, ṣigba
gudutọgbé lẹ hẹ Klisti, eyin mí
jiya dopọ hẹ ẹ, mí nasọ yin gigo-
pana dopọ hẹ ẹ ga.

18 Enẹwutu, yẹn mọdọ yajiji
ojlẹ ehe tọn lẹ ma sọ̀ nude eyin yè
yí yé jlẹdo gigo he na wá yin di-
dehia to mí mẹ lọ go. 19 Na
nukundido vẹkuvẹku nudida tọn
to tenọpọn awusọhia visunnu Ji-
wheyẹwhe tọn lẹ tọn. 20 Na
nudida yin hinhẹn zun mẹmẹglọ
na ovọ́, e ma yin sọn ojlo etọn titi
mẹ, ṣigba gbọn ewọ he hẹn ẹn zun
mẹmẹglọ gblamẹ, to dodonu to-
dido tọn ji 21 na nudida lọsu
na ede nido yin hinhẹn jẹ mẹ-
dekannu sọn afanumẹ-yinyin na
gbigble mẹ bo tindo mẹdekannu-
jẹ gigonọ he yin ovi Jiwheyẹwhe
tọn lẹ tọn. 22 Na mí yọnẹn dọ
nudida lẹpo wẹ to hunwẹn dopọ
bo tin to awufiẹsa mẹ dopọ kaka-
jẹ din. 23 E ma yin enẹ kẹdẹ,
ṣigba mílọsu lẹ ga, he tindo sin-
sẹ́n tintan lẹ, enẹ wẹ, gbigbọ lọ,
mọwẹ, mílọsu lẹ to hunwẹn to
ohò míde tọn mẹ, dile mí to tenọ
vẹkuvẹku pọ́n sọdodovi mítọn,
yèdọ tundote sọn agbasa mítọn lẹ
mẹ gbọn ofligọ dali. 24 Na mí
yin whinwhlẹngán to todido ehe
mẹ; ṣigba todido he yin mimọ ma
yin todido gba, na to whenue omẹ
de mọ nude, be e nọ tindo todido
na ẹn wẹ? 25 Ṣigba, eyin mí
tindo todido na nuhe mí ma mọ,
mí nọ yí akọndonanu do to tenọ-
pọn ẹn zọnmii.

26 Mọdopolọ, gbigbọ lọ ga nọ
gọalọna mí to madogán mítọn
mẹ; na eyin mí ma yọ́n nuhe mí
na hodè na to whenue mí tindo
nuhahun, to whenẹnu gbigbọ lọsu
nọ vẹvẹ do ota mítọn mẹ po hun-
winwẹn he ma yin didọtọn lẹ po.
27 Ṣogan, omẹ lọ he nọ dindona
ahun nọ yọ́n lẹndai gbigbọ lọ tọn,

Lo 8:15* Pọ́n Mk 14:36, nudọnamẹ odò tọn.

na e to vẹvẹ sọgbe hẹ ojlo Jiwheyẹwhe tọn na omẹ wiwe lẹ.

28 Todin, mí yọnẹn dọ Jiwheyẹwhe nọ hẹn azọ́n etọn lẹpo kọngbedopọ na dagbe mẹhe yiwanna Jiwheyẹwhe lẹ tọn, yèdọ omẹ lọ lẹ he yin yiylọ sọgbe hẹ lẹndai etọn; 29 na mẹhe ewọ na ayidonugo etọn jẹnukọn lẹ wẹ e sọ de jẹnukọn nado hẹn yé sọgbe hẹ apajlẹ Visunnu etọn tọn, na e nido sọgan yin plọnji to nọvisunnu susu lẹ ṣẹnṣẹn. 30 Humọ, mẹhe e de jẹnukọn lẹ wẹ omẹ lọ lẹ he e ylọ ga; podọ omẹ he e ylọ lẹ wẹ omẹ lọ lẹ he e lá di dodonọ lẹ ga. To godo mẹ, mẹhe e lá di dodonọ lẹ wẹ omẹ lọ lẹ he e pagigona ga.

31 To whenẹnu, etẹwẹ mí na dọ gando onú ehelẹ go? Eyin Jiwheyẹwhe tin hẹ mí, mẹnu wẹ na jẹagọdo mí? 32 Ewọ he ma tlẹ whlá Visunnu etọn titi, ṣigba bo ze e jo na mímẹpo, naegbọn ewọ ma nado yí homẹdagbe do na mí onú devo lẹpo dopọ hẹ ẹ? 33 Mẹnu wẹ na sawhẹdokọna mẹdide Jiwheyẹwhe tọn lẹ? Jiwheyẹwhe wẹ Omẹ lọ he lá yé di dodonọ. 34 Mẹnu wẹ mẹlọ he na gblewhẹdo yé? Klisti Jesu wẹ omẹ lọ he kú, mọwẹ, humọ ewọ wẹ yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, bo tin to adusilọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ, bosọ nọ vẹvẹ do ota mítọn mẹ ga.

35 Mẹnu wẹ na klan mí sọn owanyi Klisti tọn go? Be nukunbibia kavi ayimajai kavi homẹkẹn kavi huvẹ kavi omẹ́jijẹ kavi owù kavi ohí na wàmọ wẹ? 36 Kẹdẹdile e yin kinkàndai do dọmọ: "Na towe tọn wutu wẹ yè to mí hù to azán lẹpo gbè, mí ko yin pinpọnhlan taidi lẹngbọ he na yin hùhù." 37 To vogbingbọn mẹ, mí gbawhàn mlẹnmlẹn to onú ehe lẹpo mẹ gbọn mẹlọ he yiwanna mí gblamẹ. 38 Na yẹn tindo nujikudo dọ okú kavi ogbè kavi angẹli lẹ kavi gandudu lẹ kavi nuhe tin tofi todin lẹ kavi nuhe ja lẹ kavi huhlọn lẹ 39 kavi aga kavi odò kavi nudida devo depope ma na penugo nado klan mí sọn owanyi Jiwheyẹwhe tọn he tin to Klisti Jesu Oklunọ mítọn mẹ lọ go.

9 Nugbo wẹ yẹn to didọ to Klisti mẹ; yẹn ma to lalodo, na ayihadawhẹnamẹnu ṣie gbọn gbigbọ wiwe dali do to kunnude na mi, 2 dọ yẹn tindo awubla daho po awufiẹsa po to ahun ṣie mẹ to whepoponu. 3 Na yẹn na ko jlo dọ yẹnlọsu ni yin kinklandovo sọn Klisti go taidi mẹhodèdo do ota mẹmẹsunnu ṣie lẹ tọn mẹ, yèdọ hẹnnumẹ ṣie lẹ to agbasaliho, 4 mẹhe gbọnmọ dali do yin Islaelivi lẹ, mẹhe tọn sọdodovi, gigo, alẹnu lẹ, Osẹ́n lọ ninamẹ, sinsẹ̀nzọn wiwe po opagbe lẹ po yin; 5 mẹhe tọn tọgbo lẹ yin podọ sọn mẹhe dè Klisti wá sọn to agbasa-liho: Jiwheyẹwhe, mẹhe tindo aṣẹ do onú lẹpo ji, ni yin pipà kakadoi. Nisẹ.*

6 Etomọṣo, e ma yindọ ohó Jiwheyẹwhe tọn ko gboawupo wẹ gba. Na e ma yin mẹhe yin jiji gbọn Islaeli dali lẹpo wẹ yin "Islaeli" na taun tọn gba.

Lo 9:5* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

7 Mọdopolọ, e ma yindọ yé yin okún Ablaham tọn wẹ zọ́n bọ yemẹpo do yin ovi etọn lẹ gba, ṣigba: "Mẹhe na yin yiylọdọ 'okún towe' na yin gbọn Isaki gblamẹ." 8 Enẹ wẹ yindọ, ovi lẹ to agbasa-liho ma nọ yin ovi Jiwheyẹwhe tọn lẹ na taun tọn gba, ṣigba ovi opagbe tọn lẹ wẹ nọ yin pinpọnhlan taidi okún lọ. 9 Na ohó opagbe tọn lọ dọmọ: "To ojlẹ dide lọ mẹ, yẹn na wá bọ Sala na tindo visunnu de." 10 Ṣogan, e ma yin to whẹho enẹ kẹdẹ mẹ, ṣigba to whenue Lebeka mọhò ahoho lẹ tọn sọn dawe lọ, yèdọ Isaki tọgbo mítọn dè ga: 11 na sọn whenue gbọ́n yé ma ko yin jiji kavi ma ko wà onú dagbe kavi ylankan depope, na lẹndai Jiwheyẹwhe tọn gando dide yé go nido sọgan zindonukọn, e ma yin sinai do azọ́n lẹ ji, ṣigba do Omẹ lọ he nọ ylọ omẹ ji, 12 wẹ e ko dọna ẹn dọmọ: "Mẹho lọ na yin afanumẹ na yọpọ lọ." 13 Kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Yẹn yiwanna Jakọbu, ṣigba Esau wẹ yẹn gbẹwanna."

14 To whelọnu lo, etẹwẹ mí na dọ? Be whẹdida mawadodo tin to Jiwheyẹwhe dè wẹ ya? Ni ma yinmọ gbede blo! 15 Na e dọna Mose dọmọ: "Yẹn na do lẹblanu hia mẹdepope he yẹn de nado do lẹblanu hia, podọ yẹn na do awuvẹmẹ hia mẹdepope he yẹn de nado do awuvẹmẹ hia." 16 Enẹwutu, to whelọnu lo, nado de omẹ, e ma nọ sinai do mẹhe to jijlo kavi mẹhe to wezundo ji gba, ṣigba do Jiwheyẹwhe, he nọ do lẹblanu hia lọ ji. 17 Na Owewiwe dọ gando Falo go dọmọ: "Na ehe wutu wẹ yẹn ko hẹn we gbọṣi aimẹ, na yẹn nido sọgan gbọn hiẹ dali do huhlọn ṣie hia, podọ na oyín ṣie nido sọgan yin lilá to aigba lẹpo ji." 18 Enẹwutu, to whelọnu lo, mẹhe e jlo wẹ e nọ do lẹblanu hia, ṣigba mẹhe e jlo wẹ e nọ dike e ni lẹzun tasinyẹntọ.

19 Enẹwutu, hiẹ na dọna mi dọmọ: "Naegbọn ewọ gbẹ́ pò to nuṣiwa dín? Na mẹnu wẹ ko jẹagọdo ojlo etọn he họnwun?" 20 To whelọnu lo, hiẹ dawe, mẹnu wẹ hiẹ yin na taun tọn nado nọ to gbèdána Jiwheyẹwhe? Be nuhe yin bibasi na dọna mẹhe basi i dọ, "Naegbọn hiẹ do basi mi to aliho ehe mẹ?" 21 Be hiẹ ma yọnẹn dọ zẹ́ndotọ wẹ nọ tindo aṣẹ do okò ji nado basi núzinzan de na yizan yẹyi tọn podọ devo na yizan madoyẹyi tọn sọn okọ́ yinyan dopolọ mẹ ya? 22 Todin, dile etlẹ yindọ Jiwheyẹwhe tindo ojlo nado do homẹgble etọn hia podọ nado hẹn huhlọn etọn zun yinyọnẹn, eyin e gbọn linsinsinyẹn susu dali na dotẹnmẹ núzinzan homẹgble tọn lẹ he jẹna vasudo, 23 na ewọ nido sọgan hẹn gigo susugege etọn zun yinyọnẹn do núzinzan lẹblanu tọn lẹ ji, he e ko wleawuna jẹnukọn, na gigo, 24 enẹ wẹ míwlẹ, mẹhe e ylọ, e ma yin sọn Ju lẹ kẹdẹ ṣẹnṣẹn gba, ṣigba sọn akọta lẹ ṣẹnṣẹn ga, etẹwẹ na yin mimọdọ do enẹ go lo? 25 Kẹdẹdile ewọ dọ to Hosea mẹ do ga dọmọ: "Mẹhe ma

yin omẹ ṣie lẹ wẹ yẹn na ylọdọ
'omẹ ṣie lẹ,' podọ yọnnu he ma
yin mẹyiwanna dọ 'mẹyiwanna';
26 podọ fihe e yin didọna yé te
dọ, 'Mì ma yin omẹ ṣie lẹ,' finẹ wẹ
yé na yin yiylọ te dọ 'visunnu Ji-
wheyẹwhe ogbènọ tọn lẹ.' "
27 Humọ, Isaia yí ogbè lélé do
dọ gando Islaeli go dọmọ: "Dile
etlẹ yindọ sọha ovi Islaeli tọn lẹ
tọn sọgan sù taidi tọkẹn ohù tọn,
pipotọ de wẹ na yin whinwhlẹn-
gán. 28 Na Jehovah na dawhẹ
to aigba ji, bo dotana ẹn bosọ
sán ẹn dogli." 29 Humọ, kẹdẹ-
dile Isaia ko dọ jẹnukọn do dọmọ:
"Eyin Jehovah awhànpa lẹ tọn ma
ko jo okún de dai na mí, mí na ko
lẹzun Sodọmi nkọ, podọ mí na ko
yin hinhẹn zun Gomọla nkọ."
30 To whelọnu lo, etẹwẹ mí na
dọ? Dile etlẹ yindọ omẹ akọta lẹ
tọn, he ma nọ doafọna dodowiwa,
mọ dodowiwa yí, yèdọ dodowiwa
he yise nọ hẹnwa; 31 ṣigba dile
Islaeli tlẹ nọ to afọdona osẹ́n do-
dowiwa tọn de, yé ma jẹ yanwle
osẹ́n lọ tọn kọ̀n. 32 Na whẹ-
whinwhẹ́n tẹ wutu? Na e doafọ-
na ẹn, e ma yin gbọn yise dali, ṣi-
gba taidi gbọn azọ́n lẹ dali. Yé
dahli to "zannu ahlidida tọn" lọ ji;
33 dile e yin kinkàndai do dọmọ:
"Pọ́n! Yẹn to zannu ahlidida tọn po
osé gángán afọklẹn tọn de po ze-
dai to Ziọni, ṣigba ewọ he ze yise
etọn sinai do e ji ma na jẹflumẹ."
10 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na
nugbo tọn, ojlo dagbe
ahun ṣie mẹ tọn podọ ovẹvivẹ
ṣie hlan Jiwheyẹwhe do ota ye-
tọn mẹ wẹ yindọ yé ni yin whin-
whlẹngán. 2 Na yẹn dekunnu
gando yé go dọ yé tindo zohunhun
na Jiwheyẹwhe; ṣigba e ma yin
sọgbe hẹ oyọnẹn he pegan gba;
3 na yé ma yọ́n dodowiwa Jiwhe-
yẹwhe tọn ṣigba bo nọ to tintẹn-
pọn nado ze yetọn titi doai wutu,
yé ma litaina dodowiwa Jiwhe-
yẹwhe tọn gba. 4 Na Klisti wẹ
opodo Osẹ́n lọ tọn, na mẹdepope
he to yise dohia nido sọgan jẹ do-
dowiwa kọ̀n.
5 Na Mose kandai dọ mẹhe ko
tẹdo dodowiwa Osẹ́n lọ tọn go na
nọgbè gbọn dali etọn. 6 Ṣigba,
e yin didọ gando dodowiwa he
nọ dekọtọn sọn yise mẹ go dọmọ:
"Hiẹ dọ to ahun towe mẹ blo dọ,
'Mẹnu wẹ na hẹji yì olọn?' yèdọ
nado hẹn Klisti jẹte wá; 7 kavi,
'Mẹnu wẹ na jẹte yì odò mapo-
te mẹ?' yèdọ nado hẹn Klisti wá
sọn oṣiọ lẹ mẹ." 8 Ṣigba, etẹ-
wẹ Owe-wiwe dọ? E dọ dọ, "Ohó
lọ to dè we, to onù towe titi mẹ
podọ to ahun towe titi mẹ"; yèdọ
"ohó" yise tọn lọ, he mí to yẹ-
wheho etọn dọ. 9 Na eyin hiẹ
lá 'ohó he to onù towe titi mẹ' enẹ
to gbangba, dọ Jesu wẹ Oklunọ,
bo tindo yise to ahun towe mẹ
dọ Jiwheyẹwhe fọ́n ẹn sọn oṣiọ
lẹ mẹ, hiẹ na yin whinwhlẹngán.
10 Na ahun wẹ gbẹtọ nọ yí do do
yise hia na dodowiwa, ṣigba onù
wẹ gbẹtọ nọ yí do basi gbeyiyi
gbangba tọn na whlẹngán.
11 Na Owe-wiwe dọmọ: "Mẹ-
depope he ze yise etọn sinai do
ewọ ji ma na jẹflumẹ." 12 Na
vogbingbọn de ma tin to Ju po
Glẹkinu po ṣẹnṣẹn, na Oklunọ

dopolọ wẹ yemẹpo tindo, ewọ he
nọ dona mẹhe to awhádo ylọ ẹ
lẹpo susugege. 13 Na "mẹde-
pope he dawhá ylọ oyín Jeho-
vah tọn na yin whinwhlẹngán."
14 Etomọṣo, nawẹ yé na dawhá
ylọ mẹhe mẹ yé ma ko tindo yise
te lọ gbọn? Podọ nawẹ yé na tindo
yise to mẹhe yé ma ko sè ohó etọn
mẹ gbọn? Podọ nawẹ yé na sè
gbọn eyin mẹde ma dọyẹwheho
na yé? 15 Podọ nawẹ yé na dọ-
yẹwheho gbọn eyin yé ma ko yin
didohlan? Kẹdẹdile e ko yin kin-
kàndai do dọmọ: "Lehe afọ mẹhe
to wẹndagbe onú dagbe lẹ tọn lá
tọn lẹ yọnwhanpẹ do sọ!"

16 Etomọṣo, e ma yin yemẹ-
po wẹ setonuna wẹndagbe lọ gba.
Na Isaia dọmọ: "Jehovah, mẹnu
wẹ tindo yise to nuhe yin sisè
sọn mí dè lọ mẹ?" 17 Enẹwu-
tu, yise nọ bọdo nuhe yin sisè
lọ go. Podọ ohó lọ nọ yin sisè to
whenue mẹde dọho gando Klisti
go. 18 Etomọṣo, yẹn kanse dọ,
Yé ma gboawupo nado sè, kavi yé
wàmọ wẹ? Eyọn, na nugbo tọn,
"ogbè yetọn tọ́nyi aigba lẹpo ji,
podọ ohó yetọn lẹ yì opodo aigba
fininọ lẹ tọn ji." 19 Etomọṣo,
yẹn kanse dọ, Islaeli ma gboa-
wupo nado yọnẹn, kavi yé wàmọ
wẹ? Mose dọ jẹnukọn dọmọ: "Yẹn
na fọ́n awuwhàn mì gbẹtọ lẹ
tọn dote gbọn enẹ he ma yin akọta
de gblamẹ; yẹn na fọ́n homẹgble
sinsinyẹn mìtọn dote gbọn akọ-
ta nulunọ de gblamẹ." 20 Ṣi-
gba, Isaia lẹzun adọgbotọ taun bo
dọmọ: "Mẹhe ma to dindin mi lẹ
wẹ mọ mi; mẹhe ma kàn mi biọ
lẹ wẹ yẹn sọawuhia." 21 Ṣigba,
e dọ gando Islaeli go dọmọ: "Na
azán lọ blebu wẹ yẹn ko dlẹnalọ
ṣie lẹ hlan gbẹtọ he yin tasinyẹn-
tọ bo nọ dọho jẹagọ lẹ."

11 To whelọnu lo, yẹn kan-
se dọ, Jiwheyẹwhe ma gbẹ́
omẹ etọn lẹ dai, kavi e wàmọ wẹ?
Enẹ ni ma jọ gbede blo! Na Islae-
livi de wẹ yẹnlọsu yin ga, sọn
okún Ablaham tọn mẹ, yèdọ sọn
hẹnnu Bẹnjamini tọn mẹ. 2 Ji-
wheyẹwhe ma gbẹ́ omẹ etọn he
ewọ na ayidonugo jẹnukọn lẹ dai
gba. Eyọn, be mìwlẹ ma yọ́n
nuhe Owe-wiwe dọ gando Elija
go, to whenue e basi ovẹvivẹ hlan
Jiwheyẹwhe sọta Islaeli wẹ ya?
3 "Jehovah, yé ko hù yẹwhegán
towe lẹ, yé ko họ́ agbà towe lẹ
liai, bọ yẹn kẹdẹ wẹ pò, yé sọ to
alindọn ṣie dín." 4 Ṣogan, etẹ-
wẹ Jiwheyẹwhe dọna ẹn? "Yẹn
ko pò sunnu fọtọ́n donu ṣinawe
dai na dee, yèdọ sunnu lọ lẹ he
ma ko jẹklo na Baali." 5 Enẹ-
wutu, to aliho ehe mẹ, pipotọ
de ko yin jijodo to ojlẹ ehe mẹ ga
bo yin dide na nukundagbe majẹ-
hẹ wutu. 6 Todin, eyin ehe yin
gbọn nukundagbe majẹhẹ dali, be
e masọ yin na azọ́n lẹ wutu ba;
eyin e ma yinmọ, be nukunda-
gbe majẹhẹ masọ yin nukunda-
gbe majẹhẹ ba.

7 To whelọnu lo, etẹwẹ mí na
dọ? Islaeli ma mọ onú lọ he e to
dindin vẹkuvẹku yí, ṣigba mẹhe
yin dide lẹ mọ ẹn yí. Mẹhe pò
lẹ lẹzun tasinyẹntọ; 8 kẹdẹdile
e yin kinkàndai do dọmọ: "Jiwhe-
yẹwhe ko na yé gbigbọ amlọn yì-
kànmẹ tọn de, e ko na yé nukun

lẹ he ma sọgan mọnú bo ko na yé
otó lẹ he ma sọgan sènu, kakajẹ
azán ehe gbè." 9 Humọ, Davi-
di dọmọ: "Gbọ tafo yetọn ni lẹ-
zun omọ̀ de, fẹ́ṣà de, zannu ahlì-
da tọn de po ahọsumẹ de po na yé;
10 gbọ nukun yetọn lẹ ni dózin
na yé ni ma do mọnú blo, bọ nẹ-
gbé yetọn ni yin hinhẹn dẹ́ do odò
to whepoponu."

11 Enẹwutu, yẹn kanse dọ, Be
yé dahli na yé nido jai mlẹn-
mlẹn wẹ ya? Enẹ ni ma jọ gbe-
de blo! Ṣigba, na afọ he yé sì ze
wutu, whlẹngán wá na omẹ akọ-
ta lẹ tọn, nado fọ́n awuwhàn ye-
tọn dote. 12 Todin, eyin afọ he
yé ṣì ze dekọtọn do dona susu-
gege mẹ na aihọn lọ, bọ didepo
yetọn dekọtọn do dona susugege
mẹ na omẹ akọta lẹ tọn, lehe sọha
yetọn to gigọ́ mẹ na dekọtọn do
dona susugege mẹ do sọ!

13 Todin, yẹn to hodọna mì
omẹ akọta lẹ tọn. Na nugbo tọn,
dile etlẹ yindọ yẹn yin apọste-
li de na akọta lẹ, yẹn pọ́n li-
zọnyizọn ṣie hlan taidi onú gigo-
nọ de, 14 eyin yẹn sọgan gbọn
aliho depope mẹ fọ́n awuwhàn
mẹhe yin agbasalan ṣie titi tọn lẹ
dote bo whlẹn delẹ to yé mẹ gán.
15 Na eyin gbigbẹ́ yé dai dekọ-
tọn do whẹgbigbọ mẹ na aihọn,
etẹ mẹ wẹ alọkikẹyi yé na de-
kọtọn do adavo sọn okú mẹ wá
ogbè mẹ? 16 Humọ, eyin adà
he yin yíyí taidi sinsẹ́n tintan lẹ
yin wiwe, be linfin yinyan lọ lọsu
yinmọ ga; podọ eyin adọ̀ lọ yin
wiwe, be alà lẹ lọsu yinmọ ga.

17 Ṣigba, eyin delẹ to alà lẹ
mẹ yin finfẹ́n sẹ̀ ṣigba dile etlẹ
yindọ hiẹ yin olivie nukànmẹ tọn
de, bọ hiẹ ko yin tùntùn do ṣẹnṣẹn
yetọn bo lẹzun mimátọ de to adọ̀
dojó olivie tọn mẹ, 18 a doa-
wagun do alà he yin finfẹ́n sẹ̀ lẹ
ji blo. Ṣigba, eyin hiẹ to awagun-
do do yé ji, flindọ e ma yin hiẹ wẹ
hẹn adọ̀ lọ dote gba, ṣigba adọ̀ lọ
wẹ hẹn we dote. 19 To whenẹ-
nu, hiẹ na dọmọ: "Alà lẹ yin fin-
fẹ́n sẹ̀ na yẹn nido sọgan yin tùn-
tùn do e go." 20 Eyọn! Na yise
matindo yetọn wutu wẹ yé yin
finfẹ́n sẹ̀, ṣigba hiẹ to ote gbọn
yise dali. A sọ tindo linlẹn mẹdẹ-
zedaga tọn lẹ ba blo, ṣigba tin-
do budisi. 21 Na eyin Jiwheyẹ-
whe ma hlá alà jọwamọ tọn
lẹ dote, mọdopolọ e ma na hlá we
dote. 22 Enẹwutu, pọ́n homẹ-
dagbe po homẹgble Jiwheyẹwhe
tọn po. Homẹgble tin na mẹhe jai
lẹ, ṣigba homẹdagbe Jiwheyẹwhe
tọn tin na hiẹ eyin a gbọṣi homẹ-
dagbe etọn mẹ; eyin e ma yin-
mọ, hiẹ lọsu na yin finfẹ́n sẹ̀ ga.
23 Yelọsu ga, eyin yé ma gbọṣi
yise matindo yetọn mẹ, yé na yin
tùntùn do e go; na Jiwheyẹwhe
penugo nado vọ́ tùn yé do e go.
24 Na eyin hiẹ yin sinsán sẹ̀ sọn
atin olivie tọn he tin to nukànmẹ
to jọwamọ-liho lọ go bo yin tùn-
tùn to aliho he ma yin jọwamọ tọn
mẹ do atin olivie tọn he tin to jipa
mẹ lọ go, nẹmunẹmu wẹ ehelẹ he
yin jọwamọ tọn ma na yin tùntùn
do atin olivie tọn yetọn titi go!

25 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na yẹn
ma jlo dọ mìwlẹ ni yin wunvi-
nọ gando aṣli wiwe ehe go, na
mì nikaa yin nuyọnẹntọ to nu-
kun mìtọn titi mẹ: na apadewhe

Islaeli tọn ko lẹzun tasinyẹntọ kakajẹ whenue sọha omẹ akọta lẹ tọn to gigọ́ mẹ na ko biọ e mẹ, 26 podọ to aliho ehe mẹ Islaeli lẹpo na yin whinwhlẹngán. Kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Zịọni wẹ whlẹngántọ lọ na wá sọn bo na de walọ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn lẹ sẹ̀ sọn ovi Jakọbu tọn lẹ ṣẹnṣẹn. 27 Podọ ehe wẹ alẹnu he yẹn basi hẹ yé, to whenue yẹn de ylando yetọn lẹ sè." 28 Na nugbo tọn, na wẹndagbe tọn wutu wẹ yé yin kẹntọ lẹ na mìtọn wutu, ṣigba na mẹdide he Jiwheyẹwhe basi wutu, yé yin mẹyiwanna lẹ na tọgbo yetọn lẹ wutu. 29 Na nunina lẹ po oylọ-basinamẹ Jiwheyẹwhe tọn po ma yin nuhe na vẹna ẹn gba. 30 Na kẹdẹdile mìwlẹ ko yin tolivẹtọ na Jiwheyẹwhe dai ṣigba bọ lẹblanu ko yin didohia mì todin na tolivivẹ yetọn wutu, 31 mọdopolọ, todin, omẹ ehelẹ lọsu ko yin tolivẹtọ bọ lẹblanu dekọtọn sọn e mẹ na mì, na lẹblanu nido sọgan yin didohia yelọsu lẹ ga todin. 32 Na Jiwheyẹwhe ko hẹn yemẹpo to pọmẹ zun mẹmẹglọ tolivivẹ tọn, na ewọ nido sọgan do lẹblanu hia yemẹpo.

33 Lehe dona susugege, nuyọnẹn po oyọnẹn Jiwheyẹwhe tọn po siso do sọ! Lehe whẹdida etọn lẹ yin dinmamọdona bọ aliho etọn lẹ ma yọ́n dinmọ do sọ! 34 Na "mẹnu wẹ ko wá yọ́n ayiha Jehovah tọn kavi mẹnu wẹ ko lẹzun ayinamẹtọ etọn?" 35 Kavi, "Mẹnu wẹ ko na ẹn jẹnukọn, bọ ewọ dona gọ̀jona?" 36 Na onú lẹpo wẹ wá sọn ewọ dè podọ gbọn ewọ dali podọ na ewọ. Gigo ni tin hlan ewọ kakadoi. Nisẹ.*

12 Enẹwutu, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn yí awuvẹmẹ Jiwheyẹwhe tọn do vẹ̀ mì, nado yí agbasa mìtọn do basi avọ́sinsan he to ogbè, wiwe, he yin alọkẹyi na Jiwheyẹwhe, yèdọ sinsẹ̀nzọn wiwe he yin bibasi po huhlọn nulẹnpọn tọn mìtọn po. 2 Podọ mì hodo titonu ehe ba blo, ṣigba mì yin adadiọna gbọn ayiha mìtọn didiọ dali, na mì nido sọgan mọdona ojlo Jiwheyẹwhe tọn he yọ́n, bo yin alọkẹyi bosọ yin pipé lọ.

3 Na gbọn nukundagbe majẹhẹ he yin nina mi lọ gblamẹ, yẹn dọna mẹhe to mì ṣẹnṣẹn to finẹ lẹpo ma nado nọ lẹn ede tọn glanglan hú lehe e jẹ nado nọ lẹn do; ṣigba nado nọ lẹnnupọn to aliho de mẹ he na dohia dọ mì tindo wunza, yèdọ omẹ dopodopo jẹ obá he mẹ Jiwheyẹwhe ko na ẹn yise jẹ. 4 Na kẹdẹdile mí tindo awutugonu susu to agbasa dopo go, ṣigba bọ awutugonu lọ lẹpo ma nọ wà azọ́n dopolọ lẹ do, 5 mọdopolọ dile míwlẹ tlẹ sù, agbasa dopo wẹ mí yin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti, ṣigba bo yin awutugonu lẹ he to kọndopọ mẹ hẹ ode awetọ. 6 To whenue e yindọ mí tindo nunina voovo lẹ sọgbe hẹ nukundagbe majẹhẹ he yin nina mí, eyin dọdai didọ wẹ, mì gbọ mí ni dọ dọdai sọgbe hẹ yise he yin nina mí; 7 kavi eyin lizọnyizọn wẹ, mì gbọ mí ni zindonukọn to

---

Lo 11:36* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

lizọnyizọn ehe mẹ; kavi ewọ he to
mẹplọn, mì gbọ e ni zindonukọn
to mẹpinplọn etọn mẹ; 8 kavi
ewọ he to tudohomẹnamẹ, mì gbọ
e ni zindonukọn to tudohomẹna-
mẹ etọn mẹ; ewọ he to mimá, mì
gbọ e ni basi i po alọtútlú po; ewọ
he to nukunpedonugo, mì gbọ e ni
basi i po vivẹnu nujọnu tọn po;
ewọ he to lẹblanu dohia, mì gbọ
e ni basi i po homẹhunhun po.

9 Mì gbọ owanyi mìtọn ni tin
matin yẹnuwiwa. Mì tindo wan-
gbẹna sinsinyẹn na nuhe yin
ylankan, bo tẹdo nuhe yin da-
gbe go. 10 Na nuhe dù owanyi
mẹmẹsunnu tọn, mì tindo owanyi
sisosiso na ode awetọ. Mì yin nu-
kọntọ to gbégbò didohia ode awe-
tọ mẹ. 11 Mì wàdidọ to azọ́n
mìtọn kọ̀n blo. Mì hunzo to gbi-
gbọ mẹ. Mì wazọ́n di afanumẹ Je-
hovah tọn. 12 Mì jaya to todido
mẹ. Mì doakọnnanu to nukunbi-
bia mẹ. Mì sinyẹnlin to odẹ mẹ.
13 Mì má hẹ omẹ wiwe lẹ sọgbe
hẹ nuhudo yetọn. Mì hodo ali-
ho johẹmẹ tọn. 14 Mì nọ dona
mẹhe to homẹkẹndo mì lẹ; mì
dona bo masọ hodẹdo mẹde blo.
15 Mì jaya hẹ mẹhe to ayajẹ lẹ;
mì viavi hẹ mẹhe to avivi lẹ.
16 Mì lẹn mẹdevo lẹ tọn pọ́n dile
mì nọ lẹn mìtọn titi pọ́n do; mì
tindo linlẹn mẹdezedaga tọn blo,
ṣigba mì tindo walọ mẹdezewhè
tọn. Mì lẹzun nuyọnẹntọ to nukun
mìtọn titi lẹ mẹ blo.

17 Mì yí oylan do suahọ oylan
tọn na mẹdepope blo. Mì nọ wlea-
wu nuhe yin dagbe to nukun gbẹ-
tọ lẹpo tọn mẹ na yé. 18 Eyin
e yọnbasi, dile mì penugo do, mì
nọ nọ̀ jijọho mẹ hẹ gbẹtọ lẹpo.
19 Mẹyiwanna lẹ emi, mì yia-
họsu na mìde blo, ṣigba mì na-
tẹn homẹgble Jiwheyẹwhe tọn;
na e ko yin kinkàndai dọmọ: "Ṣie
wẹ ahọsuyi; yẹn na yiahọsu, wẹ
Jehovah dọ." 20 Ṣigba, "eyin
huvẹ hù kẹntọ towe, na núdùdù i;
eyin nugbla hù i, na ẹn nude nado
nù; na gbọn ehe wiwà dali, hiẹ na
bẹ akán he to jiji do ota na ẹn."
21 A dike oylan gbawhàn towe
blo, ṣigba nọ yí dagbe do gba-
whàn oylan tọn.

13 Mì gbọ alindọn lẹpo ni yin
mẹmẹglọ na aṣẹpipa daho
lẹ, na aṣẹpipa depope ma tin bọ
e ma yin sọn Jiwheyẹwhe dè; aṣẹ-
pipa he tin lẹ, Jiwheyẹwhe wẹ
na yé otẹn he tindo dogbó ye-
tọn lẹ. 2 Enẹwutu, mẹhe jẹa-
gọdo aṣẹpipa ko diọnukunsọ tito
Jiwheyẹwhe tọn; mẹhe diọnukun-
sọ ẹ lẹ na mọ whẹdida yetọn yí.
3 Na mẹhe to gandu lẹ nọ yin
budisi, e ma yin gbọn mẹhe to
walọ dagbe zan lẹ dali gba, ṣigba
gbọn mẹhe to onú ylankan wà lẹ
dali. To whenẹnu, be hiẹ ma na
jlo nado dibusi aṣẹpipa ya? Nọ to
dagbe wà, hiẹ nasọ mọ pipà yí
sọn e dè; 4 na lizọnyizọnwatọ
Jiwheyẹwhe tọn wẹ e yin na we
na dagbe towe. Ṣigba, eyin hiẹ to
nuhe yin ylankan wà, nọ dibu: na
e ma yin tata wẹ e hẹn ohí lọ
gba; na lizọnyizọnwatọ Jiwheyẹ-
whe tọn wẹ e yin, yèdọ ahọsuyi-
tọ nado do homẹgble hia mẹhe to
onú ylankan wà.

5 Enẹwutu, dandan wẹ e yin
na mì nado yin mẹmẹglọ, e ma

yin na homẹgble enẹ kẹdẹ wutu gba, ṣigba na ayihadawhẹnamẹnu mìtọn wutu ga. 6 Na enẹwutu wẹ mìwlẹ do to tòkuẹ lẹ na ga; na devizọnwatọ gbangba tọn Jiwheyẹwhe tọn lẹ wẹ yé yin bo nọ to lẹndai ehe hẹndi to whepoponu. 7 Mì nọ na omẹ dopodopo nuhe e jẹna, yèdọ tòkuẹ na mẹhe tòkuẹ jẹna; takuẹ na mẹhe takuẹ jẹna; budisi na mẹhe budisi jẹna; gbégbò na mẹhe gbégbò jẹna.

8 Mì duahọ nudepope tọn do mẹde blo, adavo nado yiwanna ode awetọ; na ewọ he yiwanna gbẹtọ hatọ etọn ko hẹn osẹ́n di. 9 Na todohukanji osẹ́n tọn he dọ, "Hiẹ ma dona deayọ, Hiẹ ma dona hùhlọ̀n, Hiẹ ma dona fìnnú, Hiẹ ma dona donukunkẹn," gọna gbedide devo depope he pò ko yin bibladopọ to hogbe ehe mẹ dọ, "Hiẹ dona yiwanna kọmẹnu towe di dewe." 10 Owanyi ma nọ wà onú ylankan do kọmẹnu etọn go; enẹwutu, owanyi wẹ hẹndi osẹ́n tọn.

11 Mì nọ wà ehe ga, na mìwlẹ yọ́n ojlẹ he mẹ mí tin te ehe, dọ ojlẹ lọ ko wá na mì nado fọ́n sọn amlọn mẹ, na whlẹngán mítọn ko sẹpọ hugan ojlẹ he mẹ mí lẹzun yisenọ te. 12 Ozán ko sẹyì taun; ai ko dibla họ́n. Enẹwutu, mì gbọ mí ni klọ́n azọ́n he yin zinvlu tọn lẹ dai bo gbọ mí ni ze gbaja hinhọ́n tọn lẹ dogo. 13 Mì gbọ mí ni zinzọnlin jijlọ taidi to okle, e ma yin to paṣadudu, ahànnu-zẹjlẹgo, fẹnnuwiwa zanhẹmẹ tọn, wantuntun, avùn po awuwhàn po mẹ gba. 14 Ṣigba, mì ze Oklunọ Jesu Klisti dogo, mì sọ nọ basi tito dai na ojlo agbasalan tọn lẹ blo.

14 Mì kẹalọyi omẹ lọ he yin madogánnọ to yise etọn mẹ, ṣigba e ma yin nado nọ dawhẹ gando kanbiọ ahun mẹ tọn lẹ go gba. 2 Omẹ de tindo yise nado nọ dù onú lẹpo, ṣigba omẹ lọ he yin madogánnọ nọ dù omá lẹ. 3 Mì gbọ omẹ lọ he to dùdù ni ma yí nukunpẹvi do pọ́n mẹhe ma to dùdù blo, podọ mì gbọ omẹ lọ he ma to dùdù ni ma dawhẹna omẹ lọ he to dùdù blo, na Jiwheyẹwhe ko kẹalọyi omẹ lọ. 4 Mẹnu wẹ hiẹ yin nado dawhẹna devizọnwatọ whégbè tọn mẹdevo tọn? Ogán etọn wẹ na dọ eyin e to ote kavi e jai. Na nugbo tọn, ewọ na yin hinhẹn nado nọte, na Jehovah sọgan hẹn ẹn nọte.

5 Omẹ de nọ pọ́n azán de hlan taidi dehe yiaga hugan devo; omẹ devo nọ pọ́n azán de hlan taidi nudopolọ hẹ dehe pò lẹpo; mì gbọ omẹ dopodopo ni tindo nujikudo mlẹnmlẹn to ayiha etọn titi mẹ. 6 Mẹhe nọ payi azán go nọ payi e go nado hẹn gbégbò wá na Jehovah. Mọdopolọ, mẹhe to núdù, to dùdù nado hẹn gbégbò wá na Jehovah, na ewọ nọ dopẹna Jiwheyẹwhe; podọ mẹhe ma nọ dù, ma nọ dù nado hẹn gbégbò wá na Jehovah, etomọṣo, ewọ nọ dopẹna Jiwheyẹwhe. 7 Na nugbo tọn, depope to mí mẹ ma nọ nọgbè na edetiti kẹdẹ, podọ mẹdepope ma nọ kú na edetiti kẹdẹ; 8 na eyin mí to ogbè, mí to ogbè na

Jehovah, podọ eyin mí kú, mí kú na Jehovah. Enẹwutu, eyin mí to ogbè podọ eyin mí kú, Jehovah tọn wẹ mí yin. 9 Na ehe wutu wẹ Klisti kú bo gọwá ogbè whladopo dogọ, na ewọ nido sọgan yin Oklunọ do oṣiọ lẹ po mẹhe to ogbè lẹ po ji.

10 Ṣigba, naegbọn hiẹ do to whẹdana mẹmẹsunnu towe? Kavi naegbọn hiẹ sọ nọ yí nukunpẹvi do pọ́n mẹmẹsunnu towe? Na mímẹpo wẹ na ṣite to whẹdaján Jiwheyẹwhe tọn nukọn; 11 na e ko yin kinkàndai dọmọ: "'Dile yẹn to ogbè,' wẹ Jehovah dọ, 'kligonu lẹpo wẹ na jẹklo na mi, podọ odẹ́ lẹpo wẹ na basi gbeyiyi to gbangba hlan Jiwheyẹwhe.'" 12 Enẹwutu, to whelọnu lo, dopodopo mítọn wẹ na dogbè edetiti tọn na Jiwheyẹwhe.

13 Enẹwutu, mì gbọ mí ni ma nọ dawhẹna ode awetọ ba blo, ṣigba kakatimọ, mì basi nudide ehe, ma nado nọ ze zannu ahlìda tọn kavi afọklẹnnu de donukọnna mẹmẹsunnu de. 14 Yẹn yọnẹn bosọ kudeji to Oklunọ Jesu mẹ dọ nudepope ma yin mawé to ede mẹ; to whenue mẹde pọ́n nude di mawé kẹdẹ wẹ e nọ yin mawé na ẹn. 15 Na eyin mẹmẹsunnu towe yin hinhẹn blawu na núdùdù wutu, hiẹ masọ to zọnlinzin to kọndopọ mẹ hẹ owanyi ba gba. Hiẹ gbọn núdùdù towe dali hù mẹhe Klisti kú na lọ sudo blo. 16 Enẹwutu, mì dike onú ylankan yin didọ gando dagbe he mì nọ wà go blo. 17 Na ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn ma zẹẹmẹdo dùdù po nùnù po, ṣigba e zẹẹmẹdo dodowiwa, jijọho po ayajẹ po he gbigbọ wiwe nọ hẹnwa. 18 Na mẹhe yin afanumẹ na Klisti to aliho ehe mẹ na yin alọkẹyi gbọn Jiwheyẹwhe dali bo na yin alọkẹyi to gbẹtọ lẹ dè.

19 Enẹwutu, to whelọnu lo, mì gbọ mí ni doafọna nuhe nọ hẹn jijọho wá lẹ po nuhe nọ jlọ ode awetọ dote lẹ po. 20 Hiẹ sọ hó azọ́n Jiwheyẹwhe tọn liai na núdùdù wutu ba blo. Na nugbo tọn, onú lẹpo wẹ wé, ṣigba onú ylankan wẹ e yin na omẹ lọ he tin to ninọmẹ mẹhẹn dahli tọn mẹ bo dù. 21 E pọnte ma nado dù olàn kavi nù ovẹn kavi wà onú depope he na hẹn mẹmẹsunnu towe dahli. 22 Yise he hiẹ tindo, yí i zan na dewe to Jiwheyẹwhe nukọn. Ayajẹnọ wẹ omẹ lọ he ma hẹn ede biọ whẹdida mẹ gbọn nuhe e nọ kẹaloyi dali. 23 Ṣigba, eyin e tindo ayihaawe, ewọ ko yin whẹgbledo dote eyin e dù, na e ma yí yise do dù wutu. Na nugbo tọn, nudepope he ma yin gbọn yise dali yin ylando.

15 Nalete, mí mẹhe yin huhlọnnọ lẹ dona hẹn agbàn madogán mẹhe ma yin huhlọnnọ lẹ tọn, e ma yin nado to homẹ mídelẹ tọn hẹn hùn. 2 Mì gbọ dopodopo mítọn ni hẹn homẹhun kọmẹnu etọn to nuhe yọ́n na jijlọ ẹ dote mẹ. 3 Na Klisti lọsu ma hẹn homẹhun ede; ṣigba kẹdẹdile e yin kinkàndai do dọmọ: "Vlẹko mẹhe to vivlẹ we lẹ tọn ko wá oji e." 4 Na nuhe ko yin kinkàndai jẹnukọn lẹpo

yin kinkàndai na oplọn mítọn, na míwlẹ nido sọgan tindo todido gbọn akọndonanu mítọn gblamẹ podọ gbọn homẹmimiọn sọn Owewiwe lẹ mẹ gblamẹ. 5 Todin, na Jiwheyẹwhe he nọ namẹ akọndonanu po homẹmimiọn po ni na mìmẹpo nado tindo pọndohlan dopolọ he Klisti Jesu tindo, 6 dọ to kọndopọ mẹ, mìwlẹ nido sọgan yí onù dopo do pagigona Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn.

7 Enẹwutu, mì nọ kẹalọyi ode awetọ, kẹdẹdile Klisti lọsu kẹalọyi mì do, na Jiwheyẹwhe nido yin gigopana. 8 Na yẹn dọ dọ Klisti na taun tọn lẹzun lizọnyizọnwatọ mẹhe gboadà lẹ tọn nado dohia dọ nugbonọ wẹ Jiwheyẹwhe podọ nado hẹn opagbe lọ lẹ he Ewọ dó na tọgbo yetọn lẹ lodo, 9 podọ na akọta lẹ nido sọgan pagigona Jiwheyẹwhe na lẹblanu etọn. Kẹdẹdile e yin kinkàndai do dọmọ: "Enẹwutu wẹ yẹn na pà we to gbangba to akọta lẹ ṣẹnṣẹn podọ yẹn na jihàn pipà tọn hlan oyín towe." 10 Podọ e dọ whladopo dogọ dọmọ: "Mì jaya hẹ omẹ etọn lẹ, mì akọta lẹ emi." 11 E sọ vọ́ dọ whladopo dogọ dọmọ: "Mì pà Jehovah, mì akọta lẹpo emi, podọ mì gbọ gbẹtọ lẹpo ni pà ẹ." 12 Isaia sọ vọ́ dọ whladopo dogọ dọmọ: "Adọ̀ Jẹsse tọn na wá, podọ omẹ de na fọ́n nado dugán do akọta lẹ ji; ewọ ji wẹ akọta lẹ na ze todido yetọn do." 13 Na Jiwheyẹwhe he nọ namẹ todido ni yí ayajẹ po jijọho lẹpo po do gọ́ mì mẹ gbọn yiyise mìtọn dali, na mì nido sọgan sudeji to todido mẹ gbọn huhlọn gbigbọ wiwe tọn dali.

14 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹnlọsu tindo nujikudo ga gando mì go, dọ mìlọsu lẹ ga gọ́ na dagbewà, dile mì ko yin hinhẹn gọ́ po oyọnẹn lẹpo po, podọ na mì nido sọgan dotuhomẹna ode awetọ ga. 15 Ṣigba, yẹn to wekanhlan mì to aliho he to tlọlọ taun de mẹ do nuagokun delẹ ji, taidi mẹhe sọ vọ́ to nuflin mì, na nukundagbe majẹhẹ he yin nina mi sọn Jiwheyẹwhe dè lọ wutu 16 na yẹn nido yin devizọnwatọ gbangba tọn na Klisti Jesu hlan akọta lẹ, bo to mahẹ tindo to azọ́n wiwe wẹndagbe Jiwheyẹwhe tọn lọ mẹ, na avọ́nunina lọ, yèdọ akọta ehelẹ nido sọgan yin alọkẹyi, na e ko yin hinhẹn zun wiwe gbọn gbigbọ wiwe dali.

17 Enẹwutu, yẹn tindo whẹwhinwhẹ́n nado doawagun to Klisti Jesu mẹ na nuhe gando Jiwheyẹwhe go lẹ. 18 Na eyin e ma yin onú enẹlẹ he Klisti wazọ́n yetọn gbọn yẹn gblamẹ lẹ tọn wutu wẹ, yẹn ma hà nado dọ nudepope he akọta lẹ na setonuna, yèdọ gbọn ohó po walọ ṣie po dali, 19 gọna huhlọn ohia lẹ po nudabla lẹ tọn po, po huhlọn gbigbọ wiwe tọn po; podọ taidi kọdetọn de, yẹn dọyẹwheho wẹndagbe tọn to gigọ́ mẹ gando Klisti go sọn Jelusalẹm podọ kaka gbọn lẹdo Illilikumi tọn lẹpo pete mẹ. 20 Na nugbo tọn, to aliho ehe mẹ, yẹn hẹn ẹn zun yanwle ṣie ma nado lá wẹndagbe lọ to fihe oyín Klisti tọn ko yin yiylọ te, na yẹn nikaa to didó do dodonu omẹ devo tọn ji;

21 ṣigba kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Mẹhe ohó etọn ma ko yin lilá na lẹ na mọ, podọ mẹhe ma ko sè lẹ na mọnukunnujẹemẹ."

22 Na enẹwutu ga, whlasusu wẹ nude ko nọ glọnalina mi nado wá mì dè. 23 Ṣigba, todin he yẹn masọ tindo aigba-denamẹ he ji yẹn ma ko wazọ́n te to lẹdo ehelẹ mẹ ba, bọ yẹn ko to jijlo vẹkuvẹku na owhe delẹ nado wá mì dè 24 to whedepopenu he yẹn jei Ẹspaini, hú popolẹpo, yẹn tindo todido dọ to whenue yẹn na to gbejizọnlinzin jei finẹ, yẹn na wá pọ́n mì bọ mìwlẹ na yìn mi jẹ aliho ji to whenue gbẹdohẹmẹ mìtọn na ko hẹn pekọwana mi jẹ obá de mẹ whẹ́. 25 Ṣigba, todin, yẹn na zingbejizọnlin to madẹnmẹ yì Jelusalẹm nado yilizọn* na omẹ wiwe lẹ. 26 Na mẹhe tin to Makedonia po Akaia po lẹ ko hùnhomẹ nado má onú yetọn lẹ gbọn nunina bibasi dali na wamọ-nọ he tin to omẹ wiwe lẹ ṣẹnṣẹn to Jelusalẹm. 27 Na nugbo tọn, homẹhunnu wẹ e yin na yé nado wàmọ, ṣogan yé yin ahọ́tọnọ lẹ na yé; na eyin akọta lẹ ko tindo mahẹ to onú gbigbọ tọn yetọn lẹ mẹ, yelọsu duahọ etọn nado yí onú agbasa tọn lẹ do yilizọn na omẹ ehelẹ to gbangba. 28 Enẹwutu, to whenue yẹn na ko dotana ehe bo na ko hẹn sinsẹ́n ehe jẹ yé dè po kọdetọn dagbe po godo, yẹn na dedo Ẹspaini bo na zẹ̀ mì dè to whenue yẹn jei dọ́n. 29 Humọ, yẹn yọnẹn dọ whenue yẹn na wá mì dè yẹn na wá po dona susugege lẹ po sọn Klisti dè.

30 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn dotuhomẹna mì gbọn Oklunọ mítọn Jesu Klisti gblamẹ podọ gbọn owanyi he gbigbọ nọ wleawuna lọ gblamẹ, dọ mì ni vánkan hẹ mi to odẹ̀ mẹ hlan Jiwheyẹwhe na mi, 31 na yẹn nido sọgan yin whinwhlẹn sọn alọ mayisenọ lẹ tọn mẹ to Jude podọ na lizọnyizọn* ṣie he yin na Jelusalẹm nido sọgan yin alọkẹyi na omẹ wiwe lẹ, 32 bọ to whenue yẹn na wá mì dè po ayajẹ po gbọn ojlo Jiwheyẹwhe tọn dali, yẹn nido yin kọfana dopọ hẹ mì. 33 Na Jiwheyẹwhe he nọ namẹ jijọho ni tin hẹ mìmẹpo. Nisẹ.*

16 Yẹn pà Febe hlan mì, yèdọ mẹmẹyọnnu mítọn he yin lizọnyizọnwatọ de to agun he tin to Kẹnklea mẹ, 2 na mì nido sọgan kẹalọyi i to Oklunọ mẹ to aliho he jẹna omẹ wiwe lẹ mẹ, podọ na mì nido sọgan gọalọna ẹn to onú depope he mẹ e na tindo nuhudo mìtọn te, na ewọ lọsu ko do ede hia nado yin avùnlọyitọ na mẹsusu, mọwẹ na yẹnlọsu ga.

3 Mì yí nudọdomẹ ṣie na Pliska po Akuila po he yin azọ́nwatọ hatọ ṣie lẹ to Klisti Jesu mẹ, 4 mẹhe ko yí ogbè yetọn do owù mẹ na alindọn ṣie, e ma yin yẹn dopo kẹdẹ wẹ to pẹdona yé gba, ṣigba agun he tin to akọta lẹ mẹ lẹpo ga; 5 podọ mì dọnudo agun lọ he tin to owhé yetọn gbè. Mì dọnudo mẹyiwanna ṣie

Lo 15:25* Kavi, "alọgọ."

Lo 15:31* Pọ́n wefọ 25, nudọnamẹ odò tọn.
33* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

Epenetu, he yin dopo to sinsẹ́n tintan Asia* tọn lẹ mẹ na Klisti. 6 Mì dọnudo Malia, mẹhe ko jẹtukla susu do ota mìtọn mẹ. 7 Mì dọnudo Andloniku po Junia po, mẹhe yin hẹnnumẹ ṣie lẹ po gàntọ hatọ ṣie lẹ po, yèdọ mẹhe tindo oyín dagbe to apọsteli lẹ dè bo ko tin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti na ojlẹ dindẹn hú mi.

8 Mì yí nudọdomẹ ṣie na Ampliatu mẹyiwanna ṣie to Oklunọ mẹ. 9 Mì dọnudo Ulbanu, azọ́nwatọ hatọ mítọn to Klisti mẹ, podọ mẹyiwanna ṣie Staki. 10 Mì dọnudo Apele, mẹhe yin alọkẹyi to Klisti mẹ. Mì dọnudo whédo Alistobulu tọn. 11 Mì dọnudo Hẹlọdioni hẹnnumẹ ṣie. Mì dọnudo whédo Nasisi tọn he tin to Oklunọ mẹ. 12 Mì dọnudo Tlifena po Tlifosa po, yèdọ yọnnu lọ lẹ he to azọ́n sinsinyẹn wà to Oklunọ mẹ. Mì dọnudo Pelsi mẹyiwanna mítọn, na ewọ ko jẹtukla susu to Oklunọ mẹ. 13 Mì dọnudo Lufu, mẹdide lọ to Oklunọ mẹ, podọ onọ̀ etọn he sọ yin onọ̀ de na mi. 14 Mì dọnudo Asinklitu, Flegoni, Helme, Patloba, Helma podọ mẹmẹsunnu he tin po yé po lẹ. 15 Mì dọnudo Filologu po Julia po, Neleu po nọviyọnnu etọn po, podọ Olimpa gọna omẹ wiwe he tin po yé po lẹpo. 16 Mì yí nùdonùgo wiwe do dọnudo ode awetọ. Agun Klisti tọn lẹpo dọnudo mì.

17 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn dotuhomẹna mì nado nọ payi mẹhe nọ hẹn kinklan lẹ po ninọmẹ mẹhẹn dahli tọn he jẹagọdo nuhe mì ko plọn lẹ po wá lẹ go bo dapana yé. 18 Na omẹ mọnkọtọn lẹ yin afanumẹ, e ma yin na Oklunọ mítọn Klisti, ṣigba na adọgo yetọn titi lẹ; podọ yé nọ gbọn ohó vivi po mẹpipa oklọ tọn po dali do doyẹklọ ahun homẹvọnọ lẹ tọn. 19 Na tonusise mìtọn ko yin ayidego na mẹlẹpo. Enẹwutu, yẹn jaya na mìtọn wutu. Ṣigba, yẹn jlo dọ mì ni yin nuyọnẹntọ gando nuhe yin dagbe go, ṣigba homẹvọnọ gando nuhe yin oylan go. 20 Podọ Jiwheyẹwhe he nọ namẹ jijọho na gídí Satani to afọ mìtọn lẹ glọ to madẹnmẹ. Na nukundagbe majẹhẹ Oklunọ mítọn Jesu tọn ni tin hẹ mì.

21 Timoti, azọ́nwatọ hatọ ṣie dọnudo mì, podọ Lukiu, Jasoni po Sosipateli po he yin hẹnnumẹ ṣie lẹ wàmọ ga.

22 Yẹn, Teltiu, he basi kandai wekanhlanmẹ ehe tọn, dọnudo mì to Oklunọ mẹ.

23 Gaiu, mẹhe yí mi do whégbè podọ owhé mẹhe tọn gbè agun lọ pete nọ pli do dọnudo mì. Elastu, họ̀nkọnsi tòdaho lọ tọn dọnudo mì, podọ Kualtu nọvisunnu etọn wàmọ ga. 24 ——*

25 Todin, hlan omẹ lọ he sọgan hẹn mì lodo to kọndopọ mẹ hẹ wẹndagbe lọ he yẹn to lilá podọ yẹwheho he yin didọ gando Jesu Klisti go, sọgbe hẹ osọhia

---

Lo 16:5* Pọ́n Ow 2:9, nudọnamẹ odò tọn.

Lo 16:24* Alọnuwe Glẹkigbe tọn he dohó hugan lẹ de hogbe he bọdego helẹ sẹ̀ "Na nukundagbe majẹhẹ Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn ni tin hẹ mìmẹpo. Nisẹ," ehe sọgbe hẹ vivọnu wefọ 20tọ lọ tọn.

aṣli wiwe he ko yin whiwhla na
ojlẹ dindẹn lọ tọn 26 ṣigba he
ko yin didehia todin bo ko yin
hinhẹn zun yinyọnẹn gbọn dọdai
owe-wiwe tọn lẹ gblamẹ to akọ-
ta lẹpo ṣẹnṣẹn to kọndopọ mẹ
hẹ gbedide Jiwheyẹwhe madopo-
do lọ tọn nado nọgodona tonusise
gbọn yise dali; 27 na gigo ni
tin hlan Jiwheyẹwhe, nuyọnẹntọ
dopo lọ gbọn Jesu Klisti gblamẹ
kakadoi. Nisẹ.*

Lo 16:27* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ TINTAN

HLAN KỌLINTINU LẸ

1 Paulu, he yin yiylọ nado yin
apọsteli Jesu Klisti tọn de
gbọn ojlo Jiwheyẹwhe tọn dali,
podọ Sọstene mẹmẹsunnu mítọn
2 to wekanhlan agun Jiwheyẹ-
whe tọn he to Kọlinti, hlan mì-
wlẹ mẹhe ko yin hinhẹn zun
wiwe to kọndopọ mẹ hẹ Klisti
Jesu, bo yin yiylọ nado yin omẹ
wiwe lẹ, to pọmẹ hẹ mẹlẹpo he to
oyín Oklunọ mítọn, Jesu Klisti,
Oklunọ yetọn po míwlẹ tọn po ylọ
to filẹpo:

3 Na mì ni tindo nukundagbe
majẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹ-
whe Otọ́ mítọn po Oklunọ Jesu
Klisti po dè.

4 Yẹn nọ dopẹna Jiwheyẹwhe
to whepoponu do ota mìtọn mẹ
na nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹ-
whe tọn he yin nina mì to Klis-
ti Jesu mẹ wutu; 5 dọ to onú
lẹpo mẹ, mì ko yin hinhẹn zun
adọkunnọ to ewọ mẹ, to nugopipe
gigọ́ nado dọho mẹ podọ to oyọn-
ẹn gigọ́ mẹ, 6 yèdọ dile kun-
nudide gando Klisti go ko yin
hinhẹn lodo to ṣẹnṣẹn mìtọn do,
7 sọmọ bọ mìwlẹ ma do gboawu-
po to nunina depope mẹ, dile mì
yí jejejininọ do to tenọpọn osọ-
hia Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn.
8 Ewọ nasọ hẹn mì lodo kakajẹ
opodo, na mì nikaa hùn dotẹnmẹ
dote na whẹsadokọnamẹ depope
to azán Oklunọ mítọn Jesu Klisti
tọn gbè. 9 Nugbonọ wẹ Jiwhe-
yẹwhe, mẹhe gblamẹ mìwlẹ yin
yiylọ nado tindo mimá hẹ Visun-
nu etọn Jesu Klisti Oklunọ mí-
tọn te.

10 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
yẹn vè mì gbọn oyín Oklunọ mí-
tọn Jesu Klisti tọn gblamẹ dọ mì-
mẹpo ni nọ dọ onú dopolọ, podọ
kinklan ni ma tin to ṣẹnṣẹn mì-
tọn blo, ṣigba dọ mì nido sọgan
gbọn gbesisọ dali tin to kọndo-
pọ mẹ to ayiha dopolọ mẹ podọ
to aliho nulẹnpọn tọn dopolọ mẹ.
11 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mẹdelẹ
sọn whédo Kloe tọn mẹ ko hẹn
zun yinyọnẹn na mi gando mì
go dọ gbemanọpọ lẹ tin to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn. 12 Nuhe dọ yẹn te
wẹ yindọ dopodopo mìtọn to didọ
dọmọ: "Paulu tọn wẹ yẹn," "Ṣi-
gba Apolo tọn wẹ yẹn," "Ṣigba
Kefa tọn wẹ yẹn," "Ṣigba Klis-
ti tọn wẹ yẹn." 13 Bọ Klisti

yin mimá. Paulu ma yin whiwhè
do núgo na mì, kavi e yin mọ
wẹ? Kavi mì yin bibaptizi to oyín
Paulu tọn mẹ wẹ? 14 Yẹn dopẹ́
dọ yẹn ma baptizi mẹdepope to
mì mẹ adavo Klispu po Gaiu
po, 15 na mẹdepope nikaa dọ
dọ mì yin bibaptizi to oyín ṣie
mẹ. 16 Mọwẹ, yẹn sọ baptizi
whédo Stefana tọn ga. Na mẹhe
pò lẹ tọn, yẹn ma yọnẹn eyin yẹn
baptizi mẹdevo depope. 17 Na
Klisti do mi hlan, e ma yin nado
yì baptizi, ṣigba nado yì lá wẹn-
dagbe lọ, e ma yin po hogbe nu-
yọnẹn tọn po gba, na yatin Klisti
tọn ma nado yin hinhẹn zun ovọ́.
18 Na nulunu wẹ hodidọ gan-
do yatin lọ go yin na mẹhe to
dindọn lẹ, ṣigba huhlọn Jiwhe-
yẹwhe tọn wẹ e yin na mí-
wlẹ he to yinyin whinwhlẹngán.
19 Na e ko yin kinkàndai dọmọ:
"Yẹn na hẹn nuyọnẹn nuyọnẹntọ
lẹ tọn gble, podọ zinzin weyọn-
ẹntọ lẹ tọn wẹ yẹn na sisẹ́ do
apadopo." 20 Fie wẹ nuyọnẹn-
tọ lọ te? Fie wẹ wekantọ lọ te?
Fie wẹ nudọ̀ntọ titonu ehe tọn lọ
te? Be Jiwheyẹwhe ma ko hẹn
nuyọnẹn aihọn tọn zun nulú ya?
21 Na to whenuena e yindọ, to
nuyọnẹn Jiwheyẹwhe tọn mẹ, ai-
họn lọ ma ko gbọn nuyọnẹn etọn
titi dali yọ́n Jiwheyẹwhe, Jiwhe-
yẹwhe mọdọ e yọ́n nado whlẹn
mẹhe to yiyise lẹ gán gbọn nulu-
nu he yin yẹwheho etọn dọ lọ
dali.
22 Na Ju lẹ to ohia lẹ biọ
podọ Glẹkinu lẹ to nuyọnẹn dín;
23 ṣigba míwlẹ dọyẹwheho
Klisti he yin whiwhè do núgo
tọn, ehe yin ahlidanu de na Ju
lẹ ṣigba nulunu na akọta lẹ;
24 etomọṣo, na mẹhe yin yi-
ylọ lẹ, yèdọ Ju lẹ po Glẹkinu
lẹ po, Klisti yin huhlọn Jiwheyẹ-
whe tọn podọ nuyọnẹn Jiwheyẹ-
whe tọn. 25 Na nuhe nọ yin
pinpọnhlan di nulunu Jiwheyẹ-
whe tọn yọnnuin hú gbẹtọ lẹ,
podọ nuhe nọ yin pinpọnhlan di
madogánnọ Jiwheyẹwhe tọn do-
huhlọn hú gbẹtọ lẹ.
26 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na mì-
wlẹ mọdọ e ma yin susu mẹhe
yin nuyọnẹntọ to agbasa-liho lẹ
tọn wẹ yin yiylọ, e ma yin susu
to huhlọnnọ lẹ mẹ, podọ e ma
yin susu to mẹhe tọ́n sọn whẹn-
do he diyin lẹ mẹ; 27 ṣigba Ji-
wheyẹwhe de nuhe aihọn nọ pọn-
hlan di nulunu lẹ, na ewọ nido
dowinyan nuyọnẹntọ lẹ; podọ Ji-
wheyẹwhe de nuhe aihọn nọ pọn-
hlan di madogánnọ lẹ, na ewọ
nido dowinyan nuhe yin huhlọn-
nọ lẹ; 28 podọ Jiwheyẹwhe de
nuhe aihọn nọ pọnhlan di nuhe
ma yin nujọnu lẹ podọ nuhe nọ
yin nukunpẹvi yí do pọ́n lẹ podọ
nuhe ma tin lẹ, na ewọ nido sọ-
gan hẹn nuhe tin lẹ zun ovọ́,
29 na agbasalan depope nikaa
doawagun to Jiwheyẹwhe nukọn.
30 Ṣigba, na ewọ tọn wutu wẹ
mìwlẹ do tin to kọndopọ mẹ
hẹ Klisti Jesu, mẹhe ko lẹzun
nuyọnẹn sọn Jiwheyẹwhe dè na
mí, podọ dodowiwa, hinhẹn zun
wiwe po tundote gbọn ofligọ dali
po; 31 na e nido sọgan yin kẹ-
dẹdile e ko yin kinkàndai do
dọmọ: "Ewọ he to awagundo, gbọ
e ni doawagun to Jehovah mẹ."

2 Podọ enẹwutu, mẹmẹsunnu
lẹ emi, to whenue yẹn wá
mì dè, yẹn ma wá nado yí ohó
vivi kavi nuyọnẹn do lá aṣli wiwe
Jiwheyẹwhe tọn na mì gba.
2 Na yẹn basi nudide nado yin
mẹhe ma yọ́n nudepope to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn adavo Jesu Klisti,
yèdọ mẹhe yin whiwhè do núgo.
3 Podọ yẹn wá mì dè to mado-
gán mẹ podọ to obu mẹ podọ po
sisọsisọ daho po; 4 podọ yẹn
ma yí hogbe linlẹndiọnamẹ nu-
yọnẹn tọn lẹ zan to hodidọ ṣie
po yẹwhehodidọ ṣie po mẹ gba
adavo to dohia gbigbọ po huhlọn
po tọn mẹ, 5 na yise mìtọn ma
nado sinai do nuyọnẹn gbẹtọ tọn
ji, ṣigba do huhlọn Jiwheyẹwhe
tọn ji.

6 Todin, mí nọ dọ ohó nu-
yọnẹn tọn to mẹhe whèwhín lẹ
ṣẹnṣẹn, ṣigba e ma yin nuyọn-
ẹn titonu ehe tọn kavi dehe yin
ogán titonu ehe tọn lẹ tọn gba,
yèdọ mẹhe na yin hinhẹn zun
ovọ́ lẹ. 7 Ṣigba, mí nọ dọ ohó
nuyọnẹn Jiwheyẹwhe tọn to aṣli
wiwe de mẹ, yèdọ nuyọnẹn whi-
whla lọ, he Jiwheyẹwhe ko de-
hia jẹnukọn, whẹpo titonu lẹ do
tin, na gigo mítọn. 8 Nuyọn-
ẹn ehe wẹ depope to ogán titonu
ehe tọn lẹ mẹ ma yọnẹn, na eyin
yé ko yọ́n ẹn wẹ, yé ma na ko
whè Oklunọ gigonọ lọ do núgo.
9 Ṣigba, kẹdẹdile e yin kinkàn-
dai do dọmọ: "Nukun ma ko mọ
podọ otó ma ko sè, mọjanwẹ ahun
gbẹtọ tọn ma ko lẹn nuhe Jiwhe-
yẹwhe ko wleawu etọn dai na
mẹhe yiwanna ẹn lẹ." 10 Na
míwlẹ wẹ Jiwheyẹwhe ko yí gbi-
gbọ etọn do de yé hia, na gbigbọ
lọ nọ dindona onú lẹpo, etlẹ yin
onú sisosiso Jiwheyẹwhe tọn lẹ.

11 Na mẹnu to gbẹtọ lẹ mẹ
wẹ yọ́n onú gbẹtọ tọn lẹ adavo
gbigbọ gbẹtọ tọn he to ohò etọn
mẹ? Mọdopolọ ga, mẹde ma
ko yọ́n onú Jiwheyẹwhe tọn lẹ,
adavo gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn.
12 Todin, e ma yin gbigbọ aihọn
tọn wẹ mí mọyi gba, ṣigba gbi-
gbọ he wá sọn Jiwheyẹwhe dè,
na mí nido sọgan yọ́n nuhe Ji-
wheyẹwhe ko gbọn homẹdagbe
dali na mí lẹ. 13 Onú ehelẹ wẹ
mí dọho etọn ga, e ma yin po ohó
he nuyọnẹn gbẹtọvi tọn plọnmẹ
lẹ po gba, ṣigba po dehe gbigbọ
lọ plọnmẹ lẹ po, dile mí to onú
gbigbọ tọn lẹ kọndopọ hẹ ohó gbi-
gbọ tọn lẹ.

14 Ṣigba, gbẹtọ agbasanọ ma
nọ kẹalọyi onú he yin gbigbọ Ji-
wheyẹwhe tọn tọn lẹ, na nulunu
wẹ yé yin na ẹn; podọ ewọ ma
sọgan yọ́n yé, na gbigbọ-liho wẹ
yé nọ yin dogbapọnna te wutu.
15 Ṣigba, na nugbo tọn, gbẹ-
tọ gbigbọnọ nọ gbadopọnna onú
lẹpo, ṣigba ewọ lọsu wẹ mẹdepo-
pe ma nọ gbadopọnna. 16 Na
"mẹnu wẹ ko yọ́n ayiha Jehovah
tọn, na e nido sọgan plọnnu in?"
Ṣigba, míwlẹ tindo ayiha Klisti
tọn.

3 Podọ enẹwutu, mẹmẹsunnu
lẹ emi, yẹn ma penugo nado
dọhona mì dile yẹn nọ dọho-
na gbẹtọ gbigbọnọ lẹ do, adavo
di gbẹtọ agbasanọ lẹ, yèdọ tai-
di ovivu lẹ to Klisti mẹ. 2 Yẹn
na mì anọ́sin, e ma yin nude

he mì na dù, na mì ma ko do-
huhlọn ganji. Na nugbo tọn, etlẹ
yin kakajẹ din, mì ma ko do-
huhlọn ganji, 3 na mì gbẹ́ yin
agbasanọ. Na to whenue e yindọ
awuwhàn po avùn po tin to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn, be e ma yin agbasanọ
yin wẹ mì te podọ be e ma yin
zọnlinzin wẹ mì te di aihọnmẹnu
lẹ ya? 4 Na to whenue mẹde
dọmọ: "Paulu tọn wẹ yẹn," ṣigba
bọ mẹdevo dọmọ: "Apolo tọn wẹ
yẹn," be e ma yin nudopolọ yin
wẹ mì te di mẹhe pò lẹpo ya?
5 To whelọnu lo, mẹnu wẹ
Apolo? Mọwẹ, mẹnu wẹ Pau-
lu? Lizọnyizọnwatọ lẹ he gbla-
mẹ mì lẹzun yisenọ lẹ te, yèdọ
dile Okluno ko na omẹ dopodopo
do. 6 Yẹn dó, bọ Apolo húsin-
na, ṣigba Jiwheyẹwhe wẹ to hin-
hẹn ẹn whẹ́n; 7 sọmọ bọ ewọ
he dó ma yin nude, kavi ewọ he
húsinna, adavo Jiwheyẹwhe he
to hinhẹn ẹn whẹ́n. 8 Todin,
dopo wẹ ewọ he dó po mẹhe hú-
sinna lọ po, ṣigba omẹ dopodopo
na mọ ale etọn titi yí sọgbe hẹ
tuklajijẹ etọn. 9 Na azọ́nwatọ
hatọ Jiwheyẹwhe tọn lẹ wẹ mí
yin. Mìwlẹ wẹ ogle Jiwheyẹwhe
tọn he yè to lilè, ohò Jiwheyẹwhe
tọn.
10 Sọgbe hẹ nukundagbe ma-
jẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn he yin nina
mi, taidi hògbatọ-gán nuyọnẹnt-
ọ de, yẹn do dodonu lọ ai,
podọ mẹdevo to didó do e ji. Ṣi-
gba, mì gbọ omẹ dopodopo ni nọ
payi lehe e to didó do e ji do go.
11 Na mẹde ma sọgan do dodo-
nu de ai hú dehe ko yin didoai,
ehe yin Jesu Klisti. 12 Todin,
eyin mẹde yí sika, fataka, zannu
he họakuẹ lẹ do dó do dodonu lọ
ji, bọ mẹdevo yí azọ́nwanu atin
tọn lẹ, ogbé húhú, getin do dó do
dodonu lọ ji, 13 azọ́n omẹ do-
podopo tọn na wá sọawuhia, na
azán lọ na do e hia, na e na
yin didehia gbọn miyọ́n gbla-
mẹ; podọ miyọ́n lọ na do azọ́n
wunmẹ he nkọ omẹ dopodopo tọn
yin hia. 14 Eyin azọ́n mẹdepo-
pe tọn he e ko dó do dodonu lọ ji
gbọṣi ote, ewọ na mọ ale de yí;
15 eyin azọ́n mẹdepope tọn fiọ,
onú na gú i, ṣigba ewọ lọsu na
yin whinwhlẹngán; ṣogan, eyin
e yinmọ, e na yin taidi gbọn mi-
yọ́n gblamẹ.
16 Be mì ma yọnẹn dọ tẹm-
pli Jiwheyẹwhe tọn wẹ mìwlẹ,
bọ gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn sọ nọ
nò mì mẹ ya? 17 Eyin mẹde-
pope và tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn
sudo, Jiwheyẹwhe na và ẹ sudo;
na wiwe wẹ tẹmpli Jiwheyẹwhe
tọn, yèdọ tẹmpli he mìwlẹ yin.
18 Mì gbọ mẹdepope klọ ede
blo: Eyin mẹdepope to mì mẹ
lẹndọ emi yin nuyọnẹnt-ọ to tito-
nu ehe mẹ, mì gbọ ewọ ni lẹ-
zun nulunọ, na ewọ nido sọgan
lẹzun nuyọnẹnt-ọ. 19 Na nulu-
nu wẹ nuyọnẹn aihọn ehe tọn
to Jiwheyẹwhe dè; na e ko yin
kinkàndai dọmọ: "Ewọ nọ wle
nuyọnẹnt-ọ lẹ to ayiha gigẹdẹ ye-
tọn titi mẹ." 20 Podọ whlado-
po dogọ: "Jehovah yọnẹn dọ ovọ́
wẹ linlẹn nuyọnẹnt-ọ lẹ tọn."
21 Enẹwutu, mì gbọ mẹdepope
ni ma nọ doawagun to gbẹtọ mẹ
blo; na mìwlẹ tọn wẹ onú lẹpo,
22 vlavo Paulu kavi Apolo kavi

Kefa kavi aihọn lọ kavi ogbè
kavi okú kavi nuhe tin tofi to-
din lẹ kavi nuhe ja lẹ, mìwlẹ
tọn wẹ onú lẹpo; 23 podọ Klis-
ti tọn wẹ mìwlẹ; podọ Klisti yin
Jiwheyẹwhe tọn.

4 Mì gbọ gbẹtọ ni pọ́n mí-
wlẹ hlan taidi mẹmẹglọ
Klisti tọn lẹ podọ họ̀nkọ̀nsi aṣli
wiwe Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn.
2 Humọ, to whẹho ehe mẹ, nuhe
yè nọ donukun to họ̀nkọ̀nsi lẹ si
wẹ yindọ omẹ lọ ni yin mimọ
nado yin nugbonọ. 3 Todin,
onú pẹvi tlala de wẹ e yin na
yẹn, dọ yẹn ni yin dodinna gbọn
mìwlẹ dali kavi gbọn whẹdọtẹn
gbẹtọ tọn de dali. Yẹnlọsu ma
tlẹ nọ dindona dee. 4 Na ayi-
hadawhẹnamẹnu ṣie wé. Ṣogan,
ehe ma do mi hia di dodonọ, ṣi-
gba ewọ he nọ dindona mi wẹ Je-
hovah. 5 Enẹwutu, mì dawhẹ
nudepope tọn jẹnukọnna ojlẹ sisọ
lọ blo, kakajẹ whenue Oklunọ na
wá, mẹhe na hẹn onú whiwhla
he to zinvlu mẹ lẹ jẹ hinhọ́n nù
bo na hẹn linlẹn ahun mẹ tọn lẹ
sọawuhia, podọ to whenẹnu wẹ
omẹ dopodopo na mọ pipà etọn yí
sọn Jiwheyẹwhe dè.

6 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
onú ehelẹ wẹ yẹn ko dọ gbọn
dee titi po Apolo po yiyizan tai-
di apajlẹ lẹ dali na dagbe mì-
tọn, dọ to whẹho mítọn mẹ mì-
wlẹ nido sọgan plọn osẹ́n lọ he
dọmọ: "Mì yì zẹ̀ nuhe yin kinkàn-
dai lẹ go blo," na dopodopo mì-
tọn nikaa kla bo na nọ do nu-
kundagbe hia mẹde hú mẹdevo.
7 Na mẹnu wẹ hẹn we gbọnvo
na mẹdevo? Na nugbo tọn, etẹwẹ
hiẹ tindo bọ e ma yindọ hiẹ mọyi
wẹ? Todin, na nugbo tọn, eyin
hiẹ mọ ẹn yí wẹ, naegbọn hiẹ do
to awagundo taidi dọ e ma yin
hiẹ mọ ẹn yí wẹ?

8 Mìwlẹ ko tindo pekọ, kavi
e ma yin mọ wẹ? Mìwlẹ ko lẹzun
adọkunnọ, kavi e ma yin mọ wẹ?
Mìwlẹ ko jẹ gandu ji taidi ahọlu
matin míwlẹ, kavi e ma yin mọ
wẹ? Podọ na nugbo tọn, yẹn jlo
dọ mìwlẹ ni ko jẹ gandu ji taidi
ahọlu, na mílọsu nido sọgan du-
gán hẹ mì taidi ahọlu lẹ. 9 Na
e taidi na mi dọ Jiwheyẹwhe ko
do mí apọsteli lẹ hia gbọngo-
do taidi mẹhe yin didedovo na
okú, na mí ko lẹzun nupinpọn
de na aihọn lọ, podọ na angẹli
lẹ, podọ na gbẹtọ lẹ. 10 Mí yin
nulunọ lẹ na Klisti tọn wutu, ṣi-
gba mìwlẹ yin nuyọnẹntọ to Klis-
ti mẹ; mí yin madogánnọ, ṣi-
gba mìwlẹ yin huhlọnnọ; mìwlẹ
tindo oyín dagbe, ṣigba míwlẹ
yin winyando. 11 Kakajẹ ojlẹ
ehe mẹ, huvẹ gbẹ́ to mí hù podọ
nùgbla sọ to mí hù podọ po hu-
hlọn po wẹ mí nọ mọ avọ̀ dó podọ
yè nọ linú mí to filẹpo podọ mí
ma tindo owhé 12 podọ mí nọ
jẹtukla gbọn alọ mítọn lẹ yíyí do
wazọ́n dali. To whenue yè to mí
vlẹ, mí nọ dona; to whenue yè to
homẹkẹndo mí, mí nọ doakọnna;
13 to whenue yè to oyín mítọn
hẹngble, mí nọ vẹvẹ; mí ko wá
taidi ogbó aihọn lọ tọn, yèdọ nu-
gbẹdai onú lẹpo tọn kakajẹ din.

14 Yẹn to onú ehelẹ kàn, e ma
yin nado dowinyan mì gba, ṣi-
gba nado dotuhomẹna mì taidi

ovi yiwanna ṣie lẹ. 15 Na dile
etlẹ yindọ mì sọgan tindo ana-
demẹtọ degba-awe-foo to Klisti
mẹ, na taun tọn, mì ma tindo otọ́
susu gba; na yẹn ko lẹzun otọ́ mì-
tọn to Klisti Jesu mẹ gbọn wẹn-
dagbe lọ gblamẹ. 16 Enẹwutu,
yẹn vè mì dọ mì ni nọ hodo apa-
jlẹ ṣie. 17 Enẹwutu wẹ yẹn to
Timoti dohlan mì dè, na ewọ wẹ
ovi yiwanna podọ nugbonọ ṣie to
Oklunọ mẹ; ewọ nasọ flinnu mì
gando aliho nuyiwa tọn ṣie lẹ go
to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu, kẹ-
dẹdile yẹn to mẹplọn to filẹpo to
agun lẹpo mẹ do.

18 Mẹdelẹ to kikla taidi dọ
yẹn ma ja mì dè na nugbo tọn
wẹ nkọ. 19 Ṣigba, yẹn na wá
mì dè to madẹnmẹ, eyin Jehovah
jlo, podọ yẹn ma jlo na yọ́n hodi-
dọ mẹhe to kikla lẹ tọn gba, ada-
vo huhlọn yetọn. 20 Na ahọlu-
duta Jiwheyẹwhe tọn ma sinai do
hodidọ ji gba, ṣigba do huhlọn
ji. 21 Etẹwẹ mìwlẹ jlo? Be yẹn
ni wá mì dè po opò de po wẹ,
kavi po owanyi po, podọ to gbi-
gbọ walọmimiọn tọn mẹ?

5 Na taun tọn, yè to hodọ
gando galilọ de go to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn, yèdọ galilọ he nkọ
ma tlẹ tin to akọta lẹ ṣẹnṣẹn,
dọ dawe de yí asi otọ́ etọn tọn.
2 Podọ be kikla wẹ mìwlẹ te, ka-
kati mì ni to aluẹmẹ, na dawe
lọ he zan walọ ehe nido yin di-
desẹ sọn ṣẹnṣẹn mìtọn? 3 Na
yẹn tọn, dile yẹn ma tlẹ tin to
finẹ to agbasa mẹ ṣigba bo to
finẹ to gbigbọ mẹ, na taun tọn
yẹn ko dawhẹna dawe lọ he wà
onú mọnkọtọn, taidi dọ yẹn tin to
finẹ wẹ nkọ, 4 dọ to oyín Oklu-
nọ mítọn Jesu tọn mẹ, to whe-
nue mìwlẹ pli dopọ, gbigbọ ṣie
po huhlọn Oklunọ mítọn Jesu tọn
po ni tin hẹ mì, 5 mì ze dawe
mọnkọtọn do alọmẹ na Satani na
nuyiwadomẹji ylando lọ tọn nido
yin kúnsúdona, na gbigbọnọ-yin-
yin agun lọ tọn nido sọgan yin
hinhẹn dote to azán Oklunọ tọn
gbè.

6 Dodonu awagundido tọn mì-
tọn ma sọgbe gba. Be mì ma
yọnẹn dọ otọ́n pẹvide wẹ nọ hẹn
linfin yinyan lọ pete fọ́n ya?
7 Mì de otọ́n hoho lọ sè, na mì
nido yin linfin yinyan yọyọ de, to
whenuena e yindọ mì ma tindo
otọ́n ba. Na nugbo tọn, na Klisti
juwayi mítọn ko yin yíyí do san-
vọ́. 8 Enẹwutu, mì gbọ mí ni
ma yí otọ́n hoho kavi otọ́n ylan-
kan po ylanwiwa tọn po do basi
hùnwhẹ lọ blo, adavo akla mado-
tọ́n ahundopo tọn po nugbo tọn
lẹ po.

9 To wekanhlanmẹ ṣie mẹ,
yẹn kanwehlan mì ma nado do-
gbẹ́ hẹ galọtọ lẹ ba blo, 10 ehe
ma zẹẹmẹdo nado nọla mlẹn-
mlẹn na galọtọ aihọn ehe tọn
lẹ kavi nukunkẹnnọ lẹ kavi alọ-
slonamẹtọ lẹ kavi boṣiọ-sẹ̀ntọ lẹ
gba. Eyin e ma yinmọ, mì na to
dandannu glọ nado tọ́n sọn aihọn
lọ mẹ. 11 Ṣigba, todin, yẹn to
wekanhlan mì ma nado dogbẹ́
hẹ mẹdepope he yin yiylọdọ mẹ-
mẹsunnu he yin galọtọ kavi nu-
kunkẹnnọ kavi boṣiọ-sẹ̀ntọ kavi
mẹvlẹtọ kavi ahànnumunọ kavi

alọslonamẹtọ de, mì tlẹ dùnú hẹ
omẹ mọnkọtọn blo. 12 Na etẹ-
wẹ yẹn tindo nado yiwà hẹ whẹ-
didana mẹhe to gbonu lẹ? Be mì
ma nọ dawhẹna mẹhe to họmẹ lẹ,
13 dile Jiwheyẹwhe to whẹdana
mẹhe to gbonu lẹ? "Mì de omẹ
ylankan lọ sè sọn ṣẹnṣẹn mìtọn."

6 Be depope to mì mẹ he tin-
do owhè de sọta mẹdevo gbẹ́
nọ hà nado yì owhè nukọn to ma-
wadodonọ lẹ nukọn, bọ e ma yin
omẹ wiwe lẹ nukọn ya? 2 Kavi
be mì ma yọnẹn dọ omẹ wiwe
lẹ wẹ na dawhẹna aihọn ya?
Podọ eyin mìwlẹ wẹ na dawhẹ-
na aihọn, be mì ma jẹ nado da-
whẹ whẹho pẹvi tlala lẹ tọn wẹ
ya? 3 Be mì ma yọnẹn dọ mí-
wlẹ wẹ na dawhẹna angẹli lẹ wẹ
ya? To whenẹnu, naegbọn mí ma
nado dawhẹ whẹho ogbè ehe tọn
lẹ tọn? 4 To whelọnu lo, eyin
mì tindo whẹho ogbè ehe tọn lẹ
nado dawhẹna, be mẹhe agun lọ
nọ yí nukunpẹvi do pọ́n lẹ wẹ
mì na yí do basi whẹdatọ lẹ ya?
5 Yẹn to hodọ nado hẹn winyan
hù mì. Be nugbo wẹ dọ nuyọn-
ẹntọ dopo tata ma tin to ṣẹnṣẹn
mìtọn he na penugo nado dawhẹ
to mẹmẹsunnu etọn lẹ ṣẹnṣẹn,
6 ṣigba bọ mẹmẹsunnu nọ hẹn
mẹmẹsunnu yì owhè nukọn, bọ
e nọ yin to mayisenọ lẹ nukọn?

7 To whelọnu lo, na nugbo
tọn, mẹdepò mlẹnmlẹn wẹ e yin
na mì dọ mì to ode awetọ hẹn
yì owhè nukọn. Naegbọn mì ma
kuku gbọ bo yí guwhè? Naegbọn
mì ma kuku gbọ bo yin hihodu?
8 Humọ, mì to oylan wà bo to
mẹhodu, bọ e sọ yin sọta mẹmẹ-
sunnu mìtọn lẹ.

9 Etẹ nkọ! Be mì ma yọnẹn dọ
mawadodonọ lẹ ma na dugu ahọ-
luduta Jiwheyẹwhe tọn wẹ ya?
Yè klọ mì blo. Galọtọ lẹ, kavi
boṣiọ-sẹntọ lẹ, kavi ayọdetọ lẹ,
kavi sunnu he nọ yin hihla dai
na lẹndai zanhẹmẹ he jẹagọdo jọ-
wamọ tọn lẹ, kavi sunnu he nọ
zanhẹ sunnu lẹ, 10 kavi ajo-
tọ lẹ, kavi nukunkẹnnọ lẹ, kavi
ahànnumunọ lẹ, kavi mẹvlẹtọ
lẹ, kavi alọslonamẹtọ lẹ ma na
dugu ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn.
11 Ṣogan, nuhe delẹ to mì mẹ
yin dai niyẹn. Ṣigba, mì ko yin
kiklọwé, ṣigba mì ko yin hinhẹn
zun wiwe, ṣigba mì ko yin lilá
di dodonọ to oyín Oklunọ mítọn
Jesu Klisti tọn po gbigbọ wiwe
Jiwheyẹwhe mítọn tọn po mẹ.

12 Onú lẹpo wẹ sọgbe hẹ osẹ́n
na mi; ṣigba e ma yin onú
lẹpo wẹ tindo ale gba. Onú lẹpo
wẹ sọgbe hẹ osẹ́n na mi; ṣi-
gba yẹn ma na dike nudepope ni
hẹn mi zun mẹmẹglọ. 13 Nú-
dùdù lẹ tin na adọgo, podọ adọ-
go tin na núdùdù lẹ; ṣigba Jiwhe-
yẹwhe na hẹn adọgo po núdùdù
lẹ po zun ovọ́. Todin, agbasa ma
tin na galilọ gba, ṣigba na Oklu-
nọ; podọ Oklunọ tin na agbasa.
14 Ṣigba, Jiwheyẹwhe fọ́n Oklu-
nọ bo nasọ fọ́n míḷọsu sọn oṣiọ lẹ
mẹ gbọn huhlọn etọn gblamẹ.

15 Be mì ma yọnẹn dọ awutu-
gonu Klisti tọn lẹ wẹ agbasa mì-
tọn yin ya? To whelọnu lo, be
yẹn na de awutugonu Klisti tọn
lẹ sè bo hẹn yé zun awutugonu
galọtọ de tọn lẹ wẹ ya? Enẹ ni ma

jọ gbede blo! 16 Etẹ nkọ! Be
mì ma yọnẹn dọ ewọ he kọndopọ
hẹ galọtọ de, agbasa dopo wẹ yé
yin? Na e dọmọ, "Yé omẹ awe lẹ
na yin agbasalan dopo." 17 Ṣi-
gba, ewọ he kọndopọ hẹ Oklunọ,
gbigbọ dopo wẹ yé yin. 18 Mì
họ̀nna galilọ. Ylando devo depo-
pe he gbẹtọ sọgan wà tin to gbo-
nu agbasa etọn tọn, ṣigba ewọ he
nọ lọga to ylando wà do agbasa
etọn titi go. 19 Etẹ nkọ! Be mì
ma yọnẹn dọ tẹmpli gbigbọ wiwe
he to mì mẹ, he mì mọyi sọn Ji-
wheyẹwhe dè lọ tọn wẹ agbasa
mìtọn yin ya? Humọ, mì ma yin
mìde titi tọn gba, 20 na ahọ́
daho de ko yin súsú nado hò mì.
Mọwẹ, mì pagigona Jiwheyẹwhe
to agbasa mìtọn mẹ.

7 Todin, gando nuhe mì kan-
biọ to wekanhlanmẹ mìtọn
mẹ lẹ go, e yọ́n dọ sunnu ni ma
doalọ* yọnnu de go blo; 2 ṣo-
gan, na galilọ he gbayipe wutu,
mì gbọ sunnu dopodopo ni tindo
asi etọn titi podọ yọnnu dopodopo
ni tindo asu etọn titi. 3 Mì gbọ
asu ni na jlọjẹ asi etọn tọn ẹn;
ṣigba mì gbọ asi ga ni wà nu-
dopolọ na asu etọn. 4 Asi ma
paṣẹ do agbasa edetiti tọn ji, ṣi-
gba asu etọn wẹ wàmọ; mọdopolọ
ga, asu ma paṣẹ do agbasa edeti-
ti tọn ji, ṣigba asi etọn wẹ wàmọ.
5 Mì nọ tẹ ode awetọ mìtọn blo,
adavo gbọn gbekọndopọ omẹ awe
lẹ tọn dali na ojlẹ dide de, na
mì nido sọgan de whenu dovo
na odẹ podọ to enẹgodo, mì sọ-
gan gọjẹ opọ́ whladopo dogọ, na
Satani ma nado to mì whlepọn
na nugomape nado duto mẹdeti-
ti ji mìtọn wutu. 6 Ṣigba, yẹn
dọ ehe nado nagbè mì wẹ, e ma
yin gbedide de gba. 7 Ṣigba,
yẹn jlo dọ mẹlẹpo ni nọ lehe yẹn
te. Etomọṣo, omẹ dopodopo wẹ
tindo nunina etọn titi sọn Jiwhe-
yẹwhe dè, mẹde to aliho ehe mẹ,
mẹdevo to aliho enẹ mẹ.

8 Todin, yẹn dọna mẹhe ma
wlealọ lẹ po asuṣiọsi lẹ po dọ,
e yọ́n dọ yé ni gbọṣi lehe yẹn te.
9 Ṣigba, eyin yé ma sọgan duto
yede ji, mì gbọ yé ni wlealọ, na
e pọnte nado wlealọ hú dọ ojlo
zogbe ni duto yé ji.

10 Anademẹ ehelẹ wẹ yẹn
to nina mẹhe wlealọ lẹ, ṣogan
e ma yin yẹn adavo Oklunọ, dọ
asi klan sọn asu etọn go blo;
11 ṣigba eyin ewọ dona klan jan-
wẹ, mì gbọ e wlealọ blo kavi eyin
e ma yinmọ, ewọ ni gbọwhẹ hẹ
asu etọn; podọ asu ni ma jo asi
etọn do blo.

12 Ṣigba, mẹhe pò lẹ wẹ yẹn
to didọna, mọwẹ, yèdọ yẹn, e ma
yin Oklunọ gba, dọmọ: Eyin mẹ-
mẹsunnu de tindo asi mayisenọ
de, ṣogan bọ yọnnu lọ kẹalọyi
nado nọ nò hẹ ẹ, mì gbọ e jo e do
blo; 13 podọ yọnnu de he tin-
do asu mayisenọ, ṣogan bọ sun-
nu lọ kẹalọyi nado nọ nò hẹ ẹ, mì
gbọ e jo asu etọn do blo. 14 Na
asu mayisenọ lọ yin hinhẹn zun
wiwe na asi etọn tọn wutu, podọ
asi mayisenọ lọ yin hinhẹn zun
wiwe na asu yisenọ lọ tọn wutu;
eyin e ma yinmọ, na nugbo tọn,
ovi mìtọn lẹ na yin mawé, ṣigba

1Kọ 7:1* Vlavo zẹẹmẹdo, "Ma nado wlealọ bo tindo kọndopọ zanhẹmẹ tọn."

todin, yé ko yin wiwe. 15 Etomọṣo, eyin mayisenọ lọ ze afọdide nado klan, mì gbọ e ni klan; mẹmẹsunnu kavi mẹmẹyọnnu de ma to dandannu glọ to ninọmẹ mọnkọtọn lẹ mẹ gba, ṣigba Jiwheyẹwhe ko ylọ mì do jijọho kọn. 16 Na hiẹ asi, nawẹ hiẹ wagbọn do yọnẹn eyin hiẹ ma na whlẹn asu towe gán? Kavi hiẹ asu, nawẹ hiẹ wagbọn do yọnẹn eyin hiẹ ma na whlẹn asi towe gán?

17 Kẹdẹdi ninọmẹ he Jehovah ko na omẹ dopodopo, mì gbọ omẹ dopodopo ni nọ zinzọnlin dile Jiwheyẹwhe ko ylọ ẹ do. Podọ enẹwutu wẹ yẹn nọ degbè to agun lẹpo mẹ. 18 Be mẹdepope yin yiylọ to whenue e ko gboadà wẹ ya? Mì gbọ ewọ lẹzun mẹhe ma gboadà blo. Be mẹdepope yin yiylọ to whenue e ma ko gboadà wẹ ya? Mì gbọ ewọ gboadà blo. 19 Adàgbigbo ma yin nude, podọ adàmagbo ma yin nude, ṣigba tonusisena gbedide Jiwheyẹwhe tọn lẹ wẹ yin nujọnu. 20 To ninọmẹ depope he mẹ omẹ dopodopo yin yiylọ te, mì gbọ ewọ ni gbọṣi e mẹ. 21 Be hiẹ yin yiylọ to whenue a yin afanumẹ de wẹ ya? A dike e dotukla we blo; ṣigba eyin hiẹ sọgan jẹ mẹdekannu, kuku gbọ bo yí dotẹnmẹ hundote lọ zan. 22 Na mẹdepope he yin yiylọ to Oklunọ mẹ to whenue ewọ yin afanumẹ de yin mẹtundote Oklunọ tọn; mọdopolọ ewọ he yin yiylọ to whenue e to edekannu yin afanumẹ Klisti tọn. 23 Ahọ́ daho de ko yin súsú nado hò mì; mì sọ yin afanumẹ gbẹtọ tọn lẹ ba blo. 24 Mẹmẹsunnu lẹ emi, ninọmẹ depope he mẹ omẹ dopodopo yin yiylọ te, mì gbọ ewọ ni gbọṣi e mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe.

25 Todin, yẹn ma tindo gbedide de sọn Oklunọ dè na tlẹnnọ lẹ gba, ṣigba linlẹn ṣie dọ wẹ yẹn te taidi mẹhe Oklunọ do lẹblanu hia nado yin nugbonọ. 26 Enẹwutu, yẹn lẹndọ ehe sọgbe na ninọmẹ he tin to mí dè tofi lọ wutu, dọ e sọgbe na sunnu de nado gbọṣi lehe ewọ te. 27 Be hiẹ yin sìnsìn do asi de go wẹ? A dín tundote ba blo. Be hiẹ ko yin túntún sọn asi de go wẹ? A sọ dín asi de ba blo. 28 Ṣigba, eyin hiẹ tlẹ wlealọ, hiẹ ma waylando. Podọ eyin tlẹnnọ de wlealọ, omẹ mọnkọtọn ma waylando. Etomọṣo, mẹhe wàmọ lẹ na tindo nukunbibia to agbasalan yetọn mẹ. Ṣigba, yẹn to dide mì sọn e mẹ.

29 Humọ, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn dọ ehe, dọ gli wẹ ojlẹ he pò lọ. Bẹsọn din, mì gbọ yé he tindo asi lẹ ni taidi mẹhe ma tindo, 30 podọ ga, mẹhe to avivi lẹ ni taidi mẹhe ma to avivi, podọ mẹhe to ayajẹ lẹ taidi mẹhe ma to ayajẹ, podọ mẹhe to hihò lẹ taidi mẹhe ma tindo, 31 podọ mẹhe to aihọn lọ zan lẹ taidi mẹhe ma to zinzan ẹn to gigọ́ mẹ; na ninọmẹ* aihọn ehe tọn to didiọ. 32 Na nugbo tọn, yẹn jlo dọ mì ni vò sọn tuklajiję mẹ.

1Kọ 7:31* Ehe dlẹnalọdo aihundida debọdo-dego voovo oplò ji tọn lẹ.

Sunnu he ma wlealọ nọ jẹtukla na onú Oklunọ tọn lẹ, yèdọ lehe ewọ sọgan tindo alọkẹyi Oklunọ tọn do. 33 Ṣigba, sunnu he wlealọ nọ jẹtukla na onú aihọn tọn lẹ, yèdọ lehe ewọ sọgan tindo alọkẹyi asi etọn tọn do, 34 podọ ewọ nọ yin ayihafẹsẹna. Humọ, yọnnu he ma wlealọ podọ mẹhe yin awhli nọ jẹtukla na onú Oklunọ tọn lẹ na e nido sọgan yin wiwe to agbasa etọn mẹ podọ to gbigbọ etọn mẹ. Ṣigba, yọnnu he wlealọ nọ jẹtukla na onú aihọn tọn lẹ, yèdọ lehe e sọgan tindo alọkẹyi asu etọn tọn do. 35 Ṣigba, yẹn to ehe dọ na ale mìtọn wutu, e ma yin nado dó omọ na mì wẹ gba, ṣigba nado whàn mì nado wà nuhe sọgbe podọ nuhe nọtena devizọnwiwa to whepoponu na Oklunọ matin ayihafẹsẹnamẹ.

36 Ṣigba, eyin mẹdepope lẹndọ emi to nuyiwa to aliho he ma sọgbe mẹ gando tlẹnmẹninọ emitọn go, eyin e ko zẹ owhe aflanmẹ tọn etọn go, bọ e mọdọ enẹ wẹ yọ́n na emi, mì gbọ ni wà nuhe jlo e; e ma waylando. Mì gbọ yé ni wlealọ. 37 Ṣigba, eyin mẹdepope magbe to ahun etọn mẹ, bo mọdọ emi ma tin to dandannu glọ, ṣigba bo tindo huhlọn do ojlo etọn titi ji bo ko basi nudide ehe to ahun etọn titi mẹ nado gbọṣi tlẹnmẹninọ etọn mẹ, ewọ na wà dagbe. 38 Podọ, mẹhe sọ doalọtena tlẹnmẹninọ etọn bo wlealọ wà dagbe, ṣigba ewọ he ma wlealọ na wà dagbe hugan.

39 Asi de yin sìnsìn dile asu etọn na to ogbẹ̀ dẹnsọ. Ṣigba, eyin asu etọn damlọn to okú mẹ, ewọ vò nado wlealọ hẹ mẹhe jlo e, to Oklunọ mẹ kẹdẹ. 40 Ṣigba, to linlẹn ṣie mẹ, ewọ na yin ayajẹnọ hugan eyin e gbọṣi lehe e te. Na taun tọn, yẹn sọ lẹndọ yẹn tindo gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn ga.

8 Todin, gando núdùdù he yin yíyí do sanvọ́ hlan boṣiọ lẹ go: mí yọnẹn dọ mímẹpo wẹ tindo oyọnẹn gando whẹho ehe go. Oyọnẹn nọ kla, ṣigba owanyi nọ jlọmẹdote. 2 Eyin mẹdepope lẹndọ emi tindo oyọnẹn gando nude go, be ewọ ma ko yọ́n ẹn dile e dona yọ́n ẹn do. 3 Ṣigba, eyin mẹde yiwanna Jiwheyẹwhe, omẹ ehe wẹ ewọ yọnẹn.

4 Todin, gando núdùdù he yin yíyí do sanvọ́ hlan boṣiọ lẹ dùdù go, mí yọnẹn dọ boṣiọ ma yin nude to aihọn lọ mẹ, podọ Jiwheyẹwhe devo de ma tin adavo dopo. 5 Na dile etlẹ yindọ omẹ delẹ tin he nọ yin yiylọdọ "yẹwhe lẹ," vlavo to olọn mẹ kavi to aigba ji, kẹdẹdile "yẹwhe lẹ" sù bọ "oklunọ lẹ" sù do, 6 na taun tọn, Jiwheyẹwhe dopo wẹ tin na míwlẹ, yèdọ Otọ́, mẹhe mẹ onú lẹpo wá sọn, podọ míwlẹ na ewọ; podọ Oklunọ dopo wẹ tin, yèdọ Jesu Klisti, mẹhe gblamẹ onú lẹpo wá aimẹ te, podọ míwlẹ gbọn ewọ gblamẹ.

7 Etomọṣo, e ma yin mẹlẹpo wẹ tindo oyọnẹn ehe; ṣigba dile e ko yin aṣa mẹdelẹ tọn do, yé gbẹ́ nọ lẹnnupọn dogbọn boṣiọ lẹ

dali kakajẹ din, podọ to whenue
yé to núdù, yé nọ to pinpọn ẹn
taidi nuhe yin yíyí do sanvọ́
hlan boṣiọ, bọ ayihadawhẹnamẹ-
nu yetọn he yin madogánnọ ko
yin hinhẹnflu. 8 Ṣigba, núdù-
dù ma na hẹn mí dọnsẹpọ Ji-
wheyẹwhe; eyin mí ma dù, nude
ma na gú mí, podọ, eyin mí
dù, e ma na hẹn ale de wá na
mí. 9 Ṣigba, mì payi dọ jlọ-
jẹ he mì tindo ehe ni ma lẹ-
zun zannu ahlìda tọn to aliho de
mẹ na mẹhe yin madogánnọ lẹ
blo. 10 Na eyin mẹdepope mọ
hiẹ, he tindo oyọnẹn jagla to nú-
dùdù kọ̀n to tẹmpli boṣiọ tọn de
mẹ, be ayihadawhẹnamẹnu omẹ
enẹ he yin madogánnọ lọ tọn
ma na yin nuyiwadeji sọmọ bọ
e na nọ dù núdùdù he yin yíyí do
sanvọ́ hlan boṣiọ lẹ ya? 11 Na
taun tọn, gbọn oyọnẹn towe dali,
mẹhe yin madogánnọ lọ to yin-
yin huhusudo, yèdọ mẹmẹsun-
nu towe he tamẹ Klisti kú do.
12 Ṣigba, to whenuena mìwlẹ
gbọnmọ dali waylando sọta mẹ-
mẹsunnu mìtọn lẹ bo gbleawu-
na ayihadawhẹnamẹnu yetọn he
yin madogánnọ, Klisti wẹ mì to
ylando wà sọta. 13 Enẹwutu,
eyin núdùdù hẹn mẹmẹsunnu ṣie
dahli, yẹn ma nasọ dù olàn gbe-
de ba, na yẹn nikaa hẹn mẹmẹ-
sunnu ṣie dahli.

9 Be yẹn ma vò nado wà nuhe
jlo mi wẹ ya? Be e ma yin
apọsteli de wẹ yẹn yin ya? Be
yẹn ma ko mọ Jesu Oklunọ mí-
tọn wẹ ya? Be e ma yin kọdẹ-
tọn azọ́n ṣie to Oklunọ mẹ tọn
wẹ mìwlẹ yin ya? 2 Eyin yẹn
ma yin apọsteli de na mẹdevo
lẹ, e họnwun hezeheze dọ yẹn
yinmọ na mìwlẹ, na mìwlẹ wẹ
hiadonu he do apọsteli-yinyin ṣie
hia to Oklunọ mẹ.

3 Avùnlọyiyi ṣie hlan mẹhe to
dodinna mi lẹ die: 4 Mí tindo
jlọjẹ nado dù bo nù, kavi e ma yin
mọ wẹ? 5 Mí tindo jlọjẹ nado
wlealọ hẹ mẹmẹyọnnu de bo nọ
plan ẹn hẹn taidi asi, yèdọ kẹdẹ-
di apọsteli he pò lẹ podọ nọvisun-
nu Oklunọ tọn lẹ po Kefa po, kavi
e ma yin mọ wẹ? 6 Kavi be
Balnaba po yẹn po kẹdẹ wẹ ma
tindo jlọjẹ nado gọ̀n agbasazọ́n
ma wà ya? 7 Mẹnu wẹ tin he
nọ wazọ́n taidi awhànfuntọ bo nọ
penukundo ede go po akuẹ edẹ-
titi tọn po? Mẹnu wẹ nọ dó vẹn-
gle bo ma nọ dù sinsẹ́n etọn?
Kavi mẹnu wẹ nọ yìn lẹngbọpa
bo ma nọ nù sọn anọ́sin etọn mẹ?

8 Be nujinọtedo gbẹtọ tọn lẹ
mẹ wẹ yẹn to onú ehelẹ dọ sọn
ya? Kavi be Osẹ́n lọ lọsu ma
dọ onú ehelẹ ya? 9 Na e yin
kinkàndai to osẹ́n Mose tọn mẹ
dọmọ: "Hiẹ ma dona doajànuna
oyìnsú de to whenue e to likun
tùn." Be oyìnsú lẹ tọn hòpọn wẹ
Jiwheyẹwhe te ya? 10 Kavi na
taun tọn, be na míwlẹ tọn wutu
wẹ e do dọ ehe ya? Na nugbo tọn,
na mítọn wutu wẹ e yin kinkàn-
dai, na mẹhe to aigba-jlo dona
wàmọ po todido po podọ mẹhe to
likun tùn dona wàmọ po todido
po nado dù sọn likun lọ lẹ mẹ.

11 Eyin mí ko dó onú gbigbọ
tọn lẹ na mì, be onú daho de wẹ,
eyin mí na gbẹ̀n onú agbasa tọn

lẹ sọn mì dè ya? 12 Eyin mẹ-
devo lẹ tindo jlọjẹ ehe do mì ji, be
míwlẹ ma dona tindo humọ ya?
Etomọṣo, míwlẹ ma ko yí jlọjẹ
ehe zan, ṣigba mí to akọndona
onú lẹpo, na mí nikaa hẹn ali-
glọnnamẹnu depope wá na wẹn-
dagbe he gando Klisti go lọ.
13 Be mì ma yọnẹn dọ mẹhe to
azọngban wiwe hẹndi lẹ nọ dù
sọn nuhe to tẹmpli mẹ lẹ mẹ wẹ,
podọ mẹhe nọ wadevizọn to whe-
poponu to agbà lọ kọ̀n lẹ nọ tindo
mimá de na yede hẹ agbà lọ ya?
14 Mọdopolọ ga, Oklunọ degbe-
na mẹhe to wẹndagbe lọ lá lẹ
nado nọ nọgbè gbọn wẹndagbe lọ
gblamẹ.

15 Ṣigba, yẹn ma ko yí dopo
tata to onú ehelẹ mẹ zan gba. Na
nugbo tọn, yẹn ma to onú ehe-
lẹ kàn na yẹn nido sọgan wàmọ
gba, na e na pọnte na mi
hú nado kú—mẹdepope ma na
hẹn whẹwhinwhẹn ṣie nado doa-
wagun zun ovọ́ gba! 16 Todin,
eyin yẹn to wẹndagbe lọ lá, e ma
yin whẹwhinwhẹn de na mi nado
doawagun gba, na dandannu wẹ
e yin na mi. Na taun tọn, dindọn
wẹ e na yin na mi eyin yẹn ma lá
wẹndagbe lọ! 17 Eyin yẹn wà
ehe sọn ojlo mẹ wá, yẹn tindo ale
de; ṣigba eyin yẹn wà ẹ jẹagọ-
do ojlo ṣie, depope he e na yin,
yẹn tindo họ̀nkọnsi-zọ́n de he ko
yin zizedo alọmẹ na mi. 18 To
whelọnu lo, etẹwẹ yin ale ṣie? Dọ
dile yẹn to wẹndagbe lọ lá, yẹn
nido sọgan ze wẹndagbe lọ donu-
kọnnamẹ ma yí akuẹ, na yẹn ni-
kaa ṣì jlọjẹ ṣie zan to wẹndagbe
lọ mẹ.

19 Na dile etlẹ yindọ yẹn tin
to mẹdekannu sọn mẹlẹpo dè,
yẹn yí dee do basi afanu-
mẹ na mẹlẹpo, na yẹn nido sọ-
gan duale suhugan gbẹtọ lẹ tọn.
20 Podọ, enẹwutu, na Ju lẹ, yẹn
taidi Ju de, na yẹn nido dua-
le Ju lẹ tọn; na mẹhe to osẹ́n
glọ lẹ, yẹn taidi mẹhe to osẹ́n
glọ, dile etlẹ yindọ yẹnlọsu ma to
osẹ́n glọ, na yẹn nido duale mẹhe
to osẹ́n glọ lẹ tọn. 21 Na mẹhe
ma tindo osẹ́n lẹ, yẹn taidi mẹhe
ma tindo osẹ́n, dile etlẹ yindọ
yẹn ma nọma tindo osẹ́n Jiwhe-
yẹwhe tọn ṣigba yẹn to osẹ́n
Klisti tọn glọ, na yẹn nido dua-
le mẹhe ma tindo osẹ́n lẹ tọn.
22 Na madogánnọ lẹ, yẹn lẹzun
madogánnọ, na yẹn nido duale
madogánnọ lẹ tọn. Yẹn ko lẹzun
onú lẹpo na gbẹtọ wunmẹ lẹpo,
na yẹn nido gbọn aliho lẹpo mẹ
whlẹn mẹdelẹ gán. 23 Ṣigba,
yẹn wà onú lẹpo na wẹndagbe lọ
tọn wutu, na yẹn nido má ẹn hẹ
mẹdevo lẹ.

24 Be mì ma yọnẹn dọ wezun-
dotọ lẹpo wẹ nọ dowezun to alè-
wezun de mẹ, ṣigba omẹ dopo
poun wẹ nọ mọ ale lọ yí ya? Mì
dowezun to aliho he mẹ mì sọgan
mọ ẹn yí te. 25 Humọ, mẹhe
to mahẹ tindo to agbàwhinwhlẹn
de mẹ lẹpo wẹ nọ yí mawazẹjlẹ-
go zan to onú lẹpo mẹ. Todin, na
nugbo tọn, yewlẹ nọ wà ẹ na yé
nido sọgan mọ jẹgbakun he nọ
gble de yí, ṣigba míwlẹ, dehe ma
nọ gble de. 26 Enẹwutu, aliho
he mẹ yẹn to wezundo te ma yin
po nujikudo matindo po gba; ali-
ho he mẹ yẹn to akotokún ṣie lẹ

yìn te ma yin nado to nuli jẹhọn gba; 27 ṣigba yẹn nọ to nutun agbasa ṣie bo nọ hẹn ẹn di afanumẹ de, na to whenue yẹn ko dọyẹwheho na mẹdevo lẹ godo, yẹnlọsu ni ma yin gbigbẹdai to aliho de mẹ blo.

10 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn ma jlo dọ mì ni to wunvi mẹ gba, dọ tọgbo mítọn lẹpo wẹ nọ aslọ lọ glọ podọ yemẹpo wẹ gbọn ohù lọ mẹ wayi 2 podọ yemẹpo wẹ yin bibaptizi to Mose mẹ gbọn aslọ lọ po ohù lọ po gblamẹ; 3 yemẹpo wẹ sọ dù núdùdù gbigbọmẹ tọn dopolọ 4 podọ yemẹpo wẹ nù núnùnù gbigbọmẹ tọn dopolọ. Na osé gángán gbigbọmẹ tọn he hodo yé lọ mẹ wẹ yé ko nọ nù sọn dai, podọ osé gángán enẹ nọtena Klisti. 5 Etomọṣo, Jiwheyẹwhe ma kẹalọyi suhugan yetọn, na yé yin hùhù to danfafa lọ ji.

6 Todin, onú ehelẹ lẹzun apajlẹ lẹ na mí, na míwlẹ ma nado nọ tindo ojlo to onú ylankan lẹ mẹ, yèdọ dile yewlẹ tindo ojlo to yé mẹ do. 7 Mọdopolọ, mì lẹzun boṣiọ-sẹ̀ntọ lẹ blo, dile delẹ to yé mẹ basi do; kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Gbẹtọ lọ lẹ sinai nado dù bo nù, podọ yé fọ́n nado daihun." 8 Mọdopolọ, mì gbọ mí ni ma nọ lọga blo, dile delẹ to yé mẹ lọga do, bọ fọtọ́n donu ko-nukunatọ̀n to yé mẹ jai to gbèdopo. 9 Mọdopolọ, mì gbọ mí ni ma whlé Jehovah pọ́n blo, dile delẹ to yé mẹ whlé e pọ́n do, bo dọ̀n gbọn odàn lẹ dali. 10 Mọdopolọ, mì yin nuhlundọtọ lẹ blo, kẹdẹdile delẹ to yé mẹ hlunnudọ do, bo dọ̀n gbọn mẹvasudotọ lọ dali. 11 Todin, onú ehelẹ jọ do yé go taidi apajlẹ lẹ, podọ yé yin kinkàndai taidi avase de na míwlẹ, mẹhe ji opodo titonu lẹ tọn ko wá.

12 Enẹwutu, mì gbọ ewọ he lẹndọ e to ote ni payi na e nikaa jai. 13 Whlepọn depope ma ko wá mì ji adavo dehe to paa mẹ na gbẹtọ lẹ. Ṣigba, nugbonọ wẹ Jiwheyẹwhe, podọ ewọ ma na dike mì ni yin whiwhlepọn zẹ̀ nuhe mì sọgan doakọnna go, ṣigba eyin whlepọn lọ wá, ewọ nasọ deali na mìwlẹ nido penugo nado doakọnna ẹn.

14 Enẹwutu, mẹyiwanna ṣie lẹ emi, mì họ̀nna boṣiọ-sinsẹ̀n. 15 Yẹn to hodọ taidi na mẹhe tindo wuntuntun lẹ; mì lẹn nuhe yẹn to didọ lẹ pọ́n na mìde. 16 Kọfo dona tọn he ji mí nọ hodẹ̀ do lọ, be e ma yin mahẹ tintindo to ohùn Klisti tọn mẹ wẹ e yin ya? Akla he mí nọ wẹ́n lọ, be e ma yin mahẹ tintindo to agbasa Klisti tọn mẹ wẹ e yin ya? 17 Na akla dopo wẹ tin, dile etlẹ yindọ míwlẹ sù, agbasa dopo wẹ mí yin, na mímẹpo wẹ to mahẹ tindo to akla dopo enẹ mẹ wutu.

18 Mì pọ́n mẹhe yin Islaeli to agbasa-liho lẹ: Be mẹhe dù to nuhe yin yíyí do sanvọ́ lọ lẹ mẹ ma yin mimátọ lẹ hẹ agbà lọ ya? 19 To whelọnu lo, etẹwẹ yẹn na dọ? Dọ nuhe yin yíyí

do sanvọ́ hlan boṣiọ de yin nude,
kavi dọ boṣiọ de yin nude wẹ
ya? 20 Lala; ṣigba yẹn dọ dọ
nuhe akọta lẹ yí do sanvọ́, aovi
lẹ wẹ yé yí yé do sanvọ́ hlan,
e ma yin hlan Jiwheyẹwhe gba;
podọ yẹn ma jlo dọ mì ni lẹ-
zun mimátọ lẹ hẹ aovi lẹ gba.
21 Mì ma sọgan to nùnù to kọfo
Jehovah tọn mẹ podọ to kọfo
aovi lẹ tọn mẹ gba; mì ma sọ-
gan to mahẹ tindo to "tafo Jeho-
vah tọn" ji podọ to tafo aovi lẹ
tọn ji gba. 22 Kavi "mí to awu-
whàn Jehovah tọn fọndote wẹ
ya"? Mí ma dohuhlọn hú i, kavi
mí wàmọ wẹ?
23 Onú lẹpo wẹ sọgbe hẹ
osẹ́n; ṣigba e ma yin onú lẹpo wẹ
tindo ale. Onú lẹpo wẹ sọgbe hẹ
osẹ́n; ṣigba e ma yin onú lẹpo
wẹ nọ jlọmẹdote. 24 Mì gbọ
omẹ dopodopo ni nọ dín, e ma yin
ale edetiti tọn gba, ṣigba dehe
yin mẹdevo tọn.
25 Mì nọ dù nulẹpo he nọ
yin sisà to olàn-himẹ lẹ bo ma
nọ kàn nudepope biọ na ayiha-
dawhẹnamẹnu mìtọn wutu blo;
26 na "Jehovah tọn wẹ aigba po
nuhe gọ́ e ji lẹ po." 27 Eyin
mẹdepope to mayisenọ lẹ mẹ
basi oylọna mì bọ e jlo mì nado
yì, mì dù nudepope he yin zi-
zedonukọnna mì bo ma nọ kàn
nudepope biọ na ayihadawhẹna-
mẹnu mìtọn wutu blo. 28 Ṣi-
gba, eyin mẹdepope dọna mì
dọmọ: "Nuhe yin yíyí do sanvọ́
de wẹ ehe," mì dù blo, na mẹhe
hẹn ẹn zun yinyọnẹn na mì tọn
wutu podọ na ayihadawhẹnamẹ-
nu wutu. 29 E ma yin "ayiha-
dawhẹnamẹnu" mìtọn titi hodọ
wẹ yẹn te gba, ṣigba mẹdevo tọn.
Na naegbọn mẹdekannujẹ ṣie
dona yin whẹdana gbọn ayiha-
dawhẹnamẹnu mẹdevo tọn dali?
30 Eyin yẹn to mahẹ tindo po
pẹdido po, naegbọn yè nado to
onú agọ̀ dọ gando go e na enẹ he
yẹn to pẹdona lọ wutu?
31 Enẹwutu, vlavo mì to dùdù
kavi to nùnù kavi nudevo depope
he mì to wiwà, mì nọ wà onú
lẹpo na gigo Jiwheyẹwhe tọn.
32 Mì lẹzun ahlidanu na Ju lẹ
kavi Glẹkinu lẹ podọ na agun
Jiwheyẹwhe tọn blo, 33 yèdọ
dile yẹn nọ to homẹ mẹlẹpo tọn
hẹn hùn to onú lẹpo mẹ do, bo ma
nọ to ale dee titi tọn dín adavo
mẹsusu tọn, na yé nido sọgan yin
whinwhlẹngán.

11 Mì nọ hodo apajlẹ ṣie,
yèdọ dile yẹn nọ hodo
Klisti tọn do.
2 Todin, yẹn pà mì na mì hẹn
mi do ayiha mẹ to onú lẹpo mẹ
podọ mì nọ tẹdo aṣa lẹ go gligli
kẹdẹdile yẹn ze yé do alọmẹ na
mì do. 3 Ṣigba, yẹn jlo dọ mì
ni yọnẹn dọ Klisti wẹ ota sun-
nu dopodopo tọn; podọ sunnu wẹ
ota yọnnu tọn; podọ Jiwheyẹwhe
wẹ ota Klisti tọn. 4 Sunnu de-
pope he to dẹ̀ho kavi to dọdai
dọ bo ṣinyọnnudo ota, dowinyan
ota etọn; 5 ṣigba yọnnu depo-
pe he to dẹ̀ho kavi to dọdai dọ
bo ma ṣinyọnnudo ota, dowinyan
ota etọn, na e yin nudopolọ taidi
eyin yọnnu de whlẹ́ ota. 6 Na
eyin yọnnu de ma nọ ṣinyọnnudo

ota, mì gbọ ewọ ni bo pà oda
etọn yìdo; ṣigba eyin winyannu
wẹ e yin na yọnnu de nado pà oda
yìdo kavi whlẹ ota, mì gbọ ewọ
ni ṣinyọnnudo ota.
7 Na e ma jẹ dọ sunnu ni ṣin-
yọnnudo ota, na apajlẹ po gigo
Jiwheyẹwhe tọn po wẹ ewọ yin
wutu; ṣigba yọnnu wẹ gigo sun-
nu tọn. 8 Na sunnu ma wá sọn
yọnnu mẹ, ṣigba yọnnu wẹ wá
sọn sunnu mẹ; 9 podọ, humọ,
sunnu ma yin didá na yọnnu
wutu, ṣigba yọnnu na sunnu.
10 Enẹwutu wẹ e jẹ dọ yọnnu ni
tindo ohia mẹmẹglọ tọn de to ota,
na angẹli lẹ wutu.
11 Etomọṣo, to kọndopọ mẹ hẹ
Oklunọ, yọnnu ma tin matin sun-
nu, mọjanwẹ sunnu ma tin ma-
tin yọnnu do niyẹn. 12 Na kẹ-
dẹdile yọnnu wá sọn sunnu mẹ
do, mọdopolọ wẹ sunnu wá gbọn
yọnnu gblamẹ do; ṣigba Jiwhe-
yẹwhe dè wẹ onú lẹpo wá sọn.
13 Mìlọsu lẹ ni lẹnpọn: Be e jẹ
dọ yọnnu ni hodẹ hlan Jiwheyẹ-
whe matin nuṣinyọndo ota ya?
14 Be mì ma ko plọn to jọwamọ-
liho dọ eyin sunnu tindo oda gaa,
winyan wẹ e yin na ẹn; 15 ṣi-
gba eyin yọnnu tindo oda gaa,
gigo wẹ e yin na ẹn ya? Na oda
wẹ yin nina ẹn do otẹn tabla tọn
mẹ. 16 Ṣigba, eyin e sọawuhia
dọ mẹde to núdọ̀n nado hodo aṣa
devo lẹ, míwlẹ ma tindo devo,
mọjanwẹ agun Jiwheyẹwhe tọn
lẹ lọsu ga.
17 Ṣigba, dile yẹn to anademẹ
ehelẹ na, yẹn ma pà mì, na pi-
pli dopọ mìtọn nọ hẹnnugble hú
nado jla onú do. 18 Na jẹnukọn
whẹ́, to whenue mì pli dopọ to
agun de mẹ, yẹn sè dọ kinklan
lẹ tin to ṣẹnṣẹn mìtọn; yẹn sọ
yí i sè jẹ obá de mẹ. 19 Na ha-
gbẹ klandovo lẹ dona tin to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn, na mẹhe yin alọkẹyi
lẹ nido sọgan họnwun to ṣẹnṣẹn
mìtọn ga.
20 Enẹwutu, to whenue mì pli
dopọ do fidopo, e ma nọ yọnbasi
nado dù tenu-núdùdù Oklunọ tọn
to aliho he sọgbe mẹ. 21 Na
to whenue mì to dùdù i, omẹ
dopodopo nọ dù núdùdù whèjai
tọn etọn titi jẹnukọn, bọ huvẹ nọ
to mẹde hù ṣigba mẹdevo ko nọ
nùmú. 22 E họnwun dọ mì tin-
do owhé mìtọn lẹ he gbè mì sọ-
gan dù bo nù te, kavi e ma yin
mọ wẹ? Kavi agun Jiwheyẹwhe
tọn vlẹ wẹ mì te bo to winyando
mẹhe ma tindo nude lẹ ya? Etẹ-
wẹ yẹn na dọna mì? Be yẹn ni pà
mì wẹ? Yẹn ma pà mì to ehe mẹ
gba.
23 Na nuhe yẹn mọyi sọn
Oklunọ lọ dè wẹ yẹn ko sọ ze
do alọmẹ na mì, dọ to ozán he
mẹ Oklunọ Jesu na yin didehia,
e yí akla de 24 podọ to whe-
nue e ko dopẹ́ godo, e wẹ́n ẹn
bo dọmọ: "Ehe nọtena agbasa ṣie
he yin nina do ota mìtọn mẹ.
Mì nọ wà ehe to oflin ṣie mẹ."
25 E wà nudopolọ gando kọfo lọ
go ga, to whenue e ko dù tenu-
núdùdù lọ, e dọmọ: "Kọfo ehe
nọtena alẹnu yọyọ lọ to dodonu
ohùn ṣie tọn ji. Mì nọ wà ehe, to
whedepopenu he mì to nùnù in,
to oflin ṣie mẹ." 26 Na whede-

popenu he mì to akla ehe dù bo
to kọfo ehe nù, mì to okú Oklunọ
tọn lá kaka e nado wá.
27 Enẹwutu, mẹdepope he nọ
dù akla lọ kavi nọ nù kọfo Okluno tọn lọ to aliho agọ̀ mẹ na hù-
whẹ gando agbasa po ohùn Oklunọ tọn po go. 28 Jẹnukọn whẹ́,
mì gbọ ewọ ni gbeje ede pọ́n ki-
tokito eyin e jẹ, podọ enẹgodo,
mì gbọ ewọ ni dù akla lọ bo nù
kọfo lọ. 29 Na ewọ he nọ dù bo
nọ nù, dù bosọ nù whẹgbledo sọta
ede eyin e ma yọ́n nuhe agba-
sa lọ nọtena. 30 Enẹwutu wẹ
mẹsusu to mì mẹ yin madogán-
nọ podọ azìnzọ̀nnọ, bọ omẹ vude
to amlọndọ to okú mẹ. 31 Ṣi-
gba, eyin mí yọ́n mẹhe nkọ míl-
su lẹ yin, mí ma na yin whẹda-
na. 32 Etomọṣo, eyin mí yin
whẹdana, Jehovah wẹ domẹplọn-
lọ mí go, na mí nikaa yin whẹ-
gbledo hẹ aihọn lọ. 33 Enẹwu-
tu, mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, to
whenue mì pli dopọ nado dù i, mì
nọ nọtepọn ode awetọ. 34 Eyin
huvẹ to mẹde hù, mì gbọ ewọ ni
dùnú to whégbè, bọ mì ma nado
pli dopọ nado yin whẹdana. Ṣi-
gba, whẹho he pò lẹ wẹ yẹn na
didẹ to whenue yẹn na wá.

12 Todin, mẹmẹsunnu lẹ
emi, yẹn ma jlo dọ mì
ni tin to wunvi mẹ gando nuni-
na gbigbọ tọn lẹ go. 2 Mìwlẹ
yọnẹn dọ whenuena mì gbẹ́ yin
omẹ akọta lẹ tọn, mì nọ yin hin-
hẹn buali nado hodo boṣiọ enẹ-
lẹ he ma nọ dọho kẹdẹdile mì
ko yin anadena do. 3 Enẹwu-
tu, yẹn jlo na hẹn mì yọnẹn dọ
mẹdepope he to hodọ gbọn gbi-
gbọ Jiwheyẹwhe tọn dali ma nọ
dọmọ: "Mẹhodẹ̀do wẹ Jesu!" podọ
mẹdepope ma sọgan dọmọ: "Jesu
wẹ Oklunọ!" eyin e ma yin gbọn
gbigbọ wiwe dali.
4 Todin, nunina voovo lẹ wẹ
tin, ṣigba gbigbọ dopolọ wẹ tin;
5 podọ lizọnyizọn voovo lẹ wẹ
tin, ṣogan Oklunọ dopolọ wẹ;
6 podọ aliho nuyiwa tọn voovo
lẹ wẹ tin, ṣogan Jiwheyẹwhe do-
polọ wẹ nọ yí aliho nuyiwa
tọn lọ lẹpo zan to gbẹtọ lẹpo mẹ.
7 Ṣigba, awusọhia gbigbọ lọ tọn
yin nina omẹ dopodopo na lẹndai
he nọ hẹn ale wá. 8 Di apa-
jlẹ, nuyọnẹn yí do dọho yin nina
mẹde gbọn gbigbọ dali, oyọnẹn
yí do dọho yin nina mẹdevo sọ-
gbe hẹ gbigbọ dopolọ, 9 yise
yin nina mẹdevo gbọn gbigbọ
dopolọ dali, nunina azọ̀nhẹngbọ
tọn lẹ yin nina mẹdevo gbọn gbi-
gbọ enẹ dopolọ dali, 10 ṣogan
azọ́n huhlọnnọ lẹ wiwà yin nina
mẹdevo, dọdai didọ yin nina mẹ-
devo, ohó gbọdo lẹ yinyọnẹn yin
nina mẹdevo, ogbè voovo lẹ yin
nina mẹdevo, podọ tadena ogbè
lẹ tọn yin nina mẹdevo. 11 Ṣi-
gba, gbigbọ ehe dopolọ wẹ nọ yí
aliho nuyiwa tọn ehe lẹpo zan, bo
nọ má na omẹ dopodopo kẹdẹdile
e jlo e do.
12 Na kẹdẹdile agbasa yin
dopo ṣigba bo tindo awutugonu
susu do, podọ awutugonu agba-
sa enẹ tọn lẹpo, dile yé tlẹ sù
sọ, agbasa dopo wẹ yé, mọ wẹ
Klisti lọsu te ga. 13 Na nugbo
tọn, gbọn gbigbọ dopo dali wẹ

mímẹpo yin bibaptizi te do agbasa dopo mẹ, vlavo Ju lẹ kavi Glẹkinu lẹ, vlavo afanumẹ lẹ kavi mẹhe to yedekannu lẹ, podọ mímẹpo wẹ yin hinhẹn nado nù gbigbọ dopo.

14 Na nugbo tọn, agbasa lọ ma yin awutugonu dopo gba, ṣigba susu wẹ. 15 Eyin afọ na dọmọ: "Na yẹn ma yin alọ wutu, yẹn ma yin apadewhe agbasa lọ tọn," ehe ma zọ́n bọ e ma yin apadewhe agbasa lọ tọn gba. 16 Podọ eyin otó na dọmọ: "Na yẹn ma yin nukun wutu, yẹn ma yin apadewhe agbasa lọ tọn," ehe ma zọ́n bọ e ma yin apadewhe agbasa lọ tọn gba. 17 Eyin agbasa lọ pete wẹ na yin nukun, fie wẹ nugopipe nusise tọn na te? Eyin agbasa lọ pete wẹ nọ sènu, fie wẹ owán sisè na te? 18 Ṣigba, todin, Jiwheyẹwhe ko yí awutugonu lọ lẹ do agbasa lọ go, yèdọ dopodopo yetọn, kẹdẹdile e jlo e do.

19 Eyin yemẹpo wẹ yin awutugonu dopo, fie wẹ agbasa lọ na te? 20 Ṣigba, todin, yé yin awutugonu susu, ṣogan yin agbasa dopo. 21 Nukun ma sọgan dọna alọ dọmọ: "Yẹn ma tindo nuhudo towe"; kavi, humọ, ota ma sọgan dọna afọ lẹ dọmọ: "Yẹn ma tindo nuhudo mìtọn." 22 Ṣigba kakatimọ, awutugonu agbasa tọn lẹ he taidi nuhe yin madogánnọ wẹ nọ yin dandannu, 23 podọ nugonu agbasa lọ tọn lẹ he mí lẹndọ yé ma tindo yẹyi sọmọ, ehelẹ wẹ mí nọ na yẹyi hugan, podọ nugonu mítọn he ma yọnwhanpẹ lẹ wẹ nọ yọnwhanpẹ hugan, 24 to whenuena e yindọ nugonu mítọn he yọnwhanpẹ lẹ ma nọ tindo nuhudo nudepope tọn. Etomọṣo, Jiwheyẹwhe kọ̀n agbasa lọ dopọ, bo nọ na yẹyi nugonu he tindo nuhudo lẹ hugan, 25 sọmọ bọ kinklan de ma na tin to agbasa lọ mẹ, ṣigba awutugonu etọn lẹ na nọ tindo mẹtọnhopọn dopolọ na ode awetọ. 26 Podọ eyin awutugonu dopo to yaji, awutugonu he pò lẹpo nọ jiya hẹ ẹ; kavi eyin awutugonu dopo yin gigopana, awutugonu he pò lẹpo nọ jaya hẹ ẹ.

27 Todin, agbasa Klisti tọn wẹ mìwlẹ yin, podọ dopodopo mìtọn yin awutugonu lẹ. 28 Podọ Jiwheyẹwhe ko yí omẹ dopodopo do agun lọ mẹ, tintan, apọsteli lẹ; awetọ, yẹwhegán lẹ; atọ̀ntọ, mẹplọntọ lẹ; enẹgodo, azọ́n huhlọnnọ lẹ; enẹgodo, nunina azọ̀nhẹngbọ tọn lẹ; sinsẹ̀nzọn alọgọnamẹ tọn lẹ, nugopipe lẹ nado deanana onú, ogbè voovo lẹ. 29 E ma yin yemẹpo wẹ yin apọsteli lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ? E ma yin yemẹpo wẹ yin yẹwhegán lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ? E ma yin yemẹpo wẹ yin mẹplọntọ lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ? E ma yin yemẹpo wẹ nọ wà azọ́n huhlọnnọ lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ? 30 E ma yin yemẹpo wẹ tindo nunina azọ̀nhẹngbọ tọn lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ? E ma yin yemẹpo wẹ nọ yí ogbè devo lẹ do dọho, kavi e ma yin mọ wẹ? E ma yin yemẹpo wẹ yin lẹdogbedevomẹtọ lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ?

31 Ṣigba, mì nọ yí zohunhun do
dín nunina daho hugan lẹ. Ṣo-
gan, yẹn do aliho he yiaga hugan
lọ hia mì.

13 Eyin yẹn nọ yí ogbè gbẹtọ
lẹ po angẹli lẹ tọn po do
dọho ṣigba bo ma tindo owanyi,
yẹn lẹzun gànvẹẹ he to núdọ kavi
ajogàn ogbè lélénọ de. 2 Podọ
eyin yẹn tindo nunina dọdai didọ
tọn bo jẹakọ hẹ aṣli wiwe lẹpo
podọ oyọnẹn lẹpo, podọ eyin yẹn
tindo yise lẹpo bo sọgan diọtẹnna
osó lẹ, ṣigba bo ma tindo owa-
nyi, yẹn ma yin nude. 3 Podọ
eyin yẹn yí nutindo ṣie lẹpo do
na núdùdù mẹdevo lẹ, podọ eyin
yẹn yí agbasa ṣie namẹ, na yẹn
nido doawagun, ṣigba bo ma tin-
do owanyi, ale depope ma tin to
e mẹ na mi.
4 Owanyi nọ sinyẹnlin bo yin
homẹdagbenọ. Owanyi ma nọ
whànwu, e ma nọ ze ede daga,
ma nọ kla, 5 ma nọ wanu jẹa-
gọ, ma nọ dín ale edetiti
tọn lẹ, ma nọ gblehomẹ aplà.
E ma nọ basi kandai nuṣiwa tọn.
6 E ma nọ jaya to mawadodo
mẹ, ṣigba nọ jaya to nugbo mẹ.
7 E nọ ṣinyọnnudo onú lẹpo, nọ
yí onú lẹpo sè, nọ do todido to
onú lẹpo mẹ, nọ doakọnna onú
lẹpo.
8 Owanyi ma nọ gboawupo
gbede. Ṣigba eyin nunina dọ-
dai didọ tọn lẹ wẹ, yé na busẹ;
eyin ogbè lẹ wẹ, yé na doalọ-
te; eyin oyọnẹn wẹ, e na busẹ.
9 Na oyọnẹn agbòte wẹ mí tindo
podọ dọdai agbòte dọ wẹ mí te;
10 ṣigba to whenuena oyọnẹn he
pé na wá, enẹ he yin agbòte na
busẹ. 11 To whenuena yẹn yin
yọpọ, yẹn nọ dọho di yọpọ, nọ
lẹnnupọn di yọpọ, yihojlẹdohogo
di yọpọ; ṣigba todin he yẹn ko lẹ-
zun sunnu, yẹn ko jo walọ yọpọ
tọn lẹ do. 12 Na todin mí to
numọ vlìvlì taidi to mẹpọ́nnu he
yè yí ogàn do basi de mẹ, ṣigba
to whenẹnu e na yin nukun sọ
nukun. Todin yẹn tindo oyọnẹn
agbòte, ṣigba to whenẹnu yẹn na
tindo oyọnẹn he họnwun hezehe-
ze yèdọ dile yẹn yin yinyọnẹn
hezeheze do. 13 Nalete, todin,
onú atọn ehelẹ wẹ pò, yise, todi-
do, owanyi; ṣigba dehe klohugan
to ehelẹ mẹ wẹ owanyi.

14 Mì doafọna owanyi, ṣo-
gan mì nọ yí zohunhun
do dín nunina gbigbọ tọn lẹ, ṣi-
gba e na pọnte hú dọ mì ni nọ
dọ dọdai. 2 Na ewọ he nọ yí
ogbè devo do dọho, nọ dọho, e ma
yin na gbẹtọ, ṣigba na Jiwhe-
yẹwhe, na mẹdepope ma nọ do-
toai, ṣigba ewọ nọ dọho aṣli wiwe
lẹ tọn gbọn gbigbọ dali. 3 Eto-
mọṣo, ewọ he nọ dọ dọdai lẹ
nọ hẹnmẹ lodo bo nọ na tuli-
mẹ bosọ nọ miọnhomẹna gbẹtọ
lẹ gbọn ohó etọn dali. 4 Ewọ
he nọ yí ogbè devo do dọho nọ
hẹn edetiti lodo, ṣigba ewọ he
nọ dọ dọdai lẹ nọ hẹn agun lodo.
5 Todin, yẹn na ko jlo dọ mì-
mẹpo ni nọ yí ogbè devo lẹ do
dọho, ṣigba nuhe jlo mi hugan
wẹ yindọ mì ni nọ dọ dọdai. Na
nugbo tọn, ewọ he nọ dọ dọdai
lẹ klohu mẹhe nọ yí ogbè devo
lẹ do dọho, adavo eyin ewọ, na

taun tọn, nọ basi lẹdogbedevomẹ,
na agun lọ nido sọgan yin hinhẹn lodo. 6 Ṣigba, mẹmẹsunnu lẹ emi, eyin yẹn wá mì dè to
ojlẹ ehe mẹ bo yí ogbè devo lẹ do
to hodọ, dagbe tẹwẹ yẹn wà na
mì, eyin yẹn ma yí osọhia kavi
oyọnẹn kavi dọdai didọ kavi mẹ-
pinplọn do dọhona mì?
7 Nalete, nuhe ma tindo gbọ-
fufu lẹ vlavo ován kavi aja-
lẹn de nọ dọnú; eyin vogbin-
gbọn ma tin to nudidọ yetọn lẹ
mẹ, nawẹ nuhe to yinyin hihò to
ován kavi ajalẹn ji sọgan yin yin-
yọnẹn gbọn? 8 Na nugbo tọn,
eyin nudidọ opẹ̀n tọn ma họnwun
hezeheze, mẹnu wẹ na wleawu-
daina awhàn? 9 Mọdopolọ ga,
eyin mìwlẹ ma yí odẹ́ mìtọn
do dọho to aliho he na yin nu-
kunnumọjẹemẹ po awubibọ po
mẹ, nawẹ nuhe to yinyin didọ
lọ na yin yinyọnẹn gbọn? Mì-
wlẹ na to hodọ, na taun tọn,
do jẹhọn mẹ. 10 E sọgan yin-
dọ ogbè voovo lẹ wẹ to aihọn
mẹ, ṣogan depope to yé mẹ ma
nọma tindo zẹẹmẹ. 11 To whe-
lọnu lo, eyin yẹn ma mọnukun-
nujẹ nuhe dọ ogbè lọ te mẹ, be
yẹn yin jonọ de na mẹhe to hodọ,
bọ mẹhe to hodọ lọ yin jonọ de
na mi. 12 Mọdopolọ ga, mìlọ-
su lẹ, to whenuena e yindọ mì
yí zohunhun do to nunina gbigbọ
tọn lẹ jlo, mì nọ dín nado sù to
yé mẹ na hinhẹn lodo agun lọ
tọn.
13 Enẹwutu, mì gbọ ewọ he
nọ yí ogbè devo do dọho ni hodẹ̀
na ewọ nido sọgan basi lẹdogbe-
devomẹ. 14 Na eyin yẹn nọ yí
ogbè devo do hodẹ̀, nunina gbi-
gbọ tọn he yin nina mi lọ wẹ to
dẹ̀ho, ṣigba ayiha ṣie ma tindo
sinsẹ́n. 15 To whelọnu lo, etẹ-
wẹ dona yin wiwà? Yẹn na yí
nunina gbigbọ tọn lọ do hodẹ̀,
ṣigba yẹn nasọ yí ayiha ṣie do
hodẹ̀ ga. Yẹn na yí nunina gbigbọ
tọn lọ do jihàn pipà tọn, ṣigba
yẹn nasọ yí ayiha ṣie do jihàn
pipà tọn ga. 16 Eyin e ma yin-
mọ, eyin hiẹ yí nunina gbigbọ
tọn de do na pipà, nawẹ mẹhe
sinai to azinpo omẹ paa lẹ tọn ji
lọ na dọ "Nisẹ"* na pẹdido towe
lẹ gbọn, to whenue ewọ ma yọ́n
nuhe dọ hiẹ te? 17 Nugbo wẹ
dọ hiẹ dopẹ́ to aliho dagbe de
mẹ, ṣigba omẹ diẹ ma yin hinhẹn
lodo. 18 Yẹn dopẹna Jiwheyẹ-
whe dọ yẹn nọ yí ogbè susu do
dọho hú mìmẹpo. 19 Etomọṣo,
e na pọnte na mi nado yí ayiha
ṣie do dọ hogbe atọ́n to agun de
mẹ, na yẹn nido sọgan yí onù do
plọn mẹdevo lẹ ga, hú hogbe de-
gba-awe-foo lẹ to ogbè devo mẹ.
20 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì lẹ-
zun yọpọvu to huhlọn nukunnu-
mọjẹnumẹ tọn lẹ mẹ blo, ṣigba
mì yin ovivu lẹ to ylanwiwa mẹ;
ṣogan mì ni lẹzun mẹhe whẹ́n
ganji to huhlọn nukunnumọjẹnu-
mẹ tọn lẹ mẹ. 21 E yin kin-
kàndai to Osẹ́n lọ mẹ dọmọ:
" 'Odẹ́ jonọ lẹ tọn po nùflo jonọ lẹ
tọn po wẹ yẹn na yí do dọhona
omẹ ehelẹ, ṣogan yé ma na tlẹ
dotoaina mi to whenẹnu,' wẹ Je-

1Kọ 14:16* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

hovah dọ." 22 Enẹwutu, ogbè
devo lẹ yin ohia de, e ma yin na
yisenọ lẹ gba, ṣigba na mayisenọ
lẹ, to whenuena e yindọ dọdai
didọ ma yin na mayisenọ lẹ, ṣi-
gba na yisenọ lẹ. 23 Enẹwutu,
eyin agun lọ pete pli dopọ do fi-
dopo bọ yemẹpo yí ogbè devo lẹ
do to hodọ, ṣigba bọ omẹ paa lẹ
kavi mayisenọ lẹ biọ họmẹ, be yé
ma na dọ dọ alẹ wẹ mì hùn ya?
24 Ṣigba, eyin mìmẹpo to dọdai
dọ bọ mayisenọ de kavi omẹ paa
de biọ họmẹ, ewọ na yin wiwọ-
hẹ gbọn ohó yemẹpo tọn dali, bo
na yin whinwhàn nado dindona
ede kitokito; 25 aṣli ahun etọn
mẹ tọn lẹ na sọawuhia, bọ ewọ
na ṣinyọn nukunmẹ etọn ai bo
sẹn Jiwheyẹwhe bosọ lá dọmọ:
"Na nugbo tọn, Jiwheyẹwhe tin
to ṣẹnṣẹn mìtọn."
26 To whenẹnu, mẹmẹsunnu
lẹ emi, etẹwẹ dona yin wiwà?
To whenuena mì pli dopọ, bọ
mẹde tindo psalm, mẹdevo tindo
mẹpinplọn, mẹdevo tindo osọhia,
mẹdevo tindo ogbè devo, bọ mẹ-
devo tindo tadena. Mì gbọ onú
lẹpo ni yin wiwà na mẹhẹnlo-
do. 27 Podọ eyin mẹde to ogbè
devo yí do dọho, mì gbọ ni ma
zẹ omẹ awe kavi e sù gbau atọn
go blo, podọ ni yin debọdo-dego;
mì sọ gbọ mẹde ni basi lẹdo-
gbedevomẹ. 28 Ṣigba, eyin lẹ-
dogbedevomẹtọ ma tin, mì gbọ
ewọ ni nabọẹ to agun mẹ bo dọ-
hona ede podọ na Jiwheyẹwhe.
29 Humọ, mì gbọ yẹwhegán
awe kavi atọn ni dọho, podọ mì
gbọ mẹhe pò lẹ ni tunwun zẹẹ-
mẹ lọ go. 30 Ṣigba, eyin mẹ-
devo he to aisinsin to finẹ mọ
osọhia de, mì gbọ omẹ tintan
lọ ni nabọẹ whẹ́. 31 Na mìmẹ-
po nido sọgan dọ dọdai debọ-
do-dego, na mẹlẹpo nido sọgan
plọnnu bọ mẹlẹpo na yin tuli-
na. 32 Podọ nunina gbigbọ tọn
lẹ na dọdai didọ na yin anadena
gbọn yẹwhegán lẹ dali. 33 Na
Jiwheyẹwhe ma yin Jiwheyẹwhe
bẹwlu tọn de gba, ṣigba jijọho
tọn.
Dile e te do to agun omẹ wiwe
lẹ tọn lẹpo mẹ, 34 mì gbọ yọn-
nu lẹ ni nọ gbọṣi abọẹ to agun lẹ
mẹ, na e ma yin alọkẹyi dọ yé ni
dọho, ṣigba mì gbọ yé ni yin mẹ-
mẹglọ, yèdọ dile Osẹ́n lọ dọ do.
35 To whelọnu lo, eyin yé jlo na
plọn nude, mì gbọ yé ni kàn ẹn
biọ asu yetọn titi to whégbè, na
winyannu wẹ e yin na yọnnu de
nado dọho to agun mẹ.
36 Kavi mìwlẹ dè wẹ ohó Ji-
wheyẹwhe tọn wá sọn, kavi be
mìwlẹ kẹdẹ dè wẹ e jẹ ya?
37 Eyin mẹde lẹndọ emi yin
yẹwhegán de kavi tindo nunina
gbigbọ tọn, mì gbọ ewọ ni kẹalọ-
yi nuhe yẹn to kinkàn hlan mì lẹ,
na gbedide Oklunọ tọn wẹ yé yin
wutu. 38 Ṣigba, eyin mẹdepo-
pe yin wunvinọ, ewọ ni zindonu-
kọn to wunvi etọn mẹ. 39 Enẹ-
wutu, mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi,
mì nọ yí zohunhun do dín nuni-
na dọdai didọ tọn, ṣogan mì gbẹ́
ogbè devo lẹ yíyí do dọho namẹ
blo. 40 Ṣigba, mì gbọ onú lẹpo
ni nọ yin wiwà dile e jẹ do podọ
to titoji.

15 Todin, mẹmẹsunnu lẹ
emi, yẹn hẹn wẹndagbe
lọ zun yinyọnẹn na mì, ehe yẹn
lá na mì, he mìwlẹ sọ kẹalọyi, to
ehe mẹ mì to ote te ga, 2 gbọn
wẹndagbe ehe, he yẹn lá na mì
lọ gblamẹ wẹ mìwlẹ sọ to yin-
yin whinwhlẹngán te, eyin mì nọ
tẹdo e go gligli, eyin e ma yin-
mọ, na nugbo tọn, be mì lẹzun
yiseno lẹ to ovọ́ mẹ.
3 Na dopo to onú tintan he
yẹn zedo alọmẹ na mì lẹ mẹ wẹ
enẹ he yẹnlọsu mọyi, dọ Klisti
kú na ylando mítọn lẹ dile Owe-
wiwe lẹ dọ do; 4 podọ ewọ yin
dìdì, mọwẹ, dọ e ko yin finfọn to
azán atọ̀ntọ gbè dile Owe-wiwe
lẹ dọ do; 5 podọ e sọawuhia
Kefa, enẹgodo, omẹ wiawe lẹ.
6 Enẹgodo, e sọawuhia nuhe hu-
gan mẹmẹsunnu fowe-kanweko
to ojlẹ dopo mẹ, mẹhe suhugan
yetọn gbẹ́ pò to ogbè kakajẹ din,
ṣigba delẹ ko damlọn to okú mẹ.
7 Enẹgodo, e sọawuhia Jakọbu,
enẹgodo apọsteli lẹpo; 8 ṣigba
to godo mẹ pete, e sọawuhia yẹn-
lọsu ga taidi mẹhe yè ji jẹnukọn-
na ojlẹ etọn.
9 Na yẹn wẹ yin pẹvi pete to
apọsteli lẹ mẹ, podọ yẹn ma jẹ
nado yin yiylọdọ apọsteli de, na
yẹn dohomẹkẹn agun Jiwheyẹ-
whe tọn wutu. 10 Ṣigba, gbọn
nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe
tọn dali wẹ yẹn do yin nuhe
yẹn yin. Podọ nukundagbe maję-
hẹ etọn he yin didohia mi ma yin
to ovọ́ mẹ, ṣigba yẹn jẹtukla hú
yemẹpo, ṣogan e ma yin yẹn ṣi-
gba nukundagbe majẹhẹ Jiwhe-
yẹwhe tọn he tin hẹ mi lọ wẹ.
11 Etomọṣo, vlavo yẹn kavi ye-
wlẹ, mọ wẹ mí to yẹwhehodọ do,
mọ wẹ mìwlẹ yise do.
12 Todin, eyin yè to yẹwhehodọ gando Klisti go dọ e ko yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, naegbọn delẹ to mì mẹ do dọ dọ fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn de ma tin? 13 Na nugbo tọn, eyin fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn ma tin, be mọjanwẹ Klisti ma ko yin finfọn do niyẹn. 14 Ṣigba, eyin Klisti ma ko yin finfọn, na nugbo tọn, ovọ́ wẹ yẹwhehodidọ mítọn, podọ yise mítọn yin ovọ́. 15 Mọdopolọ, eyin nugbo wẹ dọ oṣiọ lẹ ma na yin finfọn, be míwlẹ sọ yin mimọ di mẹhe to kunnu lalo de sọta Jiwheyẹwhe, na mí ko dekunnu sọta Jiwheyẹwhe dọ ewọ fọ́n Klisti, ṣigba mẹhe ewọ ma fọ́n. 16 Na eyin oṣiọ lẹ ma na yin finfọn, be Klisti lọsu ma ko yin finfọn. 17 Humọ, eyin Klisti ma ko yin finfọn, be onú tata wẹ yise mìtọn; bọ mìwlẹ gbẹ́ pò to ylando mìtọn lẹ mẹ. 18 Podọ, na nugbo tọn, mẹhe damlọn to okú mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Klisti lẹ ko dọ̀n. 19 Eyin to ogbè ehe mẹ kẹdẹ wẹ mí tindo todido to Klisti mẹ te, be onú mítọn wẹ blawu hugan to gbẹtọ lẹpo mẹ.
20 Ṣigba, todin, Klisti ko yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ, yèdọ sinsẹ́n tintan mẹhe ko damlọn to okú mẹ lẹ tọn lẹ. 21 Na to whenuena e yindọ omẹ dopo gblamẹ wẹ okú gbọn wá, omẹ dopo gblamẹ wẹ fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn lọsu gbọn wá ga. 22 Na

kẹdẹdile mẹlẹpo to kúkú to
Adam mẹ, mọdopolọ wẹ mẹlẹpo
na yin hinhẹnwa ogbè to Klis-
ti mẹ do ga. 23 Ṣigba, omẹ
dopodopo to aliho he to kannu-
kannu de mẹ: Klisti sinsẹ́n tin-
tan lẹ, enẹgodo mẹhe yin Klisti
tọn lẹ to tintin tofi etọn whenu.
24 Enẹgodo, to opodo, whenue-
na e na ko ze ahọluduta do alọmẹ
na Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ etọn, to
whenuena ewọ na ko hẹn gan-
dudu lẹpo, aṣẹpipa lẹpo po hu-
hlọn po zun ovọ́. 25 Na ewọ
dona dugán taidi ahọlu kakajẹ
whenue Jiwheyẹwhe na ko hẹn
kẹntọ lẹpo wá afọ etọn lẹ glọ.
26 Taidi kẹntọ godo tọn, okú na
yin hinhẹn zun ovọ́. 27 Na Ji-
wheyẹwhe "ko hẹn onú lẹpo zun
mẹmẹgloọ to afọ etọn lẹ glọ." Ṣi-
gba, to whenuena e dọ dọ 'onú
lẹpo ko yin hinhẹn zun mẹmẹ-
gloọ,' e họnwun dọ ehe ma bẹ omẹ
lọ he hẹn onú lẹpo zun mẹmẹ-
gloọ na ẹn hẹn gba. 28 Ṣigba,
to whenue onú lẹpo na ko yin
hinhẹn zun mẹmẹgloọ na ẹn godo,
to whenẹnu Visunnu lọ lọsu ga
na hẹn ede zun mẹmẹgloọ na Omẹ
lọ he hẹn onú lẹpo zun mẹmẹgloọ
na ẹn, na Jiwheyẹwhe nido yin
onú lẹpo na mẹlẹpo.

29 Eyin e ma yinmọ, etẹwẹ
mẹhe to yinyin bibaptizi na lẹn-
dai nado yin oṣiọ lẹ na wà? Eyin
oṣiọ lẹ ma na yin finfọn paali,
naegbọn yewlẹ ga do to yinyin
bibaptizi na lẹndai mọnkọtọn?
30 Naegbọn míloṣu do to owù
mẹ to ojlẹ lẹpo mẹ? 31 Mẹ-
mẹsunnu lẹ emi, egbesọegbesọ
wẹ yẹn nọ pannukọn okú kẹdẹdi-
le e họnwun dọ yẹn nọ jẹaglin do
mì ji to Klisti Jesu Oklunọ mítọn
mẹ do. 32 Taidi gbẹtọ lẹ, eyin
yẹn ko hoavùn hẹ gbekanlin lẹ to
Efesu, ale tẹwẹ to e mẹ na mi?
Eyin oṣiọ lẹ ma na yin finfọn, "mì
gbọ mí ni dù bo nù, na osọ wẹ mí
na kú." 33 Yè klọ mì blo. Gbẹ-
dido ylankan lẹ nọ hẹn walọ da-
gbe lẹ gble. 34 Mì fọ́n nọ nu-
kle to aliho dodo tọn mẹ, mì sọ
zindonukọn to ylando mẹ blo, na
mẹdelẹ ma tindo oyọnẹn Jiwhe-
yẹwhe tọn. Yẹn to hodọ nado hẹn
winyan hù mì.

35 Etomọṣo, mẹde sọgan
dọmọ: "Nawẹ oṣiọ lẹ na yin
finfọn gbọn? Mọwẹ, agbasa na-
nkọ mẹ wẹ yé na lẹkọwa te?"
36 Hiẹ nulunọ! Nuhe hiẹ dó ma
nọ yin hinhẹnwa ogbè adavo e kú
whẹ́; 37 podọ gando nuhe hiẹ
dó go, e ma yin agbasa he na
whẹn wẹ hiẹ dó gba, ṣigba okún
he to tata, e sọgan yin likun tọn
kavi depope to nuhe pò lẹ mẹ
tọn; 38 ṣigba Jiwheyẹwhe nọ
na ẹn agbasa de kẹdẹdile ewọ
jlo do, podọ e nọ na okún dopo-
dopo sọgbe hẹ agbasa etọn titi.
39 Agbasalan lẹpo ma nọ yin
agbasalan dopolọ gba, ṣigba ode
nọ yin gbẹtọvi tọn, podọ devo nọ
yin agbasalan kanlin tọn, podọ
devo nọ yin agbasalan ohè lẹ
tọn, podọ devo nọ yin whèvi tọn.
40 Podọ agbasa olọn mẹ tọn lẹ
tin, podọ agbasa aigba ji tọn
lẹ tin; ṣigba gigo agbasa olọn mẹ
tọn lẹ tọn gbọnvo, podọ dehe yin
agbasa aigba ji tọn lẹ sọ gbọnvo.

41 Gigo owhè tọn gbọnvo, podọ
gigo osun tọn yin devo, podọ
gigo sunwhlẹvu lẹ tọn yin devo;
na nugbo tọn, sunwhlẹvu gbọn-
vona sunwhlẹvu to gigo mẹ.
42 Mọdopolọ wẹ fọnsọnku
oṣiọ lẹ tọn ga. E yin didó to gbi-
gble mẹ, e yin finfọn to magble
mẹ. 43 E yin didó to madoyẹ-
yi mẹ, e yin finfọn to gigo mẹ.
E yin didó to madogán mẹ, e yin
finfọn to huhlọn mẹ. 44 E yin
didó to agbasalan mẹ, e yin fin-
fọn to agbasa gbigbọnọ de mẹ.
Eyin agbasalannọ de tin, be gbi-
gbọnọ de tin ga. 45 E tlẹ ko
yin kinkàndai domọ dọ: "Sun-
nu tintan Adam lẹzun alindọn
gbẹ̀te." Adam godo tọn lẹzun
gbigbọ ogbẹ̀-namẹtọ. 46 Eto-
mọṣo, tintan lọ ma yin dehe yin
gbigbọnọ gba, ṣigba dehe yin
agbasalannọ, enẹgodo, enẹ he
yin gbigbọnọ. 47 Sunnu tintan
wá sọn aigba mẹ bo yin bibasi
sọn kọ́gudu mẹ; sunnu awetọ wá
sọn olọn. 48 Dile ewọ he yin
bibasi po kọ́gudu po lọ te, mọ wẹ
mẹhe yin bibasi po kọ́gudu po lẹ
te ga; podọ dile ewọ he sọn olọn
lọ te, mọ wẹ mẹhe yin olọn tọn lẹ
te ga. 49 Podọ kẹdẹdile mí ko
ze awusọhia mẹhe yin bibasi sọn
kọ́gudu mẹ lọ tọn dó do, mí nasọ
ze awusọhia ewọ he wá sọn olọn
lọ tọn dó ga.
50 Ṣigba, mẹmẹsunnu lẹ emi,
yẹn dọ ehe dọ, agbasalan po ohùn
po ma sọgan dugu ahọluduta Ji-
wheyẹwhe tọn, mọjanwẹ gbigble
ma nọ dugu magble tọn do niyẹn.
51 Mì pọ́n! Yẹn na dọ aṣli wiwe
de na mì: Mímẹpo ma na da-
mlọn to okú mẹ gba, ṣigba mí-
mẹpo wẹ na yin didiọ, 52 to
ojlẹ dopo mẹ, yèdọ to nukun-
whiwhe dopo mẹ, to opẹ̀n godo
tọn lọ whenu. Na opẹ̀n lọ na dọnú
bọ oṣiọ lẹ na yin finfọn do ma-
gble mẹ, bọ mí nasọ yin didiọ.
53 Na dehe sọgan gble ehe dona
ze magble dó, podọ dehe nọ kú
ehe dona ze ehe yin jọmaku dó.
54 Ṣigba, to whenue dehe sọ-
gan gble ehe na ko ze magble dó
bọ dehe nọ kú ehe na ko ze jọ-
maku dó, whenẹnu wẹ nuhe yin
didọ lọ na jọ dọmọ: "Okú yin zize
mì kakadoi." 55 "Okú E, fie
wẹ awhàngbigba towe te? Okú E,
fie wẹ adí towe te?" 56 Ylan-
do wẹ adí he nọ hẹn okú wá,
ṣigba Osẹ́n lọ wẹ huhlọn ylan-
do tọn. 57 Ṣigba, opẹ́ wẹ na Ji-
wheyẹwhe, na ewọ na mí awhàn-
gbigba gbọn Oklunọ mítọn Jesu
Klisti gblamẹ!
58 Enẹwutu, mẹmẹsunnu mẹ-
yiwanna ṣie lẹ emi, mì nọte gli-
gli, masẹafọ, bo nọ tindo onú
susu nado wà to azọ́n Oklunọ tọn
mẹ to whepoponu, to yinyọnẹn
mẹ dọ tuklajiję mìtọn ma yin ovọ́
to Oklunọ mẹ.

16 Todin, gando akuẹjọ he
tin na omẹ wiwe lẹ go,
kẹdẹdile yẹn ko na anademẹ lẹ
hlan agun Galatia tọn lẹ do, mọ-
kẹdẹ wẹ mìlọsu ni wà do ga.
2 To azán tintan osẹ tọn lẹpo
gbè, mì gbọ dopodopo mìtọn ni
nọ de nude dovo do sẹdotẹnmẹ to
owhé etọn titi gbè sọgbe hẹ nuhe
e tindo, bọ e ma na yin whenue
yẹn wá wẹ akuẹjọ lẹ na yin biba-

si. 3 Ṣigba, to whenue yẹn na
wá, sunnu depope he mì yí we-
kanhlanmẹ lẹ do pà, omẹ ehelẹ
wẹ yẹn na dohlan nado hẹn nu-
nina homẹdagbe tọn mìtọn yì Je-
lusalẹm. 4 Etomọṣo, eyin e biọ
dọ yẹnlọsu ni yì dọ́n ga, be yé na
yì hẹ mi.

5 Ṣigba, yẹn na wá mì dè to
whenue yẹn na ko zẹ̀ Makedo-
nia godo, na Makedonia wẹ yẹn
na gbọn; 6 podọ vlavo yẹn na
nọ mì dè kavi tlẹ yí ojlẹ avi-
vọ-whenu tọn zan hẹ mì, na mì-
wlẹ nido sọgan yìn mi vude jẹ
aliho ji to whenue yẹn na dedo
fihe yẹn jei. 7 Na yẹn ma jlo
na pọ́n mì poun todin he yẹn na
juwajei gba, na yẹn jlo nado gbọ-
ṣi mì dè na ojlẹ de, eyin Jehovah
jlo. 8 Ṣigba, yẹn na gbọṣi Efe-
su kakajẹ hùnwhẹ Pẹntikọsti tọn
whenu; 9 na ohòn daho de he
nọ planmẹ jẹ nuwiwa kòn ko yin
hunhundonuvo na mi, ṣigba nu-
kundiọsọmẹtọ susu wẹ tin.

10 Ṣigba, eyin Timoti wá, mì
hẹn ẹn diun dọ ewọ dibu to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn blo, na azọ́n Jehovah
tọn wà wẹ e te, yèdọ kẹdẹdi yẹn-
lọsu. 11 Enẹwutu, mì gbọ mẹ-
depope yí nukunpẹvi do pọ́n ẹn
blo. Mì yìn in vude jẹ aliho ji to
jijọho mẹ, na ewọ nido sọgan wá
dè e tofi, na yẹn to tenọpọn ewọ
po mẹmẹsunnu lẹ po.

12 Todin, gando Apolo mẹmẹ-
sunnu mítọn go, yẹn vẹ̀ ẹ tlala
nado wá mì dè po mẹmẹsunnu
lẹ po, ṣigba e ma yin ojlo ewọ tọn
paali nado wá mì dè todin; ṣigba
ewọ na wá to whenue dotẹnmẹ
hundote na ẹn.

13 Mì nọ nukle, mì lodo to
yise mẹ, mì nọ hẹn mìde di sun-
nu, mì yin hlọnhlọnnọ. 14 Mì
gbọ nuhe mì to wiwà lẹpo ni nọ
yin to owanyi mẹ.

15 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
yẹn dotuhomẹna mì dọ: Mì yọn-
ẹn dọ whédo Stefana tọn wẹ
yin sinsẹ́n tintan Akaia tọn lẹ
podọ yé ko ze yede jo nado yi-
lizọn na omẹ wiwe lẹ. 16 Na
mìlọsu lẹ ga ni zindonukọn nado
nọ litaina omẹ mọnkọtọn lẹ podọ
na mẹhe to azọ́nwa to kọndopọ
mẹ bo to tuklajẹ lẹpo. 17 Ṣi-
gba, yẹn jaya na tintin tofi Stefa-
na, Fọltunatu po Akaiku po tọn,
na yé ko nọ otẹn mìtọn mẹ to
whenue mì ma tin tofi. 18 Na
yé ko fakọna gbigbọ ṣie po mìtọn
po. Enẹwutu, mì yọ́n pinpẹn omẹ
mọnkọtọn lẹ tọn.

19 Agun he to Asia* lẹ yí nu-
dọdomẹ yetọn hlan mì. Akuila po
Pliska po gọna agun he to owhé
yetọn gbè dọnudo mì sọn ahun
mẹ wá to Oklunọ mẹ. 20 Mẹ-
mẹsunnu lẹpo dọnudo mì. Mì yí
nùdonùgo wiwe do dọnudo ode
awetọ.

21 Nudọdomẹ ṣie die, he yẹn
Paulu yí alọ ṣie titi do kàn.

22 Eyin mẹdepope ma tindo
owanyi na Oklunọ, mì gbọ ewọ ni
yin mẹhodẹ̀do. Oklunọ mítọn E,
wá! 23 Na nukundagbe majẹ-
hẹ Oklunọ Jesu tọn ni tin hẹ mì.
24 Na owanyi ṣie ni tin hẹ mì-
mẹpo to kọndopọ mẹ hẹ Klisti
Jesu.

1Kọ 16:19* Pọ́n Ow 2:9, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ AWETỌ

HLAN KỌLINTINU LẸ

1 Paulu, apọsteli Klisti Jesu tọn de gbọn ojlo Jiwheyẹwhe tọn gblamẹ, podọ Timoti mẹmẹsunnu mítọn, to wekanhlan agun Jiwheyẹwhe tọn he to Kọlinti, gọna omẹ wiwe lẹpo he to Akaia pete:

2 Na mì ni tindo nukundagbe majẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ mítọn po Oklunọ Jesu Klisti po dè.

3 Donanọ wẹ Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn, Otọ́ lẹblanu sisosiso lẹ tọn podọ Jiwheyẹwhe homẹmimiọn lẹpo tọn, **4** he nọ miọnhomẹna mí to nukunbibia mítọn lẹpo mẹ, na mí nido sọgan penugo nado miọnhomẹna mẹhe tin to whlepọn wunmẹ depope mẹ gbọn homẹmimiọn he Jiwheyẹwhe to yíyí do miọnhomẹna mílọsu lẹ dali. **5** Na kẹdẹdile yajiji mítọn na Klisti tọn wutu sù taun do, mọ wẹ homẹmimiọn he mí nọ mọyi gbọn Klisti gblamẹ lọsu sù do ga. **6** Todin, eyin mí tin to nukunbibia mẹ, na homẹmimiọn po whlẹngán mìtọn po wutu wẹ; kavi eyin mí to yinyin homẹmiọnna, na homẹmimiọn mìtọn wutu wẹ, ehe nọ yinuwa nado hẹn mì penugo nado doakọnna oyà dopolọ lẹ he mílọsu to jiji. **7** Podọ, mọdopolọ wẹ todido mítọn gando mì go ma whàngo, to yinyọnẹn mẹ dọ, kẹdẹdile mì yin mimátọ to yajiji lẹ mẹ do, mọdopolọ wẹ mì nasọ tindo mimá to homẹmimiọn lọ mẹ do ga.

8 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na mí ma jlo dọ mìwlẹ ni to wunvi mẹ gando nukunbibia he wá mí ji to agbegbe Asia* tọn mẹ lẹ go, dọ mí nọ kọgbidinamẹ sinsinyẹn he zè huhlọn mítọn go glọ, sọmọ bọ mí ma tlẹ yọnẹn dọ mí na gán. **9** Na nugbo tọn, mí mọ to mídelẹ mẹ dọ mí ko mọ whẹdida okú tọn yí. Ehe yinmọ na mí nido sọgan ze jidide mítọn, e ma yin do mídelẹ mẹ gba, ṣigba do Jiwheyẹwhe he nọ fọ́n oṣiọ lẹ lọ mẹ. **10** Ewọ ko whlẹn mí sọn onú daho mọnkọtọn taidi okú si bo nasọ whlẹn mí; podọ todido mítọn tin to ewọ mẹ dọ ewọ nasọ vọ́ whlẹn mí. **11** Mìlọsu ga sọgan gọalọ gbọn ovẹvivẹ mìtọn do ota mítọn mẹ dali, na opẹ́ lẹ nido sọgan yin nina gbọn mẹsusu dali do ota mítọn mẹ na nuhe yin nina mí gbọn homẹdagbe dali na odẹ̀ mẹsusu tọn wutu.

12 Na ehe mẹ wẹ mí to awagundo te, ehe go ayihadawhẹnamẹnu mítọn nọ dekunnu gando, dọ wiwe-yinyin po ahundoponọyinyin he Jiwheyẹwhe nọ namẹ po wẹ, e ma yin nuyọnẹn gbẹtọ tọn ṣigba nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn wẹ mí ko yí do yinuwa to aihọn lọ mẹ, ṣigba na taun tọn, hlan mì. **13** Na nu-

---

2Kọ 1:8* Pọ́n Ow 2:9, nudọnamẹ odò tọn.

gbo tọn, mí ma to nudevo lẹ kàn
hlan mì adavo nuhe ko họnwun
ganji na mì lẹ kavi nuhe mì ko sọ
yọnẹn lẹ; podọ ehe yẹn tindo to-
dido dọ mì na to yinyọnẹn zọnmii
kakajẹ opodo, 14 kẹdẹdile mẹ-
delẹ to mì mẹ ko yọnẹn do ga, dọ
míwlẹ yin whẹwhinwhẹn de na
mì nado doawagun, kẹdẹdile mì-
lọsu na yin na mí to azán Oklunọ
mítọn Jesu tọn gbè do.

15 Enẹwutu, po jidide ehe po,
yẹn to linlẹn dai nado wá mì
dè, na mì nido sọgan tindo whẹ-
whinwhẹn awetọ nado jaya,
16 podọ to whenue yẹn na ko
zẹ mì dè dile yẹn jei Makedonia,
podọ to whenue yẹn na lẹkọ sọn
Makedonia wá mì dè bọ mìwlẹ na
ko yìn mi vude jẹ aliho ji to whe-
nue yẹn jei Jude. 17 Todin, to
whenue yẹn tindo linlẹn mọnkọ-
tọn, yẹn ma yinuwa po vọdona-
nu depope po, kavi yẹn wàmọ
wẹ? Kavi nuhe yẹn lẹn lẹ, be
yẹn lẹn yé sọgbe hẹ agbasalan
wẹ, dọ to yẹn dè "Mọwẹ," nido
yin "Mọwẹ" podọ "Lala," ni yin
"Lala"? 18 Ṣigba, dile Jiwhe-
yẹwhe sọgan yin jidedego do, ohó
he mí dọna mì ma yin Mọwẹ podọ
to enẹgodo Lala gba. 19 Na
Visunnu Jiwheyẹwhe tọn, Klisti
Jesu, mẹhe go yẹn po Silvanu*
po gọna Timoti dọyẹwheho gando
to ṣẹnṣẹn mìtọn, ma lẹzun Mọwẹ
podọ to enẹgodo Lala gba, ṣigba
Mọwẹ ko lẹzun Mọwẹ to whẹ-
ho etọn mẹ. 20 Na mahopọnna
lehe opagbe Jiwheyẹwhe tọn lẹ
sù sọ, yé ko lẹzun Mọwẹ gbọn
ewọ gblamẹ. Enẹwutu, gbọn ewọ
gblamẹ ga wẹ "Nisẹ"* nọ yin didọ
hlan Jiwheyẹwhe te na gigo gbọn
míwlẹ gblamẹ. 21 Ṣigba, ewọ
he nọ hẹnmẹ deji dọ mìwlẹ po mí-
wlẹ po yin Klisti tọn podọ ewọ he
ko yiamisisadode mí wẹ Jiwhe-
yẹwhe. 22 E ko sọ yí hiadonu
etọn do mí go bo ko na mí ohia
nuhe na wá jọ lẹ tọn, enẹ wẹ, gbi-
gbọ lọ, to ahun mítọn lẹ mẹ.

23 Todin, yẹn ylọ Jiwheyẹwhe
nado dekunnu sọta alindọn ṣie dọ
nado whlá mì sọn awubla yinu-
kọn dogọ mẹ wutu wẹ yẹn ma ko
wá Kọlinti kakajẹ din. 24 E ma
yindọ mí duklunọ do yise mìtọn ji
wẹ gba, ṣigba azọ́nwatọ hatọ mì-
tọn lẹ wẹ mí yin na ayajẹ mìtọn,
na gbọn yise mìtọn dali wẹ mì do
to ote.

2 Na ehe wẹ nudide he yẹn ko
basi na dee, ma nado wá mì
dè whladopo dogọ to awubla mẹ.
2 Na eyin yẹn hẹn mì blawu, na
nugbo tọn, mẹnu wẹ na tin to finẹ
lo, he na hẹn homẹhun mi eyin
e ma yin mẹhe yẹn ko hẹn blawu
lọ lẹ? 3 Podọ enẹwutu wẹ yẹn
kàn onú enẹ hlan mì, dọ to whe-
nue yẹn wá, yẹn ma nado blawu
na mẹhe wutu yẹn dona jaya lẹ;
na yẹn tindo jidide to mìmẹpo mẹ
dọ ayajẹ he yẹn tindo wẹ mìmẹpo
tindo. 4 Na to nukunbibia susu
po awufiẹsa ahun mẹ tọn po mẹ
wẹ yẹn kanwe ehe hlan mì po da-
sin susu po, e ma yin nado hẹn mì
blawu gba, ṣigba, na taun tọn, dọ
mì nido sọgan yọ́n owanyi sisosi-
so he yẹn tindo na mì.

2Kọ 1:19* Kavi, "Sila."

2Kọ 1:20* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

5 Todin, eyin mẹdepope ko hẹn
awubla wá, e ma yin yẹn wẹ
e hẹn awubla gba, ṣigba mìmẹ-
po wẹ e hẹnwa na jẹ obá de mẹ
—yẹn ma jlo na yí hogbe he sin-
yẹn hugan lẹ zan. 6 Wọhẹ he
yin nina gbọn suhugan mìtọn dali
ehe ko pé na dawe mọnkọtọn,
7 bọ to vogbingbọn mẹ, todin,
mìwlẹ nido jona ẹn sọn ojlo mẹ wá
bo miọnhomẹna ẹn, na to aliho
de kavi devo mẹ, dawe mọnkọtọn
nikaa tlọ biọ awubla zẹjlẹgo mẹ.
8 Enẹwutu, yẹn dotuhomẹna mì
nado hẹn ẹn deji dọ mì yiwan-
na ẹn. 9 Na ehe wutu ga wẹ
yẹn to wekanhlan mì nado yọnẹn,
eyin mì nọ setonu to onú lẹpo mẹ.
10 Eyin mì jo nudepope na mẹde
sọn ojlo mẹ wá, yẹnlọsu wàmọ ga.
Na nugbo tọn, na yẹn tọn, nude-
pope he yẹn ko jonamẹ sọn ojlo mẹ
wá, eyin yẹn ko jo nudepope namẹ
sọn ojlo mẹ wá, be na mìwlẹ tọn
wutu wẹ to Klisti nukọn; 11 na
alọ Satani tọn ma nado jẹ mí go,
na mí ma to wunvi mẹ gando yan-
wle etọn lẹ go.

12 Todin, to whenue yẹn jẹ
Tloa nado lá wẹndagbe lọ gan-
do Klisti go, bọ ohọ̀n de yin hun-
hundonuvo na mi to Oklunọ mẹ,
13 yẹn ma mọ kọgbọ de na gbi-
gbọ ṣie gba, na Titu mẹmẹsunnu
ṣie he yẹn ma mọ wutu, ṣigba yẹn
dọ e yì whedenu na yé bo dedo
Makedonia.

14 Ṣigba, opẹ́ wẹ na Jiwheyẹ-
whe he nọ deanana mí nado zin-
zọnlin awhàngbigba tọn to kọn-
dopọ mẹ hẹ Klisti to whepoponu
bo nọ gbọn míwlẹ dali hẹn owán
oyọnẹn etọn tọn yin sisè to filẹ-
po! 15 Na owán vivi Klisti tọn
de wẹ míwlẹ yin na Jiwheyẹwhe
to mẹhe to yinyin whinwhlẹngán
lẹ ṣẹnṣẹn podọ to mẹhe to din-
dọn lẹ ṣẹnṣẹn; 16 owán de he
to wiwá sọn okú jẹ okú na mẹhe
to dindọn lẹ, owán de he to wiwá
sọn ogbè jẹ ogbè na mẹhe to yin-
yin whinwhlẹngán lẹ. Podọ mẹnu
wẹ pegan mlẹnmlẹn na onú ehe-
lẹ? 17 Míwlẹ wẹ; na mí ma
yin ohó Jiwheyẹwhe tọn sàtọ lẹ
dile mẹsusu nọ wà do, ṣigba po
ahundoponọ-yinyin po wẹ mí to
hodọ, mọwẹ, dile Jiwheyẹwhe do
mí hlan do, to Jiwheyẹwhe nu-
kọn, to kọndopọ mẹ hẹ Klisti.

3 Be mí nasọ vọ́ jẹ mídelẹ pà
ji wẹ ya? Kavi vlavo, taidi
omẹ delẹ, be míwlẹ tindo nuhu-
do wekanhlanmẹ mẹpipa tọn lẹ
tọn hlan mì kavi sọn mì dè wẹ?
2 Mìwlẹ lọsu wẹ yin wekanhlan-
mẹ mítọn, he yin kinkàn do ahun
mítọn mẹ, bọ gbẹtọvi lẹpo yọnẹn
bosọ nọ hia. 3 Na e họnwun dọ
mìwlẹ wẹ yin wekanhlanmẹ Klis-
ti tọn de he míwlẹ he yin lizọnyi-
zọnwatọ lẹ kàn, e ma yin kinkàn
po wesin po gba, ṣigba po gbigbọ
Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ tọn po, e ma
yin do zannu paa lẹ ji gba, ṣigba
do zannu he yè yí agbasalan do
basi lẹ ji, yèdọ do ahun lẹ ji.

4 Todin, gbọn Klisti gblamẹ
wẹ mí tindo wunmẹ jidide ehe
tọn to Jiwheyẹwhe mẹ. 5 E ma
yindọ mílọsu lẹ pegan mlẹn-
mlẹn nado pọ́n nudepope hlan
taidi nuhe to wiwá sọn mídetiti
dè wẹ gba, ṣigba pipegan mlẹn-
mlẹn mítọn wá sọn Jiwheyẹwhe

dè, 6 mẹhe, na nugbo tọn, ko
hẹn mí pegan mlẹnmlẹn nado yin
lizọnyizọnwatọ alẹnu yọyọ de tọn
lẹ, e ma yin kandai osẹ́n tọn de
tọn gba, ṣigba gbigbọ tọn; na kan-
dai osẹ́n tọn lẹ nọ gblewhẹ okú
tọn do omẹ, ṣigba gbigbọ nọ hẹn-
mẹ wá ogbè.
7 Humọ, eyin todohukanji osẹ́n
tọn he nọ hẹn okú wá podọ he
yin kinkàn po wekun lẹ po do
zannu lẹ ji wá aimẹ to gigo mẹ,
sọmọ bọ ovi Islaeli tọn lẹ ma sọ-
gan pọ́n nukunmẹ Mose tọn tlin-
tlin, na gigo nukunmẹ etọn tọn
wutu, yèdọ gigo de he na busẹ,
8 naegbọn lizọnyizọn gbigbọ tọn
ma nado tindo gigo hugan?
9 Na eyin todohukanji osẹ́n tọn
he nọ hẹn whẹgbledomẹ wá yin
gigonọ, nẹmunẹmu wẹ dehe nọ
hẹn dodowiwa wá ma nado sù
to gigo mẹ hugan. 10 Na nu-
gbo tọn, yèdọ enẹ he ko yin hin-
hẹn zun gigonọ wayi ko yin gigo
desọn e go to aliho ehe mẹ, na
gigo he yiaga hugan ẹn lọ wutu.
11 Na eyin enẹ he na busẹ lọ yin
hinhẹnwa to gigo mẹ, nẹmunẹmu
wẹ gigo onú he na gbọṣi aimẹ lọ
tọn.
12 Enẹwutu, dile mí tindo to-
dido mọnkọtọn, mí to awuvi-
vo hodidọ tọn daho de yizan,
13 podọ e ma yin dile Mose nọ yí
nukunmẹṣinyọnnu de ṣinyọ́n nu-
kun etọn mẹ do, bọ ovi Islaeli
tọn lẹ ma nado sọgan pọ́n opo-
do nuhe na busẹ lọ tọn tlintlin.
14 Ṣigba, huhlọn nugopipe apọ̀n-
mẹ tọn yetọn lẹ ko depò. Na kaka-
jẹ azán ehe gbè, nukunmẹṣinyọn-
nu dopolọ gbọṣi aimẹ to alẹnu*
hoho lọ hihia whenu, na e ko
busẹ gbọn Klisti gblamẹ wutu.
15 Na nugbo tọn, kakajẹ egbé,
whedepopenu he kandai Mose tọn
lẹ yin hihia, nukunmẹṣinyọnnu
de nọ ṣinyọ́n ahun yetọn lẹ ji.
16 Ṣigba, to whenue yè lẹhlan
Jehovah dè, nukunmẹṣinyọnnu lọ
nọ yin didesẹ. 17 Todin, Jeho-
vah wẹ Gbigbọ lọ; podọ fie gbi-
gbọ Jehovah tọn te, mẹdekannujẹ
nọ tin to finẹ. 18 Podọ mímẹpo,
to whenue nukunmẹ mítọn he ma
tindo nukunmẹṣinyọnnu do gigo
Jehovah tọn hia taidi mẹpọnnu lẹ,
mí nọ yin adadiọna nado yin apa-
jlẹ dopolọ sọn gigo mẹ jẹ gigo mẹ,
yèdọ pẹpẹ dile Jehovah, Gbigbọ
lọ nọ basi do.

4 Enẹwutu wẹ, to whenue-
na e yindọ míwlẹ tindo li-
zọnyizọn ehe sọgbe hẹ lẹblanu
he yin didohia mí, mí ma gbọ-
jọ; 2 ṣigba mí ko gbẹ́ onú whi-
whla he huwinyan lẹ dai, bo ma
nọ yí ayiha gigẹdẹ do zinzọnlin,
mọdopolọ mí ma nọ hẹn ohó Ji-
wheyẹwhe tọn flusọ́, ṣigba to Ji-
wheyẹwhe nukọn, mí nọ do mí-
delẹ hia gbẹtọ lẹpo to aliho he
na dọn ayihadawhẹnamẹnu yetọn
dogo de mẹ gbọn nugbo lọ hinhẹn
họnwun dali. 3 Todin, na nu-
gbo tọn, eyin wẹndagbe he lá
mí te whlá, be to mẹhe to din-
dọn lẹ ṣẹnṣẹn wẹ e whlá* te,
4 yèdọ to mayisenọ lẹ ṣẹnṣẹn,

2Kọ 3:14* Na nudọnamẹ gigọ́ gando hodidọ ehelẹ "Alẹnu Hoho" po "Alẹnu Yọyọ" po go, pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 10. **4:3*** Kavi, "yin nuṣinyọndo nukunmẹ na."

ayiha mẹhe tọn yẹwhe titonu ehe
tọn ko tọ́nnukunna lẹ, na hinhọ́n
wẹndagbe gigonọ he gando Klisti
go, mẹhe tin to apajlẹ Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ lọ tọn ma nado họn-
wun do yé ji. 5 Na mí ma to
yẹwheho mídetiti tọn dọ gba, ṣi-
gba Klisti Jesu tọn taidi Oklunọ,
podọ míloṣu lẹ taidi afanumẹ mì-
tọn na Jesu tọn wutu. 6 Na Ji-
wheyẹwhe wẹ omẹ lọ he dọmọ:
"Gbọ hinhọ́n ni họnwun sọn zin-
vlu mẹ," podọ ewọ ko họnwun do
ahun mítọn lẹ ji nado yí oyọn-
ẹn gigonọ Jiwheyẹwhe tọn do họ́n
do yé ji gbọn nukunmẹ Klisti tọn
dali.

7 Ṣigba, míwlẹ tindo adọkun-
nu ehe to núzinzan okọ́ tọn lẹ mẹ,
na huhlọn he hú jọwamọ tọn nido
sọgan yin Jiwheyẹwhe tọn bọ
e ma yin mítọn titi gba. 8 Mí
yin finfinyọ́n to aliho lẹpo mẹ,
ṣigba mí ma yin ginglọn mlẹn-
mlẹn ma nado sẹtẹn gba; mí jẹ-
flumẹ, ṣigba e ma yindọ mí ma
tindo ali họ̀ngán tọn depope wẹ
gba; 9 mí yin homẹkẹndo, ṣi-
gba mí ma yin gbigbẹdai; mí yin
zinzindai, ṣigba mí ma yin huhu-
sudo. 10 To whepoponu wẹ mí
nọ doakọnna to filẹpo to agbasa
mítọn mẹ nuyiwahẹmẹ he nọ hẹn
okú wá he yè hẹnwa Jesu ji, na
ogbè Jesu tọn nido sọgan yin hin-
hẹn sọawuhia to agbasa mítọn mẹ
ga. 11 Na míwlẹ he to ogbè nọ
to yinyin hinhẹn pannukọn okú to
whepoponu na Jesu tọn wutu, na
ogbè Jesu tọn nido sọgan yin hin-
hẹn sọawuhia to agbasalan mítọn
he nọ kú lọ mẹ ga. 12 Enẹwu-
tu, okú to azọ́nwa to míwlẹ mẹ,
ṣigba ogbè to mìwlẹ mẹ.

13 Todin, na mí tindo gbigbọ
yise tọn dopolọ taidi enẹ he go
e yin kinkàn gando dọmọ: "Yẹn do
yise hia, enẹwutu wẹ yẹn dọho,"
míloṣu do yise hia podọ enẹwu-
tu wẹ mí dọho, 14 to yinyọnẹn
mẹ dọ ewọ he fọ́n Jesu na fọ́n
mí dopọ hẹ Jesu ga bo nasọ hẹn
míwlẹ to pọmẹ po mìwlẹ po wá
nukọn etọn. 15 Na onú lẹpo wẹ
yin na mìtọn wutu, na nukunda-
gbe majẹhẹ he yin hinhẹn jideji lọ
nido sọgan gọfla na pẹdido mẹsu-
su tọn wutu nado na gigo Jiwhe-
yẹwhe.

16 Enẹwutu, mí ma gbọjọ, ṣi-
gba eyin gbẹtọ he mí yin to gbo-
nu tlẹ to kukupẹ́, e họnwun dọ
gbẹtọ he mí yin to homẹ to yin-
yin hinhẹn jẹ yọyọ egbesọegbesọ.
17 Na dile etlẹ yindọ ojlẹ gli wẹ
homẹkẹn tin na bosọ fua, gigo he
pinpẹn etọn ma yọnjlẹ mẹ wẹ e nọ
dekọtọn do na mí bosọ yin mado-
podo; 18 dile mí ze nukun mí-
tọn lẹ, e ma yin do nuhe nọ yin
mimọ lẹ ji, ṣigba do nuhe ma nọ
yin mimọ lẹ ji. Na nuhe nọ yin
mimọ lẹ yin ojlẹ gli tọn, ṣigba
nuhe ma nọ yin mimọ lẹ yin ma-
dopodo tọn.

5 Na mí yọnẹn dọ eyin ohọ̀ ai-
gba ji tọn mítọn, yèdọ gòhọ
ehe, wá yin hihọliai, mí na wá
tindo ohọ̀ de sọn Jiwheyẹwhe dè,
ohọ̀ de he yè ma yí alọ lẹ do
basi, yèdọ madopodo to olọn mẹ.
2 Na nugbo tọn, to ohọ̀ fininọ ehe
mẹ wẹ mí to hunwẹn te, bo to ji-
jlo vẹkuvẹku nado ze enẹ he yin

mítọn sọn olọn lọ dó, 3 sọmọ
bọ, to whenue mí na ko ze e dó
na taun tọn, mí ma na yin mimọ
to omẹ́. 4 Na nugbo tọn, míwlẹ
he to gòhọ ehe mẹ nọ wẹnhun, na
mí yin agbàn dó na; e ma yin na
míwlẹ jlo nado de e dai wutu wẹ
gba, ṣigba nado ze awetọ lọ dó, bọ
ogbè nido sọgan ze dehe nọ kú
lọ mì. 5 Todin, ewọ he wleawu
mítọn dai na onú ehe lọ wẹ Jiwhe-
yẹwhe, mẹhe na mí ohia nuhe na
wá jọ tọn, enẹ wẹ, gbigbọ lọ.

6 Enẹwutu, mí nọ gọ́ na adọ-
gbigbo to whepoponu bo nọ yọn-
ẹn dọ, dile e na dẹnsọ bọ fini-
nọ mítọn na tin to agbasa lọ
mẹ, mí ma tin hẹ Oklunọ, 7 na
gbọn yise dali wẹ mí to zọnlinzin,
e ma yin gbọn mimọ dali. 8 Ṣi-
gba, mí nọ gọ́ na adọgbigbo bọ
homẹ mítọn sọ nọ hùn ma nado nọ
agbasa lọ mẹ ba podọ nado basi fi-
nọ mítọn hẹ Oklunọ. 9 Enẹ-
wutu, mí sọ to hinhẹn ẹn zun
yanwle mítọn dọ, vlavo mí tindo
finọ mítọn hẹ ẹ wẹo kavi mí ma
tin hẹ ẹ, mí nido sọgan yin alọ-
kẹyi to ewọ dè. 10 Na mímẹ-
po wẹ dona yin hinhẹn sọawuhia
to whẹdaján Klisti tọn nukọn, na
omẹ dopodopo nido sọgan mọ ale
etọn yí na nuhe e wà gbọn agba-
sa dali lẹ, sọgbe hẹ nuhe e ko wà
lẹ, vlavo e yin dagbe kavi oylan.

11 Enẹwutu, to yinyọnẹn mẹ
dọ mí dona tindo obu Oklunọ tọn,
mí nọ to linlẹndiọna gbẹtọ lẹ, ṣi-
gba mí ko yin hinhẹn sọawuhia
Jiwheyẹwhe. Etomọṣo, yẹn tin-
do todido dọ ayihadawhẹnamẹ-
nu mìtọn ko sọ gọalọna mì nado
yọ́n mẹhe nkọ mí yin ga. 12 Mí
masọ to mídelẹ vọ́ pà hlan mì gba,
ṣigba dotẹnmẹ hundote na mì wẹ
mí te nado doawagun gando mí
go, na mì nido sọgan na gblọndo
mẹhe nọ doawagun gando awusọ-
hia gbonu tọn go lẹ bọ e ma yin
gando ahun go lẹ. 13 Na eyin
míwlẹ hùn tadu, be na Jiwheyẹ-
whe tọn wutu wẹ; eyin míwlẹ tin-
do wunza, be na mìwlẹ tọn wutu
wẹ. 14 Na owanyi he Klisti tin-
do nọ whàn mí, na nujikudo mí-
wlẹ tọn wẹ, dọ omẹ dopo kú na
mẹlẹpo; enẹwutu, mẹlẹpo ko kú;
15 podọ ewọ kú na mẹlẹpo na
mẹhe to ogbè lẹ ma nado nọgbè
na yede ba, ṣigba na omẹ lọ he kú
na yé bo yin finfọn.

16 Enẹwutu, bẹsọn din sọyi,
mí ma nọ pọ́n mẹde hlan sọgbe hẹ
agbasalan ba. Eyin mí tlẹ ko pọ́n
Klisti hlan sọgbe hẹ agbasalan,
e họnwun dọ mí masọ nọ pọ́n ẹn
hlan domọ ba todin. 17 Enẹwu-
tu, eyin mẹdepope tin to kọndo-
pọ mẹ hẹ Klisti, ewọ yin nudida
yọyọ de; onú hoho lẹ ko juwayi,
mì pọ́n! onú yọyọ lẹ ko wá aimẹ.
18 Ṣigba, onú lẹpo wẹ wá sọn Ji-
wheyẹwhe dè, mẹhe hẹn mí gbọ-
whẹ hẹ ede gbọn Klisti gblamẹ
bo na mí lizọnyizọn whẹgbigbọ
tọn, 19 enẹ wẹ yindọ, Jiwheyẹ-
whe to aihọn de hẹn nado gbọwhẹ
hẹ ede gbọn Klisti gblamẹ, bo ma
nọ hia sẹ́nmẹjiję yetọn lẹ dokọna
yé, podọ ewọ ze ohó whẹgbigbọ
tọn lọ do alọmẹ na mí.

20 Enẹwutu, míwlẹ wẹ afọze-
daitọ lẹ he to otẹn Klisti tọn
mẹ, taidi dọ Jiwheyẹwhe to vẹvẹ

gbọn míwlẹ gblamẹ nkọtọn. Taidi
mẹhe to otẹn Klisti tọn mẹ lẹ, mí
vẹvẹ dọmọ: "Mì gbọwhẹ hẹ Ji-
wheyẹwhe." 21 Omẹ lọ he ma
yọ́n ylando wẹ ewọ ko hẹn nado
yin ylando na mí, na míwlẹ nido
sọgan lẹzun dodonọ to nukun Ji-
wheyẹwhe tọn mẹ gbọn ewọ
gblamẹ.

6 Dile mí to azọ́nwa dopọ hẹ ẹ,
mí sọ to mìwlẹ vè ma nado
kẹalọyi nukundagbe majẹhẹ Ji-
wheyẹwhe tọn bo gbọ lẹndai etọn
go. 2 Na ewọ dọmọ: "Yẹn sè
towe to ojlẹ alọkẹyi tọn mẹ, podọ
yẹn gọalọna we to azán whlẹngán
tọn gbè." Pọ́n! Din wẹ ojlẹ alọkẹ-
yi tọn lọ na taun tọn. Pọ́n! Din wẹ
azán whlẹngán tọn lọ.

3 Mí ma to ahlidanu depope
hẹnwa to aliho depope mẹ, na li-
zọnyizọn mítọn ma nado yin ho-
mọdọdego; 4 ṣigba míwlẹ nọ
do mídelẹ hia taidi lizọnyizọnwa-
tọ Jiwheyẹwhe tọn lẹ to aliho
lẹpo mẹ, gbọn akọndidona nusu-
su dali, gbọn nukunbibia lẹ dali,
gbọn nuhudo lẹ dali, gbọn awu-
sinyẹnnamẹnu lẹ dali, 5 gbọn
hihò lẹ dali, gbọn gànpamẹninọ
lẹ dali, gbọn akọndona bẹwlu lẹ
dali, gbọn tuklajijẹ lẹ dali, gbọn
amlọnmadọ́ to zánmẹ lẹ dali,
gbọn ojlẹ onú ma dù tọn lẹ dali,
6 gbọn wiwejininọ dali, gbọn
oyọnẹn dali, gbọn linsinsinyẹn
dali, gbọn homẹdagbe dali, gbọn
gbigbọ wiwe dali, gbọn owanyi
matin yẹnuwiwa dali, 7 gbọn
ohó nugbo didọ dali, gbọn huhlọn
Jiwheyẹwhe tọn dali; gbọn adan-
wànu dodowiwa tọn lẹ hinhẹn to
adusilọ po amiyọnlọ mẹ po gbla-
mẹ, 8 gbọn gigo po winyan po
gblamẹ, gbọn linlin ylankan po
linlin dagbe po gblamẹ; taidi mẹ-
klọtọ lẹ ṣogan yin nugbodọtọ lẹ,
9 taidi mẹhe ma yin yinyọnẹn
ṣogan yin yinyọnẹn ganji, taidi
mẹhe to kúkú ṣogan, pọ́n! mí to
ogbè, taidi mẹhe yin mẹplọnlọ do
e go ṣogan ma yin jijo na okú,
10 taidi mẹhe to awubla ṣigba nọ
to ayajẹ tẹgbẹ, taidi wamọnọ ṣi-
gba nọ to mẹsusu hẹn zun adọ-
kunnọ, taidi mẹhe ma tindo nude
ṣogan tindo onú lẹpo.

11 Mì Kọlintinu lẹ emi, míwlẹ
dọhona mì madoadúdẹji, ahun
mítọn sọ hùndonuvo. 12 Mí ma
dọ̀n owanyi sososiso mítọn do
godo sọn mì dè gba, ṣigba mì-
wlẹ wẹ glọnalina mìde ma nado
do owanyi sososiso hia. 13 Enẹ-
wutu, taidi ahọsumẹ de—yẹn to
hodọ taidi hlan ovi ṣie lẹ—mìlọsu
ga, mì hùndonuvo.

14 Mì biọ zẹgẹ he ma sọzẹn de
glọ hẹ mayisenọ lẹ blo. Na haṣin-
ṣan tẹwẹ dodowiwa po sẹ́nhẹngba
po tindo? Kavi mahẹ tẹwẹ hin-
họ́n tindo hẹ zinvlu? 15 Humọ,
kọndopọ tẹwẹ tin to Klisti po
Beliali po ṣẹnṣẹn? Kavi mimá
tẹwẹ nugbonọ de tindo hẹ mayi-
senọ de? 16 Podọ kọndopọ tẹwẹ
tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn tindo hẹ
boṣiọ lẹ? Na tẹmpli Jiwheyẹwhe
ogbẹ̀nọ tọn de wẹ míwlẹ yin; kẹ-
dẹdile Jiwheyẹwhe dọ do dọmọ:
"Yẹn na nọ nọ̀ ṣẹnṣẹn yetọn bo
na nọ zinzọnlin to ṣẹnṣẹn yetọn,
yẹn nasọ yin Jiwheyẹwhe yetọn,
bọ yewlẹ na yin omẹ ṣie lẹ."
17 " 'Enẹwutu, mì tọ́n sọn ṣẹnṣẹn

yetọn, bo klan mìde dovo,' wẹ Jehovah dọ, 'mì sọ doalọ onú mawé go ba blo'"; "'yẹn nasọ kẹalọyi mì.'" 18 "'Podọ yẹn na yin otọ́ de na mì, bọ mìwlẹ na yin visunnu lẹ po viyọnnu lẹ po na mi,' wẹ Jehovah Ganhunupotọ lọ dọ."

7 Enẹwutu, mẹyiwanna lẹ emi, to whenuena e yindọ mí tindo opagbe ehelẹ, mì gbọ mí ni klọ́ míde wé sọn hẹnflu agbasalan tọn podọ gbigbọ tọn lẹpo mẹ, bo nọ to wiwe-yinyin hẹn zun pipé to budisi Jiwheyẹwhe mẹ.

2 Mì hùn ahun mìtọn donuvo na mí. Mí ma ko wà oylan do mẹde, mí ma ko hẹn mẹde gblezọn, mí ma ko hò mẹde dù. 3 Yẹn ma to ehe dọ nado gblewhẹdo mì gba. Na yẹn ko dọ wayi dọ mìwlẹ tin to ahun mítọn mẹ vlavo mí kú wẹo kavi mí to ogbè. 4 Yẹn nọ dọhona mì po awuvivo hodidọ tọn daho po. Yẹn nọ doawagun tlala to mì mẹ. Yẹn gọ́ na homẹmimiọn, ayajẹ ṣie nọ to gigọfla to yajiji mítọn lẹpo mẹ.

5 Na nugbo tọn, to whenue mí wá Makedonia, agbasalan mítọn ma mọ kọgbọ depope, ṣigba mí to yinyin yasana to aliho lẹpo mẹ—avùn tin to gbonu, obu tin to sẹnsẹn mítọn. 6 Etomọṣo, Jiwheyẹwhe he nọ miọnhomẹna mẹhe jẹflumẹ lẹ, miọnhomẹna mí gbọn tintin tofi Titu tọn dali; 7 ṣogan, e ma yin tintin tofi etọn kẹdẹ gba, ṣigba gbọn homẹmimiọn he e mọyi na mìtọn wutu dali ga, dile ewọ hẹn linlin lẹ gọwá na mí gando ojlo vẹkuvẹku mìtọn, aluẹmẹninọ mìtọn, zohunhun mìtọn na mi go; sọmọ bọ yẹn jaya dogọ.

8 Enẹwutu, eyin wekanhlanmẹ ṣie tlẹ hẹn mì blawu, e ma vẹna mi gba. Eyin e tlẹ vẹna mi dai, (yẹn mọdọ wekanhlanmẹ enẹ hẹn mì blawu, ṣigba na ojlẹ gli de wẹ,) 9 todin yẹn jaya, e ma yin na mìwlẹ yin hinhẹn blawu poun wutu wẹ gba, ṣigba na mì yin hinhẹn blawu nado lẹnvọjọ wutu; na mì yin hinhẹn blawu to aliho Jiwheyẹwhe tọn mẹ, na mì ma nado hẹn nudepope bu na míwlẹ tọn wutu. 10 Na awubla to aliho Jiwheyẹwhe tọn mẹ nọ dekọtọn do lẹnvọjọ he nọ hẹn whlẹngán he ma na vẹnamẹ wá mẹ; ṣigba awubla aihọn tọn nọ hẹn okú wá. 11 Na, mì pọ́n! lehe onú ehe, yèdọ vivẹnudido daho he mẹ hinhẹn mì blawu to aliho Jiwheyẹwhe tọn mẹ ko dekọtọn do na mì, mọwẹ, whẹsuna mìde titi, mọwẹ, homẹgble, mọwẹ, obu, mọwẹ, ojlo vẹkuvẹku, mọwẹ, zohunhun, mọwẹ, nuṣiwa vivọjlado! Mì ko do mìde hia to aliho lẹpo mẹ nado yin wiwe to whẹho ehe mẹ. 12 Na nugbo tọn, dile etlẹ yindọ yẹn kanwehlan mì, yẹn wàmọ, e ma yin na mẹhe wà oylan lọ, kavi na mẹhe go oylan lọ yin wiwà do gba, ṣigba na vivẹnudido mìtọn na míwlẹ nido sọgan yin hinhẹn sọawuhia to ṣẹnṣẹn mìtọn to Jiwheyẹwhe nukọn. 13 Enẹwutu wẹ mí ko yin homẹmiọnna.

Ṣigba, to yidogọ mẹ na homẹmimiọn mítọn, mí sọ jaya tlala na ayajẹ Titu tọn wutu, na gbigbọ

etọn ko yin kọfana gbọn mìmẹpo
dali wutu. 14 Na eyin yẹn ko
doawagun depope na ẹn gando mì
go, be yẹn ma ko duwinyan; ṣi-
gba dile mí ko dọ onú lẹpo na mì
to nugbo mẹ do, mọdopolọ ga wẹ
awagundido mítọn to Titu nukọn
ko sọawuhia nado yin nugbo do.
15 Humọ, owanyi sisosiso etọn
dohlan mì sù tlala, eyin ewọ flin
tonusise mìmẹpo tọn, lehe mì yí
sisi sisosiso do yí i do. 16 Yẹn
nọ jaya dọ to aliho lẹpo mẹ, yẹn
sọgan gọ́ na adọgbigbo na mìtọn
wutu.

8 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
mí jlo dọ mì ni yọnẹn gando
nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe
tọn he ko yin nina agun Makedo-
nia tọn lẹ lọ go, 2 dọ to whe-
nue yé to yaji to whlepọn daho de
glọ, ayajẹ yetọn he gọfla po hẹn-
jijẹ sinsinyẹn yetọn po hẹn alọtú-
tlú susugege yetọn yin daho tlala.
3 Na sọgbe hẹ nugopipe yetọn,
mọwẹ, yẹn dekunnu dọ ehe zẹ̀
nugopipe yetọn titi go, 4 dile
yelọsu lẹ na yede to mí vẹ̀ vẹ-
kuvẹku mapote nado mọ lẹbla-
nulọkẹyi lọ yí nado yí homẹda-
gbe do na nunina podọ nado
tindo mahẹ to lizọnyizọn* he na
yin bibasi na omẹ wiwe lẹ lọ mẹ.
5 Podọ e ma yin kẹdẹdile mí-
wlẹ lẹn do poun gba, ṣigba jẹnu-
kọn whẹ́, yé ze yede jo na Oklunọ
podọ na míwlẹ gbọn ojlo Jiwhe-
yẹwhe tọn gblamẹ. 6 Ehe wutu
wẹ mí na tuli Titu dọ, kẹdẹdi-
le e ko yindọ ewọ wẹ bẹ ehe
jẹeji to ṣẹnṣẹn mìtọn, mọdopolọ
ga ewọ wẹ ni dotana nunina ho-
mẹdagbe tọn mìtọn ehe dopolọ.
7 Etomọṣo, kẹdẹdile mì nọ to su-
sudeji to onú lẹpo mẹ do, yèdọ to
yise mẹ, to ohó mẹ, to oyọnẹn mẹ,
to vivẹnudido lẹpo mẹ, podọ to
owanyi mítọn he mí tindo na mì
ehe mẹ, na mì nisọ sudeji to nu-
nina homẹdagbe tọn ehe mẹ ga.
8 E ma yin gbedide de wẹ yẹn
to nina mì gba, ṣigba to pọndo-
hlan mẹ na vivẹnudido mẹdevo
lẹ tọn podọ nado tẹ́n nugbo-yin-
yin owanyi mìtọn tọn pọ́n wutu
wẹ yẹn do to hodọ. 9 Na mìwlẹ
yọ́n nukundagbe majẹhẹ Oklunọ
mítọn Jesu Klisti tọn, dọ dile ewọ
tlẹ yin adọkunnọ, e lẹzun wamọ-
nọ na mìtọn wutu, na mì nido sọ-
gan lẹzun adọkunnọ gbọn hẹ́njijẹ
etọn gblamẹ.
10 Podọ pọndohlan ṣie dọ wẹ
yẹn te gando ehe go: na whẹ-
ho ehe yin alenu na mì, na yẹn
mọdọ sọn owhe dopo die wẹ mì-
wlẹ ko bẹjẹeji e ma yin nado wà
kẹdẹ gba ṣigba ojlo lọ nado wà ga;
11 to whenẹnu, todin, mì sọ wà ẹ
dotana, na kẹdẹdile mì ko tindo
ojlo vẹkuvẹku nado wà do, mọ-
dopolọ mì dona wà ẹ dotana sọn
nuhe mì tindo lẹ mẹ ga. 12 Na
eyin ojlo lọ tin to finẹ jẹnukọn, na
taun tọn e nọ yin alọkẹyi sọgbe hẹ
nuhe mẹlọ tindo, e ma yin sọ-
gbe hẹ nuhe mẹlọ ma tindo gba.
13 Na yẹn ma jlo dọ e ni bọa-
wuna mẹdevo lẹ, ṣigba bo vẹa-
wuna mìwlẹ gba; 14 ṣigba dọ
gbọn hinhẹn sọzẹn dali, lankan
mìtọn todin nido sọgan sú odò

2Kọ 8:4* Kavi, "alọgọ."

nuhe whèdo yé tọn, na lankan yetọn nido sọgan wá sú odò nuhe whèdo mìwlẹ tọn ga, na zẹ́nsisọ nido sọgan tin. 15 Kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Mẹhe tindo susu ma tindo hugan, podọ mẹhe tindo vude ma tindo whè hugan."

16 Todin, opẹ́ wẹ na Jiwheyẹwhe na zize vivẹnudido dopolọ he míwlẹ tindo na mì do ahun Titu tọn mẹ, 17 na e ko yigbe na tulinamẹ lọ nugbonugbo, ṣigba, na vivẹnudido tlala etọn wutu sọn ojlo etọn titi mẹ wẹ e ja mì dè. 18 Ṣigba, mí sọ to mẹmẹsunnu he pipà etọn gando wẹndagbe lọ go ko gbayipe gbọn agun lẹpo mẹ lọ dohlan po e po. 19 E ma yin enẹ kẹdẹ, ṣigba ewọ sọ yin dide gbọn agun lẹ dali nado yin tomẹyitọ hatọ mítọn to kọndopọ mẹ hẹ nunina homẹdagbe tọn ehe, he mí na penukundego na gigo Oklunọ tọn podọ nado dohia dọ mí ko wleawufo nado gọalọna mẹdevo lẹ. 20 Enẹwutu, mí ma jlo dọ mẹdepope ni mọhodọdo mí go gando nunina alọtútlú tọn he go mí na penukundo lọ go gba. 21 Na míwlẹ "yí ahundopo do penukundo onú lẹpo go, e ma yin to nukun Jehovah tọn kẹdẹ mẹ gba, ṣigba to nukun gbẹtọ lẹ tọn mẹ ga."

22 Humọ, mí sọ to mẹmẹsunnu mítọn he mí ko tẹnpọn whlasusu to onú susu mẹ bo mọdọ e yin vivẹnunọ lọ dohlan po yé po, ṣigba ewọ sọ yin vivẹnunọ tlala todin na jidide mlẹnmlẹn etọn to mì mẹ wutu. 23 Nalete, eyin kanbiọ depope tin gando Titu go, lizọnyizọnwatọ hatọ de wẹ ewọ yin hẹ mi podọ azọ́nwatọ hatọ de na ale mìtọn; kavi eyin gando mẹmẹsunnu mítọn lẹ go wẹ, apọsteli agun lẹ tọn podọ gigo Klisti tọn wẹ yé yin. 24 Enẹwutu, mì do nugbo-yinyin owanyi mìtọn tọn hia yé podọ nuhe mí ko doawagun etọn gando mì go to agun lẹ nukọn.

9 Todin, gando lizọnyizọn* he tin na omẹ wiwe lẹ lọ go, e ma yin dandan na mi nado kanwehlan mì gba, 2 na yẹn yọ́n ojlo ayiha mẹ tọn mìtọn, ehe mẹ yẹn to awagundo te gando mì go na Makedonianu lẹ, dọ Akaia ko wleawufo todin sọn owhe dopo die, podọ zohunhun mìtọn ko dozolanmẹna suhugan yetọn. 3 Ṣigba, yẹn to mẹmẹsunnu lẹ dohlan, dọ awagundido mítọn gando mì go ma nado sọawuhia nado yin ovọ́ to whẹho ehe mẹ, ṣigba dọ mì nido sọgan wleawudai na taun tọn, kẹdẹdile yẹn ko nọ dọ dọ mìwlẹ na wà do. 4 Eyin e ma yinmọ, eyin e wá jọ bọ Makedonianu lẹ hodo mi wá bo mọdọ mì ma wleawudai, mìwlẹ po mí po wẹ na duwinyan to pọmẹ na jidenamẹ mítọn ehe wutu. 5 Enẹwutu, yẹn lẹndọ dandannu wẹ e yin nado na tuli mẹmẹsunnu lọ lẹ nado wá mì dè jẹnukọn podọ nado wleawudaina nunina alọtútlú tọn mìtọn he mì ko dopagbe etọn dai, dọ gbọnmọ dali ehe nido sọgan yin awuwlena dote taidi nunina alọtútlú tọn de bọ e ma na yin

---

2Kọ 9:1* Kavi, "alọgọ."

nuhe yin yíyí gbọn alọslonamẹ dali.

6 Ṣigba, gando ehe go, ewọ he tẹalọpò do dó nasọ tẹalọpò do gbẹn; podọ ewọ he dó susugege nasọ gbẹn susugege. 7 Mì gbọ omẹ dopodopo ni basi kẹdẹdile e ko magbe etọn to ahun etọn mẹ do, e ma yin po awuwhiwhle po kavi po huhlọn yí do hẹnmẹ po gba, na Jiwheyẹwhe nọ yiwanna nunamẹtọ homẹhunnọ.

8 Humọ, Jiwheyẹwhe penugo nado hẹn nukundagbe majẹhẹ etọn lẹpo sudeji dohlan mì, dọ dile mì nọ tindo pekọ mlẹnmlẹn to whepoponu to onú lẹpo mẹ do, mì nido sọgan tindo susugege nuhe mì tindo nuhudo etọn lẹ tọn nado wà azọn dagbe lẹpo. 9 (Kẹdẹdile e ko yin kinkàndai do dọmọ: "Ewọ ko namẹ nunina susu, e ko na wamọnọ lẹ, dodowiwa etọn zindonukọn kakadoi." 10 Todin, ewọ he nọ na okún susugege nudotọ podọ núdùdù na dùdù na na mì okún bo na hẹn ẹn sudeji nado dó bo nasọ hẹn sinsẹn dodowiwa mìtọn tọn jideji.) 11 Mì to yinyin hinhẹn zun adọkunnọ to onú lẹpo mẹ na mì nido sọgan nọ yí alọtútlú do na to aliho lẹpo mẹ, podọ gbọn vivẹnudido mítọn lẹ gblamẹ, alọtútlú mọnkọtọn nọ whàn gbẹtọ lẹ nado dopẹna Jiwheyẹwhe; 12 na lizọnyizọn* sinsẹnzọn gbangba tọn ehe ma yin nado wleawuna onú susugege na nuhudo omẹ wiwe lẹ tọn poun gba ṣigba nado sudeji ga to pẹdido na Jiwheyẹwhe mẹ. 13 Gbọn kunnudenu he lizọnyizọn* ehe nọ na lọ gblamẹ, yé pagigona Jiwheyẹwhe na mìwlẹ litaina wẹndagbe he gando Klisti go lọ wutu, dile mìwlẹ lá to gbangba dọ mì wàmọ do, podọ na mì yin alọtlútọ to nunina he mì basi hlan yé podọ hlan mẹlẹpo lọ mẹ wutu; 14 podọ gbọn ovẹvivẹ na mìwlẹ dali, yé tindo ojlo vẹkuvẹku na mì na nukundagbe majẹhẹ mayọnjlẹ Jiwheyẹwhe tọn do mì ji wutu.

15 Opẹ́ wẹ na Jiwheyẹwhe na nunina vọnu mayọnjlẹ etọn.

10 Todin, yẹnlọsu Paulu yí walọmimiọn po homẹdagbe Klisti tọn po do vẹ mì, dile etlẹ yindọ awusọhia ṣie to ṣẹnṣẹn mìtọn yin mẹhe yìdo tọn, yẹn nọ yin adọgbotọ de na mì to whenue yẹn ma tin to finẹ. 2 Na nugbo tọn, yẹn vẹ mì, na to whenue yẹn na wá, yẹn nikaa yinuwa po adọgbigbo po dile yẹn lẹn do bo na ze afọdide sinsinyẹn lẹ sọta mẹdelẹ he nọ pọ́n mí hlan taidi dọ mí to zọnlinzin sọgbe hẹ nuhe mí yin to agbasalan mẹ. 3 Na dile etlẹ yindọ mí nọ zinzọnlin sọgbe hẹ agbasalan, mí ma nọ funawhàn sọgbe hẹ nuhe mí yin to agbasalan mẹ. 4 Na adanwànu awhànfunfun tọn mítọn lẹ ma yin agbasalan tọn lẹ gba, ṣigba Jiwheyẹwhe wẹ hẹn yé yin huhlọnnọ nado họ́ nuhe hẹnai lẹ liai. 5 Na mí to hoyijlẹdohogo agọ̀ lẹ podọ onú dahodaho lẹpo he yin zizedaga sọta oyọnẹn Jiwheyẹwhe tọn họliai; podọ

2Kọ 9:12* Pọ́n wefọ 1, nudọnamẹ odò tọn.

2Kọ 9:13* Pọ́n wefọ 1, nudọnamẹ odò tọn.

mí to linlẹn lẹpo hẹnwa mẹmẹglọ
mẹ nado hẹn yé setonuna Klisti;
6 mí sọ to awuwledaina mídelẹ
nado hẹn yasanamẹ wá na tolivivẹ lẹpo, to whenue mìwlẹ na
ko do tonusise mìtọn titi hia to
gigọ́ mẹ.

7 Mìwlẹ nọ pọ́n onú lẹ hlan sọ-
gbe hẹ awusọhia gbonu tọn ye-
tọn. Eyin mẹdepope nọ dejido ede
go dọ emi yin Klisti tọn, mì gbọ
ewọ nisọ vọ́ lẹnnupọndo nugbo
ehe ji na ede, dọ kẹdẹdile ewọ
yin Klisti tọn do, mọ wẹ míloṣu
yin do ga. 8 Na eyin yẹn na
tlẹ doawagun vude zẹjlẹgo gando
aṣẹ he Oklunọ na mí nado jlọ mì
dote bọ e ma yin nado zìn mì dai
lọ go, yẹn ma na yin winyando,
9 bọ e ma na taidi dọ yẹn jlo na
yí wekanhlanmẹ ṣie lẹ do dobu-
na mì. 10 Na yé nọ dọmọ: "We-
kanhlanmẹ etọn lẹ pẹn bo tindo
huhlọn, ṣigba tintin tofi ewọ lọsu
tọn yin madogánnọ podọ ohó etọn
nọ vlẹ." 11 Mì gbọ omẹ mọnkọ-
tọn ni lẹnnupọndo ehe ji, dọ nuhe
mí yin to ohó he mí kàn do we-
kanhlanmẹ mítọn mẹ lẹ mẹ to
whenue mí ma tin to finẹ, nudo-
polọ wẹ mí nasọ yin ga to nuyiwa
mítọn mẹ to whenue mí na tin to
finẹ. 12 Na mí ma hà nado ze
mídelẹ do otẹn dopolọ mẹ po mẹ-
delẹ po kavi yí mídelẹ jlẹdo mẹ-
delẹ he nọ pà yedelẹ go. Na taun
tọn, to nujinọtedo yedelẹ tọn yiyi-
jlẹdo yedelẹ tọn go mẹ podọ to ye-
delẹ yiyijlẹdo yedelẹ go mẹ, yé
ma tindo nukunnumọjẹnumẹ.

13 Na míwlẹ tọn, mí na doa-
wagun, e ma yin zẹ dogbó he yin
didena mí lẹ go gba, ṣigba sọ-
gbe hẹ dogbó aigba-denamẹ he
Jiwheyẹwhe má na mí lọ tọn, bo
dlẹnkanna ẹn, yèdọ kakajẹ mì dè.
14 Na nugbo tọn, mí ma to do-
gbó aigba-denamẹ mítọn tọn lẹ
hẹngblo deji taidi dọ e ma dlẹn-
kan jẹ mì dè wẹ nkọ, na míwlẹ
wẹ yin omẹ tintan he wá kaka
mì dè nado lá wẹndagbe lọ gan-
do Klisti go. 15 Lala, mí ma to
awagundo zẹ dogbó he yin didena
mí lẹ go to tuklajẹ mẹdevo tọn
lẹ mẹ gba, ṣigba mí tindo todido
dọ, dile yise mìtọn to jijideji, mí-
wlẹ nido sọgan tindo nuwadotana
daho to ṣẹnṣẹn mìtọn to aigba-
denamẹ mítọn ji. To whenẹnu wẹ
mí na sudeji dogọ, 16 nado lá
wẹndagbe lọ to otò devo lẹ mẹ he
zẹ mìtọn go, bọ mí ma nado doa-
wagun to aigba-denamẹ mẹdevo
tọn ji fie onú lẹ ko yin awuwlena
dote te. 17 "Ṣigba, ewọ he to
awagundo, gbọ e ni nọ doawagun
to Jehovah mẹ." 18 Na e ma
yin mẹhe nọ pà ede wẹ nọ yin alọ-
kẹyi gba, ṣigba omẹ lọ he Jeho-
vah pà.

11 Yẹn jlo dọ mì ni sinyẹn-
lin hẹ mi to nulú vude ṣie
mẹ. Ṣigba, na nugbo tọn, mìwlẹ
ko to linsinyẹn hẹ mi! 2 Na
yẹn nọ yí awuwhàn Jiwheyẹ-
whe tọn do whànwu do mì ji,
na yẹn ko dopà nado na mì asu
dopo to alọwle mẹ na yẹn nido
sọgan hẹn mì wá na Klisti tai-
di awhli he to wiweji de. 3 Ṣi-
gba, obu to didi mi dọ to aliho
de mẹ, dile odàn yí ayiha gigẹ-
dẹ etọn do klọ Evi do, ayiha mì-
tọn sọgan yin hinhẹn gblezọn sọn

ahundoponọ-yinyin po wiwe-yin-
yin he jẹna Klisti po kọ̀n. 4 Na-
lete, eyin mẹde wá bo dọyẹwhe-
ho gando Jesu he gbọnvona dehe
míwlẹ dọyẹwheho etọn na mì lọ
go, kavi eyin mì mọ gbigbọ de yí
he gbọnvona dehe mì ko mọyi,
kavi wẹndagbe he gbọnvona dehe
mì ko kẹalọyi, mìwlẹ nọ kẹalọyi i
po awubibọ po. 5 Na yẹn lẹndọ
yẹn ma ko do dee hia to onú dopo
tata mẹ nado whè hú apọsteli da-
hodaho mìtọn lẹ gba. 6 Ṣigba,
eyin yẹn ma tlẹ tindo nugopipe
to hodidọ mẹ, e họnwun dọ yẹn
wàmọ to oyọnẹn mẹ; ṣigba to ali-
ho lẹpo mẹ, mí do e hia mì to onú
lẹpo mẹ.

7 Kavi be ylando de wẹ yẹn
wà nado whiwhẹ dee na mìwlẹ
nido sọgan yin zizedaga, na yẹn
yí ayajẹ do lá wẹndagbe Jiwheyẹ-
whe tọn na mì vọnu wutu ya?
8 Agun devo lẹ mẹ wẹ yẹn bẹ
alọgọ agbasanu lẹ tọn sọn nado
sọgan yilizọn na mì; 9 ṣogan to
whenue yẹn tin to mì dè bo biọ
nuhudo mẹ, yẹn ma lẹzun agbàn
pinpẹn de na omẹ dopo tata gba,
na mẹmẹsunnu he wá sọn Make-
donia lẹ wleawu nuhe yẹn tindo
nuhudo etọn lẹ tọn na mi susuge-
ge. Mọwẹ, yẹn hẹn dee ma nado
yin nupẹnagbanmẹ de na mìwlẹ
to aliho depope mẹ podọ yẹn nasọ
hẹn dee domọ. 10 Yẹn nọ dọ
nugbo lọ dile Klisti na wà do, enẹ-
wutu awagundido ṣie ehe ma na
doalọte to agbegbe Akaia tọn lẹ ji.
11 Na whẹwhinwhẹ́n tẹ wutu?
Be na yẹn ma yiwanna mì wutu
wẹ ya? Jiwheyẹwhe yọnẹn dọ yẹn
yiwanna mì.

12 Todin, nuhe wà yẹn te wẹ
yẹn na gbẹ́ to wiwà, na yẹn
nido sọgan glọnalina yẹdoklọmẹ
mẹhe to jijlo dọ yé ni nọ yin pin-
pọn nado sọzẹn hẹ mí to otẹn
he yé to awagundo gandego lọ
mẹ. 13 Na apọsteli lalo lẹ wẹ
omẹ mọnkọtọn lẹ, azọ́nwatọ oklọ
tọn lẹ, he nọ to adadiọna yede zun
apọsteli Klisti tọn lẹ. 14 Podọ
e ma yin nupaṣamẹ, na Satani
lọsu nọ to adadiọna ede zun angẹ-
li hinhọ́n tọn de. 15 Enẹwutu,
e ma yin nupaṣamẹ eyin lizọnyi-
zọnwatọ etọn lẹ lọsu nọ to adadiọ-
na yede zun lizọnyizọnwatọ dodo-
wiwa tọn lẹ. Ṣigba, opodo yetọn
na sọgbe hẹ azọ́n yetọn lẹ.

16 Yẹn dọ whladopo dogọ dọ,
Mì gbọ mẹdepope ni ma lẹndọ
yẹn lunú blo. Ṣogan, na nugbo
tọn, eyin mì wàmọ, mì kẹalọyi mi
eyin yẹn tlẹ taidi nulunọ, na yẹn-
lọsu nido sọgan doawagun vude.
17 Nuhe yẹn to didọ, yẹn ma dọ
to apajlẹ Oklunọ tọn hihodo mẹ
gba, ṣigba taidi nulunọ, to jidide
zẹjlẹgo he nọ dohiagona awagun-
dido ehe mẹ. 18 To whenue-
na e yindọ mẹsusu to awagundo
sọgbe hẹ agbasalan, yẹnlọsu na
doawagun ga. 19 Na mìwlẹ nọ
yí ayajẹ do sinyẹnlin hẹ nulunọ lẹ,
mìwlẹ he nọ mọ mìde di lẹnpọn
dagbenọ. 20 Na nugbo tọn, mì
nọ sinyẹnlin hẹ mẹdepope he hẹn
mì zun afanumẹ lẹ, mẹdepope he
nọ dù nuhe mì tindo lẹ sudo, mẹ-
depope he nọ hò nuhe mì tindo lẹ
yí, mẹdepope he nọ ze ede daga
do mì ji, mẹdepope he nọ hò nu-
kunmẹ na mì.

21 Yẹn dọ ehe na winyan míwlẹ tọn, taidi dọ otẹn mítọn ko
yin madogánnọ.
Ṣigba, eyin mẹdevo depope nọ
yí adọgbigbo do yinuwa to nude
mẹ—yẹn to hodọ di nulunọ—yẹnlọsu to nuyiwa po adọgbigbo po to
e mẹ ga. 22 Heblu lẹ wẹ yé yin
ya? Yẹnlọsu yinmọ. Islaelivi lẹ wẹ
yé yin ya? Yẹnlọsu yinmọ. Okún
Ablaham tọn wẹ yé yin ya? Yẹnlọsu yinmọ. 23 Lizọnyizọnwatọ
Klisti tọn lẹ wẹ yé yin ya? Yẹn
gblọn di tadunọ, yẹn wẹ yinmọ hugan: to tuklajiję mẹ, susugege, to
gànpa mẹ, whlasusu, to nulimẹ
mẹ, e zẹjlẹgo, to kúdonu, gbọzangbọzan. 24 Whla atọn wẹ Ju lẹ
yí obá do hò mi whla kande e whè
dopo, 25 whla atọn wẹ yẹn yin
hihò po opò lẹ po, whla dopo wẹ
yẹn yin zannu dlan do, whla atọn
wẹ ohún siọ mi, yẹn ko nọ hùzànmẹ na ozán dopo, okle dopo;
26 to gbejizọnlin lẹ mẹ gbọzangbọzan, to owù lẹ mẹ to otò ji, to
owù lẹ mẹ sọn aligbonamẹtọ lẹ dè,
to owù lẹ mẹ sọn akò ṣie titi dè,
to owù lẹ mẹ sọn akọta lẹ dè, to
owù lẹ mẹ to tòdaho lẹ mẹ, to owù
lẹ mẹ to danfafa ji, to owù lẹ mẹ
to ohù ji, to owù lẹ mẹ to mẹmẹsunnu lalo lẹ ṣẹnṣẹn, 27 to tuklaję po magbọję po mẹ, to amlọnmadọ́ to zánmẹ gbọzangbọzan lẹ
mẹ, to huvẹ po nugbla po mẹ, to
onú ma dù whlasusu mẹ, to avivọ
po omẹ́jiję po mẹ.
28 Gbọnvona onú gbonu tọn
enẹlẹ, nuhe nọ gbaṣinyọ́n mi
egbesọegbesọ lẹ tin, yèdọ magbọję na agun lẹpo. 29 Mẹnu wẹ
yin madogánnọ, bọ yẹn ma yin
madogánnọ? Mẹnu wẹ dahli, bọ
homẹ ṣie ma jizò?
30 Eyin awagundido dona tin,
be nuhe yin madogán ṣie lẹ go wẹ
yẹn na doawagun gando. 31 Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ Oklunọ Jesu
tọn, yèdọ Omẹ lọ he dona yin pipà
kakadoi yọnẹn dọ yẹn ma to lalodo. 32 To Damasku, ayimatẹngán lọ, to ahọlu Aleta glọ to tòdaho Damasku tọn ṣọ́ nado wle mi,
33 ṣigba, yẹn yin hinhẹn jẹte to
ohà linlọn de mẹ gbọn fleṣe he to
adó lọ go de nù bọ yẹn họngán
sọn alọ etọn lẹ mẹ.

12 Yẹn dona doawagun. E ma
doale; ṣigba yẹn na diọ jẹ
numimọ jiawu lẹ po osọhia Oklunọ tọn lẹ po ji. 2 Yẹn yọ́n dawe
de he to kọndopọ mẹ hẹ Klisti, mẹhe yin zize sọyi olọn atọntọ mẹ to owhe wiẹnẹ die—vlavo
to agbasa mẹ wẹo, yẹn ma yọnẹn, kavi e ma yin to agbasa
mẹ wẹo, yẹn ma yọnẹn; Jiwheyẹwhe wẹ yọnẹn. 3 Mọwẹ, yẹn
yọ́n dawe mọnkọtọn de—vlavo to
agbasa mẹ kavi e ma yin po agbasa po, yẹn ma yọnẹn, Jiwheyẹwhe wẹ yọnẹn— 4 bọ ewọ yin
zize sọyi paladisi mẹ bo sè ohó he
ma dona yin didọ lẹ he yè ma
na dotẹnmẹ mẹdepope nado dọ.
5 To dawe mọnkọtọn mẹ wẹ yẹn
na doawagun te, ṣigba yẹn ma na
doawagun to dee mẹ gba, adavo
gando madogán ṣie lẹ go. 6 Na
eyin e wá jọ bọ yẹn jlo na doawagun gbede, yẹn ma na yin nulunọ, na yẹn na dọ nugbo lọ. Ṣigba,
yẹn dapana, na mẹdepope nikaa

lẹn mi jẹ hú nuhe e mọ bọ yẹn yin
kavi nuhe e sè sọn dè e, 7 na
osọhia susu tlala lẹ tọn wutu.

Enẹwutu, na yẹn nikaa ze dee
daga zẹjlẹgo, owùn de yin nina
mi to agbasalan mẹ, yèdọ angẹli
Satani tọn, nado to nuli mi, bọ
yẹn ma nado ze dee daga zẹjlẹgo.
8 Na ehe wutu, whla atọn wẹ yẹn
vẹ Oklunọ na e nido sọgan de e
sọn yẹn mẹ; 9 ṣogan e dọna mi
na taun tọn dọmọ: "Nukundagbe
majẹhẹ ṣie ko pé na we; na hu-
hlọn ṣie to yinyin hinhẹn zun pipé
to madogán towe mẹ." Enẹwu-
tu, yẹn na kuku gbọ bo yí ayajẹ
daho do doawagun gando mado-
gán ṣie lẹ go, na huhlọn Klisti tọn
nido sọgan gbọṣi oji e taidi gòhọ
de. 10 Enẹwutu, homẹ nọ hùn
mi to madogán lẹ mẹ, to mẹzun-
zun lẹ mẹ, to nuhudo lẹ mẹ, to ho-
mẹkẹn lẹ po awusinyẹnnamẹnu
lẹ po mẹ, na Klisti tọn wutu. Na
to whenue yẹn yin madogánnọ,
whenẹnu wẹ yẹn yin huhlọnnọ.

11 Yẹn ko lẹzun nulunọ. Mìwlẹ
wẹ hẹn mi nado yinmọ, na mì-
wlẹ dona ko pà mi. Na yẹn ma
do dee hia whè hú apọsteli daho-
daho mìtọn lẹ to onú dopo tata
mẹ, eyin yẹn ma tlẹ yin nude.
12 Na nugbo tọn, ohia apọstelì-
yinyin tọn lẹ yin didohia to ṣẹn-
ṣẹn mìtọn gbọn akọndonanu lẹpo
dali, podọ gbọn ohia lẹ po nuda-
bla lẹ po gọna azọ́n huhlọnnọ lẹ
dali. 13 Na aliho tẹ mẹ wẹ mì-
wlẹ whè hú agun he pò lẹ te, bọ
e ma yindọ yẹn ma lẹzun agbàn
pinpẹn de na mì poun wẹ? Mì jo
oylan ehe na mi sọn ojlo mẹ wá.

14 Mì pọ́n! Whla atọntọ die he
yẹn wleawufo nado wá mì dè, ṣo-
gan yẹn ma na lẹzun agbàn pin-
pẹn de. Na yẹn ma to nutindo
mìtọn lẹ dín gba, adavo mìlọsu
lẹ; na e ma yin ovi lẹ wẹ dona
bẹ onú lẹ pli na mẹjitọ yetọn lẹ
gba, ṣigba mẹjitọ lẹ na ovi lẹ.
15 Na yẹn tọn, yẹn na yí ayajẹ do yí dee zan bo na yí dee
zan to gigọ́ mẹ na alindọn mìtọn.
Eyin yẹn yiwanna mì sisosiso,
be e ma jẹ dọ mìlọsu lẹ ni yi-
wanna mi domọ ya? 16 Ṣigba,
depope he e sọgan yin, yẹn ma
doagban pinpẹn de na mì. Eto-
mọṣo, mìwlẹ dọ dọ, yẹn yin "ayi-
ha wintinwintinnọ" podọ "ayiha
gigẹdẹ" wẹ yẹn yí do wle mì.
17 Na nuhe dù depope to mẹhe
yẹn dohlan mì lẹ mẹ, yẹn ma hò
mì dù gbọn yé gblamẹ, kavi yẹn
wàmọ wẹ? 18 Yẹn dotuhomẹ-
na Titu podọ yẹn do mẹmẹsunnu
lọ hlan po e po. Titu ma hò mì dù
paali, kavi e wàmọ wẹ? Gbigbọ
dopolọ mẹ wẹ mí zinzọnlin te,
kavi e ma yin mọ wẹ? To afọdò-
mẹ dopolọ lẹ mẹ, kavi e ma yin
mọ wẹ?

19 Be linlẹn wẹ mìwlẹ te sọn
tẹgbẹ dọ avunlọ yí na mídelẹ wẹ
mí te to nukọn mìtọn ya? Jiwhe-
yẹwhe nukọn wẹ mí to hodọ te to
kọndopọ mẹ hẹ Klisti. Ṣigba, mẹ-
yiwanna lẹ emi, onú lẹpo wẹ tin
na jijlọdote mìtọn. 20 Na obu to
didi mi dọ to aliho de mẹ, to whe-
nue yẹn na wá, yẹn nido sọgan mọ
mì, e ma yin dile yẹn na ko jlo do
podọ yẹn nido sọgan sọawuhia,
e ma yin dile mìwlẹ na ko jlo

do gba, ṣigba, kakatimọ, to aliho de mẹ, avùn, awuwhàn, adánjiję whęwhę, wiwọ́, ajàndido, mẹnudidọ, kikla, bęwlu na tin to ṣẹnṣẹn mìtọn. 21 Vlavo, eyin yẹn lẹkọwa, Jiwheyęwhe ṣie sọgan dowinyan mi to ṣẹnṣẹn mìtọn bọ yẹn nado sọgan nọ aluęmę na susu mẹhe waylando wayi ṣigba bo ma ko lẹnvọjọ na mawé yetọn po galilọ po gọna wantuntun he yé ko basi lẹ.

13 Whla atọ̀ntọ die he yẹn ja mì dè. "To onù kunnudetọ awe kavi atọ̀n tọn mẹ wẹ whẹho lẹpo dona yin hinhẹn lodo te." 2 Yẹn ko dọ wayi podọ taidi dọ yẹn tin to mì dè whla awetọ wẹ nkọ, ṣogan dile yẹn ma tin to finẹ todin, yẹn to didọ jẹnukọn hlan mẹhe ko waylando dai lẹ podọ hlan mẹhe pò lẹpo dọ eyin yẹn lẹkọwa gbede, yẹn ma na hlá mẹde dote, 3 to whenuena e yindọ mìwlẹ to kunnudenu he na dohia dọ Klisti wẹ to hodọ gbọn yẹn gblamẹ dín, yèdọ Klisti mẹhe ma yin madogánnọ dohlan mì ṣigba yin huhlọnnọ to ṣẹnṣẹn mìtọn. 4 Na taun tọn, nugbo wẹ dọ ewọ yin whiwhè do núgo na madogán wutu, ṣigba e to ogbè na huhlọn Jiwheyęwhe tọn wutu. Na nugbo tọn, humọ, míwlẹ yin madogánnọ hẹ ẹ, ṣigba mí nasọ nọgbè dopọ hẹ ẹ na huhlọn Jiwheyęwhe tọn he to mì ji wutu.

5 Mì nọ tẹn mìde pọn eyin mì to yise mẹ, mì nọ dindona mìde nado yọ́n mẹhe nkọ mìwlẹ yin. Kavi be mì ma yọnẹn dọ Jesu Klisti tin to kọndopọ mẹ hẹ mì wẹ ya? Eyin e ma yinmọ be mìwlẹ ma yin alọkẹyi. 6 Na nugbo tọn, todido ṣie wẹ yindọ mìwlẹ na wá yọnẹn dọ míwlẹ ma yin mẹhe yè ma kẹalọyi gba.

7 Todin, odè mítọn hlan Jiwheyęwhe wẹ yindọ mìwlẹ ni ma wà nuhe ylan depope blo, e ma yindọ míwlẹ lọsu nido sọgan sọawuhia nado yin alọkẹyi wẹ gba, ṣigba dọ mìwlẹ nido sọgan to nuhe yin dagbe wà, dile míwlẹ lọsu tlẹ sọgan sọawuhia nado yin mẹhe yè ma kẹalọyi lẹ. 8 Na mí ma sọgan wà nudepope jẹagọdo nugbo lọ, adavo na nugbo lọ. 9 E họnwun dọ míwlẹ nọ jaya to whedepopenu he mí yin madogánnọ ṣigba bọ mìwlẹ yin huhlọnnọ; podọ odè he hò mí te wẹ yindọ mìwlẹ ni to vọjlado basi. 10 Enẹ wẹ zọ́n bọ yẹn to onú ehelẹ kàn hlan mì dile yẹn ma tin to finẹ, na to whenue yẹn na wá, yẹn ma nado yinuwa to aliho sinsinyẹn mẹ sọgbe hẹ aṣẹ he Oklunọ na mi nado jlọ mì dote, bọ e ma yin nado zìn mì dai.

11 To popolẹpo mẹ, mẹmẹsunnu lẹ emi, mì zindonukọn nado nọ jaya, nado nọ basi vọjlado, nado nọ yin homẹmiọnna, nado nọ lẹn onú dopolọ, nado nọ nò jijọho mẹ; Jiwheyęwhe owanyi tọn po jijọho tọn po nasọ nọhẹ mì. 12 Mì yí nùdonùgo wiwe do dọnudo ode awetọ. 13 Omẹ wiwe lẹpo yí nudọdomẹ yetọn hlan mì.

14 Nukundagbe majẹhẹ Oklunọ Jesu Klisti tọn po owanyi Jiwheyęwhe tọn po gọna gbigbọ wiwe he mẹ mí to mahẹ tindo te ni tin hẹ mìmẹpo.

WEKANHLANMẸ DE

HLAN GALATIANU LẸ

1 Paulu, apọsteli de, he ma yin sọn gbẹtọ lẹ dè mọjanwẹ e ma yin gbọn gbẹtọ de gblamẹ, ṣigba gbọn Jesu Klisti podọ Jiwheyẹwhe Otọ́ lọ gblamẹ, mẹhe fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ, 2 podọ mẹmẹsunnu he tin to dè e lẹpo, to wekanhlan agun Galatia tọn lẹ:

3 Na nukundagbe majẹhẹ po jijọho po ni tin hẹ mì sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ mítọn podọ Oklunọ Jesu Klisti dè. 4 Ewọ ze ede jo na ylando mítọn lẹ, na e nido sọgan whlẹn mí sọn titonu ylankan ehe mẹ sọgbe hẹ ojlo Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ mítọn tọn, 5 mẹhe tọn gigo yin kakadoi podọ doidoi. Niṣẹ.*

6 E paṣa mi dọ mìwlẹ yawu to Omẹ lọ he yí nukundagbe majẹhẹ Klisti tọn do ylọ mì jodo bo to lilẹhlan wẹndagbe wunmẹ devo kọn. 7 Ṣigba e ma yin devo; mẹdelẹ wẹ to bẹwlu hẹn biọ mì mẹ poun bo to jijlo nado sọtadona wẹndagbe lọ he gando Klisti go. 8 Ṣigba, eyin etlẹ yin míwlẹ kavi angẹli de sọn olọn mẹ lá nudevo na mì taidi wẹndagbe bọ e gbọnvona nuhe míwlẹ ko lá na mì taidi wẹndagbe, mì gbọ ewọ ni yin mẹhodẹdo. 9 Dile mí ko dọ do to aga, todin yẹn sọ to vivọdọ whladopo dogọ, Mẹdepope he e na yin he to nudevo lá na mì taidi wẹndagbe gbọnvona nuhe mìwlẹ ko kẹalọyi, mì gbọ ewọ ni yin mẹhodẹdo.

10 Na nugbo tọn, be gbẹtọ lẹ wẹ yẹn to tintẹnpọn nado diọlinlẹnna kavi Jiwheyẹwhe? Kavi be gbẹtọ lẹ wẹ yẹn to dindin nado hẹn homẹhun ya? Eyin yẹn gbẹ́ to homẹ gbẹtọ lẹ tọn hẹn hùn, yẹn ma na yin afanumẹ Klisti tọn. 11 Na, mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn hẹn zun yinyọnẹn na mì dọ wẹndagbe lọ he yẹn lá na mì taidi wẹndagbe ma wá sọn gbẹtọ dè; 12 na yẹn ma mọ ẹn yí sọn gbẹtọ dè, mọjanwẹ yè ma yí i do plọn mi, adavo gbọn osọhia Jesu Klisti tọn dali.

13 Na nugbo tọn, mìwlẹ ko sè gando walọyizan ṣie dai tọn go to Sinsẹ̀n Ju lẹ tọn mẹ, dọ yẹn nọ dohomẹkẹn agun Jiwheyẹwhe tọn zẹjlẹgo bo nọ gbà ẹ do, 14 podọ yẹn to nukọnyiyi daho tindo to Sinsẹ̀n Ju lẹ tọn mẹ hugan susu mẹhe to ohá ṣie ji to akọ̀ ṣie mẹ lẹ tọn, na yẹn yin zohunhunnọ tlala na aṣa otọ́ ṣie lẹ tọn lẹ wutu. 15 Ṣigba, to whenue Jiwheyẹwhe, mẹhe hẹn mi nado yin jiji bo ylọ mi gbọn nukundagbe majẹhẹ etọn gblamẹ, mọdọ e yọ́n 16 nado do Visunnu etọn hia gbọn yẹn gblamẹ, na yẹn nido sọgan lá wẹndagbe lọ gando ewọ go na akọta lẹ, yẹn ma yì to afọdopolọji

---

Ga 1:5* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

nado kàn ayinamẹ mẹdevo tọn biọ. 17 Mọdopolọ, yẹn ma hẹji yì Jelusalẹm, yèdọ yì mẹhe yin apọsteli jẹnukọnna mi lẹ dè, ṣigba yẹn tọ́nyi Alabia, podọ yẹn sọ vọ́ lẹkọwa Damasku.

18 To enẹgodo, to owhe atọ̀n godo, yẹn hẹji yì Jelusalẹm nado dla Kefa pọ́n, yẹn sọ nọ e dè na azán fọtọ̀n. 19 Ṣigba, yẹn ma mọ apọsteli devo de, adavo Jakọbu nọvisunnu Oklunọ tọn kẹdẹ. 20 Todin, gando nuhe yẹn to owe etọn kàn hlan mì lẹ go, mì pọ́n! to nukun Jiwheyẹwhe tọn mẹ, yẹn ma to lalodo.

21 To enẹgodo, yẹn yì agbegbe Silia po Silisia po tọn lẹ ji. 22 Ṣigba, agun he tin to Jude lẹ he to kọndopọ mẹ hẹ Klisti ma ko mọ mi nukun sọ nukun pọ́n; 23 yé nọ sè poun wẹ dọ: "Dawe he nọ dohomẹkẹn mí dai lọ ko to wẹndagbe lọ lá todin gando yise he ewọ ko nọ hẹn zun ovọ́ dai lọ go." 24 Enẹwutu, yé jẹ gigopana Jiwheyẹwhe ji na yẹn tọn wutu.

2 Enẹgodo, to owhe wiẹnẹ godo, yẹn hẹji yì Jelusalẹm po Balnaba po, yẹn sọ plan Titu hẹn ga. 2 Ṣigba, yẹn hẹji yì na osọhia de he yin didohia mi wutu. Yẹn sọ ze wẹndagbe he yẹn to yẹwheho etọn dọ to akọta lẹ ṣẹnṣẹn lọ donukọnna yé, ṣigba mẹhe yin nukundeji lẹ kẹdẹ wẹ yẹn zedonukọnna, bọ e ma nado yindọ yẹn to wezundo kavi ko dowezun to ovọ́ mẹ. 3 Etomọṣo, Titu, mẹhe tin po yẹn po ma tlẹ yin hinhẹn nado gboadà dile etlẹ yindọ Glẹkinu de wẹ ewọ. 4 Ṣigba, na mẹmẹsunnu lalo he yin hinhẹnwa to nuglọ lẹ wutu, yèdọ mẹhe lìn wá nado bẹ̀ mẹdekannujẹ mítọn he mí tindo to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu pọ́n lẹ, na yé nido sọgan hẹn mí zun afanumẹ mlẹnmlẹn— 5 mí ma na dotẹnmẹ omẹ ehelẹ gbọn taliliaina yé dali, lala, e ma tlẹ yin na gànhiho dopo, na nugbo wẹndagbe lọ tọn nido sọgan gbọṣi mì dè.

6 Ṣigba, na nuhe dù mẹhe nọ yin pinpọn taidi mẹjọmẹ lẹ tọn —mahopọnna omẹ he nkọ yé ko yin dai, enẹ ma dù mi—Jiwheyẹwhe ma nọ pọ́n awusọhia gbonu tọn gbẹtọ tọn—na nugbo tọn, na yẹn tọn, omẹ nukundeji enẹlẹ ma plọnmẹ onú yọyọ depope. 7 Ṣigba, to vogbingbọn mẹ, to whenue yé mọdọ wẹndagbe mẹhe ma gboadà lẹ tọn ko yin zizedo alọmẹ na mi, kẹdẹdile mẹhe gboadà lẹ tọn yin zize na Pita do— 8 na Omẹ lọ he na Pita nugopipe lọ he yin dandan na apọsteli-zọ́n gando mẹhe gboadà lẹ go dopolọ wẹ na yẹnlọsu nugopipe lọ gando omẹ akọta lẹ tọn go; 9 mọwẹ, to whenuena yé wá yọ́n nukundagbe majẹhẹ lọ he yin nina mi, Jakọbu po Kefa po gọna Johanu, yèdọ omẹ lọ lẹ he taidi dòtin lẹ, na adusilọ yẹn po Balnaba po taidi ohia gbekọndopọ tọn, na míwlẹ nido sọgan yì akọta lẹ dè, ṣigba yewlẹ yì mẹhe gboadà lẹ dè. 10 Nuhe yé dọna mí poun wẹ yindọ mí dona nọ hẹn wamọnọ lẹ do ayiha mẹ. Onú ehe

lọ na taun tọn wẹ yẹn sọ to vivẹnudo vẹkuvẹku nado wà.

11 Ṣigba, to whenue Kefa wá Antioku, yẹn pannukọn ẹn bo dọna ẹn tlọlọ, na ewọ jẹna whẹgbledo. 12 Na jẹnukọnna wiwá sunnu delẹ tọn sọn Jakọbu dè, ewọ ko nọ dùnú hẹ omẹ akọta lẹ tọn; ṣigba to whenuena yé wá, e jẹ yonu dòn do godo ji bo to ede klandovo, na e to budina mẹhe gboadà lẹ wutu. 13 Ju he pò lẹ sọ kọnawudopọ hẹ ẹ to yẹnuwiwa etọn mẹ, sọmọ bọ Balnaba lọsu tlẹ yin dindọn biọ yẹnuwiwa yetọn mẹ ga. 14 Ṣigba, to whenue yẹn mọdọ yé ma to zọnlin jijlọ zìn sọgbe hẹ nugbo wẹndagbe tọn, yẹn dọna Kefa to yemẹpo nukọn dọmọ: "Eyin hiẹ, mahopọnna dọ hiẹ yin Ju de, to gbẹnọ dile akọta lẹ nọ wà do, bọ e ma yin dile Ju lẹ nọ wà do, naegbọn hiẹ do to omẹ akọta lẹ tọn hẹn nado nọgbè sọgbe hẹ aṣa Ju lẹ tọn lo?"

15 Míwlẹ he yin Ju gbọn jọwamọ dali, bọ e ma yin ylandonọ lẹ sọn akọta lẹ mẹ, 16 míwlẹ yọnẹn dọ e ma yin gbọn azọ́n osẹ́n tọn lẹ dali wẹ gbẹtọ nọ yin lilá di dodonọ, ṣigba gbọn yise to Klisti Jesu mẹ kẹdẹ gblamẹ, mọdopolọ mí ko tindo yise to Klisti Jesu mẹ, na mí nido sọgan yin lilá di dodonọ na yise to Klisti mẹ wutu, bọ e ma yin na azọ́n osẹ́n tọn lẹ wutu, na agbasalan depope ma na yin lilá di dodonọ na azọ́n osẹ́n tọn lẹ wutu. 17 Todin, dile míwlẹ to dindin nado yin lilá di dodonọ gbọn Klisti gblamẹ, eyin mílọsu lẹ yin mimọ nado yin ylandonọ lẹ, be enẹ ma dohia dọ Klisti nọ na tuli mí nado waylando ya? Enẹ ni ma jọ gbede blo! 18 Na eyin yẹn to onú lọ he yẹn ko họliai to ojlẹ de mẹ wayi vọ́ jlọ dote, be yẹn do dee hia nado yin sẹ́nhẹngbatọ. 19 Na yẹn tọn, gbọn osẹ́n gblamẹ, yẹn kú na osẹ́n wutu, na yẹn nido sọgan gọwá ogbè na Jiwheyẹwhe wutu. 20 Yẹn yin whiwhè do núgo hẹ Klisti. E masọ yin yẹn wẹ to gbẹnọ ba, ṣigba Klisti wẹ to gbẹnọ to kọndopọ mẹ hẹ mi. Na nugbo tọn, ogbè he yẹn to ninọ to agbasalan mẹ todin, yẹn to ninọ gbọn yise he yẹn tindo to Visunnu Jiwheyẹwhe tọn mẹ lọ dali, yèdọ mẹhe yiwanna mi bo ze ede jo do ota ṣie mẹ. 21 Yẹn ma gbẹkọ nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn go; na eyin gbọn osẹ́n gblamẹ wẹ dodowiwa nọ wá, be na taun tọn, ovọ́ mẹ wẹ Klisti kú do.

3 Mì Galatianu guguto lẹ emi, mẹnu wẹ hẹn mì wá nuyiwadomẹji ylankan glọ, nukun mì mẹhe tọn mẹ Jesu Klisti yin didohia to gbangba te taidi mẹhe yè whè do núgo? 2 Ehe kẹdẹ wẹ yẹn jlo na sè sọn mì dè: Be mìwlẹ mọ gbigbọ lọ yí na azọ́n osẹ́n tọn wutu wẹ kavi na yise to nuhe yin sisè lọ mẹ wutu? 3 Be mìwlẹ gú sọmọ wẹ? To whenue mì ko bẹjẹeji to gbigbọ mẹ godo, todin be tadona wẹ mì te to agbasalan mẹ ya? 4 Be ovọ́ mẹ wẹ mìwlẹ jugbọn yajiji susu sọmọ mẹ ya? E họn-

wun na mi dọ e ma yin to ovọ́
mẹ. 5 Enẹwutu, ewọ he nọ na
mì gbigbọ lọ bo nọ wà azọ́n hu-
hlọnnọ lẹ to ṣẹnṣẹn mìtọn, be
ewọ nọ wà ẹ na azọ́n osẹ́n tọn lẹ
wutu wẹ kavi na yise to nuhe
yin sisè lọ mẹ wutu? 6 Kẹdẹ-
dile Ablaham "tindo yise to Je-
hovah mẹ bọ e yin hihia hlan ẹn
di dodowiwa do."
7 Na jide tọn, mìwlẹ yọnẹn
dọ mẹhe tindo yise lẹ wẹ mẹhe
yin ovi Ablaham tọn lẹ. 8 To-
din, na Owe-wiwe mọ hlan dọ
Jiwheyẹwhe na lá omẹ akọta lẹ
tọn di dodonọ na yise wutu, e lá
wẹndagbe lọ jẹnukọn hlan Abla-
ham dọmọ: "Gbọn hiẹ gblamẹ
wẹ akọta lẹpo na yin didona te."
9 Enẹwutu, mẹhe tindo yise lẹ
to yinyin didona dopọ hẹ Abla-
ham nugbonọ.
10 Na mẹhe ganjẹ azọ́n osẹ́n
tọn lẹ go lẹpo tin to dẹ̀ho-
do de glọ; na e ko yin kinkàn-
dai dọmọ: "Mẹhodẹ̀do wẹ mẹ-
depope he ma zindonukọn nado
to nuhe yin kinkàn do owe-hihá
Osẹ́n lọ tọn mẹ lẹpo wà lẹ."
11 Humọ, e họnwun dọ mẹdẹ-
pope ma nọ yin lilá di dodo-
nọ gbọn osẹ́n dali to Jiwheyẹwhe
dè, na "dodonọ na nọgbẹ̀ gbọn
yise etọn dali." 12 Todin, Osẹ́n
lọ ma nọ biọ yise to mẹsi, ṣigba
"mẹhe nọ yìn yé na nọgbẹ̀ gbọn
yé dali." 13 Gbọn hihọ̀ mí dali,
Klisti tún mí dote sọn dẹ̀hodo
Osẹ́n lọ tọn glọ gbọn lilẹzun mẹ-
hodẹ̀do do otẹn mítọn mẹ dali, na
e ko yin kinkàndai dọmọ: "Mẹho-
dẹ̀do wẹ mẹdepope he yin zize-
pla pòtin de go." 14 Lẹndai lọ
wẹ yindọ dona Ablaham tọn nido
sọgan yin hinhẹnwa na akọta lẹ
gbọn Jesu Klisti gblamẹ, na mí
nido sọgan mọ gbigbọ he yè do-
pagbe etọn lọ yí gbọn yise mítọn
gblamẹ.
15 Mẹmẹsunnu lẹ emi, apa-
jlẹ gbẹtọ tọn de wẹ yẹn yí do
to hodọ dọmọ: Dile etlẹ yin-
dọ alẹnu he yin hinhẹn lodo yin
gbẹtọ tọn, mẹdepope ma gbẹkọ
e go kavi yí nude dogọ ẹ gba.
16 Todin, opagbe lọ lẹ yin didó
na Ablaham podọ na okún etọn.
E ma dọ: "Podọ na okún lẹ,"
taidi na mẹsusu, ṣigba taidi na
omẹ dopo dọmọ: "Podọ na okún
towe," he yin Klisti. 17 Humọ,
yẹn dọ ehe dọmọ: Na nuhe dù
alẹnu he yin hinhẹn lodo gbọn Ji-
wheyẹwhe dali wayi, Osẹ́n lọ he
wá aimẹ to owhe fowe gbàn godo
ma hẹn ẹn zun ovọ́, bo de opa-
gbe lọ sẹ̀ gba. 18 Na eyin osẹ́n
wutu wẹ ogú yin nina, be e masọ
yin na opagbe wutu ba; ṣigba na
nugbo tọn, Jiwheyẹwhe ko gbọn
homẹdagbe dali na ogú lọ Abla-
ham gbọn opagbe de gblamẹ.
19 To whelọnu lo, naegbọn
Osẹ́n lọ do yin nina? E yin yiyi-
dogọ nado hẹn sẹ́nhẹngba lẹ sọa-
wuhia, kakajẹ whenue okún lọ na
wá, yèdọ mẹhe opagbe lọ ko yin
didó na; podọ e yin nina gbọn an-
gẹli lẹ gblamẹ gbọn alọ whẹgbọ-
tọ de tọn mẹ. 20 Todin, whẹ-
gbọtọ de ma nọ tin eyin omẹ
dopo gee go wẹ e gando, ṣi-
gba Jiwheyẹwhe yin omẹ dopo
gee. 21 Enẹwutu, be Osẹ́n lọ

sọta opagbe Jiwheyẹwhe tọn lẹ
wẹ ya? Enẹ ni ma jọ gbede
blo! Na eyin osẹn de ko yin
nina he penugo nado namẹ ogbè
wẹ, na taun tọn, dodowiwa na
ko wá aimẹ gbọn osẹn gblamẹ.
22 Ṣigba, Owe-wiwe ko hẹn onú
lẹpo yin mẹmẹglọ na ylando, na
opagbe lọ he dekọtọn sọn yise
tintindo to Jesu Klisti mẹ nido
sọgan yin nina mẹhe to yise do-
hia lẹ.

23 Ṣigba, whẹpo yise do wá,
mí nọ yin anadena gbọn osẹn
dali, bo nọ yin hinhẹn yin mẹ-
mẹglọ dopọ, bosọ nọ to nukun-
do yise he dona yin didehia lọ.
24 Enẹwutu, Osẹn lọ ko lẹzun
anademẹtọ mítọn he deanana mí
yì Klisti dè, na míwlẹ nido sọ-
gan yin lilá di dodonọ na yise
wutu. 25 Ṣigba, todin he yise
ko wá, mí masọ tin to anademẹ-
tọ de glọ ba.

26 Na nugbo tọn, ovi Jiwhe-
yẹwhe tọn wẹ mìmẹpo gbọn yise
he mì tindo to Klisti Jesu mẹ lọ
gblamẹ. 27 Na mìmẹpo he yin
bibaptizi to Klisti mẹ ko ze Klis-
ti dogo. 28 Ju kavi Glẹkinu de
ma tin, afanumẹ kavi mẹhe to
edekannu de ma tin, sunnu kavi
yọnnu de ma tin; na omẹ dopo wẹ
mìmẹpo to kọndopọ mẹ hẹ Klis-
ti Jesu. 29 Humọ, eyin mìwlẹ
yin Klisti tọn, be na taun tọn,
okún Ablaham tọn wẹ mì yin,
yèdọ gudutọ opagbe de tọn lẹ.

4 Todin, yẹn dọ dọ dile e na
dẹnsọ bọ gudutọ lọ na gbẹ́
pò to yọpọvu de yin, ewọ ma
gbọnvo to aliho depope mẹ na
afanumẹ de, dile etlẹ yindọ ewọ
wẹ oklunọ onú lẹpo tọn, 2 ṣi-
gba ewọ tin to nukunpedonugotọ
lẹ po họ̀nkọnsi lẹ po glọ kaka-
jẹ azán he otọ́ etọn ko de jẹnu-
kọn lọ gbè. 3 Mọdopolọ, mílọ-
su lẹ ga, to whenue mí pò to
yọpọvu, mí yin hinhẹn zun afa-
numẹ gbọn onú dodonu tọn aihọn
tọn lẹ dali. 4 Ṣigba, whenue-
na ojlẹ dide lọ pé, Jiwheyẹwhe
do Visunnu etọn hlan, mẹhe yin
jiji gbọn yọnnu de dali bosọ tin
to osẹn glọ, 5 na ewọ nido sọ-
gan tún mẹhe to osẹn glọ lẹ dote
gbọn hihọ̀ yé dali, na míwlẹ nido
sọgan gbọnmọ dali mọ sọdodo-
vi yí.

6 Todin, na ovi wẹ mì yin
wutu, Jiwheyẹwhe ko do gbi-
gbọ Visunnu etọn tọn hlan ahun
mítọn mẹ bọ e yí ogbè lélé
do dawhá dọmọ: *"Abba,** Otọ́!"
7 Enẹwutu, to whelọnu lo, hiẹ
masọ yin afanumẹ de ba ṣigba
ovi de; eyin ovi de wẹ hiẹ yin, be
gudutọ de wẹ hiẹ sọ yin gbọn Ji-
wheyẹwhe dali.

8 Etomọṣo, to whenue mìwlẹ
ma ko yọ́n Jiwheyẹwhe, whenẹ-
nu, mìwlẹ yin afanumẹ na nuhe
ma yin yẹwhe to jọwamọ-liho lẹ.
9 Ṣigba, todin he mìwlẹ ko wá
yọ́n Jiwheyẹwhe, kavi todin he
mì ko wá yin yinyọnẹn gbọn Ji-
wheyẹwhe dali, naegbọn mìwlẹ
sọ vọ́ to lilẹhlan onú dodonu tọn
lẹ he yin ovọ́ po onú tata lẹ po
kọ̀n bosọ jlo nado yin afanumẹ na
yé whladopo dogọ? 10 Mìwlẹ
nọ yí sọwhiwhe do payi azán lẹ,

Ga 4:6* Pọ́n Mk 14:36, nudọnamẹ odò tọn.

osun lẹ, osaa* lẹ po owhe lẹ po
go. 11 Obu mìtọn to didi mi,
dọ to aliho de mẹ, magbọjẹ ṣie
gando mì go ni ma yin to ovọ́ mẹ
blo.
12 Mẹmẹsunnu lẹ emi, yẹn vè
mì dọ, Mì ni lẹzun yẹn nkọ, na
yẹn ko nọ lehe mìwlẹ te dai ga.
Mì ma waylan de do mi. 13 Ṣi-
gba, mì yọnẹn dọ gbọn azọ̀njij-
jẹ ṣie to agbasalan mẹ gbla-
mẹ wẹ yẹn lá wẹndagbe lọ na
mì to tintan whenu. 14 Podọ
dile azọ̀njijẹ ṣie to agbasalan mẹ
tlẹ yin whlepọn de na mì, mì-
wlẹ ma yinuwa po vlẹko po kavi
túntán nado do wangbẹna hia
gba; ṣigba mì kẹalọyi mi taidi
angẹli Jiwheyẹwhe tọn de, tai-
di Klisti Jesu. 15 To whelọnu
lo, fie wẹ ayajẹ he mì tindo enẹ
te? Na yẹn dekunnu gando mì go
dọ, eyin e ko yọnbasi wẹ, mìwlẹ
na ko de nukun mìtọn lẹ bo yí
yé na mi. 16 Todin, to whe-
lọnu lo, be yẹn ko lẹzun kẹntọ
mìtọn na yẹn dọ nugbo na mì
wutu wẹ ya? 17 Yé nọ yí zo-
hunhun do dín mì, e ma yin to
aliho dagbe de mẹ, ṣigba yé jlo
nado glọnalina mì sọn dè e, na
mìwlẹ nido sọgan yí zohunhun
do dín yé. 18 Ṣigba, e na yọ́n
na mì hú dọ yè ni nọ yí zohun-
hun do dín mì to nuhe yin dagbe
lẹ mẹ to whepoponu, bọ e ma na
yin to whenue yẹn tin to mì dè
kẹdẹ, 19 yọpọ ṣie lẹ emi, mì
mẹhe yẹn gbẹsọ to awufiẹsa viji-
ji tọn mẹ na kakajẹ whenue Klis-
ti na yin awuwlena do mì mẹ lẹ.
20 Ṣigba, e na ko jlo mi nado tin
to mì dè todin bo nado dọhona mì
to aliho he gbọnvo de mẹ, na yẹn
jẹflumẹ na mìtọn wutu.
21 Mì dọna mi, mì mẹhe jlo
nado to osẹn glọ lẹ, Be mìwlẹ ma
sè nuhe Osẹn lọ dọ ya? 22 Di
apajlẹ, e yin kinkàndai dọ Abla-
ham tindo visunnu awe, dopo yin
gbọn deviyọnnu lọ dali bọ awetọ
yin gbọn yọnnu he to edekannu
lọ dali; 23 ṣigba na taun tọn,
dehe yin deviyọnnu lọ tọn yin
jiji to agbasalan-liho, awetọ lọ
he yin yọnnu he to edekannu lọ
tọn yin gbọn opagbe de gblamẹ.
24 Onú ehelẹ tindo zẹẹmẹ yẹ-
hiadonu* tọn de; na yọnnu ehe-
lẹ nọtena alẹnu awe, dehe sọn
Osó Sinai ji, he ji ovi lẹ nado
yin afanumẹ, podọ enẹ wẹ Ha-
gali. 25 Todin, Hagali ehe nọ-
tena Sinai, yèdọ osó de to Ala-
bia, podọ ewọ nọtena Jelusalẹm
egbehe tọn, na ewọ po ovi etọn lẹ
po yin afanumẹ lẹ. 26 Ṣigba,
Jelusalẹm he to aga lọ tin to ede-
kannu, podọ ewọ wẹ onọ̀ mítọn.
27 Na e ko yin kinkàndai
dọmọ: "Jaya, hiẹ yọnnu wẹnsi-
nọ he ma jivi; dabobo bo yí aya-
jẹ do dawhá, hiẹ yọnnu he ma
tindo awufiẹsa vijiji tọn; na ovi
yọnnu he yin kọgbẹ́ e go lọ tọn
lẹ sù hugan dehe yin yọnnu lọ
he tindo asu tọn lẹ." 28 To-
din, mẹmẹsunnu lẹ emi, míwlẹ
wẹ ovi dopagbe lẹ kẹdẹdile Isaki
te do. 29 Ṣigba, kẹdẹdile e te
do to whenẹnu bọ dehe yin jiji

Ga 4:10* Kavi, "ojlẹ dide lẹ."

Ga 4:24* Kavi, "onú ehelẹ nọtena wadohia yẹhiadonu tọn de."

to agbasalan-liho jẹ homẹkẹndo
dehe yin jiji to gbigbọ-liho ji, mọ
wẹ e te do todin ga. 30 Etomọṣo, etẹwẹ Owe-wiwe dọ? "Yàn
deviyọnnu lọ po visunnu etọn po
tọ́n, na visunnu deviyọnnu lọ tọn
ma na yin gudutọ de hẹ visun-
nu yọnnu he to edekannu lọ tọn
to aliho depope mẹ." 31 Enẹ-
wutu, mẹmẹsunnu lẹ emi, mí-
wlẹ ma yin ovi deviyọnnu de tọn,
ṣigba yọnnu he to edekannu lọ
tọn lẹ.

5 Na mẹdekannujẹ mọnkọtọn
wutu wẹ Klisti tún mí dote.
Enẹwutu mì nọtegli, mì sọ dike
bo yin gingloṋdo zẹgẹ afanumẹ-
yinyin tọn mẹ ba blo.

2 Mì doayi e go! Yẹn, Paulu, to
didọna mì dọ eyin mì yin adà-
gbona, Klisti ma na yin ale de
na mì. 3 Humọ, yẹn dekunnu
whladopo dogọ hlan mẹdepope
he to yinyin adàgbona dọ ewọ tin
to dandannu glọ nado yìn Osẹ́n
lọ blebu. 4 Mì ko yin kinklan
sọn Klisti go, mahopọnna mẹhe
mì yin, eyin mì tẹnpọn nado
yin lilá taidi dodonọ gbọn osẹ́n
dali; mì ko buali sọn nukunda-
gbe majẹhẹ etọn mẹ. 5 Na mí-
wlẹ tọn, mí gbọn gbigbọ dali yí
jejejininọ do to tenọpọn dodowi-
wa he mí to todo taidi kọdetọn
yise tọn. 6 Na nuhe dù Klisti
Jesu, adàgbigbo kavi adàmagbo
ma yin nude, adavo yise he to
azọ́nwa gbọn owanyi gblamẹ.

7 Mì to wezundo ganji dai.
Mẹnu wẹ glọnalina mì ma
nado to tonusena nugbo lọ zọn-
mii? 8 Linlẹndiọnamẹ wunmẹ
ehe ma wá sọn Omẹ lọ he to
mì ylọ dè gba. 9 Otọ́n vude
wẹ nọ hẹn linfin yinyan lẹpo fọ́n.
10 Yẹn dejido mì go, mì mẹhe
tin to kọndopọ mẹ hẹ Oklunọ, dọ
mì ma na wá lẹnnu to aliho devo
mẹ; ṣigba ewọ he to tukla hẹn
biọ mì mẹ na hẹn whẹgbledomẹ
etọn, mahopọnna mẹhe nkọ ewọ
sọgan yin. 11 Na yẹn tọn, mẹ-
mẹsunnu emi, eyin yẹn gbẹ́ pò to
yẹwheho adàgbigbo tọn dọ, nae-
gbọn yè pò to homẹkẹndo mi? Na
nugbo tọn, eyin mọ wẹ, be zannu
ahlìda tọn he yin yatin lọ ko yin
didesẹ. 12 Yẹn jlo dọ mẹhe to
tintẹnpọn nado hẹn bẹwlu wá mì
mẹ lẹ ni tlẹ sá yedelẹ.

13 Na nugbo tọn, mẹdekannu-
jẹ mẹ wẹ mì yin yiylọ do, mẹmẹ-
sunnu emi; etomọṣo mì yí mẹde-
kannujẹ ehe zan taidi dotẹnmẹ
hundote de na agbasalan blo, ṣi-
gba gbọn owanyi dali mì nọ wa-
zọ́n na ode awetọ taidi afanumẹ.
14 Na Osẹ́n lọ blebu yin hinhẹn-
di to gbedide dopo mẹ, enẹ wẹ:
"Hiẹ dona yiwanna kọmẹnu towe
di dewe." 15 Nalete, eyin mì
to adúhẹn bosọ to ode awetọ mì-
tọn tlẹndu zọnmii, mì payi na mì
nikaa hù ode awetọ mìtọn sudo.

16 Ṣigba yẹn dọmọ, Mì to zọn-
linzin gbọn gbigbọ dali zọnmii,
mì masọ to na hẹn ojlo agba-
salan tọn depope di ba. 17 Na
agbasalan jẹagọdo gbigbọ to ojlo
etọn mẹ, podọ gbigbọ jẹagọdo
agbasalan; na ehelẹ jẹagọdo ye-
delẹ, sọmọ bọ nuhe mìwlẹ na
jlo taun nado wà lẹ mì ma nọ
wà. 18 Humọ, eyin gbigbọ wẹ

to anadena mì, be mì ma tin to osẹ́n glọ.

19 Todin azọ́n agbasalan tọn lẹ
ṣọawuhia, podọ ehelẹ wẹ galilọ,
mawé, wantuntun, 20 boṣiọ-
sinsẹ̀n, afinyọnnuwiwa, okẹ̀n,
avùn, awuwhàn, adánjiję whẹ-
whẹ, wiwọ́, kinklan, plọngiglọ,
21 nuvẹun, ahànnu-zẹjlẹgo, pa-
ṣadudu, po onú mọnkọ lẹ po. Gan-
do onú ehelẹ go yẹn to avase na
mì jẹnukọn, kẹdẹdile yẹn ko na
avase mì do dai, dọ mẹhe nọ wà
onú mọnkọtọn lẹ ma na dugu ahọ-
luduta Jiwheyẹwhe tọn.

22 To alọ devo mẹ, sinsẹ́n gbi-
gbọ tọn wẹ owanyi, ayajẹ, jijọho,
linsinsinyẹn, homẹdagbe, da-
gbewà, yise, 23 walọmimiọn,
mawazẹjlẹgo. Osẹ́n depope ma
tin he jẹagọdo onú mọnkọtọn lẹ.
24 Humọ, mẹhe yin Klisti Jesu
tọn lẹ ko whè agbasalan do atin
go to pọmẹ hẹ numọtolanmẹ zo-
gbe po ojlo etọn lẹ po.

25 Eyin mí to gbẹnọ gbọn
gbigbọ dali, mì gbọ mí nisọ
to zọnlinzin zọnmii to aliho he
sọgbe mẹ gbọn gbigbọ dali ga.
26 Mì dike mí dín gigo ovọ́,
to agbàwhinwhlẹn finfọndote to
ode awetọ mítọn ṣẹnṣẹn, to nu-
vẹun tintindo na ode awetọ mẹ
blo.

6 Mẹmẹsunnu lẹ emi, yèdọ
eyin omẹ de tlẹ ṣì afọ ze
whẹpo do wá yọ́n ẹn, mì mẹhe
pegan to gbigbọ-liho lẹ ni tẹn-
pọn nado gọ̀ omẹ mọnkọtọn do
otẹn etọn mẹ to gbigbọ walọmi-
miọn tọn mẹ, na dopodopo mì-
tọn ni payi ede go, na mì-
lọsu nikaa yin whiwhlepọn ga.
2 Mì nọ to alọgọna ode awe-
tọ to nuhe to agbàn pẹn mì lẹ
mẹ, bo gbọnmọ dali hẹn osẹ́n
Klisti tọn di. 3 Na eyin mẹde
lẹndọ emi yin nude to whenue
ewọ ma yin nude, ede klọ wẹ
e te. 4 Ṣigba, mì gbọ omẹ do-
podopo ni nọ dindona azọ́n ede-
titi tọn, podọ to whenẹnu, ewọ
na tindo whẹwhinwhẹ́n nado jẹ-
aglin gando edetiti kẹdẹ go, bọ
e ma yin nado nọ yí ede jlẹdo
mẹdevo go gba. 5 Na omẹ do-
podopo wẹ na hẹn agbàn edetiti
tọn.

6 Humọ, mì gbọ mẹdepope he
yè to onù yí do plọn ohó lọ ni
nọ tindo mahẹ to onú dagbe lẹpo
mẹ hẹ mẹhe nọ namẹ nuplọnmẹ
nùmẹ tọn mọnkọtọn.

7 Yè klọ mì blo: Jiwheyẹwhe
ma yin mẹhe yè na vlẹ. Na nude-
pope he gbẹtọ to didó, ehe wẹ
e na gbẹ̀n ga; 8 na ewọ he to
didó sọgbe hẹ agbasalan etọn na
gbẹ̀n gbigble sọn agbasalan etọn
mẹ, ṣigba ewọ he to didó sọgbe
hẹ gbigbọ na gbẹ̀n ogbè madopo-
do sọn gbigbọ lọ dè. 9 Enẹwu-
tu, mì dike mí gbọjọ to nuhe yin
dagbe wiwà mẹ blo, na mí na
gbẹ̀n to osaa sisọ mẹ eyin agbọ́
ma pé mí. 10 Na nugbo tọn,
to whelọnu lo, dile mí na tindo
dotẹnmẹ hundote etọn do, mì gbọ
mí ni nọ wà nuhe yin dagbe hlan
mẹlẹpo, ṣigba, na taun tọn, hlan
mẹhe gando mí go to yise mẹ lẹ.

11 Mì pọ́n wekun daho he yẹn
yí do kanwehlan mì po alọ ṣie titi
po lẹ.

12 Mẹhe jlo nado do awusọ-
hia dagbe hia to agbasalan mẹ
lẹpo wẹ omẹ lọ lẹ he to tintẹn-
pọn nado hẹn mì gboadà, kiki na
yé nikaa yin homẹkẹndo na ya-
tin Klisti Jesu tọn wutu. 13 Na
mẹhe gboadà lẹ lọsu ma tlẹ to
Osẹ́n lọ yìn, ṣigba yé jlo dọ mì-
wlẹ ni yin adàgbona na yewlẹ
nido tindo whẹwhinwhẹ́n nado
doawagun gando awusọhia gbo-
nu tọn agbasalan mìtọn tọn go.
14 Enẹ ni ma jọ gbede blo dọ
yẹn ni doawagun, adavo to ya-
tin Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn
mẹ, mẹhe gblamẹ aihọn lọ ko yin
whiwhè do núgo te to pọndo-
hlan ṣie mẹ podọ yẹn to pọndo-
hlan aihọn tọn mẹ. 15 Na adà-
gbigbo ma yin nude, mọdopolọ
adàmagbo ma yin nude, ṣigba
nudida yọyọ de wẹ yin nujọnu.
16 Podọ mẹhe na zinzọnlin ji-
jlọ sọgbe hẹ nunọwhinnusẹ́n wa-
lọyizan dagbe tọn lẹpo, yewlẹ
ji wẹ jijọho po lẹblanu po ni tin
te, yèdọ to Islaeli Jiwheyẹwhe
tọn ji.

17 Bẹsọn din, mì dike mẹde-
pope dotukla mi ba blo, na yẹn ko
to hiadomẹgo lẹ he yin afanumẹ
Jesu tọn hẹn to agbasa ṣie go.

18 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na nu-
kundagbe majẹhẹ Oklunọ mítọn
Jesu Klisti tọn ni tin hẹ gbigbọ
he mì dohia. Nisẹ.*

Ga 6:18* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ DE

HLAN EFESUNU LẸ

1 Paulu, apọsteli Klisti Jesu tọn
de gbọn ojlo Jiwheyẹwhe tọn
gblamẹ, to wekanhlan omẹ wiwe
he to Efesu lẹ podọ hlan nugbo-
nọ he to kọndopọ mẹ hẹ Klisti
Jesu lẹ:

2 Na mì ni tindo nukundagbe
majẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹ-
whe Otọ́ mítọn podọ Oklunọ Jesu
Klisti dè.

3 Pipà ni tin hlan Jiwheyẹwhe
podọ Otọ́ Oklunọ mítọn Jesu Klis-
ti tọn, na ewọ ko yí dona gbi-
gbọmẹ tọn lẹpo he tin to lẹdo
olọn tọn lẹ mẹ to kọndopọ mẹ
hẹ Klisti do dona mí, 4 kẹdẹdi-
le ewọ ko de mí to kọndopọ mẹ hẹ
Klisti jẹnukọnna didá aihọn tọn
do, na míwlẹ nido yin wiwe bo
ma tindo oblọ to owanyi mẹ to
Jiwheyẹwhe nukọn. 5 Na ewọ
ko de mí jẹnukọn taidi sọdodo-
vi gbọn Jesu Klisti gblamẹ taidi
ovi lẹ na ede, to kọndopọ mẹ hẹ
nuhe nọ hẹn homẹ etọn hùn bo
yin ojlo etọn, 6 nado hẹn pipà
wá na ẹn na nukundagbe majẹhẹ
gigonọ etọn he ewọ yí homẹdagbe
do na mí gbọn mẹyiwanna etọn
gblamẹ. 7 Gbọn mẹhe gblamẹ
míwlẹ mọ tundote yí gbọn ofligọ
he omẹ enẹ yí ohùn etọn do basi
lọ gblamẹ, mọwẹ, yèdọ jona sẹ́n-
mẹjiję mítọn lẹ tọn, sọgbe hẹ nu-
kundagbe majẹhẹ susugege etọn
tọn.

8 Ewọ na mí ehe susugege to
nuyọnẹn po linlẹn dagbe lẹpo po
mẹ, 9 to enẹ mẹ dọ ewọ hẹn
aṣli wiwe ojlo etọn tọn zun yin-
yọnẹn na mí. Ehe sọgbe hẹ nuhe
nọ hẹn homẹ etọn hùn he e ko
lẹn to ede mẹ 10 nado ze tito
anadenanu tọn de dai to whe-
nue ojlẹ dide lọ lẹ pé, enẹ wẹ,
nado vọ́ onú lẹpo bẹpli dopọ to
Klisti mẹ, yèdọ nuhe tin to olọn
mẹ lẹ po nuhe tin to aigba ji lẹ
po. Mọwẹ, to ewọ mẹ, 11 yèdọ
mẹhe míloṣu lẹ ko yin dide nado
yin gudutọ lẹ to pọmẹ hẹ, to enẹ
mẹ dọ mí ko yin dide jẹnukọn sọ-
gbe hẹ lẹndai ewọ he nọ deanana
onú lẹpo sọgbe hẹ linlẹn ojlo etọn
tọn, 12 na mí nido wadevizọn
nado pà gigo etọn, yèdọ míwlẹ he
yin omẹ tintan nado tindo todido
to Klisti mẹ. 13 Ṣigba, mìlọsu
lẹ ga tindo todido to ewọ mẹ to
whenue mì ko sè ohó nugbo tọn
lọ godo, enẹ wẹ wẹndagbe lọ he
gando whlẹngán mìtọn go. Gbọn
ewọ dali ga, to whenue mìwlẹ ko
yise godo, gbigbọ dopagbe lọ yin
yíyí do dohiagona mì, 14 ehe
yin ohia jẹnukọn de gando ogú
mítọn go, na lẹndai lọ he yin nado
tún nutindo Jiwheyẹwhe lọsu titi
tọn dote gbọn ofligọ de dali, hlan
pipà gigonọ etọn.

15 Enẹ wẹ zọ́n bọ yẹnlọsu ga,
sọn whenue yẹn ko sè gando yise
he mì tindo to Oklunọ Jesu mẹ go
podọ gando lehe mì nọ do e hia
to nuyiwa mìtọn lẹ hẹ omẹ wiwe
lẹpo mẹ do go, 16 yẹn ma doa-
lọtena pẹdido do ota mìtọn mẹ.
Yẹn zindonukọn nado nọ to dẹ̀ho
gando mì go, 17 dọ Jiwheyẹ-
whe Oklunọ mítọn Jesu Klisti
tọn, Otọ́ gigonọ lọ, nido sọgan na
mì gbigbọ nuyọnẹn tọn po osọhia
tọn po nado tindo oyọnẹn he pe-
gan gando ewọ go; 18 na nu-
kun ahun mìtọn tọn ko yin hùn-
hùn nado mọnú ganji, na mìwlẹ
nido sọgan yọ́n nuhe todido he
kọ̀n ewọ ylọ mì do lọ yin, nuhe
gigo susugege he ewọ wleawu
etọn taidi ogú de na omẹ wiwe lẹ
yin, 19 podọ nuhe kiklo-yinyin
huhlọn mayọnjlẹ etọn tọn gando
mí mẹhe yin yisenọ lẹ go lọ yin.
Ehe nọ yin mimọ to aliho he mẹ
ewọ nọ yí huhlọn etọn zan te mẹ,
20 ehe e ko yizan gando Klisti go
to whenue e fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ
bo ze e sinai do adusilọ etọn mẹ
to olọn mẹ, 21 bo hẹn ẹn yia-
ga hú gandudu, aṣẹpipa, huhlọn,
oklunọ-yinyin lẹpo podọ oyín he
nọ yin yiylọ lẹpo, e ma yin to tito-
nu ehe kẹdẹ mẹ, ṣigba to dehe ja
lọ lọsu mẹ ga. 22 Ewọ sọ hẹn
onú lẹpo zun mẹmẹglọ to afọ etọn
lẹ glọ, bo hẹn ẹn yin tatọ́ onú lẹpo
tọn na agun, 23 ehe yin agba-
sa etọn, yèdọ gigọ́-yinyin ewọ he
gọ́ onú lẹpo to onú popo mẹ tọn.

2 Humọ, mìwlẹ wẹ Jiwheyẹ-
whe ko hẹnwa ogbẹ̀ dile mì
tlẹ ko yin oṣiọ to sẹ́nmẹjiję po
ylando mìtọn lẹ po mẹ, 2 ehe
mẹ mìwlẹ ko nọ zinzọnlin te to
ojlẹ de mẹ wayi sọgbe hẹ ti-
tonu aihọn ehe tọn, to kọndo-
pọ mẹ hẹ ogán he paṣẹ do jẹhọn
ji, yèdọ gbigbọ he to nuyiwa to-
din to tolivẹtọ lẹ mẹ. 3 Mọwẹ,
mímẹpo wẹ ko to ṣẹnṣẹn yetọn

to ojlẹ de mẹ wayi bo ko nọ yinuwa to kọndopọ mẹ hẹ ojlo agbasalan mítọn tọn lẹ, bosọ nọ to nuhe yin ojlo agbasalan po linlẹn tọn lẹ po wà, podọ to jọwamọ-liho ovi homẹgble tọn wẹ míwlẹ kẹdẹdi mẹhe pò lẹ. 4 Ṣigba, Jiwheyẹwhe, mẹhe lẹblanu etọn sù tlala, na owanyi daho etọn he e yí do yiwanna mí lọ wutu, 5 ko hẹn mí wá ogbè dopọ hẹ Klisti, to whenue míwlẹ tlẹ ko yin oṣiọ to sẹ́nmẹjiję lẹ mẹ —gbọn nukundagbe majẹhẹ dali, mìwlẹ ko yin whinwhlẹngán— 6 podọ ewọ hẹn mí gọwá ogbè dopọ bo hẹn mí sinai dopọ to olọn mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu, 7 na to titonu he ja lẹ mẹ, nukundagbe majẹhẹ susugege he ma yọnjlẹ etọn nido sọgan yin didohia mí to lẹblanu etọn hlan mí mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu.

8 Na nugbo tọn, gbọn nukundagbe majẹhẹ ehe dali, mìwlẹ ko yin whinwhlẹngán gbọn yise gblamẹ; podọ ehe ma yin na vivẹnudido mìtọn wutu, nunina Jiwheyẹwhe tọn wẹ. 9 Lala, e ma yin na azọ́n lẹ wutu, na omẹ depope nikaa tindo dodonu nado doawagun. 10 Na azọ́n alọ etọn tọn wẹ mí yin bo yin didá to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu na azọ́n dagbe lẹ, ehe Jiwheyẹwhe ko wleawu etọn dai na mí jẹnukọn nado zinzọnlin to yé mẹ.

11 Enẹwutu, mì nọ hẹn do ayiha mẹ dọ, omẹ akọta lẹ tọn wẹ mìwlẹ yin dai to agbasalan-liho; "adàmagbonọ" wẹ mẹhe yè yí alọ do "gboadà" na to agbasalan-liho lẹ nọ ylọ mì dọ— 12 dọ to ojlẹ enẹ mẹ, mìwlẹ ma tindo Klisti, bo jẹla na akọta Islaeli tọn bosọ yin jonọ lẹ na alẹnu opagbe lọ tọn lẹ, podọ mì ma tindo todido depope bo masọ tindo Jiwheyẹwhe to aihọn mẹ. 13 Ṣigba, to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu, mì mẹhe ko to olá to ojlẹ de mẹ wayi ko wá sẹpọ todin gbọn ohùn Klisti tọn dali. 14 Na ewọ wẹ yin jijọho mítọn, ewọ he hẹn adà awe lọ lẹ yin dopo bo họ́ adó* he gbò ṣẹnṣẹn yetọn lọ sè. 15 Gbọn agbasalan etọn dali, ewọ de okẹ̀n lọ sè, yèdọ Osẹ́n lọ he bẹ gbedide lẹ po osẹ́ndoai lẹ po hẹn, na ewọ nido sọgan yí omẹ awe lọ lẹ do dá omẹ yọyọ dopo to kọndopọ mẹ hẹ ede bo na hẹn jijọho wá; 16 na ewọ nido sọgan gbọwhẹ na omẹ awe lọ lẹ mlẹnmlẹn to agbasa dopo mẹ hlan Jiwheyẹwhe gbọn yatin lọ gblamẹ, na ewọ ko sukúndona okẹ̀n lọ gbọn edetiti gblamẹ. 17 Podọ ewọ wá bo lá wẹndagbe jijọho tọn na mì, yèdọ mì mẹhe to olá lẹ po mẹhe sẹpọ lẹ po, 18 na gbọn ewọ gblamẹ, mí omẹ awe lẹ penugo nado dọnsẹpọ Otọ́ lọ gbọn gbigbọ dopo dali.

19 Enẹwutu, e họnwun dọ, mì masọ yin jonọ lẹ po mẹhe to jonọgbéji lẹ po ba, ṣigba mì yin tòvi hatọ omẹ wiwe lẹ tọn podọ hagbẹ whédo Jiwheyẹwhe tọn tọn lẹ, 20 mì ko sọ yin didó daga do

---

Efe 2:14* Alọdlẹndonu he ma yin tlọlọ hlan adó he gbò tẹmpli lọ mẹ bo nọ glọnalina Kosi lẹ ma nado nọ biọ awánu he yin Ju lẹ kẹdẹ tọn lẹ mẹ.

dodonu apọsteli lẹ po yẹwhegán lẹ po tọn ji, to whenuena e yindọ Klisti Jesu lọsu wẹ dodonu hò-gosu tọn lọ. 21 To kọndopọ mẹ hẹ ewọ, na ohò lọ blebu ko yin kinkọndopọ pẹkipẹki wutu, e to whinwhẹn zun tẹmpli wiwe de na Jehovah. 22 To kọndopọ mẹ hẹ ewọ, mìlọsu lẹ ga to yinyin didó daga dopọ zun nọtẹn de na Jiwheyẹwhe nado nọ nò gbọn gbigbọ dali.

3 Na ehe wutu, yẹn Paulu, he yin gàntọ de na Klisti Jesu tọn wutu do ota mì omẹ akọta lẹ tọn mẹ— 2 na nugbo tọn, eyin mìwlẹ ko sè gando hònkọn-si-zọ́n he yin nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn he yin nina mi na mìtọn wutu lọ go, 3 na gbọn osọhia de dali wẹ aṣli wiwe lọ yin hinhẹn zun yinyọnẹn na mi, kẹdẹdile yẹn ko kàn to kleun mẹ do wayi. 4 Enẹwutu, mìwlẹ whenuena mì hia ehe, mì sọgan yọ́n nukunnumọjẹnumẹ he yẹn tindo gando aṣli wiwe Klisti tọn go. 5 To whẹndo he ko wayi lẹ mẹ, aṣli ehe ma ko yin hinhẹn zun yinyọnẹn na gbẹtọ lẹ dile e ko yin didehia apọsteli wiwe etọn lẹ po yẹwhegán lẹ po gbọn gbigbọ dali todin do, 6 yèdọ, na omẹ akọta lẹ tọn nido yin gudutọgbẹ́ podọ awutugonu agbasa dopolọ tọn lẹ po mahẹtọ opagbe lọ tọn lẹ po hẹ mí to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu gbọn wẹndagbe lọ gblamẹ. 7 Yẹn lẹzun lizọnyizọnwatọ ehe tọn sọgbe hẹ nunina vọnu nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn he ko yin nina mi to kọndopọ mẹ hẹ aliho he mẹ huhlọn etọn nọ yinuwa te.

8 Yẹn mẹhe whè hú mẹhe yin pẹvi pete to omẹ wiwe lẹpo mẹ wẹ nukundagbe majẹhẹ ehe yin nina, na yẹn nido lá wẹndagbe lọ gando dona susugege mayọnjlẹ Klisti tọn go na akọta lẹ 9 bo nado hẹn gbẹtọ lẹ nado mọ lehe aṣli wiwe lọ ko yin anadena do, yèdọ aṣli lọ he ko yin whiwhla* sọn ojlẹ dindẹn die gbọn Jiwheyẹwhe he dá onú lẹpo lọ dali. 10 Ehe yinmọ, na adà susu nuyọnẹn Jiwheyẹwhe tọn nido sọgan yin hinhẹn zun yinyọnẹn gbọn agun lọ gblamẹ todin na gandudu lẹ podọ na aṣẹpipa he tin to olọn mẹ lẹ, 11 sọgbe hẹ lẹndai madopodo he ewọ wleawu etọn to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu Oklunọ mítọn, 12 mẹhe gblamẹ míwlẹ tindo awuvivo hodidọ tọn ehe te podọ nado dọnsẹpọ po jidide po gbọn yise mítọn to ewọ mẹ gblamẹ. 13 Enẹwutu, yẹn biọ to mì si ma nado gbọjọ na nukunbibia ṣie ehelẹ do ota mìtọn mẹ wutu, na ehelẹ yin gigo na mì.

14 Na ehe wutu, yẹn jẹklo to Otọ́ lọ nukọn, 15 mẹhe dè whẹndo he tin to olọn mẹ podọ to aigba ji lẹ mọ oyín yetọn yí sọn, 16 na ewọ nido sọgan na mì sọgbe hẹ gigo susugege etọn nado sọgan hẹn gbẹtọ he mì yin to homẹ zun hlọnhlọnnọ gbọn huhlọn gbigbọ etọn tọn gblamẹ, 17 na Klisti nido

Efe 3:9* To paa mẹ, "yin whiwhla do Jiwheyẹwhe mẹ."

nọ nọ̀ ahun mìtọn mẹ po owanyi po gbọn yise mìtọn gblamẹ; na mìwlẹ nido doadọ̀do bo yin hinhẹn lodo do dodonu lọ ji, 18 na mìwlẹ po omẹ wiwe lẹpo po nido sọgan penugo mlẹnmlẹn nado mọnukunnujẹ nuhe gbigblo, tedidi, jiyiyi po sisosiso po yin lọ mẹ, 19 podọ nado yọ́n owanyi Klisti tọn he yiaga hugan oyọnẹn, na mìwlẹ nido yin hinhẹn gọ́ po gigọ́-yinyin he Jiwheyẹwhe nọ namẹ lẹpo po.

20 Todin, sọgbe hẹ huhlọn etọn he to nuyiwa to mí mẹ, na omẹ lọ he sọgan wà susu tlala hú nuhe mí biọ kavi lẹn lẹpo, 21 ewọ wẹ gigo ni tin na gbọn agun lọ gblamẹ podọ gbọn Klisti Jesu gblamẹ hlan whẹndo lẹpo kakadoi podọ doidoi. Nisẹ.*

4 Enẹwutu, yẹn he yin gàntọ to Oklunọ mẹ, to mì vè nado nọ zinzọnlin sọgbe hẹ oylọ he mẹ mì yin yiylọ do, 2 mì nọ yí mẹdezewhè po walọmimiọn mlẹnmlẹn po gọna linsinsinyẹn do nọ sinyẹnlin hẹ ode awetọ to owanyi mẹ, 3 bo nọ yí vivẹnudido vẹkuvẹku do payi dopoyinyin gbigbọ tọn go to gẹdẹ pọninọ jijọho tọn mẹ. 4 Agbasa dopo wẹ tin, podọ gbigbọ dopo, yèdọ dile mìwlẹ yin yiylọ do todido dopo he mẹ mì yin yiylọ do; 5 Oklunọ dopo, yise dopo, baptẹm dopo; 6 Jiwheyẹwhe dopo podọ Otọ́ mẹlẹpo tọn mẹhe tin to onú lẹpo ji podọ gbọn onú lẹpo gblamẹ podọ to onú lẹpo mẹ.

7 Todin, nukundagbe majẹhẹ yin nina dopodopo mítọn kẹdẹdile Klisti ko namẹ nunina vọnu do. 8 Enẹwutu, e dọmọ: "To whenue ewọ hẹji yì aga, e plan kanlinmọ lẹ yì; e namẹ sunnu lẹ di nunina." 9 Todin, etẹwẹ hogbe lọ "e hẹji," zẹẹmẹdo? E zẹẹmẹdo dọ ewọ sọ jẹte yì lẹdo he yìdo lẹ mẹ, enẹ wẹ, aigba. 10 Omẹ lọ he jẹte dopolọ wẹ sọ hẹji yì aga tlala hú olọn lẹpo, na ewọ nido sọgan na gigọ́-yinyin onú lẹpo.

11 Ewọ sọ namẹ, mẹdelẹ taidi apọsteli lẹ, mẹdelẹ taidi yẹwhegán lẹ, mẹdelẹ taidi wẹndagbejlatọ* lẹ, mẹdelẹ taidi lẹngbọhọtọ lẹ po mẹplọntọ lẹ po, 12 na hinhẹn gọ̀ do tẹnmẹ omẹ wiwe lẹ tọn, na azọ́n lizọnyizọnwiwa tọn, na didó daga agbasa Klisti tọn, 13 kaka mímẹpo nado jẹ dopoyinyin to yise mẹ podọ to oyọnẹn he pegan gando Visunnu Jiwheyẹwhe tọn go kọ̀n, bo whẹ́n pete zun sunnu, jẹ obá ninọmẹ he yin gigọ́-yinyin Klisti tọn kọ̀n; 14 bọ mí ma nado yin ovivu lẹ ba, he yè nọ do yigọyigọ na taidi gbọn agbówhẹn lẹ dali bo nọ yin hinhẹn dánpe gbọn jẹhọn oplọn tọn lẹpo dali, gbọn ayiha gigẹdẹ gbẹtọ lẹ tọn dali podọ gbọn ayikinkan gigẹdẹ oklọ tọn dali. 15 Ṣigba, to nugbo didọ mẹ, mì gbọ mí ni gbọn owanyi dali whẹ́n to onú lẹpo mẹ to kọndopọ mẹ hẹ mẹhe yin tatọ́ lọ, yèdọ Klisti. 16 Gbọn ewọ gblamẹ, gbọn yinyin kinkọndopọ pẹkipẹki dali bo yin hinhẹn nado

Efe 3:21* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

Efe 4:11* Kavi, "mẹdehlan."

wazọ́n to kọndopọ mẹ gbọn agó-
mẹ lẹpo he nọ namẹ nuhe nuhudo
etọn tin lẹ dali, sọgbe hẹ azọ́n
awutugonu dopodopo tọn kẹdẹdi
nugopipe etọn, agbasa lọ pete nọ
yinuwa na whinwhẹ́n agbasa lọ
tọn na didó daga edetiti tọn to
owanyi mẹ.

17 Enẹwutu, yẹn dọ ehe bo de-
kunnu gando e go to Oklunọ mẹ,
dọ mìwlẹ masọ to zọnlinzin ba
kẹdẹdile akọta lẹ nọ zinzọnlin do
to ovọ́-yinyin ayiha yetọn tọn mẹ,
18 dile yé to zinvlu aliho nulẹn-
pọn tọn mẹ, bo jẹla na ogbẹ̀ he
wá sọn Jiwheyẹwhe dè, na wun-
vi yetọn wutu, na sinsinyẹn ahun
yetọn lẹ tọn wutu. 19 Na yé
jẹgló wutu, yé jo yede na wantun-
tun nado yí nukunkẹn do wazọ́n
mawé wunmẹ lẹpo.

20 Ṣigba, e ma yin nuhe mì plọn
gando Klisti go niyẹn, 21 na
nugbo tọn, dile etlẹ yindọ mì-
wlẹ sè ohó etọn bo yin pinplọn
gbọn ewọ gblamẹ, kẹdẹdile nugbo
to Jesu mẹ do, 22 dọ mì dona
klọ́n gbẹtọ-yinyin hoho lọ dai ehe
to kọndopọ mẹ hẹ aliho gbẹzan
dai tọn mìtọn podọ ehe to yinyin
hinhẹn gblezọn sọgbe hẹ ojlo oklọ
tọn etọn lẹ; 23 ṣigba dọ mì dona
hẹn huhlọn he nọ whàn ayiha mì-
tọn jẹ yọyọ, 24 bo dona ze gbẹ-
tọ-yinyin yọyọ lọ dó, ehe yin didá
sọgbe hẹ ojlo Jiwheyẹwhe tọn to
dodowiwa nugbo po nugbonọ-yin-
yin po mẹ.

25 Enẹwutu, todin he mì ko
klọ́n lalodido dai, dopodopo mìtọn
ni nọ dọ nugbo hẹ kọmẹnu etọn,
na awutugonu ode awetọ tọn wẹ
mí yin. 26 Mì sọgan gbleho-
mẹ, ṣogan mì waylando blo; mì
dike owhè yihọ do mì to homẹ-
gble mẹ blo, 27 mọdopolọ, mì
natẹn Lẹgba blo. 28 Mì dike
mẹhe nọ fìnnú sọ fìnnú ba blo, ṣi-
gba mì gbọ ewọ ni nọ wazọ́n sin-
sinyẹn, bo nọ yí alọ etọn lẹ do wà
azọ́n dagbe lẹ, na ewọ nido sọ-
gan tindo nude nado má na mẹhe
to nuhudo mẹ. 29 Mì dike ohó
gbigble* de tọ́njẹgbonu sọn onù
mìtọn mẹ blo, adavo ohó depope
he yọ́n na mẹjlọdote dile ninọmẹ
de biọ do, na e nido sọgan wà
dagbe na sisètọ lẹ. 30 Humọ,
mì nọ hẹn homẹgble gbigbọ wiwe
Jiwheyẹwhe tọn blo, ehe ko yin
yíyí do dohiagona mì na azán he
gbè mì na yin tuntundote gbọn
ofligọ dali.

31 Mì gbọ adi sinsinyẹn, ho-
mẹgble, adánjiję, awhá po mẹ-
zunzun po ni dẹn do mì gọna ylan-
wiwa lẹpo. 32 Ṣigba, mì lẹzun
homẹdagbenọ hlan ode awetọ, bo
gọ́ na awuvẹmẹ sisosiso, bosọ nọ
jona ode awetọ sọn ojlo mẹ wá
kẹdẹdile Jiwheyẹwhe lọsu gbọn
Klisti dali jona mì sọn ojlo mẹ
wá do.

5 Enẹwutu, mì nọ hodo apajlẹ
Jiwheyẹwhe tọn, taidi ovi yi-
wanna lẹ, 2 bo nọ to zọnlinzin
to owanyi mẹ, kẹdẹdile Klisti yi-
wanna mì do ga bo ze ede jo do
ota mìtọn mẹ taidi avọ́nunina de
podọ avọ́sinsan de hlan Jiwheyẹ-
whe na owán vivi de.

3 Mì gbọ galilọ po mawé wun-
mẹ lẹpo po kavi nukunkẹn ni ma
tlẹ yin nùdego to ṣẹnṣẹn mìtọn

Efe 4:29* To paa mẹ, "yìnyọ̀n."

blo, kẹdẹdile e jẹna omẹ wiwe lẹ do; 4 mọdopolọ, walọ he huwinyan kavi hodidọ nulú tọn kavi aslan gblewa tọn, yèdọ nuhe ma sọgbe lẹ, ṣigba, kakatimọ mì nọ dopẹ́. 5 Na mìwlẹ yọ́n ehe, bo mọnukunnujẹemẹ hezeheze, dọ galọtọ kavi omẹ mawé kavi nukunkẹnnọ—enẹ wẹ nado yin boṣiọ-sẹ̀ntọ de—ma tindo ogú depope to ahọluduta Klisti tọn po Jiwheyẹwhe tọn po mẹ.

6 Mì dike mẹde yí ohó ovọ́ lẹ do klọ mì blo, na onú ehelẹ wutu wẹ homẹgble Jiwheyẹwhe tọn ja tolivẹtọ lẹ ji. 7 Enẹwutu, mì lẹzun mahẹtọ lẹ hẹ yé blo; 8 na mì ko yin zinvlu to ojlẹ de mẹ wayi, ṣigba mì ko yin hinhọ́n todin to kọndopọ mẹ hẹ Oklunọ. Mì nọ to zọnlinzin taidi ovi hinhọ́n tọn lẹ, 9 na sinsẹ́n hinhọ́n tọn nọ bẹ dagbewà wunmẹ lẹpo, dodowiwa po nugbo po hẹn. 10 Mì nọ to dodinna nuhe Oklunọ kẹalọyi lẹ zọnmii; 11 mì sọ nọ tindo mahẹ to azọ́n mado sinsẹ́n he yin zinvlu tọn lẹ mẹ hẹ yé ba blo, ṣigba, kakatimọ, mì nọ gbẹ́ yé dai, 12 na nuhe yé to wiwà to nuglọ lẹ huwinyan nado tlẹ dọ. 13 Todin, nuhe to yinyin whẹgbledo lẹpo wẹ yin hinhẹn sọawuhia gbọn hinhọ́n lọ dali, na nulẹpo he to yinyin hinhẹn sọawuhia wẹ yin hinhọ́n. 14 Enẹwutu wẹ e dọmọ: "Fọ́n, hiẹ he to amlọndọ, bo fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ, Klisti nasọ họ́n do oji we."

15 Enẹwutu, mì nọ payi tlala dọ lehe mì to zọnlinzin do ni ma yin taidi nulunọ blo ṣigba taidi nuyọnẹntọ lẹ, 16 mì nọ fli ojlẹ he jẹ lẹ na mìde, na ylankan wẹ azán lẹ wutu. 17 Na ehe wutu, mì sọ yin nulunọ ba blo, ṣigba mì nọ to ayido nuhe ojlo Jehovah tọn yin go zọnmii. 18 Humọ, mì sọ nọ nù ovẹn mú ba blo, ehe nọ dekọtọn do walọ he gblezọn mẹ, ṣigba mì nọ gọ́ na gbigbọ, 19 bo nọ yí psalm lẹ po pipà nina Jiwheyẹwhe po gọna ohàn gbigbọ tọn lẹ do dọhona ode awetọ, mì nọ kehàn bosọ nọ pà Jehovah to ahun mìtọn mẹ, 20 to oyín Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn mẹ, mì nọ dopẹna Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ mítọn to whepoponu na onú lẹpo.

21 Mì nọ yin mẹmẹglọ hlan ode awetọ na budisi Klisti wutu. 22 Mì gbọ asi lẹ ni nọ yin mẹmẹglọ hlan asu yetọn taidi hlan Oklunọ, 23 na asu wẹ ota na asi etọn dile Klisti yin ota agun lọ tọn do ga, na ewọ wẹ whlẹngántọ agbasa ehe tọn. 24 Na nugbo tọn, dile agun lọ yin mẹmẹglọ hlan Klisti do, mọ wẹ asi lẹ lọsu ga ni nọ wà na asu yetọn do to onú lẹpo mẹ. 25 Mì asu lẹ emi, mì nọ yiwanna asi mìtọn, kẹdẹdile Klisti yiwanna agun lọ do ga bo ze ede jo na ẹn, 26 na ewọ nido sọgan hẹn ẹn zun wiwe, bo klọ́ ẹ wé gbọn yíyí osin ohó lọ tọn do klọ́ ẹ dali, 27 na ewọ nido sọgan ze agun lọ donukọnna ede to whanpẹ daho etọn mẹ, matin dihó kavi awugbopo kavi onú mọnkọtọn depope, ṣigba dọ e dona yin wiwe bo ma tindo oblọ.

28 To aliho ehe mẹ, asu lẹ dona nọ yiwanna asi yetọn taidi agbasa yetọn titi. Ewọ he

yiwanna asi etọn yiwanna ede,
29 na mẹdepope ma nọ gbẹwan-
na agbasalan edetiti tọn gbede;
ṣigba e nọ na ẹn núdùdù bo nọ
wlebòna ẹn, dile Klisti nọ wà na
agun lọ do ga, 30 na awutugo-
nu agbasa etọn tọn wẹ mí yin
wutu. 31 "Na ehe wutu, sun-
nu na jo otọ́ etọn po onọ̀ etọn po
do bo na sẹbọdo asi etọn go, yé
omẹ awe lẹ nasọ lẹzun agbasalan
dopo." 32 Aṣli wiwe daho wẹ
ehe yin. Todin, yẹn to hodọ gando
Klisti po agun lọ po go. 33 Eto-
mọṣo, mì gbọ dopodopo mìtọn ni
nọ yiwanna asi etọn dile e nọ wà
na edetiti do; mọdopolọ, asi dona
tindo sisi sisosiso na asu etọn.

6 Mì ovi lẹ emi, mì nọ setonu-
na mẹjitọ mìtọn lẹ to kọndo-
pọ mẹ hẹ Oklunọ, na ehe wẹ dodo:
2 "Gbògbéna otọ́ towe po onọ̀
towe po"; ehe yin gbedide tintan
he zọnpọ hẹ opagbe de: 3 "Na
e nido yin dagbe na we bọ hiẹ
nado sọgan nọgbè dẹn to aigba
ji." 4 Podọ mì otọ́ lẹ emi, mì
ma nọ hẹn homẹgblena ovi mìtọn
lẹ blo, ṣigba mì nọ to pinpọn yé go
whẹ́n to mẹplọnlọ po anademẹ Je-
hovah tọn po mẹ.

5 Mì afanumẹ lẹ emi, mì nọ
setonuna mẹhe yin ogán mìtọn to
agbasa-liho lẹ, to obu po sisi si-
sosiso ahundoponọ-yinyin tọn po
mẹ, taidi na Klisti, 6 e ma yin
mẹnukunta-zọ́n taidi nukundagbe
gbẹtọ tọn dintọ lẹ, ṣigba taidi
afanumẹ Klisti tọn lẹ, he nọ to
ojlo Jiwheyẹwhe tọn wà po alin-
dọn lẹpo po. 7 Mì yin afanu-
mẹ he tindo ayilinlẹn dagbe lẹ,
taidi na Jehovah, e ma yin na
gbẹtọ lẹ, 8 na mìwlẹ yọnẹn dọ
dagbe depope he omẹ dopodo-
po wà, ewọ na mọ ale etọn yí
sọn Jehovah dè, vlavo ewọ yin
afanumẹ kavi mẹhe to edekannu.
9 Humọ, mì ogán lẹ emi, mì nọ
wà nudopolọ lẹ na yé, mì sọ nọ
vannukundo yé ba blo, na mì yọn-
ẹn dọ Ogán yetọn po mìwlẹ tọn po
tin to olọn mẹ, podọ ewọ ma tin-
do mẹnukuntahihopọn depope.

10 To popolẹpo mẹ, mì nọ to
huhlọn mọyi sọn Oklunọ dè podọ
sọn hlọnhlọn huhlọn etọn tọn mẹ.
11 Mì ze gbaja Jiwheyẹwhe tọn
blebu dó, na mì nido penugo nado
nọte gligli sọta ayiha wintinwin-
tin Lẹgba tọn lẹ; 12 na ahididi
he mí tindo, ma yin sọta ohùn po
agbasalan po, ṣigba sọta gandu-
du lẹ, sọta aṣẹpipa lẹ, sọta ogán
aihọn zinvlu ehe tọn lẹ, sọta
huhlọn gbigbọ ylankan olọn tọn
lẹ. 13 Na ehe wutu, mì ze gba-
ja Jiwheyẹwhe tọn blebu hẹn, na
mì nido penugo nado nọavunte to
azán ylankan gbè podọ, to whe-
nue mì ko wà nuhe mì dona wà
lẹpo dotana godo, nado nọte gligli.

14 Enẹwutu, mì nọte gligli bo
yí nugbo do blagbajana adaja mì-
tọn, bosọ ze tùnudo dodowiwa tọn
dó, 15 bo yí wẹndagbe jijọho
tọn do doafọpa* na afọ mìtọn lẹ.
16 Hú popolẹpo, mì ze awọ̀yinu
daho yise tọn, ehe mì sọgan yí do
ṣimiyọ́n ogá miyọnnọ mẹylankan
lọ tọn lẹpo. 17 Humọ, mì kẹa-
lọyi ogangbakun whlẹngán tọn,

Efe 6:15* To paa mẹ, "awuwiwle gbọn afọ-pa didó na afọ towe lẹ dali."

podọ ohí gbigbọ tọn, enẹ wẹ,
ohó Jiwheyẹwhe tọn, 18 to ni-
nọmẹ gbigbọmẹ tọn lẹpo mẹ, mì
nọ gbọṣi odẹ̀ po ovẹvivẹ wunmẹ
lẹpo po mẹ. Podọ na ehe wutu, mì
nọ gbọṣi nukle to whepoponu bo
nọ basi ovẹvivẹ do ota omẹ wiwe
lẹpo tọn mẹ, 19 podọ na yẹn
tọn, na nugopipe nado dọho nido
sọgan yin nina mi na yẹn nido yí
awuvivo hodidọ tọn do dọho nado
hẹn aṣli wiwe wẹndagbe lọ tọn
zun yinyọnẹn, 20 ehe yẹn to
nuyiwa taidi afọzedaitọ de na to
gẹdẹ mẹ; na yẹn nido yí adọgbi-
gbo do dọho etọn dile yẹn dona
dọ do.

21 Todin, na mìwlẹ nido sọgan
yọ́n ninọmẹ ṣie, yèdọ lehe yẹn
te do, Tikiku, mẹmẹsunnu mẹyi-
wanna podọ lizọnyizọnwatọ nu-
gbonọ de to Oklunọ mẹ na hẹn
onú lẹpo zun yinyọnẹn na mì.
22 Yẹn to ewọ dohlan mì dè
na lẹndai ehe wutu, na mì nido
sọgan yọ́n ninọmẹ mítọn podọ na
ewọ nido sọgan miọnhomẹna mì.
23 Na mẹmẹsunnu lẹ ni tindo
jijọho, owanyi, po yise po sọn Ji-
wheyẹwhe Otọ́ podọ Oklunọ Jesu
Klisti dè. 24 Na nukundagbe
majẹhẹ ni tin hẹ mẹlẹpo he tin-
do owanyi he ma sọgan gble na
Oklunọ mítọn Jesu Klisti.

WEKANHLANMẸ DE

HLAN FILIPPINU LẸ

1 Paulu po Timoti po, afanumẹ
Klisti Jesu tọn lẹ, to wekan-
hlan omẹ wiwe lẹpo he to Filippi
bo to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu,
gọna nugopọntọ lẹ po devizọnwa-
tọ lizọnyizọnwiwa tọn lẹ po:
2 Na mì ni tindo nukundagbe
majẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹ-
whe Otọ́ mítọn podọ Oklunọ Jesu
Klisti dè.
3 Yẹn nọ dopẹna Jiwheyẹ-
whe ṣie to whepoponu to whe-
depopenu he yẹn flin mì 4 to
ovẹvivẹ ṣie lẹpo gando mìmẹpo
go mẹ, dile yẹn yí ayajẹ do to
vẹvẹ, 5 na alọgọ he mì ko basi
nado nọgodona wẹndagbe lọ sọn
azán tintan gbè kakajẹ ojlẹ ehe
mẹ wutu. 6 Na yẹn tindo jidide
gando ehe go, dọ ewọ he bẹ azọ́n
dagbe jẹeji to mì ṣẹnṣẹn na zin-
donukọn to e mẹ kakajẹ whenue
e na dotana ẹn to azán Jesu Klis-
ti tọn gbè. 7 Nuhe sọgbe taun
wẹ e yin dọ yẹn ni lẹn ehe gando
mìmẹpo go, na mì tin to ahun ṣie
mẹ wutu, mìmẹpo he yin mimátọ
hẹ mi to nukundagbe majẹhẹ lọ
mẹ, yèdọ to gẹdẹ ṣie lẹ mẹ podọ
to avùnlọyiyi po wẹndagbe lọ hin-
hẹn lodo to osẹ́n-liho po mẹ.
8 Na Jiwheyẹwhe wẹ yin kun-
nudetọ ṣie gando lehe ajlù mìmẹ-
po tọn nọ wle mi do go na owan-
yi sisosiso he taidi dehe Klisti
Jesu tindo lọ wutu. 9 Podọ ehe
wẹ odẹ̀ he yẹn nọ hò to whepo-
ponu, dọ owanyi mìtọn ni nọ to
susudeji dogọ to pọmẹ hẹ oyọn-
ẹn he pegan po wuntuntun mlẹn-

mlẹn po; 10 na mì nido mọdo-
na nuhe yin nujọnu hugan lẹ, na
mì nido tin matin mọdọ bo ma na
nọ hẹn mẹdevo lẹ dahli kakajẹ
azán Klisti tọn gbè, 11 bosọ sọ-
gan gọ́ na sinsẹ́n dodo tọn, ehe
yin gbọn Jesu Klisti gblamẹ, nado
hẹn gigo po pipà po wá na Jiwhe-
yẹwhe.

12 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
yẹn jlo dọ mì ni yọnẹn dọ ninọ-
mẹ ṣie lẹ ko dekọtọn do nukọnyiyi
wẹndagbe lọ tọn mẹ kakati nido
glọnalina ẹn, 13 sọmọ bọ gẹdẹ
ṣie lẹ ko yin yinyọnẹn na mẹlẹpo
to kọndopọ mẹ hẹ Klisti to Hihọ́tọ
Sesali tọn* lẹpo ṣẹnṣẹn podọ na
mẹhe pò lẹpo; 14 podọ suhu-
gan mẹmẹsunnu lẹ tọn to Oklunọ
mẹ, he tindo jidide na gẹdẹ ṣie
lẹ wutu, to adọgbigbo tindo dogọ
nado dọ ohó Jiwheyẹwhe tọn ma-
dibu.

15 Na nugbo tọn, mẹdelẹ yí
nuvẹun po agbàwhinwhlẹn po do
to yẹwheho Klisti tọn dọ, ṣigba
mẹdevo lẹ sọ yí ojlo dagbe do to
mọwà. 16 Mẹhe yí ojlo dagbe
do to yẹwhehodọ lẹ to Klisti lá pé
sọn owanyi mẹ, na yé yọnẹn dọ
yẹn tin tofi nado yiavunlọna wẹn-
dagbe lọ; 17 ṣigba mẹhe yí nu-
vẹun po agbàwhinwhlẹn po do to
yẹwhehodọ lẹ to mọwà na wiwọ́
wutu, e ma yin na mẹwhinwhàn
dagbe wutu gba, na yé to linlẹn
nado fọ́n nukunbibia dote na mi
to gẹdẹ ṣie lẹ mẹ. 18 Etẹwẹ lo?
E ma yin nude, adavo dọ to aliho
lẹpo mẹ, vlavo to yẹdoklọmẹ mẹ
kavi to nugbo mẹ, Klisti to yin-
yin lilá pé podọ ehe mẹ wẹ yẹn
jaya te. Na nugbo tọn, yẹn na gbẹ́
to ayajẹ zọnmii, 19 na yẹn yọn-
ẹn dọ ehe na dekọtọn do whlẹn-
gán ṣie mẹ gbọn ovẹvivẹ mìtọn po
gbigbọ Jesu Klisti tọn mimọyi po
gblamẹ, 20 to kọndopọ mẹ hẹ
nukundido vẹkuvẹku po todido ṣie
po dọ winyan ma na hù mi to ali-
ho depope mẹ, ṣigba dọ to awuvi-
vo hodidọ tọn lẹpo mẹ, Klisti na
yin gigopana gbọn agbasa ṣie dali
todin dile e ko nọ saba yin do,
vlavo gbọn ogbè ṣie gblamẹ kavi
gbọn okú ṣie gblamẹ.

21 Na yẹn tọn, eyin yẹn to
ogbè, yẹn to ogbè na Klisti, podọ
eyin yẹn kú, ale de wẹ e yin na
mi. 22 Todin, eyin nado nọgbè
zọnmii to agbasalan mẹ wẹ, sin-
sẹ́n azọ́n ṣie tọn wẹ ehe yin—ṣọ-
gan yẹn ma hẹn nuhe yẹn na de
lọ zun yinyọnẹn gba. 23 Yẹn to
bẹwlu mẹ gando onú awe ehe-
lẹ go; ṣigba nuhe yẹn jlo wẹ
tundote podọ tintin hẹ Klisti, na
nado dọ hójọhó, ehe wẹ pọnte hu-
gan. 24 Ṣigba, nuhe yin nujọ-
nu hugan wẹ yindọ yẹn ni gbọṣi
agbasalan mẹ na mìwlẹ tọn wutu.
25 Enẹwutu, na yẹn tindo jidi-
de gando ehe go wutu, yẹn yọn-
ẹn dọ yẹn na gbọṣi aimẹ bo na
nọhẹ mìmẹpo na nukọnyiyi mì-
tọn po ayajẹ yise mìtọn tọn po,
26 na aglinjijẹ mìtọn nido gọfla
to Klisti Jesu mẹ na yẹn tọn wutu
gbọn tintin tofi ṣie hẹ mì whlado-
po dogọ gblamẹ.

27 Onú lọ poun wẹ yindọ mì
ni nọ yinuwa to aliho he jẹna

Flp 1:13* Hihọ́tọ ahọluigbagán Lomu tọn lẹ tọn.

wẹndagbe lọ he gando Klisti go
mẹ, na e nido yindọ vlavo yẹn
wá bo mọ mì kavi yẹn ma tin
to finẹ, yẹn nido nọ sè linlin
gando mì go, dọ mì to ote gli-
gli to gbigbọ dopo mẹ, bo to vi-
vẹnudo to kọndopọ mẹ taidi alin-
dọn dopo na yise wẹndagbe lọ tọn,
28 bo masọ yin budona to aliho
depope mẹ gbọn agọjẹdomẹtọ mì-
tọn lẹ dali. Onú ehe yin kunnu-
denu vasudo tọn na yewlẹ, ṣigba
whlẹngán tọn na mìwlẹ; podọ Ji-
wheyẹwhe dè wẹ kunnudenu ehe
wá sọn, 29 na mìwlẹ wẹ lẹblanu-
lọkẹyi lọ ko yin nina na Klisti
tọn wutu, e ma yin nado tindo
yise to ewọ mẹ kẹdẹ gba, ṣigba
nado jiya na ewọ tọn wutu ga.
30 Na mìwlẹ tindo ahididi dopo-
lọ dile mì mọ to whẹho ṣie mẹ do
podọ dile mì to sisè todin gando
yẹn go do.

2 To whelọnu lo, whedepo-
penu he tulinamẹ de tin to
Klisti mẹ, whedepopenu he ho-
mẹmiọnnamẹ owanyi tọn de tin,
whedepopenu he gbigbọ mẹtọn-
hopọn tọn de tin, whedepopenu
he owanyi sisosiso po awuvẹmẹ
po de tin, 2 mìwlẹ nọ hẹn aya-
jẹ ṣie gọ́ to enẹ mẹ dọ mì tin-
do linlẹn dopolọ bo tindo owanyi
dopolọ, na mì ko yin kinkọndopọ
di alindọn dopo, bosọ tindo lin-
lẹn dopolọ, 3 bo ma nọ yí wiwọ́
kavi glòlò-jijlá do wà nudepope,
ṣigba mì nọ gbọn mẹdezewhè dali
do pọ́n mẹdevo lẹ dọ yé yiaga hú
mì, 4 bo ma nọ ze nukun do ale
mẹdetiti tọn he yin onú mìtọn titi
lẹ tọn kẹdẹ ji gba, ṣigba do ale
nuhe yin mẹdevo lẹ tọn ji ga.

5 Mìwlẹ ni nọ tindo pọndohlan
ehe to mì mẹ, ehe tin to Klisti
Jesu mẹ ga, 6 mẹhe, mahopọn-
na dọ e tin to awusọhia Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ, ewọ ma lẹn nado hò
otẹn de yí, enẹ wẹ, nado sọzẹn
hẹ Jiwheyẹwhe. 7 Lala, ṣigba
e jo onú lẹpo do bo taidi afanumẹ
de bosọ wá tindo awusọhia gbẹ-
tọ tọn. 8 Humọ, to whenuena
e mọ ede to awusọhia gbẹtọ tọn
mẹ, e whiwhẹ ede bo setonu ka-
kajẹ okú, mọwẹ, yèdọ okú to ya-
tin de ji. 9 Na whẹwhinwhẹn
ehe wutu ga, Jiwheyẹwhe ze e
daga do otẹn he yiaga de mẹ bo
gbọn homẹdagbe dali na ẹn oyín
lọ he yiaga hú oyín devo lẹpo,
10 bọ to oyín Jesu tọn mẹ, kligo-
nu lẹpo dona jẹklo, yèdọ dehe to
olọn mẹ lẹ podọ dehe to aigba
ji lẹ podọ dehe to aigba glọ lẹ,
11 podọ odẹ́ lẹpo dona yigbe to
gbangba dọ Jesu Klisti wẹ Oklu-
nọ hlan gigo Jiwheyẹwhe Otọ́ lọ
tọn.

12 Enẹwutu, mẹyiwanna ṣie lẹ
emi, dile mì ko nọ setonu to
whepoponu do, e ma yin to tin-
tin tofi ṣie whenu kẹdẹ gba, ṣi-
gba mì wleawu nado wà humọ
todin he yẹn ma tin to mì dè,
mì nọ yí obu po sisọsisọ po do to
azọ́nwa na whlẹngán mìtọn titi;
13 na Jiwheyẹwhe wẹ yin omẹ
lọ he to nuyiwa to mì mẹ sọ-
gbe hẹ nuhe nọ hẹn homẹhun in,
na mìwlẹ nido sọgan jlo bo yinu-
wa. 14 Mì nọ to onú lẹpo wà
matin hùnhlún po nudindọn lẹ po,
15 na mì nido sọgan yin mado-
blọnọ po homẹvọnọ po, yèdọ ovi
Jiwheyẹwhe tọn lẹ he ma tindo

oblọ to whẹndo jijọ gbíngbánnọ po bublunọ de po ṣẹnṣẹn, mẹhe ṣẹnṣẹn mìwlẹ to wunhọ́n te taidi hinhọ́n lẹ to aihọn lọ mẹ, 16 bo nọ tẹdo ohó ogbè tọn lọ go gligli, na yẹn nido sọgan tindo whẹwhinwhẹ́n nado jẹaglin to azán Klisti tọn gbè, dọ yẹn ma dowezun to ovọ́ mẹ kavi wazọ́n sinsinyẹn to ovọ́ mẹ. 17 Mahopọnna enẹ, eyin yẹn tlẹ to yinyin kinkọnyinai taidi avọ́nunina nùnù de do avọ́sinsan sinsẹ̀nzọn gbangba tọn he kọ̀n yise ko plan mì jẹ lọ ji, yẹn yin homẹhunnọ bosọ jaya hẹ mì. 18 Todin, to aliho dopolọ mẹ, mìlọsu lẹ ga ni yin homẹhunnọ bosọ jaya hẹ mi.

19 Na yẹn tọn, yẹn tindo todido to Oklunọ Jesu mẹ nado do Timoti hlan mì dè to madẹnmẹ, na yẹn nido sọgan yin homẹhunnọ to whenue yẹn na sè linlin lẹ gando mì go. 20 Na yẹn ma tindo mẹdevo de he tindo ayilinlẹn he taidi ewọ tọn, mẹhe na penukundo mì go sọn ahun mẹ wá. 21 Na mẹhe pò lẹpo wẹ nọ to ale yetọn titi lẹ dín, e ma yin Klisti Jesu tọn lẹ gba. 22 Ṣigba, mìwlẹ yọ́n kunnudenu he ewọ ko na gando ede go, dọ ewọ ko wazọ́n hẹ mi taidi ovi de hẹ otọ́ na nukọnyiyi wẹndagbe lọ tọn. 23 Enẹwutu, ehe wẹ omẹ lọ he yẹn to linlẹn nado dohlan mì dè tlolo he yẹn na ko yọ́n nuhe na jọ do go e. 24 Na nugbo tọn, yẹn tindo jidide to Oklunọ mẹ dọ yẹnlọsu ga na wá mì dè to madẹnmẹ.

25 Ṣigba, yẹn mọdọ e yin dandannu nado do Epafloditu hlan mì dè, yèdọ mẹmẹsunnu ṣie, azọ́nwatọ hatọ de podọ awhànfuntọ hatọ de, ṣigba dẹ́mẹnu mìtọn podọ devizọnwatọ ṣie titi na nuhudo ṣie, 26 na ewọ to jijlo vẹkuvẹku nado mọ mìmẹpo podọ ewọ jẹflumẹ na mìwlẹ ko sè dọ e to azọ̀njẹ wutu. 27 Mọwẹ, na nugbo tọn, ewọ jẹazọ̀n dibla jẹ kúdonu; ṣigba Jiwheyẹwhe wàlẹblanuna ẹn, na taun tọn, e ma yin na ewọ kẹdẹ, ṣigba na yẹnlọsu ga, na awubla nikaa jẹ awubla ji na mi. 28 Enẹwutu, po awuyiya daho po wẹ yẹn to dido e hlan, dọ to mimọ ẹn godo, mìwlẹ nido sọgan jaya whladopo dogọ bọ yẹn nado vò sọn awubla mẹ dogọ. 29 Enẹwutu, mì yí ayajẹ lẹpo do dokuavọna ẹn dile mì nọ basi do to Oklunọ mẹ; podọ mì nọ pọ́n omẹ mọnkọtọn lẹ hlan di mẹvivẹ, 30 na azọ́n Oklunọ tọn wutu wẹ ewọ do sẹpọ kúdonu, bo to alindọn etọn zedo owù mẹ, na ewọ nido sọgan nọ otẹn mìtọn mẹ to gigọ́ mẹ na mìwlẹ ma tin tofi nado wà sinsẹ̀nzọn na mi wutu.

3 To popolẹpo mẹ, mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, mì nọ to ayajẹ to Oklunọ mẹ zọnmii. E ma sinyẹnawuna mi nado to onú dopolọ lẹ kàn hlan mì, ṣigba hihọ́ wẹ e yin na mì.

2 Mì nọ payi avún* lẹ go, mì nọ payi azọ́n ylankan watọ lẹ go, mì nọ payi mẹhe nọ sán awutugonu sè lẹ# go. 3 Na míwlẹ wẹ tindo adàgbigbo nujọnu tọn lọ, bo to sinsẹ̀nzọn wiwe wà gbọn

---

Flp 3:2* Enẹ wẹ, gbẹtọ mawé lẹ. **2#** Enẹ wẹ, mẹhe nọ gboadà lẹ.

gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn dali bosọ
tindo awagundido mítọn to Klisti
Jesu mẹ bo masọ ze jidide mí-
tọn do agbasalan mẹ, 4 nalete,
eyin mẹdepope na tindo dodonu
lẹ na jidide to agbasalan mẹ, be
yẹn wẹ.

Eyin omẹ devo depope lẹndọ
emi tindo dodonu lẹ na jidide to
agbasalan mẹ, be yẹn wẹ wàmọ
hugan: 5 yẹn gboadà to azán
ṣinatọ̀ntọ gbè, bo wá sọn hukan
whẹndo tọn Islaeli tọn mẹ, sọn
hẹnnu Bẹnjamini tọn mẹ, bosọ
yin Heblu de he yin jiji gbọn mẹ-
jitọ Heblu lẹ dali; na nuhe dù
osẹ́n, yẹn yin Falesi de; 6 na
nuhe dù zohunhun, yẹn to homẹ-
kẹndo agun lọ; na nuhe dù dodo-
wiwa he yin gbọn osẹ́n gblamẹ,
yẹn yin mẹhe do ede hia nado yin
mẹhe madoblọ. 7 Ṣogan, nuhe
yin ale na mi lẹ, onú ehelẹ wẹ yẹn
ko pọnhlan di onú gúgú na Klis-
ti tọn wutu. 8 Nalete, na nu-
gbo tọn, na ehe tọn wutu wẹ yẹn
pọ́n onú lẹpo hlan di onú gúgú
na yẹyi daho hugan oyọnẹn Klisti
Jesu Oklunọ ṣie tọn wutu. Na ewọ
tọn wutu wẹ yẹn ko gbẹkọ onú
lẹpo go podọ yẹn pọ́n yé hlan taidi
ogbó lẹ, na yẹn nido sọgan duale
Klisti tọn 9 bo na yin mimọ to
kọndopọ mẹ hẹ ẹ, bo ma nasọ ze
dodowiwa ṣie titi he nọ dekọtọn
sọn osẹ́n mẹ dai, adavo enẹ he
yin gbọn yise to Klisti mẹ lọ dali,
yèdọ dodowiwa he nọ wá sọn Ji-
wheyẹwhe dè to dodonu yise tọn
ji, 10 nado sọgan yọ́n ewọ po
huhlọn fọnsọnku etọn tọn po gọna
mahẹ tintindo to yajiji etọn lẹ mẹ,
nado ze dee jo na okú he taidi ewọ
tọn nkọ, 11 nado pọ́n eyin yẹn
sọgan gbọn aliho depope mẹ mọ
fọnsọnku tintan yí sọn oṣiọ lẹ mẹ.

12 E ma yindọ yẹn ko mọ ẹn yí
kavi yẹn ko yin hinhẹn zun pipé
todin wẹ gba, ṣigba yẹn to afọ-
dona nado pọ́n eyin alọ ṣie sọ-
gan jẹ enẹ he Klisti Jesu ko de
mi na lọ go ga. 13 Mẹmẹsunnu
lẹ emi, yẹn ma nọ pọ́n dee taidi
dọ alọ ṣie ko jẹ e go todin gba;
ṣigba onú dopo wẹ họnwun: Yẹn
to jiwọn nuhe to godo lẹ go bo
to vivẹnudo na nuhe to nukọn lẹ,
14 yẹn to afọdona yanwle lọ na
ale oylọ olọn mẹ tọn he Jiwhe-
yẹwhe nọ namẹ gbọn Klisti Jesu
gblamẹ. 15 To whelọnu lo, mì
gbọ mẹhe whèwhín to mí mẹ lẹpo
ni tindo pọndohlan ehe; podọ eyin
mìwlẹ tindo ayilinlẹn he gbọnvo
to aliho depope mẹ, Jiwheyẹwhe
na de pọndohlan he sọgbe lọ hia
mì. 16 To popolẹpo mẹ, sọgbe
hẹ obá he mẹ mí ko yinukọn jẹ,
mì gbọ mí ni nọ to zọnlin jijlọ zìn
sọgbe hẹ aliho nuyiwa tọn ehe do-
polọ.

17 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì nọ
hodo apajlẹ ṣie to pọmẹ bo ze nu-
kun mìtọn do mẹhe to zọnlinzin to
aliho he sọgbe hẹ apajlẹ he mí ze-
dai na mì lẹ ji. 18 Na mẹsusu
wẹ tin, yẹn nọ saba dọho gando
yé go whẹwhẹ ṣigba todin, yẹn sọ
yí avi do to hodọ gando yé go, yé
mẹhe to zọnlinzin di kẹntọ ya-
tin Klisti tọn lẹ, 19 podọ vasu-
do wẹ to tenọpọn yé, adọgo ye-
tọn sọ wẹ yẹwhe yetọn, bọ yé nọ
mọ gigo to nuhe dona huwinyan

na yé lẹ mẹ, podọ yé nọ ze ayi-
ha yetọn do onú aigba ji tọn lẹ
ji. 20 Na míwlẹ tọn, olọn mẹ
wẹ tòvi-yinyin mítọn te, fie mí sọ
yí jejejininọ do to tenọpọn mẹ-
whlẹngántọ de sọn, yèdọ Oklu-
nọ Jesu Klisti, 21 mẹhe na vọ́
agbasa mítọn he yìdo lọ jlado bo
na hẹn ẹn sọgbe hẹ agbasa gigo-
nọ etọn to kọndopọ mẹ hẹ nuyi-
wa huhlọn he e tindo tọn, yèdọ
nado hẹn onú lẹpo zun mẹmẹglọ
na ede.

4 Enẹwutu, mẹmẹsunnu mẹyi-
wanna ṣie he yẹn tindo ojlo
vẹkuvẹku na lẹ emi, mì mẹhe yin
ayajẹ po jẹgbakun ṣie po, mì nọ-
tegli to aliho ehe mẹ to Oklu-
nọ mẹ.

2 Yẹn dotuhomẹna Euodia
podọ yẹn dotuhomẹna Sintiki
nado tindo linlẹn dopolọ to Oklunọ
mẹ. 3 Mọwẹ, yẹn sọ biọ to hiẹ,
azọ́nwahẹmẹtọ nugbo lọ si nado
nọ to alọgọna yọnnu ehelẹ he ko
dovivẹnu to kọndopọ mẹ hẹ mi to
wẹndagbe lọ mẹ to pọmẹ hẹ Kle-
menti gọna azọ́nwatọ hatọ ṣie he
pò lẹ, mẹhe oyín yetọn tin to owe
ogbè tọn lọ mẹ.

4 Mì nọ jaya to Oklunọ mẹ to
whepoponu. Yẹn na vọ́ dọ whla-
dopo dogọ, Mì nọ jaya! 5 Mì
gbọ lẹnpọn dagbenọ-yinyin mì-
tọn ni yin yinyọnẹn na gbẹtọ
lẹpo. Oklunọ to yakẹ. 6 Mì yin
magbọjẹnọ na nudepope blo, ṣi-
gba to onú lẹpo mẹ, mì nọ yí odè,
ovè, po pẹdido po do hẹn obiọ mì-
tọn lẹ zun yinyọnẹn na Jiwheyẹ-
whe; 7 jijọho Jiwheyẹwhe tọn
he yiaga hugan linlẹn lẹpo nasọ
họ́ ahun mìtọn po nugopipe apọ̀n-
mẹ tọn mìtọn po gbọn Klisti Jesu
gblamẹ.

8 To popolẹpo mẹ, mẹmẹsunnu
lẹ emi, onú depope he yin nu-
gbo, onú depope he jẹna yẹyi, onú
depope he yin dodo, onú depope
he yin wiwe, onú depope he jẹna
owanyi, onú depope he yè nọ dọho
etọn dagbe, eyin jijọ dagbe de tin
podọ eyin nuhe jẹna pipà de tin,
mì nọ to onú ehelẹ lẹnpọn zọnmii.
9 Onú he mì ko plọn bo kẹalọyi
bosọ sè bo mọ sọn dè e lẹ, mì nọ
basi ehelẹ; Jiwheyẹwhe jijọho tọn
nasọ nọhẹ mì.

10 Yẹn nọ jaya tlala to Oklu-
nọ mẹ dọ todin, mìwlẹ ko sọ vọ́
jẹ nulẹnpọn ji gando yẹn go to
godo mẹ, ehe mì ko nọ lẹnpọn
dai na taun tọn, ṣigba mì ma tin-
do dotẹnmẹ hundote lọ. 11 Yẹn
ma to hodọ gando matindo ṣie go
gba, na yẹn ko plọn nado tindo
pekọ mahopọnna ninọmẹ depope
he mẹ yẹn tin te. 12 Na nugbo
tọn, yẹn yọ́n lehe yẹn sọgan nọ-
gbè po onú vude po do, na nu-
gbo tọn, yẹn yọ́n lehe yẹn sọgan
nọgbè po onú susugege po do. To
onú lẹpo mẹ podọ to ninọmẹ lẹpo
mẹ, yẹn ko plọn aṣli lehe yẹn sọ-
gan dù gọ́ho do tọn podọ lehe yẹn
sọgan nọ huvẹ do tọn, lehe yẹn
sọgan tindo susugege do tọn podọ
lehe yẹn sọgan jiya matindo tọn
do. 13 To onú lẹpo mẹ, yẹn tin-
do huhlọn lọ gbọn ewọ he nọ na mi
huhlọn dali.

14 Etomọṣo, mìwlẹ wà dagbe
nado lẹzun mimátọ hẹ mi to nu-
kunbibia ṣie mẹ. 15 Na taun
tọn, mì Filippinu lẹ yọnẹn ga dọ

to bẹjẹeji wẹndagbe lọ lilá tọn,
to whenue yẹn tọ́n sọn Makedonia, agun depope ma tindo
mahẹ po yẹn po to whẹho ninamẹ po mimọyi tọn po mẹ, adavo mìwlẹ kẹdẹ; 16 na etlẹ yin
to Tẹsalonika, mìwlẹ do onú hlan
mi whla dopo podọ whla awetọ
na nuhudo ṣie. 17 E ma yindọ
yẹn to nunina lọ dín vẹkuvẹku wẹ
gba, ṣigba sinsẹ́n he nọ hẹn ale
susu wá na mì lọ dín wẹ yẹn te
vẹkuvẹku. 18 Ṣigba, yẹn tin-
do onú lẹpo to gigọ́ mẹ bo tin-
do susugege. Yẹn tindo pekọ, to-
din he yẹn ko mọ onú lẹ yí sọn
mì dè gbọn Epafloditu dali, yèdọ
owán vivi de, avọ́sinsan he yin
alọkẹyi de, he nọ hẹn homẹhun
Jiwheyẹwhe. 19 Taidi kọdetọn
de, Jiwheyẹwhe na na mì nuhe
mì tindo nuhudo etọn lẹpo to
gigọ́ mẹ sọgbe hẹ adọkun gigo-
nọ etọn gbọn Klisti Jesu gblamẹ.
20 Todin, gigo ni tin hlan Jiwhe-
yẹwhe podọ Otọ́ mítọn kakadoi
podọ doidoi. Nisẹ.*

21 Mì yí nudọdomẹ ṣie lẹ na
omẹ wiwe lẹpo he to kọndopọ mẹ
hẹ Klisti Jesu. Mẹmẹsunnu he tin
po yẹn po lẹ yí nudọdomẹ yetọn
hlan mì. 22 Omẹ wiwe lẹpo,
ṣigba titengbe mẹhe to whédo Se-
sali tọn mẹ lẹ yí nudọdomẹ yetọn
hlan mì.

23 Nukundagbe majẹhẹ Oklu-
nọ Jesu Klisti tọn ni tin hẹ gbigbọ
he mì dohia.

Flp 4:20* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ DE

HLAN KỌLỌSINU LẸ

1 Paulu, apọsteli Klisti Jesu tọn
gbọn ojlo Jiwheyẹwhe tọn
gblamẹ, podọ Timoti mẹmẹsun-
nu mítọn 2 to wekanhlan omẹ
wiwe lẹ po mẹmẹsunnu nugbonọ
he to kọndopọ mẹ hẹ Klisti to Kọ-
lọsi lẹ po:

Na mì ni tindo nukundagbe ma-
jẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe
Otọ́ mítọn dè.

3 Whepoponu wẹ mí nọ dopẹ-
na Jiwheyẹwhe Otọ́ Oklunọ mítọn
Jesu Klisti tọn to whenue mí to
dẹho do ota mìtọn mẹ, 4 na mí
sè gando yise mìtọn go to kọndo-
pọ mẹ hẹ Klisti Jesu po owanyi he
mì tindo na omẹ wiwe lẹpo po
5 na todido he yin whiwhla do
olọn mẹ na mì lọ wutu. Mìwlẹ ko
sè gando todido ehe go dai gbọn
nugbo wẹndagbe enẹ tọn didọ dali
6 ehe ko wá mì dè, yèdọ dile e to
sinsẹ́n detọ́n bo to jijideji to aihọn
lọ pete mẹ kẹdẹdile e to bibasi do
to ṣẹnṣẹn mìtọn ga, sọn azán he
gbè mì ko sè bo yọ́n nugbo lọ gan-
do nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹ-
whe tọn go hezeheze. 7 Enẹ wẹ
nuhe mìwlẹ ko plọn sọn Epafla
afanumẹ hatọ mẹyiwanna mítọn
dè, mẹhe yin lizọnyizọnwatọ nu-
gbonọ Klisti tọn do otẹn mítọn mẹ,
8 mẹhe sọ hẹn owanyi mìtọn to
gbigbọ-liho zun yinyọnẹn na mí.

9 Enẹ wẹ zọ́n ga bọ míwlẹ, sọn
azán he gbè mí ko sè ehe, mí ma
ko doalọtena dèhiho do ota mìtọn mẹ bo nọ to bibiọ dọ mì ni
gọ́ na oyọnẹn he pegan ojlo etọn
tọn to nuyọnẹn po nukunnumọjẹ-
numẹ gbigbọmẹ tọn lẹpo po mẹ,
10 nado sọgan zinzọnlin dile e jẹ
do to Jehovah nukọn nado hẹn
homẹ etọn hùn to gigọ́ mẹ dile mì-
wlẹ na to sinsẹ́n detọ́n zọnmii to
azọ́n dagbe lẹpo mẹ bo na to jiji-
deji to oyọnẹn he pegan Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ, 11 bo na to yinyin
hinhẹn zun huhlọnnọ po huhlọn
lẹpo po sọgbe hẹ hlọnhlọn gigonọ
etọn nado sọgan doakọnnanu to
gigọ́ mẹ bo nasọ nọ yí ayajẹ do sin-
yẹnlin, 12 bo na nọ dopẹna Otọ́
lọ he hẹn mì nado jẹna mahẹ tin-
tindo to ogú omẹ wiwe he to hin-
họ́n nù lẹ tọn mẹ.

13 Ewọ whlẹn mí sọn aṣẹpi-
pa zinvlu tọn si bo diọtẹnna mí
biọ ahọluduta Visunnu yiwanna
etọn tọn mẹ, 14 mẹhe gblamẹ
míwlẹ mọ tundote yí gbọn ofli-
gọ dali, yèdọ jona ylando mí-
tọn lẹ tọn. 15 Ewọ wẹ yin apa-
jlẹ Jiwheyẹwhe mayinukundomọ
lọ tọn, yèdọ plọnji nudida lẹpo
tọn; 16 na gbọn ewọ gblamẹ
wẹ onú devo lẹpo yin didá te to
olọn mẹ podọ to aigba ji, yèdọ
onú yinukundomọ lẹ po onú mayi-
nukundomọ lẹ po, vlavo ofìn lẹ
wẹo kavi oklunọ-yinyin lẹ kavi
gandudu lẹ kavi aṣẹpipa lẹ. Onú
devo lẹpo wẹ yin didá gbọn ewọ
dali podọ na ewọ. 17 Humọ,
ewọ tin jẹnukọnna onú devo lẹpo
podọ gbọn ewọ gblamẹ wẹ onú
devo lẹpo yin hinhẹnwa tintin mẹ
te, 18 podọ ewọ wẹ ota agba-
sa lọ tọn, yèdọ agun lọ. Ewọ wẹ
bẹjẹeji, plọnji sọn oṣiọ lẹ mẹ, na
ewọ nido sọgan lẹzun omẹ tintan
to onú lẹpo mẹ; 19 na Jiwheyẹ-
whe mọdọ e yọ́n nado dike onú
lẹpo ni nọ ewọ mẹ to gigọ́ mẹ,
20 bo gbọn ewọ gblamẹ hẹn onú
devo lẹpo gbọwhẹ hẹ ede whlado-
po dogọ gbọn ohùn he ewọ sọndai
to yatin ji yíyí do basi jijọho dali,
vlavo yé yin onú aigba ji tọn lẹ
kavi onú olọn mẹ tọn lẹ.

21 Na nugbo tọn, mìwlẹ he ko
jẹla bo yin kẹntọ lẹ to ojlẹ de
mẹ wayi na ayiha mìtọn tin to
azọ́n he yin ylankan lẹ ji wutu,
22 e ko gbọwhẹ hẹ mì whlado-
po dogọ todin gbọn agbasa gbẹtọ
tọn omẹ enẹ he kú lọ tọn gblamẹ,
nado sọgan hẹn mì wá ewọ nu-
kọn to wiwe ji, madoblọ podọ ma-
tin dotẹnmẹ hundote na whẹsa-
dokọnamẹ depope, 23 na taun
tọn, eyin mìwlẹ ko gbẹ́ zindonu-
kọn to yise he yin didoai do dodo-
nu ji lọ mẹ bo nọte gligli bo masọ
yin tẹnsẹna sọn todido wẹndagbe
enẹ he mì sè podọ ehe yẹwheho
etọn yin didọna nudida he to olọn
glọ lẹpo lọ tọn mẹ. Wẹndagbe ehe
wẹ yẹn Paulu lẹzun lizọnyizọnwa-
tọ de na.

24 Todin, yẹn to ayajẹ to ya-
jiji ṣie lẹ mẹ do ota mìtọn mẹ,
podọ yẹn lẹndọ yẹn ma ko jiya to
gigọ́ mẹ na Klisti tọn wutu do ota
agbasa etọn he yin agun lọ tọn
mẹ gba. 25 Yẹn lẹzun lizọnyi-
zọnwatọ agun ehe tọn de to kọn-
dopọ mẹ hẹ họ̀nkọnsi-zọ́n he Ji-
wheyẹwhe na mi na ale mìtọn
nado dọyẹwheho ohó Jiwheyẹwhe

tọn to gigọ́ mẹ, 26 yèdọ aṣli
wiwe he ko yin whiwhla sọn tito-
nu he wayi lẹ mẹ podọ sọn whẹn-
do he wayi lẹ mẹ. Ṣigba todin,
e ko yin hinhẹn họnwun na omẹ
wiwe etọn lẹ, 27 mẹhe Jiwhe-
yẹwhe ko hùnhomẹ nado hẹn aṣli
wiwe gigonọ susugege etọn zun
yinyọnẹn na lẹ to akọta lẹ ṣẹnṣẹn.
Aṣli wiwe lọ wẹ yin Klisti to kọn-
dopọ mẹ hẹ mì, yèdọ todido gigo
etọn tọn. 28 Ewọ wẹ mẹhe mí-
wlẹ to lilá pé, bo to tudohomẹ-
na gbẹtọ lẹpo bosọ to gbẹtọ lẹpo
plọn to nuyọnẹn lẹpo mẹ, na mí
nido sọgan hẹn gbẹtọ lẹpo wá to
pipé mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Klisti.
29 Na nugbo tọn, ehe wutu wẹ
yẹn to azọ́n sinsinyẹn wà, bo to
kanván to kọndopọ mẹ hẹ nuyiwa
etọn he to azọ́nwa po huhlọn po to
yẹn mẹ.

2 Na yẹn jlo dọ mì ni yọ́n lehe
ahi he yẹn to dídí do ota mì-
tọn mẹ podọ do mẹhe to Laodikea
lẹ tọn mẹ podọ do mẹhe ma ko mọ
mi nukun sọ nukun lẹpo tọn mẹ
sinyẹn sọ, 2 na yé nido sọgan
yin homẹmiọnna, bo yin kinkọn-
dopọ pẹkipẹki to owanyi mẹ podọ
nado tindo adọkun lẹpo, yèdọ nu-
kunnumimọjẹ nugbo lọ mẹ ehe
mẹ yé tindo jidide gigọ́ te, podọ
nado tindo oyọnẹn he pegan gan-
do aṣli wiwe Jiwheyẹwhe tọn,
he yin Klisti go. 3 Nuyọnẹn po
oyọnẹn họakuẹ lẹpo po yin whi-
whla do ewọ mẹ po sọwhiwhe po.
4 Yẹn to ehe dọ na mẹdepope ni
ma do yí hodidọ linlẹndiọnamẹ
tọn lẹ do klọ mì blo. 5 Na dile
yẹn ma tlẹ tin to finẹ to agbasa-
lan mẹ, etomọṣo, yẹn tin po mì po
to gbigbọmẹ, bo to ayajẹ bosọ to
titojininọ mìtọn podọ dolilo yise
mìtọn tọn to Klisti mẹ mọ.

6 Enẹwutu, to whenue mì ko
kẹalọyi Klisti Jesu Oklunọ, mì nọ
to zọnlinzin to kọndopọ mẹ hẹ ẹ
zọnmii, 7 bo doadọ̀do bosọ nọ
to yinyin didó daga to ewọ mẹ bo
nọ to yinyin hinhẹn lodo to yise
mẹ, kẹdẹdile mì ko yin pinplọn
do, yise mìtọn ni nọ gọfla to pẹ-
dido mẹ.

8 Mì nọ payi: vlavo mẹde sọ-
gan tin he na domọwle mì taidi
nuyànwẹnna etọn gbọn tamẹnu-
plọnmẹ po oklọ ovọ́ po dali sọ-
gbe hẹ aṣa gbẹtọ lẹ tọn, sọgbe
hẹ onú dodonu aihọn ehe tọn lẹ
bọ e ma yin dehe sọgbe hẹ Klis-
ti; 9 na ewọ mẹ wẹ gigọ́-yin-
yin pete jẹhẹnu Jiwheyẹwhe tọn
nọ nọ̀ to agbasa mẹ. 10 Podọ
enẹwutu wẹ mìwlẹ do tindo gigọ́-
yinyin gbọn ewọ gblamẹ, yèdọ
mẹhe yin ota na gandudu po aṣẹ-
pipa lẹpo po. 11 Gbọn haṣin-
ṣan mìtọn hẹ ewọ dali, mìwlẹ ko
sọ yin adàgbona po adàgbigbo de
po he ma nọ yin bibasi po alọ lẹ
po gbọn agbasa gbẹtọ tọn dididai
dali, gbọn adàgbigbo he yin Klis-
ti tọn dali, 12 na mìwlẹ ko yin
dìdì dopọ hẹ ẹ to baptẹm etọn mẹ,
podọ gbọn haṣinṣan mìtọn hẹ ewọ
dali, mì ko sọ yin finfọn dopọ hẹ ẹ
gbọn yise mìtọn to nuyiwa Jiwhe-
yẹwhe mẹhe fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ
tọn dali.

13 Humọ, dile etlẹ yindọ mì-
wlẹ ko kú to sẹ́nmẹjiję mìtọn
lẹ mẹ podọ to ninọmẹ adàmagbo

agbasalan tọn mìtọn mẹ, Jiwheyẹwhe hẹn mì wá ogbè dopọ hẹ ẹ. E jo sẹ́nmẹjiję mítọn lẹpo na mí sọn ojlo mẹ wá 14 bo súnsún kandai yí alọ do kàn he jẹagọdo mí lọ sè, ehe bẹ osẹ́ndoai lẹ hẹn podọ ehe jẹagọdo mí; podọ Ewọ ko de e sè sọn aliho ji gbọn whiwhè e do yatin go dali. 15 Gbọn hinhẹn gandudu lẹ po aṣẹpipa lẹ po jẹ agbá dali, e do yé hia to gbangba taidi mẹhe ṣíawhàn, bo hẹn yé nado zinzọnlin awhàngbigba tọn gbọn yatin lọ gblamẹ.

16 Enẹwutu, mì dike omẹ depope dawhẹna mì to dùdù po nùnù po mẹ blo kavi gando hùnwhẹ de kavi hùnwhẹ osun yọyọ tọn kavi gbọjẹzan de tọn bibasi go blo; 17 na oyè onú he ja lẹ tọn wẹ onú ehelẹ yin, ṣigba onú jọnun* lọ yin Klisti tọn. 18 Mì dike omẹ depope he nọ mọ awuvivi to whiwhẹ oklọ tọn mẹ podọ to wunmẹ sinsẹn-bibasi angẹli lẹ tọn mẹ, "he nọ ze teninọ etọn sinai do" nuhe e ko mọ lẹ ji, bosọ nọ kla gbọn pọndohlan agbasalan tọn etọn dali matin whẹwhinwhẹn he sọgbe de hò ale lọ yí sọn mì si blo, 19 to whenuena e yindọ ewọ ma tẹdo ota lọ go gligli, yèdọ omẹ lọ he nọ wleawuna nuhudo agbasa lọ pete tọn, bọ agbasa lọ do nọ yin kinkọndopọ pẹkipẹki gbọn hupetẹn lẹ po okàn agómẹ tọn etọn lẹ po gblamẹ, bosọ nọ to whinwhẹn deji po whinwhẹn he Jiwheyẹwhe nọ namẹ po.

20 Eyin mìwlẹ ko kú dopọ hẹ Klisti na onú dodonu aihọn tọn lẹ, naegbọn mì zindonukọn nado to mẹmẹglọ yin na osẹ́ndoai lọ lẹ taidi dọ mì gbẹ́ to gbẹnọ to aihọn lọ mẹ wẹ nkọ: 21 "Mì ze, kavi dọ́pọ́n, kavi doalọ e go blo," 22 gando onú lọ lẹpo he dona yin vivasudo gbọn yíyí yé zan dali lẹ go, to kọndopọ mẹ hẹ gbedide po nuplọnmẹ gbẹtọ tọn lẹ po? 23 Na nugbo tọn, onú enẹlẹ wẹ ohia nuyọnẹn tintindo tọn to sinsẹn-bibasi he mẹlọ lọsu zedai mẹ podọ to whiwhẹ oklọ tọn mẹ, yèdọ yasisana agbasa; ṣigba onú enẹlẹ ma tindo nuhọakuẹ depope to ahididi hẹ pekọ agbasalan tọn mẹ.

3 Ṣigba, eyin mì ko yin zizedaga hẹ Klisti, mì zindonukọn nado to nuhe to aga lẹ dín, fihe Klisti sinai do adusilọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ te. 2 Mì nọ ze ayiha mìtọn do nuhe to aga lẹ ji to whepoponu, e ma yin do nuhe to aigba ji lẹ ji gba. 3 Na mìwlẹ ko kú, bọ ogbè mìtọn ko yin whiwhla dopọ hẹ Klisti to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe. 4 To whenuena Klisti, ogbè mítọn, na yin hinhẹn sọawuhia, to whenẹnu, mìlọsu lẹ na yin hinhẹn sọawuhia hẹ ẹ to gigo mẹ.

5 Enẹwutu, mì hù awutugonu mìtọn he to aigba ji lẹ, enẹ wẹ galilọ, mawé, ojlo zogbe zanhẹmẹ tọn, ojlo ylankan po nukunkẹn po, he yin bọsiọ-sinsẹn. 6 Onú enẹlẹ wutu wẹ homẹgble Jiwheyẹwhe tọn ja. 7 Mìwlẹ lọsu ko nọ zinzọnlin to onú enẹlẹ mẹ to ojlẹ de mẹ wayi to whenue mì to gbẹnọ to yé mẹ. 8 Ṣigba todin, mì gbẹ́ onú ehe lẹpo dai

---

Kọl 2:17* To paa mẹ, "agbasa."

mlẹnmlẹn, yèdọ homẹgble, adi, ylanwiwa gọna mẹzunzun podọ mì de ohó gbigble sẹ̀ sọn onù mìtọn mẹ. 9 Mì ma nọ dolalo na ode awetọ blo. Mì de gbẹtọ-yinyin hoho lọ po nuyiwa etọn lẹ po sẹ̀ sọn ogo, 10 bo yí gbẹtọ-yinyin yọyọ lọ dogo, ehe to yinyin hinhẹn jẹ yọyọ gbọn oyọnẹn he pegan dali sọgbe hẹ apajlẹ Omẹ lọ he dá ẹ tọn, 11 fie Glẹkinu kavi Ju ma tin te, adàgbigbo kavi adàmagbo, jonọ, Skitianu, afanumẹ kavi mẹhe to edekannu de ma tin te, ṣigba Klisti wẹ onú lẹpo podọ tin to popo mẹ.

12 Enẹwutu, taidi mẹdide Jiwheyẹwhe tọn lẹ, yèdọ mẹwiwe po mẹyiwanna lẹ po, mì yí owanyi sisosiso awuvẹmẹ tọn, homẹdagbe, mẹdezewhè, walọmimiọn po linsinsinyẹn po dogo. 13 Mì nọ to linsinyẹn hẹ ode awetọ bo nọ to jijona ode awetọ sọn ojlo mẹ wá zọnmii eyin mẹde tindo whẹwhinwhẹn nado wọ́ po mẹdevo po. Kẹdẹdile Jehovah jona mì sọn ojlo mẹ wá do, mọ wẹ mì ni nọ wà do ga. 14 Ṣigba, to popolẹpo mẹ, mì yí owanyi dogo, na enẹ wẹ gẹdẹ he nọ kọ̀n gbẹtọ lẹ dopọ to aliho pipé de mẹ.

15 Humọ, mì dike jijọho Klisti tọn ni nọ deanana mì to ahun mìtọn mẹ, na nugbo tọn, na enẹ mẹ wẹ mì yin oylọ-basina do to agbasa dopo mẹ. Mì nisọ nọ dopẹ́. 16 Mì gbọ ohó Klisti tọn ni nọ nọ̀ mì mẹ to gigọ́ mẹ to nuyọnẹn lẹpo mẹ. Mì nọ to ode awetọ mìtọn plọn bo nọ to tudohomẹna ode awetọ zọnmii gbọn psalm lẹ, pipà lẹ nina hlan Jiwheyẹwhe po ohàn gbigbọmẹ tọn he gọ́ na ojọmiọn lẹ po dali bo nọ to hànji to ahun mìtọn mẹ hlan Jehovah. 17 Podọ nudepope he mì to wiwà to ohó mẹ kavi to azọ́n mẹ, mì nọ wà onú lẹpo to oyín Oklunọ Jesu tọn mẹ, bo nọ dopẹna Jiwheyẹwhe Otọ́ lọ gbọn ewọ gblamẹ.

18 Mì asi lẹ emi, mì nọ yin mẹmẹglọ na asu mìtọn lẹ, dile e jẹ do to Oklunọ mẹ. 19 Mì asu lẹ emi, mì nọ yiwanna asi mìtọn lẹ bo ma nọ gblehomẹ sinsinyẹn do yé go blo. 20 Mì ovi lẹ emi, mì nọ setonuna mẹjitọ mìtọn lẹ to onú lẹpo mẹ, na ehe wẹ sọgbe taun to Oklunọ mẹ. 21 Mì otọ́ lẹ emi, mì ma nọ hẹn homẹgble ovi mìtọn lẹ blo, na yé nikaa gbọjọ. 22 Mì afanumẹ lẹ emi, mì nọ setonu to onú lẹpo mẹ na mẹhe yin ogán na mì to agbasa-liho lẹ, e ma yin po nuyiwa mẹnukunta-zọ́n tọn po, taidi nukundagbe gbẹtọ tọn dintọ lẹ, ṣigba po ahundoponọ-yinyin po, to budisi Jehovah mẹ. 23 Nudepope he mì to wiwà, mì nọ wà ẹ po alindọn lẹpo po taidi na Jehovah, bọ e ma yin na gbẹtọ lẹ gba, 24 na mì yọnẹn dọ Jehovah dè wẹ mì na mọ ale he jẹ lọ yí sọn taidi ogú. Mì nọ wazọ́n di afanumẹ na Ogán lọ, yèdọ Klisti. 25 Na nugbo tọn, mẹhe to oylan wà na mọ ale nuhe e yí oylan do wà lọ tọn yí, podọ mẹnukuntahihopọn de ma tin.

4 Mì ogán lẹ emi, mì nọ wà nuhe yin dodo po nuhe sọgbe po na afanumẹ mìtọn lẹ, to yinyọnẹn mẹ dọ mìlọsu tindo Ogán de to olọn mẹ ga.

2 Mì nọ sinyẹnlin to odè mẹ,
bo nọ gbọṣi nukle to e mẹ po pẹ-
dido po, 3 to ojlẹ dopolọ mẹ,
mì nọ to dẹho na mí ga, na Ji-
wheyẹwhe nido sọgan hùn ohọn
hodidọ tọn na mí, nado dọ ohó
aṣli wiwe he gando Klisti go lọ
tọn, na taun tọn, ehe wutu wẹ
yẹn do tin to gẹdẹ lẹ mẹ; 4 na
yẹn nido sọgan hẹn ẹn họnwun
dile yẹn dona dọho etọn do.

5 Mì nọ yí nuyọnẹn do to zọn-
linzin hẹ mẹhe to gbonu lẹ, bo nọ
fli ojlẹ he jẹ lẹ na mìde. 6 Mì
gbọ ohó mìtọn ni nọ gọ́ na ojọ-
miọn, na ojè ni nọ pé e to whepo-
ponu, na mì nido sọgan yọ́n lehe
mì na nọ gblọnhona ode awe-
tọ do.

7 Tikiku, mẹmẹsunnu mẹyi-
wanna ṣie, lizọnyizọnwatọ nu-
gbonọ podọ afanumẹ hatọ to
Oklunọ mẹ, na hẹn ninọmẹ
ṣie lẹpo zun yinyọnẹn na mì.
8 Lẹndai he wutu yẹn do to
ewọ dohlan mì dè wẹ yindọ, na
mìwlẹ nido yọ́n ninọmẹ mítọn
podọ na ewọ nido sọgan miọnho-
mẹna mì, 9 yẹn sọ to Onesi-
mu dohlan po e po, yèdọ mẹmẹ-
sunnu nugbonọ podọ mẹyiwanna
ṣie, mẹhe wá sọn mì dè. Yé na
hẹn nuhe tofi lẹpo zun yinyọnẹn
na mì.

10 Alistaku, gàntọ hatọ ṣie yí
nudọdomẹ etọn lẹ hlan mì, podọ
Malku, hẹnnumẹ Balnaba tọn
wàmọ ga, (mẹhe go mìwlẹ mọ
gbedide lẹ yí gando nado yí i to
whedepopenu he e na wá mì dè,)
11 podọ Jesu, mẹhe nọ yin Jus-
tu wàmọ ga, omẹ ehelẹ wá sọn
mẹhe gboadà lẹ mẹ. Yewlẹ kẹdẹ
wẹ yin azọ́nwatọ hatọ ṣie lẹ na
ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn, podọ
omẹ ehe lọ lẹ wẹ ko lẹzun alọ-
gọ mẹhẹnlodo tọn de na mi.
12 Epafla, mẹhe wá sọn mì dè,
yèdọ afanumẹ Klisti Jesu tọn de,
yí nudọdomẹ etọn lẹ hlan mì,
whepoponu wẹ ewọ nọ yí vivẹnu-
dido do to dẹho do ota mìtọn
mẹ, na mìwlẹ nido sọgan nọte to
pipé* mẹ to godo mẹ bo tindo nu-
jikudo he lodo to ojlo Jiwheyẹ-
whe tọn lẹpo mẹ. 13 Na nugbo
tọn, yẹn dekunnu gando ewọ go
dọ e nọ dovivẹnu tlala do ota mì-
tọn mẹ podọ do mẹhe to Laodi-
kea lẹ tọn mẹ podọ do mẹhe to
Hielapoli lẹ tọn mẹ.

14 Luku, dotozọ́nwatọ mẹyi-
wanna lọ yí nudọdomẹ etọn
lẹ hlan mì, podọ Dema wàmọ
ga. 15 Mì yí nudọdomẹ ṣie lẹ
na mẹmẹsunnu he to Laodikea
lẹ podọ na Nimfa podọ na agun
he nọ pli do owhé etọn gbè.
16 Podọ to whenue wekanhlan-
mẹ ehe na ko yin hihia to ṣẹnṣẹn
mìtọn, mì basi tito na e nido yin
hihia to agun Laodikea tọn mẹ ga
podọ na mìwlẹ nisọ hia dehe wá
sọn Laodikea ga. 17 Humọ, mì
dọna Alkippu dọmọ: "Nọ to nu-
kunpedo lizọnyizọn he hiẹ kẹalọ-
yi to Oklunọ mẹ lọ go, na hiẹ
nido hẹn ẹn di."

18 Nudọdomẹ ṣie die, he yẹn
Paulu yí alọ ṣie titi do kàn. Mì nọ
hẹn gẹdẹ ṣie lẹ do ayiha mẹ to
whepoponu. Nukundagbe majẹhẹ
ni tin hẹ mì.

Kọl 4:12* Kavi, "whèwhín."

WEKANHLANMẸ TINTAN

HLAN TẸSALONIKANU LẸ

1 Paulu po Silvanu* po gọna Timoti to wekanhlan agun Tẹsalonikanu lẹ tọn he to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe Otọ́ podọ Oklunọ Jesu Klisti:

Na mì ni tindo nukundagbe majẹhẹ po jijọho po.

2 Whepoponu wẹ mí nọ dopẹna Jiwheyẹwhe to whenue mí dọho gando mìmẹpo go to odè mítọn lẹ mẹ, 3 na whepoponu wẹ mí nọ flin azọ́n nugbonọ-yinyin tọn mìtọn po tuklajiję owanyinọ mìtọn po gọna akọndonanu mìtọn na todido mìtọn to Oklunọ mítọn Jesu Klisti mẹ to Jiwheyẹwhe mítọn podọ Otọ́ mítọn nukọn. 4 Mì mẹmẹsunnu mẹyiwanna Jiwheyẹwhe tọn lẹ emi, na mí yọnẹn dọ ewọ wẹ de mì, 5 na wẹndagbe he mí dọyẹwheho etọn ma yin lilá na mì po hodidọ po kẹdẹ gba, ṣigba po huhlọn po podọ po gbigbọ wiwe po gọna nujikudo sinsinyẹn ga, kẹdẹdile mì yọ́n mẹhe nkọ míwlẹ lẹzun na mìtọn wutu; 6 podọ mì lẹzun apajlẹ míwlẹ po Oklunọ po tọn hodotọ lẹ, na mìwlẹ kẹalọyi ohó lọ to nukunbibia susu mẹ po ayaję he gbigbọ wiwe nọ namẹ po, 7 sọmọ bọ mì lẹzun apajlẹ de na yisenọ lẹpo to Makedonia podọ to Akaia.

8 Nugbo lọ wẹ yindọ, e ma yindọ ohó Jehovah tọn yin lilá jẹgbonu sọn mì dè to Makedonia po Akaia po kẹdẹ wẹ gba, ṣigba yise mìtọn to Jiwheyẹwhe mẹ ko gbayipe to filẹpo, sọmọ bọ míwlẹ ma tindo nuhudo nado dọ nudepope ba. 9 Na yelọsu lẹ to linlin na mapote gando aliho he mẹ mí wá ṣẹnṣẹn mìtọn to tintan whenu do go podọ lehe mìwlẹ lẹhlan Jiwheyẹwhe dè sọn bọsiọ mìtọn lẹ kọ̀n nado yin afanumẹ na Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ po nugbo po do, 10 podọ nado nọtepọn Visunnu etọn sọn olọn mẹ, mẹhe ewọ fọ́n sọn oṣiọ lẹ mẹ, yèdọ Jesu, mẹhe whlẹn mí sọn homẹgble he ja lọ mẹ.

2 Na nugbo tọn, mẹmẹsunnu lẹ emi, mìlọsu lẹ yọ́n lehe dlapọn mítọn wá mì dè ma nọ ma tindo kọdetọn dagbe do, 2 ṣigba, to whenue mí ko jiya to tintan whenu bo ko yin nuyiwa hẹ po kanyinylan po (kẹdẹdile mì yọnẹn do) to Filippi godo, lehe mí wleawuna adọgbigbo gbọn Jiwheyẹwhe mítọn dali nado dọho wẹndagbe Jiwheyẹwhe tọn na mì to tuklajiję susu mẹ do. 3 Na tudohomẹnamẹ he mí na, ma wá sọn nuṣiwa kavi mawé mẹ kavi ma yin po oklọ po gba, 4 ṣigba kẹdẹdile Jiwheyẹwhe ko do mí hia di mẹhe jẹ nado ze wẹndagbe lọ do alọmẹ na, mọ wẹ mí to hodọ do, e ma yin nado hẹn homẹhun gbẹtọ lẹ gba, adavo Ji-

---

1Tẹ 1:1* Pọ́n 2Kọ 1:19, nudọnamẹ odò tọn.

wheyẹwhe, mẹhe nọ gbeje ahun
mítọn lẹ pọ́n.
5 Na nugbo tọn, míwlẹ ma
ko wá mì dè to ojlẹ depope
mẹ po pipà oklọ tọn po, (kẹdẹ-
dile mì yọnẹn do) kavi po awu-
sọhia oklọ tọn po nado whlá nu-
kunkẹn gba, Jiwheyẹwhe wẹ yin
kunnudetọ ehe tọn! 6 Mọdopo-
lọ, mí ma dín gigo sọn gbẹtọ lẹ
dè, lala, vlavo sọn mìwlẹ dè kavi
sọn mẹdevo lẹ dè, dile etlẹ yin-
dọ taidi apọsteli Klisti tọn lẹ, mí-
wlẹ sọgan ko doagban pinpẹn na
mì to akuẹzinzan-liho. 7 Ka-
katimọ, míwlẹ to dẹẹdẹ wà to
ṣẹnṣẹn mìtọn, taidi lehe onọ̀ he
tindo ovi to anọ́nù nọ wleyẹyina
ovi etọn titi lẹ do. 8 Enẹwutu,
na mí tindo owanyi sisosiso na mì
wutu, homẹ mítọn hùn tlala nado
na mì, e ma yin wẹndagbe Jiwhe-
yẹwhe tọn kẹdẹ gba, ṣigba alin-
dọn mítọn titi lẹ ga, na mìwlẹ ko
lẹzun mẹyiwanna na mí wutu.
9 Mẹmẹsunnu lẹ emi, e họn-
wun dọ mìwlẹ hẹn tuklajẹ po
magbọjẹ mítọn po do ayiha mẹ.
Gbọn azọ́nwiwa to ozán po okle
po dali wẹ mí dọyẹwheho wẹnda-
gbe Jiwheyẹwhe tọn hlan mì, na
mí ma nado doagban pinpẹn na
depope to mì mẹ to akuẹzinzan-
liho. 10 Mìwlẹ podọ Jiwheyẹ-
whe lọsu ga yin kunnudetọ dọ
míwlẹ do míde hia nado yin nu-
gbonọ, dodonọ podọ mẹhe ma hù-
whẹ hlan mì yisenọ lẹ. 11 To
kọndopọ mẹ hẹ enẹ, mìwlẹ yọn-
ẹn hezeheze dọ, taidi lehe otọ́ de
nọ wà na ovi etọn lẹ do, míwlẹ
nọ to tudohomẹna dopodopo mì-
tọn mapote bo nọ to homẹmiọnna
mì bosọ nọ to tulina mì, 12 na
mìwlẹ nido sọgan nọ to zọnlinzin
dile e jẹ do to Jiwheyẹwhe nukọn,
mẹhe to mì ylọ wá ahọluduta po
gigo etọn po mẹ.
13 Na nugbo tọn, enẹwutu wẹ
míwlẹ sọ nọ to pẹdona Jiwheyẹ-
whe mapote, na to whenue mì
kẹalọyi ohó Jiwheyẹwhe tọn he
mì sè sọn mí dè, mì kẹalọyi i,
e ma yin taidi ohó gbẹtọ tọn gba,
ṣigba kẹdẹdile e te do nugbonu-
gbo, yèdọ taidi ohó Jiwheyẹwhe
tọn, he sọ to azọ́nwa to mì yi-
senọ lẹ mẹ. 14 Mẹmẹsunnu lẹ
emi, na mìwlẹ ko to hihodo apa-
jlẹ agun Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn he
tin to Jude bo to kọndopọ mẹ hẹ
Klisti Jesu, na mìlọsu ko to oyà
onú dopolọ lẹ tọn ji to alọ tòmẹnu
mìtọn titi lẹ tọn mẹ dile yelọsu to
yaji to alọ Ju lẹ tọn mẹ do ga,
15 mẹhe tlẹ hù Oklunọ Jesu podọ
yẹwhegán lẹ bo dohomẹkẹn mí.
Humọ, yé ma to homẹ Jiwheyẹ-
whe tọn hẹn hùn gba, ṣigba yé
jẹagọdo nuhe yin alenu na gbẹ-
tọ lẹpo, 16 dile yé nọ tẹnpọn
nado glọnalina mí nado dọyẹwhe-
ho na omẹ akọta lẹ tọn na omẹ
ehelẹ nido sọgan yin whinwhlẹn-
gán, podọ taidi kọdetọn de, yé nọ
to jlẹka ylando yetọn tọn hẹn gọ́
to whepoponu. Ṣigba, homẹgble
etọn ko wá yé ji to godo mẹ.
17 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na mí-
wlẹ tọn, to whenue mí yin hinhẹn
nado jo mì do na ojlẹ gli de, to
agbasalan mẹ, e ma yin to ahun
mẹ, mí yí ojlo sinsinyẹn do dovi-
vẹnu vẹkuvẹku hugan lehe e jẹ
do nado mọ nukun mìtọn lẹ mẹ.
18 Na ehe wutu, mí jlo nado wá

mì dè, mọwẹ, yèdọ yẹn Paulu jlo whla dopo podọ whla awetọ, ṣigba Satani sú ali do mí. 19 Na etẹwẹ yin todido kavi ayajẹ kavi jẹgbakun aglinjijẹ tọn mítọn—na nugbo tọn, be e ma yin mìwlẹ wẹ?—to Oklunọ mítọn Jesu nukọn to tintin tofi etọn whenu ya? 20 E họnwun dọ mìwlẹ wẹ gigo po ayajẹ mítọn po.

3 Nalete, to whenuena mí ma sọgan doakọnna ẹn ba, mí mọdọ e yọ́n nado gbọṣi Atẹni míde ṣo; 2 podọ mí do Timoti, mẹmẹsunnu mítọn podọ lizọnyizọnwatọ Jiwheyẹwhe tọn to wẹndagbe he gando Klisti go lọ mẹ hlan mì, na ewọ nido hẹn mì lodo bo miọnhomẹna mì na yise mìtọn nido sọgan yin hinhẹn lodo, 3 na nukunbibia ehelẹ nikaa hẹn mẹdepope whàngo. Na mìlọsu lẹ yọnẹn dọ onú ehelẹ wutu wẹ mí do yin dide. 4 Mọdopolọ, na nugbo tọn, to whenue mí tin to mì dè, mí ko nọ dọna mì jẹnukọn dọ mí dona jiya nukunbibia tọn, kẹdẹdile e ko jọ do ga podọ dile mì yọnẹn do. 5 Na nugbo tọn, enẹ wẹ zọ́n bọ to whenuena yẹn ma sọgan doakọnna ẹn ba, yẹn domẹhlan mì nado yọnẹn gando nugbonọ-yinyin mìtọn go, na vlavo to aliho de mẹ, Mẹwhlepọntọ lọ sọgan ko whlé mì pọ́n, bọ tuklajẹ mítọn sọgan ko lẹzun ovọ́.

6 Ṣigba todin, Timoti ko ṣẹṣẹ lẹkọwa mí dè sọn mì dè bo hẹn wẹndagbe wá gando nugbonọ-yinyin po owanyi mìtọn po go, dọ mìwlẹ zindonukọn nado to mí flin to aliho dagbe mẹ to whepoponu, bo to jijlo vẹkuvẹku nado mọ mí to aliho dopolọ mẹ, dile mílọsu lẹ, na taun tọn, to jijlo nado mọ mì do. 7 Mẹmẹsunnu lẹ emi, enẹ wẹ zọ́n bọ míwlẹ ko yin homẹmiọnna na mìtọn wutu to dandannu mítọn po nukunbibia mítọn lẹpo po mẹ gbọn nugbonọ-yinyin he mì nọ dohia gblamẹ, 8 todin, ogbè mítọn yin hinhẹn jẹ yọyọ na mìwlẹ nọte glígli to Oklunọ mẹ wutu. 9 Na opé tẹwẹ mí sọgan do nado sọgan do pinpẹn-nutọn hia Jiwheyẹwhe na ayajẹ he mí to tintindo lẹpo na mìtọn wutu to Jiwheyẹwhe mítọn nukọn, 10 dile to ozán po okle po mí nọ to vẹvẹ vẹkuvẹku nado mọ nukun mìtọn lẹ mẹ podọ nado hẹn nuhe jẹdò to yise mìtọn mẹ lẹ sọgbe?

11 Todin, na Jiwheyẹwhe mítọn podọ Otọ́ mítọn lọsu gọna Oklunọ mítọn Jesu ni deanana aliho mítọn lẹ po kọdetọn dagbe po wá mì dè. 12 Humọ, na Oklunọ ni hẹn mì jideji, mọwẹ, ni hẹn mì sudeji to owanyi mẹ na ode awetọ podọ na mẹlẹpo, yèdọ dile mílọsu nọ wà na mì do ga; 13 na ewọ nido sọgan hẹn ahun mìtọn lodo, mahuwhẹ to wiwe-yinyin mẹ to Jiwheyẹwhe mítọn podọ Otọ́ mítọn nukọn to tintin tofi Oklunọ mítọn Jesu tọn hẹ omẹ wiwe etọn lẹpo whenu.

4 To popolẹpo mẹ, mẹmẹsunnu lẹ emi, mí ko na mì anademẹ gando lehe mì dona nọ yinuwa bo na nọ hẹn homẹ Ji-

wheyẹwhe tọn hùn do go, podọ
na nugbo tọn, mìwlẹ to enẹ wà.
Todin, mí jlo nado dotuhomẹna
mì bo to bibiọ to mì si to oyín
Oklunọ Jesu tọn mẹ nado zindo-
nukọn nado to ehe wà to gigọ́ mẹ
dogọ. 2 Na mìwlẹ yọ́n gbedide
he mí na mì gbọn Oklunọ Jesu
gblamẹ lẹ.
3 Na ehe wẹ ojlo Jiwheyẹwhe
tọn, dọ mì ni yin hinhẹn zun
wiwe, dọ mì ni nọla na galilọ;
4 dọ dopodopo mìtọn ni yọ́n lehe
e na nọ deanana núzinzan etọn
titi do to wiwe-yinyin po gbé-
gbò po mẹ, 5 e ma yin to ojlo
zanhẹmẹ nukunkẹn tọn mẹ tai-
di ehe akọta he ma yọ́n Jiwhe-
yẹwhe enẹlẹ tindo nkọ; 6 dọ
mẹdepope ni ma yì jẹ obá awu-
gbigblena podọ jlọjẹ mẹmẹsunnu
etọn tọn hihòyi to whẹho ehe mẹ
tọn mẹ blo, na Jehovah wẹ omẹ
lọ he nọ sayanamẹ na onú ehe
lẹpo, kẹdẹdile mí ko dọna mì jẹ-
nukọn bo ko sọ dekunnu mlẹn-
mlẹn na mì do. 7 Na Jiwheyẹ-
whe ylọ mí, e ma yin do mawé
kọ̀n, ṣigba do wiwe-yinyin mẹ.
8 Enẹwutu, to whenẹnu, mẹhe yí
nukunpẹvi do pọ́n, ma to nukun-
pẹvi yí do pọ́n gbẹtọ gba, ṣigba Ji-
wheyẹwhe, yèdọ mẹhe yí gbigbọ
wiwe etọn do mì mẹ.
9 Ṣigba, na nuhe dù owanyi
mẹmẹsunnu tọn, nuhudo ma tin
dọ mí ni kanwehlan mì, na mìlọ-
su lẹ ko yin pinplọn gbọn Jiwhe-
yẹwhe dali nado nọ yiwanna ode
awetọ; 10 podọ, na nugbo tọn,
mì to bibasi i hlan mẹmẹsunnu
lẹpo he tin to Makedonia pete.
Ṣigba, mẹmẹsunnu lẹ emi, mí to
tudohomẹna mì, nado nọ to biba-
si i to gigọ́ mẹ dogọ, 11 podọ
nado hẹn ẹn zun yanwle mìtọn
nado nọ zan gbẹzan abọẹ-abọẹ
podọ ma nado nọ dádo whẹho mẹ-
devo lẹ tọn mẹ bo nọ yí alọ mìtọn
lẹ do wazọ́n, kẹdẹdile mí degbè
etọn na mì do; 12 na mì nido
sọgan to zọnlin jijlọ zìn to nukun
mẹhe to gbonu lẹ tọn mẹ bo ma
gbọagba nudepope tọn.
13 Humọ, mẹmẹsunnu lẹ emi,
mí ma jlo dọ mì ni tin to wunvi
mẹ gando mẹhe to amlọndọ to
okú mẹ lẹ go gba; na mìwlẹ nikaa
blawu kẹdẹdile mẹhe pò bo ma
tindo todido lẹ nọ wà do. 14 Na
eyin yise mítọn wẹ yindọ Jesu
kú bosọ fọ́n, mọdopolọ ga, Jiwhe-
yẹwhe na hẹn mẹhe ko damlọn
to okú mẹ gbọn Jesu gblamẹ lẹ
wá ogbè na yé nido sọgan nọ po
e po. 15 Na ehe wẹ nuhe mí
dọna mì sọgbe hẹ ohó Jehovah
tọn, dọ mẹhe na pò to ogbè to mí
mẹ to tintin tofi Oklunọ tọn whe-
nu lẹ ma na jẹnukọn to aliho de-
pope mẹ na mẹhe ko damlọn to
okú mẹ lẹ; 16 na Oklunọ lọsu
na jẹte sọn olọn mẹ po awhá gbe-
dide tọn de po, po ogbè angẹligán
tọn de po gọna opẹ̀n Jiwheyẹwhe
tọn, bọ mẹhe ko kú to kọndopọ
mẹ hẹ Klisti lẹ na fọ́n jẹnukọn.
17 Enẹgodo, mẹhe pò to ogbè to
mí mẹ lẹ na yin zize sọyi aslọ mẹ,
to pọmẹ hẹ yé, nado pé Oklunọ to
jẹhọn mẹ; podọ gbọnmọ dali, mí
na tin po Oklunọ po to whepopo-
nu. 18 Enẹwutu, mì nọ yí ohó
ehelẹ do to homẹmiọnna ode awe-
tọ zọnmii.

5 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, nuhudo depope ma tin nado kanwehlan mì gando ojlẹ lẹ po osaa lẹ po go. 2 Na mìlọsu lẹ yọnẹn hezeheze dọ azán Jehovah tọn ja kẹdẹdi ajotọ de to zánmẹ. 3 To whenue yé na to didọmọ: "Jijọho po hihọ po!" whenẹnu wẹ vasudo ajiji na wá yé ji to afọdopolọji kẹdẹdile awufiẹsa ajipanu tọn nọ wá yọnnu he to ohò de ji do; yé ma nasọ hòngán to aliho depope mẹ. 4 Ṣigba, mì mẹmẹsunnu lẹ emi, mì ma tin to zinvlu mẹ, bọ azán enẹ nado wá mì ji dile e nọ yin do na ajotọ lẹ, 5 na mìmẹpo wẹ ovi hinhọn tọn lẹ podọ ovi okle tọn lẹ. Mí ma yin ozán tọn kavi zinvlu tọn gba.

6 Enẹwutu, to whelọnu lo, mì dike mí damlọn dile mẹhe pò lẹ nọ wà do blo, ṣigba mì gbọ mí ni nọ nukle bo gbọṣi lẹnpọn dagbenọ-yinyin mítọn mẹ. 7 Na mẹhe nọ damlọn lẹ nọ saba damlọn to zánmẹ, podọ mẹhe nọ nùahànmú lẹ nọ saba nùahànmú to zánmẹ. 8 Ṣigba, na mí mẹhe yin okle tọn lẹ, mì gbọ mí ni gbọṣi lẹnpọn dagbenọ-yinyin mítọn mẹ bo ze tùnudo yise po owanyi tọn po dó podọ todido whlẹngán tọn taidi ogangbakun de; 9 na Jiwheyẹwhe ma de mí na homẹgble gba, ṣigba nado mọ whlẹngán yí gbọn Oklunọ mítọn Jesu Klisti gblamẹ. 10 Ewọ kú na mí, bọ eyin vlavo mí to nukle wẹọ kavi damlọn wẹọ, mí na nọgbè to pọmẹ hẹ ẹ. 11 Enẹwutu, mì nọ to homẹmiọnna ode awetọ bo nọ to ode awetọ hẹn lodo, kẹdẹdile mìwlẹ to wiwà do na taun tọn.

12 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi, mí to bibiọ to mì si nado nọ na sisi mẹhe to azọn sinsinyẹn wà to mì ṣẹnṣẹn lẹ bo to nukunpedo mì go to azọn Oklunọ tọn mẹ lẹ bosọ to tudohomẹna mì lẹ; 13 podọ nado nọ na yé sisi tlala to owanyi mẹ na azọn yetọn wutu. Mì nọ nọ̀ jijọho mẹ hẹ ode awetọ. 14 Humọ, mẹmẹsunnu lẹ emi, mí to tulina mì nado nọ dotuhomẹna bẹwlunọ lẹ, nado nọ dọho homẹmiọnnamẹ tọn na alindọn he jẹflumẹ lẹ, nado nọ gọalọna madogánnọ lẹ, bo nọ sinyẹnlin hẹ mẹlẹpo. 15 Mì hẹn ẹn diun dọ mẹdepope to mì mẹ yí oylan do sú oylan họ to mẹde go blo, ṣigba mì nọ doafọna nuhe yin dagbe na ode awetọ podọ na mẹhe pò lẹpo to whepoponu.

16 Mì nọ jaya to whepoponu. 17 Mì nọ hodẹ̀ to whepoponu. 18 Mì nọ dopẹ́ to onú lẹpo mẹ. Na ehe wẹ ojlo Jiwheyẹwhe tọn na mì to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu. 19 Mì ṣí miyọn gbigbọ tọn blo. 20 Mì nọ yinuwa hẹ dọdai didọ lẹ po vlẹko po blo. 21 Mì dindona onú lẹpo; bo tẹdo nuhe yin dagbe go gligli. 22 Mì nọla na kanyinylan wunmẹ lẹpo.

23 Na Jiwheyẹwhe jijọho tọn ni hẹn mì zun wiwe mlẹnmlẹn. Na gbigbọ, alindọn po agbasa mì mẹmẹsunnu lẹ tọn po ni yin whiwhla madoblọ bo pegan mlẹnmlẹn to tintin tofi Oklu-

nọ mítọn Jesu Klisti tọn whenu.
24 Nugbonọ wẹ ewọ he to yiylọ
mì, podọ ewọ nasọ basi i.
25 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì
gbọṣi odè mẹ na mí.
26 Mì yí nùdonùgo wiwe do
dọnudo mẹmẹsunnu lẹpo.
27 Yẹn to bibiọ to mì si vẹku-
vẹku gbọn Oklunọ dali dọ we-
kanhlanmẹ ehe ni yin hihia na
mẹmẹsunnu lẹpo.
28 Na nukundagbe majẹhẹ
Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn ni
tin hẹ mì.

WEKANHLANMẸ AWETỌ

HLAN TẸSALONIKANU LẸ

1 Paulu po Silvanu* po gọna Timoti to wekanhlan agun Tẹsalonikanu lẹ tọn he to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe Otọ́ mítọn podọ Oklunọ Jesu Klisti:
2 Na nukundagbe majẹhẹ po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ dè podọ sọn Oklunọ Jesu Klisti dè ni tin hlan mì.
3 Mẹmẹsunnu lẹ emi, dandannu wẹ e yin na mí nado nọ dopẹna Jiwheyẹwhe to whepoponu do ota mìtọn mẹ dile e jẹ do, na yise mìtọn to whinwhẹn deji tlala podọ owanyi mẹdopodopo tọn podọ mìmẹpo tọn to jijideji hlan ode awetọ.
4 Taidi kọdetọn de, míloṣu lẹ nọ doawagun gando mì go to agun Jiwheyẹwhe tọn lẹ mẹ na akọndonanu po yise mìtọn po to homẹkẹn podọ to nukunbibia mìtọn lẹpo he mì to akọndona lẹ mẹ.
5 Ehe yin kunnudenu dọ Jiwheyẹwhe nọ dawhẹ dodo, podọ na ehe wutu, mìwlẹ ko yin pinpọnhlan di mẹhe jẹ nado mọ ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn yí, ehe wutu mìwlẹ do to yaji.
6 Na nugbo tọn, dodowiwa wẹ e yin na Jiwheyẹwhe nado yí nukunbibia do suahọ mẹhe to nukunbia na mì lẹ,
7 ṣigba na mì mẹhe to oyà nukunbibia tọn ji lẹ, e na hẹn kọgbọ wá na mì po míwlẹ po to osọhia Oklunọ Jesu tọn sọn olọn mẹ po angẹli huhlọnnọ etọn lẹ tọn po whenu
8 to miyọ́n he to jiji de mẹ, dile ewọ na hẹn ahọsuyi wá mẹhe ma yọ́n Jiwheyẹwhe podọ mẹhe ma setonuna wẹndagbe he gando Oklunọ mítọn Jesu go lẹ ji.
9 Omẹ ehelẹ na jiya whẹdida yasanamẹ he yin vasudo madopodo tọn bo nasọ busẹ sọn Oklunọ nukọn podọ sọn gigo huhlọn etọn tọn mẹ,
10 to ojlẹ he mẹ e na wá nado yin gigopana to kọndopọ mẹ hẹ omẹ wiwe etọn lẹ bo nasọ yin pinpọn po nupaṣamẹ po to azán enẹ gbè to kọndopọ mẹ hẹ mẹhe do yise hia lẹpo, na mì tindo yise to kunnudide mítọn mẹ wutu.
11 Na nugbo tọn, enẹwutu wẹ mí nọ hodẹ do ota mìtọn mẹ to whepoponu, na Jiwheyẹwhe mítọn nido sọgan lẹn mì di mẹhe jẹna oylọ-basinamẹ etọn bo wà

2Tẹ 1:1* Pọn 2Kọ 1:19, nudọnamẹ odò tọn.

dagbe he e jlo nado yí huhlọn etọn
do wà lẹpo mlẹnmlẹn bosọ hẹn
azọ́n yise tọn mìtọn lẹ tindo kọde-
tọn dagbe; 12 na oyín Oklunọ
mítọn Jesu tọn nido sọgan yin gi-
gopana gbọn mìwlẹ gblamẹ podọ
mìwlẹ to kọndopọ mẹ hẹ ewọ, kẹ-
dẹdi nukundagbe majẹhẹ Jiwhe-
yẹwhe mítọn tọn po Oklunọ Jesu
Klisti tọn po.

2 Ṣigba, mẹmẹsunnu lẹ emi,
na nuhe dù tintin tofi Oklunọ
mítọn Jesu Klisti tọn podọ yinyin
bibẹpli dopọ míwlẹ tọn nado tin
po ewọ po, mí to bibiọ to mì si
2 ma nado yawu hẹn lẹnpọn da-
gbe mìtọn bu kavi yin whinwhàn
gbọn ohó gbọdo de dali kavi gbọn
owẹn nùmẹ tọn de dali kavi gbọn
wekanhlanmẹ de he taidi nuhe wá
sọn míwlẹ dè dali, he to didohia
dọ azán Jehovah tọn ko wá.

3 Mì dike mẹde klọ mì to aliho
depope mẹ blo, na e ma na wá ada-
vo atẹṣiṣi* lọ wá whẹ́ bọ dawe sẹ́n-
hẹngbatọ lọ yin didehia, yèdọ ovi
vasudo tọn. 4 Agọjẹdomẹtọ de
wẹ ewọ bo nọ ze ede daga do mẹ-
depope he nọ yin yiylọdọ "yẹwhe"
kavi nudepope he yin numẹsẹ̀n ji,
bo gbọnmọ dali sinai to tẹmpli Ji-
wheyẹwhe tọn mẹ, bo to ede do-
hia to gbangba nado yin yẹwhe de.
5 Be mì ma flindọ, to whenue yẹn
gbẹ́ pò to mì dè, yẹn nọ saba dọ
onú ehelẹ na mì ya?

6 Podọ na enẹwutu todin, mì-
wlẹ yọ́n nuhe nọ yinuwa tai-
di aligọnnamẹnu de, na e nido
yin didehia to ojlẹ sisọ etọn mẹ.
7 Nugbo wẹ dọ nudabla sẹ́nhẹn-
gba ehe tọn ko to azọ́nwa to alọ-
nu; ṣigba kiki kakajẹ whenue ewọ
he to nuyiwa to alọnu din taidi ali-
gọnnamẹnu de na tọ́n sọn aimẹ.
8 Na nugbo tọn, to whenẹnu wẹ
sẹ́nhẹngbatọ lọ na yin didehia,
mẹhe Oklunọ Jesu na yí gbigbọ
onù etọn mẹ tọn do husudo bo na
yí awusọhia tintin tofi etọn tọn do
hẹn zun ovọ́. 9 Ṣigba, tintin tofi
sẹ́nhẹngbatọ lọ tọn yin gbọn nu-
yiwa Satani tọn dali, yèdọ gbọn
azọ́n huhlọnnọ lẹpo gọna ohia po
nudabla lalo lẹ po dali 10 podọ
gbọn oklọ mawadodo tọn lẹpo dali
na mẹhe to dindọn lẹ taidi ahọsu-
mẹ de, na yé ma kẹalọyi owanyi
nugbo lọ tọn nado sọgan yin whin-
whlẹngán wutu. 11 Enẹ wẹ zọ́n
bọ Jiwheyẹwhe do dike yé ni yin
kiklọ, na yé nido sọgan yí lalo sè,
12 na yemẹpo nido yin whẹdana
na yé ma yí nugbo lọ sè wutu, ṣi-
gba nọ hùnhomẹ to mawadodo mẹ.

13 Ṣigba, mì mẹmẹsunnu he
Jehovah yiwanna lẹ emi, dandan-
nu wẹ e yin na mí nado nọ dopẹ-
na Jiwheyẹwhe do ota mìtọn mẹ
to whepoponu, na Jiwheyẹwhe ko
de mì sọn bẹjẹeji na whlẹngán
gbọn gbigbọ yíyí do hẹn mì zun
wiwe dali podọ gbọn yise mìtọn
to nugbo lọ mẹ dali. 14 Na ehe
tọn wutu wẹ ewọ do ylọ mì gbọn
wẹndagbe he mí lá na mì lọ gbla-
mẹ, nado mọ gigo Oklunọ mítọn
Jesu Klisti tọn yí. 15 Enẹwu-
tu, to whelọnu lo, mẹmẹsunnu lẹ
emi, mì nọtegli bo tẹdo aṣa he mì
ko yin pinplọn lẹ go, vlavo e yin
gbọn owẹn nùmẹ tọn gblamẹ kavi
gbọn wekanhlanmẹ mítọn lẹ gbla-

2Tẹ 2:3* Kavi, "mẹhe ko lẹgodo do sinsẹ̀n-bibasi nugbo lọ lẹ."

mẹ. 16 Humọ, na Oklunọ mítọn
Jesu Klisti lọsu podọ Jiwheyẹwhe
Otọ́ mítọn, yèdọ mẹhe yiwanna mí
bo na mí homẹmimiọn madopodo
po todido dagbe po gbọn nukun-
dagbe majẹhẹ dali, 17 ni miọn-
homẹna mì bo hẹn mì lodo to walọ
po ohó dagbe lẹpo po mẹ.

3 To popolẹpo mẹ, mẹmẹsunnu
lẹ emi, mì nọ gbọṣi odẹ̀ mẹ na
mí, na ohó Jehovah tọn nido sọgan
to nukọnzindo po awuyiya po bo to
yinyin gigopana kẹdẹdile e yin na
mìwlẹ do na taun tọn; 2 podọ
na mí nido sọgan yin whinwhlẹn
sọn danuwatọ po mẹylankan lẹ po
si, na yise ma yin nutindo mẹ-
lẹpo tọn. 3 Ṣigba nugbonọ wẹ
Oklunọ, podọ e na hẹn mì lodo bo
nasọ whlá mì sọn mẹylankan lọ
si. 4 Humọ, mí tindo jidide to
Oklunọ mẹ gando mì go, dọ mì
to nuhe mí degbè etọn na mì lẹ wà
bo nasọ to yé wà zọnmii. 5 Na
Oklunọ ni zindonukọn nado to ana-
dena ahun mìtọn to aliho dagbe
mẹ to owanyi Jiwheyẹwhe tọn mẹ
podọ to akọndonanu na Klisti tọn
wutu mẹ.

6 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
mí to gbedena mì to oyín Oklunọ
Jesu Klisti tọn mẹ, nado nọ nọla
na mẹmẹsunnu depope he to nu-
yiwa to aliho bẹwlu tọn mẹ bọ
e ma yin sọgbe hẹ aṣa he mì mọyi
sọn mí dè. 7 Na mìlọsu lẹ yọ́n
aliho he mẹ mì dona hodo apajlẹ
mítọn te, na mí ma yinuwa to ali-
ho bẹwlu tọn mẹ to ṣẹnṣẹn mìtọn
gba, 8 mọdopolọ mí ma dùnú
sọn mẹdepope dè vọnu. Kakatimọ,
gbọn tuklajiję po magbọję po to
ozán po okle po dali wẹ míwlẹ nọ
wazọ́n ma nado doagban pinpẹn
na depope to mì mẹ to akuẹzin-
zan-liho. 9 E ma yindọ mí ma
tindo jlọję wẹ gba, ṣigba na mí
nido do mídelẹ hia di apajlẹ de, na
mìwlẹ nido nọ hodo. 10 Humọ,
na nugbo tọn, to whenuena mí tin
to mì dè, mí nọ saba na mì gbe-
dide ehe dọmọ: "Eyin mẹdepope
ma jlo nado wazọ́n, mọdopolọ mì
dike ewọ dùnú blo." 11 Na mí
sè dọ mẹdelẹ to nuyiwa to aliho
bẹwlu tọn mẹ to ṣẹnṣẹn mìtọn, bo
ma nọ jlo nado wazọ́n paali ṣi-
gba nọ to didá do nuhe ma dù
yé mẹ. 12 Omẹ mọnkọtọn lẹ wẹ
mí to gbedena bo to tudohomẹna
to Oklunọ Jesu Klisti mẹ dọ gbọn
abọẹninọ yíyí do wazọ́n dali, yé ni
nọ dù núdùdù he yelọsu lẹ wlea-
wuna.

13 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na mì-
wlẹ tọn, mì gbọjọ to nuhe sọgbe
wiwà mẹ blo. 14 Ṣigba, eyin
mẹdepope ma setonuna ohó mítọn
he tin to wekanhlanmẹ ehe mẹ,
mì payi omẹ ehe go, mì sọ dogbẹ́
hẹ ẹ ba blo, na winyan nido sọgan
hù i. 15 Etomọṣo, mì pọ́n ẹn
taidi kẹntọ de blo, ṣigba mì zindo-
nukọn nado nọ to tudohomẹna ẹn
taidi mẹmẹsunnu.

16 Todin, na Oklunọ jijọho tọn
lọsu ni na mì jijọho to whepoponu
to aliho lẹpo mẹ. Oklunọ ni tin hẹ
mìmẹpo.

17 Nudọdomẹ ṣie die, he yẹn
Paulu yí alọ ṣie titi do kàn, ehe yin
ohia de to wekanhlanmẹ lẹpo mẹ;
lehe yẹn nọ kanwe do die.

18 Nukundagbe majẹhẹ Oklu-
nọ mítọn Jesu Klisti tọn ni tin hẹ
mìmẹpo.

WEKANHLANMẸ TINTAN

HLAN TIMOTI

1 Paulu, apọsteli Klisti Jesu tọn de to gbedide Jiwheyẹwhe Mẹwhlẹngántọ mítọn po Klisti Jesu, todido mítọn tọn po glọ, 2 to wekanhlan Timoti, ovi nugbo de to yise mẹ:

Na hiẹ ni tindo nukundagbe majẹhẹ, lẹblanu po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ po Klisti Jesu Oklunọ mítọn po dè.

3 Kẹdẹdile yẹn ko na we tuli nado gbọṣi Efesu to whenue yẹn jlo na yì Makedonia do, mọ wẹ yẹn basi do todin, na hiẹ nido gbẹ́ na mẹdelẹ ma nado plọnmẹ nuplọnmẹ he gbọnvo, 4 kavi na ayidonugo otàn lalo lẹ podọ otàn kúnkan whẹndo tọn lẹ, ehe nọ dekọtọn do ovọ́ mẹ, ṣigba he nọ fọ́n kanbiọ dodinnanu tọn lẹ dote kakati nado wleawuna nudepope he nọ hẹn yise lodo sọn Jiwheyẹwhe dè. 5 Na nugbo tọn, yanwle gbedide ehe tọn wẹ owanyi sọn ahun wiwe de mẹ podọ sọn ayihadawhẹnamẹnu dagbe de mẹ podọ sọn yise matin yẹnuwiwa mẹ. 6 Gbọn kinklan sọn onú ehelẹ kọ̀n dali, mẹdelẹ ko lẹhlan hogblo lẹ didọ, 7 bo to jijlo nado yin osẹ́n plọnmẹtọ lẹ, ṣigba bo ma mọnukunnujẹ nuhe yé to didọ lẹ kavi nuhe ji yé to nùzindo sinsinyẹn lẹ mẹ.

8 Todin, mí yọnẹn dọ Osẹ́n lọ yọ́n eyin mẹlọ penukundego to aliho he sọgbe mẹ 9 to yinyọnẹn mẹ dọ osẹ́n yin didoai, e ma yin na dodonọ lẹ gba, ṣigba na sẹ́nhẹngbatọ lẹ po tasinyẹntọ lẹ po, mẹhe tindo jijọmadi-Jiwheyẹwhe po ylandonọ lẹ po, mẹhe ma tindo dagbewanyi po mẹhe ma nọ do sisi hia na onú wiwe lẹ po, ovi he nọ hù otọ́ po ovi he nọ hù onò lẹ po, hlọnhutọ lẹ, 10 galọtọ lẹ, sunnu he nọ zanhẹ sunnu lẹ, mẹfintọ lẹ, lalonọ lẹ, mẹhe nọ yí lalo do whlé lẹ, podọ onú devo depope he jẹagọdo oplọn he pegan 11 sọgbe hẹ wẹndagbe gigonọ Jiwheyẹwhe ayajẹnọ lọ tọn, ehe yin zizedo alọmẹ na mi.

12 Yẹn dopẹna Klisti Jesu Oklunọ mítọn, mẹhe na mi huhlọn, na ewọ mọ mi di nugbonọ gbọn lizọnyizọn de zizedo alọmẹ na mi dali, 13 dile etlẹ yindọ nùzantọ, homẹkẹndomẹtọ po kanylantọ de po wẹ yẹn yin dai. Etomọṣo, lẹblanu yin didohia mi, na wunvi po yise matindo po mẹ wẹ yẹn yinuwa te wutu. 14 Ṣigba, nukundagbe majẹhẹ Oklunọ mítọn tọn sù tlala to pọmẹ hẹ yise po owanyi po to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu. 15 Nugbo wẹ ohó lọ bosọ jẹna alọkẹyi mlẹnmlẹn dọ Klisti Jesu wá aihọn mẹ nado whlẹn ylandonọ lẹ gán. Yẹn yin tọ́ntlọ́ngbọ́n to omẹ ehelẹ mẹ. 16 Etomọṣo, whẹwhinwhẹ́n he wutu lẹblanu yin didohia mi wẹ yindọ gbọn yẹn gblamẹ taidi omẹ tọ́ntlọ́ngbọ́n lọ, Klisti Jesu nido sọ-

gan do linsinsinyẹn etọn lẹpo hia taidi apajlẹ de na yé he jlo na ze yise yetọn sinai do ewọ ji na ogbè madopodo.

17 Todin, gbégbò po gigo po ni tin hlan Ahọlu madopodo, he ma sọgan gble, mayinukundomọ lọ, yèdọ Jiwheyẹwhe dopo kẹdẹ lọ kakadoi podọ doidoi. Nisẹ.*

18 Gbedide ehe wẹ yẹn zedo alọmẹ na we, hiẹ Timoti, ovi ṣie, to gbesisọ mẹ hẹ dọdai he dlẹnalọdo we tlọlọ, dọ gbọn ehelẹ dali hiẹ nido sọgan zindonukọn to awhàn dagbe lọ fùnfùn mẹ; 19 bo tẹdo yise po ayihadawhẹnamẹnu dagbe de po go, ehe mẹdelẹ ko sisẹ do apadopo bọ yise yetọn ko siọ taidi tọjihun de. 20 Himeneu po Alẹkzandle po tin to omẹ ehelẹ mẹ, podọ yẹn ko ze yé do alọmẹ na Satani na yé nido sọgan yin pinplọn gbọn mẹplọnlọdomẹgo dali ma nado nọ zánnu.

2 Enẹwutu, jẹnukọn whẹ, yẹn dotuhomẹna mì, dọ ovẹvivẹ lẹ, odè lẹ po pẹdido lẹ po ni nọ yin bibasi do ota gbẹtọ wunmẹ lẹpo tọn mẹ, 2 do ota ahọlu lẹ tọn mẹ podọ do ota mẹhe tin to otẹn daho mẹ lẹpo tọn mẹ; na mí nido sọgan yí mẹdezejo mlẹnmlẹn na Jiwheyẹwhe po wunza po do zindonukọn to gbẹzan abọẹninọ tọn po whii-ninọ tọn po zinzan mẹ. 3 Ehe wẹ yọ́n bo yin alọkẹyi to nukun Mẹwhlẹngántọ mítọn, yèdọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ, 4 mẹhe ojlo etọn wẹ yindọ gbẹtọ wunmẹ lẹpo ni yin whinwhlẹngán bo wá oyọnẹn he pegan nugbo tọn kọ̀n. 5 Na Jiwheyẹwhe dopo wẹ tin, podọ whẹgbọtọ dopo to Jiwheyẹwhe po gbẹtọ lẹ po ṣẹnṣẹn, enẹ wẹ dawe lọ, Klisti Jesu, 6 mẹhe ze ede jo di ofligọ he sọzẹn de na mẹlẹpo—enẹ go wẹ kunnu na yin dide gando to ojlẹ etọn titi mẹ. 7 Na lẹndai kunnudide ehe tọn wutu wẹ yẹn yin dide di yẹwhehodọtọ de podọ apọsteli de—nugbo dọ wẹ yẹn te, yẹn ma to lalodo—yèdọ yẹn he yin mẹplọntọ akọta lẹ tọn gando whẹho yise po nugbo po tọn go.

8 Enẹwutu, yẹn jlo dọ gbẹtọ lẹ ni nọ to dẹho to filẹpo, bo nọ to alọ wiwe yetọn lẹ zedaga, matin homẹgble po nudindọn lẹ po. 9 Mọdopolọ, yẹn jlo dọ yọnnu lẹ ni nọ gbọn mẹdehihọ́ po wunza po dali yí avọ̀ he jẹ do doaṣọ́na yede, e ma yin oda biblá lẹ po sika po kavi peali kavi avọ̀ he vẹahi tlala lẹ gba, 10 ṣigba to aliho he jẹna yọnnu he nọ sọalọakọ́n dọ emi to Jiwheyẹwhe sẹ̀n lẹ tọn mẹ, yèdọ gbọn azọ́n dagbe lẹ gblamẹ.

11 Mì gbọ yọnnu ni nọ plọnnu to abọẹninọ mẹ po taliai mlẹnmlẹn po. 12 Yẹn ma nagbè yọnnu de nado nọ plọnmẹ, kavi nado nọ pasẹ do sunnu ji gba, adavo nado nọ nọ̀ abọẹ. 13 Na Adam wẹ yin didá jẹnukọn, enẹgodo, Evi. 14 Humọ, e ma yin Adam wẹ yin kiklọ gba, ṣigba yọnnu lọ wẹ yin kiklọ pete biọ sẹ́nhẹngba mẹ. 15 Etomọṣo, ewọ na yin hihla dai gbọn vijiji gblamẹ, eyin yé gbọṣi yise, owanyi, klandowiwe po wunza po mẹ.

1Ti 1:17* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

3 Nugbo wẹ ohó lọ.
Eyin mẹde to vivẹnudo na
azọ́ntẹn nugopọntọ tọn, azọ́n da-
gbe de wẹ ewọ jlo. 2 Enẹwu-
tu, nugopọntọ dona yin mẹhe ma
tindo ovlẹ, asu yọnnu dopo tọn,
mẹdehótọ to walọ mẹ, wùnzanọ,
mẹhe nọ nò titoji, johẹmẹtọ, mẹhe
pegan nado plọnmẹ, 3 e ma
yin ahànnumunọ avùnda-daitọ,
e ma yin nulimẹtọ, ṣigba lẹnpọn
dagbenọ, e ma yin jlẹwàtọ, e ma
yin wanyina akuẹtọ, 4 mẹhe
nọ penukundo whédo etọn titi
go to aliho dagbe mẹ, he ovi
etọn lẹ nọ yí wunza lẹpo do litai;
5 (na nugbo tọn, eyin mẹde ma
yọ́n lehe ewọ na penukundo whé-
do etọn titi go do, nawẹ ewọ na
penukundo agun Jiwheyẹwhe tọn
go gbọn?) 6 e ma yin mẹyọyọ
to yise mẹ, na ewọ nikaa gbọn
kikla dali yigo bo mọ whẹgble-
domẹ he nkọ Lẹgba mọyi lọ yí.
7 Humọ, ewọ sọ dona tindo kun-
nudide dagbe sọn gbonutọ lẹ dè,
bọ ewọ ma nado jai jẹ vlẹko po
omò Lẹgba tọn po mẹ.
8 Mọdopolọ, devizọnwatọ li-
zọnyizọnwiwa tọn lẹ dona whè-
whín, e ma yin dẹgbèawenọ,
e ma yin mẹhe nọ jo yede na ovẹn
susu, e ma yin mẹhe nọ yí nu-
kunkẹn do dín ale mawadodo tọn,
9 yé dona yin mẹhe nọ tẹdo aṣli
wiwe yise lọ tọn go po ayihada-
whẹnamẹnu wiwe de po.
10 Humọ, mì gbọ omẹ ehelẹ
ni yin tintẹnpọn whẹ́ nado pọ́n
eyin yé jẹ, to whenẹnu, mì gbọ yé
ni wadevizọn taidi lizọnyizọnwa-
tọ lẹ, to whenuena e yindọ yé tin
matin whẹsadokọnamẹ.
11 Mọdopolọ, yọnnu lẹ dona
whèwhín, yé ma dona yin mẹ-
hẹngbletọ, yé dona yin mẹdehótọ
to walọ mẹ, yé dona yin nugbonọ
to onú lẹpo mẹ.
12 Mì gbọ devizọnwatọ lizọn-
yizọnwiwa tọn lẹ ni yin asu yọn-
nu dopo tọn, he nọ penukundo ovi
yetọn lẹ podọ whédo yetọn titi
lẹ go to aliho dagbe mẹ. 13 Na
sunnu he nọ yilizọn to aliho dagbe
mẹ lẹ to awuwlena teninọ dagbe
de po awuvivo hodidọ tọn daho de
po na yede to yise mẹ to kọndopọ
mẹ hẹ Klisti Jesu.
14 Yẹn to onú ehelẹ kàn hlan
we, dile etlẹ yindọ yẹn to lin-
lẹn nado wá dè we to madẹn-
mẹ, 15 ṣigba eyin e wá jọ bọ
yẹn dọngbàn, na hiẹ nido sọ-
gan yọ́n lehe hiẹ dona yinuwa to
whédo Jiwheyẹwhe tọn mẹ do,
ehe yin agun Jiwheyẹwhe ogbè-
nọ lọ tọn, yèdọ dòtin podọ alọ-
gọ nugbo lọ tọn. 16 Na nugbo
tọn, e họnwun hezeheze dọ daho
wẹ aṣli wiwe mẹdezejo na Jiwhe-
yẹwhe tọn ehe: 'Ewọ yin hinhẹn
sọawuhia to agbasalan mẹ, bo yin
lilá di dodonọ to gbigbọ mẹ, bosọ
sọawuhia angẹli lẹ, bọ yẹwheho
yin didọ gando ewọ go to akọta lẹ
ṣẹnṣẹn, yè sọ yí i sè to aihọn mẹ,
podọ ewọ yin yíyí sọyi aga to gigo
mẹ.'
4 Ṣigba, ohó gbọdo lọ dọ heze-
heze dọ to ojlẹ sọgodo tọn lẹ
mẹ, mẹdelẹ na jai sọn yise mẹ,
bo na nọ na ayidonugo ohó gbọdo
mẹhẹn buali tọn lẹ podọ nuplọn-
mẹ aovi lẹ tọn lẹ, 2 gbọn yẹnu-
wiwa mẹhe nọ dolalo lẹ tọn dali,

he ayihadawhẹnamẹnu yetọn ko
yin hiadogona taidi po ogàn mi-
yọnawu de po; 3 yé nọ to gbi-
gbẹ́ namẹ ma nado wlealọ, bosọ
nọ degbè dọ yè ni dapana núdùdù
he Jiwheyẹwhe ko dá, ehe mẹhe
tindo yise bo yọ́n nugbo lọ heze-
heze lẹ na nọ gbọn pẹdido dali
do dù. 4 Nuhewutu ehe do yin-
mọ wẹ yindọ nudida Jiwheyẹwhe
tọn lẹpo wẹ yọ́n, bọ nudepope ma
dona yin gbigbẹdai eyin e yin alọ-
kẹyi po pẹdido po, 5 na e ko
yin hinhẹn zun wiwe gbọn ohó Ji-
wheyẹwhe tọn po dẹ̀hiho do e ji
po dali.

6 Gbọn ayinamẹ ehelẹ nina
mẹmẹsunnu lẹ dali, hiẹ na yin li-
zọnyizọnwatọ Klisti Jesu tọn da-
gbe de, he nọ yí ohó yise tọn lẹ po
oplọn dagbe he hiẹ ko hodo pẹki-
pẹki po do yìn dewe. 7 Ṣigba,
nọ gbẹ́ otàn lalo he nọ kọnmasin
do onú wiwe go podọ ehe yọnnu
yọnhonọ lẹ nọ dọ lẹ dai. Humọ, nọ
to dewe plọn po yanwle lọ po nado
tindo mẹdezejo na Jiwheyẹwhe.
8 Na agbasa yiyizan yin alenu na
onú vude; ṣigba mẹdezejo na Ji-
wheyẹwhe yin alenu na onú lẹpo,
na e tindo opagbe ogbẹ̀ dintọn
podọ dehe ja lọ tọn. 9 Nugbo
wẹ ohó lọ bosọ jẹna alọkẹyi mlẹn-
mlẹn. 10 Na ehe wẹ zọ́n bọ mí-
wlẹ do to azọ́n sinsinyẹn wà bo to
kanván, na mí ko ze todido mítọn
sinai do Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ ji
wutu, yèdọ mẹhe yin Mẹwhlẹn-
gántọ gbẹtọ wunmẹ lẹpo tọn, ti-
tengbe nugbonọ lẹ tọn.

11 Nọ to gbedide ehelẹ namẹ
bosọ nọ to yé plọnmẹ. 12 A di-
ke mẹdepope yí nukunpẹvi do pọ́n
jọja-yinyin towe gbede blo. Kaka-
timọ, lẹzun apajlẹ de na nugbo-
nọ lẹ to hodidọ mẹ, to walọyi-
zan mẹ, to owanyi mẹ, to yise
mẹ, to walọ wiwe mẹ. 13 Kaka
yẹn nado wá, zindonukọn nado nọ
jo dewe na wehihia gbangba tọn,
na tudohomẹnamẹ, na mẹpin-
plọn. 14 A gbẹkọ nunina he to
hiẹ mẹ lọ go blo, ehe yin nina we
gbọn dọdai de dali podọ to whe-
nue pipli sunnu mẹho lẹ tọn ze
alọ yetọn do oji we. 15 Nọ lẹn-
nupọndo onú ehelẹ ji; jo dewe na
yé, na nukọnyiyi towe nido sọgan
họnwun na gbẹtọ lẹpo. 16 Nọ
payi dewe po mẹpinplọn towe po
go to whepoponu. Nọ tẹdo onú
ehelẹ go, na gbọn ehe wiwà dali,
hiẹ na whlẹn dewe po mẹhe nọ
dotoaina we lẹ po gán.

5 A gbẹnuna sunnu mẹhomẹ
de sinsinyẹn blo. Kakatimọ,
nọ vè ẹ taidi otọ́ de, sunnu jọja lẹ
taidi nọvisunnu, 2 yọnnu mẹ-
homẹ lẹ taidi onọ̀, yọnnu jọja
lẹ taidi nọviyọnnu to walọ wiwe
lẹpo mẹ.

3 Nọ gbògbéna asuṣiọsi he yin
asuṣiọsi nugbonugbo lẹ. 4 Ṣi-
gba, eyin asuṣiọsi de tindo ovi lẹ
kavi ovivi lẹ, gbọ ehelẹ ni plọn
nado nọ do mẹdezejo na Jiwheyẹ-
whe hia to whédo yetọn titi lẹ mẹ
whẹ́ podọ nado nọ sú dagbe hó
mẹjitọ yetọn lẹ po mẹjitọ daho
yetọn lẹ po, na ehe wẹ yin alọkẹ-
yi to nukun Jiwheyẹwhe tọn mẹ.
5 Todin, yọnnu he yin asuṣiọ-
si nugbonugbo bo yin jijodo tai-
di agbátọnọ ko ze todido etọn do

Jiwheyẹwhe mẹ bosọ gbọṣi ovẹ-
vivẹ po odẹ po mẹ to ozán po okle
po. 6 Ṣigba, ewọ he pò na gbẹ-
dudu ko yin oṣiọ dile etlẹ yindọ
ewọ pò to ogbẹ. 7 Enẹwutu, nọ
to tudohomẹnamẹ ehelẹ na yé,
na yé nido sọgan tin matin ovlẹ.
8 Na nugbo tọn, eyin mẹdepope
ma wleawudaina mẹhe yin etọn
titi lẹ, podọ titengbe na mẹhe yin
hagbẹ whédo etọn tọn lẹ, ewọ ko
mọ́n yise lọ bosọ ylanhu mayi-
senọ.

9 Gbọ asuṣiọsi de ni yin zize-
do todohukanji lọ mẹ eyin ewọ ko
tindo e whè gbau owhe kande-
ko, bo yin asi sunnu dopo tọn,
10 he yè dekunnu gando azọ́n
dagbe etọn lẹ go, eyin ewọ ko pọ́n
ovi lẹ go whẹ́n, eyin ewọ ko nọ yí
jonọ lẹ, eyin ewọ ko nọ klọ́ afọ na
omẹ wiwe lẹ, eyin ewọ ko nọ hẹn
kọgbọ wá na mẹhe tin to nukun-
bibia mẹ lẹ, eyin ewọ ko nọ yí sọ-
whiwhe do wà azọ́n dagbe lẹpo.

11 Humọ, a yí asuṣiọsi he gbẹ́
pò to jọja mẹ lẹ do e mẹ blo,
na eyin ojlo zanhẹmẹ tọn yetọn
wá lẹzun aligloṅnamẹnu de na
haṣinṣan yetọn hẹ Klisti, yé na
jlo nado wlealọ, 12 bo na yin
whẹgbledo na yé ko yí nukunpẹ-
vi do pọ́n dohia yise yetọn tintan
tọn wutu. 13 Mọdopolọ, yé ko
sọ plọn nado nọ hẹn alọnu yetọn
vò, bo nọ to dindanpe gbọn owhé
lẹ gbè; mọwẹ, e ma yindọ yé hẹn
alọnu yetọn vò kẹdẹ wẹ gba, ṣigba
yé sọ yin mẹnudọtọ lẹ bo nọ dádo
whẹho mẹdevo lẹ tọn mẹ, bosọ nọ
to ohó he yé ma dona dọ lẹ dọ.
14 Enẹwutu, yẹn jlo dọ asuṣiọsi
he gbẹ́ pò to jọja mẹ lẹ ni wlea-
lọ, bo ji ovi lẹ, nado penukundo
whédo de go, ma nado na dotẹn-
mẹ depope nukundiọsọmẹtọ nado
vlẹ mí. 15 Na nugbo tọn, mẹ-
delẹ tlẹ ko lẹkọ nado hodo Sata-
ni. 16 Eyin yọnnu yiseno depo-
pe tindo asuṣiọsi lẹ, gbọ ewọ ni
gọalọna yé, bo gbọ agbàn lọ ni ma
tin to agun lọ ji blo. To whenẹnu,
agun lọ sọgan gọalọna mẹhe yin
asuṣiọsi nugbonugbo lẹ.

17 Gbọ sunnu mẹho he nọ pe-
nukundonugo to aliho dagbe mẹ
lẹ ni yin pinpọn nado jẹna gbégbò
whla awe, titengbe yé mẹhe nọ
wazọ́n sinsinyẹn to hodidọ po mẹ-
pinplọn po mẹ lẹ. 18 Na adà
Owe-wiwe tọn de dọmọ: "Hiẹ ma
dona doajànuna oyìnsú de to whe-
nue e to likun tùn"; mọdopolọ:
"Azọ́nwatọ jẹna azọ́nkuẹ etọn."
19 A kẹalọyi whẹsadokọnamẹ de
sọta sunnu mẹho de blo, ada-
vo kunnudide lọ yin kunnudetọ
awe kavi atọ̀n tọn. 20 Nọ wọhẹ
mẹhe hẹn ylando zun aṣa lẹ to
gbẹtọ lẹpo nukọn, na mẹhe pò lẹ
nido sọgan dibu ga. 21 Yẹn de-
gbena we vivẹvivẹ to Jiwheyẹ-
whe podọ Klisti Jesu podọ angẹli
dide lẹ nukọn ma nado nọ dawhẹ
aplà gando onú ehelẹ go, ma nado
yí gbigbọ mẹnukuntahihopọn tọn
do wà nudepope.

22 A yawu nado ze alọ towe do
sunnu depope ji gbede blo; mọdo-
polọ a yin mimátọ to ylando mẹ-
devo lẹ tọn mẹ blo; hẹn dewe do
wiweji.

23 A sọ nù osin ba blo, ṣi-
gba nọ yí ovẹn vude zan na homẹ
towe tọn wutu podọ na azọ̀n whẹ-
whẹ towe tọn wutu.

24 Ylando mẹdelẹ tọn nọ sọawuhia to gbangba, bo nọ dekọtọn do whẹdida mẹ tlọlọ, ṣigba na mẹdevo lẹ tọn, ylando yetọn nọ wá sọawuhia to godo mẹ. 25 Mọdopolọ ga, azọ́n dagbe lẹ nọ sọawuhia to gbangba podọ dehe ma wàmọ lẹ ma sọgan yin whiwhla.

6 Gbọ afanumẹ he to zẹgẹ de glọ lẹpo ni nọ pọ́n klunọ yetọn lẹ hlan di mẹhe jẹna gbégbò mlẹnmlẹn, na oyín Jiwheyẹwhe tọn po nuplọnmẹ lọ po ma nado yin ohó ylankan dọ do e go gbede. 2 Humọ, gbọ mẹhe tindo klunọ he yin yiseno lẹ ni ma nọ yí nukunpẹvi do pọ́n yé na yé yin mẹmẹsunnu lẹ wutu blo. Kakatimọ, gbọ yé ni tlẹ nọ yí ojlo vẹkuvẹku do sẹ̀n, na mẹhe yé to devizọn dagbe wà na lẹ yin yiseno lẹ po mẹyiwanna lẹ po wutu.

Nọ to onú ehelẹ plọnmẹ bo nọ to tudohomẹnamẹ ehelẹ namẹ. 3 Eyin omẹ depope nọ plọnmẹ nuplọnmẹ devo bo ma kọngbedopọ hẹ ohó he pegan lẹ, yèdọ dehe yin Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn, kavi dehe yin nuplọnmẹ he sọgbe hẹ mẹdezejo na Jiwheyẹwhe, 4 ewọ ko gbọn kikla dali yigo bo ma mọnukunnujẹ nudepope mẹ, ṣigba to apọ̀nmẹzọ̀n jẹ gando kanbiọ lẹ po nudindọn dogbọn hogbe lẹ dali po go. Onú enẹlẹ mẹ wẹ onú ehelẹ nọ wá sọn, yèdọ nuvẹun, avùn, mẹzunzun, nuvẹdomẹ ylankan, 5 nudindọn sinsinyẹn lẹ gando numadinu lẹ go sọn mẹhe ko gblezọn to ayiha mẹ bo ko gbọagba nugbo lọ tọn lẹ dè, he nọ to linlẹn dọ mẹdezejo na Jiwheyẹwhe nọ hẹn ale mẹdetiti tọn wá. 6 Nugbo wẹ dọ e nọ hẹn ale daho wá, eyin mẹdezejo na Jiwheyẹwhe ehe yin tintindo to pọmẹ po pekọ po. 7 Na mí ma hẹn nudepope wá aihọn mẹ, mọjanwẹ mí ma sọgan sọ ze nudepope tọ́nyi do niyẹn. 8 Enẹwutu, eyin mí tindo núdùdù, avọ̀ po adọtẹn po, onú ehelẹ na pekọna mí.

9 Ṣigba, mẹhe magbe nado yin adọkunnọ lẹ jai jẹ whlepọn po omọ̀ po gọna ojlo gúgú tọn po ojlo ylankan susu po mẹ, ehe nọ tlọ omẹ do vasudo po dindọn po mẹ. 10 Na wanyina akuẹ wẹ yin adọ̀ onú ylankan wunmẹ lẹpo tọn, podọ gbọn afọdidona owanyi ehe dali, mẹdelẹ ko yin hinhẹn buali sọn yise lọ mẹ bo ko yí awufiẹsa susu do sọwhán yede gbọn filẹpo.

11 Ṣigba, hiẹ omẹ Jiwheyẹwhe tọn E, nọ họ̀nna onú ehe lẹpo. Nọ doafọna dodowiwa, mẹdezejo na Jiwheyẹwhe, yise, owanyi, akọndonanu po walọmimiọn po. 12 Nọ hoavùn dagbe yise tọn, tẹdo ogbè madopodo lọ go gligli, ehe hiẹ yin yiylọ na podọ ehe hiẹ ko basi gbeyiyi gbangba tọn etọn to kunnudetọ susu nukọn.

13 To Jiwheyẹwhe nukọn, mẹhe nọ hẹn onú lẹpo do ogbè, podọ to Klisti Jesu nukọn, mẹhe taidi kunnudetọ de ko dekunnu dagbe to gbangba to Pọntiu Pilati nukọn, yẹn degbena we 14 dọ hiẹ ni payi gbedide lọ go to aliho mado mọdọ podọ matin ovlẹ

tọn de mẹ kakajẹ awusọhia Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn whenu. 15 Omẹ ayajẹnọ podọ Huhlọnnọ dopo kẹdẹ lọ na hẹn ede sọawuhia to ojlẹ dide etọn titi mẹ, yèdọ ewọ he yin Ahọlu mẹhe to gandu taidi ahọlu lẹ tọn podọ Oklunọ mẹhe to gandu taidi oklunọ lẹ tọn, 16 omẹ lọ he ewọ kẹdẹ wẹ tindo jọmaku, mẹhe nọ nò hinhọn he ma yọn dọnsẹpọ mẹ, mẹhe gbẹtọ depope ma ko mọ pọn kavi ma sọgan mọ. Gbégbò po hlọnhlọn madopodo po ni tin hlan ewọ. Nisẹ.*

17 Gbẹnuna mẹhe yin adọkunnọ to titonu ehe mẹ lẹ ma nado nọ yigo, podọ ma nado ze todido yetọn sinai do adọkun he ma tindo jidide lẹ ji, ṣigba do Jiwheyẹwhe, mẹhe nọ na mí onú lẹpo susugege na mí nido duvivi etọn lọ ji; 18 nado nọ wà dagbe, nado nọ sudeji to azọn dagbe lẹ mẹ, nado yin alọtlútọ, bo wleawu nado mánamẹ, 19 bosọ nọ bẹ adọkunnu whlá na yede, yèdọ dodonu dagbe de he ji yé na dó do to sọgodo, na yé nido sọgan tẹdo ogbè nujọnu tọn lọ go gligli.

20 Timoti E, basi hihọna nuhe yin zizedo alọmẹ na we lọ, bo nọ dapana ohó ovọ́ lẹ he nọ kọnmasin do onú wiwe go podọ na ohó agọjẹdomẹ tọn he yè nọ yí lalo do ylọdọ "oyọnẹn" lẹ. 21 Na gbọn oyọnẹn mọnkọtọn lẹ jijlá dali, mẹdelẹ ko jo yise lọ do.

Na nukundagbe majẹhẹ ni tin hẹ mì.

1Ti 6:16* Pọn Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ AWETỌ

HLAN TIMOTI

1 Paulu, apọsteli Klisti Jesu tọn de gbọn ojlo Jiwheyẹwhe tọn gblamẹ sọgbe hẹ opagbe ogbè tọn he tin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu, 2 yẹn to wekanhlan Timoti, ovi yiwanna de:

Na hiẹ ni tindo nukundagbe majẹhẹ, lẹblanu po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ po Klisti Jesu Oklunọ mítọn po dè.

3 Yẹn dopẹna Jiwheyẹwhe, mẹhe yẹn to sinsẹ̀nzọn wiwe wà na dile tọgbo ṣie lẹ wà do podọ yẹn to mọwà po ayihadawhẹnamẹnu wiwe de po, na yẹn ma nọ gọ̀n ma flin we to ovẹvivẹ ṣie lẹ mẹ gbede, to ozán po okle po 4 podọ yẹn nọ to jijlo vẹkuvẹku nado mọ we, dile yẹn nọ to dasin towe lẹ flin, na yẹn nido sọgan gọ́ na ayajẹ. 5 Na yẹn flin yise matin yẹnuwiwa depope he tin to hiẹ mẹ, podọ ehe ko tin jẹnukọn to onò̀daho towe Loisi po onò̀ towe Euniki po mẹ, ṣigba ehe yẹn deji dọ e tin to hiẹ lọsu mẹ ga.

6 Na ehe wutu wẹ yẹn flinnu we nado to nunina Jiwheyẹwhe tọn he tin to hiẹ mẹ lọ hẹn jizò di miyọn, ehe yin nina we gbọn alọ ṣie lẹ zizedo oji we dali. 7 Na Jiwheyẹwhe ma na mí gbigbọ obu

tọn, ṣigba huhlọn tọn, owanyi tọn po wunza tọn po. 8 Enẹwutu, kunnudide gando Oklunọ mítọn go, kavi gando yẹn mẹhe yin gàntọ de na ewọ tọn wutu go ni ma huwinyan na we blo, ṣigba nọ tindo mahẹ to oyà kanyinylan tọn jiji na wẹndagbe tọn wutu mẹ sọgbe hẹ huhlọn Jiwheyẹwhe tọn. 9 Ewọ whlẹn mí gán bo yí oylọ wiwe do basi oylọna mí, e ma yin na azọ́n mítọn lẹ wutu, ṣigba gbọn lẹndai po nukundagbe majẹhẹ etọn po dali. Ehe yin nina mí to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu sọn whenu dindẹn die, 10 ṣigba todin, e ko yin hinhẹn họnwun hezeheze gbọn awusọhia Mẹwhlẹngántọ mítọn, Klisti Jesu tọn gblamẹ, mẹhe ko de okú sè ṣigba bo tá hinhọ́n do ogbè po magble po ji gbọn wẹndagbe lọ gblamẹ, 11 ehe wutu wẹ yẹn ko yin dide taidi yẹwhehodọtọ de podọ apọsteli de podọ mẹplọntọ de.

12 Na ehe tọn wutu wẹ yẹn sọ to oyà onú ehelẹ tọn ji, ṣigba winyan ma hù mi. Na yẹn yọ́n omẹ lọ he yẹn yise, podọ yẹn deji dọ ewọ penugo nado basi hihọ́na nuhe yẹn ko zedo alọmẹ na ẹn lọ kakajẹ azán enẹ gbè. 13 Nọ tẹdo ohia ohó he pegan lẹ tọn he hiẹ sè sọn dè e lọ go gligli gọna yise po owanyi po he tin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu. 14 Nọ basi hihọ́na onú họakuẹ lọ he yin zizedo alọmẹ na we gbọn gbigbọ wiwe he tin to mí mẹ lọ dali.

15 Hiẹ yọ́n ehe, dọ mẹhe tin to Asia* lẹpo wẹ ko gbẹ́ mi dai. Figelu po Hẹmogini po tin to yé mẹ. 16 Na Oklunọ ni do lẹblanu hia whédo Onesifọlu tọn, na ewọ nọ saba hẹn kọfanamẹ wá na mi, podọ winyan gẹdẹ ṣie lẹ tọn ma hù i. 17 Kakatimọ, to whenue ewọ wá Lomu, e yí sọwhiwhe do dín mi bo mọ mi. 18 Na Oklunọ ni dike ewọ ni mọ lẹblanu sọn Jehovah dè to azán enẹ gbè. Podọ hiẹ lọsu yọ́n devizọn he e wà to Efesu lẹ ganji.

2 Enẹwutu, hiẹ ovi ṣie, nọ to huhlọn mọyi to nukundagbe majẹhẹ he tin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu lọ mẹ, 2 podọ nuhe hiẹ ko sè sọn dè e bọ mẹsusu ko yin kunnudetọ etọn lọ lẹ, ze onú ehelẹ do alọmẹ na omẹ nugbonọ lẹ, mẹhe to godo mẹ, na pegan mlẹnmlẹn nado plọn mẹdevo lẹ. 3 Taidi awhànfuntọ Klisti Jesu tọn dagbe de, hiẹ ni wleawu nado jiya. 4 Mẹdepope he to azọ́nwa taidi awhànfuntọ de ma nọ tlọ ede do ajọ́ aihọn ehe tọn lẹ mẹ, na ewọ nido sọgan yin alọkẹyi gbọn mẹhe yí i taidi awhànfuntọ de dali. 5 Humọ, eyin mẹdepope whlẹnagbà etlẹ yin to aihundida lẹ mẹ, jẹgbakun lọ ma nọ yin ṣinṣinyọn na ẹn adavo ewọ whlẹnagbà sọgbe hẹ osẹ́n lọ lẹ. 6 Glesi azọ́n sinsinyẹnwatọ wẹ dona yin omẹ tintan he na dù sinsẹ́n lẹ. 7 Nọ lẹnnupọn to whepoponu do nuhe yẹn to didọ lẹ ji; na taun tọn, Oklunọ na na we wuntuntun to onú lẹpo mẹ.

8 Flindọ Jesu Klisti yin finfọn sọn oṣiọ lẹ mẹ podọ okún Davidi tọn mẹ wẹ ewọ wá sọn, sọgbe

---

2Ti 1:15* Pọ́n Ow 2:9, nudọnamẹ odò tọn.

hẹ wẹndagbe he yẹn nọ dọyẹ-
wheho etọn; 9 to kọndopọ mẹ
hẹ ehe wẹ yẹn to oyà kanyin-
ylan tọn ji kakajẹ gẹdẹ lẹ ji tai-
di ylanwatọ de. Etomọṣo, yè ma
dó gẹdẹ ohó Jiwheyẹwhe tọn.
10 Ehe wutu wẹ yẹn zindonu-
kọn nado to akọndona onú lẹpo
na mẹdide lẹ tọn wutu, na yelọ-
su ga nido sọgan mọ whlẹngán
he to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu
yí to pọmẹ hẹ gigo madopodo.
11 Nugbo wẹ ohó lọ: E họnwun
dọ eyin mí kú dopọ, mí nasọ nọ-
gbè dopọ ga; 12 eyin mí zindo-
nukọn to akọndonanu mẹ, mí nasọ
dugán taidi ahọlu lẹ dopọ; eyin mí
mọ̀n ewọ, ewọ lọsu na mọ̀n mí ga;
13 eyin mí ma yin nugbonọ, ewọ
na yin nugbonọ, na e ma sọgan
mọ̀n ede.

14 Nọ to onú ehelẹ flin yé,
bo nọ to nugbẹna yé to Ji-
wheyẹwhe nukọn taidi kunnude-
tọ, ma nado nọ dọ̀nnu do hogbe
lẹ ji, yèdọ nuhe ma yọ̀n-na-yizan
to aliho depope mẹ, na e nọ diọ-
kọna mẹhe to todoai lẹ. 15 Nọ
wà nuhe go a pé lẹpo nado do
dewe hia di mẹhe Jiwheyẹwhe
kẹalọyi, yèdọ azọ̀nwatọ de he ma
nọ kuwinyan nudepope tọn, ehe
nọ yí ohó nugbo tọn lọ zan to aliho
he sọgbe mẹ. 16 Ṣigba, nọ gbẹ̀
ohó ovọ̀ he nọ kọnmasin do onú
wiwe go lẹ dai; na yé na to nu-
kọnzindo nado nọ hẹn jijọ-madi-
Jiwheyẹwhe wá dogọ, 17 podọ
ohó yetọn na gbàpe di apà vivó.
Himeneu po Filetu po tin to yé
mẹ. 18 Omẹ ehelẹ ko jo nugbo
lọ do, bo to didọ dọ fọnsọnku lọ ko
wá aimẹ; yé sọ to yise mẹdelẹ
tọn husudo. 19 Mahopọnna enẹ
lẹpo, dodonu dolido Jiwheyẹwhe
tọn gbọṣi ote, bo tindo hiadonu
ehe dọmọ: "Jehovah yọ̀n mẹhe yin
etọn lẹ," podọ: "Gbọ mẹhe to oyín
Jehovah tọn ylọ lẹpo ni gbẹ̀ ma-
wadodo dai."

20 Todin, to owhé daho de
gbè, e ma yin núzinzan sika po
fataka po tọn lẹ kẹdẹ wẹ nọ tin
to finẹ gba ṣigba atin tọn po okọ̀
tọn po ga, podọ delẹ na lẹndai
yẹyi tọn ṣigba devo lẹ na lẹn-
dai madoyẹyi tọn. 21 Enẹwu-
tu, eyin mẹde nọla na omẹ ehe-
lẹ, ewọ na yin núzinzan de na
lẹndai yẹyi tọn, he yin kinklan-
dowiwe, bo yọ̀n-na-yizan na klu-
nọ etọn, bosọ yin awuwledaina na
azọ̀n dagbe lẹpo. 22 Enẹwutu,
nọ họ̀nna ojlo jọja whenu tọn lẹ,
ṣigba nọ doafọna dodowiwa, yise,
owanyi, jijọho, to pọmẹ hẹ mẹhe
nọ ylọ Oklunọ sọn ahun wiwe de
mẹ lẹ.

23 Humọ, nọ gbẹ̀ kanbiọ nulú
tọn po wunvi tọn lẹ po dai, to
yinyọnẹn mẹ dọ yé nọ hẹn avùn
wá. 24 Ṣigba, e ma jẹ dọ afa-
numẹ Oklunọ tọn ni hoavùn, ṣi-
gba ewọ dona nọ wà dẹẹdẹ hlan
mẹlẹpo, bo pegan nado plọnmẹ,
bosọ nọ duto ede ji to whenue
ewọ to akọndona oylan, 25 bo
nọ yí walọmimiọn do plọn mẹhe
ma tindo ayilinlẹn dagbe lẹ; vlavo
Jiwheyẹwhe sọgan na yé lẹnvọjọ
he nọ planmẹ jẹ oyọnẹn he pegan
nugbo tọn kọ̀n, 26 bọ yé sọgan
gọ̀ biọ yede mẹ sọn omọ̀ Lẹgba tọn
mẹ, yèdọ yé mẹhe ko yin wiwle

gbète gbọn ewọ dali, nado wà ojlo etọn.

3 Ṣigba, hiẹ ni yọ́n ehe, dọ to azán godo tọn lẹ mẹ, ojlẹ awusinyẹn tọn he vẹawu nado pehẹ lẹ na wá tin. 2 Na gbẹtọ lẹ na yin wanyina mẹdetiti tọ́, wanyina akuẹtọ, mẹdezedagatọ, saklanọ, nùzantọ, tolivẹtọ do mẹjitọ go, mayọndagbenọ, nugbomadọtọ, 3 owanyi jọwamọ tọn matindotọ, mẹhe ma nọ tindo gbigbọ gbekọndopọ tọn, mẹhẹngbletọ, wazẹjlẹgonọ, kanylantọ, mẹhe ma tindo owanyi na dagbewà, 4 mẹdehiatọ, tasinyẹntọ, mẹhe nọ gbọn kikla dali yigo, wanyina gbẹdudu tọ́ kakati nido yin wanyina Jiwheyẹwhe tọ́, 5 yé tindo awusọhia mẹdezejo na Jiwheyẹwhe tọn ṣigba yé mọ́n huhlọn etọn; podọ omẹ ehelẹ dè wẹ hiẹ ni joagọ sọn. 6 Na sọn yewlẹ mẹ wẹ omẹ enẹlẹ he nọ yí ayiha gigẹdẹ do dín aliho biọ whédo lẹ mẹ nọ fọ́n sọn bo nọ hẹn yọnnu madogánnọ he ko tlọ biọ ylando mẹ lẹ zun kanlinmọ, mẹhe nọ yin anadena gbọn ojlo voovo lẹ dali, 7 bosọ nọ to nuplọn to whepoponu ṣogan bo ma penugo gbede nado tindo oyọnẹn he pegan nugbo tọn.

8 Todin, aliho he mẹ Jannesi po Jambele po diọnukunsọ Mose te, mọ wẹ omẹ ehelẹ ga to nukundiọsọ nugbo lọ do, yé mẹhe ko gblezọn mlẹnmlẹn to ayiha mẹ, bo ma yin alọkẹyi to yise lọ mẹ. 9 Etomọṣo, yé ma na tindo nukọnyiyi dogọ ba, na nulú yetọn na họnwun hezeheze na mẹlẹpo, yèdọ kẹdẹdile nulú omẹ awe enẹlẹ tọn họnwun do. 10 Ṣigba, hiẹ ko na ayidonugo sọwhiwhe tọn hlan nuplọnmẹ ṣie, aliho gbẹzan tọn ṣie, lẹndai ṣie, yise ṣie, linsinsinyẹn ṣie, owanyi ṣie, akọndonanu ṣie, 11 homẹkẹn ṣie lẹ, yajiji ṣie lẹ, nuhe nkọ jọ do go e to Antioku, to Ikonioni, to Listla, yèdọ homẹkẹn he nkọ yẹn doakọnna lẹ; ṣogan Oklunọ whlẹn mi sọn yemẹpo mẹ. 12 Na nugbo tọn, mẹhe to jijlo nado nọgbè po mẹdezejo na Jiwheyẹwhe po to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu lẹpo na yin homẹkẹndo ga. 13 Ṣigba, omẹ ylankan lẹ po mẹblutọ lẹ po na to yinylan deji dogọ, yé na to mẹklọ bo nasọ to yinyin kiklọ.

14 Ṣigba, hiẹ ni zindonukọn to nuhe hiẹ ko plọn bo ko yin linlẹndiọna nado yise lẹ mẹ, na hiẹ yọ́n mẹhe dè hiẹ plọn yé sọn lẹ 15 podọ sọn ovu whenu gbọ́n wẹ hiẹ ko yọ́n kandai wiwe lẹ, ehe penugo nado hẹn we yin nuyọnẹntọ na whlẹngán gbọn yise he tin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu gblamẹ. 16 Owe-wiwe lẹpo wẹ yin gbigbọdo sọn Jiwheyẹwhe dè bo yin alenu na mẹpinplọn, na wọhẹmẹ, na onú lẹ hinhẹn sọgbe, na mẹplọnlọdidomẹgo to dodowiwa mẹ, 17 na omẹ Jiwheyẹwhe tọn nido sọgan pegan to gigọ́ mẹ, bo yin hinhẹn sọgbe mlẹnmlẹn na azọ́n dagbe lẹpo.

4 Yẹn degbena we vivẹvivẹ to Jiwheyẹwhe nukọn podọ to Klisti Jesu nukọn, yèdọ mẹhe yin dide nado dawhẹna mẹhe to ogbè po oṣiọ lẹ po, podọ gbọn awusọhia etọn po ahọluduta etọn po

dali, 2 dọ hiẹ ni nọ dọyẹwheho ohó lọ tọn, gbọṣi e kọn po niyaniya-yinyin po to ojlẹ he bọawu mẹ podọ to ojlẹ awusinyẹn tọn mẹ, nọ yí linsinsinyẹn po azọ́nyinyọnẹn mẹpinplọn tọn lẹpo po do wọhẹmẹ, do gbẹnunamẹ, do dotuhomẹnamẹ. 3 Na ojlẹ lọ ja whenuena yé ma na nọ tẹdo oplọn he pegan lọ go, ṣigba to kọndopọ mẹ hẹ ojlo yetọn titi lẹ, yé na bẹ mẹplọntọ lẹ pli he na nọ dọ nuhe otó yetọn jlo na sè lẹ na yé; 4 podọ yé na lẹ otó yetọn sọn nugbo lọ ji, yé nasọ lẹhlan otàn lalo lẹ kọ̀n. 5 Ṣigba, hiẹ ni gbọṣi lẹnpọn dagbenọ-yinyin towe mẹ to onú lẹpo mẹ, nọ jiya kanyinylan tọn, bo nọ wà azọ́n wẹndagbe-jlatọ tọn, bosọ nọ hẹn lizọnyizọn towe di to gigọ́ mẹ.

6 Na yẹn ko to yinyin kinkọnyinai taidi avọ́nunina nùnù de, podọ ojlẹ sisọ lọ na tundote ṣie ko sẹpọ. 7 Yẹn ko hoavùn dagbe lọ, yẹn ko họ̀n alèwezun lọ jẹ vivọnu, yẹn ko tẹdo yise lọ go. 8 Sọn din sọyi, jẹgbakun dodowiwa tọn ko yin zizewhla na mi, ehe Oklunọ, whẹdatọ dodonọ lọ na na mi taidi ale de to azán enẹ gbè, ṣogan e ma yin na yẹn kẹdẹ, ṣigba na mẹhe yiwanna awusọhia etọn lẹpo ga.

9 Wà nuhe go a pé lẹpo nado wá dè e to madẹnmẹ. 10 Na Dema ko gbẹ́ mi dai, na ewọ yiwanna titonu dintọn lọ wutu, podọ e ko yì Tẹsalonika; Klẹskẹni yì Galatia, Titu yì Dalmatia. 11 Luku kẹdẹ wẹ tin to dè e. Plan Malku bo hẹn ẹn wá, na ewọ yọ́nna-yizan na mi na lizọnyizọn lọ. 12 Ṣigba, yẹn ko do Tikiku hlan Efesu. 13 Eyin hiẹ ja, hẹn awù daho he yẹn jodo Tloa wá po Kalpu po, gọna owe-hihá lọ lẹ, titengbe ayú-wema lẹ.

14 Alẹkzandle he yin ayátọ gànvẹẹ tọn wà oylan susu do mi—Jehovah na suahọ ẹ sọgbe hẹ walọ etọn lẹ— 15 podọ hiẹ lọsu ga ni họ́ dewe gando e go, na ewọ diọnukunsọ ohó mítọn lẹ zẹjlẹgo.

16 To avùnlọyiyi ṣie tintan mẹ, mẹdepope ma wá adà ṣie mẹ, ṣigba yemẹpo wẹ jẹ gbigbẹ́ mi dai ji —na e ni ma yin hihia dokọna yé blo— 17 ṣigba Oklunọ ṣite to dè e bo na mi huhlọn, na yẹn nido sọgan dọyẹwheho lọ mlẹnmlẹn, na akọta lẹpo nido sọgan sè e; podọ yẹn yin whinwhlẹn sọn onù kinnikinni tọn mẹ. 18 Oklunọ na whlẹn mi sọn azọ́n ylankan lẹpo mẹ bo na whlẹn mi gán bo nasọ hẹn mi biọ ahọluduta olọn tọn etọn mẹ. Gigo ni tin hlan ewọ kakadoi podọ doidoi. Nisẹ.*

19 Yí nudọdomẹ ṣie lẹ na Pliska po Akuila po gọna whédo Onesifọlu tọn.

20 Elastu gbọṣi Kọlinti, ṣigba Tlofimu to azọ̀njẹ bọ yẹn jo e do Miletu. 21 Wà nuhe go a pé lẹpo nado wá jẹnukọnna ojlẹ avivọ-whenu tọn.

Eubulu yí nudọdomẹ etọn lẹ hlan we, Pudeni, Linu, Klaudia po mẹmẹsunnu lẹpo po wàmọ ga.

22 Oklunọ ni tin hẹ gbigbọ he hiẹ dohia. Nukundagbe majẹhẹ etọn ni tin hẹ mì.

2Ti 4:18* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ

HLAN TITU

1 Paulu, afanumẹ Jiwheyẹwhe
tọn podọ apọsteli Jesu Klisti
tọn de sọgbe hẹ yise mẹdide Ji-
wheyẹwhe tọn lẹ tọn po oyọnẹn
he pegan nugbo lọ tọn po he to
kọndopọ mẹ hẹ mẹdezejo na Ji-
wheyẹwhe **2** to dodonu todido
ogbè madopodo tọn ji, ehe Ji-
wheyẹwhe, mẹhe ma sọgan do-
lalo ko dopagbe etọn sọn whe-
nu dindẹn die, **3** to whenue
e yindọ to ojlẹ sisọ etọn titi mẹ,
e hẹn ohó etọn sọawuhia gbọn
yẹwhehodidọ he yin zizedo alọ-
mẹ na mi lọ gblamẹ, yèdọ gbọn
gbedide Mẹwhlẹngántọ mítọn,
Jiwheyẹwhe tọn dali. **4** Yẹn to
owe ehe kàn hlan Titu, yèdọ ovi
nugbo de sọgbe hẹ yise he mí
tindo to pọmẹ:

Na nukundagbe majẹhẹ po ji-
jọho po ni tin sọn Jiwheyẹwhe
Otọ́ dè podọ sọn Klisti Jesu Mẹ-
whlẹngántọ mítọn dè.

5 Na whẹwhinwhẹn ehe wutu
wẹ yẹn do jo we do Klete, na
hiẹ nido sọgan jla onú he ma sọ-
gbe lẹ do podọ nado nọ de sun-
nu mẹho lẹ to tòdaho dopodopo
mẹ, dile yẹn ko na we anademẹ
etọn do; **6** eyin mẹde tin ma-
tin whẹsadokọnamẹ, asu yọnnu
dopo tọn, bo tindo ovi he yise
lẹ he yè ma sawhẹ walọ gble-
zọn kavi tasinsinyẹn tọn dokọna.
7 Na nugopọntọ dona tin ma-
tin whẹsadokọnamẹ taidi hòn-
kọnsi Jiwheyẹwhe tọn, e ma yin
ojlo mẹdetiti tọn watọ, e ma yin
mẹhe nọ yawu gblehomẹ, e ma
yin ahànnumunọ avùnda-daitọ
de, e ma yin nulimẹtọ de, e ma
yin mẹhe nọ yí nukunkẹn do dín
ale mawadodo tọn, **8** ṣigba jo-
hẹmẹtọ, mẹhe yiwanna dagbe-
wiwa, wùnzanọ, dodonọ, nugbo-
nọ, mawazẹjlẹgonọ, **9** he nọ
tẹdo ohó nugbo lọ go gligli na
nuhe dù azọ́nyinyọnẹn mẹpin-
plọn tọn etọn, na ewọ nido sọ-
gan penugo nado nọ dotuhomẹ-
namẹ gbọn mẹpinplọn he pegan
lọ dali podọ nado nọ wọhẹ mẹhe
ma kọngbedopọ lẹ.

10 Na tasinyẹntọ susu wẹ
tin, hofusadọtọ lẹ, po mẹklọtọ
lẹ po, titengbe omẹ lọ lẹ he nọ
tẹdo adàgbigbo go. **11** Dan-
dannu wẹ e yin nado bọnùdo
na omẹ ehelẹ, na yé nọ to yise
whédo blebu lẹ tọn hẹn gble-
zọn gbọn nuhe yé ma dona plọn-
mẹ lẹ pinplọnmẹ na ale mawa-
dodo tọn wutu dali. **12** Dopo
to yé mẹ, yèdọ yẹwhegán* ye-
tọn titi dọmọ: "Lalonọ wẹ Klete-
nu lẹ to whepoponu, gbekanlin
ylankan lẹ, adọwhẹ́nnọ adidọnọ
lẹ."

13 Nugbo wẹ kunnudide ehe.
Na ehe wutu, zindonukọn nado

Tit 1:12* Épiménide, ohó milomilo-kàn-
tọ Kletenu de to owhe kanweko ṣidopo-
tọ J.W.M. mẹ.

nọ to wiwọhẹ yé sinsinyẹn, na
yé nido sọgan pegan to yise mẹ,
14 bo ma nado nọ na ayidonu-
go otangblo Ju lẹ tọn po gbedi-
de mẹhe lẹkọ sọn nugbo lọ mẹ
lẹ tọn po. 15 Onú lẹpo wẹ yin
wiwe na mẹhe yin wiwe lẹ. Ṣigba,
nudepope ma nọ yin wiwe
na mẹhe yin hinhẹnflu po mẹhe
ma tindo yise lẹ po, ṣigba ayi-
ha yetọn po ayihadawhẹnamẹ-
nu yetọn lẹ po ko yin hinhẹnflu.
16 Yé lá to gbangba dọ yé yọ́n
Jiwheyẹwhe, ṣigba yé mọ́n ẹn
gbọn azọ́n yetọn lẹ dali, na yé
yin osùnú po tolivẹtọ lẹ po wutu
bo ma yin alọkẹyi na azọ́n dagbe
wunmẹ depope.

2 Ṣigba, hiẹ ni zindonukọn
nado nọ to nuhe jẹna oplọn
he pegan lọ dọ. 2 Gbọ sun-
nu mẹhomẹ lẹ ni yin mẹde-
họ́tọ to walọ mẹ, bo whèwhín,
bosọ yin wùnzanọ, bo pegan to
yise mẹ, to owanyi mẹ, to akọn-
donanu mẹ. 3 Mọdopolọ, gbọ
yọnnu mẹhomẹ lẹ ni tindo budi-
si to walọ mẹ, yé ma dona yin
mẹhẹngbletọ, mọjanwẹ yé ma
dona yin afanumẹ ovẹn susu tọn
do niyẹn, yé dona yin mẹplọn-
tọ onú dagbe tọn lẹ; 4 na yé
nido sọgan nọ flinnu jọja yọnnu
lẹ nado nọ yiwanna asu yetọn
lẹ, nado nọ yiwanna ovi yetọn
lẹ, 5 nado nọ yin wùnzanọ,
nado nọ nọ̀ wiweji, nado nọ wa-
zọ́n to whégbè, nado nọ yin omẹ
dagbe, he nọ yin mẹmẹglọ na
asu yetọn titi lẹ, bọ ohó Jiwhe-
yẹwhe tọn ma nado yin nùzan
dego.

6 Mọdopolọ, nọ to tudohomẹ-
na jọja sunnu lẹ nado yin wùn-
zanọ, 7 nọ do dewe hia tai-
di apajlẹ de na azọ́n dagbe
lẹ to onú lẹpo mẹ; nọ plọnmẹ
po nugbodidọ po, po wunza po,
8 podọ po hodidọ he sọgbe po,
ehe ma sọgan yin whẹgbledo;
na winyan nido sọgan hù agọjẹ-
domẹtọ lẹ, bọ yé ma nado tin-
do onú ylankan depope nado
dọ gando mí go. 9 Gbọ afanu-
mẹ lẹ ni yin mẹmẹglọ na klu-
nọ yetọn lẹ to onú lẹpo mẹ, bo
nọ hẹn homẹhun yé ganji, e ma
yin nado nọ dọho jẹagọdo yé,
10 e ma yin nado nọ jẹajo, ṣi-
gba nado nọ do nugbonọ-yinyin
hia to gigọ́ mẹ, na yé nido sọ-
gan doaṣọ́na oplọn Mẹwhlẹngán-
tọ mítọn, yèdọ Jiwheyẹwhe tọn,
to onú lẹpo mẹ.

11 Na nukundagbe majẹhẹ Ji-
wheyẹwhe tọn he nọ hẹn whlẹn-
gán wá na gbẹtọ wunmẹ lẹpo ko
yin hinhẹn sọawuhia, 12 bo
nọ to pinplọn mí nado gbẹ́ jijọ-
madi-Jiwheyẹwhe po ojlo aihọn
tọn lẹ po dai podọ nado nọ do
wunza, dodowiwa po mẹdezejo
na Jiwheyẹwhe po hia to tito-
nu ehe mẹ, 13 dile mí to te-
pọn todido jiawu gọna awusọ-
hia gigonọ Jiwheyẹwhe daho lọ
tọn podọ Mẹwhlẹngántọ mítọn,
yèdọ Klisti Jesu tọn, 14 mẹhe
yí ede na mí na ewọ nido sọgan
whlẹn mí gán sọn sẹ́nhẹngba
wunmẹ lẹpo mẹ bo klọ́ mí wé
nado lẹzun omẹ vonọtaun etọn
titi lẹ, yèdọ zohunhunnọ na azọ́n
dagbe lẹ.

15 Nọ to onú ehelẹ dọ bo nọ
to tudohomẹnamẹ bosọ nọ yí
aṣẹpipa he yin nina we nado de-
gbè do nọ wọhẹmẹ. A dike mẹde
yí nukunpẹvi do pọ́n we blo.

3 Zindonukọn nado nọ flinnu
yé nado nọ litai bo nọ seto-
nuna gandudu lẹ po aṣẹpipa lẹ
po, nado wleawufo na azọ́n da-
gbe lẹpo, 2 ma nado nọ dọho
ylankan gando mẹdepope go, ma
nado yin jlẹwàtọ, nado yin lẹn-
pọn dagbenọ, nado nọ do wa-
lọmimiọn mlẹnmlẹn hia gbẹ-
tọ lẹpo. 3 Na to ojlẹ de mẹ
wayi mílọsu ko yin gugutọ, toli-
vẹtọ, bo yin hinhẹn buali, bosọ
yin afanumẹ na ojlo po gbẹdu-
du voovo lẹ po, bo tin to oylan
po nuvẹun po mẹ, bosọ nọ yin
wangbẹna sinsinyẹn, bo nọ gbẹ-
wanna ode awetọ.

4 Ṣigba, to whenuena homẹ-
dagbe podọ owanyi Mẹwhlẹn-
gántọ mítọn, yèdọ Jiwheyẹwhe
tọn yin didohia, 5 e ma yin na
azọ́n dodowiwa tọn he mí ko wà
lẹ wutu wẹ gba, ṣigba na lẹblanu
etọn wutu wẹ ewọ whlẹn mí gán
gbọn klọwé* he hẹn mí wá ogbè
lọ gblamẹ podọ to hinhẹn mí
jẹ yọyọ gbọn gbigbọ wiwe dali
mẹ. 6 Gbigbọ ehe wẹ e kọn jẹ-
gbonu do mí ji susugege gbọn
Jesu Klisti Mẹwhlẹngántọ mítọn
gblamẹ, 7 na e nido yindọ, to
lilá mí di dodonọ gbọn nukunda-
gbe majẹhẹ omẹ enẹlọ tọn dali
godo, mí nido sọgan lẹzun gudu-
tọ sọgbe hẹ todido ogbè madopo-
do tọn.

8 Nugbo wẹ ohó lọ, podọ yẹn
jlo dọ hiẹ ni nọ zinnudo onú
ehelẹ ji sinsinyẹn to whepoponu,
na mẹhe tindo yise to Jiwheyẹ-
whe mẹ lẹ nido sọgan nọ ze ayi-
ha yetọn do azọ́n dagbe lẹ wiwà
ji. Onú ehelẹ yọ́n bosọ yin alenu
na gbẹtọ lẹ.

9 Ṣigba, dapana kanbiọ nulú
tọn lẹ, nudindọn do kúnkan
whẹndo tọn lẹ ji, avùn po nudin-
dọn do Osẹ́n lọ ji lẹ po, na ovọ́ po
onú tata po wẹ yé. 10 Na nuhe
dù omẹ lọ he nọ hẹn plọngiglọ
gbayipe, gbẹ́ ewọ dai to nugbẹ-
namẹ tintan podọ awetọ godo;
11 na omẹ mọnkọtọn ko lẹkọ
sọn aliho lọ ji bo to ylando wà,
ewọ ko gblewhẹdo ede.

12 To whenuena yẹn na do
Altema kavi Tikiku hlan we, wà
nuhe go a pé lẹpo nado wá dè e
to Nikopoli, na finẹ wẹ yẹn ko
basi dide nado yí ojlẹ avi-
vọ-whenu tọn zan te. 13 Yí
sọwhiwhe do wleawu onú lẹ tọn
na Zena, yèdọ mẹhe yọ́n Osẹ́n
lọ ganji, podọ na Apolo to gbeji-
zọnlin yetọn mẹ, bọ yé ma nado
jẹdò nudepope tọn. 14 Ṣigba,
dike omẹ mítọn lẹ lọsu ni plọn
nado nọ wà azọ́n dagbe lẹ nado
sọgan nọ penukundo nuhudo ni-
yaniya tọn yetọn lẹ go, na yé
nido sọgan nọ yin sinsẹ́nnọ to
whepoponu.

15 Mẹhe to dè e lẹpo yí nu-
dọdomẹ yetọn lẹ hlan we. Yí nu-
dọdomẹ ṣie lẹ na mẹhe yiwanna
mí to yise mẹ lẹ.

Na nukundagbe majẹhẹ ni tin
hẹ mìmẹpo.

Tit 3:5* To paa mẹ, "awulilẹ."

WEKANHLANMẸ

HLAN FILEMONI

1 Paulu he yin gàntọ de na
Klisti Jesu tọn wutu, podọ
Timoti mẹmẹsunnu mítọn, yẹn
to wekanhlan Filemoni, mẹyi-
wanna mítọn podọ azọ́nwatọ hatọ,
2 podọ hlan Affia, mẹmẹyọnnu
mítọn, podọ hlan Alkippu he yin
awhànfuntọ Klisti tọn to pọmẹ hẹ
mí, podọ hlan agun he to owhé
towe gbè lọ:
3 Na nukundagbe majẹhẹ po
jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ mí-
tọn dè podọ sọn Oklunọ Jesu Klis-
ti dè ni tin hẹ mì.
4 Whepoponu wẹ yẹn nọ do-
pẹna Jiwheyẹwhe ṣie to whenue
yẹn dọho gando gowe to odẹ ṣie
lẹ mẹ, 5 dile yẹn nọ to sisè
gando yise towe to Oklunọ Jesu
mẹ go podọ gando owanyi towe
na ewọ podọ na omẹ wiwe lẹpo
go; 6 na yise he hiẹ tindo to
kọndopọ mẹ hẹ mẹdevo lẹ nido
sọgan yin yiyizan gbọn alọkikẹyi
onú dagbe lẹpo he mí tindo to
Klisti mẹ lẹ dali. 7 Na yẹn tin-
do ayajẹ po homẹmimiọn susu po
gando owanyi towe go, na ahun
omẹ wiwe lẹ tọn ko yin kọfana
gbọn hiẹ mẹmẹsunnu gblamẹ.
8 Na whẹwhinwhẹ́n ehe wutu,
dile etlẹ yindọ yẹn tindo awu-
vivo hodidọ tọn daho to kọndo-
pọ mẹ hẹ Klisti nado degbena we
nado wà nuhe sọgbe, 9 kaka-
timọ, yẹn to tudohomẹna we na
owanyi he hiẹ tindo wutu, mimọ
dọ yẹn yin mẹhe nkọ yẹn yin,
yèdọ Paulu sunnu mẹhomẹ lọ,
podọ gàntọ de ga todin na Klisti
Jesu tọn wutu; 10 yẹn to tudo-
homẹna we gando ovi ṣie One-
simu* go, mẹhe yẹn lẹzun otọ́
de na dile yẹn tin to gẹdẹ ṣie
lẹ mẹ, 11 mẹhe ma yọ́n-na-yi-
zan na we dai, ṣigba todin ko
yọ́n-na-yizan na we podọ na yẹn.
12 Ewọ lọ wẹ yẹn to kọlẹna do-
hlan we, mọwẹ, yèdọ mẹhe yẹn
tindo owanyi sisosiso na.
13 Yẹn na ko jlo nado hẹn ẹn do
dee dè na ewọ nido sọgan nọ to li-
zọnyina mi do otẹn towe mẹ to
gẹdẹ he yẹn to akọndona na wẹn-
dagbe lọ tọn wutu lẹ mẹ. 14 Ṣi-
gba, yẹn ma jlo na wà nudepope
matin gbekọndopọ towe, na ho-
mẹdagbe didohia towe ma nado
yin ehe yè yí huhlọn do hẹnmẹ
basi, ṣigba sọn ojlo towe titi mẹ.
15 Na nugbo tọn, vlavo e sọ-
gan ko yin na ehe wutu wẹ ewọ
do họ̀njẹgbé na whenu vude, na
hiẹ nido sọgan gọ̀ ẹ mọyi kaka-
doi, 16 e masọ yin taidi afanu-
mẹ de ba, ṣigba hugan afanumẹ
de, yèdọ taidi mẹmẹsunnu mẹyi-
wanna de, titengbe na yẹn, ṣọ-
gan nẹmunẹmu wẹ e na yinmọ
na hiẹ to haṣinṣan ogán po afa-
numẹ tọn po mẹ podọ to Oklunọ
mẹ. 17 Enẹwutu, eyin hiẹ pọ́n
mi di gbẹdohẹmẹtọ de, kẹalọyi i
po homẹdagbe po dile hiẹ na ko

File 1:10* "Onesimu," he zẹẹmẹdo alenọ.

wà na mi do. 18 Humọ, eyin
ewọ ko wà oylan de do we kavi
duahọ nudepope tọn do we, lẹn
ehe dokọna mi. 19 Yẹn Paulu yí
alọ ṣie titi do to owe ehe kàn:
yẹn na suahọ etọn we—e ma yin
dandan dọ yẹn ni dọ ehe na we,
humọ, hiẹ duahọ ogbè towe tọn
do mi. 20 Mọwẹ, mẹmẹsunnu,
na Oklunọ tọn wutu, gbọ yẹn ni
mọ ale sọn dè we: fakọna ahun ṣie
to kọndopọ mẹ hẹ Klisti.

21 Yẹn to wekanhlan we, na
yẹn dejido gbekọndopọ towe go
wutu, na yẹn yọnẹn dọ hiẹ na tlẹ
wà hú nuhe yẹn dọ lẹ. 22 Ṣi-
gba, humọ, wleawu adọtẹn tọn
dai na mi ga, na todido ṣie wẹ
yindọ gbọn odè mìtọn lẹ gblamẹ,
yẹn nido yin tuntundote na mì.

23 Mẹhe yí nudọdomẹ yetọn
hlan we lẹ wẹ Epafla, gàntọ hatọ
ṣie to kọndopọ mẹ hẹ Klisti Jesu,
24 podọ Malku, Alistaku, Dema,
Luku, yèdọ azọ́nwatọ hatọ ṣie lẹ.

25 Nukundagbe majẹhẹ Oklu-
nọ Jesu Klisti tọn ni tin hẹ gbigbọ
he mì dohia.

WEKANHLANMẸ DE

HLAN HEBLU LẸ

1 Jiwheyẹwhe, mẹhe ko dọho
to ninọmẹ susu mẹ podọ to
aliho susu mẹ hlan tọgbo mí-
tọn lẹ gbọn yẹwhegán lẹ gblamẹ,
2 ko dọhona mí to azán opodo tọn
ehelẹ mẹ gbọn Visunnu de gbla-
mẹ, mẹhe ewọ ko de taidi gudu-
tọ onú lẹpo tọn, podọ mẹhe gbla-
mẹ ewọ gbọn do basi titonu lẹ.
3 Ewọ wẹ nọ do gigo etọn hia
bosọ yin apajlẹ pipé Jiwheyẹwhe
lọsu tọn, podọ ewọ wẹ nọ hẹn onú
lẹpo do ogbè gbọn ohó huhlọnnọ
etọn tọn dali; podọ to whenue e ko
lẹ mí wé sọn ylando mítọn lẹ mẹ
godo e sinai do adusilọ Gigonọ
Daho lọ tọn mẹ to otẹn he yiaga
lẹ mẹ. 4 Enẹwutu, ewọ ko wá
pọnte hú angẹli lẹ, yèdọ jẹ obá lọ
mẹ bọ ewọ ko dugu oyín de tọn
he yọ́n tlala hugan yewlẹ tọn.

5 Di apajlẹ, detẹ to angẹli lẹ
mẹ wẹ ewọ ko dọna pọ́n dọmọ:
"Hiẹ wẹ visunnu ṣie; yẹn, to
egbé, yẹn ko lẹzun otọ́ towe"?
Podọ, bosọ dọna dọmọ: "Yẹnlọsu
na lẹzun otọ́ etọn, podọ ewọ lọsu
na lẹzun visunnu ṣie"? 6 Ṣi-
gba, to whenuena ewọ vọ́ hẹn
Plọnji etọn wá aigba fininọ lọ ji,
e dọmọ: "Podọ gbọ angẹli Jiwhe-
yẹwhe tọn lẹpo ni litaina ẹn."

7 Humọ, ewọ dọ gando angẹli
lẹ go dọmọ: "Podọ e yí angẹli etọn
lẹ do basi gbigbọ lẹ, podọ devi-
zọnwatọ gbangba tọn etọn lẹ do
basi miyọ́n he to jiji de." 8 Ṣi-
gba, e dọ gando Visunnu lọ go
dọmọ: "Jiwheyẹwhe wẹ ofìn towe
kakadoi podọ doidoi, podọ ogán-
pò ahọluduta towe tọn wẹ ogánpò
dodowiwa tọn. 9 Hiẹ yiwanna
dodowiwa, podọ hiẹ gbẹwanna
sẹ́nhẹngba. Enẹ wẹ zọ́n bọ Jiwhe-
yẹwhe, yèdọ Jiwheyẹwhe towe
do yiamisisadode we po amì

aglinjiję tọn po hú hatọ towe lẹ.”
10 Podọ: “To bẹjẹeji, Oklunọ E,
hię ko do dodonu aigba lọ lọsu
tọn lẹ ai, podọ olọn yin azọ́n alọ
towe tọn. 11 Yé na dọ̀n, ṣigba
hię na gbọṣi aimẹ tẹgbẹ; podọ ye-
mẹpo na dohó taidi awugbó de,
12 hię nasọ bọ̀ yé kẹdẹdi awù
daho de, yèdọ taidi awugbó de;
yé nasọ yin didiọ, ṣigba hię na
yin dopolọ, bọ owhe towe ma na
vọ̀ gbede.”

13 Ṣigba, detẹ to angẹli lẹ mẹ
wẹ ewọ ko dọna pọ́n dọmọ: “Sinai
to adusilọ ṣie mẹ, kaka yẹn nado
yí kẹntọ towe lẹ do tokloafọligbe
afọ towe lẹ tọn”? 14 Be e ma
yin gbigbọ wẹ yemẹpo na sinsẹ̀n-
zọn gbangba tọn, bo yin didohlan
nado yilizọn na mẹhe na wá dugu
whlẹngán tọn lẹ ya?

2 Enẹwutu wẹ e do yin dan-
dannu dọ mí ni na ayidonugo
vonọtaun hlan nuhe mí ko sè lẹ,
bọ mí ma nado danbú pọ́n gbede.
2 Na eyin ohó he yin didọ gbọn
angẹli lẹ gblamẹ sọawuhia nado
hẹnai, bọ yè suahọ walọ sẹ́nhẹn-
gba tọn po tolivivẹ tọn lẹpo po
to kọndopọ mẹ hẹ whẹdida dodo;
3 nawẹ míwlẹ na họ̀ngán do eyin
mí ko gbẹkọ whlẹngán daho mọ-
nkọtọn go to whenuena e yin-
dọ Oklunọ mítọn gblamẹ wẹ ohó
etọn bẹjẹeji sọn bọ mẹhe sè ohó
etọn lẹ dekunnu gandego na mí,
4 to whenuena Jiwheyẹwhe kọn-
awudopọ hẹ yé to kunnudide lọ
mẹ gbọn ohia lẹ, nudabla lẹ, azọ́n
huhlọnnọ voovo lẹ podọ gbigbọ
wiwe mimá namẹ sọgbe hẹ ojlo
etọn dali?

5 Na e ma yin angẹli lẹ glọ wẹ
e ze aigba fininọ he ja ehe mí
to ohó etọn dọ lọ do gba. 6 Ṣi-
gba, kunnudetọ de ko kàn to ojlẹ
de mẹ wayi dọmọ: “Etẹwẹ gbẹtọ
yin bọ hię do nọ hẹn ẹn do ayiha
mẹ, kavi visunnu gbẹtọ tọn bọ hię
do nọ penukundo e go? 7 Hię
hẹn ẹn whè vude hú angẹli lẹ; hię
yí gigo po gbégbò po do ṣinyọ́n
jẹgbakun na ẹn, bo de e do azọ́n
alọ towe tọn lẹ ji. 8 Hię ko
hẹn onú lẹpo zun mẹmẹglọ to afọ
etọn lẹ glọ.” Na ewọ ko hẹn onú
lẹpo zun mẹmẹglọ na ẹn wutu, Ji-
wheyẹwhe ma jo nudepope do he
ma yin mẹmẹglọ na ẹn. Ṣigba, mí
ma ko mọdọ onú lẹpo yin mẹmẹ-
glọ na ẹn todin gba; 9 ṣigba mí
mọdọ Jesu, mẹhe ko yin hinhẹn
whè vude hú angẹli lẹ, yin jẹgba-
kun gigo po gbégbò po tọn ṣin-
yọ́n na, na e ko jiya okú tọn, na
ewọ nido gbọn nukundagbe majẹ-
hẹ Jiwheyẹwhe tọn dali dọ okú
pọ́n na gbẹtọ lẹpo.

10 Na e jẹ dọ omẹ lọ he wutu
onú lẹpo do tin podọ mẹhe gbla-
mẹ onú lẹpo gbọn do tin, ni
hẹn visunnu susu wá gigo mẹ,
nado hẹn Afọzedaitọ-gán whlẹn-
gán yetọn tọn zun pipé gbọn ya-
jiji lẹ gblamẹ. 11 Na ewọ he to
omẹ hẹn zun wiwe podọ mẹhe to
yinyin hinhẹn zun wiwe lẹ, omẹ
dopo dè wẹ yemẹpo wá sọn, podọ
na ehe wutu, winyan ma hù i
nado ylọ yé dọ “nọvisunnu lẹ,”
12 to whenuena e dọmọ: “Yẹn na
lá oyín towe na nọvisunnu ṣie
lẹ; to agun lọ ṣẹnṣẹn wẹ yẹn na
yí ohàn do pà we te.” 13 E sọ

dọmọ: "Yẹn na dejido ewọ go." Podọ ga: "Pọ́n! Yẹn po ovi pẹvi he Jehovah ko na mi lẹ po."

14 Enẹwutu, to whenuena e yindọ "ovi pẹvi" lọ lẹ yin mimátọ to ohùn po agbasalan po mẹ, ewọ lọsu ga tindo mahẹ to onú dopolọ lẹ mẹ, na gbọn okú etọn gblamẹ, ewọ nido sọgan hẹn mẹhe tindo huhlọn nado hẹn okú wá lọ, yèdọ Lẹgba, zun ovọ́; 15 podọ na ewọ nido sọgan tún mẹlẹpo he ko lẹzun afanumẹ to gbẹzan yetọn lẹpo mẹ na obu okú tọn wutu dote. 16 Na e ma yin angẹli lẹ wẹ ewọ to alọgọna na taun tọn gba, ṣigba okún Ablaham tọn wẹ e to alọgọna. 17 Enẹwutu, e lẹzun dandan na ẹn nado taidi "nọvisunnu" etọn lẹ to aliho lẹpo mẹ, na ewọ nido sọgan lẹzun yẹwhenọ daho lẹblanunọ podọ nugbonọ de to nuhe gando Jiwheyẹwhe go lẹ mẹ, nado sọgan basi avọ́sinsan oyẹsu tọn na ylando gbẹtọ lẹ tọn. 18 Na ewọ lọsu ko jiya to whenuena e to yinyin whiwhlepọn wutu, e penugo nado gọalọna mẹhe to yinyin whiwhlepọn lẹ.

3 Enẹwutu, mẹmẹsunnu mẹwiwe lẹ emi, mì he yin mahẹtọ oylọ olọn tọn lẹ, mì nọ lẹn apọsteli podọ yẹwhenọ daho he mẹ mì do yise hia te lọ tọn pọ́n—enẹ wẹ Jesu. 2 Ewọ yin nugbonọ na Omẹ lọ he hẹn ẹn yinmọ, dile Mose yin do ga to owhé Omẹ enẹ lọ tọn pete gbè. 3 Na ewọ yin pinpọnhlan nado jẹna gigo susu hú Mose, to whenuena e yindọ ewọ he gbá ẹ tindo gbégbò hugan ohò̀ lọ. 4 Na nugbo tọn, ohò̀ lẹpo wẹ nọ yin gbigbá gbọn mẹde dali, ṣigba mẹhe basi onú lẹpo wẹ Jiwheyẹwhe. 5 Podọ taidi devizọnwatọ de, Mose yin nugbonọ to owhé Omẹ enẹ lọ tọn pete gbè taidi kunnudenu nuhe na wá yin didọ to godo mẹ lẹ tọn, 6 ṣigba taidi Visunnu de, Klisti yin nugbonọ do owhé Omẹ enẹ lọ tọn ji. Míwlẹ wẹ yin owhé Omẹ enẹ lọ tọn, eyin mí tẹdo awuvivo hodidọ tọn mítọn podọ do awagundido mítọn na todido lọ go gligli kakajẹ opodo.

7 Na ehe tọn wutu, kẹdẹdile gbigbọ wiwe dọ do dọmọ: "Egbé, eyin mìwlẹ dotoaina ogbè etọn titi, 8 mì hẹn ahun mìtọn sinyẹn blo taidi to ojlẹ he mẹ homẹ yin hinhẹngble mi sinsinyẹn, taidi to azán he gbè yẹn yin tintẹnpọn to danfafa ji, 9 to ehe mẹ tọgbo mìtọn lẹ tẹ́n mi pọ́n te, mahopọnna dọ yé ko mọ azọ́n ṣie lẹ na owhe kande. 10 Na ehe tọn wutu, yẹn gblehomẹ do whẹndo ehe go bo dọmọ, 'Whepoponu wẹ ahun yetọn nọ to dindanpe, bọ yelọsu lẹ ma ko wá yọ́n aliho ṣie lẹ.' 11 Enẹwutu wẹ yẹn whlé to homẹgble ṣie mẹ dọ, 'Yé ma na biọ gbọjẹ ṣie mẹ.'"

12 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì payi na mẹdepope to mì mẹ nikaa wleawuna ahun ylankan yise matindo tọn gbede gbọn agọjijoyigodo sọn Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ dè dali; 13 ṣigba mì nọ to tudohomẹna ode awetọ to azán lẹpo gbè, dile e na dẹnsọ bọ e na yin yilọdọ "Egbé," na huhlọn mẹkiklọ

tọn ylando tọn nikaa hẹn ahun
mẹdepope tọn to mì mẹ sinyẹn.
14 Na taun tọn, mí ma na lẹzun
mahẹtọ po Klisti po eyin mí ma
tẹdo jidide he mí tindo to bẹjẹeji
lọ go gligli kakajẹ opodo, 15 to
whenuena e to yinyin didọ dọmọ:
"Egbé, eyin mìwlẹ dotoaina ogbè
etọn titi, mì hẹn ahun mìtọn sin-
yẹn blo taidi to ojlẹ he mẹ homẹ
yin hinhẹngble mi sinsinyẹn."
16 Na mẹnu wẹ omẹ lọ lẹ
he ko sè ṣogan bo hẹn homẹ-
gble e sinsinyẹn? Na nugbo tọn,
be e ma yin mẹhe tọ́njẹgbonu sọn
Egipti to anademẹ Mose tọn glọ
lẹpo wẹ wàmọ ya? 17 Humọ,
mẹnu lẹ go wẹ Jiwheyẹwhe gble-
homẹ do na owhe kande? Be e ma
yin do mẹhe waylando bo kú to
danfafa ji lẹ go wẹ ya? 18 Ṣi-
gba, mẹnu lẹ wẹ ewọ whlé hlan
dọ yé ma na biọ gbọjẹ etọn mẹ
bọ e ma yin mẹhe vẹtoli lẹ wẹ?
19 Enẹwutu, mí mọdọ yé ma sọ-
gan biọ e mẹ na yise matindo
wutu.

4 Enẹwutu, to whenuena
e yindọ opagbe nado biọ
gbọjẹ etọn mẹ gbẹ́ pò to ote,
mì gbọ mí ni payi na depo-
pe to mì mẹ nikaa yin pinpọn-
hlan ma nado jẹna ẹn. 2 Na
wẹndagbe lọ ko yin lilá na mí-
lọsu ga, yèdọ dile yelọsu ko sè
do; ṣigba ohó he yin sisè lọ ma
hẹn ale wá na yé, na yise ma kọ̀n
yewlẹ po mẹhe sè e lẹ po dopọ
wutu. 3 Na mí mẹhe do yise
hia lẹ wẹ nọ biọ gbọjẹ lọ mẹ, kẹ-
dẹdile e ko dọ do dọmọ: "Enẹwu-
tu wẹ yẹn whlé to homẹgble ṣie
mẹ dọ, 'Yé ma na biọ gbọjẹ ṣie
mẹ,'" mahopọnna dọ azọ́n etọn
lẹ ko yin tadona sọn whenue ai-
họn yin didoai. 4 Na e ko dọ
to fide to Owe-wiwe mẹ gando
azán ṣinawetọ go dọmọ: "Jiwhe-
yẹwhe sọ gbọjẹ to azán ṣinawe-
tọ gbè sọn azọ́n etọn lẹpo mẹ,"
5 humọ e ko sọ dọmọ: "Yé ma na
biọ gbọjẹ ṣie mẹ."
6 Enẹwutu, to whenuena
e yindọ e pò mẹdelẹ nado biọ
e mẹ, bọ mẹhe wẹndagbe lọ yin
lilá na jẹnukọn lẹ ma biọ e mẹ
na tolivivẹ wutu, 7 ewọ sọ de
azán tangan de gbọn didọ to
psalm Davidi tọn mẹ to ojlẹ
dindẹn de godo dọ "Egbé"; kẹ-
dẹdile e ko yin didọ to aga do
dọmọ: "Egbé, eyin mìwlẹ dotoai-
na ogbè etọn titi, mì hẹn ahun
mìtọn sinyẹn blo." 8 Na eyin
Jọṣua ko plan yé biọ otẹn gbọjẹ
tọn de mẹ wẹ, Jiwheyẹwhe ma
na ko dọho gando azán devo go
to nukọn mẹ gba. 9 Enẹwutu,
gbọjẹzan de gbẹ́ pò to aimẹ na
omẹ Jiwheyẹwhe tọn lẹ. 10 Na
mẹhe ko biọ gbọjẹ Jiwheyẹwhe
tọn mẹ ko sọ gbọjẹ sọn azọ́n etọn
titi lẹ mẹ ga, kẹdẹdile Jiwheyẹ-
whe ko wà do sọn etọn titi lẹ mẹ.
11 Enẹwutu, mì gbọ mí ni wà
nuhe go mí pé lẹpo nado biọ gbọ-
jẹ enẹ mẹ, na mẹdepope nikaa jai
gbọn apajlẹ tolivivẹ tọn dopolọ hi-
hodo dali. 12 Na ohó Jiwheyẹ-
whe tọn tin to ogbè bo tindo hu-
hlọn bosọ dá hú ohí onù awenọ
depope bo nọ sọ́ omẹ, yèdọ jẹ obá
lọ mẹ nado klan alindọn po gbi-
gbọ po, podọ hupetẹn lẹ po ojó ye-

tọn po dovo, e sọ penugo nado yọ́n linlẹn po ojlo ahun mẹ tọn lẹ po. 13 Podọ nudida depope ma tin he ma sọawuhia to nukọn etọn, ṣigba onú lẹpo wẹ to omẹ́ bo to wedede to nukun ewọ mẹhe mí dona dogbè na lọ tọn lẹ mẹ.

14 Enẹwutu, mimọ dọ mí tindo yẹwhenọ daho de he ko yì olọn mẹ, yèdọ Jesu Visunnu Jiwheyẹwhe tọn, mì gbọ mí ni tẹdo yise didohia mítọn to ewọ mẹ go. 15 Na e ma yin mẹhe ma sọgan vẹawu madogán mítọn lẹ wẹ mí tindo taidi yẹwhenọ daho gba, ṣigba mẹhe ko yin tintẹnpọn to adà lẹpo mẹ taidi míḷọsu lẹ, ṣigba bo ma tindo ylando depope lọ wẹ. 16 Enẹwutu, mì gbọ mí ni yí awuvivo hodidọ tọn do dọnsẹpọ ofìn nukundagbe majẹhẹ tọn lọ, na mí nido sọgan mọ lẹblanu po nukundagbe majẹhẹ po yí na alọgọ to ojlẹ sisọ mẹ.

5 Na yẹwhenọ daho he yin dideṣọn gbẹtọ lẹ ṣẹnṣẹn lẹpo wẹ nọ yin dide nado wà sinsẹ̀nzọn Jiwheyẹwhe tọn do ota gbẹtọ lẹ tọn mẹ, na ewọ nido sọgan basi nunina lẹ po avọ́sinsan lẹ po na ylando lẹ wutu. 2 Ewọ penugo nado yinuwa po walọmimiọn po hẹ mẹhe to wunvi mẹ po mẹhe to nuṣiwa lẹ po na ewọ lọsu yin madogánnọ wutu, 3 podọ na ehe wutu, e lẹzun dandan na ewọ nado basi avọ́nunina lẹ na ylando edetiti tọn lẹ podọ na gbẹtọ lẹ tọn.

4 Humọ, mẹde ma nọ ze ede do otẹn gbégbò tọn ehe mẹ gba, adavo eyin ewọ yin dide gbọn Jiwheyẹwhe dali, kẹdẹdile Aalọn yin dide do. 5 Mọdopolọ ga, Klisti ma pagigona ede gbọn lilẹzun yẹwhenọ daho de dali gba, ṣigba ewọ yin gigopana gbọn omẹ lọ he dọho gando ewọ go lọ dali dọmọ: “Hiẹ wẹ visunnu ṣie; to egbé, yẹn ko lẹzun otọ́ towe.” 6 Kẹdẹdile ewọ sọ dọ to fidevo do ga dọmọ: “Hiẹ yin yẹwhenọ de kakadoi taidi Mẹlkizedẹki.”

7 To whenue Klisti tin to agbasalan mẹ, ewọ yí avi sinsinyẹn po dasin lẹ po do basi ovẹvivẹ po obiọ lẹ po hlan Omẹ lọ he penugo nado whlẹn ẹn sọn okú si, e sọ sè etọn na ewọ dibusi Jiwheyẹwhe wutu. 8 Dile etlẹ yindọ Visunnu etọn wẹ ewọ yin, e plọn tonusise sọn nuhe e jiya etọn lẹ mẹ; 9 podọ to whenue e ko yin hinhẹn zun pipé godo, e lẹzun aliho whlẹngán madopodo tọn na mẹhe to tonusena ẹn lẹpo, 10 na ewọ ko yin dide tlọlọ gbọn Jiwheyẹwhe dali nado yin yẹwhenọ daho de taidi Mẹlkizedẹki.

11 Mí tindo nususu nado dọ gando ewọ go podọ e vẹawu nado basi zẹẹmẹ etọn, na mì ko lẹzun tótlitọ to sisè mìtọn mẹ wutu. 12 Na nugbo tọn, dile etlẹ yindọ kakajẹ din mìwlẹ dona ko yin mẹplọntọ lẹ, mìwlẹ gbẹsọ vọ́ tindo nuhudo mẹde tọn nado plọn mì onú dodonu nulila wiwe Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn sọn bẹjẹeji; mì ko sọ lẹzun mẹhe tindo nuhudo anọ́sin tọn, e ma yin núdùdù sinsinyẹn tọn gba. 13 Na mẹdepope he nọ nù anọ́sin ma jẹakọ hẹ ohó dodo tọn lọ, na ovivu de wẹ ewọ.

14 Ṣigba, núdùdù sinsinyẹn yin
mẹhe ko whẹ́n lẹ tọn, mẹhe ko
plọn huhlọn wuntuntun tọn yetọn
gbọn yíyí i zan dali nado nọ yọ́n
vogbingbọn to dagbe po oylan po
ṣẹnṣẹn.

6 Na ehe tọn wutu, todin he mí
ko yinukọn zẹ̀ nuplọnmẹ do-
donu tọn Klisti tọn go, mì gbọ mí
ni dovivẹnu bo lẹzun mẹhe whè-
whín, bo masọ vọ́ dodonu de ze-
dai ba blo, yèdọ lẹnvọjọ sọn azọ́n
kúkú lẹ mẹ, podọ yise to Jiwhe-
yẹwhe mẹ, 2 nuplọnmẹ gando
baptẹm lẹ go po alọ zizedomẹji
po, fọnsọnku oṣiọ lẹ tọn po whẹ-
dida madopodo po. 3 Podọ na
nugbo tọn, ehe wẹ mí na wà, eyin
Jiwheyẹwhe dike.

4 Na e ma yọnbasi na mẹhe
ko yin hinhẹnwa hinhọ́n nù to
ojlẹ de mẹ wayi, podọ mẹhe ko
dọ́ nunina vọnu olọn tọn pọ́n lẹ,
podọ mẹhe ko lẹzun mahẹtọ gbi-
gbọ wiwe tọn lẹ, 5 podọ mẹhe
ko dọ́ ohó dagbe Jiwheyẹwhe tọn
po huhlọn titonu he ja lọ tọn lẹ po
pọ́n, 6 ṣigba he ko jai lẹ, nado
yin hinhẹngọwa ogbè whladopo
dogọ nado lẹnvọjọ gba, na yelọsu
vọ́ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn whè
do núgo bo de e hia na e nido mọ
winyan to gbangba. 7 Di apa-
jlẹ, aigba he nọ nù jikun he nọ
saba ja do e ji, bọ to enẹgodo nọ
hẹn onú he jẹ lẹ wú jẹgbonu na
mẹhe pò ẹ lẹ, nọ mọ dona yí sọn
Jiwheyẹwhe dè taidi kọdetọn de.
8 Ṣigba, eyin owùn po tẹwùn lẹ
po wẹ e hẹn jẹgbonu, e nọ yin
gbigbẹdai bo nọ dibla yin dèhodo;
podọ to godo mẹ, e nọ yin fifiọ.

9 Ṣigba, mẹyiwanna lẹ emi,
na mìwlẹ tọn, mí tindo nujikudo
dọ mì to onú dagbe lẹ po nuhe nọ
hẹn whlẹngán wá lẹ po basi, dile
etlẹ yindọ mí to hodọ to aliho ehe
mẹ. 10 Na Jiwheyẹwhe ma yin
mawadodonọ nado wọn azọ́n mì-
tọn po owanyi he mì dohia na
oyín etọn po, na mì ko yilizọn*
na omẹ wiwe lẹ bosọ zindonukọn
nado to lizọnyi. 11 Ṣigba, mí
jlo dọ dopodopo mìtọn ni tindo vi-
vẹnudido dopolọ nado sọgan tin-
do jidide mlẹnmlẹn gando todido
lọ go kakajẹ opodo, 12 na mì-
wlẹ ma nado lẹzun adidọnọ, ṣigba
nọ hodo apajlẹ mẹhe gbọn yise po
sọwhiwhe po dali dugu opagbe lọ
lẹ tọn lẹ.

13 Na to whenue Jiwheyẹwhe
dopagbe lọ na Ablaham, na ewọ
ma sọgan yí mẹhe yiaga hugan
de do whlé wutu, e yí edetiti do
whlé, 14 dọmọ: "Na jide tọn, to
didona mẹ yẹn na dona we, podọ
to jijideji mẹ yẹn na hẹn we ji-
deji." 15 Podọ gbọnmọ dali, to
whenuena Ablaham ko yí sọwhi-
whe do nọte godo, e mọ opagbe
ehe yí. 16 Na gbẹtọ lẹ nọ yí
mẹhe yiaga hugan de do whlé,
bọ whiwhle yetọn nọ hẹn opodo
wá na nudindọn lẹpo, na e yin ji-
denamẹnu de he sọgbe hẹ osẹ́n
na yé wutu. 17 Mọdopolọ, to
whenuena Jiwheyẹwhe jlo na do-
hia gudutọ opagbe lọ tọn lẹ to
gigọ́ mẹ dọ lẹndai etọn ma sọgan
diọ, e yí whiwhle de do hẹn ohó
etọn lodo, 18 na e nido yindọ,
gbọn onú he ma sọgan diọ awe

Heb 6:10* Kavi, "alọgọ."

gblamẹ to ehe mẹ e glo Jiwheyẹwhe nado dolalo te lẹ mẹ, míwlẹ he ko họnyi otẹn fibẹtado tọn lọ nido sọgan mọ tulinamẹ sinsinyẹn yí nado tẹdo todido he yin zizedonukọnna mí lọ go. 19 Todido ehe, he mí tindo tin taidi húnsingàn de na alindọn mítọn, bo yin nujikudo tọn bosọ lodo, podọ e nọ biọ e mẹ yì zẹ̀ họmẹgbòvọ̀ lọ go, 20 fie nukọntọ de, yèdọ Jesu, ko biọ do ota mítọn mẹ, mẹhe ko lẹzun yẹwhenọ daho de taidi Mẹlkizedẹki kakadoi.

7 Na Mẹlkizedẹki ehe, yèdọ ahọlu Salẹm tọn, yẹwhenọ Jiwheyẹwhe Gigogán lọ tọn, mẹhe Ablaham pé to whenue ewọ ko gbawhàn ahọlu lẹ tọn bo lẹkọja bọ e sọ dona ẹn 2 podọ mẹhe Ablaham na madao onú lẹpo tọn, mẹhe lẹdogbedevomẹ oyín etọn tọn, jẹnukọn whẹ́ zẹẹmẹdo, "Ahọlu Dodo tọn," podọ enẹgodo ahọlu Salẹm tọn ga, enẹ wẹ, "Ahọlu Jijọho tọn." 3 Na ewọ ma tindo otọ́, bo ma tindo onọ̀, bo masọ tindo kúnkan whẹndo tọn, mọjanwẹ e masọ tindo bẹjẹeji azán lẹ tọn kavi opodo gbẹzan tọn, ṣigba na ewọ yin hinhẹn nado taidi Visunnu Jiwheyẹwhe tọn wutu, e yin yẹwhenọ de kakadoi.

4 Enẹwutu, mì pọ́n lehe dawe ehe klo sọ, mẹhe Ablaham, tatọ́ whẹndo tọn lọ, na madao nuhe yọ́n hugan to ogblànnu lẹ mẹ tọn. 5 Nugbo wẹ dọ mẹhe wá sọn visunnu Levi tọn lẹ mẹ he mọ azọ́n yẹwhenọ tọn yetọn yí lẹ mọ gbedide de yí nado yí madao lẹ sọn gbẹtọ lẹ dè sọgbe hẹ Osẹ́n lọ, enẹ wẹ, sọn mẹmẹsunnu yetọn lẹ dè, eyin omẹ ehelẹ tlẹ wá sọn kúnkan Ablaham tọn mẹ; 6 ṣigba dawe lọ he ma wá sọn kúnkan whẹndo tọn yetọn mẹ yí madao sọn Ablaham si bo dona omẹ lọ he opagbe lẹ ko yin didó na. 7 Todin, matin nudindọn depope, mẹhe whè lọ wẹ yin didona gbọn mẹhe klo lọ dali. 8 Podọ to whẹho tintan lọ mẹ, mẹhe nọ kú lẹ wẹ mọ madao yí, ṣigba to whẹho awetọ lọ mẹ, mẹhe kunnu yin dide gandego dọ e to ogbè lọ wẹ. 9 Podọ, eyin yẹn sọgan dọ ẹ dole, etlẹ yin Levi he nọ mọ madao yí ko sú madao gbọn Ablaham gblamẹ, 10 na ewọ ma ko yin jiji gbọn tọgbo etọn dali to whenue Mẹlkizedẹki pé e wutu.

11 To whelọnu lo, eyin yẹwhenọduta Levi tọn gblamẹ wẹ pipé-yinyin nọ wá sọn nugbonugbo, (na e yin dopo to adà Osẹ́n lọ tọn he yin nina gbẹtọ lẹ mẹ,) nuhudo tẹwẹ na gbẹsọ tin na yẹwhenọ devo nado wá aimẹ, mẹhe go e yin didọ gando dọ e taidi Mẹlkizedẹki bọ e ma yin taidi Aalọn? 12 Na to whenue yẹwhenọduta lọ to yinyin didiọ, e lẹzun dandan nado diọ osẹ́n lọsu ga. 13 Na omẹ lọ he go onú ehelẹ yin didọ gando yin hagbẹ whẹndo devo tọn, dehe mẹ mẹdepope ma ko tọ́n sọn bo wadevizọn to agbà lọ kọ̀n. 14 Na e họnwun hezeheze dọ Oklunọ mítọn wá sọn kúnkan Juda tọn mẹ, yèdọ whẹndo de he Mose ma dọho yẹwhenọ lẹ tọn depope gandego.

15 Podọ e sọ họnwun hezeheze
dogọ dọ yẹwhenọ devo he taidi
Mẹlkizedẹki sọ wá, 16 mẹhe
ma lẹzun mọ to gbesisọ mẹ hẹ
osẹn gbedide agbasalan tọn, ṣigba
to gbesisọ mẹ hẹ huhlọn
he nọ hẹnmẹ penugo nado tindo
ogbè he ma sọgan yin vivasudo,
17 na e yin didọ to adà Owe-
wiwe tọn de mẹ dọmọ: "Hiẹ yin
yẹwhenọ de kakadoi taidi Mẹlki-
zedẹki."
18 Enẹwutu, e họnwun dọ
gbedide he jẹnukọn lọ ko yin di-
desẹ na madogán po awugbopo
etọn po wutu. 19 Na Osẹn lọ
ma hẹn nudepope zun pipé, ṣi-
gba todido dagbe hugan he yin
hinhẹnwa lọ wẹ wàmọ, gbọn ehe
gblamẹ míwlẹ to dindọnsẹpọ Ji-
wheyẹwhe te. 20 Humọ, kẹdẹ-
dile e ma nọma tindo whiwhle
de, 21 (na nugbo tọn, omẹ delẹ
tin he ko lẹzun yẹwhenọ matin
whiwhle de, ṣigba mẹde tin he
go e ko yin whiwhle gando gbọn
Omẹ lọ he dọ gando ewọ go dali
dọmọ: "Jehovah ko whlé (podọ
e ma na vẹna ẹn) dọ, 'Hiẹ yin yẹ-
wheno de kakadoi,'") 22 mọ-
dopolọ, Jesu ko lẹzun omẹ lọ he
yin yíyí do súafà na alẹnu he
yọn hugan de. 23 Humọ, mẹ-
susu dona lẹzun yẹwhenọ debọ-
do-dego na yinyin aliglọnna gbọn
okú dali nado zindonukọn domọ
wutu, 24 ṣigba na ewọ to ogbè
kakadoi wutu, yẹwhenọduta etọn
ma tindo mẹjẹmẹtẹnmẹ lẹ depo-
pe. 25 Enẹwutu wẹ ewọ do pe-
nugo ga nado whlẹn mẹhe to din-
dọnsẹpọ Jiwheyẹwhe gbọn ewọ
gblamẹ lẹ gán mlẹnmlẹn, na ewọ
tin to ogbè to whepoponu nado
vẹvẹ do ota yetọn mẹ wutu.
26 Na yẹwhenọ daho mọnkọ-
tọn taidi ehe wẹ jẹna mí, yèdọ
nugbonọ, homẹvọnọ, maflu, he
gbọnvona ylandonọ lẹ, bo lẹzun
mẹhe yiaga hú olọn. 27 Ewọ
ma tindo nuhudo nado nọ basi
avọ́sinsan lẹ egbesọegbesọ dile
yẹwhenọ daho enẹlẹ nọ wà do,
tintan na ylando etọn titi lẹ podọ
enẹgodo na gbẹtọ lẹ tọn: (na ewọ
ko wà ehe whladopo podọ kakadoi
to whenue e yí edetiti do sanvọ́;)
28 na Osẹn lọ nọ de mẹhe tin-
do madogán lẹ nado yin yẹwhenọ
daho lẹ, ṣigba ohó whiwhle lọ tọn
he wá aimẹ to Osẹn lọ godo de Vi-
sunnu de, mẹhe yin hinhẹn zun
pipé kakadoi.

8 Todin, nuagokun lọ gando
nuhe go mí to hodọ do lẹ die:
Yẹwhenọ daho mọnkọtọn de wẹ
mí tindo, bọ ewọ ko sinai to adu-
silọ ofìn Gigonọ Daho lọ tọn mẹ
to olọn mẹ, 2 mẹhe yin devi-
zọnwatọ gbangba tọn ofi wiwe lọ
tọn podọ gòhọ nugbo tọn lọ
tọn, ehe Jehovah pẹn, bọ e ma
yin gbẹtọ. 3 Na yẹwhenọ daho
lẹpo wẹ nọ yin dide nado basi nu-
nina lẹ po avọ́sinsan lẹ po; enẹ-
wutu, e yin dandannu na omẹ ehe
lọsu ga nado tindo nude he e na
yí do sanvọ́. 4 Todin, eyin ai-
gba ji wẹ ewọ ko te, e ma na yin
yẹwhenọ de, na sọgbe hẹ Osẹn lọ,
gbẹtọ lẹ ko tin to finẹ he nọ basi
nunina lẹ, 5 ṣigba omẹ ehelẹ
to sinsẹ̀nzọn wiwe wà to apajlẹ
jọnun po oyè onú olọn tọn lẹ tọn
po mẹ; kẹdẹdile Jiwheyẹwhe de-

gbena Mose do to whenue ewọ jlo na basi gòhọ lọ: Na e dọna ẹn dọmọ: "Hẹn ẹn diun dọ hiẹ basi onú lẹpo sọgbe hẹ ohia he yin didohia we to osó lọ ji." 6 Ṣigba, todin Jesu ko mọ sinsẹ̀nzọn gbangba tọn he yọ́n hugan de yí, to aliho dopolọ mẹ ewọ sọ yin whẹgbọtọ alẹnu he yọ́n hugan de tọn ga, ehe ko yin hinhẹn lodo to osẹ́n-liho do opagbe he yọ́n hugan lẹ ji.

7 Na eyin alẹnu tintan enẹ ma ko tindo oblọ wẹ, nuhudo de ma na ko tin na awetọ de; 8 na e gblewhẹdo gbẹtọ lẹ to whenuena e dọmọ: "'Mì pọ́n! Azán lẹ ja,' wẹ Jehovah dọ, 'bọ yẹn na basi alẹnu yọyọ de hẹ owhé Islaeli tọn podọ hẹ owhé Juda tọn; 9 e ma na taidi alẹnu he yẹn basi hẹ tọgbo yetọn lẹ to azán he gbè yẹn hẹn alọ yetọn go bo plan yé tọ́n sọn aigba Egipti tọn ji, na yé ma gbọṣi alẹnu ṣie mẹ wutu, bọ yẹn doalọtena nukunpipedo yé go,' wẹ Jehovah dọ."

10 "'Na ehe wẹ alẹnu he yẹn na basi hẹ owhé Islaeli tọn to azán enẹlẹ godo,' wẹ Jehovah dọ. 'Yẹn na ze osẹ́n ṣie lẹ do ayiha yetọn mẹ, podọ ahun yetọn mẹ wẹ yẹn na kàn yé do. Yẹn nasọ lẹzun Jiwheyẹwhe yetọn, bọ yelọsu na lẹzun omẹ ṣie lẹ.

11 "'Podọ dopodopo yetọn ma nasọ nọ plọn tòvi hatọ etọn podọ dopodopo yetọn ma nasọ nọ dọna mẹmẹsunnu etọn to aliho depope mẹ ba, dọmọ: "Yọ́n Jehovah!" Na yemẹpo wẹ na yọ́n mi, yèdọ sọn omẹ pẹvi pete ji kakajẹ omẹ he klohugan to yé mẹ lẹ ji. 12 Na yẹn na do lẹblanu hia yé na walọ mawadodo tọn yetọn lẹ wutu, yẹn ma nasọ flin ylando yetọn lẹ to aliho depope mẹ ba.'"

13 To hodidọ etọn mẹ gando "alẹnu yọyọ de" go, e ko hẹn dai tọn lọ dohó. Todin, enẹ he yin hinhẹn dohó bo ko to lilẹzun hoho lọ ko dibla yin didesẹ.

9 Enẹwutu, alẹnu dai tọn lọ lọsu ko tindo osẹ́ndoai sinsẹ̀nzọn wiwe tọn lẹ po ofi wiwe aigba ji tọn etọn po. 2 Na abò tintan gòhọ lọ tọn mẹ wẹ miyọ́ngbántin de podọ tafo de ga gọna akla didetọn lẹ tin te; e sọ yin yiylọdọ "Ofi Wiwe lọ." 3 Ṣigba, to họmẹgbòvọ̀ awetọ lọ godo wẹ abò gòhọ lọ tọn he nọ yin yiylọdọ "Fiwiwe Gbaugbau lọ" tin te. 4 Finẹ wẹ nuwhẹ́nwangbán sika tọn de podọ aki alẹnu tọn he yè kọ̀n sika lẹdo pé, ehe mẹ ozẹ́n sika tọn he mẹ manna tin te lọ podọ opò Aalọn tọn he jọ̀ amà gọna wekan-zannu alẹnu tọn lẹ tin te; 5 ṣigba kelubimi gigonọ lẹ tin to nùsu oyẹsu tọn lọ ji to aga bo ṣinyọnyẹ e ji. Ṣigba, e ma yin ojlẹ lọ die nado dọho gando onú ehelẹ go to gigọ́ mẹ gba.

6 To whenue onú ehelẹ ko yin awuwlena to aliho ehe mẹ godo, yẹwhenọ lẹ nọ biọ abò gòhọ tọn tintan lọ mẹ gbọzangbọzan nado basi sinsẹ̀nzọn wiwe lẹ; 7 ṣigba yẹwhenọ daho lọ kẹdẹ wẹ nọ biọ abò awetọ lọ mẹ whladopo to owhe dopo mẹ bo nọ hẹn ohùn he e nọ yí do sanvọ́ do ota edetiti tọn mẹ podọ na ylando he

gbẹtọ lẹ wà to mayọnẹn mẹ lẹ.
8 Enẹwutu, gbigbọ wiwe hẹn ẹn
họnwun hezeheze dọ aliho he biọ
ofi wiwe lọ ma ko yin hinhẹn sọa-
wuhia to whenue gòhọ tintan lọ
gbẹ́ pò to ote. 9 Gòhọ ehe yin
ohia de na ojlẹ dide he ko wá to-
din lọ, podọ nunina lẹ po avọ́sin-
san lẹ po nọ yin bibasi to gbesisọ
mẹ hẹ ẹ. Ṣigba, ehelẹ ma penu-
go nado hẹn ayihadawhẹnamẹnu
mẹhe to sinsẹ̀nzọn wiwe wà lọ
tọn zun pipé gba, 10 ṣigba nú-
dùdù lẹ, núnùnù lẹ po baptẹm*
voovo lẹ po kẹdẹ go wẹ yé gando.
Yé yin nubiọtomẹsi osẹ́n tọn lẹ
gando agbasalan go bo yin hin-
hẹn zun dandan kakajẹ ojlẹ dide
lọ mẹ nado hẹn onú lẹ sọgbe.
11 Ṣigba, to whenue Klisti wá
taidi yẹwhenọ daho onú dagbe he
ko wá aimẹ lẹ tọn, gbọn gòhọ he
klohugan bo yin pipé hugan he
ma yin bibasi po alọ po gblamẹ,
enẹ wẹ, dehe ma yin nudida ehe
tọn, 12 ewọ ma biọ e mẹ po
ohùn gbọgbọẹ lẹ tọn po podọ po
oyìnsú winyanwinyan lẹ tọn po
gba, lala, ṣigba ewọ biọ ofi wiwe
lọ mẹ whladopo podọ kakadoi po
ohùn edetiti tọn po bo mọ whlẹn-
gán madopodo yí na mí. 13 Na
eyin ohùn gbọgbọẹ lẹ tọn po oyìn-
sú lẹ tọn po gọna afín oyìn asiwhe
tọn he yin húnhúnhún do mẹhe
ko yin hinhẹnflu lẹ ji nọ hẹn-
mẹ zun wiwe jẹ obá lọ mẹ
nado hẹn agbasalan zun wiwe,
14 nẹmunẹmu wẹ ohùn Klisti
tọn, mẹhe gbọn gbigbọ madopodo
dali yí ede do sanvọ́ hlan Jiwhe-
yẹwhe matin oblọ ma na klọ́ ayi-
hadawhẹnamẹnu mítọn lẹ wé sọn
azọ́n kúkú lẹ mẹ na mí nido sọ-
gan basi sinsẹ̀nzọn wiwe hlan Ji-
wheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ?
15 Enẹ wẹ zọ́n bọ ewọ do yin
whẹgbọtọ alẹnu yọyọ de tọn, na
mẹhe ko yin yiylọ lẹ nido sọ-
gan mọ opagbe ogú madopodo lọ
tọn yí, na ewọ ko kú nado tún yé
dote sọn sẹ́nhẹngba lẹ mẹ to alẹ-
nu dai tọn lọ glọ gbọn ofligọ dali.
16 Na eyin alẹnu de tin, okú
mẹhe basi alẹnu lọ tọn yin dan-
dan. 17 Na okú wẹ nọ hẹn alẹ-
nu de lodo, na e ma nọ yin hinhẹn
lodo gbede eyin mẹhe basi alẹ-
nu lọ pò to ogbẹ̀. 18 Mọdopolọ,
alẹnu dai tọn lọ ma yin didoai ma-
tin ohùn gba. 19 Na to whenue
Mose ko hia gbedide Osẹ́n lọ tọn
lẹpo na gbẹtọ lẹpo, e yí ofún vẹẹ
ṣẹ́ṣẹ́ po hisọpu po do húnhún ohùn
oyìnsú winyanwinyan lẹ tọn po
gbọgbọẹ lẹ tọn po gọna osin do
owe lọ lọsu po gbẹtọ lẹpo po go,
20 bo dọmọ: "Ehe wẹ ohùn alẹnu
lọ tọn he Jiwheyẹwhe ko degbè
etọn na mì." 21 E sọ yí ohùn lọ
bo húnhún in do gòhọ lọ go podọ
do núzinzan sinsẹ̀nzọn gbangba
tọn lẹpo go ga. 22 Mọwẹ, di-
blayin onú lẹpo wẹ yin kiklọwé po
ohùn po sọgbe hẹ Osẹ́n lọ, podọ
eyin ohùn ma yin kinkọ̀n jẹgbonu,
jona depope ma nọ wá aimẹ.
23 Enẹwutu, dandan wẹ dọ
apajlẹ jọnun onú olọn mẹ tọn lẹ
tọn ni yin kiklọwé to aliho ehe-
lẹ mẹ, ṣigba onú olọn mẹ tọn lẹ
lọsu na yin kiklọwé gbọn avọ́-

Heb 9:10* Gbẹtọ lẹ po onú lẹ kiklọwé po he yin nubiọtomẹsi Osẹ́n Mose tọn.

sinsan he yọ́n hugan avọ́sinsan
mọnkọtọn lẹ dali. 24 Na Klisti
ma biọ ofi wiwe he yin bibasi po
alọ po, he yin ohia onú jọnun lẹ
tọn mẹ gba, ṣigba olọn lẹ lọsu
mẹ wẹ ewọ biọ, nado sọawuhia
todin to Jiwheyẹwhe lọsu nukọn
na mí. 25 Mọdopolọ, e ma yin
nado nọ yí ede do sanvọ́ gbọzan-
gbọzan, dile yẹwhenọ daho lọ nọ
biọ ofi wiwe lọ mẹ to whemẹwhe-
mẹ po ohùn he ma yin edetiti tọn
po do gba. 26 Eyin e ma yin-
mọ, ewọ na ko nọ jiya gbọzan-
gbọzan sọn didoai aihọn tọn whe-
nu. Ṣigba todin, ewọ ko hẹn ede
sọawuhia whladopo podọ kakadoi
to vivọnu titonu lẹ tọn nado de
ylando sẹ̀ gbọn ede yíyí do sanvọ́
gblamẹ. 27 Podọ dile gbẹtọ lẹ
dona kú whladopo podọ kakadoi,
ṣigba bọ whẹdida na bọdo ehe go
do, 28 mọdopolọ ga wẹ Klisti
yí ede do sanvọ́ whladopo podọ
kakadoi do nado hẹn ylando mẹ-
susu tọn; podọ whla awetọ he ewọ
na sọawuhia ma na yin na ylan-
do wutu, ṣigba e na yin na mẹhe
to dindin in vẹkuvẹku na whlẹn-
gán yetọn lẹ.

10 Na to whenuena e yindọ
Osẹ́n lọ tindo oyẹ̀ onú da-
gbe he ja lẹ tọn, ṣigba bọ e ma
yin onú lọ lẹ lọsu jọnun, gbẹtọ lẹ
ma sọgan gbọn avọ́sinsan dopo-
lọ lẹ he yé nọ to bibasi mapote
sọn owhe de mẹ jẹ owhe de mẹ
dali hẹn mẹhe to dindọnsẹpọ Ji-
wheyẹwhe lẹ zun pipé gbede gba.
2 Eyin e ma yinmọ, be avọ́sinsan
lọ ma na ko doalọte, na mẹhe to
sinsẹ̀nzọn wiwe basi lẹ he ko yin
kiklọwé whladopo podọ kakadoi
lẹ ma nasọ nọ mọ yedelẹ taidi
ylandonọ lẹ ba wutu? 3 Kaka-
timọ, gbọn avọ́sinsan ehelẹ gbla-
mẹ, yé nọ yin nuflin gando ylan-
do lẹ go sọn owhe de mẹ jẹ owhe
de mẹ, 4 na e ma yọnbasi na
ohùn oyìnsú lẹ tọn podọ gbọgbọẹ
lẹ tọn nado de ylando lẹ sẹ̀ gba.

5 Enẹwutu, to whenue ewọ wá
aihọn mẹ, e dọmọ: "'Hiẹ ma jlo
avọ́sinsan po avọ́nunina po gba,
ṣigba hiẹ wleawu agbasa de tọn
na mi. 6 Hiẹ ma kẹalọyi avọ́-
nunina mimẹ̀ blebu po avọ́nuni-
na ylando tọn lẹ po gba.' 7 To
whenẹnu wẹ yẹn dọmọ, 'Pọ́n!
Yẹn wá (to owe-hihá owe lọ
tọn mẹ wẹ e yin kinkàn do gan-
do go e) nado wà ojlo towe,
Jiwheyẹwhe E.'" 8 To whenue
e ko dọ jẹnukọn dọmọ: "Hiẹ ma
jlo kavi kẹalọyi avọ́sinsan lẹ po
avọ́nunina lẹ po gọna avọ́nunina
mimẹ̀ blebu po avọ́nunina ylan-
do tọn lẹ po"—yèdọ avọ́sinsan lẹ
he nọ yin bibasi sọgbe hẹ Osẹ́n
lọ— 9 enẹgodo, na nugbo tọn,
e dọmọ: "Pọ́n! Yẹn wá nado wà
ojlo towe." Ewọ hẹn nuhe yin tin-
tan lọ zun ovọ́ na e nido sọgan do
nuhe yin awetọ lọ ai. 10 Gbọn
"ojlo" ehe lọ dali wẹ míwlẹ ko
yin hinhẹn zun wiwe gbọn agba-
sa Jesu Klisti tọn yíyí do sanvọ́
whladopo podọ kakadoi gblamẹ.

11 Humọ, yẹwhenọ dopodopo
wẹ nọ yì otẹn etọn mẹ sọn azán
de ji jẹ azán de ji nado wà sin-
sẹ̀nzọn gbangba tọn podọ nado
basi avọ́sinsan dopolọ lẹ gbọzan-
gbọzan, na ehelẹ ma penugo to

ojlẹ depope mẹ nado de ylando
lẹ sẹ̀ mlẹnmlẹn wutu. 12 Ṣi-
gba, dawe ehe basi avọ́sinsan
dopo na ylando lẹ kakadoi bo sin-
ai to adusilọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ,
13 sọn ojlẹ enẹ mẹ sọyi, e to te-
nọpọn whenue kẹntọ etọn lẹ na
yin yíyí do tokloafọligbe afọ etọn
lẹ tọn. 14 Na gbọn avọ́sinsan
dopo bibasi dali wẹ ewọ ko hẹn
mẹhe to yinyin hinhẹn zun wiwe
lẹ zun pipé kakadoi. 15 Humọ,
gbigbọ wiwe sọ dekunnu gando
mí go ga, na to whenue e ko dọ
godo dọmọ: 16 "'Ehe wẹ alẹnu
he yẹn na basi gando yé go to
azán enẹlẹ godo,' wẹ Jehovah dọ.
'Yẹn na ze osẹ́n ṣie lẹ do ahun ye-
tọn mẹ, podọ ayiha yetọn mẹ wẹ
yẹn na kàn yé do,'" 17 e dọ
to enẹgodo dọmọ: "Yẹn ma nasọ
flin ylando yetọn lẹ podọ sẹ́nhẹn-
gba yetọn lẹ to aliho depope mẹ
ba." 18 Todin, fihe jona ehelẹ
tọn tin te, avọ́nunina de masọ tin
na ylando ba.

19 Enẹwutu, mẹmẹsunnu lẹ
emi, to whenuena e yindọ míwlẹ
tindo adọgbigbo dọ aliho lọ na
planmẹ yì ofi wiwe lọ mẹ gbọn
ohùn Jesu tọn dali, 20 ehe ewọ
ko doai na mí taidi aliho yọyọ
podọ ogbẹ̀nọ de gbọn họmẹgbò-
vọ̀ lọ gblamẹ, enẹ wẹ agbasalan
etọn, 21 podọ na míwlẹ tindo
yẹwhenọ daho de do owhé Jiwhe-
yẹwhe tọn ji wutu, 22 mì gbọ
mí ni yí ahun jijlọ do dọnsẹpọ
po jidide mlẹnmlẹn yise tọn po,
na ahun mítọn ko yin kiklọwé*
sọn ayihadawhẹnamẹnu ylankan
de mẹ podọ agbasa mítọn ko yin
lilẹ̀wé po osin he wé po. 23 Mì
gbọ mí ni tẹdo gbeyiyi gbangba
tọn todido mítọn tọn go gligli bo
ma tindo ayihaawe, na nugbonọ
wẹ mẹhe dopagbe lọ. 24 Podọ
mì gbọ mí ni nọ lẹn ode awetọ tọn
pọ́n nado nọ whàn mídelẹ hlan
owanyi po azọ́n dagbe lẹ po kọ̀n,
25 e ma yin nado nọ gbẹkọ pipli
dopọ mítọn lẹ go, dile mẹdelẹ tin-
do aṣa lọ do gba, ṣigba nado nọ na
tuli ode awetọ, podọ humọ dile mì
mọdọ azán lọ to dindọnsẹpọ.

26 Na eyin mí nọ hẹn ylando
zun aṣa sọn ojlo mẹ wá to whenue
mí ko mọ oyọnẹn he pegan nugbo
lọ tọn yí godo, avọ́sinsan devo
depope ma pò na ylando mítọn
lẹ ba, 27 ṣigba teninọpọn whẹ-
dida to obu mẹ wẹ yin nuhe pò
gọna awuwhàn zogbe de he na hù
mẹhe yin agọjẹdomẹtọ lẹ sudo.
28 Omẹ depope he ko gbẹkọ
osẹ́n Mose tọn go nọ kú matin lẹ-
blanu, gbọn kunnudide omẹ awe
kavi atọ̀n tọn gblamẹ. 29 Yasa-
namẹ he sinyẹn taun humọ tẹwẹ
mìwlẹ lẹndọ e na jẹna mẹhe ko
tùnafọ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn
ji podọ mẹhe ko pọ́n nuhọakuẹ
ohùn alẹnu he hẹn ewọ lọsu titi
zun wiwe lọ tọn hlan di onú tata,
podọ mẹhe ko yí wangbẹna do vlẹ
gbigbọ nukundagbe majẹhẹ tọn
lọ kò lẹ? 30 Na mí yọ́n omẹ lọ
he dọmọ: "Ṣie wẹ ahọsuyi; yẹn
na suahọ etọn"; podọ ga: "Jeho-
vah na dawhẹna omẹ etọn lẹ."
31 Onú dobu de wẹ e yin nado jai
jẹ alọ Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ tọn
lẹ mẹ.

Heb 10:22* To paa mẹ, "húnhún," enẹ wẹ, ohùn Jesu tọn he yin yiyizan.

32 Ṣigba, mì nọ to azán he wayi lẹ flin, yèdọ ojlẹ he mẹ hinhọn ko họn do mì ji godo, bọ mì doakọnna ahididi daho de to yajiji lẹ glọ, 33 to whedelẹnu he mì nọ yin nukunbiana bo nọ yin vivlẹko to gbangba taidi to nupọntẹn de, podọ to whedelẹnu he mì nọ jiya hẹ mẹhe to numimọ onú dopolọ tọn tindo lẹ. 34 Na mì do awuvẹmẹ hia na mẹhe tin to gànpamẹ lẹ bo yí ayajẹ do doakọnna to whenue nutindo mìtọn lẹ yin bibẹ yì, to yinyọnẹn mẹ dọ mìlọsu tindo nutindo he yọ́n hugan bo nọ gbọṣi aimẹ tẹgbẹ de.

35 Enẹwutu, mì hẹn awuvivo hodidọ tọn mìtọn bu blo, ehe tindo ale daho de he na yin ninamẹ. 36 Na mì tindo nuhudo akọndonanu tọn, bọ to whenue mì ko wà ojlo Jiwheyẹwhe tọn godo, mì sọgan mọ hẹndi opagbe lọ tọn yí. 37 Na "whenu vude dogọ" wẹ e pò, bọ "ewọ he ja lọ na wá bo ma na dọngbàn." 38 "Ṣigba, dodonọ ṣie na nọgbè gbọn yise dali," podọ, "eyin ewọ joagọyigodo alindọn ṣie ma na tindo homẹhun to ewọ mẹ." 39 Todin, míwlẹ ma yin mẹhe nọ joagọyigodo hlan dindọn mẹ lẹ gba, ṣigba mẹhe tindo yise na hinhẹn do ogbè alindọn tọn lẹ.

11 Yise wẹ yin nukundido dejidego nuhe mí to todo lẹ tọn, yèdọ kunnudenu he họnwun onú tangan lẹ tọn, mahopọnna dọ yé ma ko yin mimọ. 2 Na gbọn ehe gblamẹ wẹ kunnu yin dide gando omẹ hohowhenu tọn lẹ go.

3 Gbọn yise dali, mí doayi e go dọ gbọn ohó Jiwheyẹwhe tọn dali wẹ titonu lẹ yin awuwlena, bọ nuhe yin mimọ ko wá tintin mẹ sọn nuhe ma yin mimọ lẹ mẹ.

4 Gbọn yise dali, Abẹli basi avọ́sinsan de hlan Jiwheyẹwhe he họakuẹ hú Kaini tọn, yise enẹ gblamẹ wẹ kunnu yin dide gando ewọ go dọ e yin dodonọ, Jiwheyẹwhe sọ dekunnu gando nunina etọn lẹ go; podọ gbọn yise etọn dali, dile ewọ tlẹ ko kú, e gbẹ́ to hodọ.

5 Gbọn yise dali, Enọku yin tẹndiọna ma nado mọ okú, podọ e ma yin mimọ to fidepope na Jiwheyẹwhe ko diọtẹnna ẹn wutu; na jẹnukọnna tẹndiọnamẹ etọn, kunnu yin dide gando e go dọ e ko hẹn homẹ Jiwheyẹwhe tọn hùn ganji. 6 Humọ, matin yise, e ma yọnbasi nado hẹn homẹ etọn hùn ganji, na mẹhe to dindọnsẹpọ Jiwheyẹwhe dona yise dọ ewọ tin podọ ewọ wẹ ahọsumẹtọ mẹhe to dindin in vẹkuvẹku lẹ tọn.

7 Gbọn yise dali, to whenuena avase Jiwheyẹwhe tọn ko yin nina Noa gando nuhe e ma ko mọ lẹ go, e do budisi Jiwheyẹwhe hia bo gbá aki de na whlẹngán whédo etọn tọn wutu; podọ gbọn yise ehe dali, e gblewhẹdo aihọn lọ, podọ e dugu dodowiwa tọn gbọn yise dali.

8 Gbọn yise dali, to whenue Ablaham yin yiylọ, e setonu nado tọ́njẹgbonu yì fide he e dona mọyi taidi ogú de; e sọ tọ́nyi, dile etlẹ yindọ e ma yọ́n fihe e jei. 9 Gbọn yise dali, e nọ aigba he

yin opagbe etọn dó na ẹn lọ ji
taidi jonọ, bo nọ gòhọ lẹ mẹ po
Isaki po gọna Jakọbu, yèdọ mẹhe
dugu opagbe dopolọ tọn lẹ hẹ ẹ.
10 Na ewọ to nukundo tòdaho lọ
he tindo dodonu nujọnu tọn lẹ,
yèdọ tòdaho he Jiwheyẹwhe wẹ
yin didotọ po basitọ etọn po.

11 Gbọn yise dali ga, Sala lọsu
mọ huhlọn yí nado mọhò okún
de tọn, dile etlẹ yindọ ewọ ko
zẹ̀ owhe vijiji tọn go, na ewọ
pọ́n mẹhe dopagbe lọ hlan di nu-
gbonọ wutu. 12 Mọdopolọ ga,
gbọn dawe dopo, podọ ewọ he tai-
di mẹhe ko kú dote dali, ovi lẹ yin
jiji kẹdẹdi sunwhlẹvu olọn tọn lẹ
na yé yin susugege bo taidi tọkẹ́n
huto tọn lẹ, yèdọ madosọha.

13 Omẹ ehelẹ yin nugbonọ ka-
kajẹ okú, dile etlẹ yindọ yé ma
mọ hẹndi opagbe lọ lẹ tọn, ṣi-
gba yé mọ yé hlan olá bo kẹalọ-
yi yé bosọ lá to gbangba dọ jonọ
lẹ po gbéjinọtọ ojlẹ gli tọn lẹ po
wẹ yé yin to aigba lọ ji. 14 Na
mẹhe dọ onú mọnkọtọn lẹ na kun-
nudenu dọ yé to fide he na yin
yetọn titi dín vẹkuvẹku. 15 Ṣo-
gan, eyin nugbo wẹ dọ yé nọ
to fihe yé tọ́njẹgbonu sọn lọ flin
mapote, yé na ko tindo dotẹnmẹ
hundote nado lẹkọyi. 16 Ṣigba
todin, yé to vivẹnudo na fihe yọ́n
hugan de, enẹ wẹ dehe to kọndo-
pọ mẹ hẹ olọn. Enẹwutu, winyan
ma hù Jiwheyẹwhe gando yé go,
nado yin yiylọdọ Jiwheyẹwhe ye-
tọn, na e ko wleawu tòdaho de
tọn dai na yé.

17 Gbọn yise dali, to whenue
Ablaham yin tintẹnpọn, e ko di-
bla yí Isaki do sanvọ́, bọ dawe
lọ he ko mọ opagbe lọ lẹ yí
po ayajẹ po tẹnpọn nado yí vi-
sunnu dopo akàn etọn do sanvọ́,
18 dile etlẹ yindọ e ko yin didọ-
na ẹn dọmọ: "Nuhe na yin yiylọ-
dọ 'okún towe' na wá gbọn Isaki
gblamẹ." 19 Ṣigba, e mọdọ Ji-
wheyẹwhe tlẹ penugo nado fọ́n ẹn
sọn oṣiọ lẹ mẹ; podọ e sọ gò ẹ
mọyi sọn finẹ to yẹhiadonu-liho.

20 Gbọn yise dali ga, Isaki do-
na Jakọbu po Esau po gando nuhe
ja lẹ go.

21 Gbọn yise dali, to whenue
Jakọbu jlo na kú, e dona visun-
nu Josẹfu tọn lẹ dopodopo bo sẹn
gbọn didẹ do opò etọn ji dali.

22 Gbọn yise dali, to whenue
Josẹfu sẹpọ vivọnu gbẹzan etọn
tọn, e donù tintọ́njẹgbonu* ovi
Islaeli tọn lẹ tọn sọn Egipti go;
ewọ sọ na gbedide de gando ohú
etọn lẹ go.

23 Gbọn yise dali, Mose yin
zizewhla na osun atọn gbọn mẹji-
tọ etọn lẹ dali to jiji etọn godo,
na yé mọdọ ovi pẹvi lọ yọn-
whanpẹ wutu bọ yé ma dibu-
na gbedide ahọlu tọn. 24 Gbọn
yise dali, to whenue Mose whẹ́n,
e gbẹ́ nado yin yiylọdọ visunnu
viyọnnu Falo tọn tọn, 25 bo de
nado yin yasana po omẹ Jiwheyẹ-
whe tọn lẹ po kakati nado dugbẹ
ylando tọn na ojlẹ gli de, 26 na
e pọ́n vlẹko Klisti tọn hlan tai-
di adọkun he klohu adọkun Egip-
ti tọn lẹ; na ewọ pọ́n ale ahọ-

Heb 11:22* Hogbe Glẹkigbe tọn he yin yi-
yizan tofi yin nudopolọ po yinkọ Glẹkigbe
tọn he yin yiyizan na owe Eksọdusi tọn po.

sumẹ lọ tọn hlan tlintlin wutu.
27 Gbọn yise dali, ewọ tọ́n sọn
Egipti, ṣigba e ma dibuna homẹ-
gble ahọlu tọn, na e gbọṣi tenọgli
mẹ taidi dọ e to Omẹ lọ he yin
mayinukundomọ lọ mọ wẹ nkọ.
28 Gbọn yise dali, e basi hùnwhẹ
juwayi tọn bo mimí ohùn do dòtin
ohọ̀n tọn lẹ go, na mẹvasudotọ lọ
nikaa doalọ plọnji yetọn lẹ go.

29 Gbọn yise dali, yé jugbọn
Ohù Vẹẹ lọ mẹ taidi gbọn ai-
gba húhú ji nkọ, ṣigba to whenue
Egiptinu lẹ tẹnpọn nado gbọn e ji,
yé yin sisiọ.

30 Gbọn yise dali, adó Jẹliko
tọn lẹ hójai to whenue yé ko yin
lilẹdo pé na azán ṣinawe godo.
31 Gbọn yise dali, Lahabi galọtọ
lọ ma dọ̀n po mẹhe vẹtoli lẹ po
gba, na ewọ yí amẹ́ lẹ to aliho ji-
jọho tọn de mẹ wutu.

32 Podọ etẹwẹ yẹn nasọ dọ
dogọ? Na whenu ma na pé mi
eyin yẹn zindonukọn nado dọ Gi-
deoni tọn, Balak tọn, Samsọni
tọn, Jẹfta tọn, Davidi tọn, podọ
Samuẹli tọn po yẹwhegán devo lẹ
tọn po, 33 yé mẹhe gbọn yise
gblamẹ gbawhàn ahọluduta lẹ
tọn to awhàn mẹ, ze dodowi-
wa dai, mọ opagbe lẹ yí, bọnù-
do na kinnikinni lẹ, 34 doalọ-
tena huhlọn miyọ́n tọn, họ̀ngán
sọn onù ohí tọn nù, yin hinhẹn
zun huhlọnnọ sọn ninọmẹ ma-
dogán tọn mẹ, yin adọgbotọ to
awhàn mẹ, bo gbà awhànpa jonọ
lẹ tọn do. 35 Yọnnu lẹ mọ oṣiọ
yetọn lẹ yí gbọn fọnsọnku dali; ṣi-
gba mẹdevo lẹ yin yasana na yé
ma kẹalọyi tundote gbọn ofligọ
delẹ dali wutu, na yé nido sọgan
mọ fọnsọnku he yọ́n hugan de yí.
36 Mọwẹ, mẹdevo lẹ mọ whle-
pọn yetọn yí gbọn vlẹko lẹ po hihò
lẹ po dali, podọ humọ, gbọn gẹdẹ
lẹ po gànpamẹ lẹ po dali. 37 Yé
yin zannu dlan do hù, yé yin whi-
whlepọn, yé yin sinsán do awe po
whlẹzẹ̀nú po, yé yin hùhù gbọn
ohí dali, yé dánpe to ayú lẹngbọ
tọn lẹ mẹ, to ayú gbọgbọẹ tọn lẹ
mẹ, to whenue yé tin to nuhudo
mẹ, to nukunbibia mẹ, to yasana-
mẹ glọ; 38 podọ aihọn ma jẹna
yé. Yé flu gbọn danfafa lẹ ji, osó
lẹ ji, oslò lẹ po odò aigba tọn lẹ
po mẹ.

39 Ṣogan, mahopọnna dọ kun-
nu yin dide gando omẹ ehe lẹpo
go na yise yetọn wutu, yé ma mọ
hẹndi opagbe lọ tọn, 40 na Ji-
wheyẹwhe mọ nuhe yọ́n hugan de
na mí, na yé nikaa yin hinhẹn
zun pipé matin míwlẹ.

12 Enẹwutu, to whelọnu lo,
na mí tindo aslọ daho
kunnudetọ lẹ tọn lẹdo mí pé
wutu, mì gbọ mí nisọ de onú pin-
pẹn lẹpo gọna ylando he nọ bẹpla
mí po awubibọ po lẹ sè, mì sọ gbọ
mí ni yí akọndonanu do họ̀n alè-
wezun he yin zizedonukọnna mí
lọ, 2 dile mí to Jesu, yèdọ Afọ-
zedaitọ-gán lọ podọ Mẹhe nọ hẹn
yise mítọn zun pipé lọ pọ́n tlin-
tlin. Na ayajẹ he yin zizedonukọn-
na ẹn wutu, e doakọnna yatin de,
bo ma hò winyan lọ pọ́n, bo ko sọ
sinai to adusilọ ofìn Jiwheyẹwhe
tọn mẹ. 3 Na nugbo tọn, mì nọ
yí sọwhiwhe do lẹn mẹhe ko doa-
kọnna hodidọ agọ̀ mọnkọtọn lẹ he

wá sọn ylandonọ lẹ dè tọn pọ́n, yèdọ yé mẹhe gbọnmọ dali to awugblena yedelẹ, na onú nikaa ṣikọna mì bọ agbọ́ na pé alindọn mìtọn.

4 To ahididi mìtọn sọta ylando enẹ mẹ, mì ma ko doakọnna todin kakajẹ ohùn mìtọn sinsọndai ji gba, 5 ṣigba mì ko wọn tudohomẹnamẹ lọ he dọhona mì di ovi lẹ mlẹnmlẹn: "Ovi ṣie lẹ emi, mì yí nukunpẹvi do pọ́n mẹplọnlọ Jehovah tọn blo, mọjanwẹ agbọ́ ni ma pé mì to whenue ewọ wọhẹ mì blo; 6 na mẹhe Jehovah yiwanna go wẹ e nọ domẹplọnlọ; na taun tọn, mẹdepope he e kẹalọyi taidi ovi wẹ e nọ hò."

7 Na mẹplọnlọdomẹgo wutu wẹ mìwlẹ to akọndonanu. Jiwheyẹwhe to nuyiwa hẹ mì taidi hẹ ovi lẹ. Na ovi tẹwẹ tin he otọ́ ma nọ domẹplọnlọ e go? 8 Ṣigba, eyin mìwlẹ ma nọ mọ mẹplọnlọ he mẹlẹpo to mimọyi lọ yí, be ayọvi lẹ wẹ mì yin na nugbo tọn, bọ e ma yin ovi jọnun lẹ. 9 Humọ, to dai, mí tindo otọ́ agbasalan tọn taidi míwlẹ he nọ domẹplọnlọ mí go, bọ mí nọ na sisi yé. Be e ma jẹ dọ mí ni yin mẹmẹglọ na Otọ́ ogbẹ̀ gbigbọmẹ tọn mítọn bo nọgbè ya? 10 Na yewlẹ nọ domẹplọnlọ mí go na azán vude sọgbe hẹ nuhe yọ́n to nukun yetọn mẹ, ṣigba ewọ nọ wàmọ na ale mítọn na mí nido sọgan tindo mahẹ to wiwe-yinyin etọn mẹ. 11 Na nugbo tọn, mẹplọnlọ depope ma nọ sọawuhia nado yin ayajẹnu to whenue e tin to aimẹ, adavo awublanu; ṣogan to godo mẹ, e nọ de sinsẹ́n jijọho tọn, yèdọ dodowiwa tọ́n na mẹhe e ko yin yíyí do plọn lẹ.

12 Enẹwutu, mì hẹn alọ he ko kuyè lẹ po kligonu he ma sinyẹn lẹ po lodo, 13 bo nọ to ali jijlọ lẹ de na afọ mìtọn lẹ, na dehe kúsẹ́ nikaa ylan dogọ, ṣigba kakatimọ nido yin hinhẹn jẹgangan. 14 Mì nọ doafọna jijọho mẹ ninọ hẹ omẹ lẹpo, gọna wiwe-yinyin, na matin ehe mẹdepope ma na mọ Oklunọ, 15 bo nọ to aṣeji na nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn nikaa yin hihòyi sọn mẹdepope si; na adò adínọ de nikaa tọ́n bo hẹn bẹwlu wá bosọ hẹn mẹsusu flu; 16 na galọtọ de kavi mẹdepope he ma yọ́n pinpẹn onú wiwe lẹ tọn taidi Esau nikaa sọawuhia, mẹhe yí núdùdù dopo do diọ jlọjẹ viplọnji tọn etọn lẹ. 17 Na mì yọnẹn dọ to godo mẹ, to whenue ewọ sọ jlo nado dugu dona lẹ tọn, e yin gbigbẹdai, na dile etlẹ yindọ e yí dasin do dín vẹkuvẹku nado diọ linlẹn otọ́ etọn tọn, e ma mọ dotẹnmẹ etọn.

18 Na mì ma ko dọnsẹpọ enẹ he sọgan yin alọdo e go, podọ ehe yè ko domiyọ́n, podọ ehe gọ́ na aslọ titli, zinvlu gọ́ngọ́n po jẹhọn-ahizi po, 19 gọna kúnkún opẹ̀n de tọn po ogbè hodidọ lẹ tọn po; to whenue gbẹtọ lẹ sè ogbè lọ, yé vẹvẹ dọ ohó depope ni masọ yin didọna yé dogọ ba blo. 20 Na gbedide lọ dobuna yé taun: "Podọ eyin agbasa kanlin de tọn jẹ osó lọ go, e dona yin zannu dlan do hù."

21 Humọ, nuhe yin mimọ lọ dobu sọmọ bọ Mose dọmọ: "Yẹn dibu bo to sisọsisọ." 22 Ṣigba, mìwlẹ ko dọnsẹpọ Osó Ziọni de podọ tòdaho Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ tọn, yèdọ Jelusalẹm olọn tọn, podọ angẹli fọtọ́n ao lẹ, 23 he pli dopọ, podọ agun plọnji lọ tọn, yinkọ mẹhe tọn ko yin kinkàndai to olọn mẹ lẹ, gọna Jiwheyẹwhe Whẹdatọ mẹlẹpo tọn, podọ ogbè gbigbọmẹ tọn dodonọ he ko yin hinhẹn zun pipé lẹ tọn, 24 podọ Jesu whẹgbọtọ alẹnu yọyọ de tọn, po ohùn he ewọ húnhún do mí ji lọ po, ehe to hodọ to aliho dagbe de mẹ hú ohùn Abẹli tọn.

25 Mì hẹn diun dọ mì gbẹ́ nado dotoaina mẹhe to hodọ lọ blo. Na eyin yé mẹhe gbẹ́ nado dotoaina mẹhe na avase Jiwheyẹwhe tọn to aigba ji lẹ ma họ̀ngán, mílọsu ma sọgan wàmọ eyin mí ma dotoaina mẹhe to hodọ sọn olọn mẹ lọ. 26 To ojlẹ enẹ mẹ, ogbè etọn whàn aigba, ṣigba ewọ ko dopagbe todin dọmọ: "Whladopo dogọ, yẹn na whàn, e ma yin aigba kẹdẹ ṣigba olọn lọsu ga." 27 Todin, hogbe lọ "Whladopo dogọ" zẹẹmẹdo didesẹ nuhe to yinyin whinwhàn lẹ tọn taidi nuhe ko yin bibasi lẹ, na nuhe ma to yinyin whinwhàn lẹ nido sọgan gbọṣi aimẹ. 28 Enẹwutu, mimọ dọ míwlẹ na mọ ahọluduta he ma sọgan yin whinwhàn de yí, mì gbọ mí ni zindonukọn nado tindo nukundagbe majẹhẹ, gbọn ehe gblamẹ mí sọgan yí budisi Jiwheyẹwhe po sisi sisosiso po do basi sinsẹ̀nzọn wiwe na Jiwheyẹwhe to aliho he yin alọkẹyi de mẹ. 29 Na miyọ́n nuvasudotọ de wẹ Jiwheyẹwhe mítọn yin ga.

13 Mì zindonukọn to owanyi mẹmẹsunnu tọn mìtọn mẹ. 2 Mì wọnji johẹmẹ go blo, na gbọn e dali, mẹdelẹ ko yí angẹli lẹ to mayọnẹn mẹ. 3 Mì nọ hẹn mẹhe to gẹdẹ gànpamẹ tọn mẹ lẹ do ayiha mẹ, taidi dọ mìlọsu ko yin didó gẹdẹ mẹ hẹ yé wẹ nkọ, podọ mẹhe to yinyin yasana lẹ, na mìlọsu lẹ gbẹ́ tin to agbasa mẹ. 4 Mì gbọ alọwle ni tindo gbégbò to nukun mẹlẹpo tọn mẹ, podọ adọ́zan alọwle tọn yin hinhẹnflu blo, na Jiwheyẹwhe na dawhẹna galọtọ lẹ po ayọdetọ lẹ po. 5 Mì gbọ aliho gbẹninọ tọn mìtọn ni tin matin wanyina akuẹ, na mì ni tindo pekọ po nuhe mì tindo* lẹ po. Na ewọ ko dọmọ: "Yẹn ma na jo mì do to aliho depope mẹ kavi gbẹ́ mì dai to aliho depope mẹ." 6 Na mí nido sọgan gọ́ na adọgbigbo bo dọmọ: "Jehovah wẹ alọgọtọ ṣie; yẹn ma na dibu. Etẹwẹ gbẹtọ sọgan wà na mi?"

7 Mì nọ flin mẹhe to anadenanu to ṣẹnṣẹn mìtọn lẹ, mẹhe ko dọ ohó Jiwheyẹwhe tọn na mì lẹ, podọ dile mì to nulẹnpọndo kọdetọn walọyizan yetọn tọn ji, mì nọ hodo apajlẹ yise yetọn tọn.

8 Nudopolọ wẹ Jesu Klisti yin to osọ he wayi, to egbé podọ kakadoi.

Heb 13:5* Kavi, "onú dintọn lẹ." To paa mẹ, "[nuhe] tin to yakẹ lẹ."

9 Mì yin hinhẹn buali gbọn
nuplọnmẹ voovo lẹ po dehe mì
ma jẹakọ hẹ lẹ po dali blo; na
onú dagbe wẹ e yin dọ ahun ni
yin hinhẹn lodo gbọn nukunda-
gbe majẹhẹ dali, e ma yin gbọn
núdùdù lẹ dali, ehe ma ko hẹn
ale depope wá na mẹhe yí yé do
hẹn alọnu yetọn ján lẹ.
10 Mí tindo agbà de he mẹhe
nọ wà sinsẹ̀nzọn wiwe to gòhọ
lọ mẹ lẹ ma tindo jlọjẹ nado
dù sọn e ji. 11 Na gbonu osla
lọ tọn wẹ agbasa kanlin he yẹ-
whenọ daho lọ nọ hẹn ohùn ye-
tọn biọ ofi wiwe lọ mẹ na ylan-
do wutu lẹ tọn nọ yin fifiọ te.
12 Enẹwutu, na Jesu lọsu ga
nido sọgan yí ohùn etọn titi do
hẹn gbẹtọ lẹ zun wiwe, e jiya to
gbonu họngbo lọ tọn. 13 Enẹ-
wutu, mì gbọ mí ni yì ewọ dè to
gbonu osla lọ tọn, bo hẹn vlẹ-
ko he ewọ ko hẹn lọ, 14 na
mí ma tindo tòdaho he na gbọ-
ṣi aimẹ de tofi gba, ṣigba dehe
ja lọ wẹ mí to tenọpọn vẹ-
kuvẹku. 15 Mì gbọ mí ni nọ
gbọn ewọ gblamẹ do basi avọ́sin-
san pipà tọn hlan Jiwheyẹwhe to
whepoponu, enẹ wẹ, sinsẹ́n nùflo
tọn he nọ basi gbeyiyi gbangba
tọn na oyín etọn. 16 Humọ,
mì wọnji dagbe wiwà po onú lẹ
mimá hẹ mẹdevo lẹ po go blo,
na avọ́sinsan mọnkọtọn lẹ go wẹ
homẹ Jiwheyẹwhe tọn nọ hùn do
taun.
17 Mì nọ setonuna mẹhe to
anadenanu to ṣẹnṣẹn mìtọn lẹ bo
nọ litai, na yewlẹ to alindọn mì-
tọn họ́ bo yọnẹn dọ yé na do-
gbè; na yé nido sọgan yí ayajẹ do
wà ehe bọ e ma yin po azọ̀nwin-
wẹn po, na ehe na yin awugblẹ-
nu na mì.
18 Mì nọ hodẹ̀ na mí, na mí
deji dọ mí tindo ayihadawhẹna-
mẹnu dagbe de, bọ mí jlo nado
nọ yinuwa po ahundopo po to onú
lẹpo mẹ. 19 Ṣigba, yẹn dotuhọ-
mẹna mì vẹkuvẹku nado nọ wà
ehe, na yẹn nido sọgan wá mì dè
to madẹnmẹ.
20 Todin, na Jiwheyẹwhe jijọ-
ho tọn, mẹhe hẹn lẹngbọhọtọ
daho lẹngbọ lẹ tọn, yèdọ Oklunọ
mítọn Jesu gọwá ogbè sọn oṣiọ lẹ
mẹ po ohùn alẹnu madopodo de
tọn po, 21 ni yí onú dagbe lẹpo
do hẹn mì penugo nado wà ojlo
etọn, bo gbọn Jesu Klisti gbla-
mẹ wà nuhe sọgbe taun to nukun
etọn mẹ to mí mẹ; mẹhe gigo ni
tin na kakadoi podọ doidoi. Nisẹ.*
22 Todin, mẹmẹsunnu lẹ emi,
yẹn dotuhomẹna mì nado kẹalọyi
ohó tulinamẹ tọn ehe po homẹ-
dagbe po, na nugbo tọn, na ho-
gbe vude wẹ yẹn yí do kàn we-
kanhlanmẹ de hlan mì. 23 Mì
doayi e go dọ mẹmẹsunnu mítọn
Timoti ko yin tuntundote, mẹhe
po yẹn po na wá mì dè eyin ewọ
wá to madẹnmẹ.
24 Mì yí nudọdomẹ ṣie lẹ na
mẹhe to anadenanu to ṣẹnṣẹn
mìtọn lẹ podọ na omẹ wiwe lẹpo.
Mẹhe tin to Itali lẹ yí nudọdomẹ
yetọn hlan mì.
25 Nukundagbe majẹhẹ ni tin
hẹ mìmẹpo.

Heb 13:21* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ

JAKỌBU TỌN

1 Jakọbu, afanumẹ Jiwheyẹwhe po Oklunọ Jesu Klisti po tọn, hlan whẹndo wiawe he gbàpe lẹ:

Yẹn dọnudo mì!

2 Mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, mì nọ pọ́n ẹn hlan di ayajẹ nugbonugbo, to whenuena mì pehẹ whlepọn voovo lẹ, **3** dile mì yọnẹn do dọ nuhọakuẹ-yinyin yise mìtọn tọn he yin whiwhlepọn ehe, nọ wazọ́n akọndonanu tọn. **4** Ṣigba, mì gbọ akọndonanu ni wà azọ́n etọn dotana, na mìwlẹ nido sọgan sọgbe bosọ pegan mlẹnmlẹn, bo ma jẹdò nudepope tọn.

5 Enẹwutu, eyin depope to mì mẹ gbọagba nuyọnẹn tọn, gbọ e ni nọ to bibiọ Jiwheyẹwhe zọnmii, na ewọ nọ yí alọtútlú do na mẹlẹpo matin whẹgbledomẹ; podọ e na yin nina ẹn. **6** Ṣigba e ni nọ to bibiọ zọnmii to yise mẹ, matindo ayihaawe depope, na ewọ he tindo ayihaawe tin taidi agbówhẹn ohù tọn he jẹhọn to hinhẹn dánpe bo to yigọyigọ-dona. **7** Na nugbo tọn, na omẹ enẹ ni ma lẹndọ emi na mọ nudepope yí sọn Jehovah dè blo; **8** gbẹtọ ayihaawenọ de wẹ ewọ, bo ma lodo to aliho etọn lẹpo ji.

9 Ṣigba, gbọ mẹmẹsunnu wamọnọ ni jẹaglin do zizedaga etọn ji, **10** podọ adọkunnọ do hinhẹn whè etọn ji, na ewọ na juwayi di vounvoun ogbé tọn. **11** Na owhè nọ zẹ po yozò sinsinyẹn etọn po bo nọ hẹn ogbé yọ́, bọ vounvoun etọn nọ ja kọnyinai podọ whanpẹ awusọhia gbonu tọn etọn nọ gble. Mọdopolọ wẹ adọkunnọ na kupẹ do to aliho gbẹzan tọn etọn lẹ ji.

12 Ayajẹnọ wẹ omẹ lọ he to akọndona whlepọn zọnmii, na to whenuena e wá yin alọkẹyi e na mọ jẹgbakun ogbè tọn lọ yí, he Jehovah dopagbe etọn na mẹhe zindonukọn nado to wanyina ẹn lẹ. **13** To whenuena mẹde tin to whlepọn glọ, mì dike e dọ dọ: "Jiwheyẹwhe wẹ to whiwhle mi pọ́n" blo. Na Jiwheyẹwhe ma sọgan yin whiwhlepọn po onú ylankan lẹ po mọjanwẹ ewọ lọsu ma nọ whlé mẹdepope pọ́n to aliho enẹ mẹ. **14** Ṣigba omẹ dopodopo nọ yin whiwhlepọn dile e yin dindọn yì bo yin omò dó na gbọn ojlo edetiti tọn dali. **15** Enẹgodo, ojlo lọ, to whenuena e ko mọhò, e nọ ji ylando; podọ to godo mẹ, to whenuena ylando ko yin wiwà pó, e nọ hẹn okú wá.

16 Mẹmẹsunnu mẹyiwanna ṣie lẹ emi, mì yin hinhẹn bualì blo. **17** Aga wẹ nunina dagbe lẹpo gọna nunina pipé lẹpo nọ wá sọn, na e nọ jẹte wá sọn Otọ́ hinhọ́n olọn tọn lẹ lọ dè, podọ didiọ lilẹpe oyè tọn de ma tin to ewọ dè. **18** Na ojlo etọn wẹ e yin wutu, e hẹn mí wá gbọn

ohó nugbo tọn lọ dali, na míwlẹ
nido yin sinsẹ́n tintan de to nudi-
da etọn lẹ mẹ.
19 Mì yọ́n ehe, mẹmẹsunnu
mẹyiwanna ṣie lẹ emi. Omẹ do-
podopo dona nọ yawu nado sè,
whleawu nado dọho, bo whlea-
wu nado gblehomẹ; 20 na ho-
mẹgble gbẹtọ tọn ma nọ wa-
zọ́n dodowiwa Jiwheyẹwhe tọn.
21 Enẹwutu mì de dihó lẹpo sè
po onú lankan enẹ po, yèdọ ylan-
wiwa, bo yí walọmimiọn do kẹa-
lọyi didó ohó lọ tọn do mì mẹ, he
penugo nado whlẹn alindọn mì-
tọn lẹ gán.
22 Ṣigba, mì lẹzun basitọ ohó
lọ tọn lẹ, e ma yin sisètọ lẹ kẹdẹ
gba, to mìdelẹ kiklọ po linlẹn
agọ̀ po mẹ. 23 Na eyin mẹde-
pope yin sisètọ ohó lọ tọn, bo ma
yin basitọ, omẹ ehe taidi dawe de
he to nukunmẹ jọwamọ tọn etọn
pọ́n to mẹpọ́nnu de mẹ. 24 Na
e pọ́n ede, bo tọ́nyi podọ to afọ-
dopolọji e wọn gbẹtọ wunmẹ he
e yin. 25 Ṣigba ewọ he zín nu-
kun do osẹ́n pipé he yin mẹde-
kannujẹ tọn lọ mẹ bo zindonukọn
to e mẹ, omẹ ehe, na e ko lẹzun
basitọ azọ́n lọ tọn, bo ma yin si-
sètọ nuwọntọ, na yin ayajẹnọ to
bibasi i mẹ.
26 Eyin omẹ depope lẹn to
ede mẹ dọ emi nọ basi sinsẹ̀n
to aliho he sọgbe mẹ ṣogan bo
ma nọ dogànnuna odẹ́ etọn, ṣigba
nọ to ahun edetiti tọn klọ zọn-
mii, ovọ́ wẹ wunmẹ sinsẹ̀n-bibasi
omẹ ehe tọn. 27 Wunmẹ sin-
sẹ̀n-bibasi tọn he wé bo ma yin
hinhẹnflu sọn pọndohlan Jiwhe-
yẹwhe podọ Otọ́ mítọn tọn mẹ wẹ
ehe: nado nọ penukundo tọṣiọvi lẹ
po asuṣiọsi lẹ po go to nukunbi-
bia yetọn mẹ, podọ nado nọ whlá
mẹde matin dihó sọn aihọn dè.

2 Mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, be
nugbo wẹ dọ mìwlẹ to yise
Oklunọ mítọn Jesu Klisti, yèdọ
gigo mítọn tọn kọndopọ po nuyi-
wa mẹnukuntahihopọn tọn lẹ po
ya? 2 Na, eyin sunnu de wá pi-
pli mìtọn de tẹnmẹ bo tindo alọ-
kẹ sika tọn lẹ to alọ bosọ dó avọ̀
whanpẹnọ, ṣigba bọ wamọnọ de
he dó avọ̀ he kudiho sọ wá ga,
3 ṣogan bọ mìwlẹ do nukunda-
gbe hia ewọ he dó avọ̀ whanpẹnọ
lọ bo dọmọ: "Hiẹ sinai tofi to otẹn
dagbe de mẹ," bọ mì sọ dọna wa-
mọnọ lọ dọ: "Hiẹ gbọṣi ote," kavi:
"Sinai to dọ́n to tokloafọligbe ṣie
glọ," 4 hagbẹ ṣinyan wẹ mì te
to mìde ṣẹnṣẹn podọ mì ko lẹzun
whẹdatọ he to owhè ylankan dá
lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ?
5 Mì dotoai, mẹmẹsunnu mẹ-
yiwanna ṣie lẹ emi. Jiwheyẹwhe
de mẹhe yin wamọnọ to pọndo-
hlan aihọn tọn mẹ lẹ nado yin
adọkunnọ to yise mẹ podọ gudu-
tọ ahọluduta lọ tọn lẹ, ehe e do-
pagbe etọn na mẹhe yiwanna ẹn
lẹ, kavi e ma yin mọ wẹ? 6 Ṣi-
gba, mìwlẹ ko dowinyan wamọnọ
lọ. Adọkunnọ lẹ nọ gbidikọna mì,
podọ yé nọ dọ̀n mì yì owhè nu-
kọn, kavi yé ma nọ wàmọ wẹ?
7 Yé nọ zánnu do oyín dagbe he
yè yí do ylọ mì lọ go, kavi yé ma
nọ wàmọ wẹ? 8 Todin, eyin mì
to tonusena osẹ́n ahọlu tọn lọ
dile adà Owe-wiwe tọn lọ dọ do

dọmọ: "Hiẹ dona yiwanna kọmẹnu towe di dewe," mì wà dagbe taun. 9 Ṣigba eyin mì zindonukọn nado to mẹnukuntahopọn dohia, azọ́n ylando tọn wà wẹ mì te, na mì yin wiwọhẹ gbọn osẹ́n dali taidi sẹ́nhẹngbatọ lẹ.

10 Na mẹdepope he payi Osẹ́n lọ lẹpo go ṣigba bo ṣì afọ ze to onú dopo mẹ, ewọ ko hùwhẹ to popolẹpo mẹ. 11 Na ewọ he dọ dọ: "Hiẹ ma dona deayọ," sọ dọ ga dọ: "Hiẹ ma dona hùhlọ̀n." Todin, eyin hiẹ ma deayọ ṣigba bo ka hùhlọ̀n, hiẹ ko gbà osẹ́n. 12 Mì zindonukọn nado nọ dọho domọ bosọ zindonukọn nado nọ yinuwa domọ dile mẹhe na yin whẹdana gbọn osẹ́n mẹhe to yedekannu lẹ tọn dali lẹ nọ wà do. 13 Na ewọ he ma nọ do lẹblanu hia na mọ whẹdida etọn yí matin lẹblanu. Lẹblanu nọ duto whẹdida ji.

14 Ale tẹwẹ tin to e mẹ, mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, eyin mẹde dọ dọ emi tindo yise ṣigba bo ma tindo azọ́n lẹ? Yise enẹ ma sọgan whlẹn ẹn gán, kavi e sọgan wàmọ wẹ? 15 Eyin mẹmẹsunnu kavi mẹmẹyọnnu de tin to ninọmẹ omẹ́-jijẹ tọn mẹ bo ma tindo núdùdù he na pé na gbèdopo, 16 ṣogan bọ mẹde to mì mẹ dọna ẹn dọmọ: "Yì to jijọho mẹ, agbasa towe ni hùnmiyọ́n na a ni dùnú gọ́ho," ṣigba bọ mì ma na ẹn nuhe agbasa etọn tindo nuhudo etọn lẹ, ale tẹwẹ tin to e mẹ? 17 Mọdopolọ ga, yise, eyin e ma tindo azọ́n lẹ, yin oṣiọ to ede mẹ.

18 Etomọṣo, mẹde na dọmọ: "Hiẹ tindo yise, bọ yẹn tindo azọ́n lẹ. Do yise towe hia mi matin azọ́n lẹ, podọ yẹn na do yise ṣie hia we gbọn azọ́n ṣie lẹ dali." 19 Hiẹ yise dọ Jiwheyẹwhe dopo wẹ tin, kavi e ma yin mọ wẹ? Hiẹ wà dagbe taun. Ṣogan aovi lẹ yise ga bosọ sisọ́. 20 Ṣigba be hiẹ jlo na yọnẹn, hiẹ omẹ vọnu E, dọ yise he ma tindo azọ́n lẹ ma nọ de sinsẹ́n tọ́n ya? 21 Be e ma yin gbọn azọ́n lẹ dali wẹ Ablaham otọ́ mítọn yin lilá di dodonọ to whenuena e ko yí Isaki visunnu etọn do sanvọ́ to agbà lọ ji godo ya? 22 Hiẹ mọdọ yise etọn wazọ́n to pọmẹ hẹ azọ́n etọn lẹ podọ gbọn azọ́n etọn lẹ dali yise etọn yin hinhẹn zun pipé, 23 podọ adà Owe-wiwe tọn lọ yin hinhẹndi he dọmọ: "Ablaham tindo yise to Jehovah mẹ, bọ e yin hihia hlan ẹn di dodowiwa," podọ e wá yin yiylọdọ "họntọn Jehovah tọn."

24 Mì mọdọ gbọn azọ́n lẹ dali wẹ omẹ de na yin lilá di dodonọ, e ma yin gbọn yise kẹdẹ dali gba. 25 To aliho dopolọ mẹ, be e ma yin gbọn azọ́n lẹ dali wẹ Lahabi galọtọ lọ yin lilá di dodonọ ga, to whenuena e ko yí wẹnsagun lẹ bo do gbigbọ johẹmẹ tọn hia yé bosọ do yé hlan gbonu gbọn aliho devo ji godo ya? 26 Na nugbo tọn, dile agbasa matin gbigbọ yin oṣiọ, mọkẹdẹ wẹ yise matin azọ́n lẹ yin oṣiọ do ga.

3 Mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, mẹsusu to mì mẹ ni ma lẹzun mẹplọntọ lẹ blo, to yinyọnẹn mẹ dọ mí na mọ whẹdida he sinyẹn hugan yí. 2 Na mímẹpo wẹ nọ dahli whlasusu. Eyin

mẹde ma nọ dahli to ohó mẹ, omẹ pipé de wẹ ewọ, bosọ penugo nado dogànnuna agbasa etọn blebu ga. 3 Eyin mí nọ dogànnuna osọ́ lẹ na yé nido setonuna mí, mí nọ deanana agbasa yetọn blebu ga. 4 Mì pọ́n! Etlẹ yin tọjihun lẹ, mahopọnna dọ yé klo taun bo nọ yin hinhẹn dánpe gbọn jẹhọn sinsinyẹn lẹ dali, yé nọ yin anadena gbọn azè pẹvi tlala de dali yì fie ayilinlẹn mẹhe to anadena ohún lọ tọn jlo.

5 Mọdopolọ ga, odẹ́ yin awutugonu pẹvi de ṣogan bo nọ yí nùgo onú daho lẹ tọn. Mì pọ́n lehe miyọ́n pẹvi de ko pé nado dozò zùnkan daho tlala de do sọ! 6 Mọwẹ, miyọ́n de wẹ odẹ́ yin. Odẹ́ to ede mẹ yin aihọn mawadodo tọn de to awutugonu mítọn lẹ mẹ, na e nọ hẹn agbasa blebu kudiho bo nọ símiyọ́n gbèzọnlin jọwamọ tọn podọ e nọ yin miyọ́n sí gbọn Gẹhẹnna* dali. 7 Na gbẹtọvi lẹ sọgan hòhuwhẹ gbekanlin alọpa lẹpo gọna ohè lẹ, nuhe nọ lìn lẹ po nudida ohù mẹ tọn lẹ po, podọ yé ko sọ hòhuwhẹ yé. 8 Ṣigba depope to gbẹtọvi lẹ mẹ ma sọgan hòhuwhẹ odẹ́. Onú ylankan tasinyẹntọ de wẹ, e gọ́ na adí he nọ hùmẹ. 9 Ewọ wẹ mí nọ yí do pà Jehovah, yèdọ Otọ́, ṣogan ewọ wẹ mí sọ nọ yí do hodẹ̀do gbẹtọ he ko wá tintin mẹ "to apajlẹ Jiwheyẹwhe tọn mẹ." 10 Sọn onù dopolọ mẹ wẹ dona po dèhodo po nọ wá sọn.

Mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, e ma sọgbe dọ onú ehelẹ ni zindonukọn nado to jijọ to aliho ehe mẹ. 11 Asisa osin tọn de ma nọ hẹn osin he vivi po dehe vẹ́ po ví jẹgbonu sọn nùvo dopolọ mẹ gba, kavi e ma yin mọ wẹ? 12 Mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, ovòtin de ma sọgan sẹ́n olivie lẹ, mọdopolọ vẹntin de ma sọgan sẹ́n ovò sinsẹ́n lẹ gba, kavi e sọgan wẹ? Mọjanwẹ jèsin ma sọgan de osin vivi jẹgbonu.

13 Mẹnu to mì mẹ wẹ yin nuyọnẹntọ bo tindo nukunnumọjẹnumẹ? Gbọ e ni do azọ́n etọn lẹ hia gbọn walọyizan dagbe etọn dali to pọmẹ hẹ walọmimiọn he yin nuyọnẹn tọn. 14 Ṣigba eyin mì tindo awuwhàn sinsinyẹn po wiwọ́ po to ahun mìtọn lẹ mẹ, mì nọ ze mìde daga blo, mì sọ nọ dolalo do nugbo lọ kò blo. 15 Ehe ma yin nuyọnẹn he wá sọn aga, ṣigba aigba ji tọn wẹ, kanlinjọmẹ tọn, po aovi tọn po. 16 Na fie awuwhàn po wiwọ́ po te, finẹ wẹ bẹwlu po onú ylankan lẹpo po te.

17 Ṣigba jẹnukọn whẹ́, nuyọnẹn he wá sọn aga wé, enẹgodo e yin jijọho-dintọ, lẹnpọn dagbenọ, e nọ wleawufo nado setonu, bo gọ́ na lẹblanu po sinsẹ́n dagbe lẹ po, e ma nọ hò mẹnukuntapọn, bo masọ nọ wayẹnu. 18 Humọ, okún sinsẹ́n dodowiwa tọn nọ yin didó to jijọho mẹ na mẹhe nọ dín jijọho lẹ.

4 Fie wẹ awhàn lẹ wá sọn podọ fie wẹ avùn lẹ wá sọn to mì ṣẹnṣẹn? Be e ma yin onú ehe mẹ wẹ yé wá sọn, yèdọ, sọn ojlo zogbe mìtọn lẹ na gbèfẹdudu he nọ to avùnho to awutugonu mì-

---

Jak 3:6* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 9.

tọn lẹ mẹ? 2 Mìwlẹ jlo, ṣogan
mì ma tindo. Mì nọ to hlọ̀nhù bo
nọ to nukunkẹndo mapote, ṣogan
mì ma penugo nado mọyi. Mì nọ
to avùnho bosọ nọ to awhànfun
mapote. Mì ma tindo na mì ma
biọ wutu. 3 Mì biọ, ṣogan mì
ma mọyi, na mì nọ biọ na lẹndai
he ma sọgbe wutu, na mì nido
yí i zan na ojlo zogbe mìtọn lẹ na
gbèfẹdudu.

4 Mì yọnnu ayọdetọ lẹ, be mì
ma yọnẹn dọ họntọnjiji hẹ aihọn
okẹ̀n wẹ e yin to Jiwheyẹwhe dè?
Enẹwutu, mẹdepope he jlo na yin
họntọn aihọn tọn to ede hẹn zun
kẹntọ Jiwheyẹwhe tọn. 5 Kavi
be mì lẹndọ ovọ́ mẹ wẹ adà Owe-
wiwe tọn lọ dọ dọ: "Gbigbọ nu-
vẹun tọn he to mí mẹ nọ to onú
voovo lẹ jlo vẹkuvẹku mapote"
ya? 6 Ṣigba, nukundagbe ma-
jẹhẹ he ewọ nọ namẹ klo taun.
Enẹwutu, owe-wiwe dọmọ: "Ji-
wheyẹwhe nọ diọnukunsọ sakla-
nọ lẹ, ṣigba e nọ na nukundagbe
majẹhẹ whiwhẹnọ lẹ."

7 Enẹwutu, mì litaina Jiwhe-
yẹwhe; ṣigba mì diọnukunsọ Lẹ-
gba, podọ ewọ na họ̀n sọn mì dè.
8 Mì dọnsẹpọ Jiwheyẹwhe, podọ
ewọ na dọnsẹpọ mì. Mì klọ́ alọ
mìtọn lẹ wé, mì ylandonọ lẹ, bosọ
lẹ ahun mìtọn lẹ wé, mì ayihaa-
wenọ lẹ. 9 Mì jẹ awubla ji bo
biọ aluẹmẹ bosọ viavi. Mì dike
nukiko mìtọn ni diọ zun aluẹmẹ-
ninọ, podọ ayajẹ mìtọn ni diọ zun
flumẹjijẹ. 10 Mì whiwhẹ mìde
to nukun Jehovah tọn mẹ, podọ
ewọ na ze mì daga.

11 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì
doalọtena hodidọ jẹagọdo ode
awetọ. Ewọ he dọho jẹagọdo mẹ-
mẹsunnu de kavi dawhẹna mẹ-
mẹsunnu etọn dọho jẹagọdo osẹ́n
bosọ dawhẹna osẹ́n. Todin eyin
hiẹ dawhẹna osẹ́n, hiẹ ma yin
basitọ osẹ́n tọn, ṣigba whẹdatọ
de. 12 Omẹ dopo wẹ sẹ́nnamẹ-
tọ podọ whẹdatọ, ewọ he penugo
nado whlẹngán podọ nado vasu-
do. Ṣigba hiẹ, mẹnu wẹ hiẹ yin
nado to whẹdana kọmẹnu towe?

13 Todin, mì wá, mì he nọ
dọmọ: "To egbé kavi osọ he ja mí
na zingbejizọnlin yì tòdaho ehe
mẹ bo na zan owhe dopo, podọ
mí na wàjọ bo duale," 14 to
whenuena e yindọ mì ma yọ́n
nuhe ogbè mìtọn na yin to osọ
he ja. Na avìvì wẹ mìwlẹ he
nọ sọawuhia na ojlẹ vude podọ
to enẹgodo nọ busẹ. 15 Kakati-
mọ, mì dona nọ dọ dọ: "Eyin Je-
hovah jlo, mí na nọgbè bo nasọ
wà ehe kavi enẹ." 16 Ṣigba to-
din, mì to awagundo to mẹdẹ-
zedaga goyiyi tọn mìtọn lẹ mẹ.
Onú ylankan wẹ awagundido mọ-
nkọtọn lẹpo. 17 Enẹwutu, eyin
mẹde yọ́n lehe e na wà nuhe sọ-
gbe gbọn ṣogan bo ma wà ẹ, ylan-
do de wẹ e yin na ẹn.

5 Mì wá, todin, mì adọkun-
nọ lẹ, mì viavi, bo dó hù-
kluhú na awubla mìtọn he ja mì
ji lẹ wutu. 2 Adọkunnu mìtọn
lẹ ko yọ̀n, podọ okọ́ ko dù awu-
gbó mìtọn lẹ. 3 Sika po fata-
ka mìtọn po ko jẹkò pete, podọ
kòjiję yetọn na tin taidi kunnu-
denu de sọta mì bo nasọ dù agba-
salan mìtọn lẹ. Nuhe taidi mi-
yọ́n wẹ mì ko bẹpli to azán godo

tọn lẹ mẹ. 4 Mì pọ́n! Azọ́nkuẹ he jẹna azọ́nwatọ he gbẹ̀n jinukun to ogle mìtọn mẹ lẹ ṣigba ehe mì glọn do mìde dè, to awhádo madoalọte, podọ awhágbe gbingbẹ̀ntọ lẹ tọn na alọgọ ko biọ otó Jehovah awhànpa lẹ tọn mẹ. 5 Mì ko zan gbẹzan fẹẹmẹninọ tọn to aigba ji bo ko pò na gbẹ̀fẹdudu. Mì ko hẹn ahun mìtọn lẹ dojó to hùhù zangbe. 6 Mì ko gblewhẹdo, mì ko hù dodonọ lọ. Be ewọ ma to agọ̀jẹdo mì ya?

7 Enẹwutu, mẹmẹsunnu lẹ emi, mì yí homẹfa zan kakajẹ tintin tofi Oklunọ tọn whenu. Mì pọ́n! Glesi nọ to tenọpọn sinsẹ́n họakuẹ aigba tọn zọnmii, bo nọ yí homẹfa do nọtepọn ẹn kaka e nado mọ jikun tintan po jikun godo tọn po. 8 Mìwlẹ lọsu ga, mì nọ yí homẹfa zan; mì hẹn ahun mìtọn lẹ lodo, na tintin tofi Oklunọ tọn ko dọnsẹpọ.

9 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì hlún sọta ode awetọ blo, na mì nikaa yin whẹdana. Mì pọ́n! Whẹdatọ lọ to ote to ohọ̀n lẹ ji. 10 Mẹmẹsunnu lẹ emi, mì yí yẹwhegán he dọho to oyín Jehovah tọn mẹ lẹ, di ohia oyà kanyinylan tọn jiji po homẹfa yiyizan po tọn. 11 Mì pọ́n! Mí nọ ylọ mẹhe ko doakọnnanu lẹ dọ ayajẹnọ. Mì ko sè gando akọndonanu Job tọn go bo ko sọ mọ kọdetọn he Jehovah na, dọ Jehovah tindo owanyi sisosiso bosọ yin lẹblanunọ.

12 Ṣigba, mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, hú popolẹpo, mì doalọtena whiwhle, mọwẹ, vlavo gbọn olọn kavi aigba dali, kavi gbọn whiwhle devo depope dali. Ṣigba mì dike *Mọwẹ* mìtọn ni yin Mọwẹ, podọ *Lala* mìtọn ni yin Lala, na mì nikaa jai jẹ whẹgbledo mẹ.

13 Be mẹde to oyà kanyinylan tọn ji to mì mẹ? Mì gbọ e ni nọ hodẹ̀. Be homẹ mẹde tọn vivi to mì mẹ? Mì gbọ e ni nọ ji psalm lẹ. 14 Be mẹde to azọ̀njẹ to mì mẹ? Mì gbọ e ni ylọ sunnu mẹho agun tọn lẹ wá ede dè, na yé ni hodẹ̀ do e ji, bo sá amisisa na ẹn to oyín Jehovah tọn mẹ. 15 Podọ odẹ̀ yise tọn na hẹn mẹhe to azọ̀njẹ jẹgangan, podọ Jehovah na jlọ ẹ dote. Humọ, eyin e ko wà ylando lẹ, e na yin jijona ẹn.

16 Enẹwutu, mì nọ yigbe ylando mìtọn lẹ tọn na ode awetọ to gbangba bo nọ hodẹ̀ na ode awetọ, na mì nido yin azọ̀nhẹngbọna. Ovè dodonọ tọn, to whenuena e to azọ́nwa, nọ tindo huhlọn taun. 17 Gbẹtọ he tindo numọtolanmẹ taidi mítọn lẹ nkọ wẹ Elija, ṣogan to odẹ̀ mẹ, e hodẹ̀ dọ jikun ni ma ja blo; podọ jikun ma ja do aigba lọ ji na owhe atọ̀n po osun ṣidopo po. 18 Podọ e sọ vọ́ hodẹ̀, bọ olọn ja jikun, aigba lọ sọ de sinsẹ́n etọn tọ́n.

19 Mẹmẹsunnu ṣie lẹ emi, eyin mẹdepope to mì mẹ yin hinhẹn buali sọn nugbo lọ mẹ bọ mẹdevo hẹn ẹn gọwá, 20 mì yọnẹn dọ mẹhe hẹn ylandonọ de gọwá sọn alibubu etọn mẹ na whlẹn alindọn etọn gán sọn okú si bo nasọ ṣinyọnnudo ylando susugege.

WEKANHLANMẸ

TINTAN PITA TỌN

1 Pita, apọsteli Jesu Klisti tọn, hlan gbéjinọtọ ojlẹ gli tọn he gbàpe gbọn Pọntu, Galatia, Kapadokia, Asia, po Bitinia po lẹ, hlan mẹhe yin dide lẹ **2** sọgbe hẹ oyọnẹn jẹnukọn Jiwheyẹwhe Otọ́ tọn, po klandowiwe gbọn gbigbọ dali po, na yé nido setonu bo yin kiklọwé po ohùn Jesu Klisti tọn po:

Na nukundagbe majẹhẹ po jijọho po ni yin hinhẹn sudeji hlan mì.

3 Donanọ wẹ Jiwheyẹwhe podọ Otọ́ Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn, na to gbesisọ mẹ hẹ lẹblanu daho etọn e vọ́ mí ji yọyọ hlan todido he to ogbè gbọn fọnsọnku Jesu Klisti tọn sọn oṣiọ lẹ mẹ dali, **4** hlan ogú he ma sọgan gble bo ma nọ flu bo masọ nọ kupẹ́ de. E yin whiwhla do olọn mẹ na mì, **5** mẹhe huhlọn Jiwheyẹwhe tọn to hihọ́-basina gbọn yise dali na whlẹngán he whenu etọn ko sọ̀ nado yin didehia to ojlẹ godo tọn mẹ. **6** To nugbo ehe mẹ wẹ mìwlẹ to ayajẹ te tlala, dile etlẹ yindọ na ojlẹ kleun de todin, eyin e biọ domọ, mì ko yin hinhẹn blawu gbọn whlepọn voovo lẹ dali, **7** na nuhọakuẹ-yinyin yise mìtọn tọn he yin whiwhlepọn, he họakuẹ tlala hú sika he nọ gble mahopọnna dọ e nọ yin whiwhlepọn gbọn miyọ́n dali, nido sọgan yin mimọ taidi dodonu de na pipà, gigo, po gbégbò po to osọhia Jesu Klisti tọn whenu. **8** Dile etlẹ yindọ mì ma mọ ẹn pọ́n, mì yiwanna ẹn. Dile etlẹ yindọ mì ma to mimọ ẹn to alọnu din, ṣogan mì do yise hia to ewọ mẹ bosọ to homẹhun tlala po ayajẹ mayọnjlẹ he tindo gigo po, **9** dile mì to opodo yise mìtọn tọn mọyi, yèdọ whlẹngán alindọn mìtọn lẹ tọn.

10 Gando whlẹngán ehe lọ taun go wẹ dogbapọnnanu sisosiso po dodinnanu sọwhiwhe tọn po ko yin bibasi gbọn yẹwhegán lẹ dali, mẹhe dọ dọdai gando nukundagbe majẹhẹ he ko yin awú etọn wle na mì go. **11** Yé zindonukọn nado dindona ojlẹ lọ taun kavi ojlẹ he nkọtọn gbigbọ he to yé mẹ lọ to alọdlẹndo gando Klisti go to whenuena e to kunnude jẹnukọn dogbọn oyà he Klisti na ji lẹ dali podọ dogbọn gigo he na bọdo ehelẹ go lẹ dali. **12** E yin didehia yé dọ, yé ma to lizọnyina yedetiti gba. Kakatimọ, yé to awuwlena onú lọ lẹ he ko yin lilá hlan mì todin gbọn yé mẹhe ko lá wẹndagbe hlan mì lẹ po gbigbọ wiwe he yin didohlan sọn olọn mẹ po dali. Onú ehelẹ taun mẹ wẹ angẹli lẹ to jijlo nado zín nukun do.

13 Enẹwutu, mì wleawuna ayiha mìtọn lẹ na nuwiwa, mì gbọṣi lẹnpọn dagbenọ-yinyin mẹ mlẹnmlẹn; mì ze todido mìtọn do nukundagbe majẹhẹ he na yin hinhẹnwa na mì to osọhia Jesu Klisti

tọn whenu ji. **14** Taidi ovi tonusetọ lẹ, mì sọ yinuwa sọgbe hẹ ojlo he mì tindo dai lẹ to wunvi mìtọn mẹ ba blo, **15** ṣigba, to kọndopọ mẹ hẹ Omẹ Wiwe lọ he ylọ mì, mìlọsu ga ni lẹzun wiwe to walọyizan mìtọn lẹpo mẹ, **16** na e yin winwlan dọmọ: "Mì dona yin wiwe, na wiwe wẹ yẹn."

17 Humọ, eyin mì to awhádo ylọ Otọ́ he nọ dawhẹ sọgbe hẹ azọ́n mẹdopodopo tọn matin mẹnukuntahihopọn, mìwlẹ lọsu ni nọ yinuwa po budisi po to ojlẹ jonọ-gbéji ninọ tọn mìtọn whenu. **18** Na mì yọnẹn dọ e ma yin onú he sọgan gble lẹ, di fataka kavi sika, wẹ yè yí do whlẹn mì sọn walọyizan mado sinsẹ́n mìtọn he mì mọyi gbọn aṣa dali sọn tọgbo mìtọn lẹ dè mẹ gba. **19** Ṣigba po ohùn họakuẹ de po wẹ, taidi lẹngbọvu madoblọ podọ madodiho de tọn, yèdọ Klisti tọn. **20** Nugbo, ewọ ko yin yinyọnẹn jẹnukọn whẹpo aihọn do yin didoai, ṣigba e yin hinhẹn sọawuhia to opodo ojlẹ lẹ tọn na mìwlẹ tọn wutu **21** mì mẹhe gbọn ewọ dali yin yisenọ to Jiwheyẹwhe mẹ, yèdọ mẹhe fọ́n ẹn sọn oṣiọ lẹ mẹ bo na ẹn gigo; na yise po todido mìtọn po nido tin to Jiwheyẹwhe mẹ.

22 Todin he mì ko lẹ alindọn mìtọn lẹ wé gbọn tonusise mìtọn na nugbo lọ dali ehe dekọtọn do owanyi mẹmẹsunnu tọn matin yẹnuwiwa mẹ, mì yiwanna ode awetọ mìtọn sisosiso sọn ahun mẹ wá. **23** Na yè ko vọ́ mì ji yọyọ, e ma yin gbọn okún he sọgan gble dali, ṣigba gbọn ehe ma sọgan gble dali, gbọn ohó Jiwheyẹwhe ogbènọ he tin kakadoi lọ tọn gblamẹ. **24** Na "agbasalan lẹpo taidi ogbé, podọ gigo etọn lẹpo taidi osẹ́ ogbé tọn; ogbé nọ yó, podọ vounvoun nọ ja kọnyinai, **25** ṣigba ohó he Jehovah dọ nọ nọte kakadoi." Mọwẹ, "ohó" lọ die, ehe ko yin lilá hlan mì taidi wẹndagbe.

2 Enẹwutu, mì gbẹ́ ylanwiwa lẹpo, mẹkiklọ lẹpo, yẹnuwiwa, nuvẹun lẹ, gọna ajàndido wunmẹ lẹpo dai, **2** podọ, taidi viyẹyẹ he yè ṣẹṣẹ ji, mì wleawuna ojlo vẹkuvẹku na anọ́sin he ma yin fuflusọ ohó lọ tọn, na mì nido sọgan whẹ́n gbọn dali etọn jẹ whlẹngán kọn, **3** eyin mì ko dọ́ Oklunọ pọ́n bo mọdọ homẹdagbenọ wẹ ewọ.

4 Dile mì to e dè wá di hlan zannu ogbènọ de dè, ehe na nugbo tọn yin gbigbẹdai gbọn gbẹtọ lẹ dali, ṣigba he yin dide, bosọ họakuẹ, to Jiwheyẹwhe dè, **5** mìwlẹ lọsu ga taidi zannu ogbènọ lẹ to yinyin didó daga di ohọ̀ gbigbọmẹ tọn de na lẹndai yẹwhenọduta wiwe de tọn, nado sán avọ́ gbigbọmẹ tọn lẹ he yin alọkẹyi to Jiwheyẹwhe dè gbọn Jesu Klisti gblamẹ. **6** Na e tin to Owe-wiwe mẹ dọmọ: "Mì pọ́n! Yẹn to zannu de zedai to Zionì, he yin dide, yèdọ zannu dodonu hògosu tọn de, he họakuẹ; podọ mẹdepope he do yise hia to e mẹ ma na yin hinhẹn jẹflumẹ to aliho depope mẹ."

7 Enẹwutu, mìwlẹ wẹ e họakuẹ na, na mì yin yisenọ wutu;

ṣigba na mẹhe ma yise lẹ, "zannu dopoḷọ he họ̀dotọ lẹ gbẹ́ dai ko lẹzun gángánsu họ̀gosu tọn,"
8 podọ "zannu ahlìda tọn po osé gángán afọklẹn tọn de po." Omẹ ehelẹ to ahlìda na yé vẹtolina ohó lọ wutu. Na yanwle ehe taun wutu wẹ yé yin dide ga. 9 Ṣigba mìwlẹ wẹ "akò dide de, yẹwhenọ he to sinsẹ̀n di ahọlu lẹ, akọta wiwe de, mẹhe yin dide nado yin nutindo vonọtaun lẹ, na mì nido lá gigo daho" omẹ lọ he ylọ mì sọn zinvlu mẹ wá hinhọ́n jiawu etọn mẹ tọn lẹ. 10 Na mìwlẹ ma yin akọta de dai, ṣigba mì ko yin akọta Jiwheyẹwhe tọn todin; mì wẹ mẹhe lẹblanu ma ko yin didohia dai, ṣigba mẹhe lẹblanu ko yin didohia todin.

11 Mẹyiwanna emi, yẹn to tudohomẹna mì taidi jonọ podọ gbéjinọtọ ojlẹ gli tọn lẹ nado nọ nọla na ojlo agbasalan tọn lẹ, yèdọ ojlo enẹlẹ he nọ to avùnho sọta alindọn. 12 Mì hẹn walọyizan dagbe mìtọn go to akọta lẹ ṣẹnṣẹn, dọ, to onú he mẹ yé to hodọ jẹagọdo mì taidi ylanwatọ lẹ te, na yé nido gbọn azọ́n dagbe mìtọn lẹ he yé to mimọ po nukun po dali pagigona Jiwheyẹwhe to azán dlapọn etọn tọn gbè.

13 Na Oklunọ tọn wutu, mì yin mẹmẹgḷọ na nuzedai gbẹtọ tọn lẹpo: vlavo na ahọlu taidi mẹhe yiaga 14 kavi na ayimatẹn-gán lẹ taidi mẹhe yin didohlan gbọn ewọ dali nado hẹn yasanamẹ wá ylanwatọ lẹ ji ṣigba nado na pipà mẹhe wà dagbe lẹ. 15 Na enẹ wẹ ojlo Jiwheyẹwhe tọn, dọ, gbọn dagbe wiwà dali mì ni doajànuna gbẹtọ nulunọ he to ohó wunvi tọn dọ lẹ. 16 Mì tin taidi mẹhe to yedekannu lẹ, ṣogan mì hẹn mẹdekannujẹ mìtọn go, e ma yin taidi nukunmẹṣinyọnnu de na ylanwiwa, ṣigba taidi afanumẹ Jiwheyẹwhe tọn lẹ. 17 Mì gbògbéna gbẹtọ wunmẹ lẹpo, mì tindo owanyi na pipli mẹmẹsunnu lẹ tọn pete, mì dibusi Jiwheyẹwhe, mì gbògbéna ahọlu.

18 Mì gbọ devizọnwatọ whégbè tọn lẹ ni nọ yin mẹmẹgḷọ na klunọ yetọn lẹ po budisi he jẹ lẹpo po, e ma yin na mẹdagbe po lẹnpọn dagbenọ lẹ kẹdẹ po gba, ṣigba na mẹhe e nọ vẹawu nado hẹn homẹhun lẹ ga. 19 Na eyin mẹde, na ayihadawhẹnamẹnu etọn to Jiwheyẹwhe nukọn wutu, nọ doakọnna nuhe nọ hẹn awubla wá lẹ bo nọ jiya mahuwhẹ, nuhe yin alọkẹyi de wẹ ehe. 20 Na ale tẹwẹ tin to e mẹ eyin mì nọ doakọnnanu to whenuena mì to ylando wà bọ yè to nuli mì? Ṣigba, eyin mì nọ doakọnna yajiji na mì to dagbe wà wutu, nuhe yin alọkẹyi to Jiwheyẹwhe dè wẹ ehe.

21 Na nugbo tọn, na aliho ehe ji wẹ mì yin yiylọ do, na Klisti lọsu jiya na mì, bo ze apajlẹ de dai na mì, na mì nido hodo afọdòmẹ etọn lẹ pẹkipẹki. 22 E ma wà ylando depope, mọjanwẹ oklọ ma yin mimọ to onù etọn mẹ. 23 To whenuena yè to vivlẹ ẹ, ewọ lọsu ma jẹ omẹ vlẹ ji. To whenuena ewọ to yaji, e ma jẹ adángblọn ji, ṣigba e zindonukọn nado ze ede do alọmẹ na omẹ lọ he nọ yí dodo do dawhẹ. 24 Ewọ lọsu hẹn ylando mítọn lẹ

to agbasa ede tọn mẹ to pòtin ji,
na mí nido sọgan vò sọn ylan-
do lẹ si bo nọgbè na dodowiwa.
Podọ "gbọn bápa etọn lẹ dali mì
yin azònhẹngbọna." 25 Na mì
ko taidi lẹngbọ he to dindanbu lẹ
dai; ṣigba todin mì ko lẹkọ do lẹn-
gbọhọtọ po nugopọntọ alindọn mì-
tọn lẹ tọn po dè.

3 Mọkẹdẹ wẹ, mì asi lẹ ni nọ
yin mẹmẹgloọ hlan asu mìtọn
titi lẹ, gbọnmọ dali, eyin mẹde
ma setonuna ohó lọ, yé sọgan yin
dindọn gbọn walọyizan asi yetọn
lẹ tọn dali matin ohó depope didọ,
2 na yé yí nukun do mọ walọ
wiwe mìtọn to pọmẹ po sisi siso-
siso po wutu. 3 Podọ mì dike
aṣọ́dido mìtọn yin aṣọ́ gbonu tọn
blo, yèdọ oda biblá po aṣọ́donu
sika tọn lẹ zize dogo po tọn kavi
awugbó lẹ didó tọn blo, 4 ṣigba
mì dike e ni yin omẹ whiwhla
ahun mẹ tọn to nusisọ́ he ma nọ
gble he yin gbigbọ abọẹninọ po
walọmimiọn tọn po mẹ, ehe yin
nuhọakuẹ taun to nukun Jiwheyẹ-
whe tọn mẹ. 5 Na mọ wẹ yọn-
nu wiwe hohowhenu tọn he tin-
do todido to Jiwheyẹwhe mẹ lẹ
nọ doaṣọ́na yedelẹ do ga, bo nọ
yin mẹmẹgloọ na asu yetọn titi lẹ,
6 dile Sala setonuna Ablaham do
bo nọ ylọ ẹ dọ "oklunọ." Podọ mì
ko lẹzun ovi etọn lẹ, eyin mì zindo-
nukọn nado nọ wà dagbe bo ma di-
buna nuhe nọ dobunamẹ depope.
7 Mọdopolọ, mì asu lẹ emi, mì
zindonukọn nado nọ yí oyọnẹn do
nọhẹ yé, bo nọ na yé gbégbò
di hlan núzinzan madogánnọ de,
yèdọ yọnnu, to whenuena e yindọ
mì yin gudutọ nukundagbe majẹ-
hẹ ogbè tọn hẹ yé ga, na odè mì-
tọn lẹ ma nado yin aliglọnna.
8 To popolẹpo mẹ, mìmẹpo ni
nọ tindo linlẹn dopolọ, mì nọ
do mẹtọnhopọn hia, mì nọ tindo
owanyi mẹmẹsunnu tọn, po awu-
vẹmẹ sisosiso po, bo yin whi-
whẹnọ, 9 mì nọ yí oylan do sú
oylan hó blo kavi mẹvivlẹ do sú
mẹvivlẹ blo, ṣigba, kakatimọ, mì
nọ dona omẹ, na aliho ehe ji wẹ
mì yin yiylọ do, na mì nido sọgan
dugu dona tọn.
10 Na, "ewọ he jlo na yiwan-
na ogbè bo mọ azán dagbe lẹ,
gbọ e ni de odé etọn sọn nuhe
yin oylan mẹ podọ nùflo etọn lẹ
sọn oklọ didọ mẹ, 11 ṣigba gbọ
e ni gbé nuhe yin oylan dai bo wà
nuhe yin dagbe; gbọ e ni nọ dín ji-
jọho bosọ nọ doafọna ẹn. 12 Na
nukun Jehovah tọn lẹ tin to do-
donọ lẹ ji, podọ otó etọn lẹ hùn
hlan ovè yetọn; ṣigba nukunmẹ
Jehovah tọn jẹagọdo mẹhe to onú
ylankan wà lẹ."
13 Na nugbo tọn, mẹnu wẹ
omẹ lọ he na waylan do mì eyin
mì lẹzun zohunhunnọ na nuhe yin
dagbe? 14 Ṣigba eyin etlẹ biọ
dọ mì ni jiya na dodowiwa wutu,
ayajẹnọ wẹ mì. Etomọṣo, mì dibu-
na nuhe nọ dobuna yé blo, podọ
mì sọ biọ bẹwlu mẹ blo. 15 Ṣi-
gba mì klan Klisti do wiwe taidi
Oklunọ to ahun mìtọn lẹ mẹ, bo nọ
wleawu to whepoponu nado yia-
vunlọ to mẹlẹpo nukọn he to nu-
kanbiọ mì gando whẹwhinwhẹn
todido he tin to mì mẹ lọ tọn go,
ṣigba mì nọ wàmọ to walọmimiọn
po sisi sisosiso po mẹ.

16 Mì hẹn ayihadawhẹnamẹ-
nu dagbe de go, dọ, to onú lọ taun
he mẹ yè to hodọ jẹagọdo mì te
mẹ, winyan nido hù yé he to ohó
mẹhẹngble tọn dọ gando walọ da-
gbe mìtọn taidi hodotọ Klisti tọn
go lẹ. 17 Na e pọnte, eyin ojlo
Jiwheyẹwhe tọn wẹ e yin, dọ mì
ni jiya na dagbe wiwà hú na ylan-
wiwa. 18 Yèdọ, Klisti tlẹ kú
whladopo kẹdẹ na ylando lẹ, omẹ
dodonọ de na mawadodonọ lẹ, na
e nido sọgan deanana mì yì Ji-
wheyẹwhe dè, ewọ yin hùhù to
agbasalan mẹ, ṣigba yin hinhẹn-
wa ogbè to gbigbọ mẹ. 19 To
ninọmẹ ehe mẹ ga, e yì bo dọyẹ-
wheho na gbigbọ he to gànpamẹ
lẹ, 20 he ko vẹtoli dai to whe-
nuena homẹfa Jiwheyẹwhe tọn to
ote to azán Noa tọn lẹ gbè, dile
aki lọ to yinyin gbigbá, to ehe mẹ
omẹ vude, enẹ wẹ, alindọn ṣin-
atọn, yin hinhẹn luntọn awuyẹyẹ-
afọyẹyẹ gbọn osin lọ gblamẹ.
21 Nuhe sọzẹn hẹ ehe sọ to
mì whlẹngán todin ga, enẹ wẹ,
baptẹm, (e ma yin dihó agbasa-
lan tọn didesẹ gba, ṣigba obiọ he
yin bibasi hlan Jiwheyẹwhe nado
tindo ayihadawhẹnamẹnu dagbe
de,) gbọn fọnsọnku Jesu Klisti tọn
gblamẹ. 22 Ewọ tin to adusilọ
Jiwheyẹwhe tọn mẹ, na e ko yì
olọn mẹ; podọ angẹli lẹ, aṣẹpipa
lẹ po huhlọn lẹ po ko yin hinhẹn
yin mẹmẹglọ hlan ẹn.

4 Enẹwutu, to whenuena e yin-
dọ Klisti jiya to agbasa-
lan mẹ, mìlọsu ga ni yí ninọmẹ
apọ̀nmẹ tọn dopolọ do blagbajana
mìde; na mẹhe ko jiya to agbasa-
lan mẹ ko dealọ sọn ylando lẹ mẹ,
2 na ewọ nido sọgan zan gbẹ-
whenu etọn he pò to agbasalan
mẹ, e ma yin na ojlo gbẹtọvi tọn lẹ
ba, ṣigba na ojlo Jiwheyẹwhe tọn.
3 Na ojlẹ he juwayi ko pé na mì
nado ko wazọ́n ojlo akọta lẹ tọn to
whenuena mì to zọnlinzin to azọ́n
wantuntun tọn lẹ, ojlo ylankan
lẹ, ovẹn nùnù zẹjlẹgo, paṣadudu,
ahàn-gbẹdido, po boṣiọ-sinsẹ̀n he
ylan lẹ po mẹ. 4 Na mì ma gbẹ́
pò to wezundo hẹ yé to aliho ehe
ji jei abàbá walọ gblezọn tọn do-
polọ mẹ, e nọ paṣa yé bọ yé nọ
to mì zùn mapote. 5 Ṣigba omẹ
ehelẹ na dogbè na omẹ lọ he ko
wleawu nado dawhẹna mẹhe to
ogbè po mẹhe ko kú lẹ po. 6 Na
nugbo tọn, na lẹndai ehe wutu wẹ
wẹndagbe lọ yin lilá hlan oṣiọ lẹ
ga, na yé nido yin whẹdana sọgbe
hẹ agbasalan sọn pọndohlan gbẹ-
tọvi lẹ tọn mẹ ṣigba na yé nido
nọgbè sọgbe hẹ gbigbọ sọn pọn-
dohlan Jiwheyẹwhe tọn mẹ.
7 Ṣigba opodo onú lẹpo tọn ko
sẹpọ. Enẹwutu, mì yin wùnza-
nọ, bo nọ to aṣeji nado nọ hodẹ.
8 Hú popolẹpo, mì tindo owanyi
sisosiso na ode awetọ, na owanyi
nọ ṣinyọnnudo ylando susugege.
9 Mì nọ hẹjó ode awetọ matin
hùnhlún. 10 Kẹdẹdile omẹ do-
podopo ko mọ nunina de yí do, mì
nọ yí i zan to lizọnyina ode awetọ
mẹ taidi họ̀nkọnsi dagbe nukun-
dagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe tọn he
yin didohia to aliho voovo mẹ tọn
lẹ. 11 Eyin mẹde to hodọ, gbọ
e ni nọ dọho taidi dọ nulila wiwe
Jiwheyẹwhe tọn lẹ wẹ; eyin mẹde
to lizọnyi, gbọ e ni nọ yilizọn taidi

mẹhe ganjẹ huhlọn he Jiwheyẹwhe nọ namẹ go; na Jiwheyẹwhe nido yin gigopana to onú lẹpo mẹ gbọn Jesu Klisti gblamẹ. Ewọ tọn wẹ gigo po hlọnhlọn po kakadoi podọ doidoi. Nisẹ.*

12 Mẹyiwanna lẹ emi, mì dike miyọ́n he to jiji to ṣẹnṣẹn mìtọn, ehe to jijọ do mì go nado whlé mì pọ́n paṣa mì taidi dọ onú yọyọ de wẹ to jijọ do mì go blo. 13 Kakatimọ, mì nọ jaya to whepoponu to whenuena e yindọ mì yin mimátọ to yajiji Klisti tọn lẹ mẹ, na mì nido jaya bosọ gọ́ na ayajẹ susu to osọhia gigo etọn tọn whenu. 14 Eyin yè to mì vlẹko na oyín Klisti tọn wutu, ayajẹnọ wẹ mì, na gbigbọ gigo tọn, yèdọ gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn, tin to mì ji.

15 Ṣigba, mì dike depope to mì mẹ jiya taidi hlọnhutọ kavi ajotọ kavi ylanwatọ kavi taidi mẹhe nọ dádo whẹho mẹdevo lẹ tọn mẹ blo. 16 Etomọṣo, eyin ewọ jiya taidi Klistiani de, gbọ winyan ni ma hù i blo, ṣigba gbọ e ni zindonukọn nado nọ pagigona Jiwheyẹwhe to oyín ehe mẹ. 17 Na ojlẹ dide lọ die na whẹdida nido bẹjẹeji sọn owhé Jiwheyẹwhe tọn gbè. Todin eyin e bẹjẹeji sọn míwlẹ ji whẹ́, etẹwẹ na yin opodo mẹhe ma setonuna wẹndagbe Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn? 18 “Podọ eyin po huhlọn po wẹ dodonọ to yinyin whinwhlẹngán, fie wẹ gbẹtọ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn po ylandonọ po na te?” 19 Enẹwutu, to whelọnu lo, mì gbọ mẹhe to yaji sọgbe hẹ ojlo Jiwheyẹwhe tọn lẹ ni zindonukọn ga nado nọ ze alindọn yetọn lẹ do alọmẹ na Mẹdatọ nugbonọ dile yé to dagbe wà.

5 Enẹwutu, yẹn to tudohomẹnamẹ ehe na sunnu mẹho he tin to mì ṣẹnṣẹn lẹ, na sunnu mẹho de wẹ yẹnlọsu yin hẹ yé podọ kunnudetọ yajiji Klisti tọn lẹ, yèdọ mimátọ gigo he na wá yin didehia lọ tọn: 2 Mì yìn lẹngbọpa Jiwheyẹwhe tọn he yin zizedo alọmẹ na mì, e yin po mananọmawà po blo, ṣigba sọn ojlo mẹ wá; mọdopolọ e yin po owanyi na ale mawadodo tọn po blo, ṣigba po jejejininọ po; 3 mọjanwẹ e ma yin nado dukluno do mẹhe yin ogú Jiwheyẹwhe tọn lẹ ji gba, ṣigba nado yin apajlẹ na lẹngbọpa lọ. 4 Podọ to whenuena ogán lẹngbọhọtọ tọn lọ na ko yin hinhẹn sọawuhia, mì na mọ jẹgbakun gigo tọn he ma nọ kupẹ́ lọ yí.

5 Mọdopolọ, mì jọja sunnu lẹ, mì nọ yin mẹmẹglọ hlan sunnu mẹho lẹ. Ṣigba, na mìmẹpo ni nọ yí mẹdezewhè do blagbajana mìde to nuyiwa mìtọn hẹ ode awetọ mẹ, na Jiwheyẹwhe nọ diọnukunsọ saklanọ lẹ, ṣigba e nọ do nukundagbe majẹhẹ hia whiwhẹnọ lẹ.

6 Enẹwutu, mì nọ whiwhẹ mìde to alọ hlọnhlọnnọ Jiwheyẹwhe tọn glọ, na ewọ nido ze mì daga to ojlẹ sisọ mẹ; 7 dile mì to magbọjẹ mìtọn lẹpo bẹ dlan ewọ ji, na e to mìtọn hòpọn wutu. 8 Mì gbọṣi lẹnpọn dagbenọ-yinyin mẹ, mì nọ aṣeji. Kẹntọ mìtọn

---

1Pi 4:11* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

Lẹgba to dindanpe di kinnikinni de he to gbigbó, bo to mẹhe e na tlẹndu dín. 9 Ṣigba mì diọnukunsọ ẹ, bo lodo to yise mẹ, to yinyọnẹn mẹ dọ, onú dopolọ lẹ to yajiji-liho wẹ to yinyin hinhẹnwa pipli mẹmẹsunnu mìtọn lẹ tọn pete ji to aihọn mẹ. 10 Ṣigba, to whenuena mì ko jiya na ojlẹ vude godo, Jiwheyẹwhe nukundagbe majẹhẹ lẹpo tọn, he ylọ mì do gigo madopodo etọn mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Klisti, ewọ lọsu titi na dotana azọ́nplọnmẹ mìtọn, e na hẹn mì lodo, e na hẹn mì yin huhlọnnọ. 11 Ewọ tọn wẹ hlọnhlọn kakadoi. Nisẹ.*

1Pi 5:11* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

12 Gbọn Silvanu* gblamẹ, yèdọ mẹmẹsunnu nugbonọ de, dile yẹn nọ pọ́n ẹn hlan do, yẹn ko kanwehlan mì to hogbe vude mẹ, nado na mì tuli bo dekunnu vẹkuvẹku dọ ehe wẹ nukundagbe majẹhẹ nugbo Jiwheyẹwhe tọn; mì nọte gligli to ehe mẹ. 13 Ewọ he to Babilọni, yèdọ mẹdide de taidi mìwlẹ, yí nudọdomẹ etọn lẹ hlan mì, podọ Malku visunnu ṣie lọsu wàmọ ga. 14 Mì yí nùdonùgo owanyi tọn do dọnudo ode awetọ mìtọn.

Na mìmẹpo he tin to kọndopọ mẹ hẹ Klisti ni tindo jijọho.

1Pi 5:12* Pọ́n 2Kọ 1:19, nudọnamẹ odò tọn.

WEKANHLANMẸ

AWETỌ PITA TỌN

1 Simọni Pita, afanumẹ podọ apọsteli Jesu Klisti tọn de, hlan omẹ lọ lẹ he ko mọ yise de yí, he yin lẹblanulọkẹyi he sọzẹn hẹ míwlẹ tọn, gbọn dodowiwa Jiwheyẹwhe mítọn po Mẹwhlẹngántọ lọ Jesu Klisti po tọn gblamẹ:

2 Na nukundagbe majẹhẹ po jijọho po ni yin hinhẹn sudeji hlan mì gbọn oyọnẹn he pegan Jiwheyẹwhe po Jesu Oklunọ mítọn po tọn dali, 3 to whenuena e yindọ huhlọn etọn he wá sọn Jiwheyẹwhe dè ko na mì onú lẹpo he gando ogbè po mẹdezejo na Jiwheyẹwhe po go vọnu, gbọn oyọnẹn he pegan omẹ lọ he yí gigo po jijọ dagbe po do ylọ mí tọn gblamẹ. 4 Gbọn onú ehelẹ gblamẹ, e ko na mí opagbe họakuẹ he klo tlala lẹ vọnu, na mì nido sọgan gbọn ehelẹ dali tindo mimá to ninọmẹ Jiwheyẹwhe tọn mẹ, to whenuena e yindọ mì ko hòngán sọn walọ gblezọn aihọn tọn he yin hinhẹnwa gbọn ojlo ylankan dali mẹ.

5 Mọwẹ, na whẹwhinwhẹn ehe taun wutu, gbọn vivẹnudido vẹkuvẹku mìtọn lẹpo dali taidi kọdetọn de, mì yí jijọ dagbe dogọ yise mìtọn, oyọnẹn dogọ jijọ dagbe mìtọn, 6 mawazẹjlẹgo dogọ oyọnẹn mìtọn, akọndonanu dogọ mawazẹjlẹgo mìtọn, mẹdezejo na

Jiwheyẹwhe dogọ akọndonanu mìtọn, 7 owanyi mẹmẹsunnu tọn dogọ mẹdezejo na Jiwheyẹwhe mìtọn, owanyi dogọ owanyi mẹmẹsunnu tọn mìtọn. 8 Na eyin onú ehelẹ tin to mì mẹ bo gọfla, yé na glọnalina mì ma nado gbọjọ kavi yin mẹhe ma tindo sinsẹ́n gando oyọnẹn he pegan Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn go.

9 Na eyin onú ehelẹ ma tin to mẹde mẹ, ewọ tọ́nnukun, bo miọn nukun etọn lẹ do hinhọ́n, bosọ wọn dọ emi ko yin kiklọwé sọn ylando hoho emitọn lẹ mẹ. 10 Mẹmẹsunnu lẹ emi, na whẹwhinwhẹ́n ehe wutu, mì wà nuhe go mì pé lẹpo pete nado hẹn oylọ po mẹdide mìtọn po họnwun na mìde; na eyin mì to onú ehelẹ wà zọnmii, mì ma na gboawupo to aliho depope mẹ gbede. 11 Gbọnmọ dali, na nugbo tọn, aliho lọ na yin hunhundonuvo na mì petepete nado biọ ahọluduta madopodo Oklunọ po Mẹwhlẹngántọ mítọn Jesu Klisti po tọn mẹ.

12 Na ehe wutu, yẹn ma na wọn nado nọ flinnu mì to whepoponu gando onú ehelẹ go, dile etlẹ yindọ mì ko yọ́n yé bo ko yin hinhẹn lodo gligli to nugbo lọ mẹ, he tin to mì mẹ. 13 Ṣigba yẹn mọdọ e sọgbe, dile e na dẹnsọ bọ yẹn na tin to gòhọtúntún ehe mẹ, nado nọ dozolanmẹna mì gbọn nuflinmẹ ṣie lẹ dali, 14 dile yẹn yọnẹn do dọ dide dai gòhọtúntún ṣie tọn na wá aimẹ to madẹnmẹ, kẹdẹdile Oklunọ mítọn Jesu Klisti ko dohia mi do ga. 15 Enẹwutu, yẹn na wà nuhe go yẹn pé lẹpo ga to ojlẹ lẹpo mẹ dọ, to yìyì ṣie godo, mìwlẹ nido sọgan penugo nado nọ vọ́ onú ehelẹ flin na mìde.

16 Lala, e ma yin gbọn hihodo otàn lalo he yè yí ayikinkan gigẹdẹ do doai lẹ dali wẹ mí hẹn huhlọn po tintin tofi Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn po zun yinyọnẹn na mì gba, ṣigba na mí lẹzun kunnudetọ he yí nukun do mọ gigo daho etọn wutu wẹ. 17 Na e mọ gbégbò po gigo po yí sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ dè, to whenuena hogbe taidi ehelẹ yin didọ hlan ẹn gbọn gigo jiawu lọ dali dọmọ: "Ehe wẹ visunnu ṣie, mẹyiwanna ṣie, mẹhe yẹnlọsu ko kẹalọyi." 18 Mọwẹ, mí sè hogbe ehelẹ yin didọ sọn olọn mẹ to whenuena mí tin po e po to osó wiwe lọ ji.

19 Taidi kọdetọn de, ohó dọdai tọn lọ yin hinhẹn họnwun dogọ na mí; podọ mì to dagbe wà nado nọ payi e go taidi hlan miyọ́ngbán de he to wunhọ́n to ofi dózin de, kaka owùn do kẹ̀n bọ sunwhlẹvu afọnnu tọn do zẹ̀, to ahun mìtọn lẹ mẹ. 20 Na mì yọ́n ehe whẹ́, dọ dọdai Owe-wiwe tọn depope ma nọ wá sọn tadena mẹdetiti tọn de mẹ gba. 21 Na dọdai ma ko gbọn ojlo gbẹtọ tọn dali wá to ojlẹ depope mẹ gba, ṣigba gbẹtọ lẹ dọho sọn Jiwheyẹwhe dè dile yé yin anadena gbọn gbigbọ wiwe dali do.

2 Etomọṣo, yẹwhegán lalo lẹ sọ wá tin to akọta lọ ṣẹnṣẹn, kẹdẹdile mẹplọntọ lalo lẹ na wá tin to mì ṣẹnṣẹn do ga. Omẹ ehelẹ lọsu na gbọn yẹwiwa dali

hẹn plọngiglọ* mẹvasudo tọn lẹ wá bo na tlẹ mọ́n klunọ lọ he hò yé, bo to vasudo niyaniya tọn hẹnwa yedelẹ ji. 2 Humọ, mẹsusu na hodo walọ wantuntun tọn yetọn lẹ, podọ na yewlẹ tọn wutu, aliho nugbo tọn lọ na nọ yin nùzan dego. 3 Mọdopolọ, yé na gbọn nukunkẹn dali yí ohó oklọ tọn lẹ do hò mì dù. Ṣigba na yewlẹ tọn, whẹdida lọ sọn hohowhenu ma to gbàndọn, podọ vasudo yetọn ma to na gọ̀n.

4 Na taun tọn, eyin Jiwheyẹwhe ma whleawu nado sayana angẹli he waylando lẹ, ṣigba bo bẹ yé dlan Taltalu mẹ, bosọ jo yé do odò zinvlu gọ́ngọ́n tọn lẹ mẹ nado yin hihla dai na whẹdida; 5 podọ e ma whleawu nado sayana aihọn hohowhenu tọn de, ṣigba bo whlẹn Noa, yẹwhehodọtọ dodo tọn, po omẹ ṣinawe devo lẹ po gán to whenuena e hẹn singigọ wá aihọn omẹ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn de ji; 6 podọ gbọn hinhẹn tòdaho Sodọmi po Gomọla po tọn zun afín dali, e gblewhẹdo yé bo ze ohia nuhe na wá jọ lẹ tọn de dai na omẹ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn lẹ; 7 podọ e whlẹn Lọti dodonọ, he pipeve to wantuntun mẹ mẹhe nọ diọnukunsọ osẹ́n lẹ tọn nọ dotukla tlala— 8 na dawe dodonọ enẹ, gbọn nuhe e nọ mọ bo nọ sè dile e to gbẹnọ to ṣẹnṣẹn yetọn egbesọegbesọ lẹ dali, alindọn dodonọ etọn nọ yin yasana, na walọ sẹ́nhẹngba tọn yetọn lẹ wutu— 9 Jehovah yọ́n lehe e nọ whlẹn mẹhe ze yede jo na Jiwheyẹwhe lẹ sọn whlepọn mẹ do, ṣigba bo nọ hla gbẹtọ mawadodonọ lẹ dai na azán whẹdida tọn nado yin sinsánsẹ, 10 yèdọ, titengbe mẹhe nọ doafọna agbasalan po ojlo lọ po nado hẹn ẹn flu bosọ nọ yí nukunpẹvi do pọ́n oklunọ-yinyin* lẹ.

Yé yin adọgbotọ, ojlo mẹdetiti tọn watọ lẹ, bo ma nọ si omẹ gigonọ lẹ ṣigba nọ zánnu, 11 to whenuena e yindọ angẹli lẹ, mahopọnna dọ yé klohu yé to hlọnhlọn po huhlọn po mẹ, ma nọ hẹn whẹsadokọnamẹ wá sọta yé to hogbe mẹzunzun tọn lẹ mẹ, podọ yé ma nọ wàmọ, na yé tindo sisi na Jehovah wutu. 12 Ṣigba, taidi kanlin he ma nọ lẹnnupọn, he to jọwamọ-liho nọ yin jiji nado yin wiwle bo yin hùhù lẹ, omẹ ehelẹ, to onú he mẹ yé yin wunvinọ bo nọ zánnu te lẹ, na jiya vasudo tọn to aliho vasudo tọn yetọn titi mẹ, 13 bo waylan do yedelẹ taidi ale de na ylanwiwa.

Yé nọ pọ́n gbẹzan fẹẹmẹninọ tọn zinzan to okle hlan di gbẹdudu. Dihó po oblọ lẹ po wẹ yé, bọ yé nọ mọ awuvivi zẹjlẹgo nado yí nuplọnmẹ lalo yetọn lẹ do hẹn mẹdevo lẹ buali dile yé to núdù dopọ po mì po. 14 Yé tindo nukun he gọ́ na ayọdide lẹ bo ma sọgan nọla na ylando, podọ yé nọ dó omò na alindọn he ma lodo lẹ. Yé tindo ahun he yin pinplọn to nukunkẹn mẹ. Ovi hodẹ̀do lẹ wẹ yé. 15 Gbọn ali jijlọ lọ gbigbẹdai dali, yé ko yin hinhẹn buali.

2Pi 2:1* Kavi, "sinsẹn klandovo."

2Pi 2:10* Dlẹnalọdo Jiwheyẹwhe po mẹhe e na aṣẹpipa lẹ po.

Yé ko hodo ali Balaami, visunnu
Beoli tọn, he yiwanna ale ylanwi-
wa tọn, 16 ṣigba e mọ wọhẹ yí
na afọ he ewọ lọsu tùn nuhe sọ-
gbe ji wutu. Kẹtẹkẹtẹ he ma nọ
dọho de yí ogbè gbẹtọ tọn do dọho
bo glọnalina aliho nuyiwa alẹdida
yẹwhegán lọ tọn.

17 Asisa osin tọn he ma tindo
osin lẹ po avìvì he yujẹhọn sinsin-
yẹn to hinhẹn dánpe lẹ po wẹ omẹ
ehelẹ, podọ yuudidi zinvlu tọn ko
yin hihla dai na yé. 18 Na yé
nọ dọ ohó gboogbo he ma nọ hẹn
ale de wá lẹ, podọ yé nọ yí ojlo
agbasalan tọn lẹ po wantuntun lẹ
po do dó omọ̀ na mẹhe ṣẹṣẹ to tin-
tọn sọn gbẹtọ he nọ yinuwa to ali-
bubu mẹ lẹ ṣẹnṣẹn. 19 To whe-
nuena yé to opagbe mẹdekannujẹ
tọn dó na yé, yelọsu lẹ gbẹ́ yin
afanumẹ walọ gblezọn tọn lẹ. Na
mẹdepope he duto mẹdevo ji nọ
hẹn omẹ enẹ zun afanumẹ ede
tọn. 20 Na taun tọn, to whe-
nuena yé ko họngán sọn hẹnflu ai-
họn tọn lẹ mẹ gbọn oyọnẹn he pe-
gan Oklunọ po Mẹwhlẹngántọ lọ
Jesu Klisti po tọn gblamẹ godo,
eyin yé sọ vọ́ tlọ bio onú ehelẹ do-
polọ mẹ bo yin dududeji, ninọmẹ
godo mẹ tọn yetọn lẹ ylanhu tin-
tan tọn. 21 Na e na ko pọnte na
yé ma nado ko yọ́n ali dodowiwa
tọn lọ hezeheze hú dọ to whenue-
na yé ko yọ́n ẹn hezeheze godo,
yé ni lẹkọ sọn gbedide wiwe he
yin nina yé lọ kọ̀n. 22 Nuhe ho-
whinwhẹn nugbo lọ dọ ko jọ do yé
go: "Avún ko lẹkọ do oslú edetiti
tọn kọ̀n, podọ ohàn asi he yè ko la-
wuna sọ lẹkọyi blu ogbọ̀n."

3 Mẹyiwanna lẹ emi, ehe wẹ
wekanhlanmẹ awetọ he yẹn
to kinkàn hlan mì todin, to ehe
mẹ yẹn gbọn nuflinmẹ dali do to
nugopipe nulẹnpọn ganji tọn mì-
tọn lẹ fọndote, kẹdẹdile yẹn ko
basi do to tintan lọ mẹ, 2 na mì
nido flin nuhe yẹwhegán wiwe lẹ
ko dọ wayi lẹ podọ gbedide Oklu-
nọ po Mẹwhlẹngántọ lọ po tọn he
yin nina gbọn apọsteli mìtọn lẹ
gblamẹ. 3 Na mì yọ́n ehe whẹ́,
dọ to azán godo tọn lẹ mẹ, mẹsan-
kotọ lẹ na wá po mẹsanko yetọn
po, bo na to zọnlinzin sọgbe hẹ
ojlo yetọn titi lẹ 4 bo na to di-
dọmọ: "Fie wẹ tintin tofi etọn he
yin opagbe etọn dó lọ te? Yèdọ,
sọn azán he gbè tọgbo mítọn lẹ ko
damlọn to okú mẹ, mọ wẹ onú
lẹpo gbẹ́ te kẹdẹdile e te do pẹpẹ
sọn bẹjẹeji nudida tọn gbọ́n."

5 Na, sọgbe hẹ ojlo yetọn, yé
wọnji nugbo ehe go dọ, gbọn ohó
Jiwheyẹwhe tọn dali, olọn lẹ ko
tin sọn hohowhenu po aigba de
po he mlindopọ jẹgbonu sọn osin
mẹ podọ to osin ṣẹnṣẹn; 6 podọ
gbọn onú enẹlẹ dali, aihọn whe-
nẹnu tọn yin vivasudo to whenue-
na yè yí osin do gọ́ ẹ. 7 Ṣigba
gbọn ohó dopolọ dali, olọn lẹ po
aigba lọ po he tin todin yin whi-
whla na miyọ́n bo to yinyin hihla
dai na azán whẹdida tọn po va-
sudo omẹ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe
tọn lẹ tọn po.

8 Etomọṣo, mẹyiwanna lẹ emi,
mì dike bo wọn nugbo dopo ehe
blo, dọ azán dopo to Jehovah dè
taidi owhe fọtọ́n podọ owhe fọtọ́n
taidi azán dopo. 9 Jehovah ma

to gbàndọn gando opagbe etọn go, dile mẹdelẹ nọ lẹn gbàndindọn do, ṣigba e to homẹfa na mìtọn wutu, na e ma jlo dọ mẹdepope ni yin vivasudo ṣigba jlo dọ mẹlẹpo ni wá lẹnvọjọ kọn. 10 Ṣogan azán Jehovah tọn na wá taidi ajotọ, to ehe mẹ olọn lẹ na juwayi plaun to nudidọ sinsinyẹn de mẹ, ṣigba nugonu he hùnmiyọ́n sinsinyẹn lẹ na yọ́, bọ aigba po azọ́n he tin to e mẹ lẹ po na yin didehia.

11 To whenuena e yindọ onú ehe lẹpo na gbọnmọ dali yin hinhẹn yọ́, omẹ nankọ wẹ e jẹ dọ mìwlẹ ni yin to walọ wiwe lẹ po nuyiwa mẹdezejo na Jiwheyẹwhe tọn lẹ po mẹ, 12 dile mì to tenọpọn bo to hinhẹn tintin tofi azán Jehovah tọn do ayiha mẹ gligli, to ehe mẹ olọn he to miyọ́n ji lẹ na yọ́ bọ nugonu he hùnmiyọ́n sinsinyẹn lẹ na yọ́! 13 Ṣigba kẹdẹdi opagbe etọn, olọn yọyọ lẹ po aigba yọyọ de po tin he míwlẹ to tenọpọn, podọ ofi ehelẹ wẹ dodowiwa na nọ nọ̀.

14 Enẹwutu, mẹyiwanna lẹ emi, to whenuena e yindọ mì to tenọpọn onú ehelẹ, mì wà nuhe go mì pé lẹpo na ewọ nido mọ mì to godo mẹ madodiho, madoblọ podọ to jijọho mẹ. 15 Humọ, mì nọ pọ́n homẹfa Oklunọ mítọn tọn hlan taidi whlẹngán, kẹdẹdile mẹmẹsunnu mẹyiwanna mítọn Paulu ko kanwe etọn hlan mì do ga sọgbe hẹ nuyọnẹn he yin nina ẹn, 16 bo to hodọ gando onú ehelẹ go dile ewọ nọ wà do to wekanhlanmẹ etọn lẹpo mẹ. Ṣigba, onú delẹ tin to yé mẹ he vẹawu nado mọnukunnujẹemẹ, ehe mẹhe gbọagba nupinplọn tọn po mẹhe ma lodo lẹ po nọ to kọslona, kẹdẹdile yé nọ basi do ga na pipotọ Owe-wiwe lẹ tọn, na vasudo yedetiti tọn.

17 Enẹwutu, mì mẹyiwanna lẹ emi, na mì ko yọ́n ehe jẹnukọn, mì nọ họ́ mìde na mì nikaa yin dindọn yì gbọn nuṣiwa mẹhe nọ diọnukunsọ osẹ́n lẹ tọn dali bo jai sọn tenọgligli mìtọn mẹ. 18 Lala, ṣigba mì to whinwhẹ́n zọnmii to nukundagbe majẹhẹ po oyọnẹn Oklunọ Mẹwhlẹngántọ mítọn Jesu Klisti po tọn mẹ. Ewọ tọn wẹ gigo todin podọ kaka yì ojlẹ madopodo.

WEKANHLANMẸ

TINTAN JOHANU TỌN

1 Ewọ he ko tin sọn whẹwhẹwhenu, he mí ko sè bọ e to hodọ, he mí ko yí nukun mítọn lẹ do mọ, he mí ko pọ́n po sọwhiwhe po bo ko doalọ mítọn lẹ e go, yèdọ gando ohó ogbè tọn lọ go, 2 (mọwẹ, ogbè lọ ko yin hinhẹn sọawuhia, podọ mí ko mọ bo to okunnu etọn de bosọ to ogbè madopodo lọ lá hlan mì, ehe ko tin to Otọ́ dè bo yin hinhẹn sọawuhia hlan mí,) 3 ewọ he mí

ko mọ bo ko sè bọ e to hodọ lọ
wẹ mí to lilá hlan mì ga, na mì-
wlẹ lọsu nido tindo mimá hẹ mí.
Humọ, mimá mítọn ehe sọ yin hẹ
Otọ́ podọ hẹ Visunnu etọn Jesu
Klisti. 4 Podọ enẹwutu wẹ mí
to onú ehelẹ kàn na ayajẹ mítọn
nido yin to gigọ́ mẹ.

5 Podọ ehe wẹ owèn lọ he mí
ko sè sọn e dè bo to lilá hlan mì,
dọ hinhọ́n wẹ Jiwheyẹwhe podọ
zinvlu depope ma tin to ewọ mẹ.
6 Eyin mí dọ dọ: "Mí to mimá
tindo hẹ ewọ," ṣogan bọ mí zindo-
nukọn nado to zọnlinzin to zinvlu
mẹ, lalodo wẹ mí te bo ma to nu-
yiwa sọgbe hẹ nugbo lọ. 7 Eto-
mọṣo, eyin mí to zọnlinzin to hin-
họ́n mẹ dile ewọ lọsu tin to hinhọ́n
mẹ do, mí to mimá tindo hẹ ode
awetọ, podọ ohùn Jesu Visunnu
etọn tọn nọ klọ́ mí wé sọn ylando
lẹpo mẹ.

8 Eyin mí dọ dọ: "Mí ma tindo
ylando," mídelẹ klọ wẹ mí te podọ
nugbo ma tin to mí mẹ. 9 Eyin
mí yigbe ylando mítọn lẹ tọn, nu-
gbonọ podọ dodonọ wẹ ewọ nado jo
ylando mítọn lẹ na mí podọ nado
klọ́ mí wé sọn mawadodo lẹpo mẹ.
10 Eyin mí dọ dọ: "Mí ma wa-
ylando," mí to ewọ hẹn zun lalo-
nọ, podọ ohó etọn ma tin to mí mẹ.

2 Yọpọ ṣie lẹ emi, yẹn to onú
ehelẹ kàn hlan mì, na mì-
wlẹ ma nado waylando. Ṣogan,
eyin mẹdepope waylando, mí tin-
do alọgọtọ de to Otọ́ dè, yèdọ
Jesu Klisti, dodonọ de. 2 Podọ
ewọ wẹ avọ́sinsan oyẹsu tọn de
na ylando mítọn lẹ, ṣogan e ma
yin na míwlẹ kẹdẹ tọn gba ṣigba
na aihọn lọ pete tọn ga. 3 Podọ
gbọn ehe dali wẹ mí yọnẹn dọ
mí ko wá yọ́n ewọ, yèdọ, eyin mí
zindonukọn nado nọ payi gbedi-
de etọn lẹ go. 4 Ewọ he dọ dọ:
"Yẹn ko wá yọ́n ewọ," ṣogan bo
ma nọ payi gbedide etọn lẹ go,
yin lalonọ, podọ nugbo ma tin to
omẹ ehe mẹ. 5 Ṣigba mẹdepo-
pe he nọ payi ohó etọn go, na nu-
gbo tọn, owanyi Jiwheyẹwhe tọn
ko yin hinhẹn zun pipé to omẹ ehe
mẹ. Gbọn ehe dali wẹ mí yọnẹn
dọ mí tin to kọndopọ mẹ hẹ ewọ.
6 Ewọ he dọ dọ emi gbọṣi kọndo-
pọ mẹ hẹ ẹ lọsu tin to dandannu
glọ nado to zọnlinzin zọnmii kẹdẹ-
dile omẹ enẹ zinzọnlin do.

7 Mẹyiwanna lẹ emi, e ma yin
gbedide yọyọ de wẹ yẹn to kin-
kàn hlan mì, ṣigba gbedide hoho
de, he mì ko tindo sọn whẹwhẹ-
whenu. Gbedide hoho ehe wẹ ohó
lọ he mì ko sè. 8 Ṣogan, yẹn
to gbedide yọyọ de kàn hlan mì,
nude he yin nugbo gando ewọ po
mìwlẹ po go, na zinvlu to jujuyi
bọ hinhọ́n nugbo lọ ko to wunhọ́n.

9 Ewọ he dọ dọ emi tin to hin-
họ́n lọ mẹ ṣogan bo gbẹwanna
mẹmẹsunnu etọn tin to zinvlu mẹ
kakajẹ din. 10 Ewọ he yiwan-
na mẹmẹsunnu etọn gbọṣi hinhọ́n
lọ mẹ, podọ ahlidanu depope ma
tin to ewọ mẹ. 11 Ṣigba ewọ he
gbẹwanna mẹmẹsunnu etọn tin to
zinvlu mẹ bosọ to zọnlinzin to zin-
vlu mẹ, podọ e ma yọ́n fie e jei,
na zinvlu ko tọ́n nukun etọn lẹ.

12 Yẹn to wekanhlan mì yọpọ
lẹ, na yè ko jo ylando mìtọn lẹ na
mì na oyín etọn wutu. 13 Yẹn
to wekanhlan mì otọ́ lẹ, na mì ko

wá yọ́n ewọ he ko tin sọn whẹwhẹwhenu. Yẹn to wekanhlan mì dẹpẹ lẹ, na mì ko gbawhàn mẹylankan lọ tọn. Yẹn to wekanhlan mì yọpọvu lẹ, na mì ko wá yọ́n Otọ́ lọ. 14 Yẹn to wekanhlan mì otọ́ lẹ, na mì ko wá yọ́n ewọ he ko tin sọn whẹwhẹwhenu. Yẹn to wekanhlan mì dẹpẹ lẹ, na mì yin huhlọnnọ bọ ohó Jiwheyẹwhe tọn gbọṣi mì mẹ bọ mì ko sọ gbawhàn mẹylankan lọ tọn.

15 Mì yiwanna aihọn kavi onú he tin to aihọn mẹ lẹ blo. Eyin mẹde yiwanna aihọn, owanyi Otọ́ tọn ma tin to ewọ mẹ; 16 na nuhe tin to aihọn mẹ lẹpo—yèdọ ojlo agbasalan tọn, ojlo nukun tọn, po nutindo gbèmẹ tọn mẹtọn lẹ jijlá po—ma wá sọn Otọ́ dè gba, ṣigba wá sọn aihọn dè. 17 Humọ, aihọn to jujuyi po ojlo etọn po ga, ṣigba ewọ he wà ojlo Jiwheyẹwhe tọn na gbọṣi aimẹ kakadoi.

18 Yọpọ lẹ emi, gànhiho godo tọn lọ die, podọ, kẹdẹdile mì ko sè do dọ agọjẹdoklistitọ lọ ja, agọjẹdoklistitọ susu wẹ tlẹ ko sọawuhia todin; gbọn ehe dali wẹ mí do yọnẹn dọ gànhiho godo tọn lọ die. 19 Yé tọ́nyi sọn mí mẹ, ṣigba yé ma yin míwlẹ nkọ; na eyin yé ko yin míwlẹ nkọ wẹ, yé na ko gbọṣi mí dè. Ṣigba yé tọ́nyi na e nido yin didehia hezeheze dọ e ma yin mẹlẹpo wẹ yin míwlẹ nkọ. 20 Podọ mì ko yin yiyiamisisadode gbọn omẹ wiwe lọ dali; mìmẹpo wẹ tindo oyọnẹn. 21 Yẹn to wekanhlan mì, e ma yin na mì ma yọ́n nugbo lọ wutu wẹ gba, ṣigba na mì yọ́n ẹn wutu, podọ na lalo de ma nọ wá sọn nugbo lọ mẹ wutu.

22 Mẹnu wẹ yin lalonọ lọ eyin e ma yin ewọ he mọ́n dọ Jesu wẹ Klisti lọ? Agọjẹdoklistitọ lọ die, yèdọ ewọ he mọ́n Otọ́ lọ po Visunnu lọ po. 23 Mẹdepope he mọ́n Visunnu lọ ma tindo Otọ́ lọ lọsu. Ewọ he do yise hia to Visunnu lọ mẹ tindo Otọ́ lọ ga. 24 Na mìwlẹ tọn, mì dike nuhe mì ko sè sọn whẹwhẹwhenu ni gbọṣi mì mẹ. Eyin nuhe mì ko sè sọn whẹwhẹwhenu gbọṣi mì mẹ, mì nasọ nọ kọndopọ mẹ hẹ Visunnu lọ podọ to kọndopọ mẹ hẹ Otọ́ lọ ga. 25 Humọ, onú he ewọ lọsu ko dopagbe etọn na mí lọ die, yèdọ ogbẹ madopodo.

26 Onú ehelẹ wẹ yẹn to kinkàn hlan mì gando mẹhe to tintẹnpọn nado hẹn mì buali lẹ go. 27 Podọ na mìwlẹ tọn, amisisayidode he mì ko mọyi sọn ewọ dè gbọṣi mì mẹ, podọ mì ma tindo nuhudo mẹdepope tọn nado to nuplọn mì; ṣigba, amisisayidode lọ he wá sọn ewọ dè yin nugbo bo ma yin lalo bosọ to nuplọn mì gando onú lẹpo go. Kẹdẹdile e ko plọn mì do, mì gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ ewọ. 28 Enẹwutu, todin, yọpọ lẹ emi, mì gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ ewọ, gbọnmọ dali, to whenuena ewọ yin hinhẹn sọawuhia, mí nido sọgan tindo awuvivo hodidọ tọn bo ma na duwinyan bo yì sọn e dè to tintin tofi etọn whenu. 29 Eyin mì yọnẹn dọ dodonọ wẹ ewọ, be mì ko yọnẹn dọ mẹdepope he nọ yinuwa po dodowiwa po ko yin jiji sọn ewọ dè.

3 Mì pọ́n owanyi he nkọ Otọ́
lọ ko dohia mí, na mí nido
yin yiylọdọ ovi Jiwheyẹwhe tọn
lẹ; podọ nuhe mí yin lọ niyẹn. Enẹ
wẹ zọ́n bọ aihọn lọ ma do yọ́n mí,
na e ma ko wá yọ́n ewọ wutu.
2 Mẹyiwanna lẹ emi, ovi Jiwhe-
yẹwhe tọn lẹ wẹ mí yin todin, ṣo-
gan nuhe mí na wá yin ma ko yin
didohia. Ṣigba mí yọnẹn dọ whe-
depopenu he ewọ na sọawuhia, mí
na taidi ewọ, na mí na mọ ẹn kẹ-
dẹdile e te do. 3 Podọ mẹdepope
he tindo todido he sinai do ewọ
ji ehe, nọ lẹ ede wé kẹdẹdile ewọ
wé-ṣeke do.

4 Mẹdepope he hẹn ylando zun
aṣa sọ to sẹ́nhẹngba hẹn zun aṣa
ga, enẹwutu ylando wẹ sẹ́nhẹn-
gba yin. 5 Mìwlẹ yọnẹn ga dọ
ewọ yin hinhẹn sọawuhia nado de
ylando mìtọn lẹ sẹ̀, podọ ylando de
ma tin to ewọ mẹ. 6 Mẹdepope
he gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ ẹ ma nọ
hẹn ylando zun aṣa; mẹdepope he
hẹn ylando zun aṣa ma ko mọ ẹn,
mọjanwẹ e ma ko wá yọ́n ewọ do
niyẹn. 7 Yọpọ lẹ emi, mì dike
mẹdepope hẹn mì buali blo; mẹhe
zindonukọn to dodowiwa mẹ yin
dodonọ, kẹdẹdile ewọ yin dodo-
nọ do. 8 Ewọ he zindonukọn to
ylando mẹ wá sọn Lẹgba dè, na
Lẹgba ko to ylando wà sọn whẹ-
whẹwhenu. Na lẹndai ehe wutu
wẹ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn ko
yin hinhẹn sọawuhia, yèdọ, nado
gbà azọ́n Lẹgba tọn lẹ.

9 Mẹdepope he yin jiji sọn Ji-
wheyẹwhe dè ma nọ zindonu-
kọn to ylando mẹ, na okún Etọn
nọ gbọṣi omẹ mọnkọtọn mẹ, podọ
e ma sọgan hẹn ylando zun aṣa,
na e ko yin jiji sọn Jiwheyẹwhe
dè wutu. 10 Lehe ovi Jiwheyẹ-
whe tọn lẹ po ovi Lẹgba tọn lẹ
po nọ yin didohia gbọn die: Mẹ-
depope he ma zindonukọn to do-
dowiwa mẹ ma wá sọn Jiwheyẹ-
whe dè, mọkẹdẹ wẹ e yin na mẹhe
ma yiwanna mẹmẹsunnu etọn.
11 Na ehe wẹ owẹ̀n he mì ko sè
sọn whẹwhẹwhenu, dọ mí dona
yiwanna ode awetọ; 12 e ma
yin taidi Kaini, mẹhe wá sọn mẹ-
ylankan lọ dè bo hù nọvisunnu
etọn. Podọ etẹwutu wẹ e do hù i?
Na azọ́n etọn lẹ yin ylankan wutu,
ṣigba nọvisunnu etọn tọn lẹ yin
dodo.

13 Mẹmẹsunnu lẹ emi, ni ma
paṣa mì blo dọ aihọn gbẹwanna
mì. 14 Mí yọnẹn dọ mí ko tọ́n
sọn okú mẹ biọ ogbè mẹ, na mí yi-
wanna mẹmẹsunnu lẹ wutu. Ewọ
he ma tindo owanyi gbọṣi okú
mẹ. 15 Hlọnhutọ de wẹ mẹdẹ-
pope he gbẹwanna mẹmẹsunnu
etọn, podọ mì yọnẹn dọ ogbè ma-
dopodo ma nọ gbọṣi hlọnhutọ de
mẹ gba. 16 Gbọn ehe dali wẹ
míwlẹ ko wá yọ́n owanyi, na ewọ
ko ze alindọn etọn jo na mítọn
wutu; podọ míwlẹ tin to dandan-
nu glọ nado ze alindọn mítọn lẹ jo
na mẹmẹsunnu mítọn lẹ tọn wutu.
17 Ṣigba mẹdepope he tindo nu-
tindo aihọn ehe tọn lẹ bo mọ mẹ-
mẹsunnu etọn tin to nuhudo mẹ,
ṣogan bo sú ohọ̀n awuvẹmẹ sisosi-
so etọn tọn do e, nawẹ owanyi Ji-
wheyẹwhe tọn gbọṣi ewọ mẹ gbọn
lo? 18 Yọpọ lẹ emi, mì gbọ mí
ni yiwannamẹ, e ma yin to ohó
mẹ kavi po odẹ́ po gba, ṣigba to
walọ po nugbo po mẹ.

19 Gbọn ehe dali wẹ mí na
yọnẹn dọ mí wá sọn nugbo lọ mẹ,
podọ mí na hẹn ahun mítọn deji to
ewọ nukọn 20 to nudepope he
mẹ ahun mítọn sọgan gblewhẹ-
do mí te mẹ, na Jiwheyẹwhe klo-
hu ahun mítọn bosọ yọ́n onú lẹpo.
21 Mẹyiwanna lẹ emi, eyin ahun
mítọn ma gblewhẹdo mí, mí tindo
awuvivo hodidọ tọn hẹ Jiwheyẹ-
whe; 22 podọ nudepope he mí
biọ mí nọ mọyi sọn ewọ dè, na
mí nọ payi gbedide etọn lẹ go bo
to nuhe sọgbe to nukun etọn mẹ
lẹ wà wutu. 23 Na nugbo tọn,
ehe wẹ gbedide etọn, dọ mí ni
tindo yise to oyín Visunnu etọn
Jesu Klisti tọn mẹ bo nọ yiwanna
ode awetọ, kẹdẹdile e ko degbè
etọn na mí do. 24 Humọ, ewọ
he nọ payi gbedide etọn lẹ go nọ
gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ ẹ, podọ ewọ
to kọndopọ mẹ hẹ omẹ mọnkọtọn;
gbọn ehe dali wẹ mí nọ yọnẹn
dọ ewọ gbọṣi kọndopọ mẹ hẹ mí,
gbọn gbigbọ he e na mí gblamẹ.

4 Mẹyiwanna lẹ emi, mì ma
nọ yí ohó gbọdo lẹpo sè blo,
ṣigba mì nọ tẹn ohó gbọdo lẹ pọ́n
nado yọnẹn eyin yé wá sọn Jiwhe-
yẹwhe dè, na yẹwhegán lalo susu
wẹ ko sọawuhia to aihọn mẹ.
2 Lehe mì na yọ́n ohó gbọdo
he wá sọn Jiwheyẹwhe dè gbọn
die: Ohó gbọdo lẹpo he yigbe dọ
Jesu Klisti wá to agbasalan mẹ,
wá sọn Jiwheyẹwhe dè, 3 ṣigba
ohó gbọdo lẹpo he ma yigbe Jesu
tọn ma wá sọn Jiwheyẹwhe dè.
Humọ, ehe wẹ ohó gbọdo agọjẹdo-
klistitọ lọ tọn he mì ko sè dọ e ja,
podọ e ko tin to aihọn mẹ todin.
4 Yọpọ lẹ emi, Jiwheyẹwhe dè
wẹ mì wá sọn, podọ mì ko gba-
whàn omẹ enẹlẹ tọn, na ewọ he
tin to kọndopọ mẹ hẹ mì klohu ewọ
he tin to kọndopọ mẹ hẹ aihọn.
5 Aihọn dè wẹ yé wá sọn; enẹ wẹ
zọ́n bọ yé nọ dọ nuhe wá sọn aihọn
dè bọ aihọn nọ sè yetọn. 6 Ji-
wheyẹwhe dè wẹ míwlẹ wá sọn.
Ewọ he yọ́n Jiwheyẹwhe nọ sè mí-
tọn; ewọ he ma wá sọn Jiwheyẹ-
whe dè ma nọ sè mítọn. Gbọnmọ
dali wẹ mí nọ yọ́n ohó gbọdo nu-
gbo tọn po ohó gbọdo lalo tọn po.
7 Mẹyiwanna lẹ emi, mì gbọ
mí ni zindonukọn nado nọ yiwan-
na ode awetọ, na Jiwheyẹwhe dè
wẹ owanyi wá sọn, podọ mẹdẹ-
pope he tindo owanyi ko yin jiji
sọn Jiwheyẹwhe dè bosọ yọ́n Ji-
wheyẹwhe. 8 Ewọ he ma tindo
owanyi ma ko wá yọ́n Jiwheyẹ-
whe, na Jiwheyẹwhe wẹ owan-
yi. 9 Gbọn ehe dali wẹ owan-
yi Jiwheyẹwhe tọn ko yin didohia
to whẹho mítọn mẹ, na Jiwheyẹ-
whe do Visunnu detọ́n dopo akàn
etọn hlan aihọn mẹ na mí nido sọ-
gan mọ ogbè gbọn ewọ gblamẹ.
10 Ehe mẹ wẹ owanyi lọ te, e ma
yindọ míwlẹ wẹ ko yiwanna Ji-
wheyẹwhe gba, ṣigba dọ ewọ wẹ
yiwanna mí bo do Visunnu etọn
hlan taidi avọ́sinsan oyẹsu tọn de
na ylando mítọn lẹ.
11 Mẹyiwanna lẹ emi, eyin
mọ wẹ Jiwheyẹwhe yiwanna mí
do, to whelọnu lo míwlẹ lọsu
tin to dandannu glọ nado yiwan-
na ode awetọ. 12 Mẹdẹpope
ma ko mọ Jiwheyẹwhe pọ́n gbe-
de. Eyin mí zindonukọn nado nọ
yiwanna ode awetọ, Jiwheyẹwhe

nọ gbọṣi mí mẹ podọ owanyi
etọn nọ yin hinhẹn zun pipé to
mí mẹ. 13 Gbọn ehe dali wẹ
míwlẹ yọnẹn dọ mí gbọṣi kọndo-
pọ mẹ hẹ ẹ podọ ewọ to kọndopọ
mẹ hẹ mí, na ewọ ko na mí gbi-
gbọ etọn. 14 To yidogọ mẹ, mí-
wlẹ lọsu ko mọ bosọ to kunnu-
de dọ Otọ́ lọ ko do Visunnu etọn
hlan di Mẹwhlẹngántọ aihọn tọn.
15 Mẹdepope he yigbe dọ Jesu
Klisti wẹ Visunnu Jiwheyẹwhe
tọn, Jiwheyẹwhe nọ gbọṣi kọndo-
pọ mẹ hẹ omẹ mọnkọtọn podọ ewọ
to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe.
16 Podọ míwlẹ lọsu ko wá yọnẹn
bo ko sọ yise to owanyi he Jiwhe-
yẹwhe tindo na mí mẹ.

Jiwheyẹwhe wẹ owanyi, podọ
ewọ he gbọṣi owanyi mẹ nọ gbọṣi
kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe podọ
Jiwheyẹwhe nọ gbọṣi kọndopọ mẹ
hẹ ẹ. 17 Ehe wẹ aliho he mẹ
owanyi ko yin hinhẹn zun pipé te
to whẹho mítọn mẹ, na mí nido
sọgan tindo awuvivo hodidọ tọn to
azán whẹdida tọn gbè, na, kẹdẹdi-
le ewọ te do, mọ wẹ míwlẹ lọsu te
to aihọn ehe mẹ. 18 Obu ma tin
to owanyi mẹ, ṣigba owanyi pipé
nọ yàn obu jẹgbonu, na obu nọ
glọnalinamẹ. Na nugbo tọn, ewọ
he to budi ma ko yin hinhẹn zun
pipé to owanyi mẹ. 19 Na mí-
wlẹ tọn, mí tindo owanyi, na ewọ
whẹ́ wẹ yiwanna mí wutu.

20 Eyin mẹdepope dọ dọ: "Yẹn
yiwanna Jiwheyẹwhe," ṣogan bo
gbẹwanna mẹmẹsunnu etọn, la-
lonọ de wẹ ewọ. Na ewọ he ma
yiwanna mẹmẹsunnu etọn, he
e mọ, ma sọgan yiwanna Jiwhe-
yẹwhe, mẹhe e ma mọ. 21 Po-
dọ gbedide ehe wẹ mí mọyi sọn
ewọ dè, dọ mẹhe yiwanna Jiwhe-
yẹwhe dona yiwanna mẹmẹsun-
nu etọn ga.

5 Mẹdepope he yise dọ Jesu
wẹ Klisti lọ ko yin jiji sọn
Jiwheyẹwhe dè, podọ mẹdepope
he yiwanna otọ́ lọ nọ yiwanna
omẹ lọ he ko yin jiji sọn ewọ dè.
2 Gbọn ehe dali wẹ míwlẹ yọnẹn
dọ mí yiwanna ovi Jiwheyẹwhe
tọn lẹ, eyin mí yiwanna Jiwhe-
yẹwhe bo to gbedide etọn lẹ
yìn. 3 Na ehe wẹ nuhe owan-
yi Jiwheyẹwhe tọn zẹẹmẹdo, dọ,
mí ni yìn gbedide etọn lẹ; ṣogan
gbedide etọn lẹ ma pẹnagbanmẹ,
4 Na mẹhe yin jiji sọn Jiwheyẹ-
whe dè lẹpo nọ gbawhàn aihọn
tọn. Podọ ehe wẹ onú lọ he ko gba-
whàn aihọn tọn, yèdọ yise mítọn.

5 Mẹnu wẹ yin mẹlọ he gba-
whàn aihọn tọn bọ e ma yin ewọ
he yise dọ Jesu wẹ Visunnu Ji-
wheyẹwhe tọn? 6 Ehe wẹ omẹ
lọ he wá gbọn osin po ohùn po
gblamẹ, yèdọ Jesu Klisti; e ma
yin gbọn osin kẹdẹ dali gba, ṣigba
gbọn osin po ohùn po dali. Podọ
gbigbọ lọ wẹ enẹ he to kunnude,
na gbigbọ lọ wẹ nugbo. 7 Na
kunnudetọ atọn wẹ to kunnude,
8 yèdọ gbigbọ, osin po ohùn po,
podọ atọn lẹ kọngbedopọ.

9 Eyin mí nọ kẹalọyi kunnudi-
de gbẹtọ tọn, kunnudide Jiwhe-
yẹwhe tọn klohu, na okunnu he
Jiwheyẹwhe de die, yèdọ nugbo
lọ dọ ewọ ko dekunnu gando Vi-
sunnu etọn go. 10 Mẹhe tindo
yise to Visunnu Jiwheyẹwhe tọn
mẹ yise to okunnu he yin dide

na ewọ lọsu titi mẹ. Mẹhe ma tindo yise to Jiwheyẹwhe mẹ ko hẹn ẹn zun lalonọ de, na e ma ko tindo yise to kunnudide lọ mẹ, ehe Jiwheyẹwhe taidi kunnudetọ ko de gando Visunnu etọn go. 11 Podọ ehe wẹ kunnudide lọ, dọ Jiwheyẹwhe na mí ogbè madopodo, podọ ogbè ehe tin to Visunnu etọn mẹ. 12 Ewọ he tindo Visunnu lọ tindo ogbè ehe; ewọ he ma tindo Visunnu Jiwheyẹwhe tọn ma tindo ogbè ehe.

13 Yẹn to onú ehelẹ kàn hlan mì, na mìwlẹ nido sọgan yọnẹn dọ mì tindo ogbè madopodo, yèdọ mì mẹhe tindo yise to oyín Visunnu Jiwheyẹwhe tọn mẹ lẹ. 14 Podọ ehe wẹ jidide he mí tindo to ewọ mẹ, dọ, nudepope he mí biọ sọgbe hẹ ojlo etọn, ewọ nọ sè mítọn. 15 Humọ, eyin mí yọnẹn dọ e nọ sè mítọn gando nudepope he mí to bibiọ go, mí yọnẹn dọ mí na mọ nuhe yin bibiọ lẹ yí, to whenuena e yindọ mí ko biọ yé sọn ewọ dè.

16 Eyin mẹde sọnukunmọ mẹmẹsunnu etọn bọ e to ylando he ma nọ hẹn okú wá de wà, e na basi ovẹvivẹ do ota etọn mẹ, podọ ewọ na na ẹn ogbè. Ehe gando mẹhe to ylando he ma nọ hẹn okú wá de wà lẹ go. Ṣigba ylando de tin he nọ hẹn okú wá. Yẹn ma dọna ẹn nado basi obiọ gando ylando enẹ go gba. 17 Mawadodo lẹpo wẹ yin ylando; ṣogan ylando de tin he ma nọ hẹn okú wá.

18 Mí yọnẹn dọ mẹdepope he ko yin jiji sọn Jiwheyẹwhe dè ma nọ hẹn ylando zun aṣa, ṣigba Omẹ lọ he yin jiji sọn Jiwheyẹwhe dè nọ basi hihọ́na ẹn, bọ alọ mẹylankan lọ tọn ma nọ jẹ e go. 19 Mí yọnẹn dọ Jiwheyẹwhe dè wẹ míwlẹ wá sọn, ṣigba aihọn lọ pete tin to huhlọn mẹylankan lọ tọn glọ. 20 Ṣigba mí yọnẹn dọ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn ko wá, podọ e ko na mí nugopipe nukunnumọjẹnumẹ tọn na mí nido sọgan yọ́n omẹ nugbo lọ. Podọ mí tin to kọndopọ mẹ hẹ omẹ nugbo lọ, gbọn Visunnu etọn Jesu Klisti gblamẹ. Ehe wẹ Jiwheyẹwhe nugbo lọ po ogbè madopodo po. 21 Yọpọ lẹ emi, mì hó mìde sọta boṣiọ lẹ.

WEKANHLANMẸ

AWETỌ JOHANU TỌN

1 Yẹn sunnu mẹho lọ, to wekanhlan yọnnu dide lọ po ovi etọn lẹ po, he yẹn yiwanna nugbonugbo, podọ e ma yin yẹn kẹdẹ, ṣigba mẹhe ko wá yọ́n nugbo lọ lẹpo ga. 2 Míwlẹ yiwanna mì na nugbo he gbọṣi mí mẹ lọ wutu, podọ e na tin hẹ mí kakadoi. 3 Nukundagbe majẹhẹ, lẹblanu po jijọho po sọn Jiwheyẹwhe Otọ́ dè podọ sọn Jesu Klisti Visunnu Otọ́ lọ tọn dè na tin hẹ mí, to nugbo po owanyi po mẹ.

4 Yẹn nọ jaya tlala na yẹn ko
mọdọ delẹ to ovi towe lẹ mẹ
to zọnlinzin to nugbo lọ mẹ, kẹ-
dẹdile mí ko mọ gbedide lọ yí
sọn Otọ́ lọ dè do. 5 Enẹwutu,
yẹn to bibiọ to hiẹ si todin, hiẹ
yọnnu e, taidi mẹhe to wekan-
hlan we, e ma yin gando gbedi-
de yọyọ de go, ṣigba gando dehe
mí ko mọyi sọn whẹwhẹwhenu lọ
go, dọ mí ni yiwanna ode awe-
tọ. 6 Podọ ehe wẹ nuhe owan-
yi zẹẹmẹdo, dọ mí ni to zọnlinzin
zọnmii sọgbe hẹ gbedide etọn lẹ.
Ehe wẹ gbedide lọ, kẹdẹdile mì-
wlẹ ko sè do sọn whẹwhẹwhenu,
dọ mì ni to zọnlinzin to e mẹ zọn-
mii. 7 Na mẹklọtọ susu wẹ ko
sọawuhia to aihọn mẹ, yé he ma
yigbe dọ Jesu Klisti wá to agba-
salan mẹ lẹ. Mẹklọtọ lọ po agọ-
jẹdoklistitọ lọ po niyẹn.
8 Mì payi mìde go, na mì ni-
kaa hẹn sinsẹ́n azọ́n he mí ko wà
lẹ tọn bu, ṣigba na mì nido sọ-
gan mọ ale gigọ́ yí. 9 Mẹdepo-
pe he yinukọn zẹ̀ nuplọnmẹ Klis-
ti tọn go bo ma gbọṣi e mẹ ma
tindo Jiwheyẹwhe. Ewọ he gbọ-
ṣi nuplọnmẹ ehe mẹ, ewọ wẹ
tindo Otọ́ lọ po Visunnu lọ po.
10 Eyin mẹdepope wá mì dè bo
ma hẹn nuplọnmẹ ehe, mì yí i do
owhé mìtọn gbè kavi dọnudo e
gbede blo. 11 Na ewọ he dọnu-
do e yin mimátọ to azọ́n ylankan
etọn lẹ mẹ.
12 Dile etlẹ yindọ yẹn tindo
nususu nado kàn hlan mì, yẹn
ma jlo nado wàmọ gbọn wema po
wesin po yiyizan dali gba, ṣigba
yẹn to linlẹn nado wá mì dè podọ
nado dọho hẹ mì nukun sọ nu-
kun, na ayajẹ mìtọn nido yin to
gigọ́ mẹ.
13 Ovi nọviyọnnu towe, he yin
mẹdide lọ tọn lẹ yí nudọdomẹ ye-
tọn hlan we.

WEKANHLANMẸ

ATỌ̀NTỌ JOHANU TỌN

1 Yẹn sunnu mẹho lọ, to we-
kanhlan Gaiu, mẹyiwanna lọ, he
yẹn yiwanna nugbonugbo.
2 Mẹyiwanna, yẹn nọ hodẹ̀ dọ
to onú lẹpo mẹ hiẹ ni tin to ninọ-
mẹ dagbe mẹ bosọ tindo agbasa-
lilo dagbe, kẹdẹdile alindọn towe
tin to ninọmẹ dagbe mẹ do.
3 Na yẹn jaya tlala to whenue-
na mẹmẹsunnu lẹ wá bo dekun-
nu gando lehe hiẹ to nugbo lọ
hẹn do go, kẹdẹdile hiẹ to zọn-
linzin zọnmii to nugbo lọ mẹ do.
4 Yẹn ma tindo onú devo de he nọ
hẹn mi jaya hú ehelẹ, dọ yẹn ni
to sisè dọ ovi ṣie lẹ to zọnlinzin
zọnmii to nugbo lọ mẹ.
5 Mẹyiwanna, hiẹ nọ yin nu-
gbonọ to nudepope he hiẹ to wiwà
na mẹmẹsunnu lẹ mẹ, mahopọn-
na dọ jonọ wẹ yé, 6 yèdọ, yé
mẹhe ko dekunnu owanyi towe
tọn to agun lọ nukọn. Omẹ ehelẹ
wẹ hiẹ ni jaale bo dohlan yì
fie yé jei to aliho he jẹ to Jiwhe-
yẹwhe nukunmẹ de mẹ. 7 Na

oyín etọn wutu wẹ yé do tọ́nyi, bo ma yí nudepope sọn omẹ akọta lẹ tọn si. 8 Enẹwutu, míwlẹ tin to dandannu glọ nado yí omẹ mọnkọtọn lẹ po gbigbọ johẹmẹ tọn po, na mí nido lẹzun azọ́nwatọ hatọ lẹ to nugbo mẹ.

9 Yẹn kàn owe de hlan agun lọ, ṣigba Diotlefe, he nọ jlo nado tin to otẹn tintan mẹ to ṣẹnṣẹn yetọn, ma nọ kẹalọyi nudepope sọn mí dè po sisi po. 10 Enẹ wẹ zọ́n bọ, eyin yẹn wá, yẹn na hẹn azọ́n etọn he e zindonukọn nado to wiwà lẹ wá oflin mẹ, yèdọ ohó ylankan he e nọ wlá dọ do mí go lẹ. Humọ, ehelẹ masọ pé e, ewọ lọsu ma nọ yí mẹmẹsunnu lẹ po sisi po, podọ mẹhe to jijlo nado yí yé lẹ, e nọ tẹnpọn nado glọnalina yé podọ nado yàn yé jẹgbonu sọn agun lọ mẹ.

11 Mẹyiwanna, ma hodo apajlẹ nuhe yin oylan tọn blo, ṣigba nuhe yin dagbe tọn. Ewọ he nọ wà dagbe wá sọn Jiwheyẹwhe dè. Ewọ he nọ wà oylan ma ko mọ Jiwheyẹwhe. 12 Ṣigba, gando Demetliu go, yemẹpo gọna nugbo lọ lọsu wẹ ko dekunnu ewọ tọn. Na nugbo tọn, míwlẹ lọsu ga to kunnude, podọ hiẹ yọnẹn dọ nugbo wẹ kunnudide mítọn.

13 Yẹn tindo nususu nado kàn hlan we, ṣogan yẹn ma jlo nado to wekanhlan we zọnmii gbọn wesin po wekantin po yiyizan dali. 14 Ṣigba yẹn to linlẹn nado mọ we to niyaniya mẹ, bọ mí na dọho nukun sọ nukun.

Jijọho ni tin hlan we.

Họntọn lẹ yí nudọdomẹ yetọn hlan we. Dọnudo họntọn lẹ dopodopo na mi gbọn yinkọ dali.

WEKANHLANMẸ

JUDA TỌN

1 Juda, afanumẹ Jesu Klisti tọn, ṣigba nọvisunnu Jakọbu tọn, to wekanhlan mẹyiylọ lẹ he yè yiwanna to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe Otọ́, bosọ yin whiwhla dai na Jesu Klisti:

2 Na lẹblanu, jijọho po owanyi po ni yin hinhẹn sudeji hlan mì.

3 Mẹyiwanna lẹ emi, dile yẹn tlẹ ko to vivẹnu lẹpo do dai nado kanwehlan mì gando whlẹngán he mí tindo to pọmẹ lọ go, yẹn mọdọ e yin dandan nado kanwehlan mì bo dotuhomẹna mì nado hoavùn sinsinyẹn na yise lọ he ko yin yíyí na omẹ wiwe lẹ whladopo podọ kakadoi. 4 Whẹwhinwhẹ́n he yẹn tindo wẹ yindọ mẹdelẹ ko lìn biọ mì mẹ, yèdọ omẹ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn lẹ he ko yin dide gbọn Owe-wiwe dali sọn whenu dindẹn die na whẹdida ehe, bo to nukundagbe majẹhẹ Jiwheyẹwhe mítọn tọn diọ zun whẹjijọ de nado jo yede na wantuntun bosọ nọ mọ́n Oklunọ mítọn dopo kẹdẹ he hò mí lọ, enẹ wẹ Jesu Klisti.

5 Yẹn jlo nado flinnu mì, mahopọnna dọ mìwlẹ yọ́n nulẹpo todin podọ kakadoi, dọ, dile etlẹ

yindọ Jehovah whlẹn omẹ etọn lẹ gán sọn aigba Egipti tọn ji, to godo mẹ, e và mẹhe ma do yise hia lẹ sudo. 6 Podọ angẹli he ma gbọṣi otẹn dowhenu tọn yetọn mẹ ṣigba bo jo nọtẹn he jẹna yé lọ do lẹ wẹ ewọ ko yí gẹdẹ madopodo lẹ do hla dote to zinvlu gọ́ngọ́n mẹ na whẹdida azán daho lọ tọn. 7 Mọdopolọ ga, Sodọmi po Gomọla po gọna tòdaho he lẹdo yé lẹ, to whenuena yewlẹ lọsu, kẹdẹdi mẹhe yin nùdego jẹnukọn enẹlẹ, ko peve to galilọ mẹ bo doafọna agbasalan na yizan he ma yin jọwamọ tọn godo, yé jiya whẹdida yasanamẹ miyọ́n madopodo tọn bo gbọnmọ dali yin zizedonukọnna mí taidi apajlẹ avase tọn de.

8 Nalete, to aliho dopolọ mẹ, omẹ ehelẹ lọsu, gbọn yede jijona odlọ lẹ dali, nọ to agbasalan hẹnflu bo nọ gbẹkọ oklunọ-yinyin* go bosọ nọ to nùzan do omẹ gigonọ lẹ go. 9 Ṣigba to whenuena Mikaẹli angẹligán lọ tindo wiwọ́ de hẹ Lẹgba bo to núdọ̀n gando oṣiọ Mose tọn go, e ma tẹnpọn nado hẹn whẹdida wá e ji po hogbe mẹzunzun tọn lẹ po gba, ṣigba e dọmọ: "Na Jehovah ni gbẹnuna we." 10 Ṣogan omẹ ehelẹ nọ to nùzan gando onú he yé ma yọnẹn na taun tọn lẹpo go; ṣigba onú he mẹ yé mọnukunnujẹ to jọwamọliho lẹpo, yèdọ taidi kanlin he ma nọ lẹnnupọn lẹ, to onú ehelẹ mẹ wẹ yé zindonukọn nado to yedelẹ hẹn gblezọn te.

11 Dindọn hlan yé, na yé ko hodo ali Kaini tọn, bo ko dowezun hodo alibubu Balaami tọn na ale, bo ko sọ dọ̀n to hodidọ atẹṣiṣi Kola tọn mẹ! 12 Omẹ ehelẹ wẹ osé whiwhla lẹ to osin glọ to hùnwhẹ owanyi didohia tọn mìtọn lẹ whenu dile yé to núdù hẹ mì, lẹngbọhọtọ he nọ na núdùdù yedelẹ madibu; aslọ matin osin he jẹhọn nọ to hinhẹn yidọn-yide; atin he ma nọ de sinsẹ́n tọ́n to ojlẹ etọn mẹ,* he ko kú whla awe bọ yè ko họ̀n adọ̀ na lẹ wẹ yé; 13 agbówhẹn sinsinyẹn ohù tọn he nọ túntún fútúfútú winyannu yedetiti tọn lẹ jẹgbonu; sunwhlẹvu he to dindanpe lẹ, he yuudidi zinvlu tọn ko yin hihla dai na kakadoi wẹ yé.

14 Mọwẹ, Enọku, omẹ ṣinawetọ bẹsọn hukan Adam tọn ji, ko dọ dọdai gando yé go ga, to whenuena e dọmọ: "Mì pọ́n! Jehovah wá po fọtọ́n ao angẹli wiwe etọn lẹ tọn po, 15 nado hẹn whẹdida ṣẹ do mẹlẹpo ji, podọ nado gblewhẹdo omẹ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn lẹpo na walọ jijọmadi-Jiwheyẹwhe tọn yetọn lẹpo he yé ko zan to aliho jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn mẹ, podọ na ohó mẹhẹnjọsi tọn he ylanwatọ jijọmadi-Jiwheyẹwhe tọn lẹ ko dọ sọta ẹ lẹpo wutu."

16 Omẹ ehelẹ nọ to nuhlundọ, bo nọ to lewú gando ninọmẹ gbẹ̀mẹ tọn yetọn go, bosọ nọ to zọnlinzin sọgbe hẹ ojlo yedetiti tọn lẹ, podọ onù yetọn nọ to ohó gboo-

Juda 8* Dlẹnalọdo Jiwheyẹwhe po mẹhe e na aṣẹpipa lẹ po.

Juda 12* To paa mẹ, "vivọnu afò-whenu tọn."

gbo lẹ dọ, to whenuena yé nọ na sisi gbętọ lẹ na ale yedetiti tọn wutu.

17 Na mìwlẹ tọn, męyiwanna lẹ emi, mì flin ohó he apọsteli Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn lẹ ko dọ wayi lẹ, 18 Lehe yé nọ saba dọ hlan mì do dọmọ: "To azán godo tọn lẹ mẹ, męṣankotọ lẹ na tin, bo na to zọnlinzin sọgbe hẹ ojlo yetọn na onú jijọ-madi-Jiwheyęwhe tọn lẹ." 19 Omẹ ehelẹ wẹ yé he nọ hẹn kinklan wá lẹ, yèdọ gbętọ kanlinjọmẹ lẹ he ma tindo gbigbọnọ-yinyin. 20 Ṣigba, mì męyiwanna lẹ emi, gbọn mìde hinhẹn lodo to dodonu yise mìtọn he wé hugan lọ tọn ji dali, podọ gbọn dèhiho to gbigbọ wiwe mẹ dali, 21 mì hẹn mìde do owanyi Jiwheyęwhe tọn mẹ, dile mì to tenọpọn lęblanu Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn to todido mẹ na ogbè madopodo. 22 Humọ, mì zindonukọn nado nọ do lęblanu hia mędelẹ he tindo ayihaawe; 23 mì whlẹn yé gán gbọn hihò yé yí sọn miyọ́n mẹ dali. Ṣigba mì zindonukọn nado nọ do lęblanu hia mędevo lẹ, bo nọ wàmọ po obu po, dile mì tlẹ gbęwanna awù odò tọn lọ lọsu he agbasalan ko hẹn kudiho.

24 Todin, hlan omẹ lọ he penugo nado basi hihọ́na mì ma nado dahli bo hẹn mì madoblọ to gigo etọn nukọn po ayajẹ daho po, 25 yèdọ hlan Jiwheyęwhe Męwhlẹngántọ mítọn dopo kędẹ lọ gbọn Jesu Klisti Oklunọ mítọn gblamẹ, wẹ gigo, kiklo, hlọnhlọn po aṣępipa po ni tin hlan sọn ojlẹ madopodo podọ todin podọ kakadoi. Nisẹ.*

Juda 25* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

OSỌHIA DE

HLAN JOHANU

1 Osọhia de gbọn Jesu Klisti dali, ehe Jiwheyęwhe na ẹn, nado do nuhe dona jọ to madẹnmẹ lẹ hia afanumẹ etọn lẹ. Jesu sọ do angẹli etọn hlan nado ze e donukọnna afanumẹ etọn Johanu gbọn ohia lẹ yiyizan dali, 2 mẹhe dekunnu gando ohó lọ he Jiwheyęwhe na go podọ gando kunnudide he Jesu Klisti na lọ go, yèdọ gando nuhe e mọ lẹpo go. 3 Ayajẹnọ wẹ ewọ he nọ hia po ogbè lélé po, podọ mẹhe nọ sè ohó dọdai ehe tọn lẹ, podọ mẹhe nọ payi nuhe yin kinkàn do e mẹ go lẹ; na ojlẹ dide lọ ko sẹpọ.

4 Johanu, hlan agun ṣinawe he tin to Asia* lẹ:

Na mì ni tindo nukundagbe majẹhẹ po jijọho po sọn "Ewọ he tin bo ko tin bosọ ja lọ" dè, podọ sọn gbigbọ ṣinawe he tin to ofìn etọn nukọn lọ lẹ dè, 5 podọ sọn Jesu Klisti, yèdọ "Kunnudetọ Nugbonọ lọ," "Mẹhe yin plọnji

Osọ 1:4* Pọ́n Ow 2:9, nudọnamẹ odò tọn.

sọn oṣiọ lẹ mẹ," podọ "Ogán ahọlu aigba ji tọn lẹ tọn lọ" dè.

Hlan ewọ he yiwanna mí bo tún mí dote sọn ylando mítọn lẹ mẹ gbọn ohùn edetiti tọn dali— 6 podọ e yí mí do duahọlu podọ yẹwhenọ lẹ hlan Jiwheyẹwhe etọn podọ Otọ́ etọn—mọwẹ, gigo po hlọnhlọn po ni tin hlan ẹn kakadoi. Nisẹ.*

7 Pọ́n! Ewọ ja po aslọ lẹ po, bọ nukun lẹpo wẹ na mọ ẹn, gọna mẹhe sọwhán ẹn lẹ; podọ hẹnnu aigba tọn lẹpo na do awubla hia na ewọ tọn wutu. Mọwẹ, Nisẹ.

8 "Yẹn wẹ Alfa podọ Omega,"* wẹ Jehovah Jiwheyẹwhe, "Mẹhe tin bo ko tin bosọ ja, yèdọ Ganhunupotọ lọ" dọ.

9 Yẹn Johanu, mẹmẹsunnu mìtọn podọ mimátọ de hẹ mì to nukunbibia mìtọn mẹ podọ to ahọluduta mìtọn mẹ podọ to akọndonanu mìtọn mẹ to kọndopọ mẹ hẹ Jesu, yèdọ yẹn mẹhe wá tin to lopo he nọ yin yiylọdọ Patmos ji na hodidọ gando Jiwheyẹwhe go podọ na kunnudide gando Jesu go wutu. 10 To gbọdo glọ, yẹn wá tin to azán Okluno tọn gbè, yẹn sọ sè ogbè huhlọnnọ de he taidi opèn de tọn sọn godo ṣie, 11 dọmọ: "Nuhe hiẹ mọ, kàn ẹn do owe-hihá de mẹ bo do e hlan agun ṣinawe lẹ, to Efesu, to Smana, to Pagamu, to Tiatila, to Sadi, to Filadẹlfia podọ to Laodikea."

12 Yẹn sọ lẹgodo nado pọ́n mẹhe ogbè etọn to hodọ hẹ mi lọ, podọ, to whenue yẹn lẹgodo, yẹn mọ miyọ́ngbántin sika tọn ṣinawe, 13 podọ mẹde he taidi visunnu gbẹtọ tọn tin to ṣẹnṣẹn miyọ́ngbántin lọ lẹ tọn, bo dó awù he yìdo jẹ afọkọ de, bosọ yí homẹblanu sika tọn de do sìn akọ́nnu. 14 Humọ, ota etọn po oda etọn po wé taidi lẹngbọ-fún wewe, yèdọ taidi osin-agó, bọ nukun etọn lẹ taidi miyọ́n he to jiji; 15 podọ afọ etọn lẹ taidi gànvẹẹ dagbedagbe he to sisẹ́ to zòhọ de mẹ; ogbè etọn sọ taidi nudidọ osin susu tọn. 16 Ewọ sọ tindo sunwhlẹvu ṣinawe to adusilọ etọn mẹ, ohí didá onù awenọ gaa de sọ to tintọ́n sọn onù etọn mẹ, podọ nukunmẹ etọn taidi owhè he to sisẹ́ mlanmlan. 17 Podọ to whenue yẹn mọ ẹn, yẹn họ́jai to afọ etọn lẹ kọ̀n taidi oṣiọ.

Ewọ sọ ze adusilọ etọn do oji e bo dọmọ: "A dibu blo. Yẹn wẹ Tintan podọ Godo tọn, 18 podọ mẹhe to ogbè; yẹn sọ lẹzun oṣiọ, ṣigba, pọ́n! yẹn to ogbè kakadoi podọ doidoi, yẹn sọ tindo họnhungan okú po Hadẹs* po tọn lẹ. 19 Enẹwutu, kàn nuhe hiẹ mọ lẹ dai, podọ nuhe to jijọ todin lẹ gọna nuhe na wá jọ to ehelẹ godo lẹ. 20 Na nuhe dù aṣli wiwe sunwhlẹvu ṣinawe he hiẹ mọ to adusilọ ṣie mẹ lẹ podọ miyọ́ngbántin sika tọn ṣinawe lọ lẹ tọn: Sunwhlẹvu ṣinawe lọ lẹ nọtena angẹli agun ṣinawe lọ lẹ tọn, podọ miyọ́ngbántin ṣinawe lọ lẹ nọtena agun ṣinawe lọ lẹ.

Osọ 1:6* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn. **8*** Alfa po Omega po yin wekun tintan po godo tọn po to wekun Glẹki tọn lẹ mẹ.

Osọ 1:18* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

2 "Kanwehlan angẹli agun he tin to Efesu tọn dọmọ: Ehe wẹ nuhe mẹhe hẹn sunwhlẹvu ṣinawe lẹ to adusilọ etọn mẹ lọ dọ, yèdọ ewọ he to zọnlinzin to miyọ́ngbántin sika tọn ṣinawe lẹ ṣẹnṣẹn, 2 'Yẹn yọ́n walọ towe lẹ, tuklajẹ towe po akọndonanu towe po, dọ hiẹ ma sọgan kẹalọyi gbẹtọ ylankan lẹ, podọ hiẹ tẹ́n mẹhe ylọ yede dọ apọsteli, ṣigba bo ma yinmọ lẹ pọ́n, hiẹ sọ mọdọ yé yin lalonọ. 3 Hiẹ sọ to akọndonanu ga, podọ hiẹ ko doakọnnanu na oyín ṣie wutu bọ onú ma ṣikọna we. 4 Etomọṣo, yẹn tindo ehe sọta we, dọ hiẹ ko jo owanyi he a tindo to tintan whenu lọ do.

5 "'Enẹwutu, flin nuhe hiẹ ko jodo, bo lẹnvọjọ bosọ zan walọ hoho tọn lẹ. Eyin hiẹ ma wàmọ, yẹn na wá dè we, podọ yẹn na de miyọ́ngbántin towe sè sọn otẹn etọn mẹ, adavo hiẹ lẹnvọjọ. 6 Ṣogan, hiẹ tindo onú dagbe de, yèdọ hiẹ gbẹwanna walọ sinsẹ̀n klandovo Nikola tọn, ehe yẹnlọsu gbẹwanna. 7 Mì gbọ mẹhe tindo otó ni sè nuhe gbigbọ to didọna agun lẹ dọmọ: Ewọ he gbawhàn wẹ yẹn na na nado dù sọn atin ogbè tọn lọ mẹ, ehe tin to paladisi Jiwheyẹwhe tọn mẹ.'

8 "Podọ kanwehlan angẹli agun he tin to Smana tọn dọmọ: Ehe wẹ nuhe mẹhe yin 'Tintan podọ Godo tọn,' he lẹzun oṣiọ bo gọwá ogbè whladopo dogọ lọ dọ, 9 'Yẹn yọ́n nukunbibia po ohẹ́n towe po—ṣigba adọkunnọ wẹ hiẹ—podọ yẹn yọ́n nùzinzan mẹhe dọ dọ Ju wẹ yelọsu yin lẹ tọn, ṣogan yé ma yinmọ ṣigba sinagọgu Satani tọn de wẹ yé yin. 10 A dibuna nuhe hiẹ na jiya etọn to madẹnmẹ lẹ blo. Pọ́n! Lẹgba na to delẹ to mì mẹ bẹ do gànpamẹ mapote na mì nido sọgan yin whiwhlepọn to gigọ́ mẹ, podọ na mì nido sọgan tindo nukunbibia hò azán ao. Do dewe hia di nugbonọ, yèdọ kakajẹ okú, yẹn nasọ na we jẹgbakun ogbè tọn. 11 Mì gbọ mẹhe tindo otó ni sè nuhe gbigbọ to didọna agun lẹ dọmọ: Okú awetọ ma na gbleawuna ewọ he gbawhàn to aliho depope mẹ.'

12 "Podọ kanwehlan angẹli agun he tin to Pagamu tọn dọmọ: Ehe wẹ nuhe ewọ he tindo ohí didá onù awenọ gaa lọ dọ, 13 'Yẹn yọ́n fihe hiẹ to ninọ, enẹ wẹ, fihe ofìn Satani tọn tin te; ṣogan hiẹ tẹdo oyín ṣie go gligli, bọ hiẹ ma mọ́n yise towe to yẹn mẹ etlẹ yin to azán Antipa tọn lẹ gbè, yèdọ kunnudetọ ṣie, nugbonọ lọ, mẹhe yin hùhù to nukun mìtọn mẹ, to fihe Satani to ninọ.

14 "'Etomọṣo, yẹn tindo onú vude sọta we, dọ hiẹ tindo mẹhe to titẹdo nuplọnmẹ Balaami tọn go lẹ to finẹ, yèdọ mẹhe plọn Balaki nado ze zannu ahlìda tọn donukọnna ovi Islaeli tọn lẹ, nado dù onú he yin yíyí do sanvọ́ hlan boṣiọ lẹ podọ nado lọga. 15 Mọdopolọ, hiẹ lọsu ga tindo mẹhe to titẹdo nuplọnmẹ sinsẹ̀n klandovo Nikola tọn go lẹ. 16 Enẹwutu, lẹnvọjọ. Eyin hiẹ ma wàmọ, yẹn na wá dè we to

niyaniya mẹ, yẹn nasọ yí ohí gaa
he to onù ṣie mẹ do funawhàn
hẹ yé.
17 "'Mì gbọ mẹhe tindo otó ni
sè nuhe gbigbọ to didọna agun lẹ
dọmọ: Ewọ he gbawhàn wẹ yẹn
na na delẹ to manna whiwhla lẹ
mẹ, yẹn nasọ na ẹn zannu wewe
pẹvi de, podọ to zannu pẹvi lọ ji
wẹ oyín yọyọ de yin kinkàn do
ehe mẹde ma yọnẹn adavo mẹhe
mọ ẹn yí lọ.'
18 "Podọ kanwehlan angẹli
agun he tin to Tiatila tọn dọmọ:
Ehe wẹ nuhe Visunnu Jiwhe-
yẹwhe tọn, ewọ he nukun etọn
lẹ taidi miyọ́n he to jiji de, bọ
afọ etọn lẹ taidi gànvẹẹ dagbe-
dagbe lọ dọ, 19 'Yẹn yọ́n walọ
towe lẹ, owanyi, yise, lizọnyizọn
po akọndonanu towe po, yẹn sọ
yọnẹn dọ walọ towe agọe tọn lẹ
yọnhu hoho tọn lẹ.
20 "'Etomọṣo, yẹn tindo ehe
sọta we, dọ hiẹ ko na dotẹn-
mẹ yọnnu enẹ, yèdọ Jezebẹli, he
ylọ ede dọ yẹwhegán-yọnnu de,
bọ ewọ nọ plọn afanumẹ ṣie lẹ
bosọ nọ klọ yé nado lọga podọ
nado nọ dù nuhe yè yí do sanvọ́
hlan boṣiọ lẹ. 21 Yẹn sọ na ẹn
dotẹnmẹ nado lẹnvọjọ, ṣigba ewọ
ma to jijlo nado lẹnvọjọ sọn ga-
lilọ etọn mẹ. 22 Pọ́n! Yẹn na
dlan ẹn do azọ̀nzàn ji to madẹn-
mẹ, podọ mẹhe to galọ hẹ ẹ lẹ
do nukunbibia daho mẹ, adavo
yé lẹnvọjọ sọn walọ he taidi etọn
nkọ lẹ mẹ. 23 Podọ ovi etọn lẹ
wẹ yẹn na yí awutu ylankan do
hù, sọmọ bọ agun lọ lẹpo na yọn-
ẹn dọ yẹn wẹ mẹhe nọ gbeje ayi
lẹ po ahun lẹ po pọ́n, yẹn nasọ na
dopodopo mìtọn sọgbe hẹ walọ
mìtọn lẹ.
24 "'Ṣigba, yẹn dọna mì mẹhe
pò to Tiatila lẹpo he ma tindo nu-
plọnmẹ ehe, yèdọ mì mẹhe ma
ko yọ́n "onú sisosiso Satani tọn
lẹ," dile yé dọ do dọmọ: Yẹn ma
na doagban pinpẹn devo depope
do mì ji. 25 Adavo dọ mì ni
tẹdo nuhe mì tindo lọ go kaka
yẹn nado wá. 26 Podọ ewọ he
gbawhàn bo tẹdo aliho ṣie lẹ go
kakajẹ opodo wẹ yẹn na na aṣẹ
do akọta lẹ ji, 27 ewọ nasọ yí
opò ogàn tọn do plan gbẹtọ lẹ
taidi lẹngbọhọtọ de sọmọ bọ yé
na yin gbigbà hányán taidi nú-
zinzan okò tọn lẹ, kẹdẹdile yẹn
ko mọ aṣẹ yí sọn Otọ́ ṣie dè do,
28 yẹn nasọ na ewọ sunwhlẹvu
afọnnu tọn. 29 Mì gbọ mẹhe
tindo otó ni sè nuhe gbigbọ to di-
dọna agun lẹ.'

3 "Podọ kanwehlan angẹli
agun he tin to Sadi tọn
dọmọ: Ehe wẹ nuhe mẹhe tindo
gbigbọ ṣinawe Jiwheyẹwhe tọn
lẹ po sunwhlẹvu ṣinawe lẹ po dọ,
'Yẹn yọ́n walọ towe lẹ, dọ hiẹ tin-
do oyín lọ dọ hiẹ to ogbè, ṣi-
gba oṣiọ wẹ hiẹ. 2 Tin to aṣeji
bo hẹn nuhe pò he ko dibla kú
lẹ lodo, na yẹn ma mọdọ azọ́n
towe lẹ yin wiwà to gigọ́ mẹ to
Jiwheyẹwhe ṣie nukọn. 3 Enẹ-
wutu, nọ flin lehe hiẹ mọyi do
podọ lehe hiẹ sè do to whepopo-
nu, bo zindonukọn nado nọ payi
e go, bosọ lẹnvọjọ. Na nugbo tọn,
eyin hiẹ ma fọ́n, yẹn na wá tai-
di ajotọ de, podọ hiẹ ma na yọ́n

ogàn he mẹ yẹn na wá oji we te gba.

4 "'Etomọṣo, hiẹ tindo omẹ vude to Sadi he ma ko hẹn awugbó yetọn lẹ flu, yé nasọ zinzọnlin hẹ mi to awugbó wewe yetọn lẹ mẹ, na yé jẹ wutu. 5 Gbọnmọ dali, ewọ he gbawhàn na yin aṣọ́dona po awugbó wewe lẹ po; yẹn ma nasọ de oyín etọn sẹ̀ sọn owe ogbè tọn lọ mẹ to aliho depope mẹ, ṣigba yẹn na yigbe to Otọ́ ṣie nukọn podọ to angẹli etọn lẹ nukọn dọ yẹn yọ́n oyín etọn. 6 Mì gbọ mẹhe tindo otó ni sè nuhe gbigbọ to didọna agun lẹ.'

7 "Podọ kanwehlan angẹli agun he tin to Filadẹlfia tọn dọmọ: Ehe wẹ nuhe mẹhe yin wiwe, mẹhe yin nugbo, mẹhe tindo họnhungan Davidi tọn, mẹhe nọ hùn bọ mẹde ma nọ sú, bo nọ sú bọ mẹde ma nọ hùn lọ dọ, 8 'Yẹn yọ́n walọ towe lẹ —pọ́n! yẹn ko ze ohọ̀n he to nùvo de donukọnna we, ehe mẹdepope ma sọgan sú—yẹn yọnẹn dọ huhlọn vude wẹ hiẹ tindo, hiẹ sọ whlá ohó ṣie bo ma mọ́n oyín ṣie. 9 Pọ́n! Yẹn na na mẹhe sọn sinagọgu Satani tọn mẹ he ylọ yede dọ Ju, ṣogan bo ma yinmọ ṣigba to lalodo lẹ—pọ́n! yẹn na hẹn yé wá bọ yé na litai to afọ towe lẹ kọ̀n bo nasọ hẹn yé yọnẹn dọ yẹn yiwanna we. 10 Na hiẹ yí ohó he gando akọndonanu ṣie go whlá wutu, yẹn nasọ whlá we sọn ojlẹ mẹtẹnpọn tọn mẹ ga, ehe na wá aigba fininọ tọn lẹpo ji, yèdọ nado tẹ́n mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹ pọ́n. 11 Yẹn ja to niyaniya mẹ. Tẹdo nuhe hiẹ tindo lọ go gligli, na mẹdepope ni ma do yí jẹgbakun towe blo.

12 "'Mẹhe gbawhàn—yẹn na hẹn ẹn zun dòtin de to tẹmpli Jiwheyẹwhe ṣie tọn mẹ, podọ ewọ ma na tọ́n sọn e mẹ to aliho depope mẹ gbede, yẹn nasọ kàn oyín Jiwheyẹwhe ṣie tọn podọ oyín tòdaho Jiwheyẹwhe ṣie tọn, yèdọ Jelusalẹm yọyọ lọ he jẹte sọn olọn sọn Jiwheyẹwhe ṣie dè, po oyín yọyọ ṣie enẹ po do ewọ ji. 13 Mì gbọ mẹhe tindo otó ni sè nuhe gbigbọ to didọna agun lẹ.'

14 "Podọ kanwehlan angẹli agun Laodikea tọn dọmọ: Ehe wẹ nuhe Nịṣẹ,* kunnudetọ nugbonọ po nugbo po, mẹhe yin bẹjẹeji nudida Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn lọ dọ, 15 'Yẹn yọ́n walọ towe lẹ, dọ hiẹ ma miọn kavi hùnmiyọ́n. Yẹn jlo dọ hiẹ ni miọn kavi hùnmiyọ́n. 16 Enẹwutu, na hiẹ gblọ bo ma hùnmiyọ́n kavi miọn wutu, yẹn na slú we sọn onù ṣie mẹ. 17 Na hiẹ dọmọ: "Adọkunnọ wẹ yẹn bo ko jẹ adọkun bo masọ tindo nuhudo nudepope tọn paali" wutu, ṣigba bọ hiẹ ma yọnẹn dọ tapònọ, lèlènọ, wamọnọ, nukuntọ́nnọ wẹ hiẹ bosọ to omẹ́, 18 yẹn na we ayinamẹ nado hò sika he yè kọ̀n to miyọ́n mẹ sọn dè e na hiẹ nido sọgan lẹzun adọkunnọ, podọ awugbó wewe lẹ na hiẹ nido sọgan sọnú na mẹdevo lẹ nikaa mọ omẹ́ towe bọ winyan na hù we, podọ nukun-masin nado sá do nukun towe lẹ na hiẹ nido sọgan mọnú.

Osọ 3:14* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

19 "'Mẹhe yẹn yiwanna lẹpo
wẹ yẹn nọ wọhẹ bo nọ domẹplọn-
lọ yé go. Enẹwutu, yin zohunhun-
nọ bo lẹnvọjọ. 20 Pọ́n! Yẹn to
ote to ohọ̀n ji bo to họ̀nhúhú. Eyin
mẹdepope sè ogbè ṣie bo hùnhọ̀n,
yẹn na bio owhé etọn gbè bo na
dù núdùdù whèjai tọn hẹ ẹ podọ
ewọ hẹ yẹn. 21 Ewọ he gba-
whàn wẹ yẹn na na dotẹnmẹ nado
sinai hẹ mi to ofìn ṣie ji, yèdọ dile
yẹn gbawhàn bo sinai hẹ Otọ́ ṣie
to ofìn etọn ji do. 22 Mì gbọ
mẹhe tindo otó ni sè nuhe gbigbọ
to didọna agun lẹ.'"

4 To onú ehelẹ godo, yẹn mọ,
podọ, pọ́n! ohọ̀n de he hùn-
donuvo to olọn mẹ, podọ ogbè
tintan he yẹn sè taidi opẹ̀n de
tọn, he to hodọ hẹ mi dọmọ: "Hẹji
wáfi, yẹn nasọ do nuhe dona
jọ lẹ hia we." 2 To onú ehelẹ
godo, yẹn wá nuyiwadomẹji gbi-
gbọ tọn glọ to afọdopolọji: podọ,
pọ́n! ofìn de tin to finẹ to olọn, bọ
mẹde sinai do ofìn lọ ji. 3 Podọ
awusọhia mẹhe sinai to e ji lọ
tọn taidi zannu jaspali po zan-
nu akuẹgegenu sinmẹ vẹẹ de tọn
po, aidowhẹdo de he awusọhia
etọn taidi emẹlaldi sọ tin lẹdo
ofìn lọ pé.

4 Podọ ofìn konukunẹnẹ tin
lẹdo ofìn lọ pé, yẹn sọ mọ mẹho
konukunẹnẹ he dó awugbó wewe
lẹ to aisinsin to ofìn ehelẹ ji, bo
tindo jẹgbakun sika tọn lẹ to ota.
5 Podọ abì lẹ, ogbè lẹ po hẹvio-
sò lẹ po to tintọ́njẹgbonu wá sọn
ofìn lọ kọ̀n; podọ miyọ́ngbán ṣin-
awe to titá to ofìn lọ nukọn, ehe-
lẹ sọ zẹẹmẹdo gbigbọ ṣinawe Ji-
wheyẹwhe tọn lẹ. 6 Podọ nuhe
taidi ohù mẹpọ́nnu tọn de bo tai-
di klistali tin to ofìn lọ nukọn.

Podọ mẹdida ẹnẹ lẹ he gọ́ na
nukun to nukọn po godo po tin to
ofìn lọ ṣẹnṣẹn podọ lẹdo ofìn lọ
pé. 7 Mẹdida tintan taidi kin-
nikinni de, mẹdida awetọ taidi
oyìnsú winyanwinyan de, mẹdi-
da atọ̀ntọ tindo nukunmẹ he taidi
gbẹtọ de tọn, podọ mẹdida ẹnẹtọ
taidi akùn he to zinzlọn de.
8 Podọ na nuhe dù mẹdida ẹnẹ lọ
lẹ, dopodopo yetọn tindo awà ṣi-
dopo; yé gọ́ na nukun lẹ lẹdo pé
podọ to awà lọ lẹ glọ. Yé masọ
tindo gbọjẹ to okle po ozán po
dile yé nọ to didọ dọmọ: "Wiwe,
wiwe, wiwe wẹ Jehovah Jiwhe-
yẹwhe, Ganhunupotọ lọ, mẹhe ko
tin bo tin bosọ ja."

9 Podọ whedepopenu he mẹ-
dida lọ lẹ na gigo, gbégbò po pẹ-
dido po Ewọ he sinai do ofìn lọ ji,
yèdọ Omẹ lọ he to ogbè kakadoi
podọ doidoi lọ, 10 mẹho konu-
kunẹnẹ lọ lẹ nọ ṣinyọ́n nukunmẹ
ai to Ewọ he sinai to ofìn lọ ji
nukọn bo nọ sẹ̀n Omẹ lọ he to
ogbè kakadoi podọ doidoi, yé sọ
nọ hùn jẹgbakun yetọn lẹ dlan to
ofìn lọ nukọn, bo nọ to didọmọ:
11 "Jehovah, yèdọ Jiwheyẹwhe
mítọn, hiẹ wẹ jẹ nado mọ gigo,
gbégbò po huhlọn po yí, na hiẹ
wẹ dá onú lẹpo, podọ to ojlo towe
mẹ wẹ yé tin bosọ yin didá."

5 Yẹn sọ mọ owe-hihá he yè
kannu do e mẹ to homẹ po
godo po bo yí hiadonu ṣinawe do
tlẹ́ gbanun-gbanun de to adusi-
lọ Ewọ he sinai to ofìn lọ ji tọn

mẹ. 2 Yẹn sọ mọ angẹli hu-
hlọnnọ de he to lilá po ogbè lélé
po dọmọ: "Mẹnu wẹ jẹ nado hùn
owe-hihá lọ bo tún hiadonu etọn
lẹ sè?" 3 Ṣigba, omẹ dopo tata
ma tin to olọn mẹ kavi to aigba ji
kavi to aigba glọ he penugo nado
hùn owe-hihá lọ kavi nado hia ẹ.
4 Yẹn sọ viavi badabada na mẹ-
depope ma yin mimọ he jẹ nado
hùn owe-hihá lọ kavi nado hia ẹ
wutu. 5 Ṣigba, dopo to mẹho
lọ lẹ mẹ dọna mi dọmọ: "A via-
vi ba blo. Pọ́n! Kinnikinni he wá
sọn whẹndo Juda tọn mẹ, yèdọ
adọ̀ Davidi tọn lọ, ko gbawhàn
nado sọgan hùn owe-hihá lọ po
hiadonu ṣinawe etọn lẹ po."

6 Yẹn sọ mọ lẹngbọvu de ṣite
to ofìn lọ ṣẹnṣẹn podọ to mẹdida
ẹnẹ lọ lẹ ṣẹnṣẹn podọ to mẹho
lọ lẹ ṣẹnṣẹn taidi dọ e ko yin
hùhù wẹ nkọ, bo tindo azò ṣin-
awe po nukun ṣinawe po, nukun
ehelẹ nọtena gbigbọ Jiwheyẹwhe
tọn ṣinawe lẹ he ko yin didohlan
aigba lọ pete ji. 7 Ewọ sọ yì
bo yí i to afọdopolọji sọn adu-
silọ Ewọ he sinai to ofìn lọ ji
tọn mẹ. 8 Podọ to whenue e yí
owe-hihá lọ, mẹdida ẹnẹ lọ lẹ po
mẹho konukunẹnẹ lọ lẹ po ṣinyọ́n
nukunmẹ ai to Lẹngbọvu lọ nu-
kọn, dopodopo yetọn tindo ajalẹn
de po agbán sika tọn lẹ po he gọ́
na nuyọnwan, podọ nuyọnwan lọ
nọtena odẹ̀ omẹ wiwe lẹ tọn lẹ.
9 Yé sọ to ohàn yọyọ de ji dọmọ:
"Hiẹ wẹ jẹ nado yí owe-hihá lọ
bo hùn hiadonu etọn lẹ, na hiẹ ko
yin hùhù podọ ohùn towe wẹ hiẹ
yí do hò gbẹtọ lẹ na Jiwheyẹ-
whe sọn hẹnnu lẹ, ogbè lẹ, gbẹ-
tọ lẹ, podọ sọn akọta lẹpo mẹ,
10 hiẹ sọ hẹn yé zun ahọluduta
de po yẹwhenọ lẹ po hlan Jiwhe-
yẹwhe mítọn, bọ yé na duahọlu
do aigba ji."

11 Podọ yẹn mọ, bosọ sè ogbè
angẹli susu tọn lẹdo ofìn lọ pé
podọ lẹdo mẹdida lọ lẹ po mẹho
lọ lẹ po pé, sọha yetọn yin fọtọ́n
ao donu fọtọ́n ao lẹ podọ fọtọ́n
donu fọtọ́n lẹ, 12 yé to didọ po
ogbè lélé po dọmọ: "Lẹngbọvu lọ
he ko yin hùhù wẹ jẹ nado mọ hu-
hlọn, adọkun, nuyọnẹn, hlọnhlọn,
gbégbò, gigo, po pipà po yí."

13 Yẹn sọ sè bọ nudida lẹpo
he tin to olọn mẹ, to aigba
ji, to aigba glọ, podọ to ohù ji,
yèdọ nuhe tin to yé mẹ lẹpo to
didọmọ: "Pipà, gbégbò, gigo, po
hlọnhlọn po ni tin hlan Ewọ he
sinai do ofìn lọ ji podọ hlan Lẹn-
gbọvu lọ kakadoi podọ doidoi."
14 Mẹdida ẹnẹ lọ lẹ sọ to didọ-
mọ: "Nisẹ!"* bọ mẹho lọ lẹ ṣinyọ́n
nukunmẹ ai bo sẹn.

6 Yẹn sọ mọ whenue Lẹngbọ-
vu lọ hùn dopo to hiadonu
ṣinawe lọ lẹ mẹ, yẹn sọ sè bọ
dopo to mẹdida ẹnẹ lẹ mẹ yí ogbè
he taidi hẹviosò tọn do dọmọ:
"Wá!" 2 Yẹn sọ mọ, podọ pọ́n!
osọ́ wewe de; mẹhe sọ sinai to
e ji tindo ogá de; jẹgbakun de
sọ yin nina ẹn, e sọ tọ́nyi bo
to awhàngba podọ nado dotana
awhàngbigba etọn.

3 Podọ to whenue e hùn hia-
donu awetọ, yẹn sè bọ mẹdida
awetọ dọmọ: "Wá!" 4 Podọ osọ́
devo he tindo sinmẹ miyọnnọ de

Osọ 5:14* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

tọ́njẹgbonu; yè sọ nagbè mẹhe sinai to e ji nado de jijọho sè sọn aigba ji na yé nido nọ hù ode awetọ; ohí daho de sọ yin nina ẹn.

5 Podọ to whenue e hùn hiadonu atọ̀ntọ, yẹn sè bọ mẹdida atọ̀ntọ dọmọ: "Wá!" Yẹn sọ mọ, podọ pọ́n! osọ́ yuu de; podọ mẹhe sinai to e ji tindo nujlẹgàn ovi awenọ de to alọ etọn mẹ. 6 Yẹn sọ sè ogbè de taidi sọn ṣẹnṣẹn mẹdida ẹnẹ lọ lẹ tọn dọmọ: "Kilo likun tọn dopo na denali* dopo, podọ kilo ballekun tọn atọ̀n na denali dopo; hiẹ sọ ṣì amì olivie tọn po ovẹn po zan blo."

7 Podọ to whenue e hùn hiadonu ẹnẹtọ, yẹn sè ogbè mẹdida ẹnẹtọ tọn dọmọ: "Wá!" 8 Yẹn sọ mọ, podọ pọ́n! osọ́ wlanwlan de; podọ oyín mẹhe sinai to e ji tọn wẹ Okú. Hadẹs* sọ to hihodo e pẹkipẹki. Aṣẹ sọ yin nina yé do mado ẹnẹtọ aigba tọn ji nado nọ yí ohí gaa, núdùdù whèdomẹ, awutu ylankan, po gbekanlin aigba tọn lẹ po do hù.

9 Podọ to whenue e hùn hiadonu atọ̀ntọ, yẹn mọ ohùn* mẹhe yin hùhù na ohó Jiwheyẹwhe tọn podọ na azọ́n kunnudide tọn he yé ko nọ wà wutu lẹ tọn to agbà lọ glọ. 10 Yé sọ dawhá po ogbè lélé po dọmọ: "Oklunọ Nupojipetọ, wiwe po nugbo po E, nawẹ e na dẹnsọ whẹpo hiẹ na dawhẹ bo na yiahọsu ohùn mítọn tọn to mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹ go?" 11 Podọ tewu wewe de yin nina dopodopo yetọn; yè sọ dọna yé nado gbọjẹ na whenu vude dogọ, kakajẹ whenue sọha afanumẹ hatọ yetọn lẹ podọ mẹmẹsunnu yetọn he na yin hùhù to madẹnmẹ dile yelọsu ko yin hùhù do lẹ tọn lọsu na pé.

12 Yẹn sọ mọ whenue e hùn hiadonu ṣidopotọ, aigba sisọsisọ daho de sọ jọ; owhè sọ diyuu taidi odẹ́vọ̀ he yè yí kanlin-fún do basi, podọ osun blebu diọ bo taidi ohùn, 13 sunwhlẹvu olọn tọn lẹ sọ flẹ jẹ aigba, kẹdẹdile ovò sinsẹ́n he ma bia lẹ nọ ja kọnyinai to whenue jẹhọn sinsinyẹn whàn ovòtin de do. 14 Olọn sọ há sè dile owe-hihá de nọ yin hihá do, podọ osó lẹpo gọna lopo lẹpo yin tẹnsẹna sọn otẹn yetọn lẹ mẹ. 15 Podọ ahọlu aigba ji tọn lẹ, omẹ gboogbo lẹ, awhàngán daho lẹ, adọkunnọ lẹ, omẹ huhlọnnọ lẹ, afanumẹ lẹpo gọna mẹhe to yedekannu lẹpo whlá yede do oslò lẹ mẹ podọ do osé gángán osó lẹ tọn lẹ mẹ. 16 Yé sọ to didọna osó lẹ podọ na osé gángán lẹ mapote dọmọ: "Mì hó jẹ mí ji bo whlá mí sọn nukọn Ewọ he sinai to ofìn lọ ji tọn podọ sọn homẹgble Lẹngbọvu lọ tọn mẹ, 17 na azán daho homẹgble yetọn tọn ko wá, podọ mẹnu wẹ penugo nado nọte?"

7 To ehe godo, yẹn mọ angẹli ẹnẹ to ote to agosu ẹnẹ aigba tọn lẹ ji bo hẹn jẹhọn ẹnẹ aigba tọn lẹ go gligli, na jẹhọn nikaa yìn do aigba ji kavi do

---

Osọ 6:6* Pọ́n Mt 18:24, nudọnamẹ odò tọn. **8*** Pọ́n nudọnamẹ Dogọ 8. **9*** Gl., *suke*.

ohù ji kavi do atin depope go.
2 Yẹn sọ mọ angẹli devo to oji
hẹ sọn whèzẹtẹn, bo tindo hia-
donu Jiwheyẹwhe ogbẹ̀nọ lọ tọn
de; e sọ dawhá po ogbè lélé po
hlan angẹli ẹnẹ lọ lẹ he yè ko
nagbè nado gbleawuna aigba po
ohù po, 3 dọmọ: "Mì gbleawu-
na aigba kavi ohù kavi atin lẹ
blo, kakajẹ whenue mí na ko yí
hiadonu do dohia nukọn na afa-
numẹ Jiwheyẹwhe mítọn tọn lẹ
godo."
4 Yẹn sọ sè sọha mẹhe yè
yí hiadonu do dohiagona lẹ tọn,
yèdọ fọtọ́n donu kantòn-konu-
kunẹnẹ wẹ yè yí hiadonu do do-
hiagona sọn whẹndo ovi Islaeli
tọn lẹ tọn lẹpo mẹ:
5 Sọn whẹndo Juda tọn mẹ, fọ-
tọ́n donu wiawe wẹ yè yí hiadonu
do dohiagona;
sọn whẹndo Leubẹni tọn mẹ,
fọtọ́n donu wiawe;
sọn whẹndo Gadi tọn mẹ, fọtọ́n
donu wiawe;
6 sọn whẹndo Aṣeli tọn mẹ,
fọtọ́n donu wiawe;
sọn whẹndo Naftali tọn mẹ, fọ-
tọ́n donu wiawe;
sọn whẹndo Manasse tọn mẹ,
fọtọ́n donu wiawe;
7 sọn whẹndo Simeoni tọn mẹ,
fọtọ́n donu wiawe;
sọn whẹndo Levi tọn mẹ, fọtọ́n
donu wiawe;
sọn whẹndo Issakali tọn mẹ,
fọtọ́n donu wiawe;
8 sọn whẹndo Zebuluni tọn
mẹ, fọtọ́n donu wiawe;
sọn whẹndo Josẹfu tọn mẹ, fọ-
tọ́n donu wiawe;
sọn whẹndo Bẹnjamini tọn mẹ,
fọtọ́n donu wiawe wẹ yè yí hiado-
nu do dohiagona.
9 To onú ehelẹ godo, yẹn mọ,
podọ pọ́n! gbẹtọ susugege de, he
mẹdepope ma penugo nado hia,
sọn akọta lẹpo mẹ, sọn whẹndo
lẹpo mẹ, sọn gbẹtọ lẹpo mẹ podọ
sọn ogbè lẹpo mẹ to ote to ofìn lọ
nukọn podọ to Lẹngbọvu lọ nu-
kọn, bo dó tewu wewe; odéma lẹ
sọ tin to alọ yetọn lẹ mẹ. 10 Yé
sọ to awhádo po ogbè lélé po ma-
pote dọmọ: "Jiwheyẹwhe mítọn
he sinai to ofìn lọ ji podọ Lẹn-
gbọvu lọ dè wẹ whlẹngán mítọn
wá sọn."
11 Podọ angẹli lẹpo to ote lẹdo
ofìn lọ podọ lẹdo mẹho lọ lẹ podọ
lẹdo mẹdida ẹnẹ lọ lẹ pé, yé sọ
ṣinyọ́n nukunmẹ yetọn ai to ofìn
lọ nukọn bo sẹ̀n Jiwheyẹwhe,
12 bo dọmọ: "Nisẹ!* Pipà, gigo,
nuyọnẹn, pẹdido, gbégbò, hu-
hlọn, po hlọnhlọn po ni tin hlan
Jiwheyẹwhe mítọn kakadoi podọ
doidoi. Nisẹ."
13 Dopo to mẹho lọ lẹ mẹ
sọ gblọnna mi dọmọ: "Mẹhe dó
tewu wewe ehelẹ, mẹnu wẹ yé
yin podọ fie wẹ yé wá sọn?"
14 Enẹwutu, yẹn dọna ẹn to afọ-
dopolọji dọmọ: "Okluno ṣie, hiẹ
wẹ yọnẹn." E sọ dọna mi dọmọ:
"Omẹ ehelẹ wẹ jugbọn nukun-
bibia daho lọ mẹ, podọ yé ko
yàn tewu yetọn lẹ bo ko hẹn
yé zun wewe to ohùn Lẹngbọvu
lọ tọn mẹ. 15 Enẹwutu wẹ yé
do tin to ofìn Jiwheyẹwhe tọn
nukọn; yé sọ to sinsẹ̀nzọn wiwe

Osọ 7:12* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

basi na ẹn to okle po ozán po
to tẹmpli etọn mẹ; podọ Ewọ he
sinai to ofìn lọ ji na dlẹn gòhọ
etọn do yé ji. 16 Huvẹ ma na
hù yé ba mọjanwẹ nugbla ma na
hù yé, mọdopolọ owhè ma na vẹ́
do yé ji kavi yozò sinsinyẹn de-
pope, 17 na Lẹngbọvu lọ he to
ofìn lọ ṣẹnṣẹn na yin lẹngbọhọtọ
yetọn, bo na deanana yé yì asisa
osin ogbè tọn lẹ kọ̀n. Jiwheyẹ-
whe nasọ súnsún dasin lẹpo sè
sọn nukun yetọn lẹ mẹ."

8 Podọ to whenue e hùn hia-
donu ṣinawetọ, abọẹninọ de
tin to olọn mẹ na nudi gànhiho
daa. 2 Yẹn sọ mọ angẹli ṣin-
awe to ote to Jiwheyẹwhe nukọn,
opẹ̀n ṣinawe sọ yin nina yé.

3 Podọ angẹli devo wá bo ṣite
to agbà lọ kọ̀n, bosọ tindo nuyọn-
wan-gbán sika tọn de; podọ nu-
yọnwan susu yin nina ẹn nado
yí do sanvọ́ to agbà sika tọn he
tin to ofìn lọ nukọn ji to whenue
odè omẹ wiwe lẹpo tọn yin sisè.
4 Azọ̀ nuyọnwan lọ tọn sọ hẹji
sọn alọ angẹli lọ tọn mẹ gọna
odè omẹ wiwe lẹ tọn lẹ yì Jiwhe-
yẹwhe nukọn. 5 Ṣigba, to afọ-
dopolọji, angẹli lọ ze nuyọnwan-
gbán lọ, bo yí delẹ to miyọ́n he
to agbà lọ ji lẹ mẹ do gọ́ e mẹ
bosọ dlan ẹn do aigba ji. Podọ hẹ-
viosò lẹ, ogbè lẹ, abì lẹ po aigba
sisọsisọ de po jọ. 6 Podọ angẹ-
li ṣinawe lọ lẹ he tindo opẹ̀n ṣin-
awe lẹ wleawu nado kún yé.

7 Tintan sọ kún opẹ̀n etọn.
Kẹnsu po miyọ́n po he flusọ́
hẹ ohùn sọ wá aimẹ, e sọ yin
dindlan do aigba ji; mado atọ̀n-
tọ aigba tọn sọ fiọ, mado atọ̀ntọ
atin lẹ tọn sọ fiọ, podọ ogbé-mú
lẹpo fiọ.

8 Angẹli awetọ sọ kún opẹ̀n
etọn. Podọ nude he taidi osó daho
he to miyọ́nji de yin dindlan do
ohù mẹ. Mado atọ̀ntọ ohù tọn sọ
lẹzun ohùn; 9 mado atọ̀ntọ nu-
dida he to ohù mẹ bo yin alin-
dọn* lẹ tọn sọ kú, podọ mado
atọ̀ntọ tọjihun lẹ tọn gbakija.

10 Angẹli atọ̀ntọ sọ kún opẹ̀n
etọn. Podọ sunwhlẹvu daho he to
jiji taidi miyọngbán de flẹ sọn
olọn, e sọ flẹ jẹ mado atọ̀ntọ tọ̀-
sisa lẹ po asisa osin tọn lẹ po ji.
11 Podọ sunwhlẹvu lọ nọ yin yi-
ylọdọ Vivẹ́. Mado atọ̀ntọ osin lẹ
tọn sọ diọ zun vivẹ́, osin lẹ sọ hù
gbẹtọ susu lẹ, na yé ko yin hin-
hẹn vẹ́ wutu.

12 Angẹli ẹnẹtọ sọ kún opẹ̀n
etọn. Yè sọ linú mado atọ̀ntọ
owhè tọn, mado atọ̀ntọ osun tọn
po mado atọ̀ntọ sunwhlẹvu lẹ tọn
po, na mado atọ̀ntọ yetọn nido
sọgan dózin bọ mado atọ̀ntọ okle
tọn ma nado tindo hinhọ́n, e sọ
yinmọ na ozán lọsu ga.

13 Yẹn sọ mọ, bo sè bọ akùn
he to zinzlọn to agahomẹ de dọ
po ogbè lélé po dọmọ: "Dindọn,
dindọn, dindọn na mẹhe nọ nọ̀ ai-
gba ji lẹ na nudidọ opẹ̀n angẹli
atọ̀n he pò bo na kún opẹ̀n yetọn
to madẹnmẹ lẹ tọn wutu!"

9 Angẹli atọ́ntọ sọ kún opẹ̀n
etọn. Yẹn sọ mọ sunwhlẹvu
de he ko flẹ sọn olọn wá aigba ji,
podọ họnhungan odò mapote tọn

Osọ 8:9* Kavi, "ogbè lẹ." Gl., *suke;* Lat., *animas.*

yin nina ẹn. 2 E sọ hùn odò
mapote lọ, azọ̀ sọ tọ́njẹgbonu sọn
odò lọ mẹ taidi azọ̀ zòhọ daho de
tọn, podọ azọ̀ he tọ́n sọn odò lọ
mẹ hẹn owhè po jẹhọn mẹ po do-
zinvlu. 3 Owẹ̀n lẹ sọ tọ́njẹgbo-
nu sọn azọ̀ lọ mẹ wá aigba ji; aṣẹ
sọ yin nina yé, yèdọ aṣẹ dopo-
lọ he aklekle aigba ji tọn lẹ tin-
do. 4 Podọ yé yin didọna ma
nado gbleawuna ogbé aigba ji tọn
depope kavi onú depope he yin
amamú kavi atin depope, adavo
mẹhe yè ma yí hiadonu Jiwheyẹ-
whe tọn do dohia nukọn na lẹ
kẹdẹ.

5 Podọ yè nagbè owẹ̀n lẹ, e ma
yin nado hù yé gba, ṣigba dọ yé
ni yin yasana na osun atọ́n, podọ
yasanamẹ he wá yé ji lọ taidi ya-
sanamẹ aklekle tọn to whenuena
e mẹn gbẹtọ. 6 Podọ gbẹtọ lẹ
na dín okú to azán enẹlẹ gbè, ṣi-
gba bo ma na mọ ẹn to aliho de-
pope mẹ, yé nasọ jlo nado kú ṣi-
gba okú na to hinhọnyi sọn yé dè.

7 Podọ awusọhia owẹ̀n lọ lẹ
tọn taidi osọ́ he yin awuwlena
na awhàn lẹ tọn; nuhe di jẹgba-
kun he taidi sika sọ tin to ota
na yé, podọ nukunmẹ yetọn tai-
di nukunmẹ gbẹtọ tọn, 8 ṣigba
yé tindo oda taidi oda yọnnu tọn.
Adú yetọn lẹ sọ taidi kinnikinni
lẹ tọn; 9 podọ yé tindo tùnu-
do he taidi tùnudo ogàn tọn lẹ.
Nudidọ awà yetọn lẹ tọn sọ tai-
di nudidọ osọ́-kẹkẹ osọ́ susu he
to wezunhọ̀n jei awhàn lẹ tọn.
10 Humọ, yé tindo osí po adí he
taidi aklekle lẹ tọn po; podọ to
osí yetọn lẹ go wẹ aṣẹ yetọn te
nado gbleawuna gbẹtọ lẹ na osun
atọ́n. 11 Yé tindo ahọlu de to
yé ji, yèdọ angẹli odò mapote tọn
lọ. Oyín etọn to Heblugbe mẹ wẹ
Abadọni,* ṣigba e nọ yin Apoliọ-
ni# to Glẹkigbe mẹ.

12 Dindọn dopo ko juwayi.
Pọ́n! Awe dogọ na wá to onú ehe-
lẹ godo.

13 Angẹli ṣidopotọ sọ kún
opẹ̀n etọn. Yẹn sọ sè ogbè de sọn
azò agbà sika tọn he to Jiwhe-
yẹwhe nukọn lọ lẹ mẹ 14 he
dọna angẹli ṣidopotọ lọ he tindo
opẹ̀n dọmọ: "Tún angẹli ẹnẹ he
yin sìnsìn to otọ̀ daho Euflate tọn
kọ̀n lẹ." 15 Angẹli ẹnẹ lọ lẹ sọ
yin túntún, he yè ko wleawuna
na gànhiho, azán, osun podọ na
owhe, nado hù mado atọ̀ntọ gbẹ-
tọ lẹ tọn.

16 Podọ sọha awhànfuntọ osọ́
ji tọn lẹ yin fọtọ́n donu ko
donu fọtọ́n ao*: yẹn sè sọha ye-
tọn. 17 Podọ lehe yẹn mọ osọ́
lẹ to numimọ mẹ, gọna mẹhe
sinai do yé ji lẹ do die: yé tin-
do tùnudo lẹ he divẹẹ di mi-
yọ́n bo yin juju di hayakintu bosọ
yin koklo-jonọ di whèmi; ota osọ́
lọ lẹ tọn sọ taidi ota kinnikin-
ni lẹ tọn, podọ miyọ́n, azọ̀ po
whèmi po tọ́n sọn onù yetọn mẹ.
18 Mado atọ̀ntọ gbẹtọ lẹ tọn sọ
yin hùhù gbọn azọ̀nylankan atọ̀n
ehelẹ dali, yèdọ gbọn miyọ́n, azọ̀
po whèmi he tọ́n sọn onù yetọn
mẹ lẹ po dali. 19 Na aṣẹ osọ́ lọ
lẹ tọn tin to onù yetọn mẹ podọ

Osọ 9:11* Zẹẹmẹdo, "vasudo" to Heblugbe mẹ **11#** Zẹẹmẹdo, "mẹvasudotọ" to Glẹkigbe mẹ. **16*** Enẹ wẹ, livi donu fọde.

to osí yetọn go; na osí yetọn taidi odàn lẹ bo tindo ota lẹ, yé sọ
nọ yí ehelẹ do gbleawunamẹ.
20 Ṣigba, mẹhe pò bo ma yin
hùhù gbọn azọ̀nylankan ehelẹ
dali ma lẹnvọjọ sọn azọ́n alọ ye-
tọn lẹ tọn mẹ, ṣigba yé zindonu-
kọn nado to aovi lẹ sèn, gọna bo-
ṣiọ sika tọn, fataka tọn, gànvẹẹ
tọn, zannu tọn po atin tọn lẹ po,
he ma sọgan mọnú kavi sènu kavi
zinzọnlin; 21 yé masọ lẹnvọjọ
sọn hlọnhuhu yetọn lẹ mẹ kavi
sọn afinyọnnuwiwa yetọn lẹ mẹ
kavi sọn galilọ yetọn mẹ kavi sọn
ajojijẹ yetọn lẹ mẹ.

10 Yẹn sọ mọ angẹli huhlọn-
nọ devo to tejẹ sọn olọn,
he yè yí aslọ do doaṣọ́na, aido-
whẹdo sọ tin to ota etọn, nukun-
mẹ etọn sọ taidi owhè, afọ etọn
lẹ sọ taidi dòtin miyọ́n tọn lẹ,
2 e sọ tindo owe-hihá pẹvi de he
to hùnhùn to alọ etọn mẹ. Podọ
e ze afọ adusi tọn etọn do ohù ji,
ṣigba amiyọn tọn etọn do aigba ji,
3 e sọ dawhá po ogbè lélé po tai-
di to whenue kinnikinni de gbó.
Podọ to whenue e dawhá jẹgbo-
nu, hẹviosò ṣinawe lọ lẹ yí ogbè
yetọn do dọnú.
4 Todin, to whenue hẹviosò
ṣinawe lọ lẹ dọnú, yẹn ko jlo na
basi kandai; ṣigba yẹn sè ogbè de
sọn olọn mẹ dọmọ: "Yí hiadonu
do tlẹ́ nuhe hẹviosò ṣinawe lọ lẹ
dọ, a sọ basi kandai yetọn blo."
5 Podọ angẹli he yẹn mọ to ote
to ohù ji podọ to aigba ji lọ ze alọ
adusi tọn etọn daga hlan olọn,
6 bo yí Omẹ lọ he to ogbè kaka-
doi podọ doidoi, he dá olọn po
nuhe tin to e mẹ lẹ po, aigba
po nuhe tin to e ji lẹ po, gọna
ohù po nuhe tin to e mẹ lẹ po do
whlé dọmọ: "Gbàndindọn depope
ma na tin ba; 7 ṣigba to azán
nudidọ angẹli ṣinawetọ lọ tọn lẹ
gbè, to whenue e jlo na kún opẹn
etọn, na nugbo tọn, aṣli wiwe Ji-
wheyẹwhe tọn kẹdẹdi wẹndagbe
he e lá hlan afanumẹ etọn titi lẹ,
yèdọ yẹwhegán lẹ yin hinhẹnwa
vivọnu."
8 Podọ ogbè he yẹn sè sọn
olọn lọ sọ vọ́ jẹ hodọ hẹ mi ji
dọmọ: "Yì, bo yí owe-hihá he to
hùnhùn bo to alọ angẹli he to ote
to ohù ji podọ to aigba ji lọ tọn
mẹ." 9 Yẹn sọ yì angẹli lọ dè
bo dọna ẹn nado na mi owe-hihá
pẹvi lọ. Ewọ sọ dọna mi dọmọ:
"Yí i bo dù i, e nasọ vẹ́ to ohò
towe mẹ, ṣigba e na vivi taidi
owín to onù towe mẹ." 10 Yẹn
sọ yí owe-hihá pẹvi lọ sọn alọ
angẹli lọ tọn mẹ bo dù i, e sọ
vivi taidi owín to onù ṣie mẹ; ṣi-
gba to whenue yẹn dù i pó, e vẹ́
to ohò ṣie mẹ. 11 Yé sọ dọna
mi dọmọ: "Hiẹ dona vọ́ dọdai dọ
gando gbẹtọ lẹ, akọta lẹ, ogbè lẹ
po ahọlu susu po go."

11 Podọ ofán he taidi opò de
yin nina mi bọ ogbè de
dọmọ: "Fọ́n bo jlẹ fiwiwe tẹmpli
Jiwheyẹwhe tọn lọ po agbà lọ po
gọna mẹhe to sinsẹ̀n basi to e mẹ
lẹ. 2 Ṣigba, na nuhe dù awánu
he to gbonu fiwiwe tẹmpli lọ tọn,
jo e do pete, a sọ jlẹ ẹ blo, na e ko
yin nina akọta lẹ, yé nasọ tùnafọ
tòdaho wiwe lọ ji hò osun kande-
nukunawe. 3 Podọ yẹn na hẹn

kunnudetọ ṣie awe lẹ nado dọ dọdai na azán fọtọ́n fọde kandeko to odẹ́vọ̀ mẹ.” 4 Omẹ ehelẹ nọtena atin olivie tọn awe lẹ podọ miyọ́ngbántin awe lẹ bo to ote to Oklunọ aigba tọn nukọn.

5 Podọ eyin mẹdepope jlo nado gbleawuna yé, miyọ́n nọ tọ́njẹgbonu sọn onù yetọn mẹ bo nọ fiọ kẹntọ yetọn lẹ; podọ eyin mẹdepope jlo nado gbleawuna yé janwẹ, e dona yin hùhù to aliho ehe mẹ. 6 Yé tindo aṣẹ nado sú olọn bọ jikun depope ma nado ja to azán dọdai didọ tọn yetọn lẹ gbè, yé sọ tindo aṣẹ do osin lẹ ji nado diọ yé zun ohùn podọ nado yí azọ̀nylankan wunmẹ lẹpo do hò aigba to whedepopenu he yé jlo.

7 Podọ to whenue yé ko dotana kunnudide yetọn, gbekanlin he tọ́n sọn odò mapote lọ mẹ na funawhàn hẹ yé bo gbawhàn yetọn bosọ hù yé. 8 Oṣiọ yetọn nasọ tin to alihogbó otò daho lọ tọn ji ehe nọ yin yiylọ to gbigbọliho dọ Sodọmi po Egipti po, fihe Oklunọ yetọn lọsu yin whiwhè do núgo te. 9 Podọ gbẹtọ lẹ, hẹnnu lẹ, ogbè lẹ po akọta lẹ po na pọ́n oṣiọ yetọn na azán atọ̀n daa, yé masọ dike oṣiọ lọ lẹ ni yin titẹ do yọdò de mẹ. 10 Podọ mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹ hùnhomẹ bo jaya do yé ji, yé nasọ nọ na nunina lẹ ode awetọ, na yẹwhegán awe ehelẹ ko sayana mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹ wutu.

11 Podọ to azán atọ̀n daa lọ lẹ godo, gbigbọ ogbè tọn sọn Jiwheyẹwhe dè biọ yé mẹ, yé sọ fọnṣite to afọ yetọn lẹ ji, obu daho sọ jẹ mẹhe to pinpọn yé lẹ ji. 12 Yé sọ sè ogbè lélé de sọn olọn mẹ he dọna yé dọmọ: “Mì hẹji wáfi.” Yé sọ hẹji yì olọn mẹ to aslọ mẹ, kẹntọ yetọn lẹ sọ mọ yé. 13 Podọ to gànhiho enẹ mẹ aigba sisọsisọ daho de jọ, madaotọ tòdaho lọ tọn sọ họliai; aigba sisọsisọ lọ sọ hù gbẹtọ fọtọ́n donu ṣinawe, podọ mẹhe pò lẹ dibu bosọ na gigo Jiwheyẹwhe olọn tọn.

14 Dindọn awetọ ko juwayi. Pọ́n! Dindọn atọ̀ntọ ja to niyaniya mẹ.

15 Angẹli ṣinawetọ sọ kún opẹ̀n etọn. Ogbè lélé sọ dọnú to olọn mẹ dọmọ: “Ahọluduta aihọn tọn lẹzun ahọluduta Oklunọ mítọn tọn po Klisti etọn tọn po, ewọ nasọ duahọlu kakadoi podọ doidoi.”

16 Podọ mẹho konukunẹnẹ he to aisinsin to Jiwheyẹwhe nukọn to ofìn yetọn ji lẹ ṣinyọ́n nukunmẹ yetọn ai bo sẹ̀n Jiwheyẹwhe, 17 bo dọmọ: “Mí dopẹna we, Jehovah Jiwheyẹwhe, Ganhunupotọ, Mẹhe tin bo ko tin, na hiẹ ko yí huhlọn daho towe bo ko jẹ gandu ji taidi ahọlu. 18 Ṣigba, homẹgble akọta lẹ, homẹgble towe sọ wá, ojlẹ dide lọ sọ wá nado dawhẹna oṣiọ lẹ, podọ nado na ale afanumẹ towe lẹ, yèdọ yẹwhegán lẹ po omẹ wiwe lẹ po gọna mẹhe dibusi oyín towe lẹ, yèdọ pẹvi po daho po, podọ nado husudo mẹhe to aigba husudo lẹ.”

19 Podọ, fiwiwe tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn he tin to olọn mẹ lọ yin hùnhùn, bọ aki alẹnu tọn

etọn yin mimọ to fiwiwe tẹmpli etọn tọn mẹ. Abì lẹ, ogbè lẹ, hẹviosò lẹ, aigba sisọsisọ de po kẹnsu daho de po sọ wá aimẹ.

12 Ohia ayidego tọn de sọ yin mimọ to olọn mẹ, yèdọ yọnnu he yè yí owhè do doaṣọ́na de, osun sọ tin to afọ etọn lẹ glọ, podọ jẹgbakun de he tindo sunwhlẹvu wiawe tin to ota etọn, 2 e sọ tin to ohò. E sọ dawhá jẹgbonu to awuvẹ etọn mẹ podọ to awufiẹsa etọn nado jivi mẹ.

3 Ohia devo sọ yin mimọ to olọn mẹ, podọ, pọ́n! dlagọni* daho de he tindo sinmẹ miyọnnọ, bo tindo ota ṣinawe po azò ao po, jẹgbakun ṣinawe sọ tin to ota etọn; 4 osí etọn sọ dọ̀n mado atọ̀ntọ sunwhlẹvu olọn tọn lẹ, e sọ dlan yé do aigba ji. Podọ dlagọni lọ gbọṣi ote to yọnnu he jlo na jivi lọ nukọn, na to whenue e na jivi, ewọ nido sọgan tlẹ́n ovi etọn dù.

5 E sọ ji visunnu de, yèdọ sunnu de, he na yí opò ogàn tọn do dugán* do akọta lẹpo ji. Ovi etọn sọ yin zize po awuyiya po yì Jiwheyẹwhe dè podọ yì ofìn etọn kọ̀n. 6 Yọnnu lọ sọ họnyi danfafa ji, fihe Jiwheyẹwhe ko wleawu otẹn de tọn dai na ẹn do, na yé nido na núdùdù i to finẹ hò azán fọtọ́n fọde kandeko.

7 Awhàn de sọ gbajẹgbonu to olọn mẹ: Mikaẹli po angẹli etọn lẹ po funawhàn hẹ dlagọni lọ, dlagọni lọ po angẹli etọn lẹ po sọ funawhàn 8 ṣigba e ma duto e ji, mọdopolọ otẹn de masọ yin mimọ na yé to olọn mẹ ba. 9 Enẹwutu, dlagọni daho lọ yin dindlan do odò, yèdọ odàn hoho lọ, he nọ yin yiylọdọ Lẹgba podọ Satani, he nọ to aigba fininọ lẹpo klọ; ewọ yin dindlan do aigba ji, podọ angẹli etọn lẹ yin dindlan do odò po e po. 10 Yẹn sọ sè ogbè lélé de to olọn mẹ dọmọ:

"Todin, whlẹngán, huhlọn po ahọluduta Jiwheyẹwhe mítọn tọn po ko wá aimẹ gọna aṣẹpipa Klisti etọn tọn, na whẹsadokọnamẹtọ mẹmẹsunnu mítọn lẹ tọn ko yin dindlan do odò, mẹhe nọ to whẹsadokọna yé to okle po ozán po to Jiwheyẹwhe mítọn nukọn! 11 Podọ yé gbawhàn etọn na ohùn Lẹngbọvu lọ tọn wutu podọ na ohó kunnudide tọn yetọn wutu, alindọn yetọn masọ vẹna yé etlẹ yin to whenue yé pannukọn okú. 12 Na ehe wutu, mì jaya, mì olọn lẹ po mì mẹhe nọ nọ̀ e mẹ lẹ po! Dindọn na aigba podọ na ohù, na Lẹgba ko jẹte wá mì dè, po homẹgble daho po, na e yọnẹn dọ whenu gli de wẹ emi tindo wutu."

13 Todin, to whenue dlagọni lọ mọdọ emi ko yin dindlan do aigba ji, e dohomẹkẹn yọnnu he ji ovi sunnu lọ. 14 Ṣigba, awà awe akùn daho lọ tọn lẹ yin nina yọnnu lọ, na ewọ nido sọgan zlọn yì otẹn etọn mẹ to danfafa ji; finẹ wẹ fihe ewọ yin núdùdù na te hò ojlẹ dopo, ojlẹ awe po odaa ojlẹ tọn po sọn odàn lọ nukọn.

Osọ 12:3* Kavi, "odàn daho." **5*** To paa mẹ, "yìn."

15 Odàn lọ sọ tún osin he taidi otọ̀ jẹgbonu sọn onù etọn mẹ jẹgodona yọnnu lọ, na otọ̀ lọ nido dọ̀n ẹn yì. 16 Ṣigba, aigba gọalọna yọnnu lọ, aigba sọ kẹnù bo nù otọ̀ he dlagọni lọ tún jẹgbonu sọn onù etọn mẹ. 17 Podọ dlagọni lọ gblehomẹ do yọnnu lọ go, bo yì nado funawhàn hẹ okún yọnnu lọ tọn he pò lẹ, he to gbedide Jiwheyẹwhe tọn lẹ yìn bosọ yin azọ́ndena nado dekunnu gando Jesu go lẹ.

13 E sọ ṣite to tẹndo dopo mẹ to tọkẹ́n ohù tọn ji.

Yẹn sọ mọ gbekanlin de he to tintọ́n sọn ohù mẹ, bo tindo azò ao podọ ota ṣinawe, jẹgbakun ao sọ tin to azò etọn lẹ ji, ṣigba oyín nùzinzan tọn lẹ tin to ota etọn lẹ ji. 2 Todin, gbekanlin he yẹn mọ lọ taidi opọ̀ de, ṣigba afọ etọn lẹ taidi beali tọn lẹ, onù etọn sọ taidi onù kinnikinni de tọn. Dlagọni lọ sọ yí huhlọn etọn, ofìn etọn po aṣẹpipa daho po na gbekanlin lọ.

3 Yẹn sọ mọ dopo to ota etọn lẹ mẹ taidi nuhe yin hùhù nkọ, ṣigba apà etọn he dibla hẹn okú wá lọ kú, podọ aigba pete yí sisi daho do hodo gbekanlin lọ. 4 Podọ yé sẹn dlagọni lọ na e ko na aṣẹ gbekanlin lọ wutu, yé sọ sẹn gbekanlin lọ po hogbe ehelẹ po: "Mẹnu wẹ taidi gbekanlin lọ, podọ mẹnu wẹ sọgan funawhàn hẹ ẹ?" 5 Onù he to onú daho lẹ dọ bosọ to nùzan yin nina ẹn, podọ aṣẹ nado yinuwa na osun kande-nukunawe yin nina ẹn. 6 Onù etọn sọ jẹ ohó nùzinzan tọn lẹ dọ ji sọta Jiwheyẹwhe, nado zánnu do oyín etọn po fininọ etọn po go, etlẹ yin do mẹhe nọ nọ̀ olọn mẹ lẹ go. 7 Podọ dotẹnmẹ yin nina ẹn nado funawhàn hẹ omẹ wiwe lẹ bo gbawhàn yetọn, aṣẹ sọ yin nina ẹn do hẹnnu lẹ, gbẹtọ lẹ, ogbè lẹ po akọta lẹpo po ji. 8 Mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹpo nasọ nọ sẹn ẹn; sọn didoai aihọn tọn gbọ́n, oyín dopo tata to yé mẹ tọn ma yin kinkàn do owe-hihá ogbè tọn Lẹngbọvu he yè hù lọ tọn mẹ.

9 Eyin mẹdepope tindo otó, gbọ e ni sè. 10 Eyin mẹdepope tin na kanlinmọgbenu, e na yì kanlinmọgbenu. Eyin mẹdepope na yí ohí do hù, ewọ dona yin hùhù po ohí po. Ehe biọ akọndonanu po yise po to omẹ wiwe lẹ si.

11 Yẹn sọ mọ gbekanlin devo to tintọ́njẹgbonu sọn aigba mẹ, e sọ tindo azò awe he taidi lẹngbọvu de tọn, ṣigba e jẹ hodọ ji taidi dlagọni de. 12 Podọ e nọ yí aṣẹ gbekanlin tintan lọ tọn lẹpo zan to nukun etọn mẹ. E sọ nọ hẹn aigba po mẹhe nọ nọ̀ e ji lẹ po nado sẹn gbekanlin tintan lọ, he apà etọn he dibla hẹn okú wá lọ kú. 13 Podọ e nọ basi ohia daho lẹ, sọmọ bọ e tlẹ nọ hẹn miyọ́n jẹte sọn olọn wá aigba ji to gbẹtọvi lẹ nukunmẹ.

14 E sọ nọ klọ mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹ, na ohia he yè nagbè e nado basi to gbekanlin lọ nukunmẹ lẹ wutu, gbọn didọna mẹhe nọ nọ̀ aigba ji lẹ dali nado basi boṣiọ de hlan gbekanlin he ohí

ko gbleawuna ṣogan bọ e gọwá ogbè lọ. 15 Yè sọ nagbè e nado na gbigbọ ogbè tọn boṣiọ gbekanlin lọ tọn, na boṣiọ gbekanlin lọ tọn nido dọho bo yin hinhẹn nado hù mẹdepope he ma na sẹn boṣiọ gbekanlin lọ tọn to aliho depope mẹ lẹ.

16 E sọ hẹn ẹn zun dandan na mẹlẹpo, yèdọ pẹvi po daho po, adọkunnọ po wamọnọ po, mẹhe to yedekannu po afanumẹ lẹ po, dọ ohia de ni yin nina yé do alọ adusi tọn yetọn go kavi do nukọn na yé, 17 podọ na mẹdepope ni ma penugo nado hò kavi sà blo adavo mẹhe tindo ohia lọ, yèdọ oyín gbekanlin lọ tọn kavi sọha oyín etọn tọn. 18 Ehe biọ nuyọnẹn: Mì gbọ mẹhe tindo zinzin ni hia sọha gbekanlin lọ tọn, na sọha gbẹtọ tọn wẹ; podọ sọha etọn wẹ nuọ̀ntọ̀n e lán kandekoatọ̀n-nukundopo.*

14 Yẹn sọ mọ, podọ pọ́n! Lẹngbọvu lọ ṣite to Osó Ziọni ji, gbẹtọ fọtọ́n donu kantọ̀n-konukunẹnẹ he yè kàn oyín etọn po Otọ́ etọn tọn po do nukọn na lẹ sọ tin po e po. 2 Yẹn sọ sè nudidọ de sọn olọn mẹ taidi nudidọ osin susu lẹ tọn podọ taidi nudidọ daho hẹviosò tọn; nudidọ he yẹn sè sọ taidi hànjitọ he to ajalẹn yizan bo to ajalẹn yetọn lẹ hò tọn nkọ. 3 Yé sọ to hànji taidi ohàn yọyọ de to ofìn lọ nukọn podọ to mẹdida ẹnẹ lẹ po mẹho lọ lẹ po nukọn; mẹdepope masọ penugo nado plọn ohàn enẹ to gigọ́ mẹ adavo gbẹtọ fọtọ́n donu kantọ̀n-konukunẹnẹ lọ lẹ, he ko yin hihò sọn aigba ji. 4 Omẹ ehelẹ wẹ ma ko yí yọnnu do hẹn yede flu; na nugbo tọn, alọji wẹ yé te. Omẹ ehelẹ wẹ nọ to hihodo Lẹngbọvu lọ yì fidepope he e yì. Yewlẹ wẹ yin hihò sọn gbẹtọvi lẹ mẹ taidi sinsẹ́n tintan lẹ hlan Jiwheyẹwhe podọ hlan Lẹngbọvu lọ, 5 podọ lalo depope ma yin mimọ to onù yetọn mẹ; yé ma tindo oblọ.

6 Yẹn sọ mọ angẹli devo to zinzlọn to agahomẹ, podọ e tindo wẹndagbe madopodo nado lá taidi owẹ̀n ayajẹ tọn na mẹhe nọ nò aigba ji lẹ, yèdọ na akọta lẹpo, hẹnnu lẹpo, ogbè lẹpo podọ gbẹtọ lẹpo, 7 bo to didọ po ogbè lélé po dọmọ: "Mì dibusi Jiwheyẹwhe bo na gigo e, na ojlẹ whẹdida etọn tọn ko wá, enẹwutu mì sẹn Omẹ lọ he dá olọn, aigba, ohù po asisa osin tọn lẹ po."

8 Podọ angẹli devo, yèdọ awetọ hodo e, bo to didọmọ: "E ko họ́! Babilọni Daho lọ ko họ́, ewọ he hẹn akọta lẹpo nado nù ovẹn homẹgble galilọ etọn tọn!"

9 Podọ angẹli devo, yèdọ atọ̀ntọ hodo yé, bo to didọ po ogbè lélé po dọmọ: "Eyin mẹdepope nọ sẹn gbekanlin lọ po boṣiọ etọn po, bo mọ ohia de yí do nukọn kavi do alọ etọn go, 10 ewọ nasọ nù ovẹn homẹgble Jiwheyẹwhe tọn tọn he akú etọn yin kinkọ̀n do kọfo homẹgble etọn tọn mẹ, podọ yè na yí miyọ́n po whèmi po do sayana ẹn to nukun angẹli wiwe lẹ tọn mẹ podọ

Osọ 13:18* Kavi, "666."

to nukun Lẹngbọvu lọ tọn mẹ. 11 Podọ azọ̀ yasanamẹ yetọn tọn na to tìtì yiaga kakadoi podọ doi-doi, bọ mẹhe nọ sẹ̀n gbekanlin lọ po boṣiọ etọn po lẹ, podọ mẹdepope he mọ ohia oyín etọn tọn yí lẹ ma na tindo gbọjẹ depope to okle po ozán po. 12 Ehe biọ akọndonanu sọn omẹ wiwe lẹ si, yèdọ mẹhe to gbedide Jiwheyẹwhe tọn lẹ yìn bo to yise Jesu tọn hodo lẹ."

13 Yẹn sọ sè ogbè de sọn olọn mẹ dọ: "Kanwe dọmọ: Ayajẹnọ wẹ mẹhe kú to Oklunọ mẹ sọn ojlẹ ehe mẹ sọyi lẹ. Gbigbọ lọ dọ, mọwẹ, mì gbọ yé ni gbọjẹ sọn tuklajiję yetọn lẹ mẹ, na nuhe yé wà lẹ to hihodo yé to afọdopolọji."

14 Yẹn sọ mọ, podọ pọ́n! aslọ wewe de, mẹde he taidi visunnu gbẹtọ tọn de sọ sinai to aslọ lọ ji, bọ jẹgbakun sika tọn de to ota na ẹn bosọ tindo agbogọdọẹ didá de to alọ etọn mẹ.

15 Angẹli devo sọ tọ́n sọn fiwiwe tẹmpli lọ tọn mẹ bo yí ogbè lélé do to awhádo hlan omẹ lọ he sinai to aslọ lọ ji dọmọ: "Zín agbogọdọẹ towe do e mẹ bo gbẹ̀n, na ojlẹ ko sọ̀ nado gbẹ̀n, na ojì aigba tọn bia pete." 16 Podọ omẹ lọ he sinai to aslọ lọ ji zín agbogọdọẹ etọn do aigba ji, bọ aigba yin gbingbẹ̀n.

17 Podọ angẹli devo sọ tọ́n sọn fiwiwe tẹmpli lọ he to olọn mẹ tọn mẹ, ewọ lọsu tindo agbogọdọẹ didá de.

18 Podọ angẹli devo sọ tọ́n sọn agbà lọ kọ̀n, bọ ewọ tindo aṣẹ do miyọ́n ji. E sọ yí ogbè lélé do ylọ omẹ lọ he tindo agbogọdọẹ didá lọ, bo dọmọ: "Zín agbogọdọẹ didá towe do e mẹ bo bẹ ohín ovẹn sinsẹ́n aigba ji tọn lẹ pli, na ovẹn sinsẹ́n lẹ ko bia wutu." 19 Angẹli lọ sọ zín agbogọdọẹ etọn do aigba ji bo bẹ ovẹn sinsẹ́n aigba ji tọn lẹ pli, ewọ sọ dọ̀n ẹn dlan ovẹn-finyọ́ndo daho homẹgble Jiwheyẹwhe tọn tọn mẹ. 20 Ovẹn sinsẹ́n lẹ sọ yin finfinyọ́n to gbonu tòdaho lọ tọn, ohùn sọ tọ́njẹgbonu sọn ovẹn-finyọ́ndo lọ mẹ bo yiaga jẹ ogàn he yin didó onù na osọ́ lẹ kọ̀n, yèdọ na stade fọtọ́n-nuọ̀ntọ̀n.*

15 Yẹn sọ mọ ohia devo he jẹna ayidego bo jiawu to olọn mẹ, yèdọ angẹli ṣinawe he tindo azọ̀nylankan ṣinawe lẹ. Ehelẹ wẹ yin godo tọn lẹ, na gbọn yé dali wẹ homẹgble Jiwheyẹwhe tọn yin tadona.

2 Yẹn sọ mọ nuhe taidi ohù mẹpọ́nnu tọn de he flusọ́ hẹ miyọ́n, podọ mẹhe gbawhàn gbekanlin lọ tọn podọ boṣiọ etọn tọn podọ sọha oyín etọn tọn lẹ ṣite to ohù mẹpọ́nnu tọn lọ kọ̀n, bo tindo ajalẹn Jiwheyẹwhe tọn lẹ. 3 Yé sọ to ohàn Mose afanumẹ Jiwheyẹwhe tọn lọ tọn po ohàn Lẹngbọvu lọ tọn po ji, dọmọ:

"Daho po jiawu po wẹ azọ́n towe lẹ, Jehovah Jiwheyẹwhe, Ganhunupotọ. Dodo po nugbo po wẹ aliho towe lẹ, Ahọlu madopodo. 4 Mẹnu na taun tọn wẹ ma

Osọ 14:20* Enẹ wẹ, kilomẹtlu 296. Stade dopo yin nujlẹpo Glẹki hohowhenu tọn de he tedidi etọn yin mẹtlu 185.

na dibusi we, Jehovah, bo ma na pagigona oyín towe, na hiẹ kẹdẹ wẹ nugbonọ? Na akọta lẹpo wẹ na wá nado sẹn to nukọn towe, na osẹ́ndoai dodo tọn towe lẹ ko yin hinhẹn họnwun wutu."

5 Podọ to onú ehelẹ godo, yẹn mọ bọ fiwiwe gòhọ kunnudide tọn lọ yin hùnhùn to olọn mẹ, 6 podọ angẹli ṣinawe he tindo azọ̀nylankan ṣinawe lẹ tọ́n sọn fiwiwe lọ, bo dó alavọ he wé bosọ to sisẹ́, yé sọ yí homẹblanu sika tọn do blá akọ́nnu. 7 Dopo to mẹdida ẹnẹ lẹ mẹ sọ yí agbán sika tọn ṣinawe he gọ́ na homẹgble Jiwheyẹwhe, he to ogbè kakadoi podọ doidoi lọ tọn lẹ na angẹli ṣinawe lọ lẹ. 8 Azọ̀ sọ gọ́ fiwiwe lọ na gigo Jiwheyẹwhe tọn wutu podọ na huhlọn etọn wutu, bọ mẹdepope ma penugo nado biọ fiwiwe lọ kakajẹ whenue azọ̀nylankan ṣinawe angẹli ṣinawe lọ lẹ tọn yin tadona.

16 Yẹn sọ sè ogbè lélé de sọn fiwiwe lọ he dọna angẹli ṣinawe lọ lẹ dọmọ: "Mì yì bo kọ̀n agbán homẹgble Jiwheyẹwhe tọn ṣinawe lẹ do aigba ji."

2 Tintan sọ yì bo kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do aigba ji. Agàdá ylankan podọ yinyọ̀n de sọ kọnyìn mẹhe tindo ohia gbekanlin lọ tọn bo to bọsiọ etọn sẹ̀n lẹ go.

3 Awetọ sọ kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do ohù mẹ. E sọ diọ zun ohùn he taidi omẹ kúkú de tọn, podọ alindọn gbète lẹpo kú, mọwẹ, yèdọ nuhe to ohù mẹ lẹ.

4 Atọ̀ntọ sọ kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do tọ̀sisa lẹ po asisa osin tọn lẹ po mẹ. Yé sọ diọ zun ohùn. 5 Yẹn sọ sè bọ angẹli he tindo aṣẹ do osin lẹ ji dọmọ: "Hiẹ, Omẹ lọ he tin bo ko tin, yèdọ Omẹ nugbonọ lọ wẹ dodonọ, na hiẹ ko basi nudide ehelẹ wutu, 6 na yé ko sọn ohùn omẹ wiwe lẹ tọn po yẹwhegán lẹ tọn po dai wutu bọ hiẹ ko na yé ohùn nado nù. Yé jẹna ẹn." 7 Yẹn sọ sè bọ agbà lọ dọmọ: "Mọwẹ, Jehovah Jiwheyẹwhe, Ganhunupotọ, nugbo po dodo po wẹ nudide whẹdida tọn towe lẹ."

8 Ẹnẹtọ sọ kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do owhè ji; yè sọ nagbè owhè nado yí miyọ́n do mẹ̀n gbẹtọ lẹ. 9 Yozò sinsinyẹn sọ mẹ̀n gbẹtọ lẹ, ṣigba yé zánnu do oyín Jiwheyẹwhe, mẹhe tindo aṣẹ do azọ̀nylankan ehelẹ ji tọn go, yé masọ lẹnvọjọ nado na gigo e.

10 Atọ́ntọ sọ kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do ofìn gbekanlin lọ tọn ji. Ahọluduta etọn sọ dozinvlu, yé sọ jẹ adúhẹn odẹ́ yedetiti tọn ji na awufiẹsa wutu, 11 ṣigba yé zánnu do Jiwheyẹwhe olọn tọn go na awufiẹsa yetọn lẹ podọ na agàdá yetọn lẹ wutu, yé masọ lẹnvọjọ sọn azọ́n yetọn lẹ mẹ.

12 Ṣidopotọ sọ kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do otọ̀ daho Euflate tọn mẹ, osin etọn sọ hú, na yè nido wleawuna aliho na ahọlu lẹ sọn whèzizẹ.

13 Yẹn sọ mọ ohó gbọdo mawé atọ̀n he taidi opàn lẹ tọ́n sọn onù dlagọni lọ tọn mẹ podọ sọn onù gbekanlin lọ tọn mẹ podọ sọn onù yẹwhegán lalo lọ tọn mẹ. 14 Na nugbo tọn, ehelẹ wẹ ohó

he yin gbigbọdo gbọn aovi lẹ dali he to ohia lẹ basi, yé sọ yì ahọlu aigba fininọ lẹpo tọn lẹ dè, nado bẹ yé pli dopọ na awhàn azán daho Jiwheyẹwhe Ganhunupotọ lọ tọn.

15 "Pọ́n! Yẹn ja taidi ajotọ de. Ayajẹnọ wẹ omẹ lọ he gbọṣi nukle bo whlá awugbó etọn lẹ, na e nikaa zinzọnlin matin awugbó* bọ gbẹtọ lẹ na mọ winyan etọn."

16 Yé sọ bẹ yé pli dopọ do fihe nọ yin yiylọ to Heblugbe mẹ dọ Amagẹdọni.

17 Ṣinawetọ sọ kọ̀n nuhe to agbán etọn mẹ do jẹhọn mẹ. To whenẹnu, ogbè lélé de dọnú sọn fiwiwe lọ podọ sọn ofìn lọ kọ̀n bo dọmọ: "E ko vọ̀!" 18 Podọ abì lẹ, ogbè lẹ po hẹviosò lẹ po sọ wá aimẹ, aigba sisọsisọ daho de sọ jọ ehe nkọ ma ko jọ sọn whenue gbọ́n gbẹtọ lẹ ko tin to aigba ji, yèdọ aigba sisọsisọ daho, he sinyẹn tlala de. 19 Podọ otò daho lọ má do atọn ji, tòdaho akọta lẹ tọn lẹ sọ họliai; Babilọni Daho lọ sọ yin finflin to Jiwheyẹwhe nukọn, nado na ẹn kọfo ovẹn adi homẹgble etọn tọn. 20 Humọ, lopo lẹpo họnyi, osó lẹ masọ yin mimọ. 21 Podọ kẹnsu daho de he agó etọn dopodopo pẹ̀n sọ talẹnti* de ja sọn olọn do gbẹtọ lẹ ji, gbẹtọ lẹ sọ zánnu do Jiwheyẹwhe go na azọ̀nylankan kẹnsu tọn lọ wutu, na azọ̀nylankan enẹ sinyẹn tlala wutu.

Osọ 16:15* To paa mẹ, "zinzọnlin to omẹ́." Hogbe Glẹki tọn *gumnọs* sọ nọ zẹẹmẹdo awù odò tọn kẹdẹ didó poun. **21*** Nudi kilo 20,4. Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

17 Podọ dopo to angẹli ṣinawe he tindo agbán ṣinawe lọ lẹ mẹ wá bo dọho hẹ mi dọmọ: "Wá, yẹn na do owhè he yin didá na galọtọ daho lọ he sinai to osin susu ji hia we, 2 mẹhe ahọlu aigba ji tọn lẹ lọga hẹ, bọ mẹhe nọ nò aigba ji lẹ yin hinhẹn nado nù ovẹn galilọ etọn tọn mú."

3 E sọ ze mi gbọn huhlọn gbigbọ tọn dali yì danfafa de ji. Yẹn sọ mọ yọnnu de to aisinsin to gbekanlin vẹẹ ṣẹ́ṣẹ́ de ji he gọ́ na oyín nùzinzan tọn lẹ bo tindo ota ṣinawe podọ azò ao. 4 Yọnnu lọ sọ dó sopẹ́-vọ̀ po avọ̀ vẹẹ ṣẹ́ṣẹ́ de po, bo yí sika, zannu he họakuẹ po peali lẹ po do doaṣọ́na ede bosọ tindo kọfo sika tọn he gọ́ na awuhiọnu lẹ po onú mawé galilọ etọn tọn lẹ po to alọ etọn mẹ. 5 Podọ oyín de, yèdọ nudabla de yin kinkàn do nukọn na ẹn dọmọ: "Babilọni Daho lọ, onọ̀ galọtọ lẹ po awuhiọnu aigba ji tọn lẹ tọn po." 6 Yẹn sọ mọdọ yọnnu lọ nù ohùn omẹ wiwe lẹ tọn po ohùn kunnudetọ Jesu tọn lẹ tọn po mú.

Todin, to whenue yẹn mọ ẹn, e paṣa mi tlala. 7 Enẹwutu, angẹli lọ sọ dọna mi dọmọ: "Naegbọn e do paṣa we? Yẹn na dọ nudabla yọnnu lọ tọn podọ gbekanlin lọ he ji e sinai do he tindo ota ṣinawe podọ azò ao lọ tọn na we: 8 Gbekanlin lọ he hiẹ mọ, ko tin, ṣigba masọ tin ba, ṣogan e na tọ́njẹgbonu sọn odò mapote lọ mẹ to madẹnmẹ, e nasọ yin vivasudo. Podọ to whenue yé mọ lehe gbekanlin lọ ko te do, ṣigba bo

masọ tin, ṣogan bo na wá tin, awú na ji mẹhe nọ nò aigba ji lẹ, bọ yé na do sisi daho hia, ṣigba oyín yetọn lẹ ma ko yin kinkàn do owe-hihá ogbè tọn mẹ sọn didoai aihọn tọn.

9 "Ehe biọ zinzin po nuyọnẹn po: Ota ṣinawe lọ lẹ nọtena osó ṣinawe, he ji yọnnu lọ sinai do lẹ. 10 Podọ ahọlu ṣinawe wẹ: atọ́n ko jai, dopo to ote, dopo he pò ma ko wá todin gba, ṣigba to whenue e na wá, ojlẹ gli de wẹ e dona gbọṣi aimẹ na. 11 Podọ gbekanlin lọ he ko tin ṣigba bo masọ tin, ahọlu de wẹ ewọ lọsu yin ga, yèdọ ṣinatòntọ, ṣigba bo wá sọn ṣinawe lọ lẹ mẹ, e nasọ yin vivasudo.

12 "Podọ azò ao he hiẹ mọ lẹ nọtena ahọlu ao lẹ, he ma ko mọ ahọluduta de yí todin, ṣigba yé mọ aṣẹpipa ahọlu tọn yí na gànhiho dopo hẹ gbekanlin lọ. 13 Ehelẹ tindo linlẹn dopo, enẹwutu, yé yí huhlọn po aṣẹpipa yetọn po na gbekanlin lọ. 14 Ehelẹ na funawhàn hẹ Lẹngbọvu lọ, ṣigba, na ewọ yin Oklunọ oklunọ lẹ tọn podọ Ahọlu ahọlu lẹ tọn wutu, Lẹngbọvu lọ na gbawhàn yetọn. Humọ, mẹyiylọ, mẹdide po nugbonọ he tin to e dè lẹ po nasọ wàmọ."

15 E sọ dọna mi dọmọ: "Osin he hiẹ mọ lẹ, fihe galọtọ lọ sinai do, nọtena gbẹtọ lẹ, gbẹtọgun lẹ, akọta lẹ po ogbè lẹ po. 16 Podọ azò ao he hiẹ mọ lẹ gọna gbekanlin lọ, ehelẹ wẹ na gbẹwanna galọtọ lọ bo na hẹn ẹn zun ovọ́ bo nasọ hẹn ẹn jẹmẹ́, yé na dù olàn etọn bo nasọ yí miyọ́n do fiọ ẹ gbidigbidi. 17 Na Jiwheyẹwhe yí i do ahun yetọn mẹ nado hẹn linlẹn etọn di, yèdọ nado hẹn linlẹn dopo akàn yetọn di gbọn ahọluduta yetọn nina gbekanlin lọ dali, kakajẹ whenue ohó Jiwheyẹwhe tọn lẹ na ko yin hinhẹndi. 18 Podọ yọnnu he hiẹ mọ lọ nọtena otò daho lọ he dugán do ahọlu aigba ji tọn lẹ ji."

18 To onú ehelẹ godo, yẹn mọ angẹli devo to teje sọn olọn, bo tindo aṣẹpipa daho; gigo etọn sọ hẹn aigba họ́n. 2 E sọ yí huhlọn do dawhá dọmọ: "E ko hó! Babilọni Daho lọ ko hó, podọ e ko lẹzun fininọ de na aovi lẹ podọ fiwhiwhlá de na jẹhọn adínọ lẹpo podọ fiwhiwhlá de na ohè mawé podọ dehe yin wangbẹna lẹpo! 3 Na akọta lẹpo ko nùmú na ovẹn homẹgble galilọ etọn tọn wutu, podọ ahọlu aigba ji tọn lẹ ko lọga hẹ ẹ, podọ ajọwatọ tomẹyitọ aigba ji tọn lẹ ko lẹzun adọkunnọ na huhlọn gbẹzan fẹẹmẹninọ matin winyan etọn tọn wutu."

4 Yẹn sọ sè ogbè devo sọn olọn mẹ dọmọ: "Mì tọ́n sọn e mẹ, omẹ ṣie lẹ emi, eyin mì ma jlo nado tindo mimá hẹ ẹ to ylando etọn lẹ mẹ, podọ eyin mì ma jlo nado yí to azọ̀nylankan etọn lẹ mẹ. 5 Na ylando etọn lẹ ko hòpli dopọ kakajẹ olọn, podọ Jiwheyẹwhe ko flin nuyiwa mawadodo tọn etọn lẹ. 6 Gbọ e ni yin wiwà na ẹn, yèdọ dile ewọ lọsu ko wà do, podọ ni yin wiwà na ẹn do whla awe ji, mọwẹ, yèdọ whla awe nuhe e wà lẹ tọn;

to kọfo he mẹ e kọn ovẹn flusọ́
gọ́, yí ovẹn flusọ́ do gọ́ ẹ na ẹn
do whla awe ji. 7 Obá he mẹ
e pagigona ede bo zan gbẹzan
fẹẹmẹninọ matin winyan tọn jẹ,
na ẹn yasanamẹ po aluẹmẹninọ
po jẹ obá enẹ mẹ. Na e nọ to
didọ to ahun etọn mẹ dọmọ, 'Ai
ahọsi tọn wẹ yẹn sin, yẹn masọ
yin asuṣiọsi, podọ yẹn ma na nọ
aluẹmẹ pọ́n gbede.' 8 Enẹwu-
tu wẹ azọ̀nylankan etọn lẹ na wá
to gbèdopo, yèdọ okú, aluẹmẹni-
nọ po huvẹ po, yè nasọ yí miyọ́n
do fiọ ẹ gbidigbidi, na huhlọnnọ
wẹ Jehovah Jiwheyẹwhe, mẹhe
dawhẹ etọn.

9 "Podọ ahọlu aigba ji tọn lẹ
he lọga hẹ ẹ bo zan gbẹzan fẹẹ-
mẹninọ matin winyan tọn lẹ na
viavi bo na do awubla hia do
e ji, to whenue yé pọ́n azọ̀ fifiọ
etọn tọn hlan, 10 dile yé ṣite
to olá na obu oyà he to yinyin
sisá na ẹn tọn wutu bo to didọ dọ,
'Ṣo, ṣo, hiẹ otò daho lọ, yèdọ Ba-
bilọni hiẹ tòdaho huhlọnnọ lọ, na
to gànhiho dopo mẹ wẹ whẹdida
towe wá!'

11 "Humọ, ajọwatọ tomẹyitọ
aigba ji tọn lẹ to avivi bo to
aluẹmẹ do ewọ ji, na mẹdepope
ma tin nado hò ajọnu yetọn lẹpo
wutu, 12 yèdọ ajọnu sika tọn,
fataka tọn, zannu he họakuẹ tọn,
peali lẹ tọn, alavọ dagbedagbe
tọn, sopẹ́-vò tọn, avò sẹ́da tọn, po
avò vẹẹ ṣẹ́ṣẹ́ tọn lẹpo po; podọ
nulẹpo he yin owhlẹ owán gblin-
gblinnọ lẹ, núzinzan ajinnaku-
dú tọn wunmẹ lẹpo, núzinzan
owhlẹ he họakuẹ hugan tọn wun-
mẹ lẹpo, gànvẹẹ tọn, ogàn tọn
po mabli tọn po; 13 humọ, ki-
namọni, nuwhẹ́nwan gblingblin,
nuyọnwan, amisisa owán gblin-
gblinnọ, nuyọnwan gblingblin,
ovẹn, amì olivie tọn, linfin da-
gbedagbe, likun, oyìn, lẹngbọ,
osọ́ lẹ, agbàn-kẹkẹ lẹ, afanumẹ
lẹ po alindọn gbẹtọ tọn lẹ po.
14 Mọwẹ, yèdọ atin sinsẹ́n da-
gbedagbe he alindọn towe jlo ko
yì sọn dè we, podọ onú vivinamẹ
lẹ po onú whanpẹnọ lẹpo po ko
dọ̀n, gbẹtọ lẹ ma nasọ vọ́ mọ yé
gbede ba.

15 "Ajọwatọ tomẹyitọ onú
ehelẹ tọn, he ko lẹzun adọkunnọ
sọn ewọ dè lẹ, na ṣite to olá na
obu oyà he to yinyin sisá na ẹn
tọn wutu bo na viavi bosọ biọ
aluẹmẹ, 16 bo na to didọ dọ,
'Ṣo, ṣo—otò daho lọ, he dó alavọ
dagbedagbe podọ sopẹ́-vò po avò
vẹẹ ṣẹ́ṣẹ́ po, bo yí aṣọ́donu sika
tọn, zannu he họakuẹ po peali
po do doaṣọ́, 17 na to gànhiho
dopo mẹ wẹ adọkunnu daho mọ-
nkọ lẹ ko yin vivasudo!'

"Podọ húnkùntọ-gán lẹpo, mẹ-
he nọ zingbejizọnlin yì fidepo-
pe lẹpo, azọ́nwatọ ohún mẹ tọn
lẹ podọ mẹhe nọ mọ dùdù gbọn
ohù dali lẹpo, ṣite to olá 18 bo
to awhádo dile yé pọ́n azọ̀ fi-
fiọ etọn tọn hlan bo dọmọ, 'Tò-
daho tẹwẹ taidi otò daho ehe?'
19 Yé sọ kọ̀n kọ́gudu do ota bo
dawhá bosọ viavi bo biọ aluẹmẹ,
bosọ dọmọ, 'Ṣo, ṣo—otò daho lọ,
ehe mẹ mẹhe tindo tọjihun to ohù
ji lẹpo lẹzun adọkunnọ gbọn onú
akuẹgegenu etọn tọn lẹ dali, na

to gànhiho dopo mẹ wẹ e ko yin vivasudo!'

20 "Jaya do e ji, hiẹ olọn E, podọ mì omẹ wiwe lẹ, mì apọsteli lẹ po mì yẹwhegán lẹ po, na Jiwheyẹwhe ko hẹn whẹdida yasanamẹ tọn wá ewọ ji do ota mìtọn mẹ!"

21 Podọ angẹli huhlọnnọ de ze zannu he taidi gilisé daho de daga bo dlan ẹn do ohù mẹ, bosọ dọmọ: "Mọ wẹ yè na dlan Babilọni, yèdọ otò daho lọ do odò po awuyiya po do, ewọ ma nasọ yin mimọ pọ́n gbede. 22 Podọ ogbè hànjitọ he to ajalẹn yetọn lẹ yizan tọn, hànsinọ lẹ tọn, ovánkúntọ lẹ tọn po opẹn-kúntọ lẹ tọn po ma nasọ yin sisè to hiẹ mẹ gbede ba, podọ alọnuzọ́nwatọ azọ́n depope tọn ma nasọ vọ́ yin mimọ to hiẹ mẹ gbede ba, podọ nudidọ gilisé tọn depope ma nasọ vọ́ yin sisè to hiẹ mẹ gbede ba, 23 podọ hinhọ́n miyọ́ngbán tọn depope ma nasọ vọ́ họ́n to hiẹ mẹ gbede ba, podọ ogbè asisunọ yọyọ po asiyọyọ tọn depope po ma nasọ vọ́ yin sisè to hiẹ mẹ gbede ba; na ajọwatọ tomẹyitọ towe lẹ wẹ omẹ gboogbo aigba ji tọn lẹ, na akọta lẹpo wẹ yin kiklọ gbọn afinyọnnuwiwa towe dali. 24 Mọwẹ, ewọ mẹ wẹ yè mọ ohùn yẹwhegán lẹ tọn, omẹ wiwe lẹ tọn podọ mẹhe yin hùhù to aigba ji lẹpo tọn te."

19 To onú ehelẹ godo, yẹn sè nuhe taidi ogbè lélé angẹli susu tọn to olọn mẹ. Yé dọmọ: "Mì pà Jah, mì gbẹtọ lẹ emi! Jiwheyẹwhe mítọn tọn wẹ whlẹngán, gigo po huhlọn po, 2 na nugbo po dodo po wẹ whẹdida etọn lẹ wutu. Na e ko hẹn whẹdida ṣẹ do galọtọ daho lọ he ko yí galilọ etọn do hẹn aigba gblezọn lọ ji, ewọ ko sọ yiahọsu ohùn afanumẹ etọn lẹ tọn to e go." 3 Yé sọ dọ whla awetọ to afọdopolọji dọmọ: "Mì pà Jah, mì gbẹtọ lẹ emi! Azò etọn sọ to tìtì kakadoi podọ doidoi."

4 Podọ mẹho konukunẹnẹ lọ lẹ po mẹdida ẹnẹ lọ lẹ po ṣinyọ́n nukunmẹ yetọn ai bo sẹn Jiwheyẹwhe he sinai to ofìn lọ ji, bosọ dọmọ: "Nisẹ!* Mì pà Jah, mì gbẹtọ lẹ emi!"

5 Humọ, ogbè de dọnú sọn ofìn lọ kọ̀n bo dọmọ: "Mì to Jiwheyẹwhe mítọn pà, mì afanumẹ etọn lẹpo emi, mì he dibusi i lẹ, yèdọ pẹvi po daho po."

6 Yẹn sọ sè nuhe taidi ogbè angẹli susu tọn, podọ taidi nudidọ osin susu tọn, podọ taidi nudidọ sinsinyẹn hẹviosò lẹ tọn. Yé dọmọ: "Mì pà Jah, mì gbẹtọ lẹ emi, na Jehovah Jiwheyẹwhe mítọn, Ganhunupotọ lọ ko jẹ gandu ji taidi ahọlu. 7 Mì gbọ mí ni jaya bo gọ́ na ayajẹ susu, mì sọ gbọ mí ni na gigo e, na alọwle Lẹngbọvu lọ tọn ko wá podọ asi etọn ko wleawuna ede. 8 Mọwẹ, yè ko nagbè e nado yí alavọ dagbedagbe he to sisẹ́ bosọ wé do doaṣọ́, na alavọ dagbedagbe lọ nọtena azọ́n dodo omẹ wiwe lẹ tọn."

9 E sọ dọna mi dọ: "Kanwe dọmọ: Ayajẹnọ wẹ mẹhe yin

Osọ 19:4* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

oylọ-basina wá núdùdù whèjai alọwle Lẹngbọvu lọ tọn.” Humọ, e dọna mi dọmọ: “Ohó nugbo Jiwheyẹwhe tọn wẹ ehelẹ.” 10 Enẹwutu, yẹn ṣinyọ́n nukunmẹ ai to afọ etọn lẹ kọ̀n nado sẹ̀n ẹn. Ṣigba, e dọna mi dọmọ: “Ṣọ́ dewe! A wàmọ blo! Afanumẹ de poun wẹ yẹn kẹdẹdi hiẹ po mẹmẹsunnu towe lẹ po he tindo azọ́n kunnudide gando Jesu go tọn. Sẹ̀n Jiwheyẹwhe; na kunnudide gando Jesu go wẹ lẹndai dọdai lẹ tọn.”

11 Yẹn sọ mọ olọn hùndonuvo, podọ pọ́n! osọ́ wewe de. Mẹhe sọ sinai to e ji nọ yin yiylọdọ Nugbonọ podọ Nugbo, ewọ sọ nọ dawhẹ bosọ nọ funawhàn to dodo mẹ. 12 Nukun etọn lẹ yin miyọ́n he to jiji de, jẹgbakun susu sọ tin to ota na ẹn. Oyín de yin kinkàn do e go he mẹdepope ma yọnẹn adavo ewọ lọsu, 13 e sọ dó awugbó de he go ohùn yin húnhúnhún do, podọ ewọ nọ yin yiylọdọ Ohó Jiwheyẹwhe tọn. 14 Humọ, awhànpa he to olọn mẹ lẹ to hihodo e to osọ́ wewe lẹ ji, yé sọ dó alavọ dagbedagbe wewe de, he wé-ṣeke. 15 Podọ ohí didá gaa de tọ́n sọn onù etọn mẹ, na e nido yí i do hò akọta lẹ, e nasọ yí opò ogàn tọn do dugán* do yé ji. E sọ tùnafọ ovẹn sinsẹ́n lẹ ji to ovẹn-finyọ́ndo adi homẹgble Jiwheyẹwhe Ganhunupotọ lọ tọn mẹ. 16 E sọ tindo oyín de he yin kinkàn do awugbó etọn go to asapada etọn go dọ, Ahọlu ahọlu lẹ tọn podọ Oklunọ oklunọ lẹ tọn.

17 Yẹn sọ mọ angẹli de to ote to hinhọ́n owhè tọn mẹ, e sọ yí ogbè lélé do dawhá bo dọ hlan ohẹ̀ he nọ zlọn to agahomẹ lẹpo dọmọ: “Mì wáfi, mì pli dopọ na núdùdù daho whèjai tọn Jiwheyẹwhe tọn, 18 na mì nido dù agbasalan ahọlu lẹ tọn, agbasalan awhàngán daho lẹ tọn, agbasalan omẹ huhlọnnọ lẹ tọn, agbasalan osọ́ lẹ tọn po mẹhe sinai to yé ji lẹ tọn po, podọ agbasalan mẹlẹpo tọn, mẹhe to yedekannu lẹ tọn po afanumẹ lẹ tọn po, yèdọ pẹvi po daho po.”

19 Yẹn sọ mọ gbekanlin lọ po ahọlu aigba ji tọn lẹ po gọna awhànpa yetọn lẹ pli dopọ nado funawhàn hẹ omẹ lọ he sinai to osọ́ ji podọ hẹ awhànpa etọn. 20 Gbekanlin lọ yin wiwle gọna yẹwhegán lalo he basi ohia lẹ to nukọn etọn, yèdọ ehe e yí do klọ mẹhe mọ ohia gbekanlin lọ tọn yí lẹ po mẹhe nọ sẹ̀n bọsiọ etọn lẹ po. Yé omẹ awe lẹ yin dindọn dlan gbẹ̀te do agbàdo miyọ́n tọn he yí whèmi do to jiji lọ mẹ. 21 Ṣigba, mẹhe pò lẹ wẹ yè yí ohí gaa omẹ lọ he sinai to osọ́ ji tọn, yèdọ ohí lọ he tọ́njẹgbonu sọn onù etọn mẹ do hù. Podọ ohẹ̀ lẹpo wẹ dù agbasalan yetọn gọ́ho.

20 Yẹn sọ mọ angẹli de to teje sọn olọn bo tindo họnhungan odò mapote tọn po gẹdẹ daho de po to alọ etọn mẹ. 2 E sọ wle dlagọni lọ, yèdọ odàn hoho lọ, he nọ yin Lẹgba podọ

Osọ 19:15* To paa mẹ, “yìn.”

Satani, bo blá ẹ hò owhe fọtọ́n.
3 E sọ dlan ẹn do odò mapote lọ
mẹ bo sú i bosọ yí hiadonu do
tlẹ́ ẹ, na e ni masọ klọ akọta lẹ
ba blo kakajẹ opodo owhe fọtọ́n
lọ tọn. To onú ehelẹ godo, e dona
yin tuntundote na ojlẹ gli de.
4 Yẹn sọ mọ ofìn lẹ po mẹhe
sinai to yé ji lẹ po, huhlọn sọ
yin nina yé nado dawhẹ. Mọwẹ,
yèdọ mẹhe* yè yí asiọvi do hù
na kunnudide gando Jesu go
podọ na hodidọ gando Jiwheyẹ-
whe go wutu lẹ, podọ mẹhe ma
ko sèn gbekanlin lọ kavi bọsịọ
etọn bo ma ko mọ ohia lọ yí do
nukọn podọ do alọ yetọn go lẹ.
Yé sọ gọwá ogbè bo duahọlu hẹ
Klisti na owhe fọtọ́n. 5 (Ọsịọ
he pò lẹ ma gọwá ogbè kaka-
jẹ opodo owhe fọtọ́n lọ tọn.) Ehe
wẹ fọnsọnku tintan. 6 Ayajẹnọ
podọ wiwe wẹ mẹdepope he tin-
do mimá to fọnsọnku tintan lọ
mẹ; omẹ ehelẹ ji wẹ okú awetọ
ma tindo aṣẹ depope do, ṣigba yé
na yin yẹwhenọ Jiwheyẹwhe tọn
lẹ podọ Klisti tọn lẹ, yé nasọ dua-
họlu hẹ ẹ na owhe fọtọ́n.
7 Todin, tlolo he owhe fọtọ́n lọ
na ko wá opodo, Satani na yin
tuntundote sọn gànpa etọn mẹ,
8 e nasọ tọ́nyi nado klọ akọta
lẹ to agosu ẹnẹ aigba tọn lẹ ji,
yèdọ Gọgi podọ Magọgi, nado bẹ
yé pli dopọ na awhàn. Sọha omẹ
ehelẹ tọn na taidi tọkẹ́n ohù tọn.
9 Yé sọ gbàpe yì gbigblo aigba
tọn pete ji bo lẹdo omẹ wiwe lẹ
po tòdaho yiwanna lọ po pé. Ṣi-
gba, miyọ́n jẹte sọn olọn bo fiọ
yé. 10 Podọ Lẹgba he to kiklọ
yé yin dindlan do agbàdo miyọ́n
po whèmi po tọn mẹ, fie gbekan-
lin lọ po yẹwhegán lalo lọ po ko
te; yé nasọ yin yasana to okle po
ozán po kakadoi podọ doidoi.
11 Yẹn sọ mọ ofìn wewe daho
de po omẹ lọ he sinai to
e ji po. Aigba po olọn po họn-
yi sọn nukọn etọn, otẹn depope
masọ yin mimọ na yé. 12 Yẹn
sọ mọ ọsịọ lẹ, daho po pẹvi po, to
ote to ofìn lọ nukọn, owe-hihá
lẹ sọ yin hùnhùn. Ṣigba, owe-
hihá devo yin hùnhùn; owe-hihá
ogbè tọn lọ wẹ. Ọsịọ lẹ sọ yin
whẹdana sọn nuhe yin kinkàn do
owe-hihá lọ lẹ mẹ lẹ mẹ sọgbe
hẹ walọ yetọn lẹ. 13 Ohù sọ jo
ọsịọ he tin to e mẹ lẹ, okú po
Hadẹs* po sọ jo ọsịọ he tin to
yé mẹ lẹ, dopodopo yetọn sọ yin
whẹdana sọgbe hẹ walọ yetọn
lẹ. 14 Podọ okú po Hadẹs* po
yin dindlan do agbàdo miyọ́n tọn
mẹ. Ehe nọtena okú awetọ, yèdọ
agbàdo miyọ́n tọn. 15 Humọ,
mẹdepope he oyín etọn ma yin
kinkàn do owe ogbè tọn lọ mẹ
yin dindlan do agbàdo miyọ́n tọn
lọ mẹ.

21 Yẹn sọ mọ olọn yọyọ de po
aigba yọyọ de po; na olọn
hoho lọ po aigba hoho lọ po ko ju-
wayi, ohù masọ tin ba. 2 Yẹn
mọ tòdaho wiwe lọ ga, yèdọ Je-
lusalẹm Yọyọ, to teje sọn olọn sọn
Jiwheyẹwhe dè bo yin awuwle-

Osọ 20:4* To paa mẹ, "alindọn." Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 7.

Osọ 20:13* Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8. **14*** Pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 8.

na taidi asiyọyọ he yè doaṣọ́na
na asu etọn. 3 Enẹwutu, yẹn
sè ogbè lélé de sọn ofìn lọ kọ̀n
dọmọ: "Mì pọ́n! Gòhọ Jiwheyẹ-
whe tọn tin to gbẹtọvi lẹ dè, ewọ
nasọ nọhẹ yé, yé nasọ yin omẹ
etọn lẹ. Podọ Jiwheyẹwhe lọsu na
tin po yé po. 4 Ewọ nasọ sún-
sún dasin lẹpo sè sọn nukun yetọn
mẹ, okú ma nasọ tin ba, mọjanwẹ
aluẹmẹninọ kavi avi kavi awufiẹ-
sa ma nasọ tin ba. Onú hoho lẹ ko
juwayi."

5 Podọ Omẹ lọ he sinai to ofìn
ji dọmọ: "Pọ́n! Yẹn to onú lẹpo
hẹn zun yọyọ." Humọ, e dọmọ:
"Kanwe, na ohó ehelẹ tindo jidi-
de bo yin nugbo wutu." 6 Ewọ
sọ dọna mi dọmọ: "Yé ko yin hin-
hẹndi! Yẹn wẹ Alfa podọ Ome-
ga,* yèdọ bẹjẹeji po opodo po.
Mẹdepope he nugbla to hùhù wẹ
yẹn na na sọn asisa osin ogbè
tọn lọ mẹ vọnu. 7 Mẹdepope
he gbawhàn wẹ na dugu onú
ehelẹ tọn, yẹn nasọ yin Jiwheyẹ-
whe etọn bọ ewọ na yin visunnu
ṣie. 8 Ṣigba, na nuhe dù bu-
tọnọ lẹ, mẹhe na tindo yise lẹ,
mẹhe yin awuhiọnu to dihó ye-
tọn mẹ lẹ, hlọnhutọ lẹ, galọtọ lẹ,
mẹhe nọ tindo mahẹ to afinyọn-
nuwiwa mẹ lẹ, boṣiọ-sẹ̀ntọ lẹ po
lalonọ lẹpo po, otẹn yetọn na tin
to agbàdo miyọ́n tọn he yí whè-
mi do to jiji lọ mẹ. Ehe nọtena
okú awetọ."

9 Podọ dopo to angẹli ṣinawe
he tindo agbán ṣinawe he gọ́ na
azọ̀nylankan ṣinawe he gbọngo-
do lọ lẹ mẹ wá, e sọ dọho hẹ
mi bo dọmọ: "Wáfi, yẹn na do
asiyọyọ lọ, yèdọ asi Lẹngbọvu lọ
tọn hia we." 10 Enẹwutu, e ze
mi gbọn huhlọn gbigbọ tọn dali
yì osó daho he yiaga taun de
ji, e sọ do tòdaho wiwe lọ hia
mi, yèdọ Jelusalẹm he to teję sọn
olọn sọn Jiwheyẹwhe dè 11 bo
tindo gigo Jiwheyẹwhe tọn. Sisẹ́
etọn taidi zannu he họakuẹ taun
de, taidi zannu jaspali he to sisẹ́
di klistali. 12 E tindo adó daho
he yiaga taun de bo tindo họn-
gbo wiawe, podọ angẹli wiawe
tin to họngbo lọ lẹ ji, oyín whẹn-
do wiawe ovi Islaeli tọn lẹ tọn
sọ yin kinkàn do họngbo lọ lẹ
ji. 13 Họngbo atọ̀n to whèzẹ-
tẹn, họngbo atọ̀n to agewaji, họn-
gbo atọ̀n to hùwaji, podọ họngbo
atọ̀n to whèyihọ. 14 Adó tòda-
ho lọ tọn sọ tindo zannu dodonu
tọn wiawe ga, podọ oyín wiawe
apọsteli wiawe Lẹngbọvu lọ tọn
lẹ tọn yin kinkàn do yé go.

15 Todin, omẹ lọ he to hodọ
hẹ mi hẹn ofánpò sika tọn de
di nujlẹnu, na e nido sọgan jlẹ
tòdaho lọ po họngbo etọn lẹ po
gọna adó etọn. 16 Tòdaho lọ
sọ sọzẹn to adà ẹnẹ lẹ mẹ, te-
didi etọn po gbigblo etọn po sọ
yin nudopolọ. E sọ yí ofánpò lọ
do jlẹ tòdaho lọ, yèdọ stade fọ-
tọ́n donu wiawe*; tedidi po gbi-
gblo etọn po gọna jiyiyi etọn sọ-
zẹn. 17 Humọ, e jlẹ adó etọn,

Osọ 21:6* Alfa po Omega po yin wekun tintan po godo tọn po to wekun Glẹki tọn lẹ mẹ.

Osọ 21:16* Enẹ wẹ, nudi kilomẹtlu 2 200. Stade dopo yin nujlẹpo Glẹki hohowhenu tọn de he tedidi etọn yin mẹtlu 185.

yèdọ awagbà kantọn-konukunẹnẹ,* sọgbe hẹ nujlẹnu gbẹtọ tọn, podọ angẹli tọn ga. 18 Todin, adó etọn yin didó po jaspali po, tòdaho lọ sọ yin sika akú taidi mẹpọ́nnu he mọnú gblegede de. 19 Dodonu adó tòdaho lọ tọn yin aṣọ́dona po zannu he họakuẹ wunmẹ lẹpo po: dodonu tintan yin jaspali, awetọ yin safili, atọ̀ntọ yin kalkedoni, ẹnẹtọ yin emẹlaldi, 20 atọ́ntọ yin sadoniki, ṣidopotọ yin saldiu, ṣinawetọ yin klisọlite, ṣinatọ̀ntọ yin belili, ṣinẹnẹtọ yin topazi, aotọ yin klizoplasu, widopotọ yin hayakintu podọ wiawetọ yin amẹtisti. 21 Humọ, họngbo wiawe lọ lẹ yin peali wiawe; dopodopo họngbo lọ lẹ tọn yin bibasi po peali dopodopo po. Alihogbó tòdaho lọ tọn sọ yin sika akú taidi mẹpọ́nnu he nọ mọnú jẹ awà awetọ ji.

22 Yẹn masọ mọ tẹmpli de to e mẹ, na Jehovah Jiwheyẹwhe Ganhunupotọ lọ po Lẹngbọvu lọ lọsu po wẹ tẹmpli etọn. 23 Tòdaho lọ masọ tindo nuhudo owhè tọn kavi osun tọn nado họ́n do e ji, na gigo Jiwheyẹwhe tọn wẹ to hinhọ́n na ẹn, podọ miyọ́ngbán etọn wẹ Lẹngbọvu lọ. 24 Akọta lẹ nasọ zinzọnlin to hinhọ́n etọn mẹ, podọ ahọlu aigba ji tọn lẹ na hẹn gigo yetọn wá e mẹ. 25 Họngbo etọn lẹ ma nasọ yin súsú gbede to okle, na ozán ma na nọ kú to finẹ paali. 26 Yé nasọ hẹn gigo po gbégbò akọta lẹ tọn po wá e mẹ. 27 Ṣigba, nudepope he ma yin wiwe podọ mẹdepope he hẹn awuhiọnu de podọ lalo de ma na biọ e mẹ to aliho depope mẹ; oyín mẹhe tọn yin kinkàn do owe-hihá ogbè tọn Lẹngbọvu lọ tọn mẹ lẹ kẹdẹ wẹ na biọ e mẹ.

22 E sọ do tọ̀sisa osin ogbè tọn de hia mi, he wé taidi klistali, bo to sisà jẹgbonu sọn ofìn Jiwheyẹwhe tọn po Lẹngbọvu lọ tọn po kọ̀n 2 gbọn ṣẹnṣẹn alihogbó tòdaho lọ tọn. Podọ to awà tọ̀sisa lọ tọn awe lẹ ji wẹ atin ogbè tọn lẹ tin te he nọ sẹ́n sinsẹ́n wiawe, bo nọ to sinsẹ́n yetọn detọ́n to sunmẹsunmẹ. Amà atin lọ lẹ tọn lẹ sọ tin na azọ̀nhẹngbọ akọta lẹ tọn.

3 Podọ dẹhodo depope ma na tin ba. Ṣigba, ofìn Jiwheyẹwhe tọn po Lẹngbọvu lọ tọn po na tin to tòdaho lọ mẹ, afanumẹ etọn lẹ nasọ nọ wà sinsẹ̀nzọn wiwe na ẹn; 4 yé nasọ mọ nukunmẹ etọn, oyín etọn nasọ tin to nukọn na yé. 5 Humọ, ozán ma na nọ kú ba, yé ma nasọ tindo nuhudo hinhọ́n miyọ́ngbán tọn kavi hinhọ́n owhè tọn ba, na Jehovah Jiwheyẹwhe na tá hinhọ́n do yé ji, yé nasọ duahọlu kakadoi podọ doidoi.

6 Ewọ sọ dọna mi dọmọ: "Ohó ehelẹ tindo jidide bo yin nugbo; mọwẹ, Jehovah Jiwheyẹwhe he nọ gbọdo yẹwhegán lẹ nado dọho, do angẹli etọn hlan nado do nuhe dona jọ to madẹnmẹ lẹ hia afanumẹ etọn lẹ. 7 Podọ, pọ́n! Yẹn ja to niyaniya mẹ. Aya-

---

Osọ 21:17* Enẹ wẹ, nudi mẹtlu 64. Sọ pọ́n Nudọnamẹ Dogọ 11.

jẹnọ wẹ mẹdepope he nọ payi ohó dọdai tọn he to owe-hihá ehe mẹ go lẹ."

8 Todin, yẹn Johanu wẹ omẹ lọ he to onú ehelẹ sè bosọ to yé mọ. Podọ, to whenue yẹn ko sè bo ko mọ, yẹn ṣinyọ́n nukunmẹ ai nado sẹ̀n to afọ angẹli he to onú ehelẹ dohia mi tọn lẹ kọ̀n. 9 Ṣigba, e dọna mi dọmọ: "Ṣọ́ dewe! A wàmọ blo! Afanumẹ de poun wẹ yẹn kẹdẹdi hiẹ po mẹmẹsunnu towe lẹ po he yin yẹwhegán lẹ gọna mẹhe to ohó he tin to owe-hihá ehe mẹ yìn lẹ. Sẹ̀n Jiwheyẹwhe."

10 Ewọ sọ dọna mi ga dọmọ: "Hiẹ yí hiadonu do tlẹ́ ohó dọdai tọn lẹ he tin to owe-hihá ehe mẹ blo, na ojlẹ dide lọ ko sẹpọ. 11 Ewọ he yin mawadodonọ, gbọ e ni to mawadodo wà zọnmii; podọ gbọ mẹhe yin dihonọ ni to dihonọ yin zọnmii; ṣigba gbọ mẹhe yin dodonọ ni to dodo wà zọnmii, podọ gbọ mẹhe yin wiwe ni to wiwenọ yin zọnmii.

12 "'Pọ́n! Yẹn ja to niyaniya mẹ, podọ ale he yẹn na na tin to dè e, nado na omẹ dopodopo dile azọ́n etọn te. 13 Yẹn wẹ Alfa podọ Omega,* tintan podọ godo tọn, yèdọ bẹjẹeji po opodo po. 14 Ayajẹnọ wẹ mẹhe yàn tewu yetọn lẹ, na yé nido sọgan tindo jlọjẹ nado yì atin ogbè tọn lọ lẹ kọ̀n podọ na yé nido sọgan gbọn họngbo tòdaho lọ tọn lẹ nù biọ e mẹ. 15 Gbonu wẹ avún lẹ nọ nọ̀ podọ mẹhe nọ tindo mahẹ to afinyọnnuwiwa mẹ lẹ, galọtọ lẹ, hlọnhutọ lẹ, boṣiọsẹ̀ntọ lẹ gọna mẹdepope he yiwanna lalo bo nọ to lalodo.'

16 "'Yẹn Jesu do angẹli ṣie hlan nado dekunnu na mì gbẹtọ lẹ gando onú ehelẹ go na agun lẹ. Yẹn wẹ adò po ovi Davidi tọn po, podọ sunwhlẹvu afọnnu tọn he to sisẹ́.'"

17 Gbigbọ po asiyọyọ po sọ to didọ mapote dọmọ: "Wá!" Podọ gbọ mẹdepope he to sisè ni dọmọ: "Wá!" Podọ gbọ mẹdepope he nugbla to hùhù ni wá; gbọ mẹdepope he jlo ni yí osin ogbè tọn vọnu.

18 "Yẹn to kunnude na mẹlẹpo he sè ohó dọdai tọn he tin to owe-hihá ehe mẹ lẹ dọmọ: Eyin mẹdepope yidogọna onú ehelẹ, Jiwheyẹwhe na yí azọ̀nylankan he yin kinkàn do owe-hihá ehe mẹ lẹ dogọna ẹn; 19 podọ eyin mẹdepope de nudepope sè sọn ohó lọ lẹ he tin to owe-hihá dọdai ehe tọn mẹ, Jiwheyẹwhe na de otẹn etọn sè sọn atin ogbè tọn lọ lẹ kọ̀n podọ sọn tòdaho wiwe lọ mẹ, yèdọ nuhe yin kinkàn do owe-hihá ehe mẹ lẹ.

20 "Ewọ he dekunnu gando onú ehelẹ go dọ, 'Mọwẹ; yẹn ja to niyaniya mẹ.'"

"Nisẹ!* Wá, Oklunọ Jesu."

21 Na nukundagbe majẹhẹ Oklunọ Jesu Klisti tọn ni tin hẹ omẹ wiwe lẹ.

Osọ 22:13* Alfa po Omega po yin wekun tintan po godo tọn po to wekun Glẹki tọn lẹ mẹ.

Osọ 22:20* Pọ́n Lo 1:25, nudọnamẹ odò tọn.

Todowhinnu Owe Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ Tọn Yin Kinkàn to Whe-Mítọn-Nu (Ojlẹ Klistiani Tọn)

(Azán delẹ [podọ fihe e yin kinkàn te lẹ] ma sọgan yin didọ po nujikudo po. Ohia lọ j., nọtena "jẹnukọnna"; podọ n., nọtena "nudi.")

Yinkọ Owe Tọn	Kinkantọ	Fihe E Yin Kinkàn Te	Whenue E Yin Tadona (W.M.)
Matiu	Matiu	Palestine	n. 41
Malku	Malku	Lomu	n. 60-65
Luku	Luku	Sesalea	n. 56-58
Johanu	Apọsteli Johanu	Efesu, kavi sẹpọ	n. 98
Owalọ lẹ	Luku	Lomu	n. 61
Lomunu lẹ	Paulu	Kọlinti	n. 56
1 Kọlintinu lẹ	Paulu	Efesu	n. 55
2 Kọlintinu lẹ	Paulu	Makedonia	n. 55
Galatianu lẹ	Paulu	Kọlinti kavi Antioku Silia tọn	n. 50-52
Efesunu lẹ	Paulu	Lomu	n. 60-61
Filippinu lẹ	Paulu	Lomu	n. 60-61
Kọlọsinu lẹ	Paulu	Lomu	n. 60-61
1 Tẹsalonikanu lẹ	Paulu	Kọlinti	n. 50
2 Tẹsalonikanu lẹ	Paulu	Kọlinti	n. 51
1 Timoti	Paulu	Makedonia	n. 61-64
2 Timoti	Paulu	Lomu	n. 65
Titu	Paulu	Makedonia (?)	n. 61-64
Filemọni	Paulu	Lomu	n. 60-61
Heblu lẹ	Paulu	Lomu	n. 61
Jakọbu	Jakọbu (nọvisunnu Jesu tọn)	Jelusalẹm	j. 62
1 Pita	Pita	Babilọni	n. 62-64
2 Pita	Pita	Babilọni (?)	n. 64
1 Johanu	Apọsteli Johanu	Efesu, kavi sẹpọ	n. 98
2 Johanu	Apọsteli Johanu	Efesu, kavi sẹpọ	n. 98
3 Johanu	Apọsteli Johanu	Efesu, kavi sẹpọ	n. 98
Juda	Juda (nọvisunnu Jesu tọn)	Palestine (?)	n. 65
Osọhia	Apọsteli Johanu	Patmos	n. 96

TODOWHINNU HOGBE BIBLU TỌN LẸ TỌN

Pọ́n weda 6 na sándogli yinkọ Owe Biblu tọn lẹ tọn.

A

AALỌN, Heb 5:4 kẹdedile **A.** yin dide do
ABÀBÁ WALỌ GBLEZỌN TỌN, 1Pi 4:4.
ABADỌNI, Osọ 9:11 ahọlu, e nọ yin **A.**
ABBA, Lo 8:15 mí dawhá dọmọ: **A.**, Otọ́!
Ga 4:6 gbigbọ dawhá dọmọ: **A.**, Otọ́!
ABẸLI, Mt 23:35 sọn ohùn **A.** dodonọ tọn ji
Heb 11:4 Gbọn yise dali, **A.** basi avọ́sinsan
Luk 11:51; Heb 12:24.
ABÌ, Mt 24:27 **a.** zẹ̀ sọn whèzẹtẹn-waji
Luk 10:18 Satani flẹ taidi **a.** sọn olọn
Osọ 11:19 **A.**, ogbè po kẹnsu po wá aimẹ
Osọ 4:5; 8:5.
ABIJA, Luk 1:5.
ABLAHAM, Mt 8:11 jagla hẹ **A.** to ahọluduta mẹ
Ga 3:29 okún **A.** tọn wẹ mì yin, gudutọ
Heb 11:8 Gbọn yise dali **A.** setonu
Jak 2:21 **A.** yin lilá di dodonọ
Mt 22:32; Joh 8:39; Lo 4:3; Heb 6:13.
ABỌ̀, Heb 9:6 bio **a.** gòhọ tọn tintan mẹ
ABỌ AGA TỌN, Ow 1:13; 9:37; 20:8.
ABỌẸ, 1Kọ 14:34.
ABỌẸ-ABỌẸ, 1Tẹ 4:11 nado zan gbẹzan **a.**
ABỌẸNINỌ, 1Ti 2:11 yọnnu ni plọnnu to **a.** mẹ
1Pi 3:4 gbigbọ **a.** yin nuhọakuẹ taun
Mt 8:26; 2Tẹ 3:12; Osọ 8:1.
ABỌGAN-KUẸ, Mt 10:29 oblẹnọ awe yin **a.** pẹvi
ADÀ, Luk 15:12 na mi **a.** ṣie to nutindo lẹ mẹ
Heb 7:11 yẹwhenọduta yin dopo to **a.** lẹ mẹ
ADADIỌNA, Lo 12:2 yin **a.** gbọn ayiha didiọ dali
2Kọ 3:18 yin **a.** sọn gigo mẹ jẹ gigo mẹ
2Kọ 11:14 Satani nọ to **a.** ede zun
ADÀGBIGBO, Lo 2:29 **a.** ahun mẹ tọn
Lo 4:11; 1Kọ 7:19; Flp 3:3; Kọl 2:11.
ADAJA, Efe 6:14 yí nugbo do blagbajana **a.**
ADAM, 1Kọ 15:22 mẹlẹpo to kúkú to **A.** mẹ
1Kọ 15:45 **A.** lẹzun alindọn gbètẹ
Luk 3:38; Lo 5:14; 1Ti 2:14.
ADÀMAGBO, Ga 5:6 kavi **a.**, adavo yise
Lo 2:25, 26; 1Kọ 7:19; Kọl 3:11.
ADÁNGBLỌN, 1Pi 2:23 to yaji, e ma jẹ **a.**
ADANWÀNU, Lo 6:13 awutugonu mìtọn **a.**
2Kọ 6:7 **a.** dodowiwa tọn to adusilọ mẹ
2Kọ 10:4 **a.** awhànfunfun tọn mítọn ma yin
ADÀ SUSU NUYỌNẸN JIWHEYẸWHE TỌN, Efe 3:10.
ADÀ TANGAN, Lo 2:20 **a.** oyọnẹn tọn
ADÍ, 1Kọ 15:55 Okú, fie wẹ **a.** towe te?
Jak 3:8 odẹ́, gọ́ na **a.**
ADI, Efe 4:31 gbọ **a.** sinsinyẹn ni dẹn do mì
Luk 6:11; Kọl 3:8.
ADIDỌNỌ, Mt 25:26 afanumẹ **a.**
Tit 1:12 gbekanlin ylankan, adọwhẹ́nnọ **a.**
Heb 6:12.
ADINGBÈNỌ (LẸ), Mt 4:24; 17:15.
ADÓ, Heb 11:30 yise dali, **a.** Jẹliko tọn hójai
ADỌ̀, Lo 11:16 eyin **a.** yin wiwe, alà lọsu yinmọ
1Ti 6:10 wanyina akuẹ wẹ **a.** onú ylankan
Heb 12:15 na **a.** adínọ de nikaa tọ́n
Mt 3:10; Lo 11:18.
ADỌGBIGBO, Ow 4:13 mọ **a.** Pita po Johanu
Ow 9:27 e yí **a.** do dọho
2Kọ 5:6 mí gọ́ na **a.**
Efe 6:20 yí **a.** do dọho
Flp 1:14 **a.** nado dọ ohó Jiwheyẹwhe tọn
1Tẹ 2:2 **a.** gbọn Jiwheyẹwhe dali
Mt 8:28; Ow 4:29, 31; 14:3; 28:15; Heb 10:19; 13:6.
ADỌGO, Lo 16:18 yin afanumẹ na **a.** yetọn
Flp 3:19 **a.** yetọn wẹ yẹwhe yetọn
Mt 12:40; 1Kọ 6:13.
ADỌKUN, Luk 16:9 jihọntọn gbọn **a.** mawadodo
Heb 11:26 e pọ́n vlẹko hlan taidi **a.**
Mt 19:21; Luk 16:11; Heb 11:26.
ADỌKUNNỌ, Luk 18:25 kanklosọ́ hú na **a.**
2Kọ 6:10 ṣigba to mẹsusu hẹn zun **a.**
2Kọ 8:9 tlẹ yin **a.**, e lẹzun wamọnọ
1Ti 6:9 magbe nado yin **a.** jai jẹ omò
Jak 2:5 yin **a.** to yise mẹ podọ gudutọ
Jak 5:1 wá, mì **a.** lẹ, mì viavi
Osọ 3:17 dọmọ: **A.** wẹ yẹn ṣigba wamọnọ
Luk 16:19; Ow 19:25.
ADỌKUNNU, Mt 6:20 bẹ **a.** lẹ pli do olọn
Mt 6:21 fie **a.** towe te, wẹ ahun na te
Mt 6:24 ma sọgan yin afanumẹ na **A.** lẹ
Mt 12:35 de onú dagbe tọ́n sọn **a.** dagbe
Mt 13:44 Ahọluduta taidi **a.** he yin whiwhla
2Kọ 4:7 míwlẹ tindo **a.** to núzinzan okọ́ tọn
Jak 5:2 **A.** mìtọn lẹ ko yọ̀n
Osọ 18:17.
ADỌKUN POTIN, Mk 12:41; Luk 21:1; Joh 8:20.
ADỌWHẸ́NNỌ (LẸ), Tit 1:12 **a.** adidọnọ lẹ
Mt 11:19.
ADỌ́ZAN (LẸ), Heb 13:4 **a.** yin hinhẹnflu blo
Mk 2:4; 6:55; Luk 8:16; Joh 5:8; Ow 5:15.
ADÚKÚNKÚN, Luk 13:28 viavi bo dù **a.**
Mt 8:12; 13:42; 22:13; 24:51; 25:30.
ADUSILỌ, Mt 20:23 nado sinai to **a.** podọ
Mt 25:33 bẹ lẹngbọ lẹ do **a.** etọn mẹ
Ow 7:55 Jesu ṣite to **a.** Jiwheyẹwhe tọn

Heb 10:12 sinai to **a.** Jiwheyẹwhe tọn
Ga 2:9; Heb 1:3.
AFANUMẸ (LẸ). Sọ pọ́n DEVIZỌNWATỌ (LẸ).
Mt 6:24 ma sọgan yin **a.** na ogán awe
Mt 24:45 mẹnu wẹ **a.** nugbonọ nuyọnẹntọ
Mt 24:48 eyin **a.** ylankan dọ to ahun mẹ
Mt 25:30 dlan **a.** nuvọ́nọ lọ do gbonu
Luk 12:37 Ayajẹnọ **a.** he oklunọ mọ nukle
Luk 17:10 dọ, **A.** madoalenọ lẹ wẹ mí
Joh 8:34 Ylanwatọ lẹpo wẹ **a.** ylando tọn
Joh 13:16 **A.** ma nọ klohu oklunọ etọn
Ow 2:18 do **a.** sunnu podọ **a.** yọnnu lẹ ji
Lo 6:6 ma yin **a.** ylando tọn ba
Lo 6:16 **a.** wẹ mì na mì setonuna ẹn
Lo 7:6 mí nido yin **a.** lẹ gbọn gbigbọ dali
1Kọ 7:23 mì sọ yin **a.** gbẹtọ tọn ba blo
Ga 1:10 yẹn ma yin **a.** Klisti tọn eyin
Ga 3:28 **a.** kavi mẹhe to edekannu ma tin
Ga 5:13 owanyi dali mì nọ wazọ́n taidi **a.**
Heb 2:15 lẹzun **a.** to gbẹzan yetọn mẹ
Osọ 19:2 yiahọsu ohùn **a.** etọn lẹ tọn
Mt 20:27; Joh 8:35; Ow 7:7; Lo 6:17, 18, 19, 20; Ga 4:7, 9, 24; 2Ti 2:24; 1Pi 2:16; 2Pi 2:19.
AFANUMẸ, ZUN, Ga 2:4 yé nido hẹn mí **z.**
Ga 4:3 hẹn mí **z.** gbọn onú dodonu tọn
2Pi 2:19 duto mẹdevo ji hẹn omẹ enẹ **z.**
AFANUMẸ-YINYIN, Lo 8:15 mì ma mọ gbigbọ **a.**
Lo 8:21 jẹ mẹdekannu sọn **a.** mẹ
Ga 5:1 yin gingloṋdo zẹgẹ **a.** tọn mẹ blo
AFANUMẸ YỌNNU, Luk 1:38.
AFINYỌNNUWIWA, Ga 5:20 boṣiọ-sinsẹn, **a.**
Osọ 22:15 avún podọ mẹhe tindo mahẹ to **a.**
AFỌ (LẸ), Joh 19:33 yé ma wẹn **a.** etọn lẹ
Lo 16:20 gídí Satani to **a.** mìtọn glọ
1Kọ 15:25 hẹn kẹntọ lẹpo wá **a.** etọn glọ
Efe 6:15 yí wẹndagbe do doafọpa na **a.**
Luk 1:79; Lo 10:15; Heb 2:8.
AFỌ, ṢÌ ZE, Lo 11:11, 12.
AFỌDIDE, 2Kọ 10:2 **a.** sinsinyẹn sọta mẹdelẹ
AFỌDÒ, Lo 4:12.
AFỌDÒMẸ, 1Pi 2:21 apajlẹ, na mì ni hodo **a.**
2Kọ 12:18.
AFỌDONA, Flp 3:12 yẹn to **a.** eyin alọ ṣie
AFỌDOPOLỌJI, 1Tẹ 5:3 vasudo na wá yé ji to **a.**
AFỌGBẸN (LẸ), Joh 13:18.
AFỌKLẸNNU, Lo 14:13 kavi **a.** de donukọnna
AFỌNNU, Mk 1:35; Ow 28:23.
AFỌPA, Mk 6:9.
AFỌPAKÀN, Joh 1:27 **a.** mẹhe tọn yẹn ma jẹ
AFỌTÙN, Luk 21:24 Jelusalẹm na yin **a.** e ji
AFỌ ZE, ṢÌ, Ga 6:1.
AFỌZEDAITỌ, Luk 8:49 **a.** ogán sinagọgu
Joh 7:29 yẹn yin **a.** sọn ewọ dè
2Kọ 5:20 **a.** lẹ he to otẹn
Efe 6:20 yẹn to nuyiwa di **a.** to gẹdẹ mẹ
AFỌZEDAITỌ-GÁN, Ow 3:15 **A.** ogbè tọn lọ
Ow 5:31 taidi **A.** podọ Mẹwhlẹngántọ
Heb 2:10 **A.** whlẹngán yetọn tọn
Heb 12:2 to Jesu, **A.** lọ pọ́n tlintlin
AGA, Lo 8:39 kavi **a.** kavi odò kavi
AGA ADÓ TỌN, Mt 4:5; Luk 4:9.
AGABU, Ow 11:28; 21:10.
AGÀDÁ, Luk 16:21; Osọ 16:2, 11.
AGEWAJI, Luk 13:29.
AGLINJIJẸ, Mk 5:42.
AGLỌ NÚDÙDÙ TỌN, Mt 10:10; Luk 22:35, 36.
AGLỌPÒ (LẸ), Mt 26:47, 55; Luk 22:52.
AGÓMẸ, Efe 4:16; Kọl 2:19.
AGOSU, Mt 24:31 mẹdide lẹ sọn **a.** ẹnẹ aihọn
AGỌ̀, Luk 3:14 sawhẹ **a.** dokọna mẹde blo
1Kọ 11:27 nù kọfo Oklunọ tọn to aliho **a.** mẹ
AGỌJẸDO, Jak 5:6 dodonọ. Be e ma to **a.** mì
AGỌJẸDOKLISTITỌ, 1Jo 2:18 **a.** susu todin
1Jo 2:22; 4:3; 2Jo 7.
AGỌJẸDOMẸ, 1Ti 6:20 **a.** he yè nọ yí lalo do
AGỌJẸDOMẸTỌ, Flp 1:28 budona gbọn **a.** lẹ
Tit 2:8 winyan nido hù **a.** lẹ
Heb 10:27 awuwhàn hù **a.** lẹ sudo
2Tẹ 2:4.
AGỌJIJOYIGODO, Heb 3:12 gbọn **a.** dali
AGUN (LẸ), Ow 16:5 **a.** lẹ to jijideji
Ow 20:28 Mì yìn **a.** Jiwheyẹwhe tọn
1Kọ 14:34 yọnnu ni gbọṣi abọẹ to **a.** mẹ
Efe 5:24 **a.** yin mẹmẹgloṋ hlan Klisti
Kọl 1:18 ewọ wẹ ota agbasa tọn, **a.** lọ
Heb 12:23 **a.** plọnji tọn ko yin kinkàndai
1Kọ 14:19; Ga 1:13; Efe 1:22.
AGBÀ, Ow 17:23 **a.** Jiwheyẹwhe Mayọnẹn
Heb 13:10 Mí tindo **a.** de he
Osọ 6:9 mọ ohùn to **a.** glọ
Mt 23:18; Heb 7:13.
AGBÁ, Kọl 2:15 hinhẹn gandudu lẹ jẹ **a.**
AGBÀDO, Osọ 19:20 **a.** miyọ́n tọn he yí whèmi
Osọ 21:8 **a.** miyọ́n tọn he yí whèmi do to jiji
AGBÀDO MIYỌ́N TỌN, Osọ 20:14, 15.
AGBÀ GAA, Joh 10:23; Ow 3:11; 5:12.
AGBÀN, Mt 11:30 zẹgẹ ṣie bọawu **a.** ṣie fua
Mt 23:4 Yé nọ blá **a.** pinpẹn do gbẹtọ lẹ ji
Ga 6:2 alọgọna ode awetọ to nuhe to **a.**
Ga 6:5 na hẹn **a.** edetiti tọn
AGBÁN (LẸ), Osọ 16:1; 17:1.
AGBÀN DÓ NA, 2Kọ 5:4 wẹnhun, na mí yin **a.**
AGBÀNHỌ (LẸ), Mt 3:12; 6:26.
AGBÁNVLA, Mt 14:8; Mk 6:25.
AGBASA, Mt 10:28 hù **a.** ṣigba ma sọgan
Lo 12:1 yí **a.** mìtọn do basi avọ́sinsan
1Kọ 6:15 awutugonu Klisti tọn wẹ **a.** mìtọn

1Kọ 6:20 pagigona Jiwheyẹwhe to **a.** mẹ
1Kọ 7:4 Asi ma paṣẹ do **a.** edetiti tọn ji
1Kọ 12:18 yí awutugonu lọ lẹ do **a.** lọ go
Kọl 1:18 ota **a.** tọn, tintan to onú lẹpo mẹ
Heb 10:5 hiẹ wleawu **a.** tọn na mi
Mt 26:12; Luk 11:34; Joh 2:21; Lo 8:11; 1Kọ 15:40; 1Ti 4:8.

AGBASA-HÙNMIYỌ́N, Mt 8:15; Joh 4:52; Ow 28:8.

AGBASA KLISTI TỌN, Efe 4:12 na didó daga **a.**

AGBASALAN, Joh 1:14 Ohó lọ lẹzun **a.** bo nọ
Lo 8:5 yé he to kọndopọ mẹ hẹ **a.**
Lo 8:7 ayiha zizedo **a.** ji dekọtọn do
1Kọ 15:39 **A.** lẹpo ma yin **a.** dopolọ
1Kọ 15:44 yin didó to **a.** mẹ, yin finfọn to
1Kọ 15:50 **a.** ma sọgan dugu ahọluduta
2Kọ 10:3 mí ma nọ funawhàn to **a.** mẹ
Efe 6:12 ahididi, ma yin sọta ohùn po **a.** po
Ow 2:17; 1Kọ 1:29; Ga 5:19.

AGBASALAN DOPO, 1Kọ 6:16.

AGBASALAN DOPO, LẸZUN, Mk 10:8.

AGBASALAN DOPO, OMẸ AWE LẸZUN, Efe 5:31.

AGBASALAN-LIHO, Ga 4:23 yin jiji to **a.**

AGBASALANNỌ, 1Kọ 15:44 Eyin **a.** de tin, be

AGBASALAN TỌN, Lo 7:14; Kọl 2:18.

AGBASA-LIHO, Kọl 3:22 setonu na ogán to **a.**

AGBASANỌ, 1Kọ 2:14 gbẹtọ **a.** ma nọ
1Kọ 3:3.

AGBASAZỌ́N, 1Kọ 9:6 gọn **a.** ma wà ya?

AGBÁTỌNỌ, 1Ti 5:5 asuṣiọsi **a.** ze todido do

AGBÀWHINWHLẸN, 1Kọ 9:25 to **a.** mẹ nọ yí
Ga 5:26 **a.** finfọndote
Flp 1:15 mẹdelẹ yí **a.** do to yẹwheho Klisti
Flp 1:17 po **a.** po

AGBEGBE, Mk 5:17 yì sọn **a.** yetọn lẹ ji
Luk 3:1.

AGBÒTE, 1Kọ 13:9 dọdai **a.** dọ mí te
1Kọ 13:10 enẹ he yin **a.** na busẹ

AGBÓWHẸN (LẸ), Juda 13.

AGBỌ́ PÉ, Heb 12:5 **a.** mì whenue e wọhẹ mì

AHÀNNUMUNỌ, Mt 24:49 [afanumẹ] nù hẹ **a.**
1Kọ 5:11 mì dogbẹ hẹ **a.** blo
1Kọ 6:10 **a.** ma na dugu ahọluduta tọn

AHÀNNU-ZẸJLẸGO, Ga 5:21 nuvẹun, **a.**

AHIDIDI, Flp 1:30 mìwlẹ tindo **a.** dopolọ
Kọl 2:23 **a.** hẹ agbasalan
Heb 12:4.

AHI, DÍDÍ, Kọl 2:1 lehe **a.** he yẹn to sinyẹn

AHIMẸ, Ow 17:17 hoyijlẹdohogo to **a.**
Mt 11:16; Ow 16:19.

AHLÌDA, Mt 13:57 yé jẹ **a.** ji na ewọ tọn wutu

AHLIDIDA, Lo 9:33 to zannu **a.** tọn zedai to

AHOHO, Joh 11:16; 20:24.

AHỌ́ (LẸ), Mt 6:12; 18:27; 1Kọ 7:23.
1Kọ 6:20 **a.** daho yin súsú nado họ̀ mì

AHỌLU (LẸ), Mt 21:5 Pọ́n! **A.** towe ja dè we
Mt 27:37 Jesu, **A.** Ju lẹ tọn
Luk 21:12 hinhẹn yì **a.** po ayimatẹn-gán lẹ
Joh 1:49 Labbi, hiẹ wẹ **A.** Islaeli tọn
Joh 18:37 Hiẹ wẹ to didọ do yẹn yin **a.** de
Joh 19:15 Mí ma tindo **a.** de adavo Sesali
1Ti 1:17 **A.** madopodo, he ma sọgan gble
Osọ 16:14 yì **a.** aigba fininọ lẹpo tọn lẹ dè
Osọ 19:16 **A.** ahọlu lẹ tọn podọ Oklunọ
Luk 7:25; Ow 17:7; 1Ti 6:15; 1Pi 2:9.

AHỌLUDUTA, Mt 6:10 **a.** towe ni wá. ojlo
Mt 6:33 mì dín **a.** lọ po dodowiwa po whẹ́
Mt 24:14 yẹwheho wẹndagbe **a.** lọ tọn na
Mt 25:34 wá, dugu **a.** lọ tọn he ko yin awú
Luk 12:32 mọdọ e jẹ nado na mì **a.** lọ
Luk 22:29 basi alẹnu hẹ mì, na **a.** de
Joh 18:36 **A.** ṣie ma yin aihọn ehe tọn
1Kọ 15:24 ze **a.** do alọmẹ na Jiwheyẹwhe
Kọl 1:13 diọtẹnna mí biọ **a.** Visunnu etọn
Heb 11:33 gbọn yise gblamẹ gbawhàn **a.** lẹ
Osọ 11:15 **A.** aihọn tọn lẹzun **a.** Oklunọ tọn
Mt 4:8; 2Ti 4:1; Jak 2:5; Osọ 5:10.

AHỌLUDUTA JIWHEYẸWHE TỌN,
Mt 21:43 **A.** na yin yíyí sọn mì si
Mk 4:11 aṣli wiwe **a.** ko yin nina
Luk 9:62 Omẹ he pọ́n godo ma jẹna **a.**
Luk 17:20 **A.** ma na dọn ayidonugo
Ow 14:22 gbọn nukunbibia mẹ biọ **a.** mẹ
Luk 6:20; Lo 14:17; 1Kọ 4:20.

AHỌLUDUTA OLỌN TỌN,
Mt 10:7 dọyẹwheho, dọmọ: **A.** dọnsẹpọ
Mt 23:13 mì sú ohọn **a.** to gbẹtọ lẹ nukọn
Mt 3:2.

AHỌSI, Mt 12:42 **A.** hùwaji tọn na yin finfọn
Osọ 18:7 Ai **a.** tọn wẹ yẹn sin

AHỌSUMẸ, Luk 14:12 e na lẹzun **a.** de na we
Lo 1:27 **a.**, na nuṣiwa yetọn
Lo 11:9 zannu ahlìda po **a.** po
2Kọ 6:13 taidi **a.**, mì hùndonuvo
2Tẹ 2:10 to dindọn taidi **a.** de, na

AHỌSUMẸTỌ, Heb 11:6 ewọ wẹ **a.** mẹhe

AHỌSUYI, 2Tẹ 1:8 Jesu na hẹn **a.** wá mẹhe
Lo 12:19.

AHỌSUYITỌ, Lo 13:4 **a.** nado do homẹgble hia

AHỌ́TỌNỌ (LẸ), Lo 1:14; 15:27.

AHỌVI (LẸ). Pọ́n OGÁN, AFỌZEDAITỌ-GÁN.

AHUN (LẸ), Mt 5:8 mẹhe wé-ṣeke to **a.** mẹ
Mt 15:8 **a.** yetọn dẹn do mi tlala
Mt 22:37 yí **a.** towe do yiwanna Jehovah
Lo 10:10 **a.** wẹ gbẹtọ nọ yí do do yise
Lo 14:1 kanbiọ **a.** mẹ tọn lẹ
Efe 1:18 nukun **a.** tọn yin hùnhùn

Heb 3:8 mì hẹn **a.** mìtọn sinyẹn blo
Luk 12:34; 2Kọ 3:3; Jak 4:8; 5:8; 1Pi 3:15; Osọ 17:17.
AHUNDOPO, Ow 2:46 yí ayajẹ po **a.** po do dùnú
Ow 10:2 dawe de he nọ yí **a.** do sẹ̀n
Ow 10:7 awhànfuntọ he nọ yí **a.** do sẹ̀n
1Kọ 5:8 akla madotọ́n **a.** tọn
2Kọ 8:21 yí **a.** do penukundo onú lẹpo go
AHUNDOPONỌ-YINYIN,
2Kọ 1:12 **a.** he Jiwheyẹwhe nọ namẹ
2Kọ 2:17 po **a.** po wẹ mí to hodọ
Efe 6:5 setonuna ogán po **a.** po
Kọl 3:22 po **a.** po, to budisi Jehovah mẹ
AHUN MẸ, SỌN,
Flp 2:20 penukundo mì go **s.** wá
AIDOWHẸDO, Osọ 4:3; 10:1.
AIGBA, Mt 19:29; Ow 17:31; 2Pi 3:13; Osọ 21:1.
Mt 5:5 homẹmimiọnnọ lẹ, na dugu **a.** tọn
Luk 2:14 jijọho hlan gbẹtọ lẹ to **a.** ji
Luk 4:5 do ahọluduta **a.** ji tọn lẹpo hia ẹ
Luk 8:15 dehe to **a.** dagbe ji
Ow 7:5 e ma na ẹn **a.** depope
Ow 17:6 Omẹ ehelẹ ko sọtadona **a.** lọ
2Pi 3:5 **a.** mlindopọ jẹgbonu sọn osin mẹ
Osọ 12:12 Dindọn na **a.** podọ na ohù
AIGBA-DENAMẸ,
Lo 15:23 yẹn masọ tindo **a.** he ji yẹn ma
2Kọ 10:15 nuwadotana daho to **a.** mítọn ji
AIGBA FININỌ,
Mt 24:14 wẹndagbe to **a.** lẹpo ji
Heb 2:5 e ze **a.** he ja
Osọ 3:10 mẹtẹnpọn, na wá **a.** lẹpo ji
Osọ 16:14 ahọlu **a.** lẹpo tọn lẹ
Lo 10:18; Heb 1:6; Osọ 12:9.
AIGBA JI TỌN, 2Kọ 5:1; Jak 3:15.
AIGBA-JLO,
1Kọ 9:10 mẹhe to **a.** wàmọ po todido po
AIGBA SISỌSISỌ,
Mt 24:7 **a.** na tin sọn fide jẹ fide
Mt 27:54; Luk 21:11; Osọ 6:12.
AIGBA TỌN, Joh 3:12.
AIHỌN. Sọ pọ́n AIGBA FININỌ, TITONU (LẸ).
Mt 24:21 sọn bẹjẹeji **a.** tọn
Joh 3:16 Jiwheyẹwhe yiwanna **a.** sọmọ
Joh 14:19 **a.** ma nasọ mọ mi ba
Joh 14:30 ogán **a.** tọn lọ ja
Joh 15:19 **a.** tọn, **a.** na yiwanna etọn
Joh 17:16 Yé ma yin apadewhe **a.** tọn
Joh 18:36 Ahọluduta ṣie ma yin **a.** ehe tọn
Lo 1:20 jẹhẹnu to yinyin mimọ sọn didá **a.**
Lo 4:13 Ablaham na dugu **a.** de tọn
1Kọ 4:9 mí lẹzun nupinpọn na **a.**
Jak 4:4 họntọnjiji hẹ **a.** okẹn wẹ e yin to
2Pi 3:6 yè yí osin do gọ́ **a.** whenẹnu tọn
1Jo 2:2 avọ́sinsan na ylando, na **a.** pete
1Jo 5:19 **a.** to huhlọn mẹylankan tọn glọ
Mt 25:34; Joh 8:23; 17:5, 6; Efe 1:4; 2:2; Jak 1:27; 1Jo 2:15, 16; Osọ 17:8.
AIHUNDIDA,
2Ti 2:5 eyin mẹde whlẹnagbẹna to **a.** mẹ
AIMẸ, 2Kọ 5:17 onú yọyọ lẹ ko wá **a.**
Mk 2:27; Joh 1:3.
AISINTẸN NUKỌN TỌN LẸ, Mt 23:6; Luk 11:43; 20:46.
AJALẸN (LẸ), Osọ 14:2.
Osọ 15:2 tindo **a.** Jiwheyẹwhe tọn
AJÀNDIDO, 2Kọ 12:20 **a.**, mẹnudidọ
AJÀNNỌ, Lo 1:30 **a.**, wangbẹna Jiwheyẹwhe tọ́
AJIJI, 1Tẹ 5:3 whenẹnu vasudo **a.** na wá yé ji
AJLÙ, Flp 1:8 **a.** mìmẹpo tọn nọ wle mi
AJOGÀN, 1Kọ 13:1 yẹn lẹzun **a.** ogbè lélénọ
AJOTỌ (LẸ), Ow 19:37.
Mt 6:20 olọn, fie **a.** lẹ ma nọ gbò adó te
1Kọ 6:10 kavi **a.** lẹ, ma na dugu ahọluduta
1Tẹ 5:2 azán ja kẹdẹdi **a.** to zánmẹ
1Tẹ 5:4 azán nado wá dile e nọ yin na **a.**
1Pi 4:15 depope to mì mẹ jiya taidi **a.** blo
Osọ 16:15 Pọ́n! Yẹn ja taidi **a.** de
AJỌ́, 2Ti 2:4 ma nọ tlọ ede do **a.** mẹ
Mt 22:5.
AJỌWATỌ (LẸ), Osọ 18:3 **a.** lẹ lẹzun adọkunnọ
Mt 13:45; Osọ 18:11.
AJỌWATỌ TOMẸYITỌ, Mt 13:45.
AJỌWIWA,
Joh 2:16 ohọ̀ Otọ́ ṣie tọn do basi ohọ̀ **a.** tọn
AKÁN, Lo 12:20 bẹ **a.** he to jiji do ota na ẹn
AKELDAMA, Ow 1:19 **A.**, Aigba Ohùn tọn
AKI, 1Pi 3:20; Osọ 11:19.
AKLA (LẸ), Mt 4:4 ma nọ nọgbè gbọn **a.** kẹdẹ
Mt 16:12 ma to didọna yé nado payi otọ́n **a.**
Mt 26:26 yí **a.**, podọ, e wẹn ẹn
Luk 9:13 ma tindo hú **a.** atọ́n po whèvi awe
Joh 6:35 Yẹn wẹ **a.** ogbè tọn
1Kọ 10:17 **a.** dopo, mímẹpo tindo mahẹ to **a.**
1Kọ 11:26 whedepopenu he mì to **a.** ehe dù
AKLA DIDETỌN LẸ, Mt 12:4.
AKLEKLE (LẸ), Luk 11:12; Osọ 9:10.
AKOTOKÚN,
1Kọ 9:26 to **a.** yìn ma nado to nuli jẹhọn
AKỌ̀, 1Pi 2:9 mìwlẹ wẹ **a.** dide, yẹwhenọ
AKỌMASEGBE, Lo 1:14 Glẹkinu lẹ po **A.** lẹ po
AKỌNDONANU, Luk 21:19 Gbọn **a.** mìtọn dali
Lo 2:7 **a.** to azọ́n dagbe lẹ mẹ
Lo 5:3, 4 nukunbibia nọ hẹn **a.** wá; **a.**,
Lo 15:4 gbọn **a.** gblamẹ tindo todido
Heb 12:1 mí ni yí **a.** do họn alèwezun
Heb 12:7 mẹplọnlọdomẹgo wutu wẹ mì to **a.**
Jak 5:11 Mì sè gando **a.** Job tọn go
Luk 8:15; 1Tẹ 1:3; 2Pi 1:6; Osọ 13:10.

AKỌ́NNU, Luk 18:13 to **a.** etọn hò
Luk 16:22; 23:48; Joh 1:18; 13:23, 25.
AKỌTA (LẸ),
Mt 12:21 oyín etọn mẹ **a.** lẹ na do todido
Mt 21:43 yíyí sọn mì si bo yin yíyí na **a.** de
Mt 24:7 Na **a.** na fọ́n do **a.** ji podọ
Mt 24:14 taidi okunnu de na **a.** lẹpo
Mt 25:32 **a.** lẹpo yin bibẹpli do nukọn etọn
Luk 21:24 ojlẹ dide **a.** lẹ tọn na wá
Luk 21:25 awufiẹsa **a.** lẹ tọn na tin to aigba ji
Luk 23:2 dawe ehe to gufinfọn hẹnwa **a.**
Ow 15:14 Jiwheyẹwhe lẹ́ ayidonugo hlan **a.**
Efe 4:17 masọ to zọnlinzin kẹdẹdile **a.** lẹ
1Pi 2:12 hẹn walọyizan dagbe go to **a.** lẹ
Osọ 11:18 Ṣigba, homẹgble **a.** lẹ
Ow 10:35; Lo 3:29; Osọ 7:9.
AKỌTA ISLAELI TỌN, Efe 2:12 jẹla na **a.**
AKUẸ, Luk 14:28 lẹn **a.** etọn whẹ́
Ow 2:45 yé to **a.** lọ má na mẹlẹpo
1Kọ 9:18 lá wẹndagbe lọ ma yí **a.**
1Ti 6:10 wanyina **a.** wẹ adò onú ylankan
Heb 13:5 matin wanyina **a.**
Mt 27:9; Ow 5:3; 1Kọ 9:7.
AKUẸDIỌTỌ, Joh 2:15 e yàn **a.** lẹ
AKUẸJỌ (LẸ), 1Kọ 16:1, 2.
AKUẸTỌ, WANYINA, Luk 16:14 Falesi **w.** lẹ
1Ti 3:3.
AKUẸVI, Mt 25:27 na mọ onú ṣie yí po **a.** po
AKUẸZINZAN, Ow 21:24.
AKUILA, Ow 18:2, 26; Lo 16:3; 2Ti 4:19.
AKÙN (LẸ), Mt 24:28; Osọ 12:14.
ALÀ (LẸ), Mt 21:8 gbẹtọgun jẹ **a.** sán ji
Joh 15:2 **A.** he to go e bo ma to sinsẹ́n
Lo 11:21 eyin Jiwheyẹwhe ma hlá **a.** dote
Mt 24:32; Luk 13:19; Joh 15:4, 6; 19:40; 20:5, 7; Lo 11:16.
ALABIA, Ga 1:17; 4:25.
ALABIANU LẸ, Ow 2:11.
ALAKA, Mt 5:39 hò **a.** adusiwhé tọn na we, lẹ
Luk 6:29.
ALAVỌ, Osọ 19:8 **a.** nọtena azọ́n dodo tọn
Luk 24:12; Osọ 19:14.
ALE, Mt 5:12 daho wẹ **a.** to olọn mẹ
Luk 6:32, 34 **a.** tẹwẹ to e mẹ na mì?
Ow 20:20 nuhe na hẹn **a.** wá lẹ
Lo 6:23 Na **a.** ylando tọn wẹ okú
1Kọ 6:12 e ma yin onú lẹpo wẹ tindo **a.**
1Kọ 8:8 eyin mí dù, e ma hẹn **a.** de wá
1Kọ 9:24 omẹ dopo wẹ nọ mọ **a.** lọ yí
1Kọ 13:5 owanyi ma nọ dín **a.** edetiti tọn
Flp 2:4 do **a.** nuhe yin mẹdevo lẹ tọn ji ga
Flp 2:21 to **a.** yetọn titi dín, e ma yin Klisti
Flp 3:14 to afọdona yanwle lọ na **a.**
Flp 4:17 hẹn **a.** susu wá na mì
Kọl 2:18 omẹ depope hò **a.** lọ yí blo
Kọl 3:24 Jehovah dè mì na mọ **a.** yí sọn
1Ti 6:6 hẹn **a.** daho wá
Heb 11:26 pọ́n **a.** ahọsumẹ lọ tọn hlan
Heb 12:10 domẹplọnlọ mí go na **a.** mítọn
Jak 2:16 ma na yé, **a.** tẹwẹ tin to e mẹ?
1Pi 2:20 **a.** tẹwẹ tin to e mẹ eyin
Mt 6:1, 2; 10:41; 16:26; 1Kọ 3:8; 7:35; 10:33; Heb 10:35.
ALE MAWADODO TỌN,
Tit 1:11 plọnmẹ na **a.** wutu
1Pi 5:2 e yin po owanyi na **a.** po blo
1Ti 3:8; Tit 1:7.
ALENU, 1Tẹ 2:15; Tit 3:8.
1Ti 4:8 mẹdezejo na Jiwheyẹwhe yin **a.**
2Ti 3:16 Owe-wiwe yin gbigbọdo bo yin **a.**
ALEOPAGU, Ow 17:19, 22, 34.
ALE WÁ, HẸN, 1Kọ 12:7.
ALÈWEZUN, 1Kọ 9:24 nọ dowezun to **a.** de mẹ
2Ti 4:7 Yẹn họn **a.** lọ jẹ vivọnu
Heb 12:1 gbọ mí ni họn **a.** lọ
Ow 20:24.
ALẸ̀, 1Kọ 14:23 mayisenọ lẹ dọ **a.** wẹ mì hùn
ALẸDIDA, 2Pi 2:16 glọnalina **a.** yẹwhegán
ALẸKZANDLE, Ow 19:33; 1Ti 1:20; 2Ti 4:14.
ALẸNU (LẸ), Ow 7:8; Lo 9:4; Ga 3:15; Heb 7:22; 9:16.
Mt 26:28 ehe nọtena ohùn ṣie he yin **a.** tọn
Luk 22:29 yẹn basi **a.** de hẹ mì
1Kọ 11:25 Kọfo ehe nọtena **a.** yọyọ
2Kọ 3:6 lizọnyizọnwatọ **a.** yọyọ de tọn
2Kọ 3:14 **a.** hoho lọ hihia
Ga 4:24 yọnnu ehelẹ nọtena **a.** awe
Heb 8:6 **a.** he yọ́n hugan, yin hinhẹn lodo
Heb 9:17 okú wẹ nọ hẹn **a.** de lodo
Heb 12:24 Jesu whẹgbọtọ **a.** yọyọ tọn
ALFA, Osọ 1:8; 21:6; 22:13.
ALFE, Mt 10:3; Mk 3:18; Ow 1:13.
ALI, Heb 12:13 to **a.** jijlọ lẹ de na afọ mìtọn
ALIBUBU, Jak 5:20 ylandonọ gọwá sọn **a.**
2Pi 2:18 he nọ yinuwa to **a.** mẹ
ALIGLỌNNA, 1Pi 3:7 odè mìtọn ma nado yin **a.**
ALIGLỌNNAMẸNU, 2Tẹ 2:7 to nuyiwa taidi **a.**
ALIHIAMẸTỌ, Mt 15:14 **A.** nukuntọ́nnọ wẹ yé
Mt 23:16 **a.** nukuntọ́nnọ, he nọ dọ
Lo 2:19.
ALIHO (LẸ), Mt 7:14 jinján wẹ **a.** he planmẹ yì
Mt 22:9 yì **a.** he tọn sọn tòdaho mẹ ji
Joh 14:6 Yẹn wẹ **a.**, nugbo po ogbè po
Ow 9:2 mẹdepope e mọ bọ e yin **A.** Lọ
Ow 19:9 to ohó ylankan dọ do **A.** Lọ go
Ow 22:4 yẹn dohomẹkẹn **A.** ehe jẹ okú
Ow 24:14 **a.** lọ he yé ylọdọ sinsẹ̀n klandovo
Lo 7:6 yin afanumẹ to **a.** yọyọ de mẹ

Lo 11:33 **a.** etọn lẹ ma yọ́n dinmọ do sọ!
Flp 1:27 nọ yinuwa to **a.** he jẹna wẹndagbe
1Ti 3:12 penukundo whédo go to **a.** dagbe
Heb 5:9 e lẹzun **a.** whlẹngán tọn
Osọ 15:3 Dodo po nugbo po wẹ **a.** towe lẹ
Mt 10:5; 13:4; 20:17; Mk 11:8; Ow 8:26; 2Pi 1:11; 2:2.

ALIHO DOPOLỌ, Ow 1:11 na wá to **a.** mẹ dile

ALIHO GBẸNINỌ TỌN, Ow 26:4 **a.** sọn jọja

ALIHOGBÓ (LẸ), Mt 12:19; Ow 5:15.

ALIHO HE HỌNWUN,
Ow 9:22 e dohia to **a.** mẹ dọ ehe wẹ Klisti

ALIHO MẸPINPLỌN TỌN, Mt 7:28; Luk 4:32.

ALIHO NULẸNPỌN TỌN,
1Kọ 1:10 to kọndopọ mẹ to **a.** mẹ

ALIHO NUYIWA TỌN,
1Kọ 4:17 **a.** ṣie lẹ to kọndopọ mẹ hẹ
1Kọ 12:6 **a.** voovo lẹ
Flp 3:16 to zọnlin zìn sọgbe hẹ **a.** ehe
1Kọ 12:11.

ALIMATE, Mt 27:57; Luk 23:51; Joh 19:38.

ALINDỌN, Mt 10:28 sọgan và **a.** po agbasa
Mt 16:26 duale aihọn tọn ṣigba hẹn **a.** bu?
Ow 2:27 hiẹ ma na jo **a.** ṣie do Hadẹs mẹ
Ow 3:23 **a.** depope he ma dotoaina
Flp 1:27 to vivẹnudo taidi **a.** dopo
Mk 14:34; Joh 12:25; Ow 2:41; 1Kọ 15:45.

ALINDỌN LẸPO,
Mt 22:37 yí **a.** do yiwanna
Efe 6:6 wà ojlo Jiwheyẹwhe tọn po **a.** po
Kọl 3:23 Nudepope mì wiwà, wà ẹ po **a.** po

ALỌ, 1Ti 4:14 mẹho lẹ ze **a.** do oji we
Heb 10:31 jai jẹ **a.** Jiwheyẹwhe tọn mẹ
1Pi 5:6 whiwhẹ to **a.** hlọnhlọnnọ glọ
2Kọ 5:1; Heb 9:11.

ALỌDLẸNDO, 1Pi 1:11 gbigbọ he to yé mẹ to **a.**

ALỌ DO KÀN, Kọl 2:14 súnsún kandai yí **a.**

ALỌGỌ, Heb 4:16.

ALỌGỌNA, Flp 4:3 nọ to **a.** yọnnu ehelẹ
Heb 2:16 e ma yin angẹli lẹ wẹ ewọ to **a.**

ALỌGỌTỌ, Joh 14:16 ewọ na na mì **a.** devo
Joh 14:26 **a.** lọ, gbigbọ wiwe, na plọn mì
Joh 15:26 **a.** lọ na dekunnu gando go e
Joh 16:7 eyin yẹn ma yì, **a.** lọ ma na wá
Heb 13:6.

ALỌKẸYI, 1Kọ 7:33 tindo **a.** asi etọn tọn
2Kọ 6:2 to ojlẹ **a.** tọn mẹ
1Pi 2:5 avọ́ lẹ he yin **a.** to Jiwheyẹwhe dè
Luk 4:19; Lo 12:1; 14:18; 16:10; 2Kọ 10:18; 13:7; 1Ti 2:3.

ALỌKẸYI, MA YIN, 2Kọ 13:5; 2Ti 3:8.
Lo 1:28 ninọmẹ apọ̀nmẹ tọn he **m.**

ALỌMẸ, BẸ DO, Mt 11:27.

ALỌMẸ, ZẸ, Luk 16:11 na **z.** na mì
1Tẹ 2:4 nado **z.** wẹndagbe lọ do na

ALỌMẸ, ZIZEDO, 1Ti 1:12 lizọnyizọn **z.** na
Luk 4:6; Lo 3:2; 1Kọ 9:17; Ga 2:7; Tit 1:3.

ALỌNU, VÒ, 1Ti 5:13 hẹn **a.** yetọn, bo nọ to

ALỌNUZỌ́NWATỌ, Ow 19:24, 38.

ALỌPA, Jak 3:7 hòhuwhẹ gbekanlin **a.** lẹpo

ALỌSLONAMẸ, 2Kọ 9:5 nuhe yin yíyí gbọn **a.**

ALỌSLONAMẸTỌ LẸ, 1Kọ 6:10 **a.** ma na dugu

ALỌTÚTLÚ, Lo 12:8 ewọ ni má po **a.** po
2Kọ 8:2 **a.** yetọn yin daho tlala
2Kọ 8:20 nunina **a.** tọn
2Kọ 9:11 adọkunnọ na mì nido yí **a.**
Jak 1:5 to bibiọ Jiwheyẹwhe, na ewọ yí **a.**

ALỌVI, Mt 23:4; Joh 20:25.
Luk 11:20 yàn aovi gbọn **a.** Jiwheyẹwhe tọn

ALỌWLE, Mt 22:2 ahọlu de, basi hùnwhẹ **a.** tọn
Mt 22:10 gọ́ ohò hùnwhẹ **a.** tọn lọ mẹ
Mt 24:38 to **a.** to yinyin nina to **a.** mẹ
Luk 20:35 ma na wlealọ kavi yin nina to **a.**
Joh 2:1 hùnwhẹ **a.** tọn de to Kana
2Kọ 11:2 dopà nado na mì asu to **a.** mẹ
Heb 13:4 Mì gbọ **a.** ni tindo gbégbò to
Osọ 19:9 núdùdù whèjai **a.** Lẹngbọvu lọ tọn
Luk 17:27.

ALTEMIS, Ow 19:27, 34, 35.

ALUẸMẸ, Mt 5:4 Ayajẹnọ wẹ mẹhe to **a.** lẹ
Osọ 18:11 ajọwatọ lẹ to **a.** do ewọ ji
Luk 6:25; Jak 4:9.

ALUẸMẸNINỌ, Osọ 21:4 **a.** kavi avi ma

ALUNLUN, Mt 24:32 mì nọ yọnẹn dọ **a.** sẹpọ

AMÀ, Osọ 22:2 **A.** lẹ tin na azọ̀nhẹngbọ

AMAGẸDỌNI, Osọ 16:16 fihe nọ yin **A.**

AMÀPOE (LẸ), Mt 23:33 ovi **a.** tọn lẹ
Mt 3:7; 12:34.

AMẸ́, Heb 11:31 Lahabi yí **a.** lẹ

AMÌ, Mt 25:4 nuyọnẹntọ lẹ hẹn **a.** do ogò mẹ
Heb 1:9.

AMISISA, Luk 7:46.

AMLỌN, Joh 11:11 nado fọ́n Lazalọsi sọn **a.**
Lo 13:11 ojlẹ ko wá nado fọ́n sọn **a.** mẹ

AMLỌNDỌ, Mt 13:25 whenuena gbẹtọ lẹ to **a.**
1Tẹ 4:13 mẹhe to **a.** to okú mẹ lẹ

ANADEMẸ (LẸ), Ow 1:4; 1Tẹ 4:1.
Tit 1:5 de mẹho lẹ dile yẹn na we **a.** do

ANADEMẸTỌ, 1Kọ 4:15 **a.** degba-awe-foo to
Ga 3:24 Osẹ́n ko lẹzun **a.** yì Klisti dè

ANADENA, Lo 8:14 mẹhe yin **a.** gbọn gbigbọ
Ga 3:23 yin **a.** gbọn osẹ́n dali
Efe 3:9 mọ lehe aṣli wiwe lọ ko yin **a.** do
2Tẹ 3:5 to **a.** ahun to aliho dagbe mẹ
Ga 5:18.

ANADENANU, Efe 1:10 tito **a.** tọn de dai
Heb 13:7, 17 mẹhe to **a.** to ṣẹnṣẹn mìtọn lẹ

ANANIAS, Ow 5:1, 5; 9:10; 22:12; 23:2.

ANDLE, Mt 4:18; Joh 12:22; Ow 1:13.

ANGẸLI, 1Kọ 4:9 lẹzun nupinpọn na **a.** lẹ
1Kọ 6:3 míwlẹ wẹ na dawhẹna **a.** lẹ
2Kọ 11:14 Satani **a.** hinhọ́n tọn
2Kọ 12:7 **a.** Satani tọn
1Pi 1:12 **a.** lẹ to jijlo nado zín nukun do
Osọ 22:6 do **a.** etọn hlan afanumẹ etọn lẹ
Mt 22:30; 28:2; Ow 5:19; Ga 1:8; Heb 13:2;
2Pi 2:4, 11.
ANGẸLI SUSU, Osọ 19:6 ogbè **a.** tọn, nudidọ
ANGẸLI WIWE, FỌTỌ́N AO,
Juda 14 Jehovah wá po **f.** etọn lẹ po
ANGẸLIGÁN, 1Tẹ 4:16 po ogbè **a.** tọn de po
Juda 9 Mikaẹli **a.** lọ tindo wiwọ́ hẹ
ANNA, Luk 2:36 yẹwhegán-yọnnu **A.**
ANNAS, Luk 3:2; Joh 18:13, 24; Ow 4:6.
ANỌ́ NA, Luk 21:23.
ANỌ́NÙ, Mt 21:16; 1Tẹ 2:7.
ANỌ́SIN, 1Kọ 3:2 Yẹn na mì **a.**, e ma yin
Heb 5:12 mì lẹzun mẹhe tindo nuhudo **a.**
1Pi 2:2 ojlo vẹkuvẹku na **a.** he ma flusọ́
ANTIPA, Osọ 2:13 **A.**, nugbonọ lọ
AO, Osọ 2:10 nido tindo nukunbibia hò azán **a.**
Mt 25:1; Osọ 13:1.
AOVI LẸ, 1Kọ 10:21 podọ to tafo **a.** tọn ji
1Ti 4:1 na ayidonugo nuplọnmẹ **a.** tọn
Jak 2:19 **a.** yise bosọ sisọ́
Osọ 16:14 ohó he yin gbigbọdo gbọn **a.** dali
Mt 12:24; 1Kọ 10:20; Osọ 18:2.
AOVI, TINDO, Joh 10:21.
AOVI, TINDO GBIGBỌ, Mk 1:32.
AOVI, TO YASANA, Mt 15:22.
AOVI TỌN, Jak 3:15 kanlinjọmẹ tọn, po **a.** po
APÀ, Luk 15:13 visunnu zan nutindo etọn do **a.**
Ow 19:16.
APADEWHE, Lo 11:25.
APAJLẸ (LẸ), Mt 13:10 gbọn **a.** lẹ yiyizan dali?
Mt 13:34 ewọ ma nọ dọho matin **a.**
Mt 13:35 Yẹn na yí **a.** lẹ do dọho
Mt 24:32 plọn onú ehe sọn **a.** ovòtin tọn mẹ
Luk 8:10 na mẹhe pò lẹ, **a.** poun wẹ e yin
1Kọ 10:11 **a.** lẹ, taidi avase
Ga 3:15 **a.** gbẹtọ tọn wẹ yẹn yí do to hodọ
Flp 3:17 sọgbe hẹ **a.** he mí zedai lẹ
1Tẹ 1:7 mì lẹzun **a.** de na yiseno lẹpo
1Ti 1:16 linsinsinyẹn etọn taidi **a.**
1Ti 4:12 lẹzun **a.** na nugbonọ lẹ
Tit 2:7 do dewe hia taidi **a.** de
Heb 1:3 **a.** pipé Jiwheyẹwhe tọn
1Pi 2:21 Klisti ze **a.** de dai na mì
1Pi 5:3 yin **a.** na lẹngbọpa lọ
Mt 15:15; Mk 4:10, 11; 12:1, 12; 13:28; Lo
8:29; Kọl 1:15; 2Tẹ 3:9; Heb 4:11; Juda 7.
APAJLẸ, HIHODO, 1Tẹ 2:14.

APAJLẸ, HODO, 1Kọ 11:1 Mì nọ **h.** ṣie
Efe 5:1 mì nọ **h.** Jiwheyẹwhe tọn, di ovi
2Tẹ 3:7 mì dona **h.** mítọn
Heb 6:12 mì ma lẹzun adidọnọ, ṣigba nọ **h.**
Heb 13:7 mì nọ **h.** yise yetọn tọn
1Kọ 4:16; Flp 3:17.
APAJLẸ, HODOTỌ, 1Tẹ 1:6.
APAJLẸ JỌNUN, Heb 8:5.
APÀ VIVÓ, 2Ti 2:17 na gbàpe di **a.**
APÓ, Joh 10:16 lẹngbọ devo, ma yin **a.** ehe tọn
APOE, Mt 3:16 gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn di **a.**
Mt 10:16 zìn di odàn bo yin homẹvọnọ di **a.**
Mt 21:12.
APOLIỌNI, Osọ 9:11 **A.** to Glẹkigbe mẹ
APỌ̀NMẸZỌ̀N, 1Ti 6:4.
APỌSTELI (LẸ), Mt 10:2 Oyín **a.** wiawe lẹ tọn
1Kọ 4:9 **a.** lẹ lẹzun nupinpọn de
2Kọ 11:13 **a.** lalo lẹ wẹ omẹ mọnkọtọn lẹ
Ga 1:1 Paulu, **a.** de, ma yin sọn gbẹtọ dè
Heb 3:1 **a.** podọ yẹwhenọ daho—Jesu
Mk 3:14; 1Kọ 12:28; 15:9; Osọ 21:14.
APỌSTELI-YINYIN, Ow 1:25; 1Kọ 9:2.
2Kọ 12:12 ohia **a.** tọn yin didohia
APỌSTELI-ZỌ́N, Ga 2:8.
ASI (LẸ), 1Kọ 9:5; Efe 5:23, 28.
1Kọ 7:2 sunnu dopodopo ni tindo **a.** etọn
1Kọ 7:39 **A.** yin sìnsìn dile asu etọn to ogbè
Efe 5:22 **a.** lẹ ni yin mẹmẹglọ hlan asu
Osọ 21:9 do, **a.** Lẹngbọvu tọn hia we
ASIA, Ow 19:10; 1Kọ 16:19; Osọ 1:4.
ASI-NỌ̀, Mk 1:30.
ASIỌVI, Luk 3:9.
ASISA (LẸ), Joh 4:14 **a.** osin tọn to ewọ mẹ
2Pi 2:17 **A.** he ma tindo osin wẹ yé
Osọ 7:17 deanana yì **a.** osin ogbè tọn kọ̀n
Jak 3:11; Osọ 16:4.
ASISUNỌ YỌYỌ, Mt 25:1 tọ́nyi nado pé **a.**
Mt 9:15; 25:5, 6, 10; Joh 3:29.
ASIYỌYỌ, Osọ 21:2 **a.** he yè doaṣọ́na na asu
Joh 3:29; Osọ 18:23.
ASLAN, Efe 5:4 **a.** gblewa tọn, nuhe ma
ASLỌ (LẸ), Luk 21:27 ja to **a.** mẹ po gigo po
Ow 1:9 **a.** de ṣinyọ́n ẹn
1Tẹ 4:17 zize sọyi **a.** mẹ nado pé Oklunọ
Heb 12:1 **a.** daho kunnudetọ lẹ tọn
Osọ 1:7 ja po **a.** po, nukun na mọ ẹn
Mt 24:30; 1Kọ 10:2.
ASU (LẸ), Lo 7:2 yin sìnsìn do **a.** go gbọn osẹ́n
1Kọ 7:2 yọnnu dopodopo ni tindo **a.** etọn
1Kọ 7:14 **a.** mayiseno yin hinhẹn zun wiwe
2Kọ 11:2 yẹn ko dopà nado na mì **a.** dopo
Efe 5:25 Mì **a.** lẹ, mì nọ yiwanna asi mìtọn
Kọl 3:19 Mì **a.** lẹ, mì nọ yiwanna asi mìtọn
1Pi 3:1 asi lẹ ni nọ yin mẹmẹglọ hlan **a.**

Osọ 21:2 di asiyọyọ he yè doaṣọ́na na **a.**
1Kọ 7:34; 14:35; Kọl 3:18; 1Ti 3:2.
ASU-NỌ̀, Mt 10:35.
ASUṢIỌSI, Mk 12:43; Luk 18:3; 1Kọ 7:8.
Luk 20:47 yé nọ dù owhé **a.** lẹ tọn sudo
Luk 21:2 e mọ **a.** de dlan abọgan-kuẹ awe
1Ti 5:3 gbògbéna **a.** he yin **a.** nugbo
Jak 1:27 penukundo tọṣiọvi po **a.** lẹ po go
Osọ 18:7 Ai ahọsi tọn yẹn sin, masọ yin **a.**
AṢA, Mt 15:3 tùnafọ gbedide ji na **a.** mìtọn
Mk 7:13 hẹn ohó zun ovọ́ gbọn **a.** dali
Ow 16:21 yé to lilá **a.** he ma sọgbe
Ga 1:14 yin zohunhunnọ na **a.** otọ́ ṣie
Kọl 2:8 oklọ ovọ́ **a.** gbẹtọ tọn
Heb 10:25 **a.,** ṣigba na tuli ode awetọ
Mk 7:3; Ow 6:14; 15:1; 26:3; 1Kọ 11:2, 16;
2Tẹ 2:15; 3:6.
AṢA, ZUN, 1Jo 3:6 ma nọ hẹn ylando **z.**
1Ti 5:20; Heb 10:26.
AṢEJI, Heb 12:15 to **a.** na nikaa yin hihòyi
1Pi 4:7 to **a.** nado nọ hodẹ̀
1Pi 5:8 nọ **a.** Kẹntọ mìtọn Lẹgba
AṢẸ, Mt 28:18 **A.** lẹpo ko yin nina mi
Joh 5:27 na **a.** Visunnu nado dawhẹ
Joh 19:11 ma tindo **a.** eyin e ma yin sọn aga
Lo 9:5 Jiwheyẹwhe tindo **a.** do onú lẹpo ji
Mt 7:29; Luk 12:5.
AṢẸPIPA, Ow 1:7 Otọ́ ko yí do **a.** ede tọn
Lo 13:1 alindọn ni yin mẹmẹglọ na **a.**
Lo 13:2 mẹhe jẹagọdo **a.** diọnukunsọ
1Kọ 15:24 hẹn **a.** lẹpo zun ovọ́
Efe 1:21 yiaga hú gandudu, **a.** lẹpo
Efe 6:12 mí tindo ahididi sọta **a.**
Kọl 1:13 whlẹn mí sọn **a.** zinvlu tọn si
1Pi 3:22 **a.** po huhlọn lẹ po yin mẹmẹglọ
Luk 4:6; Kọl 2:15; Tit 3:1; Osọ 17:12.
AṢLI, 1Kọ 14:25 **a.** ahun mẹ tọn lẹ na sọawuhia
AṢLI WIWE, Lo 16:25 **a.** he ko yin whiwhla
1Kọ 4:1 họnkọnsi **a.** Jiwheyẹwhe tọn
1Kọ 13:2 eyin yẹn jẹakọ hẹ **a.** lẹpo podọ
1Kọ 14:2 ewọ dọho **a.** lẹ tọn gbọn gbigbọ
1Kọ 15:51 Yẹn na dọ **a.** de na mì:
Efe 1:9 hẹn **a.** ojlo etọn tọn zun yinyọnẹn
Kọl 1:26 **a.** he yin whiwhla
1Ti 3:16 **a.** mẹdezejo na Jiwheyẹwhe
Osọ 10:7 **a.** he e lá hlan afanumẹ etọn lẹ
Mt 13:11; Mk 4:11; Lo 11:25; Efe 3:3, 4; Kọl
4:3; Osọ 1:20.
AṢỌ́DIDO, 1Pi 3:3 mì dike **a.** mìtọn yin
AṢỌ́DONA, Mt 6:29.
ATẸṢIṢI, Ow 21:21 to **a.** sọta Mose plọn
2Tẹ 2:3 adavo **a.** lọ wá whẹ́
ATIN (LẸ), Luk 6:43; Osọ 7:3; 22:2.
Mt 3:10 **a.** he ma sẹ́n na yin sinsánsẹ
Mt 7:18 **a.** dagbe ma sọgan sẹ́n gbigble
Mt 15:13 **A.** he Otọ́ olọn mẹ tọn ma dó
Osọ 11:4 nọtena **a.** olivie tọn awe lẹ
ATIN OGBẸ̀ TỌN,
Osọ 2:7 Ewọ he gbawhàn wẹ na dù **a.**
Osọ 22:19 Jiwheyẹwhe de otẹn etọn sọn **a.**
ATIN OLIVIE TỌN, Osọ 11:4 **a.** awe lẹ
Lo 11:24.
ATINPO, Luk 6:42 De **a.** sọn nukun towe ji
ATỌ̀HỌ̀, Luk 13:4.
ATỌ̀N, AZÁN, Luk 13:32.
ATỌ̀NTỌ, 2Kọ 12:2 yin zize sọyi olọn **a.** mẹ
ATỌ̀NTỌ, AZÁN, Luk 24:21; 1Kọ 15:4.
Luk 9:22 hù i, bọ e yin finfọn to **a.** gbè
Ow 10:40 Jiwheyẹwhe fọ́n Ewọ to **a.** gbè
AUGUSTI TỌN, AWHÀNFUN-GBẸ́,
Ow 27:1 **A.** he nọ yin Juliu
AVASE, 1Kọ 10:11 yin kinkàndai di **a.** na mí
Heb 12:25 na **a.** Jiwheyẹwhe tọn to aigba ji
AVASE JẸNUKỌN, Mt 24:25 Yẹn ko na mì **a.**
AVIHÀNDIDO, Mt 2:18 to Lama, avi po **a.** po
AVÌVÌ, Jak 4:14 **a.** wẹ mì he nọ sọawuhia na ojlẹ
AVIVI, Luk 6:21.
AVIVỌ-WHENU,
Mt 24:20 hinhọnyi ni ma yin **a.**
AVÒ VÒ, Ow 2:7 **a.** yé bọ e jẹ pipaṣa yé ji
Ow 9:21 **a.** mẹhe to ohó etọn sẹ lẹpo
AVÒ, VÒ, Mk 16:5.
AVỌ̀ (LẸ), Mt 6:25 Be agbasa ma hú **a.**?
Ow 20:33 ma donukunkẹn do **a.** mẹde tọn
1Ti 2:9 yí **a.** he jẹ do doaṣọ́na
Joh 11:44; 20:7; Ow 19:12.
AVỌ́, 1Pi 2:5 sán **a.** gbigbọmẹ tọn he yin
AVỌ̀DIDO, Mt 6:28.
AVỌ̀ HE GBÒ, Mt 27:51 **a.** fiwiwe tlẹ́n do awe
AVỌ̀NU, Mt 9:16; Mk 2:21; Luk 5:36.
AVỌ̀NUNINA, Efe 5:2.
2Ti 4:6 yẹn to yinyin kinkọnyinai di **a.**
AVỌ́NUNINA NÙNÙ, Flp 2:17.
2Ti 4:6 to yinyin kinkọnyinai taidi **a.**
AVỌ́SINSAN (LẸ), Efe 5:2.
Mt 9:13 Lẹblanu yẹn jlo, e ma yin **a.**
Lo 12:1 yí agbasa do basi **a.** he to ogbè
Heb 10:1 **a.** dopolọ sọn owhe de jẹ de mẹ
Heb 10:12 basi **a.** dopo na ylando kakadoi
Heb 10:14 ewọ zun pipé gbọn **a.** dopo dali
Heb 10:26 ylando sọn ojlo mẹ, **a.** ma pò na
Heb 13:15 **a.** pipà tọn hlan Jiwheyẹwhe
AVỌ̀YANTỌ, Mk 9:3 wé hú lehe **a.**
AVÚN, 2Pi 2:22 **A.** lẹkọ do oslú kọ̀n
Mt 15:26; Osọ 22:15.
AVÙN, 1Kọ 3:3 awuwhàn po **a.** po to ṣẹnṣẹn
Jak 4:1 Fie **a.** wá sọn to mì ṣẹnṣẹn?
2Ti 2:23; Tit 3:9.
AVÙNDA-DAITỌ, Tit 1:7 ma yin ahànnumunọ **a.**
1Ti 3:3.

AVÙNHO, Ow 5:39 to **a.** hẹ Jiwheyẹwhe
Jak 4:2 Mì to **a.** bosọ to awhànfun
1Pi 2:11 he nọ to **a.** sọta
AVUNLỌ, 2Kọ 12:19.
AVÙNLỌYIYI, Flp 1:7 **a.** to osẹ́n-liho
2Ti 4:16 To **a.** ṣie tintan mẹ, mẹdepope
AWÀ, Joh 12:38 **a.** Jehovah tọn yin didehia?
Osọ 12:14 **a.** awe akùn daho lọ tọn lẹ
AWAGBÀ, Mt 6:27 yí **a.** dopo dogọ gbẹzan
Osọ 21:17.
AWAGUNDIDO, Lo 3:27; 2Kọ 9:3.
Jak 4:16 Onú ylankan wẹ **a.** mọnkọtọn
AWÁNU, Mk 14:68 ewọ tọ́njẹgbonu yì **a.**
AWHÁDO, Luk 23:21 yé jẹ **a.** ji, Whè e do núgo!
Luk 18:7; Ow 21:34.
AWHÁ GBEDIDE TỌN, 1Tẹ 4:16 po **a.** de po
AWHÀN, Mt 24:6 sè **a.** zingidi po **a.** linlin lẹ
1Kọ 14:8 mẹnu wẹ na wleawudaina **a.**?
1Ti 1:18 zindonukọn to **a.** dagbe fùnfùn
Osọ 12:7 **A.** gbajẹgbonu to olọn: Mikaẹli
Osọ 16:14 **a.** azán daho Jiwheyẹwhe tọn
Luk 21:9; Jak 4:1.
AWHÀNFUNFUN,
2Kọ 10:4 **a.** mítọn ma yin agbasalan tọn
AWHÀNFUNTỌ, 2Ti 2:3 Taidi **a.** Klisti tọn
Luk 3:14; Joh 19:23; Ow 10:7; 1Kọ 9:7; 2Ti
2:4; Osọ 9:16.
AWHÀNGÁN DAHO, Ow 21:32.
AWHÀNGBIGBA, 1Kọ 15:55 Okú, fie wẹ **a.** towe
1Kọ 15:57 ewọ na mí **a.** gbọn Oklunọ
2Kọ 2:14 deanana mí nado zinzọnlin **a.** tọn
Kọl 2:15 hẹn yé nado zinzọnlin **a.** tọn
Osọ 6:2 dotana **a.** etọn
AWHÀNPA, Luk 21:20 **a.** lẹdo Jelusalẹm pé
Lo 9:29 Jehovah **a.** lẹ tọn jo okún de dai
Jak 5:4 biọ otó Jehovah **a.** lẹ tọn mẹ
Osọ 19:14 **a.** he to olọn mẹ lẹ to hihodo e
Mt 22:7; Heb 11:34.
AWHLI, Mt 25:1 ahọluduta yin yiyijlẹdo **a.** ao
2Kọ 11:2 hẹn mì wá na Klisti taidi **a.**
AWỌ̀YINU, Efe 6:16 ze **a.** daho yise tọn
AWÙ, Mt 23:5 hẹn okẹyẹ **a.** tọn gblodeji
Juda 23 **a.** odò tọn lọsu ko kudiho
AWÚ, WLE, Mt 25:41.
Mt 25:34 dugu ahọluduta he yin **a.** etọn dai
AWUBLA, Joh 16:20 **a.** mìtọn na lẹzun ayajẹ
Lo 3:16 Dindọn po **a.** po to aliho yetọn ji
2Kọ 2:1 ma nado wá to **a.** mẹ
2Kọ 7:10 **a.** nọ dekọtọn do lẹnvọjọ mẹ
Jak 4:9 Mì jẹ **a.** ji bo biọ aluẹmẹ
Jak 5:1 adọkunnọ lẹ, dó hùklunú na **a.**
1Pi 2:19 doakọnna nuhe nọ hẹn **a.** wá
AWUBLANU, Heb 12:11 mẹplọnlọ nọ yin **a.**
AWUFIẸSA, Luk 16:23 **a.** mẹ, mọ Ablaham
Luk 21:25 **a.** akọta lẹ tọn
2Kọ 2:4 po **a.** po wẹ yẹn kanwehlan mì
1Tẹ 5:3 **a.** ajipanu tọn nọ wá yọnnu ji
1Ti 6:10 yí **a.** susu do sọwhán yede
Osọ 12:2 to **a.** etọn nado jivi mẹ
Osọ 21:4 mọjanwẹ **a.** ma nasọ tin
Osọ 16:10.
AWUFIẸSA AJIPANU TỌN,
1Tẹ 5:3 vasudo ajiji kẹdẹdile **a.** nọ wá
AWUFIẸSA, AJIPANU TỌN, Mt 24:8.
AWUFIẸSA VIJIJI TỌN, Ga 4:27.
Ga 4:19 yẹn gbẹsọ to **a.** mẹ
AWUGBLENU, Heb 13:17 ehe na yin **a.** na
AWUGBÓ, Mt 5:40 jo **a.** towe na ẹn
Mt 9:16 tọ avọnu do **a.** hoho go
Mt 27:35 má **a.** etọn gbọn ovò dide
Osọ 16:15 na e nikaa zinzọnlin matin **a.**
Mt 17:2; 21:8; 24:18; Joh 19:2; Heb 1:12; Jak
5:2; 1Pi 3:3; Osọ 3:18.
AWUGBOPO, Ow 14:15 tindo **a.** lẹ di mìlọsu
Heb 7:18 na madogán po **a.** etọn po wutu
AWUHIỌNU, Mt 24:15 whenue mì mọ **a.** he
Luk 16:15 nuhe gbẹtọ pọ́n di nujọnu wẹ **a.** to
Osọ 17:4 kọfo sika tọn he gọ́ na **a.**
Osọ 17:5.
AWUJI, Mt 7:28 **a.** gbẹtọgun lẹ na
Mt 15:31; Ow 3:10.
AWÚ, JI, Ow 2:6 nudidọ yin sisè, **a.** gbẹtọgun
Luk 2:18.
AWÚ, JIJI, Luk 4:22 **a.** to yemẹpo gando ohó
AWUKUZỌ̀N, Mt 4:24.
AWUKUZỌ̀NJẸTỌ, Mt 9:2; Luk 5:24.
AWUSỌHIA, Joh 7:24 Mì pọ́n **a.** do dawhẹ blo
1Kọ 15:49 ze **a.** ewọ he sọn olọn lọ tọn dó
2Kọ 5:12 doawagun gando **a.** gbonu tọn go
Flp 2:6 e to **a.** Jiwheyẹwhe tọn mẹ
Flp 2:7 e wá tindo **a.** gbẹtọ tọn
Flp 2:8 mọ ede to **a.** gbẹtọ tọn mẹ
1Tẹ 2:5 **a.** oklọ tọn nado whlá nukunkẹn
2Tẹ 2:8 **a.** tintin tofi etọn tọn
1Ti 6:14 kakajẹ **a.** Oklunọ Jesu tọn
2Ti 3:5 **a.** mẹdezejo na Jiwheyẹwhe
2Ti 4:1 Yẹn degbena we gbọn **a.** etọn dali
Mt 28:3; Lo 8:3; 1Kọ 12:7; 2Ti 4:8; Tit 2:13.
AWUSỌHIA GBONU TỌN, Mt 22:16.
2Kọ 10:7 nọ pọ́n sọgbe hẹ **a.**
Ga 2:6 Jiwheyẹwhe ma nọ pọ́n **a.**
AWUSỌHIA OKLỌ TỌN, 1Tẹ 2:5 **a.** nado whlá
AWUTU, Mt 8:17 Ewọ yí **a.** mítọn lẹ bo bẹ azọ̀n
AWUTUGONU, Lo 6:13 ze **a.** jo na Jiwheyẹwhe
Lo 7:23 osẹn ylando tọn he to **a.** ṣie lẹ mẹ
1Kọ 6:15 **a.** Klisti tọn lẹ wẹ agbasa mìtọn
1Kọ 12:18 Jiwheyẹwhe yí **a.** lẹ do agbasa go
1Kọ 12:27 agbasa Klisti tọn wẹ mì, podọ **a.**
Efe 3:6 **a.** agbasa dopolọ tọn
Kọl 3:5; Jak 3:6; 4:1.

AWUVẸ, Osọ 12:2 dawhá jẹgbonu to **a.** mẹ
AWUVẸMẸ, Lo 9:15 yẹn na do **a.** hia
Lo 12:1 yẹn yí **a.** do vẹ mì
Flp 2:1 whedepopenu he **a.** tin
Kọl 3:12 owanyi sisosiso **a.** tọn
AWUVIVI, Lo 7:22.
AWUVIVO, Ow 2:29 yí **a.** do dọhona mì
AWUVIVO HODIDỌ TỌN, Flp 1:20; 1Ti 3:13.
Heb 3:6 tẹdo **a.** mítọn go
AWUWHÀN, Lo 10:19 Yẹn na fọn **a.** mì gbẹtọ
1Kọ 10:22 mí to **a.** Jehovah tọn fọndote wẹ
2Kọ 11:2 yẹn nọ yí **a.** do whànwu do mì ji
1Kọ 3:3.
AWUWLEDAINA, 2Ti 2:21 **a.** na azọn dagbe
AWUWLENA, 1Ti 3:13.
AYAJẸ, Ow 5:41 tọ́nyi sọn Whẹdatẹn, bo to **a.**
Ow 14:17 yí **a.** do gọ́ ahun
Kọl 1:24 yẹn to **a.** to yajiji ṣie mẹ
Heb 12:2 Na **a.** he yin zizedonukọnna ẹn
Luk 2:10; 13:17; Joh 16:22; Ow 7:41; 20:35;
Lo 4:6; 2Kọ 6:10; 7:4; Ga 4:15; Heb 10:34;
1Pi 1:8.
AYAJẸ, GỌ́ NA, Luk 10:21 e **g.** bo dọmọ:
AYAJẸNỌ, Mt 5:3 **A.** wẹ mẹhe yọnẹn dọ
Mt 24:46 **A.** wẹ afanumẹ enẹ eyin
Joh 13:17 **a.** wẹ mì eyin mì basi yé
1Ti 1:11 wẹndagbe Jiwheyẹwhe **a.**
1Ti 6:15 **a.** Huhlọnnọ dopo kẹdẹ lọ
1Pi 3:14 jiya na dodowiwa, **a.** wẹ mì
1Pi 4:14 **a.** wẹ mì, na gbigbọ
Luk 12:37; Jak 1:12.
AYAJẸNU, Heb 12:11 mẹplọnlọ ma nọ yin **a.**
AYIDEGO, Lo 1:20 jẹhẹnu etọn lẹ yin **a.**
AYIDO, Efe 5:17 to **a.** nuhe ojlo yin go
AYIDONUGO, Luk 17:20 ma na dọn **a.**
Lo 11:2 omẹ he ewọ na **a.** lẹ
1Ti 1:4; 4:1.
AYIDONUGO JẸNUKỌN, Lo 11:2 mẹhe e na **a.**
AYIDONUGO, JẸNUKỌN, Lo 8:29 e na **a.** etọn
AYIDONUGO, NA, Heb 2:1 **n.** nuhe mí ko sè lẹ
AYIHA, Mt 22:37 yí **a.** lẹpo do yiwanna Jehovah
Lo 8:5 ze **a.** do onú agbasalan tọn lẹ ji
Lo 11:34 mẹnu wẹ wá yọn **a.** Jehovah tọn
Lo 12:2 yin adadiọna gbọn **a.** mìtọn didiọ
1Kọ 2:16 mẹnu wẹ ko yọn **a.** Jehovah tọn
2Kọ 4:4 **a.** mẹhe tọn yẹwhe titonu ehe tọn
Flp 3:19 yé ze **a.** do onú aigba ji tọn lẹ ji
Kọl 3:2 Mì ze **a.** do nuhe to aga lẹ ji
Heb 2:6 Etẹwẹ gbẹtọ bọ hiẹ hẹn ẹn do **a.**
Heb 8:10 Yẹn na ze osẹn ṣie do **a.** yetọn
1Pi 1:13 mì wleawuna **a.** mìtọn na nuwiwa
Lo 7:25; 14:5; 1Kọ 1:10.
AYIHAAWE, Lo 14:23 eyin e tindo **a.,** yin
Jak 1:6 bibiọ to yise mẹ, matindo **a.**
Mt 21:21; Mk 11:23; Joh 10:24; Juda 22.
AYIHAAWENỌ (LẸ), Jak 1:8; 4:8.
AYIHA DAGBENỌ, Ow 17:11 **a.** hú Tẹsalonika
AYIHADAWHẸNAMẸNU, Lo 9:1 **a.** to kunnude
1Kọ 4:4 Na **a.** ṣie wé
1Kọ 10:29 yin whẹdana gbọn **a.** mẹdevo tọn
1Ti 1:19 tẹdo yise po **a.** dagbe po go
1Ti 4:2 **a.** yetọn yin hiadogona po ogàn
Heb 9:14 klọ **a.** wé sọn azọn kúkú mẹ
Ow 23:1; 1Kọ 8:12; 2Kọ 1:12; 1Pi 3:16, 21.
AYIHAFẸSẸNAMẸ, 1Kọ 7:35 matin **a.**
AYIHA GIGẸDẸ, Ow 7:19 **a.** aṣẹpipa tọn sọta akọ̀
1Kọ 3:19 wle nuyọnẹntọ to **a.** mẹ
2Kọ 12:16 **a.** wẹ yẹn yí do wle mì
2Ti 3:6 omẹ he nọ yí **a.** do bio whédo
Luk 20:23; 2Kọ 4:2; 11:3.
AYIHAMẸLẸNPỌN,
Ow 4:25 Naegbọn gbẹtọ to **a.** do ovọ́ ji?
AYIHA WINTINWINTIN,
Mt 26:4 **a.** dali wle Jesu
Efe 6:11 **a.** Lẹgba tọn lẹ
AYIHA WINTINWINTINNỌ,
2Kọ 12:16 mìwlẹ dọ, yẹn yin **a.**
AYIHA ZIZEDO, Lo 8:6 **a.** agbasalan ji dekọtọn
AYIKINKAN GIGẸDẸ DO DOAI, 2Pi 1:16 yí **a.**
AYIKINKAN OKLỌ, Efe 4:14 gbọn **a.** tọn dali
AYILINLẸN, Efe 6:7 afanumẹ he tindo **a.** dagbe
Flp 2:20 mẹdevo de ma tindo **a.**
Flp 3:15 eyin mìwlẹ tindo **a.** he gbọnvo
Jak 3:4.
AYIMAJAI, Luk 2:48 otọ́ yí **a.** do to dindin we
Lo 2:9.
AYIMATẸN-GÁN (LẸ), Mt 2:6 **a.** Juda tọn
Mt 10:18; Ow 13:7; 18:12; 19:38; 1Pi 2:14.
AYINAMẸTỌ, Lo 11:34 mẹnu wẹ lẹzun **a.** etọn?
AYỌDETỌ (LẸ), Lo 7:3 ewọ ma na yin **a.** de
1Kọ 6:9 kavi **a.,** ma na dugu
Jak 4:4 **a.,** họntọnjiji hẹ aihọn yin
Heb 13:4.
AYỌDIDE, Mt 15:19; Mk 7:22.
AYỌVI, Heb 12:8.
AYỌ́GÒ, Mt 9:17; Mk 2:22; Luk 5:37.
AYÚ-WEMA, 2Ti 4:13 hẹn **a.** lẹ wá
AZÁN, Mt 24:22 eyin **a.** ma yin sinsán-dogli
Mk 13:32 **a.** kavi gànmẹ, mẹdepope ma
Ow 17:31 e ko de **a.** nado dawhẹna
Lo 14:5 pọn **a.** taidi dehe yiaga
2Kọ 6:2 Din wẹ **a.** whlẹngán tọn
2Pi 3:8 owhe fọtọn taidi **a.** Dopo
AZÁN AWUWLE TỌN, Mt 27:62; Joh 19:31, 42.
AZÁN AWUWLE, TỌN, Joh 19:14.
AZÁN GODO TỌN, Joh 6:54 fọn ẹn sọnku to **a.**
2Ti 3:1 to **a.** lẹ mẹ, ojlẹ awusinyẹn tọn
Jak 5:3 Nuhe taidi miyọn wẹ mì bẹpli to **a.**
2Pi 3:3 to **a.** lẹ mẹ, mẹsankotọ lẹ na wá
Joh 11:24; 12:48.

AZÁN JEHOVAH TỌN, 2Tẹ 2:2.
AZẸ̀, Jak 3:4 tọjihun, yin anadena gbọn **a.** dali
AZÌNZỌ̀NNỌ, 1Kọ 11:30 mẹsusu yin **a.**
AZỌ̀, Osọ 17:12 **a.** ao lẹ nọtena ahọlu ao lẹ
AZỌ̀, Osọ 14:11 **a.** yasanamẹ tọn na to tìtì
AZỌN, 1Ti 5:23 nù ovẹn vude na **a.** whẹwhẹ
AZỌ̀N, Mt 20:3 e mọ mẹdevo lẹ he ma mọ **a.**
Joh 14:12 ewọ nasọ wà **a.** he klohu ehelẹ
Joh 17:4 yẹn ko dotana **a.** he hiẹ na mi
Ow 26:20 gbọn **a.** he jẹna lẹnvọjọ lẹ dali
Lo 8:13 hù **a.** agbasalan tọn lẹ
Lo 8:28 hẹn **a.** etọn lẹpo kọngbedopọ
Lo 12:11 Mì wàdidọ to **a.** kọ̀n blo
Ga 5:19 **a.** agbasalan tọn lẹ sọawuhia
Efe 4:16 **a.** awutugonu dopodopo tọn
Flp 1:6 ewọ he bẹ **a.** dagbe jẹeji to mì
1Tẹ 5:13 na yé sisi na **a.** yetọn wutu
Tit 2:14 lẹzun zohunhunnọ na **a.** dagbe lẹ
Heb 10:24 whàn hlan owanyi po **a.** dagbe po
Jak 2:26 yise matin **a.** lẹ yin oṣiọ
Ow 6:3; 19:25; 1Kọ 3:13; 2Ti 3:17; Osọ 18:22.
AZỌ̀N, HE JIAWU, Ow 19:11 **a.** wà gbọn Paulu
AZỌ̀NHẸNGBỌ. Sọ pọ́n HẸNAZỌ̀NGBỌ, AZỌ̀NHẸNGBỌNA.
Osọ 22:2 Amà lẹ tin na **a.**
AZỌ̀N, HẸNGBỌ, Mt 9:35 to **a.** wunmẹ lẹpo
AZỌ̀NHẸNGBỌNA. Sọ pọ́n HẸNAZỌ̀NGBỌ, HẸNAZỌ̀NGBỌNA.
Mt 8:13 **a.** to gànhiho enẹ mẹ
Ow 5:16 dopodopo yetọn yin **a.**
1Pi 2:24 mì yin **a.** gbọn bápa dali
Luk 13:14; Ow 10:38.
AZỌ̀N HUHLỌNNỌ, 1Kọ 12:10, 29; Ga 3:5.
AZỌNJẸ, Joh 5:5 dawe he to **a.** na owhe [38]
Jak 5:14 Be mẹde to **a.** to mì mẹ?
Mt 25:39; Joh 11:2.
AZỌ̀NJẸ, MẸHE TO,
Jak 5:15 odẹ na hẹn **m.** jẹgangan
AZỌ̀NJIJẸ, Ga 4:13 gbọn **a.** ṣie to agbasalan
AZỌ̀NKUẸ, Luk 10:7 azọ́nwatọ jẹna **a.** etọn
Lo 4:4 **a.** he yè sú mẹhe wazọ́n
Jak 5:4 **A.** he jẹna azọ́nwatọ to awhádo
AZỌ̀NPLỌNMẸ, 1Pi 5:10 na dotana **a.** mìtọn
AZỌ̀N SINSINYẸN, 1Tẹ 5:12 **a.** wà to ṣẹnṣẹn
1Ti 4:10 to **a.** wà bo to kanván
AZỌ̀NTẸN, Ow 1:20 mẹdevo ni yí **a.** etọn
1Ti 3:1 vivẹnudo na **a.** nugopọntọ tọn
AZỌ̀NWA, Flp 2:12 mì to **a.** na whlẹngán mìtọn
2Ti 2:4 **a.** taidi awhànfuntọ ma nọ tlọ
Jak 5:16 Ovẹ, whenuena e to **a.**, dohuhlọn
AZỌN, WÀ, Joh 9:4 **w.** ewọ he do mi hlan tọn
AZỌ̀NWAHẸMẸTỌ, Flp 4:3 **a.** nugbo to alọgọna
AZỌ̀NWATỌ, Mt 9:37 ojiję sù, ṣigba **a.** ma sù
Luk 10:7 **a.** jẹna azọ́nkuẹ etọn
2Ti 2:15 **a.** he ma nọ kuwinyan nudepope
Jak 5:4 Azọ́nkuẹ he jẹna **a.** to awhádo
3Jo 8 lẹzun **a.** hatọ lẹ to nugbo mẹ
AZỌ̀N, WATỌ, Flp 3:2 nọ payi **a.** ylankan lẹ go
AZỌ̀NWATỌ AKUẸṢẸDOTẸN TỌN,
Mt 25:27 bẹ do **a.** lẹ dè
AZỌ̀NWATỌ HATỌ, 1Kọ 3:9 **a.** Jiwheyẹwhe tọn
Kọl 4:11 **a.** ṣie na ahọluduta
AZỌ̀NWATỌ OHÚN MẸ TỌN (LẸ), Ow 27:27; Osọ 18:17.
AZỌ̀NWINWẸN, Heb 13:17.
AZỌ̀NWIWA, Joh 5:17 Otọ́ zindonukọn to **a.** mẹ
AZỌ̀NYINYỌNẸN MẸPINPLỌN TỌN, 2Ti 4:2; Tit 1:9.
AZỌ̀NYLANKAN, Luk 21:11 **a.** lẹ sọn fide jẹ
Osọ 15:1 angẹli ṣinawe he tindo **a.** ṣinawe
Osọ 18:4 eyin mì ma jlo nado yí to **a.** etọn
Osọ 22:18 Jiwheyẹwhe yí **a.** lẹ dogọna ẹn
Osọ 9:20; 11:6; 21:9.

B

BAALI, Lo 11:4 he ma ko jẹklo na **B.**
BABILỌNI, Osọ 17:5 **B.** Daho, onọ̀ galọtọ lẹ
Osọ 18:2.
BALAAMI, Juda 11 alibubu **B.** tọn
Osọ 2:14.
BALABAS, Joh 18:40 **B.** yin jaguda de
BALAK, Heb 11:32.
BALAKI, Osọ 2:14.
BALNABA, Ow 15:2; 1Kọ 9:6; Ga 2:1.
BALSABA, Ow 1:23; 15:22.
BÁPA, Ow 16:33 Ewọ klọ́ **b.** yetọn lẹ
1Pi 2:24 mì yin azọ̀nhẹngbọna gbọn **b.**
BAPTẸM, Luk 12:50 yẹn tindo **b.** de he
Lo 6:4 yin dìdì gbọn **b.** mítọn gblamẹ
Efe 4:5 Oklunọ dopo, yise dopo, **b.** dopo
Mt 3:7; Mk 10:38; Kọl 2:12; 1Pi 3:21.
BAPTẸM HE YIN OHIA, Luk 3:3; Ow 19:4.
BAPTIZI, Mt 3:11 yí gbigbọ wiwe do **b.**
Mt 28:19; Mk 1:8; Luk 3:16; Joh 1:26, 33; 1Kọ 1:17.
BAPTIZITỌ, Mt 3:1; 11:11; 14:2; Luk 7:33.
BASI, Heb 3:4 mẹhe **b.** onú lẹpo
BASI OYLỌNA, 2Ti 1:9 yí oylọ wiwe do **b.** mí
BASITỌ (LẸ), Jak 1:22 mì lẹzun **b.** ohó lọ tọn
Lo 2:13; Jak 1:23, 25.
BATELEMI, Mt 10:3; Ow 1:13.
BEẸLZEBULI, Mt 10:25; 12:24; Mk 3:22.
BELIALI, 2Kọ 6:15 to Klisti po **B.** po ṣẹnṣẹn?
BẸ, HẸN, Efe 2:15 he **b.** osẹ́ndoai lẹ
BẸJẸEJI, Ow 15:7 Jiwheyẹwhe ko de sọn **b.**
2Kọ 8:10 owhe dopo die mì ko **b.** nado wà
Kọl 1:18 Ewọ wẹ **b.**, plọnji sọn
Mt 24:8; Mk 10:6; Osọ 3:14.
BẸ, JẸEJI, 2Kọ 8:6 Titu wẹ **b.** ehe

BẸPLI, Mt 12:30 ma **b.** hẹ mi to vúnvún pé
Joh 4:36 to sinsẹ́n **b.** na ogbè
BẸ, PLI, Mt 23:37 **b.** ovi towe lẹ, dile
Mt 24:31 yé na **b.** mẹdide etọn
Ow 4:26 ogán lẹ **b.** yedelẹ sọta Jehovah
Osọ 16:16 **b.** yé do fihe yin Amagẹdọni
Mt 3:12; Joh 11:52; Ow 28:3; Osọ 16:14.
BẸ, SÈ, Mt 13:41 angẹli lẹ na **b.** sọn
BẸNJAMINI, Osọ 7:8.
BẸPLA, Heb 12:1 ylando he nọ **b.** mí
BẸTANI, Mt 21:17; 26:6; Joh 1:28; 11:1.
BẸTFAGI, Mt 21:1 jẹ **B.** Jesu do devi awe
BẸTLẸHẸM, Mt 2:1 Jesu yin jiji to **B.**
Mt 2:5; Luk 2:4.
BẸTSAIDA, Mt 11:21; Luk 9:10; Joh 1:44.
BẸWLU, Ow 19:40 **b.** gbẹtọgun zingidinọ tọn
1Kọ 14:33 Jiwheyẹwhe ma yin **b.** tọn
Mk 14:33; Luk 21:9; Ow 10:17; 19:29; 2Kọ
6:5; 12:20; Flp 1:23; Jak 3:16.
BẸWLU, ALIHO, 2Tẹ 3:6, 7, 11.
BẸWLU MẸ, BIỌ, Ow 4:25 akọta lẹ **b.**
1Pi 3:14 mì dibu blo, mì sọ **b.** blo
Ow 17:8.
BẸWLUNỌ, 1Tẹ 5:14.
BIBAPTIZI, Lo 6:3 yin **b.** to okú etọn mẹ ya?
1Kọ 10:2 yin **b.** to Mose mẹ
1Kọ 12:13 mímẹpo yin **b.** do agbasa dopo
Mt 3:13; Ow 2:41; 10:47; 1Kọ 15:29.
BIBASI, Lo 9:20 Be nuhe yin **B.** na dọna mẹhe
BIBẸPLI, Mt 25:32 akọta yin **B.** do nukọn etọn
BIBẸ SỌYI, Mt 1:11 **B.** Babilọni
BIBẸ YÌ, Heb 10:34.
BIBIỌ, Mt 7:7 to **B.** zọnmii, e nasọ yin nina
Luk 11:50 ohùn yẹwhegán tọn yin **B.**
Luk 12:48 susu na yin **B.**
Jak 1:6 **B.** to yise mẹ, matindo ayihaawe
BIBLÁ, Mt 16:19 blá to aigba, yin **B.** to olọn
BIBÓ, Mt 7:14 **B.** wẹ họntonu lọ
BIỌ, Mt 25:21 **B.** ayajẹ oklunọ towe tọn mẹ
Ow 14:22 **B.** ahọluduta mẹ gbọn
Efe 3:20 wà hú nuhe mí **B.** lẹpo
Jak 4:3 Mì **B.,** ṣogan mì ma mọyi
1Jo 5:14 **B.** sọgbe hẹ ojlo etọn
Mt 6:8; 19:17; Joh 14:13; Lo 5:12; 1Kọ 1:22;
Heb 4:6, 10; 9:12, 24.
BIỌWÁ. Pọ́n DIDE JẸNUKỌN.
BIṢỌPU. Pọ́n NUGOPỌNTỌ (LẸ).
BLÁ, Mt 13:30 bẹ ogbé ylankan lẹ pli bo **B.** yé
Mt 23:4 Yé **B.** agbàn pinpẹn do gbẹtọ lẹ ji
Osọ 20:2 **B.** ẹ hò owhe fọtọ́n
BLAGBAJANA, 1Pi 4:1 apọ̀nmẹ tọn do **B.** mìde
BLANÙ, Mk 2:18 devi towe lẹ ma nọ **B.**?
Luk 5:33 Devi Johanu tọn lẹ nọ **B.**
Luk 5:34 ma sọgan hẹn họntọn lẹ **B.**
BLASÉ, Ow 23:13.
BLAVO, Luk 23:51 ma **B.** nado nọgodona
Joh 19:24 yé **B.** do avọ̀ ṣie lẹ ji
Ow 26:10 yẹn **B.** nado nọgodona hùhù
BLAWU, Lo 14:15 mẹmẹsunnu yin hinhẹn **B.**
1Kọ 15:19 onú mítọn wẹ **B.** hugan
1Tẹ 4:13 **B.** kẹdẹdile mẹhe ma tindo todido
BLAWU, HINHẸN, 2Kọ 7:9 **h.** to aliho
BLU, Mt 2:16 sunwhlẹvu-pọntọ lẹ **B.** Hẹlọdi
2Pi 2:22 lẹkọyi **B.** ogbòn
BOANEGE, Mk 3:17 e sọ ylọ yé do **B.**
BOAZI, Mt 1:5.
BOṢIỌ, Ow 15:20 nọla na nuhe **B.** lẹ hẹnflu
1Kọ 8:4 **B.** ma yin nude
2Kọ 6:16 tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn hẹ **B.** lẹ?
1Jo 5:21 Yọpọ lẹ, mì hó mìde sọta **B.** lẹ
Osọ 14:9 sẹn gbekanlin lọ po **B.** etọn po
Osọ 20:4 ma sẹn gbekanlin lọ kavi **B.** etọn
Ow 7:41.
BOṢIỌ-SẸ̀NTỌ, 1Kọ 5:11 dogbé hẹ **B.** blo
1Kọ 5:10; 6:9; 10:7; Efe 5:5.
BOṢIỌ-SINSẸ̀N, 1Kọ 10:14 mì hònna **B.**
Kọl 3:5 nukunkẹn, he yin **B.**
BỌ̀, Heb 1:12 hiẹ **B.** yé kẹdẹdi awù daho de
BỌDEGO, Ow 3:24.
BỌNÙDO, Mt 22:34.
BU, Luk 15:24 visunnu ṣie **B.** bosọ yin mimọ
Luk 19:10 wá nado dín podọ whlẹn mẹhe **B.**
Mt 15:24; Joh 18:9.
BUALI, Mt 24:4 payi na mẹde hẹn mì **B.** blo
Mt 24:24 yẹwhegán lalo lẹ nado hẹnmẹ **B.**
Luk 21:8 Mì payi dọ mì yin hinhẹn **B.** blo
1Jo 3:7 Yọpọ lẹ, dike mẹde hẹn mì **B.** blo
BUBLUNỌ, Mt 17:17 Whẹndo mayisenọ **B.**
Flp 2:15 to whẹndo jijọ gbíngbánnọ po **B.**
BUDISI, Lo 13:7 **B.** na mẹhe **B.** jẹna
BUDISI JIWHEYẸWHE, Heb 12:28.
BUDONA, Flp 1:28 ma yin **B.** to aliho depope
BUDONAMẸ, Ow 9:1 Saulu to gbigbọ **B.** tọn
BUTỌNỌ, Osọ 21:8 **B.** to agbàdo miyọ́n tọn mẹ

D

DÁ, Kọl 3:10 apajlẹ Omẹ lọ he **d.** ẹ tọn
Osọ 4:11 hiẹ **d.** onú lẹpo
DÀ, Mt 20:1 nado **d.** pakanọ lẹ do vẹngle mẹ
Luk 14:20 Yẹn ṣẹṣẹ **d.** asi podọ
DABLA, Ow 5:24 onú ehelẹ **d.** do yé
DÁDO WHẸHO, 1Tẹ 4:11 ma nọ **d.** mẹdevo
1Ti 5:13 nọ **d.** mẹdevo lẹ tọn mẹ
1Pi 4:15 mì **d.** mẹdevo tọn mẹ blo
DAGBE, Luk 6:45 Omẹ **d.** nọ de onú **d.** tọ́n sọn
Lo 7:19 Na **d.** he yẹn jlo, yẹn ma nọ wà
Lo 8:28 kọngbedopọ na **d.**
Lo 10:15 to wẹndagbe onú **d.** tọn lá

Lo 12:21 yí **d.** do gbawhàn oylan tọn
Ga 6:10 wà nuhe yin **d.** hlan mẹlẹpo
1Tẹ 5:21 tẹdo nuhe yin **d.** go gligli
Heb 13:18 mí tindo ayihadawhẹnamẹnu **d.**
Luk 6:26; Joh 5:29; Lo 13:3; Heb 10:24; Jak 3:13.

DAGBE, HOAVÙN, 2Ti 4:7.

DAGBE, LINLẸN, Efe 1:8 susugege to **l.** mẹ

DAGBE, NỌ, Ow 15:29 nọla na ohùn. Mì **n.**

DAGBE, OJLO, Lo 10:1 **o.** ahun mẹ tọn podọ
Flp 1:15 yí **o.** do to yẹwheho Klisti tọn dọ

DAGBE HỌ́, 1Ti 5:4 sú **d.** mẹjitọ lẹ

DAGBEMẸNINỌ, Ow 27:34.

DAGBEWÀ, Ga 5:22 sinsẹn gbigbọ tọn wẹ **d.**
2Ti 3:3 kanylantọ, owanyi ma tindo na **d.**

DAGBE WÀ, TO, Ow 10:38; 1Pi 4:19.

DAGBEWANYI, Ow 13:34 do **d.** na Davidi hia

DAGBEWATỌ, Luk 22:25 yin yiylọdọ **D.** lẹ

DAGBE WIWÀ, 1Pi 3:17 jiya na **d.**
1Pi 2:15.

DAHLI, Mt 5:29 eyin nukun to hinhẹn we **d.**
Mt 13:41 bẹ nuhe nọ hẹnmẹ **d.** lẹ sẹ̀
Mt 18:6 mẹdepope he hẹn omẹ ehelẹ **d.**
Mt 26:31 Mìmẹpo na **d.** to ozán ehe mẹ
Lo 16:17 kinklan po ninọmẹ mẹhẹn **d.** tọn
Flp 1:10 mì ma nọ hẹn mẹdevo lẹ **d.**
Mt 15:12; Joh 16:1; 1Kọ 8:13; Jak 3:2.

DAHO, Lo 13:1 yin mẹmẹglọ na asẹpipa **d.** lẹ
1Ti 2:2 mẹhe to otẹn **d.** mẹ lẹpo

DAHODAHO, 2Kọ 10:5 mí to onú **d.** lẹpo họliai
2Kọ 11:5 apọsteli **d.** mìtọn lẹ

DAHO HUGAN, Flp 3:8 yẹyi **d.** oyọnẹn tọn

DAI, 1Pi 1:14 ojlo he mì tindo **d.** lẹ

DAI TỌN, Efe 4:22.

DAMASKU, Ow 9:2.

DAMLỌN, Mt 25:5 yemẹpo samlọngọ bo **d.**
1Kọ 15:20 sinsẹn tintan mẹhe **d.** lẹ tọn
1Kọ 15:51 Mímẹpo ma na **d.** to okú mẹ
1Tẹ 5:6 mí **d.** dile mẹhe pò lẹ wà do blo
Mt 27:52; Ow 7:60; 13:36; 1Kọ 15:6, 18; 1Tẹ 4:14; 2Pi 3:4.

DANBÚ, Mt 18:12 lẹngbọ bọ dopo **d.**
Heb 2:1 bọ mí ma nado **d.** pọ́n gbede

DANDAN, Lo 13:5 **d.** wẹ nado yin mẹmẹglọ
2Kọ 9:1 e ma yin **d.** nado kanwehlan mì
Ow 28:19; Heb 7:12.

DANDAN, HINHẸN ZUN,
Heb 9:10 nubiọtomẹsi osẹ́n tọn lẹ **h.** kakajẹ

DANDANNU, Lo 8:12 mí ma to **d.** glọ nado
1Kọ 9:16 **d.** wẹ e yin na mi
2Tẹ 1:3 **d.** wẹ nado nọ dopẹna
Heb 2:1 e yin **d.** dọ mí ni na ayidonugo
1Kọ 7:15, 37; Ga 5:3; 1Jo 2:6.

DANFAFA, Mt 3:3 Mẹde to awhádo to **d.** ji
Heb 11:38 flu gbọn **d.** lẹ ji
Osọ 12:6 Yọnnu lọ họnyi **d.** ji
Luk 1:80.

DÁN GBỌN, Mt 23:15 mì **d.** ohù po aigba-kló

DANIẸLI, Mt 24:15.

DANJI, Mt 6:30.

DANUWATỌ, 2Tẹ 3:2 whinwhlẹn sọn **d.** si

DAPANA, 1Ti 4:3 degbè dọ yè ni **d.** núdùdù he
Tit 3:9 **d.** avùn do Osẹ́n lọ ji

DASIN, Osọ 21:4 súnsún **d.** lẹpo sẹ̀ sọn nukun
Luk 7:38; Heb 5:7; Osọ 7:17.

DAVIDI, Mt 21:9 whlẹn Visunnu **D.** tọn!
Luk 20:41 Klisti yin visunnu **D.** tọn?
Ow 2:34 **D.** na hẹji yì olọn mẹ
Ow 2:29.

DAVLẸ, Mt 27:29; Luk 18:32; 22:63.

DAWE, Mt 20:13; 26:50.

DAWE SẸ́NHẸNGBATỌ, 2Tẹ 2:3.

DAWHÁ JẸGBONU, Luk 19:40 zannu lẹ na **d.**

DAWHẸ, Lo 9:28 Jehovah na **d.**
Lo 14:1 e ma yin nado nọ **d.**
2Tẹ 1:5 dọ Jiwheyẹwhe nọ **d.** dodo
1Pi 1:17 Otọ́ **d.** matin mẹnukuntahihopọn

DAWHẸ APLÀ, 1Ti 5:21 ma nọ **d.** gando

DAWHẸNA, Joh 5:22 Otọ́ ma nọ **d.** mẹdepope
Joh 12:48 Ohó he yẹn dọ na **d.** ẹn to azán
Ow 17:31 azán he gbè e lẹn nado **d.**
Lo 14:4 Mẹnu wẹ hiẹ nado **d.** devizọnwatọ
1Kọ 6:2 ma yọnẹn dọ omẹ wiwe lẹ na **d.**
Kọl 2:16 dike omẹ depope **d.** mì to dùdù
2Ti 4:1 Jesu, yin dide nado **d.** mẹhe
Heb 13:4 Jiwheyẹwhe na **d.** galọtọ lẹ po
Osọ 11:18 ojlẹ lọ wá nado **d.** oṣiọ lẹ
Joh 3:17.

DAWHẸNAMẸ, Luk 6:37 mì **d.** ba blo, mì ma

DE, Luk 10:1 Oklunọ **d.** omẹ kandegbàn
Joh 15:16 yẹn **d.** mì nado to sinsẹn detọ́n
Ow 10:42 Omẹ he Jiwheyẹwhe **d.** nado yin
Ow 14:23 yé **d.** sunnu mẹho lẹ to agun mẹ
Ow 17:26 ewọ **d.** ojlẹ dide lẹ
Ow 17:31 e ko **d.** azán de nado dawhẹna
Ow 26:16 nado **d.** hiẹ taidi devizọnwatọ
1Kọ 1:27 **d.** nuhe aihọn nọ pọnhlan di
1Tẹ 5:9 [E] ma **d.** mí na homẹgble
2Tẹ 2:13 Jiwheyẹwhe **d.** mì sọn bẹjẹeji
Tit 1:5 na hiẹ nido sọgan **d.** sunnu mẹho
Heb 1:2 Visunnu, mẹhe ewọ **d.** di guduto
Ow 6:3; 1Tẹ 1:4.

DE, HIA, Joh 6:64; 13:2; Flp 3:15.
Mt 11:25 whlá do nuyọnẹntọ bo **d.** ovivu
Mt 26:21 Dopo to mì mẹ na **d.** mi
Mt 27:3 Juda, mẹhe **d.** e, jẹ
Heb 6:6 **d.** e nado mọ winyan gbangba

DE, SẸ̀. Sọ pọ́n SÚNSÚN, SÚNSÚN SẸ̀.
Lo 11:26 **d.** walọ jijọ-madi-Jiwheyẹwhe tọn
1Kọ 5:7 Mì **d.** otọ́n hoho lọ

Ga 3:17 bo **d.** opagbe lọ
Efe 2:15 ewọ **d.** okèn lọ
2Ti 1:10 Klisti Jesu, mẹhe ko **d.** okú
Osọ 3:5 ma **d.** oyín etọn to aliho depope
DE, SỌN, 1Kọ 5:13 **d.** omẹ ylankan ṣẹnṣẹn
1Pi 3:10 gbọ e ni **d.** odẹ etọn
DEALI, 1Kọ 10:13 ewọ nasọ **d.** na mìwlẹ
DEALỌ, 1Pi 4:1 ko **d.** sọn ylando lẹ mẹ
DEANANA. Sọ pọ́n MAWAZẸJLẸGO.
Joh 16:13 **d.** mì yì nugbo lẹpo kọ̀n
Ow 8:31 adavo mẹde **d.** mí?
Kọl 3:15 jijọho Klisti tọn ni **d.** mì
Osọ 7:17.
DEANANA ONÚ, 1Kọ 12:28 nugopipe nado **d.**
DEAYỌ, Mt 5:28; Jak 2:11.
DEBỌDO-DEGO, Heb 7:23.
DEGBÈ, Luk 23:24 Pilati **d.** sọgbe hẹ obiọ yetọn
1Kọ 7:17 yẹn nọ **d.** to agun mẹ
Joh 15:17.
DEGBENA, Mt 4:6 Ewọ na **d.** angẹli lẹ
1Kọ 9:14 Oklunọ **d.** mẹhe nọ nọgbè gbọn
Mt 14:22.
DEHIA JẸNUKỌN, 1Kọ 2:7 Jiwheyẹwhe **d.**
DE JẸNUKỌN, Lo 8:29 **d.** nado hẹn yé sọgbe
Lo 8:30 mẹhe e **d.** wẹ e ylọ ga
DEJI, 1Jo 3:19 mí na hẹn ahun mítọn **d.**
2Kọ 1:21.
DEJIDEGO, Heb 11:1 Yise wẹ yin nukundido **d.**
DEJIDO, Luk 1:1 kandai nugbo lẹ he go mí **d.**
DEKAPOLE, Mt 4:25; Mk 5:20; 7:31.
DEKUNNU, Joh 5:37; Lo 8:16.
Mt 10:18 dindọn yì ahọlu lẹ nukọn nado **d.**
Joh 4:44 Jesu **d.** dọ to otò etọn titi mẹ
Joh 18:37 na yẹn nido **d.** gando nugbo lọ go
Ow 20:26 yẹn ylọ mì nado **d.** dọ yẹn wé
Lo 8:16 Gbigbọ nọ **d.** hẹ gbigbọ mítọn
Heb 2:3 **d.** gando whlẹngán go na mí
Osọ 12:17 azọ́ndena nado **d.** gando Jesu go
DENALI, Mt 20:2 **d.** dopo gbèdopo
Mt 20:9 dopodopo yetọn mọ **d.** dopo yí
Mk 12:15 Mì hẹn **d.** de wá ma pọ́n
Mt 20:10, 13; 22:19; Luk 20:24.
DE NUKUN, Ga 4:15 **d.** mìtọn lẹ bo
DEPÒ, 2Kọ 3:14 nugopipe apọ̀nmẹ tọn **d.**
DESỌN, 2Kọ 3:10 gigonọ yin gigo **d.** e go
DETANA, Mt 16:3 Mìwlẹ yọ́n lehe yè nọ **d.**
DETỌ́N, Joh 3:16 namẹ Visunnu **d.** dopo akàn
1Jo 4:9 do Visunnu **d.** etọn hlan aihọn mẹ
DETỌ́N, SINSẸ́N, Joh 15:2; Kọl 1:6.
Kọl 1:10 to **s.** to azọ́n dagbe mẹ
DETỌ́N DOPO AKÀN, Joh 3:18; 1Jo 4:9.
Joh 1:14 gigo ovi **d.** tọn nkọ
Joh 3:16 namẹ Visunnu **d.** etọn
DEVI, Mt 28:19 hẹn zun **d.** sọn akọta lẹpo
Joh 8:31 mì gbọṣi ohó ṣie mẹ, **d.** ṣie wẹ mì
Mt 10:24, 42; 26:26, 56.
DEVIYỌNNU, Ga 4:30 Yàn **d.** tọ́n
Ga 4:31 ma yin **d.** tọn, ṣigba yọnnu tọn
DEVIZỌNWATỌ (LẸ). Sọ pọ́n AFANUMẸ (LẸ).
Mt 12:18 **D.** ṣie, mẹhe yẹn de, mẹyiwanna
Luk 16:13 **D.** ma sọgan yin afanumẹ na
Joh 18:36 **d.** ṣie lẹ na ko hoavùn
Ow 4:30 gbọn oyín **d.** towe, Jesu tọn
Lo 14:4 Mẹnu wẹ hiẹ nado dawhẹna **d.**
DEVIZỌNWATỌ GBANGBA TỌN (LẸ),
Lo 13:6 **d.** Jiwheyẹwhe tọn
Lo 15:16 **d.** na Klisti hlan akọta lẹ
Heb 8:2 **d.** ofi wiwe lọ tọn
DEVIZỌNWATỌ LIZỌNYIZỌNWIWA TỌN LẸ,
Flp 1:1; 1Ti 3:8.
DEVIZỌNWIWA, 1Kọ 7:35 **d.** na Oklunọ
DEWÉ, Mt 27:1 **d.** sọta Jesu
DẸẸDẸ, 1Tẹ 2:7 to **d.** wà taidi onọ̀
2Ti 2:24 dona wà **d.** hlan mẹlẹpo
DẸGBÈAWENỌ, 1Ti 3:8 ma dona yin **d.**
DẸ̀HODO, Ga 3:13 tún mí dote sọn **d.** Osẹ́n
Osọ 22:3.
DẸ́MẸNU, Flp 2:25 Epafloditu, **d.** mìtọn podọ
DẸPẸ (LẸ), Mt 19:22; Ow 2:17; 1Jo 2:14.
DÌ, Luk 9:60 oṣiọ lẹ ni **d.** oṣiọ yetọn
DIAKỌNI. Pọ́n LIZỌNYIZỌNWATỌ (LẸ).
DIBU, Heb 13:6.
DIBUNA, 1Pi 3:14 mì **d.** nuhe nọ dobuna yé blo
Osọ 2:10.
DIBUSI, Luk 12:4 Mì **d.** yé he nọ hù agbasa blo
Ow 10:35 to akọta lẹpo mẹ, mẹhe **d.** i
Luk 2:25; Ow 22:12.
DIBUSI JIWHEYẸWHE, Ow 2:5; 8:2; Heb 5:7.
DIBUSI YẸWHE LẸ, Ow 17:22 mì nọ **d.**
DIDÁ, Lo 1:20 sọn **d.** aihọn tọn
Kọl 1:16 onú lẹpo yin **d.** gbọn ewọ gblamẹ
Joh 17:24; Efe 1:4; 2:10.
DIDÁ DO, 2Tẹ 3:11 nọ to **d.** nuhe ma dù yé mẹ
DIDE, Mt 22:14 ṣigba vude wẹ yin **d.**
Lo 11:5 pipotọ de yin **d.**
1Ti 2:7 yẹn yin **d.** di yẹwhehodọtọ podọ
1Pi 2:4 gbigbẹdai, ṣigba yin **d.**
1Pi 2:9 mìwlẹ wẹ akọ̀ **d.** de
Juda 4 **d.** gbọn Owe-wiwe dali na
Ow 17:26; Lo 9:11; 2Ti 1:11; Tit 3:12; Heb 5:1; 8:3.
DIDEHIA, Luk 8:17 he ma na wá yin **d.**
Luk 22:22 Visunnu gbẹtọ tọn yin **d.**!
Joh 12:38 awà Jehovah tọn, mẹnu e yin **d.**?
Efe 3:5 aṣli yin **d.** apọsteli po yẹwhegán
2Tẹ 2:8 sẹ́nhẹngbatọ lọ na yin **d.**

2Pi 3:10 azọ́n na yin **d.**
1Kọ 3:13.
DIDE JẸNUKỌN, Efe 1:11 **d.** sọgbe hẹ lẹndai
DIDENA, Luk 17:9 ewọ wà onú he yin **d.** ẹn lẹ
2Kọ 10:13 e ma yin zẹ dogbó he yin **d.** mí go
DIDEPO, Lo 11:12 **d.** dekọtọn do dona mẹ
DIDESẸ, Lo 7:2 yin **d.** sọn osẹn asu tọn glọ
Heb 8:13 alẹnu hoho lọ ko dibla yin **d.**
Heb 12:27 Whladopo dogọ zẹẹmẹdo **d.**
DIDETỌN, Mt 12:4; Luk 6:4.
DIDẸ, 1Kọ 11:34 whẹho he pò lẹ wẹ yẹn na **d.**
DIDẸ́, Ow 18:24 Apolo, dawe de he **d.**
DÌDÌ, Ow 2:29 Davidi lẹzun matintọ bo yin **d.**
Lo 6:4 yin **d.** po e po gbọn baptẹm mítọn
1Kọ 15:4.
DIDIỌ, 1Kọ 7:31 ninọmẹ aihọn tọn to **d.**
Jak 1:17 **d.** lilẹpe oyè tọn ma to ewọ dè
DIDÓ, Mt 13:20 yin **d.** do osé-yigba lẹ ji
1Kọ 3:10 ni payi lehe e to **d.** do go
1Kọ 15:44 E yin **d.** to agbasalan mẹ
Ga 6:7 nudepope gbẹtọ to **d.**, e na gbèn
Efe 2:20 yin **d.** do apọsteli lẹ ji
Kọl 2:7 yinyin **d.** daga to ewọ mẹ
Jak 1:21 kẹalọyi **d.** ohó lọ tọn do mì mẹ
Luk 17:6; Efe 2:22; Jak 3:18.
DIDOAI, Mt 25:34; 1Ti 1:9; Heb 4:3.
Mt 13:35 whiwhla sọn whenue aihọn yin **d.**
Heb 9:18 alẹnu ma yin **d.** matin ohùn
1Pi 1:20 yinyọnẹn whẹpo aihọn do yin **d.**
Osọ 13:8 he yè hù sọn **d.** aihọn tọn gbọn
DIDOHIA, Ga 3:1 Jesu yin **d.** to gbangba di
1Jo 3:2 nuhe mí na yin ma ko yin **d.**
Lo 1:18; Efe 2:7.
DIDOHLAN, Lo 10:15 dọyẹwheho ma yin **d.**?
DIDO, HLAN, Mt 10:16 yẹn **d.** mì di lẹngbọ
Joh 20:21 Otọ́ do mi hlan, yẹnlọsu to **d.** mì
DIDONA, Heb 7:7 mẹhe whè yin **d.** gbọn
DIDOTỌ, Heb 11:10 Jiwheyẹwhe wẹ **d.**
DIDỌ, Mk 1:27 yé jẹ **d.** ji
Ow 13:27 nuhe yin **d.** gbọn Yẹwhegán lẹ
DIHÓ, Jak 1:21 mì de **d.** lẹpo sẹ
Jak 1:27 whlá mẹde matin **d.** sọn aihọn dè
1Pi 3:21 ma yin **d.** agbasalan tọn dideseẹ
Efe 5:27; 2Pi 2:13.
DIHONỌ, Osọ 22:11.
DIKE, Heb 6:3 mí na wà, eyin Jiwheyẹwhe **d.**
Luk 4:41; Ow 19:30.
DILE E JẸ DO, 1Kọ 14:40 onú ni yin wiwà **d.**
Kọl 1:10 zinzọnlin **d.** to Jehovah nukọn
1Tẹ 2:12 to zọnlinzin **d.** to Jiwheyẹwhe
DILE MÌ NỌ BASI DO,
Flp 2:29 dokuavọna ẹn **d.**
DÍN, Mt 6:33 mì to ahọluduta lọ **d.** whẹ́
Mt 10:11 mì **d.** mẹhe jẹ to tòdaho mẹ mọ
1Kọ 10:33 ma to ale dee titi tọn **d.**
Kọl 3:1 mì to nuhe to aga lẹ **d.**
Heb 11:14 to fide he na yin yetọn titi **d.**
Ow 15:17; Lo 2:7; 1Kọ 1:22; 1Pi 5:8; Osọ 9:6.
DÍN, VẸKUVẸKU, Ow 17:27 **d.** in bo mọ ẹn
DINDANBU, 1Pi 2:25 mì di lẹngbọ he to **d.** lẹ
DINDANPE, 1Ti 5:13 **d.** gbọn owhé lẹ gbè
Heb 3:10 Whepoponu wẹ ahun yetọn to **d.**
DINDIN, Mt 7:7 mì to **d.** zọnmii, mì nasọ mọ
Mt 7:14 vude wẹ mẹhe to **d.** in mọ lẹ
Ga 1:10 be yẹn **d.** nado hẹn homẹhun
Heb 11:6 ahọsumẹtọ mẹhe to **d.** in lẹ tọn
Joh 8:40, 50.
DINDLAN, Mt 3:10.
DINDONA, Ow 7:31 dindọnsẹpọ nado **d.**, ogbè
Lo 8:27 omẹ lọ he nọ **d.** ahun yọ́n
1Kọ 2:10 gbigbọ nọ **d.** onú lẹpo
1Kọ 4:3 Yẹnlọsu ma tlẹ nọ **d.** dee
1Kọ 4:4 Jehovah wẹ nọ **d.** mi
Ga 6:4 omẹ dopodopo ni **d.** azọ́n edetiti
1Tẹ 5:21 **d.** onú lẹpo; bo tẹdo dagbe go
1Pi 1:11 **d.** ojlẹ lọ
Luk 23:14; 1Kọ 14:24.
DINDỌN, 1Kọ 1:18 nulunu wẹ na mẹhe to **d.**
1Kọ 9:16 **d.** wẹ na mi eyin yẹn ma lá
2Tẹ 2:10 oklọ na mẹhe to **d.**
1Pi 3:1 asu, sọgan yin **d.** gbọn walọ asi
Osọ 12:12 **D.** na aigba podọ na ohù
Heb 10:39.
DINDỌNSẸPỌ, Heb 7:25 **d.** Jiwheyẹwhe gbọn
DINMAMỌDONA, Lo 11:33 whẹdida etọn yin **d.**
DIỌ, Heb 6:17 lẹndai etọn ma sọgan **d.**
Heb 6:18 onú he ma sọgan **d.** awe
Ow 6:14; Heb 7:12.
DIỌAVUNNUKUNSỌ, Mt 5:39.
DIỌDO, Ow 24:2 **d.** lẹ wá akọta ehe mẹ
DIỌNUKUNSỌ, Luk 21:15 ma penugo nado **d.**
Ow 7:51 **d.** gbigbọ wiwe
Lo 13:2 **d.** tito Jiwheyẹwhe tọn
2Ti 3:8 po Jambele po **d.** Mose
Jak 4:6 Jiwheyẹwhe nọ **d.** saklanọ
Jak 4:7 **d.** Lẹgba, ewọ na họn
1Pi 5:9 mì **d.** ẹ, lodo to yise mẹ
2Ti 4:15.
DIỌTẸNNA, 1Kọ 13:2 sọgan **d.** osó lẹ
Kọl 1:13 **d.** mí bio ahọluduta
DIYIN, Luk 19:12 Dawe he tọ́n sọn whẹndo **d.**
1Kọ 1:26 e ma yin susu to mẹhe **d.** lẹ mẹ
DLAGỌNI, Osọ 12:17 **d.** gblehomẹ do yọnnu
Osọ 12:3, 7, 9; 13:2; 16:13; 20:2.
DLAKMA, Luk 15:8 yọnnu hẹn **d.** bu
DLAPỌN, Luk 19:44 ojlẹ **d.** towe tọn
1Pi 2:12 to azán **d.** etọn tọn gbè
DLA, PỌ́N, Ow 15:36 lẹkọyi **d.** mẹmẹsunnu

DÓ, Mt 16:18 osé ehe ji wẹ yẹn na **d.** agun do
Luk 8:5 Nudotọ tọ́nyi nado **d.** okún lẹ
1Kọ 3:6 Yẹn **d.,** Apolo húsinna, ṣigba
2Kọ 9:6 tẹalọpò do **d.** nasọ tẹalọpò
Mt 6:26; 21:33; Luk 19:22; 1Kọ 3:14; Osọ 4:4; 7:9; 17:4.

DO, HIA, Luk 16:15 Mì nọ **d.** mìde di dodonọ
Joh 11:26 **d.** yise ma na kú pọ́n gbede
Joh 17:6 Yẹn ko **d.** oyín towe
Lo 3:5 whenue e **d.** homẹgble etọn
Lo 5:8 Jiwheyẹwhe **d.** owanyi ede tọn
Lo 10:10 ahun wẹ gbẹtọ nọ yí do **d.** yise
1Kọ 3:13 miyọ́n na **d.** azọ́n he nkọ
1Kọ 4:9 **d.** apọsteli lẹ gbọ̀ngodo
2Kọ 3:18 nukunmẹ **d.** gigo di mẹpọnnu
2Kọ 4:13 mílọsu **d.** yise podọ mí dọho
Kọl 2:15 **d.** yé to gbangba
Heb 1:3 Ewọ nọ **d.** gigo etọn
Heb 4:3 mí mẹhe **d.** yise lẹ
Lo 9:22; 1Kọ 2:10; 1Ti 1:16; Osọ 22:6.

DO, HLAN, Ga 4:4 ojlẹ pé, [E] **d.** Visunnu
Mt 13:41; 21:34; Luk 10:1; Ow 3:20; 8:14; 1Kọ 1:17; 1Jo 4:9.

DOADỌDO, Efe 3:17 **d.** bo yin hinhẹn lodo
Kọl 2:7 **d.** bosọ to yinyin didó daga
Mt 13:21.

DOAFỌNA, Lo 9:30 akọta ma **d.** dodowiwa
Lo 14:19 mí ni **d.** nuhe nọ hẹn jijọho wá
1Kọ 14:1 **d.** owanyi, ṣogan dín
1Pi 3:11 gbọ e ni dín jijọho bosọ **d.**

DOAFỌPA, Efe 6:15 yí wẹndagbe do **d.** na afọ

DOAGBAN PINPẸN, Luk 21:34 **d.** na ahun blo
1Tẹ 2:6, 9; 2Tẹ 3:8.

DOAI, Heb 10:20 ehe ewọ **d.** na mí di aliho yọyọ

DOAI, ZE, Lo 10:3.

DOAJÀNUNA, 1Pi 2:15 **d.** ohó wunvi tọn lẹ
1Kọ 9:9; 1Ti 5:18.

DOAKỌNNA, Mt 24:13 mẹhe **d.** kakajẹ opodo
1Kọ 4:12 yè to homẹkẹndo mí, mí nọ **d.**
1Kọ 10:13 ma na zẹ̀ nuhe mì sọgan **d.** go
2Kọ 4:10 **d.** nuyiwahẹmẹ he nọ hẹn okú wá
1Pi 2:20 mì nọ **d.,** ehe yin alọkẹyi
Heb 12:4.

DOAKỌNNANU, Lo 12:12 **d.** to nukunbibia

DOALE, Mt 5:29.

DOALỌ, Luk 9:62 **d.** glepọnu go bo pọ́n godo
Luk 11:46 ṣigba mìlọsu lẹ ma **d.** agbàn lẹ go!
2Kọ 6:17 mì **d.** onú mawé go ba blo
Kọl 2:21 Mì ze, dọ́pọ́n, kavi **d.** e go blo
Mt 8:3; 14:36; 20:34; Mk 5:30.

DOALỌ E GO, 1Jo 1:1 mí ko pọ́n bo ko **d.**

DOALỌTE, Mk 4:39 jẹhọn **d.,** bọ abọẹninọ wá

DOALỌTENA, Heb 11:34 **d.** huhlọn miyọ́n tọn

DOAṢỌ́, Osọ 19:8.

DOAṢỌ́NA, Mk 15:17 yé yí sopẹ́-vọ̀ do **d.** ẹn
Luk 16:19 adọkunnọ yí sopẹ́-vọ̀ do **d.** ede
Luk 21:5 yè yí zannu do **d.** tẹmpli
1Ti 2:9 yọnnu ni gbọn mẹdehihọ́ dali **d.**
Tit 2:10 **d.** oplọn Jiwheyẹwhe tọn
1Pi 3:5 yọnnu wiwe **d.** yede, yin mẹmẹgloọ
Osọ 21:2 asiyọyọ he yè **d.** na asu etọn

DOAVIHÀN, Joh 16:20 Mìwlẹ na viavi bo **d.**

DOAWAGUN, Lo 15:17 nado **d.** to Klisti mẹ
1Kọ 1:29 na agbasalan depope nikaa **d.**
1Kọ 1:31 Ewọ he to awagundo, ni **d.** to
2Tẹ 1:4 mílọsu nọ **d.** gando mì go
Efe 2:9.

DOAYI E GO, Ow 17:22 omẹ Atẹni, yẹn **d.** dọ

DOBU, Heb 10:31 Onú **d.** wẹ nado jai jẹ alọ

DODINNA, Ow 4:9.
1Kọ 4:3 onú pẹvi de wẹ dọ yẹn ni yin **d.**

DODINNANU, 1Ti 1:4 fọ́n kanbiọ **d.** tọn lẹ dote
1Pi 1:10 po **d.** sọwhiwhe tọn po

DODO, Ow 10:35 mẹhe wazọ́n **d.** wẹ yin alọkẹyi
Ow 17:31 dawhẹna aigba to **d.** mẹ
1Kọ 15:34 Mì nọ nukle to aliho **d.** tọn mẹ
1Pi 2:23 omẹ lẹ he nọ yí **d.** do dawhẹ
Osọ 19:11 ewọ nọ funawhàn to **d.** mẹ

DODONỌ, Mt 13:43 **d.** lẹ na to sisẹ di owhè
Ow 24:15 fọnsọnku **d.** lẹ po mawadodonọ
Lo 3:10 **D.** de ma tin, e tlẹ yin dopo tata
Lo 3:26 mẹhe to yinyin lilá di **d.**
Heb 10:38 **d.** na nọgbè gbọn yise dali
1Pi 3:12 nukun Jehovah tọn to **d.** ji
Mt 5:45; Lo 2:13; 2Ti 4:8; Heb 12:23.

DODONỌ, LÁ DI, Lo 8:30.

DODONU, Lo 8:20 to **d.** todido tọn ji
1Kọ 3:11 do **d.** ai hù dehe ko yin
1Kọ 11:25 alẹnu yọyọ lẹ to **d.** ohùn ṣie
Efe 2:20 didó do **d.** apọsteli lẹ tọn ji
Flp 3:9 sọn Jiwheyẹwhe dè to **d.** yise tọn
Heb 6:1 nuplọnmẹ **d.** tọn Klisti tọn
Heb 11:10 to nukundo tòdaho he tindo **d.**
Luk 6:48; Lo 15:20.

DODOWIWA, Mt 5:10 homẹkẹndo na **d.**
Joh 16:8 na kunnudenu gando **d.** go
Lo 1:17 **d.** Jiwheyẹwhe tọn to
Lo 10:3 yé ma yọ́n **d.** Jiwheyẹwhe tọn
2Tẹ 1:6 **d.** wẹ na Jiwheyẹwhe nado suahọ
2Ti 3:16 mẹplọnlọdidomẹgo to **d.** mẹ
1Pi 3:14 eyin mì jiya na **d.** wutu
2Pi 3:13 ofi ehelẹ wẹ **d.** na nọ nọ̀
Mt 5:6.

DOGÀN, Luk 13:16.

DOGÀNNUNA, Jak 1:26 Eyin mẹde ma **d.** odẹ́
Jak 3:3 **d.** osọ́ lẹ

DOGBAPỌNNA, Joh 5:39 Mì to **d.** Owe-wiwe
1Kọ 2:14 gbigbọ-liho wẹ yé nọ yin **d.** te

DOGBÈ, Mt 5:21, 22 na **d.** to whẹdatẹn
Lo 14:12 dopodopo mítọn wẹ na **d.**
Heb 4:13 to nukun mẹhe mí dona **d.** na tọn
DOGBẸ́, 1Kọ 5:11 ma nado **d.** hẹ
2Tẹ 3:14 mì sọ **d.** hẹ ẹ ba blo
DOGLI, Lo 9:28 dotana ẹn bosọ sán ẹn **d.**
Mk 13:20.
DOHIA, 1Ti 5:12 nukunpẹvi do pọ́n **d.** yise
Ow 18:28; 1Kọ 2:4.
DOHIAGONA, Joh 6:27 Otọ́ ko **d.** dọ emi
Efe 4:30 **d.** mì na azán tuntundote
Osọ 7:4 **d.**, fọtọ́n donu kantọ̀n-konukunẹnẹ
Efe 1:13.
DOHLAN, Mt 11:10 to wẹnsagun ṣie **d.**
Mt 10:5; Joh 14:26.
DOHÓ, Heb 8:13 hẹn dai tọn lọ **d.**
DOHOMẸKẸN, Mt 5:11 vlẹ mì kò bo **d.** mì
Mt 5:12 yé **d.** yẹwhegán lẹ
Mt 10:23 Eyin yé **d.** mì to tòdaho de mẹ
Mt 23:34 mì na **d.** sọn tòdaho de jẹ
Luk 21:12 **d.** mì, ze mì jo na gànpa
Joh 15:20 Eyin yé **d.** mi, yé na **d.** mì ga
Ow 7:52 yẹwhegán tẹ tọgbo mìtọn ma **d.**?
Ga 1:13 yẹn nọ **d.** agun
DOHUHLỌN, Mt 16:18 Hadẹs ma na **d.** do e ji
DOJÓ, Jak 5:5 Mì hẹn ahun **d.** to hùhù zangbe
DOKANKỌ, Mt 27:5.
DOKUAVỌNA, Flp 2:29.
DOLALO, Kọl 3:9 Mì ma nọ **d.** na ode awetọ blo
Heb 6:18 e glo Jiwheyẹwhe nado **d.**
1Ti 4:2.
DOLIDO, 2Ti 2:19 dodonu **d.** Jiwheyẹwhe tọn
DOLILO, Kọl 2:5 **d.** yise mìtọn tọn
DOMẸPLỌNLỌ, 1Kọ 11:32 Jehovah wẹ **d.** mí go
Heb 12:6 mẹhe Jehovah yiwanna go e nọ **d.**
DONA, Lo 12:14 mì **d.** bo masọ hodẹdo blo
Ga 3:23 yise he **d.** yin didehia
1Tẹ 3:4 mí **d.** jiya nukunbibia tọn
Luk 6:28; 24:21; Joh 11:51; 1Pi 3:9.
DONANỌ, 1Pi 1:3.
DONA YIN VIVASUDO, Kọl 2:22.
DONUKUNKẸN, Lo 7:7; 13:9 Hiẹ ma dona **d.**
DONÙNÙGO, Luk 15:20; Ow 20:37.
DOPAGBE, Ow 2:33; 7:5; Lo 1:2; 4:21.
Ow 2:30 Jiwheyẹwhe ko yí whiwhle do **d.**
Tit 1:2 Jiwheyẹwhe, **d.** sọn whenu
Heb 10:23 na nugbonọ wẹ mẹhe **d.**
Jak 1:12 jẹgbakun, he Jehovah **d.**
Jak 2:5 ehe e **d.** na mẹhe yiwanna ẹn
DOPẸ́, Mt 26:27 yí kọfo, to whenue e ko **d.**
1Kọ 14:17 **d.** to aliho dagbe de mẹ, ṣigba
DOPẸNA, Luk 17:9 E ma na **d.** afanumẹ
Joh 11:41 Otọ́, yẹn **d.** we dọ hiẹ sè ṣie
Ow 28:15 Paulu **d.** Jiwheyẹwhe
Lo 14:6 mẹhe to núdù, nọ **d.** Jiwheyẹwhe
1Kọ 1:4 Yẹn nọ **d.** Jiwheyẹwhe do ota
Efe 5:20 to oyín Jesu tọn mẹ, mì nọ **d.**
1Ti 1:12 Yẹn **d.** Klisti
2Ti 1:3 Yẹn **d.** Jiwheyẹwhe, mẹhe
Osọ 11:17 Mí **d.** we, Jehovah
DOPO, Joh 1:18 yẹwhe **d.** akàn
1Kọ 8:4 Jiwheyẹwhe de ma tin adavo **d.**
Heb 10:12 basi avọ́sinsan **d.** na ylando
Heb 11:17 Ablaham yí visunnu **d.** etọn do
DOPO AKÀN, Joh 1:18; Heb 11:17.
DOPODOPO, 1Kọ 12:27 agbasa Klisti tọn wẹ **d.**
1Kọ 12:28 Jiwheyẹwhe yí omẹ **d.** do
Efe 4:16 azọ́n awutugonu **d.** tọn
DOPOLỌ, Heb 1:12 yé yin didiọ, hiẹ yin **d.**
1Pi 2:7 zannu **d.** he hò̀dotọ lẹ gbẹ́ dai
DOPO-YINYIN, Efe 4:13 jẹ **d.** to yise mẹ kọ̀n
DOSÉ, Mt 26:34; Mk 14:30.
DOTANA, Luk 13:32 yẹn na **d.** to azán atọn gbè
Joh 4:34 do mi hlan nado **d.** azọ́n etọn
Joh 17:4 yẹn ko **d.** azọ́n he hiẹ na mi
Ow 20:24 **d.** alèwezun po lizọnyizọn po
Lo 9:28 **d.** bosọ sán ẹn dogli
Flp 1:6 kakajẹ whenue e na **d.**
Jak 1:4.
DOTẸNMẸ, Ow 28:4; 1Ti 5:14.
Lo 9:22 Jiwheyẹwhe na **d.** núzinzan
1Ti 5:14 ma na **d.** nukundiọsọmẹtọ
DOTẸNMẸ HUNDOTE, Lo 7:8 **d.** na ylando
1Kọ 7:21 jẹ mẹdekannu, yí **d.** zan
2Kọ 5:12 **d.** nado doawagun gando mí go
Ga 5:13 mẹdekannujẹ di **d.** na agbasalan
Ga 6:10 dile mí tindo **d.** etọn do
Flp 4:10 ṣigba mì ma tindo **d.**
Heb 11:15 yé na ko tindo **d.** nado lẹkọyi
DÒTIN, 1Ti 3:15 **d.** podọ alọgọ nugbo tọn
Osọ 3:12 **d.** to tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn mẹ
Ga 2:9.
DOTOAI, Joh 8:47 mì ma **d.**, na mì ma yin
Mt 11:15.
DOTOAINA, Mt 17:5 Visunnu ṣie, **d.** ẹn
Luk 10:16 Ewọ he **d.** mì **d.** yẹnlọsu ga
Joh 8:47 Ewọ he yin Jiwheyẹwhe tọn nọ **d.**
Joh 9:31 Jiwheyẹwhe ma nọ **d.** ylandonọ
Joh 18:37 to adà nugbo tọn mẹ nọ **d.** ogbè
Ow 3:23 alindọn he ma **d.** Yẹwhegán na
Ow 4:19; Lo 2:13.
DOTOZỌ́NWATỌ,
Luk 4:23 **D.**, hẹnazọ̀ngbọna dewe
Luk 5:31 ma nọ tindo nuhudo **d.** tọn
Kọl 4:14 Luku, **d.** mẹyiwanna
DOTUHOMẸNA, Juda 3 **d.** mì nado hoavùn
Ow 20:31; Lo 15:14; 1Kọ 4:14; 16:15; 2Kọ 2:8;
Flp 4:2; 1Tẹ 4:1; 5:14; Heb 13:19.

DOTUHOMẸNAMẸ, Tit 1:9.
2Ti 4:2 nọ yí linsinsinyẹn do **d.**
DOTUKLA, 2Pi 2:7 **d.** Lọti tlala
DOVIVẸNU, 1Tẹ 2:17.
DOWEZUN, Flp 2:16.
1Kọ 9:24 wezundotọ **d.,** dopo wẹ mọ ale
DOWINYAN, 1Kọ 1:27 ewọ nido **d.** nuyọnẹntọ
1Kọ 4:14.
DOYẸKLỌ, Lo 7:11 ylando **d.** mi bo hù mi
Lo 16:18 gbọn ohó vivi dali **d.** homẹvọnọ
DÓZIN, Lo 1:21 ahun yetọn **d.**
Lo 11:10 nukun yetọn **d.**
2Pi 1:19.
DOZINVLU, Luk 11:36.
DỌDAI, Mt 13:14 **d.** Isaia tọn to hẹndi mọyi
Ow 2:17 visunnu po viyọnnu po na dọ **d.**
1Kọ 13:9 **d.** agbòte dọ wẹ mí te
1Kọ 14:1 e na pọnte hú dọ mì ni dọ **d.**
1Kọ 14:3 ewọ he dọ **d.** hẹnmẹ lodo
2Pi 1:20 **d.** Owe-wiwe tọn ma wá sọn
2Pi 1:21 **d.** ma gbọn ojlo gbẹtọ tọn dali wá
Osọ 19:10 lẹndai **d.** lẹ tọn
Ow 16:16; Lo 12:6; 1Ti 1:18; 4:14; Osọ 1:3;
10:11; 11:3.
DỌDAI DIDỌ, 1Kọ 13:2.
1Kọ 14:39 mì nọ dín nunina **d.** tọn
DỌHO, 1Kọ 12:2 boṣiọ enẹlẹ he ma nọ **d.**
1Kọ 14:9 **d.** he na yin nukunnumọjẹemẹ
Flp 3:18 mẹsusu go wẹ yẹn nọ **d.** gando
2Pi 2:16 Kẹtẹkẹtẹ he ma nọ **d.**
DỌHO JẸAGỌ, Lo 10:21 tasinyẹntọ bo nọ **d.** lẹ
DỌ JẸNUKỌN, Ow 4:28 **d.** dọ e na jọ
DỌN, Mt 18:14 dopo to omẹ ehelẹ mẹ ni **d.**
Joh 6:44 adavo Otọ́ **d.** ẹn
Ow 8:20 fataka towe ni **d.** po hiẹ po
Heb 11:31 Gbọn yise dali, Lahabi ma **d.**
Jak 2:6 Adọkunnọ **d.** mì yì owhẹ nukọn
Osọ 12:15 na otò lọ nido **d.** ẹn yì
Juda 11.
DỌNGBÀN, Heb 10:37 ewọ na wá bo ma na **d.**
DỌNNU, Mt 12:19 Ewọ ma na **d.,** kavi dawhá
2Ti 2:14.
DỌNSẸPỌ, Efe 2:18; 3:12.
Jak 4:8 Mì **d.** Jiwheyẹwhe, ewọ na **d.** mì
DỌNSẸPỌ, MA YỌ́N, 1Ti 6:16 hinhọn he **m.** mẹ
DỌNÚ, 1Kọ 15:52 opẹn **d.** bọ oṣiọ lẹ na yin
DỌNUDO, 2Jo 10 yí i do owhé gbè kavi **d.** e blo
DỌ́PỌ́N, Kọl 2:21.
DỌ́, PỌ́N, Mt 16:28 ma na **d.** okú
Heb 6:4 **d.** nunina vọnu olọn tọn
1Pi 2:3 mì ko **d.** Oklunọ bo mọdọ
Heb 2:9.
DỌYẸWHEHO, Mt 10:7 mì to yìyì, nọ **d.,** dọmọ
Mt 10:27 mì **d.** sọn họta
Luk 4:19 **d.** owhe alọkẹyi tọn
Ow 10:42 e degbena mí nado **d.**
Lo 10:14 sè eyin mẹde ma **d.** na yé?
Lo 10:15 nawẹ yé na **d.** gbọn eyin
1Kọ 1:23 míwlẹ **d.** Klisti tọn na Ju lẹ
2Ti 4:2 **d.** po niyaniya-yinyin po
Lo 15:19; 1Kọ 9:27; 1Pi 3:19.
DÙ, Lo 14:6 ewọ nọ **d.** nado hẹn gbégbò wá
Osọ 2:7 nado **d.** sọn atin ogbè tọn mẹ
Joh 6:53.
DUAHỌ, Lo 13:8 Mì **d.** do mẹde blo
Luk 7:41.
DUAHỌLU, Osọ 1:6 yí mí do **d.** podọ yẹwhenọ
Osọ 11:15 ewọ nasọ **d.** kakadoi
Osọ 20:4 Yé gọwá ogbè bo **d.** hẹ
DUALE, Mt 16:26 **d.** aihọn tọn bo hẹn bu
1Kọ 9:20 na yẹn nido **d.** Ju lẹ tọn
Jak 4:13 mí na wàjọ bo **d.**
1Kọ 9:19, 21, 22.
DÙ BOSỌ NỌ NÙ, Luk 10:7 mì **d.** nuhe yé na
DÙDÙ BOSỌ TO NÙNÙ, Mt 11:19 [Jesu] to **d.,**
Mt 24:38 jẹnukọnna singigọ, bo to **d.**
DUDUDEJI, 2Pi 2:20 yé tlọ bo yin **d.**
DÙDÙ PO NÙNÙ PO,
Lo 14:17 ahọluduta ma zẹẹmẹdo **d.**
Kọl 2:16 mẹde dawhẹna mì to **d.** mẹ blo
DUGÁN, Lo 5:14 okú **d.** di ahọlu sọn Adam ji
Osọ 12:5 yí opò ogàn tọn do **d.** do akọta ji
DUGÁN TAIDI AHỌLU, 1Kọ 4:8 mílọsu nido **d.**
1Kọ 15:25 ewọ dona **d.** kakajẹ
2Ti 2:12 mí to akọndonanu, mí nasọ **d.**
DUGBẸ, Heb 11:25 **d.** ylando tọn na ojlẹ gli de
Luk 12:19.
DUGU, Mt 19:29 nasọ **d.** ogbè madopodo tọn
Mt 25:34 **d.** ahọluduta he yin awú etọn wle
1Kọ 15:50 ohùn ma sọgan **d.** ahọluduta tọn
Heb 6:12 yise po sọwhiwhe po **d.** opagbe
Mt 5:5; Lo 4:13; Heb 11:9; 1Pi 3:9; Osọ 21:7.
DUKLUNỌ, Mt 20:25 ogán akọta lẹ tọn nọ **d.**
DÙNÚ, Mt 6:19 fie okọ́ nọ **d.** te
2Tẹ 3:10 ma wazọ́n, dike ewọ **d.** blo
Ow 2:46.
DUPÒ, Mt 14:20; 15:37.
DUTO, Joh 12:35 zinvlu ni ma **d.** mì ji blo
1Kọ 7:9 wlealọ hú dọ ojlo zogbe ni **d.** yé ji
Jak 2:13 Lẹblanu nọ **d.** whẹdida ji
Osọ 12:8 ma **d.** e ji, otẹn masọ yin mimọ
DUTO MẸDETITI JI, 1Kọ 7:5 nugomape nado **d.**
DUTO YEDE JI, 1Kọ 7:9.

E

EBELI, Luk 3:35.
EDEKANNU, Ga 3:28 afanumẹ kavi mẹhe to **e.**
Ga 4:26 Jelusalẹm he to aga to **e.,**
Efe 6:8; Kọl 3:11.

EDEṢO, Mt 14:13 Jesu yì fihe to olá nado nọ **e.**
EDETITI, 1Kọ 10:24.
EFESU, 1Kọ 15:32; Osọ 2:1.
EGBÉ, Luk 23:43.
EGBEHE, Mt 6:11; Luk 4:21.
EGBESỌEGBESỌ, Luk 19:47 to mẹplọn **e.**
Ow 17:11 gbadopọnna Owe-wiwe lẹ **e.**
1Kọ 15:31; Heb 7:27.
EGIPTI, Osọ 11:8 **E.**, fihe Oklunọ yin whiwhè do
Mt 2:15.
ELI, Mt 27:46.
ELIJA, Mt 17:11, 12.
ELIMA, Ow 13:8 **E.** owọ́ntọ lọ
EMAUSI, Luk 24:13 gbétatò he nọ yin **E.**
EMMANUẸLI, Mt 1:23.
ENỌKU, Luk 3:37; Heb 11:5; Juda 14.
ESAU, Heb 12:16.
ETIOPIANU, Ow 8:27.
EUFLATE, Osọ 9:14.
EUNIKI, 2Ti 1:5 onọ̀ towe **E.**
EVI, 2Kọ 11:3; 1Ti 2:13.
E YÌ WHEDENU, Luk 9:61; Ow 18:18; 2Kọ 2:13.

Ẹ

ẸSPAINI, Lo 15:24 yẹn jei **Ẹ.**

F

FAHOMẸ, Mt 18:26, 29.
FAKỌNA, Mt 11:28 Mì wá dè e, yẹn nasọ **f.** mì
1Kọ 16:18 yé ko **f.** gbigbọ ṣie
FALESI (LẸ), Mt 5:20 wekantọ lẹ po **F.** lẹ po
Mt 23:26 **F.**, klọ́ homẹ wé whẹ́
Luk 18:11 **F.** lọ ṣite bo jẹ dèho ji
Joh 12:42 na **F.** lẹ ma nọ yigbe
Ow 5:34 **F.** de he nọ yin Gamalieli
Mt 12:14; 23:15, 23, 27, 29; Luk 5:21.
FALO, Lo 9:17 **F.**: yẹn hẹn we gbọṣi aimẹ, na
Ow 7:10.
FATAKA, Jak 5:3 Sika po **f.** mìtọn po ko jẹkò
Ow 3:6.
FATAKA-KUẸ, Mt 25:18; Mk 14:11.
Mt 26:15 kọngbedopọ he ẹ do **f.** gbàn ji
FELIKSI, Ow 23:24; 24:3, 25, 27.
FESTU, Ow 24:27; 26:24.
FẸAYIHASẸNA, Luk 10:40 **f.** Malta
FẸẸMẸ, Luk 7:25.
FẸẸMẸNINỌ, 2Pi 2:13 Yé nọ pọ́n gbẹzan **f.** tọn
Jak 5:5; Osọ 18:7.
FẸLI, Mt 3:12; Luk 3:17.
FẸNNUWIWA, Lo 13:13 e ma yin to **f.** zanhẹmẹ
FẸ́ṢÀ, Lo 11:9.
FIFÁ, Mt 10:42.
FIFIỌ, Osọ 18:9.
FIGÁNGÁN, Luk 19:43.
FILADẸLFIA, Osọ 1:11; 3:7.
FILETU, 2Ti 2:17 Himeneu po **F.** po
FILIPPI 1., Mt 10:3; Joh 1:43; 6:5; 12:21.
FILIPPI 2., Ow 6:5; 8:5, 26; 21:8.
FINFẸ́N, Lo 11:22 hiẹ lọsu na yin **f.** sẹ̀ ga
FINFINYỌ́N, 2Kọ 4:8 Mí yin **f.** to aliho lẹpo mẹ
Osọ 14:20.
FINFLIN, Ow 10:4 Odè towe lẹ hẹji bo yin **f.**
Ow 10:31 nunina towe lẹ ko yin **f.**
FINFỌN, Mt 28:7 dọna devi lẹ dọ ewọ yin **f.**
1Kọ 15:44 yin **f.** to agbasa gbigbọnọ mẹ
1Kọ 15:17, 42.
FINFỌNSỌNKU, Luk 20:37 oṣiọ lẹ na yin **f.**
FININỌ, Joh 14:2 **F.** susu to owhé Otọ́ ṣie
Ow 17:26; Osọ 18:2.
FÌNNÚ, Mt 6:20 fie ajotọ ma nọ **f.** te
Efe 4:28 mẹhe nọ **f.** sọ **f.** ba blo
FIỌ, 1Kọ 3:15 eyin azọ́n mẹdepope tọn **f.**
Osọ 17:16 yí miyọ́n do **f.** galọtọ lọ
Osọ 18:8 yí miyọ́n do **f.** ẹ gbidigbidi
Osọ 20:9 miyọ́n jẹte sọn olọn bo **f.** yé
Mt 13:30; 21:19.
FIWHIWHLÁ, Mt 6:6 hodè hlan Otọ́ he to **f.**
FIWIWE, Mt 27:51 avọ̀ he gbò **f.** lọ tlẹ́n do awe
Osọ 15:8; 16:17.
FLEṢE, Ow 20:9 sinai to **f.** nù bo flẹ
2Kọ 11:33.
FLI, Kọl 4:5 nọ **f.** ojlẹ he jẹ lẹ
FLIN, Luk 17:32 Mì **f.** asi Lọti tọn
2Ti 1:5 yẹn **f.** yise he tin to hiẹ mẹ
Heb 10:32 nọ to azán he wayi lẹ **f.**
Heb 13:7 nọ **f.** mẹhe to anadenanu lẹ
Luk 23:42; 2Pi 3:2.
FLINNU, Tit 2:4 **f.** joja yọnnu lẹ nado
2Pi 1:12 yẹn na **f.** mì gando onú ehelẹ
FLU, 1Pi 1:4 ogú he ma nọ **f.** bo masọ nọ kupẹ́
FLU, HẸN, Mt 15:18 tọ́njẹgbonu wẹ **h.** gbẹtọ
FLUMẸJIJẸ, Lo 5:5 ma nọ hẹn **f.** wá
Jak 4:9 ayajẹ mìtọn ni diọ zun **f.**
FLUSỌ́, 2Kọ 4:2 ma hẹn ohó Jiwheyẹwhe tọn **f.**
Osọ 18:6 yí ovẹn **f.** na ẹn do whla awe ji
FỌ́N, Mt 13:33 kaka linfin lọ pete do **f.**
Joh 11:11 jei nado **f.** ẹn
Lo 13:11 ojlẹ nado **f.** sọn amlọn mẹ
1Kọ 15:34 Mì **f.** nọ nukle to aliho dodo mẹ
2Kọ 4:14 ewọ he **f.** Jesu na **f.** mí
Ga 5:9 Otọ́n vude nọ hẹn linfin lẹpo **f.**
1Tẹ 4:16 mẹhe kú hẹ Klisti lẹ na **f.**
Mt 10:21; Efe 1:20; 5:14; Kọl 2:12.
FỌNDOTE, 1Kọ 10:22 awuwhàn Jehovah tọn **f.**
FỌ́N, DOTE, Lo 10:19 **f.** awuwhàn gbẹtọ lẹ
1Ti 1:4 **f.** kanbiọ dodinnanu tọn
FỌNSỌNKU, Mt 22:30 **f.** whenu, ma na wlealọ
Joh 5:29 **f.** ogbè tọn, **f.** whẹdida tọn
Joh 11:25 Yẹn wẹ **f.** po ogbè po
Ow 24:15 **f.** dodonọ po mawadodonọ po

Lo 6:5 kinkọndopọ hẹ ẹ to **f.** mẹ
1Kọ 15:42 Mọdopolọ wẹ **f.** oṣiọ lẹ tọn
Flp 3:11 mọ **f.** tintan yí
2Ti 2:18 to didọ **f.** ko wá aimẹ
Heb 11:35 Yọnnu lẹ mọ oṣiọ yí gbọn **f.** dali
Osọ 20:6 tindo mimá to **f.** tintan mẹ
1Kọ 15:12, 13, 21; Flp 3:10; Heb 6:2.
FỌ́N, SỌNKU, Joh 6:39, 40, 44, 54.
Ow 2:24 **f.** ẹn gbọn okàn túntún
FỌNSỌNKU HE YỌ́N HUGAN, Heb 11:35.
FỌTỌ́N, Osọ 14:1 **f.** donu kantọn-konukunẹnẹ
FỌTỌ́N AO, Heb 12:22; Juda 14; Osọ 5:11.
FỌTỌ́N DONU KANTỌN-KONUKUNẸNẸ, Osọ 7:4; 14:1, 3.
FUFLUSỌ, MA YIN, 1Pi 2:2 anọ́sin he **m.** ohó
FÚ JẸHỌN, Joh 20:22 e **f.** do yé bo dọmọ
FUNAWHÀN, Osọ 19:11, 19.
2Kọ 10:3 mí ma nọ **f.** to agbasalan mẹ
Osọ 12:17 dlagọni lọ yì nado **f.**

G

GABLIẸLI, Luk 1:19, 26.
GALILI, Mt 4:23; Joh 2:11; 7:41, 52.
GALILINU (LẸ), Mk 14:70; Luk 13:1; Joh 4:45.
GALILỌ, 1Kọ 5:1 hodọ gando **g.** go, **g.** he nkọ
1Kọ 6:13 agbasa ma tin na **g.**
1Kọ 6:18 hònna **g.** Ylando devo depope
Ga 5:19 azọ́n agbasalan tọn lẹ wẹ **g.**
Efe 5:3 Mì gbọ **g.** ni ma tlẹ yin nùdego
Kọl 3:5 mì hù awutugonu lẹ, enẹ wẹ **g.**
1Tẹ 4:3 ojlo Jiwheyẹwhe tọn, nọla na **g.**
GALỌ, Osọ 2:22 mẹhe to **g.** hẹ ẹ lẹ
GALỌTỌ (LẸ), Mt 21:31 **g.** to nukọnjẹna mì
1Kọ 5:9 dogbẹ hẹ **g.** blo
1Kọ 6:15 hẹn zun awutugonu **g.** tọn
Efe 5:5 **g.** ma tindo ogú to ahọluduta mẹ
Jak 2:25 Lahabi **g.** yin lilá di dodonọ
Osọ 17:5 Babilọni onò **g.** lẹ tọn
Osọ 17:16 gbẹwanna **g.** bo hẹn ẹn zun
Luk 15:30; 1Ti 1:10; Heb 11:31; 12:16; 13:4; Osọ 17:1, 15; 19:2.
GAMALIELI, Ow 5:34; 22:3.
GANDO, Heb 2:17 nuhe **g.** Jiwheyẹwhe go lẹ
GANDU, Lo 6:12 dike ylando to **g.** do agbasa ji
Osọ 11:17 hiẹ ko jẹ **g.** ji taidi ahọlu
Ow 25:1; 1Kọ 4:8.
GANDUDU (LẸ), Lo 8:38 kavi angẹli kavi **g.**
1Kọ 15:24 ewọ na hẹn **g.** zun ovọ́
Efe 1:21 yiaga hú **g.**, podọ aṣẹpipa
Efe 6:12 ahididi, sọta **g.**
Kọl 2:15 **g.** po aṣẹpipa po jẹ agbá
Tit 3:1 setonuna **g.** po aṣẹpipa po
Efe 3:10; Kọl 1:16; 2:10.
GANDU TAIDI AHỌLU, Osọ 19:6.
Lo 6:12 mì dike ylando to **g.** blo
GÀNHIHO, 1Jo 2:18 Yọpọ lẹ, **g.** godo tọn lọ die
Osọ 17:12 mọ aṣẹpipa yí na **g.** dopo
Mt 26:45; Osọ 18:10.
GANHUNUPOTỌ, Osọ 1:8; 11:17.
Osọ 16:14 awhàn azán daho Jiwheyẹwhe **G.**
GANJẸ, 1Pi 4:11 **g.** huhlọn he Jiwheyẹwhe
GANJI, Mk 7:35 e sọ jẹ hodọ ji **g.**
Ga 5:7 Mì to wezundo **g.** dai
GÀNMẸ, Mt 24:36 azán po **g.** po, mẹde ma
GÀNPA, Ow 5:19; 16:26.
Osọ 20:7 Satani yin tuntundote sọn **g.** mẹ
GÀNPAMẸ, 1Pi 3:19 gbigbọ he to **g.**
Osọ 2:10 Lẹgba bẹ delẹ to mì mẹ do **g.**
Mt 5:25; 11:2; 25:36; Luk 22:33; Ow 5:21; 20:23; 26:31.
GÀNTỌ (LẸ), Efe 3:1 yẹn Paulu, **g.** na Klisti
2Ti 1:8 kunnudide gando yẹn **g.** go
Mt 27:15; Ow 16:25.
GÀNVẸẸ, 1Kọ 13:1 **g.** he to núdọ
GÀNVẸẸ-KUẸ, Mk 6:8 ma dona hẹn aglò, **g.**
GAZA, Ow 8:26.
GENEZALẸTI, Mt 14:34; Luk 5:1.
GETIN, 1Kọ 3:12 mẹde yí **g.** do dó do dodonu
GẸDẸ (LẸ), Ow 12:7 **G.** flẹ sọn alọ etọn lẹ go
Efe 4:3 dopo-yinyin to **g.** pọninọ tọn mẹ
Efe 6:20 afọzedaitọ de to **g.** mẹ
Flp 1:13 **g.** ṣie yin yinyọnẹn na mẹlẹpo
Kọl 3:14 owanyi, wẹ **g.** he kọn gbẹtọ dopọ
Kọl 4:3; Heb 11:36.
GẸHẸNNA, Mt 10:28 và alindọn sudo to **G.** mẹ
Mt 23:15 hẹn jẹna **G.** whla awe hú
Mt 23:33 hòngán sọn whẹdida **G.** tọn mẹ
Mk 9:43 bio **G.** mẹ po alọ awe po
Luk 12:5 aṣẹ nado zedlan **G.** mẹ
Jak 3:6 Odẹ nọ símiyọ́n gbọn **G.** dali
Mt 5:22, 29, 30; 18:9; Mk 9:45, 47.
GẸTSEMANI, Mt 26:36; Mk 14:32.
GIDEONI, Heb 11:32 eyin yẹn na do **G.** tọn
GÍDÍ, Lo 16:20 Jiwheyẹwhe na **g.** Satani
GIGO, Mt 5:16 azọ́n dagbe lẹ na **g.** Otọ́
Mt 25:31 Visunnu gbẹtọ tọn wá to **g.** mẹ
Luk 2:14 **G.** to aga hlan Jiwheyẹwhe
Lo 9:23 **g.** susugege do núzinzan ji
2Kọ 3:8 lizọnyizọn gbigbọ tọn do **g.**
Osọ 21:23 **g.** Jiwheyẹwhe tọn to hinhọ́n
Joh 1:14; Lo 1:23; 3:23; 1Pi 5:4.
GIGO DAHO, Ow 19:27 **g.** etọn zun ovọ́
1Pi 2:9 lá **g.**
2Pi 1:16 mí lẹzun kunnudetọ he mọ **g.** etọn
GIGOGÁN, Ow 7:48 **G.** lọ ma nọ nò ohò he
Luk 1:32, 76; 6:35; Ow 16:17.
GIGONỌ, Ow 2:20 azán **g.** Jehovah tọn
2Kọ 4:4 wẹndagbe **g.** gando Klisti go

GIGONỌ DAHO, Ow 24:3 Hiẹ **G.** Feliksi
Heb 1:3 adusilọ **G.** tọn mẹ to otẹn yiaga
Heb 8:1 ofìn **G.** tọn to olọn mẹ
GIGO OVỌ́, Ga 5:26 Mì dín **g.** blo
GIGOPANA, Joh 15:8 Ehe mẹ Otọ́ yin **g.** te
Ow 10:46 yí ogbè devo do to **g.** Jiwheyẹwhe
Lo 8:17 mí jiya dopọ hẹ ẹ, yin **g.** dopọ
Flp 1:20 Klisti na yin **g.** gbọn agbasa ṣie
Joh 7:39; 17:10; Ow 19:17.
GIGỌ́ MẸ, Joh 10:10 tindo ogbè to **g.**
Heb 6:17 dohia gudutọ opagbe tọn lẹ to **g.**
GIGỌ́ MẸ, SỌHA, Lo 11:12 **s.** yetọn to
GIGỌ́-YINYIN, Kọl 2:10 tindo **g.** gbọn ewọ
Efe 1:23; 4:13.
GILISÉ, Luk 17:2 eyin yè sìn **g.** do okò etọn
Osọ 18:21.
GINGLỌN, 2Kọ 4:8 finfinyọ́n, ṣigba ma yin **g.**
GINGLỌNDO, Ga 5:1 **g.** zẹgẹ afanumẹ-yinyin
GLEPỌNU, Luk 9:62 doalọ **g.** go bo pọ́n godo
GLESI (LẸ), Joh 15:1 Otọ́ ṣie wẹ **g.** lọ
Jak 5:7 **G.** nọ to tenọpọn sinsẹ́n
Mt 21:33; 2Ti 2:6.
GLÈTOHO, Mk 6:36, 56; Luk 9:12.
GLẸKIGBE, Joh 19:20.
GLẸKINU (LẸ), 1Kọ 1:22 **G.** to nuyọnẹn dín
Ga 3:28 Ju kavi **G.** de ma tin
Lo 1:16; 1Kọ 10:32; 12:13.
GLI, 1Kọ 7:29 **g.** wẹ ojlẹ he pò
Osọ 12:12 yọnẹn dọ whenu **g.** wẹ emi tindo
GLIGLI, Heb 10:23 tẹdo todido go **g.**
GLO, Heb 6:18 e **g.** Jiwheyẹwhe nado dolalo
Mt 17:20.
GLÒLÒ-JIJLÁ, Flp 2:3 ma nọ yí **g.** do wà
GLỌNALINA, Mk 9:38 mí tẹnpọn nado **g.** ẹn
Ow 11:17 bọ yẹn nado **g.** Jiwheyẹwhe?
2Kọ 6:12 **g.** mìde ma nado do owanyi
Ga 5:7 Mẹnu wẹ **g.** mì ma nado setonu
1Tẹ 2:16 **g.** mí nado dọyẹwheho na akọta
GLỌNALINAMẸ, 1Jo 4:18 na obu nọ **g.**
GODO, Mk 9:35; 1Jo 2:18; Osọ 1:17.
Mt 16:23 dọna Pita: Tọn sọn **g.** ṣie, Satani!
1Kọ 15:26 kẹntọ **g.** tọn, okú na zun ovọ́
1Kọ 15:45 Adam **g.** tọn gbigbọ ogbè-namẹtọ
Flp 3:13 to jiwọn nuhe to **g.** lẹ go bo
2Pi 2:20 ninọmẹ **g.** tọn ylanhu tintan
Osọ 22:13 Yẹn wẹ tintan podọ **g.** tọn
GODOTỌ, Mt 19:30 tintan na lẹzun **g.**
Mt 20:8, 16.
GÒHỌ, 2Kọ 5:1; Heb 8:2.
Heb 9:11 **g.** pipé he ma yin bibasi po alọ po
Osọ 21:3 **G.** Jiwheyẹwhe tọn to gbẹtọvi dè
GÒHỌTÚNTÚN, 2Pi 1:13 bọ yẹn to **g.** Ehe
GOMỌLA, Mt 10:15 na pọnte na **G.**
Lo 9:29; Juda 7.
GỌ́, Efe 5:18 mì nọ **g.** na gbigbọ
Mt 23:32; Ow 4:31; Kọl 1:9.
GỌ̀, JO, Ow 1:6 be hiẹ na **g.** ahọluduta
GỌALỌNA, Lo 8:26 gbigbọ lọ ga nọ **g.** mí
Heb 2:18 **g.** mẹhe to yinyin whiwhlepọn
Ow 16:9.
GỌ̀ BIỌ EDE MẸ, Luk 15:17 whenue e **g.**, e
GỌGI, Osọ 20:8.
GỌJONA, Lo 11:35 bọ ewọ dona **g.**
GỌLGỌTA, Mt 27:33; Joh 19:17.
GỌN, 2Pi 2:3 vasudo yetọn ma to na **g.**
GỌWÁ OGBÈ, Heb 6:6 yin hinhẹn **g.** nado
GUDUTỌ, Mt 21:38 **G.** die; gbọ mí ni hù i
Lo 8:17 **g.** Jiwheyẹwhe tọn, **g.** hẹ Klisti
Ga 3:29 okún Ablaham tọn, **g.** opagbe tọn
Efe 1:11 mílọsu ko yin dide nado yin **g.** lẹ
Heb 1:2 Visunnu, **g.** onú lẹpo tọn
Ga 4:7; Heb 6:17.
GUDUTỌGBẸ́, Lo 8:17 **g.** lẹ hẹ Klisti
Efe 3:6 omẹ akọta lẹ tọn nido yin **g.**
GUFINFỌN, Luk 23:2 e to **g.** hẹnwa akọta
Luk 23:19 yin zizedo gànpamẹ na **g.**
Ow 21:38 Egiptinu lọ, mẹhe fọn **g.** dote
Ow 24:5 adlanọ bọ e to **g.** hẹnwa
GUFỌNTỌ, Mk 15:7 to gànmẹ hẹ **g.** lẹ
GÚGÚ, 1Ti 6:9.
GUGUTỌ (LẸ), Luk 24:25; Tit 3:3.
GUWHẸ̀, 1Kọ 6:7 mì ma kuku gbọ bo yí **g.**?

GB

GBÁ, Mt 7:24 **gb.** ohò do osé gángán ji
Mt 21:33 ovẹn-finyọ́ndo bo **gb.** atòhò de
Heb 3:3 ewọ he **gb.** tindo gbégbò hugan
Ow 7:49.
GBÀ, DO, Ow 9:21 **gb.** mẹhe to Jelusalẹm lẹ
Ga 1:13 yẹn nọ **gb.** ẹ
Joh 10:12.
GBADOPỌNNA, Ow 17:11 **gb.** Owe-wiwe lẹ
1Kọ 2:15 gbẹtọ gbigbọnọ nọ **gb.** onú lẹpo
GBÀ HÁNYÁN, Mt 21:44 jẹ zannu he ji na **gb.**
GBAJA, Lo 13:12 ze **gb.** hinhọn tọn lẹ dogo
Efe 6:11 Mì ze **gb.** dó
Efe 6:13 mì ze **gb.** blebu hẹn
GBAKIJA, Ow 15:16 yẹn na vọ́ **gb.** etọn lẹ gbá
GBÁN, Luk 3:5 he **gb.** lẹzun jijlọ
GBÀNDỌN, 2Pi 3:9 Jehovah ma to **gb.**
GBANGBA, Kọl 2:15 do yé hia to **gb.**
1Ti 6:13 dekunnu dagbe to **gb.**
Joh 7:13; 18:20; Ow 13:15; 20:20.
GBANGBA TỌN, WEHIHIA, 1Ti 4:13.
GBÀ OSẸ́N, Lo 2:25 ṣigba eyin hiẹ nọ **gb.**
Jak 2:11.
GBÀPÁ, Ow 23:22 A **gb.** mẹde dọ

GBÀPE, Ow 8:4 mẹhe **gb.** gbọn aigba lẹpo ji
Jak 1:1 hlan whẹndo wiawe he **gb.** lẹ:
1Pi 1:1 hlan gbéjinọtọ ojlẹ gli tọn he **gb.**
GBAWHÀN, Joh 16:33 Yẹn ko **gb.** aihọn tọn
Lo 8:37 mí **gb.** to onú lẹpo mẹ
Lo 12:21 nọ **gb.** oylan tọn
1Jo 5:4 onú lọ he **gb.** aihọn tọn
Osọ 2:7 Ewọ he **gb.** wẹ yẹn na na
Osọ 3:21 Ewọ he **gb.** wẹ na sinai
Osọ 11:7 gbekanlin na **gb.**
Osọ 15:2 **gb.** gbekanlin podọ boṣiọ etọn tọn
Osọ 17:14 Lẹngbọvu lọ na **gb.** yetọn
Osọ 21:7 Mẹdepope he **gb.** wẹ na dugu
1Jo 2:13; 4:4; 5:5; Osọ 2:11, 17, 26; 3:5, 12; 5:5; 12:11.
GBAYIPE, 1Kọ 7:2 na galilọ he **gb.** wutu
Lo 3:7.
GBEDIDE (LẸ), Mt 15:3 mìlọsu nọ tùnafọ **gb.** ji
Mt 15:9 yé nọ plọnmẹ **gb.** gbẹtọ
Mt 22:40 **Gb.** awe ji wẹ Osẹn plá do
Mk 12:28 **Gb.** tẹwẹ yin tintan
Joh 12:50 **gb.** etọn zẹẹmẹdo ogbè
Joh 14:21 mọ **gb.** ṣie yí bo yìn
Kọl 2:22 kọndopọ mẹ hẹ **gb.**
1Tẹ 4:2 mìwlẹ yọn **gb.** he mí na mì
1Ti 1:5 yanwle **gb.** ehe tọn wẹ owanyi
1Ti 1:18 **Gb.** he wẹ yẹn zedo alọmẹ na we
1Jo 2:7 e ma yin **gb.** yọyọ do
1Jo 5:3 **gb.** etọn ma pẹnagbanmẹ
Mk 12:31; Luk 2:1; Joh 10:18; Ow 26:12; 1Jo 3:23; Osọ 12:17.
GBÉGBÒ, Lo 12:10 nukọntọ to **gb.** didohia
Lo 13:7 **gb.** na mẹhe **gb.** jẹna
Heb 5:4 ma nọ ze ede do otẹn **gb.** tọn mẹ
1Ti 1:17; 6:16; Heb 2:9; Osọ 4:11.
GBEJE, 1Kọ 11:28 **gb.** ede pọn kitokito
1Tẹ 2:4 mẹhe nọ **gb.** ahun pọn
Osọ 2:23 mẹhe nọ **gb.** ayi po ahun po pọn
GBÉJINỌTỌ OJLẸ GLI TỌN LẸ, 1Pi 2:11.
Heb 11:13 yin jonọ lẹ po **gb.** po to aigba lọ ji
GBEJIZỌNLIN GBỌJẸZAN TỌN, Ow 1:12.
GBEKANLIN, Osọ 13:17; 17:3.
Osọ 19:20 mọ ohia **gb.** lọ tọn yí
GBEKỌNDOPỌ, 1Kọ 7:5 adavo gbọn **gb.** dali
File 21 dejido **gb.** towe go
GBEMANỌPỌ, Ow 15:2; 23:7.
1Kọ 1:11 **gb.** tin to ṣẹnṣẹn mìtọn
GBÈTA, Ow 16:4 yé dọ **gb.** he kọn apọsteli
GBÉTATÒ, Mt 10:11 kavi **gb.** he mẹ mì biọ
Mt 9:35; Mk 6:6.
GBEYIYI, Lo 14:11 **gb.** hlan Jiwheyẹwhe
GBEYIYI GBANGBA TỌN, Lo 10:10 basi **gb.**
Heb 13:15 sinsẹn nùflo tọn he basi **gb.**
GBẸ́, Mk 6:26 ṣogan e ma jlo na **gb.** na ẹn
GBẸDAI, Mt 19:7 naegbọn Mose nagbè **gb.**
GBẸ́ DAI, Mt 21:42 Zannu he hòdotọ **gb.**
Ow 7:35.
GBẸ́, DAI, Mt 1:19 Josẹfu lẹn nado **gb.** ẹ to
Mt 5:31 he **gb.** asi etọn, ni na ẹn owe de
Mt 19:9 **gb.** asi, bọ e ma yin na galilọ
Mt 27:46 naegbọn hiẹ do **gb.** mi?
Luk 10:16 ewọ he **gb.** mì **gb.** yẹnlọsu dai
2Ti 2:16 **gb.** ohó ovọ́ lẹ dai
2Ti 2:19 **gb.** mawadodo
Tit 2:12 **gb.** jijọ-madi-Jiwheyẹwhe
Mk 8:31; 10:11; Luk 16:18; Joh 12:48.
GBẸDIDO, 1Kọ 15:33 **Gb.** ylankan lẹ nọ hẹn
GBẸDU, Luk 16:19 nọ to **gb.** egbesọegbesọ
GBẸDUDU, Luk 8:14 magbọjẹ gọna **gb.** duto
1Ti 5:6 he pò na **gb.**
2Ti 3:4 wanyina **gb.** tọ́ kakati nido
Tit 3:3.
GBẸ̀FẸDUDU, Jak 5:5 Mì pò na **gb.**
Jak 4:1.
GBẸKỌ, 1Ti 4:14 A **gb.** nunina he to hiẹ mẹ
Heb 2:3 eyin mí ko **gb.** whlẹngán go
Heb 10:25 ma yin nado **gb.** pipli dopọ go
Heb 10:28 he **gb.** osẹn Mose tọn go nọ kú
Luk 7:30.
GBẸ̀MẸ, Luk 15:12 e má nutindo **gb.** tọn etọn
GBẸ̀N, 2Kọ 9:6 tẹalọpò do dó tẹalọpò do **gb.**
Ga 6:7 nudepope gbẹtọ to didó, e na **gb.**
Ga 6:9 mí na **gb.** eyin agbó ma pé mí
Osọ 14:15 Zín agbogọdọẹ do e mẹ bo **gb.**
Mt 6:26; Luk 12:24; Joh 4:38; 1Kọ 9:11.
GBẸ́ NADO DOTOAINA, Heb 12:25.
GBẸNUNA, 1Ti 5:1 A **gb.** sunnu mẹhomẹ blo
GBẸNUNAMẸ, 2Ti 4:2.
GBẸ̀TE, Osọ 19:20 dindọn dlan miyọn mẹ **gb.**
GBẸTỌ, Mt 4:4 **Gb.** ma nọ nọgbè gbọn akla
Mt 4:19 yẹn na yí mì do basi whèhutọ **gb.**
Mt 15:9 gbedide **gb.** tọn wẹ yé nọ plọnmẹ
Luk 16:15 nuhe **gb.** nọ pọn di nujọnu wẹ
Ow 4:25 **gb.** to ayihamẹlẹnpọn do ovọ́ ji?
Ow 5:29 setonuna Jiwheyẹwhe kakati **gb.**
Ow 15:14 nado de **gb.** lẹ na oyín etọn
1Kọ 9:8 Be nujinọtedo **gb.** tọn mẹ yẹn dọ
2Kọ 4:16 **gb.** homẹ tọn to yinyin hinhẹn jẹ
Ga 1:10 be **gb.** wẹ yẹn na hẹn homẹhun
Ga 1:11 wẹndagbe ma wá sọn **gb.** dè
Efe 3:16 hẹn **gb.** homẹ tọn zun hlọnhlọnnọ
Heb 9:19 húnhún do owe po **gb.** lẹpo po go
Juda 16 na sisi **gb.** lẹ na ale yedetiti tọn
Osọ 7:9 sọn akọta lẹpo, **gb.** lẹpo mẹ
Osọ 17:15 Osin nọtena **gb.** lẹ, gbẹtọgun lẹ
Ow 3:23; Lo 15:11; 1Kọ 1:25; Flp 2:8; 2Ti 3:2; Heb 2:17.
GBẸTỌGUN, Mt 13:34; Mk 3:9; Joh 6:5.
Mt 21:9 **gb.**, to awhádo dọmọ: Mí vẹ we

GBẸTỌGUN DAHO, Mk 12:37 **Gb.** to todoai
GBẸTỌGUN HE TO ADÁN JI,
Ow 24:12 yẹn ma bẹ **gb.** de pli
GBẸTỌGUN ZINGIDINỌ, Ow 19:40.
Ow 17:5 wleawuna **gb.** de bo je bẹwlu
GBẸTỌ SUSUGEGE, Osọ 7:9 **gb.**, sọn akọta
GBẸTỌVI LẸ, Lo 6:19 Yẹn to hogbe he **gb.** jẹakọ
GBẸTỌ-YINYIN, Lo 6:6 **gb.** hoho yin whiwhè do
Efe 4:22 klọn **gb.** hoho dai
Efe 4:24 ze **gb.** yọyọ dó
Kọl 3:9 de **gb.** hoho sẹ sọn ogo
GBẸWANNA, Mt 5:43 **gb.** kẹntọ
Mt 6:24 **gb.** ode bo yiwanna awetọ
Mt 24:9 akọta lẹpo na **gb.** mì
Luk 6:22 whedepopenu he gbẹtọ **gb.** mì
Luk 6:27 wà dagbe na mẹhe **gb.** mì
Luk 14:26 **gb.** otọ́, onò, asi
Joh 3:20 wà onú ylankan nọ **gb.** hinhọn
Joh 7:7 yẹn wẹ aihọn **gb.**, na yẹn
Joh 12:25 ewọ he **gb.** alindọn etọn
Joh 15:19 ehe wutu aihọn **gb.** mì
Joh 17:14 aihọn ko **gb.** yé
Lo 7:15 nuhe yẹn **gb.** wẹ yẹn nọ wà
Lo 9:13 Yẹn yiwanna Jakọbu, **gb.** Esau
Heb 1:9 dodowiwa, **gb.** sẹ́nhẹngba
1Jo 3:15 mẹdepope he **gb.** mẹmẹsunnu
1Jo 4:20 **gb.** mẹmẹsunnu, lalonọ wẹ
Mt 10:22; Joh 15:18, 25; Tit 3:3; Juda 23; Osọ 17:16.
GBẸWANNA, SINSINYẸN, Lo 2:22.
GBẸWHENU, Luk 16:25 mọ dagbe yí to **gb.**
GBẸZAN, Efe 4:22 aliho **gb.** dai tọn mìtọn
GBẸ̀ZỌNLIN, Jak 3:6 Odẹ́ nọ símiyọ́n **gb.**
GBIDIKỌNA, Mk 4:7, 19; Luk 8:7.
Mt 13:22 magbọjẹ po adọkunnu po **gb.** ohó
Ow 10:38 azọ̀nhẹngbọna mẹhe Lẹgba **gb.**
GBIGBÀ, Joh 19:36 ohú etọn ma na yin **gb.**
GBIGBÁ, Luk 3:5 okọ́ta lẹpo wẹ yè na **gb.**
Joh 2:20 Owhe kande ṣidopo tẹmpli yin **gb.**
GBIGBẸDAI, 1Kọ 9:27 yẹnlọsu ni ma yin **gb.**
2Kọ 4:9 ṣigba mí ma yin **gb.**
1Ti 4:4 nudepope ma yin **gb.** eyin
1Pi 2:4 zannu, yin **gb.** gbọn gbẹtọ
2Pi 2:15 ali jijlọ lọ **gb.**
Heb 12:17.
GBIGBLE, Lo 8:21 afanumẹ-yinyin na **gb.**
1Kọ 15:42 E yin didó to **gb.** mẹ, yin finfọn
Ga 6:8 agbasalan etọn na gbẹn **gb.**
Efe 4:29 ohó **gb.** tọ́njẹgbonu sọn onù
Kọl 3:8 de ohó **gb.** sọn onù mẹ
Ow 2:27, 31; 13:36; 1Kọ 15:50.
GBIGBLO, Efe 3:18 mọnukunnujẹ **gb.**, tedidi Osọ 20:9; 21:16.
GBIGBỌ́, Luk 21:25 **gb.** ohù tọn
1Pi 5:8 Lẹgba di kinnikinni he to **gb.**
GBIGBỌ, Mt 3:16 **gb.** ja di apoe
Mt 26:41 **gb.** to jijlo, ṣigba agbasa yin
Luk 24:39 **gb.** ma tindo agbasalan po ohú po
Joh 4:24 **Gb.** wẹ Jiwheyẹwhe
Ow 2:17 kọ̀n **gb.** ṣie do agbasalan lẹpo ji
Ow 7:51 tasinyẹntọ diọnukunsọ **gb.** wiwe
Lo 8:6 ayiha zizedo **gb.** ji nọ dekọtọn do
Lo 8:9 eyin **gb.** Jiwheyẹwhe tọn nọ mì
Lo 8:11 **gb.** omẹ lọ he fọn Jesu tọn
Lo 8:16 **Gb.** nọ dekunnu hẹ **gb.** mítọn
Lo 11:8 Jiwheyẹwhe na yé **gb.** amlọn
1Kọ 2:10 **gb.** nọ dindona onú lẹpo
1Kọ 2:11 adavo **gb.** Jiwheyẹwhe tọn
1Kọ 2:13 onú **gb.** tọn kọndopọ hẹ ohó **gb.**
1Kọ 3:16 **gb.** Jiwheyẹwhe tọn nọ nọ̀ mì mẹ
2Kọ 3:6 ṣigba **gb.** nọ hẹnmẹ wá ogbè
2Kọ 3:17 fie **gb.** te, mẹdekannujẹ nọ to finẹ
Efe 2:22 nọtẹn de nado nọ nọ̀ gbọn **gb.** dali
Efe 4:30 mì hẹn homẹgble **gb.** wiwe blo
Efe 6:12 ahididi sọta **gb.** ylankan lẹ
Efe 6:17 ohí **gb.** tọn, ohó Jiwheyẹwhe tọn
2Ti 1:7 Jiwheyẹwhe ma na mí **gb.** obu
Jak 4:5 **Gb.** nuvẹun tọn to onú voovo jlo
1Pi 3:19 dọyẹwheho na **gb.** he to gànpamẹ
Osọ 22:17 **Gb.** po asiyọyọ po to didọ: Wá!
Joh 16:13; Lo 1:11; 7:14; 1Kọ 15:45; Ga 5:22; 1Pi 3:18.
GBIGBỌ, ṢÍ, Luk 23:46 **gb.** etọn
GBIGBỌ AOVI TỌN,
Luk 8:36 dawe he tindo **gb.** jẹgangan
GBIGBỌDO, 2Ti 3:16 Owe-wiwe yin **gb.**
GBIGBỌ-LIHO, Ga 6:1.
1Kọ 2:14 **gb.** wẹ yé nọ yin dogbapọnna te
Kọl 1:8 hẹn owanyi to **gb.** zun yinyọnẹn
Osọ 11:8 otò he yin yiylọ to **gb.** dọ Sodọmi
GBIGBỌMẸ, 1Kọ 10:3, 4.
Mt 5:3 yọnẹn dọ yé tindo nuhudo **gb.** tọn
1Pi 2:5 to yinyin didó daga di ohò **gb.** tọn
GBIGBỌNỌ, 1Kọ 15:44 finfọn to agbasa **gb.**
GBIGBỌ WIWE, Mt 1:18 to ohò gbọn **gb.** dali
Mt 12:32 mẹdepope he dọho jẹagọdo **gb.**
Luk 3:22 **gb.** sọawuhia taidi apoe
Joh 14:26 alọgọtọ, **gb.**, he Otọ́ na dohlan
Ow 2:4 yemẹpo sọ gó na **gb.**
Ow 11:16 mìwlẹ na yin bibaptizi po **gb.** po
1Kọ 6:19 tẹmpli **gb.** tọn wẹ agbasa mìtọn
Efe 4:30 mì hẹn homẹgble **gb.** blo
Heb 6:4 mẹhe ko lẹzun mahẹtọ **gb.** tọn lẹ
2Pi 1:21 dile yé yin anadena gbọn **gb.** dali
Mt 3:11; Mk 13:11; Ow 20:28.
GBÍNGBÁNNỌ, Flp 2:15 whẹndo jijọ **gb.**
GBINGBẸ̀N, Joh 4:35 ogle lẹ, bia na **gb.**
GBINGBẸ̀NTỌ, Joh 4:36 **gb.** lọ to azọ́nkuẹ lẹ yí
GBLAGADA, Mt 7:13 **gb.** wẹ aliho he yì vasudo

GBLE, 1Kọ 15:33 nọ hẹn walọ dagbe **gb.**
GBLE, MA NỌ, Lo 1:23 Jiwheyẹwhe he **m.**
1Kọ 9:25 mọ jẹgbakun he **m.**
1Pi 3:4 nusisọ́ he **m.** he yin gbigbọ
GBLE, MA SỌGAN, Efe 6:24 owanyi he **m.**
1Ti 1:17 Ahọlu madopodo, he **m.**
1Pi 1:4 hlan ogú he **m.**
1Pi 1:23 ṣigba gbọn okún he **m.** dali
GBLE, NỌ, 1Kọ 9:25 mọ jẹgbakun he **n.** de yí
GBLE, SỌGAN, 1Kọ 15:53 dehe **s.** ehe
Lo 1:23; 1Kọ 15:54; 1Pi 1:18, 23.
GBLEAWUNA, Luk 10:19 nude ma na **gb.** mì
Osọ 9:10 aṣẹ nado **gb.** gbẹtọ na osun atọ́n
Ow 18:10; Osọ 7:2; 9:4.
GBLEHOMẸ, Mk 10:14 Jesu mọ ehe, e **gb.**
1Kọ 13:5 ma nọ **gb.** aplà
Efe 4:26 Mì **gb.,** ṣogan mì waylando blo
Heb 3:10 yẹn **gb.** do whẹndo ehe go
Heb 3:17 Jiwheyẹwhe **gb.** na owhe kande?
Osọ 12:17 dlagọni lọ **gb.** do yọnnu lọ go
GBLEWA, Efe 5:4 hodidọ kavi aslan **gb.** tọn
GBLEWHẸ, Mt 20:18 yé na **gb.** okú tọn do e
GBLEWHẸDO, Lo 8:3 **gb.** ylando to
Tit 3:11 ewọ ko **gb.** ede
Jak 5:6 Mì ko **gb.,** mì ko hù dodonọ
Mt 12:7, 41, 42; Lo 8:34; Heb 8:8; 11:7; 1Jo 3:20.
GBLEWHẸ OKÚ TỌN DO,
2Kọ 3:6 kandai osẹn tọn **gb.,** ṣigba
GBLEZỌN, 2Ti 3:8 mẹhe **gb.** to ayiha mẹ
Tit 1:11 yé to yise whédo lẹ tọn hẹn **gb.**
2Kọ 11:3; 1Ti 6:5; Osọ 19:2.
GBLEZỌN, WALỌ, 2Pi 2:19 yin afanumẹ **w.** tọn
Tit 1:6; 1Pi 4:4; 2Pi 1:4.
GBLEZỌN, WALỌ HE, Efe 5:18.
GBLODEJI, Mt 23:5 hẹn okẹyẹ awù tọn **gb.**
GBLỌ, Osọ 3:16 na hiẹ **gb.** bo ma hùnmiyọ́n
GBLỌN, Ow 4:14 yé ma yọ́n nuhe yé na **gb.**
GBLỌNHONA, Kọl 4:6 yọ́n lehe mì na **gb.** ode
GBÒ, Efe 2:14 họ́ adó he **gb.** ṣẹnṣẹn lọ sè
GBÒ, FÁN, Luk 15:20 họnwezun bo **gb.** e
Ow 20:37.
GBOADÀ, 1Kọ 7:18.
Ow 7:51 tasinyẹntọ podọ mẹhe ma **gb.** to
Lo 3:30 **gb.** gbọn yise dali
GBÒ ADÓ, Mt 6:19 ajotọ nọ **gb.** bo nọ fìnnú
GBOADỌ, Lo 5:7 mẹde na tlẹ **gb.** nado kú
GBOAWUPO, 1Kọ 13:8 Owanyi ma nọ **gb.**
2Pi 1:10 mì ma na **gb.** gbede
GBÒDLÁN, Luk 17:24 abì, **gb.**
GBÒGBÉNA, Luk 18:20 **Gb.** otọ́ po onò po
Efe 6:2 **Gb.** otọ́ towe po onò towe po
GBONU, 2Kọ 4:16 gbẹtọ he mí yin to **gb.** to
2Kọ 11:28 onú **gb.** tọn
1Tẹ 4:12 to zọnlin jijlọ zìn to **gb.**
Heb 13:11 **gb.** wẹ kanlin nọ yin fifiọ te
GBONUTỌ, 1Ti 3:7 kunnudide dagbe sọn **gb.**
GBÒTANA, Mt 14:10 **gb.** Johanu to gànpamẹ
Mk 6:16; Luk 9:9.
GBỌAGBA, Jak 1:5 **gb.** nuyọnẹn tọn
1Ti 6:5.
GBỌDO, Mt 22:43 Davidi to **gb.** glọ ylọ ẹ dọ
Osọ 1:10 **gb.** glọ, yẹn wá to azán Oklunọ
GBỌFUFU, Ow 17:25 ewọ wẹ nọ na gbẹtọ **gb.**
GBỌFUFU, MATINDO,
1Kọ 14:7 nuhe **m.** lẹ nọ dọnú
GBỌGBỌẸ, Mt 25:32 klan lẹngbọ sọn **gb.**
Heb 9:12 ma biọ po ohùn **gb.** tọn po
Heb 10:4.
GBỌJẸ, Heb 4:3 mí biọ **gb.** lọ mẹ
Heb 3:11; Osọ 14:11.
GBỌJẸZAN, Mt 12:8 Oklunọ **gb.** tọn wẹ
Mk 2:27 **Gb.** wá aimẹ na gbẹtọ, e ma yin
Kọl 2:16 mẹde dawhẹna mì to **gb.** mẹ blo
Heb 4:9 **gb.** pò to aimẹ na omẹ
GBỌJẸZANGBE, Luk 14:5.
Mt 24:20 hinhọnyi ni ma yin **gb.** blo
GBỌJỌ, Ga 6:9 **gb.** to dagbe wiwà mẹ blo
Kọl 3:21 nikaa **gb.**
2Pi 1:8 glọnalina mì ma nado **gb.** kavi tindo
GBỌNVO, Ga 4:20 dọho to aliho he **gb.** mẹ
GBỌNVONA, Ga 1:9 lá nudevo **gb.** nuhe mì
GBỌṢI, Luk 5:16 **gb.** edeṣo to danfafa ji
Joh 3:36 homẹgble Jiwheyẹwhe tọn **gb.** e ji
Joh 6:27 núdùdù he **gb.** aimẹ kakajẹ ogbè
Joh 8:31 Eyin mì **gb.** ohó ṣie mẹ, be devi
1Kọ 3:14 Eyin azọ́n mẹdepope tọn **gb.** ote
1Ti 5:5 **gb.** odè mẹ to ozán po okle po
1Jo 2:17 wà ojlo Jiwheyẹwhe tọn na **gb.**
Joh 15:4; 1Kọ 7:20; 2Jo 9.
GBỌṢI AIMẸ, Heb 10:34 nutindo he nọ **gb.** de
GBỌWHẸ, Lo 5:10 mí **gb.** hẹ Jiwheyẹwhe
Lo 5:11 mívlẹ penugo nado **gb.**
Efe 2:16 **gb.** na omẹ awe lẹ
Kọl 1:20 ewọ gblamẹ **gb.** hẹ onú lẹpo
GBỌZANGBỌZAN, Ow 24:26.
Luk 5:33 Devi Johanu tọn lẹ nọ blanù **gb.**

H

HÀ, Lo 15:18 yẹn ma **h.** nado dọ nudepope
HADẸṢ, Mt 16:18 họngbo **H.** tọn lẹ ma na
Luk 10:15 Hiẹ na yì **H.** mẹ!
Ow 2:31 ma yin gbigbẹdai do **H.** mẹ
Osọ 1:18 họnhungan okú po **H.** po tọn
Osọ 20:14 okú po **H.** po yin dindlan do
Mt 11:23; Luk 16:23; Osọ 6:8; 20:13.
HAGALI, Ga 4:24.
HAGBẸ, Luk 5:7.

HAGBẸ KLANDOVO. Sọ pọ́n KINKLAN.
1Kọ 11:19 **h.** lẹ dona tin to ṣẹnṣẹn mìtọn
HALANI, Ow 7:2.
HALELUYAH. Pọ́n PÀ JAH.
HÀNJI, Kọl 3:16 tudohomẹna ode awetọ bo to **h.**
Osọ 14:3.
HAṢINṢAN, Kọl 2:12; File 16.
HATỌ, Heb 1:9.
HEBLU (LẸ), 2Kọ 11:22; Flp 3:5.
HEBLUGBE, Osọ 16:16 to **H.** mẹ dọ Amagẹdọni
HẸJI, Joh 3:13 mẹdepope ma ko **h.** yì
Joh 6:62 Visunnu gbẹtọ tọn **h.** jei fie e te
Joh 20:17 yẹn ma ko **h.** yì Otọ́ dè
Ow 2:34 Davidi ma **h.** yì olọn mẹ
Lo 10:6; Efe 4:8, 9, 10.
HẸJÓ, 1Pi 4:9 Mì nọ **h.** ode awetọ
HẸLỌDI, Mt 2:1 azán **H.** ahọlu lọ tọn lẹ mẹ
Luk 23:12; Ow 4:27; 12:1.
HẸN, Ow 3:21 mẹhe olọn dona yí **h.**
Lo 11:18 hiẹ ma **h.** adò dote, adò wẹ **h.** we
Lo 15:1 huhlọnnọ dona **h.** agbàn madogán
Ga 2:14 to omẹ akọta lẹ tọn **h.** nado
Ow 3:7; Lo 13:4; Heb 9:28; 13:13.
HẸNAI, 2Kọ 10:4 nuhe **h.** lẹ
HẸNAZỌ̀NGBỌ. Sọ pọ́n HẸNAZỌ̀NGBỌNA, AZỌ̀NHẸNGBỌNA.
Luk 13:14 **h.** to gbọjẹzangbe
HẸNAZỌ̀NGBỌNA. Sọ pọ́n HẸNAZỌ̀NGBỌ, AZỌ̀NHẸNGBỌNA.
Mt 13:15 lẹkọ bọ yẹn nado **h.** yé
Luk 4:23 Dotozọ́nwatọ, **h.** dewe
Mt 8:7; 12:15; 19:2; 21:14; Mk 3:2; Luk 9:11; 10:9.
HẸNAZỌ̀NGBỌNAMẸ. Sọ pọ́n HẸNAZỌ̀NGBỌNA, AZỌ̀NHẸNGBỌNA.
Luk 6:7.
HẸN, BU, Luk 9:24 **h.** alindọn na yẹn tọn wutu
Mt 10:39; 2Tẹ 2:2.
HẸNDI, Mt 5:17 e ma yin nado vasudo, ṣigba **h.**
Lo 13:6 devizọnwatọ gbangba to lẹndai **h.**
HẸN, DI, 2Ti 4:5 **h.** lizọnyizọn towe to gigọ́ mẹ
Ga 6:2.
HẸN, GỌWÁ, Mt 17:11 Elija na **h.** onú lẹpo
Jak 5:20 mẹhe **h.** ylandonọ
HẸ́NJIJẸ, 2Kọ 8:9 lẹzun adọkunnọ gbọn **h.** etọn
HẸN LODO, Lo 3:31 Kakatimọ, osẹn wẹ mí **h.**
HẸN, LODO, Ow 20:32.
1Kọ 14:4 ewọ he nọ dọ dọdai nọ **h.** agun
HẸNMẸJỌSI, Joh 6:60 Ohó ehe **h.**
HẸNMẸ LODO, 1Kọ 14:3 dọdai lẹ nọ **h.**
HẸN MÌDE, 1Kọ 16:13 mì **h.** di sunnu
HẸNNU, Mt 24:30 **h.** he to aigba ji lẹpo na
Osọ 1:7 **h.** aigba tọn lẹpo na do awubla hia
HẸNNUMẸ, Kọl 4:10 Malku, **h.** Balnaba
Luk 14:12; Ow 10:24.
HẸN OKÚ WÁ, Heb 2:14 mẹhe **h.**, Lẹgba
HẸN ONÚ LẸ SỌGBE, Heb 9:10 ojlẹ nado **h.**
HẸN, WÁ, Mt 21:16 ovi lẹ to anọ́nù **h.** pipà
2Kọ 3:9 **h.** dodowiwa
2Kọ 10:6 nado **h.** yasanamẹ na tolivivẹ
1Jo 5:16, 17 ylando he ma nọ **h.** okú
HẸN ZUN, Jak 4:4 to ede **h.** kẹntọ
HẸVIOSÒ, Mk 3:17 Boanege, Visunnu **H.** tọn lẹ
Osọ 6:1 yí ogbè taidi **h.** tọn do dọ: Wá!
HIA, 2Kọ 3:2 gbẹtọvi lẹpo yọnẹn bosọ nọ **h.**
2Kọ 5:19 ma **h.** sẹnmẹjijẹ dokọna yé
Osọ 1:3 Ayajẹnọ wẹ ewọ he nọ **h.**
Osọ 13:18 **h.** sọha gbekanlin lọ tọn
HIADOMẸGO, Ga 6:17 **h.** to agbasa ṣie go
HIADONU, 2Kọ 1:22 yí **h.** etọn do mí go bo
2Ti 2:19 tindo **h.** ehe: Jehovah yọ́n
Osọ 22:10 Hiẹ yí **h.** do tlẹ́ owe-hihá ehe blo
Lo 4:11; Osọ 5:1; 7:2, 3.
HIAWE, Luk 4:16.
HIHÁ, Osọ 6:14 há sẹ̀ dile owe-hihá nọ yin **h.** do
HIHIA, Luk 22:37 yin **h.** dopọ hẹ sẹ́nhẹngbatọ lẹ
Lo 4:24 he e dona yin **h.** hlan
Jak 2:23 yin **h.** hlan ẹn di dodowiwa
Ow 13:27.
HIHÒ, Mk 13:9 yin **h.** to sinagọgu lẹ mẹ
Luk 12:47 na yin **h.** po obá susu po
Ow 21:32 yé doalọtena Paulu **h.**
2Kọ 6:5; 11:25.
HIHODO, Osọ 19:14 awhànpa to **h.** e to osọ́ ji
Mt 16:24.
HIHODU, 1Kọ 6:7 mì ma kuku gbọ bo yin **h.**
HIHÒYI, 1Tẹ 4:6 mẹde yì jẹ obá jlojẹ **h.** tọn
HIHÒ, YÍ, Juda 23 **h.** yé sọn miyọ́n mẹ
HIHỌ̀, 1Kọ 7:30 mẹhe to **h.** lẹ di mẹhe ma tindo
Ga 3:13 Gbọn **h.** mí dali, Klisti tún mí
HIHỌ́, Flp 3:1 ṣigba **h.** wẹ e yin na mì
1Tẹ 5:3 yé to didọmọ: Jijọho po **h.** po!
HIHỌLIAI, Mt 7:27.
2Kọ 5:1 eyin ohò mítọn, gòhọ, wá yin **h.**
HIHỌ́NA, BASI, 2Ti 1:12; Juda 24.
1Ti 6:20 **b.** nuhe yin zizedo alọmẹ na we
HIHỌ́TỌ SESALI TỌN, Flp 1:13 to **H.** lẹpo
HIMENEU, 1Ti 1:20 **H.** do alọmẹ na Satani
2Ti 2:17 **H.** po Filetu po tin to yé mẹ
HINHẸN, Ga 2:3.
HINHẸNDI, Luk 1:37 nuhe yin didọ yin **h.**
Mt 2:15; 12:17; Luk 21:22.
HINHẸNDI MLẸNMLẸN,
Luk 18:31 onú lẹpo na yin **h.**
HINHẸN DOTE,
1Kọ 5:5 gbigbọnọ-yinyin nido yin **h.**
HINHẸNFLU, Tit 1:15 na mẹhe yin **h.**
Heb 13:4 adọ́zan yin **h.** blo
Jak 1:27 sinsẹn-bibasi he wé bo ma yin **h.**
HINHẸNGỌWA, Ow 3:21 ojlẹ **h.** onú lẹpo tọn

HINHẸN HỌNWUN,
Kọl 1:26 aṣli wiwe yin **h.** na
2Ti 1:10; Osọ 15:4.
HINHẸN JẸ YỌYỌ, Mt 19:28 to onú lẹ **h.** whenu
2Kọ 4:16 gbẹtọ he to homẹ to yinyin **h.**
HINHẸN LODO, 2Pi 1:12 **h.** gligli to nugbo mẹ
Mt 18:16; 1Kọ 14:12; Juda 20.
HINHẸN LODO TO OSẸ́N-LIHO, Heb 8:6.
Flp 1:7 wẹndagbe lọ **h.**
HINHẸN SỌGBE, 2Ti 3:17 **h.** na azọ́n dagbe
HINHỌ́N, Mt 5:16 **h.** ni họnwun to gbẹtọ lẹ
Joh 3:19 yiwanna zinvlu kakati nido yin **h.**
Joh 8:12 Yẹn wẹ **h.** aihọn tọn
Ow 26:13 miyọ́n he **h.** etọn zẹ̀
2Kọ 11:14 to adadiọ zun angẹli **h.** tọn
Flp 2:15 to wunhọ́n taidi **h.** lẹ to aihọn mẹ
1Ti 6:16 mẹhe nọ nò **h.** he ma yọ́n
Heb 6:4 mẹhe ko yin hinhẹn wá **h.** nù
Heb 10:32 **h.** ko họ́n do mì ji
Jak 1:17 Otọ́ **h.** olọn tọn
1Pi 2:9 sọn zinvlu mẹ wá **h.** jiawu mẹ
2Kọ 4:4; 1Jo 1:5, 7; Osọ 21:23; 22:5.
HINHỌNGÁN, Luk 21:36 kọdetọn dagbe to **h.**
HINHỌ́N OLỌN TỌN, Jak 1:17 Otọ́ **h.** lẹ
HINHỌ̀NSẸ, Mt 15:13.
HINHỌNYI, Mt 24:20 **h.** ni ma yin to avivọ
HINHỌ́N, YÍ, Mt 24:16 mẹhe to Jude lẹ jẹ **h.** ji
HISỌPU, Joh 19:29; Heb 9:19.
HLÁ, Lo 11:21 ma **h.** alà jọwamọ tọn lẹ dote
HLỌNHLỌN, Efe 6:10 **h.** huhlọn etọn tọn
Osọ 1:6 **h.** ni tin hlan ẹn kakadoi. Nisẹ
HLỌNHLỌNNỌ, 1Kọ 16:13 di sunnu, mì yin **h.**
HLỌNHUHU, Mt 15:19.
HLỌNHUTỌ, Joh 8:44 **H.** de wẹ ewọ sọn
1Jo 3:15 **H.** wẹ gbẹwanna mẹmẹsunnu
Ow 3:14; 7:52; 1Pi 4:15.
HLÚN, Jak 5:9 mì **h.** sọta ode awetọ blo
HÒ, Mt 5:39 **h.** alaka adusiwhé tọn na we, lẹ́
Mt 10:17 yé na **h.** mì to sinagọgu mẹ
Mt 23:34 Delẹ to yé mẹ wẹ mì na **h.**
Ow 5:40 yé ylọ apọsteli lẹ bo **h.** yé, bosọ
Heb 12:6 mẹhe e kẹalọyi di ovi wẹ e nọ **h.**
Mt 21:35.
HÒ, DÙ, 2Kọ 7:2 mí ma ko **h.** mẹde
2Kọ 12:17 yẹn ma **h.** mì
2Kọ 12:18 Titu ma **h.** mì paali
2Pi 2:3 yé na **h.** mì
HÒ, YÍ, Mt 13:19 mẹylankan nọ **h.** nuhe
Joh 10:28 mẹdepope ma **h.** yé sọn alọ ṣie
Flp 2:6 ewọ ma lẹn nado **h.** otẹn de
Kọl 2:18 mẹde **h.** ale lọ sọn mì si blo
HOAVÙN, Joh 18:36 devizọnwatọ ṣie lẹ na ko **h.**
1Ti 6:12 Nọ **h.** dagbe yise tọn
2Ti 2:24 e ma jẹ afanumẹ Oklunọ tọn ni **h.**
2Ti 4:7 Yẹn ko **h.** dagbe lọ
Juda 3 **h.** sinsinyẹn na yise
HODÈ, Mt 5:44 **h.** na mẹhe to homẹkẹndo mì
Mt 6:9 lehe mìwlẹ dona nọ **h.** do die:
Mt 24:20 Mì nọ **h.** dọ hinhọnyi mìtọn
Mt 26:41 **h.** na mì nikaa biọ whlepọn mẹ
Mk 11:24 **h.** bo biọ, mì nasọ mọ yé yí
Mk 12:40 gbọn yẹnuwiwa dali **h.** gaa
1Kọ 10:16 Kọfo dona tọn he ji mí nọ **h.** do
1Tẹ 5:17 nọ **h.** whepoponu
Jak 5:16 nọ **h.** na ode awetọ
1Pi 4:7 nọ to aṣeji nado nọ **h.**
Mt 6:5; Ow 10:9; Lo 8:26; 1Kọ 14:15.
HODẸ̀DO, Lo 12:14 mì dona bo **h.** mẹde blo
HODIDỌ, 2Kọ 3:12 mí to awuvivo **h.** tọn yizan
Kọl 2:4 mẹdepope ni ma yí **h.** do klọ mì
Tit 2:8 **h.** he ma sọgan yin whẹgbledo
HODIDỌ AGỌ̀, Heb 12:3 doakọnna **h.** lẹ
HODO, Mt 10:38 yatin bo **h.** mi
Mt 19:28 mì mẹhe ko **h.** mi lẹ
Joh 8:12 Ewọ he nọ **h.** mi na tindo ogbè
Lo 12:2 mì **h.** titonu ehe ba blo
2Tẹ 3:9 di apajlẹ de, na mìwlẹ nido nọ **h.**
1Pi 2:21 apajlẹ, na mì nido **h.** afọdòmẹ
Mt 4:20; Joh 10:5, 27; 1Kọ 10:4; 1Ti 4:6; 2Pi 2:2.
HODỌ, Lo 1:8 yè to **h.** gando yise mìtọn go
Heb 8:1 nuhe go mí to **h.** do lẹ die:
HODỌDOPỌ, Mk 9:10 to **h.** to yedelẹ ṣẹnṣẹn
HOGBE, 2Pi 2:11 ma nọ sọta yé to **h.** mẹzunzun
HOGBLO, 1Ti 1:6 mẹdelẹ ko lẹhlan **h.** lẹ didọ
HOHOWHENU, 2Pi 2:5 sayana aihọn **h.** tọn de
HÒHUWHẸ, Jak 3:7 sọgan **h.,** yé ko sọ **h.** yé
Jak 3:8 gbẹtọvi lẹ ma sọgan **h.** odẹ́
HOMẸ, Lo 7:22 mẹhe yẹn yin to **h.**
2Kọ 4:16 gbẹtọ he mí yin to **h.** to yinyin
Efe 3:16 gbẹtọ he mì yin to **h.** zun
1Ti 5:23 nù ovẹn na **h.** towe wutu
HOMẸBLANU, Mt 3:4; Ow 21:11.
HOMẸDAGBE, Lo 2:4 **h.** Jiwheyẹwhe tọn to
Lo 11:22 pọn **h.** po homẹgble Jiwheyẹwhe
2Kọ 10:1 yẹnlọsu yí **h.** Klisti tọn do vẹ mì
Ga 5:22 sinsẹn gbigbọ tọn wẹ **h.**
Ow 28:2; 2Kọ 6:6; Kọl 3:12; Tit 3:4.
HOMẸDAGBENỌ, 1Kọ 13:4 Owanyi yin **h.**
HÒMẸDU, Mk 10:19 Hiẹ **h.** blo, Gbògbéna
HOMẸFA, Lo 2:4 be hiẹ gbẹkọ **h.** etọn go
Jak 5:7 mẹmẹsunnu lẹ, mì yí **h.** zan
2Pi 3:9 e to **h.** hẹ mì na e ma jlo dọ
2Pi 3:15 **h.** Oklunọ tọn taidi whlẹngán
Jak 5:10; 1Pi 3:20.
HOMẸGBLE, Mk 3:5 pọn yé po **h.** po, dọmọ:
Joh 3:36 **h.** Jiwheyẹwhe tọn gbọṣi e ji
Lo 11:22 **H.** tin na mẹhe jai lẹ
Efe 4:26 owhè yihọ do mì to **h.** mẹ blo

Efe 4:30 hẹn **h.** gbigbọ wiwe
Kọl 3:21 Mì otọ́ lẹ, mì ma nọ hẹn **h.** ovi
Heb 3:16 hẹn **h.** e sinsinyẹn
Jak 1:20 **h.** gbẹtọ tọn ma nọ wazọ́n
Osọ 11:18 **h.** akọta lẹ, **h.** towe sọ wá
Mt 21:15; Mk 14:4; Lo 9:22; 12:19; 13:4; 1Tẹ 5:9; Osọ 14:10; 15:1; 19:15.

HOMẸGBLENA, Efe 6:4 otọ́, mì hẹn **h.** ovi blo

HOMẸHUN, Heb 10:38 ma tindo **h.** to ewọ mẹ

HOMẸ, HÙN, Lo 8:8 agbasalan ma sọgan hẹn **h.**
Lo 15:1 ma nado to **h.** mídelẹ tọn hẹn
1Kọ 10:33 yẹn nọ to **h.** mẹlẹpo tọn hẹn
2Kọ 12:10 **h.** to madogán lẹ mẹ
Ga 1:10 Eyin yẹn to **h.** gbẹtọ lẹ tọn hẹn
1Tẹ 4:1 lehe mì na hẹn **h.** Jiwheyẹwhe tọn
Heb 11:6 e ma yọnbasi nado hẹn **h.** etọn
Efe 1:5; 1Tẹ 2:15; Heb 13:16.

HOMẸHUN, HẸN, Joh 8:29 yẹn wà nuhe **h.** in
Lo 15:3 Klisti lọsu ma **h.** ede
2Kọ 2:2 mẹnu wẹ na **h.** mi
Ga 1:10 gbẹtọ wẹ yẹn dindin nado **h.** ya?
Flp 2:13 sọgbe hẹ nuhe nọ **h.** in
1Tẹ 2:4 ma **h.** gbẹtọ, adavo Jiwheyẹwhe

HOMẸHUNNỌ, 2Kọ 9:7 yiwanna nunamẹtọ **h.**
Flp 2:19 do Timoti hlan na yẹn nido yin **h.**

HOMẸ, JIZÒ, 2Kọ 11:29.

HOMẸKẸN, Mt 13:21 **h.** fọ́n na ohó lọ wutu
Lo 8:35 **h.** kavi huvẹ kavi omẹ́jiję
2Kọ 4:17 ojlẹ gli wẹ **h.** tin na bosọ fua
2Kọ 12:10 **h.** lẹ, na Klisti wutu
Mk 10:30; Ow 13:50; 2Tẹ 1:4; 2Ti 3:11.

HOMẸKẸNDO, Mt 5:44 hodè na mẹhe to **h.** mì
Lo 12:14 nọ dona mẹhe to **h.** mì
1Kọ 4:12 to **h.** mí, mí doakọnna
2Kọ 4:9 yin **h.**, ma yin gbigbẹdai
2Ti 3:12 yin **h.** na mẹdezejo na
Mt 5:10.

HOMẸKẸNDOMẸTỌ, 1Ti 1:13 **h.** wẹ yẹn dai

HOMẸMIMIỌN, Mt 21:5 Ahọlu towe ja po **h.** po
Luk 2:25 tenọpọn **h.** Islaeli tọn
Lo 15:4 **h.** sọn Owe-wiwe mẹ
2Kọ 1:3, 4.

HOMẸMIMIỌNNỌ, Mt 5:5 Ayajẹnọ wẹ **h.** lẹ
Mt 11:29 **h.** po whiwhẹnọ po wẹ yẹn

HOMẸMIỌNNA, Mt 5:4; Kọl 2:2.
1Tẹ 2:11 nọ to **h.** bosọ nọ to tulina

HOMẸMIỌNNAMẸ, Flp 2:1.

HOMẸMIỌNNAMẸTỌ. Pọ́n ALỌGỌTỌ.

HÒ MẸNUKUNTAPỌN, Jak 3:17.

HOMẸVỌNỌ, Mt 10:16 mì yin **h.** di apoe
Lo 16:19 mì yin **h.** gando oylan go
Flp 2:15 madoblọnọ po **h.** po, ovi
Lo 16:18; Heb 7:26.

HOMỌDỌDEGO, 2Kọ 6:3 lizọnyizọn ma yin **h.**

HOTÓMẸ, Joh 18:22 ponọ **h.** na Jesu
Joh 19:3.

HOYIJLẸDOHOGO, 2Kọ 10:5 to **h.** agọ̀ lẹ họliai

HOZÍN, Mt 21:10.

HỌ̀, Mt 13:44 sà nuhe e tindo bosọ **h.** ogle lọ
Mt 13:46 peali de, e **h.** ẹ
Ow 20:28 ohùn Visunnu etọn tọn do **h.**
1Kọ 7:23 Ahọ́ yin súsú nado **h.** mì
2Pi 2:1 mọ́n klunọ lọ he **h.** yé
Osọ 5:9 ohùn towe hiẹ yí do **h.** gbẹtọ
Osọ 13:17 ma penugo nado **h.** kavi sà
Luk 14:18; Osọ 3:18; 18:11.

HỌ́, Mt 7:15 Mì **h.** mìde gando yẹwhegán lalo
Mt 10:17 Mì nọ **h.** mìde sọta
Lo 14:20 Hiẹ sọ **h.** azọ́n liai ba blo
Flp 4:7 **h.** ahun po apọ̀nmẹ po
1Jo 5:21 Yọpọ, mì **h.** mìde sọta bosọ
Luk 21:36; 23:30.

HỌAKUẸ, Mt 13:46 e mọ peali he **h.** tlala
Kọl 2:3 Nuyọnẹn **h.** yin whiwhla do ewọ
2Ti 1:14 basi hihọ́na onú **h.** he yin
1Pi 1:7 yise, **h.** tlala hú sika
1Pi 1:19 po ohùn **h.** po wẹ Klisti
1Pi 2:4 gbigbẹdai, **h.** to Jiwheyẹwhe dè
1Pi 2:6; 2Pi 1:4; Osọ 17:4.

HỌAKUẸ, ONÚ, 2Ti 1:14 basi hihọ́na **o.** he yin

HỌ̀DOTỌ, 1Pi 2:7 zannu he **h.** lẹ gbẹ́ dai
Mt 21:42; Ow 4:11.

HỌ̀GOSU, Mt 21:42 lẹzun gángánsu **h.** tọn
Ow 4:11 lẹzun gángánsu **h.** tọn
Efe 2:20 Jesu wẹ dodonu **h.** tọn
1Pi 2:7 gbẹ́ dai lẹzun gángánsu **h.** tọn
Mk 12:10; 1Pi 2:6.

HỌ̀GBATỌ-GÁN, 1Kọ 3:10 **h.** nuyọnẹntọ

HỌLIAI, Luk 11:17 owhé he klan sọta ede nọ **h.**

HỌ́, LIAI, 2Kọ 10:4 **h.** nuhe hẹnai lẹ

HỌMẸGBỎVỌ́, Heb 6:19; 9:3.
Heb 10:20 aliho yọyọ gbọn **h.** lọ gblamẹ

HỌ́N, 2Kọ 4:6 do ahun mítọn ji nado **h.** do yé ji
Efe 5:14 Klisti nasọ **h.** do oji we
Osọ 18:1 gigo etọn hẹn aigba **h.**
Ow 9:3; Osọ 21:23.

HỌ̀N, Heb 12:1 yí akọndonanu do **h.** alèwezun
Jak 4:7 diọnukunsọ Lẹgba, ewọ na **h.**

HỌ̀N ADỌ, Luk 17:6; Juda 12.

HỌ̀NGÁN, Mt 23:33 nawẹ mì na **h.** sọn
Lo 2:3 hiẹ na **h.** sọn whẹdida mẹ ya?
1Tẹ 5:3 yé ma nasọ **h.**
2Pi 1:4 **h.** sọn walọ gblezọn aihọn tọn mẹ
2Pi 2:20 ko **h.** sọn hẹnflu lẹ mẹ
Heb 2:3; 11:34.

HỌNGBO, Luk 16:20; Heb 13:12.
Mt 16:18 **h.** Hadẹs tọn ma na dohuhlọn
Ow 12:14 Pita to ote to **h.** ji

HỌ̀NHÚHÚ, Mt 7:7; Osọ 3:20.
HỌNHUNGAN, Mt 16:19 **h.** ahọluduta olọn tọn
Luk 11:52 ze **h.** oyọnẹn tọn yì
Osọ 1:18 yẹn tindo **h.** okú po Hadẹs po tọn
Osọ 20:1 tindo **h.** odò mapote tọn to alọ mẹ
Osọ 3:7; 9:1.
HỌ̀NKỌNSI, Luk 12:42 Mẹnu wẹ **h.** nugbonọ
1Kọ 4:1 **h.** aṣli wiwe Jiwheyẹwhe tọn
Tit 1:7 matin whẹsadokọnamẹ taidi **h.**
HỌ̀NKỌNSI-ZỌ́N, Luk 16:2; Efe 3:2; Kọl 1:25.
1Kọ 9:17 **h.** he yin zizedo alọmẹ na mi
HỌ̀NMẸ AYIMATẸN-GÁN TỌN, Mt 27:27; Joh 18:28.
HỌ̀NNA, 1Kọ 10:14.
HỌNTỌN, Joh 15:13 jo alindọn do ota **h.** lẹ tọn
Jak 2:23 Ablaham yin yiylọdọ **h.** Jehovah
Jak 4:4 **h.** aihọn tọn hẹn ede zun kẹntọ
Mt 11:19; Joh 15:14; 19:12.
HỌNTỌNJIJI, Jak 4:4 **h.** hẹ aihọn okẹn wẹ
HỌNTONU, Mt 7:14 bibó wẹ **h.** he yì ogbè
HỌNWUN, Mt 5:16 dike hinhọn ni **h.** to gbẹtọ
Ow 1:3 kunnudenu he **h.** dali do ede hia
Lo 9:19 jẹagọdo ojlo etọn he **h.**?
Ga 3:11 dodonọ gbọn Jiwheyẹwhe dali **h.**
Heb 11:1 Yise wẹ kunnudenu he **h.**
2Pi 1:10 hẹn oylọ mìtọn **h.**
2Pi 1:19.
HỌNWUN HEZEHEZE,
1Kọ 14:8 eyin nudidọ opèn tọn ma **h.**
HỌTA, Mt 10:27 mì dọyẹweho sọn **h.**
Mt 24:17; Luk 7:6; 12:3; 17:31; Ow 10:9.
HÚ, 1Kọ 15:10 yẹn jẹtukla **h.** yemẹpo
2Kọ 4:7 huhlọn he **h.** jọwamọ tọn
Mt 13:6.
HÙ, Mt 10:28 mì dibusi yé he nọ **h.** agbasa blo
Mt 24:9 jo mì hlan nukunbibia bo na **h.** mì
Luk 12:5 dibusi ewọ he sọgan **h.** bọ to
Joh 16:2 mẹdepope he **h.** mì na lẹndọ
Ow 10:13 Pita, fọ́n bo **h.** bosọ dù!
Lo 11:3 Jehovah, yé **h.** yẹwhegán towe
Kọl 3:5 mì **h.** awutugonu mìtọn
Jak 5:6 mì ko **h.** dodonọ lọ
Osọ 20:4 mẹhe yè yí asiọvi do **h.** na
Luk 21:16; Ow 3:15; 7:52; Heb 10:27; Osọ 13:15.
HÙ, SUDO, Ga 5:15.
HÙHLỌN, Mt 5:21; Jak 2:11.
HUHLỌN, Mt 24:29 **h.** olọn tọn na whàn
Mk 12:30 yí **h.** lẹpo do yiwanna Jehovah
Ow 1:8 mọ **h.** yí to whenue gbigbọ
Ow 19:16 tindo **h.** hú dopodopo yetọn
Lo 8:38 kavi nuhe ja lẹ kavi **h.** lẹ
Lo 9:22 ojlo nado hẹn **h.** zun yinyọnẹn
1Kọ 4:20 ahọluduta sinai do **h.** ji
1Kọ 15:43 didó madogán mẹ, finfọn to **h.**
2Kọ 4:7 **h.** he hú jọwamọ tọn nido yin
2Kọ 12:9 **h.** Klisti tọn nido gbọṣi oji e
Flp 4:13 yẹn tindo **h.** lọ gbọn ewọ
Kọl 1:29 to azọ́nwa po **h.** po to yẹn mẹ
2Ti 1:7 ma na gbigbọ obu tọn, ṣigba **h.**
2Ti 3:5 ṣigba yé mọ́n **h.** etọn
Heb 2:14 mẹhe tindo **h.** nado hẹn okú wá
Heb 5:14 plọn **h.** wuntuntun tọn yetọn
1Pi 3:22 aṣẹpipa po **h.** lẹ po yin mẹmẹglọ
Osọ 11:17 yí **h.** daho towe bo jẹ
Luk 1:35; Lo 1:16, 20; 2Ti 2:1; Heb 6:5; Jak 5:16; 1Pi 1:5; Osọ 12:10.
HUHLỌN DO HẸNMẸ, YÍ, File 14.
HUHLỌN GBIGBỌ YLANKAN TỌN, Efe 6:12.
HUHLỌN, MA TINDO, Lo 6:6 agbasa **m.**
HUHLỌN, NA MI, 1Ti 1:12 Klisti, mẹhe **n.**
HUHLỌNNỌ, Mk 9:39; Lo 4:20.
Lo 15:1 hẹn madogán mẹhe ma yin **h.** lẹ
1Kọ 1:26 e ma yin susu to **h.** lẹ mẹ
1Kọ 1:27 dowinyan nuhe yin **h.** lẹ
2Kọ 10:4 Jiwheyẹwhe wẹ hẹn yé yin **h.**
2Kọ 12:10 madogánnọ, whenẹnu yẹn yin **h.**
2Tẹ 1:7 Jesu sọn olọn po angẹli **h.** po
1Ti 6:15 ayajẹnọ podọ **H.** dopo kẹdẹ
Heb 11:34 zun **h.** to awhàn mẹ, bo gbà
1Pi 5:10 e na hẹn mì yin **h.**
HUHLỌN PO, PO, 1Pi 4:18 whinwhlẹngán **p.**
HUHLỌN YÍ DO HẸNMẸ, 2Kọ 9:7.
HÙHÙ, Mt 16:21 **h.**, finfọn to azán atọ̀ntọ
Ow 8:1 Saulu lọsu kẹalọyi **h.** etọn
2Pi 2:12 kanlin yin jiji nado yin **h.**
Osọ 5:12 Lẹngbọvu lọ he ko yin **h.**
Osọ 6:9 yin **h.** na ohó Jiwheyẹwhe tọn
Osọ 18:24 ohùn mẹhe yin **h.** to aigba ji lẹpo
Osọ 2:13; 9:18.
HÚHÚ, Ow 12:13 whenue e **h.** ohòn, Lodẹ wá
HUHUSUDO, 2Kọ 4:9.
HÙKLUHÚ, DÓ, Jak 5:1 adọkunnọ lẹ, mì **d.**
HÙMẸ, HE NỌ, Jak 3:8 odẹ, gọ́ na adí **h.**
HÙMẸ-TEKAN, Mt 27:48; Mk 15:36; Joh 19:29.
HÙNALẸ, Joh 10:20 E tindo aovi de bosọ **h.**
HÙNHLÚN, Flp 2:14 matin **h.** po nudindọn lẹ po
1Pi 4:9 nọ hẹjó matin **h.**
HÙNHOMẸ, Kọl 1:27; 2Tẹ 2:12.
HÙNHÙN, Efe 1:18 nukun ahun tọn yin **h.**
HÚNHÚN, Mt 10:14 **h.** kọ́gudu sẹ̀ sọn afọ go
Ow 13:51 Yé **h.** kọ́gudu sẹ̀ sọn afọ go
Mk 7:4; Heb 9:19, 21; 12:24.
HÚNHÚN IN GÌGÌGÌ, Mk 9:26 **h.** godo; e tọ́n
HÙNMIYỌ́N, 2Pi 3:10 nugonu he **h.** lẹ na yọ́
Osọ 3:15 hiẹ ma miọn kavi **h.**

HÚNSINGÀN, Heb 6:19 Todido di **h.** na alindọn
HUNWẸN, Lo 8:22 nudida lẹpo wẹ to **h.**
2Kọ 5:2.
HÙNWHẸ, Luk 5:29 Levi wleawuna **h.** jonọyiyi
Luk 22:1 **h.** akla madotọn lẹ tọn
Juda 12 osé whiwhla to **h.** owanyi tọn
Joh 2:23; 5:1; 6:4; 7:8, 10, 37; 1Kọ 5:8.
HÙNWHẸ, BASI, Heb 11:28 **b.** juwayi tọn
HUNWINWẸN, Lo 8:26 gbigbọ vẹvẹ po **h.** po
HÚNYONU, Mk 4:38; Ow 27:29, 41.
HUNZO, Ow 18:25; Lo 12:11.
HUPETẸN, Heb 4:12.
HÚSINNA, 1Kọ 3:7 kavi ewọ he **h.**, adavo
HUSUDO, 2Ti 2:18 yé to yise mẹdelẹ tọn **h.**
HUTO, Mt 13:2; Ow 21:5; 27:39.
HUVẸ. Sọ pọ́n NÚDÙDÙ WHÈDOMẸ.
Mt 5:6 Ayajẹnọ wẹ mẹhe **h.** to hùhù lẹ
Joh 6:35 **H.** ma na hù ewọ gbede
Lo 8:35 Mẹnu wẹ na klan mí **h.** kavi
Osọ 7:16 **H.** ma na hù yé mọjanwẹ nugbla
2Kọ 11:27; Osọ 18:8.
HÙWHẸ, 1Kọ 11:27 nù to aliho agò mẹ **h.**
1Tẹ 2:10 mẹhe ma **h.**
Jak 2:10 to onú dopo mẹ, ewọ **h.**
Ow 24:16.
HUWINYAN, Efe 5:4 walọ he **h.** kavi hodidọ
Flp 3:19 mọ gigo to nuhe dona **h.** lẹ mẹ
Lo 1:26; 2Ti 1:8.

I

ISAIA, Mt 15:7; Lo 15:12.
ISAKI, Lo 9:7 okún towe na yin gbọn **I.** gblamẹ
Mt 8:11; Heb 11:17, 20.
ISKALIỌTI, Mt 10:4; 26:14; Joh 6:71.
ISLAELI, Lo 9:6 yin jiji gbọn **I.** dali ma yin **I.**
Efe 2:12 jẹla na akọta **I.** tọn
Ow 13:23; Heb 8:10.
ISLAELIVI, Joh 1:47 **I.** nugbo de
Lo 11:1 **I.** de wẹ yẹnlọsu, sọn okún
ISSAKALI, Osọ 7:7.
ITALI, Heb 13:24 Mẹhe to **I.** lẹ yí nudọdomẹ

J

JA. Sọ pọ́n TINTIN TOFI.
Mk 13:26 Visunnu gbẹtọ tọn **j.** po gigo po
Lo 8:38 nuhe tofi kavi nuhe **j.** kavi
Mt 16:28; Luk 21:26; Heb 10:1; 13:14.
JAGLA, Mt 8:11 **j.** to tafo kọn hẹ Ablaham
1Kọ 8:10 mọ hiẹ, **j.** to tẹmpli bọsiọ tọn mẹ
Mt 26:20; Luk 22:27.
JAGUDA, Mt 21:13 hinhẹn zun odò **j.** lẹ tọn
Mk 15:27 yé whè **j.** awe do núgo hẹ ẹ
Luk 10:30.
JAH, Osọ 19:1.
JAI, Lo 11:11 dahli na yé nido **j.**
Lo 14:4 Ogán na dọ eyin e to ote kavi **j.**
1Kọ 10:12 ni payi na e nikaa **j.**
Heb 10:31 dobu nado **j.** jẹ alọ [Etọn] mẹ
1Ti 6:9.
JAILU, Mk 5:22; Luk 8:41.
JÀJÁ, Mt 15:27 avún lẹ nọ dù **j.** lẹ
JAJO, Lo 2:22.
JAKỌBU, Mt 22:32.
Lo 9:13 Yẹn yiwanna **J.**, ṣigba Esau wẹ
Heb 11:9 Isaki gọna **J.**, mẹhe dugu opagbe
JAKỌBU 1., Mt 4:21; Mk 10:35; Luk 6:14.
JAKỌBU 2., Mt 10:3; Mk 15:40; Luk 24:10.
JAKỌBU 3., Mt 13:55; 1Kọ 15:7; Jak 1:1.
JAYA, Mt 5:12 **j.** bosọ nọ lọ́n na ayajẹ
Joh 8:56 Ablaham otọ mìtọn **j.** tlala
Lo 12:15 **j.** hẹ mẹhe to ayajẹ lẹ
Ga 4:27 **J.**, hiẹ yọnnu wẹnsinọ
Flp 4:4 **j.** to Oklunọ mẹ whepoponu
Osọ 12:12 **j.**, olọn po mẹhe nọ nọ̀ e mẹ po!
Osọ 18:20 **J.** do e ji, hiẹ olọn E
Joh 16:20; Lo 15:10; Flp 4:10; Osọ 11:10.
JEHOVAH, Mt 1:20 Angẹli **J.** tọn sọawuhia ẹ
Mt 4:10 **J.** wẹ hiẹ dona nọ sẹn
Mk 12:29 Jiwheyẹwhe mítọn, **J.** dopo wẹ
Luk 1:38 Malia: Pọ́n! Afanumẹ **J.** tọn!
Luk 1:46 Malia: Alindọn ṣie pagigona **J.**
Luk 2:9 gigo **J.** tọn họ́n lẹdo yé pé
Luk 2:26 kakajẹ whenue e mọ Klisti **J.** tọn
Joh 12:13 ewọ he ja to oyín **J.** tọn mẹ
Ow 2:34 **J.** dọna Oklunọ: Sinai to adusilọ
Ow 9:31 zindonukọn to budisi **J.** mẹ podọ
Ow 21:14 Gbọ ojlo **J.** tọn ni yin wiwà
Lo 14:8 mí to ogbẹ na **J.**, mí kú na **J.**
Lo 15:11 Mì pà **J.**, mì akọta lẹpo
1Kọ 10:21 tafo **J.** tọn podọ tafo aovi lẹ tọn
1Kọ 10:26 **J.** tọn wẹ aigba po nuhe
2Kọ 3:17 Todin, **J.** wẹ Gbigbọ lọ; podọ
Efe 2:21 whinwhẹn zun tẹmpli wiwe na **J.**
Kọl 3:23 wà ẹ po alindọn lẹpo po na **J.**
1Tẹ 4:15 mí dọna mì sọgbe hẹ ohó **J.** tọn
1Tẹ 5:2 azán **J.** tọn ja kẹdẹdi ajotọ
2Tẹ 2:2 azán **J.** tọn ko wá
2Ti 2:19 **J.** yọ́n mẹhe yin etọn lẹ
Heb 12:6 **J.** yiwanna wẹ e nọ domẹplọnlọ
Heb 13:6 **J.** wẹ alogọtọ ṣie; yẹn ma na dibu
Jak 4:15 Eyin **J.** jlo, mí na wà ehe kavi enẹ
Jak 5:15 **J.** na jlo ẹ dote
1Pi 1:25 ohó he **J.** dọ nọ nọte kakadoi
2Pi 3:9 **J.** ma to gbàndọn gando opagbe
2Pi 3:10 azán **J.** tọn na wá taidi ajotọ
Juda 9 Mikaẹli dọmọ: **J.** ni gbẹnuna we
Osọ 4:8 Wiwe, wiwe, wiwe wẹ **J.**
Osọ 19:6 **J.** Jiwheyẹwhe, Ganhunupotọ

Joh 1:23; 1Kọ 1:31; Ga 3:6; Kọl 3:13; Heb 8:11; Jak 5:11; 1Pi 3:12.
JEJE, Ow 17:11 yé yí **j.** daho do kẹalọyi ohó lọ
JEJEJI, Lo 1:15 to **j.** nado lá wẹndagbe
JEJEJININỌ, 1Pi 5:2 Mì yìn lẹngbọpa po **j.** po
JELUSALẸM, Mt 23:37 **J., J.,** hiẹ he hù
Luk 21:24 **J.** na yin afọtùn e ji gbọn akọta lẹ
Ga 4:26 **J.** he to aga lọ to edekannu
Heb 12:22 dọnsẹpọ tòdaho **J.** olọn tọn
Osọ 21:2 **J.** Yọyọ, to teje sọn olọn
Osọ 3:12.
JESU, Mt 1:21 ylọ oyín etọn do **J.**
Mt 27:37 **J.,** Ahọlu Ju lẹ tọn lọ die
Ow 4:13 họnwun na yé do yé nọ zọnhẹ **J.**
Ow 9:5 Yẹn **J.,** mẹhe hiẹ to homẹkẹndo
Flp 2:10 oyín **J.** tọn mẹ, kligonu lẹpọ dona
Osọ 20:4 yè hù na kunnudide gando **J.** go
Mt 3:16; 27:17; Luk 2:43; Joh 1:45; 17:3; Ow 2:36; Lo 6:23; Heb 2:9; 3:1; Osọ 1:5.
JẸ, Mk 6:7 e **j.** dido yé hlan awe awe ji
Mk 12:14 Be e **j.** nado sú takuẹ
Luk 20:22 Be e **j.** do mí ni sú tòkuẹ Sesali
Ow 5:41 yin hihia **j.** nado yin winyando
2Tẹ 1:5 mẹhe **j.** nado mọ ahọluduta yí
1Ti 3:10 tintẹnpọn nado pọn eyin yé **j.**
Osọ 4:11 Jehovah, hiẹ wẹ **j.,** na
1Kọ 11:13; Heb 2:10.
JẸAGLIN, Lo 5:3 **j.** to nukunbibia mẹ
Ga 6:4 na tindo whẹwhinwhẹn nado **j.**
Flp 2:16 yẹn tindo whẹwhinwhẹn nado **j.**
JẸAGỌ, 1Kọ 13:5 ma nọ wanu **j.**
JẸAGỌDO, Mt 12:30 he ma to adà ṣie mẹ **j.**
Ow 17:7 yinuwa **j.** gbedide
Lo 8:31 tin hẹ mí, mẹnu wẹ na **j.** mí?
Lo 16:17 he **j.** nuhe mì ko plọn
Kọl 2:14; 1Ti 1:10.
JẸAKỌ HẸ, Ow 18:25; 19:15; 26:5.
JẸAKỌ HẸ, MA, Heb 5:13 **m.** ohó dodo tọn
JẸFLUMẸ, Lo 9:33 yise sinai do e ji ma na **j.**
Lo 10:11 ze yise sinai do ewọ ji ma na **j.**
2Kọ 4:8 **j.,** ṣigba tindo ali hòngán tọn
Ga 4:20 na yẹn **j.** na mìtọn wutu
1Pi 2:6 yise to e mẹ ma na yin hinhẹn **j.**
Luk 9:7; Ow 2:12; Flp 2:26; 1Tẹ 5:14.
JẸFTA, Heb 11:32.
JẸGANGAN, Heb 12:13 dehe kúsẹ nido **j.**
Jak 5:15 odè na hẹn mẹhe to azọnjẹ **j.**
JẸGBAKUN, 1Tẹ 2:19 **j.** aglinjijẹ tọn mítọn
2Ti 4:8 **j.** yin zizewhla na mi
Osọ 2:10 yẹn nasọ na we **j.**
Osọ 19:12 **j.** tin to ota na ẹn
Mt 27:29; Jak 1:12; 1Pi 5:4; Osọ 12:3.
JẸGBAKUN GIGO TỌN, 1Pi 5:4 **j.** he ma kupẹ
JẸHẸNU, Lo 1:20 **j.** mayinukundomọ etọn
Kọl 2:9 gigọ́-yinyin **j.** Jiwheyẹwhe tọn
JẸHLI, Mt 23:24 hú **j.** sẹ bo mì kanklosọ́
JẸHỌN, Ow 2:2 nudidọ taidi **j.** sinsinyẹn
Efe 2:2 ogán he paṣẹ do **j.** ji
Efe 4:14 do yigọyigọ na gbọn **j.** oplọn tọn
1Tẹ 4:17 zize sọyi nado pé Oklunọ to **j.** mẹ
Osọ 7:1 hẹn **j.** ẹnẹ aigba tọn go gligli
Mt 7:25; Joh 3:8; 1Kọ 9:26; 14:9; Osọ 9:2.
JẸHỌN ADÍNỌ, Osọ 18:2.
JẸKLO, Lo 11:4 sunnu lẹ he ma ko **j.** na Baali
Efe 3:14 yẹn **j.** to Otọ́ lọ nukọn
Flp 2:10 kligonu lẹpọ dona **j.** to oyín Jesu
JẸ, KỌN, Efe 4:13 **j.** dopo-yinyin to yise mẹ
JẸLA, Kọl 1:21 mìwlẹ ko **j.** to ojlẹ de mẹ
Efe 2:12; 4:18.
JẸLIKO, Heb 11:30 adó **J.** tọn lẹ hójai
JẸMẸ́, Osọ 17:16 na hẹn ẹn zun ovọ́ bo hẹn ẹn **j.**
JẸNA, Mt 5:22 dọ, nulunọ! na **j.** Gẹhẹnna
Mt 10:10 azọ́nwatọ **j.** nùdùdù etọn
Mt 26:66 E **j.** okú
Luk 3:8 sinsẹn he **j.** lẹnvojọ
Luk 20:35 mimọ nado **j.** titonu he ja
Ow 13:46 mẹhe ma **j.** ogbè madopodo
Ow 26:31 ma **j.** okú kavi
Lo 3:19 **j.** yasanamẹ Jiwheyẹwhe tọn
Lo 13:7 na omẹ dopodopo nuhe yé **j.**
Flp 1:27 yinuwa to aliho he **j.** wẹndagbe
Kọl 1:12 Otọ́ lọ hẹn mì nado **j.**
1Ti 5:18 Azọ́nwatọ **j.** azọ́nkuẹ etọn
Tit 2:1 nuhe **j.** oplọn he pegan
Heb 11:38 aihọn ma **j.** yé
Mt 3:15; Luk 23:15; Ow 23:29; Lo 1:32; 1Ti 1:15; Heb 7:26.
JẸNUKỌN, Lo 1:2 dopagbe **j.** gbọn
Lo 15:4 kinkàndai **j.** yin na oplọn mítọn
Efe 2:10 Jiwheyẹwhe wleawudaina mí **j.**
1Tẹ 4:15 mí ma **j.** na mẹhe damlọn to
Mk 13:23; Ow 1:16; Lo 9:23.
JẸNUKỌN, AVASE, Ga 5:21 yẹn to **a.** na mì
JẸNUKỌN, DE, Efe 1:5 **d.** mí taidi sọdodovi
JẸNUKỌNNA OJLẸ, 1Kọ 15:8.
JẸSSE, Lo 15:12.
JẸTE, Efe 4:9 **j.** yì lẹdo he yìdo lẹ mẹ
Lo 10:7; 1Tẹ 4:16.
JẸTUKLA, Joh 4:38; 1Kọ 15:10.
1Kọ 7:32 Sunnu he ma wlealọ nọ **j.** na
JẸVỌ́, Mt 12:25 nọ **j.**
JẸ YANWLE, Lo 9:31 Islaeli, ma **j.** osẹn tọn
JI, Mt 1:16 Malia, mẹhe **j.** Jesu
Jak 1:15 ojlo, **j.** ylando; to godo mẹ, ylando
1Pi 1:3 vọ́ mí **j.** yọyọ hlan todido he
1Kọ 15:8.
JÍ, Ow 28:6 yé nukundo dọ e na **j.** bo kú
JIAWU, Luk 2:47 nukunnumojẹnumẹ etọn nọ **j.**
Ow 2:11 onú **j.** Jiwheyẹwhe tọn lẹ

1Pi 2:9 sọn zinvlu mẹ wá hinhọ̀n **j.** mẹ
Mt 21:42; Luk 1:22; 24:23; Ow 7:31; 2Kọ 12:1.
JIBẸWAWHÉ, Mt 13:39 **J.** lọ wẹ vivọnu titonu
JIBẸWAWHÉTỌ, Mt 13:39 **j.** lẹ wẹ angẹli lẹ
JIDE, Ow 17:31 na **j.** gbẹtọ lẹpo
JIDEDEGO, 2Kọ 1:18 Jiwheyẹwhe sọgan yin **j.**
JIDEJI, Mt 24:12 na **j.** sẹ́nhẹngba tọn wutu
2Kọ 4:15 nukundagbe majẹhẹ yin hinhẹn **j.**
2Kọ 9:10.
JIDENAMẸ, 2Kọ 9:4.
JIDENAMẸNU, Heb 6:16.
JIDIDE, 2Kọ 1:9 ze **j.,** e ma yin do mídelẹ mẹ
Efe 3:12 dọnsẹpọ po **j.** po gbọn yise mítọn
Flp 3:3 masọ ze **j.** do agbasalan mẹ
Kọl 2:2 yé tindo **j.** gigọ
2Tẹ 3:4 **j.** to Oklunọ mẹ gando mì go
1Ti 6:17 adọkun he ma tindo **j.** lẹ
Heb 3:14 eyin mí ma tẹdo **j.** go gligli
Heb 6:11 tindo **j.** mlẹnmlẹn kakajẹ opodo
2Kọ 1:15; Heb 10:22.
JIDIDE ZẸJLẸGO, 2Kọ 11:17 to **j.** awagundido
JIHÀN, 1Kọ 14:15 yí nunina gbigbọ tọn do **j.**
JIHỌNTỌN, Luk 16:9 Mì **j.** gbọn adọkun dali
JIJI, Luk 2:11 Mẹwhlẹngánto de yin **j.** na mì
Luk 12:35 miyọ̀ngbán mìtọn ni to **j.**
Ga 1:15 mẹhe hẹn mi nado yin **j.**
1Pi 4:12 miyọ́n he to **j.** to ṣẹnṣẹn mìtọn
Mt 2:1; Joh 18:37.
JIJIDEJI, Joh 3:30 Ewọ dona to **j.,** ṣigba yẹn
Ow 6:7 sọha devi lẹ tọn to **j.**
Kọl 1:6 sinsẹ́n detọ́n bo to **j.** to aihọn mẹ
Kọl 1:10 to **j.** to oyọnẹn he pegan mẹ
JIJIZAN, Mt 14:6; Mk 6:21.
JIJLÁ, 1Jo 2:16 nutindo gbèmẹ tọn mẹtọn lẹ **j.**
JIJLO VẸKUVẸKU, Lo 1:11; 2Ti 1:4.
JIJLỌ, Luk 3:5 aliho he gbán lẹ dona lẹzun **j.**
Ga 2:14 ma to zọnlin **j.** zìn sọgbe hẹ
Flp 3:16 nọ to zọnlin **j.** zìn
1Tẹ 4:12 mì to zọnlin **j.** zìn
Heb 12:13 to ali **j.** lẹ de na afọ mìtọn
JIJLỌDOTE, 2Kọ 12:19.
JIJLỌ, DOTE, Lo 15:2 nuhe yọ̀n na **j.**
JIJONAMẸ, Mt 12:31 gbigbọ go ma na yin **j.**
JIJỌ, Jak 3:10 ehelẹ ni to **j.** to aliho ehe mẹ
JIJỌ, TO, 1Pi 4:12 **t.** do mì go nado whlé
JIJỌ DAGBE, Flp 4:8 eyin **j.** de tin, nọ to ehelẹ
2Pi 1:3 yí gigo po **j.** po do ylọ mí
2Pi 1:5 yí **j.** dogọ yise, oyọnẹn dogọ **j.**
JIJỌHO, Mt 5:24 dín **j.** hẹ mẹmẹsunnu towe
Mt 10:34 yẹn ma wá nado hẹn **j.** wá
Luk 2:14 **j.** hlan gbẹtọ ojlo dagbenọ
Joh 14:27 yẹn na mì **j.** ṣie
Ow 15:29 mì na nọ **j.** mẹ
Lo 12:18 mì nọ nọ̀ **j.** mẹ hẹ gbẹtọ lẹpo
Lo 14:19 doafọna nuhe nọ hẹn **j.** wá
Lo 16:20 [Ewọ] he nọ namẹ **j.** na gídí Satani
2Kọ 13:11 nado nọ nọ̀ **j.** mẹ
Efe 6:15 yí wẹndagbe **j.** tọn do doafọpa
Flp 4:7 **j.** Jiwheyẹwhe tọn he yiaga
Kọl 1:20 basi **j.** gbọn ohùn sọndai dali
1Tẹ 5:3 **J.** po hihọ́ po! vasudo ajiji
Heb 12:11 sinsẹ́n **j.** tọn, dodowiwa
1Pi 3:11 ni dín **j.** bosọ doafọna ẹn
Osọ 6:4 nagbè nado de **j.** sẹ̀
Joh 16:33; Jak 3:18.
JIJỌHO-DINTỌ, Mt 5:9 Ayajẹnọ wẹ **j.** lẹ
Jak 3:17 nuyọnẹn he sọn aga wé, yin **j.**
JIJỌ-MADI-JIWHEYẸWHE,
Lo 1:18 homẹgble sọta omẹ **j.** tọn lẹpo
Lo 5:6 Klisti kú na mẹhe tindo **j.** tọn lẹ
Lo 11:26 de walọ **j.** tọn lẹ sẹ̀ sọn ovi
1Ti 1:9 osẹ́n yin na mẹhe tindo **j.**
2Ti 2:16 yé na hẹn **j.** wá dogọ
Tit 2:12 pinplọn mí nado gbẹ́ **j.** po
1Pi 4:18; 2Pi 2:6; 3:7; Juda 15.
JIKUN, Mt 5:45 **j.** do dodonọ po mawadodonọ
Jak 5:7 Glesi mọ **j.** tintan po godo tọn
Jak 5:17; Osọ 11:6.
JINJÁN, Mt 7:14 họntonu bibó podọ aliho **j.**
JIVI, Osọ 12:2 dawhá to awufiẹsa nado **j.** mẹ
JIWHEYẸWHE, Luk 20:25 onú **J.** tọn na **J.**
Ow 7:20 yọnwhanpẹ to nukun **J.** tọn mẹ
Ow 17:29 mí ma dona lẹndọ **J.** taidi sika
Lo 2:11 mẹnukuntahihopọn ma to **J.** dè
Lo 13:6 devizọnwatọ **J.** tọn wẹ yé
1Kọ 14:33 **J.** ma yin **J.** bẹwlu tọn
2Kọ 1:3 **J.** Otọ́ Oklunọ Jesu tọn
Kọl 2:9 ewọ mẹ wẹ jẹhẹnu **J.** tọn nọ nọ̀
Heb 12:29 miyọ́n nuvasudotọ wẹ **J.**
2Pi 1:4 tindo mimá to ninọmẹ **J.** tọn mẹ
1Jo 4:8 **J.** wẹ owanyi
Ow 10:22; Kọl 3:12; Tit 1:7; 2Pi 1:3.
JIWHEYẸWHE HE TIN KAKADOI,
1Pi 1:23 ohó **J.** lọ tọn
JIWHEYẸWHE TỌN, 2Kọ 7:10 to aliho **J.** mẹ
JIWHEYẸWHE-YINYIN,
Lo 1:20 huhlọn madopodo po **J.** po
JIWỌN, Flp 3:13 to **j.** nuhe to godo lẹ go
JIYA, Luk 24:26 na Klisti nado **j.**
Lo 8:17 **j.** dopọ yin gigopana dopọ hẹ ẹ
1Kọ 12:26 dopo to yaji, awutugonu lẹpo nọ **j.**
Flp 1:29 yise to ewọ mẹ, **j.** na ewọ wutu
2Tẹ 1:9 **j.** whẹdida yasanamẹ tọn
2Ti 2:3 hiẹ ni wleawu nado **j.**
2Ti 4:5 **j.** kanyinylan tọn, wà azọ́n
Heb 2:9 na e ko **j.** okú tọn
Heb 5:8 plọn tonusise sọn nuhe e **j.** etọn
1Pi 2:21 Klisti **j.,** bo ze apajlẹ dai na mì
1Pi 3:17 mì **j.** na dagbe wiwà
1Pi 4:1 **j.** to agbasalan mẹ ko dealọ sọn

Mt 16:21; Ow 26:23; Kọl 1:24; Heb 2:18;
10:33; 1Pi 3:14; 5:10; Osọ 2:10.
JIZÒ, 2Ti 1:6 hẹn nunina he to hiẹ mẹ **j.** di
JLA, Mt 11:10 jẹnukọnna we nado **j.** aliho do!
JLẸDO, YÍ, Lo 8:18 he yè **y.** gigo he na wá yin
Ga 6:4 ma yin nado nọ **y.** ede mẹdevo
JLẸKA, 1Tẹ 2:16 yé nọ to **j.** ylando tọn hẹn gọ́
JLẸWÀTỌ, 1Ti 3:3; Tit 3:2.
JLO, Lo 7:21 yẹn **j.** nado wà nuhe sọgbe
Lo 9:18 mẹhe e **j.** wẹ e nọ do lẹblanu hia
1Kọ 4:19 yẹn na wá, eyin Jehovah **j.**
2Tẹ 1:11 Jiwheyẹwhe wà dagbe he e **j.**
Jak 4:15 Eyin Jehovah **j.**, mí na nọgbè bo
Osọ 22:17 mẹdepope **j.** ni yí osin ogbè tọn
1Kọ 15:38; Flp 1:23.
JLỌ, Joh 1:23 Mì **j.** omọ́ji Jehovah tọn
JLỌ, DOTE, Lo 14:19.
JLỌJẸ, Joh 10:18 Yẹn tindo **j.** nado ze e jo
1Kọ 7:3 asu ni na **j.** asi etọn tọn ẹn
1Kọ 9:5 Mí tindo **j.** nado wlealọ
1Tẹ 4:6 **j.** mẹmẹsunnu tọn hihòyi
JLỌJẸ TÒVI-YINYIN TỌN, Ow 22:28.
JLỌMẸDOTE, 1Kọ 8:1 owanyi nọ **j.**
1Kọ 10:23 onú lẹpo ma nọ **j.**
JO, 1Ti 4:15 **j.** dewe na yé
JO, DAI, Lo 9:29 Eyin Jehovah ma ko **j.** okún de
JO, DO, Mt 19:29 mẹdepope he **j.** otọ́ kavi onọ̀
1Ti 6:21 mẹdelẹ ko **j.** yise lọ
2Ti 2:18 Omẹ ehelẹ ko **j.** nugbo lọ
JO, NA, Mt 6:12 **j.** ahọ́ mí, dile míwlẹ ga
Joh 20:23 Eyin mì **j.** ylando mẹdepope tọn
1Jo 1:9 dodonọ wẹ ewọ nado **j.** mí
2Kọ 2:10.
JO, NAMẸ, Mt 9:6; Mk 2:7.
JOAGỌYIGODO, Heb 10:38 **j.** alindọn ṣie ma
JOB, Jak 5:11 Mì ko sè akọndonanu **J.** tọn
JO DEWE, 1Ti 4:13 **j.** na wehihia
JODO, Ow 1:25 Juda **j.** bo de ali edetiti tọn
JOHANU 1., Mt 3:1 **J.** Baptizitọ wá
Mt 11:11 ma klohu **J.** Baptizitọ
Mt 14:10; 21:25; Mk 1:9; Luk 1:13.
JOHANU 2., Osọ 22:8 yẹn **J.** wẹ onú ehelẹ sè
Mt 4:21; Ow 3:1; Ga 2:9; Osọ 1:4.
JOHẸMẸ, Lo 12:13 Mì hodo aliho **j.** tọn
JOHẸMẸ TỌN, GBIGBỌ, Mt 25:35 yí mi po **gb.**
Jak 2:25 Lahabi do **gb.** hia wẹnsagun lẹ
JONA, Mt 12:39 ohia **J.** yẹwhegán lọ tọn
Mt 26:28 do ota mẹsusu tọn mẹ na **j.**
Mk 1:4 baptẹm na **j.** ylando tọn
Ow 2:38 bibaptizi to oyín Jesu tọn mẹ na **j.**
Kọl 1:14 mí mọ tundote gbọn ofligọ dali, **j.**
Heb 9:22 eyin ohùn ma yin kinkọn, **j.** ma nọ
Mk 11:25; Luk 1:77; 11:30; 24:47; Ow 10:43;
Heb 10:18.
JONỌ, Luk 19:6 yí ayajẹ do yí **j.** etọn
1Kọ 14:11 yẹn yin **j.** na mẹhe to hodọ
Heb 11:13 **j.** lẹ wẹ yé to aigba lọ ji
Mt 25:35; Luk 24:18; Joh 10:5; Efe 2:12; Heb
11:9.
JONỌ-GBÉJI, Efe 2:19 mì masọ to **j.** ba
JONỌYIYI, Luk 5:29 Levi wleawuna **j.**
JO ONÚ LẸPO DO, Flp 2:7 **j.** bo di afanumẹ
JOSẸFU 1., Ow 7:9; Heb 11:22.
JOSẸFU 2., Mt 1:19; Luk 3:23; Joh 6:42.
JỌ, Mt 16:22 ehe ma na **j.** do gowe
2Pi 2:22 howhinwhẹn lọ **j.** do yé go
JỌ AMÀ, Heb 9:4 opò Aalọn tọn **j.**
JỌDANI, Mk 1:9.
JỌJA (LẸ), 1Ti 5:1, 2, 11, 14.
JỌJA WHENU, 2Ti 2:22 hònna ojlo **j.** tọn lẹ
Mk 10:20; Ow 26:4.
JỌJA-YINYIN, 1Ti 4:12 nukunpẹvi do pọ́n **j.**
JỌMAKU, 1Kọ 15:53 dehe nọ kú dona ze **j.** dó
1Ti 6:16 ewọ kẹdẹ wẹ tindo **j.**
JỌNUN, Heb 10:1 Osẹn tindo oyè, e ma yin **j.**
JỌPPA, Ow 9:42.
JỌSI, Mk 9:15.
JỌṢUA, Heb 4:8.
JỌWAMỌ, Lo 1:27 sunnu lẹ jo zinzan **j.** tọn do
2Kọ 4:7 huhlọn he hú **j.** tọn nido yin
Jak 3:6 Odẹ́ símiyọ́n gbèzọnlin **j.** tọn
Juda 7 doafọna yizan he ma yin **j.** tọn
Lo 1:26, 31; 2:14, 27; 11:24; 2Ti 3:3.
JỌWAMỌ, JẸAGỌDO,
1Kọ 6:9 na zanhẹmẹ he **j.**
JỌWAMỌ-LIHO, Efe 2:3 to **j.** ovi homẹgble tọn
Lo 11:24; 1Kọ 11:14.
JU, Lo 2:29 ewọ yin **J.** de he yinmọ to homẹ
Lo 3:29 be Jiwheyẹwhe **J.** lẹ kẹdẹ tọn wẹ
1Kọ 1:23 Klisti yin ahlidanu na **J.** lẹ
1Kọ 9:20 na **J.** lẹ, yẹn taidi **J.** de
Ga 3:28 **J.** kavi Glẹkinu de ma tin
Osọ 3:9 ylọ yede dọ **J.**, ṣogan ma yinmọ
Mt 2:2; 27:11; Kọl 3:11.
JUDA, Juda 1 **J.**, afanumẹ Jesu Klisti tọn
Mt 2:6; 26:25; Luk 6:16; 22:48; Heb 8:8.
JUDE, Mt 24:16; Luk 21:21.
JUWAYI, Joh 2:13 **j.** Ju lẹ tọn ko sẹpọ
Joh 6:4 **j.** ko sẹpọ
Joh 13:1 hùnwhẹ **j.** tọn ko wá
1Kọ 5:7 Klisti **j.** ko yin yíyí do sanvọ́
1Pi 4:3 ojlẹ he **j.** ko pé na mì
Mk 14:1; Luk 2:41; Heb 11:28.

K

KAIFA, Joh 11:49; 18:13, 28; Ow 4:6.
KAINI, Heb 11:4; 1Jo 3:12.

KAKADOI, Heb 7:3 yin yẹwhenọ de **k.**
Mt 25:46; Heb 10:12, 14.
KALDEANU LẸ, Ow 7:4.
KÀN, Joh 19:21 Hiẹ **k.** Ahọlu Ju lẹ tọn blo
Osọ 14:1 yè **k.** oyín etọn do nukọn na
Joh 21:24; Osọ 1:11; 3:12.
KÀN, SÈ, Ow 23:34 **k.** ayimatẹn lọ
KANA, Joh 2:1; 4:46.
KANBIỌ (LẸ), Lo 14:1 **k.** ahun mẹ tọn lẹ
1Ti 1:4 otàn lalo lẹ fọ́n **k.** lẹ dote
1Ti 6:4 apọ̀nmẹzọ̀n gando **k.** lẹ go
2Ti 2:23 gbẹ́ **k.** nulú po wunvi tọn po
Tit 3:9 dapana **k.** nulú tọn, nudindọn
Mt 22:46.
KANDAI, 1Kọ 13:5 E ma nọ basi **k.** nuṣiwa
Kọl 2:14 súnsún **k.** lọ sè
2Ti 3:15 sọn ovu wẹ hiẹ ko yọ́n **k.** wiwe
Joh 5:47.
KANDAI OSẸ́N TỌN, Lo 2:27, 29; 7:6.
2Kọ 3:6 **k.** nọ gblewhẹ okú tọn do omẹ
KANDE, Mk 1:13 e gbọṣi danfafa ji na azán **k.**
Mt 4:2; Ow 1:3.
KANDEGBÀN, Luk 10:1 do omẹ **k.** lẹ hlan
KANHOSE, Ow 22:29.
KANKLOSỌ́ (LẸ), Mt 19:24; 23:24.
KANLIN (LẸ), 2Pi 2:12 taidi **k.,** yin wiwle
1Kọ 15:39; Juda 10.
KANLINDUGBO, Joh 10:9 e tọn bosọ mọ **k.**
KANLINJỌMẸ, Juda 19 gbẹtọ **k.** lẹ
Jak 3:15.
KANLINMỌ, Luk 21:24 yin hinhẹn zun **k.**
Lo 7:23 zun **k.** na osẹ́n ylando tọn
Luk 4:18; Efe 4:8; 2Ti 3:6.
KANLINYÌNTỌ, Mt 8:33; Mk 5:14; Luk 8:34.
KANNUKANNU, 1Kọ 15:23 aliho he to **k.** mẹ
KANVÁN, 1Ti 4:10.
KANWE, Joh 5:46 ewọ **k.** gando go e
Osọ 21:5.
KANWEKO, Mt 18:12 dawe de tindo lẹngbọ **k.**
KANWEKO, DONU, Mt 13:8 ode **d.,** devo
Mk 10:30 he ma na mọ **d.** todin
KANYINYLAN, Ow 8:3 Saulu yinuwa po **k.**
1Tẹ 2:2 mí ko yin nuyiwa hẹ po **k.** po
1Tẹ 5:22 Mì nọla na **k.** lẹpo
Mt 22:6, 18; Luk 18:32; Ow 14:5; 2Ti 1:8; 2:9; 4:5.
KANYLANTỌ (LẸ), Lo 1:30; 2Ti 3:3.
KAPẸLNAUMI, Mt 11:23 **K.,** yìdo yì Hadẹs
Mt 4:13; Luk 4:23; Joh 2:12; 6:59.
KEFA, 1Kọ 9:5; 15:5; Ga 2:14.
KEHÀN, Efe 5:19 mì **k.** bosọ nọ pà Jehovah
KELUBIMI, Heb 9:5 **k.** lẹ ṣinyọnyẹ nùsu ji
KẸALỌYI, Mt 3:17 Visunnu ṣie, mẹhe yẹn **k.**
Ow 8:1 Saulu **k.** hùhù etọn
Lo 14:3 omẹ he to dùdù, Jiwheyẹwhe **k.**
Lo 15:7 mì **k.,** kẹdẹdile Klisti **k.** mì do
1Kọ 7:12, 13 yọnnu lọ **k.** nado nọ nọ̀
2Kọ 6:1 **k.** nukundagbe majẹhẹ
Efe 5:10 dodinna nuhe Oklunọ **k.**
Flp 4:9 plọn bo **k.**
2Tẹ 2:10 ma **k.** owanyi nugbo lọ tọn
2Ti 2:15 do dewe hia di mẹhe [Ewọ] **k.**
Lo 14:1; 16:2; Efe 6:17; 1Tẹ 2:13; Jak 1:21.
KẸALỌYI, MA, Heb 10:6 **m.** avọ́nunina blebu
2Kọ 13:6, 7.
KẸDẸ, Mt 4:4; Joh 16:32.
KẸNSU, Osọ 8:7.
KẸNTỌ, Mt 10:36 whédo titi wẹ na yin **k.**
Mt 13:39 **k.** he dó yé lọ wẹ Lẹgba
Lo 12:20 eyin huvẹ hù **k.** towe, na núdùdù i
1Kọ 15:25 hẹn **k.** lẹpo wá afọ etọn glọ
1Kọ 15:26 **k.** godo tọn, okú na zun ovọ́
Jak 4:4 họntọn aihọn tọn hẹn ede zun **k.**
1Pi 5:8 **K.** mìtọn Lẹgba to dindanpe
Mt 22:44; Lo 11:28.
KẸTẸKẸTẸ, Mt 21:5.
KẸTẸKẸTẸVU, Mt 21:5; Luk 19:30.
KIDLỌNI, Joh 18:1.
KIKLA, 1Kọ 5:2.
KIKLO, Juda 25 Jiwheyẹwhe, wẹ **k.,** tin hlan
KIKLO-YINYIN, Efe 1:19 **k.** huhlọn mayọnjlẹ
KIKLỌ, 2Tẹ 2:11 zọ́n bọ yé do yin **k.**
Osọ 18:23 akọta yin **k.** gbọn afinyọnnuwiwa
2Ti 3:13.
KIKLỌWÉ, Heb 9:22 onú lẹpo yin **k.** po ohùn
1Pi 1:2 yin **k.** po ohùn Jesu tọn po
Luk 4:27; 1Kọ 6:11; Heb 10:2, 22.
KINKÀN, 2Kọ 3:2 wekanhlanmẹ, he yin **k.** do
2Kọ 3:7 todohukanji osẹ́n tọn yin **k.** do
Osọ 21:27 yin **k.** do owe-hihá Lẹngbọvu tọn
Mt 4:4; Osọ 1:3; 17:5.
KINKANBIỌ, Luk 22:23 jẹ **k.** ji nado yọ́n mẹlọ
Mt 2:4.
KINKÀNDAI,
Luk 21:22 **k.** lẹpo nido yin hinhẹndi
Lo 15:4 nuhe yin **k.** jẹnukọn yin **k.** na
1Kọ 10:11 yé yin **k.** taidi avase
KINKANSE, Ow 21:33.
KINKLAN, Mt 10:35 yẹn wá nado hẹn **k.** wá
Luk 12:51 yẹn ma hẹn jijọho wá adavo **k.**
Lo 16:17 payi mẹhe nọ hẹn **k.** wá lẹ go
1Kọ 1:10 **k.** ni ma tin to ṣẹnṣẹn mìtọn blo
1Ti 1:6 **k.** sọn onú ehelẹ kọ̀n
Joh 9:16; 1Kọ 11:18; Ga 5:20.
KINKLANDOWIWE, Mk 7:11 nunina he yin **k.**
Luk 11:2 Otọ́, oyín towe ni yin **k.**
Luk 21:5 onú he yin **k.** do doaṣọ́na
2Ti 2:21 núzinzan na yẹyi, yin **k.**
KINKỌNDOPỌ, Lo 6:5 **k.** hẹ ẹ to fọnsọnku
Efe 2:21 yin **k.** pẹkipẹki

Flp 2:2 mì ko yin **k.** di alindọn dopo
Kọl 2:2 yin **k.** pẹkipẹki to owanyi mẹ
Efe 4:16; Kọl 2:19.
KINNIKINNI, Heb 11:33 bọnùdo na **k.** lẹ
1Pi 5:8 Lẹgba to dindanpe di **k.** de
Osọ 5:5 **K.** he wá sọn whẹndo Juda tọn
KIṢI, Ow 13:21.
KIYA, Mt 22:5 yé ma **k.,** yé sọ tọ́nyi
KLA, 1Kọ 8:1 Oyọnẹn nọ **k.,** owanyi nọ
1Kọ 4:6; 13:4.
KLAN, Mt 25:32 **k.** gbẹtọ lẹ, ode sọn awetọ go
Mk 3:24 ahọluduta de **k**
Ow 19:9 e **k.** devi lẹ sọn yé go
Lo 8:35 Mẹnu wẹ na **k.** mí sọn owanyi
Lo 8:39 **k.** mí sọn owanyi Jiwheyẹwhe
1Kọ 7:10 asi **k.** sọn asu go blo
2Kọ 6:17 mì **k.** mìde dovo, mì doalọ
Mt 19:6; Mk 10:9; 1Kọ 7:15.
KLANDOWIWE, Joh 10:22.
1Ti 2:15 gbọṣi yise, owanyi, **k.** mẹ
1Pi 1:2 **k.** gbọn gbigbọ dali, na
KLEGBESATỌ, Mt 18:8.
KLIGONU, Flp 2:10 **k.** lẹpo jẹklo to oyín Jesu
Lo 14:11; Heb 12:12.
KLISTI, Mt 16:16 Hiẹ wẹ **K.** lọ
Lo 8:17 gudutọgbẹ lẹ hẹ **K.,** eyin
1Kọ 12:12 agbasa dopo, mọ wẹ **K.** te
1Kọ 15:23 **K.** sinsẹ́n tintan lẹ
Flp 2:11 yigbe dọ Jesu **K.** wẹ Oklunọ
Kọl 1:24 jiya na **K.** tọn wutu
1Pi 4:13 mimátọ to yajiji **K.** tọn mẹ
Osọ 20:4 duahọlu hẹ **K.** na owhe fọtọ́n
Joh 17:3; 1Kọ 1:13; 3:23; 7:22; 2Kọ 12:10; Ga 3:29; Efe 5:23; Kọl 1:27; 1Pi 2:21.
KLISTIANI, Ow 11:26 yiylọ whla tintan dọ **K.**
Ow 26:28 diọlinlẹnna mi nado lẹzun **K.**
1Pi 4:16 jiya taidi **K.,** winyan hù i blo
KLISTI LALO, Mt 24:24; Mk 13:22.
KLOHUGAN, Joh 14:28 Otọ́ **k.** mi
KLỌ, 1Kọ 3:18 mẹdepope **k.** ede blo:
1Kọ 15:33 Yè **k.** mì blo. Gbẹdido ylankan
2Kọ 11:3 odàn yí ayiha gigẹdẹ do **k.** Evi
Ga 6:7 Yè **k.** mì blo: Jiwheyẹwhe ma yin
Kọl 2:4 na mẹdepope ni ma **k.** mì blo
1Jo 1:8 mídelẹ **k.** wẹ mí te
Osọ 12:9 Satani, he nọ to aigba lẹpo **k.**
Osọ 20:3 ni masọ **k.** akọta lẹ ba blo
1Kọ 6:9; Efe 5:6; 2Tẹ 2:3; Osọ 19:20.
KLỌ́, Mt 15:2; Joh 9:11; 13:5.
KLỌWÉ, Ow 10:15 nuhe Jiwheyẹwhe **k.**
Ow 11:9.
KLỌ́, WÉ, 2Kọ 7:1 **k.** míde sọn hẹnflu lẹpo mẹ
Efe 5:26 **k.** ẹ gbọn osin ohó lọ tọn dali
Tit 2:14 **k.** mí nado lẹzun omẹ etọn
1Jo 1:7 ohùn Jesu tọn **k.** mí
1Jo 1:9 **k.** mí sọn mawadodo mẹ
Mt 23:25; Heb 9:14; Jak 4:8.
KLUNỌ, Mt 21:40 whenue **k.** vẹngle lọ tọn wá
2Pi 2:1 tlẹ mọ́n **k.** lọ he hò yé
1Ti 6:1; Tit 2:9.
KÒJIJẸ, Jak 5:3.
KOKLO, Mt 26:34, 74, 75; Mk 14:30.
KOLA, Juda 11.
KOSI (LẸ). Pọ́n AKỌTA (LẸ).
KOSỌ, Luk 10:31 gbọn **k.** dali, yẹwhenọ de to
KỌDETỌN DAGBE, Mt 12:20 **k.** to whẹdida
1Tẹ 3:11 deanana aliho po **k.** po
KỌFANA, File 7 omẹ wiwe lẹ yin **k.** gbọn hiẹ
KỌFANAMẸ, Mt 11:29 **k.** na alindọn mìtọn
Ow 3:19 ojlẹ **k.** tọn wá
KỌFO, Mt 10:42 na osin fifá **k.** dopo omẹ ehelẹ
Luk 22:20 **K.** ehe nọtena alẹnu yọyọ
Luk 22:42 Otọ́, de **k.** ehe sọn dè e
1Kọ 10:21 **k.** Jehovah tọn podọ **k.** aovi tọn
Mt 20:22; 1Kọ 10:16.
KỌ́GUDU, Mt 10:14 húnhún **k.** sẹ sọn afọ go
1Kọ 15:47 Sunnu tintan yin bibasi sọn **k.** mẹ
KỌGBÉ E GO, Ga 4:27 ovi yọnnu he yin **k.**
KỌGBIDINA, Luk 4:18; 8:14.
KỌGBIDINAMẸ, 2Kọ 1:8.
KỌGBỌ, 2Tẹ 1:7 hẹn **k.** wá na mì to osọhia
KỌLBANI, Mk 7:11 he yẹn tindo yin **k.**
KỌMẸNU, Luk 10:27 yiwanna **k.** di dewe
Luk 10:36; Lo 13:10; Efe 4:25.
KỌ̀N, Ow 2:17 yẹn na **k.** gbigbọ ṣie do
Ow 2:33; Osọ 16:1.
KỌNAWUDOPỌ, Ow 17:4 lẹzun yisenọ bo **k.** hẹ
Mt 23:30.
KỌNDOPỌ, Mt 19:6 nuhe Jiwheyẹwhe ko **k.**
Lo 8:9 mìwlẹ to **k.** mẹ, hẹ gbigbọ
Lo 12:5 awutugonu lẹ to **k.** mẹ hẹ ode
1Kọ 1:10 gbọn gbesisọ dali to **k.** mẹ to
1Kọ 1:30 mìwlẹ to **k.** mẹ hẹ Klisti Jesu
1Kọ 6:16 **k.** hẹ galọtọ, agbasa dopo wẹ yé
1Kọ 6:17 ewọ he **k.** hẹ Oklunọ, dopo wẹ yé
1Kọ 7:24 ewọ ni gbọṣi e mẹ to **k.** mẹ hẹ
1Kọ 16:16 mẹhe to **k.** mẹ
2Kọ 5:17 **k.** mẹ hẹ Klisti, yin nudida yọyọ
2Kọ 6:15 **k.** tẹwẹ to Klisti po Beliali po
2Kọ 6:16 **k.** tẹwẹ tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn
Ow 2:46; Lo 15:6; Efe 4:16.
KỌ̀N, DOPỌ, Kọl 3:14 owanyi, gẹdẹ he **k.** gbẹtọ
KỌNELIỌSI, Ow 10:1, 3, 22, 24, 25, 30, 31.
KỌNGBEDOPỌ, Luk 11:48 ṣogan mì **k.** hẹ yé
Ow 11:18 yé sè, yé **k.**
Mt 18:19; 20:13; Ow 5:9; Lo 8:28.
KỌNGBEDOPỌ, MA, Tit 1:9 wọhẹ mẹhe **m.**
KỌNMASIN, 1Ti 4:7; 6:20 **k.** do onú wiwe go
2Ti 2:16 ohó ovọ́ **k.** do onú wiwe go
KỌNUGBÈ, Mt 26:73 **k.** towe de we hia

KỌSLONA, 2Pi 3:16 to **k.,** pipotọ Owe-wiwe lẹ
KÚ, Joh 11:26 do yise hia to yẹn mẹ ma na **k.**
Lo 5:8 to ylandonọ yin, Klisti **k.** na mí
Lo 6:9 Klisti ma nasọ **k.** ba; okú masọ
Lo 6:11 mẹhe ko **k.** na ylando wutu
Lo 6:12 do agbasa he nọ **k.** ji
1Kọ 15:53 dehe nọ **k.** dona ze jọmaku dó
1Tẹ 4:16 mẹhe **k.** to Klisti mẹ fọn jẹnukọn
Osọ 13:3 apà he dibla hẹn okú wá lọ **k.**
Luk 16:22; 20:36; Joh 8:51; Lo 7:9; 8:11; 14:9; 2Kọ 4:11; 5:15; Heb 9:27; Osọ 13:12; 14:13.
KUDEJI, Ow 26:26 yẹn **k.** dọ dopo tata ma whlá
Lo 14:14 Yẹn **k.** to Oklunọ Jesu mẹ
KUDIHO, Juda 23 awù he agbasalan ko hẹn **k.**
Jak 2:2.
KÚDO LEWHENU, Mt 27:29; Luk 1:28; Joh 19:3.
KUKUPẸ́, 2Kọ 4:16 gbẹtọ he mí yin tlẹ to **k.**
KỤNHÚN, Ow 27:5 mí **k.** gbọn ohù he siso lọ ji
KÚNKAN WHẸNDO TỌN (LẸ),
1Ti 1:4 **k.,** dekọtọn do ovọ́ mẹ
Heb 7:3 ma tindo otọ́, onọ̀, **k.**
KUNNUDE, 1Pi 1:11 e to **k.** jẹnukọn
1Jo 5:7 kunnudetọ atọn wẹ to **k.**
Joh 8:18; Ow 18:5.
KUNNU, DE, 1Kọ 15:15 míwlẹ to **k.** lalo sọta
KUNNUDENU (LẸ). Sọ pọ́n NUFLINMẸ.
Ow 25:7 ma sọgan do **k.** hia
Flp 1:28 Jiwheyẹwhe dè wẹ **k.** ehe wá sọn
2Tẹ 1:5 **k.** dọ Jiwheyẹwhe nọ dawhẹ
Heb 11:14 na **k.** dọ yé to fide dín he yin
Ow 1:3; Flp 2:22; Heb 3:5; 11:1.
KUNNUDETỌ, Ow 1:8 mì na yin **k.** ṣie to
Ow 10:39 Míwlẹ yin **k.** onú lẹpo he e wà
Ow 13:31 he yin **k.** etọn na gbẹtọ lẹ todin
Ow 22:15 hiẹ na yin **k.** etọn na gbẹtọ lẹpo
1Ti 6:13 Jesu, taidi **k.** de ko dekunnu
Heb 12:1 mí tindo aslọ daho **k.** lẹ tọn
Osọ 1:5 Jesu Klisti, **K.** Nugbonọ lọ
Osọ 11:3 yẹn na hẹn **k.** ṣie awe lẹ dọ dọdai
Osọ 17:6 ohùn **k.** Jesu tọn lẹ tọn
KUNNUDIDE, Joh 8:17 Nugbo wẹ **k.** omẹ [2]
1Ti 3:7 **k.** dagbe sọn gbonutọ lẹ dè
2Ti 1:8 **k.** ni ma huwinyan na we blo
Osọ 20:4 yí asiọvi do hù na **k.** wutu
Osọ 19:10.
KUNNU, DIDE, 1Ti 2:6 **k.** yin gando to ojlẹ
Heb 7:8 mẹhe **k.** yin gando dọ e to ogbè
KUNNUDIDE TỌN, AZỌN, Osọ 6:9 **a.** he yé
KÚNVÁN, Mt 11:17; Luk 7:32.
KUPẸ́, Jak 1:11 adọkunnọ na **k.** to aliho etọn
1Pi 1:4 ogú he ma nọ **k.** de
KÚSẸ́, Mk 3:3 dawe he alọ etọn **k.**
Ow 14:8 dawe he afọ etọn lẹ **k.**
Heb 12:13.
KUWINYAN, Mk 8:38 mẹdepope he **k.** ṣie
Luk 9:26; 2Ti 2:15.

L

LÁ, Mk 5:20 **l.** nuhe Jesu wà na ẹn lẹpo
Luk 4:18 e ko yiamisisadode mi nado **l.**
Luk 8:39 to nuhe Jesu wà **l.** lẹdo tòdaho
Ow 8:4 to wẹndagbe **l.** gbọn aigba lẹpo ji
Lo 8:33 Jiwheyẹwhe he **l.** yé di dodonọ
1Kọ 9:14 mẹhe to wẹndagbe **l.** nọ nọgbè
1Kọ 9:16 dindọn wẹ na mi eyin yẹn ma **l.**
1Kọ 11:26 mì to okú Oklunọ tọn **l.**
1Pi 2:9 **l.** gigo daho omẹ lọ tọn
1Jo 1:2 mí to ogbè madopodo **l.** hlan mì
Ow 15:36; Heb 2:12.
LÀ, Mt 9:17; Luk 5:37.
LABBI, Mt 23:8 yè ylọ mì dọ **L.** blo
Joh 1:38; 3:2.
LAHABI, Heb 11:31 Gbọn yise dali, **L.** ma dọ̀n
Jak 2:25 be **L.** ma yin lilá di dodonọ
LAHELI, Mt 2:18 **L.** to avivi na ovi etọn lẹ
LALO, Mt 24:24 Na Klisti **l.** po yẹwhegán **l.**
Joh 8:44 lalonọ wẹ ewọ podọ otọ́ **l.** tọn
Lo 1:25 yí **l.** do diọ nugbo
2Kọ 11:13 Na apọsteli **l.** wẹ
2Tẹ 2:9 Satani tọn, ohia po nudabla **l.** po
2Tẹ 2:11 yé nido sọgan yí **l.** sè
1Ti 6:20 ohó ovọ́ he yè nọ yí **l.** do ylọdọ
Mt 26:59; Ga 2:4; 1Jo 4:6; Osọ 14:5; 21:27.
LALO, OTÀN, 1Ti 1:4; 4:7; 2Pi 1:16.
LALODIDO, Efe 4:25 klọn **l.** dai, nọ dọ nugbo
LALODO, Osọ 22:15.
LALONỌ, Joh 8:44 Lẹgba, **l.** podọ otọ́ lalo
Lo 3:4 gbẹtọ lẹpo wẹ yin mimọ di **l.**
1Jo 1:10 ma waylando, mí to ewọ hẹn zun **l.**
1Jo 5:10 Mẹhe ma tindo yise hẹn ẹn zun **l.**
1Jo 2:4, 22; 4:20; Osọ 21:8.
LAMA, Mt 2:18.
LAMẸKI, Luk 3:36.
LANKAN, Luk 21:4; 2Kọ 8:14; Jak 1:21.
LAODIKEA, Kọl 2:1; 4:16; Osọ 1:11; 3:14.
LÁ PÉ, Flp 1:16.
LAWUNA, 2Pi 2:22 ohàn asi he yè **l.** lẹkọ
LAZALỌSI, Luk 16:20; Joh 11:1, 2; 12:1.
LEUBẸNI, Osọ 7:5.
LEVI, Osọ 7:7.
LEWÚ, Juda 16 ehelẹ nọ to nuhlundọ, bo nọ to **l.**
LẸBLANU, Mt 9:13 **L.** wẹ yẹn jlo, e ma yin
Mt 20:34 **L.** whàn Jesu, e doalọ nukun
Lo 9:15 Yẹn na do **l.** hia mẹdepope he
2Kọ 1:3 Otọ́ **l.** sisosiso lẹ tọn
1Ti 1:13 **l.** yin didohia mi
Jak 2:13 **L.** nọ duto whẹdida ji
Jak 3:17 gọ́ na **l.** po sinsẹn dagbe lẹ po

1Pi 2:10 ṣigba mẹhe **l.** ko yin didohia todin
Efe 2:7; Heb 8:12.

LẸBLANULỌKẸYI, Flp 1:29 mì wẹ **l.** yin nina
2Pi 1:1 yise, **l.** he sọzẹn hẹ míwlẹ tọn

LẸBLANUNỌ (LẸ), Mt 5:7 Ayajẹnọ wẹ **l.** lẹ
Luk 6:36 Mì yin **l.,** kẹdẹdile Otọ́ yin **l.** do
Heb 2:17 yẹwhenọ daho **l.** podọ nugbonọ
Jak 5:11 Jehovah tindo owanyi bosọ yin **l.**

LẸDO, Mk 6:6 yì gbétatò he **l.** lẹ mẹ
Luk 19:43 kẹntọ lẹ na **l.** we
Efe 4:9 ewọ jẹte yì **l.** he yìdo mẹ
Mt 4:16; Lo 15:19.

LẸDOGBEDEVOMẸ, Joh 1:42; 9:7.
1Kọ 14:13 hodẹ na ewọ nido basi **l.**
1Kọ 14:27 ogbè devo, mẹde ni basi **l.**

LẸDOGBEDEVOMẸTỌ (LẸ),
1Kọ 12:30 E ma yin yemẹpo wẹ **l.** lẹ
1Kọ 14:28 eyin **l.** ma tin, ewọ ni nabọẹ

LẸGBA, Joh 8:44 mì wá sọn Otọ́ mìtọn **L.** dè
Efe 4:27 mọdopolọ, mì natẹn **L.** blo
Efe 6:11 mì nọte gligli sọta **L.**
Heb 2:14 ewọ nido hẹn **L.,** zun ovọ́
Jak 4:7 mì diọnukunsọ **L.,** ewọ na họn
1Pi 5:8 Kẹntọ mìtọn **L.** to dindanpe
1Jo 3:8 nado gbà azọ́n **L.** tọn lẹ
Osọ 12:12 Dindọn, na **L.** ko jẹte wá mì dè
Osọ 20:2 he nọ yin **L.** podọ Satani, bo blá
Mt 4:1, 8; 25:41; Joh 13:2; Juda 9.

LẸKỌ, Luk 19:12.

LẸKỌWA, Ow 15:16.

LẸKỌYI, Mt 2:12.
Mk 13:16 mẹhe to ogle mẹ ni ma **l.** nuhe

LẸN, Mt 24:44 ogàn he mì ma **l.** wẹ Visunnu ja
Luk 11:17 Na e yọ́n nuhe **l.** yé te, e dọmọ:
Ow 17:31 **l.** nado dawhẹna gbọn dawe
Lo 12:3 ma nado nọ **l.** ede tọn glanglan hú
2Kọ 12:6 **l.** mi jẹ hú nuhe yẹn yin
Efe 1:9 aṣli wiwe he e **l.**
Efe 3:20 wà tlala hú nuhe mí **l.**
Flp 2:6 ma **l.** nado hò otẹn yí, enẹ wẹ
File 18 **l.** ehe dokọna mi
Joh 11:56; Ow 15:19.

LẸN AKUẸ, Luk 14:28; Ow 19:19.

LẸNDAI, Ow 20:27 **l.** Jiwheyẹwhe tọn didọna
Lo 8:28 omẹ he yin yiylọ sọgbe hẹ **l.**
Efe 3:11 sọgbe hẹ **l.** madopodo
Osọ 19:10 kunnudide gando Jesu go wẹ **l.**
Lo 9:11; Efe 1:11; 2Ti 1:9; Heb 6:17.

LẸNDỌ, Mt 5:17 Mì **l.** yẹn wá nado và Osẹ́n
Luk 12:51 mì **l.** yẹn wá nado hẹn jijọho wá
Joh 11:13 yé **l.** ewọ to hodọ gando amlọn go
1Kọ 8:2 **l.** emi tindo oyọnẹn
1Kọ 10:12 ewọ he **l.** e to ote ni payi
Ga 6:3 eyin mẹde **l.** emi yin nude
Jak 1:7 omẹ enẹ ni ma **l.** emi na mọ
Mt 10:34; Joh 5:39; 1Kọ 3:18; 14:37; Flp 3:4; Heb 10:29.

LẸNGBỌ, Mt 26:31; Lo 8:36; 1Pi 2:25.
Mt 9:36 di **l.** lẹ he ma tindo lẹngbọhọtọ
Mt 10:6 **l.** owhé Islaeli tọn he bu lẹ
Mt 10:16 dido mì hlan taidi **l.** lẹ to ohla
Mt 18:12 **l.** kanweko bọ dopo danbú
Mt 25:32 klan **l.** lẹ sọn gbọgbọẹ lẹ go
Joh 10:16 **l.** devo, he ma yin apó ehe tọn
Joh 21:16 yìn **l.** pẹvi ṣie lẹ
Ow 8:32 hinhẹnwa hùhùtẹn taidi **l.** de

LẸNGBỌ DEVO, Joh 10:16 Yẹn tindo **l.** lẹ

LẸNGBỌHỌTỌ, Mt 26:31 Yẹn na linú **l.,** bọ
Luk 2:8 **l.** lẹ to gbonu
Joh 10:11 Yẹn wẹ **l.** dagbe; ze alindọn jo
Joh 10:16 lẹngbọpa dopo, **l.** dopo
Efe 4:11 mẹdelẹ taidi **l.** lẹ po mẹplọntọ
Heb 13:20 **l.** daho lẹngbọ Jesu tọn
1Pi 5:4 ogán **l.** tọn yin hinhẹn sọawuhia
Osọ 7:17 Lẹngbọvu lọ na yin **l.** yetọn
Mt 9:36; 25:32.

LẸNGBỌPA, Luk 12:32 Mì dibu blo, **l.** pẹvi
1Pi 5:3 nado yin apajlẹ na **l.** lọ
Mt 26:31; 1Pi 5:2.

LẸNGBỌPA PẸVI, Luk 12:32 Mì dibu blo, **l.**

LẸNGBỌVU, Luk 10:3 do mì hlan di **l.** to ohla
Joh 1:29 Pọ́n, **L.** he ze ylando yì!
Joh 21:15 Jesu dọna Pita: na núdùdù **l.** ṣie
Osọ 5:6; 7:10.

LẸNNUPỌN, 1Kọ 8:7 nọ **l.** dogbọn bọsiọ dali
2Pi 2:12 taidi kanlin he ma nọ **l.**

LẸNNUPỌNDO, 1Ti 4:15.

LẸNPỌN, Flp 4:8 mì nọ to onú ehelẹ **l.**

LẸN, PỌ́N, Lo 12:16 Mì **l.** mẹdevo lẹ tọn dile
Heb 3:1 mì nọ **l.** apọsteli podọ

LẸNPỌN DAGBENỌ, 1Ti 3:3 nulimẹtọ, ṣigba **l.**
Tit 3:2 nado yin **l.,** walọmimiọn
Jak 3:17 **l.,** wleawufo nado setonu

LẸNPỌN DAGBENỌ-YINYIN,
Flp 4:5 **l.** mìtọn ni yin yinyọnẹn
1Tẹ 5:6 mí ni nọ nukle bo gbọṣi **l.** mẹ
1Tẹ 5:8 mí ni gbọṣi **l.** mẹ bo ze tùnudo
2Ti 4:5 gbọṣi **l.** mẹ to onú lẹpo mẹ, jiya
1Pi 1:13 gbọṣi **l.** mẹ mlẹnmlẹn; ze todido
1Pi 5:8 gbọṣi **l.** mẹ, mì nọ aṣeji

LẸNUNNUYỌNẸN. Pọ́n OYỌNẸN.

LẸNVỌJỌ, Mt 3:2 **l.,** na ahọluduta ko
Mt 3:8 sinsẹ́n he jẹna **l.**
Mt 12:41 yewlẹ **l.** na yẹwhehodidọ Jona tọn
Luk 15:7 ayajẹ na sù do ylandonọ he **l.**
Ow 3:19 mì **l.** bo diọ na yè nido
Ow 26:20 gbọn azọ́n he jẹna **l.** wiwà
Lo 2:4 Jiwheyẹwhe hẹn we jẹ **l.** kọn
2Kọ 7:10 awubla nọ dekọtọn do **l.** mẹ
2Ti 2:25 Jiwheyẹwhe sọgan na yé **l.**

Osọ 16:9 yé masọ **l.** nado na gigo
Mt 3:11; 11:21; Luk 13:3; 16:30; 17:4; 24:47; Ow 11:18; 2Kọ 12:21; 2Pi 3:9; Osọ 2:5, 21; 3:19.
LỆWÉ, Joh 2:6; 3:25.
LỆ, WÉ, Jak 4:8 **l.** ahun mìtọn, mì ayihaawenọ
1Pi 1:22 mì ko **l.** alindọn mìtọn lẹ
Heb 1:3.
LẸZUN DODONỌ, Lo 5:19.
LIBIA, Ow 2:10 Egipti po lẹdo **L.** po tọn lẹ
LIKUN (LẸ), Mt 3:12; 13:25; Luk 22:31; Joh 12:24; 1Kọ 9:9.
LILÁ, Lo 15:21 Mẹhe ohó etọn ma yin **l.** na lẹ
LILÁ DI DODONỌ, Lo 2:13 basitọ na yin **l.**
Lo 3:24 **l.** gbọn nukundagbe majẹhẹ dali
Lo 5:1 **l.** gbọn yise dali
Lo 5:18 gbẹtọ yin **l.**
1Ti 3:16 yin **l.** to gbigbọ mẹ
Jak 2:24 azọn dali wẹ omẹ de na yin **l.**
Lo 3:20; 5:9; Ga 2:16; Jak 2:21, 25.
LILÁ PÉ, Flp 1:18 Klisti to yinyin **l.**
Kọl 1:28.
LILẸ̀, 1Kọ 3:9 ogle he yè to **l.**
LILẸDO PÉ, Heb 11:30 Jẹliko ko yin **l.**
LILẸHLAN, Ow 15:3 omẹ akọta lẹ tọn to **l.**
Ga 4:9 mìwlẹ to **l.** onú ovọ́ lẹ kọ̀n
LÌN, Ga 2:4 **l.** wá nado bẹ̀ mẹdekannuje pọ́n
LÌN BIỌ, Juda 4 mẹdelẹ ko **l.** mì mẹ
LÌN, NUHE NỌ, Ow 10:12 **n.** to aigba ji lẹpo
LINFIN YINYAN, 1Kọ 5:7 mì nido yin **l.** yọyọ
Ga 5:9 Otọ́n vude wẹ nọ hẹn **l.** lẹpo fọ́n
LINLẸN, Luk 1:51 yin saklanọ to **l.** ahun tọn
Joh 13:29 delẹ to yé mẹ to **l.** dọ, to whenue
1Kọ 4:5 hẹn **l.** ahun tọn sọawuhia
2Kọ 1:17 to whenue yẹn tindo **l.** mọnkọtọn
2Kọ 10:5 to **l.** lẹpo hẹnwa mẹmẹgloṭ mẹ
Flp 1:17 yé to **l.** nado fọ́n nukunbibia dote
Flp 4:2 tindo **l.** dopolọ to Oklunọ mẹ
Heb 4:12 ohó Jiwheyẹwhe tọn yọ́n **l.** lẹ
Osọ 17:17 do ahun mẹ nado hẹn **l.** etọn di
Mt 15:19; Luk 2:35; 1Kọ 3:20; 7:25, 40; Efe 1:8; Flp 4:7.
LINLẸNDIỌNA, Luk 16:31 ma na yin **l.** eyin
Ow 18:13 **l.** nado sẹ̀n Jiwheyẹwhe
Ow 21:14 e ma sọgan yin **l.**
2Kọ 5:11 mí nọ to **l.** gbẹtọ lẹ
LINLẸNDIỌNAMẸ, 1Kọ 2:4 ma zan hogbe **l.** tọn
Ga 5:8 **L.** ehe ma wá sọn Omẹ he ylọ mì
LINLIN (LẸ), Mt 24:6 sè awhàn **l.** lẹ
2Kọ 6:8 **l.** ylankan po dagbe po
1Tẹ 1:9 yelọsu to **l.** na gando mìwlẹ go
LINSINSINYẸN, Lo 9:22 [E] gbọn **l.** dali
2Ti 4:2 nọ yí **l.** do wọhẹmẹ
Lo 2:4; Ga 5:22; Efe 4:2; Kọl 3:12.
LINÚ, Mt 26:31; Ow 23:3.
LITAI, Heb 13:17 **l.** bo setonuna mẹhe to
1Ti 3:4; Tit 3:1; Osọ 3:9.
LITAINA, Luk 24:52 Yé **l.** ẹn
Lo 10:3 yé ma **l.** Jiwheyẹwhe
2Kọ 9:13 **l.** wẹndagbe he gando Klisti go
Heb 1:6 angẹli lẹpo ni **l.** ẹn
Mt 2:11; Luk 10:20; Joh 9:38; Ow 10:25.
LIZỌNYI, Heb 6:10 mì zindonukọn nado to **l.**
LIZỌNYINA, 1Pi 1:12 yé ma to **l.** yedetiti gba
Mt 4:11; Mk 1:13; 1Pi 4:10.
LIZỌNYITỌ, Mk 10:43 jlo na klo dona yin **l.**
LIZỌNYIZỌN, Ow 20:24 dotana **l.** ṣie
Lo 11:13 na akọta, yẹn pọ́n **l.** ṣie di gigonọ
1Kọ 12:5 **l.** voovo, ṣogan Oklunọ dopolọ
2Kọ 4:1 mí tindo **l.** ehe sọgbe hẹ lẹblanu
2Kọ 5:18 na mí **l.** whẹgbigbọ tọn
2Kọ 6:3 na **l.** ma nado yin homọdọdego
1Ti 1:12 **l.** de zizedo alọmẹ na mi
2Ti 4:5 hẹn **l.** towe di to gigọ́ mẹ
Ow 21:19; Lo 12:7; 2Kọ 8:4; 9:1; Kọl 4:17.
LIZỌNYIZỌNWATỌ (LẸ), 2Kọ 3:3; 6:4; Kọl 1:23.
Lo 13:4 **l.** Jiwheyẹwhe tọn e yin na dagbe
Lo 15:8 Klisti lẹzun **l.** mẹhe gboadà
Lo 16:1 Febe, mẹmẹyọnnu mítọn he yin **l.**
2Kọ 3:6 pegan nado yin **l.** alẹnu yọyọ tọn
2Kọ 11:15 **l.** etọn lẹ nọ to adadiọna yede
1Ti 3:10 whenẹnu, yé ni wadevizọn taidi **l.**
1Ti 4:6 hiẹ na yin **l.** Klisti tọn dagbe
LIZỌNYIZỌNWIWA, Efe 4:12 gò do tẹnmẹ na **l.**
LODO, 1Kọ 16:13 mì **l.** to yise mẹ
Kọl 2:7 hinhẹn **l.** to yise mẹ
1Tẹ 3:13 hẹn ahun mìtọn **l.**
Heb 6:19 Todido yin nujikudo tọn bosọ **l.**
1Pi 5:9 diọnukunsọ ẹ, bo **l.** to yise mẹ
LODO, HẸN, Heb 9:17 okú wẹ nọ **h.** alẹnu
LODO, HINHẸN, Ga 3:15 alẹnu he yin **h.**
Ga 3:17 alẹnu he yin **h.** gbọn Jiwheyẹwhe
Heb 9:17.
LODO, MA, Jak 1:8 ayihaawenọ, bo **m.** to aliho
2Pi 3:16 wekanhlanmẹ he mẹhe **m.** lẹ to
LOISI, 2Ti 1:5 onọ̀-daho towe **L.** po onọ̀
LOMUNU (LẸ), Ow 16:37 míwlẹ he yin **L.** lẹ
Joh 11:48; Ow 23:27; 25:16; 28:17.
LOPO (LẸ), Osọ 6:14; 16:20.
LỌGA, 1Kọ 10:8 mí ni ma nọ **l.** blo, dile delẹ to Osọ 17:2 ahọlu aigba ji tọn lẹ **l.**
LỌ́N, Luk 6:23 Mì jaya bo **l.,** daho wẹ ale
LỌ̀N JẸ, Joh 10:12 ohla nọ **l.** yé ji bo nọ gbà
LỌTI, Luk 17:28 dile e jọ do to azán **L.** tọn
2Pi 2:7 e whlẹn **L.** dodonọ
LUKU, Kọl 4:14; 2Ti 4:11.

LUNTỌ́N, Ow 28:4.
LUTI, Mt 1:5.

M

MÁ, 1Kọ 9:23 yẹn **m.** wẹndagbe hẹ mẹdevo
2Kọ 10:13 dogbó he Jiwheyẹwhe **m.**
1Kọ 12:11.
MADAO, Mt 23:23 mì nọ na **m.** mẹnti tọn
Luk 18:12 yẹn nọ na **m.** nuhe yẹn tindo tọn
Heb 7:5 gbedide nado yí **m.** lẹ
Heb 7:9 Levi he nọ mọ **m.** yí sú **m.**
MADOADUDẸJI, Mk 8:32 to ohó enẹ dọ **m.**
MADOALENỌ, Luk 17:10 Afanumẹ **m.** wẹ mí
MADOBLỌ, 1Tẹ 5:23 whiwhla **m.** to tintin tofi
Juda 24 bo hẹn mì **m.**
Kọl 1:22; 1Pi 1:19.
MADOBLỌNỌ, Flp 2:15 **m.** po homẹvọnọ po
MADODIHO, 1Pi 1:19; 2Pi 3:14.
MADOGÁN, Lo 8:26 gọalọna mí to **m.** mítọn
Lo 15:1 hẹn **m.** mẹhe ma yin huhlọnnọ
1Kọ 2:3 yẹn wá mì dè to **m.** podọ obu mẹ
1Kọ 15:43 yin didó to **m.** mẹ, yin finfọn to
2Kọ 12:9 huhlọn ṣie zun pipé to **m.** mẹ
Heb 4:15 sọgan vẹawu **m.** mítọn
MADOGÁNNỌ, Mt 26:41 ṣigba agbasa yin **m.**
1Kọ 1:25 **m.** Jiwheyẹwhe tọn dohuhlọn hú
1Kọ 1:27 Jiwheyẹwhe de **m.** lẹ
1Kọ 12:22 awutugonu lẹ he taidi **m.**
1Tẹ 5:14 gọalọna **m.** lẹ, bo sinyẹnlin hẹ
MADOPODO, Joh 17:3 Ehe wẹ ogbè **m.**, dọ
Lo 1:20 huhlọn **m.** etọn
Lo 5:21 pọndohlan mẹ na ogbè **m.**
Lo 6:23 Jiwheyẹwhe nọ namẹ ogbè **m.**
2Kọ 4:18 nuhe ma yin mimọ yin **m.**
1Ti 1:17 hlan Ahọlu **m.**
1Pi 5:10 Jiwheyẹwhe ylọ mì do gigo **m.** mẹ
Juda 6 ewọ yí gẹdẹ **m.** do hla dote
Juda 25 hlọnhlọn ni tin sọn ojlẹ **m.**
Osọ 15:3 Dodo wẹ aliho towe, Ahọlu **m.**
Mk 3:29; Luk 16:9; Efe 3:11; 1Jo 5:11.
MADOSỌHA, Heb 11:12 di tọkẹn huto tọn, **m.**
MADOTỌ́N, Mt 26:17 azán hùnwhẹ akla **m.**
1Kọ 5:8 akla **m.** ahundopo tọn
MADOYẸYI, Lo 9:21 núzinzan **m.** tọn ya?
1Kọ 15:43 yin didó to **m.** mẹ, yin finfọn to
2Ti 2:20 devo lẹ na lẹndai **m.** tọn
MAFLU, Heb 7:26 yẹwhenọ daho mọnkọtọn **m.**
MAGỌGI, Osọ 20:8 Gọgi podọ **M.**, nado bẹ yé pli
MAGBE, Ow 27:42 awhànfuntọ lẹ **m.**
2Kọ 9:7 kẹdẹdile e **m.** to ahun mẹ do
1Ti 6:9 mẹhe **m.** nado yin adọkunnọ
MAGBLE, Lo 2:7 to gbégbò po **m.** po dín gbọn
1Kọ 15:42 e yin finfọn to **m.** mẹ
1Kọ 15:50 gbigble ma nọ dugu **m.** tọn
1Kọ 15:52 osọ̀ọ lẹ na yin finfọn do **m.** mẹ
2Ti 1:10 tá hinhọn do ogbè po **m.** po ji
MAGBỌJẸ, Mt 11:28 wá dè e, mẹhe to **m.** mẹ
Mk 4:19 **m.** titonu ehe tọn lẹ
Ga 4:11 **m.** ṣie ni ma yin to ovọ́ mẹ blo
Mt 6:34; 13:22; Luk 8:14; 21:34; 1Pi 5:7.
MAGBỌJẸ HE MA YIN DANDAN TỌN, Luk 12:29 doalọtena **m.**
MAGBỌJẸNỌ, Mt 6:25 yin **m.** na alindọn blo
Mt 10:19 mì yin **m.** gando nuhe mì na dọ
Luk 10:41 Malta, yin **m.** bo to tuklajẹ
Mt 6:34; Flp 4:6.
MAHẸ TINDO, 1Kọ 10:17 to **m.** to akla dopo
1Kọ 10:21 to **m.** to tafo Jehovah tọn ji
MAHẸ, TINDO, 2Kọ 6:14 **m.** tẹwẹ hinhọn hẹ
Ga 6:6 mẹdepope he yè plọn ni **t.**
MAHẸ TINTINDO, 1Kọ 10:16 Kọfo, **m.** to ohùn
Flp 3:10 **m.** to yajiji etọn lẹ mẹ
Kọl 1:12 **m.** to ogú mẹ
MAHẸTỌ (LẸ), Heb 3:1 **m.** oylọ olọn tọn lẹ
Efe 3:6; Heb 3:14; 6:4.
MAHOPỌNNA, 1Pi 1:7 sika nọ gble **m.** dọ
MAHUWHẸ, 1Tẹ 3:13 **m.** to wiwe-yinyin mẹ
1Pi 2:19 jiya **m.**, nuhe yin alọkẹyi wẹ
MAKEDONIA, Ow 16:9 Wá **M.** bo gọalọna mí
Ow 20:1; 1Kọ 16:5; 2Kọ 8:1; 1Tẹ 1:7; 4:10.
MALIA 1., Mt 1:16 **M.**, mẹhe ji Jesu
Mt 13:55; Mk 6:3; Luk 1:27; 2:19, 34.
MALIA 2., Mt 27:56 **M.** Magdaleni tin to yé mẹ
Mk 16:1; Luk 8:2; 24:10; Joh 20:1.
MALIA 3., Mt 27:56 **M.** onọ̀ Jakọbu po Jose
Mk 15:47; 16:1; Luk 24:10; Joh 19:25.
MALIA 4., Luk 10:42 **M.**, de adà he yọ́n hugan
Luk 10:39; Joh 11:1; 12:3.
MALIA 5., Ow 12:12 **M.** onọ̀ Johanu Malku tọn
MALIA 6., Lo 16:6 **M.**, jẹtukla susu
MALTA, Luk 10:41; Joh 11:39; 12:2.
MANANỌMAWÀ, 1Pi 5:2 e yin po **m.** po blo
MANNA, Joh 6:49 Tọgbo lẹ dù **m.** ṣogan bo kú
Heb 9:4 he mẹ **m.** te podọ opò Aalọn tọn
Osọ 2:17 yẹn na na delẹ to **m.** whiwhla lẹ
MATIN, Lo 7:9 yẹn nọgbè wayi **m.** osẹ́n; ṣigba
MATINDO, YISE, Lo 11:20 Na **y.** wutu yé yin
Mt 13:58; Mk 6:6; 1Ti 1:13; Heb 3:19.
MATINTỌ, LẸZUN, Mt 22:25; Ow 2:29.
MATIU, Mt 9:9; 10:3; Luk 6:15; Ow 1:13.
MAWADODO, 1Jo 5:17 **M.** lẹpo wẹ yin ylando
Osọ 18:5.
MAWADODONỌ (LẸ), Lo 3:5.
Ow 24:15 fọnsọnku dodonọ po **m.** lẹ tọn
1Kọ 6:9 **m.** lẹ ma na dugu ahọluduta
Heb 6:10 Jiwheyẹwhe ma yin **m.** nado wọn
1Pi 3:18 dodonọ de na **m.** lẹ
Osọ 22:11 Ewọ he yin **m.**, ni to mawadodo

MAWAZẸJLẸGO, Ga 5:23; 2Pi 1:6.
Ow 24:25 dọho dogbọn dodowiwa po **m.**
1Kọ 9:25 nọ yí **m.** zan to onú lẹpo mẹ
MAWAZẸJLẸGONỌ, Tit 1:8 johẹmẹtọ, **m.**
MAWÉ, Mt 23:27 yọdò he, gọ́ na onú **m.**
Lo 1:24 Jiwheyẹwhe jo yé na **m.**
Lo 14:14 nudepope ma yin **m.** to ede mẹ
1Kọ 7:14 ovi mìtọn lẹ na yin **m.**
2Kọ 6:17 mì doalọ onú **m.** go ba blo
1Tẹ 4:7 ylọ mí, e ma yin do **m.** kọ̀n
Osọ 16:13 ohó gbọdo **m.** atọn
Ow 10:14; Lo 6:19; Efe 5:3; Osọ 18:2.
MAYINUKUNDOMỌ, Lo 1:20 jẹhẹnu **m.** etọn lẹ
Kọl 1:15 Ewọ wẹ apajlẹ Jiwheyẹwhe **m.**
1Ti 1:17 Ahọlu madopodo, **m.**
Heb 11:27 to Omẹ lẹ he yin **m.** lẹ mọ wẹ nkọ
MAYISENỌ, 1Kọ 6:6 yì owhẹ nukọn to **m.** lẹ
1Kọ 7:12 asi **m.**, ṣogan bọ yọnnu lẹ
1Kọ 7:14 asu **m.** yin hinhẹn zun wiwe na
1Kọ 14:22 ogbè devo lẹ yin ohia de, na **m.** lẹ
2Kọ 4:4 tọ́nnukunna ayiha **m.** lẹ tọn
2Kọ 6:14 Mì bio zẹgẹ glọ hẹ **m.** lẹ blo
2Kọ 6:15 mimá tẹwẹ nugbonọ tindo hẹ **m.**
MAYỌNẸN, Ow 17:23 Hlan Jiwheyẹwhe **M.** de
Heb 9:7 ylando he gbẹtọ lẹ wà to **m.** mẹ
Heb 13:2 mẹdelẹ yí angẹli to **m.** mẹ
MAYỌNJLẸ, 2Kọ 9:15 nunina vọnu **m.**
Efe 1:19 kiklo-yinyin huhlọn **m.** etọn tọn
Efe 3:8 dona susugege **m.** Klisti tọn
MẸBLUTỌ (LẸ), Mt 27:63; 2Ti 3:13.
MẸBUBLU, Mt 27:64 **m.** godo tọn nasọ ylanhu
MẸDAGBE, Mk 10:18 Mẹde ma yin **m.**, adavo
Luk 18:19 Naegbọn hiẹ ylọ mi dọ **m.**?
MẸDATỌ, 1Pi 4:19.
MẸDE, 2Kọ 5:16 ma pọ́n **m.** sọgbe hẹ agbasalan
MẸDEHIATỌ, Joh 18:2 Juda, **m.** etọn yọ́n
MẸDEHIHỌ́, 1Ti 2:9 yọnnu gbọn **m.** dali doaṣọ́
MẸDEHỌ́TỌ TO WALỌ MẸ,
1Ti 3:2 nugopọntọ dona yin **m.**
1Ti 3:11 yọnnu lẹ dona yin **m.**
Tit 2:2 sunnu mẹhomẹ lẹ ni yin **m.**
MẸDEKANNU, Joh 8:32 nugbo hẹn mì jẹ **m.**
Lo 8:21 **m.** sọn afanumẹ-yinyin mẹ
1Kọ 9:19 yẹn to **m.** sọn mẹlẹpo dè
MẸDEKANNU, HINHẸN JẸ,
Lo 8:21 nudida yin **h.** sọn afanumẹ-yinyin
MẸDEKANNUJẸ, Ow 24:23 **m.** vude ni yin
Lo 8:21 **m.** ovi Jiwheyẹwhe tọn lẹ tọn
1Kọ 10:29 naegbọn **m.** ṣie yin whẹdana
2Kọ 3:17 fie gbigbọ Jehovah tọn te, **m.**
Ga 2:4 lìn wá nado bè **m.** mítọn pọ́n
Ga 5:1 **m.** mọnkọtọn wutu wẹ Klisti
Ga 5:13 **m.** mẹ wẹ mì yin yiylọ do
Jak 1:25 osẹn pipé he yin **m.** tọn
1Pi 2:16 hẹn **m.** go, ma yin ylanwiwa
2Pi 2:19 yé to opagbe **m.** tọn dó
MẸDETITI, Flp 2:4 ze nukun do ale **m.** tọn ji
2Ti 3:2 na yin wanyina **m.** tọ́
2Pi 1:20.
MẸDEZEDAGA, Lo 11:20; Jak 4:16.
Lo 12:16 mì tindo linlẹn **m.** tọn blo
MẸDEZEDAGATỌ, 2Ti 3:2 **m.**, saklanọ
Lo 1:30.
MẸDEZEJO NA JIWHEYẸWHE,
1Ti 4:8 **m.** yin alenu
1Ti 6:6 **m.** po pekọ po
2Ti 3:5 awusọhia **m.** tọn
2Ti 3:12 mẹhe to jijlo **m.** na yin homẹkẹndo
Ow 3:12; 1Ti 3:16; 4:7; 6:5; Tit 1:1; 2Pi 1:3; 3:11.
MẸDEZEJO, NA JIWHEYẸWHE, 1Ti 2:2.
MẸDEZEWHÈ, Lo 12:16 mì tindo walọ **m.** tọn
Flp 2:3 gbọn **m.** dali
Ow 20:19; Efe 4:2; Kọl 3:12.
MẸDIDA (LẸ), Osọ 4:6; 5:6.
MẸDIDE, Mt 24:24 hẹnmẹ buali, **m.** lẹ lọsu
Mt 24:31 angẹli lẹ na bẹ **m.** lẹ pli
Mk 13:20 na **m.** lẹ wutu, e sán azán lẹ dogli
Mk 13:27 bẹ **m.** pli sọn opodo aigba tọn
Luk 18:7 hẹn dodo yin bibasi na **m.**
2Pi 1:10 mì hẹn **m.** mìtọn họnwun
Osọ 17:14 mẹyiylọ, **m.**
Mt 24:22; Lo 8:33; 11:28; Kọl 3:12; 2Ti 2:10.
MẸDIDESẸ. Pọ́n YÀN, JẸGBONU.
MẸFINTỌ, 1Ti 1:10 **m.** lẹ, lalonọ lẹ
MẸHE, Lo 7:22 sọgbe hẹ **m.** yẹn yin to homẹ
1Pi 2:9 **m.** yin dide nado yin nutindo
MẸHE NỌ DEANANA, Ow 19:31 **m.** aihun lẹ
MẸHẸNGBLETỌ, 1Ti 3:11 ma dona yin **m.**
2Ti 3:3 **m.**, wazẹjlẹgonọ, kanylantọ
Tit 2:3 yọnnu mẹhomẹ ma dona yin **m.**
MẸHẸNJỌSI, Juda 15 ohó **m.** tọn he ylanwatọ
MẸHẸNLODO, 1Kọ 14:26 yin wiwà na **m.**
MẸHO (LẸ), Osọ 4:4; 7:11; 14:3; 19:4.
MẸHODỆDO, Joh 7:49 he ma yọ́n Osẹn wẹ **m.**
Ga 3:13 **M.** wẹ mẹhe yin zizepla pòtin go
1Kọ 12:3; 16:22; Ga 1:8.
MẸHODU. Sọ pọ́n HÒMẸDU.
Ow 13:10 Hiẹ he gọ́ na **m.** po okà po
MẸHOMẸ, Tit 2:3; File 9.
MẸJẸMẸTẸNMẸ, Heb 7:24 e ma tindo **m.**
MẸJITỌ, Mt 10:21 ovi lẹ na fọ́n do **m.** lẹ ji
Luk 18:29 jo **m.** lẹ kavi ovi lẹ do na
Luk 21:16 yin zizejo gbọn **m.** lẹ dali
2Kọ 12:14 ovi ma wẹ dona bẹ pli na **m.**
Efe 6:1 mì setonuna **m.** lẹ
2Ti 3:2 na yin tolivẹtọ do **m.** go
Mk 13:12; Luk 2:27; Lo 1:30; Kọl 3:20.

MẸJITỌ DAHO, 1Ti 5:4 sú dagbe họ́ **m.**
MẸJLỌDOTE, Efe 4:29 ohó he yọ́n na **m.**
MẸKIKLỌ, Mt 13:22 huhlọn **m.** adọkunnu tọn
Heb 3:13 huhlọn **m.** tọn ylando tọn
1Pi 2:1 mì gbẹ́ **m.** lẹpo dai
MẸKLỌTỌ (LẸ), 2Kọ 6:8; Tit 1:10; 2Jo 7.
MẸLKIZEDẸKI, Heb 5:6 yẹwhenọ de di **M.**
Heb 6:20; 7:1, 15.
MẸMẸGLỌ, Lo 8:20 nudida zun **m.** na ovọ́
Lo 11:32 Jiwheyẹwhe hẹn yemẹpo zun **m.**
Lo 13:1 alindọn lẹpo ni yin **m.** na aṣẹpipa
1Kọ 4:1 pọ́n míwlẹ hlan taidi **m.** Klisti tọn
1Kọ 15:27 hẹn onú lẹpo zun **m.** to afọ etọn
2Kọ 10:5 to linlẹn lẹpo hẹnwa **m.** mẹ
Ga 3:22 hẹn onú lẹpo yin **m.** na ylando
Efe 5:22 asi lẹ ni yin **m.** hlan asu taidi
Efe 5:24 agun yin **m.** hlan Klisti
Flp 3:21 hẹn onú lẹpo zun **m.** na ede
Kọl 3:18 asi lẹ, mì yin **m.** na asu mìtọn
Tit 2:5 yin **m.** na asu yetọn lẹ
Heb 2:8 ewọ hẹn onú lẹpo zun **m.** na ẹn
1Pi 2:13 yin **m.** na nuzedai gbẹtọ tọn lẹpo
1Pi 3:1 asi lẹ ni yin **m.** hlan asu
1Pi 3:22 angẹli po huhlọn po yin **m.** hlan ẹn
1Pi 5:5 jọja lẹ, mì yin **m.** hlan sunnu mẹho
Luk 2:51; 1Kọ 14:34; Kọl 2:20; Heb 12:9.
MẸMẸSUNNU (LẸ), Mt 23:8 mìmẹpo yin **m.**
1Pi 5:9 pipli **m.** lẹ tọn pete
Osọ 12:10 whẹsadokọnamẹtọ **m.** lẹ tọn
Mt 5:22; 18:15; 25:40; Ow 15:36.
MẸNUDIDỌ, 2Kọ 12:20 wiwọ́, ajàndido, **m.**
MẸNUDỌTỌ (LẸ), Lo 1:29 yin **m.**
1Ti 5:13 **m.** bo nọ dádo
MẸNUKUNTAHIHOPỌN, Efe 6:9; Kọl 3:25.
Lo 2:11 **m.** ma to Jiwheyẹwhe dè
1Ti 5:21 dawhẹ aplà, **m.**
Jak 2:1 po nuyiwa **m.** tọn po ya?
MẸNUKUNTAHIHOPỌN, MATIN,
1Pi 1:17 Otọ́ nọ dawhẹ **m.**
MẸNUKUNTAHOPỌN, Jak 2:9 eyin mì to **m.**
MẸNUKUNTAHOPỌNTỌ,
Ow 10:34 Jiwheyẹwhe ma yin **m.**
MẸNUKUNTAPỌN, HÒ, Jak 3:17 e ma nọ **h.**
MẸNUKUNTA-ZỌ́N, Efe 6:6; Kọl 3:22.
MẸPINPLỌN, 1Ti 4:16 payi dewe po **m.** towe
2Ti 3:16 Owe-wiwe lẹpo yin alenu na **m.**
Tit 1:9.
MẸPINPLỌN HE PEGAN, Tit 1:9 gbọn **m.** dali
MẸPIPA, Lo 16:18 **m.** oklọ tọn dali doyẹklọ
MẸPLỌN, Mk 6:6 e yì gbétatò lẹ mẹ, bo to **m.**
Ow 5:42 yé to **m.** sọn whédegbè jẹ
Ow 18:25 to hodọ bo to **m.** to aliho he
Lo 12:7 ewọ he to **m.,** ni zindonukọn
1Kọ 4:17 kẹdẹdile yẹn to **m.** to filẹpo
MẸPLỌNLỌ, Heb 12:5 nukunpẹvi do pọ́n **m.** blo
Heb 12:11 **m.** ma nọ yin ayajẹnu
Efe 6:4.
MẸPLỌNLỌDIDOMẸGO, 2Ti 3:16 yin na **m.**
MẸPLỌNTỌ, Mt 23:8 omẹ dopo wẹ yin **m.**
Joh 3:10 Hiẹ yin **m.** na Islaeli ṣogan
Joh 13:13 Mì nọ ylọ mi, **M.,** podọ Oklunọ
1Ti 2:7 **m.** akọta lẹ tọn gando yise
2Ti 4:3 na bẹ **m.** lẹ pli
Heb 5:12 kakajẹ din mìwlẹ dona ko yin **m.**
Mt 10:24; Efe 4:11; Jak 3:1; 2Pi 2:1.
MẸPỌ́NNU, 1Kọ 13:12; Jak 1:23.
MẸSOPOTAMIA, Ow 2:9.
MẸSSIA, Joh 1:41 Mí ko mọ **M.** lọ
Joh 4:25 Yẹn yọnẹn dọ **M.,** Klisti na wá
MẸSUSU, Mt 22:14 **m.** wẹ yin oylọ-basina
MẸṢANKO, Ow 17:32 sè fọnsọnku, yé jẹ **m.** ji
MẸṢANKOTỌ, 2Pi 3:3 **m.** lẹ na wá po
MẸTẸNPỌN, Osọ 3:10 whlá we sọn ojlẹ **m.**
MẸTỌNHOPỌN, 1Kọ 12:25 tindo **m.** na ode
MẸTUNDOTE, 1Kọ 7:22 afanumẹ de yin **m.**
MẸTUSELA, Luk 3:37.
MẸVASUDOTỌ, 1Kọ 10:10 dọ̀n gbọn **m.** lọ dali
Heb 11:28 **m.** nikaa doalọ plọnji lẹ go
MẸVIVẸ, Flp 2:29.
MẸVLẸTỌ, 1Kọ 5:11 ma dogbẹ́ hẹ **m.** blo
1Kọ 6:10 **m.,** ma na dugu ahọluduta
MẸWHINWHÀN, Flp 1:17 ma yin na **m.** dagbe
MẸWHLẸNGÁN,
Luk 2:30 nukun ṣie mọ aliho **m.**
Luk 3:6 agbasalan lẹpo na mọ aliho **m.**
MẸWHLẸNGÁNTỌ, Luk 2:11 **M.** de yin jiji
Ow 5:31 ze ewọ daga taidi **M.**
1Ti 4:10 Jiwheyẹwhe, **M.** gbẹtọ wunmẹ
1Jo 4:14 Otọ́ do Visunnu hlan di **M.**
Ow 13:23; 2Ti 1:10.
MẸWHLẸPỌNTỌ, Mt 4:3 **M.** lọ wá bo dọna ẹn
1Tẹ 3:5 **M.** lọ sọgan ko whlé mì pọ́n
MẸYIWANNA, Lo 11:28 yé yin **m.** lẹ na
Mt 3:17; 1Kọ 10:14; 2Kọ 7:1; 1Pi 4:12.
MẸYIYLỌ, Osọ 17:14 **m.,** mẹdide po nugbonọ
MẸYLANKAN, Mt 6:13 whlẹn mí sọn **m.** lọ si
Efe 6:16 ṣimiyọ́n ogá miyọnnọ **m.** lọ tọn
1Jo 5:19 aihọn tin to huhlọn **m.** lọ tọn glọ
MẸYỌYỌ TO YISE MẸ, 1Ti 3:6 e ma yin **m.**
MẸZUNZUN, Efe 4:31; 1Ti 6:4.
MÌALỌ, Ow 12:17; 19:33; 21:40.
MÍDE, 2Kọ 7:1.
MÍDELẸ, 1Jo 1:8.
Lo 15:1 e ma yin nado hẹn homẹ hùn **m.**
2Kọ 1:9 mí mọ whẹdida okú tọn yí to **m.**
2Kọ 10:12 mí ma ze **m.** kavi yí **m.** jlẹdo
MÍDETITI, 2Kọ 4:5.
MIDIANI, Ow 7:29.

MIKAẸLI, Juda 9.
Osọ 12:7 **M.** po angẹli etọn lẹ po funawhàn
MÍLỌSU, Lo 8:23 **m.** to hunwẹn to ohò mẹ
2Kọ 3:5 E ma yindọ **m.** pegan wẹ gba
MIMÁ, Lo 12:8 to **m.** po alọtútlú po
1Kọ 1:9 yin yiylọ nado tindo **m.** hẹ Klisti
2Kọ 6:15 **m.** tẹwẹ nugbonọ de tindo hẹ
2Pi 1:4 tindo **m.** to ninọmẹ Jiwheyẹwhe
Osọ 18:4 eyin mì ma jlo nado tindo **m.** to
Osọ 20:6 **m.** to fọnsọnku tintan mẹ
Ow 4:35; 6:1; 1Kọ 1:13; 1Jo 1:3, 6, 7.
MIMÁTỌ, 2Kọ 1:7 mì yin **m.** to yajiji lẹ mẹ
1Pi 4:13 mì yin **m.** to yajiji Klisti tọn mẹ
1Pi 5:1 **m.** gigo he na wá yin didehia
1Kọ 10:18; Flp 1:7; 1Ti 5:22.
MIMỌ, Mt 27:53 yin **m.** gbọn mẹsusu dali
Lo 1:20 jẹhẹnu mayinukundomọ yin **m.**
2Kọ 4:18 ze nukun, do nuhe ma yin **m.** ji
2Kọ 5:7 zọnlinzin, e ma yin gbọn **m.** dali
Heb 11:1 Yise wẹ onú he ma ko yin **m.**
Osọ 11:19.
MIMỌ́N, Luk 12:9 na yin **m.** to angẹli lẹ nukọn
MINA, Luk 19:16 **m.** towe ko duale **m.** ao
Luk 19:13, 24, 25.
MIỌN, Mt 24:12 suhugan gbẹtọ tọn na **m.**
Osọ 3:15 hiẹ ma **m.** kavi hùnmiyọ́n
Osọ 3:16.
MIỌNHOMẸNA, Joh 11:19 Ju lẹ wá **m.** Malta
1Kọ 14:3 ewọ he nọ dọ dọdai nọ **m.**
2Kọ 1:4 **m.** mẹhe to whlepọn mẹ
MIYỌ́N, 2Tẹ 1:8 **m.** he to jiji de mẹ, dile ewọ
Heb 12:29 **m.** nuvasudotọ wẹ Jiwheyẹwhe
2Pi 3:7 whiwhla na **m.** to yinyin hihla dai
Osọ 17:16 yí **m.** do fiọ ẹ gbidigbidi
Mt 3:11, 12; 1Kọ 3:13.
MIYỌ́NGBÁN, Mt 5:15 tá **m.** bo ze do ohà
Mt 6:22 Nukun wẹ **m.** agbasa tọn
Mt 25:1 awhli ao ze **m.** yetọn lẹ
Luk 12:35 mì gbọ **m.** mìtọn ni to jiji
Joh 5:35; Osọ 4:5.
MIYỌ́NGBÁNTIN (LẸ),
Heb 9:2; Osọ 1:12, 13, 20; 2:1.
MIYỌ́NGBÁN TỌN, HINHỌ́N,
Osọ 22:5 ma tindo nuhudo **h.**
MIYỌ́N NUVASUDOTỌ, Heb 12:29.
MLINDOPỌ, 2Pi 3:5 aigba he **m.** jẹgbonu
MOSE, Mt 17:3 **M.** po Elija po sọawuhia yé
1Kọ 10:2 yemẹpo yin bibaptizi to **M.** mẹ
Heb 11:24 Gbọn yise dali, whenue **M.** whẹn
Osọ 15:3 Yé to ohàn **M.** tọn ji
Ow 3:22; 7:22; Heb 3:2.
MỌ, Mt 5:8 mẹhe wé-ṣeke, **m.** Jiwheyẹwhe
Mt 7:8 mẹdepope he to dindin nọ **m.**
Mt 13:14 mìwlẹ na pọ́n, mì ma na **m.**
Luk 1:78 mí na **m.** wunkinkẹn sọn aga
Luk 12:37 oklunọ wá bo **m.** to nukle!
Joh 1:18 Mẹdepope ma **m.** Jiwheyẹwhe
Joh 8:56 Ablaham to nukundo nado **m.**
Joh 14:9 Ewọ he **m.** mi ko **m.** Otọ́
Joh 20:29 hiẹ **m.** mi wutu wẹ hiẹ yise ya?
Lo 8:24 whenue omẹ de **m.** nude, be e nọ
Heb 11:40 [E] **m.** nuhe yọ́n hugan de na mí
1Jo 4:20 ma yiwanna mẹmẹsunnu, he e **m.**
Ow 16:9; 17:27; 20:25; 26:7; Flp 3:11; 1Ti 6:16; Osọ 9:6.
MỌDONA, Lo 12:2 mì nido **m.** ojlo
Flp 1:10 **m.** nuhe yin nujọnu hugan lẹ
MỌDỌ, Ow 4:13 **m.** yé ma sewé
MỌDỌ, MADO, 1Ti 6:14.
MỌHÒ, Luk 1:31 hiẹ na **m.**
Lo 9:10 Lebeka **m.** ahoho lẹ tọn
Heb 11:11 Sala **m.** okún de tọn
Jak 1:15 ojlo, whenuena e **m.**, nọ ji ylando
Luk 1:24.
MỌ́N, Mk 8:34 mì gbọ e ni **m.** ede
Luk 12:9 **m.** mi to gbẹtọ nukọn na yin
1Ti 5:8 ewọ ko **m.** yise lọ
Mt 10:33; 26:70; Mk 14:30; Luk 9:23; Joh 13:38; 18:25; Ow 3:14; 2Ti 2:12; Tit 1:16.
MỌNÚ, Ow 9:12.
Osọ 3:18 sá nukun-masin na hiẹ nido **m.**
MỌNUKUNNUJẸ, Mt 13:14 ma na **m.** zẹẹmẹ
Joh 20:9 ma ko **m.** owe-wiwe mẹ dọ
Efe 3:18 penugo nado **m.** nuhe gbigblo yin
MỌWÀ, Mt 24:46 oklunọ etọn mọdọ e to **m.**
MỌWẸ, Mt 5:37 hogbe mìtọn **M.** ni yin **M.**
2Kọ 1:20 lẹzun **M.** gbọn ewọ gblamẹ
MỌYI, Mt 10:8 Vọnu mì **m.**, vọnu mì ni namẹ
Jak 4:3 Mì biọ, ṣogan mì ma **m.**
1Jo 2:27.
MỌ, YÍ, 1Tẹ 5:9; 2Tẹ 2:14.

N

NA, Mt 24:51 sayana ẹn bo nasọ **n.** ẹn otẹn
Lo 12:3 obá he mẹ Jiwheyẹwhe **n.** ẹn jẹ
1Kọ 3:2 **n.** mì anọ́sin, ma yin nude he
2Kọ 9:10 ewọ nọ **n.** okún susugege nudotọ
Ga 3:5 ewọ nọ **n.** mì gbigbọ bo nọ wà
NAAMANI, Luk 4:27.
NAFTALI, Mt 4:13.
NAGBÈ, 1Kọ 7:6 yẹn dọ ehe nado **n.** mì wẹ
Luk 14:18, 19.
NAMẸ, Mt 10:8 Vọnu mì mọyi, mì **n.** vọnu
NANÚ, Luk 6:30.
NATANAELI, Joh 1:45, 46, 47, 48, 49; 21:2.
NAZALẸTI, Joh 1:46 dagbe sọn **N.** ya?
Mt 2:23; 4:13; 21:11; Joh 19:19; Ow 2:22.
NAZALẸTINU, Ow 24:5 sinsẹ̀n klandovo **N.** lẹ

NIKODẸMI, Joh 3:1, 4, 9; 7:50; 19:39.
NINA, Luk 12:48 mẹhe susu yin **n.,** susu na yin
Ow 7:53 Osẹ́n yin **n.** gbọn angẹli lẹ dali
Ga 3:19 yin **n.** gbọn alọ whẹgbọtọ tọn mẹ
NINEVE, Mt 12:41 Omẹ **N.** tọn na fọ́n ko
NINEVENU, Luk 11:30 ohia de na **N.** lẹ
NINỌMẸ, 1Kọ 7:17 **n.** he Jehovah na omẹ
1Kọ 7:24 **n.** he mẹ omẹ dopodopo te
1Kọ 7:26 na **n.** he tin to mí dè tofi lẹ wutu
1Kọ 7:31 **n.** aihọn tọn to didiọ
2Pi 1:4 tindo mimá to **n.** Jiwheyẹwhe tọn
1Kọ 7:20.
NINỌMẸ APỌ̀NMẸ TỌN, Lo 1:28 **n.** he ma yin
1Pi 4:1 **n.** dopolọ
NINỌMẸ HE YIN ALỌKẸYI, Lo 5:4.
NINỌMẸ MẸHẸN DAHLI TỌN, Lo 14:20.
NIṢẸ, 1Kọ 14:16 **N.** na pẹdido towe lẹ
Osọ 3:14 **N.,** kunnudetọ nugbonọ po nugbo
2Kọ 1:20.
NIYANIYA, Tit 3:14 penukundo nuhudo **n.** tọn go
2Pi 2:1 to vasudo **n.** tọn hẹnwa yedelẹ ji
NIYANIYA-YINYIN, 2Ti 4:2 gbọṣi e kọ̀n po **n.** po
NOA, Luk 17:26 dile e jọ do to azán **N.** tọn gbè
Heb 11:7 whenue avase yin nina **N.**
Mt 24:37.
NỌAVUNTE, Efe 6:13 ze gbaja hẹn nado **n.**
NỌGBÈ, Mt 4:4 Gbẹtọ ma nọ **n.** gbọn akla kẹdẹ
Joh 6:51 dù sọn akla ehe mẹ na **n.** kakadoi
Lo 1:17 dodonọ na **n.** gbọn yise dali
Lo 7:9 yẹn **n.** to ojlẹ de mẹ matin osẹ́n
Lo 10:5 mẹhe tẹdo dodowiwa na **n.** gbọn
Lo 14:7 depope mí mẹ ma nọ **n.** na edetiti
Efe 6:3 hiẹ nado sọgan **n.** dẹn
Lo 8:13.
NỌHẸ, Flp 1:25 yẹn na **n.** mìmẹpo
NỌLA, 1Tẹ 4:3 **n.** na galilọ
2Ti 2:21 **n.** na omẹ ehelẹ
1Pi 2:11 **n.** na ojlo agbasalan tọn lẹ
2Pi 2:14 nukun ma sọgan **n.** na ylando
NỌ NÒ, Mk 5:3 E **n.** yọdò lẹ ṣẹnṣẹn
Luk 7:25 bo **n.** fẹẹmẹ
Lo 7:20 ylando he **n.** yẹn mẹ lọ wẹ
1Kọ 3:16 gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn **n.** mì mẹ
NỌTE, Lo 14:4 na Jehovah sọgan hẹn ẹn **n.**
1Pi 1:25 ohó he Jehovah dọ nọ **n.** kakadoi
NỌTEGLI, Ga 5:1 mì **n.,** mì yin gingọndo zẹgẹ
Flp 4:1 mì **n.** to Oklunọ mẹ
2Tẹ 2:15 mì **n.** bo tẹdo aṣa he
NỌTE GLIGLI, 1Kọ 15:58 mì **n.,** masẹafọ, bo
Efe 6:11 **n.** sọta Lẹgba
Efe 6:13 wà nuhe mì dona wà nado **n.** lẹpo
Kọl 1:23 yin didoai do dodonu ji bo **n.**
NỌTENA, Ga 4:25 Hagali ehe **n.**
NỌTEPỌN, 1Tẹ 1:10.
NỌTẸN, Juda 6.
NỌVISUNNU, Mk 13:12 **n.** na ze **n.** jo
Mt 12:49, 50; Heb 2:11.
NỌVIYỌNNU, 1Ti 5:2 yọnnu jọja lẹ di **n.**
NÙ, Mt 26:29 yẹn na **n.** yọyọ etọn hẹ mì
Mt 10:42; 1Kọ 10:4; Osọ 14:8.
NÙAHÀNMÚ, 1Tẹ 5:7 **n.** lẹ nọ **n.** to zánmẹ
Ow 2:15.
NUBIỌDUTỌ, Luk 16:20 **n.** de yin Lazalọsi
NUBIỌTOMẸSI, Luk 1:6 **n.** osẹ́n tọn lẹ
Lo 8:4 **n.** dodo Osẹ́n tọn
Heb 9:10 yin **n.** osẹ́n tọn gando agbasalan
NÙBLA, TO, Mt 6:16 whenue mì **t.,** mì hẹn
NUDABLA (LẸ). Sọ pọ́n AṢLI WIWE.
Ow 2:22 Jiwheyẹwhe do Jesu hia gbọn **n.**
2Tẹ 2:7 **n.** sẹ́nhẹngba tọn ko to azọ́nwa
Heb 2:4 kunnudide gbọn ohia, **n.** lẹ dali
Osọ 17:5 **n.**: Babilọni Daho lọ, onọ̀ galọtọ
Osọ 17:7 Yẹn na dọ **n.** yọnnu lọ tọn na we
NUDE, 1Kọ 8:4 mí yọnẹn dọ boṣiọ ma yin **n.**
NUDIDA, Lo 1:25 sinsẹ̀nzọn hlan **n.** kakati
Lo 8:20 **n.** yin hinhẹn zun mẹmẹglọ na
Lo 8:22 **n.** lẹpo to hunwẹn dopọ
2Kọ 5:17 ewọ yin **n.** yọyọ de
Ga 6:15 **n.** yọyọ de wẹ yin nujọnu
Jak 1:18 sinsẹ́n tintan to **n.** etọn lẹ mẹ
Osọ 3:14 bẹjẹẹji **n.** Jiwheyẹwhe tọn
Kọl 1:15, 23; 1Ti 4:4; Heb 4:13; Osọ 8:9.
NUDIDE, Lo 14:13 mì basi **n.** ehe, ma nado
1Kọ 7:37 **n.** nado gbọṣi tlẹnmẹninọ mẹ
1Kọ 2:2; Osọ 16:7.
NUDIDỌ, 1Kọ 14:7 eyin vogbingbọn ma to **n.**
2Pi 3:10 olọn na juwayi to **n.** sinsinyẹn mẹ
NUDINDỌN, Flp 2:14 to onú lẹpo wà matin **n.**
1Ti 6:5 **n.** gando numadinu lẹ go
Ow 25:19; 1Ti 2:8; 6:4; Heb 6:16.
NÙDO, Luk 7:38; Joh 13:26, 27, 30.
NÙDONÙGO, Luk 22:48 **n.** wẹ hiẹ yí do de
Lo 16:16 yí **n.** wiwe do dọnudo ode awetọ
NUDOTỌ, Mt 13:37 Visunnu gbẹtọ tọn wẹ **n.**
Joh 4:36 **n.** po gbingbẹntọ po nido jaya
NUDỌDOMẸ, 1Kọ 16:21 **N.** ṣie die
NÚDỌ̀N, Mk 8:16 **n.** hẹ ode awetọ
Ow 17:18 jẹ **n.** hẹ ẹ ji
1Kọ 11:16 eyin mẹde to **n.**
Juda 9 to **n.** gando oṣiọ Mose tọn go
Mk 8:17.
NUDỌ̀NTỌ, 1Kọ 1:20 Fie wẹ **n.** titonu ehe tọn
NÚDÙ, TO, Mt 26:26 yé **t.,** Jesu yí akla de
NÚDÙDÙ, Mt 23:6 otẹn nukundeji to **n.** whenu
Mt 24:45 na **n.** to ojlẹ sisọ mẹ?
Mt 25:37 míwlẹ mọ we to huvẹ bo na **n.** we
Joh 4:34 **N.** ṣie wẹ nado wà ojlo
Joh 6:27 wazọ́n, e ma yin na **n.** he nọ gble

Joh 6:55 **n.** nugbo wẹ agbasalan ṣie
Joh 21:17 Nọ na **n.** lẹngbọ pẹvi ṣie lẹ
Lo 14:15 eyin mẹmẹsunnu blawu na **n.**
1Ti 6:8 eyin mí tindo **n.**, avọ̀
Heb 5:14 **n.** sinsinyẹn yin mẹhe whẹn tọn
Heb 12:16 Esau, mẹhe yí **n.** dopo do dio jlọjẹ
Osọ 12:6 na **n.** i hò azán fọtọ́n fọde
Osọ 12:14 yọnnu lọ, yin **n.** na hò ojlẹ dopo
Mt 6:11, 25; Ow 14:17; 1Kọ 8:13; Juda 12.

NÚDÙDÙ WHÈDOMẸ, Mt 24:7 **n.** na tin sọn
Mk 13:8; Luk 21:11; Osọ 6:8.

NÚDÙDÙ WHÈJAI TỌN,
Mk 6:21 Hẹlọdi wleawuna **n.**
Luk 14:12 **n.**, a ylọ họntọn lẹ blo
Osọ 19:9 Ayajẹnọ wẹ mẹhe wá **n.**
Osọ 19:17 mì pli na **n.** Jiwheyẹwhe tọn
Luk 14:16; Joh 13:4; 1Kọ 11:21.

NUFLINMẸ, 2Pi 1:13 dozolanmẹna mì gbọn **n.**
2Pi 3:1 yẹn gbọn **n.** dali do to

NÙFLO, Mt 15:8 ehelẹ nọ yí **n.** do gbògbéna mi
Heb 13:15 avọ́sinsan pipà tọn, sinsẹn **n.** tọn
1Pi 3:10 ni de **n.** etọn sọn oklọ didọ mẹ

NÚFÚFÚ, Mt 3:12.

NUGLỌ, Mt 6:4; Efe 5:12.
Joh 18:20 yẹn masọ dọ nudepope to **n.**

NÙGO, Jak 3:5 odẹ́ nọ yí **n.** onú daho tọn

NUGONU (LẸ), 2Pi 3:10 **n.** na yọ́
1Kọ 12:23.

NUGOPIPE, Mt 25:15; Efe 4:16.
Lo 7:18 **n.** nado wà nuhe yin dagbe
1Kọ 1:5 **n.** gigọ́ nado dọho
1Kọ 12:28 **n.** nado deanana onú
2Kọ 11:6 yẹn ma tindo **n.** to hodidọ mẹ
1Jo 5:20 e ko na mí **n.** nukunnumọjẹnumẹ

NUGOPIPE APỌ̀NMẸ TỌN,
2Kọ 3:14 huhlọn **n.** yetọn lẹ ko depò
Flp 4:7 jijọho Jiwheyẹwhe tọn na hó **n.**

NUGOPIPE NULẸNPỌN, TỌN, 2Pi 3:1 **n.** ganji

NUGOPỌNTỌ (LẸ), Tit 1:7.
Ow 20:28 gbigbọ wiwe de mì nado yin **n.**
1Ti 3:1 vivẹnudo na azọ́ntẹn **n.** tọn
1Ti 3:2 **n.** ma dona tindo ovlẹ
1Pi 2:25 **n.** alindọn mìtọn tọn

NUGBẸDAI, 1Kọ 4:13 mí ko wá taidi **n.**

NUGBẸNA, 2Ti 2:14 nọ to **n.** yé
Luk 18:15.

NUGBẸNAMẸ, Tit 3:10 **n.** tintan podọ awetọ

NUGBIGBLE, Lo 1:27.

NUGBLA, Mt 5:6 **n.** dodowiwa tọn to hùhù
Mt 25:44 whetẹnu míwlẹ mọ bọ **n.** hù we
Joh 7:37 Eyin **n.** to mẹdepope hù, ni wá
Osọ 7:16 Huvẹ ma na hù yé mọjanwẹ **n.**
Osọ 21:6 Mẹdepope **n.** to hùhù yẹn na na
Osọ 22:17 mẹdepope he **n.** to hùhù ni wá

NUGBO, Joh 4:23 sinsẹn-basitọ **n.** lẹ na sẹn
Joh 4:24 basi sinsẹn to gbigbọ podọ **n.** mẹ
Joh 8:32 yọ́n **n.**, **n.** nasọ hẹn mì jẹ
Joh 14:6 Yẹn wẹ aliho, **n.** po ogbè po
Joh 17:17 Hẹn zun wiwe gbọn **n.** lọ gblamẹ
Joh 18:37 yẹn nido dekunnu gando **n.** go
1Kọ 5:8 akla ahundopo po **n.** tọn po
2Kọ 13:8 ma wà nudepope jẹagọdo **n.**
Efe 6:14 yí **n.** do blagbajana adaja mìtọn
2Tẹ 2:10 ma kẹalọyi owanyi **n.** lọ tọn
1Ti 1:2 ovi **n.** to yise mẹ:
1Ti 2:7 mẹplọntọ akọta lẹ tọn gando **n.** go
1Ti 3:15 dòtin podọ alọgọ **n.** lọ tọn
2Ti 2:15 yí ohó **n.** lọ zan to aliho he sọgbe
Heb 10:26 oyọnẹn he pegan **n.** lọ tọn
2Pi 1:12 yin hinhẹn lodo gligli to **n.** mẹ
Osọ 3:14 kunnudetọ nugbonọ po **n.** po
Joh 1:9; 8:44; 15:1; 17:3; Lo 1:25; 2Ti 3:7;
1Jo 5:20; Osọ 19:11.

NUGBODIDỌ, Tit 2:7 nọ plọnmẹ po **n.** po

NUGBODỌTỌ, 2Kọ 6:8 di mẹklọtọ ṣogan yin **n.**

NUGBOMADỌTỌ, 2Ti 3:2 gbẹtọ lẹ na yin **n.**

NUGBONỌ, Mt 24:45 mẹnu wẹ afanumẹ **n.**
Luk 12:46 otẹn do mẹhe ma yin **n.** lẹ ṣẹnṣẹn
Luk 16:10 **n.** to onú pẹvi mẹ yin **n.** to
Joh 3:33 yise dọ Jiwheyẹwhe yin **n.**
Lo 3:4 Jiwheyẹwhe ni yin mimọ di **n.**
2Ti 2:2 ze ehelẹ do alọmẹ na omẹ **n.**
2Ti 2:13 eyin mí ma yin **n.**, ewọ na yin **n.**
1Pi 4:19 ze alindọn do alọmẹ na Mẹdatọ **n.**
Osọ 2:10 Do dewe hia di **n.**, kakajẹ okú
Osọ 3:14 kunnudetọ **n.** po nugbo po
Osọ 17:14 mẹyiylọ, mẹdide po **n.** lẹ po
Ow 2:27; 13:35; 1Kọ 4:2; 1Tẹ 2:10; Heb 7:26;
Osọ 15:4; 19:11.

NUGBONỌ-MAYIN, Lo 1:31 **n.** na gbekọndopọ

NUGBONỌ-YINYIN, Luk 1:75 po **n.** po to nukọn
Efe 4:24 ojlo Jiwheyẹwhe tọn po **n.** po
1Tẹ 3:7 gbọn **n.** he mì dohia gblamẹ
Tit 2:10 do **n.** hia to gigọ́ mẹ
Lo 3:3.

NUHE, 1Pi 3:14 mì dibuna **n.** nọ dobuna yé blo

NUHLUNDỌ, Juda 16 Omẹ ehelẹ nọ to **n.**

NUHLUNDỌTỌ, 1Kọ 10:10.

NUHỌAKUẸ, Heb 10:29 pọ́n **n.** ohùn tọn di
1Pi 3:4 yin **n.** taun to nukun Jiwheyẹwhe

NUHUDO, Mt 6:32 Otọ́ yọnẹn dọ mì tindo **n.**
1Kọ 12:21 alọ: Yẹn ma tindo **n.** towe
Jak 2:16 bọ mì ma na yé nuhe yé tindo **n.**
Lo 16:2; Efe 4:28; Heb 5:12; 7:27.

NUJIKUDO, Lo 8:38 yẹn tindo **n.** dọ
1Tẹ 1:5 gọna **n.** sinsinyẹn
Heb 6:9 mí tindo **n.** dọ onú dagbe lẹ po
Heb 6:19.

NUJIKUDO MATINDO, 1Kọ 9:26 wezundo po **n.**

NUJINỌTEDO, 1Kọ 9:8 dọ sọn **n.** gbẹtọ tọn mẹ
NUJLẸGÀN, Osọ 6:5.
NUJLẸNU, Mt 7:2 **n.** he mì do jlẹ namẹ wẹ
Luk 6:38 **n.** he mì to yíyí do jlẹ namẹ wẹ
NUJỌNU, Luk 16:15 nuhe gbẹtọ pọ́n di **n.** wẹ
Flp 1:10 mọdona **n.** hugan lẹ
Flp 1:24 yẹn ni gbọṣi agbasalan wẹ yin **n.**
1Ti 6:19 tẹdo ogbẹ **n.** tọn lọ go
NUJỌNU HUGAN,
Mt 23:23 nukunpẹvi do pọ́n **n.**
NUJỌNU, MAYIN, 1Kọ 1:28 [E] de nuhe **m.** lẹ
NUKÀN, Joh 8:6 Jesu yí alọvi etọn do jẹ **n.** ji
NUKÀNMẸ, Lo 11:24 atin olivie tọn he tin to **n.**
NUKIKO, Jak 4:9 **n.** mìtọn ni zun aluẹmẹninọ
NUKINKAN, Mt 22:20 Yẹdide po **n.** mẹnu tọn
Joh 19:19 Pilati wleawuna **n.** de bo ze e do
NUKLE, Mt 26:41 Mì nọ nò **n.** bo nọ hodè
Luk 12:37 he okluno yetọn wá bo mọ to **n.**!
1Kọ 15:34 Mì fọ́n nọ **n.**
1Tẹ 5:6 mì gbọ mí ni nọ **n.** bo gbọṣi
Osọ 16:15 Ayajẹnọ wẹ omẹ lọ he gbọṣi **n.**
1Kọ 16:13; Efe 6:18; Kọl 4:2.
NUKO, Luk 6:25 Dindọn, hlan mẹhe **n.** todin
NUKỌN, Osọ 14:1 oyín Otọ́ etọn tọn do **n.** na
Osọ 14:9 mọ ohia yí do **n.** kavi alọ go
Osọ 7:3; 9:4; 17:5; 20:4; 22:4.
NUKỌNTỌ, Mt 23:10 ylọ mì dọ **n.** blo, **N.** dopo
NUKỌNYIYI, Ga 1:14; Flp 1:12, 25; 1Ti 4:15; 2Ti 3:9.
NUKỌNZINDO, 2Tẹ 3:1 ohó Jehovah tọn to **n.**
NUKUN, 1Kọ 2:9 **N.** ma ko mọ otó ma ko sè
Efe 1:18 **n.** ahun mìtọn tọn ko yin hùnhùn
Flp 2:4 ma nọ ze **n.** do ale mẹdetiti tọn ji
1Pi 2:12 yé to mimọ po **n.** po
1Pi 3:12 **n.** Jehovah tọn to dodonọ lẹ ji
1Jo 2:16 ojlo **n.** tọn, po nutindo jijlá po
Osọ 1:7 **n.** lẹpo wẹ na mọ ẹn
Osọ 21:4 súnsún dasin sọn **n.** yetọn mẹ
Mt 13:16; 20:34; Mk 8:18; 2Kọ 4:18.
NUKUN, TỌ́N, 1Jo 2:11.
NUKUN, ZÍN, Ow 1:10; 3:12.
NUKUNBIANA, Heb 10:33 mì nọ yin **n.** bo nọ
NUKUNBIBIA (LẸ), Mt 24:9 jo mì hlan **n.**
Mt 24:21 **n.** daho ehe nkọ ma ko jọ pọ́n
Joh 16:33 To aihọn mẹ, mì na nọ tindo **n.**
Lo 12:12 Mì jaya. Mì doakọnnanu to **n.** mẹ
1Kọ 7:28 mẹhe wlealọ, na tindo **n.** to
2Kọ 1:4 he nọ miọnhomẹna mí to **n.** mítọn
1Tẹ 1:6 kẹalọyi ohó lọ to **n.** susu mẹ
2Tẹ 1:6 yí **n.** do suahọ mẹhe to nukunbia
Heb 11:37 to nuhudo mẹ, to **n.** mẹ
Jak 1:27 penukundo asuṣiọsi lẹ go to **n.**
Osọ 2:10 whiwhlepọn, tindo **n.** hò azán ao
Osọ 7:14 ehelẹ wẹ jugbọn **n.** daho mẹ
Mk 4:17; Ow 7:10; 14:22; 20:23; Lo 2:9; 5:3; 8:35; 2Kọ 6:4; 1Tẹ 3:3.
NUKUNDAGBE, Luk 2:52 whinwhẹn to **n.**
Efe 6:6 taidi **n.** gbẹtọ tọn dintọ lẹ
Kọl 3:22 taidi **n.** gbẹtọ tọn dintọ lẹ
NUKUNDAGBE MAJẸHẸ, Lo 5:21 **n.** dugán
Lo 11:6 eyin gbọn **n.** dali, be e masọ yin
2Kọ 12:9 **N.** ṣie ko pé na we
Efe 2:8 gbọn **n.** dali, mìwlẹ ko yin
Heb 2:9 gbọn **n.** dali dọ́ okú pọ́n na
Heb 4:16 mí ni dọnsẹpọ ofìn **n.** tọn
Jak 4:6 e nọ na **n.** whiwhẹnọ lẹ
Joh 1:17; Lo 5:15; 2Kọ 6:1; Heb 10:29; 12:28.
NUKUNDEJI, Mt 23:6; Mk 15:43; Ow 13:50; 17:12; 25:2, 23.
NUKUNDIDO, Lo 8:19 **n.** vẹkuvẹku nudida tọn
Heb 11:1 Yise wẹ **n.** dejidego nuhe
Luk 3:15; 21:26.
NUKUNDIỌSỌMẸTỌ, Luk 21:15 **n.** mìtọn lẹpo
1Ti 5:14 ma na dotẹnmẹ **n.** nado vlẹ
NUKUNKẸN, Luk 12:15 Mì hó mìde sọta **n.**
Lo 7:7 ma na ko yọ́n **n.**
Efe 5:3 **n.** ni ma yin nùdego blo
1Tẹ 2:5 ma whlá **n.** to ojlẹ depope mẹ
1Ti 3:8 ma yí **n.** do dín ale mawadodo
Lo 1:29; Kọl 3:5; 2Pi 2:3, 14.
NUKUNKẸNDO, Jak 4:2 Mì to hlọnhù bo to **n.**
NUKUNKẸNNỌ, 1Kọ 5:11 ma dogbẹ hẹ **n.** blo
NUKUNMẸ, Mt 26:39 ṣinyọ́n **n.** ai, bo to dẹho
Ow 6:15 **n.** etọn taidi **n.** angẹli tọn
2Kọ 4:6 họ́n do yé ji gbọn **n.** Klisti tọn dali
2Kọ 3:7.
NUKUNMẸṢINYỌNNU, 2Kọ 3:18 **n.** do gigo
1Pi 2:16 e ma yin **n.** na ylanwiwa
2Kọ 3:13, 14, 15, 16.
NUKUN NA NUKUN, Mt 5:38.
NUKUNNUMỌJẸẸMẸ, 1Kọ 14:9 **n.** po awubibọ
NUKUNNUMỌJẸNUMẸ, Jak 3:13.
1Kọ 14:20 mì lẹzun yọpọvu to **n.** mẹ blo
Efe 3:4 **n.** he yẹn tindo
1Jo 5:20 Visunnu Jiwheyẹwhe tọn na mí **n.**
NUKUNPEDO, 1Tẹ 5:12 sisi mẹhe to **n.** mì
NUKUNPEDONUGO, Lo 12:8.
Ow 1:20 azọ́ntẹn **n.** tọn etọn
NUKUNPẸVI, 1Ti 5:12.
Mt 23:23 yí **n.** do pọ́n nuhe yin nujọnu lẹ
1Tẹ 4:8 ma yí **n.** do pọ́n gbẹtọ, ṣigba
NUKUN SỌ NUKUN, Ga 1:22 mọ mi **n.** pọ́n
Ow 25:16; 1Kọ 13:12.
NUKUNTỌ́NNỌ, Mt 15:14 Alihiamẹtọ **n.** wẹ yé
Mt 23:24.
NUKUNVANDOMẸ, Ow 4:29 doayi **n.** yetọn go
NUKUNWHIWHE, Luk 4:5 ahọluduta hia ẹ to **n.**
1Kọ 15:52 to **n.** dopo mẹ

NULẸNPỌN, Mt 16:23 **n.** towe ma sọgbe hẹ
Flp 4:10 mìwlẹ vọ́ jẹ **n.** ji gando yẹn go
Lo 1:21.
NULẸNPỌNDO, Heb 13:7 **n.** walọyizan yetọn ji
NULẸNPỌNDO ONÚ EHELẸ JI, Luk 2:19.
NULI, 1Kọ 9:26 ma yin nado to **n.** jẹhọn
NULILA (LẸ), Ow 7:38; Lo 3:2.
NULILA WIWE, Lo 3:2 **n.** lẹ yin zizedo alọmẹ
Heb 5:12 onú dodonu **n.** Jiwheyẹwhe tọn
1Pi 4:11 gbọ ni dọho **n.** Jiwheyẹwhe tọn
Ow 7:38.
NULIMẸTỌ, 1Ti 3:3; Tit 1:7.
NULÚ, 1Kọ 1:20 nuyọnẹn aihọn tọn zun **n.** ya?
2Kọ 11:1 to **n.** vude ṣie mẹ
2Ti 2:23 gbẹ́ kanbiọ **n.** tọn lẹ dai
2Ti 3:9 **n.** yetọn na họnwun na mẹlẹpo
Efe 5:4; Tit 3:9.
NULUNỌ, Mt 5:22 he dọ, Hiẹ **n.** nuvọ́nọ! jẹna
Mt 25:2 Atọ́n yin **n.**, atọ́n yin nuyọnẹntọ
Luk 12:20 Hiẹ **n.**, to ozán ehe mẹ
1Kọ 3:18 lẹzun **n.**, nido lẹzun nuyọnẹntọ
1Kọ 4:10 Mí yin **n.** na Klisti tọn wutu
Luk 11:40; 1Kọ 15:36; 2Kọ 11:16; 1Pi 2:15.
NULUNU, Luk 24:11 ohó ehelẹ di **n.** hlan yé
1Kọ 1:18 **n.** wẹ hodidọ gando yatin go
1Kọ 1:23 Klisti yin whiwhè, **n.** na akọta
1Kọ 1:25 **n.** Jiwheyẹwhe tọn yọnnuin hú
1Kọ 3:19 **n.** wẹ nuyọnẹn aihọn ehe tọn
1Kọ 1:27; 2:14.
NUMADINU, 1Ti 6:5 nudindọn gando **n.** lẹ
NUMẸSẸ̀N, 2Tẹ 2:4.
NUMIMỌ, Mt 17:9 dọ **n.** lọ na mẹdepope blo
Ow 10:10; 11:5; 16:9; 22:17; Heb 10:33.
NUMỌ, Luk 7:22.
NUMỌTOLANMẸ ZOGBE,
Ga 5:24 whè agbasalan do atin go hẹ **n.**
NÙMÚ, Joh 2:10 whenue gbẹtọ lẹ ko **n.**, yé
NÙ, MÚ, Efe 5:18 mì sọ **n.** ovẹn ba blo
Osọ 17:6 yọnnu **n.** ohùn omẹ wiwe lẹ tọn
NUNAMẸ, Ow 20:35 Ayaje sù to **n.** mẹ hú
NUNINA, Mt 19:11 mẹlẹpo ma nọ natẹn **n.**
Ow 8:20 mọ **n.** vọnu Jiwheyẹwhe tọn
Lo 5:16 **n.** dekọtọn do mẹsusu lilá di
Lo 6:23 **n.** he Jiwheyẹwhe namẹ wẹ
1Kọ 7:7 tindo **n.** sọn Jiwheyẹwhe dè
1Kọ 12:4 **n.** voovo, gbigbọ dopolọ
1Kọ 14:12 jlo **n.** gbigbọ tọn lẹ
1Ti 4:14 A gbẹkọ **n.** he to hiẹ mẹ go blo
Heb 6:4 mẹhe dọ́ **n.** olọn tọn pọ́n
Heb 11:4 [E] dekunnu gando **n.** go
Jak 1:17 Aga wẹ **n.** dagbe lẹpo sọn
Osọ 11:10 yé nasọ na **n.** ode awetọ
Mt 5:24; 7:11; Lo 15:26; 2Kọ 9:13, 15; Efe
2:8.
NUNINA VỌNU, Lo 5:17 **n.** dodowiwa tọn
NUNỌWHINNUSẸ́N, Ga 6:16 sọgbe hẹ **n.**
NUỌ̀NTỌ̀N E LÁN KANDEKO-ATỌ́N-NUKUNDOPO, Osọ 13:18.
NUPAṢAMẸ, Mk 16:8 na **n.** wutu
2Tẹ 1:10 yin pinpọn po **n.** po to azán enẹ
NUPINPỌN, 1Kọ 4:9 mí lẹzun **n.** de na aihọn
NUPLỌN, Mt 7:29 e to **n.** yé di mẹhe do aṣẹ
2Ti 3:7 nọ to **n.** ṣogan ma penugo gbede
NUPLỌNMẸ, 1Ti 6:1.
Mt 15:9 plọnmẹ gbedide gbẹtọ tọn taidi **n.**
Mt 16:12 payi **n.** Falesi lẹ tọn go
Ow 26:5 sọgbe hẹ **n.** sinsẹ̀n klandovo tọn
Ga 6:6 tindo mahẹ hẹ mẹhe nọ namẹ **n.**
Kọl 2:22 gbedide po **n.** gbẹtọ tọn lẹ po?
1Ti 1:3 gbẹ́ nado plọnmẹ **n.** he gbọnvo
1Ti 4:1 na ayidonugo **n.** aovi lẹ tọn
1Ti 6:3 Eyin omẹ depope plọnmẹ **n.** devo
Heb 6:1 **n.** dodonu tọn Klisti tọn
Heb 13:9 buali gbọn **n.** dehe mì ma jẹakọ
NUPLỌNMẸ LALO LẸ, 2Pi 2:13 awuvivi yí **n.**
NUPLỌNMẸTỌ, Mt 13:52 eyin **n.** gbangba
Mt 23:34 yẹn to **n.** gbangba tọn lẹ dohlan
Lo 2:20 **n.** nulunọ lẹ tọn
NUPLỌNMẸTỌ GBANGBA TỌN (LẸ), Mt
13:52; 23:34.
NUPLỌNMẸ WUNMẸ, Lo 6:17 tonusetọ na **n.**
NUPLỌNTỌ, Luk 6:40 **N.** ma nọ hú mẹplọntọ
NUPỌNTẸN, Ow 19:29; Heb 10:33.
NUSISỌ́, 1Pi 3:4 **n.** he ma nọ gble
NUṢINYỌNDO, Mt 10:26 nude ma tin he yin **n.**
NUṢIWA, Mt 18:15 do **n.** etọn hia ẹ to hiẹ po
Lo 9:19; 1Tẹ 2:3; 2Pi 3:17.
NUTINDO, Mt 25:14 ze **n.** etọn lẹ do alọmẹ
Luk 15:13 visunnu pẹvi zan **n.** do apà mẹ
Efe 1:14 tún **n.** Jiwheyẹwhe tọn dote
2Tẹ 3:2 yise ma yin **n.** mẹlẹpo tọn
1Pi 2:9 mẹhe yin **n.** vonọtaun lẹ
Mt 19:21; Mk 5:26; Luk 14:33.
NUTINDO GBẸ̀MẸ TỌN, 1Jo 2:16 **n.** lẹ jijlá
NUVẸDOMẸ, 1Ti 6:4 enẹlẹ mẹ wẹ **n.** wá sọn
NUVẸUN, Ga 5:26 Mì din gigo, to **n.** mẹ blo
Flp 1:15 mẹdelẹ yí **n.** do to yẹwheho Klisti
1Ti 6:4 Onú enẹlẹ mẹ **n.** wá sọn
Jak 4:5 Gbigbọ **n.** tọn he to mí mẹ
1Pi 2:1 gbẹ́ **n.** lẹpo dai
Lo 1:29; Tit 3:3.
NUVỌ́NỌ, Lo 3:12 Gbẹtọ lẹpo ko lẹzun **n.**
Mt 5:22; 25:30; Ow 17:5.
NUWHẸ́NKUN (LẸ), Luk 23:56; 24:1.
NUWHẸ́NWAN-GBÁN, Heb 9:4 **n.** sika tọn
NUYÀNWẸNNA, Kọl 2:8 na domọwle mì di **n.**
NUYIJLẸDONUGO, Joh 16:25 yí **n.** do dọhona
NUYIWA, 1Kọ 7:36 **n.** to aliho he ma sọgbe mẹ
2Tẹ 3:11 mẹdelẹ to **n.** to aliho bẹwlu tọn

1Jo 1:6 ma to **n.** sọgbe hẹ nugbo
Kọl 2:12; 2Tẹ 2:9.
NUYIWAHẸMẸ, 2Kọ 4:10 **n.** he nọ hẹn okú wá
NÚYỌ, Mt 7:3, 4, 5; Luk 6:41, 42.
NUYỌNẸN, Mt 11:19 **n.** nọ yin didohia gbọn
Luk 16:8 e yinuwa po **n.** po
1Kọ 2:5 yise ma sinai do **n.** gbẹtọ tọn ji
1Kọ 3:19 nulunu wẹ **n.** aihọn ehe tọn
Jak 1:5 depope to mì mẹ gbọagba **n.** tọn
Jak 3:17 **n.** he sọn aga yin jijọho-dintọ
Lo 11:33.
NUYỌNẸNNU, Mt 19:10 ma yin **n.** nado wlealọ
NUYỌNẸNTỌ, Mt 7:24 dawe **n.**, gbá do osé ji
Mt 11:25 whlá onú ehelẹ do **n.** lẹ
Mt 24:45 mẹnu wẹ afanumẹ nugbonọ **n.**
Mt 25:2 Atọn yin nulunọ, bọ atọn yin **n.**
Lo 12:16 Mì lẹzun **n.** to nukun mìtọn mẹ blo
2Ti 3:15 kandai wiwe, hẹn we yin **n.**
Lo 1:22; 11:25; 1Kọ 4:10; Efe 5:15.
NUYỌNẸN YỌN-NA-YIZAN, Luk 1:17 tindo **n.**
NUYỌNWAN, Osọ 8:4 Azò **n.** tọn gọna odẹ
NÙZAN, Tit 2:5 ma nado yin **n.** dego
NÙZANTỌ (LẸ), 1Ti 1:13; 2Ti 3:2.
NÙZINDO SINSINYẸN, 1Ti 1:7 nuhe ji yé to **n.**
NÚZINZAN (LẸ), Mt 12:29 bẹ **n.** etọn lẹ
Ow 9:15 **n.** dide wẹ dawe ehe yin na mi
Lo 9:21 **n.** de na yizan yẹyi tọn podọ devo
Lo 9:22 **n.** homẹgble tọn he jẹna vasudo
2Kọ 4:7 tindo adọkunnu ehe to **n.** okọ́ tọn
1Tẹ 4:4 yọ́n lehe e na deanana **n.** do
Osọ 2:27 yin gbigbà hányán taidi **n.** okò tọn
NÙZINZAN, Mt 12:31 **n.** do gbigbọ go
Ow 13:45 gbọn **n.** dali jẹagọdo
Mt 26:65; Mk 14:64; Joh 10:33; Ow 6:11; Osọ 2:9; 17:3.

O

OBÁ, Luk 12:47 na yin hihò po **o.** susu po
Joh 2:15 e yí okàn lẹ do basi **o.** de
Lo 12:3 **o.** he mẹ Jiwheyẹwhe na yise jẹ
Luk 12:48; 2Kọ 11:24.
OBẸDI, Luk 3:32.
OBIỌ (LẸ), Joh 17:9 Yẹn basi **o.** gando yé go
Joh 17:20 Yẹn basi **o.**, e ma yin gando
Flp 4:6 hẹn **o.** mìtọn lẹ zun yinyọnẹn
Heb 5:7 basi **o.** lẹ hlan Omẹ he penugo
OBLỌ, MA TINDO, Efe 1:4; Osọ 14:5.
Efe 5:27 agun dona yin wiwe bo **m.**
Flp 2:15 **m.** to whẹndo jijọ gbíngbánnọ
Heb 8:7 eyin alẹnu tintan enẹ **m.**
OBU, Flp 2:12 **o.** do to azọ́nwa na whlẹngán
2Ti 1:7 ma na mí gbigbọ **o.** tọn
Heb 10:27 teninọpọn whẹdida to **o.** mẹ
1Jo 4:18 **O.** ma tin to owanyi mẹ
ODA, Luk 21:18 **o.** dopo ma na dọ̀n
1Kọ 11:14 sunnu tindo **o.** gaa, winyan
1Pi 3:3; Osọ 9:8.
ODA BIBLÁ, 1Ti 2:9 e ma yin **o.** lẹ kavi avọ
1Pi 3:3.
ODÀN, Mt 10:16 zinzintọ di **o.** bo yin
Mt 23:33 **o.** po ovi amàpoe tọn lẹ po
Joh 3:14 kẹdẹdile Mose ze **o.** daga do
Osọ 12:9 yin dindlan do odò, **o.** hoho lọ
Osọ 20:2 wle dlagọni, **o.** hoho lọ
2Kọ 11:3.
ODE AWETỌ, Lo 1:12 tulinina **o.**
ODÉMA, Joh 12:13 yé yí **o.** lẹ
Osọ 7:9 **o.** tin to alọ yetọn mẹ
ODẸ, Mt 21:13 Ohò ṣie na yin ohò **o.** tọn
Ow 10:4 **O.** towe lẹ ko hẹji
Lo 12:12 Mì sinyẹnlin to **o.** mẹ
Flp 4:6 yí **o.** po pẹdido po do hẹn obiọ
Kọl 4:2 sinyẹnlin to **o.** mẹ, gbọṣi nukle
Efe 6:18; 1Ti 2:1; 1Pi 3:7; Osọ 8:4.
ODẸ́, Ow 2:3 yé mọ **o.** lẹ taidi miyọ́n
1Kọ 14:9 eyin mìwlẹ ma yí **o.** do dọho
Flp 2:11 **o.** lẹpo yigbe to gbangba dọ Jesu
Jak 1:26 Eyin mẹde ma dogànnuna **o.**
Jak 3:6 miyọ́n de wẹ **o.** yin
Jak 3:8.
ODẸ́VỌ̀, Osọ 11:3.
ODLỌ (LẸ), Mt 14:26 **O.** de wẹ!
Mk 6:49; Ow 2:17.
ODÒ, Mt 15:14 nukuntọ́nnọ awe lẹ na jai do **o.**
Mt 21:13 **o.** jaguda lẹ tọn
Lo 8:39.
ODÒ DAHO, Luk 16:26 **o.** yin zizedo ṣẹnṣẹn
ODÒ MAPOTE, Osọ 20:3 dlan ẹn do **o.** lọ mẹ
Luk 8:31; Lo 10:7; Osọ 9:1, 11; 11:7; 17:8.
ODỌ̀, Joh 21:11 dile yé tlẹ sù sọ, **o.** lọ ma là
Joh 21:6, 8.
ODỌ̀-GBÓ, Mt 13:47 ahọluduta olọn tọn di **o.**
OFÁN, Mt 11:7.
OFÁNPÒ, Mt 27:29.
OFI, Mt 24:15 awuhiọnu to ote to **o.** wiwe
OFÌN, Luk 22:30 sinai to **o.** ji nado dawhẹna
Heb 4:16 dọnsẹpọ **o.** nukundagbe majẹhẹ
Heb 12:2 to adusilọ **o.** Jiwheyẹwhe tọn
Osọ 3:21 na dotẹnmẹ nado sinai to **o.** ji
Osọ 7:9 gbẹtọ susugege, to **o.** lọ nukọn
Osọ 20:4 mọ **o.** lẹ po mẹhe sinai to yé ji lẹ
Mt 25:31; Kọl 1:16.
OFLIGỌ, Mt 20:28 Visunnu wá, nado namẹ **o.**
1Kọ 1:30 tundote gbọn **o.** dali
Efe 1:7 mọ tundote yí gbọn **o.** gblamẹ
Kọl 1:14 **o.**, jona ylando mítọn tọn
1Ti 2:6 ze ede jo di **o.** na mẹlẹpo
Heb 9:15 tún yé dote gbọn **o.** dali
Heb 11:35 ma kẹaloyi tundote gbọn **o.** dali
Lo 3:24; 8:23; Efe 4:30.

OFLIGỌ HE SỌZẸN, 1Ti 2:6.
OFLIN, Luk 22:19 Mì nọ wà ehe to **o.** ṣie mẹ
1Kọ 11:25; 3Jo 10.
OFLÓ, Mt 3:12.
OFÚN KANKLOSỌ́ TỌN, Mk 1:6 dó avò **o.**
OGÁ, Efe 6:16 ṣimiyọn **o.** mẹylankan lọ tọn
Osọ 6:2.
OGÀN, 1Ti 4:2 hiadogona di po **o.** miyọnawu
Mt 24:44, 50; Osọ 2:27; 12:5.
OGÁN, Mt 6:24 ma sọgan yin afanumẹ na **o.** [2]
Mt 9:34 **O.** aovi tọn lẹ wẹ e nọ yí do yàn
Mt 20:25 **o.** akọta lẹ tọn nọ dukluno
Luk 22:4 **o.** tẹmpli-ṣọ́tọ lẹ tọn
Joh 7:48 **o.** lẹ ma yise to ewọ mẹ
Joh 12:42 **o.** lẹ yise to ewọ mẹ, ṣigba
Lo 6:9 okú masọ yin **o.** do ewọ ji ba
Lo 6:14 ylando ma dona yin **o.** do mì ji
Lo 14:4 **O.** etọn wẹ na dọ eyin e to ote
Efe 2:2 **o.** he paṣẹ do jẹhọn ji
Kọl 4:1 mìlọsu tindo **O.** to olọn mẹ
1Pi 5:4 **o.** lẹngbọhọtọ tọn sọawuhia
Mt 9:38; Ow 3:17; 4:1, 26; 5:24, 26; 17:6; 1Kọ
2:8; Efe 6:9; Kọl 3:22.
OGÁN AIHỌN EHE TỌN, Joh 12:31.
Joh 16:11 na **o.** ko yin whẹdana
OGÁN AIHỌN TỌN (LẸ), Joh 14:30 **o.** lọ ja
Efe 6:12 ahididi sọta **o.**
OGANGBAKUN, Efe 6:17 **o.** whlẹngán tọn
1Tẹ 5:8.
OGÁN OTÒ TỌN (LẸ), Ow 16:20, 22, 38.
OGÁNPÒ, Heb 1:8 **o.** ahọluduta tọn wẹ **o.**
OGÁN SINAGỌGU TỌN (LẸ), Mk 5:22; Luk
8:49; 13:14; Ow 13:15; 18:8.
OGLE, Mt 13:38 **o.** lọ wẹ aihọn
Joh 4:35 pọn **o.** hlan, yé ko bia
1Kọ 3:9 **o.** Jiwheyẹwhe tọn he yè to lilẹ
Mt 13:44; 24:18, 40.
OGÒ, Mt 25:4 hẹn amì do **o.** mẹ
OGÚ, Efe 1:14 ohia jẹnukọn gando **o.** mítọn go
Kọl 1:12 **o.** omẹ wiwe he to hinhọn nù tọn
1Pi 1:4 **o.** he ma nọ flu bo masọ nọ kupẹ
1Pi 5:3 mẹhe yin **o.** Jiwheyẹwhe tọn lẹ
Efe 5:5; Heb 9:15.
OGBÈ, Joh 5:28 to yọdò mẹ lẹpo na sè **o.**
Joh 10:27 Lẹngbọ ṣie lẹ nọ dotoaina **o.** ṣie
Ow 2:6 sè bọ yé to hodọ do **o.** etọn mẹ
1Kọ 13:1 Eyin yẹn yí **o.** angẹli tọn do dọho
1Kọ 13:8 eyin **o.** lẹ wẹ, yé na doalọte
1Kọ 14:5 klohu mẹhe nọ yí **o.** devo do dọho
1Kọ 14:10 **o.** voovo lẹ wẹ to aihọn mẹ
1Kọ 14:22 **o.** devo lẹ yin ohia, na mayisenọ
Lo 10:18; 1Kọ 12:10; 14:6, 13, 19; Osọ 7:9.
OGBÉ, Osọ 9:4 ma gbleawuna **o.** kavi atin
OGBÈ, BIỌ, Luk 14:18.
OGBÈ, DAHO, Luk 15:25 visunnu sè **o.** nuhiho
OGBÈ LÉLÉNỌ, 1Kọ 13:1 kavi ajogàn **o.**
OGBÈ OPẸN TỌN, Mt 24:31 angẹli lẹ po **o.** po
OGBÉ YLANKAN, Mt 13:25 kẹntọ wá dó **o.** lẹ
OGBẸ̀, Mt 22:32 Jiwheyẹwhe mẹhe to **o.** lẹ tọn
Joh 3:16 vivasudo adavo nado tindo **o.**
Joh 4:10 ewọ na ko na we osin **o.** tọn
Joh 5:26 Otọ́ tindo huhlọn nado namẹ **o.**
Joh 11:25 Yẹn wẹ fọnsọnku po **o.** po
Joh 14:6 Yẹn wẹ aliho, nugbo po **o.** po
Joh 17:3 Ehe wẹ **o.** madopodo, dọ yé ni
Ow 10:42 whẹdatọ mẹhe to **o.** po oṣiọ lẹ po
Lo 6:10 **o.** he e te, e to **o.** na Jiwheyẹwhe
Lo 6:11 to **o.** na Jiwheyẹwhe gbọn Klisti
Lo 6:23 **o.** gbọn Jesu Oklunọ mítọn dali
1Tẹ 4:15 mí mẹhe to **o.** to tintin tofi
1Tẹ 4:17 mẹhe pò to **o.** lẹ na yin zize sọyi
Heb 1:3 hẹn onú lẹpo do **o.** gbọn huhlọn
1Pi 1:3 vọ́ mí ji yọyọ hlan todido he to **o.**
1Jo 1:2 **o.** yin hinhẹn sọawuhia, mí ko mọ
Osọ 1:18 pọ́n! yẹn to **o.** kakadoi
Osọ 2:10 yẹn nasọ na we jẹgbakun **o.** tọn
Osọ 15:7 Jiwheyẹwhe, he to **o.** kakadoi
Osọ 20:15 ma yin kinkàn do owe **o.** tọn mẹ
Osọ 22:14 jlọjẹ nado yì atin **o.** tọn lọ lẹ kọ̀n
Osọ 22:17 mẹdepope he jlo ni yí osin **o.** tọn
Joh 5:24; Jak 1:12; 1Pi 3:10; Osọ 7:17.
OGBẸ̀, GỌWÁ, Efe 2:6.
Lo 4:17 Jiwheyẹwhe hẹn oṣiọ lẹ **g.**
OGBẸ̀ GBIGBỌMẸ TỌN, Heb 12:23 **o.** dodonọ
OGBẸ̀, HINHẸNWA, 1Pi 3:18.
OGBẸ̀-NAMẸTỌ, 1Kọ 15:45 Adam lẹzun **o.**
OGBẸ̀NỌ, 1Ti 3:15 agun Jiwheyẹwhe **o.** tọn
Heb 10:31 jai jẹ alọ Jiwheyẹwhe **o.** tọn mẹ
1Pi 2:5 mìwlẹ taidi zannu **o.** to yinyin didó
OGBẸ̀, TO, Heb 4:12 ohó Jiwheyẹwhe tọn **t.** bo
2Kọ 13:4; Heb 7:25.
OGBẸ̀, WÁ, 1Kọ 15:22 mẹlẹpo na **w.** to
OGBỌ́, 1Kọ 4:13 mí wá taidi **o.** aihọn tọn
Flp 3:8 yẹn pọn yé hlan taidi **o.**
Luk 13:8.
OGBỌ̀N, 2Pi 2:22 ohàn asi he lẹkọyi blu **o.**
OHÀ (LẸ), 2Kọ 11:33 hinhẹn jẹte to **o.** de mẹ
Mt 14:20; 15:37.
OHÀN, Mt 7:6 yìn peali donukọnna **o.** blo
Mt 8:30 **o.** susu to núdù dẹn do yé
Mt 26:30 to **o.** jiji godo, yé tọ́nyi
Luk 15:15 tòvi do e hlan nado penukundo **o.**
Ow 16:25 Paulu po Sila po yí **o.** do pà
Efe 5:19 yí **o.** gbigbọ tọn lẹ do pà Jehovah
Kọl 3:16 **o.** gbigbọmẹ tọn hlan Jehovah
2Pi 2:22 **o.** asi he yè lawuna yì blu ogbọn
Osọ 15:3 Yé sọ to **o.** Mose tọn ji
Mk 5:11; Luk 8:33.

OHẸ, Mt 8:20 Owọ̀ tindo odò **o.** tindo
Osọ 18:2 fininọ na **o.** mawé lẹpo!
Ow 10:12.
OHẸ́N, Osọ 2:9 yọ́n nukunbibia po **o.** towe po
OHÍ, Mt 26:52 mẹhe ze **o.** na dòn gbọn **o.**
Efe 6:17 **o.** gbigbọ tọn, ohó Jiwheyẹwhe
Heb 4:12 ohó Jiwheyẹwhe tọn dá hú **o.** onù
Osọ 19:15 **o.** didá gaa tọ́n sọn onù etọn mẹ
Mt 10:34; Luk 21:24; 22:38.
OHIA, Mt 12:39 Whẹndo to **o.** dín, ṣigba **o.**
Mt 16:3 ma sọgan detana **o.** ojlẹ lẹ tọn
Mt 24:3 etẹwẹ na yin **o.** tintin tofi towe
Luk 11:29 **o.** ma na yin nina adavo **o.** Jona
Luk 21:25 **o.** lẹ na tin to owhè, osun mẹ
Luk 23:8 Hẹlọdi tindo todido nado mọ **o.**
Joh 7:31 ma na basi **o.** he sù hú dawe ehe
Ow 2:19 **o.** lẹ to aigba ji, ohùn po miyọ́n
1Kọ 11:10 yọnnu ni tindo **o.** mẹmẹgloṭọn
2Kọ 1:22 E na mí **o.** nuhe na wá jọ lẹ tọn
2Kọ 5:5 Jiwheyẹwhe na mí **o.** nuhe na jọ
Efe 1:14 ehe yin **o.** jẹnukọn de gando ogú
2Ti 1:13 tẹdo **o.** ohó he pegan tọn go
Heb 9:9 Gòhọ yin **o.** na ojlẹ dide he ko wá
Heb 9:24 **o.** onú jọnun lẹ tọn
Jak 5:10 yí yẹwhegán lẹ di **o.**
2Pi 2:6 ze **o.** dai na omẹ
Osọ 12:1 **O.** ayidego de yin mimọ to olọn
Osọ 13:17 sà adavo mẹhe tindo **o.** lọ
Osọ 14:9, 11 sẹn gbekanlin lọ mọ **o.** de yí
Osọ 15:1 Yẹn mọ **o.** devo to olọn
Osọ 16:14 gbọn aovi lẹ dali he to **o.** lẹ basi
Osọ 20:4 ma ko mọ **o.** yí do nukọn
Joh 11:47; 13:15; 20:30; Ow 4:16; 8:13; 1Kọ 1:22; 2Tẹ 2:9; Heb 8:5.
OHIA LẸNVỌJỌ TỌN, Luk 3:3 baptẹm yin **o.**
Mk 1:4; Ow 19:4.
OHLA, Mt 10:16 do mì hlan di lẹngbọ to **o.** lẹ
Joh 10:12 mọ **o.** ja bo jo lẹngbọ lẹ do
Ow 20:29 **o.** kanylantọ lẹ na bio ṣẹnṣẹn
OHÒ, Luk 11:39 **o.** mìtọn mẹ gọ́ na alọslonamẹ
Joh 3:4.
OHÓ, Mt 4:4 ṣigba gbọn **o.** he nọ tọ́n sọn onù
Mt 12:37 **o.** towe dali hiẹ na yin whẹgbledo
Mt 24:35 **o.** ṣie lẹ ma na juwayi
Joh 1:1 whẹwhẹwhenu **O.** lọ ko tin, **O.** lọ
Joh 1:14 **O.** lọ lẹzun agbasalan bo nọ
Joh 6:63 **O.** he yẹn dọna mì lẹ gbigbọ po
Joh 12:47 eyin mẹdepope sè **o.** ṣie lẹ bo
Joh 17:17 **o.** towe wẹ nugbo
Ow 15:32 yí **o.** susu do na tuli
Lo 10:8 **o.** yise tọn, he mí to yẹwheho
2Kọ 12:4 sè **o.** he ma dona yin didọ lẹ
Flp 2:16 tẹdo **o.** ogbè tọn lọ go gligli
Kọl 4:6 gbọ **o.** mìtọn ni nọ gọ́ na ojè
1Ti 4:9 **o.** lọ jẹna alọkẹyi mlẹnmlẹn
2Ti 1:13 tẹdo **o.** he pegan lẹ he hiẹ sè go
2Ti 2:15 yí **o.** nugbo tọn zan to aliho he
2Ti 4:2 dọyẹwheho **o.** lọ tọn, gbọṣi e kọ̀n
Jak 1:22 lẹzun basitọ **o.** lọ tọn lẹ, e ma yin
2Pi 1:19 **o.** dọdai tọn yin hinhẹn họnwun
OHÓ GBOOGBO, 2Pi 2:18 dọ **o.** he ma nọ hẹn
Juda 16 onù yetọn nọ to **o.** lẹ dọ
OHÓ GBỌDO, 1Kọ 12:10.
1Ti 4:1 **o.** dọ dọ to ojlẹ ṣogodo tọn mẹ
1Jo 4:1 mì yí **o.** lẹpo sè blo
Osọ 16:13 **o.** mawé atọn taidi opàn lẹ
OHÓ HE PEGAN, 1Ti 6:3 ma kọngbedopọ hẹ **o.**
2Ti 1:13 tẹdo ohia **o.** tọn go
OHÓ JIWHEYẸWHE TỌN, Mk 7:13 **o.** zun ovọ́
Efe 6:17 ohí gbigbọ tọn, **o.**
Heb 4:12 **o.** to ogbè bo tindo huhlọn
Osọ 19:13 ewọ nọ yin yiylọdọ **O.**
Luk 8:11; Ow 6:7; 1Tẹ 2:13; 2Ti 2:9; Heb 11:3; 2Pi 3:5.
OHỌ̀, Mt 21:13 **O.** ṣie na yin yiylọdọ **o.** odè tọn
Ow 7:48 Gigogán ma nọ nò **o.** mẹ
1Kọ 3:9 Mìwlẹ wẹ **o.** Jiwheyẹwhe tọn
Efe 2:21 **o.** lọ blebu yin kinkọndopọ
1Pi 2:5 didó daga di **o.** gbigbọmẹ tọn
2Kọ 5:1; Heb 3:3.
OHỌ̀ FININỌ, 2Kọ 5:2 **o.** ehe mẹ wẹ mí to
OHỌ̀ GBÁ, Luk 17:28 yé to didó, yé to **o.**
OHỌN, Ow 14:27 hùn **o.** yise tọn na akọta lẹ
Osọ 3:20 Yẹn to **o.** ji bo to hònhúhú
Mt 24:33; 25:10; 1Kọ 16:9.
OHÚ, Mt 23:27 homẹ, gọ́ na **o.** mẹkuku tọn
Joh 19:36 **o.** etọn lẹ ma na yin gbigbà
OHÙ, Luk 21:25 gbigbó **o.** tọn po adánjiję
1Kọ 10:2 bibaptizi gbọn **o.** gblamẹ
Juda 13 agbówhẹn sinsinyẹn **o.** tọn
Osọ 20:13 **O.** jo osio he tin to e mẹ lẹ
Osọ 21:1 ko juwayi, **o.** masọ tin ba
Osọ 7:3.
OHÚN, Jak 3:4 fie mẹhe to anadena **o.** lọ jlo
OHÙN, Mt 26:28 ehe nọtena **o.** alẹnu lọ tọn
Joh 6:54 nù **o.** ṣie tindo ogbè madopodo
Ow 15:20 nọla na **o.**
Ow 15:29 nọla na **o.**
1Kọ 15:50 agbasalan po **o.** po ma sọgan
Heb 9:22 eyin **o.** ma yin kinkọn jẹgbonu
1Jo 1:7 **o.** Jesu tọn klọ́ mí sọn ylando mẹ
Osọ 18:24 ewọ mẹ yè mọ **o.** omẹ wiwe lẹ
Mt 23:35; 27:25; Ow 20:28; Heb 9:20; Osọ 7:14; 14:20.
OHÙ VẸẸ, Heb 11:29 jugbọn **O.** mẹ
Ow 7:36.
OJÈ, Mt 5:13 Mìwlẹ wẹ **o.** aigba tọn
Kọl 4:6 **o.** ni nọ pé ohó mìtọn
Mk 9:50.
OJÌ, Osọ 14:15 **o.** aigba tọn bia pete

OJIJẸ, Mt 9:37 **o.** sù, azọ́nwatọ lẹ ma sù
OJLẸ, Mt 16:3 mì ma sọgan detana ohia **o.** lẹ
Mt 24:45 na núdùdù yé to **o.** sisọ mẹ?
Luk 21:24 **o.** dide akọta lẹ tọn
Luk 22:53 **o.** mìtọn po **o.** aṣepipa tọn po sọ̀
Joh 17:1 **o.** lọ ko wá; pagigona visunnu
Ow 1:7 E ma yin mìtọn nado yọ́n **o.** lẹ
Ow 3:19 **o.** kọfanamẹ tọn wá sọn Jehovah
Ow 3:21 **o.** hinhẹngọwa onú lẹpo tọn
Ow 17:30 ko de nukun sọn **o.** wunvi tọn go
1Kọ 7:29 gli wẹ **o.** he pò lọ
1Kọ 15:52 **o.** dopo mẹ, nukunwhiwhe dopo
Efe 5:16 mì nọ fli **o.** he jẹ lẹ na mìde
1Tẹ 5:1 kanwehlan mì gando **o.** lẹ go
2Tẹ 2:6 e nido yin didehia to **o.** sisọ mẹ
1Ti 2:6 kunnu na yin dide to **o.** etọn mẹ
1Ti 4:1 to **o.** sọgodo tọn, mẹdelẹ na jai
2Ti 3:1 **o.** awusinyẹn tọn lẹ na wá
2Ti 4:2 dọyẹwheho ohó lọ tọn, to **o.** he
Heb 3:15 **o.** he mẹ homẹ yin hinhẹngble mi
1Pi 1:11 dindona **o.** lọ taun
Osọ 3:10 whlá we sọn **o.** mẹtẹnpọn tọn mẹ
Osọ 12:14 **o.** dopo, **o.** awe po odaa **o.** tọn
1Kọ 4:5; Ga 4:4; 1Pi 1:20; 4:17; Osọ 11:18; 14:7, 15.
OJLẸ AWUSINYẸN TỌN LẸ, 2Ti 3:1.
OJLẸ DIDE, Lo 5:6 Klisti kú to **o.** lọ mẹ
Luk 21:24; 1Ti 6:15; 1Pi 4:17.
OJLẸ GLI, 2Kọ 4:17 **o.** wẹ homẹkẹn tin na
2Kọ 4:18 nuhe nọ yin mimọ lẹ yin **o.** tọn
OJLẸ HE JẸ, Efe 5:16; Kọl 4:5.
OJLẸMỌ, Ow 7:43 **o.** he mì basi nado sẹ̀n
OJLO, Mt 6:10 **o.** towe ni yin wiwà to aigba
Luk 22:42 e yin **o.** ṣie blo, ṣigba towe
Joh 5:30 yẹn ma nọ dín **o.** ṣie, adavo **o.**
Joh 8:44 mì jlo nado wà **o.** otó mìtọn tọn
Joh 16:13 e ma na dọho sọn **o.** ede tọn mẹ
Ow 13:36 Davidi, hẹn **o.** Jiwheyẹwhe tọn di
Lo 8:20 e ma yin **o.** etọn, ṣigba gbọn ewọ
Lo 9:19 mẹnu wẹ jẹagọdo **o.** etọn
Lo 12:2 **o.** Jiwheyẹwhe tọn he yọ́n, bo yin
1Kọ 9:17 Eyin sọn **o.** mẹ wá, yẹn tindo ale
Efe 5:17 nuhe **o.** Jehovah tọn yin
Kọl 1:9 oyọnẹn he pegan **o.** etọn tọn to
1Ti 5:11 **o.** zanhẹmẹ tọn yetọn lẹzun
1Ti 6:9 **o.** gúgú tọn po **o.** ylankan po
2Ti 2:22 hònna **o.** jọja whenu tọn lẹ
Tit 2:12 gbẹ́ **o.** aihọn tọn dai
Heb 4:12 penugo nado yọ́n **o.** ahun mẹ tọn
Heb 10:10 Gbọn **o.** lọ dali míwlẹ ko zun wiwe
Heb 10:26 hẹn ylando zun aṣa sọn **o.** mẹ wá
Jak 1:14 yin omọ̀ dó na gbọn **o.** dali
Jak 1:18 **o.** etọn wẹ, e hẹn mí wá
1Pi 5:2 yìn lẹngbọpa sọn **o.** mẹ wá
2Pi 1:21 dọdai ma wá gbọn **o.** gbẹtọ tọn
2Pi 3:3 to zọnlinzin sọgbe hẹ **o.** yetọn
1Jo 2:16 **o.** agbasalan tọn, **o.** nukun tọn
1Jo 2:17 aihọn to jujuyi po **o.** etọn po
Osọ 4:11 to **o.** towe mẹ wẹ yé tin
Mt 7:21; Joh 5:19; 6:39; 7:28; 8:28; 2Kọ 8:11, 12; 9:2; Ga 5:24; 2Pi 2:18.
OJLO AGBASALAN TỌN (LẸ), Ga 5:16 masọ hẹn **o.** di ba
1Pi 2:11 nọla na **o.** lẹ
OJLO MẸDETITI TỌN, Tit 1:7; 2Pi 2:10.
OJLO VẸKUVẸKU, 1Pi 2:2.
OJLO YLANKAN. Sọ pọ́n NUKUNKẸN, OJLO.
2Pi 1:4 walọ he yin hinhẹnwa gbọn **o.** dali
OJLO ZANHẸMẸ TỌN, 1Ti 5:11 asuṣiọsi, **o.**
OJLO ZOGBE, Mt 5:28 tindo **o.** na ẹn deayọ
Lo 7:5 **o.** ylando tọn lẹ sọawuhia
1Kọ 7:9 pọnte nado wlealọ hú **o.** ni duto
Jak 4:1 **o.** mìtọn na gbèfẹdudu
OJÓ, (LẸ), Heb 4:12 klan hupetẹn lẹ po **o.** po dovo
OJỌ̀ (LẸ), Mt 19:12 **o.** delẹ tin he yin jiji
Ow 8:27.
OJỌMIỌN. Sọ pọ́n NUKUNDAGBE MAJẸHẸ.
Kọl 3:16 ohàn he gọ́ na **o.** lẹ
Ow 6:8; 7:10.
OKÀ, Ow 13:10 **o.** wunmẹ lẹpo
OKÀN, Mk 7:35 **o.** odẹ́ etọn tọn tún
Joh 2:15 yí **o.** do basi obá, yàn jẹgbonu
Ow 2:24 **o.** okú tọn túntún
OKÀN AGÓMẸ TỌN, Kọl 2:19 hupetẹn po **o.** lẹ
OKẸ̀N, Lo 8:7 dekọtọn do **o.** mẹ hẹ Jiwheyẹwhe
Jak 4:4 họntọnjiji hẹ aihọn yin **o.**
OKẸ̀YẸ, Mt 9:20; 23:5; Mk 6:56.
OKLỌ, Joh 1:47 mẹhe mẹ **o.** ma tin te
2Kọ 11:13 azọ́nwatọ **o.** tọn
Efe 4:22 sọgbe hẹ ojlo **o.** tọn etọn lẹ
Kọl 2:8 tamẹnuplọnmẹ po **o.** ovọ́ po
1Pi 2:22 **o.** ma yin mimọ to onù etọn mẹ
2Pi 2:3 ohó **o.** tọn lẹ do hò mì dù
Lo 3:13; Efe 4:14; 2Tẹ 2:10.
OKLUNỌ, Mt 7:22 **O.**, **O.**, be mí ma dọ dọdai
Mt 25:21 Biọ ayajẹ **o.** towe tọn mẹ
Joh 20:18 Malia dọmọ: Yẹn ko mọ **O.**!
Joh 20:28 Tọmasi dọmọ: **O.** ṣie podọ
1Kọ 7:39 vò nado wlealọ to **O.** mẹ kẹdẹ
1Kọ 8:5 yẹwhe lẹ sù bọ **o.** lẹ sù
Efe 4:5 **O.** dopo, yise dopo, baptẹm dopo
1Ti 6:15 **O.** mẹhe to gandu taidi **o.** lẹ tọn
Jak 2:1 yise **O.** mítọn Jesu Klisti tọn
1Pi 3:6 Sala setonu bo ylọ ẹ **o.**
Mt 11:25; Luk 12:45; Ow 17:24; 2Ti 2:24.
OKLUNỌ NUPOJIPETỌ, Luk 2:29 **O.**, to didike
Ow 4:24 **O.**, hiẹ wẹ dá olọn po aigba po
Osọ 6:10 **O.**, nawẹ e na dẹnsọ whẹpo

OKLUNỌ-YINYIN, Efe 1:21; Kọl 1:16; Juda 8.
2Pi 2:10 mẹhe nọ yí nukunpẹvi do pọ́n **o.**
OKÒ, Lo 9:21.
OKỌ̀, Ow 18:6 Ohùn mìtọn ni nọ **o.** na mì
Luk 17:2.
OKỌ̀TA, Luk 23:30.
OKỌ̀ TỌN, 2Kọ 4:7 adọkunnu to núzinzan **o.**
OKỌ̀ YINYAN, Lo 9:21 basi sọn **o.** dopolọ mẹ
Joh 9:6.
OKÚ, Lo 5:12 **o.** dlẹnkan jẹ mẹlẹpo dè
Lo 5:17 **o.** dugán taidi ahọlu gbọn omẹ
Lo 6:10 **o.** he ewọ kú, e kú nado
Lo 6:23 ale ylando tọn wẹ **o.**
1Kọ 15:21 **o.** wá gbọn omẹ dopo gblamẹ
1Kọ 15:26 kẹntọ godo tọn, **o.** na zun ovọ́
Heb 2:9 Jesu, dọ **o.** pọ́n na gbẹtọ lẹpo
Heb 2:14 huhlọn nado hẹn **o.** wá, Lẹgba
Heb 11:13 nugbonọ kakajẹ **o.**, dile etlẹ
Osọ 2:10 dewe hia di nugbonọ, kakajẹ **o.**
Osọ 20:14 **o.** po Hadẹs po yin dindlan do
Osọ 21:4 **o.** ma nasọ tin ba
OKÚ AWETỌ, Osọ 2:11 **O.** ma na gbleawuna
Osọ 20:6 **o.** ma tindo aṣẹ do omẹ ehelẹ ji
Osọ 20:14 nọtena **o.**, agbàdo miyọ́n tọn
Osọ 21:8 miyọ́n he to jiji. Ehe nọtena **o.**
OKÚN, Mt 13:38 **o.** dagbe wẹ ovi ahọluduta
Luk 8:11 **O.** lọ wẹ ohó Jiwheyẹwhe tọn
Lo 9:29 Eyin Jehovah ma jo **o.** dai
1Kọ 15:37 ma yin agbasa ṣigba **o.**
Ga 3:16 E ma dọ: na **O.** lẹ, ṣigba na dopo
Ga 3:29 **o.** Ablaham tọn wẹ mì, gudutọ
Osọ 12:17 funawhàn hẹ **o.** yọnnu lọ tọn
Lo 9:7; 1Kọ 15:38; Ga 3:19.
OKÚN MUTALDI TỌN, Mt 17:20; Luk 13:19.
OKUNNU, Mt 24:14 yẹwheho na yin didọ di **o.**
OLÀN-HIMẸ, 1Kọ 10:25 yin sisà to **o.**
OLIVIE, Lo 11:17 **o.** nukànmẹ tọn
OLÓ (LẸ). Pọ́n APAJLẸ (LẸ).
OLỌN, Joh 3:13 mẹdepope ma ko hẹji yì **o.**
Ow 2:34 Davidi ma hẹji yì **o.** mẹ
1Kọ 15:49 awusọhia ewọ he wá sọn **o.** tọn
Efe 2:6 hẹn mí sinai dopọ to **o.** mẹ
Flp 3:14 ale oylọ **o.** mẹ tọn
Heb 3:1 mahẹtọ oylọ **o.** tọn
Heb 8:5 oyẹ onú **o.** tọn lẹ tọn
Heb 12:22 Osó Ziọni, Jelusalẹm **o.** tọn
2Pi 3:5 **o.** ko tin sọn hohowhenu
2Pi 3:10 **o.** na juwayi plaun to nudidọ
2Pi 3:13 **o.** yọyọ po aigba yọyọ po
Osọ 12:7 Awhàn gbajẹgbonu to **o.** mẹ
Osọ 19:11 **o.** hùndonuvo, podọ osọ́ wewe
Mt 11:11; 24:35; Luk 17:24; Joh 3:12; Efe
1:20; 2Ti 4:18; Heb 9:23.
OMÁ, Lo 14:2 ṣigba omẹ madogánnọ nọ dù **o.**
OMEGA, Osọ 1:8; 21:6; 22:13.
OMẸ, Lo 5:12 ylando gbọn **o.** dopo gblamẹ
Lo 9:25 Mẹhe ma yin **o.** ṣie yẹn na ylọ **o.**
Tit 2:14 **o.** etọn titi lẹ, zohunhunnọ
Heb 8:10 yelọsu na lẹzun **o.** ṣie lẹ
Heb 11:25 yasana po **o.** Jiwheyẹwhe tọn lẹ
1Pi 3:4 **o.** whiwhla ahun mẹ tọn
2Pi 3:11 **o.** nankọ wẹ e jẹ dọ mìwlẹ
Osọ 18:4 Mì tọ́n sọn e mẹ, **o.** ṣie lẹ
2Kọ 6:16; 2Ti 2:2; Heb 10:30.
OMẸ́, 2Kọ 5:3 bọ, mí ma na yin mimọ to **o.**
Heb 4:13 **o.** bo to wedede to nukun etọn
Osọ 3:17 wamọnọ, wẹ hiẹ bosọ to **o.**
Mt 25:36.
OMẸ AWE LẸ, 1Kọ 7:5 gbọn gbekọndopọ **o.**
OMẸ GIGONỌ, Ow 25:21 **O.** lọ na basi nudide
OMẸ HOHOWHENU TỌN LẸ, Mt 15:2; Heb
11:2.
OMẸ́-JIJẸ, Jak 2:15 mẹmẹsunnu de to **o.** mẹ
OMẸ JIWHEYẸWHE TỌN, 1Ti 6:11; 2Ti 3:17.
OMẸ NUJỌNU TỌN, Joh 7:28 **o.** wẹ ewọ he do
OMẸ PAA, 1Kọ 14:24 eyin **o.** de bio họmẹ
OMẸ TATA, Ow 4:13 Pita po Johanu po yin **o.** lẹ
OMẸ WIWE, Mt 27:52; Osọ 13:7; 18:24.
Ow 26:10 yẹn wle **o.** susu do gànpa lẹ mẹ
Lo 12:13 má hẹ **o.** lẹ sọgbe hẹ nuhudo
1Kọ 6:2 **o.** lẹ wẹ na dawhẹna aihọn ya?
Efe 3:8 Yẹn whè hú pẹvi pete to **o.** lẹpo
Efe 4:12 hinhẹn gò do tẹnmẹ **o.** lẹ tọn
Osọ 11:18 ojlẹ wá nado na ale **o.** lẹ
Osọ 17:6 yọnnu nù ohùn **o.** lẹ tọn mú
OMỌ̀, Luk 21:35 e na wá mẹlẹpo ji di **o.** de
1Kọ 7:35 e ma yin nado dó **o.** na mì gba
1Ti 6:9 adọkunnọ jẹ whlepọn po **o.** po mẹ
2Ti 2:26.
OMỌ̀, DÓ, 2Pi 2:14 yé nọ **d.** na alindọn he ma
OMỌ̀ DÒ NA, Jak 1:14 dopodopo nọ yin **o.**
OMỌ́JI, Mt 3:3 Mì jlọ **o.** etọn lẹ
ONỌ̀, Mt 8:14 **o.** asi [Pita] tọn to aimimlọn
Luk 8:21 ehelẹ wẹ **o.** po nọvisunnu ṣie lẹ
Ga 4:26 Jelusalẹm he to aga wẹ **o.** mitọn
Luk 12:53; 14:26.
ONỌ̀-DAHO, 2Ti 1:5 **o.** towe Loisi
ONÙ, Luk 6:45 ahun tọn mẹ wẹ **o.** nọ dọtọ́n
Luk 19:22 Sọn ohó **o.** towe tọn mẹ wẹ yẹn
Lo 3:19 na **o.** lẹpo nido sọgan nabọẹ
Lo 10:10 **o.** wẹ nọ basi gbeyiyi gbangba tọn
1Pi 2:22 oklọ ma yin mimọ to **o.** etọn mẹ
Osọ 14:5 lalo ma yin mimọ to **o.** yetọn mẹ
Luk 1:4; Ow 18:25; Ga 6:6; Osọ 3:16.
ONÙ AWENỌ, Heb 4:12 ohó dá hú ohí **o.**
ONÚ DODONU TỌN (LẸ), Ga 4:3, 9.
ONÚ DODONU, TỌN, Kọl 2:8.
Heb 5:12 **o.** nulila wiwe lẹ

ONÚ GÚGÚ, Flp 3:7 yẹn pọnhlan di **o.** na Klisti
ONÙ HE MA SỌGBE, Tit 1:5 jla **o.** lẹ do
ONÚ JỌNUN, Kọl 2:17 **o.** lọ yin Klisti tọn
Heb 9:24 ofi wiwe he yin ohia **o.** lẹ tọn
ONÚ KÚKÚ, Mt 24:28 Fihe **o.** te, finẹ wẹ akùn
ONÚ LẸ HINHẸN SỌGBE, 2Ti 3:16.
ONÚ PẸVI, 1Kọ 4:3 **o.** tlala de wẹ e yin na yẹn
ONÚ TANGAN, Heb 11:1 kunnudenu **o.** lẹ tọn
ONÚ TATA, Ga 4:9 onú dodonu tọn he yin **o.** lẹ
Heb 10:29 pọn nuhọakuẹ hlan di **o.**
Tit 3:9.
ONÙ YẸNVI TỌN, Mt 19:24; Mk 10:25.
OPAGBE (LẸ), Lo 4:13 **o.** lọ dọ ewọ na dugu
Lo 9:4 sinsẹ̀nzọn wiwe po **o.** lẹ po
2Kọ 7:1 mí tindo **o.** ehelẹ, mì gbọ
Ga 3:29 gudutọ **o.** de tọn lẹ
Heb 6:12 gbọn yise dali dugu **o.** lẹ tọn
Heb 8:6 alẹnu, yin hinhẹn lodo do **o.** ji
Heb 11:39 yé ma mọ hẹndi **o.** lọ tọn
2Pi 3:13 kẹdẹdi **o.**, míwlẹ to tenọpọn
Ow 2:39; Lo 4:14; Ga 3:16; Heb 11:13.
OPÀN, Osọ 16:13 ohó gbọdo he taidi **o.** lẹ
OPẸ́, 2Kọ 9:15 **O.** na Jiwheyẹwhe na nunina
OPẸ̀N, Mt 6:2 jei nunina na gbé, a kún **o.** blo
1Kọ 14:8 eyin nudidọ **o.** tọn ma họnwun
1Kọ 15:52 nukunwhiwhe dopo mẹ, to **o.**
1Tẹ 4:16 Oklunọ na jẹte po **o.** Jiwheyẹwhe
Heb 12:19; Osọ 8:2.
OPLỌN, Lo 15:4 yin kinkàndai na **o.** mítọn
Efe 4:14 hinhẹn dánpe gbọn jẹhọn **o.** tọn
2Ti 4:3 yé ma na tẹdo **o.** he pegan go
1Ti 4:6.
OPLỌN HE PEGAN, 2Ti 4:3 tẹdo **o.** lọ go
Tit 2:1 to nuhe jẹna **o.** dọ
OPÒ, 1Kọ 4:21 yẹn ni wá mì dè po **o.** po wẹ
Heb 9:4 manna podọ **o.** Aalọn tọn
Osọ 12:5 yí **o.** ogàn tọn do dugán do
Osọ 2:27.
OPODO, Mt 10:22 mẹhe doakọnna jẹ **o.**
Mt 24:14 whenẹnu wẹ **o.** lọ na wá
1Kọ 10:11 **o.** titonu lẹ tọn wá
1Pi 4:7 **o.** onú lẹpo tọn ko sẹpọ
Osọ 2:26.
OPÒ TLỌ́NTLỌ́N, Ow 26:14 nado to owhẹ́-sẹ́ **o.**
OPỌ̀, Osọ 13:2.
OSAA, Ow 1:7 **o.** lẹ he Otọ́ yí do asẹpipa ede
Ga 4:10 yí sọwhiwhe do payi **o.** lẹ po owhe
Ga 6:9 mí na gbèn to **o.** sisọ mẹ eyin
1Tẹ 5:1 gando ojlẹ lẹ po **o.** lẹ po go
OSÉ GÁNGÁN, Mt 16:18 **o.** ehe ji wẹ yẹn na dó
Luk 8:6 Devo lẹ flẹ jẹ **o.** ji
Lo 9:33 zannu ahlidida tọn po **o.** po
1Kọ 10:4 yé nọ nù sọn **o.** gbigbọmẹ tọn
1Pi 2:8 zannu ahlìda tọn po **o.** po

OSÉ-YIGBA (LẸ), Mt 13:5, 20; Mk 4:5, 16.
OSẸ̀N, Luk 16:16 **O.** tin kakajẹ ojlẹ Johanu tọn
Luk 24:44 onú he yin kinkàn do **o.** Mose tọn
Joh 10:34 Be e ma yin kinkàndai to **O.** mìtọn
Lo 2:14 wà nuhe yin **o.** tọn gbọn jọwamọ
Lo 4:15 fie **o.** ma te, sẹ́nhẹngba ma finẹ
Lo 7:2 yin didesẹ sọn **o.** asu etọn tọn glọ
Lo 7:12 **O.** lọ yin wiwe, podọ dagbe
Lo 7:22 mọ awuvivi to **o.** Jiwheyẹwhe tọn
Lo 7:23 to awhànfun sọta **o.** ayiha ṣie tọn
Lo 8:2 tún we dote sọn **o.** ylando tọn mẹ
1Kọ 4:6 mìwlẹ nido plọn **o.** he dọmọ:
Ga 3:24 **O.** lẹzun anademẹtọ yì Klisti dè
Ga 6:2 hẹn **o.** Klisti tọn di
Heb 10:1 **O.** lọ tindo oyẹ onú dagbe lẹ tọn
Jak 2:8 to tonusena **o.** ahọlu tọn
Mt 5:17; Lo 6:14; 10:4; 13:8; Ga 3:19.
OSẸ̀N, DIỌNUKUNSỌ, 2Pi 2:7; 3:17 mẹhe **d.**
OSẸ́NDOAI, Lo 1:32 yọ́n **o.** dodo Jiwheyẹwhe
Efe 2:15 gbedide lẹ bẹ **o.** lẹ hẹn
Kọl 2:14 kandai ehe bẹ **o.** lẹ hẹn
Heb 9:1 alẹnu dai tọn ko tindo **o.** lẹ
Kọl 2:20.
OSÍ, Osọ 9:10 tindo **o.** he taidi aklekle tọn
Osọ 12:4 **o.** etọn dòn sunwhlẹvu olọn tọn
OSIN, Mt 10:42 na **o.** fífá kọfo dopo omẹ pẹvi
Joh 4:14 mẹdepope he nù **o.** he yẹn na
Joh 7:38 Ohò etọn mẹ wẹ asisa **o.** ogbè
Osọ 7:17 deanana yé yì **o.** ogbè tọn kọn
Osọ 22:17 mẹdepope ni yí **o.** ogbè tọn vọnu
Joh 5:7; Osọ 17:1, 15; 22:1.
OSIN-AGÓ, Osọ 1:14.
OSIN GỌ́, 2Pi 3:6 **o.** aihọn
OSLA, Heb 13:11 no yin fifio to gbonu **o.** tọn
OSLÚ, 2Pi 2:22 Avún lẹkọ do **o.** edetiti tọn kọn
OSÓ, Mt 4:8 yì **o.** he yiaga ji, do ahọluduta hia
Mt 17:20 dọna **o.** ehe, Sẹtẹn sọn fi
Mk 13:14 to Jude lẹ ni jẹ hinhọn yì **o.** lẹ ji
Luk 3:5 **o.** lẹpo wẹ yè na gbigbá
Osọ 6:16 Yé to didọna **o.** lẹ: hó jẹ mí ji
OSÓ OLIVIE TỌN, Luk 22:39; Ow 1:12.
OSÓ SINAI TỌN, Ow 7:30.
OSÓ ZIỌNI, Heb 12:22 **O.** podọ tòdaho
Osọ 14:1 Lẹngbọvu lọ ṣite to **O.** ji
OSỌ́, Osọ 19:11 podọ pọ́n! **o.** wewe de
OSỌHIA, Lo 16:25 **o.** aṣli wiwe tọn
1Kọ 1:7 **o.** Oklunọ mítọn Jesu Klisti tọn
1Pi 4:13 to **o.** gigo etọn tọn whenu
Efe 1:17; 2Tẹ 1:7; 1Pi 1:7, 13; Osọ 1:1.
OSUN, Luk 21:25 ohia na to **o.** po sunwhlẹvu
Ow 2:20 owhè zun zinvlu bọ **o.** zun ohùn
Ga 4:10 sọwhiwhe do payi azán, **o.** lẹ go
Osọ 12:1 **o.** to afọ etọn lẹ glọ
Kọl 2:16; Osọ 21:23.

OSÙNÚ, Tit 1:16.
OṢIỌ (LẸ), Mt 8:22 gbọ **o.** lẹ ni dì **o.** yetọn
Joh 5:25 **o.** na sè ogbè Visunnu tọn
Efe 2:1 hẹnwa ogbẹ dile mì tlẹ ko yin **o.**
Mt 14:12; 22:32; 27:52; Osọ 20:13.
OṢÓ-PÀ, Joh 20:25 yí alọvi ṣie do **o.** lẹ mẹ
OTA, Mt 8:20 ma tindo fidepope e na ze **o.** do
Luk 21:28 ze **o.** daga, whlẹngán to sisẹpọ
Lo 12:20 bẹ akán he to jiji do **o.** na ẹn
1Kọ 11:10 ohia mẹmẹglọ tọn to **o.**
Kọl 1:18 ewọ wẹ **o.** agbasa tọn
Kọl 2:19 ma tẹdo **o.** go gligli
1Kọ 11:3; Osọ 12:1; 13:3.
OTÀN, 1Ti 1:4; 4:7 na ayidonugo **o.** lalo lẹ
2Ti 4:4 yé nasọ lẹhlan **o.** lalo lẹ
2Pi 1:16 **o.** lalo he yè yí ayikinkan gigẹdẹ
Mt 1:1.
OTANGBLO, Tit 1:14 ma na ayidonugo **o.** Ju tọn
OTE, 1Kọ 10:12 ewọ he lẹndọ e to **o.** ni payi
OTE GLIGLI, Flp 1:27 to **o.** to gbigbọ dopo mẹ
OTẸN, Mt 24:51 na ẹn **o.** do yẹnuwatọ ṣẹnṣẹn
Joh 14:2 jei nado wleawu **o.** de tọn na mì
Lo 13:1 Jiwheyẹwhe wẹ na **o.** aṣẹpipa lẹ
2Kọ 5:20 afọzedaitọ lẹ he to **o.** Klisti tọn
2Kọ 11:12 sọzẹn hẹ mí to **o.** he yé to
1Ti 2:2 ahọlu lẹ podọ mẹhe to **o.** daho mẹ
Juda 6; Osọ 12:6, 8.
OTÓ, Joh 18:10 Pita, pà **o.** adusiwhé tọn sẹ̀
1Kọ 12:16 eyin **o.** na dọ: Yẹn ma yin nukun
2Ti 4:4 lẹ **o.** yetọn sọn nugbo lọ ji
Jak 5:4 awhágbe lẹ biọ **o.** Jehovah tọn
Mt 13:16; Osọ 2:7.
OTÒ, Mt 13:57 Yẹwhegán de to **o.** etọn titi mẹ
Luk 2:7 e ji visunnu, bo tẹ ẹ do **o.** de mẹ
Luk 2:12 viyẹyẹ de yin titẹ do **o.** de mẹ
Luk 2:16 viyẹyẹ lọ to aimimlọn to **o.** lọ mẹ
OTỌ́, Mt 6:9 **O.** mítọn he tin to olọn
Mt 23:9 ylọ mẹde dọ **o.** to aigba ji blo
Luk 2:49 yẹn dona to ohò **O.** ṣie tọn mẹ
Joh 8:44 **O.** mìtọn Lẹgba dè wẹ mì wá sọn
Joh 14:28 **O.** klohugan mi
1Kọ 4:15 **o.** gbọn wẹndagbe gblamẹ
Efe 6:4 **o.**, mì hẹn homẹgblena ovi blo
Jak 1:17 nọ wá sọn **O.** hinhọn tọn dè
Mt 10:37; 26:29; Joh 10:30; 14:6, 24; Ga 1:14; Efe 4:6; Osọ 14:1.
OTỌ̀, Osọ 16:12 kọn agbán etọn do **o.** mẹ
OTỌN, Mt 16:6 payi **o.** Falesi lẹ tọn go
Luk 13:21 **o.**, he yọnnu de yí bo whlá
1Kọ 5:7 Mì de **o.** hoho lọ sẹ̀
Ga 5:9 **O.** vude wẹ nọ hẹn linfin fọn
Mt 13:33; 16:12; Mk 8:15; Luk 12:1.
OVÁN, 1Kọ 14:7 to hihò to **o.** kavi ajalẹn ji
OVÈ, Jak 5:16 **O.** dodonọ tọn tindo huhlọn
1Pi 3:12 otó etọn hùn hlan **o.** yetọn
OVẸN, Joh 2:9 osin he ko yin didiọ zun **o.**
1Ti 3:8 devizọnwatọ ma nọ jo yede na **o.**
1Ti 5:23 nọ yí **o.** vude zan na homẹ towe
Osọ 18:3 **o.** homẹgble galilọ etọn tọn
Mt 9:17; 26:29; Efe 5:18.
OVẸN-FINYỌNDO, Osọ 19:15 tùnafọ **o.** adi
OVẸN NÚNÙ ZẸJLẸGO, 1Pi 4:3 **o.**, paṣadudu
OVẸN SINSẸ́N, Osọ 14:18 bẹ **o.** aigba tọn pli
Mt 7:16; Osọ 14:18.
OVẸSÈ, Ow 27:9.
OVẸVIVẸ, Lo 11:2 Elija, basi **o.** sọta Islaeli wẹ?
2Kọ 1:11 gọalọ gbọn **o.** mìtọn dali
Efe 6:18 **o.** do ota omẹ wiwe tọn mẹ
Heb 5:7 Klisti basi **o.** po obiọ lẹ po
OVI (LẸ), Luk 16:8 **o.** titonu ehe tọn yọnnuin
1Kọ 7:14 **o.** mìtọn lẹ na yin mawé
Efe 6:1 **o.** lẹ, mì setonuna mẹjitọ lẹ
Efe 6:4 otọ́, mì hẹn homẹgblena **o.** lẹ blo
1Tẹ 5:5 **o.** hinhọn tọn lẹ podọ **o.** okle tọn
Heb 12:7 to nuyiwa hẹ mì taidi **o.** lẹ
Osọ 12:5 **O.** etọn sọ yin zize yì
Ow 17:28; Lo 8:16; 2Kọ 12:14; Efe 5:8; 1Tẹ 2:7.
OVI SUNNU, Osọ 12:13 yọnnu he ji **o.** lọ
OVIVU (LẸ), Mt 11:25 de yé hia **o.** lẹ
1Kọ 14:20 yin **o.** lẹ to ylanwiwa mẹ
1Kọ 3:1.
OVLẸ, MATIN, 1Ti 5:7 na yé nido tin **m.**
1Ti 6:14 payi to aliho **m.** tọn mẹ
OVLẸ, MA TINDO, 1Ti 3:2 nugopọntọ mẹhe **m.**
OVÒ, Ow 1:26.
OVÒ DIDE, Ow 13:19 má aigba yetọn gbọn **o.**
OVÒTIN (LẸ), Mt 24:32 apajlẹ **o.** tọn
Mt 21:19, 20, 21; Luk 13:6, 7.
OVỌ́, Mt 12:36 ohó **o.** lẹpo wẹ yé na dogbè etọn
Mt 15:9 **O.** mẹ wẹ yé to sinsẹ̀n-basi te
Lo 1:21 nulẹnpọn yetọn lẹ lẹzun **o.**
Lo 8:20 nudida yin mẹmẹglọ na **o.**
1Kọ 1:28 hẹn nuhe tin lẹ zun **o.**
1Kọ 2:6 ogán titonu ehe tọn lẹ na zun **o.**
1Kọ 15:58 tuklajijẹ ma yin **o.** to Oklunọ mẹ
Ga 2:2 yẹn ma to wezundo to **o.** mẹ
Flp 2:16 ma dowezun kavi wazọ́n to **o.** mẹ
Tit 3:9 kanbiọ nulú tọn lẹ, **o.** wẹ yé
1Kọ 3:20; Efe 5:6; 1Ti 6:20; 2Ti 2:16.
OVỌ́, HẸN ZUN, Ga 1:23; Osọ 17:16.
Ga 3:17 Osẹ́n he wá aimẹ to godo ma **h.**
OVỌ́, HINHẸN ZUN,
Joh 10:35 Owe-wiwe ma yin **h.**
OVỌ́-YINYIN, Efe 4:17 **o.** ayiha tọn
OVU WHENU, 2Ti 3:15 sọn **o.** wẹ hiẹ ko yọ́n

OWÁN, 2Kọ 2:15 **o.** vivi wẹ míwlẹ yin na
Efe 5:2 avọsinsan **o.** vivi de
OWÁN GBLINGBLINNỌ, Mt 26:7; Luk 7:46;
Joh 11:2.
OWANYI, Mt 10:37 he tindo **o.**
Mt 24:12 **o.** suhugan lẹ tọn na miọn
Joh 15:13 Mẹde ma tindo **o.** he klohu ehe
Joh 21:17 be hiẹ tindo **o.** na mi ya?
Lo 8:39 nado klan mí sọn **o.** Jiwheyẹwhe
Lo 13:10 **o.** wẹ hẹndi osẹn tọn
1Kọ 13:4 **O.** ma nọ whànwu, ma nọ ze ede
1Kọ 13:13 dehe klohugan wẹ **o.**
1Kọ 16:14 nuhe mì to wiwà ni yin to **o.** mẹ
Kọl 3:12 yí **o.** sisosiso awuvẹmẹ tọn dogo
Kọl 3:14 **o.,** gẹdẹ he nọ kọn gbẹtọ dopọ
2Ti 3:3 **o.** jọwamọ tọn matindotọ
1Pi 4:8 **o.** nọ ṣinyọnnudo ylando susu
1Jo 4:8 Jiwheyẹwhe wẹ **o.**
1Jo 4:18 Obu ma tin to **o.** mẹ
1Jo 5:3 **o.** zẹẹmẹdo, yìn gbedide etọn
1Kọ 13:1, 2, 3, 8; 16:22; 2Kọ 7:15; Kọl 2:2;
1Ti 1:5; Osọ 2:4.
OWANYI, JẸNA, Flp 4:8 onú depope he **j.,** onú
OWANYI MẸMẸSUNNU TỌN, Lo 12:10; Heb
13:1.
OWÉ (LẸ), Mk 9:48 fie **o.** yetọn ma nọ kú te bọ
OWE (LẸ), Mt 19:7 na **o.** gbẹdai tọn
Heb 9:19 húnhún do **o.** po gbẹtọ po go
Mk 12:26; Ow 19:19; Heb 10:7.
OWE-HIHÁ, Luk 4:17 **o.** Isaia tọn na ẹn
2Ti 4:13 hẹn awù daho gọna **o.** lẹ wá
Heb 10:7 yin kinkàn do **o.** owe lẹ tọn mẹ
Osọ 5:5 gbawhàn nado hùn **o.**
Osọ 20:12 **o.** yin hùnhùn to ofìn nukọn
Osọ 21:27 yin kinkàn do **o.** Lẹngbọvu lọ tọn
Ga 3:10; Osọ 17:8.
OWE-WIWE (LẸ), Mt 21:42 hia to **O.** lẹ mẹ
Mt 22:29 mì ma yọn **O.** lẹ kavi huhlọn
Mt 23:5 ayúpò he mẹ adà **O.** tọn lẹ
Luk 4:21 Egbehe wẹ adà **O.** tọn ehe di
Luk 24:27 e detana onú he to **O.** mẹ na yé
Luk 24:32 to zẹẹmẹ **O.** lẹ tọn basi na mí
Luk 24:45 mọnukunnujẹ zẹẹmẹ **O.** lẹ tọn mẹ
Joh 5:39 to dogbapọnna **O.** lẹ, na mì lẹndọ
Joh 10:35 ṣogan **O.** ma yin hinhẹn zun ovọ
Joh 13:18 na **O.** nido yin hinhẹndi
Ow 17:2 e to hoyijlẹdohogo sọn **O.** lẹ mẹ
Ow 17:11 yí sọwhiwhe do gbadopọnna **O.** lẹ
Ow 18:24 Apolo, yọn **O.** lẹ ganji
Lo 15:4 homẹmimiọn sọn **O.** lẹ mẹ
2Ti 3:16 **O.** lẹpo yin gbigbọdo sọn
2Pi 1:20 dọdai **O.** tọn depope ma wá sọn
2Pi 3:16 kọslona, kẹdẹdile yé basi na **O.** lẹ
Joh 20:9; Ow 8:32; 1Kọ 15:3, 4; Jak 4:5.
OWỆN (LẸ), Mt 3:4; 1Jo 1:5; 3:11; Osọ 9:3.
OWHE, Ga 3:17 Osẹn wá to **o.** fowe gbàn godo
2Pi 3:8 **o.** fọtọn taidi azán dopo
Osọ 20:4, 6 duahọlu hẹ Klisti na **o.** fọtọn
OWHE AFLANMẸ TỌN, 1Kọ 7:36 zẹ **o.** go
OWHE FỌTỌN, 2Pi 3:8 dopo to Jehovah dè di **o.**
Osọ 20:2 wle Satani, bo blá ẹ hò **o.**
Osọ 20:4 duahọlu hẹ Klisti na **o.**
OWHÉ, Mt 23:38 **O.** mìtọn ko yin jijodai na mì
Mk 3:25 eyin **o.** de klan sọta ede
Lo 16:5 agun he tin to **o.** yetọn gbè
Mk 10:30; Heb 3:6.
OWHÉ, MA TINDO, 1Kọ 4:11 linú podọ mí **m.**
OWHÈ, Mt 13:43 dodonọ lẹ na to sisẹ taidi **o.**
Ow 2:20 **o.** na yin didiọ zun zinvlu
Luk 21:25; Osọ 7:16.
OWHỆ, Mt 27:37 kàn **o.** lọ do taligbé etọn
Lo 5:13 **o.** ylando tọn ma yin sisadokọna
1Kọ 6:1 tindo **o.** de sọta mẹdevo
1Kọ 6:7 to ode awetọ hẹn yì **o.** nukọn
Jak 2:4.
OWHỆ NUKỌN, 1Kọ 6:1 hà nado yì **o.**
1Kọ 6:6 nọ hẹn mẹmẹsunnu yì **o.**
Jak 2:6 Adọkunnọ nọ dọn mì yì **o.**
Mt 5:40.
OWÍN, Osọ 10:10.
OWỌ̀NTỌ, Ow 13:6.
OWÙ, Lo 16:4 mẹhe yí ogbẹ do **o.** mẹ
1Kọ 15:30 mílọsu to **o.** mẹ to ojlẹ
2Kọ 11:26 **o.** mẹ sọn aligbonamẹtọ dè
Luk 8:23; Ow 19:27, 40; 28:1; Lo 8:35.
OWÙN, Mt 13:22 dehe yin didó do **o.** lẹ ṣẹnṣẹn
2Kọ 12:7 **o.** yin nina mi to agbasalan mẹ
OYÀ, JI, Jak 5:13 Be mẹde to **o.** kanyinylan tọn
1Pi 1:11.
OYÀ, JIJI, Jak 5:10 ohia **o.** kanyinylan tọn
OYÀ, SISÁ, Osọ 18:10.
OYỆ, Kọl 2:17 **o.** onú he ja lẹ tọn wẹ ehelẹ
Heb 8:5 **o.** onú olọn tọn lẹ
Heb 10:1 Osẹn **o.** onú dagbe he ja lẹ tọn
Jak 1:17 lilẹpe **o.** tọn ma tin to ewọ dè
OYẸSU, Lo 3:25 avọnunina **o.** tọn
Heb 9:5 kelubimi ṣinyọnyẹ nùsu **o.** tọn ji
1Jo 2:2 ewọ wẹ avọsinsan **o.** tọn
Heb 2:17; 1Jo 4:10.
OYÍN, Mt 6:9 na **o.** towe ni yin kinklandowiwe
Mt 12:21 **o.** etọn mẹ akọta na tindo todido
Mt 24:9 gbẹwanna mì na **o.** ṣie tọn wutu
Luk 21:12 hinhẹn yì ahọlu lẹ nukọn na **o.** ṣie
Joh 14:14 biọ to **o.** ṣie mẹ, yẹn na wà ẹ
Joh 17:26 Yẹn ko hẹn **o.** towe zun yinyọnẹn
Ow 4:12 **o.** devo ma to olọn glọ he yin nina
Ow 15:14 gbẹtọ lẹ sọn akọta lẹ mẹ na **o.**
Lo 10:13 dawhá ylọ **o.** Jehovah tọn na yin

Efe 3:15 mẹhe dè whẹndo lẹ mọ **o.** sọn
Flp 2:9 **o.** lọ he yiaga hú **o.** devo lẹpo
Osọ 2:3 hiẹ ko doakọnnanu na **o.** ṣie wutu
1Jo 2:12.

OYÍN DAGBE, 1Kọ 4:10 mìwlẹ tindo **o.**

OYÍN, HẸNGBLE, 1Kọ 4:13 yè to **o.** mítọn

OYÌNSÚ, 1Kọ 9:9 ma doajànuna **o.** whenue
Heb 9:12 ohùn gbọgbọẹ po **o.** tọn po
Heb 10:4.

OYLAN, Joh 18:38 Pilati dọ: ma mọ **o.** to
Ow 8:22 lẹnvọjọ sọn **o.** towe ehe mẹ
Lo 7:19 **o.** he yẹn ma jlo wẹ yẹn nọ wà
Lo 12:17 Mì yí **o.** do suahọ **o.** tọn blo
Lo 16:19 homẹvọnọ gando **o.** go
2Kọ 7:2 Mí ma ko wà **o.** do mẹde, mí ma
1Pi 3:9 mì nọ yí **o.** do sú **o.** hó blo
Ow 25:10; 2Kọ 5:10.

OYLỌ, Efe 4:1 zinzọnlin sọgbe hẹ **o.**
Flp 3:14 yanwle na ale **o.** olọn tọn
2Ti 1:9 yí **o.** wiwe do basi oylọna mí
Heb 3:1 mahẹtọ **o.** olọn tọn lẹ
2Pi 1:10 mì hẹn **o.** mìtọn họnwun

OYLỌ-BASINA, Mt 22:14 mẹsusu yin **o.**, vude
Joh 2:2; Osọ 19:9.

OYLỌ-BASINAMẸ, Lo 11:29 **o.** ma na vẹna ẹn
2Tẹ 1:11.

OYỌNẸN. Sọ pọ́n OYỌNẸN HE PEGAN.
Luk 11:52 mìwlẹ ze họnhungan **o.** tọn yì
1Ti 2:4 gbẹtọ lẹpo wá **o.** he pegan kọ̀n
1Ti 6:20 ohó he yè yí lalo do ylọdọ **o.**
2Ti 3:7 ma penugo nado tindo **o.** he
Lo 11:33; 1Kọ 8:1; 2Pi 3:18.

OYỌNẸN HE PEGAN,
Lo 10:2 zohunhun, e ma yin sọgbe hẹ **o.**
Efe 4:13 kaka mímẹpo nado jẹ **o.** kọ̀n
Flp 1:9 susudeji to **o.** po wuntuntun po
Kọl 1:9 mì ni gọ́ na **o.** ojlo etọn tọn
1Ti 2:4 whinwhlẹngán bo wá **o.** nugbo
2Ti 3:7 to nuplọn ṣogan ma tindo **o.**
Heb 10:26 to whenue mí ko mọ **o.** yí
Lo 1:28; 3:20; Kọl 3:10; 2Ti 2:25; 2Pi 2:20.

OYỌNẸN JẸNUKỌN, Ow 2:23 lẹndai podọ **o.**
1Pi 1:2 sọgbe hẹ **o.** Jiwheyẹwhe tọn

OZÁN, Joh 9:4 **o.** na kú mẹde ma sọgan wazọ́n
Lo 13:12 **O.** ko sẹyì taun; ai ko dibla họ́n
Osọ 22:5 Humọ, **o.** ma na nọ kú ba
Luk 18:7; 1Tẹ 5:5; Osọ 7:15; 12:10.

OZẸ́N, Heb 9:4 **o.** sika tọn he mẹ manna te

P

PÀ, 1Kọ 11:2 yẹn **p.** mì na mì nọ tẹdo
Heb 2:12 yẹn na yí ohàn do **p.** we
Luk 2:13; Ow 2:47; 3:8; Lo 16:1; 2Kọ 3:1.

PÀDUTỌ, Luk 6:16.

PAGIGONA, Luk 1:46 Malia dọ: Alindọn ṣie **p.**
Joh 17:1 ojlẹ lọ wá; **p.** visunnu towe
Joh 17:5 Otọ́ E, **p.** mi to apá towe
Lo 1:21 yé ma **p.** ẹn taidi Jiwheyẹwhe
1Kọ 6:20 **p.** Jiwheyẹwhe to agbasa
Heb 5:5 Klisti ma **p.** ede gbọn
Osọ 18:7 Obá he mẹ e **p.** ede jẹ
Joh 12:28; 17:4; Lo 15:6; 1Pi 2:12.

PÀ JAH, Osọ 19:1 Mì **p.**, mì gbẹtọ lẹ emi!
Osọ 19:3, 4, 6.

PAKANỌ, Mt 20:1 dà **p.** lẹ do vẹngle mẹ
Luk 15:19 do basi dopo to **p.** towe lẹ mẹ

PALADISI, Luk 23:43 Hiẹ na tin hẹ mi to **P.**
2Kọ 12:4 ewọ yin zize sọyi **p.** mẹ
Osọ 2:7.

PAA MẸ, 1Kọ 10:13 Whlepọn adavo dehe to **p.**

PANNUKỌN, Ga 2:11 Kefa wá yẹn **p.** ẹn bo

PAṢA, 1Pi 4:4 e nọ **p.** yé bọ yé nọ zùn mì
1Pi 4:12 miyọ́n he to jiji **p.** mì blo
Osọ 17:6 e **p.** mi tlala

PAṢADUDU, 1Pi 4:3 ovẹn nùnù zẹjlẹgo, **p.**
Lo 13:13; Ga 5:21.

PAṢẸ, 1Kọ 7:4 Asi ma **p.** do agbasa ede tọn ji
Efe 2:2 ogán he **p.** do jẹhọn ji
1Ti 2:12 ma nagbè yọnnu nado nọ **p.**
Mt 20:25.

PAULU, Ow 26:24 **P.**, hiẹ to tadu hùn!
Ga 1:1 **P.**, apọsteli he ma yin sọn gbẹtọ
File 1 **P.** gàntọ de na Klisti wutu
File 9 **P.** mẹhomẹ, gàntọ de todin
Ow 13:9; 1Kọ 1:12; Tit 1:1; 2Pi 3:15.

PAYI, Mt 23:3 nọ **p.**, ṣigba mì yinuwa di yé blo
Mt 28:20 nọ plọn yé nado **p.** nuhe yẹn
Lo 14:6 Mẹhe **p.** azán go **p.** e go na
Lo 16:17 nọ **p.** mẹhe nọ hẹn kinklan
Ga 4:10 yí sọwhiwhe do **p.** azán lẹ go
Ga 6:1 dopodopo mìtọn ni **p.** ede go
2Tẹ 3:14 **p.** omẹ ehe go, mì dogbẹ́ hẹ ẹ blo
1Ti 4:16 **p.** dewe po mẹpinplọn towe po go
Luk 21:34; Ow 5:35; 20:28; Osọ 22:7.

PAYI E GO, 2Pi 1:19 mì to dagbe wà nado nọ **p.**

PÉ, Mt 6:34 Oylan azán dopodopo tọn ko **p.**
2Kọ 12:9 Nukundagbe majẹhẹ ṣie ko **p.** we
Efe 1:10 whenue ojlẹ dide lọ **p.**
2Ti 2:15 wà nuhe go a **p.** lẹpo nado
Heb 4:11 wà nuhe go mí **p.** lẹpo nado biọ
1Pi 4:3 ojlẹ he juwayi ko **p.** na mì
2Pi 1:10 wà nuhe go mì **p.** lẹpo nado hẹn
2Pi 3:14 wà nuhe go mì **p.** lẹpo nido mọ mì
Ow 17:9; 1Kọ 13:10; 2Kọ 2:6; Ga 4:4.

PEALI, Mt 7:6 yìn **p.** donukọnna ohàn blo
Mt 13:45, 46; Osọ 17:4; 18:12; 21:21.

PEGAN, Ow 6:3 sunnu he **p.** ṣinawe
2Kọ 2:16 mẹnu wẹ **p.** mlẹnmlẹn

Ga 6:1 mì mẹhe **p.** to gbigbọ-liho
2Ti 3:17.
PEGAN NADO PLỌN, 2Ti 2:2 mẹhe na **p.**
PEGAN NADO PLỌNMẸ,
1Ti 3:2 nugopọntọ dona **p.**
2Ti 2:24 wà dẹ̣ẹdẹ hlan mẹlẹpo, **p.**
PEKỌ, 2Kọ 9:8 tindo **p.** to onú lẹpo mẹ
Flp 4:11 plọn nado tindo **p.**
1Ti 6:6 mẹdezejo na Jiwheyẹwhe po **p.**
PEKỌNA, 1Ti 6:8 ehelẹ na **p.** mí
PENUGO, Ow 15:10 kavi ma **p.** nado hẹn
Heb 13:21 hẹn mì **p.** nado wà ojlo etọn
PENUGO, MA, Lo 8:3 he Osẹ́n lọ **m.** nado wà
PENUKUNDO, 2Kọ 8:21 yí ahundopo do **p.**
1Ti 3:5 lehe ewọ na **p.** whédo go do
PENUKUNDONUGO, 1Ti 5:17.
PẸDIDO, 1Kọ 10:30 yẹn to mahẹ tindo po **p.** po
1Ti 2:1 odẹ̀ lẹ po **p.** lẹ po
1Ti 4:4 yọ́n, eyin e yin alọkẹyi po **p.** po
2Kọ 4:15; Flp 4:6; Osọ 7:12.
PẸKIPẸKI, KINKỌNDOPỌ, Kọl 2:2.
PẸNAGBANMẸ, 1Jo 5:3 gbedide etọn ma **p.**
PẸNTIKỌSTI, Ow 2:1 dile hùnwhẹ **P.** tọn to yìyì
Ow 20:16; 1Kọ 16:8.
PẸVI, Jak 3:5.
PẸVIDE, 1Kọ 5:6.
PẸVI PETE, Luk 16:10 nugbonọ to onú **p.** mẹ
Heb 8:11 yemẹpo na yọ́n mi, sọn omẹ **p.** ji
1Kọ 15:9.
PILATI, Mt 27:2 ze e do alọmẹ na **P.**
Mt 27:22 **P.** dọ: etẹwẹ yẹn na wà na Jesu
Mk 15:15 **P.**, tún Balabas dote na yé
Luk 23:12 Hẹlọdi po **P.** po lẹzun họntọn
Joh 19:6 **P.** dọ: yẹn ma mọ oylan depope
Luk 13:1; Joh 18:37; 19:12, 22; 1Ti 6:13.
PINPẸN, 2Kọ 4:17.
PINPẸN, ONÚ, Heb 12:1 mí nisọ de **o.** lẹpo sè
PINPLỌN, Joh 7:15 ewọ ma yin **p.** to wehọ lẹ
Ow 20:20 **p.** mì to gbangba podọ sọn
Ow 26:24 Onú susu **p.** na hẹn we hùn tadu!
2Pi 2:14 tindo ahun he yin **p.** to nukunkẹn
Joh 6:45; Ow 7:22; Tit 2:12.
PINPLỌNMẸ, Joh 7:16 Nuhe yẹn to **p.** ma yin
Tit 1:11 nuhe yé ma dona plọnmẹ lẹ **p.**
PINPỌN, 2Tẹ 1:10 **p.** po nupaṣamẹ po to azán
1Ti 5:17 mẹho ni yin **p.** nado jẹna gbégbò
PINPỌNHLAN, Lo 4:5 yise yin **p.** di dodowiwa
Lo 9:8 ovi opagbe tọn yin **p.** taidi okún
PIPÀ, Mt 21:16 **p.** sọn onù yọpọvu tọn mẹ
1Kọ 4:5 mọ **p.** sọn Jiwheyẹwhe dè
Heb 13:15 basi avọ́sinsan **p.** tọn hlan
Lo 2:29.
PIPÀ, JẸNA, Flp 4:8 eyin nuhe **j.** de tin
PIPÀ OKLỌ TỌN, 1Tẹ 2:5 po **p.** po
PIPÉ, Mt 5:48 yin **p.**, kẹdẹdile Otọ́ yin do
Lo 12:2 ojlo Jiwheyẹwhe tọn he yin **p.**
Kọl 1:28 hẹn gbẹtọ lẹpo wá to **p.** mẹ hẹ
Heb 1:3 apajlẹ **p.**
Heb 2:10 Afọzedaitọ-gán zun **p.**
Heb 7:19 Osẹ́n ma hẹn nudepope zun **p.**
Heb 10:14 mẹhe zun wiwe lẹ zun **p.**
Heb 11:40 yé nikaa zun **p.** matin míwlẹ
Heb 12:2 Jesu, Mẹhe nọ hẹn yise zun **p.**
1Jo 4:18 owanyi **p.** nọ yàn obu jẹgbonu
2Kọ 12:9; Flp 3:12; Heb 5:9; 9:11; Jak 1:17.
PIPEGAN, 2Kọ 3:5 **p.** mítọn wá sọn
PIPÉ, HẸN ZUN, 2Kọ 7:1 to wiwe-yinyin **h.**
PIPÉ, HINHẸN ZUN, Joh 17:23 yé nido yin **h.**
Heb 7:28 de Visunnu, mẹhe yin **h.**
PIPEVE, 2Pi 2:7 **p.** to wantuntun mẹ
PIPÉ-YINYIN, Heb 7:11.
PIPLI, Luk 11:29 gbẹtọgun lẹ to **p.** dopọ
Heb 10:25 ma yin nado gbẹkọ **p.** go
1Pi 2:17 owanyi na **p.** mẹmẹsunnu lẹ tọn
1Pi 5:9 **p.** mẹmẹsunnu lẹ tọn pete
Ow 19:39.
PIPLI OHÀN, Mt 8:30 **p.** susu tọn de to núdù
Mk 5:11; Luk 8:32.
PIPOTỌ, Lo 9:27 **p.** de na yin whinwhlẹngán
Lo 11:5 **p.** de yin jijodo bo yin dide
Ow 15:17.
PITA, Mt 16:16 **P.** dọmọ: Hiẹ wẹ Klisti
Joh 21:15 Jesu dọna **P.**: hiẹ yiwanna mi
Ow 10:26 **P.** jlọ ẹ ṣite bo dọmọ: Fọ́n
Mt 26:75; Joh 18:10; Ow 8:20; 10:13.
PLAN, Mt 4:1; Luk 22:54.
PLI, Mt 22:10; Ow 2:46; 1Kọ 5:4.
PLISKILA, Ow 18:2, 18, 26.
PLỌN, Mt 5:19 mẹdepope he nọ **p.** gbedide
Mt 28:20 **p.** yé nado payi nuhe yẹn degbè
Joh 8:28 yẹn dọ kẹdẹdile Otọ́ **p.** mi do
Joh 14:26 gbigbọ wiwe, na **p.** mì onú lẹpo
Ow 4:2 homẹgble yé, na ehelẹ to gbẹtọ **p.**
Lo 16:17 jẹagọdo nuhe mì ko **p.** lẹ
1Kọ 14:19 yẹn nido yí onù do **p.** mẹdevo lẹ
1Kọ 14:35 jlo na **p.** nude, ni kàn ẹn bio asu
Flp 4:9 Onú he mì **p.**, mì nọ basi ehelẹ
1Ti 4:7 **p.** dewe nado tindo mẹdezejo na
1Ti 5:13 yé **p.** nado nọ hẹn alọnu yetọn vò
2Ti 2:2 pegan nado **p.** mẹdevo lẹ
Heb 5:8 **p.** tonusise sọn nuhe e jiya etọn
Heb 5:14 **p.** nado yọ́n dagbe po oylan po
Heb 12:11 de sinsẹ́n tọ́n na mẹhe e ko **p.** lẹ
Luk 12:12; Ow 5:25; 11:26; Lo 2:18, 21; Ga
6:6; Flp 4:11, 12; 2Ti 2:25; 3:14.
PLỌNGIGLỌ. Sọ pọ́n SINSẸ̀N KLANDOVO.
Tit 3:10 gbẹ omẹ he nọ hẹn **p.** gbayipe

2Pi 2:1 ehelẹ hẹn **p.** mẹvasudo tọn wá
Ga 5:20.
PLỌNGIGLỌ MẸVASUDO TỌN LẸ,
2Pi 2:1 hẹn **p.** wá
PLỌNJI, Kọl 1:15 **p.** nudida lẹpo tọn
Kọl 1:18 **p.** sọn oṣiọ lẹ mẹ
Heb 1:6 ewọ hẹn **P.** etọn wá aigba ji
Heb 12:23 agun **p.** lọ tọn, yinkọ mẹhe
Lo 8:29.
PLỌNMẸ, Mt 15:9 yé nọ **p.** gbedide gbẹtọ tọn
Ga 2:6 omẹ enẹlẹ ma **p.** onú yoyọ
2Ti 2:24 wà dẹẹdẹ, bo pegan nado **p.**
Mt 11:1; 1Ti 2:12.
PLỌNNU, 1Kọ 2:16 Jehovah tọn, na e nido **p.**
1Kọ 14:31; 1Ti 2:11.
PLỌNWE, Ow 13:1 **p.** dopọ hẹ Hẹlọdi
PONỌ-ZỌ́NWATỌ LẸ, Ow 16:35 do **p.** hlan
PÓPLÓ, TÓNU, Mt 8:32; Mk 5:13; Luk 8:33.
PÒTIN, Ow 5:30 Jesu, zize plá do **p.** go
Ga 3:13 Mẹhodẹdẹo wẹ yin zizepla **p.** go
1Pi 2:24 Ewọ hẹn ylando mítọn lẹ to **p.** ji
PÒTỌNỌ (LẸ), Mt 11:5; 26:6; Luk 4:27.
POYỌNHO, Luk 1:18.
PÒZỌ̀N, Luk 5:12.
PỌ̀, Heb 6:7 na mẹhe **p.** ẹ lẹ
PỌMẸ, Ow 4:32 tindo onú lẹpo to **p.**
Ow 2:44; 19:29; Tit 1:4; Juda 3.
PỌ́N, Mt 6:26 **p.** ohè agahomẹ tọn lẹ tlintlin
Mt 14:19 whenuena e **p.** olọn, e dona
Luk 9:62 doalọ glepọnu go bo **p.** godo
Lo 4:19 e **p.** agbasa ede tọn hlan
1Kọ 4:1 gbọ gbẹtọ ni **p.** míwlẹ hlan taidi
2Kọ 3:7 Islaeli ma sọgan **p.** Mose
2Kọ 3:13 ṣinyọn, Islaeli ma sọgan **p.**
2Kọ 10:2 mẹdelẹ nọ **p.** mí hlan taidi dọ
Flp 2:3 **p.** mẹdevo lẹ dọ yé yiaga
Heb 12:2 **p.** Jesu, Afọzedaitọ-gán lọ tlintlin
1Jo 1:1 mí **p.** po sọwhiwhe po bo doalọ
Jak 1:23; Osọ 18:9.
PỌNDOHLAN, Lo 5:21 to **p.** mẹ na ogbè
Lo 15:5 **p.** dopolọ he Klisti tindo
Flp 2:5 nọ tindo **p.** ehe to mì mẹ
Flp 3:15 mẹhe whèwhín lẹ ni tindo **p.** ehe
Kọl 2:18 gbọn **p.** agbasalan tọn dali
1Pi 4:6.
PỌNHLAN, Flp 3:7 yẹn **p.** di onú gúgú
PỌ́N, HLAN, Lo 6:11 **p.** mìde di mẹhe ko kú
Lo 14:5 Omẹ de nọ **p.** azán de taidi dehe
2Kọ 5:16 ma **p.** mẹde sọgbe hẹ agbasalan
Heb 11:26 e **p.** vlẹko Klisti tọn taidi adọkun
PỌ́N, TLINTLIN, Ow 11:6.
PỌNINỌ, Efe 4:3 gẹdẹ **p.** jiọho tọn
PSALM (LẸ), Luk 20:42; Efe 5:19; Jak 5:13.

S

SÁ, Ga 5:12 Yẹn jlo dọ [yé ni] **s.** yedelẹ
SÀ, Mt 19:21 yì **s.** nutindo towe lẹ bo na
Mt 25:9; Luk 12:33.
SADUSI (LẸ), Mt 3:7; 22:23; Ow 23:6, 7, 8.
SAFILA, Ow 5:1 Ananias, po asi etọn **S.** po
SAKLA, Mk 7:22.
SAKLANỌ, Luk 1:51 vúnvún mẹhe yin **s.** pé
Jak 4:6 Jiwheyẹwhe diọnukunsọ **s.**
2Ti 3:2.
SALA, Heb 11:11 yise dali, **S.** mọ huhlọn yí
1Pi 3:6 **S.** nọ ylọ Ablaham dọ okluno
Lo 9:9.
SALẸM, Heb 7:2 **S.,** Aholu Jijọho tọn
SALOME, Mk 15:40; 16:1.
SAMALIANU, Luk 10:33 **S.** de dọnsẹpọ ẹ
Joh 4:9 Ju lẹ ma tindo kanṣiṣa hẹ **S.** lẹ
Mt 10:5; Luk 17:16; Ow 8:25.
SAMSỌNI, Heb 11:32 eyin yẹn dọ **S.** tọn
SAMUẸLI, Heb 11:32.
SÁN, SẸ̀, Flp 3:2 mẹhe nọ **s.** awutugonu lẹ
SANVỌ́, 1Kọ 10:20 akọta do **s.,** yé **s.** hlan
Heb 9:14 Klisti yí ede do **s.**
Heb 11:17 Ablaham ko dibla yí Isaki do **s.**
Heb 9:28.
SATANI, Mt 12:26 eyin **S.** yàn **S.,** ewọ sọta ede
Mt 16:23 Tọ́n sọn godo ṣie, **S.**!
Mk 1:13 yin whiwhlepọn gbọn **S.** dali
Luk 10:18 Yẹn jẹ mimọ ji bọ **S.** flẹ sọn olọn
Luk 22:3 **S.** biọ Juda, Iskaliọti mẹ
Lo 16:20 na gídí **S.** to afọ mìtọn glọ
1Kọ 5:5 ze dawe do alọmẹ na **S.**
2Kọ 2:11 na alọ **S.** tọn ma na jẹ mí go
2Kọ 11:14 **S.** nọ to adadiọna ede zun
2Kọ 12:7 owùn to agbasalan mẹ, angẹli **S.**
1Tẹ 2:18 ṣigba **S.** sú ali do mí
Osọ 2:9 sinagọgu **S.** tọn wẹ yé
Osọ 12:9 odàn, he yin Lẹgba podọ **S.**
Osọ 20:2 **S.,** bo blá ẹ hò owhe fọtọ́n
Osọ 20:7 **S.** na yin tuntundote sọn gànpa
Mt 4:10; Mk 4:15; Ow 26:18; 2Tẹ 2:9.
SATIN. Pọ́n YATIN.
SÀTỌ, 2Kọ 2:17 mí ma yin ohó **s.** lẹ
SAULI, Ow 13:21.
SAULU (Talsu tọn), Ow 7:58 do afọ **S.** tọn kọ̀n
Ow 8:1 **S.** kẹalọyi hùnù etọn
Ow 9:4 **S.,** naegbọn hiẹ to homẹkẹndo
Ow 13:9 **S.,** mẹhe yin Paulu, gó na gbigbọ
Ow 9:1; 11:25; 12:25; 13:1; 22:7; 26:14.
SAWHẸDOKỌNA, Lo 8:33 Mẹnu wẹ na **s.**
SAYANA, Mt 8:29 Be hiẹ wáfi nado **s.** mí
Ow 4:21 ma mọ dodonu he ji yé na **s.** yé
Mk 5:7; Luk 8:28; Osọ 11:10.
SAYANAMẸ, 1Tẹ 4:6 Jehovah wẹ nọ **s.**

SÈ, Mt 7:24 mẹdepope he **s.** ohó ehelẹ
Mt 10:27 nuhe mì **s.**, mì dọyẹwheho etọn
Mt 13:13 to sisè mẹ, yé **s.** to ovọ́ mẹ
Joh 5:28 mẹhe to yọdò mẹ **s.** ogbè etọn
Lo 10:14 nawẹ yé na **s.** gbọn yeyin
Mt 13:23; Joh 5:24; 1Kọ 2:9; 1Jo 5:14; Osọ 3:20.
SESALEA, Mt 16:13; Ow 10:1; 23:23.
SESALI, Mt 22:21 yí onú **S.** tọn lẹ na **S.**
Mk 12:17 yí onú **S.** tọn na **S.**
Luk 23:2 gbẹ́ dọ yè ma dona na tòkuẹ **S.**
Joh 19:15 Mí ma tindo ahọlu de adavo **S.**
Mt 22:17; Luk 2:1; 20:25; Joh 19:12.
SETONU, Flp 2:8 **s.** kakajẹ okú
Heb 11:8 Ablaham **s.** nado tọ́njẹgbonu
2Kọ 2:9; 1Pi 1:2.
SETONUNA, Ow 5:29 Míwlẹ dona **s.**
Lo 6:16 afanumẹ lẹ wẹ mì na mì **s.** ẹn
2Kọ 10:5 hẹn linlẹn lẹpo **s.** Klisti
Efe 6:1 ovi lẹ, mì nọ **s.** mẹjitọ lẹ
Efe 6:5 afanumẹ lẹ, mì nọ **s.** ogán
2Tẹ 1:8 hẹn ahọsuyi wá mẹhe ma **s.**
Tit 3:1 nọ **s.** gandudu lẹ
Heb 13:17 **s.** mẹhe to anadenanu lẹ
Mt 8:27; Ow 5:32; 7:39; Lo 2:8; 1Pi 3:1, 6; 4:17.
SEWÉ, Ow 4:13 yé ma **s.** bosọ yin omẹ tata
SẸ́, Mt 17:2 wunmẹ etọn dio bọ nukunmẹ **s.**
SẸGẸ, Luk 10:4; 12:33; 22:35, 36.
SẸKUNỌ, Mt 15:30.
SẸ̀N, Luk 4:8 Jehovah towe wẹ hiẹ dona nọ **s.**
Ow 17:4 Glẹkinu lẹ he nọ **s.** Jiwheyẹwhe
Ow 17:17 hoyijlẹdohogo hẹ Ju lẹ he nọ **s.**
Ow 19:27 Altemis mẹhe nọ nò aigba ji nọ **s.**
Lo 1:25 **s.** nudida kakati nido yin Omẹ lọ
Heb 11:21 Jakọbu **s.** gbọn didẹ do opò ji dali
Osọ 7:11 angẹli ṣinyọ́n nukunmẹ ai bo **s.**
Osọ 9:20 yé zindonukọn nado to aovi lẹ **s.**
Osọ 11:16 mẹho konukunẹnẹ **s.** Jiwheyẹwhe
Osọ 13:4 yé **s.** dlagọni lọ na e ko na aṣẹ
Osọ 14:9 Eyin mẹdepope nọ **s.** gbekanlin lọ
Osọ 19:4 mẹho konukunẹnẹ **s.** bosọ dọmọ:
Osọ 20:4 mẹhe ma ko **s.** gbekanlin lọ
Mt 4:10; Ow 18:13; Osọ 13:15; 16:2.
SẸ́N, Mt 13:23 **s.** sinsẹ́n
SẸ́NHẸNGBA, Mt 13:41 bẹ mẹhe to **s.** lẹpo
Mt 24:12 na jideji **s.** tọn wutu owanyi miọn
Luk 23:4 Yẹn ma mọ **s.** de to dawe ehe mẹ
Lo 4:15 fie osẹ́n ma te, **s.** ma to finẹ
2Kọ 6:14 hạsinsan tẹwẹ dodowiwa po **s.** po
Ga 3:19 Osẹ́n? nado hẹn **s.** sọawuhia
2Tẹ 2:7 nudabla **s.** ehe tọn ko to azọ́nwa
Heb 1:9 yiwanna dodowiwa, gbẹwanna **s.**
1Jo 3:4 to **s.** hẹn zun aṣa, enẹwutu ylando
Mt 7:23; 23:28; Lo 6:19; Heb 2:2; 9:15; 10:17; 2Pi 2:8.
SẸ́NHẸNGBATỌ, Luk 22:37 hihia dopọ hẹ **s.**
2Tẹ 2:8 **s.** lọ na yin didehia
Ow 2:23; 2Tẹ 2:3; 1Ti 1:9.
SẸ́NHẸNGBA TỌN, WALỌ, Lo 4:7.
SẸ́NMẸJIJẸ, Mt 6:14 eyin mì jo **s.** gbẹtọ lẹ tọn
Lo 4:25 yin zizejo na **s.** mítọn wutu
Lo 5:15 mẹsusu kú na **s.** omẹ dopo tọn
Kọl 2:13 E jo **s.** mítọn lẹpo na mí
Mk 11:25; 2Kọ 5:19; Efe 2:1.
SẸ́NNAMẸTỌ, Jak 4:12 Omẹ dopo wẹ **s.** podọ
SẸPỌ, 2Ti 4:6 tundote ṣie ko **s.**
SẸTẸN, Mt 17:20 osó, **S.** sọn fi yì dọ́n
2Kọ 4:8 mí ma yin ginglọn ma nado **s.**
SI, 2Pi 2:10 Yé ma nọ **s.** omẹ gigonọ lẹ ṣigba
SIDONI, Mt 11:21; Mk 3:8; Ow 12:20; 27:3.
SIKA, Jak 5:3 **S.** po fataka mìtọn po ko jẹkò
Osọ 21:18, 21.
SILA, Ow 15:22; 16:19; 17:4; 18:5.
SILOAMI, Luk 13:4; Joh 9:7, 11.
SIMỌNI, Mt 4:18; 10:2; Mk 3:16.
SINAGỌGU, Joh 18:20 yẹn nọ plọnmẹ to **s.**
Osọ 2:9 **s.** Satani tọn de wẹ yé
Osọ 3:9 **s.** Satani tọn he ylọ yede dọ Ju
Mt 23:6; Ow 17:17; 18:26.
SINAI, Mt 19:28 mìlọsu na **s.** do ofìn wiawe ji
Lo 9:11 e ma yin **s.** do azọ́n lẹ ji
Efe 2:6 **s.** dopọ to olọn mẹ
Osọ 3:21 yẹn na na nado **s.** hẹ mi to ofìn
Osọ 7:10 Jiwheyẹwhe he **s.** to ofìn ji dè wẹ
Ow 7:30, 38; Osọ 5:13; 17:15.
SINGIGỌ, Mt 24:38 jẹnukọnna **s.**, to dùdù
2Pi 2:5 e hẹn **s.** wá aihọn de ji
SINMẸ MIYỌNNỌ, Osọ 6:4; 12:3.
SINSÁN-DOGLI, Mt 24:22 eyin azán ma yin **s.**
SINSÁNSẸ, Mt 25:46 **s.** kakadoi
2Pi 2:9 mawadodonọ na yin **s.**
SINSẸ́N (LẸ), Mt 7:19 Atin he ma nọ de **s.** tọ́n
Mt 7:20 gbọn **s.** yetọn dali wẹ mì na yọ́n
Mt 21:43 na akọta he na de **s.** etọn tọ́n
Mt 26:29 **s.** ovẹn tọn ehe
Joh 15:2 Alà he ma to **s.** detọ́n wẹ
Lo 7:4 mí nido de **s.** tọ́n
Ga 5:22 **s.** gbigbọ tọn wẹ owanyi
Flp 1:11 gọ́ na **s.** dodo tọn
Kọl 1:10 to **s.** detọ́n to azọ́n dagbe lẹpo
Heb 13:15 **s.** nùflo tọn he basi gbeyiyi
Jak 2:20 yise ma tindo azọ́n ma de **s.** tọ́n
Mk 4:28; Luk 3:8; Joh 4:36; 15:8, 16.
SINSẸ̀N (LẸ). Pọ́n SINSẸ̀N-BIBASI.
SINSẸ̀N BASI, Osọ 11:1 gọna mẹhe to **s.**
SINSẸ̀N, BASI, Joh 4:20 fihe gbẹtọ dona **b.** te
Joh 4:24 **b.** to gbigbọ podọ nugbo mẹ
Joh 12:20 Glẹkinu wá **b.** to hùnwhẹ lọ tẹnmẹ

Ow 8:27 Ewọ ko yì Jelusalẹm nado **b.**
Jak 1:26 nọ **b.** to aliho he sọgbe mẹ
SINSẸ̀N-BASITỌ, Joh 4:23 **s.** nugbo lẹ na sẹn
SINSẸ̀N-BIBASI, Kọl 2:23.
Ow 25:19 gando **s.** hlan yẹwhe yetọn go
Kọl 2:18 wunmẹ **s.** angẹli lẹ tọn
Jak 1:26 ovọ́ wẹ wunmẹ **s.** omẹ ehe tọn
Jak 1:27 Wunmẹ **s.** tọn he wé
SINSẸ̀N JU LẸ TỌN,
Ga 1:13 walọyizan ṣie dai tọn to **S.** mẹ
SINSẸ̀N KLANDOVO. Sọ pọ́n PLỌNGIGLỌ.
Ow 24:5 tọ́ntlọ́ngbọ́n na **s.** Nazalẹtinu lẹ
Ow 24:14 aliho he yé ylọdọ **s.**
Ow 26:5 nuplọnmẹ hẹngogo **s.** tọn
Ow 5:17; 15:5; 28:22.
SINSẸ́N, MADO, Efe 5:11.
SINSẸ́N, MA TINDO, 1Kọ 14:14.
Mt 13:22 gbidikọna, bọ ewọ **m.**
SINSẸ́N, TINDO, 2Pi 1:8 ma nado **t.**
SINSẸ́NNỌ, Tit 3:14 na yé nido nọ yin **s.**
SINSẸ́N TINTAN, 1Kọ 15:20 **s.** mẹhe ko damlọn
Jak 1:18 míwlẹ nido yin **s.** to nudida mẹ
Lo 8:23; 11:16; 1Kọ 16:15; Osọ 14:4.
SINSẸ̀NZỌN. Sọ pọ́n SINSẸ̀NZỌN WIWE.
Mt 4:10 ewọ kẹdẹ hiẹ dona wà **s.** hlan
Joh 16:2 hù mì na lẹndọ emi basi **s.** wiwe
Ow 27:23 Jiwheyẹwhe he yẹn nọ basi **s.**
Lo 1:25 mẹhe nọ wà **s.** hlan nudida
1Kọ 12:28 azọ̀nhẹngbọ; **s.** alọgọnamẹ tọn
Heb 12:28 yí budisi po sisi po do basi **s.** na
Osọ 7:15 to **s.** wiwe basi to okle po
Lo 9:4.
SINSẸ̀NZỌN GBANGBA TỌN,
Heb 8:6 **s.** he yọ́n hugan
Heb 10:11 yẹwhenọ nado wà **s.**
SINSẸ̀NZỌN WIWE. Sọ pọ́n SINSẸ̀NZỌN.
Mt 4:10 dona wà **s.** hlan Jehovah kẹdẹ
Lo 9:4 **s.** yin Islaelivi lẹ tọn
Lo 12:1 yí agbasa do basi **s.** po nulẹnpọn
SÌNSÌN, 1Kọ 7:39 Asi yin **s.** dile asu to ogbẹ
Lo 7:2.
SINSINYẸN, Mk 3:5 homẹgble e, na **s.** ahun
Luk 23:10 to whẹsadokọna ẹn **s.**
2Kọ 1:8 mí nọ kọgbidinamẹ **s.** glọ
2Kọ 10:2 ze afọdide **s.** lẹ sọta
Efe 4:18 na **s.** ahun yetọn lẹ tọn wutu
Kọl 3:19 ma gblehomẹ **s.** do yé go blo
Tit 1:13 nọ to wiwọhẹ yé **s.**
Heb 5:12 anọ́sin, e ma yin núdùdù **s.**
Heb 5:14 núdùdù **s.** yin mẹhe ko whẹn tọn
2Kọ 8:2; Efe 4:31.
SINSINYẸN, AHUN, Mt 19:8; Mk 10:5.
SINYẸN, Heb 3:8, 15 mì hẹn ahun mìtọn **s.** blo
Heb 4:7 mì hẹn ahun **s.** blo
Ow 19:9.
SINYẸN, AHUN, Heb 3:13 ylando hẹn **a.**
SINYẸNAWUNA, Flp 3:1 ma **s.** mi nado to onú
SINYẸNLIN, Lo 12:12 Mì **s.** to odẹ̀ mẹ
1Kọ 13:4 Owanyi nọ **s.** Owanyi ma nọ
Efe 4:2 nọ **s.** hẹ ode awetọ to owanyi
Kọl 4:2 Mì nọ **s.** to odẹ̀ mẹ
1Tẹ 5:14 gọalọna madogánnọ, **s.** hẹ
SIỌ, 2Kọ 11:25 whla atọn wẹ ohún **s.** mi
1Ti 1:19 yise yetọn ko **s.** taidi tọjihun
SISÈ, Mt 13:13 to **s.** mẹ, yé sè to ovọ́ mẹ
2Kọ 2:14 owán oyọnẹn tọn yin **s.**
Osọ 22:17 mẹdepope he **s.** ni dọmọ: Wá!
Luk 8:10; Ow 9:7.
SISÈTỌ, Jak 1:22.
SISẸ́, Mt 13:43 dodonọ lẹ na to **s.** mlánmlán
SISI, Efe 5:33 asi dona tindo **s.** na asu
1Tẹ 5:13 **s.** to owanyi mẹ na azọ́n yetọn
Heb 12:9 otọ́ he mí nọ na **s.**
1Pi 3:2 walọ wiwe po **s.** sisosiso po
1Pi 3:15 walọmimiọn po **s.** sisosiso po
Mk 12:6; 2Pi 2:11; Juda 16.
SISI DAHO, Osọ 13:3 hodo gbekanlin lọ po **s.** po
SISI SISOSISO, Heb 12:28 yí **s.** do basi
SISO, Mt 13:5; Luk 5:4.
SISOSISO, Lo 12:10 mì tindo owanyi **s.** na
1Kọ 2:10 gbigbọ nọ dindona onú **s.** lẹ
1Pi 1:22 mì yiwanna ode awetọ **s.**
1Pi 4:8 mì tindo owanyi **s.** na ode awetọ
2Kọ 1:3; Efe 3:18; Kọl 3:12; Jak 5:11.
SISỌ, Ga 6:9 mí na gbẹn to osaa **s.** mẹ
1Pi 5:6 na ze mì daga to ojlẹ **s.** mẹ
SISỌSISỌ, Flp 2:12 yí **s.** do to azọ́nwa na
SLOKỌNA, Ow 20:30 na fọ́n bo **s.** nuplọnmẹ
SLÚ, Osọ 3:16 yẹn na **s.** we sọn onù ṣie mẹ
SODỌMI, Mt 10:15 na pọnte na otò **S.** tọn hú
Osọ 11:8 yin yiylọ to gbigbọ-liho dọ **S.**
2Pi 2:6; Juda 7.
SOPẸ́-VỌ̀, Ow 16:14.
SỌ́, Joh 19:34 **s.** owhán adà mẹ na ẹn
SỌAWUHIA, Luk 17:30 Visunnu gbẹtọ tọn na **s.**
Joh 21:1 Jesu **s.** devi etọn lẹ
Ow 26:16 yẹn **s.** we
Lo 7:5 ojlo he nọ **s.** gbọn Osẹn dali
1Kọ 3:13 azọ́n omẹ dopodopo tọn na **s.**
Kọl 3:4 whenuena Klisti, yin hinhẹn **s.**
1Ti 5:24 Ylando mẹdelẹ tọn nọ **s.** to godo
Tit 2:11 nukundagbe majẹhẹ ko **s.**
Heb 9:26 ewọ ko hẹn ede **s.** kakadoi
1Jo 1:2 ogbẹ yin hinhẹn **s.**, mí ko mọ
Mt 23:28; 24:30; Luk 3:22; 9:31; Joh 3:21;
Ow 9:17; Lo 3:21; 1Kọ 4:5; 2Kọ 13:7; Ga 5:19;
1Ti 3:16; Heb 9:24; 1Pi 5:4; 1Jo 3:8.
SỌDODOVI, Lo 8:15 mọ gbigbọ **s.** tọn yí
Lo 8:23; 9:4; Ga 4:5; Efe 1:5.
SỌGODO, Luk 13:9 de sinsẹn tọ́n to **s.**

SỌGBE, Ow 15:15; 1Jo 3:22.
Jak 3:10 e ma **s.** dọ ehelẹ ni zindonukọn
Jak 4:17 yọn lehe e na wà nuhe **s.** gbọn
SỌGBE HẸ, Lo 8:29 hẹn **s.** apajlẹ Visunnu
Efe 4:1 zinzọnlin **s.** oylọ
SỌGBE HẸ OSẸ́N,
Luk 14:3 **s.** nado hẹnazọ̀ngbọ
1Kọ 6:12 Onú lẹpo wẹ **s.** ṣigba e ma
Mk 2:26; Ow 22:25; 1Kọ 10:23.
SỌGBE, HẸN, Flp 3:21 na **h.** hẹ agbasa etọn
SỌGBE TAUN, Kọl 3:20 ehe wẹ **s.** to Oklunọ mẹ
Heb 13:21 wà nuhe **s.** to nukun etọn mẹ
SỌGBE, TO ALIHO HE,
2Ti 2:15 yí nugbo lọ zan **t.** mẹ
SỌHA, Osọ 7:4 **s.** mẹhe yè dohiagona lẹ tọn
Osọ 13:18 hia **s.** gbekanlin lọ tọn
Lo 9:27; Osọ 5:11; 13:17; 20:8.
SỌLOMỌNI, Mt 6:29 **S.** to gigo etọn mẹ ma
Mt 12:42 mẹde he hugan **S.** tin tofi
Ow 7:47.
SỌNÚ, Osọ 3:18.
SỌTA, Mt 10:35; 12:25; Efe 6:12.
SỌTADONA, Ga 1:7 **s.** wẹndagbe lọ gando
SỌWHÁN, Joh 19:37 pọ́n Omẹ lọ he yé **s.**
1Ti 6:10 yí awufiẹsa susu do **s.** yede
Osọ 1:7 na mọ ẹn, gọna mẹhe **s.** ẹn
SỌWHIWHE, Ga 4:10 yí **s.** do payi azán lẹ go
2Ti 1:17 e yí **s.** do dín mi
Heb 6:12 gbọn yise po **s.** po dali dugu
1Jo 1:1 he mí ko pọ́n po **s.** po
Heb 6:15.
SỌZẸN, Joh 5:18 to ede hẹn **s.** hẹ Jiwheyẹwhe
Flp 2:6 ma lẹn nado **s.** hẹ Jiwheyẹwhe
Mt 20:12; Osọ 21:16.
SỌZẸN, HINHẸN,
2Kọ 8:14 lankan mìtọn **h.** dali
STEFANI, Ow 6:5; 7:59; 8:2; 22:20.
SÚ, Mt 23:13 Falesi lẹ **s.** ohòn ahọluduta tọn
Luk 13:25 whétọ lọ **s.** ohòn
Osọ 3:8 ohòn he mẹdepope ma sọgan **s.**
Osọ 11:6; 20:3.
SUAHỌ, Mt 16:27 **s.** mẹdopodopo sọgbe hẹ
Lo 12:17 yí oylan do **s.** oylan tọn blo
2Tẹ 1:6 yin na Jiwheyẹwhe nado **s.**
2Ti 4:14 Jehovah na **s.** sọgbe hẹ walọ
Heb 2:2 yè **s.** to kọndopọ mẹ hẹ
Heb 10:30 Ṣie wẹ ahọsuyi; yẹn na **s.**
SUDEJI, Lo 6:1 nukundagbe majẹhẹ **s.**
1Ti 6:18 nọ **s.** to azọ́n dagbe lẹ mẹ
Lo 15:13; 2Kọ 8:7; 1Tẹ 3:12.
SUHUGAN, 2Kọ 2:6 Wọhẹ he yin nina gbọn **s.**
SUNMẸSUNMẸ, Osọ 22:2 sinsẹ́n detọ́n to **s.**
SUNNU, Lo 1:27 **s.** po **s.** po jo zinzan do
1Kọ 15:47 **S.** tintan wá sọn aigba mẹ
1Kọ 16:13 mì hẹn mìde di **s.,** yin hlọnhlọnnọ
Efe 4:13 kaka mímẹpo nado whẹ́n zun **s.**
SUNNU HE NỌ ZANHẸ SUNNU LẸ, 1Kọ 6:9.
SUNNU MẸHO, Ow 4:5 ogán lẹ, **s.** lẹ pli dopọ
1Ti 5:17 **s.** jẹna gbégbò whla awe
1Pi 5:1 yẹn to tudohomẹnamẹ na **s.** lẹ
Mt 16:21; 21:23.
SUNNU NUKUNDEJI, Ow 13:50.
SÚNSÚN, Joh 12:3 yí oda etọn do **s.** afọ etọn
SÚNSÚN, SẸ̀, Osọ 21:4 **s.** dasin lẹpo sọn nukun
Luk 10:11; Ow 3:19; Kọl 2:14.
SUNWHLẸVU, 1Kọ 15:41 **s.** gbọnvona **s.** to
Osọ 2:28 yẹn nasọ na ewọ **s.** afọnnu tọn
Osọ 12:1 jẹgbakun he tindo **s.** wiawe to ota
SUNWHLẸVU AFỌNNU TỌN, 2Pi 1:19 **s.** zẹ̀
Osọ 2:28 yẹn nasọ na ewọ **s.**
Osọ 22:16 adọ̀ Davidi tọn, **s.** he to sisẹ́
SUNWHLẸVU-PỌNTỌ (LẸ), Mt 2:7, 16.
Mt 2:1 **s.** lẹ sọn whèzẹtẹn-waji
SUSU, Mt 28:12.
1Kọ 15:58 onú **s.** nado wà to azọ́n Oklunọ
SÚSÚ, Mt 25:10 alọwle; ohòn yin **s.**
Osọ 21:25 Họngbo ma nasọ yin **s.**
Luk 11:7; Joh 20:19, 26; Ow 5:23.
SUSUDEJI, 2Kọ 8:7 mì nọ to **s.** to yise mẹ
Flp 1:9.
SUSUGEGE, Luk 5:6 wle whèvi **s.**
Luk 12:15 tindo **s.,** e ma nọ na ẹn ogbè
Lo 5:15 nukundagbe majẹhẹ hẹn ale **s.**
Lo 9:23 hẹn gigo **s.** etọn zun yinyọnẹn
Lo 11:33 dona **s.** Jiwheyẹwhe tọn siso
2Kọ 9:6 ewọ he dó **s.**
2Kọ 9:8 tindo **s.** nado wà azọ́n dagbe
2Kọ 9:10 ewọ he nọ na **s.**
Jak 5:20 bo nasọ ṣinyọnnudo ylando **s.**
1Pi 4:8 owanyi nọ ṣinyọnnudo ylando **s.**
Mt 12:34; Luk 2:13; Efe 3:8; Heb 11:12.
SUSU TLALA, 2Kọ 12:7 na osọhia **s.** lẹ tọn
Efe 3:20 na wà **s.** hú nuhe mí biọ
SÙ TAUN, 2Kọ 1:5 yajiji na Klisti wutu **s.**
SÙ TLALA, Joh 21:6 na whèvi lọ lẹ **s.** wutu
1Ti 1:14 **s.** to yise mẹ

Ṣ

ṢÀN, KÒ, Luk 23:11 awhànfuntọ lẹ **ṣ.** ẹn
ṢEALTIẸLI, Mt 1:12.
ṢEOL. Pọ́n HADẸS.
ṢẸ, HẸN, Juda 15 **h.** whẹdida do mẹlẹpo ji
ṢẸMI, Luk 3:36.
ṢẸTI, Luk 3:38.
ṢÍ, Mt 12:20 ma na **ṣ.** miyọ́ngbánkàn he azọ̀ tì
Mk 9:48 fie miyọ́n ma nọ **ṣ.** te
1Tẹ 5:19 Mì **ṣ.** miyọ́n gbigbọ tọn blo

ṢÍAWHÀN, Kọl 2:15 do yé hia di mẹhe **ṣ.**
ṢIMIYỌ̀N, Efe 6:16 **ṣ.** ogá mẹylankan tọn
ṢINATỌ̀N, 1Pi 3:20 alindọn **ṣ.,** luntọ́n
ṢINATỌ̀NTỌ, Luk 2:21.
ṢINAWE, Mt 18:22 Yẹn ma dọ, whla **ṣ.,** ṣigba
Osọ 1:4 gbigbọ **ṣ.** to ofìn etọn nukọn
Osọ 1:20 sunwhlẹvu **ṣ.,** miyọ́ngbántin **ṣ.**
Osọ 13:1 gbekanlin, azò ao podọ ota **ṣ.**
Osọ 15:6 angẹli **ṣ.** he tindo azọ̀nylankan **ṣ.**
Osọ 17:10 ahọlu **ṣ.**: atọ́n ko jai
Ow 6:3; Osọ 17:1.
ṢINṢÁN, KÒ, Luk 14:29 nupọntọ lẹpo jẹ **ṣ.** ẹn ji
ṢINYAN, Jak 2:4 hagbẹ **ṣ.** wẹ mì te to ṣẹnṣẹn
ṢINYỌNYẸ, Heb 9:5 kelubimi lẹ **ṣ.** e ji
ṢÌ, ZAN, 1Kọ 9:18 yẹn nikaa **ṣ.** jlọjẹ ṣie
ṢỌ́, Mt 27:66.
ṢỌṢI. Pọ́n AGUN (LẸ).

T

TABLA, 1Kọ 11:15 oda do otẹn **t.** tọn mẹ
TADE, Mt 10:3; Mk 3:18.
TADENA, 1Kọ 12:10 **t.** ogbè lẹ tọn yin nina
1Kọ 14:26 tindo **t.** gbọ onú lẹpo ni yin wiwà
2Pi 1:20 dọdai de ma nọ wá sọn **t.** mẹdetiti
TADONA, Luk 12:50 ayimajainanọ kakajẹ **t.**
Ga 3:3 **t.** wẹ mì te to agbasalan mẹ ya?
TADU, HÙN, Ow 26:24 Onú pinplọn hẹn we **h.**!
TADUNỌ, 2Kọ 11:23 Yẹn gblọn di **t.**
TAFO, Luk 22:30 mì nido nù to **t.** ṣie ji to
1Kọ 10:21 to mahẹ tindo to **t.** Jehovah tọn ji
TAIDI, Lo 5:14 Adam **t.** ewọ he na wá nkọ
TAKÁ, Mt 27:33; Mk 15:22; Luk 23:33.
TAKUẸ, Mt 17:25 Mẹnu si wẹ ahọlu nọ yí **t.** te?
Lo 13:7 **t.** na mẹhe **t.** jẹna
TALẸNTI (LẸ), Mt 18:24; 25:15; Osọ 16:21.
TALTALU, 2Pi 2:4 bẹ yé dlan **T.** mẹ
TAMALI, Mt 1:3.
TAMẸNUPLỌNMẸ, Kọl 2:8 domọwle mì gbọn **t.**
TAMẸNUPLỌNMẸTỌ, Ow 17:18 **t.** Stoiki tọn lẹ
TAPÒNỌ, Lo 7:24 Gbẹtọ **t.** he yẹn yin!
TASINSINYẸN, Tit 1:6.
TASINYẸNTỌ, Lo 9:18 wẹ nọ lẹzun **t.**
Lo 10:21 gbẹtọ he yin **t.** lẹ
Lo 11:7 Mẹhe pò lẹ lẹzun **t.**
Lo 11:25 Islaeli ko lẹzun **t.**
2Ti 3:4 mẹdehiatọ, **t.**
1Ti 1:9; Tit 1:10.
TASỌDONA, Ow 13:10 gbọ **t.** aliho jijlọ lẹ
TATỌ́, Efe 1:22.
TEDIDI GBẸZAN TỌN, Mt 6:27; Luk 12:25.
TEJẸ, TO, Osọ 21:2 Jelusalẹm Yọyọ, **t.** sọn olọn
TELA, Luk 3:34.
TENINỌPỌN, Heb 10:27.
TENỌGLIGLI, 2Pi 3:17 mì nikaa jai sọn **t.** mẹ
TENỌPỌN, 1Kọ 1:7 to **t.** osọhia Oklunọ
Heb 13:14 dehe ja wẹ mí to **t.**
Lo 8:25; Ga 5:5; Flp 3:20.
TENU-NÚDÙDÚ, Luk 22:20; 1Kọ 11:25.
1Kọ 11:20 ma yọnbasi nado dù **t.** Oklunọ tọn
TEWU, Luk 15:22 yawu! hẹn **t.** de wá
Luk 20:46 wekantọ lẹ nọ to yìyì to **t.** lẹ mẹ
Osọ 7:14 yàn **t.** lẹ bo hẹn yé zun wewe
Mk 16:5; Osọ 6:11; 7:9, 13.
TẸ̀, 1Kọ 7:5 Mì nọ **t.** ode awetọ blo
TẸDO, 1Ti 4:16 **t.** ehelẹ go, gbọn ehe wiwà dali
Heb 3:6 **t.** todido go kakajẹ opodo
TẸMPLI, Joh 2:15 yàn mẹhe tindo oyìn sọn **t.**
Joh 2:19 Mì hó **t.** ehe liai, yẹn nasọ jlọ ẹ
Ow 17:24 Ewọ ma nọ nò **t.** yí alọ do basi mẹ
1Kọ 3:16 **t.** Jiwheyẹwhe tọn wẹ mìwlẹ
2Kọ 6:16 kọndopọ tẹwẹ **t.** tindo hẹ bọsiọ
Efe 2:21 zun **t.** wiwe de na Jehovah
2Tẹ 2:4 sinai to **t.** Jiwheyẹwhe tọn mẹ
Osọ 3:12 hẹn zun dọ̀tin to **t.** Jiwheyẹwhe
Osọ 7:15 sinsẹ̀nzọn okle po ozán po to **t.**
Osọ 11:19 fiwiwe **t.** he to olọn mẹ
TẸNDIỌNA, Heb 11:5 yise dali, Enọku yin **t.**
TẸNPỌN, Heb 11:29 Egiptinu lẹ **t.** nado gbọn
TẸ́N, PỌ́N, Ow 5:9; 1Jo 4:1.
2Kọ 13:5 Mì nọ **t.** mìde eyin mì to yise mẹ
TẸNSẸNA, Kọl 1:23 masọ yin **t.** sọn todido mẹ
TẸWÙN, Mt 7:16 ma gbẹn ovẹn sinsẹ́n to **t.**
TIATILA, Ow 16:14; Osọ 1:11; 2:18, 24.
TIMOTI, Ow 16:1; 1Kọ 4:17; 1Ti 1:2.
TIN, Ow 17:28 mí tindo ogbè bosọ **t.**
Lo 13:1 asẹpipa he **t.** lẹ
Flp 2:6 **t.** to awusọhia Jiwheyẹwhe tọn
Osọ 4:11 ojlo towe mẹ wẹ yé **t.**
TINDO, Ow 24:15 todido he omẹ ehelẹ **t.**
2Kọ 6:10 ṣogan **t.** onú lẹpo
Heb 4:12 ohó Jiwheyẹwhe tọn **t.** huhlọn
TINTAN, Mt 19:30 mẹsusu he yin **t.** na lẹzun
Ow 26:23 taidi omẹ **t.** he na yin finfọn sọn
Flp 3:11 fọnsọnku **t.**
Kọl 1:18 omẹ **t.** to onú lẹpo mẹ
Mk 9:35; Heb 10:9; 3Jo 9.
TINTẸNPỌN, Heb 4:15 yin **t.** to adà lẹpo mẹ
TINTIN, Kọl 1:17 onú lẹpo yin hinhẹnwa **t.**
Jak 3:9 gbẹtọ wá **t.** mẹ to apajlẹ
TINTIN TOFI, Mt 24:3 ohia **t.** towe tọn
Mt 24:37 **t.** Visunnu gbẹtọ tọn
1Kọ 15:23 yin Klisti tọn to **t.** etọn whenu
2Kọ 10:10 **t.** ewọ tọn yin madogánnọ
Flp 2:12 setonu, e ma yin to **t.** ṣie whenu
2Pi 1:16 huhlọn po **t.** Jesu tọn po
2Pi 3:4 Fie wẹ **t.** etọn lọ te?
1Jo 2:28 ma na duwinyan to **t.** whenu
Mt 24:27; 1Tẹ 4:15; Jak 5:7, 8; 2Pi 3:12.

TINTỌ́NJẸGBONU,
Osọ 13:11 gbekanlin to **t.** sọn aigba mẹ
TINTỌ́NJẸGBONU, SỌN EGIPTI, Heb 11:22.
TITẸDO, Joh 20:17 Gbọ **t.** go e
TITI, Joh 1:11 omẹ etọn **t.** lẹ ma yí i
Joh 15:19 aihọn na yiwanna etọn **t.** lẹ
Ow 3:19 sọn Jehovah lọsu **t.** dè
1Kọ 6:19 mì ma yin mìde **t.** tọn
Mt 20:15; Joh 8:44; Ow 4:32; Flp 2:25.
TITO, Ow 5:38 eyin gbẹtọ dè wẹ **t.** ehe wá sọn
TITO, BASI, Lo 13:14 mì sọ nọ **b.** dai blo
TITOJI, 1Kọ 14:40 dile e jẹ do podọ to **t.**
1Ti 3:2 nugopọntọ dona nọ nò **t.**
TITOJININỌ, Kọl 2:5 ayajẹ bo to **t.** mìtọn mọ
TITONU, Mt 13:39 Jibẹwawhé wẹ vivọnu **t.** tọn
Mt 24:3 ohia vivọnu **t.** lọ tọn
2Kọ 4:4 yẹwhe **t.** ehe tọn ko tọ́nnukunna
Ga 1:4 whlẹn mí sọn **t.** ylankan ehe mẹ
Heb 1:2 mẹhe gblamẹ ewọ gbọn basi **t.** lẹ
Mt 28:20; Mk 10:30; Luk 18:30; 1Ti 6:17.
TITU, 2Kọ 2:13; 12:18; Ga 2:1; Tit 1:4.
TLẸ́, Osọ 5:1.
TLẸ́N, Luk 5:36 avọnu yọyọ nọ **t.** bọ avọnu
TLẸNDU, Ga 5:15 mì to ode awetọ mìtọn **t.**
1Pi 5:8 di kinnikinni he to mẹhe e na **t.** dín
TLẸ́N, DÙ, Osọ 12:4 ewọ nido **t.** ovi etọn
TLẸNMẸNINỌ, 1Kọ 7:36 nuyiwa agò gando **t.**
TLẸNNỌ, 1Kọ 7:25 yẹn ma tindo gbedide na **t.**
TLIJI, Luk 24:25; Ow 5:3.
TLINTLIN, Mt 6:26 Mì pọ́n ohè lẹ **t.**
Heb 12:2 mí to Afọzedaitọ-gán lọ pọ́n **t.**
TLỌ, 1Ti 6:9 ojlo ylankan **t.** omẹ do vasudo mẹ
2Ti 2:4 awhànfuntọ ma nọ **t.** ede do ajọ́
2Ti 3:6 yọnnu he ko **t.** biọ ylando mẹ lẹ
2Pi 2:20 yé sọ vọ́ **t.** biọ onú ehelẹ mẹ
TÒDAHO, Mt 5:14 **T.** ma sọgan yin whiwhla
Heb 11:10 **t.** he tindo dodonu nujọnu tọn
Heb 11:16 e wleawu **t.** de tọn na yé
Osọ 21:2 **t.** wiwe, Jelusalẹm Yọyọ
Luk 4:43; 19:17; Osọ 16:19.
TÒDAHO HE TO LOMU GLỌ, Ow 16:12.
TODIDO, Mt 12:21 akọta lẹ na tindo **t.**
Ow 26:7 Ju lẹ sawhẹdokọna mi na **t.** ehe
Lo 5:5 **t.** ma nọ hẹn flumẹjijẹ wá
Lo 8:20 zun mẹmẹgọlọ, to dodonu **t.** tọn ji
Lo 8:24 **t.** he yin mimọ ma yin **t.**
Lo 15:4 gbọn akọndonanu gblamẹ tindo **t.**
Efe 2:12 mì ma tindo **t.** bo masọ tindo
1Tẹ 4:13 dile mẹhe ma tindo **t.** lẹ nọ wà do
Heb 6:19 **T.** ehe, tin taidi húnsingàn
Heb 10:23 gbeyiyi gbangba tọn **t.** mítọn tọn
1Pi 3:15 to nukanbiọ mì gando **t.** go
1Kọ 9:10; Efe 4:4; Kọl 1:27.
TODOAINA, Mk 12:37 Gbẹtọgun to **t.** ẹn
TODOHUKANJI, 1Ti 5:9 asuṣiọsi yin zizedo **t.**
TODOHUKANJI OSẸ́N TỌN,
Lo 13:9 **t.** dọ, Hiẹ ma dona hùhlọn
2Kọ 3:7 eyin **t.** he nọ hẹn okú wá
TOKLOAFỌLIGBE, Ow 2:35; Heb 10:13; Jak 2:3.
TÒKUẸ, Mt 17:24 mẹplọntọ ma sú **t.** dlakma
Luk 23:2 gbigbẹ́ dọ yè ma dona na **t.** Sesali
Lo 13:6 enẹwutu wẹ mìwlẹ to **t.** lẹ na
Lo 13:7 **t.** na mẹhe **t.** jẹna
TÒKUẸ-ṢINYANTỌ, Mt 11:19 họntọn **t.** lẹ
Mt 21:32 **t.** lẹ po galọtọ lẹ po yí Johanu sè
Mk 2:15 **t.** susu jagla hẹ Jesu
Mk 2:16 E nọ dùnú hẹ **t.** lẹ wẹ ya?
Luk 3:12 **t.** lẹ tlẹ wá nado yin bibaptizi
Luk 18:10 dopo yin Falesi bọ awetọ yin **t.**
Luk 18:11 yẹn dopẹna we dọ yẹn ma taidi **t.**
Luk 19:2 Zaṣẹ; yin ogán **t.** lẹ tọn
Mt 5:46; 18:17; 21:31; Luk 7:29; 15:1.
TÓKUNỌ (LẸ), Mt 11:5; Mk 7:37.
TOLIVẸTỌ, Efe 5:6.
Efe 2:2 gbigbọ he to nuyiwa to **t.** lẹ mẹ
TOLIVIVẸ, Lo 5:19 **t.** omẹ dopo tọn
Heb 2:2 yè suahọ walọ **t.** tọn lẹpo
2Kọ 10:6.
TONUSENA, Heb 5:9 whlẹngán na mẹhe **t.**
TONUSETỌ (LẸ), Lo 6:17; 1Pi 1:14.
TONUSISE, Lo 5:19 **t.** omẹ dopo tọn
Lo 6:16 **t.** dekọtọn do dodowiwa mẹ ya?
Heb 5:8 plọn **t.** sọn nuhe e jiya etọn lẹ
Lo 16:26; 2Kọ 7:15; 10:6; 1Pi 1:22.
TOPỌ, Ow 8:13.
TÓTLITỌ, Heb 5:11 mì ko lẹzun **t.** to sisè
TÒVI (LẸ), Luk 15:15; 19:14; Ow 21:39.
TÒVI HATỌ, Efe 2:19 mì yin **t.** lẹ
TÒVI-YINYIN, Ow 22:28 jlọjẹ **t.** tọn
Flp 3:20 olọn mẹ wẹ **t.** mítọn te
TÒWEKANTỌ, Ow 19:35 **t.** hẹn gbẹtọgun
TỌGBO, Ow 22:3 pinplọn Osẹ́n **t.** lẹ tọn
1Pi 1:18 moyi sọn **t.** mìtọn lẹ dè
2Ti 1:3.
TỌJIHUN (LẸ), Mt 4:22; Jak 3:4; Osọ 18:19.
TỌKẸ́N, Mt 7:26 he gbá ohò etọn do **t.** ji
Lo 9:27 Islaeli sọgan sù taidi **t.** ohù tọn
Osọ 20:8.
TỌMASI, Mt 10:3; Joh 20:24; Ow 1:13.
TỌ́NNUKUNNA, Joh 12:40.
2Kọ 4:4 yẹwhe titonu ehe tọn ko **t.**
TỌ́N SỌN, 2Kọ 6:17 **t.** ṣẹnṣẹn yetọn, klan
Osọ 18:4 Mì **t.** e mẹ, omẹ ṣie lẹ
Mk 3:7; Ow 18:2.
TỌ́NTLỌ́NGBỌ́N, 1Ti 1:15 Yẹn yin **t.** to

TỌ́NWHỆ̀N, Mt 21:33; Luk 20:9.
TỌ̀ṢIQVI, Jak 1:27 penukundo **t.** po asuṣiọsi
TỌ̀SISA, Osọ 22:1 do **t.** osin ogbè tọn hia mi
TỌ̀WU DAI, Luk 11:54.
TỌ̀ZẸ́N, Mk 14:13; Luk 22:10.
TUDOHOMẸNA, 1Tẹ 2:11 **t.** dopodopo mìtọn
1Tẹ 5:12 na sisi mẹhe to **t.** mì lẹ
2Tẹ 3:15 mì nọ to **t.** ẹn taidi mẹmẹsunnu
Heb 3:13 to **t.** ode awetọ
Kọl 1:28; 3:16.
TUDOHOMẸNAMẸ, 1Ti 6:2 Nọ to **t.**
Tit 2:15 to **t.** bosọ nọ wọhẹmẹ
Lo 12:8.
TUKLAJẸ, 1Kọ 16:16 to kọndopọ mẹ bo to **t.**
1Tẹ 2:9; 3:5.
TUKLAJIJẸ, 1Kọ 7:32 yẹn jlo mì ni vò sọn **t.**
1Kọ 15:58 **t.** mìtọn ma yin ovọ́ to
2Kọ 11:23 to **t.** mẹ, susugege
1Tẹ 2:2 dọhona mì to **t.** susu mẹ
Osọ 14:13 **t.** yetọn to hihodo yé afọdopolọji
Joh 4:38; 1Kọ 3:8; 2Tẹ 3:8.
TULI, Ga 2:17 Klisti na **t.** mí nado waylando ya?
2Kọ 9:5; 1Pi 5:12.
TULINA, Ow 14:22 to **t.** nado gbọṣi
1Kọ 14:31 na mẹlẹpo nido yin **t.**
Ow 11:23.
TULI, NA, Heb 10:25 nado nọ **n.** ode awetọ
TULIMẸ, NA, 1Kọ 14:3 nọ hẹnmẹ lodo bo nọ **n.**
TULINAMẸ, 2Kọ 8:17 [Titu] ko yigbe na **t.**
Flp 2:1 whedepopenu he **t.** de tin to
Heb 6:18 **t.** nado tẹdo todido go
Heb 13:22.
TULININA, Lo 1:12 **t.** ode awetọ
TUNDOTE, Mt 27:21.
Luk 4:18 doyẹwheho **t.** tọn hlan kanlinmọ
Luk 6:37 Mì nọ **t.**, mì na yin
1Kọ 7:27 sìnsìn do asi go? A dín **t.** blo
Flp 1:23 nuhe yẹn jlo wẹ **t.** podọ
2Ti 4:6 ojlẹ na **t.** ṣie ko sẹpọ
TÚN, DOTE, Heb 2:15 **t.** mẹlẹpo
Osọ 1:5 **t.** mí sọn ylando mẹ gbọn ohùn
Lo 8:2.
TÙNAFỌ, Mt 5:19 **t.** gbedide he whè hugan ji
Mt 15:3 **t.** gbedide Jiwheyẹwhe tọn ji
Heb 10:29 ko **t.** Visunnu Jiwheyẹwhe tọn ji
Osọ 11:2 akọta lẹ, nasọ **t.** tòdaho wiwe ji
TÚNTÁN, Ga 4:14 ma **t.** nado do wangbẹna hia
Mt 26:67; 27:30.
TÙNTÙN, Lo 11:17, 19, 23, 24 olivie yin **t.** do
TÚNTÚN, Mt 18:18 na yin **t.** to olọn mẹ
TUNTUNDOTE, Lo 6:18 mì yin **t.** sọn ylando
TÙNUDO, Efe 6:14 **t.** dodowiwa tọn
1Tẹ 5:8 ze **t.** yise tọn dó

U

UNBỌPẸNNỌ (LẸ), Mt 9:32; 12:22; 15:30.
UNBỌPẸNNỌ-YINYIN, Luk 1:22.
UZIA, Mt 1:8.

V

VÁNKAN, Luk 13:24 Mì **v.** vẹkuvẹku
Lo 15:30 mì **v.** hẹ mi to odè mẹ
VANNUKUNDO, Efe 6:9 mì sọ nọ **v.** yé ba blo
VASUDO, Mt 7:13 aliho he yì **v.**
Joh 17:12 adavo visunnu **v.** tọn
Lo 9:22 núzinzan homẹgble tọn jẹna **v.**
1Tẹ 5:3 Jijọho po hihọ́ po! whenẹnu wẹ **v.**
2Tẹ 1:9 whẹdida **v.** madopodo tọn
2Tẹ 2:3 yin didehia, ovi **v.** tọn
1Ti 6:9 ehe nọ tlọ omẹ do **v.** mẹ
Jak 4:12 Omẹ he penugo nado **v.**
2Pi 2:1 **v.** niyaniya tọn hẹnwa yedelẹ ji
2Pi 2:3 **v.** yetọn ma to na gọn
2Pi 3:7, 16.
VÀ, SUDO, Mt 10:28 **v.** alindọn po agbasa po
Juda 5 e **v.** mẹhe ma do yise hia lẹ
Luk 17:27.
VẸ́, Jak 3:11 he vivi po dehe **v.** po jẹgbonu
VỆ̀, Mk 7:32 yé **v.** ẹ nado ze alọ etọn do e ji
1Ti 5:1 sunnu mẹhomẹ, nọ **v.** ẹ taidi otọ́
Ow 21:39; Lo 12:1; 2Kọ 6:1; 8:4; 10:2; Ga 4:12.
VẸAHI, 1Ti 2:9 doaṣọna, e ma yin avọ̀ he **v.** lẹ
VẸAWU, Heb 4:15 yẹwhenọ daho sọgan **v.**
2Pi 3:16 **v.** nado mọnukunnujẹemẹ
VẸAWUNA, Mk 6:52; 8:17 **v.** ahun nado
Ow 26:14.
VẸẸ ṢẸ́ṢẸ́, Osọ 17:3 gbekanlin **v.** de
Mt 27:28.
VẸKUVẸKU, Luk 13:24 Mì vánkan **v.**
1Tẹ 5:27 Yẹn to bibiọ to mì si **v.**
1Tẹ 3:10; 2Pi 1:5.
VẸNA, Osọ 12:11 alindọn yetọn masọ **v.** yé
Lo 11:29; Heb 7:21.
VẸNGLE, Mt 20:1 dà pakanọ lẹ do **v.** etọn mẹ
Luk 20:9 Dawe de dó **v.** bo haya na
Mt 21:28.
VẸNTIN, Joh 15:1 Yẹn wẹ **v.** nugbo, Otọ́ ṣie
VẸTOLI, Heb 3:18 mẹhe **v.** lẹ wẹ?
VẸVẸ, Lo 8:27 gbigbọ to **v.** sọgbe hẹ ojlo
Lo 8:34 Klisti nọ **v.** do ota mitọn mẹ
2Kọ 5:20 taidi dọ Jiwheyẹwhe to **v.** nkọtọn
Heb 7:25 ewọ to ogbè nado **v.** do ota
Heb 12:19 yé **v.** dọ ohó de ni masọ yin didọ
Lo 1:10.
VÍ, Jak 3:11 osin he vivi po dehe vẹ po **v.**
VIAVI, Lo 12:15 mì **v.** hẹ mẹhe to avivi lẹ
Jak 5:1 **v.**, dó hùkluhú na awubla mìtọn

Osọ 18:9 ahọlu aigba ji tọn lẹ na **v.**
Mt 8:12; 13:50; Luk 23:28; Osọ 18:15.
VIJIJI, 1Ti 2:15 hihla dai gbọn **v.** gblamẹ
VIJI, TO, Joh 16:21.
VISUNNU, Mt 1:21 Ewọ na ji **v.** de, Jesu
Mt 3:17 Ehe wẹ **V.** ṣie, mẹyiwanna, mẹhe
Joh 3:16 Jiwheyẹwhe namẹ **V.** dopo akàn
Joh 17:1 pagigona **v.** towe, na **v.** towe nido
Lo 8:14 yewlẹ wẹ **v.** Jiwheyẹwhe tọn
2Kọ 6:18 mìwlẹ na yin **v.** lẹ po viyọnnu po
Joh 4:51; 17:12; Heb 11:24.
VISUNNU GBẸTỌ TỌN,
Mt 10:23 whẹpo **V.** nido wá
Mt 12:40 **V.** na nò aigba homẹ okle atọn
Mt 24:30 ohia **V.** na sọawuhia to olọn
Luk 17:26 mọdopolọ wẹ e na te to azán **V.**
Osọ 14:14 taidi **v.** sinai to aslọ ji bọ jẹgbakun
Mt 8:20; 17:22; Luk 18:8; Joh 3:13.
VIVASUDO, Joh 3:16 ma na yin **v.** adavo
Heb 7:16 huhlọn ogbè he ma sọgan yin **v.**
2Pi 3:9 ma jlo dọ mẹdepope ni yin **v.**
Osọ 17:8 Gbekanlin lọ nasọ yin **v.**
Osọ 18:19.
VIVẸ́, Osọ 8:11 sunwhlẹvu lọ nọ yin yiylọdọ **V.**
Mt 27:34; Luk 7:2; Ow 8:23.
VIVẸNUDIDO, 2Kọ 8:8 to pọndohlan mẹ na **v.**
Efe 4:3 yí **v.** do payi
Heb 6:11 tindo **v.** dopolọ
2Kọ 8:17; Kọl 4:12.
VIVẸNUDO, Ow 24:16 yẹn nọ to **v.**
Flp 3:13 to **v.** na nuhe to nukọn lẹ
Ga 2:10.
VIVẸNUNỌ, 2Kọ 8:22.
VIVẸVIVẸ, Mt 26:75 E tọnjẹgbonu bo viavi **v.**
VIVI, 1Kọ 2:1 yẹn ma wá nado yí ohó **v.**
Jak 3:11 Asisa de ma nọ hẹn osin he **v.** po
VIVLẸ, Lo 15:3; 1Pi 2:23.
VIVLẸKO, Heb 10:33 yin **v.** taidi to nupọntẹn de
VIVỌJI, Joh 3:3 Adavo mẹde yin **v.**, e
VIVỌNU, Mt 24:3 **v.** titonu lọ tọn
Mt 28:20 yẹn tin po mì po kakajẹ **v.**
2Ti 4:7 yẹn ko hòn alèwezun lọ jẹ **v.**
Heb 9:26 **v.** titonu lẹ tọn
VIYẸYẸ (LẸ), Ow 7:19; 1Pi 2:2.
VIYỌNNU, Luk 23:28 **V.** Jelusalẹm tọn, mì
Mt 21:5; Luk 8:54; Ow 2:17; 2Kọ 6:18.
VLẸ, 2Kọ 10:10 ohó etọn nọ **v.**
Ga 6:7 [E] ma yin mẹhe yè na **v.**
Heb 10:29 **v.** nukundagbe majẹhẹ
1Kọ 4:12.
VLẸKO, Ga 4:14 ma yinuwa po **v.** po kavi túntán
Heb 11:26 pọn **v.** Klisti tọn taidi adọkun
Heb 11:36 mọ whlepọn yetọn yí gbọn **v.** dali
1Pi 4:14 **v.** na Klisti wutu, ayajẹnọ
VLẸ, KÒ, Luk 6:22.
Mt 5:11 Ayajẹnọ whenuena gbẹtọ lẹ **v.** mì
VLÌVLÌ, 1Kọ 13:12 mí to numọ **v.**
VÒ, Luk 12:19 **v.**, bo dù, bo nù bosọ dugbẹ
VOGBINGBỌN, Ow 15:9; Lo 3:22.
Lo 10:12 **v.** ma to Ju po Glẹkinu po ṣẹnṣẹn
1Kọ 14:7 eyin **v.** ma tin to nudidọ yetọn mẹ
Heb 5:14 plọn nado nọ yọ́n **v.**
VOOVO, 1Kọ 12:4 nunina **v.** wẹ tin, gbigbọ
VỌJLADO. Pọ́n MẸPLỌNLỌDOMẸGO.
VỌ́, JLADO, Flp 3:21 **v.** agbasa mítọn he yìdo
VỌJIJẸ, Mt 24:15 awuhiọnu he nọ hẹn **v.** wá
VỌNU, Mt 10:8 **V.** mì mọyi, **v.** mì ni namẹ
Osọ 22:17 mẹdepope ni yí osin ogbè tọn **v.**
Lo 3:24; Osọ 21:6.
VỌ́ OWHÈ YLỌ TO SESALI DÈ, Ow 25:11; 28:19.
VUDE, 1Ti 4:8 agbasa yiyizan yin alenu na **v.**
Heb 2:9 Jesu, whè **v.** hú angẹli lẹ
1Ti 5:23.
VÚNVÚN PÉ, Mt 12:30 he ma bẹpli hẹ mi **v.**

W

WÁ, Mt 6:10 ahọluduta towe ni **w.** ojlo towe
Luk 19:23 whenue yẹn **w.** yẹn
Ow 16:9 **W.** Makedonia bo gọalọna mí
1Kọ 11:26 to okú lá kaka e nado **w.**
Flp 3:9 dodowiwa **w.** sọn Jiwheyẹwhe dè
Heb 7:15 devo taidi Mẹlkizedẹki **w.**
Osọ 22:17 he to sisè ni dọmọ: **W.**!
Mt 25:34.
WÀ, Mt 23:3 yé nọ dọ bo ma nọ **w.**
Luk 7:4 Ewọ jẹna mẹhe hiẹ na **w.** ehe na
Lo 2:1 hiẹ to onú dopolọ lẹ **w.**
Lo 7:18 nugopipe nado **w.** nuhe yin dagbe
Lo 7:19 oylan yẹn ma jlo wẹ yẹn nọ **w.**
Lo 9:11 **w.** onú dagbe kavi ylankan
Lo 13:10 Owanyi ma nọ **w.** onú ylankan
2Kọ 5:10 mọ ale etọn sọgbe hẹ nuhe e **w.**
Efe 2:3 to nuhe yin ojlo agbasalan tọn **w.**
Efe 6:6 nọ to ojlo Jiwheyẹwhe tọn **w.**
2Tẹ 1:11 **w.** dagbe he e jlo lẹpo
Lo 1:32; 2:2; 7:15; Flp 2:3; 1Ti 5:10, 21.
WÀ DAGBE, 2Tẹ 1:11.
WADEVIZỌN, Ow 17:25 ma nọ **w.** na ẹn
Heb 7:13 **w.** to agbà lọ kọ̀n
WÀDIDỌ, Lo 12:11 Mì **w.** to azọ́n kọ̀n blo
WÀJỌ, Jak 4:13 **w.** bo duale
WÀLẸBLANU, Mk 6:34.
Mt 15:32 Onù gbẹtọgun tọn **w.** na Jesu
Luk 18:13 **w.** na mi, yẹn ylandonọ
WALỌ, Mt 16:27 suahọ sọgbe hẹ **w.**
1Kọ 15:33 hẹn **w.** dagbe gble
1Ti 3:2 nugopọntọ, mẹdehọ́tọ to **w.** mẹ

1Ti 3:11 yọnnu, mẹdehọ́tọ to **w.** mẹ
Tit 2:2 mẹhomẹ yin mẹdehọ́tọ **w.** mẹ
1Pi 3:16 ohó mẹhẹngble tọn gando **w.** go
Osọ 20:12 sọgbe hẹ **w.** yetọn lẹ
1Pi 3:2.

WALỌMIMIỌN, 1Kọ 4:21 owanyi, gbigbọ **w.**
2Kọ 10:1 **w.** po homẹdagbe Klisti tọn po
Ga 6:1 gò omẹ do otẹn etọn mẹ to **w.** mẹ
2Ti 2:25 yí **w.** do plọn mẹhe ma
Heb 5:2 penugo nado yinuwa po **w.** po
1Pi 3:4 gbigbọ abọẹninọ po **w.** tọn po
1Pi 3:15 yiavunlọ to **w.** mẹ
Ga 5:23; 1Ti 6:11; Tit 3:2.

WALỌ WIWE, 1Ti 4:12 apajlẹ to **w.** mẹ

WALỌYIZAN, Ga 1:13 **w.** ṣie to Sinsẹ̀n Ju tọn mẹ
Ga 6:16 zinzọnlin sọgbe hẹ **w.**
1Ti 4:12 lẹzun apajlẹ to **w.** mẹ
Jak 3:13 do azọ́n hia gbọn **w.** dali
1Pi 2:12 **w.** dagbe to akọta lẹ ṣẹnṣẹn
Heb 13:7; 1Pi 1:15, 18; 3:1.

WAMỌNỌ, Luk 4:18 lá wẹndagbe na **w.** lẹ
Joh 12:8 mìwlẹ tindo **w.** lẹ to whepoponu
2Kọ 6:10 **w.** ṣigba hẹn mẹsusu zun
2Kọ 8:9 e lẹzun **w.** na mìtọn wutu
Jak 2:5 Jiwheyẹwhe de mẹhe yin **w.**
Mt 11:5; Mk 12:43.

WANGBẸNA, Ga 4:14 ma túntán nado do **w.** hia

WANGBẸNA SINSINYẸN, Lo 12:9 **w.** na nuhe

WANTUNTUN, Ga 5:19; Efe 4:19.
1Pi 4:3 whenue mì to zọnlinzin to **w.** mẹ

WANU, 1Kọ 13:5.

WANYINA, 2Ti 3:4 **w.** gbẹdudu tọ́ kakati nido

WÁ SỌN, 1Jo 2:16 ojlo **w.** aihọn dè
1Jo 4:1 eyin ohó lẹ **w.** Jiwheyẹwhe dè
1Jo 4:6 Jiwheyẹwhe dè míwlẹ **w.**

WAYẸNU, Jak 3:17 nuyọnẹn masọ nọ **w.**

WAYLAN, 1Pi 3:13 mẹnu wẹ na **w.** do mì
Mt 20:13.

WAYLANDO, Lo 3:23 mẹlẹpo wẹ **w.** bo whete
Lo 5:12 na yemẹpo wẹ ko **w.** wutu
Efe 4:26 Mì gblehomẹ, ṣogan mì **w.** blo
1Jo 2:1.

WAZẸJLẸGO, Mt 23:25 alọslonamẹ po **w.** po

WAZẸJLẸGONỌ, 2Ti 3:3.

WAZỌ́N, Joh 6:27 **w.** e ma yin na núdùdù he
Lo 4:4 na mẹhe **w.**, azọ́nkuẹ he yè sú i ma
Lo 15:23 aigba-denamẹ he ji yẹn ma **w.** te
2Tẹ 3:10 ma **w.**, mì dike ewọ dùnú blo
1Pi 4:3 nado ko **w.** ojlo akọta lẹ tọn

WÀ AZỌ́N, Lo 12:4 awutugonu, ma nọ **w.** dopolọ

WAZỌ́N SINSINYẸN, Flp 2:16 ma **w.** to ovọ́
1Ti 5:17 mẹhe nọ **w.** jẹna gbégbò

WÉ, Mt 27:24 Yẹn **w.** sọn ohùn dawe ehe
Joh 15:3 Mìwlẹ ko **w.** na ohó wutu
Ow 20:26 yẹn **w.** sọn ohùn gbẹtọ lẹpo tọn
Jak 3:17 nuyọnẹn he sọn aga **w.**
Lo 14:20; Jak 1:27.

WEDUDU, Luk 15:25.

WEHIATỌ, Mt 24:15 **w.** ni yí wuntuntun zan

WEHIHIA, 1Ti 4:13 jo dewe na **w.** gbangba tọn

WEHỌ, Joh 7:15 ma yin pinplọn to **w.** lẹ mẹ

WEHỌMẸ, Ow 19:9 dọ togunmẹho to **w.**

WEKANHLANMẸ, 2Kọ 3:1 **w.** mẹpipa tọn lẹ
Ow 23:25.

WEKANTIN, 3Jo 13 wekanhlan we gbọn **w.**

WEKANTỌ (LẸ), Mt 5:20 dodowiwa **w.** lẹ tọn
Mt 7:29 tindo aṣẹ, e ma yin taidi **w.** lẹ
Mt 9:3; 17:10; Luk 5:21, 30.

WEKAN-ZANNU, Heb 9:4.

WÉ-ṢEKE, Mt 5:8 Ayajẹnọ wẹ mẹhe **w.** to ahun
1Jo 3:3.

WESIN, 2Kọ 3:3 wekanhlanmẹ, e ma yin po **w.**
2Jo 12; 3Jo 13.

WEWE, Osọ 7:14 yàn tewu bo hẹn yé zun **w.**
Mt 5:36; Osọ 2:17; 7:9; 20:11.

WEWE, SÁ ONÚ, Mt 23:27 yọdò he yè **s.** do
Ow 23:3 hiẹ adó he yè **s.** do

WEYỌNẸNTỌ, Mt 11:25 whlá do **w.** lẹ
1Kọ 1:19 sisẹ zinzin **w.** lẹ tọn do apadopo

WEZUNDO, 1Pi 4:4 mì ma to **w.** hẹ yé

WẸ́N, 1Kọ 10:16.

WẸNDAGBE, Mt 9:35 Jesu to yẹwheho **w.**
Mt 24:14 **w.** ahọluduta tọn na yin didọ
Mk 13:10 **w.** lọ dona yin didọ to akọta lẹpo
Luk 2:10 pọ́n! **w.** wẹ yẹn to lilá
Lo 1:16 winyan **w.** tọn ma hù mi
1Kọ 9:16 yẹn to **w.** lọ lá
1Tẹ 2:4 jẹ nado ze **w.** do alọmẹ
2Ti 1:10 tá hinhọ́n gbọn **w.** gblamẹ
Luk 1:19; Ow 20:24; Lo 10:15, 16; 2Kọ 4:3, 4; 11:4; Ga 1:8; Flp 1:12, 16.

WẸNDAGBE-JLATỌ, Ow 21:8 Filippi **w.** lọ
Efe 4:11 mẹdelẹ taidi **w.**, mẹdelẹ
2Ti 4:5 nọ wà azọ́n **w.** tọn

WẸNSAGUN, Mt 11:10 to **w.** ṣie dohlan nukọn

WẸNSINỌ, Luk 23:29 Ayajẹnọ wẹ yọnnu **w.** lẹ
Ga 4:27.

WHÀN, Efe 4:23 huhlọn he nọ **w.** ayiha mìtọn
Heb 10:24 nọ **w.** ode awetọ hlan owanyi po
Heb 12:26 ogbè etọn **w.** aigba
Luk 6:48.

WHÀNGO, 1Tẹ 3:3 nikaa hẹn mẹdepope **w.**

WHÀNGO, MA, 2Kọ 1:7 todido mítọn **m.**

WHANPẸ, Efe 5:27 agun lọ to **w.** daho etọn mẹ

WHÀNWU, 1Kọ 13:4 Owanyi ma nọ **w.**

WHÈ, Luk 9:48 ewọ he ze ede **w.** wẹ klo
Heb 7:7 mẹhe **w.** lọ wẹ yin didona

WHÉBẸTỌ, Joh 10:8 Ajotọ po **w.** po wẹ yemẹpo
WHÉDEGBÈ, Ow 20:20 gbangba sọn **w.** jẹ **w.**
WHÈDO, 2Kọ 8:14 nido sú odò nuhe **w.** yé tọn
WHÉDO, Mt 10:36 **w.** mẹtọn titi na yin kẹntọ
Efe 2:19.
WHÈ DO NÚGO, Mt 23:34.
Heb 6:6 yé vọ́ Visunnu Jiwheyẹwhe tọn **w.**
WHÈ, DO NÚGO, Mk 15:14; Joh 19:10, 15.
Mt 20:19 ze e jo na yé nido **w.** e
Mk 15:25 to gànhiho atọntọ mẹ wẹ yé **w.** e
Luk 23:21 yé jẹ awhádo ji, **W.** e! **W.** e!
Joh 19:6 Mìlọsu ni plan ẹn bo **w.** e
WHÈGLI, Luk 19:3 na ewọ **w.**
WHÉGBÈ, Lo 16:23 Gaiu, mẹhe yí mi do **w.**
WHÈ, HINHẸN, Jak 1:10 adọkunnọ do **h.** etọn ji
WHÈ HÚ, Mt 11:11 **w.** to ahọluduta mẹ klohu
WHÈ HUGAN, Mt 5:19; Luk 12:26.
Mt 2:6 Bẹtlẹhẹm ma yin tòdaho he **w.**
Mt 25:40 basi na mẹhe **w.**, yẹn wẹ mì basi
WHÈHUTỌ, Mt 4:19 yẹn nasọ yí mì do basi **w.**
WHÈMI, Osọ 21:8 miyọ́n he yí **w.** do to jiji
Osọ 19:20.
WHENU, Heb 11:32 **w.** ma na pé eyin yẹn
Osọ 12:12 e yọnẹn dọ **w.** gli de wẹ emi tindo
WHEPOPONU, Efe 6:18 nọ gbọṣi nukle to **w.**
1Tẹ 1:3 **w.** wẹ mí nọ flin azọ́n
WHETE, Lo 3:23 mẹlẹpo wẹ **w.** do gigo
WHÉTỌ, Mt 10:25 ylọ **w.** dọ Beẹlzebuli
Mt 13:27; 20:1; 21:33; 24:43.
WHÈVI, Mt 12:40 nọ adọgo **w.** daho tọn mẹ
Mt 14:19 ze akla atọn po **w.** awe po
WHÈWHÍN, 1Kọ 2:6 nuyọnẹn tọn to mẹhe **w.**
Flp 3:15 mẹhe **w.** lẹpo ni tindo pọndohlan
1Ti 3:8 devizọnwatọ lẹ dona **w.**
Heb 6:1 mì gbọ mí ni dovivẹnu bo **w.**
1Ti 3:11; Tit 2:2.
WHÈZẸTẸN-WAJI, Mt 8:11; 24:27; Luk 13:29.
Mt 2:1 sunwhlẹvu-pọntọ lẹ sọn **w.**
WHÈZIZẸ, Osọ 16:12 ahọlu lẹ sọn **w.**
WHẸ́, Mt 6:33 mì to ahọluduta lọ dín **w.**
WHẸDA, Lo 2:1 hiẹ he to **w.** to onú dopolọ wà
Joh 8:50.
WHẸDAJÁN, Lo 14:10 **w.** Jiwheyẹwhe tọn
Joh 19:13; Ow 18:12; 25:10; 2Kọ 5:10.
WHẸDANA, Mt 19:28 mì na to **w.** whẹndo
Joh 3:18 ewọ ko yin **w.** dote, na
Joh 16:11 ogán aihọn ehe tọn ko yin **w.**
1Kọ 5:13 Jiwheyẹwhe to **w.** mẹhe to gbonu
Ow 25:9.
WHẸDATẸN, Mt 5:22 na dogbè to **w.**
Luk 12:58; Ow 17:34.
WHẸDATẸN DAHO JU LẸ TỌN, Mt 26:59; Luk
22:66; Ow 5:21.
WHẸDATẸN PẸVI LẸ, Mt 10:17; Mk 13:9.
WHẸDATỌ, Ow 10:42 yin **w.** mẹhe to ogbè po
Ow 13:20 e na yé **w.** lẹ kakajẹ Samuẹli
Jak 2:4.
WHẸDAZANGBE, Mt 10:15 na Gomọla to **W.**
WHẸDIDA, Mt 12:41 Nineve tọn lẹ na fọ́n to **w.**
Mt 23:33 mì na hòngán sọn **w.** Gẹhẹnna
Joh 5:29 wà onú ylankan na fọnsọnku **w.**
Lo 11:33 Lehe **w.** etọn lẹ yin dinmamọdona
2Kọ 1:9 mí mọdọ mí ko mọ **w.** okú tọn yí
Heb 9:27 gbẹtọ dona kú whladopo ṣigba **w.**
Heb 10:27 teninọpọn **w.** to obu mẹ
Jak 2:13 Lẹblanu nọ duto **w.** ji
1Pi 4:17 **w.** nido bẹjẹeji sọn owhé
2Pi 2:3 **w.** lọ ma to gbàndọn
2Pi 3:7 hihla dai na azán **w.** tọn
1Jo 4:17 awuvivo hodidọ tọn to azán **w.**
Osọ 19:2 nugbo po dodo po wẹ **w.** etọn
Ow 24:25; Juda 6.
WHẸDIDA DODO,
Mt 12:20 tindo kọdetọn dagbe to **w.** mẹ
Luk 18:7 be Jiwheyẹwhe ma na hẹn **w.** yin
Luk 23:41 sọgbe hẹ **w.**, nuhe jẹna mí
Ow 28:4 **w.** ma na ẹn dotẹnmẹ
Heb 2:2 suahọ to kọndopọ mẹ hẹ **w.**
WHẸDIDA MAWADODO,
Lo 9:14 **w.** tin to Jiwheyẹwhe dè wẹ ya?
WHẸDIDA YASANAMẸ TỌN, 2Tẹ 1:9 jiya **w.**
Juda 7 jiya **w.** miyọ́n madopodo tọn
WHẸDỌTẸN, 1Kọ 4:3 dodinna gbọn **w.** gbẹtọ
WHẸGBIGBỌ, Lo 11:15; 2Kọ 5:18, 19.
WHẸGBLEDO, Mt 27:3 Juda, jẹ **w.** ede ji
Luk 6:37 mì ma nasọ yin **w.**
Ow 22:25 hò dawe de matin **w.** ya?
Lo 5:18 yin **w.** gbọn sẹnmẹjijẹ dali
1Kọ 11:29 bosọ nù **w.** sọta ede
Efe 5:13 nuhe to yinyin **w.** lẹpo
Mt 12:37; 1Kọ 11:32; Tit 2:8.
WHẸGBLEDOMẸ, Lo 8:1; 2Kọ 3:9.
WHẸGBỌ, Mt 5:25 Yawu jẹ **w.** ji
WHẸGBỌTỌ, 1Ti 2:5 **w.** dopo to Jiwheyẹwhe po
Heb 12:24 Jesu **w.** alẹnu yọyọ tọn
Ga 3:19, 20; Heb 8:6; 9:15.
WHẸHO, 1Kọ 6:2 ma jẹ nado dawhẹ **w.** pẹvi
Ow 25:20.
WHẸJIJỌ, Juda 4 **w.** nado jo yede na wantuntun
Joh 15:22.
WHẸJIJỌ, MA TINDO, Lo 1:20 sọmọ bọ yé **m.**
Lo 2:1 a **m.**, hiẹ dawe
WHẸ́N, 1Kọ 3:7 Jiwheyẹwhe he to hinhẹn ẹn **w.**
Luk 12:27; Efe 4:15; 1Pi 2:2.
WHẸ́N GANJI, 1Kọ 14:20 **w.** to huhlọn mẹ
WHẸ́N, MẸHE, Heb 5:14 sinsinyẹn yin **m.** lẹ

WHẸ́N PETE, Efe 4:13 nado **w.** zun sunnu
WHẸ́N, YIAGA, Mk 4:8 yé **w.** bo, ję sinsẹ́n
WHẸNDO, Mt 19:28 ofìn ji, bo to whẹdana **w.**
Mt 24:34 **w.** ehe ma na juwayi
Luk 11:51 ohùn na yin bibiọ sọn **w.** ehe si
Efe 3:5 To **w.** he wayi mẹ, aṣli ma ko
Efe 3:15 mẹhe dè **w.** mọ oyín yí sọn
Flp 2:15 **w.** jijọ gbíngbánnọ po bubluno
Kọl 1:26 whiwhla sọn **w.** he wayi mẹ
Jak 1:1 hlan **w.** wiawe he gbàpe lẹ
Osọ 7:9 sọn akọta, **w.**, gbẹtọ lẹpo mẹ
Mt 12:39; 23:36; Luk 21:32; Ow 3:25; Heb 7:13; Osọ 21:12.
WHẸṢADOKỌNAMẸ, 1Ti 3:10 tin matin **w.**
1Ti 5:19 A kẹalọyi **w.** sọta sunnu mẹho blo
Tit 1:7 nugopọntọ dona tin matin **w.**
Joh 18:29; 1Kọ 1:8; Kọl 1:22.
WHẸṢADOKỌNAMẸTỌ, Ow 23:30, 35; 25:18.
Ow 25:16 mọ **w.** etọn lẹ nukun sọ nukun
Osọ 12:10 **w.** ko yin dindlan do odò
WHẸṢUNA, Lo 2:15.
Lo 6:7 ewọ he kú ko yin **w.** sọn ylando
WHẸṢUNAMẸ, Lo 5:18 nuyiwa **w.** omẹ dopo
WHẸWHẸWHENU,
1Jo 1:1 Ewọ he ko tin sọn **w.**
1Jo 2:7 gbedide sọn **w.**
WHẸWHINWHẸ́N, Ow 18:14.
1Pi 3:15 nukanbiọ gando **w.** todido tọn go
WHẸYLỌMẸTỌ, Mt 5:25 **w.** sọgan ze we do
WHII-NINỌ, 1Ti 2:2 gbẹzan **w.** tọn po
WHINNUWHINNU, Luk 1:3 kandai to aliho **w.**
WHINWHÀN, Mt 24:29 huhlọn olọn tọn yin **w.**
Heb 12:28 ahọluduta he ma sọgan yin **w.**
2Tẹ 2:2.
WHINWHẸ́N, Luk 2:52 **w.** to agbasa mẹ
Ow 6:7 ohó Jiwheyẹwhe tọn to **w.** deji
Ow 19:20 ohó Jehovah tọn to **w.** deji
Kọl 2:19 agbasa lọ, to **w.** deji
WHINWHLẸNGÁN, Luk 8:12.
Mt 10:22 mẹhe doakọnna na yin **w.**
Mt 19:25 Mẹnu wẹ sọgan yin **w.**
Mt 24:22 mẹdepope ma na yin **w.** eyin
Joh 3:17 aihọn nido yin **w.** gbọn ewọ
Ow 4:12 oyín ehe dali mí sọgan yin **w.**
Lo 10:9 tindo yise, hiẹ na yin **w.**
Lo 10:13 he dawhá ylọ Jehovah na yin **w.**
1Kọ 1:18 míwlẹ he to yinyin **w.**
1Kọ 10:33 yé nido sọgan yin **w.**
2Kọ 2:15 mẹhe to yinyin **w.** lẹ ṣẹnṣẹn
Efe 2:8 mìwlẹ yin **w.** gbọn yise gblamẹ
1Ti 2:4 gbẹtọ wunmẹ lẹpo ni yin **w.**
1Pi 4:18 dodonọ to yinyin **w.** po huhlọn po
WHIWHÈ DO NÚGO, Luk 24:7 bo yin **w.**
Osọ 11:8 fihe Oklunọ yetọn yin **w.** te
Mt 26:2; Luk 23:39; Lo 6:6; 1Kọ 1:13; Ga 2:20; 6:14.
WHIWHẸ, Mt 23:12 mẹhe **w.** ede wẹ yè na
Flp 2:8 e **w.** ede bo setonu
Kọl 2:18, 23 sinsẹn-bibasi podọ **w.** oklọ tọn
Jak 4:10 **w.** mìde to nukun Jehovah tọn mẹ
1Pi 5:6 **w.** mìde to alọ hlọnhlọnnọ glọ
Mt 18:4; Luk 14:11.
WHIWHẸNỌ, Mt 11:29 homẹmimiọnnọ po **w.**
Jak 4:6 na nukundagbe majẹhẹ **w.** lẹ
WHIWHẸ OKLỌ TỌN, Kọl 2:18 awuvivi to **w.**
WHIWHLA, Mt 5:14 Tòdaho ma sọgan yin **w.**
Luk 8:17 nudepope he yin **w.**
Luk 9:45 e yin **w.** do yé na yé ni ma do
1Kọ 2:7 mí nọ dọ ohó nuyọnẹn **w.** lọ
2Kọ 4:2 gbẹ onú **w.** he huwinyan lẹ dai
Efe 3:9 aṣli wiwe yin **w.** gbọn Jiwheyẹwhe
Kọl 1:5 todido he yin **w.** na mì
Kọl 1:26 aṣli wiwe yin **w.** sọn titonu
Kọl 3:3 ogbẹ̀ mìtọn ko yin **w.** hẹ Klisti
1Pi 1:4 E yin **w.** do olọn mẹ na mì
Osọ 2:17 yẹn na na delẹ to manna **w.** lẹ mẹ
Lo 2:16; 1Ti 5:25.
WHIWHLE, Heb 6:17 yí **w.** do hẹn ohó etọn lodo
Ow 2:30; Heb 7:20, 28.
WHIWHLEPỌN, Ga 6:1 na mìlọsu nikaa yin **w.**
Heb 11:37 yin zannu dlan do hù, yin **w.**
Jak 1:3 nuhọakuẹ-yinyin yise tọn yin **w.**
1Pi 1:7 na yise mìtọn he yin **w.**
Osọ 2:10 na mì nido yin **w.** to gigọ́ mẹ
Heb 2:18.
WHIWHLE, PỌ́N, Jak 1:13 wẹ to **w.** mi blo
WHLÁ, Mt 11:25 **w.** onú ehelẹ do nuyọnẹntọ
Luk 17:33 hẹn alindọn bu na **w.** ẹ dogbẹ̀
2Kọ 4:3 **w.** to mẹhe to dindọn lẹ ṣẹnṣẹn
Osọ 16:15 gbọṣi nukle bo **w.** awugbó etọn
2Kọ 1:23; Jak 1:27; Osọ 6:16.
WHLA, Mt 18:22 Yẹn ma dọ, **w.** ṣinawe, ṣigba
WHLA AWE JI, Osọ 18:6 wiwà na ẹn do **w.**
WHLÉ, Mt 5:34 Mì **w.** paali blo, vlavo gbọn olọn
Heb 6:13 ma sọgan yí mẹhe yiaga do **w.**
WHLEAWU, Jak 1:19.
WHLEPỌN, Mt 6:13 a hẹn mí biọ **w.** mẹ blo
Mt 26:41 na mì nikaa biọ **w.** mẹ
Luk 4:13 Lẹgba ko dotana **w.** lọ lẹpo
Luk 8:13 yé jai to whenue **w.** wá
1Kọ 7:5 na Satani ma nado to mì **w.**
1Kọ 10:13 **W.** depope ma ko wá mì ji adavo
1Ti 6:9 adọkunnọ jai jẹ **w.** po omò po mẹ
Heb 11:36 mẹdevo lẹ mọ **w.** gbọn vlẹko dali
Jak 1:12 omẹ lọ he to akọndona **w.**
Jak 1:13 whenuena mẹde to **w.** glọ, e dọ:
2Pi 2:9 lehe e nọ whlẹn gbẹtọ sọn **w.** mẹ
Luk 22:28; Ga 4:14; Jak 1:2.

WHLÉ, PỌ́N, Mt 4:7 Hiẹ ma dona **w.** Jehovah
1Kọ 10:9 mí ni ma **w.** Jehovah blo
1Pi 4:12 ehe to jijọ do mì go nado **w.** mì
WHLẸ́, 1Kọ 11:5 yọnnu de he **w.** Ota
WHLẸN, Mt 10:39 Ewọ he **w.** alindọn na hẹn
Mt 16:25 mẹdepope he jlo na **w.** alindọn
Luk 19:10 Visunnu wá nado dín podọ **w.**
Luk 21:19 mì na **w.** alindọn mìtọn gán
Luk 24:21 dawe ehe wẹ dona **w.** Islaeli
Ow 23:27 yẹn wá to ajiji mẹ bo **w.** ẹn
Lo 7:24 Mẹnu wẹ na **w.** mi sọn
2Kọ 1:10 ewọ nasọ vọ́ **w.** mí
1Tẹ 1:10 **w.** mí sọn homẹgble he ja mẹ
1Ti 1:15 Jesu wá nado **w.** ylandonọ
Heb 7:25 ewọ penugo nado **w.** mlẹnmlẹn
Jak 2:14 Yise enẹ ma sọgan **w.** ẹn
Jak 5:20 na **w.** alindọn etọn sọn okú si
2Pi 2:9 Jehovah yọ́n lehe e nọ **w.** mẹhe
Ow 12:11; 1Ti 4:16; Juda 23.
WHLẸNAGBÀ, 2Ti 2:5 **w.** to aihundida mẹ
WHLẸNGÁN, Luk 1:69 ze azò **w.** tọn daga na mí
Luk 1:77 **w.** gbọn jona ylando tọn dali
Luk 21:28 **w.** mìtọn to sisẹpọ
Joh 4:22 Ju lẹ dè wẹ **w.** wá sọn
Ow 4:12 **w.** ma to mẹdevo mẹ
Lo 10:10 gbeyiyi gbangba tọn na **w.**
Lo 13:11 **w.** mítọn ko sẹpọ hugan
2Kọ 6:2 yẹn gọalọna we to azán **w.** tọn
2Kọ 7:10 awubla nọ hẹn **w.** wá
Efe 6:17 kẹalọyi ogangbakun **w.** tọn
Flp 2:12 yí obu do to azọ́nwa na **w.**
2Ti 3:15 hẹn we yin nuyọnẹntọ na **w.**
Heb 2:3 họ̀ngán do eyin mí gbẹkọ **w.** go
Heb 2:10 Afọzedaitọ-gán **w.** tọn zun pipé
Heb 5:9 **w.** na mẹhe to tonusena ẹn lẹpo
Heb 9:12 mọ **w.** madopodo yí na mí
Jak 4:12 penugo nado **w.** podọ vasudo
1Pi 3:21 ehe to mì **w.** todin, baptẹm
Juda 3 kanwehlan gando **w.** he mí tindo
Osọ 7:10 Jiwheyẹwhe dè **w.** wá sọn
Osọ 12:10 Todin, **w.**, ko wá aimẹ gọna
Lo 1:16; Heb 9:28.
WHLẸN, GÁN, Tit 3:5.
WHLẸNGÁNTỌ, Ow 7:35.
Lo 11:26 Ziọni wẹ **w.** na wá sọn
WHLẸPATỌ, Mk 6:3 **w.**, visunnu Malia tọn
WHLẸZẸ̀NÚ, Heb 11:37 sinsán do awe po **w.**
WIAWE, Mt 10:2 Oyín apọsteli **w.** lẹ tọn die
Jak 1:1 hlan whẹndo **w.** he gbàpe lẹ
WINTINWINTIN, Mk 14:1 ayiha **w.** dali bo hù
Mt 26:4.
WINYAN, Lo 1:16 **w.** wẹndagbe lọ tọn ma hù mi
Heb 11:16 **w.** ma hù Jiwheyẹwhe nado yin
Heb 12:2 doakọnna yatin, ma hò **w.** pọ́n
1Pi 4:16 Klistiani, **w.** ni ma hù i blo
Osọ 16:15 bọ gbẹtọ lẹ na mọ **w.** etọn
1Kọ 11:14; 2Kọ 6:8; 11:21; 2Tẹ 3:14; Heb 6:6.
WINYANDO, Ow 5:41 yin **w.** na oyín etọn wutu
WINYANNU, 1Kọ 11:6.
1Kọ 14:35 **w.** e yin na yọnnu nado dọho to
WIWÀ, Lo 12:20.
WIWÁ. Sọ pọ́n TINTIN TOFI.
Luk 12:45 **W.** oklunọ ṣie tọn to dindẹn
WIWE, Lo 7:12 Osẹn lọ yin **w.**
1Kọ 3:17 **w.** wẹ tẹmpli Jiwheyẹwhe tọn
Efe 1:4 míwlẹ nido yin **w.** bo ma tindo oblọ
2Ti 3:15 hiẹ ko yọ́n kandai **w.** lẹ
Tit 1:15 Onú lẹpo yin **w.** na mẹhe yin **w.**
1Pi 3:15 klan Klisti do **w.** to ahun mẹ
Osọ 4:8 **W.**, **w.**, **w.** wẹ Jehovah
Mt 24:15; Flp 4:8; 1Ti 1:5; 2Ti 2:22; 1Pi 3:2.
WIWE, HẸN ZUN, Joh 17:17 **H.** gbọn nugbo
Joh 17:19 Yẹn to dee **h.** na yetọn wutu
2Tẹ 2:13 de mì gbọn gbigbọ yíyí do **h.**
Heb 13:12 yí ohùn etọn do **h.** gbẹtọ lẹ
Efe 5:26.
WIWE, HINHẸN ZUN, 1Kọ 1:30 **h.** gbọn ofligọ
1Kọ 6:11 mì ko yin kiklọwé, **h.**
1Kọ 7:14 asu mayisenọ yin **h.** na asi tọn
1Tẹ 4:3 ojlo Jiwheyẹwhe tọn, mì ni yin **h.**
Heb 2:11 mẹhe to yinyin **h.**, omẹ dopo dè
Heb 10:10 **h.** gbọn Klisti yíyí do sanvọ́
1Kọ 1:2; 1Ti 4:5.
WIWEJI, 2Kọ 11:2 hẹn mì wá di awhli he to **w.**
Tit 2:5.
WIWEJININỌ, 2Kọ 6:6 gbọn **w.** dali, gbọn
WIWE-YINYIN, Lo 6:19 dodowiwa gando **w.**
2Kọ 7:1 to **w.** hẹn zun pipé to budisi
2Kọ 11:3 **w.** he jẹna Klisti
1Tẹ 3:13 mahuwhẹ to **w.** mẹ to
1Tẹ 4:4 deanana nùzinzan to **w.** mẹ
1Tẹ 4:7 Jiwheyẹwhe ylọ mí do **w.** mẹ
Heb 12:14 doafọna jijọho, gọna **w.**
Heb 12:10.
WIWLE, Mt 4:12.
WIWỌ́, Lo 2:8 tindo gbigbọ **w.** tọn
Ga 5:20 adánjijẹ, **w.**, kinklan, plọngiglọ
Flp 2:3 ma nọ yí **w.** do wà nudepope
Jak 3:16 fie awuwhàn po **w.** po te
WIWỌHẸ, Joh 3:20 na azọ́n etọn nikaa yin **w.**
Tit 1:13 nọ to **w.** yé sinsinyẹn
WLÁ, 3Jo 10 **w.** ohó ylankan dọ
WLANWLAN, Osọ 6:8 osọ́ **w.**; mẹhe sinai to e ji
WLE, Luk 5:4 yìn odọ̀ nado **w.** whèvi
1Kọ 3:19 **w.** nuyọnẹntọ lẹ
Mt 26:48; Luk 22:54; Joh 7:30; 8:20; Ow
1:16; 4:3; 5:18.

WLEALỌ, Mt 22:30 to fọnsọnku, ma na **w.**
Lo 7:2 yọnnu he **w.** yin sìnsìn do asu go
1Kọ 7:8 yẹn dọna mẹhe ma **w.** lẹ
1Kọ 7:11 e **w.** blo kavi ewọ ni gbọwhẹ
1Kọ 7:32 Sunnu he ma **w.** nọ jẹtukla na
1Kọ 7:33 sunnu he **w.** jẹtukla na onú aihọn
1Kọ 7:34 yọnnu he ma **w.** podọ yin awhli
1Kọ 7:39 vò nado **w.** to Oklunọ mẹ kẹdẹ
1Ti 4:3 to gbigbẹ ma nado **w.**
1Kọ 7:9, 28, 36, 38; 1Ti 5:14.
WLEAWU, Mt 20:23.
Luk 1:17 **w.** mẹhe jẹ tọn dai na Jehovah
Joh 14:2 yẹn jei nado **w.** otẹn de tọn
Lo 12:17 **w.** nuhe yin dagbe to
1Kọ 2:9 nuhe Jiwheyẹwhe **w.** etọn na
2Kọ 5:5 ewọ he **w.** mítọn dai wẹ
1Ti 6:18 yin alọtlútọ, **w.** nado mánamẹ
Heb 10:5 hiẹ **w.** agbasa de tọn na mi
Heb 11:16 e **w.** tòdaho tọn na yé
WLEAWUDAINA, 1Kọ 14:8 mẹnu wẹ na **w.**
1Ti 5:8 eyin mẹdepope ma **w.** etọn titi
WLEAWUNA, Luk 1:1 **w.** kandai nugbo
Ow 1:1 yẹn **w.** kandai
Lo 9:23 he e **w.** jẹnukọn, na gigo
1Ti 1:4 kakati nado **w.**
WLEBÒNA, Efe 5:29.
WLEYẸYINA, 1Tẹ 2:7.
WỌ́, Kọl 3:13 tindo whẹwhinwhẹn nado **w.**
WỌHẸ, Luk 3:19 Hẹlọdi, he Johanu **w.** na
2Kọ 2:6 **W.** he yin nina gbọn suhugan
1Ti 5:20 **w.** to gbẹtọ lẹpo nukọn
Heb 12:5 whenue ewọ **w.** mì
Osọ 3:19 Mẹhe yẹn yiwanna yẹn nọ **w.**
WỌHẸMẸ, 2Ti 3:16 yin alenu na **w.**
2Ti 4:2 yí linsinsinyẹn lẹpo do **w.**
WỌN, Heb 6:10 ma yin mawadodonọ nado **w.**
2Pi 1:9 **w.** dọ emi ko yin kiklọwé
WỌNJI, 2Pi 3:5 yé **w.** nugbo ehe go dọ
Heb 13:16.
WÙNKAN, Mk 12:26; Ow 7:30, 35.
WUNMẸ, 1Tẹ 5:22.
WUNMẸ, DIỌ, Mt 17:2 **w.** etọn to nukọn yetọn
WUNMẸ SINSẸ̀N-BIBASI TỌN,
Jak 1:26 ovọ́ wẹ **w.** omẹ ehe tọn
Jak 1:27 **W.** he wé bo ma yin hinhẹnflu
WUNTUNTUN, 1Kọ 10:15 di na mẹhe tindo **w.**
2Ti 2:7 Oklunọ na na we **w.**
WUNVI, Ow 17:30 [E] de nukun sọn **w.** go
2Kọ 2:11 ma to **w.** mẹ gando yanwle etọn
1Tẹ 4:13 ma to **w.** mẹ gando mẹhe kú lẹ
1Ti 1:13 na **w.** mẹ wẹ yẹn yinuwa te wutu
Heb 5:2 yinuwa hẹ mẹhe to **w.** mẹ
1Pi 2:15 doajànuna ohó **w.** tọn he gbẹtọ dọ
Ow 3:17; Efe 4:18; 1Pi 1:14.
WUNVINỌ, Lo 1:21 ahun **w.** dózin
2Pi 2:12 yé yin **w.** bo nọ zánnu
WUNZA, 1Ti 3:4 ovi lẹ nọ yí **w.** lẹpo do litai
WÙNZANỌ, 1Pi 4:7 mì yin **w.**, bo to aṣeji

Y

YAJI, 2Kọ 8:2 whenue yé to **y.** to whlepọn glọ
YAJIJI, Lo 8:18 **y.** ojlẹ ehe tọn ma sọ̀ nude
2Kọ 1:7 mì yin mimáto to **y.** lẹ mẹ
Kọl 1:24 yẹn to ayajẹ to **y.** ṣie mẹ
Heb 10:32 mì doakọnna ahididi to **y.** lẹ glọ
Flp 3:10; Heb 2:10; 1Pi 4:13.
YAJIJI-LIHO, 1Pi 5:9 onú dopolọ to **y.** wẹ
YÀN, Luk 6:35 **y.** namẹ matin akuẹvi
Joh 16:2 Gbẹtọ lẹ na **y.** mì sọn sinagọgu
Osọ 7:14 **y.** tewu yetọn zun wewe to ohùn
Mt 5:42.
YÀN AOVI LẸ, Mt 7:22 mí ma ko **y.** jẹgbonu
YÀN, JẸGBONU, Mt 10:1 aṣẹ nado **y.** gbigbọ
YANWLE, Luk 23:51 ma nọgodona **y.**
2Kọ 2:11 ma to wunvi mẹ gando **y.** go
2Kọ 5:9 **y.** mítọn, mí yin alọkẹyi to ewọ dè
Flp 3:14 afọdona **y.** lọ na ale
1Ti 1:5 **y.** gbedide ehe tọn
1Ti 4:7 po **y.** lọ po nado tindo mẹdezejo
Mt 11:12.
YASANA, Ow 22:5 wá Jelusalẹm nado yin **y.**
Heb 11:25 de nado yin **y.**
Heb 11:35 mẹdevo lẹ yin **y.** na yé ma
Heb 13:3 hẹn mẹhe to yinyin **y.** lẹ do ayiha
Osọ 9:5; 20:10.
YASANAMẸ, 2Kọ 10:6 hẹn **y.** wá na tolivivẹ
Heb 10:29 **Y.** he sinyẹn taun humọ
Heb 11:37 yé to **y.** glọ
Osọ 14:11 azọ̀ **y.** yetọn tọn na to tìtì kakadoi
Juda 7; Osọ 18:7.
YASISANA, Ow 26:11 **y.** yé whlasusu
Kọl 2:23 **y.** agbasa; ma tindo nuhọakuẹ
YATIN, Mt 27:40 jẹte sọn **y.** lọ ji!
Mk 15:32 Gbọ Klisti, ni jẹte sọn **y.** ji
Luk 9:23 ze **y.** etọn egbesọegbesọ bosọ
Luk 23:26 didá ẹ **y.** lọ nado hẹn ẹn
Efe 2:16 gbọwhẹ na omẹ lẹ gbọn **y.** lọ
Flp 2:8 kakajẹ okú, mọwẹ, okú to **y.** ji
Flp 3:18 kẹntọ **y.** Klisti tọn lẹ
Kọl 2:14 de e sè gbọn whiwhè e do **y.** go
Heb 12:2 Jesu doakọnna **y.**, ma hò winyan
Mt 10:38; Joh 19:31; 1Kọ 1:17; Ga 6:14.
YAWU, Lo 3:15 Afọ yetọn nọ **y.** kọn ohùn dai
1Ti 5:22 A **y.** ze alọ towe do
Jak 1:19 **y.** sè, whleawu nado gblehomẹ
YẸDIDE, Mt 22:20 **Y.** po nukinkan mẹnu tọn
YẸDOKLỌMẸ, 2Kọ 11:12 **y.** mẹhe to jijlo nado
Flp 1:18 vlavo **y.** kavi nugbo mẹ

YẸHIADONU, Ga 4:24 ehelẹ tindo zẹẹmẹ **y.** tọn
YẸHIADONU-LIHO, Heb 11:19 gò ẹ mọyi to **y.**
YẸNUWATỌ, Mt 7:5 **Y.**! De atinpo sẹ whẹ
Mt 15:7 **y.** lẹ, Isaia do dọdai gando mì go
Mt 23:13 wekantọ lẹ po Falesi lẹ po, **y.** lẹ
Mt 24:51 na ẹn otẹn do **y.** lẹ sẹnsẹn
YẸNUWIWA, Mt 23:28 mì gó na **y.**
Luk 12:1 otọn Falesi lẹ tọn, yin **y.**
Luk 20:47 gbọn **y.** dali hodè gaa
Lo 12:9 owanyi mìtọn ni tin matin **y.**
2Kọ 6:6 gbọn owanyi matin **y.** dali
Ga 2:13 Ju lẹ biọ **y.** mẹ
1Ti 4:2 **y.** mẹhe nọ dolalo lẹ tọn
1Ti 1:5; 2Ti 1:5.
YẸNUWIWA, MATIN, 1Pi 1:22 owanyi **m.** mẹ
YẸWHE (LẸ), Ow 17:18 lilatọ **y.** jonọ lẹ tọn
Ow 25:19 sinsẹn-bibasi hlan **y.**
1Kọ 8:5 delẹ tin he yin yiylọdọ **y.**
2Kọ 4:4 **y.** titonu ehe tọn ko
YẸWHEGÁN, Mt 5:12 dohomẹkẹn **y.** he jẹnukọn
Mt 7:15 **y.** lalo to avò lẹngbọ tọn mẹ
Mt 13:57 **Y.** ma nọ gọn ma doyẹyi
Mk 13:22 **y.** lalo lẹ na fọn
Ow 3:21 Jiwheyẹwhe do gbọn **y.** wiwe
Ow 3:22 na ze **y.** he taidi yẹn daga
Jak 5:10 yí **y.** lẹ, di ohia
Osọ 11:18 nado na ale **y.** lẹ
Osọ 16:13 sọn onù **y.** lalo lọ tọn mẹ
Mt 11:9; Joh 7:40; Osọ 18:24; 19:20.
YẸWHEGÁN LALO (LẸ),
Mt 7:15 **y.** to avò lẹngbọ tọn mẹ
1Jo 4:1 **y.** susu ko sọawuhia
Mt 24:11; 2Pi 2:1; Osọ 16:13.
YẸWHEGÁN-YỌNNU, Osọ 2:20.
Luk 2:36, 37 **y.** Anna, he tindo owhe [84]
YẸWHEHO, Mt 24:14 **y.** ahọluduta tọn na yin
1Kọ 1:21 gbọn nulunu he yin **y.** etọn do
Mt 4:23; 9:35; Ow 28:31; Ga 2:2.
YẸWHEHODIDỌ, Luk 11:32.
1Kọ 15:14 eyin Klisti ma yin finfọn, ovọ́ wẹ **y.**
YẸWHEHODỌ, Mt 4:17 Jesu jẹ **y.** ji
Luk 8:1 gbétatò de mẹ jẹ de mẹ, bo to **y.**
Mt 3:1.
YẸWHEHODỌTỌ, 1Ti 2:7 yẹn yin dide di **y.**
2Ti 1:11 yẹn yin dide taidi **y.** podọ apọsteli
2Pi 2:5 Noa, **y.** dodo tọn
YẸWHENỌ, 1Pi 2:9 **y.** he to sinsẹn di ahọlu
Osọ 20:6 **y.** lẹ nasọ duahọlu owhe fọtọ́n
YẸWHENỌ DAHO, Heb 5:5; 9:25.
Heb 3:1 lẹn apọsteli podọ **y.** pọ́n—Jesu
Heb 6:20 Jesu, mẹhe ko lẹzun **y.**
YẸWHENỌDUTA, Heb 7:11.
Heb 7:24 **y.** etọn ma tindo mẹjẹmẹtẹnmẹ
1Pi 2:5 **y.**, nado sán avọ́ gbigbọmẹ tọn
YẸWHENỌGÁN, Joh 19:15.
YẸWHE-YỌNNU, Ow 19:27, 37.
YẸYI, Lo 9:21 núzinzan de na yizan **y.** tọn
Flp 4:8.
YẸYI DAHO, Flp 3:8 di onú gúgú na **y.** wutu
YÍ, Mk 9:37 Mẹdepope he **y.** dopo to
Luk 15:2 Dawe ehe nọ **y.** ylandonọ lẹ
1Ti 5:10 ewọ ko nọ **y.** jonọ lẹ
Jak 5:7 Glesi nọ **y.** homẹfa do nọtẹpọn
YIAGA, Lo 3:1 etẹwẹ hẹn Ju lẹ **y.** hú mẹdevo lẹ
Flp 2:3 pọ́n mẹdevo lẹ do yé **y.** hú mì
Flp 2:9 Jiwheyẹwhe ze e do otẹn **y.** mẹ
1Pi 2:13 vlavo na ahọlu taidi mẹhe **y.**
Luk 14:7, 8.
YIAGA HUGAN, 1Kọ 12:31 aliho he **y.** hia mì
2Kọ 3:10 gigo he **y.** ẹn
Flp 4:7 jijọho Jiwheyẹwhe tọn he **y.**
YIAHỌSU, Lo 12:19, mì **y.** na mìde blo
Osọ 19:2 **y.** ohùn afanumẹ lẹ tọn
Osọ 6:10.
YIAMISISADODE, 2Kọ 1:21 ewọ he **y.** mí wẹ
Heb 1:9 Jiwheyẹwhe **y.** we po amì po
YIAVUNLỌ, Luk 12:11 nuhe mì na dọ nado **y.**
Ow 25:16 dotẹnmẹ nado dọho bosọ **y.**
Flp 1:16 yẹn tofi nado **y.** na wẹndagbe
1Pi 3:15 mì wleawu whepoponu nado **y.** to
Ow 19:33.
YÌDO, Flp 3:21 na vọ́ agbasa mítọn he **y.** lọ jlado
2Kọ 10:1.
YÍ, DOGO, Kọl 3:12 mì **y.** owanyi sisosiso
YÍ, DOGỌ, Mt 6:27.
Luk 12:25 Mẹnu wẹ sọgan **y.** awagbà dopo
Ga 3:15 alẹnu, ma **y.** nude gba
YIDOGỌNA, Osọ 22:18 Eyin mẹdepope **y.**
YIGO, 1Ti 3:6 ewọ nikaa gbọn kikla dali **y.**
YIGỌYIGỌ-DONA, Jak 1:6 jẹhọn to **y.**
YIGBE, Ow 24:14 yẹn **y.** ehe tọn na we
Jak 5:16 **y.** ylando tọn na ode awetọ
1Jo 1:9.
YIGBENA, Mt 19:8 Mose do **y.** mì
Mt 7:23.
YILIZỌN, Mt 20:28 Visunnu wá, nado **y.**
1Ti 3:13 sunnu he nọ **y.** to aliho dagbe mẹ
Heb 1:14 gbigbọ yin didohlan nado **y.**
Heb 6:10 mì ko **y.** na omẹ wiwe lẹ
Mt 25:44.
YÌN, Joh 14:15 mì na **y.** gbedide ṣie lẹ
Joh 14:21 Ewọ he **y.** yé, yiwanna mi
Ow 20:28 **y.** agun Jiwheyẹwhe tọn
Lo 15:24 **y.** mi jẹ aliho ji
1Kọ 9:26 to akotokún **y.**
1Ti 4:6 yí ohó yise tọn lẹ do **y.** dewe
1Pi 5:2 **y.** lẹngbọpa sọn ojlo mẹ wá
YINKỌ, Heb 12:23 **y.** mẹhe tọn yin kinkàndai

YINKỌ DAI, ZE, Luk 2:1 gbedide nado **z.**
YINUKỌN, Flp 3:16 obá he mẹ mí ko **y.** jẹ
2Jo 9 Mẹdepope he **y.** zẹ̀ nuplọnmẹ
YINUKUNDOMỌ, Kọl 1:16 onú **y.** po
YÍ NUKUNPẸVI DO PỌ́N, Tit 2:15 **y.** we blo
YINUWA, 2Kọ 1:12 **y.** to aihọn mẹ
1Pi 1:14 mì **y.** sọgbe hẹ wunvi ba blo
2Tẹ 3:7.
YINYAN, Joh 9:22 yin **y.** sọn sinagọgu mẹ
Joh 12:31 ogán aihọn tọn na yin **y.**
Joh 12:42 nikaa yin **y.** sọn sinagọgu mẹ
YINYỌNẸN, Mt 10:26 aṣli he ma na wá yin **y.**
1Kọ 13:12 dile yẹn yin **y.** hezeheze do
2Kọ 6:9 ma yin **y.** ṣogan yin **y.**
2Kọ 1:13.
YINYỌNẸN, HẸN ZUN, Ga 1:11 yẹn **h.** na mì
YINYỌNẸN JẸNUKỌN, 1Pi 1:20 ewọ yin **y.**
YISE, Luk 18:8 ewọ na mọ **y.** to aigba ji ya?
Joh 3:16 mẹdepope he do **y.** hia to ewọ mẹ
Joh 3:33 **y.** dọ Jiwheyẹwhe yin nugbonọ
Ow 26:8 Naegbọn e vẹawuna mì nado **y.**
Lo 4:13 gbọn dodowiwa na **y.** wutu dali
Lo 4:20 ma tindo ayihaawe to **y.** mẹ
Lo 10:9 tindo **y.** dọ Jiwheyẹwhe
Lo 14:23 ma yin gbọn **y.** dali yin ylando
2Kọ 13:5 Mì nọ tẹn mìde pọ́n eyin mì to **y.**
Ga 3:8 lá omẹ lẹ di dodonọ na **y.** wutu
Ga 3:11 dodonọ na nọgbẹ̀ gbọn **y.** dali
Ga 6:10 mẹhe gando mí go to **y.** mẹ
Efe 4:5 Oklunọ dopo, **y.** dopo, baptẹm
2Tẹ 3:2 **y.** ma yin nutindo mẹlẹpo tọn
1Ti 6:12 Nọ hoavùn dagbe **y.** tọn
2Ti 4:7 yẹn ko tẹdo **y.** lọ go
Heb 11:1 **Y.** wẹ nukundido dejidego
Heb 11:6 matin **y.**, e ma yọnbasi nado
Heb 12:2 Jesu, Mẹhe hẹn **y.** zun pipé
Jak 2:19 aovi lẹ **y.** bosọ sisọ
Jak 2:26 **y.** matin azọ́n yin oṣiọ
1Pi 1:7 nuhọakuẹ-yinyin **y.** mìtọn tọn
1Pi 5:9 lodo to **y.** mẹ, to yinyọnẹn mẹ
1Jo 5:1 **y.** dọ Jesu wẹ Klisti
1Jo 5:4 he gbawhàn aihọn tọn, **y.** mítọn
Ow 4:32; 15:7; 16:31; Lo 4:3; 2Kọ 5:7; Efe 6:16; 1Ti 4:1.
YÍ, SÈ. Sọ pọ́n YISE, TINDO.
Joh 5:24 **y.** ewọ he do mi hlan
Mt 21:32; Joh 4:39; 2Tẹ 2:12; 1Ti 3:16; 1Jo 4:1.
YISE DOHIA, TO, Lo 10:4 mẹhe **t.** nido jẹ
Ga 3:22 opagbe nido yin nina mẹhe **t.**
YISE MATINDO, Mk 6:6 **y.** yetọn paṣa ẹ
Lo 11:23 eyin yé ma gbọṣi **y.** yetọn mẹ
Heb 3:19 yé ma sogan biọ e mẹ na **y.** wutu
Mt 13:58; Lo 3:3; 11:20; 1Ti 1:13.

YISE, MẸHE, Ow 5:14 **m.** to Oklunọ mẹ lẹ
YISE, MỌN, Ow 26:11 gánnugánnu nado **m.**
YISE, TINDO, Joh 9:35 **t.** to Visunnu mẹ
Joh 11:48 yemẹpo **t.** to ewọ mẹ
Joh 12:42 ogán lẹ **t.** to ewọ mẹ
Joh 12:44 **t.** to yẹn mẹ, ma **t.** to yẹn kẹdẹ
Ow 10:43 omẹ he **t.** to ewọ mẹ na mọ jona
Lo 10:14 mẹhe mẹ yé ma ko **t.** te
Flp 1:29 ma yin nado **t.** kẹdẹ gba
Joh 2:11; 7:48; 9:36, 38.
YISE MẸ, MẸYỌYỌ TO, 1Ti 3:6 e ma yin **m.**
YISENỌ, 1Ti 6:2 to devizọn wà na yin **y.**
1Pi 2:7 e họakuẹ, na mì yin **y.** wutu
YISE TINTINDO, Lo 4:20 ayihaawe to **y.** mẹ
YIWANNA, Mt 22:37 Hiẹ dona **y.** Jehovah towe
Joh 3:16 Jiwheyẹwhe **y.** aihọn sọmọ bọ
Joh 5:20 Otọ́ **y.** Visunnu
Joh 12:25 Ewọ he **y.** alindọn etọn na hù i
Joh 15:19 aihọn na **y.** etọn titi
Lo 8:37 gbawhàn gbọn mẹlọ he **y.** mí
Lo 9:13 Yẹn **y.** Jakọbu, gbẹwanna Esau
2Kọ 9:7 Jiwheyẹwhe **y.** nunamẹtọ
Kọl 3:19 asu lẹ, mì nọ **y.** asi mìtọn
Tit 2:4 flinnu yọnnu lẹ nado **y.** asu yetọn
Heb 1:9 Hiẹ **y.** dodowiwa, podọ gbẹwanna
1Jo 2:15 Mì **y.** aihọn kavi onú he to aihọn
Osọ 3:19 Mẹhe yẹn **y.** lẹ wẹ yẹn nọ wọhẹ
Osọ 20:9 lẹdo omẹ wiwe lẹ po tòdaho **y.** lọ
Joh 11:3, 5; 12:43; 13:23, 34; 2Ti 4:8; Tit 3:15; 1Jo 4:10.
YÌYÌ, Luk 9:31 jẹ hodọ ji gando **y.** etọn go
2Pi 1:15 **y.** ṣie godo, mìwlẹ nido penugo
YIYIAMISISADODE, 1Jo 2:20 **y.** gbọn omẹ wiwe
YÍYÍ NA, Juda 3.
YIYIZAN, 1Ti 4:8 agbasa **y.** yin alenu na vude
YIYLỌ, Lo 9:26 **y.** visunnu Jiwheyẹwhe tọn lẹ
1Kọ 1:9 **y.** nado tindo mimá hẹ Klisti
1Kọ 1:26 nuyọnẹntọ susu ma yin **y.**
Ga 5:13 **y.** do mẹdekannujẹ mẹ
Efe 4:4 **y.** do todido dopo mẹ
Ow 22:16; 1Kọ 1:26; 1Pi 2:21.
YIYLỌDỌ, Lo 7:3 ewọ na yin **y.** ayọdetọ eyin e
1Jo 3:1 **y.** ovi Jiwheyẹwhe tọn lẹ
YÍ, ZAN, 1Kọ 7:21 **y.** dotẹnmẹ hundote lọ
1Kọ 9:25 to agbàwhlẹn nọ **y.** mawazẹjlẹgo
2Kọ 12:15 yẹn na **y.** dee na alindọn mìtọn
YLAN, 1Pi 4:3 boṣiọ-sinsẹ̀n he **y.** lẹ
YLANDO, Mt 12:31 **Y.** do gbigbọ ma na yin
Mt 26:28 jona **y.** lẹ tọn do ota mẹsusu
Mk 3:29 zánnu do gbigbọ, **y.** madopodo
Joh 1:29 ze **y.** aihọn lọ tọn yì!
Ow 3:19 mì lẹnvojọ na yè nido súnsún **y.**
Lo 4:8 omẹ he Jehovah ma hia **y.** etọn
Lo 5:12 **y.** gbọn omẹ dopo gblamẹ biọ

Lo 5:21 **y.** po okú po dugán taidi ahọlu
Lo 6:23 ale **y.** tọn wẹ okú
Lo 7:7 ma na yọ́n **y.** eyin e ma yin Osẹ́n
Lo 7:13 na **y.** nido ylan dogọ
Lo 8:2 tún we sọn osẹ́n **y.** po okú po
Lo 14:23 nudepope ma gbọn yise dali yin **y.**
1Kọ 6:18 galilọ. **Y.** do agbasa etọn go
2Kọ 5:21 ma yọ́n **y.** ewọ hẹn nado yin **y.**
Heb 10:12 avọ́sinsan dopo na **y.** lẹ kakadoi
Heb 10:17 Yẹn ma nasọ flin **y.** yetọn lẹ
Heb 10:26 eyin mí hẹn **y.** zun aṣa to whenue
Heb 12:1 de **y.** he nọ bẹpla mí po awubibọ
Jak 1:15 ji **y.**; **y.**, hẹn okú wá
Jak 4:17 yọ́n nuhe sọgbe bo ma wà, **y.** wẹ
Jak 5:15 eyin e wà **y.** lẹ, na yin jijona ẹn
1Jo 3:8 Lẹgba ko to **y.** wà sọn
Osọ 18:4 ma jlo nado tindo mimá to **y.** etọn
Ow 10:43; 1Ti 5:24; Heb 11:25; 1Jo 1:8, 9; 5:16.

YLANDONỌ, Luk 13:4.
Mt 11:19 họntọn tòkuẹ-ṣinyantọ po **y.** lẹ po
Luk 15:2 Dawe ehe nọ yí **y.** lẹ bo nọ dùnú
Luk 15:7 ayajẹ sù to olọn do **y.** dopo ji
Luk 18:13 Jiwheyẹwhe wàlẹblanu na, yẹn **y.**
Joh 9:31 Jiwheyẹwhe ma nọ dotoaina **y.** lẹ
Lo 5:8 dile mí gbẹ́ to **y.** yin, Klisti kú
Lo 5:19 mẹsusu lẹzun **y.** gbọn tolivivẹ
Lo 6:6 agbasa **y.** mítọn ma do huhlọn
1Ti 1:9 osẹ́n yin didoai, na **y.** lẹ
1Ti 1:15 Klisti wá nado whlẹn **y.** lẹ
Heb 7:26 yẹwhenọ daho gbọnvona **y.** lẹ
Jak 5:20 mẹhe hẹn **y.** de gọwá
1Pi 4:18 fie wẹ **y.** na te?

YLANHÙN, Mt 8:28.

YLANKAN, Mt 7:18 atin **y.** ma sọgan de sinsẹ́n
Mt 12:33 atin **y.**, sinsẹ́n etọn nasọ yin **y.**
Mt 24:48 eyin afanumẹ **y.** dọ to ahun mẹ
Joh 5:29 mẹhe wà onú **y.** lẹ na
Lo 13:10 Owanyi ma nọ wà onú **y.**
1Kọ 10:6 ma nado tindo ojlo to onú **y.** mẹ
1Kọ 15:33 Gbẹdido **y.** hẹn walọ dagbe gble
Efe 5:16 na **y.** wẹ azán lẹ wutu
Kọl 3:5 ojlo **y.** po nukunkẹn po
1Ti 6:1 ma nado yin ohó **y.** dọ do e go
1Ti 6:10 adọ onú **y.** wunmẹ lẹpo tọn
Tit 2:8 ma tindo onú **y.** nado dọ gando mí
Jak 1:13 ma yin whiwhlẹpọn po onú **y.** po
Mt 12:35; Luk 16:25; Joh 3:20; Lo 9:11; 12:9; Jak 3:16.

YLANWATỌ, 1Pi 2:12 hodọ jẹagọdo mì di **y.**
1Pi 4:15 mì jiya taidi **y.** blo

YLANWIWA, 1Kọ 5:8 otọ́n ylankan po **y.** tọn po
1Kọ 14:20 yin ovivu lẹ to **y.** mẹ

YLỌ, Ow 2:21 he **y.** oyín Jehovah tọn
Lo 8:30 mẹhe e de jẹnukọn wẹ e **y.**
1Pi 2:9 **y.** mì sọn zinvlu mẹ wá hinhọ́n
Lo 10:13; 1Tẹ 4:7.

YOZÒ, Mt 20:12; Osọ 7:16.

YOZÒ SINSINYẸN, Luk 12:55 dọ, **Y.** na tin

YỌ́, Jak 1:11 owhè nọ hẹn ogbé **y.**
2Pi 3:10 nugonu he hùnmiyọ́n lẹ na **y.**
2Pi 3:12 nugonu he hùnmiyọ́n lẹ na **y.**!
1Pi 1:24.

YỌDÒ, Mt 23:27 **y.** he yè sá onú wewe do
Mt 23:29 doaṣọ́na **y.** dodonọ lẹ tọn
Mt 27:61 Malia to aisinsin to **y.** nukọn
Mt 27:52, 60; Mk 6:29; Joh 11:17.

YỌDÒ OFLIN TỌN, Joh 5:28 mẹhe to **y.** lẹ mẹ

YỌN, Jak 5:2 Adọkunnu mìtọn lẹ ko **y.**

YỌ́N. Sọ pọ́n OYỌNẸN HE PEGAN.
Mt 7:20 sinsẹ́n yetọn dali wẹ mì na **y.**
Joh 8:32 **y.** nugbo, nugbo nasọ hẹn mì jẹ
Joh 10:14 yẹn **y.** lẹngbọ ṣie, lẹngbọ ṣie **y.** mi
Joh 17:3 Ehe wẹ ogbẹ, dọ yé ni **y.** hiẹ
1Kọ 11:29 ma **y.** nuhe agbasa lọ nọtena

YỌNBASI, Mt 19:26 onú lẹpo **y.** na Jiwheyẹwhe
Mt 24:24 hẹn mẹdide lẹ buali, eyin e **y.**
Mt 26:39 eyin e **y.**, kọfo ehe ni juwayi
Heb 10:4 ma **y.** na ohùn oylnsú lẹ tọn
Ow 2:24; Lo 12:18; 1Kọ 11:20.

YỌNBASI, MA, Mt 19:26 Gbẹtọ lẹ wẹ ehe **m.** na
Mk 10:27; Heb 11:6.

YỌNẸN, Mt 5:3 Ayajẹnọ wẹ mẹhe **y.** dọ yé tindo
Lo 8:28 **y.** dọ Jiwheyẹwhe hẹn azọ́n lẹpo
2Kọ 1:8 mí ma tlẹ **y.** dọ mí na gán
1Jo 3:2.

YỌ́N HUGAN, Heb 8:6 alẹnu he **y.**
Lo 2:18.

YỌ́N, HUGAN, Heb 1:4.

YỌ́N-NA-YIZAN, Luk 16:8 yọnnuin to aliho **y.**

YỌNNU, Joh 2:4 **Y.**, etẹwẹ kọ̀n yẹn po hiẹ po
Joh 19:26 Jesu, dọna onò etọn: **Y.**, pọ́n!
Lo 1:26 **y.** diọ zinzan jọwamọ tọn yetọn
1Kọ 11:3 sunnu wẹ ota **y.** tọn
1Kọ 11:10 **y.** ni tindo ohia mẹmẹgloṭọn
1Kọ 11:12 kẹdẹdile **y.** wá sọn sunnu mẹ do
1Kọ 14:34 **y.** lẹ ni gbọṣi abọẹ to agun mẹ
1Ti 2:11 **y.** ni nọ plọnnu to abọẹninọ mẹ
1Ti 2:12 ma nagbè **y.** nado plọnmẹ, kavi
Tit 2:4 flinnu **y.** lẹ nado yiwanna asu
1Pi 3:7 núzinzan madogánnọ de, **y.**
Osọ 12:1 **y.** he yè yí owhè do doaṣọ́na
Osọ 12:17 dlagọni lọ gblehomẹ do **y.** lọ go
Osọ 14:4 ma yí **y.** do hẹn yede flu
Osọ 17:3 **y.** de to aisinsin to gbekanlin ji
Mt 11:11; 24:41; Luk 1:38; 1Ti 3:2.

YỌNNUIN, Luk 16:8.
1Kọ 1:25 nulunu Jiwheyẹwhe tọn **y.** hú
YỌNNU NUKUNDEJI, Ow 17:4 **y.** susu wàmọ
YỌN PINPẸN, 1Kọ 16:18 **y.** omẹ mọnkọtọn lẹ
YỌNWHANPẸ, Mt 23:27 **y.** to gbonu
Lo 10:15 Lehe afọ lẹ **y.** do sọ!
1Kọ 12:23 nugonu mítọn he ma **y.** lẹ wẹ **y.**
Heb 11:23 yé mọdọ ovi pẹvi lọ **y.**
YỌPỌ, 1Kọ 13:11 whenue yẹn yin **y.**, yẹn nọ
1Jo 5:21 **Y.** lẹ, mì hó mìde sọta boṣiọ
YỌPỌ SUNNU (LẸ), Mt 2:16; 17:18; 21:15.
YỌPỌVU, Mt 18:3 Eyin mì ma diọ bo di **y.**
Mt 19:14 Mì jo **y.** lẹ do, mì sọ glọnalina
Luk 9:47 ylọ **y.** de do ede dè
Mt 21:16.
YỌYỌ, Mt 26:29 nù **y.** etọn hẹ mì to ahọluduta
Joh 13:34 Gbedide **y.** de wẹ yẹn to nina mì
Lo 6:4 mílọsu lẹ dona zan gbẹzan **y.** de
2Kọ 5:17 hẹ Klisti, ewọ yin nudida **y.** de
Kọl 3:10 yí gbẹtọ-yinyin **y.** lọ dogo
1Pi 1:23 yè ko vọ́ mì ji **y.**
2Pi 3:13 olọn **y.** lẹ po aigba **y.** de po
Osọ 14:3 Yé to hànji taidi ohàn **y.** de
Osọ 21:5 Pọ́n! Yẹn to onú lẹpo hẹn zun **y.**
Luk 22:20; Ga 6:15; Heb 10:20; Osọ 3:12.
YUJẸHỌN, Mt 14:30.
YUUDIDI, 2Pi 2:17 **y.** zinvlu tọn yin hihla dai
Juda 13 he **y.** zinvlu tọn yin hihla dai na

Z

ZÀ, Luk 15:8 **z.** ohò̀ etọn mẹ bosọ dín
ZAN, 1Kọ 7:31 mẹhe to aihọn lọ **z.** lẹ taidi
ZANHẸMẸ, OJLO, Lo 1:26.
1Tẹ 4:5 e ma yin to **o.** nukunkẹn tọn
ZANHẸMẸ, OJLO ZOGBE,
Kọl 3:5 mawé, **o.** tọn, ojlo ylankan
ZÁNMẸ, 1Tẹ 5:2 ja kẹdẹdi ajotọ de to **z.**
ZÁNNU, Mk 3:29 **z.** do gbigbọ wiwe go
2Pi 2:10 omẹ gigonọ lẹ ṣigba nọ **z.**
Osọ 16:21 **z.** do Jiwheyẹwhe go
1Ti 1:20; Jak 2:7; Osọ 13:6.
ZANNU, Mt 21:42 **Z.** he hò̀dotọ lẹ gbẹ́ dai
Luk 19:40 Eyin ehelẹ nabọẹ, **z.** lẹ na dawhá
Lo 9:32 Yé dahli to **z.** ahlidida tọn ji
2Kọ 3:3 e ma yin do **z.** paa ji, ṣigba do **z.**
1Pi 2:6 Yẹn to **z.** de zedai to Ziọni
ZANNU AHLÌDA TỌN, Mt 18:7 na **z.** lẹ wutu!
ZANNU PẸVI, Osọ 2:17 oyín yọyọ de to **z.** ji
ZANNU TITẸ́, Joh 19:13.
ZAṢE, Luk 19:2, 5, 8.
ZEBEDE, Mt 4:21; Luk 5:10; Joh 21:2.
ZEBULUNI, Osọ 7:8.
ZEDAGA, Mt 23:12.
ZE, DAGA, Mt 23:12 **z.** ede wẹ yè na whiwhẹ
Ow 5:31 Jiwheyẹwhe **z.** ewọ
1Kọ 13:4 Owanyi ma nọ **z.** ede
Flp 2:9 [E] **z.** e do otẹn he yiaga mẹ
1Pi 5:6 na ewọ nido **z.** mì to ojlẹ sisọ mẹ
ZE, DO ALỌMẸ, 2Kọ 5:19 **z.** ohó lọ na mí
2Ti 2:2 **z.** onú ehelẹ na omẹ nugbonọ lẹ
1Pi 4:19 **z.** alindọn yetọn na Mẹdatọ
ZE, DONUKỌNNA, Efe 5:27.
ZEJO. Sọ pọ́n MẸDEZEJO NA JIWHEYẸWHE.
Ow 17:23 to mìde **z.** to mayọnẹn mẹ
Ow 2:42.
ZE, JO, Ow 6:4 míwlẹ na **z.** míde na odè
Lo 6:13 **z.** mìde na Jiwheyẹwhe
1Jo 3:16 **z.** alindọn etọn na mítọn wutu
Mt 10:17.
ZEKALIA 2., Luk 11:51 ohùn **Z.**, mẹhe yè hù
ZEKALIA 5., Luk 1:5, 12, 18, 40, 67.
ZE, MÌ, 2Kọ 5:4 ogbè nido **z.** dehe nọ kú lọ
ZẸ̀, 2Pi 1:19 sunwhlẹvu afọnnu tọn do **z.**
Heb 11:11.
ZẸẸMẸ, Mk 7:14; 8:21; Luk 8:10.
ZẸẸMẸ, BASI, Ow 15:14 Simeọni **b.** lehe
ZẸẸMẸDO, Ow 2:12 Etẹwẹ ehe lẹpo **z.**?
Heb 12:27 Whladopo dogọ **z.** didesẹ
Luk 2:19.
ZẸGẸ, Mt 11:30 **z.** ṣie bọawu bọ agbàn ṣie fua
2Kọ 6:14 Mì biọ **z.** glọ hẹ mayisenọ lẹ blo
Mt 11:29; Ga 5:1.
ZẸJLẸGO, Lo 13:13 e ma yin ahànnu-**z.**
2Ti 4:15 diọnukunsọ ohó mítọn **z.**
ZẸ́NDOTỌ, Mt 27:7 hò aigba **z.** tọn nado dì
Lo 9:21 Be **z.** ma nọ tindo aṣẹ do okò ji
ZẸNTIN, Ow 28:8 **z.** to tuklado otọ́ Publiu tọn
ZẸ̀PÁ, Lo 3:12 Gbẹtọ lẹpo wẹ ko **z.**
ZINDONUKỌN, Ow 9:31 agun **z.** to budisi
ZINGIDI, Ow 21:34 ma sè na **z.** wutu
ZINGBEJIZỌNLIN, Luk 15:13.
Osọ 18:17 mẹhe nọ **z.** yì fidepope
ZINNUDO, Tit 3:8 **z.** onú ehelẹ ji sinsinyẹn
ZÍN NUKUN, 1Pi 1:12 angẹli to jijlo nado **z.** do
ZINVLU, Mt 25:30 dlan afanumẹ do **z.** mẹ to
Joh 3:19 gbẹtọ yiwanna **z.**
1Tẹ 5:4 mì ma to **z.** mẹ, bọ azán enẹ
1Pi 2:9 ylọ mì sọn **z.** mẹ
1Jo 1:5 **z.** ma tin to ewọ mẹ
Mt 6:23; Joh 6:17; 2Kọ 6:14; Efe 4:18.
ZINZIN, Lo 3:11 mẹdepope ma tin he tindo **z.**
1Kọ 1:19; Osọ 13:18; 17:9.
ZINZINTỌ, Mt 10:16 **z.** taidi odàn ṣogan
ZINZỌNLIN, 2Kọ 2:14.
Efe 2:2 mìwlẹ ko **z.** sọgbe hẹ aihọn ehe
Efe 4:1 **z.** sọgbe hẹ oylọ he mẹ mì

Kọl 2:15 **z.** awhàngbigba tọn
1Jo 2:6 to zọnlinzin kẹdẹdile omẹ enẹ **z.**
ZIỌNI, Mt 21:5 **Z.**, Pọ́n! Ahọlu towe ja
Lo 11:26 **Z.** wẹ whlẹngántọ lọ na wá sọn
Heb 12:22 mìwlẹ ko dọnsẹpọ Osó **Z.** de
Lo 9:33; 1Pi 2:6.
ZIZEDAGA, Kọl 3:1 eyin mì yin **z.** hẹ Klisti
Jak 1:9 wamọnọ ni jẹaglin do **z.** etọn ji
Mt 11:23; Ow 2:33.
ZIZEDLAN, Mt 5:25; 7:19.
ZIZEJO, Lo 4:25 Ewọ yin **z.** na sẹ́nmẹjiję
ZIZE, PLÁ. Sọ pọ́n WHÈ DO NÚGO, WHIWHÈ DO NÚGO.
Ow 5:30 **z.** e do pòtin go dali
Ow 10:39 **z.** e do pòtin de go dali
ZLỌN, Osọ 12:14 **z.** yì danfafa ji
ZÒHỌ, Mt 13:42.
ZOHUNHUN, Ow 18:28 e yí **z.** do dohia
Lo 10:2 yé tindo **z.** na Jiwheyẹwhe; ṣigba
Joh 2:17; 1Kọ 12:31; 14:1; Ga 4:17; Flp 3:6.
ZOHUNHUNNỌ, Lo 1:27 **z.** to afọdidona ojlo
Ga 1:14 yẹn yin **z.** na aṣa lẹ
Tit 2:14 **z.** na azọ́n dagbe lẹ
Luk 6:15; Ow 1:13; 1Pi 3:13; Osọ 3:19.
ZÒMẸ. Pọ́n GẸHẸNNA, HADẸS, ṢEOL, TALTALU.
ZỌNLINZIN, Joh 6:19 yé mọ Jesu to **z.** to ohù ji
Efe 5:15 nọ payi tlala dọ lehe mì to **z.** do
Ow 3:8.
ZÙN, 1Pi 4:4 yé nọ to mì **z.** mapote
ZÙNZÙN, Ow 18:6.
ZUYA, Mt 2:11; Joh 19:39.

NUDỌNAMẸ DOGỌ

1 Oyín Jiwheyẹwhe Tọn Hinhẹn Biọ Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ Mẹ 507

2 Oyín Jiwheyẹwhe Tọn Gigọ̀ Do Otẹn Etọn mẹ to Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ Mẹ 513

3 Jesu—Omẹ de He Taidi Jiwheyẹwhe; Yẹwhe 515

4 "Galilọ"—Kọndopọ Zanhẹmẹ Tọn He Ma Sọgbe Wunmẹ Lẹpo 516

5 Tintin Tofi Klisti Tọn (Palousia) 518

6 "Yatin" 520

7 "Alindọn"—Nudida Gbètẹ de, Gbẹtọ Kavi Kanlin; Ogbè Taidi Gbẹtọ Nuyọnẹntọ de; Yizan Devo Lẹ 522

8 "Hadẹs," "Ṣeol"—Yọdò Paa Gbẹtọvi lẹ Tọn; Yọdomẹ 524

9 "Gẹhẹnna"—Ohia Vasudo Mlẹnmlẹn Tọn 525

10 Hogbe lọ lẹ "Alẹnu Hoho lọ" po "Alẹnu Yọyọ lọ" Po 526

11 Jijlẹ Akuẹ Tọn, Osin Tọn po Tedidi Tọn lẹ Po 527

12 Nujijọ Tangan lẹ to Gbẹzan Aigba ji Tọn Jesu Tọn Whenu ... 528

13 Yẹdide Ahọluduta Pọmẹ Tọn He Yin Sauli, Davidi po Sọlomọni po Tọn 536

14 Yẹdide Palestine Tọn to Lizọnyizọn Jesu Tọn Whenu 537

SÁNDOGLI YINKỌ OWE LẸ TỌN: To nudọnamẹ dogọ lọ pete mẹ, eyin nudọnamẹ lẹ yin nina, dandannu wẹ e yin nado dlẹnalọdo alọnuwe dowhenu tọn susu lẹ, *papyrus* lẹ po owe weda-susunọ hohowhenu tọn lẹ po. Todohukanji he bọdego do sándogli yinkọ owe he yin alọdlẹndo to nudọnamẹ dogọ lọ lẹ mẹ tọn hia.

B	Alọnuwe Vatican tọn 1209, Glẹki, owhe kanweko ẹnẹtọ W.M, Tòdaho Vatican, Lomu, H.S., G.S.
Dy	*Douay Version*
J[21]	*The Emphatic Diaglott* (Greek-English interlinear), gbọn Benjamin Wilson dali, New York, 1864, yin vivọ́zin gbọn Watch Tower Bible and Tract Society dali, Brooklyn, 1942.
KJ	*King James Version*
LXX	*Septante,* Glẹki, yin zinzinjẹgbonu to tintan whenu to owhe kanweko atọ̀ntọ po awetọ po J.W.M. mẹ, H.S. (A. Rahlfs, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1935).
NW Ref. Bi.	*Les Saintes Écritures—Traduction du monde nouveau—avec notes et références*, [Glẹnsigbe] yin zinzinjẹgbonu gbọn Watchtower Bible and Tract Society dali, Brooklyn, 1984.

1

Oyín Jiwheyẹwhe Tọn (יהוה) Hinhẹn Biọ Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ Mẹ (Po Adà Vúnvún Wiawe He Nọgodona Ẹn lẹ Po)

Dopo to nugbo ayidego tọn lẹ mẹ gando alọnuwe Glẹki dowhenu tọn he tin-to-aimẹ todin lẹ podọ gando vọkan susu lẹ, yèdọ hohowhenu tọn lẹ po egbezangbe tọn lẹ po go wẹ yindọ oyín Jiwheyẹwhe tọn ma sọawuhia to yé mẹ. To Owe-wiwe Heblu tọn hohowhenu tọn lẹ mẹ, oyín enẹ yin tenọna diblayi whla 7000 gbọn wekun ẹnẹ ehelẹ יהוה dali, ehe nọ saba yin yiylọ to paa mẹ dọ Tetlaglamu bo yin tenọna gbọn wekun lọ lẹ *YHWH* (kavi, *JHVH*) dali. Lehe oyín lọ nọ yin yiylọ gbọn taun ma yin yinyọnẹn to egbé, ṣigba aliho he gbayipe hugan he mẹ e nọ yin yiylọ te wẹ "Jehovah." Sándogli oyín ehe tọn wẹ "Jah" (kavi, "Yah"), podọ e sọawuhia to susu oyín he yin mimọ to Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, podọ to hogbe pipà tọn lọ "Alleluia!" kavi, "Hallelujah!" mẹ he zẹẹmẹdo "Mì Pà Jah, mì gbẹtọ lẹ emi!"—Osọhia 19:1, 3, 4, 6.

To whenuena e yindọ Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ yin yiyidogọ to gbọdo glọ bo hẹn Owe-wiwe Heblu tọn lẹ sọgbe, bubusẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn sọn kandai Glẹki tọn lọ mẹ taidi nuhe ma sọgbe, titengbe to whenuena e yindọ Jakọbu dọna apọsteli lẹ po devi yọnhonọ lẹ po to Jelusalẹm to nudi ṣẹnṣẹn owhe kanweko tintan W.M. tọn dọmọ: "Simeọni ko basi zẹẹmẹ hezeheze gando lehe Jiwheyẹwhe to tintan whenu lẹ ayidonugo etọn hlan akọta lẹ nado de gbẹtọ lẹ sọn yé mẹ na oyín etọn do go." (Owalọ lẹ 15:14) Enẹgodo, nado nọgodona ehe, Jakọbu yihodọ sọn Amọsi 9:11, 12 mẹ, fihe oyín Jiwheyẹwhe tọn yin yiyizan te. Eyin Klistiani lẹ dona yin mẹhe yin dide na oyín Jiwheyẹwhe tọn, naegbọn oyín etọn he Tetlaglamu lọ nọtena dona yin didesẹ sọn Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ? Whẹwhinwhẹn he nọ saba yin nina na ehe ma sọgbe ba. E ko nọ yin linlẹn sọn whenu dindẹn die dọ whẹwhinwhẹn he wutu oyín Jiwheyẹwhe tọn ma yin mimọ to alọnuwe he tin-to-aimẹ todin lẹ mẹ wẹ yindọ oyín lọ busẹ sọn *Septante* (*LXX*) Glẹki tọn lọ mẹ, yèdọ lẹdogbedevomẹ tintan Owe-wiwe Heblu tọn lẹ tọn, ehe bẹjẹeji to owhe kanweko atọntọ J.W.M. tọn. Linlẹn ehe yin zize sinai do vọkan *LXX* lọ tọn lẹ ji dile e yin mimọ to alọnuwe daho owhe kanweko ẹnẹtọ po atọntọ W.M. tọn lẹ po mẹ do: Alọnuwe Vatican tọn 1209, Codex Sinaiticus, podọ Codex Alexandrinus. To ehelẹ mẹ, oyín Jiwheyẹwhe lọsu tọn yin lilẹdogbedevomẹ gbọn hogbe Glẹki tọn lọ lẹ Κύριος (*Ky'ri-os*) po θεός (*The·os'*) po yiyizan dali. Awugbopo nado do oyín lọ hia ehe yin pinpọnhlan taidi

alọgọnamẹnu de nado plọnmẹ dọ Jiwheyẹwhe dopo wẹ tin.

Linlẹn ehe ko yin agọjẹdo mlẹnmlẹn gbọn *papyrus* hihá *LXX* tọn he yin mimọ lọ dali ehe bẹ mimá awetọ owe Deutelonomi tọn hẹn. Dopo tata to adà vúnvún ehelẹ mẹ ma do apajlẹ *Ky′ri·os* kavi *The·os′* tọn hia nado nọ yin yiyizan do otẹn oyín Jiwheyẹwhe tọn mẹ gba, ṣigba to otẹn dopodopo mẹ, Tetlaglamu lọ nọ yin kinkàn po wekun Heblu tọn lẹ po tlọlọ.

To 1944, adà vúnvún *papyrus* ehe tọn de yin zinzinjẹgbonu gbọn W. G. Waddell dali to owe lọ *Journal of Theological Studies,* Bladopọ 45, weda 158-161 mẹ. To 1948, to Caire to Egipti, mẹdehlan Watch Tower Bible and Tract Society tọn he yin pinplọn to Giliadi awe delẹ mọ fọto adà vúnvún 18 *papyrus* ehe tọn lẹ yí bo biọgbè nado zín yé jẹgbonu. Enẹgodo, 12 to adà vúnvún ehelẹ mẹ sọawuhia to *Les Écritures grecques chrétiennes —Traduction du monde nouveau* [Glẹnsigbe] 1950 tọn mẹ, weda 13, 14. To gbesisọ mẹ hẹ fọto lọ lẹ he tin to owe ehe mẹ, dodinnanu atọn ehelẹ yin awuwlena: (1) A. Vaccari, "Papiro Fuad, Inv. 266. Analisi critica dei Frammenti pubblicati to: *'Les Écritures grecques chrétiennes—Traduction du monde nouveau'* [Glẹnsigbe] Brooklyn (N.Y.) 1950 tọn mẹ, weda 13s.," he yin zinzinjẹgbonu to *Studia Patristica* mẹ, Bladopọ I, Adà I, he yin awuwlena gbọn Kurt Aland po F. L. Cross po dali, to Berlin, to 1957, weda 339-342; (2) W. Baars, "Papyrus Fouad Inv. sọha 266," he yin zinzinjẹgbonu to *Nederlands Theologisch Tijdschrift* mẹ, Bladopọ XIII, to Wageningen, to 1959, weda 442-446; (3) George Howard, "The Oldest Greek Text of Deuteronomy," he yin zinzinjẹgbonu to *Hebrew Union College Annual* mẹ, Bladopọ XLII, to Cincinnati, to 1971, weda 125-131.*

To zẹẹmẹ bibasi do *papyrus* ehe ji mẹ, Paul Kahle kàn to owe *Studia Evangelica,* he yin awuwlena gbọn Kurt Aland, F. L. Cross, Jean Danielou, Harald Riesenfeld po W. C. van Unnik po dali, to Berlin, to 1959, weda 614 mẹ dọmọ: "Fọto adà *papyrus* dopolọ tọn lẹ yin vivọ́ zinjẹgbonu sọn fọto *papyrus* lọ tọn de mẹ gbọn *Watch Tower Bible and Tract Society* dali to hodidọ jẹnukọn lẹdogbedevomẹ

---

* Pọ́n weda 510, 511 na fọto adà vúnvún P. Fouad Inv. sọha 266 Deuteronomy *LXX* tọn lẹ. Mí ko na sọha adà vúnvún 12 ehelẹ, Tetlaglamu lọ he yè zẹhù lẹdo sọawuhia hugan whladopo to delẹ mẹ. Sọha 1, sinai do Deutelonomi 31:28 jẹ 32:7 ji, do Tetlaglamu lọ hia to hukan 7 po 15 po ji; sọha 2 (De 31:29, 30) do e hia to hukan 6 ji; sọha 3 (De 20:12-14, 17-19) to hukan 3 po 7 po ji; sọha 4 (De 31:26) to hukan 1 ji; sọha 5 (De 31:27, 28) to hukan 5 ji; sọha 6 (De 27:1-3) to hukan 5 ji; sọha 7 (De 25:15-17) to hukan 3 ji; sọha 8 (De 24:4) to hukan 5 ji; sọha 9 (De 24:8-10) to hukan 3 ji; sọha 10 (De 26:2, 3) to hukan 1 ji; sọha 11 yin mimá do awe (De 18:4-6) to hukan 5 po 6 po ji; podọ sọha 12 (De 18:15, 16) to hukan 3 ji.

Glẹnsigbe Alẹnu Yọyọ lọ tọn mẹ, to Brooklyn, New York, to 1950. Dopo to onú ayidego tọn lẹ mẹ to *papyrus* lọ mẹ wẹ yindọ Tetlaglamu lọ yin yiyizan po wekun Heblu tọn lẹ po tlọlọ na oyín Jiwheyẹwhe tọn. Dodinnanu he Pater Vaccari biọ dọ e ni yin bibasi na adà vúnvún *papyrus* lọ tọn lẹ he yin zinzinjẹgbonu wẹ dekọtọn do tadona he kọn e wá lọ mẹ dọ *papyrus* ehe dona ko yin kinkàn to nudi owhe 400 lẹ die jẹnukọnna *Codex* B, vlavo bo bẹ nukinkan *Septante* tọn he sọgbe hugan he tin to Deutelonomi mẹ hẹn, ehe mí tindo to egbehe."

Lẹndopọ adà vúnvún *LXX*[P. Fouad Inv. 266] tọn 117 wẹ yin zinzinjẹgbonu to *Études de Papyrologie*, Bladopọ 9 mẹ, to Caire, to 1971, weda 81-150, 227, 228 mẹ. Vọkan fọto tọn adà *papyrus* ehe lọ lẹpo tọn wẹ yin zinzinjẹgbonu gbọn Zaki Aly po Ludwig Koenen po dali to hosọ lọ glọ *Three Rolls of the Early Septuagint: Genesis and Deuteronomy*, to hosọ voovo lọ lẹ mẹ "Papyrologische Texte und Abhandlungen," Bladopọ 27, to Bonn, to 1980.

Sọn fọto adà vúnvún 12 owehihá *papyrus* ehe tọn lẹ mẹ, wehiatọ mítọn lẹ sọgan mọ fihe Tetlaglamu lọ sọawuhia te ehelẹ to vọkan *LXX* dowhenu tọn de mẹ. Owe dodinnanu tọn lẹ dohia dọ *papyrus* ehe na ko tin-to-aimẹ sọn owhe kanweko tintan J.W.M., enẹ wẹ, nudi owhe kanweko awe to bẹjẹeji *LXX* lọ tọn godo. Ehe dohia dọ *LXX* dowhenu tọn lọ bẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn hẹn to fidepope he e sọawuhia te to Heblu dowhenu tọn mẹ. Alọnuwe Glẹki tọn ṣinẹnẹ devo lẹ sọ bẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn hẹn ga. —Pọ́n *NW Ref. Bi.*, [Flansegbe] weda 1679-1681.

Be Jesu Klisti po devi etọn he kàn Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ po tindo vọkan *Septante* Glẹki tọn lẹ he mẹ yè yí Tetlaglamu do kàn oyín Jiwheyẹwhe tọn do wẹ ya? Mọwẹ! Tetlaglamu lọ gbọṣi vọkan *LXX* lọ tọn lẹ mẹ na owhe kanweko susu lẹ to Klisti po apọsteli etọn lẹ po godo. To ojlẹ de mẹ to adà tintan owhe kanweko awetọ W.M. tọn mẹ, whenuena vọkan Glẹki tọn Aquila tọn yin awuwlena, e do Tetlaglamu lọ hia ga bọ e yin kinkàn po Wekun Heblu hohowhenu tọn lẹ po.

To hodidọ jẹnukọn Jerome he nọgbè to owhe kanweko ẹnẹtọ po atọ́ntọ W.M. tọn po gblamẹ lọ tọn he e kàn do owe Samuẹli po Ahọlu lẹ po tọn ji lọ mẹ, e dọmọ: "Mí sọ mọ oyín Jiwheyẹwhe tọn, yèdọ Tetlaglamu lọ [יהוה], to bladopọ Glẹki tọn delẹ mẹ kakajẹ azán ehe gbè bọ yé yin kinkàn po wekun dowhenu tọn lẹ po." Enẹwutu, kakajẹ ojlẹ Jerome, yèdọ lẹdogbedevomẹtọgán lọ he wleawuna *Vulgate* Latin tọn whenu, alọnuwe Glẹki tọn lẹ he yin lilẹdogbedevomẹ sọn Owewiwe Heblu tọn lẹ mẹ gbẹ́ tin he bẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn hẹn po wekun Heblu tọn ẹnẹ lọ lẹ po.

Eyin Jesu po devi etọn lẹ po hia Owe-wiwe lẹ to Heblu dowhenu tọn yetọn kavi *Septante* Glẹki tọn mẹ, yé na ko dukosọ hẹ

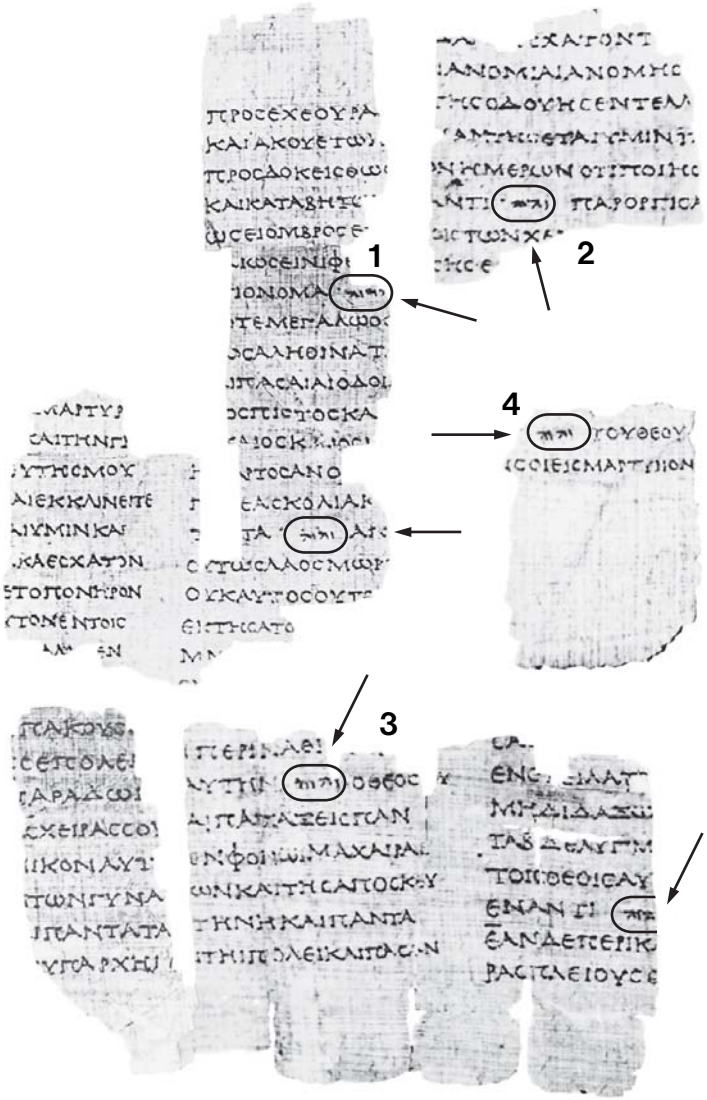
1
2
3
4

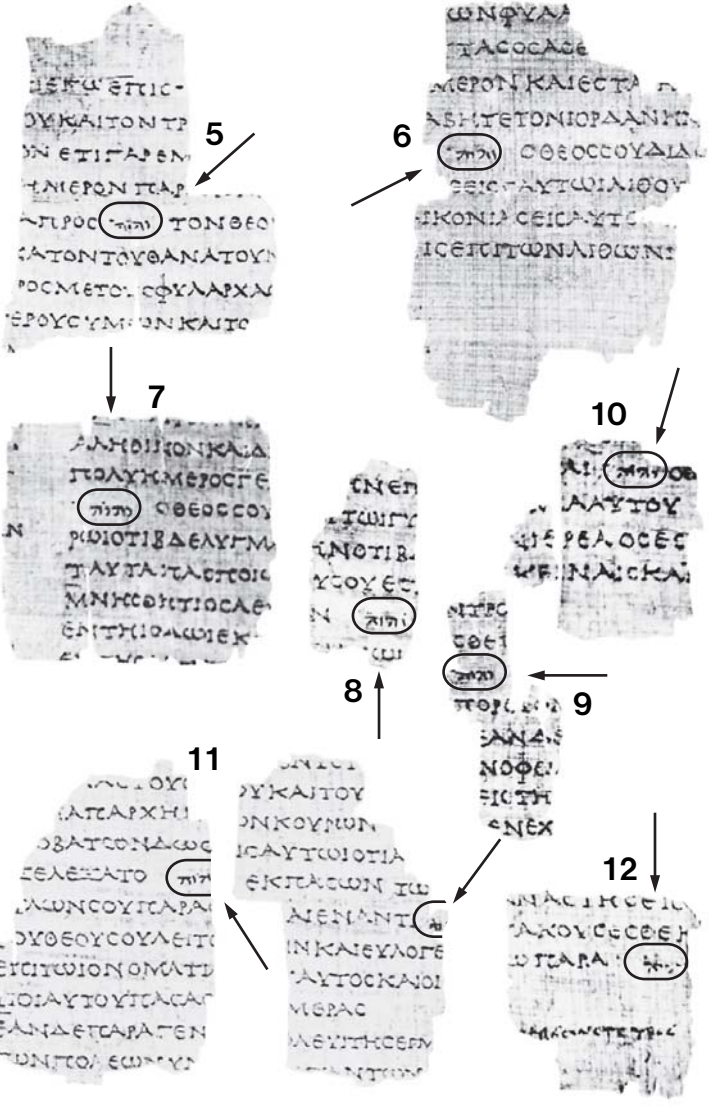
5
6
7
8
9
10
11
12

oyín Jiwheyẹwhe tọn dile e yin kinkàn do po Tetlaglamu lọ po. Be Jesu hodo aṣa Juvi whenẹnu tọn lẹ tọn bo hia '*Adhonai*' do otẹn enẹlẹ mẹ na obu lọ ma nado vlẹ oyín lọ bo tùnafọ Gbedide Atọ̀ntọ lọ ji wẹ ya? (Eksọdusi 20:7) To sinagọgu Nazalẹti tọn mẹ, to whenuena e fọnṣite bo yí owe Isaia tọn bosọ hia wefọ Isaia tọn enẹlẹ (61:1, 2) fihe Tetlaglamu lọ yin yiyizan te, be ewọ gbẹ́ nado ylọ oyín Jiwheyẹwhe tọn wẹ ya? Lala, eyin Jesu hodo aliho nuyiwa tọn etọn he jẹagọdo aṣa wekantọ Juvi lẹ tọn he ma sọgbe hẹ owe-wiwe lẹ. Matiu 7:29 dọna mí dọmọ: "E to nuplọn yé taidi mẹhe tindo aṣẹ, e ma yin taidi wekantọ yetọn lẹ gba." Apọsteli nugbonọ Jesu tọn lẹ sè bọ e hodẹ̀ hlan Jehovah Jiwheyẹwhe dọmọ: "Yẹn ko do oyín towe hia mẹhe hiẹ na mi sọn aihọn mẹ lẹ. . . . Yẹn ko sọ hẹn oyín towe zun yinyọnẹn na yé bo nasọ hẹn ẹn zun yinyọnẹn."—Johanu 17:6, 26.

Kanbiọ he tin to nukọn na mí todin lọ wẹ yindọ: Be devi Jesu tọn lẹ yí oyín Jiwheyẹwhe tọn zan to kandai gbọdo yetọn lẹ mẹ ya? Enẹ wẹ yindọ, Be oyín Jiwheyẹwhe tọn sọawuhia to kandai dowhenu tọn Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ ya? Mí tindo whẹwhinwhẹn nado yigbe dọ mọwẹ! Kandai Wẹndagbe Matiu tọn yin kinkàn jẹnukọn to Heblugbe mẹ kakati nido yin to Glẹkigbe mẹ, dile e yin didohia gbọn Jerome dali do, mẹhe nọgbè to owhe kanweko ẹnẹtọ po atọ̀ntọ W.M. tọn po mẹ, he dọmọ:

"Matiu, he sọ nọ yin Levi, podọ mẹhe yin tòkuẹ-ṣinyantọ de bo wá lẹzun apọsteli, kàn Wẹndagbe Klisti tọn to Jude jẹnukọn whẹ́ to ogbè Heblu tọn mẹ po wekun Heblu tọn lẹ po na ale mẹhe gboadà bo lẹzun yiseno lẹ tọn. Mẹhe basi lẹdogbedevomẹ etọn to enẹgodo do Glẹkigbe mẹ ma họnwun gba. Humọ, Heblugbe tọn lọ lọsu yin whiwhla kakajẹ egbé to wesẹdotẹn Sesalea tọn he Pamphilus he yin hùhù lọ yí sọwhiwhe do wleawuna. Nazalẹtinu lẹ he yí bladopọ ehe zan to tòdaho Silia tọn he yin Belea mẹ lẹ nagbè mi ga nado basi vọkan etọn." —*De viris inlustribus* (*Concerning Illustrious Men*), weta III. (Lẹdogbedevomẹ sọn nukinkan Latin tọn mẹ he yin awuwlena gbọn E. C. Richardson dali bo yin zinzinjẹgbonu to hosọ voovo lẹ glọ "Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur," Bladopọ 14, to Leipzig, to 1896, weda 8, 9.)

Matiu yihodọ hugan whla kanweko sọn Owe-wiwe Heblu tọn gbọdo lẹ mẹ. Enẹwutu, to fihe hoyidọ ehelẹ bẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn hẹn te lẹ, ewọ na ko tin to dandannu glọ nado gbọn nugbonọ-yinyin dali yí Tetlaglamu lọ zan to kandai Wẹndagbe tọn etọn mẹ to Heblugbe mẹ. Kandai Heblugbe tọn etọn na ko sọgbe pẹkipẹki hẹ kandai Heblu tọn owhe kanweko 19tọ lọ tọn gbọn F. Delitzsch dali, to ehe mẹ Matiu bẹ oyín Jehovah tọn hẹn

whla 18 te. Dile etlẹ yindọ Matiu nọ jlo hugan nado yihodọ tlọlọ sọn Owe-wiwe Heblu tọn lẹ mẹ kakati nido yin sọn *LXX* lọ mẹ, e na ko hodo aṣa *LXX* tọn bo na ko yí oyín Jiwheyẹwhe tọn do otẹn etọn he sọgbe lẹ mẹ to kandai Glẹki tọn lọ mẹ. Kinkantọ Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ tọn he pò lẹpo wẹ sọ yihodọ sọn Owe-wiwe Heblu tọn lẹ mẹ kavi sọn *LXX* lọ mẹ to wefọ he mẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn sọawuhia te lẹ.

Na nuhe dù Tetlaglamu lọ yiyizan to Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, George Howard Wehọmẹ Alavọ Géorgie, États-Unis tọn, kàn to *Journal of Biblical Literature,* Bladopọ 96, 1977, weda 63 mẹ dọmọ: "Dodinnanu he yin mimọ to agọe to Egipti podọ to Danfafa Jude tọn ji lẹ gọalọna mí nado mọ tlọlọ lehe oyín Jiwheyẹwhe tọn yin yiyizan do to ojlẹ he jẹnukọnna Klistiani tọn lẹ mẹ. Dodinnanu he yin mimọ ehelẹ yin ayidego tọn na dodinnanu Alẹnu Yọyọ tọn lẹ to enẹ mẹ dọ yé wleawuna alọdlẹndonu he sọgbe hẹ kandai dowhenu Klistiani tọn lẹ bo sọgan do nuhewutu mẹhe kàn Alẹnu Yọyọ lọ lẹ do yí oyín Jiwheyẹwhe tọn zan hia. To weda he bọdego lẹ mẹ, mí na dohia dọ oyín Jiwheyẹwhe tọn, יהוה (podọ vlavo sándogli etọn), yin kinkàn to dowhenu do hoyidọ Alẹnu Yọyọ lọ tọn lẹ mẹ podọ alọdlẹndonu he ma yin tlọlọ Alẹnu Hoho tọn lẹ mẹ podọ to nukọnmẹ e yin tẹndiọna titengbe po tẹnmẹyinkọ lọ ῥς po [sándogli *Ky'ri·os,* "Oklunọ" tọn]. Dideṣẹ Tetlaglamu lọ tọn, to linlẹn mítọn mẹ, hẹn bẹwlu wá to ayiha Kosi he lẹgun Klistiani dowhenu tọn lẹ tọn mẹ dogbọn haṣinṣan he tin to 'Oklunọ Jiwheyẹwhe' po 'Oklunọ Klisti' po ṣẹnṣẹn, ehe sọawuhia to aṣa Alọnuwe kandai Alẹnu Yọyọ lọ tọn lọsu mẹ."

Mí kọngbedopọ hẹ nuhe to aga lọ, vogbingbọn lọ poun wẹ yindọ: Mí ma pọ́n pọndohlan ehe hlan taidi "hopàdọ" de gba, ṣigba taidi nugbo whenuho tọn lẹ didohia gando alọnuwe Biblu tọn lẹ hinhẹn gbayipe go.

2 Oyín Jiwheyẹwhe Tọn Gigọ̀ Do Otẹn Etọn mẹ to Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ Mẹ "Jehovah." Heblu, יהוה (*YHWH* Kavi *JHVH*)

Todohukanji whla 237 fihe oyín lọ "Jehovah" yin gigọ̀ do otẹn etọn mẹ te to nukinkan paa *Owe-Wiwe Glẹki Tọn lẹ—Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* mẹ lẹ die. Pọ́n *NW Ref. Bi.* [Flansegbe], weda 1683-1685, na alọgọ.

Matiu 1:20, 22, 24; 2:13, 15, 19; 3:3; 4:4, 7, 10; 5:33; 21:9, 42; 22:37, 44; 23:39; 27:10; 28:2 Malku 1:3; 5:19; 11:9; 12:11, 29, 29, 30, 36; 13:20; Luku 1:6, 9, 11, 15, 16, 17, 25, 28, 32, 38, 45, 46, 58, 66, 68, 76; 2: 9, 9, 15, 22, 23, 23, 24, 26, 39;

3:4; 4:8, 12, 18, 19; 5:17; 10:27; 13:35; 19:38; 20:37; 42; Johanu 1:23; 6:45; 12:13, 38, 38; Owalọ lẹ 1:24; 2:20, 21, 25, 34, 39, 47; 3: 19, 22; 4:26, 29; 5:9, 19; 7:31, 33, 49, 60; 8:22, 24, 25, 26, 39; 9:31; 10:33; 11:21; 12:7, 11, 17, 23, 24; 13:2, 10, 11, 12, 44, 47, 48, 49; 14: 3, 23; 15:17, 17, 35, 36, 40; 16:14, 15, 32; 18:21, 25; 19:20; 21:14; Lomunu lẹ 4:3, 8; 9:28, 29; 10: 13, 16; 11:3, 34; 12:11, 19; 14:4, 6, 6, 6, 8, 8, 8, 11; 15:11; 1 Kọlintinu lẹ 1:31; 2:16; 3:20; 4:4, 19; 7:17; 10:9, 21, 21, 22, 26; 11:32; 14:21; 16:7, 10; 2 Kọlintinu lẹ 3: 16, 17, 17, 18, 18; 6:17, 18; 8:21; 10:17, 18; Galatianu lẹ 3:6; Efesunu lẹ 2:21; 5:17, 19; 6:4, 7, 8; Kọlọsinu lẹ 1:10; 3:13, 16, 22, 23, 24; 1 Tẹsalonikanu lẹ 1:8; 4: 6, 15; 5:2; 2 Tẹsalonikanu lẹ 2: 2, 13; 3:1; 2 Timoti 1:18; 2:19, 19; 4:14; Heblu lẹ 2:13; 7:21; 8:2, 8, 9, 10, 11; 10:16, 30; 12:5, 6; 13:6; Jakọbu 1:7, 12; 2:23, 23; 3:9; 4: 10, 15; 5:4, 10, 11, 11, 14, 15; 1 Pita 1:25; 3:12, 12; 2 Pita 2: 9, 11; 3:8, 9, 10, 12; Juda 5, 9, 14; Osọhia 1:8; 4:8, 11; 11:17; 15:3, 4; 16:7; 18:8; 19:6; 21:22; 22:5, 6.

"Jah," he yin sándogli oyín Jiwheyẹwhe tọn, sọawuhia to hogbe Glẹki tọn *hal·le·lou·i·a´* mẹ, he yin didiọ sọn hogbe Heblu tọn *ha·lelu-Yah´* mẹ, he zẹẹmẹdo "Mì Pà Jah, mì gbẹtọ lẹ emi!" —Osọhia 19:1, 3, 4, 6; yijlẹdo *NW Ref. Bi.,* Psalm 104:35 nudọnamẹ odò tọn go.

Nado dapana zizẹ dogbó lẹdogbedevomẹ-basitọ de tọn go biọ zẹẹmẹ-bibasi mẹ, mí yí mẹdehihọ́ tlala zan gando oyín Jiwheyẹwhe tọn yiyizan to Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ go, bo nọ yí sọwhiwhe do gbadopọnna Owe-wiwe Heblu tọn lẹ taidi dodonu de. Mí dín gbesisọ-yinyin to kandai Heblu tọn he mí pọ́n lẹ sẹnsẹn. Na dopodopo whla 237 he mí gọ̀ oyín Jehovah tọn do otẹn etọn mẹ to lẹdogbedevomẹ mítọn mẹ lẹ, kandai Heblu tọn ehelẹ dopo kavi humọ nọ sọgbe hẹ ẹ.

To whenue Klistiani dowhenu tọn lẹ to hoyidọ sọn *Septante* lọ mẹ, e na ko vẹawu taun dọ yé ni de oyín lọ sọn hoyidọ lọ mẹ. To hosọ de he sọawuhia to owe lọ *Biblical Archaeology Review,* mars 1978 tọn mẹ, Mẹplọntọ daho George Howard na whẹwhinwhẹ́n he lodo lẹ na tadona ehe kọ̀n wiwá. Di apajlẹ, e donù "adà he diyin owe labbi lẹ tọn de (Talmud Shabbat 13.5)" go he "dọhodo nuhahun kandai he yè dugu etọn lẹ hinhẹngble tọn ji (vlavo ehe bẹ owe Klistiani Juvi lẹ tọn hẹn ga)." Etẹwẹ yin nuhahun lọ? "Nukinkan he yè dugu etọn lọ lẹ bẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn hẹn, bọ hinhẹn yemẹpo gble to paa mẹ na ko bẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn didesẹ sọn aimẹ hẹn ga."

Mẹplọntọ daho Howard yidogọ dọmọ: "Vlavo Tetlaglamu lọ didesẹ na ko wleawuna dodonu sinsẹ̀n-nuplọnmẹ devo de tọn he gbọnvona dehe tin to ojlẹ Alẹnu Yọyọ lọ tọn mẹ to owhe kanweko tintan whenu. Jiwheyẹwhe Juvi lẹ tọn he ko nọ saba yin didohia hezeheze to whepoponu nado gbọnvona dehe pò lẹpo gbọn oyín Heblu tọn etọn yiyizan dali ko hẹn vogbingbọn he họnwun etọn bu na didesẹ Tetlaglamu lọ tọn wutu."

3

Jesu—Omẹ de He Taidi Jiwheyẹwhe; Yẹwhe Johanu 1:1—"Ohó lọ sọ yin yẹwhe de (mẹhe taidi Jiwheyẹwhe; yẹwhe)" Glẹki, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος (*kai tẹọs en họ lọgọs*)

1808	"ohó lọ sọ yin yẹwhe de"	*The New Testament, in An Improved Version, Upon the Basis of Archbishop Newcome's New Translation: With a Corrected Text*, Londres.
1829	"Lọgọs lọ sọ yin yẹwhe de"	*The Monotessaron;* kavi, *The Gospel History, According to the Four Evangelists*, Bladopọ 1, gbọn John S. Thompson dali, Baltimore.
1864	"podọ yẹwhe de wẹ Ohó lọ"	*The Emphatic Diaglott* (J[21], interlinear reading), gbọn Benjamin Wilson dali, New York po Londres po.
1879	"Ohó lọ sọ yin yẹwhe de"*	*La Sainte Bible*, Segond-Oltramare, Genève podọ Paris.
1928	"Ohó lọ sọ yin yẹwhe de"*	*La Bible du Centenaire*, Société Biblique de Paris.
1935	"Ohó lọ sọ yin yẹwhe"	*The Bible—An American Translation*, gbọn J. M. P. Smith po E. J. Goodspeed po dali, Chicago.
1950	"Ohó lọ sọ yin yẹwhe de"	*New World Translation of the Christian Greek Scriptures*, Brooklyn.
1975	"podọ yẹwhe de (kavi, mẹhe taidi yẹwhe de) wẹ Ohó lọ"#	*Das Evangelium nach Johannes*, gbọn Siegfried Schulz dali, Göttingen, Allemagne.
1978	"podọ mẹhe taidi Jiwheyẹwhe wẹ Lọgọs lọ"#	*Das Evangelium nach Johannes*, gbọn Johannes Schneider dali, Berlin.
1979	"podọ yẹwhe de wẹ Lọgọs lọ yin"#	*Das Evangelium nach Johannes*, gbọn Jürgen Becker dali, Würzburg, Allemagne.

* Yin lilẹdogbedevomẹ sọn Flansegbe mẹ.
\# Yin lilẹdogbedevomẹ sọn Allemagne-gbè mẹ.

Lẹdogbedevomẹ Glẹnsigbe, Flansegbe po Allemagne-gbè po tọn ehelẹ yí hogbe lọ lẹ taidi "yẹwhe de," kavi "mẹhe taidi Jiwheyẹwhe" zan, na hogbe Glẹki tọn lọ θεός (*tẹọs*) yin hogbe nudohia tọn he nọ dlẹnalọdo mẹdopo bo jẹnukọnna hogbe nuyiwa tọn lọ bọ hogbe alọdlẹndonu tọn ma jẹnukọnna ẹn wutu. *Tẹọs* ehe yin dehe ma tindo hogbe alọdlẹndonu tọn de. Jiwheyẹwhe lọ he dè Ohó lọ, kavi Lọgọs tin te dai yin alọdlẹndo tofi gbọn hogbe Glẹki tọn lọ ὁ θεός dali, enẹ wẹ *tẹọs* he hogbe alọdlẹndonu tọn lọ *họ* jẹnukọnna. *Tẹọs* ehe yin dehe tindo hogbe alọdlẹndonu tọn de. Eyin hogbe he tindo hogbe

alọdlẹndonu tọn de yin yiyizan, e nọ dlẹnalọdo gbẹtọ de, walọyizan mẹde tọn, bọ eyin hogbe he ma tindo hogbe alọdlẹndonu tọn de jẹnukọnna hogbe nuyiwa tọn, e nọ dlẹnalọdo jẹhẹnu mẹde tọn. Enẹwutu, to whenue Johanu dọ dọ Ohó lọ, kavi Lọgọs yin "yẹwhe de" kavi "mẹhe taidi Jiwheyẹwhe," enẹ ma zẹẹmẹdo dọ e yin Jiwheyẹwhe lọ he dè e ko tin te gba. Jẹhẹnu de poun wẹ e to didohia gando Ohó lọ, kavi Lọgọs go, ṣigba e ma do e hia taidi omẹ lọ podọ Jiwheyẹwhe lọsu titi gba.

To nukinkan Glẹki tọn mẹ, whlasusu wẹ hogbe he ma tindo hogbe nudohia tọn he nọ dlẹnalọdo mẹdopo nọ jẹnukọnna hogbe nuyiwa tọn. Di apajlẹ, pọ́n Malku 6:49; 11:32; Johanu 4:19; 8: 44, 48; 9:17; 10:13, 33; 12:6; 18:37. To ofi ehelẹ, lẹdogbedevomẹ-basitọ lẹ yí hogbe alọdlẹndonu tọn lọ "de" zan jẹnukọnna hogbe nudohia tọn nado sọgan do jẹhẹnu kavi nugopipe omẹ lọ tọn hia. To whenuena e yindọ hogbe alọdlẹndonu tọn lọ yin yiyizan jẹnukọnna hogbe nudohia tọn to wefọ enẹlẹ mẹ, po whẹwhinwhẹn dopolọ po, hogbe alọdlẹndonu tọn lọ "de" yin yiyizan jẹnukọnna hogbe θεός he ma tindo hogbe alọdlẹndonu tọn to hogbe nudohia Johanu 1:1 tọn mẹ na e nido yin hihia dọ "yẹwhe de." Owe Wiwe lẹ dohia dọ lẹdogbedevomẹ ehe sọgbe.

To hosọ etọn "Qualitative Anarthrous Predicate Nouns: Mark 15:39 and John 1:1" mẹ, he yin zinzinjẹgbonu to *Journal of Biblical Literature,* Bladopọ 92, to Philadelphia, to 1973, weda 85 mẹ, Philip B. Harner dọ dọ hodidọ mọnkọtọn lẹ taidi dehe tin to Johanu 1:1 mẹ, "he tindo hogbe he ma tindo hogbe nudohia tọn de jẹnukọnna hogbe nuyiwa tọn, na taun tọn yin hogbe he nọ do jẹhẹnu hia. Yé dohia dọ *lọgọs* lọ taidi *tẹọs.* Dodonu depope ma tin nado pọ́n hogbe nudohia tọn *tẹọs* hlan di hogbe alọdlẹndonu tọn." To weda 87 hosọ etọn tọn, Harner dotana dọmọ: "To Johanu 1:1 mẹ, yẹn lẹndọ hogbe nudohia tọn lọ zinnudo jẹhẹnu ji sọmọ bọ hogbe lọ ma sọgan yin pinpọnhlan di hogbe alọdlẹndonu tọn."

4

"Galilọ"—Kọndopọ Zanhẹmẹ Tọn He Ma Sọgbe Wunmẹ Lẹpo Matiu 5:32—Glẹki, πορνεία (*pọlnẹia*); Latin, *fọlnikatio*

Hogbe Glẹki tọn *pọlnẹia* tindo zẹẹmẹ he gbloada de. Owe lọ, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature,* he yin zinzinjẹgbonu gbọn W. Bauer dali, zinjẹgbonu Glẹnsigbe tọn awetọ, gbọn F. W. Gingrich po F. W. Danker po dali, to Chicago po Londres po (1979), weda 693, dọ to hogbe lọ *pọlnẹia* glọ dọ e zẹẹmẹdo *"ajọ galilọ tọn, mawé,*

galilọ, yèdọ kọndopọ zanhẹmẹ tọn he ma sọgbe wunmẹ lẹpo."

To zẹẹmẹ-bibasi do hogbe Jesu tọn lẹ he tin to Matiu 5:32 po 19:9 po mẹ lẹ ji, wezẹhomẹ lọ *Theological Dictionary of the New Testament,* Bladopọ VI, weda 592, dọ dọ "πορνεία [*pọlnẹia*] nọ dlẹnalọdo zanhẹmẹ to gbonu alọwle tọn." Enẹwutu, Owe-wiwe lẹ nọ yí hogbe lọ *pọlnẹia* zan to kọndopọ mẹ hẹ mẹhe ko wlealọ lẹ. Wezẹhomẹ dopolọ, dọ to weda 594 ji, to kọndopọ mẹ hẹ Efesunu lẹ 5:3, 5 dọ Paulu "yọnẹn dọ e ma yin mẹlẹpo wẹ tindo nunina lọ nado duto ojlo zanhẹmẹ tọn ji gba, 1 Kọ 7:7. Taidi hihọ́ de sọta walọ ylankan galilọ tọn, [tlẹnnọ] he ma sọgan [duto ojlo zanhẹmẹ tọn ji] dona hodo aliho he Jiwheyẹwhe kẹalọyi lọ he yin nado wlealọ to aliho he sọgbe mẹ, 1 Kọ 7:2." Enẹwutu, Owe-wiwe lẹ sọ yí hogbe lọ *pọlnẹia* zan to kọndopọ mẹ hẹ mẹhe ma ko wlealọ lẹ he to mahẹ tindo to kọndopọ zanhẹmẹ tọn po walọ he ma sọgbe lẹ po mẹ.—Pọ́n 1 Kọlintinu lẹ 6:9.

B. F. Westcott, dopo to mẹhe kàn owe Westcott and Hort Glẹki tọn lẹ mẹ, basi zẹẹmẹ to owe etọn *Saint Paul's Epistle to the Ephesians,* Londres po New York po tọn he yin 1906 tọn, to weda 76 mẹ do zẹẹmẹ voovo *pọlnẹia* tọn lẹ ji to Owe-wiwe lẹ mẹ. To whenue e to zẹẹmẹ basi do Efesunu lẹ 5:3 ji, e dọmọ: "Ehe yin hogbe paa de na zanhẹmẹ he ma sọgbe lẹpo, (I) ayọdide: Hos. ii. 2, 4 (LXX.); Mat. v. 32; xix. 9; (2) alọwle he ma sọgbe, I Kọl. v. I; (3) galilọ, to paa mẹ taidi [Efesunu lẹ 5:3] mẹ tọn." Na nuhe dù "to paa mẹ" tọn lọ, e họnwun dọ ehe to alọdlẹndo linlẹn egbezangbe tọn, he tindo dogbó, ehe bẹ mẹhe ma ko wlealọ lẹ kẹdẹ hẹn.

To yidogọ mẹ na zẹẹmẹ paa ehe, to fidevo lẹ to Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, *pọlnẹia* tindo zẹẹmẹ yẹhiadonu tọn de. Gando zẹẹmẹ ehe go, Owe lọ, *Lexicon Graecum Novi Testamenti,* gbọn F. Zorell dali, zinjẹgbonu atọ̀ntọ, 1961 tọn, adà 1106, dọ to *pọlnẹia* glọ dọmọ: *"atẹsiṣi sọn yise nugbo lọ mẹ, he yin bibasi vlavo to gigọ́ mẹ kavi to obá kleun de mẹ, kinklan sọn Jiwheyẹwhe nugbo dopo lọ Jahve dè yì yẹwhe jonọ lẹ dè* [4 Ahọ 9:22; Jẹl 3:2, 9; Hos 6:10 po mọmọ po sọyi; na haṣinṣan Jiwheyẹwhe tọn hẹ omẹ etọn lẹ yin pinpọnhlan taidi alọwle gbigbọmẹ tọn nkọ]: Osọ 14:8; 17:2, 4; 18:3; 19:2." (Glọ̀ndo lẹ po wekun flinflin lẹ po yin ewọ lọsu tọn; 4 Ahọ to *LXX* mẹ yin nudopolọ po 2 Ahọlu lẹ po to owe Massorète tọn mẹ.)

To kandai Glẹki tọn mẹ, *pọlnẹia* sọawuhia to ofi voovo 25 he bọdego ehelẹ: Matiu 5:32; 15:19; 19:9; Malku 7:21; Johanu 8:41; Owalọ lẹ 15:20, 29; 21:25; 1 Kọlintinu lẹ 5:1, 1; 6:13, 18; 7:2; 2 Kọlintinu lẹ 12:21; Galatianu lẹ 5:19; Efesunu lẹ 5:3; Kọlọsinu lẹ 3:5; 1 Tẹsalonikanu lẹ 4:3; Osọhia 2:21; 9:21; 14:8; 17:2, 4; 18:3; 19:2.

Hogbe he gandego lọ *pọlnẹuo,* he yin lilẹdogbedevomẹ to

Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn mẹ taidi mẹhe "lọga" kavi "galilọ," sọawuhia to ofi voovo ṣinatọn he bọdego ehelẹ: 1 Kọlintinu lẹ 6:18; 10:8, 8; Osọhia 2:14, 20; 17:2; 18:3, 9.

Hogbe he gandego lọ *ekpọlnẹuo,* he yin lilẹdogbedevomẹ to *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* mẹ taidi "peve to galilọ mẹ," sọawuhia whladopo to Juda 7 mẹ.

Hogbe he gandego lọ *pọlnẹ,* he yin lilẹdogbedevomẹ to *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* mẹ taidi "galọtọ," sọawuhia to ofi voovo 12 he bọdego ehelẹ: Matiu 21: 31, 32; Luku 15:30; 1 Kọlintinu lẹ 6:15, 16; Heblu lẹ 11:31; Jakọbu 2:25; Osọhia 17:1, 5, 15, 16; 19:2.

Hogbe he gandego lọ *pọlnọs,* he yin lilẹdogbedevomẹ to *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* mẹ taidi "galọtọ," sọawuhia to ofi voovo ao he bọdego ehelẹ: 1 Kọlintinu lẹ 5:9, 10, 11; 6:9; Efesunu lẹ 5:5; 1 Timoti 1:10; Heblu lẹ 12:16; 13:4; Osọhia 21:8; 22:15. Wezẹhomẹ lọ, *A Greek-English Lexicon,* gbọn H. Liddell po R. Scott po dali, 1968, weda 1450, basi zẹẹmẹ hogbe ehe tọn nado yin "sunnu he nọ zanhẹ sunnu, zanhẹmẹ to vijinu dopolọ lẹ ṣẹnṣẹn, galọtọ, boṣiọ-sẹ̀ntọ."

5

Tintin Tofi Klisti Tọn (Palousia)
Matiu 24:3—Glẹki, τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας
(*tọ semẹiọn tes ses palousias*)

1864	"OHIA tintin tofi TOWE tọn"	*The Emphatic Diaglott* (J^{21}), gbọn Benjamin Wilson dali, New York po Londres po.
1897	"ohia tintin tofi towe tọn"	*The Emphasised Bible,* gbọn J. B. Rotherham dali, Cincinnati.
1903	"ohia tintin tofi Towe tọn"	*The Holy Bible in Modern English,* gbọn F. Fenton dali, Londres.
1950	"ohia tintin tofi towe tọn"	*New World Translation of the Christian Greek Scriptures,* Brooklyn.

Hogbe Glẹki tọn *palousia* to paa mẹ zẹẹmẹdo "tintin to apá na," yèdọ hogbe he yin didesọn hogbe lọ *pala* (apá na) podọ *ousia* ("tintin to") mẹ. Hogbe lọ *palousia* sọawuhia whla 24 to Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, enẹ wẹ, to Matiu 24:3, 27, 37, 39; 1 Kọlintinu lẹ 15:23; 16:17; 2 Kọlintinu lẹ 7:6, 7; 10:10; Filippinu lẹ 1:26; 2:12; 1 Tẹsalonikanu lẹ 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2 Tẹsalonikanu lẹ 2:1, 8, 9; Jakọbu 5:7, 8; 2 Pita 1:16; 3:4, 12; 1 Johanu 2:28 mẹ. To ofi 24 ehelẹ, *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* basi lẹdogbedevomẹ *palousia* tọn taidi "tintin tofi."

Hogbe he gandego lọ *palẹimi* to paa mẹ zẹẹmẹdo "tin to apá

na." E sọawuhia whla 24 to Owewiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, enẹ wẹ, to Matiu 26:50; Luku 13:1; Johanu 7:6; 11:28; Owalọ lẹ 10: 21, 33; 12:20; 17:6; 24:19; 1 Kọlintinu lẹ 5:3, 3; 2 Kọlintinu lẹ 10:2, 11; 11:9; 13:2, 10; Galatianu lẹ 4:18, 20; Kọlọsinu lẹ 1:6; Heblu lẹ 12:11; 13:5 (nudọnamẹ odò tọn); 2 Pita 1:9, 12; Osọhia 17:8 mẹ. To ofi ehelẹ, *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* basi lẹdogbedevomẹ *palẹimi* tọn taidi "tin to finẹ," "tin tofi," "wá," "tin to yakẹ," kavi "tin to."

Hogbe lọ *palousia,* "tintin tofi," gbọnvona hogbe Glẹki tọn lọ *ẹlẹusis,* "wiwá," ehe sọawuhia whladopo to owe Glẹki tọn mẹ, to Owalọ lẹ 7:52 mẹ, taidi *ẹlẹusẹos* (Latin, *advẹntu*). Hogbe lọ lẹ *palousia* po *ẹlẹusis* po ma yin yiyizan ode do ode tẹnmẹ. Wezẹhomẹ lọ, *Theological Dictionary of the New Testament,* Bladopọ V, weda 865, dohia dọ "hogbe lọ [*palẹimi* po *palousia* po] ma yin yiyizan na wiwá Klisti tọn to agbasa mẹ gbede, podọ παρουσία ma tindo linlẹn kọlilẹwa tọn gbede. Linlẹn lọ dọ *palousia* hú dopo yin mimọ whla tintan to godo mẹ to Ṣọṣi [nuplọnmẹ sinsẹ̀n tọn] mẹ [e ma yin jẹnukọnna Justin, to owhe kanweko awetọ W.M. gba] . . . Aliho dodonu tọn de nado mọnukunnujẹ linlẹn sinsẹ̀n Klistiani dowhenu tọn mẹ wẹ yindọ mí dona de pọndohlan lọ sẹ̀ sọn ayiha mẹ mlẹnmlẹn dọ [*palousia* hú dopo]."

Gando zẹẹmẹ hogbe ehe tọn go, Israel P. Warren, D.D., kàn to owe etọn *The Parousia* mẹ, to Portland, Maine (1879), weda 12-15 dọmọ: *"Mí* nọ saba dọho gando 'kọlilẹwa awetọ,' 'wiwá awetọ,' po mọmọ po sọyi go, ṣigba Owe-wiwe lẹ ma dọho gando 'Palousia awetọ' go gbede. Depope he e sọgan yin, onú ayidego tọn de wẹ e yin, he nkọ ma ko jọ pọ́n gbede podọ he ma nasọ vọ́ wá jọ gbede. E dona yin tintin tofi he gbọnvona awusọhia etọn devo lẹpo hlan gbẹtọ lẹ bosọ yin gigonọ hú ehelẹ, sọmọ bọ hogbe he yin yiyizan na ẹn dona họnwun ganji, matin hogbe devo depope hú hogbe alọdlẹndonu tọn lọ,—TINTIN TOFI."

Humọ, wezẹhomẹ lọ, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature,* gbọn W. Bauer dali, zinjẹgbonu Glẹnsigbe tọn awetọ, gbọn F. W. Gingrich po F. W. Danker po dali, to Chicago po Londres po (1979), weda 630, dọ dọ *palousia* "wá lẹzun hogbe he yin alọkẹyi lọ he nọ yin yiyizan na dlapọn ogán daho de tọn, titengbe ahọlu po ahọluigbagán lẹ po he to ayimatẹn de dlapọn." To Matiu 24:3 mẹ, podọ to wefọ devo lẹ mẹ taidi 1 Tẹsalonikanu lẹ 3:13 po 2 Tẹsalonikanu lẹ 2:1 po, hogbe lọ *palousia* dlẹnalọdo tintin tofi Jesu Klisti tọn taidi ahọlu sọn zizedo ofìn ji etọn di Ahọlu whenu to azán godo tọn titonu ehe tọn lẹ mẹ.

6

"Yatin"
Glęki, σταυρός (*staulọs*); Latin, *kluks*

"Yatin" to Matiu 27:40 mẹ yin yiyizan to kọndopọ mẹ hẹ hùhù Jesu tọn to Kalvali, enẹ wẹ, Taka Tẹnmẹ. Kunnudenu depope ma tin dọ hogbe Glęki tọn *staulọs* tofi zẹẹmẹdo satin de taidi dehe kosi lẹ nọ yizan taidi ohia sinsẹn tọn na owhe kanweko susu lẹ jẹnukọnna wiwá Klisti tọn.

To Glęki dowhenu tọn mẹ, hogbe lọ *staulọs* zẹẹmẹ poun do pòtin jijlọ de, kavi opò de, kavi atin de taidi dehe nọ yin yiyizan na dòtin de. Hogbe lọ *staulọo* zẹẹmẹdo nado yí opò lẹ do dopá, kavi pákàn. Glęki paa (*kọine*) mẹ wẹ mẹhe yin gbigbọdo nado kàn Owe-wiwe Glęki tọn lẹ kàn ẹn do bo yí hogbe lọ *staulọs* zan he tindo zẹẹmẹ dopolọ taidi Glęki dowhenu tọn, enẹ wẹ, pòtin jijlọ de kavi opò de, he atin devo depope ma yin gigla do e ji to fidepope. Kunnudenu depope ma tin he jẹagọdo ehe. Apọsteli Pita po Paulu po sọ yí hogbe lọ *ksulọn* zan nado dlẹnalọdo nuyizan yasanamẹ tọn he ji Jesu yin whiwhè do, podọ ehe nọ dohia dọ pòtin jijlọ de wẹ he devo ma yin gigla do e ji, na nuhe *ksulọn* zẹẹmẹdo to aliho vonọtaun ehe mẹ niyẹn. (Owalọ lẹ 5:30; 10:39; 13:29; Galatianu lẹ 3:13; 1 Pita 2:24) To *LXX* mẹ, mí mọ *ksulọn* to Ẹzla 6:11 mẹ (2 Esdras 6:11), podọ e yin hodọ gandego to finẹ taidi pòtin de he ji sẹ́nhẹngbatọ nọ yin zizepla do, yèdọ nudopolọ taidi dehe tin to Owalọ lẹ 5:30; 10:39 mẹ.

Gando zẹẹmẹ *staulọs* tọn go, W. E. Vine, dọ to owe etọn *An Expository Dictionary of New Testament Words* (he yin vivọ zín to 1966), Bladopọ I, weda 256, dọmọ: "STAULỌS (σταυρός) na taun tọn zẹẹmẹdo opò kavi pòtin jijlọ de. Onú mọnkọtọn ji wẹ sẹ́nhẹngbatọ lẹ nọ yin whiwhè do na hùhù. Hogbe awe lọ lẹ *staulọs* po *staulọo* po he zẹẹmẹdo nado blá do pòtin kavi opò de go, to dowhenu gbọnvona satin sinsẹn tọn he yin atin awe he yin gigla ode do ode ji. Awusọhia ehe lọ tọn tindo bẹjẹeji etọn sọn Kaldea hohowhenu tọn mẹ, bo nọ yin yiyizan taidi ohia yẹwhe Tamuzi tọn (na e tindo awusọhia Tau he dabla lọ tọn, wekun tintan oyín etọn tọn) to otò enẹ mẹ podọ to aigba he sẹpọ ẹ lẹ ji, he bẹ Egipti hẹn. To ṣẹnṣẹn owhe kanweko atòntọ W.M. tọn mẹ, ṣọṣi lẹ ko gbẹkọ kavi hẹn sinsẹn-nuplọnmẹ yise Klistiani tọn delẹ flusọ́. Nado sọgan hẹn yẹyi tito sinsẹn atẹṣitọ lẹ tọn sudeji, gbọnvona yise he ko yin hinhẹn flusọ́, kosi lẹ sọ yin alọkẹyi do ṣọṣi lẹ mẹ, bo yin alọkẹyi to paa mẹ nado gbẹ́ hẹn ohia po yẹhiadonu kosi tọn yetọn lẹ po go. Enẹwutu, Tau kavi T, yèdọ aliho he mẹ e nọ saba yawu sọawuhia te, po onú he gla ẹ lọ dindọn wá odò po, yin alọkẹyi nado nọtena satin Klisti tọn."

Wezẹhomẹ Latin tọn gbọn Lewis po Short po dali basi zẹẹmẹ dodonu tọn *kluks* tọn taidi

"atin de, dòtin, kavi *nuyizan atin tọn devo lẹ he nọ yin yiyizan na mẹhuhu,* ehe ji danuwatọ lẹ nọ yin whiwhè do kavi zizepla do." "Satin" yin zẹẹmẹ he wá to godo mẹ de poun na *kluks*. Pòtin dopo he ji danuwatọ lẹ nọ yin whiwhè do nọ yin yiylọ to Latin-gbè mẹ dọ *kluks simplẹks*. Yẹdide dopo to nuyizan yasanamẹ tọn mọnkọtọn lẹ tọn mẹ yin didohia gbọn Justus Lipsius (1547-1606) dali to owe etọn *De cruce libri tres,* Antwerp, 1629 mẹ, weda 19, ehe mí dohia tofi.

Owe lọ, *Das Kreuz und die Kreuzigung* (Satin po Omẹ Zizepla do Núgo Po), gbọn Hermann Fulda dali, Breslau, 1878, weda 109, dọmọ: "E ma yin filẹpo he nọ yin yiyizan na mẹhuhu gbangba tọn wẹ atin lẹ nọ tin te gba. Enẹwutu, dòtin dopo nọ yin tùntùn do ote. Alọ sẹ́nhẹngbatọ lẹ tọn nọ yin dindlẹn daga do dòtin lọ go bọ afọ yetọn lẹ ga nọ yin biblá kavi whiwhè do e go to whedelẹnu." To kunnudenu susu lẹ nina godo, Fulda dotana to weda 219, 220 dọmọ: "Jesu kú do pòtin he ji yè nọ hùmẹ do dopo ji: Nado nọgodona ehe, yè dọho to finẹ (a) gando aliho aṣa mẹhuhu Whèzẹtẹn tọn ehe go, (b) gando whenuho yajiji Jesu tọn lọsu go to

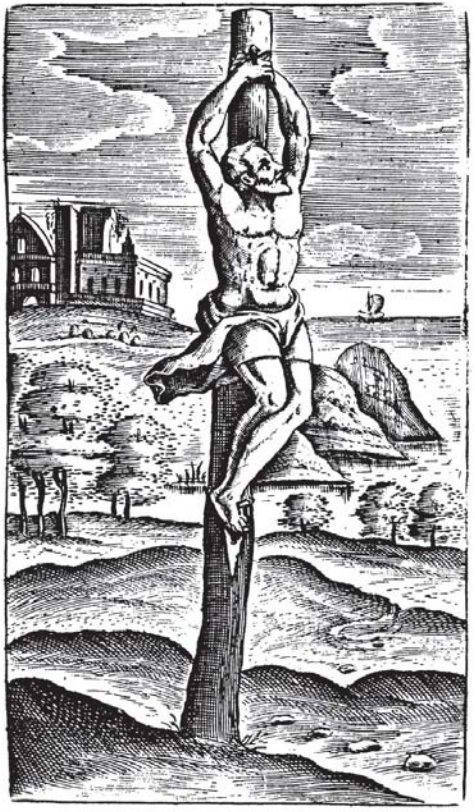

Yẹdide *kluks simplẹks* tọn

aliho he ma yin tlọlọ mẹ podọ (c) gando hodidọ ṣọṣi-gán hohowhenu tọn lẹ tọn susu go."

Paul Wilhelm Schmidt, he yin mẹplọntọ daho Wehọmẹ Alavọ Basel tọn, to owe etọn *Die Geschichte Jesu* (Whenuho Jesu Tọn) mẹ, Bladopọ 2, Tübingen po Leipzig po, 1904, weda 386-394, basi dodinnanu gigọ gando hogbe Glẹki tọn *staulọs* go. E dọ to weda 386 owe etọn tọn dọmọ: "σταυρός [*staulọs*] zẹẹmẹdo opò kavi pòtin jijlọ he to ote lẹpo." Gando yasanamẹ he yin hinhẹnwa Jesu ji go, P. W. Schmidt kàn to weda 387-389 dọmọ: "Gbọnvona hihò, sọgbe hẹ kandai wẹndagbe tọn lẹ, aliho omẹ zizepla do núgo Lomunu lẹ tọn he bọawu hugan kẹdẹ wẹ yin yiyizan nado sayana Jesu, yèdọ zize agbasa he to gòkló plá do pòtin de go, ehe Jesu dona hẹn kavi dọ̀n jẹ hùhùtẹn nado yidogọna yasanamẹ winyandomẹ tọn lọ. . . . Nudepope he gbọnvona omẹ zizepla do núgo poun ma nọ yin yiyizan gbọn aliho paa he mẹ mẹhuhu ehe nọ saba yin bibasi te dali: 2000 to ojlẹ de mẹ gbọn Varus dali (Jos. Ant. XVII 10. 10), gbọn Quadratus dali (Awhàn Juvi lẹ tọn II 12. 6), gbọn Ayimatẹn-gán Felix dali (Awhàn Juvi lẹ tọn II 15. 2 [13.2]), gbọn Titus dali (Awhàn Juvi lẹ tọn VII. 1 [V 11. 1])."

Enẹwutu, kunnudenu depope ma tin dọ Jesu Klisti yin whiwhè do pòtin awe he ode yin gigla do ode ji go gba. Mí ma jlo na yí onú depope dogọ Ohó kandai Jiwheyẹwhe tọn gbọn hinhẹn linlẹn satin kosi tọn biọ Owe-wiwe gbọdo lẹ mẹ dali gba, ṣigba mí basi lẹdogbedevomẹ *staulọs* po *ksulọn* po tọn sọgbe hẹ zẹẹmẹ he bọawu hugan lẹ. To whenuena e yindọ Jesu yí *staulọs* zan nado nọtena yajiji po winyan po kavi yasanamẹ hodotọ etọn lẹ tọn (Matiu 16:24), mí ko basi lẹdogbedevomẹ *staulọs* tọn taidi "yatin," nado dohia dọ e gbọnvona *ksulọn,* ehe mí lẹdogbedevomẹ do "pòtin."

7

"Alindọn"—Nudida Gbète de, Gbẹtọ Kavi Kanlin; Ogbè Taidi Gbẹtọ Nuyọnẹntọ de; Yizan Devo Lẹ Glẹki, ψυχή (*suke*); Latin, *anima;* Heblu, נפש (*nefeṣ*)

To Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, hogbe Glẹki tọn lọ *suke* sọawuhia whla 102, tintan sọawuhia to Matiu 2:20 mẹ. Ehe bẹ Efesunu lẹ 6:6 po Kọlọsinu lẹ 3:23 po hẹn, fie e sọawuhia to hodidọ lọ "alindọn lẹpo" mẹ te. Humọ, e yin yiyizan to hogbe Glẹki tọn he yin ṣiṣakadopọ susu lẹ mẹ taidi Filippinu lẹ 2:2, 19; 1 Tẹsalonikanu lẹ 5:14. *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* basi lẹdogbedevomẹ *suke* tọn taidi "alindọn" to gbesisọ mẹ. Hogbe Gungbe tọn ehe dopolọ yiyizan to gbesisọ mẹ dohia hezeheze lehe mẹhe kàn ẹn

to gbọdo glọ lẹ yí *suke* zan gbọn podọ nuhe yé yí i zan na lẹ.

To Owe-wiwe Heblu tọn lẹ mẹ, hogbe Heblu tọn lọ *nefeṣ* sọawuhia whla 754, tintan sọawuhia to Gẹnẹsisi 1:20 mẹ. *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* basi lẹdogbedevomẹ etọn to gbesisọ mẹ do "alindọn" podọ to whẹho dopodopo mẹ, e nọ yin nukunnumọjẹemẹ sọgbe hẹ lẹdo hodidọ lọ tọn. Yizan hogbe Heblu tọn dopo ehe to lẹdo hodidọ tọn voovo lẹ mẹ nọ gọalọna mí nado yọ́n linlẹn dodonu tọn he hogbe lọ bẹhẹn dile Biblu kàntọ lẹ yí i zan do, enẹ wẹ, dọ e yin gbẹtọ de, omẹ de, kavi nudida he yìdo de; kavi, ogbè he omẹ de kavi kanlin de tin te. Ehe gbọnvo mlẹnmlẹn na nuhe Egiptinu lẹ, Babilọninu lẹ, Glẹkinu lẹ po Lomunu hohowhenu tọn lẹ po ylọdọ alindọn to sinsẹ̀n-liho podọ to tamẹnuplọnmẹ-liho.

Nado gọalọ nado mọnukunnujẹ lehe "alindọn" nọ yin yiyizan do mẹ, mí basi todohukanji de do odò, nado do wefọ he mẹ "alindọn" sọawuhia te lẹ hia to hosọ voovo lẹ glọ.

Kanlin lẹ yin alindọn lẹ

Osọhia 8:9

Gbẹtọ gbète de kavi omẹ de yin alindọn

Owalọ lẹ 2:41, 43; 7:14; 27:37
Lomunu lẹ 13:1
1 Kọlintinu lẹ 15:45
1 Pita 3:20
2 Pita 2:14

Nudida he yin alindọn nọ kú, sọgan yin vivasudo

Matiu 2:20; 10:28, 28; 26:38
Malku 3:4; 14:34
Luku 6:9; 17:33
Johanu 12:25
Owalọ lẹ 3:23
Lomunu lẹ 11:3
Heblu lẹ 10:39
Jakọbu 5:20
Osọhia 8:9; 12:11; 16:3

Ogbè taidi omẹ nuyọnẹntọ de

Matiu 6:25; 10:39; 16:25
Malku 8:35; 10:45; 12:30
Luku 2:35; 10:27; 12:20; 14:26; 21:19
Johanu 10:15; 12:25; 13:38; 15:13
Owalọ lẹ 15:26; 20:10, 24; 27:10, 22
Lomunu lẹ 16:4
Filippinu lẹ 2:30
1 Tẹsalonikanu lẹ 2:8
Jakọbu 1:21
1 Pita 1:22; 2:11, 25
1 Johanu 3:16

Alindọn yin whinwhlẹngán sọn Hadẹs ("zòmẹ") mẹ

Owalọ lẹ 2:27

Alindọn gbọnvona gbigbọ

Filippinu lẹ 1:27
1 Tẹsalonikanu lẹ 5:23
Heblu lẹ 4:12

Jiwheyẹwhe yin alindọn

Matiu 12:18
Heblu lẹ 10:38

8

"Hadẹs," "Ṣeol"
—Yọdò Paa Gbẹtọvi lẹ Tọn; Yọdomẹ Glẹki, ᾅδης (*haides*); Latin, *infelnus;* Heblu, שאול (*ṣẹool*); Silia, *ṣiul*
E ma yin "zòmẹ," lẹdogbedevomẹ de he ma sọgbe

Ofi Ao He Hadẹs Sọawuhia te Lẹ

"Hadẹs," he vlavo zẹẹmẹdo "nọtẹn mayọnmọ," sọawuhia whla ao to *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* he yin Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, yèdọ to Matiu 11:23; 16:18; Luku 10:15; 16:23; Owalọ lẹ 2:27, 31; Osọhia 1:18; 6:8; 20:13, 14 mẹ.

To Owalọ lẹ 2:27 mẹ, hoyidọ Pita tọn sọn Psalm 16:10 mẹ dohia dọ Hadẹs yin nudopolọ po Ṣeol po bo yin yiyizan na yọdò paa gbẹtọvi lẹ tọn (to vogbingbọn mẹ na hogbe Glẹki tọn *tafọs,* yọdò mẹdopodopo tọn). Hogbe Latin tọn he yin nudopolọ po Hadẹs po wẹ *infelnus* (to whedelẹnu *infelus*). E nọ zẹẹmẹdo "enẹ he tin to nuglọ; ofi he yìdo," bo sọgbe taun na yọdomẹ. Gbọnmọ dali, e yin zẹẹmẹ he sọgbe na hogbe Glẹki po Heblu po tọn lọ lẹ.

To Owe-wiwe gbọdo lẹ mẹ, hogbe lọ lẹ "Hadẹs" po "Ṣeol" po tindo kanṣiṣa hẹ okú po oṣiọ lẹ po, e ma yin hẹ ogbè po mẹhe to ogbè lẹ po. (Osọhia 20:13) Hogbe ehelẹ to yedelẹ mẹ ma tindo linlẹn kavi alọdlẹndonu gbẹdudu kavi awufiẹsa tọn gba.

Ofi Kandeko-Atọ̀n-Nukundopo He Ṣeol Sọawuhia te Lẹ

"Ṣeol" sọawuhia whla 66 to *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* heyin Owe-wiwe Heblu tọn lẹ mẹ, enẹ wẹ to Gẹnẹsisi 37:35; 42:38; 44:29, 31; Osọha lẹ 16: 30, 33; Deutelonomi 32:22; 1 Samuẹli 2:6; 2 Samuẹli 22:6; 1 Ahọlu lẹ 2:6, 9; Job 7:9; 11:8; 14:13; 17: 13, 16; 21:13; 24:19; 26:6; Psalm 6:5; 9:17; 16:10; 18:5; 30:3; 31:17; 49:14, 14, 15; 55:15; 86:13; 88:3; 89:48; 116:3; 139:8; 141:7; Howhinwhẹn lẹ 1:12; 5:5; 7:27; 9:18; 15:11, 24; 23:14; 27:20; 30:16; Yẹwhehodọtọ 9:10; Ohàn Sọlọmọni Tọn 8:6; Isaia 5:14; [7:11]; 14: 9, 11, 15; 28:15, 18; 38:10, 18; 57:9; Ezekiẹli 31:15-17; 32:21, 27; Hosea 13:14, 14; Amọsi 9:2; Jona 2:2; Habbakuk 2:5 mẹ.

Awusọhia "Ṣeol" tọn to Owe-wiwe Heblu tọn lẹ mẹ bẹ whla 65 he e sọawuhia to *Biblia Hebraica Stuttgartensia,* 1977 tọn mẹ lẹ hẹn, podọ whladopo to Isaia 7:11 mẹ, fie hogbe lọ "Ṣeol" sọawuhia te po vogbingbọn vude po to wekun asi lẹ mẹ. To ofi lọ lẹpo, *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* yí "Ṣeol" zan na hogbe Heblu tọn *ṣẹool.* To paa mẹ, *Septante* Glẹki tọn basi lẹdogbedevomẹ *ṣẹool* tọn do *haides.*

To whenue e yindọ aliho nukinkan tọn voovo ko yin yiyizan na hogbe Heblu tọn *ṣẹool,* e họnwun dọ e yin didesọn hogbe Heblu tọn שאל (ṣaal) mẹ, he zẹẹmẹdo "nado biọ" kavi "nado basi obiọ." Ehe na dohia dọ Ṣeol yin nọtẹn lọ (e ma yin ninọmẹ de) he nọ biọ kavi ylọ

mẹlẹpo ma de mẹde dovo, bo nọ kẹalọyi oṣiọ gbẹtọvi lẹ tọn do e mẹ. (Pọ́n *NW Ref. Bi.,* Gẹnẹsisi 37:35 po Isaia 7:11 po, nudọnamẹ odò tọn lẹ.) Aigba ji wẹ e tin te bo nọ yin yiyizan to whepoponu to kọndopọ mẹ hẹ oṣiọ lẹ, bosọ zẹẹmẹ hezeheze do yọdò paa gbẹtọvi lẹ tọn, yèdọ yọdomẹ, kavi nọtẹn oṣiọ lẹ tọn to aigba ji (e ma yin to ohù mẹ). To vogbingbọn mẹ, hogbe Heblu tọn *kevel* zẹẹmẹdo yọdò mẹdopodopo tọn kavi ṣiọditẹn.—Gẹnẹsisi 23:4, 6, 9, 20.

9

"Gẹhẹnna"—Ohia Vasudo Mlẹnmlẹn Tọn Glẹki, γέεννα (*gẹẹnna*); Latin, *gẹhẹnna;* Heblu, גי הנם (*ge hinnom,* "agbàdo Hinnọmi tọn")

"Gẹhẹnna" zẹẹmẹdo "agbàdo Hinnọmi tọn," na e yin hogbe Glẹki tọn lọ he sọgbe hẹ hogbe Heblu tọn *ge hinnom.* To Jọṣua 18:16 mẹ, fie "agbàdo Hinnọmi tọn" sọawuhia te, *LXX* yí "Gẹhẹnna" zan. E sọawuhia whla 12 to Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ mẹ, tintan sọawuhia to Matiu 5:22 mẹ. *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* yí "Gẹhẹnna" zan to fihe e sọawuhia te lẹpo, enẹ wẹ, to Matiu 5:22, 29, 30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; Malku 9:43, 45, 47; Luku 12:5; Jakọbu 3:6 mẹ.

Agbàdo Hinnọmi tọn lọ tin to whèyihọ po hùwaji Jelusalẹm hohowhenu tọn po. (Jọṣua 15:8; 18:16; Jẹlemia 19:2, 6) To ojlẹ ahọlu he gbọngodo to Juda lẹ tọn mẹ, e yin yiyizan na boṣiọ-sinsẹ̀n hlan yẹwhe kosi lẹ tọn he yin Molẹki, yèdọ yẹwhe he gbẹtọ nọ yin yíyí do sanvọ́ hlan to miyọ́n mẹ. (2 Otannugbo lẹ 28:3; 33:6; Jẹlemia 7:31, 32; 32:35) Nado glọnalina yizan etọn whladopo dogọ na lẹndai sinsẹ̀n tọn mọnkọtọn lẹ, Ahọlu nugbonọ Josia hẹn agbàdo lọ flu, titengbe adà he nọ yin Tofẹti.—2 Ahọlu lẹ 23:10.

David Kimḥi (1160?-1235?) he yin zẹẹmẹ basitọ Ju de, to zẹẹmẹ etọn do Psalm 27:13 ji mẹ, na nudọnamẹ whenuho tọn he bọdego helẹ gando "Gehinnom" go dọmọ: "Podọ e yin nọtẹn de he bọdo Jelusalẹm go, bosọ yin nọtẹn awuhiọ tọn de, podọ finẹ wẹ yé nọ dlan onú mawé lẹ po oṣiọ lẹ po do. Humọ, miyọ́n nọ to jiji to finẹ madoalọte nado fiọ onú mawé lẹ po ohú oṣiọ lẹ tọn po. Enẹwutu, whẹdida omẹ ylankan lẹ tọn nọ yin yiylọ to yẹhiadonu-liho dọ Gehinnom."

Agbàdo Hinnọmi tọn lẹzun ogbóji podọ fie dihónu Jelusalẹm tọn lẹ nọ yin mimè te. Kanlin kúkú lẹ nọ yin dindlan do e mẹ nado yin fifiọ to miyọ́n he mẹ whèmi nọ yin bibẹ do na e nido to jiji zọnmii. Humọ, oṣiọ sẹ́nhẹngbatọ he yin hùhù lẹ tọn, he ma jẹna ṣiọdidi yẹyinọ to yọdò mẹ lẹ nọ yin dindlan do e mẹ. Eyin oṣiọ mọnkọtọn lẹ jẹ miyọ́n lọ mẹ, yé nọ yin fifiọ, ṣigba eyin oṣiọ lọ lẹ jẹ agbàdo lọ tónu, agbasalan yetọn he ko to yìnyọ̀n lọ nọ jiwé, kavi gọ́ na wánvú lẹ, he ma nọ kú kakajẹ whenue yé

na ko dù agbasalan lọ vọ̀ bọ e pò ohú lẹ kẹdẹ godo. Enẹwutu, oṣiọ mẹde tọn dindlan do Gẹhẹnna mẹ yin pinpọnhlan di yasanamẹ he sinyẹn hugan. Gẹhẹnna paa lọ po zẹẹmẹ etọn po mẹ wẹ hogbe yẹhiadonu tọn lọ 'agbàdo miyọ́n tọn he yí whèmi do to jiji lọ' yin dideṣọn.—Osọhia 19:20; 20:10, 14, 15; 21:8.

Kanlin kavi gbẹtọ gbète lẹ ma nọ yin dindlan do Gẹhẹnna mẹ nado yin fifiọ gbète kavi yin yasana gba. Enẹwutu, nọtẹn lọ ma sọgan nọtena lẹdo mayinukundomọ de fie alindọn gbẹtọ lẹ tọn nọ yin yasana te kakadoi to miyọ́n paa de mẹ kavi yin dùdù kakadoi gbọn wánvú he ma nọ kú lẹ dali gba. Na oṣiọ sẹ́nhẹngbatọ he yin dindlan do finẹ lẹ tọn ma nọ yin dìdì to aliho yẹyinọ de mẹ do yọdò mẹ, he yin ohia fọnsọnku tọn de wutu, Jesu po devi etọn lẹ po yí Gẹhẹnna zan nado nọtena *vasudo madopodo, huhusudo sọn wẹkẹ Jiwheyẹwhe tọn mẹ,* kavi *"okú awetọ," yèdọ yasanamẹ madopodo.*

Ehe lẹpo tin to kọndopọ mẹ hẹ jẹhẹnu Jehovah tọn lẹ he yin whẹdida dodo po owanyi po.—Yijlẹdo Eksọdusi 34:6, 7; 1 Johanu 4:8 go.

10 Hogbe lọ lẹ "Alẹnu Hoho lọ" po "Alẹnu Yọyọ lọ" Po

To egbehe, nuhe gbayipe de wẹ e yin nado dlẹnalọdo Owe-wiwe he yin kinkàn do Heblugbe po Alamaikigbe po mẹ lẹ taidi "Alẹnu Hoho lọ." Ehe sinai do nuhe yin hihia to 2 Kọlintinu lẹ 3:14 mẹ ji, ehe dọmọ: "Ṣigba, huhlọn nugopipe apọ̀nmẹ tọn yetọn lẹ ko depò. Na kakajẹ azán ehe gbè, nukunmẹṣinyọnnu dopolọ gbọṣi aimẹ to alẹnu hoho lọ hihia whenu, na e ko busẹ gbọn Klisti gblamẹ wutu."

Ṣigba tofi, apọsteli Paulu ma to alọdlẹndo Owe-wiwe Heblu po Alamaiki po tọn lẹ pete gba. Mọjanwẹ e ma to didọ dọ kandai gbọdo Klistiani tọn lẹ yin "alẹnu yọyọ" de do niyẹn. Apọsteli lọ to hodọ gando alẹnu Osẹ́n tọn hoho lọ go, ehe yin kinkàndai gbọn Mose dali to Pẹntateki mẹ podọ ehe yin apadewhe Owe-wiwe lẹ tọn poun he jẹnukọnna ojlẹ Klistiani tọn. Na whẹwhinwhẹ́n ehe wutu, e dọ to wefọ he bọdego mẹ dọ, "whedepopenu he kandai Mose tọn lẹ yin hihia."

Enẹwutu, dodonu he sọgbe de ma tin nado ylọ Owe-wiwe Heblu po Alamaiki po tọn lẹ dọ "Alẹnu Hoho lọ" podọ nado ylọ Owe-wiwe Glẹki tọn lẹ dọ "Alẹnu Yọyọ lọ." Jesu Klisti lọsu dlẹnalọdo kandai wiwe lẹ to pọmẹ dọ "Owe-wiwe lẹ." (Matiu 21:42; Malku 14:49; Johanu 5:39) Apọsteli Paulu dlẹnalọdo yé taidi "Owe wiwe lẹ," "Owe-wiwe lẹ" podọ "kandai wiwe lẹ." (Lomunu lẹ 1:2; 15:4; 2 Timoti 3:15) Enẹwutu, whẹwhinwhẹ́n dagbe lẹ tin na hogbe he sọgbe hugan lẹ, yèdọ "Owe-wiwe Heblu Tọn lẹ" podọ "Owe-wiwe Glẹki Tọn lẹ" yiyizan.

11 Jijlẹ Akuẹ Tọn, Osin Tọn po Tedidi Tọn lẹ Po

Sọha he bọdego lẹ yin sọhayinanú he sinai do kunnudenu Biblu tọn po dodinnanu dòkunkun tọn lẹ po ji. Sọha he sọzẹn hẹ egbezangbe tọn he yin yiyizan tofi lẹ ma dona yin pinpọn taidi sọhayinanú he sọgbe pẹpẹ gba.

Nado basi nulinlẹn nuhọakuẹ-yinyin egbezangbe tọn na sika-kuẹ kavi fataka-kuẹ, dindona nuhọakuẹ-yinyin agọe tọn na *gramme* dopo tọn bo yí i do lẹn sọha *gramme* lọ lẹ tọn.

"Mile." Glẹki, *milion.* Vlavo *mile* Lomu tọn yin (nujijlẹ Lomu tọn, afọpapa 5 000; mẹtlu 1 479,5). Di apajlẹ, *mile* Lomu tọn he sọawuhia to Mt 5:41 mẹ ko yin didiọ do kilomẹtlu. To nukinkan Glẹki tọn mẹ to Luk 24:13; Joh 6:19; 11:18 mẹ, nujijlẹ tedidi tọn lẹ yin yiylọdọ stade. (Stade Lomu tọn dopo = ⅛ *mile* Lomu tọn kavi nujijlẹ Lomu tọn, afọpapa 625; mẹtlu 185.) To *Lẹdogbedevomẹ Aihọn Yọyọ Tọn* mẹ, stade he sọawuhia to Luk 24:13; Joh 6:19; 11:18 mẹ lẹ ko yin didiọ do kilomẹtlu. Di apajlẹ, to Luk 24:13 mẹ, "stade kandeko" yin didiọ do "nudi kilomẹtlu 11" (7,5 *mile* Lomu tọn).

TODOHUKANJI PINPẸN AKUẸ GLẸKI PO LOMU PO TỌN TO OWE-WIWE GLẸKI TỌN LẸ MẸ

			Sọha He Yé Nọtena to Egbezangbe
lepton 1 (gànvẹẹ-kuẹ Ju tọn)	= *kuadlan* ½		
kuadlan 1 (gànvẹẹ-kuẹ Lomu tọn)	= *lepta* 2		
assaliọn 1 (gànvẹẹ-kuẹ Lomu po ayimatẹn etọn lẹ po tọn)	= *kuadlan* 4		
denali 1 (fataka-kuẹ Lomu tọn)	= *assaliọn* 16		= *gramme* 3,85
dlakma 1 (fataka-kuẹ Glẹki tọn)			= *gramme* 3,40
didlakma 1 (fataka-kuẹ Glẹki tọn)	= *dlakma* 2		= *gramme* 6,80
tetladlakma 1 (fataka-kuẹ stateli)	= *dlakma* 4		= *gramme* 13,6
mina 1	= *dlakma* 100		= *gramme* 340
talẹnti 1 (sika-kuẹ kavi fataka-kuẹ)	= mina 60		= kilo 20,4

JIJLẸ OSIN TỌN LẸ

bati 1		= litli 22
kọli* 1	= bati 10	= litli 220

*E sọ nọ yin yiyizan na nuhe ma yin osin.

JIJLẸ TEDIDI TỌN LẸ

awagbà 1		= *centimètres* 44,5
awagbà gaa 1		= *centimètres* 51,8
ofánpò 1	= awagbà 6	= mẹtlu 2,67
ofánpò gaa 1	= awagbà gaa 6	= mẹtlu 3,11
mẹtè 1		= mẹtlu 1,8

12 NUJIJỌ TANGAN LẸ TO GBẸZAN AIGBA JI TỌN JESU TỌN WHENU

Owe Wẹndagbe Tọn Ẹnẹ lẹ Yin Tito to Aliho Debọdo-Dego Tọn Mẹ

Ojlẹ	Nọtẹn	Nujijọ	Matiu	Malku	Luku	Johanu
		He Planmẹ Jẹ Lizọnyizọn Jesu Tọn Whenu				
3 J.W.M.	Jelusalẹm, tẹmpli	Jiji Johanu Baptizitọ tọn yin didọ jẹnukọn na Zekalia			1:5-25	
Nudi 2 J.W.M.	Nazalẹti; Jude	Jiji Jesu tọn yin didọ jẹnukọn na Malia, he dla Elizabẹti pọ́n			1:26-56	
2 J.W.M.	Otò okọ́ta tọn Jude tọn	Jiji Johanu Baptizitọ tọn; nukọn mẹ, gbẹzan etọn to danfafa ji			1:57-80	
2 J.W.M., nudi 1er oct.	Bẹtlẹhẹm	Jiji Jesu tọn (Ohó lọ, he gblamẹ onú devo lẹpo wá aimẹ te) taidi kúnkan Ablaham tọn podọ Davidi tọn	1:1-25		2:1-7	1:1-5, 9-14
	Sẹpọ Bẹtlẹhẹm	Angẹli lá wẹndagbe; lẹngbọhọtọ lẹ dla viyẹyẹ pọ́n			2:8-20	
	Bẹtlẹhẹm; Jelusalẹm	Jesu yin adàgbona (to azán 8tọ gbè), yin hinhẹnwa tẹmpli mẹ (to azán 40tọ gbè)			2:21-38	
1 J.W.M. kavi 1 W.M.	Jelusalẹm; Bẹtlẹhẹm; Nazalẹti	Sunwhlẹvu-pọntọ lẹ; Egipti hinhọnyi; viyẹyẹ lẹ yin hùhù; kọlilẹwa Jesu tọn	2:1-23		2:39, 40	
12 W.M.	Jelusalẹm	Jesu owhe wiawe mẹvi to Juwayi tẹnmẹ; lẹkọyi whé			2:41-52	
29, amakikọ-whenu	Danfafa, Jọdani	Lizọnyizọn Johanu Baptizitọ tọn	3:1-12	1:1-8	3:1-18	1:6-8, 15-28
		Bẹjẹeji Lizọnyizọn Jesu Tọn				
29, afò-whenu	Tòsisa Jọdani	Baptẹm po amisisayidode Jesu tọn po, yin jiji di gbẹtọ de sọn hukan Davidi tọn mẹ ṣigba yin lilá nado yin Visunnu Jiwheyẹwhe tọn	3:13-17	1:9-11	3:21-38	1:32-34

	Danfafa Jude tọn	Nùbibla po whlepọn Jesu tọn po	4:1-11	1:12, 13	4:1-13	
	Bẹtani Jọdani godo	Kunnudide Johanu Baptizitọ tọn gando Jesu go				1:15, 29-34
	Agbàdo Jọdani tọn to agawaji	Devi Jesu tọn tintan lẹ				1:35-51
	Kana Galili tọn; Kapẹlnaumi	Azọ́ṅjiawu Jesu tọn tintan; e dla Kapẹlnaumi pọ́n				2:1-12
30, Juwayi	Jelusalẹm	Hùnwhẹ Juwayi tọn bibasi; yàn ajọwatọ lẹ sọn tẹmpli mẹ				2:13-25
	Jelusalẹm	Hodọdopọ Jesu tọn hẹ Nikodẹmi				3:1-21
	Jude; Aenonu	Devi Jesu tọn lẹ yin bibaptizi; Johanu to didepo				3:22-36
	Tibeliadi	Johanu yin zizedo gànpamẹ; Jesu dedo Galili	4:12; 14:3-5	1:14; 6:17-20	3:19, 20; 4:14	4:1-3
	Sikali, to Samalia	To aliho ji jei Galili, Jesu plọnnu Samalianu lẹ				4:4-43
		Lizọnyizọn Daho Jesu Tọn to Galili				
	Galili	Lilá tintan, "Ahọluduta olọn tọn ko dọnsẹpọ"	4:17	1:14, 15	4:14, 15	4:44, 45
	Nazalẹti; Kana; Kapẹlnaumi	Hẹnazọ̀ngbọna visunnu de; hia azọ́ndenamẹ; yin gbigbẹdai; sẹtẹn yì Kapẹlnaumi	4:13-16		4:16-31	4:46-54
	Ohù Galili tọn, sẹpọ Kapẹlnaumi	Oylọ-basina Simọni po Andle po, Jakọbu po Johanu po	4:18-22	1:16-20	5:1-11	
	Kapẹlnaumi	Hẹnazọ̀ngbọna mẹhe tindo gbigbọ aovi tọn, podọ asi-nọ̀ Pita tọn po omẹ su su devo lẹ po	8:14-17	1:21-34	4:31-41	
	Galili	Gbejizọnlin tintan to Galili, hẹ omẹ ẹnẹ he ko yin oylọ-basina todin lẹ	4:23-25	1:35-39	4:42, 43	
	Galili	Pòtọnọ yin azọ̀nhẹngbọna; gbẹtọgun lẹ wọ̀ wá Jesu dè	8:1-4	1:40-45	5:12-16	
	Kapẹlnaumi	Hẹnazọ̀ngbọna awukuzọ̀njẹtọ	9:1-8	2:1-12	5:17-26	
	Kapẹlnaumi	Oylọ-basina Matiu; dùnú hẹ tòkuẹ-ṣinyantọ lẹ	9:9-17	2:13-22	5:27-39	
	Jude	Dọyẹwheho to sinagọgu Jude tọn lẹ mẹ			4:44	

Ojlẹ	Nọtẹn	Nujijọ	Matiu	Malku	Luku	Johanu
31, Juwayi	Jelusalẹm	Yì hùnwhẹ; hẹnazọ̀ngbọna dawe de; gbẹnuna Falesi lẹ				5:1–47
	Kọlilẹ sọn Jelusalẹm (?)	Devi lẹ wẹ́n ota likun lẹ tọn to Gbọ̀jẹzangbe	12:1–8	2:23–28	6:1–5	
	Galili; Ohù Galili tọn	Hẹn alọ jẹgangan to Gbọ̀jẹzangbe; lẹkọyi huto; hẹnazọ̀ngbọ	12:9–21	3:1–12	6:6–11	
	Osó sẹpọ Kapẹlnaumi	Omẹ 12 lẹ yin dide taidi apọsteli lẹ		3:13–19	6:12–16	
	Sẹpọ Kapẹlnaumi	Yẹwhehodidọ Osó ji tọn	5:1–7:29		6:17–49	
	Kapẹlnaumi	Hẹnazọ̀ngbọna devi awhàngán de tọn	8:5–13		7:1–10	
	Naini	Fọ́n visunnu asuṣiọsi de tọn sọnku			7:11–17	
	Galili	Johanu he to gànpamẹ do devi lẹ hlan Jesu dè	11:2–19		7:18–35	
	Galili	Tòdaho lẹ yin whẹgbledo; yin didehia ovivu lẹ; zẹgẹ bọawu	11:20–30			
	Galili	Yọnnu ylandonọ samisisan a afọ lẹ; apajlẹ ahọ́tọnọ lẹ tọn			7:36–50	
	Galili	Gbejizọnlin yẹwhehodidọ tọn awetọ to Galili, hẹ omẹ 12 lẹ			8:1–3	
	Galili	Mẹhe tindo gbigbọ aovi tọn yin azọ̀nhẹngbọna; whẹsadokọnamẹ dọ e tindo Beẹlzebuli	12:22–37	3:19–30		
	Galili	Wekantọ po Falesi lẹ po dín ohia de	12:38–45			
	Galili	Devi Klisti tọn lẹ yin hẹnnumẹ sẹpọ etọn lẹ	12:46–50	3:31–35	8:19–21	
	Ohù Galili tọn	Apajlẹ nudotọ, ogbé lẹ, po onú devo lẹ po tọn; zẹẹmẹ lẹ	13:1–53	4:1–34	8:4–18	
	Ohù Galili tọn	Yujẹhọn doalọte to tándo didasa whenu	8:18, 23–27	4:35–41	8:22–25	
	Gadala, hùwaji-whèzẹtẹn Ohù Galili tọn	Omẹ awe he tindo gbigbọ aovi tọn yin azọ̀nhẹngbọna; ohàn he tindo gbigbọ aovi tọn lẹ	8:28–34	5:1–20	8:26–39	
	Vlavo Kapẹlnaumi	Viyọnnu Jailu tọn yin finfọnsọnku; nawe de yin azọ̀nhẹngbọna	9:18–26	5:21–43	8:40–56	
	Kapẹlnaumi (?)	Hẹnazọ̀ngbọna sunnu nukuntọ́n nọ awe podọ un bọpẹnnọ he tindo gbigbọ aovi tọn de	9:27–34			

	Nazalẹti	Vọ́ tòdaho he mẹ e whẹ́n te dlapọn, bosọ vọ́ yin gbigbẹdai	13:54–58	6:1–6		
	Galili	Gbejizọnlin atọ̀ntọ to Galili, gbloada to whenue apọsteli lẹ yin didohlan	9:35–11:1	6:6–13	9:1–6	
	Tibeliadi	Yè gbòtana Johanu Baptizitọ; obu Hẹlọdi tọn do emi hùwhẹ	14:1–12	6:14–29	9:7–9	
32, sẹpọ Juwayi (Joh 6:4)	Kapẹlnaumi (?); agewaji-whèzẹtẹn Ohù Galili tọn	Apọsteli lẹ lẹkọ sọn gbejizọnlin yẹwhehodidọ tọn; na núdùdù omẹ 5 000	14:13–21	6:30–44	9:10–17	6:1–13
	Agewaji-whèzẹtẹn Ohù Galili tọn; Genezalẹti	Vivẹnudido nado yí i do duahọlu; e zinzọnlin to ohù ji; hẹnazọ̀ngbọ	14:22–36	6:45–56		6:14–21
	Kapẹlnaumi	"Akla ogbè tọn" yinyọnẹn; devi susu dahli				6:22–71
32, to Juwayi godo	Vlavo to Kapẹlnaumi	Aṣa lẹ he hẹn Ohó Jiwheyẹwhe tọn zun ovọ́	15:1–20	7:1–23		7:1
	Fenike; Dekapole	Sẹpọ Tile, Sidoni; enẹgodo yì Dekapole; na núdùdù gbẹtọ 4 000	15:21–38	7:24–8:9		
	Magadani	Sadusi lẹ po Falesi lẹ po sọ vọ́ to ohia de dín	15:39–16:4	8:10–12		
	Agewaji-whèzẹtẹn Ohù Galili tọn; Betsaida	Na avase gando otọ́n Falesi lẹ tọn go; hẹnazọ̀ngbọna nukuntọ́nnọ	16:5–12	8:13–26		
	Sesalea Filippi	Jesu Mẹssia lọ; do dọdai okú po fọnsọnku etọn po tọn	16:13–28	8:27–9:1	9:18–27	
	Vlavo Osó Helmoni tọn	Wunmẹdidiọ to Pita, Jakọbu po Johanu po nukọn	17:1–13	9:2–13	9:28–36	
	Sesalea Filippi	Hẹnazọ̀ngbọna mẹhe tindo gbigbọ aovi tọn he glo devi lẹ	17:14–20	9:14–29	9:37–43	
	Galili	E sọ vọ́ do dọdai okú po fọnsọnku etọn po tọn	17:22, 23	9:30–32	9:43–45	
	Kapẹlnaumi	Takuẹ yin awuwlena to azọ́njiawu-liho	17:24–27			
	Kapẹlnaumi	Klohugan to Ahọluduta mẹ; gbemanọpọ lẹ didọgbò; lẹblanu	18:1–35	9:33–50	9:46–50	
	Galili; Samalia	Tọ́n sọn Galili bo yì Hùnwhẹ Gòhọtúntún tọn; nulẹpo jijodonado wà lizọnyizọn	8:19–22		9:51–62	7:2–10

Ojlẹ	Nọtẹn	Nujijọ	Matiu	Malku	Luku	Johanu
		Lizọnyizọn Jesu Tọn He Gbọngodo to Jude				
32, Hùnwhẹ Gòhọtúntún tọn	Jelusalẹm	Mẹpinplọn Jesu tọn to gbangba to Hùnwhẹ Gòhọtúntún tọn tẹnmẹ				7:11–52
	Jelusalẹm	Mẹpinplọn to Hùnwhẹ godo; hẹnazọ̀ngbọna nukuntónnọ				8:12–9:41
	Vlavo to Jude	Omẹ 70 lẹ yin didohlan nado dọyẹwheho; kọlilẹ yetọn, linlin nina			10:1–24	
	Jude; Bẹtani	Hodidọ gando kọmẹnu Samalianu lọ go; to owhé Malta po Malia po tọn gbè			10:25–42	
	Vlavo to Jude	E sọ vó plọnmẹ odẹ̀ apajlẹ tọn; bibiọ mapote			11:1–13	
	Vlavo to Jude	Jẹagọdo whẹsadokọnamẹ lalo; dohia dọ whẹndo jẹna whẹgbledo			11:14–36	
	Vlavo to Jude	To tafo Falesi tọn kọ̀n, Jesu gblewhẹdo yẹnuwatọ lẹ			11:37–54	
	Vlavo to Jude	Hodidọ gando nukunpedomẹgo Jiwheyẹwhe tọn go; họ̀nkọnsi nugbonọ			12:1–59	
	Vlavo to Jude	Hẹnazọ̀ngbọna yọnnu pòtẹnnọ to Gbọ̀jẹzangbe; apajlẹ atọ̀n lẹ			13:1–21	
32, Hùnwhẹ Klandowiwe tọn	Jelusalẹm	Jesu to Hùnwhẹ Klandowiwe tọn tẹnmẹ; Lẹngbọhọtọ Dagbe				10:1–39
		Lizọnyizọn Jesu Tọn He Gbọngodo to Whèzẹtẹn Jọdani Tọn				
	To Jọdani godo	Mẹsusu tindo yise to Jesu mẹ				10:40–42
	Pelea (to Jọdani godo)	Plọnmẹ to tòdaho lẹ po gbétatò lẹ po mẹ, bo zindonukọn jei Jelusalẹm			13:22	
	Pelea	Bibiọ Ahọluduta mẹ; mẹgbeyinyan Hẹlọdi tọn; owhé jẹvó			13:23–35	
	Vlavo to Pelea	Whiwhẹ; apajlẹ núdùdù daho whèjai tọn			14:1–24	
	Vlavo to Pelea	Linlẹn nuhe devi-yinyin bẹhẹn pọ́n			14:25–35	

	Vlavo to Pelea	Apajlẹ lẹ: lẹngbọ he bu, abọgan-kuẹ he bu, visunnu duvanọ			15:1-32	
	Vlavo to Pelea	Apajlẹ lẹ: hònkọnsi mawadodonọ, dawe adọkunnọ po Lazaḷosi po			16:1-31	
	Vlavo to Pelea	Jonamẹ po yise po; afanumẹ madoalenọ lẹ			17:1-10	
	Bẹtani	Jesu fọ́n Lazaḷosi sọnku				11:1–46
	Jelusalẹm; Eflaimi	Ayinamẹ Kaifa tọn sọta Jesu; Jesu tọ́n sọn finẹ				11:47-54
	Samalia; Galili	Hẹnazọ̀ngbọnamẹ bo plọnmẹ to whenue e to jujugbọn Samalia po Galili po			17:11-37	
	Samalia kavi Galili	Apajlẹ lẹ: asuṣiọsi he vẹvẹ mapote, Falesi po tòkuẹ-ṣinyantọ po			18:1-14	
	Pelea	Zẹ̀ gbọn Pelea; plọnmẹ gando gbẹdai go	19:1-12	10:1-12		
	Pelea	Kẹalọyi ovi lẹ bo dona yé	19:13-15	10:13-16	18:15-17	
	Pelea	Dẹpẹ adọkunnọ; apajlẹ pakanọ lẹ tọn to vẹngle mẹ	19:16–20:16	10:17-31	18:18-30	
	Vlavo to Pelea	Whla atọ̀ntọ he Jesu dọ dọdai okú po fọnsọnku etọn po tọn	20:17-19	10:32-34	18:31-34	
	Vlavo to Pelea	Obiọ na Jakọbu po Johanu po nado sinai to Ahọluduta mẹ	20:20-28	10:35-45		
	Jẹliko	Ejugbọn Jẹliko, bo hẹnazọ̀ngbọna dawe nukuntọ́nnọ awe; dla Zaṣẹ pọ́n; apajlẹ mina ao lẹ tọn	20:29-34	10:46-52	18:35–19:28	
		Lizọnyizọn Jesu Tọn He Gbọngodo to Jelusalẹm				
Nisan 8, 33	Bẹtani	Wá Bẹtani azán ṣidopo jẹnukọnna Juwayi				11:55–12:1
Nisan 9	Bẹtani	E dùnú to owhé Simọni pòtọnọ lọ tọn gbè; Malia samisisana Jesu; Ju lẹ wá nado mọ Jesu po Lazaḷosi po	26:6-13	14:3-9		12:2-11

Ojlẹ	Nọtẹn	Nujijọ	Matiu	Malku	Luku	Johanu
Nisan 9 (*pipotọ*)	Bẹtani–Jelusalẹm	Klisti biọ Jelusalẹm po awhàngbigba po	21:1–11, 14–17	11:1–11	19:29–44	12:12–19
Nisan 10	Bẹtani–Jelusalẹm	Votin he ma tindo sinsẹ́n yin dẹ̀hodo; kiklọwé tẹmpli tọn awetọ	21:18, 19, 12, 13	11:12–17	19:45, 46	
	Jelusalẹm	Yẹwhenọgán lẹ po wekantọ lẹ po blasé nado hù Jesu		11:18, 19	19:47, 48	
	Jelusalẹm	Hodọdopọ hẹ Glẹkinu lẹ; yise matindo Ju lẹ tọn				12:20–50
Nisan 11	Bẹtani–Jelusalẹm	Yẹ mọdọ votin he ma tindo sinsẹ́n lọ fiọ	21:19–22	11:20–25		
	Jelusalẹm, tẹmpli	Aṣẹpipa Klisti tọn yin nukundiọsọ; apajlẹ visunnu awe lẹ tọn	21:23–32	11:27–33	20:1–8	
	Jelusalẹm, tẹmpli	Apajlẹ glesi ylankan lẹ tọn, hùnwhẹ alọwle tọn	21:33–22:14	12:1–12	20:9–19	
	Jelusalẹm, tẹmpli	Kanbiọ lẹ gando takuẹ, fọnsọnku po gbedide po gonado domọwle e	22:15–40	12:13–34	20:20–40	
	Jelusalẹm, tẹmpli	Kanbiọ mẹhẹn nabọẹ tọn he Jesu kanse gando hukan Mẹssia tọn go	22:41–46	12:35–37	20:41–44	
	Jelusalẹm, tẹmpli	Whẹgbledomẹ sinsinyẹn sọta wekantọ lẹ po Falesi lẹ po	23:1–39	12:38–40	20:45–47	
	Jelusalẹm, tẹmpli	Abọgan-kuẹ flinflin asuṣiọsi lọ tọn		12:41–44	21:1–4	
	Osó Olivie tọn	Aijijẹ Jelusalẹm tọn yin didọdai; tintin tofi Jesu tọn; opodo titonu ehe tọn	24:1–51	13:1–37	21:5–38	
	Osó Olivie tọn	Apajlẹ awhli ao lẹ, talẹnti lẹ, lẹngbọ lẹ po gbọgbọẹ lẹ po tọn	25:1–46			
Nisan 12	Jelusalẹm	Sinsẹ̀ngán lẹ blasé nado hù Jesu	26:1–5	14:1, 2	22:1, 2	
	Jelusalẹm	Juda kọngbedopọ do akuẹ de ji hẹ yẹwhenọ lẹ nado de Jesu hia	26:14–16	14:10, 11	22:3–6	
Nisan 13 (Yọnnuzangbe whèmẹ)	Sẹpọ podọ to Jelusalẹm	Tito lẹ na Juwayi	26:17–19	14:12–16	22:7–13	

Nisan 14	Jelusalẹm	Hùnwhẹ Juwayi tọn dùdù hẹ omẹ 12 lẹ	26:20, 21	14:17, 18	22:14-18	
	Jelusalẹm	Jesu klọ́ afọ́n na apọsteli etọn lẹ				13:1-20
	Jelusalẹm	Juda yin didohia di pàdutọ bo yin yinyan jẹgbonu	26:21-25	14:18-21	22:21-23	13:21-30
	Jelusalẹm	Tenu-núdùdù Oflin tọn yin zizedai hẹ omẹ 11 lẹ	26:26-29	14:22-25	22:19, 20, 24-30	[1Kọ 11:23-25]
	Jelusalẹm	Onú mimọ́n Pita tọn podọ gbigbà do apọsteli lẹ tọn yin didọdai	26:31-35	14:27-31	22:31-38	13:31-38
	Jelusalẹm	Alọgọtọ; wanyina ode awetọ; nukunbibia; odẹ Jesu tọn				14:1–17:26
	Gẹtsemani	Awufiẹsa to jipa lọ mẹ; Jesu yin didehia bo yin wiwle	26:30, 36-56	14:26, 32-52	22:39-53	18:1-12
	Jelusalẹm	Yin hokanse gbọn Annas, Kaifa po Whẹdatẹn Daho Ju lẹ tọn po dali; Pita mọ́n ẹn	26:57–27:1	14:53–15:1	22:54-71	18:13-27
	Jelusalẹm	Juda mẹdehiatọ lọ dokankọ na ede	27:3-10		[Ow 1:18, 19]	
	Jelusalẹm	To Pilati nukọn, enẹgodo Hẹlọdi nukọn, enẹgodo lẹkọyi Pilati dè	27:2, 11-14	15:1-5	23:1-12	18:28-38
	Jelusalẹm	Zizejo na hùhù, to whenue Pilati ko dín nado tún in dote godo	27:15-30	15:6-19	23:13-25	18:39–19:16
(Nudi 3:00 whèmẹ, Ahọluzangbe)	Gọlgọta, Jelusalẹm	Okú Jesu tọn to yatin ji, po nujijọ hẹ zọnpọ hẹ ẹ lẹ po	27:31-56	15:20-41	23:26-49	19:16-30
	Jelusalẹm	Oṣiọ Jesu tọn yin dideṣẹ sọn yatin go bo yin dìdì	27:57-61	15:42-47	23:50-56	19:31-42
Nisan 15	Jelusalẹm	Yẹwhenọ lẹ po Falesi lẹ po yí nuhọ́tọ na yọdò	27:62-66			
Nisan 16	Jelusalẹm po lẹdo etọn po	Fọnsọnku Jesu tọn po nuhe jọ to azán lọ gbè lẹ po	28:1-15	16:1-8	24:1-49	20:1-25
	Jelusalẹm; Galili	Awusọhia Jesu Klisti tọn he bọdego lẹ	28:16-20	[1Kọ 15:5-7]	[Ow 1:3-8]	20:26–21:25
Iyyali 25	Osó Olivie tọn, sẹpọ Bẹtani	Olọn mẹ yìyì Jesu tọn, azán 40tọ to fọnsọnku etọn godo	[Ow 1:9-12]		24:50-53	

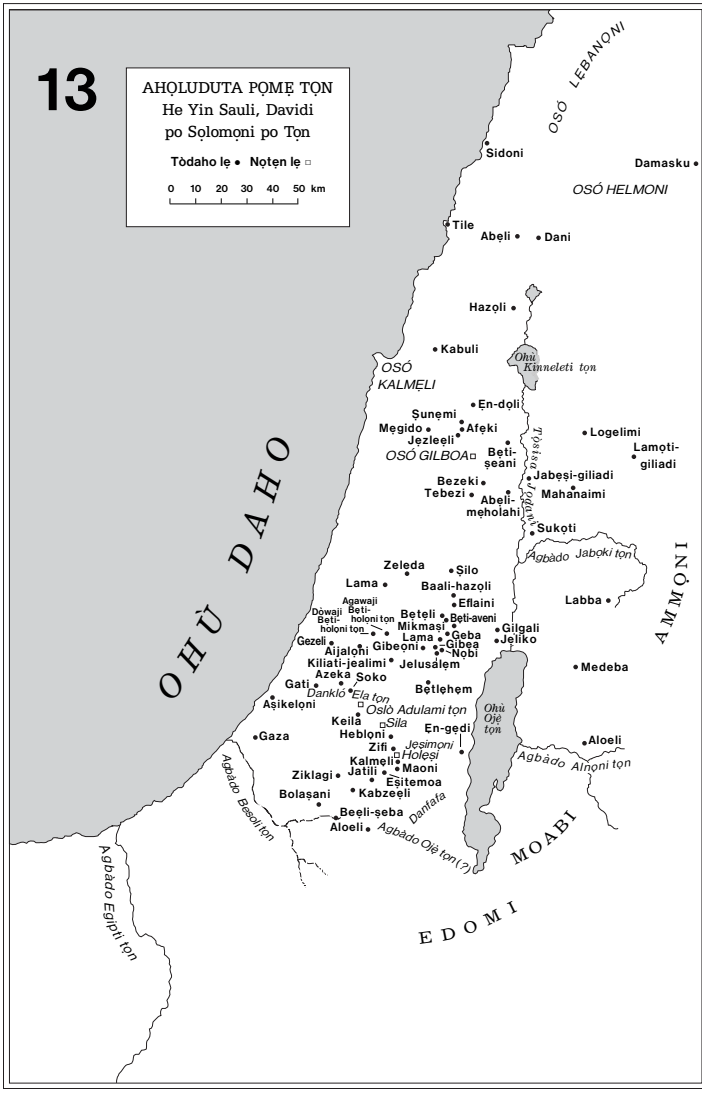
13
AHỌLUDUTA PỌMẸ TỌN
He Yin Sauli, Davidi
po Sọlomọni po Tọn
Tòdaho lẹ • Nọtẹn lẹ □
0 10 20 30 40 50 km
OSÓ LẸBANỌNI
Sidoni
Damasku
OSÓ HELMONI
Tile
Abẹli
Dani
Hazọli
Kabuli
Ohù Kinneleti tọn
OSÓ KALMẸLI
Ẹn-dọli
Ṣunẹmi
Mẹgido
Afẹki
Jẹzleẹli
OSÓ GILBOA
Bẹti-ṣeani
Tọ̀sisa Jọdani
Logelimi
Lamọti-giliadi
Jabẹṣi-giliadi
Bezeki
Tebezi
Abẹli-mẹholahi
Mahanaimi
Sukọti
Agbàdo Jabọki tọn
AMMỌNI
OHÙ DAHO
Zeleda
Ṣilo
Lama
Baali-hazọli
Eflaini
Agawaji
Bẹti-holọni tọn
Dòwaji Bẹti-holọni tọn
Bẹtẹli
Bẹti-aveni
Mikmaṣi
Gilgali
Jẹliko
Gezeli
Lama
Geba
Gibeọni
Gibea
Nọbi
Aijalọni
Kiliati-jealimi
Jelusalẹm
Medeba
Azeka
Soko
Gati
Dankló
Ela tọn
Bẹtlẹhẹm
Aṣikelọni
Oslò Adulami tọn
Ohù Ojẹ̀ tọn
Keila
Sila
Hebloni
En-gedi
Gaza
Aloeli
Zifi
Jẹsimọni
Holẹṣi
Kalmẹli
Agbàdo Alnọni tọn
Jatili
Maoni
Ziklagi
Eṣitemoa
Bolaṣani
Kabzeẹli
Agbàdo Besoli tọn
Danfafa
Beẹli-ṣeba
Aloeli
Agbàdo Ojẹ̀ tọn (?)
MOABI
Agbàdo Egipti tọn
EDOMI

14
PALESTINE
TO LIZỌNYIZỌN
Jesu Tọn Whenu
Tòdaho lẹ • Nọtẹn lẹ □
0 10 20 30 40 50 km
ABILENE
Sidoni
Damasku
OSÓ HELMONI
Sesalea Filippi
ITULEA
FENIKE
Tile
TLAKONITI
Ptolemai
GALILI
Kolazin
Kapẹlnaumi
Bẹtsaida
Kana
Ohù Galili tọn
Tibeliadi
Nazalẹti
OSÓ TABOLI
OSÓ KALMELI
Gadala
Naini
DEKAPOLE
Sesalea
Bẹtani to Jọdani godo (?)
Pella
Salimi (?)
Aenonu (?)
Samalia
Sikali (?)
Gelasa
OSÓ GELIZIMI
SAMALIA
Tòsisa Jọdani
PELEA
OHÙ DAHO
Jọppa
Alimate
Eflaimi
Emausi (?)
Jẹliko
Bẹtani
Jelusalẹm
Aṣidọdi
Bẹtlẹhẹm
JUDE
JUDE TỌN
Ohù Ojẹ tọn
Gaza
Hebḷoni
IDUMEA
DANFAFA
Beẹli-ṣeba
ALABIA
Agbàdo Egipti tọn

HOGO BIBLU TỌN LẸ NA HODỌDOPỌ

(Adavo e yin didohia to aloṗa devo mẹ, wefọ he yin dide to Owe-wiwe Heblu tọn mẹ lẹ dlẹnalọdo wefọ lẹ sọn lẹdogbedevomẹ *Biblu Wiwe Lọ* tọn mẹ. Pọ́n weda 557 na sándogli yinkọ owe Biblu tọn lẹ tọn to Owe-wiwe Heblu tọn lẹ mẹ.)

1. Ahọluduta

A. Nuhe Ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn na wà na gbẹtọvi lẹ

E na hẹn ojlo Jiwheyẹwhe tọn yin wiwà. ..... Mt 6:9, 10; Ps 45:6; Osọ 4:11
Gandudu de he tindo ahọlu po osẹ́n lẹ po. ..... Isa 9:6, 7; 2:3; Ps 72:1, 8
Na hẹn kanyinylan wá opodo,
bo dugán do aigba pete ji. ..... Da 2:44; Ps 72:8
Gandudu owhe 1 000 tọn na de nuhahun gbẹtọvi lẹ tọn sè,
bo hẹn Paladisi gọwá. ..... Osọ 21:2–4; 20:6

B. Gandudu lọ bẹ azọ́n jẹeji
to whenue kẹntọ Klisti tọn lẹ gbẹ́ pò to aimẹ

To fọnsọnku Klisti tọn godo,
e nọte na whenu dindẹn. ..... Ps 110:1; Heb 10:12, 13
E mọ huhlọn yí,
bo funawhàn sọta Satani. ..... Ps 110:2; Osọ 12:7–9; Luk 10:18
Ahọluduta yin didoai,
enẹgodo dindọn aigba tọn lẹ bọdego. ..... Osọ 12:10, 12
Nuhahun dintọn lẹ
dona hẹn mí nado ze teninọ na Ahọluduta lọ. ..... Osọ 11:15–18

C. E ma tin 'to ahun mẹ,'
e ma yin didoai gbọn vivẹnudido gbẹtọ lẹ tọn dali

Olọn mẹ wẹ Ahọluduta lọ te,
e ma yin aigba ji. ..... 2Ti 4:18; 1Kọ 15:50; Ps 11:4
E ma tin 'to ahun mẹ'; Jesu to hodọna Falesi lẹ. ..... Luk 17:20, 21
E ma yin apadewhe aihọn ehe tọn. ..... Joh 18:36; Luk 4:5–8; Da 2:44
Gandudu lẹ po nujinọtedo aihọn tọn lẹ po na yin didiọ. ..... Da 2:44

2. Aigba

A. Lẹndai Jiwheyẹwhe tọn na aigba

Paladisi yin awuwlena do aigba ji
na gbẹtọvi pipé lẹ. ..... Gẹ 1:28; 2:8–15
Lẹndai Jiwheyẹwhe tọn na mọ hẹndi dandan. ..... Isa 55:11; 46:10, 11
Aigba na yin hinhẹn gọ́ po gbẹtọ pipé,
jijọhonọ lẹ po. ..... Ps 72:7; Isa 45:18; 9:6, 7
Ahọluduta lọ na hẹn paladisi gọwá. ..... Mt 6:9, 10; Osọ 21:3–5

B. Ma na yin vivasudo kavi yin hinhẹn jẹvọ́ gbede

Aigba mítọn na gbọṣi aimẹ tẹgbẹ. ..... Yẹ 1:4; Ps 104:5
Gbẹtọvi lẹ yin vivasudo to ojlẹ Noa tọn mẹ,
e ma yin aigba. ..... 2Pi 3:5–7; Gẹ 7:23
Apajlẹ he wayi na mí todido lunluntọ́n tọn. ..... Mt 24:37–39
Mẹylankan lẹ yin vivasudo;
"gbẹtọ susugege" lọ luntọ́n. ..... 2Tẹ 1:6–9; Osọ 7:9, 14

3. Alindọn

A. Nuhe alindọn yin

Gbẹtọ yin alindọn de. ..... Gẹ 2:7; 1Kọ 15:45; Jọṣ 11:11; Ow 27:37
Kanlin lẹ lọsu yin yiylọdọ alindọn lẹ. ..... Sọh 31:28; Osọ 16:3; Le 24:18
Alindọn tindo ohùn, nọ dùnú, bo sọgan kú. ..... Jel 2:34; Le 7:18; Eze 18:4
Mẹhe tin to ogbè yin alindọn de. ..... Mk 8:36; Joh 10:15

B. Vogbingbọn he to alindọn po gbigbọ po ṣẹnṣẹn

Gbẹtọ kavi nudida gbète yin alindọn. ..... Joh 10:15; Le 17:11
Huhlọn ogbè tọn he nọ hẹn alindọn lẹ
do ogbè yin yiylọdọ "gbigbọ." ..... Ps 146:4; 104:29
To whenue mẹde kú,
huhlọn ogbè tọn nọ lẹkọ do Jiwheyẹwhe dè. ..... Yẹ 12:7
Jiwheyẹwhe kẹdẹ wẹ
sọgan hẹn huhlọn ogbè tọn wazọ́n. ..... Eze 37:12–14

4. Alọwle

A. Kọndopọ alọwle tọn dona tindo gbégbò

Yin yiyijlẹdo Klisti po asiyọyọ po go. ..... Efe 5:22, 23
Adọ́zan alọwle tọn ma dona yin hinhẹnflu. ..... Heb 13:4
Ayinamẹ yin nina alọwlemẹ lẹ ma nado klan. 1Kọ 7:10–16
Pọlneia kẹdẹ wẹ yin dodonu Owe-wiwe tọn na gbẹdai. ..... Mt 19:9

B. Klistiani lẹ dona na sisi nunọwhinnusẹ́n tatọ́-yinyin tọn

Asu taidi tatọ́ dona yiwanna whẹndo etọn,
bo penukundo e go. ..... Efe 5:23–31
Asi dona yin mẹmẹglọ,
yiwanna bo setonuna asu etọn. ..... 1Pi 3:1–7; Efe 5:22
Ovi lẹ dona yin tonusetọ. ..... Efe 6:1–3; Kọl 3:20

C. Azọngban mẹjitọ Klistiani lẹ tọn hlan ovi yetọn lẹ

Dona do owanyi hia,
yí whenu zan hẹ yé, bo na yé ayidonugo. ..... Tit 2:4
Mì hẹn homẹgble na yé blo. ..... Kọl 3:21
Dona wleawu onú lẹ tọn na yé,
gọna onú gbigbọ tọn lẹ. 2Kọ 12:14; 1Ti 5:8
Dona nọ plọn yé lehe yé na nọgbè do. ..... Efe 6:4; Hwh 22:6, 15; 23:13, 14

D. Klistiani lẹ dona wlealọ hẹ Klistiani lẹ kẹdẹ

Wlealọ "to Oklunọ mẹ" kẹdẹ. ..... 1Kọ 7:39; De 7:3, 4; Nẹ 13:26

E. Yọnnu-bibẹpli ma sọgbe hẹ Owe-wiwe

To dowhenu, asi dopo wẹ sunnu dona tindo. ..... Gẹ 2:18, 22-25

Jesu hẹn nujinọtedo lọ gọwá na Klistiani lẹ. ..... Mt 19:3-9

Klistiani dowhenu tọn lẹ
ma yin yọnnu-bẹplitọ lẹ. ..... 1Kọ 7:2, 12-16; Efe 5:28-31

5. Amagẹdọni

A. Awhàn Jiwheyẹwhe tọn nado sukúndona kanyinylan

Akọta lẹ yin bibẹpli na Amagẹdọni. ..... Osọ 16:14, 16

Jiwheyẹwhe funawhàn,
yí Visunnu po angẹli lẹ po zan. ..... 2Tẹ 1:6-9; Osọ 19:11-16

Lehe mí sọgan luntọ́n gbọn. ..... Zẹf 2:2, 3; Osọ 7:14

B. Yin dohia owanyi Jiwheyẹwhe tọn tọn

Aihọn gblezọn zẹjlẹgo. 2Ti 3:1-5

Jiwheyẹwhe nọ fahomẹ,
ṣigba whẹdida dodo nọ biọ dọ ni yinuwa. ..... 2Pi 3:9, 15; Luk 18:7, 8

Mẹylankan lẹ dona yì na dodonọ nido vò. ..... Hwh 21:18; Osọ 11:18

6. Atọ̀n-to-Dopomẹ

A. Jiwheyẹwhe, Otọ́ lọ, yin Omẹ dopo he klohugan to wẹkẹ mẹ

Jiwheyẹwhe ma
yin omẹ atọ̀n. ..... De 6:4; Mal 2:10; Mk 10:18; Lo 3:29, 30

Visunnu lọ yin didá;
Jiwheyẹwhe kẹdẹ wẹ tin jẹnukọn. ..... Osọ 3:14; Kọl 1:15; Isa 44:6

Jiwheyẹwhe wẹ ganduto wẹkẹ tọn to whepoponu. ..... Flp 2:5, 6; Da 4:35

Jiwheyẹwhe dona yin zizedaga hú mẹlẹpo. ..... Flp 2:10, 11

B. Visunnu lọ yìdo hú Otọ́ etọn jẹnukọnna aigba ji wiwá etọn podọ to aigba ji wiwá godo

Visunnu lọ yin tonusetọ to olọn mẹ,
yin *didohlan* gbọn Otọ́ dali. ..... Joh 8:42; 12:49

Yin tonusetọ to aigba ji, Otọ́ klohu i. ..... Joh 14:28; 5:19; Heb 5:8

Yin zizedaga to olọn mẹ,
ṣogan gbẹ́ yin mẹmẹgloọ. ..... Flp 2:9; 1Kọ 15:28; Mt 20:23

Jehovah yin ota
podọ Jiwheyẹwhe na Klisti. ..... 1Kọ 11:3; Joh 20:17; Osọ 1:6

C. Jiwheyẹwhe po Klisti po yin dopo

Yé tin to kọndopọ mẹ mlẹnmlẹn to whepoponu. ..... Joh 8:28, 29; 14:10

Yin dopo, taidi asu po asi po de tọn. ..... Joh 10:30; Mt 19:4-6

Mọdopolọ, yisenọ lẹpo dona yin dopo. ..... Joh 17:20-22; 1Kọ 1:10

Sinsẹ̀n-bibasi dopo hlan Jehovah
gbọn Klisti gblamẹ kakadoi. ..... Joh 4:23, 24

D. Gbigbọ wiwe Jiwheyẹwhe tọn yin huhlọn-yido-wazọ́n etọn

Yin huhlọn, e ma yin gbẹtọ. ..... Mt 3:16; Joh 20:22; Ow 2:4, 17, 33
E ma yin omẹ de to olọn mẹ
hẹ Jiwheyẹwhe po Klisti po. ..... Ow 7:55, 56; Osọ 7:10
Jiwheyẹwhe nọ
yí i zan nado hẹn lẹndai etọn lẹ di. ..... Ps 104:30; 1Kọ 12:4-11
Mẹhe to Jiwheyẹwhe sẹ̀n lẹ nọ mọ ẹn yí,
bọ e nọ deanana yé. ..... 1Kọ 2:12, 13; Ga 5:16

7. Azán Godo Tọn Lẹ

A. Nuhe "opodo aihọn tọn" zẹẹmẹdo

Opodo titonu ehe tọn. ..... Mt 24:3; 2Pi 3:5-7; Mk 13:4
E ma yin opodo aigba tọn, ṣigba titonu ylankan ehe tọn. 1Jo 2:17
Ojlẹ opodo tọn na jẹnukọnna vasudo. ..... Mt 24:14
Dodonọ lẹ na luntọ́n; aihọn yọyọ na bọdego. ..... 2Pi 2:9; Osọ 7:14-17

B. Mí dona to nukle gando ohia azán godo tọn lẹ go

Jiwheyẹwhe na ohia lẹ nado deanana mí. 2Ti 3:1-5; 1Tẹ 5:1-4
Aihọn gboawupo nado
yọ́n nujọnu-yinyin etọn. ..... 2Pi 3:3, 4, 7; Mt 24:39
Jiwheyẹwhe ma to gbàndọn, ṣigba to avase na. 2Pi 3:9
Ale tin na mẹhe to nukle, bo yin ahunmẹduna lẹ. ..... Luk 21:34-36

8. Azọ̀nhẹngbọ, Ogbè Voovo Lẹ

A. Azọ̀nhẹngbọ gbigbọmẹ tọn nọ hẹn ale tẹgbẹ tọn lẹ wá

Azọ̀n gbigbọmẹ tọn nọ hẹn okú wá. ..... Isa 1:4-6; 6:10; Hos 4:6
Azọ̀nhẹngbọ gbigbọmẹ tọn wẹ azọ́ndenamẹ tintan. ..... Joh 6:63; Luk 4:18
Nọ de ylando lẹ sẹ̀;
nọ namẹ ayajẹ po ogbè po. ..... Jak 5:19, 20; Osọ 7:14-17

B. Ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn
na hẹn azọ̀nhẹngbọ tẹgbẹ tọn wá to agbasa-liho

Jesu hẹn madogán lẹ gbọ,
dọyẹwheho gando dona Ahọluduta lọ tọn lẹ go. ..... Mt 4:23
Opagbe yin didó dọ
Ahọluduta lọ wẹ na hẹn azọ̀nhẹngbọ tẹgbẹ tọn wá. ..... Mt 6:10; Isa 9:7
Okú lọsu na yin kúnsúdona. ..... 1Kọ 15:25, 26; Osọ 21:4; 20:14

C. Jiwheyẹwhe ma kẹalọyi azọ̀nhẹngbọ sinsẹ̀n tọn egbezangbe tọn

Devi lẹ ma hẹnazọ̀ngbọna yedelẹ
to azọ́njiawu-liho. 2Kọ 12:7-9; 1Ti 5:23
Nunina azọ́njiawu tọn lẹ
ko doalọte to azán apọsteli lẹ tọn gbè. 1Kọ 13:8-11
Azọ̀nhẹngbọ ma yin kunnudenu dejidego
nukundagbe Jiwheyẹwhe tọn. ..... Mt 7:22, 23; 2Tẹ 2:9-11

D. Ogbè voovo lẹ yíyí do dọho yin awuwledainanu whenu gli tọn de poun

Yin ohia de; nunina he klo humọ lẹ dona yin dindin. 1Kọ 14:22; 12:30, 31
Dọdai yin didọ dọ nunina azǫ́njiawu tọn na doalọte. 1Kọ 13:8-10
Azǫ́njiawu lẹ ma yin kunnudenu dejidego nukundagbe Jiwheyẹwhe tọn. ..... Mt 7:22, 23; 24:24

9. Baptẹm

A. Nubiọtomẹsi de na Klistiani

Jesu ze apajlẹ dai. ..... Mt 3:13-15; Heb 10:7
Ohia mẹde mimǫ́n kavi klandowiwe tọn. ..... Mt 16:24; 1Pi 3:21
Tin na mẹhe ko whẹ́n ganji bo sọgan yin pinplọn lẹ. ..... Mt 28:19, 20; Ow 2:41
Yinylǫ́n do sinmẹ wẹ aliho he sọgbe. ..... Ow 8:38, 39; Joh 3:23

B. Ma nọ klọ́ ylando lẹ sẹ̀

Jesu ma yin bibaptizi nado klọ́ ylando etọn lẹ sẹ̀. 1Pi 2:22; 3:18
Ohùn Jesu tọn nọ klọ́ ylando lẹ sẹ̀. 1Jo 1:7

10. Bẹwlu Sinsẹ̀n Tọn

A. Awukọndopọ hẹ sinsẹ̀n devo lẹ ma sọgbe hẹ aliho Jiwheyẹwhe tọn

Aliho dopo kẹdẹ wẹ tin, yin bibó, omẹ vude wẹ dín in mọ. ..... Efe 4:4-6; Mt 7:13, 14
Avase yin nina dọ sinsẹ̀n-nuplọnmẹ lalo nọ hẹnmẹ flu. ..... Mt 16:6, 12; Ga 5:9
Mí yin gbedena nado nọla. ..... 2Ti 3:5; 2Kọ 6:14-17; Osọ 18:4

B. Lalo wẹ nado dọ dọ "dagbe to sinsẹ̀n lẹpo mẹ"

Mẹdelẹ tindo zohunhun ṣigba e ma yin to kọndopọ mẹ hẹ Jiwheyẹwhe. ..... Lo 10:2, 3
Oylan nọ hẹn onú devo he sọgan yin dagbe lẹ gble. ..... 1Kọ 5:6; Mt 7:15-17
Mẹplọntọ lalo lẹ hẹn vasudo wá. ..... 2Pi 2:1; Mt 12:30; 15:14
Sinsẹ̀n-bibasi he wé nọ biọ mẹdezejo mlẹnmlẹn. ..... De 6:5, 14, 15

11. Biblu

A. Ohó Jiwheyẹwhe tọn yin gbigbọdo

Gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn wẹ whàn gbẹtọ lẹ nado kàn ẹn. 2Pi 1:20, 21
Bẹ dọdai hẹn: ..... Da 8:5, 6, 20-22; Luk 21:5, 6, 20-22; Isa 45:1-4
Biblu blebu yin gbigbọdo bo yin alenu. ..... 2Ti 3:16, 17; Lo 15:4

B. Yin anademẹnu dagbe de na azán mítọn

Nunọwhinnusẹ́n Biblu tọn lẹ gbigbẹdai nọ hẹn okú wá. ..... Lo 1:28–32
Nuyọnẹn gbẹtọ tọn ma sọgan nọ otẹn etọn mẹ. 1Kọ 1:21, 25; 1Ti 6:20
Hihọ́ de sọta kẹntọ he yin huhlọnnọ hugan. ..... Efe 6:11, 12, 17
Nọ deanana gbẹtọ do aliho
he sọgbe ji. ..... Ps 119:105; 2Pi 1:19; Hwh 3:5, 6

C. Yin kinkàn na gbẹtọ akọta po akọ̀ lẹpo tọn po

Biblu kinkàn bẹjẹeji to Whèzẹtẹn. ..... Eks 17:14; 24:12, 16; 34:27
Awuwledainanu Jiwheyẹwhe tọn
ma yin na Europe-nu lẹ kẹdẹ. ..... Lo 10:11–13; Ga 3:28
Jiwheyẹwhe nọ kẹalọyi
gbẹtọ wunmẹ lẹpo. ..... Ow 10:34, 35; Lo 5:18; Osọ 7:9, 10

12. Biọwá

A. Nuhe mẹde na yin ma nọ yin kinkàndai jẹnukọn gba

Lẹndai Jiwheyẹwhe tọn na mọ hẹndi. ..... Isa 55:11; Gẹ 1:28
Omẹ dopodopo wẹ dona basi nudide nado
sẹ̀n Jiwheyẹwhe. ..... Joh 3:16; Flp 2:12

13. Fọnsọnku

A. Todido oṣiọ lẹ tọn

Mẹhe to yọdò mẹ lẹpo na yin finfọn. ..... Joh 5:28, 29
Fọnsọnku Jesu tọn yin jidenamẹ de. ..... 1Kọ 15:20–22; Ow 17:31
Mẹhe waylando do gbigbọ go lẹ ma na fọ́n. ..... Mt 12:31, 32
Jide etọn yin nina mẹhe do yise hia lẹ. ..... Joh 11:25

B. Fọnsọnku vlavo na ogbè olọn mẹ tọn kavi aigba ji tọn

Mẹlẹpo kú to Adam mẹ;
mọ ogbè yí to Jesu mẹ. ..... 1Kọ 15:20–22; Lo 5:19
Vogbingbọn tin to ninọmẹ
mẹhe yin finfọn lẹ tọn mẹ. 1Kọ 15:40, 42, 44
Mẹhe na duahọlu hẹ Jesu lẹ na taidi ewọ. ..... 1Kọ 15:49; Flp 3:20, 21
Mẹhe ma na duahọlu lẹ na nọ aigba ji. ..... Osọ 20:4b, 5, 13; 21:3, 4

14. Gbigbọ, Afinyọnnuwiwa

A. Nuhe gbigbọ wiwe yin

Yin huhlọn-yido-wazọ́n Jiwheyẹwhe tọn,
e ma yin gbẹtọ de. ..... Ow 2:2, 3, 33; Joh 14:17
Yin yiyizan nado dá onú lẹ, gbọdo Biblu,
po mọmọ po sọyi. ..... Gẹ 1:2; Eze 11:5
Yin yiyizan nado hẹn hagbẹ he yin agbasa Klisti tọn lẹ
zun ovi, bo yiamisisadode yé. ..... Joh 3:5–8; 2Kọ 1:21, 22
Nọ na huhlọn omẹ Jiwheyẹwhe tọn lẹ to egbehe,
bo nọ deanana yé. ..... Ga 5:16, 18

B. Huhlọn ogbẹ̀ tọn yin yiylọdọ gbigbọ

Yin dodonu ogbẹ̀ tọn, bo nọ yin hinhẹn dote
gbọn gbọfufu dali. ..... Jak 2:26; Job 27:3
Jiwheyẹwhe wẹ tindo huhlọn do
huhlọn ogbẹ̀ tọn ji. ..... Zek 12:1; Yẹ 8:8
Jiwheyẹwhe tọn wẹ huhlọn ogbẹ̀ gbẹtọvi lẹ
po kanlin lẹ po tọn. ..... Yẹ 3:19-21
Gbigbọ nọ yin jijodo alọ Jiwheyẹwhe tọn mẹ
po todido fọnsọnku tọn po. ..... Luk 23:46

C. Afinyọnnuwiwa dona yin gbigbẹdai taidi azọ́n aovi lẹ tọn

Ohó Jiwheyẹwhe tọn jẹagọdo e. ..... Isa 8:19, 20; Le 19:31; 20:6, 27
Dọṣẹdidọ yin nuyiwa hẹ aovi lẹ;
yin whẹgbledo. ..... Ow 16:16-18
Nọ hẹn vasudo wá. ..... Ga 5:19-21; Osọ 21:8; 22:15
Jiwheyẹwhe gbẹ́ sunwhlẹvu-pinpọn. ..... De 18:10-12; Jel 10:2

15. Gbọjẹzan

A. Gbọjẹzan yìnyìn ma yin nubiọtomẹsi de na Klistiani lẹ

Okú Jesu tọn ko de Osẹ́n sẹ̀. ..... Efe 2:15
Gbọjẹzan ma yin nubiọtomẹsi de na
Klistiani lẹ. ..... Kọl 2:16, 17; Lo 14:5, 10
Yin wiwọhẹ na Gbọjẹzan yìnyìn
po onú mọnkọtọn lẹ po wutu. ..... Ga 4:9-11; Lo 10:2-4
Biọ gbọjẹ Jiwheyẹwhe tọn mẹ gbọn yise
po tonusise po dali. ..... Heb 4:9-11

B. Gbọjẹzan yìnyìn yin nubiọtomẹsi de na Islaeli hohowhenu tọn kẹdẹ

Gbọjẹzan yin yìnyìn whla tintan
to Egipti tintọ́n sọn godo. ..... Eks 16:26, 27, 29, 30
Yin ohia vonọtaun de
na Islaeli jọwamọ tọn. ..... Eks 31:16, 17; Ps 147:19, 20
Owhe Gbọjẹzan tọn lẹ sọ yin nubiọtomẹsi de
to Osẹ́n glọ. ..... Eks 23:10, 11; Le 25:3, 4
Gbọjẹzan ma yin dandannu de
na Klistiani lẹ. ..... Lo 14:5, 10; Ga 4:9-11

C. Gbọjẹzan Jiwheyẹwhe tọn (azán 7tọ "osẹ" nudida tọn)

Bẹjẹeji to vivọnu nudida lẹ tọn to aigba ji. ..... Gẹ 2:2, 3; Heb 4:3-5
Zindonukọn to whenue Jesu ko wá
aigba ji godo. ..... Heb 4:6-8; Ps 95:7-9, 11
Klistiani lẹ gbọjẹ sọn azọ́n ṣejannabi tọn lẹ mẹ. ..... Heb 4:9, 10
Na wá opodo to whenue Ahọluduta lọ na dotana
azọ́n to aigba ji. 1Kọ 15:24, 28

16. Jehovah, Jiwheyẹwhe

A. Oyín Jiwheyẹwhe tọn

"Jiwheyẹwhe" yin tẹnmẹ-yinkọ de; Oklunọ mítọn tindo oyín etọn titi. 1Kọ 8:5, 6
Mí nọ hodẹ̀ dọ oyín etọn ni yin kinklandowiwe. ..... Mt 6:9, 10
Jehovah wẹ oyín Jiwheyẹwhe tọn. ..... Ps 83:18; Eks 6:2, 3; Isa 12:2; Hab 3:19
Oyín lọ tin to Eks 6:3 to *Biblu Wiwe lọ—Gun Alada* mẹ. ..... Ps 83:18; Isa 12:2; 26:4
Jesu hẹn oyín lọ zun yinyọnẹn. ..... Joh 17:6, 26; 5:43; 12:12, 13, 28

B. Jiwheyẹwhe tin

E ma yọnbasi nado mọ Jiwheyẹwhe bo nọgbè. ..... Eks 33:20; Joh 1:18; 1Jo 4:12
E ma yin dandan nado mọ Jiwheyẹwhe whẹpo do yise. ..... Heb 11:1; Lo 8:24, 25; 10:17
Azọ́n yinukundomọ Jiwheyẹwhe tọn lẹ dohia dọ ewọ tin. ..... Lo 1:20; Ps 19:1, 2
Hẹndi dọdai tọn dohia dọ Jiwheyẹwhe tin. ..... Isa 46:8–11

C. Jẹhẹnu Jiwheyẹwhe tọn lẹ

Jiwheyẹwhe wẹ owanyi. ..... 1Jo 4:8, 16; Eks 34:6; 2Kọ 13:11; Mi 7:18
Nuyọnẹn etọn ma tindo dogbó. ..... Job 12:13; Lo 11:33; 1Kọ 2:7
Ewọ nọ yí whẹdida dodo zan. ..... De 32:4; Ps 37:28
Ewọ wẹ nupojipetọ, tindo huhlọn lẹpo. ..... Job 37:23; Osọ 7:12; 4:11

D. Mẹlẹpo ma to Jiwheyẹwhe dopolọ sẹ̀n

Aliho he sọawuhia nado yin dagbe ma nọ sọgbe to whepoponu. ..... Hwh 16:25; Mt 7:21
Aliho awe wẹ tin, dopo gee wẹ planmẹ yì ogbè mẹ. ..... Mt 7:13, 14; De 30:19
Yẹwhe susu wẹ tin ṣigba Jiwheyẹwhe nugbo dopo gee wẹ tin. ..... 1Kọ 8:5, 6; Ps 82:1
Jiwheyẹwhe nugbo lọ yinyọnẹn yin dandan nado mọ ogbè. ..... Joh 17:3; 1Jo 5:20

17. Jesu

A. Jesu yin Visunnu Jiwheyẹwhe tọn podọ Ahọlu dide de

Viplọnji Jiwheyẹwhe tọn, e yin yiyizan to nuhe pò lẹpo didá mẹ. ..... Osọ 3:14; Kọl 1:15–17
Yin hinhẹn zun gbẹtọ he yin jiji gbọn yọnnu dali, bo yìdo hú angẹli lẹ. ..... Ga 4:4; Heb 2:9
Yin jiji gbọn gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn dali, nado nọgbè to olọn mẹ. ..... Mt 3:16, 17
Yin zizedaga hú lehe e te do whẹpo do lẹzun gbẹtọvi de. ..... Flp 2:9, 10

B. Yise tintindo to Jesu Klisti mẹ yin dandan na whlẹngán

Klisti wẹ Okún dopagbe Ablaham tọn. ..... Gẹ 22:18; Ga 3:16
Jesu kẹdẹ wẹ Yẹwhenọ Daho;
ofligọ. ..... 1Jo 2:1, 2; Heb 7:25, 26; Mt 20:28
Yinyọ́n Jiwheyẹwhe po Klisti po gọna tonusise nọ
namẹ ogbè. ..... Joh 17:3; Ow 4:12

C. Nuhe yin bibiọ zẹ̀ yise tintindo to Jesu mẹ poun go

Azọ́n lẹ dona zọnpọ hẹ yise. ..... Jak 2:17-26; 1:22-25
Mí dona setonuna gbedide lẹ,
bo wà azọ́n he e wà. ..... Joh 14:12, 15; 1Jo 2:3
E ma yin mẹhe to oyín Oklunọ tọn ylọ lẹpo wẹ
na biọ Ahọluduta lọ mẹ. ..... Mt 7:21-23

18. Kanyinylan, Ayimajai Aihọn Tọn

A. Mẹhe hẹn ayimajai aihọn tọn wá

Gandudu ylankan lẹ wẹ hẹn ninọmẹ awusinyẹn tọn
egbehe tọn lẹ wá. ..... Hwh 29:2; 28:28
Ogán aihọn tọn yin kẹntọ
Jiwheyẹwhe tọn. ..... 2Kọ 4:4; 1Jo 5:19; Joh 12:31
Lẹgba wẹ hẹn dindọn lẹ wá, tindo ojlẹ gli de. ..... Osọ 12:9, 12
Lẹgba na yin biblá, jijọho gigonọ na bọdego. ..... Osọ 20:1-3; 21:3, 4

B. Nuhewutu dotẹnmẹ yin nina kanyinylan

Lẹgba fọ́n ayihaawe dote gando nugbonọ-yinyin
nudida lẹ tọn go. ..... Job 1:11, 12
Dotẹnmẹ yin nina nugbonọ lẹ
nado do nugbonọ-yinyin hia. ..... Lo 9:17; Hwh 27:11
Lẹgba yin didohia di lalonọ, whẹho lọ na yin dididẹ. ..... Joh 12:31
Nugbonọ lẹ na mọ ogbè madopodo yí. ..... Lo 2:6, 7; Osọ 21:3-5

C. Ojlẹ opodo tọn he to dindẹn yin awuwledainanu lẹblanu tọn

Taidi to azán Noa tọn gbè, e biọ whenu nado
na avase. ..... Mt 24:14, 37-39
Jiwheyẹwhe ma dọngbàn, ṣigba yin lẹblanunọ. ..... 2Pi 3:9; Isa 30:18
Biblu gọalọna mí bọ azán lọ ma nado wá mí ji
ajiji. ..... Luk 21:36; 1Tẹ 5:4
Dín awuwledainanu Jiwheyẹwhe tọn todin
nado mọ hihọ́. ..... Isa 2:2-4; Zef 2:3

D. Pọngbọ na ayimajai aihọn tọn ma yin sọn gbẹtọ lẹ dè

Gbẹtọ lẹ gọ́ na obu, bo jẹflumẹ. ..... Luk 21:10, 11; 2Ti 3:1-5
Ahọluduta Jiwheyẹwhe tọn wẹ na hẹn pọngbọ wá,
e ma yin gbẹtọ lẹ. ..... Da 2:44; Mt 6:10
Nado nọgbè, dín jijọho hẹ Ahọlu lọ todin. ..... Ps 2:9, 11, 12

19. Kọlilẹwa Klisti Tọn

A. Kọlilẹwa mayinukundomọ etọn

E dọna devi etọn lẹ dọ aihọn ma na mọ emi ba. ..... Joh 14:19
Devi lẹ kẹdẹ wẹ mọ olọn mẹ yìyì etọn; kọlilẹwa na yin
to aliho dopolọ mẹ. ..... Ow 1:6, 10, 11
E yin gbigbọ mayinukundomọ de to olọn mẹ. ..... 1Ti 6:14–16; Heb 1:3
Lẹkọwa to huhlọn Ahọluduta olọn tọn mẹ. ..... Da 7:13, 14

B. Nujijọ yinukundomọ lẹ dekunnuna tintin tofi etọn

Devi lẹ biọ ohia tintin tofi etọn tọn. ..... Mt 24:3
Klistiani lẹ "mọ" tintin tofi etọn gbọn wuntuntun dali. ..... Efe 1:18
Nujijọ susu lẹ wleawuna kunnudenu
tintin tofi etọn tọn. ..... Luk 21:10, 11
Kẹntọ lẹ na "mọ" to whenue vasudo na wá yé ji. ..... Osọ 1:7

20. Kunnudetọ Jehovah Tọn Lẹ

A. Bẹjẹeji Kunnudetọ Jehovah tọn lẹ tọn

Jehovah do kunnudetọ etọn titi lẹ hia. ..... Isa 43:10–12; Jel 15:16
Hukan kunnudetọ nugbonọ lẹ tọn bẹjẹeji
sọn Abẹli ji. ..... Heb 11:4, 39; 12:1
Jesu yin kunnudetọ nugbonọ po nugbo po. ..... Joh 18:37; Osọ 1:5; 3:14

21. Kunnudide

A. Klistiani lẹpo dona dekunnu, bo lá wẹndagbe

Dona yigbe Jesu tọn to gbẹtọ lẹ nukọn nado yin alọkẹyi. ..... Mt 10:32
Dona yin basitọ Ohó lọ tọn, bo do yise hia. ..... Jak 1:22–24; 2:24
Mẹyọyọ lẹ lọsu dona lẹzun mẹplọntọ lẹ. ..... Mt 28:19, 20
Gbeyiyi gbangba tọn nọ hẹn whlẹngán wá. ..... Lo 10:10

B. Nuhudo tin na dlapọn pludopludo; zindonukọn to kunnudide mẹ

Avase opodo lọ tọn dona yin nina. ..... Mt 24:14
Jelemia lá opodo Jelusalẹm tọn na owhe susu. ..... Jel 25:3
Taidi Klistiani dowhenu tọn lẹ,
mí ma sọgan doalọte. ..... Ow 4:18–20; 5:28, 29

C. Mí dona dekunnu ma nado duhùnhọ

Dona na avase gando opodo he
to dindọnsẹpọ go. ..... Eze 33:7; Mt 24:14
Awugbopo nọ hẹn hùnhọ́dudu wá. ..... Eze 33:8, 9; 3:18, 19
Paulu wé sọn hùnhọ́dudu mẹ;
dọ nugbo po ahundopo po. ..... Ow 20:26, 27; 1Kọ 9:16
Nọ whlẹn mẹhe to kunnude po mẹhe
to todoai lẹ po gán. 1Ti 4:16; 1Kọ 9:22

22. Lẹgba, Aovi Lẹ

A. Lẹgba yin nudida gbigbọnọ de

E ma yin oylan de to gbẹtọ mẹ ṣigba nudida gbigbọnọ de. 2Ti 2:26
Lẹgba yin nudida de taidi angẹli lẹ. ..... Mt 4:1, 11; Job 1:6
E hẹn ede zun Lẹgba gbọn ojlo ylankan tintindo dali. ..... Jak 1:13–15

B. Lẹgba wẹ ogán mayinukundomọ aihọn tọn

Ewọ wẹ yẹwhe he to anadena aihọn. ..... 2Kọ 4:4; 1Jo 5:19; Osọ 12:9
Yin dotẹnmẹ na nado gbọṣi aimẹ kakajẹ whenue
whẹho lọ yin dididẹ. ..... Eks 9:16; Joh 12:31
Na yin zizedo odò mapote mẹ,
enẹgodo yin vivasudo. ..... Osọ 20:2, 3, 10

C. Aovi lẹ yin angẹli atẹṣitọ lẹ

Kọnawudopọ hẹ Satani jẹnukọnna Singigọ. ..... Gẹ 6:1, 2; 1Pi 3:19, 20
Yin zínzín do odò, yin gingloṇ sọn hinhọ́n lẹpo nù. ..... 2Pi 2:4; Juda 6
Hoavùn sọta Jiwheyẹwhe,
gbidikọna gbẹtọvi lẹ. ..... Luk 8:27–29; Osọ 16:13, 14
Na yin vivasudo po Satani po. ..... Mt 25:41; Luk 8:31; Osọ 20:2, 3, 10

23. Lizọnyizọnwatọ

A. Klistiani lẹpo dona yin lizọnyizọnwatọ lẹ

Jesu yin lizọnyizọnwatọ Jiwheyẹwhe tọn. ..... Lo 15:8, 9; Mt 20:28
Klistiani lẹ nọ hodo apajlẹ etọn. 1Pi 2:21; 1Kọ 11:1
Mí dona dọyẹwheho nado hẹn lizọnyizọn lọ di. 2Ti 4:2, 5; 1Kọ 9:16

B. Nuhe nọ hẹnmẹ pegan na lizọnyizọn lọ

Gbigbọ Jiwheyẹwhe tọn
po oyọnẹn Ohó etọn tọn po. ..... 2Ti 2:15; Isa 61:1–3
Hodo apajlẹ Klisti tọn to yẹwhehodidọ mẹ. 1Pi 2:21; 2Ti 4:2, 5
Jiwheyẹwhe nọ yí gbigbọ po titobasinanu lọ po
do plọnazọ́n omẹ. ..... Joh 14:26; 2Kọ 3:1–3

24. Nudida

A. To kọndopọ mẹ hẹ lẹnunnuyọnẹn nugbo; jẹagọdo nulẹ tin yededenu

Lẹnunnuyọnẹn nọgodona aliho debọdo-dego
nudida tọn. ..... Gẹ 1:11, 12, 21, 24, 25
Gbedide Jiwheyẹwhe tọn dọ atin ni sẹ́n sinsẹ́n
“kẹdẹdi etọn” yin nugbo. ..... Gẹ 1:11, 12; Jak 3:12

B. Azán nudida tọn lẹ ma yin azán gànhiho 24 tọn

“Azán” sọgan zẹẹmẹdo ojlẹ de poun. ..... Gẹ 2:4
Na Jiwheyẹwhe, azán sọgan yin ojlẹ gaa de. ..... Ps 90:4; 2Pi 3:8

25. Nukundiọsọmẹ, Homẹkẹn

A. Nuhewutu Klistiani lẹ do nọ yin nukundiọsọ

Jesu yin wangbẹna,
dọ dọdai nukundiọsọmẹ tọn. ..... Joh 15:18-20; Mt 10:22
Titẹdo nunọwhinnusẹn he sọgbe lẹ go
nọ gblewhẹdo aihọn. 1Pi 4:1, 4, 12, 13
Satani, yẹwhe titonu ehe tọn,
nọ diọnukunsọ Ahọluduta lọ. 2Kọ 4:4; 1Pi 5:8
Klistiani ma nọ dibu, Jiwheyẹwhe nọ gọalọ. ..... Lo 8:38, 39; Jak 4:8

B. Asi ma dona dike asu ni klan ẹn sọn Jiwheyẹwhe go

Avase yin nina jẹnukọn; mẹdevo lẹ sọgan
na nudọnamẹ agọ̀ asu lọ. ..... Mt 10:34-38; Ow 28:22
Asi dona ganjẹ Jiwheyẹwhe po Klisti po go. ..... Joh 6:68; 17:3
Gbọn nugbonọ-yinyin dali,
e sọgan whlẹn asu ga. 1Kọ 7:16; 1Pi 3:1-6
Asu wẹ tatọ́, ṣigba ma tindo jlọjẹ nado basi
nudide sinsẹ̀n tọn na asi. ..... 1Kọ 11:3; Ow 5:29

C. Asu ma dona dike asi ni glọnalina ẹn nado sẹ̀n Jiwheyẹwhe

E dona yiwanna asi po whẹndo etọn po, bo jlo ogbẹ̀ na yé. 1Kọ 7:16
Tindo azọngban nado basi nudide,
bo wleawu onú lẹ tọn na yé. 1Kọ 11:3; 1Ti 5:8
Jiwheyẹwhe nọ yiwanna sunnu he tẹdo
nugbo go. ..... Jak 1:12; 5:10, 11
Gbejijo na jijọho wutu nọ hẹn homẹgble
Jiwheyẹwhe tọn wá. ..... Heb 10:38
Nọ plan whẹndo biọ ayajẹ mẹ to aihọn yọyọ mẹ. ..... Osọ 21:3, 4

26. Odẹ̀

A. Odẹ̀ he Jiwheyẹwhe nọ sè lẹ

Jiwheyẹwhe nọ dotoaina odẹ̀ gbẹtọ lẹ tọn. ..... Ps 145:18; 1Pi 3:12
Odẹ̀ mawadodonọ lẹ tọn ma nọ yin sisè adavo
yé diọ aliho yetọn. ..... Isa 1:15-17
Odẹ̀ dona yin hihò to oyín Jesu tọn mẹ. ..... Joh 14:13, 14; 2Kọ 1:20
Odẹ̀ dona yin hihò to kọndopọ mẹ hẹ
ojlo Jiwheyẹwhe tọn. 1Jo 5:14, 15
Yise yin dandannu. ..... Jak 1:6-8

B. Dọvọdọ ovọ́, dẹhiho hlan Malia kavi "mẹwiwe lẹ" ma sọgbe

Odẹ̀ dona yin hihò hlan Jiwheyẹwhe
to oyín Jesu tọn mẹ. ..... Joh 14:6, 14; 16:23, 24
Hogbe dọvọdọ lẹ ma nọ yin sisè. ..... Mt 6:7

27. Ofligọ

A. Ogbè gbętọvi Jesu tọn yin zizejo taidi "ofligọ na męlępo"

Jesu ze ogbè etọn jo taidi ofligọ de. ..... Mt 20:28
Nuhọakuę-yinyin hùnsọndai tọn wleawu
jona ylando tọn. ..... Heb 9:14, 22
Avǫ́sinsan dopo ko pé kakadoi. ..... Lo 6:10; Heb 9:26
Alemǫyi lę ma nọ wá na yede; mí dona yǫ́n pinpęn etọn. ..... Joh 3:16

B. Ofligọ—Ahọsusu he sǫzęn pępę

Adam yin didá di omę pipé. ..... De 32:4; Yę 7:29; Gę 1:31
Hęn pipé-yinyin ede tọn po ovi etọn lę tọn po bu
gbọn ylando dali. ..... Lo 5:12, 18
Ovi lę ma tindo alǫgǫtǫ; nuhudo tin na męhe sǫzęn pępę
hę Adam. ..... Ps 49:7; De 19:21
Ogbè gbętọvi pipé Jesu tọn yin zizejo di
ofligọ de. 1Ti 2:5, 6; 1Pi 1:18, 19

28. Oflin, Yęhiadonu lę Dùdù to Amísa to Sęmęsęmę

A. Hùnwhę Tenu-Núdùdù Oklunọ tọn bibasi

Nọ yin bibasi whladopo to owhe mę
to azán Juwayi tọn gbè. ..... Luk 22:1, 17-20; Eks 12:14
Hùnwhę okú avǫ́sinsan Klisti tọn bibasi. ..... 1Kọ 11:26; Mt 26:28
Męhe tindo todido olọn mę tọn lę
nọ tindo mahę. ..... Luk 22:29, 30; 12:32, 37
Lehe męde nọ yǫnęn dọ emi tindo
todido mǫnkǫtǫn gbọn. ..... Lo 8:15-17

B. Yęhiadonu lę dùdù to amísa to sęmęsęmę ma sǫgbe hę Owe-wiwe

Jona ylando lę tọn bio ohùn sinsọndai. ..... Heb 9:22
Klisti wę Whęgbǫtǫ dopo akàn alęnu yǫyǫ tọn. ..... 1Ti 2:5, 6; Joh 14:6
Klisti tin to olọn mę;
yęwhenọ de ma sǫgan hęn ęn jęte wá. ..... Ow 3:20, 21
Nuhudo ma tin nado vǫ́ avǫ́sinsan
Klisti tọn basi. ..... Heb 9:24-26; 10:11-14

29. Ogbè

A. Jidide ogbè madopodo tọn yin nina gbętọvi tonusetọ lę

Jiwheyęwhe he ma sǫgan dolalo,
ko dopagbe ogbè tọn. ..... Tit 1:2; Joh 10:27, 28
Jidide ogbè mavǫmavǫ tọn yin nina
męhe do yise hia lę. ..... Joh 11:25, 26
Okú na yin didesę. ..... 1Kọ 15:26; Osọ 21:4; 20:14; Isa 25:8

B. Ogbè olọn mẹ tọn tin na mẹhe tin to agbasa Klisti tọn mẹ lẹ kẹdẹ

Jiwheyẹwhe nọ de hagbẹ lọ lẹ dile e jlo e do. ..... Mt 20:23; 1Kọ 12:18
Omẹ 144 000 kẹdẹ wẹ yin yíyí sọn aigba ji. ..... Osọ 14:1, 4; 7:2–4; 5:9, 10
Johanu Baptizitọ lọsu ma na tin to Ahọluduta olọn tọn mẹ. ..... Mt 11:11

C. Opagbe ogbè aigba ji tọn yin didona sọha he ma tindo dogbó, "lẹngbọ devo lẹ"

Sọha he tindo dogbó de na nọ olọn mẹ hẹ Jesu. ..... Osọ 14:1, 4; 7:2–4
"Lẹngbọ devo lẹ" ma yin mẹmẹsunnu Klisti tọn lẹ. ..... Joh 10:16; Mt 25:32, 40
Mẹsusu to yinyin bibẹpli todin nado luntọ́n bo nọgbè to aigba ji. ..... Osọ 7:9, 15–17
Mẹdevo lẹ na yin finfọn nado nọgbè to aigba ji. ..... Osọ 20:12; 21:4

30. Ohùn

A. Hùndido jẹagọdo wiwe-yinyin ohùn tọn

Noa yin didọna dọ ohùn yin wiwe, yin ogbè. ..... Gẹ 9:4, 16
Alẹnu Osẹ́n tọn gbẹ́ ohùn dùdù. ..... Le 17:14; 7:26, 27
Osẹ́n lọ yin vivọ́ dó na Klistiani lẹ. ..... Ow 15:28, 29; 21:25

B. Whẹho ogbè whinwhlẹn tọn ma yin whẹwhinwhẹ́n nado gbà osẹ́n Jiwheyẹwhe tọn

Tonusise pọnte hú avọ́sinsan. ..... 1Sa 15:22; Mk 12:33
Osẹ́n Jiwheyẹwhe tọn gbigbà nado whlẹn ogbè mẹtọn nọ hẹn okú wá. ..... Mk 8:35, 36

31. Ojlẹ Hihia to Aliho Debọdo-Dego Tọn Mẹ

A. 1914 (W.M.) dotana Ojlẹ Kosi lẹ tọn

Hukan ganduto ahọluduta tọn lẹ yin alọhẹndotena, 607 J.W.M. ..... Eze 21:25–27
"Ojlẹ ṣinawe lẹ" na juwayi whẹpo gandudu na yin hinhẹngọwa. ..... Da 4:32, 16, 17
Ṣinawe = ojlẹ 2 × 3 ½, kavi azán 2 × 1 260. ..... Osọ 12:6, 14; 11:2, 3
Azán dopo na owhe dopo. [E yin owhe 2 520] ..... Eze 4:6; Sọh 14:34
Na zindonukọn kakajẹ whenue Ahọluduta yin didoai. ..... Luk 21:24; Da 7:13, 14

32. Okú

A. Nuhe hẹn okú wá

Gbẹtọ tindo bẹjẹeji pipé, nukundido ogbè mavọmavọ tọn. ..... Gẹ 1:28, 31
Tolivivẹ hẹn whẹdida okú tọn wá. ..... Gẹ 2:16, 17; 3:17, 19
Ovi Adam tọn lẹpo ko dugu ylando po okú po tọn. ..... Lo 5:12

B. Ninọmẹ oṣiọ lẹ tọn

Adam yin didá taidi alindọn de,
alindọn ma yin nina ẹn. ..... Gẹ 2:7; 1Kọ 15:45
Gbẹtọ, yèdo alindọn nọ kú. ..... Eze 18:4; Isa 53:12; Job 11:20
Oṣiọ lẹ ma yọ́n nude. ..... Yẹ 9:5, 10; Ps 146:3, 4
Oṣiọ lẹ to amlọndọ bo to tenọpọn
fọnsọnku. ..... Joh 11:11–14, 23–26; Ow 7:60

C. E ma yọnbasi nado dọho hẹ oṣiọ lẹ

Oṣiọ lẹ ma to ogbè to Jiwheyẹwhe dè
taidi gbigbọ lẹ. ..... Ps 115:17; Isa 38:18
Mí ma dona tẹnpọn nado dọho hẹ oṣiọ lẹ. ..... Isa 8:19; Le 19:31
Afinyọnnọ lẹ, dọṣẹdọtọ lẹ, yin whẹgbledo. ..... De 18:10–12; Ga 5:19–21

33. Olọn

A. Omẹ 144 000 kẹdẹ wẹ jei olọn mẹ

Sọha he tindo dogbó de;
yé na duahọlu hẹ Klisti. ..... Osọ 5:9, 10; 20:4
Jesu wẹ omẹ tintan; mẹdevo lẹ ko yin dide ga. ..... Kọl 1:18; 1Pi 2:21
Mẹsusu devo lẹ na nọ aigba ji. ..... Ps 72:8; Osọ 21:3, 4
Omẹ 144 000 tin to ninọmẹ vonọtaun de mẹ
he mẹdevo lẹ ma tindo. ..... Osọ 14:1, 3; 7:4, 9

34. Satin

A. Jesu yin zizepla do pòtin mẹhuhu tọn de go, yèdọ ohia vlẹko tọn

Jesu yin zizepla do pòtin kavi atin
mẹhuhu tọn de go. ..... Ow 5:30; 10:39; Ga 3:13
Klistiani lẹ dona hẹn pòtin,
he yin ohia vlẹko tọn. ..... Mt 10:38; Luk 9:23

B. Ma dona yin sinsẹ̀n

Pòtin Jesu tọn hinhẹn pé yin vlẹko. ..... Heb 6:6; Mt 27:41, 42
Satin yiyizan to sinsẹ̀n-bibasi mẹ
yin boṣiọ-sinsẹ̀n. ..... Eks 20:4, 5; Jel 10:3–5
Jesu yin gbigbọ de, ma gbẹ́ pò to pòtin ji. 1Ti 3:16; 1Pi 3:18

35. Sinsẹ̀n

A. Sinsẹ̀n nugbo dopo gee wẹ tin

Todido dopo, yise dopo, baptẹm dopo. ..... Efe 4:5, 13
Yin gbedena nado hẹn gbẹtọ lẹ zun
devi lẹ. ..... Mt 28:19; Ow 8:12; 14:21
Yin yinyọnẹn gbọn sinsẹ̀n etọn
dali. ..... Mt 7:19, 20; Luk 6:43, 44; Joh 15:8
Owanyi, gbekọndopọ to hagbẹ lẹ ṣẹnṣẹn. .... Joh 13:35; 1Kọ 1:10; 1Jo 4:20

B. Sinsẹ̀n-nuplọnmẹ lalo yin whẹgbledo sinsinyẹn

Jesu gblewhẹdo sinsẹ̀n-nuplọnmẹ lalo. ..... Mt 23:15, 23, 24; 15:4-9
E wàmọ nado basi hihọ́na mẹhe tọ́nnukun
to gbigbọ-liho lẹ. ..... Mt 15:14
Nugbo hẹn yé jẹ mẹdekannu na yé nido lẹzun
devi Jesu tọn lẹ. ..... Joh 8:31, 32

C. Yin dandan nado diọ sinsẹ̀n eyin e họnwun dọ sinsẹ̀n lọ yin lalo

Nugbo nọ hẹnmẹ jẹ mẹdekannu; nọ do mẹsusu hia dọ
yé to nuṣiwa. ..... Joh 8:31, 32
Islaelivi lẹ po mẹdevo lẹ po jo
sinsẹ̀n-bibasi yetọn dai tọn do. ..... Jọṣ 24:15; 2Ah 5:17
Klistiani dowhenu tọn lẹ diọ pọndohlan. ..... Ga 1:13, 14; Ow 3:17, 19
Paulu diọ sinsẹ̀n etọn. ..... Ow 26:4-6
Aihọn lọ pete yin hinhẹn buali; dona diọlinlẹn. ..... Osọ 12:9; Lo 12:2

D. Didọ dọ "dagbe to sinsẹ̀n lẹpo mẹ" ma yin jidide nado mọ nukundagbe Jiwheyẹwhe tọn

Jiwheyẹwhe ze nujinọtedo dai na
sinsẹ̀n-bibasi. ..... Joh 4:23, 24; Jak 1:27
E ma yin dagbe eyin e ma sọgbe hẹ ojlo
Jiwheyẹwhe tọn. ..... Lo 10:2, 3
"Azọ́n dagbe lẹ" sọgan yin gbigbẹdai. ..... Mt 7:21-23
Yin yinyọnẹn gbọn sinsẹ́n dali. ..... Mt 7:20

36. Sinsẹ̀n-Bibasi Hlan Malia

A. Malia yin onọ̀ Jesu tọn, e ma yin "onọ̀ Jiwheyẹwhe tọn"

Jiwheyẹwhe ma tindo bẹjẹeji. ..... Ps 90:2; 1Ti 1:17
Malia yin onọ̀ *Visunnu* Jiwheyẹwhe tọn,
to gbẹzan aigba ji tọn Jesu tọn whenu. ..... Luk 1:35

B. Malia ma nọ "alọji kakadoi"

E wlealọ hẹ Josẹfu. ..... Mt 1:19, 20, 24, 25
E tindo ovi devo lẹ gbọnvona Jesu. ..... Mt 13:55, 56; Luk 8:19-21
Ehelẹ ma yin "nọvisunnu gbigbọmẹ" tọn etọn lẹ
to whenẹnu. ..... Joh 7:3, 5

37. Sinsẹ̀n-Bibasi Hlan Tọgbo Lẹ

A. Sinsẹ̀n-bibasi hlan tọgbo lẹ yin ovọ́

Tọgbo lẹ ko kú, ma yọ́n nude. ..... Yẹ 9:5, 10
E ma jẹ nado basi sinsẹ̀n hlan tọgbo lẹ. ..... Lo 5:12, 14; 1Ti 2:14
Jiwheyẹwhe gbẹ́ sinsẹ̀n-bibasi mọnkọtọn. ..... Eks 34:14; Mt 4:10

B. Gbẹtọvi lẹ sọgan yin gbégbòna, ṣigba Jiwheyẹwhe kẹdẹ wẹ dona yin sinsẹ̀n

Jọja lẹ dona gbògbéna mẹhomẹ lẹ. ..... 1Ti 5:1, 2, 17; Efe 6:1-3
Ṣigba Jiwheyẹwhe kẹdẹ wẹ dona yin sinsẹ̀n. ..... Ow 10:25, 26; Osọ 22:8, 9

38. Ṣọṣi

A. Ṣọṣi gbigbọ tọn, yin didó do Klisti ji

Jiwheyẹwhe ma nọ nò tẹmpli he gbẹtọ basi lẹ mẹ. ..... Ow 17:24, 25; 7:48
Ṣọṣi nugbo yin tẹmpli gbigbọ tọn zannu ogbẹ̀nọ lẹ tọn. 1Pi 2:5, 6
Klisti, zannu hògosu tọn; apọsteli lẹ, dodonu awetọ. ..... Efe 2:20
Jiwheyẹwhe dona yin sinsẹ̀n to gbigbọ mẹ podọ to nugbo mẹ. ..... Joh 4:24

B. Ṣọṣi ma yin didó do Pita ji

Jesu ma dọ dọ ṣọṣi yin didó do Pita ji. ..... Mt 16:18
Jesu yin didohia di "osé gángán." 1Kọ 10:4
Pita do Jesu hia di dodonu lẹ. ..... 1Pi 2:4, 6-8; Ow 4:8-12

39. Whedudu lẹ, Jijizan Lẹ

A. Klistiani dowhenu tọn lẹ ma dù jijizan lẹ po Noẹli po

Mẹhe ma yin sinsẹ̀n-basitọ nugbo lẹ wẹ dù jijizan. ..... Gẹ 40:20; Mt 14:6
Hùnwhẹ okúzán Jesu tọn dona yin bibasi. ..... Luk 22:19, 20; 1Kọ 11:25, 26
Paṣadudu hùnwhẹ whenu tọn lẹ ma sọgbe. ..... Lo 13:13; Ga 5:21; 1Pi 4:3

40. Whlẹngán

A. Whlẹngán wá sọn Jiwheyẹwhe dè gbọn avọ́sinsan ofligọ Jesu tọn gblamẹ

Ogbè yin nunina sọn Jiwheyẹwhe dè gbọn Visunnu etọn gblamẹ. ..... 1Jo 4:9, 14; Lo 6:23
Whlẹngán yọnbasi kiki gbọn avọ́sinsan Jesu tọn gblamẹ. ..... Ow 4:12
Azọ́n depope ma yọnbasi to "lẹnvọjọ kúdonu tọn" whenu. ..... Jak 2:14, 26
Azọ́n sinsinyẹn dona yin wiwà nado sọgan mọ ẹn yí. ..... Luk 13:23, 24; 1Ti 4:10

B. "Whlẹngán whladopo, whlẹngán kakadoi" ma sọgbe hẹ Owe-wiwe
Mẹhe yin mahẹtọ gbigbọ wiwe tọn lẹ sọgan jai. ..... Heb 6:4, 6; 1Kọ 9:27
Islaelivi susu yin vivasudo dile etlẹ yindọ yé ko yin whinwhlẹngán sọn Egipti. ..... Juda 5
Whlẹngán ma yin afọdopoloji tọn. ..... Flp 2:12; 3:12-14; Mt 10:22
Ninọmẹ mẹhe lẹkọyi godo lẹ tọn ylanhu tintan whenu tọn. 2Pi 2:20, 21

C. "Whlẹngán pọmẹ tọn" ma sọgbe hẹ Owe-wiwe
E glo mẹdelẹ nado lẹnvojọ. ..... Heb 6:4-6
Jiwheyẹwhe ma tindo homẹhun to okú mẹylankan tọn mẹ. ..... Eze 33:11; 18:32
Ṣigba owanyi ma nọ miyọnnukundo mawadodo. ..... Heb 1:9
Mẹylankan lẹ na yin vivasudo. ..... Heb 10:26-29; Osọ 20:7-15

41. Yẹdide Lẹ

A. Yẹdide lẹ, boṣiọ lẹ, yiyizan to sinsẹ̀n-bibasi mẹ yin vlẹko de na Jiwheyẹwhe
E ma yọnbasi nado basi yẹdide Jiwheyẹwhe tọn. ..... 1Jo 4:12; Isa 40:18; 46:5; Ow 17:29
Avase yin nina Klistiani lẹ sọta yẹdide lẹ yiyizan. 1Kọ 10:14; 1Jo 5:21
Jiwheyẹwhe dona yin sinsẹ̀n to gbigbọ po nugbo po mẹ. ..... Joh 4:24

B. Sinsẹ̀n-bibasi hlan yẹdide hẹn okú wá na akọta Islaeli tọn
Sinsẹ̀n-bibasi hlan yẹdide lẹ yin gbigbẹna Ju lẹ. ..... Eks 20:4, 5
Yé ma sọgan sènu, dọho; mẹhe basi yé lẹ taidi yé. ..... Ps 115:4-8
Hẹn omọ̀ de wá, vasudo. ..... Ps 106:36, 40-42; Jel 22:8, 9

C. Sinsẹ̀n-bibasi "agbòte" ma yin alọkẹyi
Jiwheyẹwhe ma kẹalọyi sinsẹ̀n-bibasi "agbòte." ..... Isa 42:8
Jiwheyẹwhe kẹdẹ wẹ "Sisètọ odẹ̀ tọn." ..... Ps 65:1, 2

42. Yẹwhegán Lalo Lẹ

A. Dọdai yin didọ gando yẹwhegán lalo lẹ go; yé tin to azán apọsteli lẹ tọn gbè
Lehe mí sọgan yọ́n yẹwhegán lalo lẹ gbọn. ..... De 18:20-22; Luk 6:26
Dọdai yin didọ gando yé go; sinsẹ́n yetọn lẹ na do yé hia. ..... Mt 24:23-26; 7:15-23

43. Ylando

A. Nuhe ylando yin

Osẹ́n Jiwheyẹwhe tọn gbigbà, po afọ tùntùn
nujinọtedo pipé etọn ji po. 1Jo 3:4; 5:17
Taidi nudida Jiwheyẹwhe tọn, gbẹtọ dona
dogbè na ẹn. ..... Lo 14:12; 2:12–15
Osẹ́n de ylando hia, hẹn gbẹtọ lẹ nado yọ́n ẹn. ..... Ga 3:19; Lo 3:20
Mẹlẹpo wẹ yin ylandonọ, bo whete do
nujinọtedo pipé Jiwheyẹwhe tọn go. ..... Lo 3:23; Ps 51:5

B. Nuhewutu mẹlẹpo jiya sọn ylando Adam tọn mẹ

Adam hẹn mape po okú po wá mẹlẹpo ji. ..... Lo 5:12, 18
Jiwheyẹwhe yin lẹblanunọ to akọndidona
gbẹtọvi lẹ mẹ. ..... Ps 103:8, 10, 14, 17
Avọ́sinsan Jesu tọn yin oyẹsu na ylando lẹ. 1Jo 2:2
Ylando po azọ́n Lẹgba tọn he pò lẹpo po na yin súnsúnsún sẹ̀. 1Jo 3:8

C. Tolivivẹ wẹ atin sinsẹ́n he yè dosẹ́n etọn, e ma yin zanhẹmẹ

Atin sinsẹ́n lọ dùdù ko yin gbigbẹ́ whẹpo
Evi do yin didá. ..... Gẹ 2:17, 18
Adam po Evi po yin didọna nado ji ovi lẹ. ..... Gẹ 1:28
Ovi lẹ ma yin kọdetọn ylando tọn,
ṣigba dona Jiwheyẹwhe tọn. ..... Ps 127:3–5
Evi waylando to whenue asu etọn ma to finẹ;
e ma nọtepọn asu etọn. ..... Gẹ 3:6; 1Ti 2:11–14
Taidi tatọ́, Adam ṣiatẹ sọta osẹ́n Jiwheyẹwhe tọn. ..... Lo 5:12, 19

D. Nuhe ylanwiwa do gbigbọ wiwe yin (Mt 12:32; Mk 3:28, 29)

E gbọnvona ylando he mí dugu etọn. ..... Lo 5:8, 12, 18; 1Jo 5:17
Mẹde sọgan hẹn homẹgble gbigbọ wiwe,
ṣogan bo basi voḣlado. ..... Efe 4:30; Jak 5:19, 20
Ylanwiwa *hinhẹn zun aṣa* sọn ojlo mẹ wá nọ hẹn okú wá. 1Jo 3:6–9
Jiwheyẹwhe nọ dawhẹna omẹ mọnkọtọn lẹ,
bo nọ de gbigbọ etọn sẹ̀ sọn yé ji. ..... Heb 6:4–8
Mí ma dona hodẹ̀ na ylanwatọ he ma lẹnvojọ
mọnkọtọn lẹ. 1Jo 5:16, 17

44. Zòmẹ (Hadẹs, Ṣeol)

A. E ma yin nọtẹn yasanamẹ to miyọ́n mẹ tọn de

Job he to yaji hodẹ̀ nado yì finẹ. ..... Job 14:13
Nọtẹn nudemayiwà tọn de. ..... Ps 6:5; Yẹ 9:10; Isa 38:18, 19
Jesu yin finfọn sọn yodò mẹ, zòmẹ. ..... Ow 2:27, 31, 32; Ps 16:10
Zòmẹ na de oṣiọ devo he tin to e mẹ lẹ jẹgbonu,
e na yin vivasudo. ..... Osọ 20:13, 14

B. Miyọ́n yin ohia husudo mlẹnmlẹn tọn

Miyọ́n yin ohia sinsánsẹ to okú mẹ tọn. ..... Mt 25:41, 46; 13:30
Mẹylankan he ma lẹnvọjọ lẹ yin vivasudo kakadoi taidi gbọn miyọ́n dali. ..... Heb 10:26, 27
"Yasanamẹ" Satani tọn to miyọ́n mẹ nọtena okú madopodo. ..... Osọ 20:10, 14, 15

C. Apajlẹ dawe adọkunnọ po Lazalọsi po tọn he yin nina ma yin kunnudenu yasanamẹ mavọmavọ tọn

Miyọ́n kavi tintin to akọ́nnu Ablaham tọn yin hogbe yẹhiadonu tọn lẹ. ..... Luk 16:22-24
Mẹhe tindo nukundagbe Ablaham tọn lẹ sọ gbọnvona mẹhe tin to zinvlu mẹ lẹ. ..... Mt 8:11, 12
Vasudo Babilọni tọn yin yiylọdọ yasanamẹ miyọ́n tọn de. ..... Osọ 18:8-10, 21

YINKỌ LẸ PO SÁNDOGLI OWE LẸ TỌN PO TO OWE-WIWE HEBLU TỌN LẸ MẸ

Gẹnẹsisi ..... Gẹ
Eksọdusi ..... Eks
Levitiku ..... Le
Osọha lẹ ..... Sọh
Deutelonomi ..... De
Jọṣua ..... Jọṣ
Whẹdatọ ..... Whẹ
Luti ..... Lut
1 Samuẹli 1Sa
2 Samuẹli 2Sa
1 Ahọlu lẹ 1Ah
2 Ahọlu lẹ 2Ah
1 Otannugbo lẹ 1Ot
2 Otannugbo lẹ 2Ot
Ẹzla ..... Ẹzl
Nẹhemia ..... Nẹ
Ẹsteli ..... Ẹst
Job ..... Job
Psalm ..... Ps
Howhinwhẹn lẹ ..... Hwh
Yẹwhehodọtọ ..... Yẹ
Ohàn Sọlomọni tọn ..... Oh
Isaia ..... Isa
Jelemia ..... Jel
Avigbè Jelemia tọn ..... Avi
Ezekiẹli ..... Eze
Daniẹli ..... Da
Hosea ..... Hos
Joẹli ..... Joẹ
Amọsi ..... Am
Obadia ..... Ob
Jona ..... Jon
Mika ..... Mi
Nahumi ..... Na
Habbakuk ..... Hab
Zẹfania ..... Zẹf
Hagai ..... Hag
Zekalia ..... Zek
Malaki ..... Mal

Be hiẹ na kẹalọyi nudọnamẹ dogọ lẹ ya?
Kanwe hlan Kunnudetọ Jehovah tọn lẹ to **www.jw.org.**

Lomu
ITALI
Puteoli
Legiumi
SISILI
Silakusi
MALITA
MAKEDONIA
Neapoli
Filippi
Amfipoli
Tẹsalonika
Belea
GLẸKI
Ateni
Kọlinti
AKAIA
KLETE
KAUDA
Ohù Meditelane
GBEJIZỌNLIN PAULU TỌN LẸ
Gbejizọnlin Mẹdehlan Tọn Tintan (Ow 13:1–14:28)
Gbejizọnlin Mẹdehlan Tọn Awetọ (Ow 15:36–18:22)
Gbejizọnlin Mẹdehlan Tọn Atọ̀ntọ (Ow 18:22–21:19)
Gbejizọnlin Yì Lomu (Ow 23:11–28:31)
Aliho Tangan Lẹ
AGEWAJI
0 mi
150
0 km
150

Ohù Yuu
BITINIA
PONTU
SAMOTLAKI
Tloa
MISIA
Asso
Pagamu
Tiatila
Mitilene
KIO
ASIA
Sadi
Smana
Filadelfia
FLIGIA
GALATIA
KAPADOKIA
Antioku (to Pisidia)
Efesu
SAMO
Laodikea
Koloṣi
Listla
Ikonioni
LIKAONIA
Miletu
PISIDIA
Delbe
SILISIA
PATMOS
Koṣi
Kinidu
Atalia
Pelga
LIKIA
PAMFILIA
Talsu
LODU
Mila
Patala
Seleukia
Antioku (to Silia)
SILIA
Salami
KIPLU
Pafo
ṭọn
Sidoni
Tile
Damasku
Ptolemai
Sesalea
Pella
Joppa
Lidda
Jelusalem
Gaza
Alekzandli
EGIPTI
bi7-EG